BIBLIOTECA ASOCIAȚIUNII SIBIIU

ANUL XL. — No. 1. 2 lei exemplarul Duminică 6 Ianuarie, 1924

Universul Literar

DE CRACIUN

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. în străinătate pe un an 200 lei.

... 2022
28/7

Din galeriile celebre

Andrea del Sarto „MAICA DOMNULUI CU IISUS

24327.

Moş Crăciun

Moş Crăciun! Unde-i tinereţea noastră? Copii, unde-i copilăria voastră?

Ce melancolice sunt sărbătorile, dar mai ales ce dureros primim — să fim sinceri — pe Moş Crăciun! Ni-e frică să numărăm anii în urmă, ca să ne împrospătăm memoria cu vagile imagini de pe vremea, când doream cu nesaţiu să vie Moş Crăciun, să ne aducă jucării, să ne pună câţiva bănuţi în ghete, — aşezate cu nădejde, dar mai ales cu încredere — lângă uşă. Ni-e frică să ne spunem, că ni s'au scuturat iluziile, cari să sporească în picuri, voioşia mai amplă a lui mâine. Ni-e frică să ne spovedim nouă amărăciunea transformării noastre de iluzionişti, în manechine monotone!

Moş Crăciunul copilăriei noastre! Şi Moş Crăciunul copiilor noştri! Noi am avut norocul să fim înti'adevăr copii, să ne sbatem în acea frăgezime de naivitate îngenuă, să ne mirăm, să credem în basme, să visăm împlinirea aevea a legendelor. Iar voi, copiii de azi? Voi copiii noştri! Pentru voi, Moş Crăciun e un punct din program pe care-l pregătiţi cu prematura voastră putinţă de apreciere. Mămica să vă aducă ea, nu Moş Crăciun, o rochiţă nouă; ori tăticu să se împrumute şi să vă cumpere cutare jucărie de tinichea, că-i mai trainică. Voi, dragii mei, simţiţi, ca şi noi, nevoile: v'aţi trezit cumpănindu-vă între măsuri de jumătăţi de bucurii prudente. Noi credeam în basme, voi le ascultaţi încercând să le tălmăciţi. Şi doar între voi şi noi să fie distanţă de 20-30 ani! Şi cum am îmbătrânit cu toţii! Voi vreţi să ştiţi precis, noi ne 'mbătăm în amăgiri. Pentru noi, sărbătoarea sărbătorilor era noaptea pomului de Crăciun cu lumânărelele colorate cu jucăriile nesemnate, care ne erau totuş capitole extraordinare de noroc. Iar voi? Voi faceţi, aproape toţi, ca fetiţa mea care în loc de brad cu lumânări, vrea să dea toţi banii, colegei ei, care n'are nici ghete, nici palton. Pe voi v'a copleşit realitatea, cu hâdele ei nedreptăţi. Voi vreţi să faceţi bine, noi doream să ne veselim.

Dar să ne dorim acum, ca la anul să ne veselim cu toţii de bucuriile cât mai multora cari ştiu să facă bine şi pentru ei şi pentru alţii.

B. Cecropide

Văzute şi auzite

Crăciunul în 1916

Când am primit ordinul să evacuăm Bucureştii, am încărcat în care cu boi tot calabalâcul serviciului şi am luat-o spre Urziceni.

Vremea rea şi moralul şi mai rău.

Două zile, cât am făcut pân'acolo, ne-au ajuns şi ne-au întrecut: automobile cu militari şi civili, cupeuri cu muscali pe capră, goniţi şi ei de teama răzbunării nemţilor, bărbaţi şi femei, cu legături în spate, cu copiii în braţe, alergând năuci prin noroi, mergând în neştire....

Şi tunul bubuia în urmă...

Din Urziceni, care gemea de lume, militari rătăciţi de unităţile lor în retragere, refugaţi cari cereau adăpost şi nu mai încăpeau, servicii militare, autorităţi civile, evacuate cu arhive cu tot, din mijlocul acestor forfoteli ameţitoare plecarăm cu trenul.

Nu mai ţiu minte câte zile am făcut până la Bârlad. Intr'unele staţii am rămas câte o zi şi chiar două, liniile fiind blocate. In tot momentul ne aşteptam să ne ajungă inamicul, ori să ne tae retragerea.

Se întâmpla uneori să se isprăvească apa din cazanul locomotivei, fie într'o staţie fără pompă specială, fie chiar pe câmp. Şi atunci trebuia să ne punem pe lucru toţi câţi ne găseam în tren, să cărăm cu găleţile, cu canele, cu tot ce aveam la îndemână.... Muncă enorm de grea când aveam un puţ în apropiere, penibilă când trebuia să luăm apa din şanţurile umplute de ploaie pe marginea liniei ferate... Şi când nevoia se ivea noaptea, pe gerul dela 'nceputul lui Decembrie, plesnea obrazul, îngheţau mâinile, în întunericul roşit de ultimele licăriri ale maşinei....

Intr'o staţie, şeful gării ne povăţui să nu lăsăm inamicului un vagon de zahăr, aflat în depozit. Am luat cu toţii lăzile la spinare şi le-am târât după noi. In alta, un vagon se răsturnase de-a curmezişul liniei. Avea destinaţia spre Bulgaria şi conţinea şocolată Suchard.Milka şi Velua... Ce bine a prins depozitului de subzistenţă din Bârlad, unde s'a desfăcut militarilor şi civililor — mai mult civilelor — cu 5 lei kilogramul!

Aşa, cu mari greutăţi, la ideea cărora şi azi mă cutremur, am ajuns la Bârlad, unde aveam să răsuflăm până în Ianuarie, înghesuiţi în oraşul suprapopulat, prima etapă a turmelor refugiaţilor, reşedinţa dintâi a Marelui Cartier general, punctul de întâlnire al tutulor celor cari nu mai ştiau încotro să se ducă şi ceri aşteaptă.

In aceste condiţiuni, din cale afară, de dureroase, intrarăm în sărbători. Telegrafia fără fir ne aduse o veste care ne turti: Kaizerul propusese pacea, şi după liniile ei generale se deslusea că pe noi avea să ne coste pierderi simţitoare. Abea intrasem în război şi bilanţul s'anunţa sfâşetor... Cei mai mulţi aveau credinţa că Aliaţii vor refuza scurt propunerea. Briand aşa a făcut, în numele tutulor. Dar unii se'ntrebau cu groază ce va fi, dacă se va întâmpla să se trateze pe tema germană...

Aşa sosea Crăciunul pentru noi.

Din teritoriul ocupat nu mai aveam ştiri... Ba da, erau svonurile. Şi, cum se'ntâmplă de obicei, toţi le repetau „cu cea mai mare siguranţă" şi adesea „pe onoarea mea".

Auzeai de pildă:

— A murit mitropolitul Conon.

— Nemţii i-au făcut o înmormântare strălucită.

— In piaţa teatrului a fost împuşcat un băcan important din calea Victoriei, fiindcă a luat la caşcaval cinci bani mai mult decât preţul maximal.

— Un comisar a fost împuşcat pentru că primea mită.

Găsiseră duşmanii mijlocul să-şi facă reclamă şi dincolo de cortina de fier dela Siret, chit ca la adăpostul acestor legende să sugă tot ce vor putea din Muntenia, să împileze şi să jefuiască.

Amărâte suflete, ce-aţi ales voi din Crăciunul d'atunci!

...Afară, bine înţeles, de îmbuibaţii din toate vremurile, cari au chefuit ca totdeauna şi au ciocnit din gro. pentru realizarea idealului pe care serveau cu osânza lor apărată de blăni umflate şi plimbă în automobile luxoase.

Don José

Darurile mele

...Mă las în voia închipuirii. Aş vrea să fiu mai bogat ca Cresus şi mai stăruitor ca Ford. Aş dărui atunci în noaptea de Maş ajun, colegilor mei daruri: lui Leontin Iliescu, statuia lui Confucius; lui Negru portretul celei mai frumoase fecioare; lui Don José, mijloacee de a călători oricât, numai să spue glume; toată istoria diplomaţiei; lui Bilciurescu, cea mai strălucitoare pinacotecă; lui Gilly, un penel ideal; lui Orăşanu „un cap de bou" pentru filatelia lui; d-lui Ţinc, un tren de ziare italieneşti; lui Cernăţeanu, un volum de Radu Cosmin să scoată cugetări; d-lui Marian, un uriaş creion roşu.

Brak

N. R. Fericiţii cadorisiţi, oferă în semn de recunoştinţă colegului Brak, pustul în papier maché al simpaticului deputat Leonte Moldovanu.

Să pretinzi dela oameni mai mult decât pot să dea, e să deschizi isvorul celor mai amare dureri.

Dickens.

PRUNCUL ISUS

Două mii de ani aproape
Sunt de când, trimes de sus,
Coborî la noi Isus.
Sunt, şi'n mintea tutulor,
Făr ca vremea să-l îngroape,
Stă d'apururi trăitor
Pruncul cel nemuritor.
Sunt mulţi ani şi mulţi vor trece,
Răspândind în lungul sbor
Vorba ce din sfânt isvor
Curge fără ca să sece:
Vorba celui ne'ntrecut
Care'n iesle s'a născut;
Vorba lui, cuvântu-i blând,
Care lumea străbătând,
Ne-a şoptit învăţătura
S'alungăm din sufle ura,
Să fim buni şi iertători,
Dar noi, ne'nţelegători,
Cu-ale patimii văpai
Pornind paşi pe rele căi,
Mereu suntem mici şi răi

•

Umbre şterse, trecătoare,
Pe sub razele de soare,
Omenire 'n genuchi cazi
Când serbăm cu pompă azi
Pruncul sfânt, neîntrecut,
Care'n iesle s'a născut!

N. Ţinc

COM SE SERBEAZA CRACIUNUL IN ARDEAL

Obiceiuri. — „Colindreţii"

In Ardeal, în ajunul Crăciunului, cum se lasă seara, băeţii pornesc în sat, din casă în casă şi strigă dela poartă: „Bună sara lui Crăciun!".

Gospodarii ies în întâmpinarea colindătorilor şi le oferă daruri, mai cu seamă în alimente. Băeţii, mulţumesc cu vorbele:

„Noi eşim de aici: Dumnezeu tună aici!".

Dacă dintr'o casă nu iese nimeni cu daruri, colindătorii se răzbună, strigând: „Noi eşim de aici, dracul tună aici!".

Se întâmplă ca o babă mai haină, auzind blestemul copiilor, iese cu un băţ noduros ca să pedepsească pe micii îndrăzneţi. Baba strigă, pe când colindătorii se risipesc prin vecini:

„O să vă bag spuză în cioarecii voştri, dracilor!".

In ajunul Crăciunului, colindatul ţine până pela miezul nopţei.

A doua zi, după sfârşitul slujbei religioase, începe colindatul „cu steaua". Mai acum câtva timp obiceiul acesta era foarte întins în satele româneşti din Ardeal, dar în ultimii ani el nu se respectă prea mult. „Cu steaua" odinioară umblau copii bogătaşilor, pe când azi umblă aproape numai copii săraci.

Cele mai frumoase cântece de stea, le-a cules în 1875, Petre Băncilă, învăţător din comuna Răşinari.

Un cântec de stea se sfârşeşte astfel:

„Staţi fraţilor, în lături,
Că şi eu ştiu nişte sfaturi
Cari-s mai folositoare
Şi de toţi lăudătoare.
Eu sunt împărat jidovesc,
Mai bine ca toţi ghicesc;
Cu sfaturile dumneavostră
Nu se umple punga noastră
Ci cu sfaturi de-ale mele,
Că umpli punga cu ele.
Iar bunii gazdeî de loc
Ne-o da douî trei sfânţichei
Să umplem punga cu ei;
Sau colac şicârnat,
Că ţine bine de saţ;
Sau unt şi brânză
Că ţine bine la rânză.
Iar noî vom mulţămi
Tot bine le vom pofti:
Dumnezeu vă blasloveascâ
Şi ce-aveţi să vă trăiască.
Ca'ntru mulţi ani fericiţi
Ce aveţi să stăpâniţi!".

(Versurile acestea le zice „*colindreţul*", care joacă rolul lui Irod).

In alt cântec de stea, găsim următoarea „oraţie" a îngerului:

„Eu sunt împăratul Petru
Carele umblu cu vântul
Şi port cărţile prin toate curţile.
Cu bună simbrie sunt tocmit
Dar în traistă n'am nimic,
Fără o ploscuţă cu vin
Dintr'aceasta la toţi închin.
Iar dacă mă îmbătai
Sării acasă,
Cuptorul spărsei,
Cămaşa rupseî...
Cine cuptorul va lipi
Şi cămaşa va cârpi
Bună plată va primi"...

Sau cântecul diaculvi:

„Eu sunt un diac
Cât un gândac
Atât de mare
De nu mă văd din cărare.
De treî ani umblu la şcoală
Şi mânc tot coleşă goală.
Ducem-oi la porci
Cartaboşii's groşi;
Ducem-oi la capre
Laptele îmî place...
Nu-i de treabă
Cartaboşii s'or sfârşi,
Şi caprele or stârpi.
M'am socotit să'nvăţ puţintică carte,
Sau popă mă voi face;
Voi boteza, voi cununa,
Bună plată voi căpăta
Cine va asculta această oraţie,
Frumoasă şi bună
Să-mi puie bani cu ţidulă
De hârtie în mână,
Iar cine nu o da nici dutaliţa
Să-i mânce cârnaţii mâţa!".

De regulă, partea diacului şi oraţia îngerului se recita în casele oamenilor mai puţin înstăriţi.

Colindele sspuse în ajunul Crăciunului, ca şi cântecele de stea, din Ardeal, au variante numeroase după regiuni. In admirabila monografie, asupra comunei Răşinari, scrisă de d. V. Păcală, găsim interesante şi preţioase amănunte privitoare la datinele religioase din acel ţinut.

Ar fi interesant pentru literatura noastră folklorisstică să se strângă toate aceste cântece semi-religioase ardeleneşti.

R. Seişanu

Din spiritul oamenilor mari

Voltaire intrase la un restaurant din foburgurile Parisului să mănânce.

— De câtă vreme aţi deschis acest local? întrebă filozoful după oarecare trecere de timp de când aştepta să i se aducă rasolul cerut.

— De aproape un an, răspunse amabil restauratorul.

— Păcat că n'am ştiut mai dinainte; aş fi venit de atunci...

Restauratorul se simte măgulit.

— Aşi fi venît de atunci, adăogă Voltaire, cu speranţa că acuma aş fi putut să fiu servit cu mâncarea pe care am cerut'o.

Sonetele iubirii [1]

de LEONTIN ILIESCU

XV

Durerea mea ce'nseamnă'n fire oare?
O clipă'n vecinicia de dureri...
Şi totuş, ce sublime mângâieri
In roua unor lacrimi arzătoare!..

Durerea'nvăluită de tăceri
Mai blând te face, mai senin, maimare,
Când sufletul se pierde 'n larga zare
Sub cerul mult visatei primăveri..

Durerea mea? Nimic svârlit în haos
De Cel stăpân pe goană şi repaus —
Ca sufletu'mi să-l poarte tot mai sus...

Ce mare eşti pe piscul suferinţii,
Tu, om, ce urci Calvarul năzuinţii,
Dar cât de mic în faţa lui Isus!...

XVI

Cu dorul tău închis — mai sus de oameni —
In negrele tăceri ca'ntr'o cetate,
Tu ierţi zâmbind a lumii răutate
Şi'ai vrea iubire pe pământ să semeni.

Dar cum să te priceeă „răi şi fameni"
Că vrei să'mparţi iubire şi dreptate
Când lumea azi isvor e de păcate,
Când iadul şi pământul sunt ca geameni!....

Zadarnic cerul purpură de sânge
Şi'n zări s'arată — un simbol — Golgotha,
De mila lumei nimeni azi nu plânge...

Doar Shylack, mai perfid ca niciodată,
Işi flutură din noaptea lui bancnata
Ca un blestem pe lumea vinovată.

1) Vezi numărul precedent.

Din bune vremi bătrâne

NUNŢILE BOEREŞTI

Se petrecea bine la nunţile domneşti în veacurile trecute în ţările Româneşti. Se făceau nunţi cu mari chefuri de ţineau săptămâni întregi. Cronicarî ne vorbesc de o nuntă de pe vremea lui Radu Vodă Leon la 1664.

In aceste vremuri, zice cronicarul, Radu-Vodă având un cocon şi Duca Vodă din Moldova, uă cocoană, anume Katrina, s'au ajuns în cuvânt şi au logodit pre coconi. La care logodnă au fost aicea în ţară mare veselie; au făcut multe ospeţe şi jocuri cari se potriveau cu uă nuntă domnească, ear nu logodnă. Strâns-au toată boerimea ţării cu toate giupânesele, şi au întins corturile în drumul Cotrocenilor.

Acolo, făceau ospeţe în toate zilele. Adus-au pehlivani de cei ce joacă pe funie şi de alte lucruri. Adus-au şi un pehlivan Hindi Harap carele făcea jocuri minunate şi nevăzute pe locurile noastre. Iute om era si vârtos. Lângă altele, de nu le putem lungi, făcea acestea mai ciudat: punea de rând 8 bivoli, şi se repezea iute şi sărind peste ei, se da în văzduh peste cap, şi cădea în picioare de ceia parte; un cal domnesc, gras, mare îşi lega chica de coadă-i, şi-l bătea comişelul cât putea, şi nu putea să-l mişte din loc; alta: un copac mare din pădure adusese neted şi înfipt; s'a suit pe dânsul ca o maimuţă; deci dupe multe jocuri ce au făcut în vârfuri, s'a slobozit de acolo cu capul în jos, şi au dat în picioare; alta: un tulpan de mulţi coţi îl ţineau oameni în mâini câţi era, şi se repezea iute, şi mergea călcând pe tulpan şi nu se afunda; alta: se prindea mulţi oameni câte doi de mâini şi făcea chip ca de o butie cu mâinele şi mai lung şi se repezea iute, şi intra cu capul prin gura acea şi nu-l simţea oameni, şi de cea parte cădea în picioare. In scurt, mare veselie s'a văzut la această logodnă a cuconului Radului-Vodă aicea la noi; în Moldova nu ştim ce va fi făcut Duca-Vodă".

Dar de nunţile din timpul Brâncoveanului, a Bengeştilor, Creţuleştilor, Fărcăşanilor, Herăştilor, Duca, Cantacuzino, cornicarii ne spun minunăţii. Domnul asista la multe din ele şi trimetea daruri la toate, bani pentru işlicul ginerelui şi covoarele dela Domnie făcea ca aceste nunţi să fie cu mari petreceri cum zicea poetul poporan:

La tulpină de meri
Danţuri de boeri
La dalbă tulpină
Jos la rădăcină
Mese de boeri
Danţuri de curteni.

Şi se întindeau mese mari împodobite cu maghiran şi siminoc, calomfir şi busuioc, rosmarin şi avrămească verde, bună şi sulfină, şi se mânca Doamne Dumnezeule, ce mâncări gătite de bucătari ţigani.

Când făcea Dincă ţiganul o mâncare de clapon cu coconari, — şi ce clapon, mă rog îngrăşat cu migdale de Ţarigrad, apoi mâncau boerii până când îi ridicau pe braţe dela masă. Aşa se petreceu pe vremurile acelea.

I. Zaharof

De când datează obiceiurile de Crăciun

Crăciunul n'a fost sărbătorit din primele zile ale creştinizmului. Sfântul Augustin nu pusese Crăciunul printre sărbătorile religioase deşi observase că se adunau creştinii în aceastâ zi spre a onora prin petreceri naşterea mântuitorului.

Nu se ştia însă precis data când s'a născut Isus şi în primele trei secole se fixa această dată, după calcule, la 18 Aprilie sau la 23 Martie sau la 18 Mai. In secolul al IV, episcopul Ierusalimului, Chiril, a cerut papei Iuliu I. să ordone o anchetă printre doctori spre a se hotărâ ziua precisă când se cuvenea să se celebreze naştera lui Christos. Acastă dată fu fixată la 25 Decembrie.

Crăciunul fu sărbătorit ca toate celalte solemnităţi religioase. El începea din seara din ajun prin întruniri de credincioşi care cântau psalmi. Aceste rituri nocturne s'au păstrat până azi numai la Crăciun.

Biserica încuviinţă, spre a înveseli serbarea naşterei domnului şi diferite jocuri scenice. Se ridica, în chip de decor, un staul ca cel de la Bethleem, cu eprsonagii care cântaŭ compoziţii religioase în jurul leagănului.

Din nefericire, pe vremurile acelea, veselia degenerând repede într'o mascaradă lipsită de orice simţământ religios, Biserica a fost nevoită să suprime aceste reprezentaţii.

Bine înţeles că o ceremonie religioasă în miez de noapte trebuia să fie urmată de un banchet special şi astfel se născu tradiţionala masă din noaptea de Crăciun. In Franţa buturuga de Crăciun adună familia în jurul căminului.

In Germania şi în ţările nordice, unde eterna verdeaţă, ce nu se veştejeşte niciodată, simbolizează speranţa şi ea nepieritoare din sufletul omului, s'a început nu se ştie de când, să se împodobească casele şi sala de petreceri cu brad. Cu timpul acest brad a fost iluminat şi i-s'au atârnat de ramuri cadouri pentru prieteni şi rude.

In Franţa, pomul de Crăciun nu se cunoaşte de cât de la 1871 când emigraţii alsacieni din Franţa au făcut pe conaţionalii lor să adopte obiceiul germanic al bradului împodobit.

In Anglia, el fu introdus cel dintâi în salonul reginei Victoria când aceasta se căsători cu prinţul Albert de Saxa-Coburg şi Gotha.

Nici la noi, bradul nu e introdus de multă vreme. Şi nici nu este bine intrat în obiceiurile noastre.

Gilly

Crăciunul

Simbolul credinţei şi sperantei în mai bine

Neobservat a trecut anul cu cele două spre zece luni ale sale, cu căldura şi frigul lui, cu bucuriile şi suferinţele sale, cu speranţele şi desamăgirile lui. Şi iată din nou a sosit marea sărbătoare a Naşterei lui Christos. Sărbătoarea aceasta purtătoare de lumină şi bucurie e luminată de steaua Crăciunului, simbol măreţ al nădejdei într'o nouă viaţă de dragoste şi ertare pentru omenirea plină de păcate şi de suferinţă. Steaua Crăciunului, este farul luminos al întregului Univers. Ea arde pentru noi nu numai în zilele sfinte ale Crăciunului dar în orice timp. Este de ajuns numai să ne amintim, ce înseamnează ea prin sine însăşi.

Un alt simbol frumos şi viu al Crăciunului sunt copiii... In zilele de Crăciun fie care copil ne aminteşte de acel Nou născut, care a venit pe lume în peştera întunecoasă a Bethleemului. Copiii sunt speranţa omenirei ! Naşterea în întuneric şi în durerea suferinţelor facerei dar care dă părinţilor bucuria şi nădejdea simbolizează şi mizeria peşterei din Bethleem şi naşterea în această peştere a celei mai mari Speranţe a întregei omeniri.

Nu degeaba în zilele Crăciunului copiii se bucură în toată lumea creştină de atâta atenţie şi dragoste. Şi sunt socotite sărbătorile şi triumful copiilor. Şi ce frumoase şi pline de nu degeaba sărbătorile Crăciunului înţeles este asociaţia acestor două simboluri stelele şi copiii — în colindele din ajunul şi zilele de Crăciun. Copiii merg din casă în casă cu Steaua, prin gerul sălbatec în mijlocul zăpezei, deseori în vârtejul viscolului. Glasurile lor răsună triumful şi nădejdea vieţei şi steaua lor împopoţonată şi colorată luceşte ca şi cum ar vrea să trezească în frigul mort al iernei bucuria şi încrederea lumei înghetate şi obosite.

Iată de ce atâţia artişti, din toate colţurile lumei, unde credinţa în naşterea fiului lui Dumnezeu e puternică au dat din avutul lor sufletesc o parte ca să simbolizeze în opere nepieritoare proslăvirea acestei Sărbători a lumei creştineşti.

Dr. I. Dusciac

OSCAR WILDE

CASA CURTEZANEI [1]

IARNA,
în grădina Tuileriilor

Acest aer de iarnă e aspru şi rece şi aspru şi rece-i soarele acesta de iarnă, dar în jurul scaunului meu, copiii aleargă; privindu-i ai crede că sunt nişte micuţe lucruri de aur cari joacă.

Din când în când, pe lângă chioşcul colorat, soldaţi în miniatură se plimbă, mândri, aranjându-şi pasul. Uneori trec nişte mici tâlhari cu ochi albaştri, cari se pitulează în desişurile despuiate ale boschetelor.

Iar alte dăţi, când bătrâna bonă se pierde cu nasu'n carte ei se-avântă să străbată grădina, şi-şi azvârlă flotilele de hârtie printre marii tritoni de bronz înverzit cari stau parcă zvârcolindu-se.

Pe urmă, se fac că fug într'un stol repede, şi-apoi se-avântă, ceată gălăgioasă, şi, rând pe rând, ajutându-se cu mânuţele lor, se caţără pe copacul negru, desfrunzit.

Oh! copac fără inimă, de-aş fi eu în locul tău, de s'ar sui pe mine copiii, numai de dragul lor aş face să răsară din tot corpul meu, cu toată iarna de-acum, flori de primăvară, flori albe, flori albastre!...

[1] Vezi „Universul Literar" numărul precedent

Traducerea acestor poeme ale lui Oscar Wilde e datorită d-lui *M. Negru.*

DIN BELŞUGUL MESEI VOASTRE DE CRĂCIUN, GÂNDITI-VĂ LA CEI CE SUFERĂ, DAŢI PENTRU CRUCEA ROŞIE

Poem în proză

Mai mulţi savanţi şi filozofi s'au adunat ca să discute cum au obiceiul aceşti oameni, despre multe lucruri care există, sau care nu există. Intre altele, aduseră vorba şi despre existenţa lui Dumnezeu.

— *Cum este Dumnezeu? Unde este Dumnezeu?... Ce face Dumnezeu?...*

— Toţi înţelepţii recunoscură, după o înverşunată discuţie, că n'au putut să-L vadă prin telescoapele lor astronomice, după cum n'au putut afla ocupaţiunile sale.

— Poetul care ascutase toată discuţia — era şi un poet acolo, — plecă foarte abătut că nu aflase nimic despre Dumnezeu.

— Afară nu era atât de frig, cum se întâmplă de obicei în nopţile de Crăciun.

Bolta care umbrea Pământul, era senină şi plină de luminile stelelor ca un pom de Crăciun.

— Cum se poate să nu aflu nimic despre Dumnezeu de la aceşti înţelepţi? — îşi zicea poetul, în drumul său spre casă.

— *De ce nu vrei să'L vezi?!* îi răspunseră stelele din înălţimile cerului.

Mai departe, trecând pe sub o fereastră luminată, auzii o voce de femeie care cânta; o recunoscu, îşi aminti că femeia aceia care cântă, îl iubea. Nu putu desluşi cuvintele cânteculuí şi vocea părea că-i spune, din ce în ce mai îndepărtată:

— De ce nu vrei să'L vezi?!

— Cum ajunse acasă se aşeză la gura sobei în care pâlpâia un foc vesel şi Inspiraţia îi spuse o poezie iar dânsul scrise, scrise până la miezul nopţei când se născu Domnul Isus Christos, căci era noaptea Crăciunului şi — recitindu-şi poezia i se păru că fiecare vers îi spune:

lui, — şi când, —recitindu-şi poezia i se păru că fiecare vers îi spune:

— *De ce nu vrei să'L vezi?!*

Nikita Macedonski

PERNA

Dânsa este cea mai bună prietenă a mea. Pe ea m'am pomenit când am venit pe lume, pe ea trăesc, pe ea am să mor! Visurile fermecate ale copilăriei mele, reveriile tinereţei, lacrimele pe cari le-am vărsat pe dânsa, destăinuirile pe cari nu îndrăsneam să le fac nimănui când inima îmi bătu pentru prima dată, ea le-a ascultat de abia şoptite, iar în durerile mari morale şi fizice, pe ea m'am rezemat, dânsa mi le-a alinat!

Fetiţă, am crescut, şi tot pe pernă mi-am odihnit capul, cap frumos de fată mare care de multe ori visează cu ochii deschişi!... Iată trecând în faţa ochilor mei şirul lung al celor care mă desmeardă cu cuvinte îmbătătoare! Şi visez o grădină frumoasă: eu sunt roza în jurul căruia o mulţime de fluturi fâlfâe, căutând să-mi fure culoarea şi parfumul, culoare şi parfum care atrag atâta admiraţie! Mâine aceste podoabe vor pieri.... mă voi deştepta în faţa enigmei vieţei; ce-mi va aduce mâine când mă voi deştepta cu capul pe perna mea? Viaţa acea a tot putintă; pentru unii atât de generoasă, şi pentru alţii aşa de crudă!...

Am luptat mult cu străşnicia vieţei, această fantastică stăpânitoare a lumei, şi am văzut că numai în iubire stă fericirea. Tot ce este frumos nobil şi măreţ, este isvorît din sentimentul inspirat de frumoasa zeiţă a iubirei! Ce de bucurii răspândeşte ea! Iată florile minunate ce le presară sub paşii tineretului: sunt florile speranţei, acelea cari fac să surâdă imaginelor de fericire de voluptate, de glorie care le răsar în cale, toate isvorâte din sentimentul dragostei. Din grădina iubirei se nasc acele flori minunate, numite poezie, muzică, devotament, sacrificiu, glorie! Ca să fim buni, ca să fim iertători, ca să răbdăm, trebue să iubim. O! mamă pe care nimic nu te oboseşte, care m'ai apărat de multele suferinţi, care te-ai luptat cu greutăţile doborîtă adesea de ele, dar sculându-te iarăşi dârje la luptă, n'ai făcut toate astea de cât împrospătându-ţi puterile la isvorul iubirei!?

Şi tatăl când vine obosit de muncă şi amărît acasă, două braţe fragede îl iau de gât, şi o guriţă rumenă îi răcoreşte fruntea; şi sufletul mâhnit al omunului tresare şi să înviorează! O bucurie îi îmbată creerul, o nouă putere de luptă se naşte în ei: iubirea îl face să priceapă rostul sacrificiului şi al veşnicei munci. Şi perna, prietena mea, îmi şopteşte: să nu ne lăsăm învinşi de ură, de invidie, de gelozie, de sgârcenie, de egoism. Odată încuibate în sufletul nostru rămân stăpâne. Atunci iubirea dătătoarea de fericire să strecoară şi pleacă în căutarea altor suflete curate. Fericirea este iubirea!...

Câte vise am visat pe perna mea! cu câte coşmare nu m'am luptat! Am dormit mult pe puful moale şi mătăsos, am râs, am plâns! Acum când fire de argint strălucesc în frumosu-mi păr de abanos, mă deştept în faţa enigmei vieţei pentu a nu ştiu a câtea oară, şi slăbită de puteri mă rezem pe dulcea mea prietenă şi cu capul pe dânsa aştept să ne ducem amândouă pe lumea unde eşti stăpân pe visurile tale, şi unde eşti mai prieten cu perna ta!...

Eufrosina Pallă

STEAUA

Pe cerul nopţii s'a ivit o stea
Mai vie de cât celelalte toate.
Pe cerul nopţii lumina o stea
Argint curat de raze 'mprăştia
Şi par'că tot mai mult s'apropia
De drumurile noastre 'nsângerate.

Când o văzură înţelepţii magi
S'au bucurat cu bucurie mare.
Când o văzură credincioşii magi
Au pus merinde grabnic în desagi.
Au sărutat acasă pe cei dragi
Şi au pornit spre răsărit de soare.

In ieslea oilor s'a întrupat
In chip de prunc dumnezeescul tată,
In ieslea oilor s'a întrupat
La stâna unui om sărac, în sat.
Şi magii pruncului s'au închinat
Cu suflet bun, cu inimă curată.

Bogate daruri magii I-au adus:
Un bulgăre de aur, şi tămâe.
Bogate daruri magii I-au adus:
Mirositoare smirnă lui Isus,
Ca să-i sfinţească dar ceresc de sus
Şi harul sfânt cu dânşii să rămâie

O steaua 'mpărăţiei lui Hristos,
In suflet o purtăm noi, mic şi mare.
Dar steaua 'mpărăţiei lui Hristos
S'a îngropat în valul furtunos
De patimi şi de cuget ticălos
Ce bântuie urlând în fiecare.

Cum caută minerii în pământ
Să afle aur şi argint să scoată.
Cum caută minerii în pământ
Aşa să căutăm plini de avânt,
In sufletele noastre aur sfânt
Să-l desgropăm bucată cu bucată.

Şi dacă aurul nu e curat
Să-l curăţim de pietre şi de sgură.
Şi dacă sufletul nu e curat
Să-l curăţim de patimi şi de ură
Să împlinim ce spune în scriptură
Cuvântul lui Hristos adevărat

Şi astfel înoiţi vom birui
Durerile vieţii trecătoare.
Şi astfel biruind ne-om înoi
In suflet ca pe cer va străluci
Lumina stelei ce nu va peri
Nici în viaţa lumii viitoare.

Volbură Poiană

NOUILE PREMII FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
Pe luna Ianuarie 1924
CUPON No. 1.

Butoae şi tinichele

Vierul după ce strânsese îmbelşugatul rod al podgoriei sale sta liniştit în gârliciul pivniţei, fumând din lulea şi pândind ca nu cumva să se bobotească mustul dat în fiert.

In faţa gârliciului sta ţanţoş un butoi gol pe care 'l cumpărase din bâlci cu scop de a opri în el vinul cel mai de soi cu care să-şi cinstească neamul. De şi fasonat frumos şi vopsit, butoiul cel nou curgea, fiind făcut din lemn prost şi de adunătură, mai avea şi un miros greu, din care cauză rămăsese ne întrebuinţat.

Alături de el se găsea şi un vas de tinichea albă ce 'ţi lua ochii în strălucirea razelor de soare. Nici vasul cel de tinichea nu slujea la mare treabă vierului, de cât doar la strâns apa de ploae.

Două nopţi la rând harnicul nostru vier nu dedese geană în geană veghind printre boloboace, de aceia îl prinsese o picoteală la raza încropită a soarelui de Octombrie pe lângă care se mai adăuga şi mirosul îmbătător al mustului intrat în fermenţie.

Cum sta el aşa în aţipeală ca prin vis aude alături o ceartă căreia nu-i mai trebuia mult până să dea în păruială.

Tresărind, privirea-i se opri pe lucitoarea tinichea din care eşea o voce piţigăeată foarte pretenţioasă şi răstită : Nu ţi e ruşine să-mi stai în cale mojicule ?, prieten cu mine nu eşti, de neam cu mine nu eşti, nu vezi că nu-mi semeni nici pe departe ?!... Eu sunt de soi, nu ca tine !

Butoiul cu vocea-i nazală îi răspunde în replică ; acciaş treabă facem amândoi. Poate, se răsteşte tinicheaua, dar eu stau întotdeauna „sus pusă". Da... da îi răspunde grav butoiul, stai sus ca să nu te ciurue rugina.

La auzul acestor jignitoare vorbe, dar pline de adevăr, de necaz, arţăgoasei tinichele îa şi sărit capacul alături, ţopăind de ciudă s'a răstit la butoiul cel gol : dăte la o parte, mahalagioiule, or fiindcă te gătişi şi tu ca ţopârlanii îţi luaşi nasul la purtare, păi multe coceane ai mai văzut tu ca mine ?! Atunci butoiul şuerând a sărăcie prin vrană îa răspuns : e gunoiui plin de tinichele, golăciune-o.

Of ! plinule, plinule... îi răspunde tinicheaua, de plin ce eşti îţi şuieră vântul prin duşuic.

Tocmai se gătea să intervină bătrânul vier când de o dată un viţel ce umbla slobod prin curte se apropie de locul cu gâlceava, şi mugind lung ca un comandant ce dă ordine de şarjare a îmfometaţilor, începu să se frece de butciul cel gol, care rostogolindu-se peste tinichea a făcut-o turtă, iar el isbindu-se de butoaele celelalte din gârliciul pivniţei s'a făcut bucăţi, din care vierul n'a ales de cât nişte lemne putrede şi cariate, numai bune de pus pe foc.

Ce zarvă, ce gălăgie fac butoaele goale şi tinichelele... Oameni, păziţi-vă din calea lor să treacă în spre răpă.

Anghel Năvârlie

Gropare!..

Gropare, opreşte-ţi lopata !..
Ajunge pământul svârlit ;
Pe ţărmul nădejdelor plânse,
Eu, încă mai am de trăit...
Bolnavă-i credinţa în mine,
Dar ochii, mă poartă cerşind ;
Spre miezul bătrânului soare,
Spre trup de femee — plăpând...
Spre largi, şi rezleţe meleaguri
Spre spuma trecutelor flori :
Cerşesc o scântee desprinsă
Din cuget de plânşi călători...
Ce-ţi pasă—c'o bufniţă-mi cântă,
Ea-mi cântă gropare, de-un veac :
Mi-e putred-a viselor pernă
Şi-altarul iubirii-i sărac ;
Dar pasul, mă duce spre glorii
Şi-un cântec mă cheamă la cer :
Opreşte-ţi gropare lopata,
Sunt tânăr — nu-i timpul să pier !..

George Nutzescu

Activitatea soc. „Zorile"

Duminică 30 Decembrie s'a ţinut în amfiteatrul liceului „Gh. Lazăr" a XIX-a şezătoare a soc „Zorile" organizată de centrală. Preşedintele a deschis festivitatea, rostind o însufleţită cuvântare, care e subliniată de aplauze. Necbositul reprezentant al tinerimei, încheie, salutând în personalitatea d-lui deputat Horia Furtună, pe noul membru conferenţiar al societăţii.

Corul „Zorilor" închee cuvântarea, — d. P. Macedonski, care trece cuvântul d-lui Horia Furtună, — cu „Mulţi ani trăiască".

D. Horia Furtună, vădit impresionat, mulţumeşte societăţei „Zorile", pentru frumoasa prirjire, exprimându-şi ca o dovadă a dragostei ce poartă tinerimei, dorinţa de a ţine o conferinţă, recitând din versurile sale inedite cu care va colabora în viitor la revista „Zorile". (Corul şi membrii societăţei ovaţionează pe noul conferenţiar, care în urma repetatei manifestări de simpatie recitează câteva poeme de Crăciun).

Urmează apoi scriitorul Nikita Macedonski, care rosteşte o conferinţă despre „Balada Lunei" relevând toată subtilitatea şi avântul poetic al autorului acestei poeme de valoare. Desfăşurând o eloquentă rară, conferenţiarul, într un colorit viu, din care se degajează parfumul îmbătător al poeziei şi lirismului, ştie să stăpânească şi să entuziasmeze tinerimea dornică şi primitoare de lumină şi de frumos.

După conferinţa d-lui Nikita Macedonski, d-nii Greceanu, Ecat. Chelaru şi d. Popastergiu, un virtuos violonist, deschide partea muzicală executând ireproşabil bucăţi clasice şi arii naţionale. D-nii Aug. Navarello, V. Bârcă, Corino Th. Andreescu şi tenorul C. Mihăilescu închee şezătoarea contribuind împreună cu secţiunea muzicală şi corul la strălucitul succes al „Zorilor".

FILATELIA

Belgia a emis mărci de 5 fr.

Bulgaria taxa de plată de 50 stotinki, 1, 2 şi 3 leva.

Statul liber Irlanda (Grande Betragne) o marcă de 4 pence.

Olanda a scos o serie de mărci comemorative de 20, 25, 35 şi 50 cent., iar pe mărcile de 3 şi 17 şi jum. centime au sursarjat 10 cent. şi 1 florin cu menţiunea „Dientzegel port en Aantekenrecht" şi taxă de plată cu sursarj de 1 pe 3, 2 şi jum. pe 7, 25 pe 1 şi jum. şi 25 pe 7 şi jum. centime.

Portugalia a scos noui taxe de plată de 8, 16, 32, 40, 48 şi 80 centime cari vor circula numai în Portugalia propriu zisă şi insulele Madere.

Sarre a scos mărci de 15, 20, 25 şi 75 centime.

Serbia a scos cărţi postale de 50 paras (pentru serviciul intern de 1 dinar şi 50 pentru străinătate.

Mamă şi amantă

ROMAN DE LOUIS ULBACH 12

— Ai ceva ? — îl întrebă ea cu vocea dulce, dar incisivă în acelaş timp, care părea că ascunde dorinţa ce-o consuma.

— Nu, nu, n'am nimic, te asigur.

Ea îşi afunda în vremea aceasta ochii întrai lui, iar el surprinse pe buzele ei muzica unui sărut.

— La seama ! — îngână el cu o teamă copilărească.

— Să nu răcesc ? — replică ea cu un surâs care sfida totul.

— Dar.... dacă vine cineva ?

Şi înaintând spre el şi mai mult, aproape să-l atingă :

— Bine faci că nu dansezi ! M'aşteptai ?

Filip, nerespunzând, părea că-i răspunde pe lac. Ea îi apucă amândouă mâinile, îşi apropie obrazul încântător de al lui şi cum el lăsa capul în jos, îl sărută mai întâi pe frunte ; apoi îndreptându-l, ca să zic aşa, sub mângâierea gurii ei, îi fripse buzele cu frigurile buzelor ei.

Nenorocitul de el era gata s'o respingă. Il străbătu un fior şi simţi ca un venin de ură întrându-i în vine o dată cu suflul acestei guri atât de adorate.

In salon muzica se întrerupse.

— Nu se mai dansează, zise Filip.

— Mâine... acolo... aşteaptă-mă... am să viu ! — zise ea.

— Mâine ? imposibil... Am făgăduit d-lui Brazier.

Mintea nenorocitul ; era dovada fricii şi desamăgirii lui.

— Atunci bine, fie şi poimâine !

D-na de Gremilly nu voia să-l facă să piardă întâlnirea cu d. Brazier ; ar fi fost prea periculos.

Filip era gata să refuze şi pentru poimâine, când un sgomot de paşi răsună pe nisip ; cineva intra de sigur în seră. D-na de Gremilly îi făcu cu mâna un semn de adio, simulând un sărut şi, domol, sigură de ea, frumoasă, triumfătoare, se retrase. Ea nu se întâlni cu nimeni, căci se intrase pe cealaltă aleie a serei.

Era George, abia suflând, cu chipul îmbujorat şi încântat. Filip căzuse iarăş pe bancă şi se bătea cu palmele peste obraji, ca şi cum ar fi vrut să zmulgă de pe buzele lui sărutarea ce i le fripsese adineaurea.

— Sper că eşti mulţumit de mine — îi zise Moncamp aşezându-se alături de el.

— Ah ! — oftă Filip — de ce m'ai lăsat singur ?

— Dar ce e ? ce s'a întâmplat ?

George, luându-l de mâini, îl privi drept în ochi. Văzându-l palid, cu ochii turburaţi de lacrimi, ghici pe jumătate ceea ce se întâmplase.

— Ce ? nu e încă lucru isprăvit între voi ?

— Nu.

Trecu o secundă de tăcere, de stupoare ; apoi Filip se ruşină de slăbiciunea lui oglindindu-se în faţa prietenului său. Se sculă :

— Trebue să se sfârşească odată — zise, scrâşnind dinţii — ţi-am spus că n'am să-ţi cer sfat, dar ascultă-mă şi judecă-mă : vreau să plec.

— Ai dreptate.

— Vreau să plec, numai decât, fără explicaţie. Ceea ce ar fi fost o cruzime fără scuză acum trei săptămâni, e scuzabil astăzi. Imi dase libertatea şi acum mi-o reia, când nu mai am nici dreptul, nici datoria să mai reviu.... Dacă cel puţin aş fi avut să lupt contra iubirii mele pedepsite ! Dar, ascultă-mă, e înspăimântător : s'a dus iubirea şi respectul se duce şi el !

— Nu, sunt înlocuite.

— Bine, fie ! peste visul meu veştejit, sfârşit, un altul a înflorit. Puteam să cred că nu fusese sinceră ?

— Fusese, cum este încă. Nu protesta, vei înţelege mai târziu. Sărmană femeie !... Te aprob ; nu poţi s'o minţi.

— Totuşi am început de pe acum. Am inventat un pretext ca să nu mă duc mâine la o întâlnire. Am spus că d. Brazier m'aşteaptă.

— E o minciună caritabilă, din care vom face un adevăr. Vezi tu amice, frate, că nu m'am înşelat dintru început. Era uşor de deslegat ceia ce trebuia rupt. Ţi-am mai spus şi-ţi mai repet : va fi eroică atunci când nu vei mai fi slab. Fii curajos, e scăparea voas-

Câte-va feţuri

Argument femenin

Un paradox

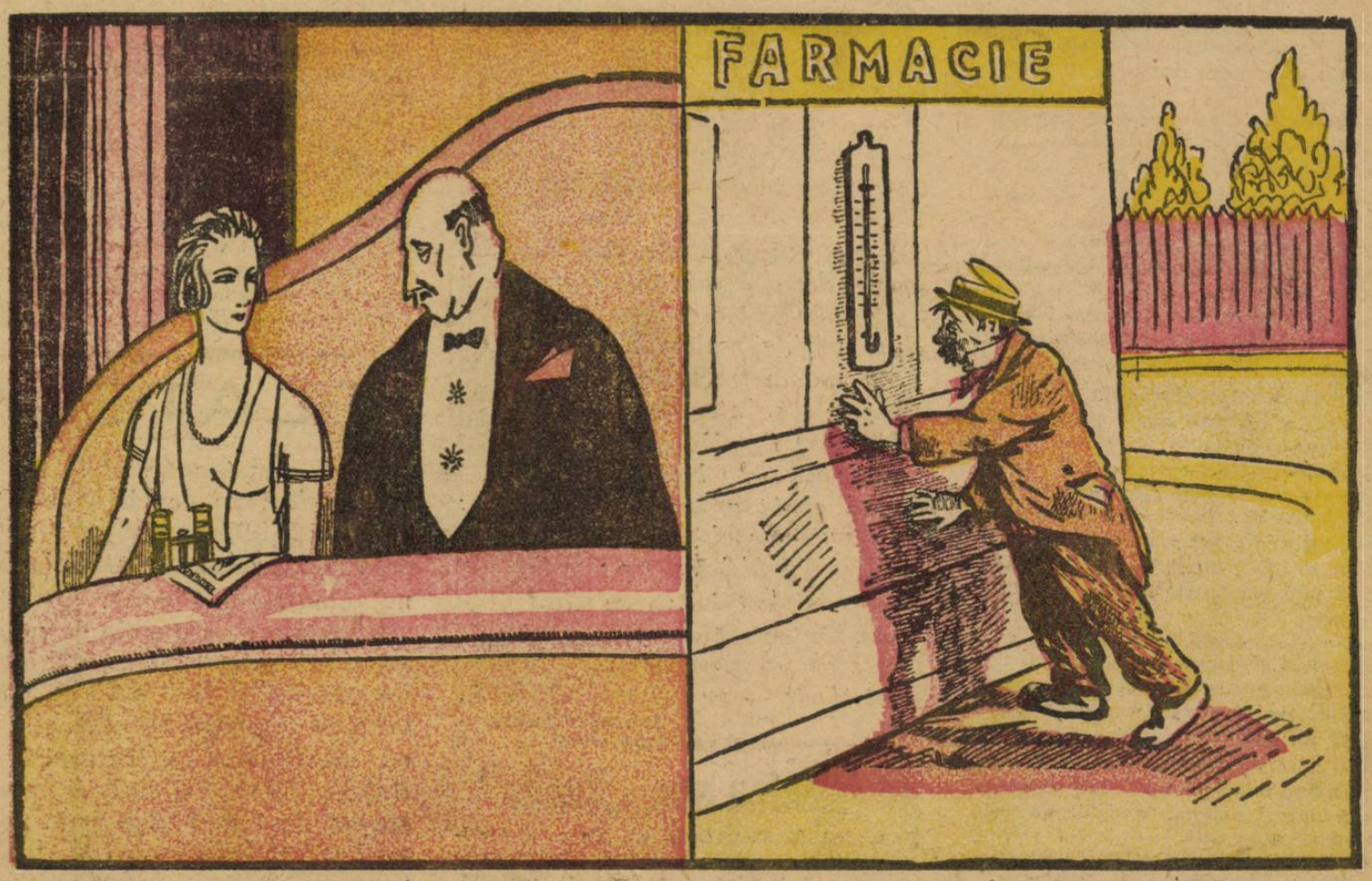

— *De ce nu te uiţi cu binoclu?*
— *Nu pot, mi am uitat brăţările acasă!*

Beţivul. — *Vezi drăcie, el merge cu alcol şi eu, tot cu alcol şi nu pot să merg...*

ără a amândorora... Şi acum să plecăm, că destul am dansat şi valsat pentru tine. Sunt obosit, ştergeţi ochii; ar râde lumea de noi.

Şi zicând aşa, George, cu batista lui, şterse ca unui copil ochii prietenului său; îl îmbrăţişă apoi ca să-l îndemne să fie cuminte şi luându-l de braţ îl strânse aproape, ca să-i potolească bătăile inimii în vecinătatea inimii lui. D-na de Gremilly, foarte înconjurată de lume, îi văzu de departe şi-i salută cu un surâs care însemna că pot să plece, fără să mai fie nevoie de alte formalităţi. Louise de Courlieu se prefăcu că nu-i vede, ca să nu-i vie greu să le zică sau să-i audă zicând adio.

Ei căutau pe d. Brazier; îl găsiră în anticameră unde el însuşi părea că-i aşteaptă.

— Ei bine, întrebă diplomatul, cum rămâne cu răspunsul meu?

— Primim.

— Atunci, nu mai rup scrisoarea.

— Aş putea să văd pe ministru mâine dimineaţă? întrebă Filip.

— Îl veţi vedea la înapoiere, amice dragă. Ceea ce e mai grabnic, este să te duci să îmbrăţişezi pe buna doamnă de Luzay. Arată-i te rog din partea-mi reverenţioase salutări şi explică-i că nu e vorba decât de o călătorie frumoasă. La înapoiere, veţi avea un loc bun... O să regulăm aceasta cu d-na de Gremilly... Nu ştie nimic?

— Nu.

— Şi eu v'am păstrat taina astă-seară; dar mâine?

— Mâine — răspunse George — Filip îi va anunţa ştirea.

— Va fi foarte fericită... şi nădăjduiesc că îmi va mulţumi.

Era un punct de fatuitate în această ultimă dorinţă. D. Brazier, cu o însufleţire care nu prea îi era obicinuită şi care de sigur provenea de la masa bună, de la frumoasa serată, de la dans, de la muzică, de la splendoarea d-nei de Gremilly, de la idea de a o izola, părăsi pe cei doi prieteni şi urcându-se în caretă ca să se ducă acasă, diplomatul începu să îngâne o arie veche din vremea tinereţii lui:

„Da, îmi pare bine că mă 'nsor!"

VII

Când d-na de Gremilly rămase singură în toate salcanele acestea pe cari le umpluse şi le încălzise un abur monden, nu vru să meargă să se culce, ci găsi o plăcere să stea ca să-şi amintească frântură cu frântură tot ceea ce o atrăsese şi o încântase în seara aceia. Şi stete aşa un ceas cu lămpile aprinse, strângându-şi viziunile dispărute, silindu-le să i se ploconească şi înfiorându-se de sărutarea din seră care-i îmbălsăma inima.

Lăsase pe nepoată să se ducă să se culce şi totuşi dacă s'ar fi uitat bine la Louise de Courlieu, n'ar fi lăsat-o să plece fără s'o descoasă. Dar nu mai era în stare să mai vadă nimic: era toată sub influenţa beţiei propriului ei vis.

Intermitenţa-i de cumînţenie exasperase nebunia ei. Mulţumirea sănătăţii recăpătate, a frumuseţii pe care o făcuse să fie admirată, regretul unui acces de virtute care-i dase o indispoziţie ridiculă, poate chiar frigurile înteţite ale unui sentiment care se simţea ameninţat, toate îi turnaseră în inimă o pasiune şi mai arzătoare decât aceia cu care luptase până acum. Ar fi putut crede că până aci nu iubise pe Filip, atât de mult îl iubea cu o adoraţie violentă, sălbatecă, nemăsurată, de o poesie extravagantă şi de o sensualitate crudă.

Regreta că nu l'a rugat s'o aştepte. Ar fi plecat cu el, ar fi dezertat o noapte din casa asta în care s'a simţit bătrână pe când era bolnavă. Avea părerea de rău a unei nopţi amoroase pe care credea că o merită pentru că-i îndurase teama, frica.

Se plimbă multă vreme prin salon, privindu-se în toate oglinzile pe cari le găsi mai bune, mai credincioase decât acelea din odaia ei de culcare, de vreme ce o arătau frumoasă şi tânără. Nici un scrupul n'o turbura. De ce n'ar deveni femeia lui, după ce-i fusese amantă, de vreme ce rămăsese stăpâna acestui bărbat tânăr şi frumos?

Se opri de câteva ori la cuvântul acesta de amantă, pe care-l murmura încet, găsindu-l delicios la pronunţat şi înapoindu-i mărirea ce avea altă dată. S'a făcut din el termenul unei intimităţi brutale, dar pe vremea eroismului şi a galanteriei, era expresia cea mai elocventă pentru mândria unei femei. O amantă era regina absolută a unui amant, chiar fără să-i fi acordat vre-o favoare, şi amantul era adoratorul devotat, chiar fără să fi obţinut nimic.

(Va urma)

VIZITAŢI

Cinema „VLAICU"

RULEAZA:

Filmele cele mai frumoase şi instructive

ANUL XL. — No. 2. 2 lei exemplarul Duminică 13 Ianuarie, 1924

ASOCIAȚIA ... SIBIIU

Universul Literar

DE ANUL NOU

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. în străinătate pe un an 200 lei.

Obiceiuri cari dispar...

„Să fie de bine, la mic și la mare....“

Gânduri de Anul Nou

In inima căminului vreau s'ajungă gândurile mele. Familia este celula socială a ţărei şi în ea stă liniştea şi gloria pământului.

Dacă se răspândesc gânduri bune, trainice, sănătoase în cămin, toate vor merge bine nu numai în cuprinsul familiar, dar şi în casa cea mare, adăpostul ţărei întregi.

Să stea bătrânii de vorbă cu tinerii asupra rosturilor de azi, să le dea îndemnuri potrivite grijilor de acum, să le arate ce-au făcut generaţiile trecute pentru pregătirea zilelor noastre.

Să se întrebe fiecare de pricina rănlui actual, atât de nepotrivit cu starea de înflorire în care ar fi logic să ne găsim, şi poate că răspunsul la această întrebare va cuprinde şi mijloacele de îndreptare.

In tot cazul, suntem în plină criză sufletească şi morală. Acestei crize îi datorim nesjunsurile de astăzi în toate domeniile.

Pe această cale cată să îndreptăm spiritele în cel mai scurt timp. Să facem educaţiunea sufletului, disciplina spiritului şi înălţarea omului spre orizonturi mai senine.

Ne ucide realismul sălbatec al ceasului de acum. Fiecare pentru sine, chiar de-ar pieri ceilalţi. Nimeni nu se mai gândeşte că prin soldaritatea tuturor se poate chezăşui mulţumirea fiecărui părtaş al societăţii.

Mai multă demnitate idealistă, mai mult respect de munca şi inteligenţa aproapelui, mai multă iubire — iubirea, evanghelia lui Isus — între ceî cari sunt zidiţi, cum spune Biblia, după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu.

Iată ca ar fi să aducă anul ce vine. Aceasta e urarea, lamură de suflet, ce o facem celor cari ne citesc cu drag. Numai astfel poate creşte şi înflori neamul nostru, prin înţelegerea tuturor, prin solidaritatea iubirei prin vrednică muncă şi înalte virtuţi.

In acest *credo*, salutăm cu drag pe toţi şi le spunem cinstit românește : *La mulţi ani !...*

I. I.

Văzute şi auzite

Un cadou imperios

La ziua ei onomastică, la aniversarea naşterii, la Mărţişor, la Anul Nou, în toate împrejurările fericite din timpul anului, Didi găsea pe masa de noapte, când deschidea ochii, un dar frumos şi de valoare.

Monete de aur cu pietre scumpe, ceasornic Longines la brăţară, broşe şi inele, cercei şi statuete, lucruri fin ciselate, formau o adevărată colecţie, reprezentând astăzi o avere.

Dar dacă bucuria cu care ea le primea, era fără margini, bucuria cu care Ghiţică î le oferea avea o margine—şi anume acolo de unde ţâşnea gândul care-i stetea totdeauna pe buze :

— Adică de ce nu mi-ai face şi tu un cadou ?... Nu e vorba de obiect, ci de atenţie... Poate să nu coste nici un ban şi totuşi să fie nepreţuit pentru mine....

Aşa cugeta de câte ori îi dedea ei câte ceva de valoare, dar se ferea în totdauna să i-o spue, ca să nu-i displacă, căci — continua el să cugete — ori ce mi-ar da după ce-i voi mărturisi mâhnirea mea, nu va face nici o ceapă degerată.

Cu speranţa că va veni o zi când atenţia lui Didi se va deştepta din această amorţeală, el sporea colecţia preţioasă a soţiei sale la fiece dată însemnată.

Odată Ghiţică primeşte vizita unui locotenent de cavalerie, văr al nevestii, venit nu atâta ca să-i prezinte omagii, cât ca să se plângă c'a fost mutat din provincie în Bucureşti, şi nu găseşte cameră mobilată fără chirie mai mare de cât solda.

Emoţionată de astă expunere, Didi se aşează pe genunchii lui Ghiţică şi'l mângâiă.

— Dacă te-ai fi bărbierit azi, te-aş fi sărutat şi te-aş fi rugat să-i dăm lui Coti camera dela etaj.... Tot stă goală... El e vesel şi ne va distra... Facem şi un act de umanitate.

Ghiţică dete din cap afirmativ.

— Ei, uite am să te sărut şi nebărbierit, ciripi dânsa ; e cel mai frumos cadou ce puteai să-mi faci de Anul Nou care s'apropie.

Şi bătându-l cu degetul pe vârful nasului, adăogă :

— Am să-ţi fac şi cu ţie unul.

Ghiţică se ilumină... Visa ori nu ?... Iată mult dorita atenţie !... Aşa dar, Didi pătrunsese în inima lui !...

— Coti, hai să eşim ca să cumpărăm ceva pentru Ghiţică... Ai văzut ce drăguţ a fost ?... Tu rămâi acasă, ca să nu vezi ce-ţi luăm... Vreau să fie în adevăr o surpriză...

Pe când Ghiţică s'apropia de gura sobei cu tabacherea deschisă şi cu ochii pe „Intâmplările din Capitală" Didi, ca să n'alunece, oferea braţul lui Coti şi Coti, ca să n'o scape, o strângea bine.

Au colindat multe magazine, dar nicăeri n'au găsit un lucru potrivit, care să facă plăcere şi, în definitiv, să reprezinte ceva, să aibă un rost, căci şi obiectele au sufletul lor.

Iată însă că tocmai atunci când desnădăjduiseră să găsească ce căutau, se opresc brusc în faţa unei vitrine, se privesc şi-şi zâmbesc statisfăcuţi.

— Il luăm ?

— De sigur.

Dau preţul, iau obiectul, coboară acasă triumfători din trăsură şi întind pachetul lui Ghiţică, nerăbdător să-şi vadă cadoul.

— E tocmai ce-ţi trebuia... Tot aveam locul gol din antreu... O să meargă de minune.

Ghiţică trase din hârtie un admirabil cuer format din două imense coarne de cerb.

— Sărută-mă ! îi zise Didi.

Coti stetea de o parte, nevoind, în modestia lui, să revendice o parte prea mare în această fericită inspiraţie.

Ghiţică îşi îmbrăţişă nevasta, puse cuerul pe masă şi până seara târziu, nu-şi mai luă ochii dela coarnele ace lea, cari i se păreau că se măresc din ce în ce şi s'apropie tot mai mult.

Don José

De Anul Nou

La 12 noaptea fiecare om care se se respectă şi are o armă de foc în casă se duce în mijlocul curţei ca să tragă câteva focuri în vânt în contra anului vechiu, probabil, pentru pagubele ce i-a făcut.

◆

— Tot la 12 noaptea în fiecare casă stăpânul declară greva generală a luminei pentru un minut, în care timp invitaţii se cred obligaţi să cânte.

◆

— In unele case, tot la această oră se mai obişnueşte ca stăpânul să deschidă uşa şi cu o mătură în mână să cureţe pe întuneric un praf imaginat.

◆

— Masa care se întinde dela această oră în sus este încărcată cu cele mai consistente şi mai rafinate bucate. Printre ele trebue să se găsească neapărat una ce se numeşte plăcintă.

◆

— Plăcinta este numai un pretext pentru răvaşe.

Cei lacomi pretind că răvaşele sunt un pretext pentru plăcintă.

◆

— Toţi conmesenii sunt obligaţi să plece acasă la ziuă, bolnavi pentru 2 zile.

Sonetele iubirii [1)]

de LEONTIN ILIESCU

XVII

Din negura de vremuri luminos
Tu te desprinzi ca ziua de 'ntuneric...
Vei fi şi tu, an nou, un vis himeric
Sau eşti visatul lumii Făt-Frumos?

Smerit stă omul astăzi şi fricos
Să nu-l mai soarb'ăcelaş val isteric
Ce-a dat planetei chipul cadaveric
Al geniului durerii nemilos...

Să fii tu crainic de-alte rele încă
Sau cântec vestitor de primăvară,
Mai limpede ca un isvor din stâncă?

Ne urci pe piscuri de 'mplinite visuri
Sau ne arunci, cu ironie — amară,
In ale desnădejdii negre — abisuri?

XVIII

Priveşte 'n urmă-i Janus şi 'nnainte
Cascadele de lacrimi şi iluzii...
Contemplă capul mitic al Meduzii
Ce'n loc de cuiburi ne-a zidit morminte?

Sau din Istorie vrea s'alunge cruzii
Semănături de ură fără minte,
Să ne redea lumină păcii sfinte
Mai dulce decât cărutarea muzii?

Desprinde-te, an nou, senin din hoos
Şi-alungă de pe-al lumii cer furtuna
Că prea ne arde setea de repaos!...

Prea sângerăm în purpură de-apus
Şi-abia de mai putem răbda cununa
De mărăcini a blândului Isus!...

1) Vezi numărul precedent.

Timpul şi urările de Anul Nou

Cum totul e relativ în lume şi timpul e ralativ. Dacă ar exista în univers un punct absolut fix, în cazul acesta tot ce s-ar raporta dela acest punct fix la restul universului, ca mişcare, ca transformare de energie, cu alte cuvinte ca fenomene universale, ar putea fi cu înlesnire traduse în legi riguros exacte.

Calendarul înregistrează anul 1924, care ar stabili o epocă a umanităţii, dela apariţia doctrinei creştine şi până azi. Ce înseamnă această epocă în viaţa universală? Un incident neînsemnat. Nici în raport cu viaţa umanităţei, timpul presupus măsurat exact, nu înseamnă mare lucru, de oarece, acum câteva luni o misiune de savanţi, a descoperit în munţii Tibetului din Asia centrală, un ou de dinosaur, care, după calculele făcute de geologii, membri în acea misiune, trebue să dateze de aproape 10 milioane de ani. Firește că acest strămoş venerabil al tuturor ouălor, a fost găsit pietrificat şi din stratificaţia lui s-a putut stabili aproximativ epoca apariţiei sale. Zece milioane de ani reprezintă ceva în existenţa vieţuitoarelor. Dacă ne gândim câte schimbări s-a produs pe suprafaţa globului nostru în acest interval de timp, ne vom da seama că cei 1924 socotiţi dela Iisus Christos până în zilele noastre nu poate să ne înspăimânte. Vârsta oului de dinosaur, adică de când a apărut şi până a fost descoperit, reprezintă un incident neînsemnat dacă, prin imaginaţie, presupunem infinită viaţa universului.

Sunt apoi vieţuitoare, în zilele noastre, care trăesc un cias, sau două. Efemera, abia eşită din larvă, zboară maximum 60 de minute şi apoi moare. Din punctul nostru de vedere scurtul timp rezervat existenţei acestei efemere ni se pare nespus de mic. Ce rost are viaţa efemerei, dacă ea nu se bucură de facultăţile sale viabile, de cât 60 de minute, adică timpul necesar ca un tren accelerat să parcurgă o distanţă de 60 km.? Raţionamentul acesta, admiţând că ar fi un raţionament, e fals, de oarece raportăm cele 60 de minute de existenţă a efemerei la 60 de minute de existenţă a unui om. Viaţa efemerei, poate să fie tot atât de lungă şi obositoare, ca şi a noastră, dacă am putea să ne închipuim ce *concepţie* poate să aibă efemera de fenomenele fizice. Viaţa animalelor e prea puţin cunoscută şi noi cădem în greşala de a stabili comparaţiuni, bazate pe propriile noastre cunoştinţe, senzaţii şi impresii.

Astfel, un cal, din cauza conformaţiei ochilor săi, vede în mare toate obiectele şi vieţuitoarele. De aceea calul poate fi uşor stăpânit şi condus chiar de un copil.

Dacă această vieţuitoare ar vedea omul aşa cum îl vedem noi, cu ochii noştri, de sigur că el nu s-ar supune ordinului vizitiului, ar opune o îndârjită rezistenţă.

Animalele mici, de obicei, au conformaţia ochilor în aşa fel, în cât privirea lor e mai pătrunzătoare. Pisica vede foarte bine noaptea. Iată cât de „relative" sunt funcţiunile organice ale vieţuitoarelor. Dar, timpul care, nu e de cât ceva convenţional!

Din punctul de vedere practic se stabilesc raporturi între noi şi lumea exterioară şi tocmai aceste raporturi guvernează lumea noastră de pigmei. Legănaţi de înşelătoare iluziuni, oamenii cred că scurgrea timpului e ceva „material". Ziua şi noaptea cele patru sau două anotimpuri — după zone — tinereţea şi bătrâneţea, naşterea şi moartea, marchează scurgerea „materială" a timpului! Care poate fi adevărul absolut? Nu se poate şti, de oarece nu există teoreticeşte nici un punct nemişcat în spaţiul sideral.

Convenţional suntem în anul 1924. Imaginaţia noastră brodează speranţe frumoase pentru noul an în care am intrat, în ce priveşte posibilităţile de a îndulci şi poetiza viaţa...

Iată un moment impresionant în viaţa noastră. De aceea încercăm să înlăturăm misterul existenţei şi să-i furăm secretul fericirei prin inofensive urări. Nu urăm fericire tuturor de anul nou, ca şi când am fi zei, ca şi când am fi depozitarii acestei fericiri?

In ziua anului nou toţi jucăm rolul zeului atotputernic, care împarte cu generozitate cele mai seducătoare promisiuni de fericire... E o manifestaţie nobilă aceasta, dar şi o manifestaţie revoluţionară. Omul îndrăsneşte odată pe an să fie directorul propriului său destin.

R. Selşanu

Medicul cartofor

— Anecdotă —

Un ilustru medic, care
Are-al cărţilor nărav,
Fu chemat, cu grabă mare,
Să 'ngrijească p'un bolnav.
Ii ia pulsul, cum soseşte:
— Unu, doi, trei, clar, precis.
El bătaia-i socoteşte
Cu ceasornicul deschis.
Numărând, 'nainte trece,
Apoi zice mai cu glas,
După ce a ajuns la zece:
„Valet, damă, rigă, as"...

N. TINC

ANUL NOU

***Un an nou, în vremea veche, un an nou iarăşi** apare*
Salutat cu pompă mare şi încris în catenaare ;
Iar apare să repete tot ce-a fost şi în trecut :
Rele multe şi de bine numai câte un minut ;
Iar apare ca, la vară, să ne coacă în călduri,
Deschizând drum asprei ierne cu-ale ei degerături ;
Invârtind cercul cu zile trecătoare, luminoase
Case 'n doliu de negreala nopţilor întunecoase;
Iar apare să ne-arate uimitoarele minuni,
Căptuşite cu iluzii, împletite cu minciuni ;
Iar apare să ne-arate anul pururi rătăcit,
Călcând drumurile vieţii cu gând strâmb, cu pas greşit ;
Iar apare, panorama neschimbată să ne-arate
A vieţii ticluită cum e de ftalitate.
Tot mereu aceleaşi lucruri, în etern neschimbătoare
Peste cari însă speranţa se înnalţă zîmbitoare.
Incălzit de desfătarea ce-animează pe ori cine,
Strig şi eu cu toţi, în fine, la mulţi ani cu spor cu bine !

N. Ţinc

Constatări de sărbători

Copiii de astăzi nu mai cred în supranatural. Cine n'a avut ocazia să observe acest lucru ?

De unâ zi, am spus copiluhui meu, în vârstă de 7 ani :

— Dacă ai să fii cuminte, Moş Crăciun îţi va aduce jucării frumoase.

— Unde are magazinul moş Crăciun, pe calea Victoriei, sau în Lipscani ? îmi răspunde el, maliţios.

Ce am mai putut spune ?

I-am promis, consternat, că îl voi lua cu mine în târg să-şi aleagă el jucăriile şi bine înţeles, nu am mai scos o vorbă despre pârdalnicul moşneag.

Astă-zi, în locul smeilor, feţilor-frumoşi şi balaurilor din poveşti, pe copii îi atrag detectivii pe pânză sau pe hârtie.

Ştiu bine că în vremea când la magazinele de jucării se vând aparate de telegrafie fără fir şi cinematografe pentru ei, minunea ştiinţifică e mai atrăgătoare şi are mai mult prestigiu de cât minunea legendară. Noui educatori pretind că trebue să se scoată cu desăvârşire din educaţia copiilor tot ceea ce experienţa nu poate controla.

Iluziunile trebuesc înlăturate.

E curios însă faptul că pe măsură ce bieţilor copii li se răpeşte din ce în ce mai mult această posibilitate de fericire pe care o constitue iluzia, mulţi oameni adulţi au început mai mult ca ori când să se ocupe de spiritism, superstiţii, magie albă sau colorată, sau de mai ştiu eu ce năsbâtii copilăreşti.

Copilul nu mai crede în moş Crăciun dar mama lui se duce în fie-care lună la celebra ghicitoare cehoslovacă, desvăluitoarea de taine şi prezicătoarea de evenimente ce nu se întâmplă niciodată.

Copilul nu crede în zânele binefăcătoare ce-i aduc minunate jucării pe coşul sobei şi nici nu-şi mai pierde vremea să vadă dacă în noaptea de Anul nou se deschide cerul... în schimb adesea tatăl e membru în cinci societăţi spiritiste, ocultiste, masonice. sau alt-fel, ese din casă nu mai cu piciorul drept, tae „barba" preoţilor ce-i es în cale, se bucură dacă Iulişca îi ese înainte cu găleata de apă plină, e sigur că va lua parale dacă Azor face necuviinţe în faţa lui sau, în fine, e toată ziua indispus dacă a visat că i-a căzut un dinte.

Şi este o nenorocire acest lucru, căci dacă azi copiii noştri nu mai cred în nimic pericolul nu e aşa de mare ca atunci când oamenii mari, neglijează realitatea pentru ficţiuni periculoase şi lor. şi societăţii în mijlocul căreia se află.

Gilly

Cronica feminină

Politica femeii

de Henrieta V. Gavrilescu, avocat

Vorbind despre politica femeii, nu vreau să fixez cadrul, în care se vor mişca femeile după dobândirea drepturilor politice ; vreau însă să vorbesc despre o politică mult mai largă, pe care bunele române sunt obligate s'o facă şi astăzi, înnainte de dobândirea acestor drepturi.

Căci femeile române, chiar dela începutul celor dintâi închegări ale statului român, au făcut politică. Stând la războiu, unde ţeseau pânza fină, ca aţa de painjen, *cu sufletul erau la războiul pe care soţii şi feciorii lor îl purtau cu duşmanii ţării, pentru paza sfântului ogor şi a neamului.*

Şi cine altele decât ele îi încurajau, când plecau la luptă ? Şi cine altele decât ele, îi împingeau chiar la luptă, să învingă sau să moară ?

Şi cine altele, decât mamele aduceau şi aduc sublime exemple de patriotism, când pe altarul patriei sacrifică, cu ochii strânşi de durere, dar cu multă resemnare, pe copilul lor, odorul lor ?

Cât de departe e această politică, de politica strâmtă, ce încape în cadrul unui partid ?

Politica Românii de astăzi, trebue să fie o politică pusă numai în slujba marilor principii naţionale.

Scriind aceste rânduri, trebuie să fac o mărturie : am fost una dintre cele dintâi femei din ţară, cari am susţinut, acum patru ani că este bine, ca femeele, care vor şi pot să se manifeste în viaţa politică, — să se înscrie în partidele politice existente, *chiar înnainte de dobândirea dreptului de vot ;* desigur fiecare unde crede, că va găsi un teren de lucru potrivit cu principiile ei. Credem, că e bine să începem o colaborare cu partidele politice, ca să ne cunoaştem reciproc şi să ştim, să ne preţuim.

Aceasta a fost numai o iluzie.

Căci experienţa de atunci şi până astăzi mi-a dovedit că altă cale trebuie de urmat şi că *femeea care face politică militantă de partid, în stadiul social actual, greşeşte.*

Greşeşte întâi, prin faptul că-şi *arată simpatia*, pe care până în ultimul moment — adică până la dobândirea dreptului de vot — *este foarte necesar şi forate prudent, s'o ţie ascunsă în sufletul ei.*

Greşeşte apoi, pentrucă fără rost îşi încercueşte libertatea de acţiune.

Şi greşeşte, prin faptul, că nu i se dă atenţia, ce o merită ; căci bărbaţilor noştri politici li se pare, că încă nu au nevoia de sprijinul politic al femeei, oricât ar fi de capabilă.

Mâine la urnă, situaţia va fi cu totul alta ! Bărbaţii noştri vor avea nevoie de *votul nostru* şi mai cu seamă de *influenţa noastră.*

— Şi cred, că ziua accordării drepturilor politice pentru femeea românca, nu este aşa departe de cum o doresc antifeminiştii, fiindcă, cu toată opoziţia acelora, ce vor ca femeea să rămâie în starea, în care au găsit-o zorile veacului al XX, femeea românca va trebui să dobândească drepturile înscrise, în noua Constituţie.

Şi atunci se va vedea lupta pe care partidele politice vor da-o, ca să aibă în toate unghiurile Ţării, în mijlocul lor, pe cele mai de seamă femei, pe acelea cari au dat dovezi de : pricepere, energie, muncă şi caracter.

Atunci însă, se va şti, că toată atenţiunea bărbaţilor noştri politici, *va avea un interes egoist*, care, dacă ar fi fost manifestat înainte de dobândirea dreptului de vot, ar fi avut altă valoare şi un adânc refren în sufletele noastre.

Deci hotărît : NU TREBUIE SĂ FACEM ANTECAMERĂ *la uşa nici unui partid politic ci să lucrăm în fiecare clipă şi în toate direcţiile, pentru rîdicarea ţării şi neamului nostru.* Şi când vom fi chemate la *urnă*, vom trimite în „Sfatul Ţării" *pe acei ce vor simţi şi lucra la fel cu noi.*

Henrieta V. Gavrilescu, avocat

NOEMBRE

Par'că n'a mai fost verdeaţă,
Pomii sunt nişte schelete,
Frigul creşte pe 'ndelete
Şi e vremea tot a ceaţă.

De prin curţi răzbate tristul
Hârjiit de fierăstrău,
Ah! şi-mi face-atât de rău
Tăetorul, melodistul!

Vetrele şi-aprind luleaua
Şi pe nări acum fumează
Iar copiii jubilează
C'au să umble iar cu steaua.

Zăvorâţi şi muţi sunt stupii,
Că nu-i floare prin poiene;
In curând cele troiene
Or să scoată 'n cale lupii.

Uite şi motanu-ăl roşu
După sobă tolănit,
Cum mai toarce necăjit
Că nu trage bine coşu!

Cui să cânte ciocârlia
Dacă nu e răsărit
Şi nu vede îndrăgit
Cât de mare e câmpia?

Ah! şi-i mult până 'n Aprire!
Adu-l Doamne mai curând!
Iarna asta, pe loc stând,
Imi scurtează ale zile.

Victor Bilciurescu

Insemnările unui trecător

Congresul presei, anunţat la Cluj, şi în jurul căruia s'a scris şi mult şi inegal, — fiindcă nu s'a putut ţine, — mi-a dovedit mai mult ca orice altă experienţă, *că cei mai meschini fricoşi sunt aceia cari joacă roluri de tirani, fie ai camarazilor, fie ai opiniei publice.*

Este o categorie de oameni, în faţa cărora sunt complet dezarmat. Aceştia sunt economiştii. Ei ştiu totul, dar mai ales au o stăruinţă, convingătoare până la absurd, că ei pot să reformeze totul, negreşit bine. Drept, ori nu prea, vinovat sau aproape, cred că între economiştii noştri şi vechii iluzionişti, pe cari istoria-i numeşte alhimişti, nu-i altă deosebire de cât de nume. Ca preocupări, ca pricepere, dar mai ales ca ingeniozitate sunt identici. Iertaţi-mă dacă nu vă dau nici un exemplu. Dar faţă de economiştii cari teoretizează asupra cotelor de scumpetea traiului, asupra permiselor, asupra taxelor vamale, contrabandelor, etc., mă simt definitiv dezarmat. Prea ştiu multe şi nu pot nimic.

Inaine de a spune : „la mulţi ani", în noaptea de anul nou, doamnă, sau domnule, gândiţi-vă bine, dar mai als sincer, dacă a doua zi veţi spune că aveţi cu un an mai mult.

OSCAR WILDE

CASA CURTEZANEI [1]

(Din „Bucăţile de pus pe muzică")

Petale de lotus

Pace nu se pomeneşte sub soarele de miază-zi. — Ah! Pace este oare aceasta, în livezi, pe deasupra cărora, înconjurată de o lână argintie, ca o frumoasă păstoriţă, luna trece rătăcitoare?

Regină a grădinilor cerului, în cari stelele, asemenea unor crini, albe şi frumoase strălucesc prin ceaţa văzduhului îngheţat, mai stai, oh! căci iată zorile zilei se revarsă.

O! mai stai, căci ziua pismuitoare îşi întinde lungi mâinile vrând să te prindă de picioare!

Dar ah! prea iute ţi-e pasul. Şi ştiu, ah! că n'ai să te opreşti.

. . . . . .

Soarele se 'nalţă dintr'o săritură spre a-şi împlini drumul, o boare adie dulce deasupra păsunilor şi livezilor; dar la apus mi se păru că văd înfăţişarea unei feţe omeneşti.

Un pietruşel, pe muschiul dracilei, cânta slăvile primăverii şi făcea boschetele înflorite să răsune de veselia zilei nou născute.

O ciocârlie porni speriată de pe pământul pe care-l călcam şi pieri, cu privirile spre marele văl albastru, vălul cel fără cusătură ce stă întins înaintea feţii lui Dumnezeu.

Deasupra capului meu, salcia-mi spunea încetişor că moartea nu-i decât o viaţă mai nouă şi că prin zadarnice vorbe de vrajbă noi desonorăm pe morţi.

Smulsei o cracă din copac, şi flori de dracilă îmuiate de rouă, şi le legai cu o ramură de răchită, şi făcui din ea o coroană frumoasă la privit.

Dusei florile acolo unde odihneşte El (frunze şi flori calde de tot pe piatră). Cât de bucuros fusei, să mă aşez singur, până ce seara veni să se-aştearnă pe ochii mei obosiţi,

Până ce nourii cei mişcători ţesură o mantie de aur pe care Dumnezeu o va purta, — până ce, în valurile văzduhului împurpurat, pieri strălucitoarea corabie a soarelui...

Avea-voi oare bucurie pentru răstimpul zilei, şi-mi voi lăsa inima înduioşată, până în adâncurile ei, de foşnetul copacului ori de cântecul pasării, sau de melancolia jocurilor vântului şăgalnic?

Nu, nu! zadarnicele visuri de acest fel sunt partea unor suflete mai puţin adânci decât al meu. Simt că sunt pe jumătate divin, ştiu că sunt mare şi puternic.

Ştiu că prin sforţare se'nalţă din rădăcina lui orice copac al pădurii, că nimeni nu poate aduna fructe plutind pe marea cea stearpă.

* Vezi „Universul Literar" numărul precedent

Traducerea acestor poeme ale lui Oscar Wilde e datorită d-lui *M. Negru.*

Vorbiam într'o zi, cu un om politic, căruia-i argumentam, că democraţia trece printr'o grea criză, fiindcă oamenii politici n'au voit, ori n'au putut să înţeleagă, că democraţia e înainte de toate o concepţie morală.

Şi omul politic mi-a răspuns : este o profundă deosebire între politică şi morală. Da, este. E că omului politic îi e îngăduit orice. **Trad.**

Hrişca

de H. Ch. Andersen

Adeseori, trecând după furtună pe lângă un lan de hrişcă, vei vedea că hrişca e înegrită şi pârjolită. Se pare că a trecut o flacără peste lan. Ţăranul spune atunci : E arsă de trăsnet. — Dar pentru ce ? — Voi spune aci ce mi-a povestit o vrabie ; ea a aflat povestea dela o salcie bătrână, crescută lângă lanul de hrişcă. E o salcie mare, respectabilă, dar slută, bătrână, cu mijlocul spart în două ; din spărtură se înalţă fire de iarbă şi ramuri de mure. Salcia sta aplecată, iar crengile atârnau la pământ ca nişte plete lungi şi verzi.

Pe toate lanurile dimprejur creşteau grâne, nu numai orz şi secară, ci şi ovăz, da, ovăz minunat, cu boabe mărunte şi galbene, cari păreau nişte canari mici, înşiraţi pe o creangă.

Grânele erau frumoase şi cu cât spicele erau mai bogate, cu atât firele lor se aplecau mai adânc, mai cucernice şi mai umile.

Era acolo însă şi un lan cu hrişcă, tocmai în faţa salciei. Hrişca nu se apleca, cum făceau celelalte grâne, ci se înălţa drept în sus, mândră şi trufaşă.

— Sunt şi eu cel puţin tot aşa de bogată ca şi spicul de secară, zise hrişca. Afară de asta sunt şi mai frumoasă. Florile mele sunt frumoase ca florile mărului. E o plăcere să te uiţi la mine ! Este oare cineva pe lume care ar putea să mă întreacă în frumuseţe ? Răspunde, salcie bătrână !

Salcia dădu din cap, parc'ă ar fi voit să zică : da, da, se înţelege !

Dar hrişca se înălţa şi mai mândră şi mai semeaţă.

— Ce pom prost, zise ea. E aşa de bătrân că îi creşte iarbă în burtă.

Iată însă că veni o furtună. Toate

Suntem totdeauna gata...

Răspuns „Ungurilor cari .. se deșteaptă"

Din Budapesta urii nevolnice și plină
De înjosiri abjecte, de spectrii, de ruină,
Un glas de cucuvaie, de moarte cobitoare
Vrea codrul să-l înfrice, vrea valea s'o 'nfioare,
Să nu-și mai amintească acel ce ne robise,
Că sunt himere oarbe și năluciri de vise,
Să mai înjugi vre-odată națiunea românească
Când cerul vrea să-i dee coroană 'mpărătească.

Cu barțele oțelite muncim și zi noapte,
Tăcuți și plini de vraja atâtor scumpe șoapte,
Ca bradul dela munte și apele din vale,
Ni le strecoară'n suflet, acasă și pe cale,
Cu sânge-au scris eroii, murind aici, un nume,
Pe-acel-ce stoarce lacrimi, pe cel mai drag din lume
„Trăiască România!"... așa le fuse scrisa,
Și cerul ne-a mărit-o din Nistru pân'la Tisa.

De ce vă roade chinul și demonul mândriei,
Că slava, care cerul a dat-o României
E umilința voastră, vecini cu ochi de fiară
Și spuneți, că-i furată această scumpă Țară ?
Veniți, veniți pe sate, la hore și la trudă,
Haini, a căror trupuri la muncă nu asudă,
Și codrii vă vor spune și văile și crinii,
Că noi suntem de-acasă, iar voi sunteți străinii.

Pe umerele noastre o viață milenară
De temniți și de bice, urâtă și amară
Și voi ați dus-o'n bine, ați supt a noastră vlagă.
De noi ce amintire, ce suflet vă mai leagă ?...
Când cerul sfarmă lanțul de fier al unei Nații
Și patru țări desparte, ca să unească frații,
Cu ruginiții pinteni zadarnic bateți roibii,
Vă râd copiii'n stradă și, la răspântii, orbii.

Fără-de-legea voastă, noi generoșii, iată
N'o răsbunăm ca hunii, vă suntem ca un tată
Nu isgonim din țară pe cei cari ne fură,
Nici dăm la pușcărie pe cei ce ne înjură.
Dar, când vom vrea odată să fim la noi acasă,
Stăpânul care-și cere, cu cinste, loc la masă,
Și-prietenii vor pune pe pâinea noastră mâna :
I-om da din cas' afară și vor mușca țărâna...

Protocereu Alexandru Munteanu senator

florile de pe câmp își strânseră frunzele și își aplecară căpșorul, pe când vijelia trecea peste ele. Numai hrișca stetea dreaptă și trufașă.

— Pleacă-ți capul, cum facem noi, îi ziseră florile.

— N'am nevoe, răspunse hrișca.

— Pleacă-ți capul ca și noi, căci îngerul furtunei vine în zbor, ziseră grânele. El are aripi cari se întind din nori până la pământ și-ți va frânge mijlocul înainte ca tu să fi avut timp de a-i cere îndurare.

— Dar eu nu vreau să mă plec, răspunse hrișca.

— Inchide-ți florile, pleacă-ți frunzele, zise bătrâna salcie. Nu ridica privirea în sus, când fulgerul sparge norii. Nici măcar oamenii nu îndrăznesc să se uite într'acolo, căci pe urma fulgerului se poate arunca o privire în cer și această priveliște le poate lua lumina ochilor. Cine știe ce ni s'ar întâmpla nouă, cari nu suntem decât niște biete plante, mult mai neînsemnate.

— Mult mai însemnate ? zise hrișca. Ei bine, tocmai de aceea vreau să mă uit drept în cer !

Și hrișca îngâmfată și trufașă făcu astfel. Fulgera de se părea că întregul universul e cuprins de flacări.

Furtuna trecu, iar florile și grânele, înviorate de ploae, se resfățau în aerul împrospătat. Hrișca însă era pârjolită de trăsnet, care o prefăcuse în niște burueni veștede.

Bătrâna salcie își mișca crengile în adierea vântului, stropi mari picurau de pe frunzele ei verzi. Se părea că salcia plânge. Iar vrabiile o întrebară : De ce plângi când e așa de bine aci ? Ia privește cum lucește soarele privește cum trec norii ! Nu respiri și tu mirosul florilor și tufișurilor ? De ce plângi, salcie bătrână ?

Și salcia începu să povestească despre trufia hrișcei, despre îngâmfarea ei și despre pedeapsa meritată.

Eu, care vă spun această poveste, am auzit-o dela vrăbii, într'o seară, când le rugasem să-mi spună o poveste.

Tradus de **V. Teconția**

Nomaï

— Roman lacustru după I. H. ROSNY

Suntem în vremea de demult... uitată : omul trăia în caverne și locuințe subterane ; tânărul Egipt nu bolborosea încă hyeroglifele sale; bestia umană era teribilă; elementul necunoscut, îngrozitor, fatal ca și meteorii, părea mânia, răzbunarea și cruzimea ființelor nevăzute.

Pe lacul Sângelui exista atunci tribul fiilor Lupului: acest trib era puternic prin forța bărbaților și prin cruzimea lor : nu exista mustrare; virtutea era cu atât mai frumoasă cu cât era mai ucigătoare; ertarea insultelor era o crimă, simpatia pentru străin o mituire, mila pentru cel învins nu era socotită printre sentimente, fiindcă nu se cunoștea încă o pildă.

Familia exista: numai căpetenia era persoana socială : feciorii ca să se libereze părăseau locuința sau recurgeau la forța cumplită ; fetele erau vândute și de atunci sclave fără nume, a căror pierdere nu trebue să stârnească răzbunare necum mânie; dar vânzările prin conflictul desfrâului și lăcomiei mărea u crimele.

Omul nu învățase încă dela pasări sărutarea; nu exista iubire, decât aceea ce în mod sălbatec și repede a ajuns în timp de atâtea milenii să perpetueze generațiile de oameni.

◆

Intr'o dimineață de vară cu frunzele încă tinere, fiicele lacului Sângelui se scăldau în apa limpede. Războinicii priviau de pe mal. Era obiceiul de a le scoate astfel la mezat. Această rasă era frumoasă. Se observa printre tinere forma ancestrală a divinelor Helene și Iraniene cu bogăția minunată a părului.

Bărbații înarmați cu ciomege de ștejar sau lănci cu vârf de silex își alegeau soțiile după putere, trupeșie și îndemânare la prăsăciuni. Apoi, chema pe aceea care se scălda și cumpărătorul, încercându-i ceafa, umărul și șoldul, o lua ca pe o vită din circadă sau ca pe un tufan din munte.

Mai presus de toate era Nomaï—fiica marelui șef al lacustrei. Războinicii admirau talia-i zveltă și dezvoltată, pieptul ei cu trăsături rotunde și vioiciunea mișcărilor.

Dar dulceața privirii, trăsăturile fine ale obrajilor ei, grația fermecătoare a surâsului, erau făcute pentru admirația celor cari nu trebuiau să se nască decât în secolele viitoare.

Surăbătu de două ori distanța dela sat la țărm, apoi se ivi în picioare — cu șoldurile acoperite de un văl — pe o insulă mică la umbra unui frasin... și șeful tribului o privia cu orgoliu, ca un războinic care și-a croit o secură de temut sau un arc cu bătae lungă. Alături de el era, Rochs, șeful tinerilor cari merg înainte în luptă și care păstra treizeci de cranii dușmane în coliba lui. Acoperit cu un păr roșu, talia-i era uriașă, mâna gata la omucidere grea ca un ciocan. Și când zări pe Nomaï în picioare pe insulă, încetă negoțul cu șeful șefilor și strigă cu o voce puternică :

— Fie voia ta, Zam — fiul lui Wohr — tu vei avea chilimbarul, lăncile și pietrele cioplite cari înving pornirile ascunse.

La aceste cuvinte un războinic, care se apropia printre trestii, lăsă brațele în jos și păli. Ochii lui nu se întoarseră nici cum de la Nomaï.

Și singur printre toți acești sălbateci avea presentimentul grației unei figuri și a trăsăturilor armonioase; singur adora deosebita lumină a frumoșilor ochi ai fecioarei, surâsul în care se împreunau impresiile fugare și acela

gesturi fermecătoare care reînnoiesc ritmul liniilor.

Nu era războinic stimat. Nu-l îmbăta crima şi nici nu părea crud în răzbunare. Se confunda în meditaţiune când fiii Lupului stimau lăşitatea, prefăcătoria şi ruşinea. Numai preoţii aveau dreptul să o facă, fiindcă ei îi îndemnau la ameninţări, la sânge, la serbări brutale şi cântece groaznice. Dar nu primiau în corpul lor, oameni şireţi, capabili să menţină prin răutate puterea inteligenţii. Cunoşteau ei bine blândeţea imposibilă şi mila periculoasă; forţa războinică nu ar fi luat-o nici de cum în seamă.

Amreh îşi cunoştea slăbiciunea. O înţelegea prin nelinişte, tristeţe şi chiar ruşine. Luptase împotriva acestora, luase parte—din datorie — la serbările sângeroase, încercase răzbunarea asupra duşmanilor sălbatici. Dar nu-i făcea plăcere decât viaţa de hoinar cu lucrări ingenioase şi reflexiuni asupra tainelor ce învăluesc viaţa omului. Şi tăgăduia în sine multe lucruri pe care le afirmau preoţii. Astfel, nu credea că trăsnetul e vocea Dumnezeului aerului, ci un foc pe care norii l-ar fi prins pe munţii vulcanici.

Credea de asemenea că zeii ar fi preferat carnea animalelor decât aceea a oamenilor şi piatra de chilimbar în locul sângelui cald.

Mai credea că apa a fost făcută pe lumină, fiind că ea reproducea imagina tuturor lucrurilor. In sfârşit, era convins că triburile lacustre nu se trag din lup, ci din amestecul ursului şi al calului.

Nu mărturisea nimănui opiniile sale: ştia că ar fi fost de îndată ucis dacă le da pe faţă, dar se simţia mândru că le-a conceput.

Iubea pe Nomaï şi din acest amor nu cunoştea decât puterea. Nu ştia că în sufletul lui creştea dorinţa de a fi şi el iubit. I-ar fi părut mai neobicinuit decât toate celelalte senzaţii, ca: a pretinde să fie iubit de armele sale, de fructul cules la malul lacului, sau de focul ce-l aprindea pe vatra de piatră. Nu visa decât să cumpere pe fiica şefului sau să o ducă cu forţa ori prin vicleşug spre munţii vecini.

*

Când auzi pe Rochs, hotărînd târgul cu Zam, se simţi cuprins de spaimă şi de mânie. Ura pe şeful tinerilor războinici, dar era singura-i şi adevărata-i ură. Mai puţin puternic şi nu tot atât de priceput în mânuirea suliţii, îşi exercita arcul că nu putea să evite un conflict cu crâncenul prieten.

Şi dispăru din faţa lui Rochs spre a evita o insultă prea crudă.

Intre acestea Zam răspunse :

— Vreau şi două cornuri cu icoane din război şi arcul tău cel mare de frasin. Rochs ezită, găsind faţa prea scumpă, dar privind-o încă odată pe insula neagră răspunse :

— Fie !

Şeful lacustru puse bastonul de comandant pe umărul celuilalt în semn că târgul era făcut: dar Nomaï, care zărise gestul, îşi exercita dreptul de fiică a şefului şi strigă :

— Nu vreau să fiu a lui Rochs !

Astfel de refuzuri erau rare, înăscute de teama unui stăpân prea aspru şi nu pentru un cuvânt neadmis de preferinţă la femei.

Zam şi Rochs îi aruncară o privire sălbatecă de surpriză, dispreţ şi mânie.

Bătrânul şef păstrându-şi calmul întrebă pe însoţitor :

— Consimţi la o probă de înot ?

La această încercare, tânăra fată primia zece coţi înainte. Ea putea să întreacă pe oricine, care n'ar fi atins această distanţă pe spaţiul cuprins între punctul unui mic promontoriu şi extremitatea de răsărit a satului lacustru.

— Consimt ! — zise dispreţuitor Rochs.

Şi faţa lui trăda că nu ar uita niciodată o astfel de insultă.

Amreh merse spre promontoriu. Această faptă a Nomaï-ei îl uimia mai mult decât celelalte şi-i umplea sufletul de o nespusă bucurie. Senzaţia deosebită pe care o încerca mai mult la fiinţe îi deveni aproape de neînţeles. Urmărea cu privirea neclintită pe frumoasa tânără care se apropia de mal.

Se juca în unde ca o zeiţă a lacului; umăru-i alb arunca parcă o rază de lună în apa limpede, când şuviţele de păr pluteau în urmă ca o algă minunată.

Ajunse la mal.

Cu o săritură sprintenă se ivi dintre trestii şi veni înaintea lui Amreh.

Oprindu-se ca o cerboaică gata de fugă, întoarse spre el tinereţea mândră a ochilor şi chipului ei. Acesta nu 'nţelese că ea-i cerea ajutor şi că nu ar fi pretins niciodată proba de înot împotriva lui. Mai mult încă — dar ca o aprindere de neînvins—avu impresia că el s'ar supune ca sclav Nomaï-ei, că ar trăda zeii, oamenii şi că s'ar înstrăina de apele copilăriei pentru ca ea să se odihnească în linişte la pieptul lui. Şi din vechea dramă sălbatecă a cavernelor, din pofta desfrânată dar unică a fiilor Lupului, se plămădia în acest suflet o dramă psihologică de omenire superioară acelor vremuri, în cari dorinţa de a poseda o femee a mărit dorinţa de a fi posedat de ea. Acesta-i leagănul timpurilor, unde lângă crima comisă pentru o femee s'ar fi născut crima îngăduită femeei.

(Va urma)

Tradus de **Mircea Bonifaciu Pitiş**

DIN „LACRIMI"

Leliei

E seara cea dintâi când fără tine
Şi fără „noapte bună"... ochi 'nchid...
E seara cea dintâi când dormi
lde-apururi
Sub cel mai nepătruns şi negru zid !...

De-asupra gropii tale înflorită
Ard stele triste candele 'n tăcere...
In câmp, şoptesc cu mii de înţelesuri
Atâtea vieţi pitice..., efemere...

Atâtea cruci veghează triste'n noapte
Şi braţe rugătoare'n van întind...
In iarba care-şi lăcrămează roua
Duioşii licurici lumini aprind...

Cu sufletul pustiu ca o Sahară
Şi ars în cruda flacără'a durerii
Mă rog — în faţa bolţii înstelate —
Să dormi uşor... în sferele tăcerii...

Mihail Alexandrescu-Cristineşti

Pentru cei cari nu mai sunt

Anul Nou aduce fie-cărui speranţa că va fi mai bun de cât cel care a trecut. Cel mai nenorocit se înveseleşte şi se mângâe cu gândul la buna primăvară, când firea se va face mai blândă şi el se va putea bucura de lumina şi căldura soarelui frumoasei noastre Românii, şi mai frumoasă de când s'a înfăptuit înfrăţirea atât de dorită între toate hotarele sale.

Pentru acei cari s'au jertfit, pentru eroii noştrii cari ne-au redat ţara pierdută aproape, — mai mare şi mai glorioasă de cât era înainte, — trebue să avem cea mai pioasă amintire şi cea mai mare recunoştinţă memoriei lor.

Mamă şi amantă

ROMAN DE LOUIS ULBACH

13

Astăzi s'au înjosit aşa de mult cuvintele, în cât nimeni n'ar mai îndrăzni să aplice pe acelea de amantă şi de amant unei perechi ercice şi caste.

D-na de Gremilly simţea în seara aceia o iubire aşa de desăvârşită, că nu-şi mai amintea nici de slăbiciunile şi nici de dorinţele ei, închipuindu-şi de bună seamă că până atunci nu dase nimic de la ea aceluia care ar fi putut pretinde tot.

O noapte de insomnie a urmat celei de veghe, dar cât de diferită de aceia pe care o petrecuse atunci la fereastră ! Cât de mult se îngrijise de astă dată ! Când târziu de tot se duse să se culce, făcu involuntar toate pregătirile unei prime nopţi de nuntă, simţindu-şi o virginitate de emoţie pe care n'ar fi aşteptat-o şi care-i mintea raţiunea.

Somnul pe care-l căta, ca să afle o încântătoare fantomă, nu goni de loc frigurile din trupul ei şi când după acest scurt repaos, se trezi, era şi mai doritoare şi mai arzătoare.

Se căia că nu-i pretinsese lui Filip să vină s'o vază înainte sau după vizita lui la ministru. De ce consimţise la ziua aceasta de absenţă ?

Ia petrecu dimineaţa căutând un pretext ca să vestească pe Filip că poftește să-l vadă. Dar simţi atunci cât de mult îi trebue unei femei din lumea bună ca să satisfacă convenţiile mondene ! Invitaţia aceasta n'ar părea ciudată ? Dar cui să pară ciudată ? mai întâi nepoatei, acestui martor al intimităţii ei, pe care-l găsea supărător une ori şi aproape odios în clipa aceasta.

Louise încurajată de bunăvoinţa quasi-maternă ce-i arăta mătuşă-sa de câteva zile,, bunăvoinţa pe care i-o manifestase aşa de expresiv în ajun, se deşteptă a doua zi cu o nouă bună dispoziţie.

Fără să schimbe nimic în îmbrăcămintea ei obicinuită, cu o bluză ceva mai decoltată, cu pieptenătura mai puţin resemnată, cu o floare cu un surîs, cu un nimic, cu singura înmugurire a graţiei ei tinereşti, d-ra de Courlieu apăru, ca zorile de primăvară, în faţa mătuşii ei care se trezise abia pe la namiezi dar cu seninul unei zile de vară în ochi, în inimă, în toată fiinţa ei.

Când se aplecă pentru ca d-na de Gremilly s'o sărute după obiceiul banal şi zilnic, aceasta îi zise cu oare-care îndoială :

— Dacă nu mă 'nşel, Louise, ai început să devii cochetă ?

— Mă silesc să te ascult, mătuşică.

Mătuşa aruncă o privire involuntar bănuitoare asupra fetei şi se întrebă întru ce aceasta o asculta. D-na de Gremilly nu-i ceruse nici să se decolteze aşa, nici să-şi prindă floarea în păr, nici mai cu seamă să lase să izbucnească aşa tinereţea ei.

— Ia seama să nu m'asculţi prea mult ! — îi zise gânditoare mătuşă-sa.

Louise se căi; se temea să nu pară puţin modestă şi să merite o observaţie. După un sfert de ceas dela convorbirea aceasta, fata îşi luă floarea din păr şi-şi schimbă bluza decoltată, dar d-na de Gremilly nici nu băgă de seamă schimbarea aceasta. Nu mai vedea pe nepoata ei, de şi-i vorbea, de şi-i da ordine pe un ton de mai multă severitate, de mai multă autoritate.

Ziua se scurse înceată şi greoaie. Din fericire o furtună se deslănţui către seară şi destinse puţin nervii atât nepoatei cât şi mătuşii. Ele se duseră să respire aerul purificat la extremitatea serei, la uşa deschisă care da în grădină. Tot timpul zilei amândouă femeile nu schimbară decât câte-va cuvinte şi se despărţiră de vreme, mergând să se culce, sub acelaş pretext : oboseala din ajun.

A treia zi după bal şi a doua după ziua aceasta furtunoasă şi mută, Louise de Courlieu era tristă şi d-na de Gremilly posomorâtă. Fata se 'ntreba dacă va trebui să mai aştepte mult o altă serată ca aceia care-i dase prilejul să fie şi ea cochetă, iar mătuşa ei era într'o stare de nerăbdare care-i sugera presimţiri rele.

După dejun, Louise se instală ca de obiceiu, la lucrul ei de tapiserie. D-na de Gremilly se'ntinse într'un fotoliu în faţa oglinzii a cărei ramă era încărcată de flori şi se încăpăţână să nu-şi ia ochii dela pendulă, numărându-i minutele şi aprinzându-se pe măsură ce le vedea trecând.

Câte-va hazuri

Un sfat prețios — **Criza de apă**

— Nepoate dragă, fii cumpătat dacă vrei să cunoşti farmecul bătrâneţei....

— Bine, chelner, de un ceas cer o sticlă de vichy!
— Ce să fac, domnule, iar a oprit blestemaţii ăia apa....

Către ora 3, i se aduse o scrisoare.

Luând-o de pe tava pe care i-o întindea sluga, d-na de Gremilly tresări. Scrisoarea era de la Filip. Louise nu-i putea vedea adresa, dar o ghici după tresărirea mătuşii şi înţepă adânc acul în canava.

D-na de Gremilly rupse repede plicul şi dintr'o aruncătură de ochi citi biletul. Se ridică brusc, palidă, iar Louise printr'o mişcare inconştientă se ridică şi ea.

— Plecat!, a plecat! — zise mătuşica cu un fel de muget înfrânat.

— Cine a plecat? — întrebă timid Louise, ducându-şi mâna la inimă.

D-na de Gremilly stete la îndoială, mototoli scrisoarea, scrâşni dinţii de geaba, căci, simţindu-şi gura în neputinţă să se stăpânească, fu nevoită s'o lase să se spovedească:

— Cine?... Filip, răspunse ea îndrăzneţ, ca şi cum până atunci nepoată-sa i-ar fi fost confidentă, ne mai temându-se de nimic înaintea neînfrânatei nevoi de a-şi împărtăşi mânia, durerea.

— Filip!... — îngână fata, care până în clipa aceasta nu-şi permisese nici-odată să-i zică altfel decât d. de Luzay.

— Ei da, Filip! — mai zise d-na de Gremilly, ridicând braţele de-asupra capului, pe cari le lăsă apoi să cadă iarăş zgomotos. Pleacă, fuge, laşul, fără să-şi ia rămas bun; se duce la capătul lumii!

— Unde? — întrebă Louise de Courlieu, încurajată de încrederea ce-i arătase mătuşă-sa şi înaintând spre a culege mai de aproape amănuntele.

D-na de Gremilly, pierzând ori-ce măsură, îi întinse scrisoarea.

Scrisoarea de altfel, era respectuoasă ca formă şi nimic n'ar fi lăsat să se vadă într'însa amantul plictisit care profită de libertatea ce i s'a dat, sau chipul în care amanta părăsită era congediată.

Filip avea dela ministru însărcinări grabnice. Mulţumea d-nei de Gremilly pentru generoasa ei intervenţie pe lângă ministru, căci ei îi datora onoarea de a munci pentru Franţa. N'avusese decât timpul să se ducă să îmbrăţişeze pe mama lui. Ducea cu el în suflet o amintire care-i va întări curajul şi asigura că va fi înapoi peste câteva luni.

Toată retorica unui om de gust care nu vrea nici să mintă, nici să desvăluiască adevărul, era pusă la contribuţie în această scrisoare de altfel ireproşabilă, dar care era în realitate un pumnal minunat lucrat. Dar te poţi oare aştepta ca victima să laude ea însăşi pumnalul care o loveşte?

Nici o aluzie — repet — la trecut Se simţea numai un adio grăbit şi viitorul rămânea mut.

Luise isprăvi de citit o scrisoare în care printr'o stranie uitare, numele ei nu figura nici barem într'un post-scriptum banal cu o formulă de politeţă. O femeie expertă s'ar fi fălit poate cu această uitare, chiar într'o scrisoare de adio definitiv şi absolut; ar fi văzut în aceasta miosotis-ul invizibil al unei amintiri delicate şi caste. Dar Louise era la naivitatea primelor ei sentimente. Işi zicea că plecase fără să-şi ia rămas bun dela ea, de şi ştia bine că n'ar fi îndrăznit să-i scrie fără ştirea mătuşii ei. Pentru ea totul era sfârşit! Nici măcar un rând zvârlit la întâmplare, ca să aibă ce citi şi reciti mereu!

Indignarea d-nei de Gremilly îndulcea durerea nepoatei sale. Femeia mondenă înţelegea mai bine decât fata: biletul acesta era un congediu, însemna despărţirea; Filip fugea de ea.

Scrisoarea căzu din mâinile cari nu îndrăzneau s'o mototolească sau s'o arunce. Hârtia, de astă dată grea, căzu între mătuşă şi nepoată. D-na de Gremilly o privi căzând, se miră că Louise nu se mişcă s'o ridice, se uită mai cu băgare de seamă la nepoată-sa, cu ochi aşa de pătrunzători, încât Louise se cutremură. Ea vru să strige, îi fu teamă, îşi duse o mână la gură, iar cu cealaltă se sprijini de spatele unui fotoliu.

Desperarea aceasta, mai demnă decât a ei, dar de o potrivă de mare, fu o revelaţie instantanee pentru mătuşă. Se repezi la nepoată-sa şi, călcând în picioare scrisoarea, luă mâinile fetei pe cari le strânse cu putere.

— Eşti mai palidă decât mine? ce va să zică asta?

Louise mişcă buzele, fără să emită un sunet.

— Il iubeşti, nu e aşa?

— Mătuşică iartă-mă...

(Va urma)

VIZITAŢI
Cinema „VLAICU"
RULEAZA:
Filmele cele mai frumoase şi instructive

BIBLIOTECA CENTRALĂ ASOCIAȚIUNII SIBIIU

ANUL XL. — No. 3. 2 lei exemplarul Duminică 20 Ianuarie, 1924

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. În străinătate pe un an 200 lei.

Incepe carnavalul

Un bal „Directoire“ la opera din Paris.

BOTEZUL DOMNULUI ISUS

Edouard Shuré ne povesteşte frumos cum Domnul Isus, care a stat multă vreme printre Esenieni, a fost botezat în apa Iordanului de către sfântul Ioan Botezătorul.

Domnul Isus purta vestmântul alb şi părul lung, ce-l deosibea de ceilalţi pământeni şi care era semnul de recunoaştere, al învăţătorilor.

Taina botezului nu trebue privită în slovele moarte al sfintei scripturi, ci în spiritul viu de nesecată înţelepciune al acestora.

Fiul dulgherului din Nazareth a fost botezat în apa Iordanului ş,, în clipa solemnă, o columbă albă a fâlfâit din aripi de-asupra locului unde a fost sfinţit prin botez..

Columba albă nu este decât flacăra ingenuă a Credinţei, puterea sufletească înălţată deasupra celor orbi, năzuitoare spre eterna lumină.

Aproape două zeci de veacuri sunt de când sărbătorim amintirea acestui mare eveniment. Câţi dintre creştinii noştri sunt pătrunşi însă de sfinţenia acestei taine ? Câţi ştiu să înţeleagă ritmul ,sufletesc şi spiritual al cuvintelor biblice, legate de taina botezului ?

Lepădarea de Satana, pe care o rosteşte de trei ori, în numele pruncului, naşul său, este renunţarea supremă la necurăţia păcatului şi făgăduinţa sublimă că drumul spiritului nou născut va fi pornit spre iubirea lui Crist

Pruncul nu ştie, e spiritul care abia a luat contact cu materia însufleţită de el. dar, cum este zidit după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu, taina botezului face să fâlfâie şi de-asupra capului său columba albă care a bătut din aripi de-asupra locului unde a fost botezat Domnul Isus.

In epistoliile către Esenieni şi Corintieni, evanghelistul Ioan le spunea : „*Dumnezeu e preste voi, e printre voi, în voi !*"

Aceasta însemnează că spiritul Domnului e în fiecare din noi, dar trebue numai să ni-l destăinuim....

Desvăluirea spiritului divin nu se face prin ură, ci prin iubire şi spornică muncă închinată tuturor.

Primind botezul, noi ne legăm să împlinim aceste înalte făgăduinţi ; intrăm într'o viaţă nouă, în care nu pot şi nu trebue să încapă pornirile rele, vrăşmăşeşti.

Înţelegând astfel rostul lucrurilor, ne desfacem din lanţurile păcatelor şi sburăm cu voioşie spre meleagurile divine, aşa cum sboară pasărea slobodă prin pădure, fără teamă de fiarele ce-i străjuesc intrarea.

L. I.

In curtea cu raţe

de **H. Ch. Andersen**

Sosise o raţă din Portugalia, unii spuneau că e din Spania, dar aceasta nu are aface ; destul că i se zicea portugheza. Ea a ouat cât a ouat, apoi a fost tăiată şi gătită, — iată biografia ei. Toţi urmaşi, eşiţi din ouăle ei, au fos numiţi portughezi şi asta însemna ceva. Din întreaga familie se mai afla numai una în curtea cu raţe, o curte unde aveau şi găinile intrare şi unde cocoşul se prezenta cu multă trufie.

— Cocoşul mă supără cu cântecul său, zise portugheza. Dar e frumos, n'am ce zice, deşi nu e răţoi. Ar trebui să fie însă mai moderat, dar aceasta este o artă care denotă o cultură superioară. Arta aceasta o posedă numai micile păsări cari cântă în teiul din grădina de alături. Ce frumos cântă ele ! E ceva aşa de mişcător în cântecul lor ; eu ia-şi zice Portugalia ! Dacă aşi avea şi eu o astfel de păsărică cântăreaţă ia-şi fi o adevărată mamă bună şi drăgăstoasă ; asta o am în sânge, în sângele meu portughez.

Şi pe când portugheza vorbea astfel, iată că o păsărică cântăreaţă se prăbuşeşte de pe acoperiş în curte, pisica după ea, dar cu toate acestea păsărica s'a ales numai cu o aripă frântă ; deaceia căzuse ea în curtea cu raţe.

— Mă aşteptam eu la aşa ceva dela mizerabila pisică, zise portugheza. O cunosc încă din timpul când aveam pui. Cum se poate permite unei astfel de fiinţe ca să trăiască şi să se plimbe pe acoperişuri ? Cred că în Portugalia nu s'ar permite aşa ceva.

Portugheza ca şi celelalte raţe din curte, cari nu erau portugheze, se milostiviră de biata păsărică cântăreaţă.

— Sărmana păsărică, ziseră ele apropiindu-se una câte una. Este adevărat că noi nu putem cânta, dar cu toate acestea avem şi noi un fond de cântăreţe sau aşa ceva în noi, asta o simţim şi noi, deşi nu vorbim despre aşa ceva.

— Eu însă voi vorbi, zise portugheza. Vreau să fac ceva pentru această mititică. E o datorie.

Portugheza intră în baziaul cu apă şi începu să bată din aripi, astfel că păsărica cântăreaţă era cât pe aci să se înece din cauza acestei băi. Intenţia portugheza era însă bună.

— Este o binefacere, care poate servi ca pildă celorlalţi, zise portugheza.

— Pip ! făcu păsărica cu aripa frântă, care nu avea putinţa să-şi scuture penele. Ea îşi dădu însă seama că baia îi se oferise ca o binefacere.

— Sunteţi foarte bună la inimă, Madame, zise păsărica, însă fără a mai cere o altă baie.

— Nu am reflectat niciodată asupra inimei mele, răspunse portugheza. Ştiu însă că iubesc toate făpturile, afară de pisică. Asta nici nu mi se poate pretinde, căci mi-a mâncat doi dintre ai mei. Dar, vă rog, nu vă jenaţi — aranjaţi-vă ca la D-voastră acasă. Cât despre mine, vă spun că sunt dintr'o ţară străină, precum veţi fi constatat după purtările şi după penele mele : rătoiul meu însă e indigen, nu e din sângele nostru, dar eu nu sunt mândră. Dacă este cineva în curtea asta care să vă poată înţelege, vă asigur că eu sunt aceia.

— Are portulac în stomac, zise o răţuşcă comună, care trecea drept spirituală. Celelalte raţe de rând constatară că cuvântul „portulac" este foarte nimerit. — „Rap" ziseră raţele, dând din cap şi făcând mare haz. Toate raţele începură să se ocupe de păsărica cântăreaţă.

— Este adevărat că portugheza stăpâneşte graiul mai bine. Noi însă nu facem paradă cu vorbe mari în cioc, deşi compătimirea noastră e tot aşa de mare. Chiar dacă nu am face nimic pentru dv. totuşi v'am acompania ori unde v'aţi duce, fără a vorbi prea mult.

— Aveţi o voce foarte dulce, zise o raţă din cele mai bătrâne. Simţiţi de sigur o mare mulţumire că sunteţi în stare să procuraţi bucurii atâtor fiin-

ELISABETA

— După o legendă ungurească —

Se furişă din camera regală
Ducând în poală hrană la săraci ;
Dar întâlnind pe-augustul tată'n sală
Se 'n văpăie ca florile de maci,
Căci o întreabă mirat severul tată :
„Ce duci în poala ta, frumoasă fată ?"
Răspunde fata : „flori. De ce te miri ?"
Atunci privind atent la fată'n poală,
Cutremurat în mantia regală
Văzu în toiul iernei, trandafiri.

Volbură Poiana

ţe. Eu nu înţeleg cântecul d-voastră de aceia îmi şi ţin ciocul, căci e mai bine decât să vă spun prostii cum fac alţii.

— Nu o mai necăji, zise portugheza. Nu vezi că are nevoie de îngrijire şi de linişte. — Poate doriţi să vă mai prepar o baie ?

— O nu ! Lăsaţi-mă mai bine aşa svântată, să rugă păsărica.

— Pentru mine hidroterapia este singurul mijloc folositor când nu mă simt tocmai bine, răspunse portugheza. Imi place însă şi distracţia. Acum vor veni găinile din vecini ca să ne facă vizită ; Printre ele sunt şi două chinezoaice cu pantalonaşi şi foarte culte. Ele au fost importate, deaceia se şi bucură de mai multă consideraţie din partea mea.

Sosiră găinile, sosi şi cocoşul. El era azi atât de politicos încât nu spunea mojicii.

— Sunte-ţi într'adevăr o pasăre cântăreaţă, zise cocoşul. Volumul vocei d-voastră este însă mic, dar d-voastră scoateţi tot ce se poate scoate din ea. Este însă necesar să cântăm cu mai multă forţă ca să audă toţi că suntem de sex masculin.

Cele două chinezoaice erau foarte încântate de cunoştinţa păsărei cântăreţe, care se prezenta c'am sbârlită din cauza duşului de adineauri. Chinezoaicelor li se părea că păsărica ar fi un pui de găină chinezească.

— E încântătoare, ziseră ele, apoi începură să converseze cu păsărica, vorbind în şoapte şi numai în sunete cu „Pa", adică într'o chinezească aleasă.

— Suntem şi noi din speţa d-voastră, ziseră ele. Raţele împreună cu portugheza sunt păsări înotătoare, precum veţi fi observat. Pe noi nu ne cunoaşteţi încă ; cei cari ne cunosc sau îşi dau osteneala să ne cunoască, sunt puţini la număr. Nici găinle nu ne cunosc, cu toate că suntem predestinate să ocupăm o scară mai înaltă ca majoritatea celorlalte. Puţin ne pasă însă de asta ; noi mergem liniştite pe drumul nostru, în mijlocul celorlalţi, deşi principiile lor nu sunt ale noastre, căci noi nu ţinem seama decât de părţile cele mai bune şi nu vorbim decât despre ceiace este bun, cu toate că este greu să găseşti ceva acolo unde nu este nimic de găsit. Afară de noi şi de cocoş nu există nimeni în curtea cu găini, care ar fi în acelaş timp şi talentat şi politicos ! Asta nu se poate afirma nici măcar despre locuitorii curţii cu raţe. — Băgaţi bine de seamă, păsărică cântăreaţă ! nu vă încredeţi în raţa aceia cu pene scurte în coadă : e vicleană ! pestriţa de colea, cu aripele colorate, e cârcotaşe şi nu lasă nimănui ultimul cuvânt, deşi nu are niciodată dreptate. Raţa grasă de colea vorbeşte rău despre toţi ; caracterul nostru nu suferă aşa ceva ; dacă nu ai ceva bun de spus e mai bine să-ţi ţii ciocul. Portugheza e singura care are ceva cultură ; cu ea poţi întreţine relaţii, dar e şi ea pătimaşe şi vorbeşte prea mult despre Portugalia.

— Ce tot şoptesc chinezoaicele alea, ziseră raţele între ele. E plictisitor ! Noi n'am vorbit nici odată cu ele.

Acum sosi şi răţoiul. El credea că păsărica cântăreaţă e o vrabie.

— Pentru mine nu există nici o deosebire, zise el. E tot una. Ea face parte dintre jucării şi dacă o avem la dispoziţie, cu atât mai bine.

— Nu trebuie să luaţi în seamă vorbele sale, şoptii portugheza. El e foarte respectabil în chestiuni de afaceri şi afacerile îl interesează mai presus de orice. Acum însă vreau să mă odihnesc. Este o datorie către noi înşine ca să fim cât se poate de grase, când vom fi îmbălsămate cu mere şi prune.

Portugheza se aşeză la soare, clipind cu un ochiu ; locul ales era foarte bun şi portugheza dormi bine.

Păsărica cântăreaţă îşi potrivi aripa frântă apoi să culcă şi ea alături de protectoarea ei, în bătaia soarelui.

Găinile din vecini erau însă treze şi umblau încoace şi încolo, scurmând pământul ; de fapt ele nici nu veniseră pentru altceva în vizită, decât ca să găsească ceva de mâncare.

Chinezoaicele părăsiră cele dintâi curtea cu raţe urmate în curând de celelalte găini. Mica răţuşcă, care trecea drept spirituală, începu iar să glumească pe socoteala portughezei, zicând că ea va intra în curând „In doaga copiilor de raţă". Celelalte raţe râdeau mâncând. Ele repetară şi gluma de adineauri cu „Portulac". E foarte amuzant ! ziseră ele.

După ce raţele se odihniră puţin, li se aruncă ceva de mâncare în curte ; grăunţele căzură cu atâta sgomot la pământ încât toate raţele se deşeptară bătând din aripi. Portugheza, deşteptându-se şi ea, se întoarse pe cealaltă parte, lăsându-se cam greu pe păsărica cântăreaţă.

— Pip ! m'aţi călcat cam apăsat, Madame, zise ea.

— Se poate : cine te pune să-mi stai în cale ? strigă portugheza, nu trebue să fi aşa de sensibilă. Şi eu am nervi dar n'am zis niciodată „Pip".

— Nu fiţi supărată, zisă păsărica. Mi-a scăpat fără voie.

Fără a mai asculta ce spune păsărica, portugheza se repezi la mâncare şi-şi vârâ ciocul în grăunţe. După ce

Sonetele iubirii [1]

DE LEONTIN ILIESCU

XIX

Ce minunat se împletesc în fire
Albastrul cer şi albul de ninsoare !...
Natura 'ntreagă pare-o sărbătoare
Şi zâna ei e-a lui Isus iubire.

E-atâta voe bună şi candoare
In ochii copilaşilor şi'n fire,
Că, parcă sub a stelelor vrăjire,
Isus le 'mparte daruri zâmbitoare.

Pe drum, copii cu stele de hârtie,
Din casă'n casă merg cu bucurie
Să poarte vestea Mielului Cel blând

. . . . . .

Şi ne zâmbesc cu dor atâtea astre !...
Dar steaua blondă-a fericirii noastre
Pe unde oare va fi luminând ?

XX

La noapte se deschide cerul... Fiţi
Cu suflete curate spre Isus !...
Destinul are-acum ceva de spus
Şi celor răi, şi celor necăjiţi...

Cu flori de busuioc vă 'mpodobiţi
Voi ce iubiţi şi vreţi să fiţi mai sus.
La noapte 'n vinuri va zâmbi Isus
Cei trişti se vor simţi cei fericiţi....

Pe cer, la noapte, lumina-va dorul
Ca oamenii să-şi vadă viitorul
Aşa cum stă în zodiile firii.

In noaptea asta, sfinte busuioc,
Când se boteaz' Apostolul iubirii,
Să-mi fii şi mie Crainic de noroc !...

1) Vezi numărul precedent.

OSCAR WILDE

CASA CURTEZANEI [1]

(Din ciclul „Impresiuni.“

Grădina

Caliciul vestejit al crinului cade împrejurul pistilului de aur în praf, şi în mesteacănii tufişului din câmpul pustiu, cel din urmă porumbel sălbatec gângureşte şi chiamă....

Floarea soarelui leonină, în culori tari, se pleacă neagră şi despuiată pe lujerul său, şi pe pământul aleelor din grădină, pe unde vântul se joacă, se fugăreşc frunzele moarte, din ceas în ceas.

Albe ca laptele, petalele de lemn edinese se-adună la suflarea lui ca într'un cocoloş zăpădos: zac trandafirii pe iarbă, ca nişte mărunte petece de mătase căr'imizie...

Marea

O ceaţă albă se târăşte printre pânze; o Lună sălbatecă, pe cerul de iarnă, luceşte asemenea ochiului unui leu mânios, din mijlocul unei coame de nouri roşii...

Cârmaciul în haina lui groasă stând la roată, nu mai e decât o umbră în întunerec, şi în camera maşinilor, care duduie puternic, saltă lungile cozi de oţel lucitor.

Uraganul înfrânt şi-a lăsat urma pe acest vast locaş care se 'nalţă, căci slabele rămăşiţe de spumă galbenă joacă pe valuri de ai zice că sunt nişte dantelă sfâşiată...

[1] Vezi „Universul Literar“ numărul precedent

Traducerea acestor poeme ale lui Oscar Wilde e datorită d-lui *M. Negru.*

mâncase bine, portugheza se culcă iar. Pasărea cântăreaţă se apropie de ea şi începu să cânte, voind să-i procure o distracţie plăcută.

— După masă vreau să dorm, zise portugheza. Vă rog respectaţii obiceiurile casei ! Am nevoie de linişte.

Păsărica era foarte ruşinată, căci ea avuseses toată bunavoinţa să facă pe plac portughezei.

Ceva mai târziu, după ce Madama se deşteptase păsărica se apropie de dânsa cu un grăunte în cioc, punându-l la picioare. Portugheza însă dormise prost şi era foarte indispusă.

— Dă-l unui pui de găină, zise ea. Ce-mi tot stai în cale !

— De ce sunteţi supărată pe mine? Ce v'am făcut ? Zise păsărica.

— Făcut ? Vă atrag atenţia că această expresie nu e tocmai aleasă.

— Eri era soare aici, dar azi e vreme posomorâtă şi aer îmbâcsit, zise păsărica.

— Se vede că nu cunoşti măsura timpului. Ziua nu s'a sfârşit încă. Ce stai acolo ca o idioată ?

— Vai, d-voastră mă priviţi cu nişte ochi tot aşa de duşmănoşi, ca şi ochii pisicei.

— Nerușinato ! Indrăzneşti să mă compari cu pisica, cu fiara răpitoare, pe mine, care nu am nici un pic de sânge falş în vine ? Eu te-am luat sub protecţia mea şi tot eu am să te învăţ să fii mai manierată.

Şi într'o clipă portugheza îi frânse gâtul. Păsărica muri.

— Ce mai înseamnă şi asta ? întrebă portugheza. Nici atâta lucru nu poate suporta. Ehe ! Atunci nici nu era făcută pentru lumea asta. M'am purtat cu dânsa ca o mamă, asta o ştiu, căci am şi eu suflet.

Cocoşul din vecini sări pe gard şi începu să cânte din răsputeri.

— Cântecul D-tale mă ucide ! strigă portugheza. Numai D-ta eşti de vină de cele întâmplate. Păsărica a rămas fără cap şi îndată îmi voi pierde şi eu capul.

— Să ne gândim însă şi la stomac, zise răţoiul. Asta e mai important. Dacă o jucărie s'a stricat, avem altele în schimb.

Tradus de **V. Teconţia**

CARMEN SYLVA

Cugetările unei regine

Ca să fii prietenul unui suveran, cată să n'ai nici patimi, nici năzuinţi, nici iubire de sine-ţi, să pătrunzi, şi să prevezi toate, cu un cuvânt să nu fii om.

•

Se îngădue tuturor muritorilor să se apere cu graiul, ba şi cu condeiul ; numai suveranilor li se cere să fie ca D-zeu care primeşte să fie batjocorit fără să zică nimic.

•

Cina de post te face apostol, prânz de dulce te face diplomat,

•

Din împotriviri se înţeleşte vorba ; tocmai de aceea domneşte urâtul la curţile regeşti.

•

Când vei lua bine seama, unui domnitor nu-i trebue decât ochi şi urechi; cu gura n'are decât a zâmbi.

•

Dela naştere până la moarte omul este o ghicitoare. Unii cred că-l vor înţelege dacă-l vor sfâşia. Copilul îşi strică jucăria ca să vadă ce-i în tr'însa.

Revoluţia rusă în pictură

Tablouri celebre descriind scene din viaţa revoluţionarilor ruşi

Revoluţia rusă care a dus la nimicirea statului rusesc a fost pregătită de ani de zile de o lume specială, care a inspirat literaturei şi artei ruse atâtea pagini celebre şi atâtea tablouri nemuritoare.

In tabloul lui *Verhoturov* o ADUNARE CONSPIRATIVA sunt desemnate admirabil tipurile de revo-

O şedinţă conspirativă

Am sub mână copia după câteva tablouri scrise de pictori ruşi de valoare şi unul pictat de marele pictor polonez *Ian Styka*, în care sunt redate paginele mai însemnate din viaţa acestei lumi de visionari de o viaţă mai bună pentru ţara lor.

luţionari ruşi. Studenţi în cămăşile lor cu gulerul închis sau în uniforme; tinere cu feţe cu părul pe spate ; adolescente din licee şi studente din

anii primi ai universităţii : profesori şi ziarişti, cu părul lung şi cu ochelari de miopi, s'au adunat să asculte istorisirea tragică a vreunui fugit din închisori sau naraţiunea suferinţelor îndurate cu ţarismul de vr'un apostol al revoluţiei viitoare.

Sunteţi prinşi ! (Revoluţionari prinşi tipărind manifeste clandestine

Samovarul aburează în camera îngustă, îmbibată de fumul ţigărilor, figurile tuturor sunt îngrijorate şi înduerate de spusele oratorului care 'şi spune toată ura şi răzbunarea contra regimului care apasă şi până şi ghitara care o învesel'se o clipă sufletele aceste tinere, deschise încă frumosului şi plăcutului e strâns ţinută de mâna cântăreţului revoltat şi pare mai mult un instrument de teroare decât unul de armonii şi cântări.

In astfel de adunări se pregăteau frământările sociale, se puneau la cale atentatele, revoltele, aci se clocea marea catastrofă care trebuia să ducă Rusia la prăpăd.

In tabloul lui *Heller* „SUNTEŢI PRINŞI" ! e o altă pagină din revoluţia rusă. Trei lucrători la o gazdă binevoitoare, mai totdeauna şi ea revoluţionară, sunt prinşi lucrând manifestele clandestine sau ziarul secret al partidului. Tabloul reprezintă momentul tragic, când stăpâna casei intră şi le face cunoscut că poliţia le-a dat de urmă şi se apropie. Ei se aşteptau la aceasta, ei lucrau cu teamă, revolverul care sta pe teancul de ziare era pus acolo pentru acest moment şi totuşi vestea i-a înlemnit pe fiecare la locul lui.

Cine a trăit numai tragedia acestui moment şi ştie cealaltă tragedie care urmează după această descoperire va înţelege starea sufletească a acestor trei conspiratori, în momentul când sunt prinşi.

Căci tragedia următoare e *Siberia*. In tabloul lui *Ian Styka* MOARTEA UNUI REVOLUŢIONAR care a trăit surghiunul în această ţară este o singură pagină din tragedia cea mare a poporului acesta de eroi ce şi-au jertfit viaţa pentru salvarea ţării. Unul din ei a murit în timpul lucrului în ocne. Ceilalţi, toţi, figuri inteligente dar istovite de durere şi mizerie, unul din ei cu capul ras pe jumătate, cel mai greu condamnat, au îngenuchiat în faţa morţei. Femeia, poate amanta, fiica poate sora, şi ele în lanţuri au acoperit trupul neînsufleţit cu corpurile lor reci de teamă . Iar cel mai bătrân care a văzut atâtea în viaţa lui a aprins o lumânare şi îşi face semnul crucei, pe când în zare se vede soldatul de pază, atins şi el de durerea omenească a celor ce nu mai sunt oameni.

Tabloul e solemn nu numai prin prezenţa mortului dar şi prin măreţia tragediei celor vii, care aşteaptă şi ei aceaşi soartă, dacă, cumva, nu vor reuşi să fugă din *cauchemarul* acesta.

Şi unii din ei au îndrăznit să fugă. Ei nu puteau fugi de cât doui la o laltă căci de cum intrau în ocnele Siberiei, ei erau înşuraţi cu un alt condamnat şi tot timpul închisoarei erau legaţi de acelaşi lanţ. Şi erau înşuraţi în aşa chip că unul cu o pedeapsă mai mică să fie unit cu unul cu o pedeapsă mai mare, aşa că dorinţa de a fugi a aceluia cu pedeapsa cea mare să nu găsească de cât rar asentimentul acelui cu o pedeapsă mică şi căruia prspectiva libertăţei îl împedecă să fugă.

Dar uneori şi tânărul dornic să scape se unea cu soţul cu pedeapsa mare şi hotărau să fugă împreună.

Tabloul lui *Buchteger* arată o astfel de fugă *Fuga lui din Siberia* dar o fugă nenorocită. Unul din fugari,

NEPĂSARE

Un biet moşneag uitat pe-o margină de drum
Îşi tremura plângând amar, cerşetoria ;
Şi peste plânsu-i zadarnic, veşnicia
Coboară dungele puzderii de scrum...

In preajma-i se deşiră mii de călători;
Dar nici un ochi nu se răsfrânge înduioşat
Spre umbra cerşetorului îngenuchiat :...
Cu toţii merg, căutând... nepăsători...

E ger : flori albe-n ochii lui s'au năpustit
Tot trupu-i prefăcut-în slai de stâncă :
Şi noaptea se destramă mai adâncă,
Peste 'ngânarea glasului, secătuit.

Plâng clopotele rar, în deal la mănăstire :
Nu-s pentru el, O ! nu vă fie teamă...
Va zace-n drum, mult timp, de bună seamă
Şi-un trecător nu va simţi, mâhnire...

George Nutzescu

n'a putut rezista frigului şi depărtărilor siberiene şi a căzut, iar celalt, legat de el, ca o povară nesfârşită, aproape nebun de durere, de frig, de necunoscutul care'l aşteaptă, de crima care trebuia s'o comită ca să se

Fuga din Siberia

scape de cadavrul tovarăşului său, târăşte încă în urma lui mormanul îngheţat de carne; pe când în jurul lui luceşte îngheţul zăpezei şi a cerului plumburiu de taigă siberiană.

•

Şi când vezi aceste tablouri rupte din viaţa atâtor oameni cari au crezut şi iubit ţara lor şi când vezi rezultatul străduinţilor lor şi când ştii că mulţi din ei duc şi azi aceiaşi soartă, căci nouii stăpâni ai Rusiei nu se deosebesc cu nimic de acei de eri, simţi o adâncă părere de rău pentru atâtea sforţări zadarnice, pentru atâtea energii risipite fără folos şi nu ştii ce să crezi: *face sau nu face să te străduieşti pentru binele oamenilor, când ei sunt aşa de puţini buni şi recunoscători.*

Dr. I. Dusoian

Disperarea lui Bercu

Jupân Bercu'n fuga mare,
Sguduit de disperare,
Trece strada. La un cot
Se'ntâlneşe, bot în bot,
Cu Ghidale ce, fireşte,
Intr'o clipă îl opreşte
Şi, cu grai nedumerit,
Il întreabă: — „Ce-ai păţit?
„Unde mergi? „— O, dragă, foarte
„Necăjit sînt. E pe moarte
„Andrei Pincus! Mă'ngrozesc!
„Vreau un doctor să-i găsesc,
„Căci, în altfel, cine ştie
„Ce-ar putea cu el să fie.
„Vai săracul!... — „Cum, ce spui?
„Ţi-este rudă dumnealui?
„Lasă'n colo însă frica...“
— „D'ar fi rudă, nu-i nimica.
„Află însă că Andrei
„Mi-e dator trei mii de lei!

N. ŢINC

NOUILE PREMII FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
Pe luna ianuarie 1924
CUPON No. 2.

PUSCHIN

VISCOLUL

Pela sfârşitul anului 1811, trăia la moşia sa Nenaradow bunul Gavril Gavrilovici R....

Era vestit în împrejurimi pentru ospitalitatea şi cordialitatea sa; vecinii săi veneau mereu la el să mănânce, să bea, să joace cărţi pe cinci copeici cu soţia sa Parascovie Petrovna, şi câţiva să privească pe fiica lor, Maria Gavrilovna, tânără de 17 ani, palidă şi bine făcută.

Trecea ca o partidă bogată şi mulţi se gândeau la dânsa pentru ei înşişi sau pentru fiii lor.

Maria Gavrilovna fusese crescută cu romane franţuzeşti şi prin urmare iubea. Obiectul alegerii sale era un sărman sub-locotenent, dus atunci în concediu în satul său.

Indrăgostiţii noştri îşi scriau şi se vedeau în fiecare zi între patru ochi în pădurea de pini sau aproape de vecinea capelă.

Venirea iernii întrerupse întâlnirile lor, dar corespondenţa continuă mult mai activă. Vladimir Nicolaevici, în fiecare din scrisorile sale, o ruga să-i se dea lui printr'un măritiş secret. Se vor ascunde cât-va timp, apoi se vor arunca la picioarele părinţilor ei, cari de sigur că ar fi fost atinşi în cele din urmă de atâta statornicie energică şi de nefericirea îndrăgostiţilor şi le ar fi spus de sigur: „Copii, veniţi în braţele noastre”.

Maria Gavrilovna şovăi mult timp; mulţimea de plângeri de fugă fură refuzate. In cele din urmă se învoi: în ziua hotărîtă ea trebuia să nu cineze şi să se retragă în camera sa sub cuvântul unei dureri de cap. Camerista ei era în complot. Amândouă trebuiau să se coboare în grădină prin scara din dos, să găsească afară o trăsură preparată în care vor veni în satul Zadrino, departe la vinci verste de Nonarodow şi se vor opri înaintea bisericei unde le va aştepta Vladimir. In ajunul zilei decisive Maria nu dormi toată noaptea; strânse, împachetă rufăria şi hainele, scrise o lungă scrisoare unei sensibile domnişoare, prietenă a sa, şi alta părinţilor săi. Ea îşi lua adio în cele mai atingătoare expresiuni, arunca vina pe forţa irezistibilă a pasiunii şi termina zicând, că va socoti ca minutul cel mai fericit din viaţă acela în care îi s'ar da voe să se arunce la picioarele părinţilor săi.

Inserase. Afară zăpada viscolea, crivăţul urla, perdelele mişcate se isbeau cu zgomot, totul îi părea ameninţător şi de tristă prevestire.

In curând tăcerea se întinse peste toată casa adormită. Maria se înfăşură într'un şal, îşi puse o rochie groasă, luă în mână pachetul şi eşi prin scara din dos.

Să lăsăm pe tânăra fată în grija destinului şi a dibăciei vizitiului Tirioki şi să revenim la tânărul nostru îndrăgostit...

D'abia eşise Vladimir la câmp când vântul începu cu o furie nebună, viscolul ridica până în slăvi zăpada şi în vârtejuri furioase o arunca în faţa lui Vladimir, care nu mai vedea nimic.

Intr'o clipă drumul fu acoperit şi împrejurimile înecate într'o brumă deasă prin care sburau fulgi albi de zăpadă. Cerul se făcu tot una cu pământul. Vladimir se găsea pe o câmpie şi zadarnic căuta să mai găsească drumul. Calul înainta la noroc şi în fiecare clipă se urca pe o grămadă de zăpadă sau se înfunda într'o groapă.

Vladimir se silea să se ţină pe drumul cel bun. Viscolul nu conteneа, cerul nu se lumina. Calul începea să obosească şi era plin de sudoare, cu toate că necontenit intra până la mijlocul trupului în zăpadă.

In cele din urmă Vladimir văzu că pierduse drumul. Se opri, începu să se gândească, să socotească, să se convingă că trebuia să ia la dreapta; calu-i de-abia înainta, căci de un ceas şi mai bine era pe drum. Jadrino nu putea să fie departe. Dar el mergea mereu şi câmpul nu se mai sfârşea; mereu munţi de zăpadă şi văgăuni. Timpul trecea, Vladimir începu să fie neliniştit.

In sfârşit, într'o parte se deslusi ceva negru; Vladimir se îndreptă în spre acolo. Trebuia să fie aproape de miezul nopţii; lacrămi îi ţâşniră din ochi; mergea la întâmplare; vremea se linişti norii se risipiră; înaintea lui se întindea o câmpie îngropată sub valurile albe ale zăpezii. Noaptea era destul de senină. Dinaintea celei d'întâi colibe el sări din sanie, alergă la fereastră şi începu să bată. După câteva minute oblonul de lemn se deschise şi eşi un bătrân cu barba căruntă.

— Ce vrei?

— Jadrino e departe de aici?

— Nu aşa departe, la zece verste de aici.

La răspunsul acesta, Vladimi îşi smulse părul şi rămase înmărmurit ca un om osândit la moarte.

— Moşule, zise dânsul, poţi să-mi dai o călăuză? Plătesc cât vrei.

— Aşteaptă, zise unchiaşul închizând oblonul; o să-ţi dau pe fiu-meu, el o să-ţi arate drumul.

Uşa scârţâi în ţâţâni, băiatul eşi şi merse înainte, când arătând, când căutând drumul îngropat sub troenele de zăpadă.

— Cât e ceasul? îl întrebă Vladimir.

— O să se facă ziuă numai de cât, răspunse tânărul ţăran. Vladimir nu mai zise nici un cuvânt

Cocoşii cântau şi se luminase de ziuă când sosiră în Jadrino. Biserica era închisă. Vladimir plăti călăuza şi se duse în curtea preotului Troika sa nu era acolo; ce veste'l aştepta?..

(Sfârşitul în Nr. viitor)

Trad. de **Charlotte B. Marian**

Nomaï

— Roman lacustru după I. H. ROSNY —

— URMARE —

Nomai își întoarse încet privirea dela Amreh. Alergă la punctul promontoriului, apoi întinzând brațele spre lac zise :

— Oh ! regină a valurilor ! Tu care faci să iasă femeile pământului muiate în apă ! Ți-aș țese zece haine dacă-mi dai putere și iuteală.

Vocea ei uimi pe Amreh prin căldura și melopeea ei, în timp ce Rochs se ruga :

— Părinte care scoți oamenii din stâncă ! Voi omori pentru tine doui captivi și-ți voi oferi inimile, dacă tu nu-i dai putere și iuteală acestei tinere.

Nomai se aruncă în valuri până la distanța de zece coți. Rochs, la semnalul șefului, îi urmă.

Ea înota mai bine decât orice altă fiică a apelor, năldicasă ca păstrăvul sau lipanul cavalcr. El străbătea undele cu gesturi mari. Rochs nu răsbia nici de cum drumul spre fecioara energică. Și Amreh încrezător în izbândă, spectatoarele și războinicii pasionați de luptă, bătrânul șef lacustru temându-se să nu piardă darul mărinimos, priveau depărtându-se antagoniștii.

O sută de coți mai avea. Nomai până la capăt, când o bârnă desprinsă din piloți o lovi în umăr.

Se opri o clipă. Apoi cu toată durerea reluă lupta. Dar Rochs, dintr'o mișcare desperată și cu un strigăt sălbatec, se avântă pe val și puse mâna pe fecioara încântătoare.

Ca întotdeauna, războinicii de partea învingătorului strigau lăudând pe Rochs, iar șeful lacustru se bucura la gândul chilimbarului, armelor și pietrelor magice, pe când întunecat în sufletu-i gata de crimă, Amreh plecând capul se rezemă de trunchiul unui pom.

***

Între acestea Nomai scăpă de prinsoare. Ea ajunsea la sat, se îndreptă strălucitoare spre lovitura neașteptată. Intoarsă spre Rochs sfruntând destinul și victoria :

— Nu-mi voi pleca niciodată capul înaintea ta ! spuse ea.

Râsul tânărului șef se pierdu în valuri.

— Chiar dacă ai avea aripi de vultur sau picioare de struț, eu tot te voi trece în casa mea mâine, în revărsat de zori.

Ea nu răspunse. Era zdrobită de obeseală ; își întoarse privirea spre pomul unde se afla Amreh... și războinicul simțea o speranță clocotind peste tristețea lui ca izvorul de apă ce-și croește drumul printre stânci.

E noapte. Amreh, singur, veghează în coliba lui. De mai multe ori a fost pe la marea locuință a lui Zam, dar câinii lătrau ca și când ar fi voit să sară gardul, fiindcă el trăia în sat ca un străin rătăcit printre bestiile mâncătoare de oameni.

Amreh ascultă vocea neînțeleasă a lacului, plânsetul zefirului — care se ridica din când în când — și trecerea fluturării de aripi a pasărilor nopții.

Un zgomot de pași îl face să tresară... vede o umbră apărând în cadrul porții... o voce înceată murmură :

— Veghezi, Amreh ?

El recunoscu glasul și mișcarea. Inima-i bătea, gata să se spargă ca o furtună.

— Da ! fiica lui Zam.

Se sculă, dar tremura din tot corpul. Ea reluă cu o voce înceată, făcând un pas înăuntru :

— Inchide ușa.

El puse acolo un gard de nuele pe care-l acoperi cu o blană. Nomai scoase din haină una din acele pietre fosforescente pe cari fiii Lupului le aduc din munți, pentru a se servi în nopțile întunecoase. Așa mare cum era piatra, arăncă o lumină albăstrue neobicinuită asupra fiicei șefului. Amreh privi ochii ei strălucitori dulceața frăgezimii chipului ei.

— Am venit, fiindcă nu vreau să aparțin lui Rochs ! — zise ea — și privirile lor se întâlniră ca sub impulsiunea aceluiaș gând.

Atunci înțelese el ce însemna printre ceilalți de rasa lui, capabili să conceapă și puterea femeii.

Cuprins de căldura magică de a se da în loc de a poseda, servitudinea îi apăru pe față :

— Nu vrei să aparții lui Rochs ? — zise el, cu glasul aproape stins.

— Nu ! Vreau să fiu a ta !

El scoase un suspin adânc : atât de mare-i era bucuria că nici nu o putea exprima. Căuta un cuvânt pe care oamenii nu-l creaseră încă pentru femei și nici el nu-l găsi.

— Și eu al tău !

Se apropie de ea, o prinse'n brațe cu dulceață... și rămaseră câteva clipe într'o mișcătoare gingășie. Atât pentru unul cât și pentru celălalt era minune, un episod de legendă, legendă pe care încă nu o cântaseră povestitorii tribului.

— Mâine la răsăritul soarelui Rochs mă va cere. Cum vei face ca să mai iei tu ?

— Dar bine, eu n'am bogății. Vrei să fugim departe de acest loc ?

El nu visa nici de cum lupta. Nu din teamă, dar din nesiguranța de a fi el învingătorul și că Nomai ar fi mai sigur sclavă. Ea înțelese toate acestea ca și când i le-ar fi spus cineva.

— Nu ! zise ea. Nu vreau să fugim departe de lac, să fim prinși de fiii Lupului, captivi la oameni de caverne sau împușcați de acei cari trăesc pe arbori în pădurile din Orient.

Energia, voluptatea cuvântului ei, lăsă pe Amreh fără împotrivire. El reluă :

— Ce vrei să faci fiică a lui Zam ? Voința ta va fi și a mea.

Ea zise pe un ton aspru și în acelaș timp dulce :

— Trebue să omori pe Rochs. Viața lui apasă asupra vieții noastre. Ea ne zdrobește cum piatra de moară macină grăuntele. Și nu putem trăi cât timp nu va înceta să bată inima lui.

— Nu mă tem de moarte. Mă voi lupta cu el, dar armele lui sunt mai bune ca ale mele și știe să le mânuiască mai bine ca mine. Voi pieri și tu vei fi sclava lui.

Punându-i mâna pe piept, zise :

— Amreh ! Nu trebue să te lupți cu el, ci să-l omori cu vicleșug. Nu are rude bărbați, decât pe mosul său care seamănă mai mult cu un frasin bătrân decât cu un om. Frații lui au pierit în luptele cu cei dela munte; tatăl lui a fost răpit de valuri și nimeni nu-i va cere prețul sângelui. Vom lua bogățiile lui și le vom împărți cu Zam.

Amreh nu se opuse contra faptului în sine.

— Dar câinii roșii îl păzesc. Dacă ne apropiem de gard, ei au să latre și ajutorul lor va face pe Rochs de neînvins.

Ea răspunse cu o voce înăbușită :

— Nu vor mai lătra. Carnea pe care le-am aruncat-o înainte de a veni să te găsesc le-a stins orice suflare. Și ascultă : voi bate la casa lui Rochs și-l voi striga pe nume; îmi cunoaște vocea și va ieși, fiindcă deja chipul meu e săpat în inima lui ; va vroi să mă ia cu el, și-i voi întinde brațele ; tu vei veni în urmă-ne și ai să-i sfărâmi craniul !

Viziunea acestei crime, făptuită cu ea, umplu pe Amreh de o nebunie plăcută, duioasă.

O privi la lumina pietrei albăstrue cum ar fi privit pe o zeiță și o îmbrățișă cu suspin, pierdut în extaz.

— Haide, fiică a lui Zam ! Voi face totul după dorința ta și te voi libera.

— Ia-ți armele ! zise ea.

El își alese secura cea mai bună și o lance ascuțită.

Nomai dădu încet în lături gardul de nuele care închidea coliba. Vestmântul negrav al nopții, pietricelele strălucitoare ale stelelor se oglindeau tremurătoare în lac. Este ceasul în care somnul devine greu. Chiar câinii se bucură de un repaos mai liniștit.

De altmintrelea ei nu latră decât dacă se apropie cineva de gard sau dacă un străin ori vre-o bestie carnivoră se ivesc pe lac.

(Sfârșitul în numărul viitor).

Tradus de **Mircea Bonifaciu PITTIȘ**

Mamă și amantă

ROMAN DE LOUIS ULBACH 14

Fata avea aerul rugător al unui copil vinovat, dar în acelaș timp, căința ei se îndoia cu o mare spaimă. Ceea ce ar fi putut să nu știe sau să respingă în respectul ei, îi ardea ochii și inima.

D-na de Gremilly se da din ce în ce mai mult pe față. Ea zise Louisei :

— Răspunde-mi ca o femeie unei femei și nu ca o școlăriță; aibi curajul meu, răspunde, îl iubești ?

Louise provocată în eroismul ei, în profesia ei de credință femenină, răsturnă capul pe spate într'o atitudine de martiră și de extatică. Ochii ei perforau tavanul; într'atâta sufletul ei înflăcărase buzele-i pălite.

— Da — răspunse cu un zâmbet care era o sfidare adusă durerii.

— Dar el ? — întrebă d-na de Gremilly cu o curiosităte sălbatecă.

Louise nu mai îndrăznea să răspundă. Vru să plece capul, dar mătușa ei făcând aceiaș mișcare înaintea ei și opunându-i drept în obraz privirea ascuțită ca un vârf de oțel, o constrânse să se uite în ochii ei.

— Este amanta lui, nu e așa ?

— Oh ! mătușică !

Fata avea un accent așa de profund de pudoare și de protestare că chiar în furia gelosiei ei d-na de Gremilly fu umilită și nevoită să roșască. Voia să se nevinovățească sau să-și micșoreze răspunderea, prefăcându-se că crede că Filip era un seducător universal.

— Fie ! — mai zise ea cu vocea neîndulcită dar mai puțin tăioasă — încă o idilă la activul lui ; dar ți-a spus că te iubește ?

— Mătușică...

— Aida de ! ți-a spus, se vede după încurcătura ta.

— Mătușică...

— Ești sigură că ți-a spus ? Și n'a adăogat că nu te iubește decât pe tine în lumea asta ? așa e formula.

— Mi-a mărturisit foarte simplu că mă iubește și l'am crezut.

— Când ? Ți-a spus-o sau ți-a repetat-o ieri ?

— Da.

— De aceia erai așa de frumoasă și cântai așa de bine ?

D-na de Gremilly își descleștă mâinile și dete drumul acelora ale nepoatei, care se dete înapoi clătinându-se.

— Și eu care nu vedeam nimic, care nu bănuiam nimic ! De ce nu m'ai prevenit ?

Louise, înspăimântată, se uită ulnită la mătușa-ei. Putea oare să-i răspundă că destăinuirea era imposibilă, că, fără să fi ghicit tot, ghicise totuși destul ca să nu îndrăznească să se adreseze ei ? Dar ceea ce nu spunea ea, înțelegea sărmana mătușică și precum satisfăcea în izbucnirea mâniei ei trei ani de reticență, de glacială armătură în jurul tainei ei; precum era în prada acelui paroxism de durere care făcea pe Damian pus la supliciul roții să strige când i se turna plumb fierbinte pe răni : „turnați, turnați înainte !“ d-na de Gremilly simțea nevoia să sufere totul dintr'o dată. Cine deci ar putea-o împiedica să-și dea pe față inima mugind sub revărsarea arzătoare ? Fetița aceasta, nepoata ei, care știa de ajuns ca să poată auzi totul ?

Și atunci ne mai vrând să mai știe de nimic, nici de nepoată, nici de ea însăși, dar neîndrăznind să stea în fața aceleia pe care vrea s'o facă rivala supliciului ei, așa cum era a pasiunii ei, străbătu salonul de câteva ori în lung și'n larg, teribilă, zvâcnind din cap, încrucișând brațele, eliberându-și conștiința de șerpii de cari era mușcată.

— Înțeleg ! Mă menajai !... Îți plăcea mai bine să pândești ocazia de a mi-l lua, decât de a mă sili să ți-l dau eu. N'ai fost însă destul de îndemânatecă și el, ipocritul neștiutor, nu te putea povățui. Ei bine, vezi rezultatul ?... Nu știu cum am să trăiesc ; dar o s'așteptați să fiu moartă ca să vă uniți și vă desfid să îndrăzniți să vă vorbiți de dragoste, cu amintirea mea între voi. Când mă gândesc că mă învinuiam une-ori că nu sunt în deajuns mama ta. Aida de ! eram chiar prea mult pentru crima ta...

Spunea toate acestea mergând de colo până colo, cu spatele întors spre nepoată-sa. De odată făcu o întorsătură bruscă și o privi în albul ochilor spre a înfrunta toate rugămin-

Câte-va hazuri

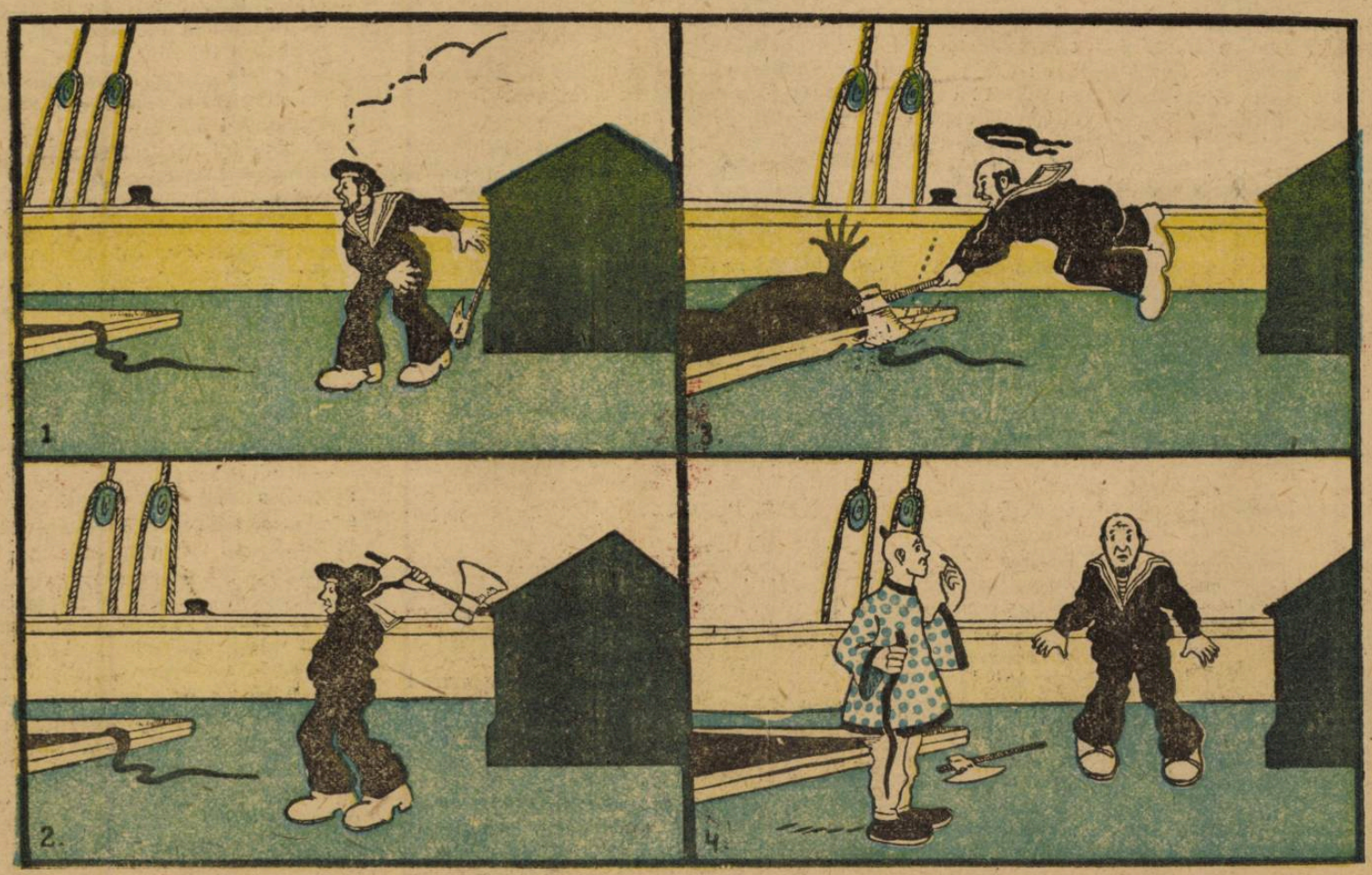

Matelotul. — *Uite un şarpe pe vapor!..*
— *Stai că îi arăt eu lui!...*
— *Na! Şarpe afurisit!..*
Chinezul. — *Ce făcuşi, domnule? Mi-ai tăiat coada!...*

ţile şi a slei toate nedreptăţite, toate cruzimile inimii.

— Fata mea, tu! — începu ea din nou cu un rânjet de Medee gata să-şi sugrume copiii. Oare o fiică ar disputa mamei ei ultima iluzie?... Şi el se credea fiul meu! Ah! mă silvaţi să fiu de două ori monstruoasă!... Copii mizerabili!... A plecat; n'are să se mai întoarcă. Il zmulg din inima mea. Lasă-l într'a ta dacă ai curajul... dar, afară numai dacă nu vreai să pleci cu el mâine în ţara negrilor şi din parte-mi ai toată voia, n'ai să-l vezi nici tu ca şi mine, m'auzi tu? Vei rămâne fată, cum rămân şi eu văduvă, afară numai dacă nu preferi mănăstirea, sau dacă nu cum va teama de a îmbătrâni ca fată, nu te-ar sili să iei pe primul venit!

Există în orice creatură omenească, fie ea cât de perfectă, un canal ascuns, pe unde se scurg impurităţile pricinuite de durere, de tentaţie, de remuşcare sau de patimă. S'a zis că nu e virtute fără luptă; dar e drept că nu e nici mărire vizibilă, fără slăbiciune intimă de satisfăcut.

D-na de Gremilly era nedreaptă, dar o femeie în starea ei sufletească, o femeie pe care simţurile în criza lor supremă ar fi putut-o înebuni, n'ar fi putut scăpa de sinucidere sau de înjosirea continuă, decât prin debordarea dintr'o dată a tot ce avea de mizerabil într'însa. Instinctiv se lăsa în braţele acestui delir, spre a nu mai fi posedată de el altădată.

Louise, zguduită de fiori, asculta fără să înţeleagă totul, torturată în iubirea ei, simţindu-şi respectul, ca o pânză pe care furtuna o sfâşie, biciuind frumoasa statue ce ascundea şi-i descoperea brutal nudităţi odioase.

Ghicise ea multe lucruri, dar presimţise multe altele. Trăise o existenţă de sacrificiu, de resemnare şi mai cu seamă de speranţă eroică. Nu-şi putea concepe mătuşa altfel de cât dreaptă şi bună şi până acum nu auzise din gura ei o vorbă care ar fi putut-o scandaliza şi dând liber curs inclinaţiei inimii ei către Filip de Luzay, nu ia trăznito clipă prin minte că ar putea fi rivala d-nei de Gremilly. Ea stânjenea convorbirile a doi amici de vârste inegale, fără să-şi dea seama, fără să vrea să pătrundă până la ce punct le stânjenea. Ea nu se socotea o persoană aşa de băgată în seamă, în cât să fie admisă să participe la convorbirile lor, dar dacă suferea că e ţinută la distanţă, iubirea şi supunerea ei refuzau să lămurească ceea ce era de neînţeles pentru ea. Increzătoare în tinereţea ei, în curăţenia ei sufletească, în lealitatea lui Filip, în marea inteligenţă a mătuşii ei, îşi spunea după ce-şi ştergea lacrimile: :

(Va urma)

Tragerea premiilor filatelice
pe luna Decembrie

Iată rezultatul tragerei premiilor filatelice pe luna Decembrie:

Lotul No. 1. — D. Mitică Pană, str. Câmpinei 148, Ploeşti.

Lotul No. 2. — D-ra Anicuţa Cabaş, strada Hagi-Ghiţă 24, Bucureşti.

Lotul No. 3. — D. Const. Şt. Iorgulescu, str. Carol 144, Constanţa.

Lotul No. 4. — D. Eug. C. Ionescu, str. Cogălniceanu 17, Iaşi.

Lotul No. 5. — D. Ovidiu Bălănescu, strada Locot. Tomescu 9, Focşani.

Lotul No. 6. — D. medic căp. dr. Aurel Dumitraş, Ajud (Transilvania).

Lotul No. 7. — D-ra Maria Mag. Anghelescu. str. Varipaţi 16, Slatina.

Lotul No. 8. — D. C. Gh. Şoricăreanu, b-dul Regele Ferdinand I No. 224, Ploeşti.

Lotul No. 9. — D-ra Anetta V. Popescu, str. I. C Brătianu, Slobozia.

Lotul No. 10. — D. Al. Ştefănescu, str. Mare 210, Focşani.

Lotul No. 11. — D. căp. Davidescu Vasile, Calomfirescu 26, Ploeşti.

Lotul No. 12. — Gh. Harnagea, rentier, cavaler al Coroanei României, str. Ecoului 81, loco.

Lotul No. 13. — D. Dinu C. Mătăsaru, Ştefan cel Mare 11, P.-Neamţ.

Lotul No. 14. — D. Andrei Theodor, str. Nicoriţa 20, Iaşi.

Lotul No. 15. — Dra L. Popescu. Str. Plantelor 110. Loco

Pentru una familie vom oferi importante premii filatelice ce le vom anunţa la timp.

VIZITAŢI

Cinema „VLAICU"

RULEAZA:

Filmele cele mai frumoase şi instructive

BIBLIOTECA CENTRALĂ „ASOCIAȚIUNII" SIBIIU

ANUL XL. — No. 4. 2 lei exemplarul Duminică 27 Ianuarie, 1924

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. în străinătate pe un an 200 lei.

Iarna la munte

La câte o cotitură sania mai pleacă şi singură... totuşi e frumos şi toată lumea e mulţumită...

Fiţi practici!

Fiţi practici! E strigătul ce cred cei mai mulţi că ar fi lozinca zilelor noastre. Foarte puţini sunt aceia cari cred în idealismul sincer şi curat, în poezia limpede şi nețărmurită a sufletului omenesc.

Sunt două lagăre protivnice şi sunt totuşi fiii aceleiaşi lumi. Şi unii şi ceilalţi îşi închipuesc că sunt pe calea adevărului adevărat. Cei mai mulţi s'au aruncat cu nesaţiu în vârtejul luptei pentru bogăţii materiale, ignorând că bogăţiile de care nu poţi sărăci niciodată sunt acelea ale spiritului şi ale inimei, singurele cu care pleci într'adevăr pe lumea cealaltă. Dealtfel, pe lumea cealaltă nu duci decât ce-ai putut agonisi sufletului tău, care foarte adeseori pleacă sărac de tot de pe lumea aceasta.

Cine însă, dintre protagonişti şi antagonişti celor două tabere, au dreptate?

Cei dintâi, cari cred că s'apropie sfârşitul lumei şi se tem să nu piardă nici măcar o picătură din plăcerile vieţei de azi? Sau cei cari, bănuesc, întrezăresc sau sunt siguri că dincolo de această viaţă mai este *una*, superioară, abstractă dar superbă, — unde dreptatea stăpâneşte pretutindeni?

Omul care se învredniceşte să aibă atât cât îi ajunge să-şi mulţumească nevoile materiale, fără de care organismul fizic şi plăcerile *necesare* vieţei, nu se pot împăca, acel om îşi face datoria faţă de viaţa ce-i s'a dat spre binele lui.

Omul, care nu se osteneşte însă întru atâta, acela nu e vrednic să trăiască pentru că nu ştie preţul binele ce i s'a făcut spre îndreptarea lui.

Omul, care agoniseşte mai mult de cât cerinţele fireşti şi drepte ale organismului său, acel om face lux şi risipă cu darurile naturei, atunci când nu creiază mijloace spre a veni şi în sprijinul altora, cari vor şi ar putea să trăiască muncind împrejurul său.

Extremele sunt deci de combătut totdeauna. Nici cei prea plecaţi materialismului, nici cei prea străini de viaţa pământului, n'au dreptate. Calea de mijloc e cea sănătoasă. Primejdia stă în exagerări.

De-aceia, şi eu zic vouă:

Fiţi practici în înţelesul ca viaţa materială să nu copleşească pe cea sufletească, dar fiţi şi idealişti în înţelesul ca viaţa spiritului să nu vă împiedice desvoltarea firească a existenţei fizice, vouă şi familiilor voastre.

L. L.

O pagină din copilăria lui Mozart

de Virgiliu Leonte

In frumosul oraş Salzbourg, nu departe de pădurile înverzite ale Boemiei, Providenţa a pus, în 1756, într'o modestă casă, leagănul aceluia care a fost şi va fi maestrul muzicei.

Intr'o friguroasă seară de Decembire, familia lui Mozart se află într'o sărăcăcioasă odae, în care nu erau decât patru scaune şi un pian vechi, ce forma toată mobila modestei camere.

— „Mi-e foame, mi-e foame mult, mamă, spuse un băieţaş de şase ani, apropiindu-se de mama sa.

— „Ia bucata asta de pâine, dragul meu, îi răspunse o femee ce sta tristă şi sărăcăcios îmbrăcată, n'am nimic altceva să-ţi dau astăzi.

Spunând aceste cuvinte, ca învioră fruntea inocentei creaturi, cu o sărutare fierbinte de mamă.

— „Să invocăm pe sfântul Népomucéne, copiii mei, zise suspinând vechiul maestru de cor al capelei din Praga; poate că masa voastră de diseară va fi mai bogată.

— „Această pâne e destul de bună, zice Wolfgang Mozart, întrerupându-l. Ţine, ia jumătate din ea, mica mea Frédérica".

Cei doi copii devorau cu multă poftă pâinea goală, când micul Wolfgang, zărind lacrimi în ochii tatălui şi mamei sale, se îndreptă către instrumentul care era toată bucuria sa, şi, lăsând să alerge pe pian micuţele sale degete a celor 6 ani, căută să consoleze pe făuritorii vieţii sale.

Sărmanii părinţi! lacrimile lor s'au schimbat în fericire; li se pare că un înger, coborât din cer, face să asculte una din aceste melodii care minunează pe cei mai fericiţi.

Dar nu, acest înger locueşte pe pământ; acest înger, era fiul lor, obiectul tuturor speranţelor.

—„Vino de mă sărută, copil scump, zise maestrul de cor; într'o zi tu vei fi un mare compozitor!...

Wolfgaug, fericit de mulţumirea tatălui său, continuă să-şi mănânce bucăţica de pâine.

— „Vai Doamne! pentru ce sunt atât de sărac, spuse maestrul capelei!

Wolfgaug nu avea decât şase ani şi sufletul său era tot atât de mare ca şi talentul său: aceste cuvinte care pentru oricare alt copil ar părea zadarnice, pentru el aveau să fie o înfăptuire. Tot restul serei acelei, el părea că se gândeşte şi reflectează, când ceasornicul sună opt ore, micul Wolfgaug, adormi pe genunchii mamei sale.

A doua zi de dimineaţă, tânărul muzicant se sculă foarte vesel: cu greutate putu să fie îmbrăcat, cerând voie mamei sale să meargă la plimbare împreună cu sora sa. Ea consimţi şi îndată cei doi copii se găsiră singuri.

— „Iţi aminteşti Frederica, ceea ce a spus papa aseară? El a suspinat adânc şi a spus: Vai Doamne! De ce sunt atât de sărac?".

—„L'am auzit destul de bine Wolfgang; ce vrei să facem? Să fim foarte ascultători şi când vom ajunge mari vom câştiga bani mulţi.

— „Dar surioară, nu trebue să aşteptăm; eu nu sunt atât de mic, şi în curând voi fi tot atât de mare ca şi pianul meu, şi tu, dragă surioară, tu eşti chiar cu mult mai mare.

— „Vino cu mine, micuţa mea surioară; vreau să dau lecţii. Vom merge şi vom întreba pe toţi copiii pe care-i vom întâlni pe drum daca

LUNA

Suspină 'neet izvorul dela stâncă.
Din cer coboară linişte adâncă...
Pe faţa florilor împurpurate...
Stând prins de crengi nici vântul nu mai bate;
Visează fluturii, visează 'n ramuri
Privighitorile, cu alte neamuri
De păsări cântăreţe. Sus pe creste
Răsare focul lumii, ca 'n poveste.
De-odată cerul în argint se 'mbracă,
Pământul se 'nvesmântă 'n promoroacă,
Cercei de diamant în crengi s'anină.
Sporind la noi văpăile 'n grădină
Lumini împart la fiecare floare
Şi toată floarea pare-o lumânare,
Aprinsă. Fluturii pe floare ard.
S'agaţă câte-un strop de mir de nard
De fiecare fir de iarbă moale.
Se 'nciuge routa morii, jos, în vale
Cu flacăra ce-aprinde 'nireaga moară
Şi flacără pe scoc în jos coboară.
Şi cum tot creşte flacăra mereu
Mă tem să nu-mi aprindă satul meu.

Volbură Poiana

vor să facă muzică. E atât de frumos !...

— „Ce idee frumoasă ! Şti ce, frăţioare, în chipul acesta vom putea strânge bani pentru mâncare.

— „Urmează-mă, Frederico, iată un băeţel care vine pe drumul acesta. Wolfgang se îndreptă către cel bine-venit.

— „Vrei să înveţi să cânţi la pian ? îl întrebă el pe copilul uimit.

— „Sigur că da ; arată-mi deci cât mai repede jocul acesta nou ; ai nevoe de bile pentru aceasta ?

— „O ! nu. Trebue să te aşezi pe un taburet, înaintea unui instrument mare care se numeşte pian ; te aşezi la mijloc şi compui muzica !...

— „O ! cât de amuzant trebuie să fie aceasta !...

— „Fără îndoială ; dacă vrei îţi voi da lecţii : dar pentru fiecare lecţie v'a trebui să-mi dai câţiva bani, pentru că scumpul nostru tată este foarte sărac.

— „Câţiva bani !, dar eu nu am ; de câte ori capăt câte o piesă nouă, îmi cumpăr jucării. Adio, adio", strigă copilul îndepărtându-se.

Mozart şi sora sa, puţin satisfăcuţi de prima lor întâlnire, îşi continuară plimbarea.

— „Ce faceţi acolo, micuţii mei prieteni ?, le spuse cu bănătate o frumoasă doamnă care sta la fereastra unui castel. Nu sunteţi copiii lui Mozart ?

—„Da, doamnă, răspunse cu mândrie Wolfgang.

— „Cum, d-ta cânţi atât de bine la pian ?

— „La dispoziţia d-tră, doamnă.

— „Cântă-mi atunci ceva, micuţule muzicant.

Wolfgang Mozart nu se lăsă să fie rugat ; un măreţ pian aurit nu-l impresionă câtuşi de puţin ; şi el cântă cu atâta uşurinţă şi expresiune, încât contesa nu-şi putu stăpâni admiraţiunea sa.

— „Copil încântător ! spuse ea, cât de fericit este tatăl d-tale că are un astfel de copil.

— „O doamnă ! din contră, tatăl meu este foarte nenorocit, căci el plânge adesea ; totdeauna când îi spunem că ne este foame".

Naivitatea fermecătoare a lui Wolfgang Mozart, zmulse lacrimi din ochii nobilei doamne care-l îmbrăţişă, dându-i o frumoasă pungă, ce conţinea mai multe piese de aur.

— „La aceasta, virtuosule tânăr, spuse ea copilului care deveni foarte vesel ; când vei fi mare, îţi vei aduce aminte de castelul din Salzbourg.

Lipsa celor doi copii li se păru desfăl de lungă maestrului de cor şi soţiei sale.

— „Ce s'au făcut copiii noştrii ?", întrebă biata mamă, când deodată, strigăte de bucurie îi făcură inima să-ri tresară. Ea eşi numai decât.

— „Mamă, scumpă mamă, iată ce frumoasă pungă plină cu vârf !...

— „Ne-am făcut rugăciunea de dimineaţă, şi bunul Dumnezeu ne-a recompensat". Apoi amândoi povestiră părinţilor, ceea ce cetitorii noştri ştiu deja.

Câtva timp după aceea, dete un mare concert la Viena, la curtea împărătesei ; tânărul virtuos fu prezentat curţii ; Maria Théresia şi fiica sa, principesa Maria Antoinetta, îl umplură de elogii şi desmierdării.

La 8 ani Wolfgang Mozart apăru la Versailles, unde excită entuziasmul întregei curţi. Tatăl artistului nostru avusese destulă dreptate zicându-i : „tu vei fi într'o zi un mare compozitor".

La 12 ani, tânărul Mozart făcu o operă bufă : *La Finta Semplice*. La 14 ani, el compuse *Mithridate*. După ce parcuse succesiv Elveţia, Germania, Anglia şi Italia, Mozart reveni la Paris, unde îşi pierdu pe mama sa ; acest trist eveniment îi cauză atâta mâhnire, în cât părăsi cu oroare capitala Franţei. In acest timp, Wolfgang se reîntoarse la Viena pe lângă împăratul Iosef II-a, şi se dedică compoziţiunei.

După o viaţă laborioasă, Mozart muri în vârstă de 36 ani, după ce termină celebrul *Requiem*, care, cu toate că fusese compus pentru un altul, îi fu cântat lui pentru prima dată.

Cultivând cu ardoare şi perseverenţă fericitele dispoziţiuni cu care Providenţa la dotat pe micul Mozart, marele maestru deveni atât de mare graţie operilor sale, încât imortaliză numele familiei sale.

Principalele bucăţi compuse de Mozart sunt : *la Finta Sainte, Mithridate, Lucia Silla, Visul lui Scipion, Idomenea, Nunta lui Figaro, Don Juan, Flautul fermecat, Clemenţa lui Titus*, şi un mare număr de sonate, de liturghii, cântece religioase şi cantate.

Sonetele iubirii [1]

DE LEONTIN ILI SCU

XXI

O, Doamne, potoleşte-mi suferinţa
Şi-arată-mi calea ca să ies din noapte !..
Mă chiamă iar chinuitoare şoapte
Spre ţărmul unde doamnă-i nefiinţa.

Şi, chiar de-aş fi eu unul din cei şapte
Din vremuri înţelepţi — tot n'aş pricepe
De unde iadul suferinţii 'ncepe
Să 'mprăştie pe lume straniі fapte...

O, Doamne, tu mă 'ncerci din greu acuma,
Cu stropi de cer vrei să-mi amesteci huma
Ca să mă 'mprăştii 'n pulberea de astre...

Şi totuşi, cât mă chinue gândirea
Că poate-i scris ca să-mi clădesc iubirea
Şi fericirea numai pe dezastre !...

XXII

...Dar e pigmeu să plângi ca un copil
Când sbuciumul te prinde în cătuşe !...
Degeaba stai ursuz ca o mătuşe
Ca 'n van suspină dupe-al vieţii-Aprilie...

Fii tare tu ce crezi că eşti subtil
Şi nu te mai grăbi spre-a morţi uşe —
Prin viaţă nu se trece azi deabuşe, —
Nici elegant cum joci într'un cadril.

Fii lapidar în comedia vieţii !
Fii Athlas ce pe umărul său ţine
Pământul nopţii şi al dimineţii !...

Aruncă-te titan, cu dor de bine,
In focul celor mai păgâne lupte —
O harfă de-ai ieşi cu coarde rupte !...

1) Vezi numărul precedent.

MODA

— ANECDOTĂ —

Alerga, în fuga mare,
C'o cutie de carton.
— Incotro-i făcu 'ntrebare
Un amic cu vesel ton.
— Am luat o pălărie,
A răspuns cel întrebat.
„Pentru scumpa mea soţie
„S'acum, foarte îngrijat,
„Alerg iute a i-o duce,
„Căci, încet de m'oi plimba,
„Frică mi-e să nu apuce
„Moda iar a se schimba !".

N. ŢINC

INTERMEZZO

In înserarea de argint cu valuri dantelate de zăpadă
Aş vrea să-mi cânţi cu 'nfrigurare, din Debussy, o serenadă
Şi'n suflet — amforă de aur curată, grea ca neclintirea —
S'aprind tămâia parfumată sub care a tresărit iubirea.

Aş vrea un vis făr' de sfârşit.
Copil neaşteptat — plin de ispite —
Un vis, ce-ar lumina 'n singurătate
Psalmodierea unei noi credinţi,
Căci am ucis pe rân dorinţi
Cu străluciri de pietre nestimate
Şi 'nfiripări de avânturi stăpânite
Copil neaşteptat — plin de ispite —

Dă-mi mâinile amândouă
Dă-mi şi gura
Şi ochii, ce 'au furat culoarea mării
Imbrăţişarea veche — veşnic nouă —
S'alunge viziunea depărtării...
Căci numai gândul — Scară de mătase —
Pătrunde ,nfiorat, la tine 'n casă.

Şi dă-mi iar înserarea de argint
Cu valuri dantelate de zăpadă
Şi toate nebuniile ce mint,
In negrăit de alba serenadă
Şi-dacă poţi — adoarme-mi răsvrătirea
Albina răsleaţă şi târzie
Ce 'nteapă sufletu-mi cu nemilosu-i ac —
Şi clipele de aur, ce-or să vie
Să le fixăm în estomparea viorie
A dorurilor ce se supun — şi tac...

Gaby A. Vuculescu

Din începuturile culturale româneşti

Unul din cei dintâi bonjurişti români

Petru Manega

Un codificator uitat al Basarabiei

D. Ştefan Berechet, licenţiat în teologie şi doctorand în drept, traduce din rusește o lucrare a profesorului basarabean *L. Kassu*, fost ministru al instrucţiunei publice în Rusia: „PETRU MANEGA, *Un codificator uitat al Basarabiei*". în care se desvăluesc unele lucruri interesante ale începuturilor culturale româneşti asupra cărora e bine să ne oprim.

L. Kassu, deşi ajunsese un mare demnitar rus, se ocupa de chestiunile basarabene şi implicit de cele româneşti şi cu o vădită înclinare de a arăta legăturile noastre cu latinitatea se oprea asupra acelor chestiuni din trecutul ţărilor româneşti care se manifestau în sensul acesta.

Aşa, ca să explice cum *Petru Manega*, care mai târziu trebuia să se ocupe în Basarabia cu lucrările juridice referitoare la o codificare a legilor basarabene, a ajuns din Muntenia la Paris, L. Kassu vorbeşte de tendinţa care se manifesta în principatele româneşti pe la începutul veacului al XIX de a se apropia de lumea romană.

Această apropiere, după părerea lui L. Kassu, era datorită şi revoluţiei franceze care deşteptase simţimântul naţional în români şi a făcut ca boeri moldoveni şi munteni ca *Catargi*, *Sturza*, *Beldiman*, *Ghica*, *Brâncoveanu*, să formeze un partid naţional, dar şi influenţei consulatelor franceze din provinciile acestea care erau chemate să facă cunoscut în Moldova şi Muntenia prestigiul numelui francez.

A contribuit, spune Kassu, la franţuzirea provinciilor dunărene şi ofiţerii ruşi cari în timpul războaelor din 1787 şi 1791 cum şi acelea dela 1806—1912 au fost în contact cu boerimea moldovenească şi care ofiţerime rusească se pleca pe atuncea înaintea modelor apusene.

Nu este de mirare, spune Kassu că în primii ani ai secolului al XIX-lea s'au trimis din Muntenia pe socoteala Statului tineri pentru continuarea culturei lor în Piza şi după aceea la Paris. Despre osârdia acestor primi bursieri români dn Universităţile europene vorbesc notele lui Eufrosin Poteca.

Dar afară de bursieri ai statului, apar în Paris şi copiii moldoveni şi munteni bogaţi, fii de *„logofeţi"* şi *„postelnici"* cari erau porecliţi *„bonjurişti"* pentru că introduseseră în limba lor cuvinte franţuzeşti.

Intre aceşti copii „bonjurişti" de părinţi bogaţi, din 1816 până la 1820 a trăit la Paris şi *Petru Manega*, care se născuse în Muntenia în 1782. Tatăl lui *Vasile Manega*, era macedonean de origină, din oraşul Acta.

Sprijinit de mitropolitul Ignatie al Ungro-Valahiei, care era prieten cu amiralul rus Ciceagov, Manega după terminarea studiilor de drept la Paris este recomandat secretarului de stat al Rusiei, lui Capodistria, care îl recomandă la rândul său guvernatorului Basarabiei, generalului Inzov, care îl numeşte în comisia de codificare a Basarabiei.

Şi iată cum acest macedonean de origină, muntean de naştere, ajunge în Basarabia, unde ocupă un post de vază.

Atât figura lui Manega, cât şi a biografului lui Kassu, interesează tocmai prin acest complex de împrejurări. Oamenii eşiţi dintr'o parte a ţărei pătrund în cele mai mari dregătorii ale altor ţări, dar rămân preocupaţi de acelcaşi interese legate de soarta poporului lor. Şi după cum Manega jurist de valoare ar fi putut găsi şi la Petersburg câmp îndestulător pentru activitatea lui, dar el a preferat s'o consacre legilor basarabene, aşa şi Kassu, ajuns ministru rus, după ce fusese profeor şi un mare cunoscător al dreptului germanic, mai ales al germanilor din provinciilor baltice, este preocupat de soarta dreptului basarabean şi a oamenilor cari s'au ocupat cu acestă şi scris despre acesta.

De aceea atât biograful primului din bonjuriştii români, Kassu, cât şi Manega, ne sunt apropiaţi pentru legătura adâncă pe care a păstrat-o cu neamul din care a purces şi de aceea era nevoe să vorbim de ei, făcându-i cât mai larg cunoscut lumei româneşti.

Dr. I. Duscian

CARMEN SYLVA

Cugetările unei regine

Te poţi bucura cu inima de însuşirile cuiva, îi poţi răbda defectele cu mintea.

•

Eşti ferieit cu îndestulare, când ai putut face o faptă bună.

•

Omul e vioară. Numai când i se rupe cea din urmă coardă rămâne o bucată de lemn.

•

Prietenia scade şi unde e prea multă fericire şi unde e prea mult necaz.

•

Linguşitorii încep pururea prin a spune că n'ar fi în stare să linguşească.

•

Fericirea e ca un ecou: îţi răspunde, dar nu vine.

•

O nenorocire mare înalţă şi pe o fiinţă de rând.

•

Perii cei albi sunt talazurile spumegânde ce încărunţesc marea în urma furtunii.

Trad. de Elise B. Marian

PUȘKIN

VISCOLUL

— Urmare și sfârșit —

Dar să ne întoarcem la bunii proprietari din Nenaradow și să vedem ce se petrece la dânșii. Nimic.

Ziua se scurse fără nici un incident, dar noaptea ? Maria căzu bolnavă. Se trimise în oraș după doctor. El veni seara și găsi pe Maria alurând. Niște friguri violente o copliseră și biata bolnavă vreme de două săptămâni fu pe marginea mormântului.

Nimeni din casă nu cunoștea chestiunea logodii: scrisorile din ajun fuseră arse de Maria; fata din casă nu vorbise cu nimeni nimic lămâindu-se de mânia stăpânilor săi. Dar Maria Gavrilovna însăși, în aiureala sa necurmată, desvăluise taina. Totuși, cuvintele îi erau așa de zăpăcite încât mama sa, care nu se mișca dela căpătâiul ei, înțelese numai că fiică-sa iubea de moarte pe Vladimir Nicolaevici și că iubirea era, fără îndoială, pricina boalei. Ea se consfătui cu bărbatu-său și cu câțiva vecini și se hotărî în unanimitate că Maria Gavrilovna nu trebuia să ocolească pe cel pe care i-l desemnase ursita, că sărăcia nu este un vițiu, că avuția nu face fericirea, ci omul care-ți împărtășește viața și alte lucruri de acest fel.

Între acestea, Maria începuse să meargă spre bine.

De mult timp, Vladimir nu se mai ivise în casa lui Gavrilovici. Îi era frică de indiferența cu care era primit de obicciu. Hotărîră să trimeată, ca să-l caute spre a-i face cunoscută neașteptata fericire: consimțirea la căsătoria sa. Dar mare fu mirarea proprietarilor Nenaradow-ului când, ca răspuns la invitarea lor, ei primira din parte-i o scrisoare pe jumătate neînțeleasă. El le declară că nu va pune nici odată piciorul în casa lor și-i ruga să uite pe un nenorocit, a cărui unică speranță era moartea.

Câteva zile în urmă, aflară că Vladimir plecase la regiment. Era în 1812. Mult timp nimeni nu îndrăzni să vorbească despre aceasta Mariei, care își recăpătase sănătatea.

Vladimir nu mai trăia; murise la Moscova în ajunul intrării Francezilor. Amintirea sa părea sfântă Mariei; cel puțin păstra tot ceea ce ar fi putut să i-l aducă aminte: cărțile pe cari el le citise altă dată, desemnurile sale, muzica și versurile ce le compusese pentru ea.

Vecinii, cari știau toate, se mirau de statornicia ei și așteptau curioși pe eroul, care trebuia în fine să biruiască fidelitatea tristă a acestei virginale Artemise.

Cu toată răceala ei Maria Gavrilovna era ca și înainte înconjurată de pretendenți. Dar toți trebură să se retragă, când apăru în castelul în care locuia ea Burmin, colonel de husari, rănit cu crucea Sfântului Gheorghe la butonieră și de o paloare interesantă, cum ziceau domnișcarele din partea locului. Avea aproape 26 ani și un spirit plin de pătrundere și observațiune fără vre-o pretenție și nesilit, care place atât de mult femeilor. Purtarea sa cu Maria Gavrilovna era simplă și liberă, dar inima și ochii îi erau ațintiți pe tot ce zicea și făcea dânsa.

Vecinii vorbeau de căsătoria lor ca de ceva sigur și buna Parascovia Petrovna se bucura că fiică-sa a găsit în sfârșit o partidă demnă de ea.

Într'o zi, Burmin găsi pe Maria Gavrilovna aproape de lac, sub o salcie, cu o carte în mână, îmbrăcată în alb, ca o adevărată eroină de roman. După primele cuvinte schimbate, Maria Gavrilovna încetă dinadins convorbirea, mărind astfel a reciprocă turburare, căreia nu i se putea pune capăt de cât printr'o explicație fără de veste și hotărîtoare.

Și așa se și întâmplă; Burmin, dându-și seamă de gravitatea situației în care se găsia, hotărîrisi că de mult căuta ocaziunea de a-și deschide inima și ceru câte-va minute de atenție. Maria Gavrilovna închise cartea și plecă ochii în semn că consimte.

— „Te iubesc, zise Burmin, te iubesc ca un nebun... (Maria Gavrilovna roși și plecă și mai mult ochii). Am lucrat din cale afară de neobișnuit lăsându-mă în voia unei dulci obișnuințe, de a te vedea și auzi în fiecare zi... (Maria Gavrilovna își aduse aminte de prima scrisoare de la Saint-Preust). Acum e prea târziu, ca să mă mai pot împotrivi soartei; amintirea ta, a scumpei și neasemuitei tale icoane va fi de acum înainte chinul și mângâerea vieții mele; dar îmi mai rămâne să plătesc o datorie grea, să-ți descoper un secret înspăimântător, care va pune între noi o barieră de netrecut.

— „Taci, în numele lui D-zeu, taci, că mă omori.

— „Da, știu, simt că ai fi fost a mea; dar sunt însurat...

Maria Gavrilovna îl privi înspăimântată.

— Sunt însurat, continuă Burmin, sunt însurat de patru ani și nu știu care mi-e femeia, nici unde este și nici dacă voi revedea-o vreodată!

— Ce zici ? strigă Maria Gavrilovna.

— La începutul anului 1812, zise Burmin, mă duceam grăbit la Vilna, unde era regimentul nostru. Într'o zi, ajungând la un popas, pe înserate, pusei să se înhame caii cât se putu mai repede, când fără veste se ridică un viscol grozav; șeful stației de poștă și poștașii mă sfătuiră să-l las să treacă.

La început îi ascultai, dar o neexplicabilă neliniște mă stăpânea; părea că zitul mă îndemna. Viscolul însă nu mai conteneă; pierdui răbdarea, poruncii din nou să-mi înhame cai și plecai pe cel mai îngrozitor vifor. Poștașului îi veni în cap să țină marginea râului, ceeace, zicea el, trebuia să scurteze cu trei verste calea.

Zăpada acoperea malurile; poștașul întrecu locul unde trebuia să eșim în drum și astfel ne găsirăm în locuri necunoscute.

Viscolul nu se mai potolea; zării o slabă lumină și poruncii să se îndrepte în spre acolo; ajunserăm într'un sat, lumea eșea din biserica de lemn ce era deschisă, trăsuri staționau afară și oamenii se mișcau în peristil. „Aici! Aici!" strigau mai multe voci. Poruncii vizitiului să oprească. „Vai, unde ai întârziat! îmi zise unul, logodnica ți-a leșinat, popa nu mai știe ce să facă; eram aproape să ne întoarcem; haide dar mai iute". Sării din trăsură fără să zic o vorbă și intrai în biserica slab luminată de două sau trei lumânări de ceară. O fată tânără sta pe un scaun într'un colț întunecos al bisericii, alta îi freca tâmplele.

„In sfârșit, dete D-zeu de venișii!" zise aceasta din urmă. Încă puțin și ai fi ucis pe domnișoara".

Bătrânul preot înaintă spre mine, întrebându-mă:

— Vreți să încep ?

— Începe, începe, părinte, zisei distrat.

Ridicară pe tânăra fată; ea îmi păru destul de frumoasă... Neghiobie de neertat... Stam în picioare lângă ea în fața altarului, preotul se grăbea; trei oameni și servitoarea țineau logodnica și se ocupau numai de ea. Ne căsătoriră.

„Sărutați-vă, ni se zise. Femeia mea își întoarse palida-i față spre mine. Vrusei s'o sărut, când ea strigă: „Ah! nu e el!" și căzu fără cunoștință. Martorii își întoarseră spre mine ochii speriați. Eu făcui o săritură, eșii din biserică fără cea mai mică pedică, mă aruncai în kibitkă și strigai: mână!

— Doamne! strigă Maria Gavrilovna, și nu știi ce s'a făcut sărmana d-tale soție ?

— Nu știu, răspunse Burmin; nu știu numele satului în care m'au însurat, nu-mi aduc aminte de la ce stație plecasem. Pe atunci, înțelegeam atât de puțin gravitatea criminalei mele violenii, în cât, eșit din biserică, adormii și nu mă deșteptai de cât în dimineața zilei următoare, cu trei stații mai departe. Servitorul, care mă însoțea, muri în război, așa că nu mai am nici o speranță de a descoperi pe acea de care am abuzat atât de mult și care acum e atât de crud răzbunată de mine.

— Doamne! Doamne! zise Maria Gavrilovna, luându-i mâna: d-ta ai fost. Și nu mă recunoști ?

Trad. de **Charlotte B. Marian**

OSCAR WILDE

CASA CURTEZANEI[1]

Sub balcon

O, frumoasă stea cu gura de carmin, o, lună cu sprâncenele de aur, ridică-te, înalță-te din Sudul îmbălsămat și luminează calea ce-o va urmă iubita mea, ca nu cumva picioruşele ei să se rătăcească pe colina unde bate vântul, ori pe dună. O, frumoasă stea cu gura de carmin, o, lună cu sprâncenele de aur.

Corabie ce tremuri pe marea întristată, o, navă cu vela umedă și albă, pornește ah! pornește către port, spre mine.

Căci aceea pe care o iubesc, și cu mine, am voi să ne ducem în țara unde îmugurește aișorul, în inima unei văi violete. Corabie ce tremuri pe marea întristată, o, navă cu vela umedă și albă.

Pasăre fermecată cu cântecul ușor și dulce, pasăre ce cânți pe creangă, cântă, mai cântă din gâtul tău mic și oacheș, și aceea pe care o iubesc, în micul ei pat, va ținti urechia ridicându-și capul pe pernă, și va veni către mine. Pasăre fermecată, cu cântecul ușor și dulce, pasăre ce stai prinsă de creangă.

O, floare ce te legeni în aerul tremurător, floare cu buzele de zăpadă, coboară să te ia aceea pe care o iubesc. De va fi să mori, vei muri într'o coroană pe capul ei, de va fi să mori, vei muri într'o cută a rochiei ei. Te vei duce să te așezi pe mica ei inimă gingașe, o, floare ce te legeni în aerul tremurător, floare cu buzele de zăpadă...

[1] Vezi „Universul literar" numărul precedent
Traducerea acestor poeme ale lui Oscar Wilde e datorită d-lui *M. Negru.*

Craniului meu

O, craniul meu — ciudată colivie —
Un porumbel țineam odată 'n tine,
Un mesager dresat atât de bine,
Că nu credeam un altul să mai fie...

Dar l'am trimis spre zările senine
Și de atunci în van aștept să vie,
Căci prins'a fost și 'nchis de Poezie
Spre a nu se mai întoarce iar la mine!

O babă urâcioasă și bolnavă,
O vrăjitoare meșteră 'n otravă,
Stă azi în locul lui, Melancolia.

A tapisat cu negrul tale fețe
Și—tot torcând un caier de tristețe—
O soră își așteaptă : nebunia !

N. T. Cristescu

INCHINARE

Amicii mei
Ani mulți și grei
S'au dus pe veci;
Ne chiamă 'n șoapte
Sub lespezi reci...

Voi nici gândiți.
Nici bănuiți
Cum trece viața,
Plăceri și chin
Câte puțin
Le 'neacă ceața

Bată-ne vântul,
Slăbească' avântul,
Urlă-ne marea,
Noi cât trăim
Ne amăgim
Doar cu uitarea.

Ducă-se viața
Căci dimineața
Ne aduce alinul;
O, n'aveți teamă
Moartea ni-e mamă...
. . . . . .
Trăiaseă vinul!

S. Hortopan

Nomaï

— Roman lacustru după I. H. ROSNY —

— Urmare și sfârșit —

Amreh și Nomai pornesc încet pe drumul de scânduri și de pietre. Sufletul lor e hotărît. Ei merg la săvârșirea faptei cum se rostogolește o stâncă în prăpastie... și nu se opresc de ât ca să asculte zgomotul valurilor cari ar ascunde mișcarea cuiva. Dar recunosc îndată trecerea unei spaime, pasul unui jder sau fuga unei rațe sălbatece.

Ajung la locuința lui Rochs.

Solidă și tot atât de mare ca a lui Zam, lumina stelelor îi dedea o înfățișare posomorâtă; era împrejmuită de un înalt gard de pari și pomișori; nimeni nu se putea apropia fără să deștepte furia câinilor roșii.

Dar de când Nomai a pus mâna acolo, liniștea domnește peste întreg satul. Ea zise încet:

— Vezi tu? carnea blestemată era sigură; sufletul lor s'a dus: Să sărim gardul.

Amândoi erau sprinteni, ușori ca să nu-și trădeze prezența.

Amreh se ascunse în desișul unui boschet.

Nomai bătu cu pumnul în ușă.

Vocea aspră a lui Rochs răsună în liniștea nopții.

— Nenorocire celui care-mi tulbură somnul.

Nomaï zise cu blândețe:

— Am venit!

Rochs, — uimit — întrebă.

— De ce-ai venit?

— Îți recunosc puterea și ca să nu mă bați nimîne la răsăritul soarelui iată-mă-ți sclavă!

Surâse în semn de triumf, dar bănuiala și neliniștea îl întrerupse:

— Nu au lătrat câinii mei?

Tânăra lacustră fu gata cu răspunsul.

— M'ar fi sfârșit, dacă nu le-aș fi spus cuvântul magic al zeului lupilor. Ei nu se vor deștepta decât la ziuă.

Rochs ridică blana dela ușă. Ochii lui pătrunzători cercetară întunericul, însă nu văzu de cât corpurile întinse ale câinilor și forma Nomaï-ei.

Plin de încredere, nebun în îndrăzneală și totdeauna învingător, nu și-a închipuit nicicând că vre-un războinic al tribului ar îndrăzni să se ridice împotrivă-i și că o femee ar putea călăuzi voința unui om; tăcerea câinilor îl tulburase dar, el credea în cuvinte magice.

Ușa o lasse numai, ridică deodată ușa de nuele și apăru înaintea tinerii fete zicându-i cu blândețe:

— Ai venit!

Deja dorința-l făcuse să-și întindă brațele. Strânse pe fecioară la piept. Ea cuprinzând umerii lui Rochs și agățându-se cu disperare strigă:

— Lovește!

Amreh eși din întuerec. Secura-i lăcări o clipă de-asupra capului și căzu ca un ciocan.

Rochs dădu un strigăt asemenea urletului tigrului. Căzu într'un genunchi, apoi se ridică apucând lancea. Părea încă în putere. Dar a doua lovitură de secură îi veni în spate, a treia în față... și se rostogoli la pământ cu zgomot surd.

— Lovește-i inima! strigă Nomaï. Viața lui e moartea noastră.

Amreh scormoni cu vârful lancii sale în întunerec și când atinse inima, răcnetul de moarte cutremură întregul sat lacustru dominând urletele câinilor sălbatici.

Bărbații și femeile se sculară și alergară la locuința lui Rochs.

Nomaï se pierdu prin mulțime, în timp ce Amreh striga:

— Moartea se hotărîse între mine și Rochs. Unul dintre noi trebuia să piară. Zeii mi-au dat puterea. Vai, celui care se va ridica împotrivă-mi.

Nimeni nu îndrăznea să vină contra lui și cu atât mai puțin să-l admire și să se teamă.

— Voi lua casa, armele și bogățiile sale cum ne-au lăsat strămoșii și voi cumpăra pe Nomaï, fiica lui Zam, plătind un preț dublu.

Zam zise la rândul lui:

— Așa este! Cel ce-a învins pe dușman trebue să-și ia plata. Mâine de dimineață, la răsăritul soarelui vei lua pe fiica mea.

Toți strigară:

— Așa este.

Șeful preoților care nu vruse să îndrumeze pe Amreh din cauza blândeții sale înaintă și zise:

Zeii spun! Ia-ți ce-i al tău din casa lui Rochs și apoi vei plăti tributul cuvenit Zeului întunericului.

— Fie cum vor zeii! zise Amreh.

Și la un semn al preotului, îl lăsară singur.

Bucuria lui era fără margini ca lacul și munții. Avea în el o adorație neînțeleasă și uimitoare. Suspina după Nomaï, cum pământul seacă înaintea ploii.

Era născut a fi supus femeii, decât a fi triumfat asupra ei.

În singurătatea lui simțea că această crimă era mult mai măreață decât crime'e contimporanilor săi și mai puțin crudă. Un instinct de ocrotire, de apărare, de slăbiciune și de gânduire îi stătea pe inimă și iubirea lui creștea tot mai mult în suflet, cauza atâtor lucruri neînțelese.

Astfel el nu putea să doarmă. Văzu multe stele strecurându-se în fundul lacului și multe altele ridicându-se pe munți. Se gândea la piatra albastră a Nomaï-ei și se întreba dacă stelele nu aveau asemănarea ei, fiindcă și ele se cufundă în apă și nu pierd nimic din strălucirea lor.

Zorile argintară întinderea. Constelațiile dispărură în fața aurcolei dimineții; ele fugiră din naintea soarelui de aramă. Cântecul păsărilor reîncepu și zefirul se întoarse pe valuri.

Amreh zise către soare:

— Ochiu de foc! Bucurie a lumii! Privire a zeului care a uscat pământul și i-a dat arbori! Dă-mi moștenirea lui Rochs și stăpânirea asupra Nomaï-ei! Îți voi oferi chilimbarul, bourii, calul și berbecii cu coarnele lungi!

In timpul acesta Zam își conducea fiica la locuința lui Amreh.

Ea purta în jurul gâtului și umerilor o legătură de piele în semn de sclavie. Ținea în mâna dreaptă o piatră de sfărâmat grăuntele. Cununa de ferige strălucea în părul ei.

Și Zam o ducea în mijlocul fiilor și fiicelor Lupului, astfel că observă Amreh.

El zise:

— Zam, fiul lui Wohr, nu are două fețe. El îți aduce, după cum a făgăduit pe aceea care trebue să-ți înmulțească neamul. Iată de ce să te gândești tu însu-ți la cuvântul tău.

Amreh răspunse.

— Cel care nu-și ține cuvântul, e printre oameni ca un plop fără rădăcină. Iată, chilimbarul, lăncile, pietrele cioplite cari învingpornirile ascunse și coarnele zugrăvite.

Apoi arătând spre mulțime.

— Toți aceștia să fie martori!

Zam răspunse plinde bucurie:

— Așa să fie!

— Am văzut — strigară cei de față.

Luând o piatră de nefrită, fatăl deschise gura Nomaï-ei, apoi cu o lovitură sigură îi rupse un dinte lung așa cum hotărîse. Sângele curse. Tânăra lacustră întinse ca însăș — cu dragoste — dintele strălucitor, stăpânului ei.

— Așa făcut-au fiii Lupului de zece ori zeca generații! — zise Zam.

— Nu mai am grijă! continuă el.

In urmă — ca după obicei — toți se retraseră.

Amreh părea tulburat înaintea tinerii fecioare. In sufletu-i îndrăgostit, se strecura mila ca o floare plăpândă pe pământul umed.

Suferea, văzând cum sângele curge din gura ei. Și găsi un cuvânt — atât de dulce — pe care nici un bărbat de la începutul lumii nu-l spusese încă unei femei:

— Aș vrea Nomaï, nu sângele tău să curgă ci al meu.

Ea se aruncă în brațele lui plină de recunoștință, în timp ce el aplecat asupră-i sorbea sângele care curgea din buzele ei roșii. Pentru amândoi fu o impresie stranie, dar în acelaș timp ciudată.

Pentru întâia oară trup și suflet se contopeau astfel și le veni neînțeleasă — dar profundă — intuiția viitoarei desmierdări a amorului premergător sărutului.

Tradus de **Mircea Bonifaciu PITTIȘ**

Comori de artă

La dispoziția tutror celor ce iubesc arta și se interesează de ea stă *muzeul „Baron Brukenthal"* din Sibiu despre care puțin am auzit vorbindu-se, ba chiar de loc.

Vizitatorii Sibiului — și-n special cei din vechiul regat lasă pe planul al doilea sau pe cel din urmă vizitarea acestui muzeu.

Indiferența aceasta nu numai că te doare, dar dă dovadă despre felul cum școlile noastre știu să pregătească spiritele pentru artă.

Acest muzeu e o creațiune a baronului „Samoil Brukenthal" (1721-1803) fost guvernatr al Ardealului și posedă tablouri, antichități, statui, monede, giuvaericale.

Și-a avut începutul la 1817. Actualmente e proprietatea liceului Evanghelic din localitate. Ceeace ne interesează mai mult e colecția de tablouri — producții ale celor mai mari artiști — din care o parte a celor ce-au format Renașterea; au fost studiate temeinic de vienezul Dr. Theodor von Frimmel în 1894 și 1899 atât pentru determinarea precisă a autorilor cât și pentru studierea lor.

Pinacoteca numără 1372 tablouri formând mai multe școli, între care mai însemnate: italiană, germană din țările de jos, secția artei din patru și școala mixtă (franco-spaniolă).

Nu este locul aci să descriu toate

NOUILE PREMII FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
Pe luna Ianuarie 1924
CUPON No. 3.

tablourile ce m'au interesat: mă voi mărgini numai a căuta simbolul fiecărei şcoli în parte cu toate că aceste şcoli au avut o durată destul de lungă şi deci unul afost spiritul ei la început şi altul la apogeu.

Nu pot uita ipresia ce mi-a făcut-o „portretul unui necunosscut" de Jan von Eyck.

Pe un fond ce formează mai mult o atmosferă oarecum tristă, chipul acesta necunoscut apare ca o întrupare supranaturală. De notat că „portretul unui necunoscut" e prima lucrare în ulei a marelui pictor.

Acest tablou a cărui valoare se ridică la câteva milioane, e aşezat într'o cutie de fe ce se poate închide şi e în aşa fel construită că la cea mai mică atingere o sonerie electrică comunică poliţiei faptul...

„Sfântul Ieronim" iată un alt tablon d'o valoare incontestabilă. Operă a marelui artist Lorenzo Lotte a fost păstrată în perfectă stare fără nici un semn de alteraţie... In mijlocul — probabil — al unei păduri, acest sihastru îşi făcea rugăciunea o rugăciune aşa cum se cerea atunci; şi acest fel de a seînchina nu numai cu trupul ci şi cu sufletul cum reese din nuanţa tristă atât de bine întipărită pe faţa lui bătrână. Această tristeţe seamănă mai mult cu expresia acelui care cere îndurare, iertarea păcatelor. Ochii lui şi mai rugători sunt îndreptaţi spre crucea, ce-o ţine în mână pe care e răstignit Christos. Nici aci culorile nu sunt vii şi „frumosul" urmărit este cu abilitate realizat.

Un adevărat capo-d'operă e „Logodna Sfintei Ecaterina" producţia celebrului Tiziano Vecelbo da Cadare, despre care cred c'ar fi necesar pentru cei interesaţi un studiu amănunţit. Mă voi mărgini a spune că „frumosul" e întrupat prin trăsături fine şi bine dispuse care dau tablouiui acea atmosferă a mişcării, a vieţii. Nici un contrast nimic nu-i fără sens. Hans Memling fondatorul unei direcţii în şcoală germană a putut prin „Bărbatul care citeşte" să dea nuanţa potrivită unui individ ce s'ar găsi într'o asemenea situaţie. Prea multă modestie în acest citit ceeace desigur cred că n'a vrut să întrupeze Hans Memling. „Ioan Botezătorul" cu mic capul, opera lui David Teniers pare-mise că nu-i decât un copil oarecare destul de drăguţ. Dintre pictorii ardeleni niciunul nu este cunoscut bine, deşi sunt foarte multe tablouri rămase dela ei.

De obiceiu au fost păstrate acelea care reprezintă chipurile membrilor familiei Brukenthal. Dela Franz Neuhauser, pictor sas, s'au găsit frumoase tablouri.

In treacăt mai relevez câteva producţii ale marilor artişti, Michel Angelo cu : „Regele care înparte daruri şi uciderea copiilor din Bethleem ; Paolo Cariari (Veronese) cu „Maria Magdalena" şi ...nchcierea celor trei crai dela răsărit" ; Anton van Dyck cu Jelirea lui Christos ; Petre Paul Rubens cu „Renaldo şi Armida", Guido Reni cu „sfânta Agnes" şi Rembrandt Harmensz van Ryn cu „femeea bătrână care citeşte". Sunt însă multe alte tablouri, de valoare chiar cărora nu li s'a putut determina autorii.

Vasilescu C. Niculae

Toţii abonaţii revistelor „UNIVERSUL LITERAR" „VESELIA" şi „ZIARUL ŞTIINŢELOR" participă la

MARILE PREMII

pe care Ziarul „UNIVERSUL" le oferă cititorilor săi.

Din înţelepciunea altor popoare

O LEGENDA MAHOMEDANA

Un bătrân musulman a murit şi după meritele lui a ajuns în rai. Dar drumul spre cetatea fericirei nefiinduri cunoscut, căci nici odată nu umblase pe el. noulu ales al lui Dumnezeu ira fost dat să-l însoţească un înger. Şi fără să se oprească din mirare a tot ce vedea în rai şi nu văzuse pe pământ, bătrânu fu adus într'o încăpere mare, în care erau nenumărate mese şi p mesele acestea erau întinse *urechi* şi *limbi* omeneşti.

— Ce este aceasta şi ce însemnează aceasta ? întrebă uimit bătrânul.

Şi îngerul însoitor îi răspunde îndată :

— Ceea ce vezi sunt urechile acelor oameni cari alergau cu stăruinţă în toate meceturile şi cu multă băgare de seamă ascultau cuvântul lui Dumnezeu, dar numai ascultau, însă nici odată nu băgau în cap cuvântul Dumnezeu şi nici odată nu făceau să corespundă cuvântul acesta cu purtarea lor. V'a să zică din toată fiina lor numai urechile s'au arătat demne de a intra în rai, iar restul trupului lor s'a dus în iad. Acelaşi lucru s'a întâmplat şi cu stăpânii limbilor acestea. Toţi proprietarii lor au fost oameni de treabă cu vorba. Limba lor înalţa zilnic cele mai frumoase şi de laudă cuvinte lui Allach, dar ei nici odată nu îndeplineau ceea ce limba lor vorbise. Prin urmare şi din toată făptura lor numai limba lor a fost cum se cade şi numai ea a făcut treabă cinstită, de aceea limba lor a şi ajuns aci, iar tot restul trupului lor s'a dus unde se cuvine !

D.

Mamă şi amantă

ROMAN DE LOUIS ULBACH 15

— Au să treacă toate !

In timpul prânzului de alaltăieri, George Brancamp îi strecurase dulceag în suflet o încredere nouă care-i îndoia puterile. Acest amic al lui Filip, pledase fără afectaţie cauza legitimă a iubirii, în aşa fel ca s'o convingă; fiier Filip însuşi îi reînoise o mărturisire decisivă şi iată că, brusc, a treia zi după aceea seară fericită, totul se dărâma în ea şi împrejurul ei. Filip o părăsea, părăsind în acelaş timp iubirea d-nei de Gremilly. Dragostea aceasta, pe care ar fi voit s'o conceapă curată, pierdea într'însa orice umbră de nevinovăţie. In fecioara aceasta sinceră, viţiul se deştepta brutal, tiranic şi mătuşa ei venerată era aceia care-i făcea în termeni îngroziori această odioasă revelaţie. Nu mai avea nimic de adorat. Ascultând ocara mătuşii ei, zicea în ea însăşi, cu căldura unei rugăciuni :

— Ah ! dacă aş putea să mor !

La un moment dat d-na de Gremilly se apropiă aşa de mult de ea, că se aşteptă să fie lovită. Auzise vorbindu-se de rivalităţi feminine cari se sfârşeau cu omoruri. Ah ! dacă ar putea să fie omorâtă !

Furtuna urmă zăpăcind pe sărmăna copilă. Fu o clipă în care ameţeală o cuprinse, în mare viziunea confuză a unei prăpăstii o înghiţă. Totul se topea în ea. Nu se mai sprijini de scaunul de care se rezemase până aci ; se depărtă de el, dar abia îşi părăsi punctul de sprijin că începu să ameţească rău. Vru să strige ajutor, dar leşinând, căzu greoiu lovindu se cu tâmpla de rotiţa de la piciorul scaunului.

D-na de Gremilly dete un ţipăt puternic care răsună în toată casa. Se repezi să-şi ridice nepoata şi privindu-i capul, văzu că-i sângera fruntea; atunci strigă şi mai tare, ştergând cu degetele sângele care curgea, voind par'că să se încredinţeze de gravitatea crimei ce comisese. La ţipetele ei, se ivi o servitoare care neputând să ridice singură fata leşinată, d-na de Gremilly încercă zadarnic s'o ajute, căci femeia aceasta aşa de voinică îşi simţea braţele moi şi nervii destinşi. Leşinul acesta o paralizase, o hipnotizase. Interveni un fecior şi Louise fu dusă în odaia ei şi aşezată în pat. Pe când un servitor alerga să caute pe doctor, servitoarea o desbrăcă, îi făcu un prim pansament şi o făcu să-şi vie în fire, dacă nu de tot, cel puţin în starea aceia de lâncezeală, pe jumătate trează, care dă conştiinţa gândirii.

Mătuşa ei, înfundată într'un fotoliu, privea fără să dea nici un ajutor, reţinută de slăbiciunea ei şi'n acelaş timp de acel scrupul care ţine pe asasini la distanţă de victimele lor, în scenele de confruntare

Ea aştepta ca Louise să-şi aibă întreaga luciditate ca să îndrăznească să plece şi să se refugieze în odaia ei, spre a găsi acolo sau mânia sau raţiunea, de o potrivă oprite pe loc în acel moment.

VIII

Doctorul nu găsi de o cam dată nimic prea grav în starea Louisei de Courlieu. Cu toate acestea, întru cât avea febră şi întru cât nimeni nu-l pusese în curent cu ceia ce provocase această febră şi rana dela frunte, doctorul crezu că e mai bine să amâne ori-ce asigurare pozitivă de vindecare grabnică. Nu găsea nimic serios, repetă el de mai multe ori mătuşii, dar nu putea garanta că situaţia n'are să se înrăutăţească.

Punându-şi la adăpost reputaţia, doctorul nu bănuia că provoca o îndoită nelinişte în conştiinţa d-nei de Gremilly. Ea avea de aci încolo o dublă însărcinare în vindecarea Louisei. Depindea de îngrijirile strict medicale restabilirea grabnică a fetei ? Or trebuia sau să mintă pe copilul acesta, făgăduindu-i o iubire pe care nu era hotărită să i-o dea, sau să facă jertfa desăvârşită şi să se sacrifice pe dată însăşi pentru vindecarea fisică şi morală a acestei profane înamorate ?

Cu toate zguduirile interne ale mâniei ei, d-na de Gremilly ar fi ajuns poate repede la stăpânirea de sine, dacă ar fi fost convinsă, sau dacă iubirea ei s'ar fi lăsat să fie uşor convinsă de necesitatea acestei stăpâniri de sine.

Filip le părăsise pe amândouă de o dată

Câte-va hazuri

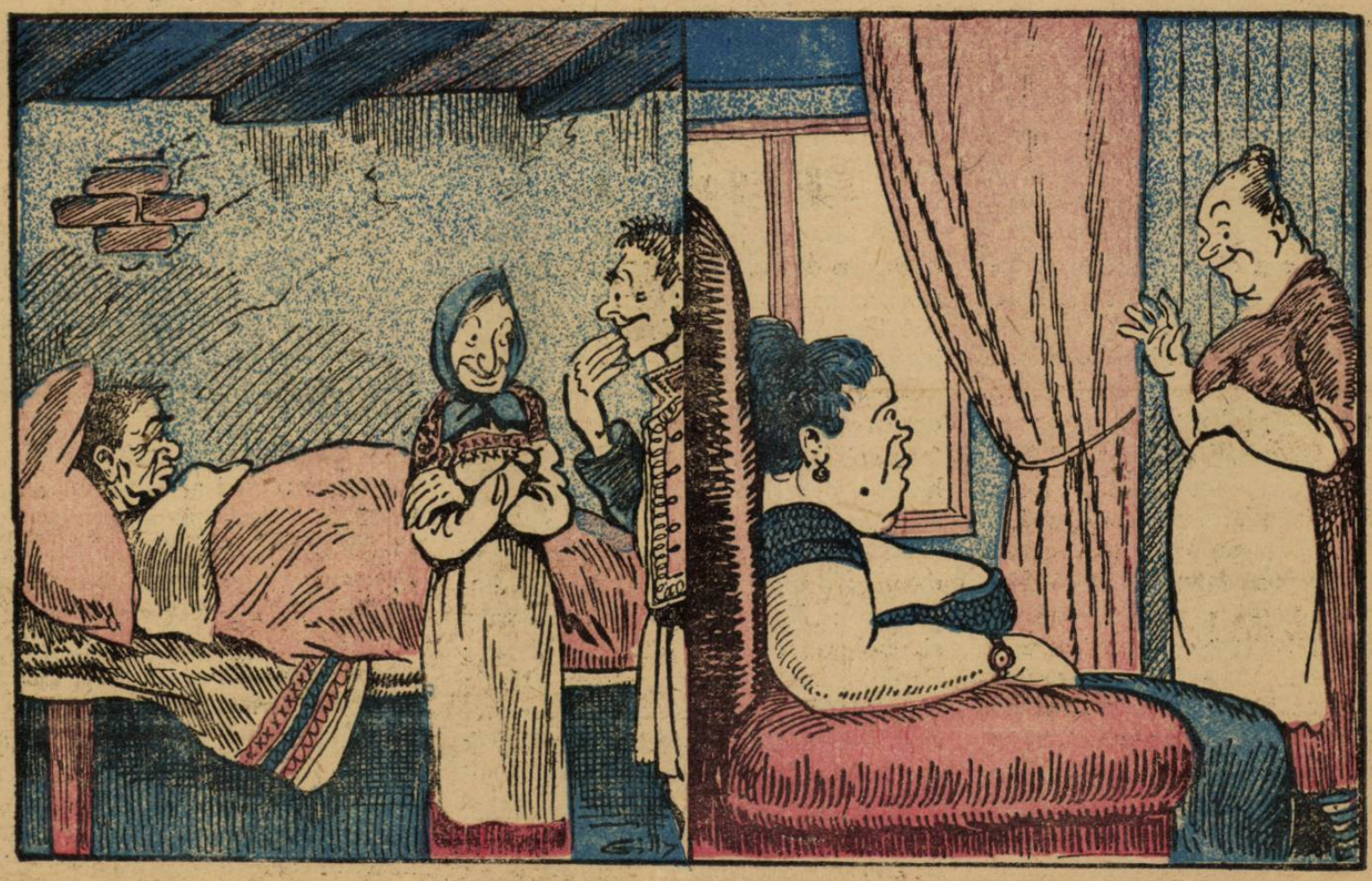

— Bărbatu-meu a damblagit şi ca să nu stea degeaba i-am pus vre-o 30 ouă la clocit.

— Mario, am uitat să facem prăjitură.

— Tiii! coniţă! ce tâmpite suntem!

şi ar fi putut să pară mai crud faţă de Louise decât faţă de mătuşă-sa. D-na de Gremilly se hotărî să exercite o supraveghere poliţienească pentru ca nici un bilet, nici un cuvânt dela Filip să nu ajungă în taină în mâinile Louisei. Dacă nimic nu va scăpa acestei supravegheri, ar fi atunci o dovadă că şi fata era tot atât de oropsită ca şi femeia de 40 de ani.

La urma urmei, femeia părăsită, prea ingenioasă în reflecţiunile ei, prea lovită ca să accepte pur şi simplu părăsirea aceasta grozavă, se întreba dacă iubirea aceasta a lui Filip pentru Louise, nu era o sforţare fără convingere, o prefăcătorie calculată. Caracterul d-lui de Luzay pierdea fără îndoială, în lumina acestei presupuneri. Fusese crud, dar singurul caz în care cruzimea unui amant pare scuzabilă, chiar pentru inima unei femei blânde, este acela în care pasiunea pledează în favoarea strategiei şi în care femeia e încredinţată că iubitul nu se putea lipsi de ea decât omorând-o. Ajungi cu chipul acesta să găseşti aproape frumoasă o acţiune urâtă care presupune conştiinţa fascinată de un mare avânt, sau de o mare desperare de pe urma iubirii.

Într'un spirit subtil, s'ar fi născut repede gândul acesta:

— Ca să facă pasul acesta, a trebuit să sufere mult, nenorocitului îi e frică să mă mai iubească!..

(Va urma)

Noile premii filatelice

Pentru luna Ianuarie, *Universul Literar*, va împărţi cititorilor săi noui şi importante premii filatelice.

Noile premii sunt cuprinse în 10 loturi şi anume:

Lot 1: Wurtemberg 16 valori;

Lot 2: Germania, Rusia bolşevică 23 valori;

Lot 3: Serbia, Ungaria, Venezuela 29 valori;

Lot 4: Spania, serie jubiliară 6 valori;

Lot 5: Siam, Trentin, Cehoslovacia şi Rusia bolşevică 19 valori;

Lot 6: Polonia, serie jubiliară. Serbia 19 valori;

Lot 7: Austria, Belgia, 24 valori;

Lot 8: Creta, Ucraina, Ocup. rom. în Ungaria şi Rusia bolşevică 28 valori;

Lot 9: Portugalia, Ungaria, Trentin, 27 valori;

Lot 10: Ocup. Sârbă în Banat, Ungaria şi Palestina, 23 valori.

Corespondenţa filatelică

La întrebările numeroşilor noştri cititori răspundem:

Sunt mai multe loturi ce se pot pune la dispoziţia cititorilor, cari se vor adresa redactorului acestei rubrice, C. Orăşeanu, str. General Lahovari No. 113.

Loturile sunt:

Rusia bolşevică până la 10 mii ruble, serie compl. 6 val. 9 lei.

Memmel, ocupaţie franceză, 11 val serie completă 12 lei.

Ucraina, serie compl. 14 valori, 9 lei.

Creta, 6 val. serie compl. 11 lei.

Trentin, ocup. ital. 4 val. 4 lei.

Cehoslovacia, I emisiune, mărci austriace surşarjate, serie 30 val., 35 lei.

Chile, 10 valori, 10 lei.

Azerdbedjan, serie compl. până la 25 mii ruble, 6 val., 9 lei.

Antibolşevice, Rusia, serie 8 val., 4 lei.

Germania, serie de doliu, 15 val., 12 lei.

Rutenia, serie compl., 5 val., 5 lei etc., etc.

VIZITAŢI

Cinema „VLAICU"

RULEAZA:

Filmele cele mai frumoase şi instructive

BIBLIOTECA CENTRALĂ
a „ASOCIAȚIUNII"
SIBIIU

ANUL XL. — No. 5. 2 lei exemplarul Duminică 3 Februarie, 1924

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. în străinătate pe un an 200 lei.

O nouă dramă aeriană

Dirijabilul francez „Dixmude" zdrobit de furtună se scufundă în marea Mediterană cu 50 oameni echipaj.

DEMOCRAȚIA CHINEZA INAINTE DE ISUS CHRISTOS

Nu sunt lipsite de însemnătate cercetările învățaților cu privire la rânduirile sociale, din străvechile vremuri, ale popoarelor asiatice. După Indii, China și Japonia au fost mai adânc răscolite de acești învățați, cari, din foile de bambus și de palmier, desvăluiau adevăruri foarte interesante pentru europeni. Misionarii creștini la început, eruditi din lumea laică mai târziu, s'au îndeletnicit cu astfel de cercetări.

Lumea veche ne-a pus în fața unor descoperiri neașteptate. Astfel, filosofia morală și politică a Chinei e cuprnsă în întregime în cele patru cărți, ce întocmesc laolaltă doctrina lui Confucius.

Acest mare profet al chinezilor și fost comisar de piață la Șhantung a dedus, din vechile tradiții ale imperiulu ceresc, un întreg sistem de gândire filosofică și poltică, în care democrația e înțeleasă sub o formă neasesmănătoare concepțiilor europene despre ea.

Constătările lui Confucius, icoanele ce ni le dă acest mare gânditor despre viața socială și politică a țării sale, ne arată că, șasse veacuri înaintea lui Crist, metodele de guvernământ erau aproape corespunzătoare celor de azi, ducând la rezultate aproape asemănătoare. E deci cu atât mai folositor să știm cecugetă Confucius despre experiențele din vremea sa, pentru ca să înțelegem astfel, din perspectivele trecutului, liniile ciudate ale zilelor noastre și pe cele nesigure ale viitorului.

D. M. G. Pauthier ne dă, din limba chineză, o admirabilă traducere a învățăturilor lui Confucius, așaș cum reies ele din *Sse Șu*, cele patru cărți ale marelui gânditor.

E greu să rezumăm, în persepective de revistă, cuprinsul acestor patru cărți : *Ta Hio*, *Ciung-Yung*, *Lun-Yu* și *Meng-Tseu*. In linii largi însă, ne vom strădui să facem cât mai înțeleasă — nu întreaga doctrină a profetului chinez, întregită cu adnotările discipolului său Mencius — ci numai *concepția sa filosofică și morală asupra democrației*.

Iată ce se spune în *Kuo-Yao-Mo* :

„*Ce vede și aude cerul, este aceea ce poporul vede și aude, ce judecă vrednic de răsplată sau de pedeapsă poporul, este aceea ce vrea cerul să răsplătească sau să pedepsească : Este o legătură strânsă între cer și popor. Să fie deci băgători de seamă și cumpătați cei ce cârmuiesc popoarele*".

Și iată ce ne învață *Ta Hio* (marele studiu): „*Dobândește dragostea poporului și vei avea stăpânirea lui. Pierde dragostea poporului și vei pierde stăpânirea lui*".

Traducătorul cărților lui Confucius sau Khung-Fù-Tseu, cum îl numesc chinejii — spune că acest mare reformator al Chinei avea atâta încredere în doctrina sa, în cât zicea :

„Dacă aș avea eu mandatul guvernării, nu mi-ar trebui decât o generație ca să facă să domnească virtutea umanității pretutindeni".

Confucianismul nu este o religiune propriu zisă, ci o doctrină moral politică și socală, care învață pe chinezi toate formulele de viață practică și superioară, îndrumânduri până și pe calea gospodăriei agricole și domestice.

In acest înțeles, confucianismul se grefează perfect peste orice religiune existentă în China. Chinezul poate să fie brahmanist, buddhist, taoist, ca reazăm pur religios în viață dar poate să fie și confucianist în acelaș timp.

In lumina doctrinei lui Confucius, și a discipolului său Mencius *(Meng Tseu)*, guvernarea democratică presupune existența unei minorități inteligente și morale, cu daruri înnăscute sau dobândite printr'o cultură superioară, ce începe cu perfecționarea de sine însuș ca să ajungă la perfecționarea celorlalți și este consacrată în întregime, cu prețul oricăror jertfe, fericirii tuturor, spre deosebire de concepția democratică din zilele noastre, care presupune guvernarea prin mulțime, fără nici o pregătire a acesteia în arta de guvernământ.

Argumentarea de predilecție a lui Confucius este soritul sau tronia socratică, metodă prin care ajunge sigur la demonstrarea adevărului se susține.

Iubirea și munca sunt virtuțile de căpetenie ale lui *Khung-Tseu* (Confucius), și iată cum înțelege și iubirea : „*A iubi și a recunoaște defectele celor pe cari îi iubești ; a urî și a recunoaște calitățile celor pe cari îi urăști sunt lucruri foarte rare sub soare*".

Dar iată un fragment de o actualitate surprinzătoare :

„Să privești cu ușurință temelia sau principiul rațional și moral, să pui mai mult preț pe accesorii sau pe bogății, *aceasta însemnează să strici sentimentele poporului, — să-l îndemni, prin pilde, la furt și la jaf.*

„*Pentru acest cuvânt, dacă un ministru nu cugetă decât să strângă bogății, atunci poprul, ca să-l imiteze, se lasă tutror pornirilor rele ; dacă, dimpotrivă, ministrul dispune convenabil de veniturile publice, atunci și poporul stă liniștit și supus.*

„*Tot astfel, dacă miniștri publică decrete sau ordonanțe protivnice dreptății, ei întâmpină o rezistență încăpățânată în executarea acestora și tot prin mijloace protivnice dreptății. Dacă ei strâng bogății prin mijloace violente și protivnice dreptății*", ei le pierd tot prin mijloace violente și protivnice dreptății.

Iată acum și un fragment de o rară înțelepciune politică și care se potrivește de minune situațiumei noastre de azi :

„*Thsin-ci* (un împărat chinez, care a trăit pe la 650 a. Chr.) *a zis* : — *De ce n'am un ministru de perfectă destoinicie, chiar dacă n'ar avea altă vrednicie decât o inimă simplă și goală de patimi ? Ar fi ca și cum ar avea cele mai mari talente. Când ar vedea oameni de înaltă capacitate, iar lua lângă el și n'ar fi gelos că nu are și el talentele lor*

„*Când ar vedea un om cu virtuți și inteligență vaste, nu s'ar mulțumi să-l laude cu jumătate gură, ci l'ar întrebuința în treburile țării. Cu un*

MAREA

Mareai cu visul :
Imbie și poartă pe valuri ușor
Pe orice călător,
Când vântul adoarme,
Nici muget, nici spume, nici stâncă zdrobită
Nuș plânge destinul :
Pe sânu-i dansează
Vapoare și frunze și lucciul cu stele.
Se leagănă'n umbră
Când vântul viseză.
Mareai ca moartea
Nu simte, nu știe, n'ascultă, nu plânge.
Ea 'nvinge !...
Când cruntă se întinde
Furtuna pe valuri,
Inghite vapoare, în maluri lovește cu ură ;
Sub muget de spumă
Morminte eterne,
Mareai ca moartea, nu știe, nu iartă
Ea'nvinge tot ;
Când vântul pe valuri s'așterne.

George Nutzescu

astfel de ministru, aş putea să fiu liniştit de grija copiilor mei, copiilor lor şi a poporului. Câte foloase n'ar fi pentru ţară atunci ?

„Dar dacă un ministru e gelos pe oamenii de talent, şi dacă, din invidie, îi îndepărtează sau îi ţine departe pe cei ce au virtute şi vrednicie, neîntrebuinţându-i în sarcini importante şi punându-le cu răutate tot felul de piedici, un astfel de ministru, cu toate talentele lui, e incapabil să ocrotească pe copiii mei, pe copiii lor şi poorul. Nu s'ar putea spune atunci că aceasta e o primejdie ameninţătoare, gata să aducă ruina ţărei ?".

Şi mai departe :

„Să vezi un om de bine şi de talent, şi să nu-l ridici ; să-l ridici şi să nu-l tratezi cu toată preferinţa de care e vrednic, este să-l jigneşti. Să vezi un om pervers şi să nu-l respingi ; să-l respingi şi să nu-l trimiţi departe de tot, e o faptă condamnabilă pentru un bărbat de stat. Un bărbat de stat, care iubeşte pe cei ce sunt obiectul urei generale, şi care urăşte pe cei ce sunt iubiţi de toţi, face aceea ce se chiamă insulta firei omeneşti. Nenorociri redutabile vor lovi de sigur, pe un astfel de bărbat de stat".

•

Şi acestea sunt prea puţine citaţiuni, din ceea ce cuprinde doctrina politică a lui Confucius.

Iată ce se gândea cu aproape şase veacuri înainte de Crist. faţă de aceea ce se gândeşte astăzi, cu aproape 25 de veacuri de atunci.

Vremelnicii potentaţi din zilele noastre au multe de învăţat din cărţile, în puterea cărora stă longevitatea şi structura etică a neamului chinezesc.

LEONTIN ILIESCU

SACHER MASOCH

URSUL AMOREZAT

Un tânăr preot polonez, părintele Lis, se instalase în satul S...., proprietatea contelui M... Datorea poziţia sa contesei Amin, în casa căreia petrecuse câţiva ani având dubla poziţiune de profesor al copiilor şi de curtezan pe lângă tânăra doamnă, care nu era nici urâtă, nici lipsită de cochetărie.

Pe când contesa, care petrecea iarna în oraş, primea omagiile unui ofiţer de dragoni, galantul nostru preot se silea să-şi îndulcească exilul în compania doamnelor frumoase din vecinătate sau a ţăranceior din parohia sa. In curând îi merse vestea că abuzează de poziţia sa sfântă.

Intr'o zi, o ţărancă bogată, vestită ca frumoasă, anume Anastasia Karink, veni să-i vorbească. Era în vârstă de 23 de ani şi nu era măritată decât de 4 ani.

Când sosi, preotul era singur în cabinetul său de lucru, între o pipă umplută cu tabac turcesc şi un roman francez din cele mai atrăgătoare. Când intră Anastasia, dânsul se ridică repede, zăpăcit la vederea încântătoarei femei, al cărei costum de rusoaică o făcea şi mai frumoasă.

Fularul albastru care-i încadra tipul clasic, gura ei îmbătătoare, ochii negri îi dădeau un aer de madonă, pe când statura sa robustă şi înaltă, pantofii de marochin galbeni, corsetul roşu, cămaşa brodată şi în sfârşit toată găteala îi dădeau o originalitate sălbatecă.

Anastasia se oprise la uşă, zăpăcită, coborând cu modestie ochii aceia frumoşi pe parchet.

Preotul, recăpătându-şi sângele rece, înaintă ca s'o întâmpine şi se interesă de sănătatea ei cu o bună-voinţă extremă.

Anastasia. conform obiceiurilor ţăranilor gaiiţieni, se şterse la ochi, cu toate că nu plângea şi istorisi bunului părinte durerea inimii ei.

Bărbatul său, pe care-l adora şi căruia îi dase o zestre destul de mare, o oropsise de la naşterea primului copil şi se dedase la beţie. Pierdea tot puţinul ce-i producea pământul pe care aproape nu-l cultiva. Dacă femeea îndrăznea să-i facă observaţii, o ameninţa cu bastonul. Ar fi umplut-o de sânge, dacă nu l'ar fi intimidat cu vorbele ei curagioase.

Galantul nostru preot povăţui pe femee să nu pue la inimă toate necazurile.

„O să-i vorbesc, zise dânsul. Voi face apel la bunătatea, la conştiinţa lui, dar nu cred să-l pot întoarce la calea binelui. Ceea ce trebuie să faci e să râzi de beţia lui şi să nu-ţi strici ochii acei frumoşi, plângând, căci ai nişte ochi dumnezeieşti, Anastasio".

Tânăra ruşinoasă plecă ochii.

„Sunt şi alţi bărbaţi pe lume, oameni cu mult mai buni, continuă amabilul preot, oameni capabili să aprecieze o femee încântătoare ca d-ta, cari să te desmierde cu o mulţime de bunătăţi, în loc să-ţi aducă supărări. In locul d-tale, Anastasio, aş lua de amant un flăcău frumos din sat, sau, dacă eşti ambiţioasă, un om mai cu vază. Sunt boeri cari s'ar mândri să te aibă.

— Dar nu ne opreşte legea ? obiectă ţărancă sfioasă.

— Lasă că nu te opreşte.... zise preotul.

— Aş vrea.. aş vrea să vă rog... bâlbâi Anastasia, încurcată, să fraceţi soţului meu câteva observaţiuni.

— Ii voi face, zise preotul.

Sărmana recunoscătoare îi sărută poalele după obicei, pe când dânsul îşi lipea buzele pe fruntea candidă a ţărancei. Dânsa tresări obrajii i se roşiră şi părăsi casa mai uite ca o căprioară.

Trecură câteva zile. Intr'o dimineaţă, preotul intră în camera Anastasiei pe care o găsi lângă leagănul copilului. Frumoasa femee îl privi surprinsă.

„ Ei bine, unde ţi-e bărbatul ? începu părintele Lis.

— Vai, unde să fie, Prea Sfinţite, dacă nu la cârciumă ?

— Iacă ! ticălosul ! secătura ! strigă preotul, I-am făcut cu toate astea destulă morală ! Mi-a promis să fie cuminte ! Omul ăsta e incorigibil !

Tânăra ţărancă suspină.

„Dar d-ta, d-ta te-ai mai consolat ? continuă ei, aşezându-se lângă dânsa şi luând-o dragăstos de mijloc.

— Cum aş putea ?... bâlbâi dânsa.

— Cum ? cu alt bărbat care te iubeşte, murmură părintele Lis. Dacă Dumnezeu mi-ar acorda graţia să-ţi ţin loc de soţ, aş petrece viaţa întreagă la picioarele d-tale, ca un mieluşel.

— Sunt prea nenorocită, răspunse tânăra femee.

— Poziţia d-tale se va schimba când vei dori. Dacă'ţi place să viu pe aici, n'ai decât să mi spui... ca să te consolez... reluă preotul cu vocea arzătoare. Anastasio, eşti frumoasă, ch ! atât de frumoasă... Lângă tine uit că sunt preot.

— N'ar trebui să uitaţi, zise dânsa respingându-l.

— Anastasio !.. De ce eşti aşa mândră ?

— Nu sunt mândră, dar ceeace cereţi dela mine e o crimă.

— Nu sunt eu aci să te iert ? murmură preotul. Şi cu o mişcare obraznică o strânse în braţe şi începu s'o sărute arzător.

Sonetele iubirii [1]

de LEONTIN ILIESCU

XXIII

Nici Prometeu mai chinuit pe munte
N'a fost de cât sunt eu în aste clipe
Când simt pe-aproape ale morţii-aripe
Cum cad — pleoape de sicriu — sub frunte

Mă simt învins !... Nici gândul să 'nfiripe
Nu poate — atâtea plăsmuiri, — mai crunte
De cât aspectul stâncilor cărunte,
Lovite de-a talazelor risipe...

Şi eu mă lupt cu 'nverşunate valuri
'Şi dau din mâini cu biblicul sfânt Petre
Ca teafăr să mai pot s'ajung la maluri ;

Că 'n vremea noastră visul de-i minciună
E că pe lume sufletele-s pietre...
Iar dragostea — un Făt Frumos din lună...

XXIV

...Şi simt că peste sufleu-mi s'abate
Din neştiute zări un dor nebun...
Ai crede că năpraznicul Taifun
Cutreeră o lume de păcate.

Şi dorul meu eu nimănui nu-l spun
Ca să-l feresc de-a lumii răutate...
In visul meu mă 'nchid că 'ntr'o cetate
Şi-aştept zâmbind cu el să mă cunun.

Dar... poate se va risipi furtuna
Ce-asupră-mi o abate şi-o destramă
Puternicul pământului — Varuna...

S'o potoli atunci şi chinul meu,
Se va sfârşi a vieţii mele dramă...
Că dacă tu vrei, Doamne, vreau şi eu !.

1) Vezi numărul precedent.

NU ȘTIU...

Nu știu ce-mi șoptește vântul,
Prin închisele ferești...
Casa asta e mormântul,
Prea frumoaselor povești.

Câte n'o fi vrând să-mi spue,
Rătăcitul vai de dânsul!.
I'o fi frig pe cărărue,
Că-i aud d'aseară plânsul.

Și când strigă și se plânge,
Furios bătând în geam,
Câte-o creangă se tot frânge,
Și tot cade câte'un ram...

O! de când aștept o vorbă,
Pe pustiul de pământ!...
Focul liniștit în sobă,
Mi-a spus ultimul cuvânt...

Iar pe vatra de cenușă,
S'a suit biata pisică.
Și privește când pe ușă,
Când la mine — I'o fi frică.

Căci s'aude câteodată,
Cineva bătând încet...
Cine-o fi intrat pe poartă
Și înoată prin nămet?

. . . . . .

Vântul bate cu mânie,
In a lumii visuri toate.
Șoapte, cânturi — din pustie,
Să-le audă cine poate?

E târziu — și-i frig în casă,
Ca și cum ar fi afară. —
Pacea din văzduh se lasă,
Pe a negurilor scară. —

Mă cutremur — nu știu cine,
Și mai tare'n ușă bate...
Ea e — soră 'n veci cu mine,
Tainica singurătate. —

Air.

Anastasia se ridică galbenă de mânie și indignare și-l aruncă departe.

„Eși, îi strigă dânsa.

Văzând că nu încetează cu obrăznicia, chemă în ajutor slugile.

Amorezatul preot o luă la fugă.

N'ar fi crezut nici odată să fie refuzat.

Plecă hotărît să-și răzbune.

In timpul acesta, bărbatul bea prin cârciumi cu tovarăși vagabonzi și juca ziua și noaptea cărți. Adeseori nevastă-sa venea să-l găsească. Amicii lui atunci o înjurau și-și băteau joc de dânsa. Cu toate acestea, voința de fer a Anastasiei avea asupra bărbatului un efect atât de mare, în cât se scula la venirea ei și o urma.

In seara aceea lucrurile se petrecură ca de obicei. Cârciuma gemea de lume. Atmosfera încărcată, paharele se ciocneau sgomotos ; voci nervoase fredonau cântece de iubire, înjurături grosolane se auzeau pe ici pe colo.

Când Anastasia intră în cârciumă, beția era la culme. Tânăra femee se îmbrăcase din cauza frigului cu o sundă*), de piele de căprioară.

In mână avea un bici. Traversă camera cu pasul grăbit, merse drept la bărbatu-său și-i puse mâna pe umăr.

— E timpul să te întorci acasă, zise dânsa.

— Aha, strigară bețivii, uite și patroana.

Haide, ascult-o! Nu vezi biciul care te așteaptă?

— Să mai trag o dușcă, dragă Anastasio, se rugă Karusk.

— Nu! strigă dânsa smulgându-i cărțile din mână și dându-i un pumn.

Bețivii începură să râdă, dar nu se găsi unul care să reziste curagioasei femei sau să-i adreseze vreo vorbă urâtă. Anastasia luă pe bărbatu-său de braț și-l duse afară.

Camarazii îl urmau cântând :

Dacă nu mă 'ntorc acasă
E că vinul nu mă lasă.

Ajunși dinaintea casei lui Karusk amicii se îndreptară iar către cârciumă, după ce-i mai adresară câteva cuvinte batjocoritoare. Nu apucară să cotească colțul stradei, când auziră vocea sonoră a Anastasiei.

— Un urs! un urs! strigă Karusk desperat.

Intr'adevăr, un urs mare, brun urla înfricoșător.

Câțelul, pe care Anastasia îl ținea în curte, veni și se înghemui la picioarele stăpânilor. Țăranii, mai speriați ca oile la apropierea lupului, se strânseră unii lângă alții. Ursul înfuriindu-se, țăranii o luară la fugă.

Anastasia rămase singură. Curagioasa femeie nu și pierdu cumpătul.

Intră în odae, luă o bâtă și se așeză dinaintea leagănului copilului, hotărîtă să-l apere cu prețul vieței ei. Se auziră câțiva pași în sală și ursul se apropiă.

— Cum, Anastasio! nu mă recunoști?

Tânăra femee înspăimântată privea fără să poată scoate un cuvânt.

— Sunt eu ursul, sunt eu murmură o voce bine cunoscută.

Era preotul amorezat, care luase costumul acesta ciudat spre a-și împlini scopul.

— D-ta ești, zise în sfârșit Anastasia. De ce m'ai speriat?

— Ce i asta, observă unul de-afară.

N'auzi? Ursul e în odae și vorbește cu Anastasia.

Deodată țăranca zâmbi. Îi veni o idee caraghioasă.

Ursul, care se apropia de dânsa, îi făcea propuneri.

— O iubire așa de arzătoare nu merită răsplată? suspină dânsul palpitând.

— Fără îndoială. Așteaptă, îți voi da recompensa.

Părăsi odaia, puse zăvorul și chemă pe țărani.

„Hei, fricoșilor, veniți încoa!"

Când bărbatul și țăranii coborîră din pod unde se ascunseseră de frică, dânsa le istorisi propunerile preotului și le spuse că Dumnezeu, ca să-l pedepsească, l'a prefăcut în urs.

— Doamne păzește-ne, murmură bărbatul, făcându-și cruce.

— Nu s'a isprăvit. Acum trebuie să-l pedepsim și noi.

— Dar... dacă mușcă, obiectă Karusk.

Femeea începu să râdă.

— Dobitocule, zise dânsa. Nu e urs cum nu ești tu. E preotul în persoană, care venea cu gândul să mă seducă.

— Atunci vai de el, nenorocitul, ipocritul! strigă bărbatul.

— Iacești ce vă spun, ordonă Anastasia. Tu fugi la biserică, sună toaca și adună poporul. El o să-l judece. Voi ajutați-mă. O să ne scăpăm de el.

Anastasia, urmată de tovarășii bărbatului, intră în odae.

„Priviți ce a pățit bietul nostru preot, strigă dânsa. Ca să-și ispășească crimele, s'a schimbat în fiară. Amici, ajutați-mă să-l scap. Dați-mi mai întâi o frânghie să-l leg.

Ursul mârâi. Văzând că nu sperie pe nimeni, se rugă de țărani să-l erte, dar nu reuși. Il legară de mâini și de picioare, pe când Anastasia îi bagă după gât o funie, care, la cea mai mică mișcare, amenința să-l sugrume.

Bietul om începuse să sbiere. Satul întreg se adunase împrejurul casei lui Karusk, formând cerc. In mijlocul mulțimei, Anastasia în picioare, ținând pe preot de gât, zise :

„Priviți pe bietul nostru preot. Mi-a propus lucruri rușinoase, Dumnezeu, ca să'l pedepsească, l'a făcut urs!

Mulțimea începu să râdă. Intelegând de ce e vorba.

— Voese ca mulțimea să-i dea pedeapsa ce va voi. Numai așa îl va erta Dumnezeu.

— Anastasia are dreptate, luă cuvântul un bătrân cu barba albă. Spune chiar tu pedeapsa care se cuvine acestui mizerabil.

— Ei bine, am să mă plimb călare pe umărul lui prin sat, zise dânsa și femeile îl vor bate ca să fugă.

Pe urmă să-l băgăm în mlaștina de lângă sat și să-l ținem până dimineața. Cred că după aceea D-zeu se va îndura să-i redea figura lui de om.

— Bravo! Bravo! strigară toate vocile dintr'odată.

E o idee minunată. S'o înfăptuim imediat.

Intr'un timp mai scurt de cât acela care e trebuincios a scrie aceste rânduri, preotul fu jos.

Femeea se urcă pe spatele preotului și țăranii îl luară la goană cu bice.

De câte ori nenorocitul se oprea ostenit, gemând, frumoasa călăreață îl ardea cu biciul. Așa ajunseră la biserică. Acolo, îl duseră înăuntru în răsetele mulțimii. Nu ascultară nici de strigătele, nici de plânsetele lui.

De acolo îl porniră la mlaștină.

A doua zi fu bolnav de friguri. Când, după câteva zile, putu să iasă din casă, întâmplarea făcu să se lovească nas în nas cu Anastasia care începu să râdă de departe.

— Dumnezeu mă va răsplăti, zise dânsa ironic, de serviciul ce l'am adus Prea Sfinției Voastre. V'am scăpat de metamorfoză. Acum puteți fi sigur, că nici un popă n'o să se schimbe în dobitoc.

Preotul rușinat plecă ochii, fără să răspundă. Istericul păținiei lui fu auzit de satele învecinate. Puțin după aceea fu mutat în altă eparhie.

Trad. de B. Marian

1) Un fel de palton îmblănit.

Moșneagul și vrăjitorii

A fost odată un moșneag pe care Dumnezeu îl dăruise cu o umflătură mare de tot în partea dreaptă a gâtului, și din această cauză el era foarte mâhnit. *)

Intr'o zi pe când moșul tăia lemne în pădure, se ridică deodată o furtună grozavă însoțită de o ploaie mare și repede de credeai că s'a deschis izvoarele cerului, nu altceva.

Moșneagul de abia avu vreme să-și găsească un adăpost într'o scorbură de copac unde curând, fiind obosit, aținei.

*) In Japonia această boală este foarte răspândită printre țărani

Abia închise ochii şi fu trezit de nişte glasuri.

— „Ciudat îmi pare, îşi zise moşul „în sine, credeam că sunt singur în „în pădure, dar văd că m'am înşelat. „De unde ar putea să vie aceste gla„suri ? Poate că vor fi nişte hoţi ! ? „gândi moşul cuprins de frică.

N'a trecut mult şi moşneagul îndrăsni, mai mult de curiozitate, să scoată capul din scorbură.

Ce credeţi că i se înfăţişă ochilor!? Ce fiinţe nemai pomenite ! Moşneagului i se păru că visează. Se ciupi el de câteva ori, îşi trase vreo două palme şi văzu că e treaz, că tot ceea ce i s'arată ochilor este aevea. nu e vis.

In apropiere de scorbură o mulţime de fiinţe ciudate cari semănau mai mult a dihănii de cât a oameni, unele roşii şi îmbrăcate în verde, altele cu pielea neagră şi învestmântaţi în roşu, unii cu câte un singur ochiu în frunte ca zmeii din poveşti iar alţii aveau copite de capră, păr pe corp şi coadă ca de veveriţă.

Toţi aceşti vrăjitori, — căci vrăjitori erau, — se adunaseră la olaltă, făcură un foc mare şi cum aveau din belşug de ale mâncării şi băuturei întinseră un chef în toată legea; mai dihai ca oameni muritori. Unii cânta din fel de fel de muzici şi ţimbale iar alţii jucau de mama focului, făcând mare haz unii de alţii.

Unul dintre dânşii, cel mai bătrân după înfăţişare, le zise :

— „Fraţilor, petrecerile noastre „sunt foarte plăcute şi frumoase, „dar, eu par'că aş dori să văd ceva „mai nou, ceva mai puţin comun....

Moşneagul care auzi din scorbură aceste vorbe se încurajă, îşi călcă pe inimă, lăsă frica la o parte, ieşi iute din scorbură, şi sări şi dânsul la joc din toate puterile.

Puteţi să vă închipuiţi, copii, mirarea vrăjitorilor cari la început rămaseră încremeniţi iar apoi se întrebau unul pe altul :

— „Cine o fi omul acesta ? Cine îl cunoaşte ?

Moşneagul însă îşi continuă dansul său nebun, sărind în sus din răsputeri şi ţopăind ca un flăcău de două zeci de ani, luând la joc chiar pe unii din vrăjitori cari se puteau ţine de el.

DIN „LACRIMI"

Ca o colivie goală
Parcu-i trist şi pustiit..
A sburat din el... gândirea
Ce atât l'a înveselit...

Peste drumurile albe
Cu pietriş de diamant.
Şi sub bolţile de umbră
Dintr'un colţ în celălalt.

In zadar mirabat privirea
Şi te-aştept mereu să vii !...
...Peste toate doarme pacea
Cimitirelor pustii !...

Frunzele se scutur jalnic
Peste-a tale urme şterse...
— Şi privind duios la toate
Ochi-mi lacrimi prind să verse !...

M. Alexandrescu-Cristineşti

TOT CRANIULUI MEU

O, cât n'aşi da să poi pe o tipsie
Să îţi răstorn întregul conţinut
Şi să pătrunzi din ce a fost făcut
Isvorul meu de plâns şi bucurie.

C'un bisturiu, din massa de ţesut,
Aşi curăţa pojghiţa cenuşie,
Ce-a stăpânit cu-atâta tiranie
Imensitatea restului de lut.

Aşi nivela apoi întreg ţesutul
De-acele cute strâmbe şi bizare
Ce tot sondând mereu Necunoscutul

M-au aruncat în sbuciumata mare
Ce nu ştie de soare sau de lună,
Ci veşnic e în beznă şi furtună !

N. T. Cristescu

Jocul moşneagului plăcu mult vrăjitorului celui bătrân care îl admiră şi îi zise :

— „Ce bine ştii să joci, d-ta prietene ! Ar trebui să iei parte în totdeauna la petrecile noastre ! Noi toţi dorim aceasta ! Nu e aşa, fraţilor ?

— „De bună seamă, răspunseră ceilalţi vrăjitori".

Vrăjitorul cel mare continuă :

— „Noi însă dorim să fim siguri că d-ta vei veni regulat la petrecerile noastre şi de aceea trebue să ne dai ceva drept zălog. Dar ce să-ţi luăm?

Vrăjitorii se sfătuiră şi găsiră că umflătura moşneagului trebue să-i fie foarte dragă şi că ar fi bună de luat ca zălog.

Atunci vrăjitorul cel mare se apropie de el îl apucă de umflătură şi îi zise :

— „O să-ţi luăm această podoabă a d-tale şi atunci o să fim siguri că nu vei lipsi dela petrecerile noastre. N'avea nici o grijă ! O să ţi-o dăm înapoi mai pe urmă !

Apoi vrăjitorul trase cu mâna şi scoase gâlca moşneagului, fără ca acesta să simtă măcar.

Deodată se auzi cântatul cocoşilor care vestea sosirea dimineţei şi într'o clipă toţi vrăjitorii dispărură în negura nopţei.

Moşneagul îşi ridică mâna, îşi pipăi obrazul şi scoase un strigăt de bucurie. Nu mai avea umflătura ! Era în fine şi el om ca toţi oamenii ! Plin de veselie nici nu ştiu cum ajunse acasă şi povesti totul babei sale. Toată lumea află repede de păţania moşneagului.

Un vecin al său care suferea de aceiaşi boală, însă o avea din partea stângă, auzise de păţania moşneagului şi dorea să se vindece şi el, se hotărî să se ducă şi el în pădure să aştepte sosirea vrăjitorilor şi apoi să facă la fel ca moşneagul cel norocos.

Zis şi făcut. Plecă vecinul moşneagului, se duse în pădure, se aşeză în scorbură şi când veniră vrăjitorii ieşi şi el plin de spaimă ca să joace, dar din cauza fricei ce-l cuprinse, căci nu avea bărbăţia moşneagului şi nici firea veselă a acestuia, dinţii începură să-i clănţăe şi picioarele să-i tremure aşa că nu putu să joace aproape de loc.

Aceasta nemulţumi pe vrăjitori, iar vrăjitorul cel mare zise :

— „Lasă moşule, te-ai stricat de „tot în timpul acestei zile, nu mai „avem nevoe de tine, ţine înapoi zălogul ce ne-ai dat şi pleacă să nu ne „mai plictiseşti cu mişcările tale „grosolane de bătrân hodorogit.

Zicând aceste vorbe, vrăjitorul cel bătrân scoase din buzunar ceva ce semăna cu un pepene şi care era cu multă grije învelită într'o batistă şi o lipi pe obrazul moşneagului cel sănătos. Astfel că în loc să scape de ca cum ar fi dorit, căpătă încă una, — şi pe a moşneagului, — ca să aibă de acum două, să-i fie cu soţ.

Tradus din Suedeză de **D. şi N. Teodosiu**

Toţii abonaţii revistelor „UNIVERSUL LITERAR" „VESELIA" şi „ZIARUL ŞTIINŢELOR" participă la

MARILE PREMII

pe care Ziarul „UNIVERSUL" le oferă cititorilor săi.

Doi oameni

— Melancolie —

In trăsură, par'că-i Joe,
Unul trece răsturnat;
Pe jos altul, anevoe
In cârji umblă rezemat.
Un minut a lor privire
Se întâlneşte. — Ca din nor
Cel avut, plin de mărire,
Cată jos spre cerşetor.
Cel sărac la dânsul cată
Umilit. Insă, văzând
Mutra lui înfumurată,
Aşa-şi zice el în gând:
— Ca şi mine, ca şi mine
„In mormânt vei fi băgat
„Şi d'aceeaşi viermi, creştine,
„Corpul tău va fi mâncat!....

N. ŢINC

Scrisoare albă

Zilele trecute am primit o scrisoare de la un prieten foarte bogat ce s'a dus să petreacă iarna în vara din sudul talieri.

Iată ce'mi scrie amicul meu:

„In casa noastră de pe marginea mărei s'a născut odată cu Christos, în noaptea Crăciunului, primul meu copil.

Iţi scriu de pe terasa ce dă spre o grădină de portocali. Departe, marea ca o lespede imensă de smarald, se uneşte cu cerul. Vântul largului îmi aduce aroma portocalelor coapte, amestecată cu parfumul rozelor din toate grădinile prin care trece.

Ce fericită şi dumnezeiască zi! Copilul meu are două săptămâni de viată: el o priveşte ca ochi ca ai mamei lui. Sunt atât de fericit în cât mi se pare adesea că toată această fericire nu este a mea şi că voi deschide ochii în groaznica viaţă de altă dată, din visul de dragoste al Primăverei şi al Italiei, din care îţi scriu pe când adorata mea soţie, cu fruntea rezemată pe umărul meu îşi adoarme copilul.

Spaima nenorocirei mele trecute mă urmăreşte încă şi, astă noapte chiar, am avut un vis îngrozitor. Visam că sunt tot în ţara noastră cu iarnă cumplită pentru săraci şi, bine 'nţeles că în visul meu, eram tot cel de altă dată, cel sărac.

O, cu ce drum îngrozitor am început visul meu de'o noapte!

Mai întâi m'a cuprins un fior grozav când am ieşit în stradă. Inchisesem o poartă, în urma mea ca pentru totdeauna şi un vârtej de zăpadă mă pironise locului, dar în curând vârtejul se deslănţui şi în mintea mea, se făcu mai mare şi nu'l mai simţii pe cel de afară.

— Desigur îmi şuerau gândurile mele, ea nu numai că nu te iubeşte, dar îşi bate joc de tine.

— Nu te-a iubit cu nici un gând, cu nici o privire, cu nici un surâs.

Cu toate a voit numai să te înlănţuiască pentru a'şi satisface orgoliul şi a'şi bate joc de iubire, de iubirea ta.

Nu te-a iubit şi nu te va iubi niciodată.

Trebuia s'o adori mai înainte, chiar când ai văzut că iubeşte pe altul, fără ca tu să doreşti altceva de cât fericirea ei.

De ce i-ai spus că o adori şi că nu vrei să fie fericită cu altul.

Nu trebue s'o adori! Eşti un copil şi trebue să nu mai fi. Să nu mai fi! Să nu mai fi! Striga, plângea, urla! crivăţul în jurul meu. Dar, de odată în vocile crivăţului se amestecară glasuri de clopote. Multe, multe...

Ele spuneau: Acum se naşte copilul, copilul Isus, Dumnezeu!...

Unde?! Unde?!... unde se naşte oare copilul, pe acest ger cumplit. In casele mari şi călduroase nu va primi nimeni pe Maria. Şi în staulul sărac, cade zăpada şi suflă furtuna de ghiaţă.

Unde?! Unde se naşte copilul... Paşii mei nu făceau nici un sgomot în zăpada din ce în ce mai mare. Unde?!... Unde?!... vreau să văd! şi mă duceam mereu înnainte. Lumânile pieriseră... Casele nu se mai vedeau şi ningea, ningea cu fulgi tot mai mari, tot mai deşi...

Aerul era alb, alb ca o roză albă, ca un crin, alb ca zăpada. Par'că îngerii albi s'ar fi coborât mereu şi iată că s'a născut copilul Isus, căci clopotele au încetat şi îngerii au albit întreg pământul cu aripele lor.

Unde s'a născut?! Unde s'a născut? Mă întrebam în visul meu şi pe zăpada albă văzui pe Maria cu copilul său în braţe. Li-se vedeau bine zâmbetul, *bunătăţei* şi *iubirei*, aşa că, desigur, nu le era frig căci trandafirii minunaţi străbătuseră prin nămeţi iar îngerii cântau gloria lui Isus Dumnezeul nostru care a voit ca tot ce ţi-am scris să fie numai un vis de o noapte.

Nikita Macedonski

FILATELIA

Ştiri filatelice

Prin urcarea taxelor de asistenţă socială, pentru scrisori, dela 10 la 25 de bani, o nouă marcă îşi găseşte loc în rândurile celor cu valoare filatelică.

E vorba de timbrul de asistenţă de 25 bani negru, care până acum nu avea pentru filatelie nici o întrebuinţare.

Odată cu acest spor, fostul timbru de asistenţă de 10 bani, verde, va fi retras din circulaţie.

✦

Este vorba să se emită o marcă „taxa de plată" de 50 bani pentru cazul când timbrul de asistenţă de 25 bani n'a fost aplicat.

✦

Zilele acestea s'au vândut la Paris, dintre mărcile vechi româneşti, următoarele mărci, cari au obţinut preţurile pe care le notăm aci:

Cap de bou (emisia II-a, de 40 parale, uzat, verde, cu 100 franci francezi;

Cap de bou, emisia II-a, 80 parale, uzat, 240 franci francezi.

Carol, emisia cu barbă, *15 bani carmin*, cu 125 franci francezi.

50 bani, albastru şi roşu, cu 130 fr. francezi.

✦

Mărcile din Danzig, cari până acum înregistrau pe ele valori de milioane şi zeci de milioane, din pricina valutei extrem de depreciate a acestui oraş liber, poartă de câtva timp sursarje cu cifră mică. In curând ele vor dispare cu totul, urmând să se scoată o nouă emisie.

Această schimbare se datoreşte faptului că oraşul Danzig a adoptat ca nouă monedă „guldenul" de aur.

Corespondenţa filatelică

Cititorilor noştri, cari ne adresează întrebări cu privire la diferite serii de mărci, îi încunoştiinţăm că în numărul trecut a apărut unele din seriile ce avem, iar în numărul viitor vor apare alte 10 serii.

Din toate acestea nu sunt disponibile decât mici cantităţi.

Informaţiuni filatelice

Se observă în Franţa, Anglia şi Italia o urcare a preţurilor în filatelie.

Cu deosebire mărcile mai vechi înregistrează preţuri din zi în zi tot mai sporite.

✦

In ultimul an au apărut în Germania nenumărate serii de mărci, purtând sursarjate cele mai variate.

Unele din aceste serii erau emise în cantităţi mici şi azi au început să fie obiectul unei speculaţiuni întinse pretinzându-se preţuri foarte mari.

Mulţi din negustrii filatelişti germani, a căror uncă ocupaţie în ultima vreme, era să aştepte la ghişeele postale noile serii şi să le cumpere în cantităţi mari, au realizat beneficii imense.

✦

D. Paul Laffont, subsecrtar de stat la P. T. T. din Franţa, a depus pe birourile parlamentului un proect de mărirea taxei telegrafice, telefonice şi postale. Astfel scrisorile interne franceze vor fi francate cu 30 centime în loc de 25. Sporurile ce se vor face vor produce un venit de 70 milioane franci.

Cantemir a fost tătar?!

— O lămurire asupra numelui acestui mare cărturar şi domn moldovean —

Cu prilejul serbărilor bicentenarului lui Dimitrie Cantemir, s'a amintit şi de legenda cum că numele său s'ar trage dela *Han-Timur*, vestitul han tătăresc, zis şi Timurlang şi Tamerlan, care a trăit pela 1350-1400, deşi este ştiut că tatăl şi moşul lui Cantemir erau moldoveni neaoşi.

Echivocul acesta se datoreşte de sigur faptului că Dimitrie Cantemir, în tinereţe, trăind şi studiind la Constantinopole, între Turci, ştiind că va domni odată în Moldova ca vasal al sultanului turcesc, lăsa să se creadă că ar avea o obrîşie celebră din hanul Timur, prin o forţată apropiere a numelui său Cantimir, apărând astfel de o rasă cu turcii, ca să le fie mai pe plac.

Lucrul nu ne miră; în timpurile de urgie, românul se da uneori drept rus, turc, ungur, spre a'şi înlesni viaţa şi adeseori ilustra cu geniul său aceste neamuri, ca un Petru Movilă, care a fost marele mitropolit şi organizator al bisericei ruseşti, sau ca Matei Corvinul, vestitul rege al Ungariei, care fiind din Undioara — pe latineşte *Unitora* — ţinut neted, câmpie plană, între două şiruri de Carpaţi — îşi zicea Uniad; dar şi el şi ţinutul primind un *h* înainte, făcea să iasă Huniad, cu aparenţă hunică, tot ca şi Cantemir, rudă cu han Timur...

Adevărul însă asupra numelui de Cantemir, ca şi a tutulor numelor cu terminaţia *mir*, stă aşa: în epoca primă creştină, până a nu pătrunde în Europa numirile biblice şi greceşti, fiind numirile vechi latine înlăturate ca păgâne, se formau nume de persoane dela unele vrbe sau adjective latine: Carol, din *carus*, *carulus*= scumpuşorul; Francisc, Franţ, din *francus*, liber; Victor=învingător; iar la daco-latini: Dan, din *dono*=dăruit; Stan, *stare*, statornic; Dragu, din *traho*, atrăgător, simpatic: Neacşu din *nexus*, nodurom mic: Vladu din *validus*, tare, puternic; Neagu, din *nego*, tăgăduit; Casu, din casus, întâmplat; Cantea, din *canto*, cântător, Pântea, Mandea, etc., din cari se formau şi nume femeieşti: Manda, Stana, Draga, c aşi în apus Carolina, Francisca, Victoria. Vădit este că unele din aceste numiri daco-latine au trecut şi la Slavii, ce se aşezase în dreapta Dunării.

Apoi tot în acel timp, latinii din orient şi daco-latinii aveau unităţi militare de apărare contra barbarilor năvălitori, întocmite pe centurii, cari iau numirea de *cete*, scurtare din *centum*=o sută; şi alte unităţi de o mie, numite *millia*, transformat în *mirie* şi *mir*, care păstră şi înţelesul latin de „mulţime" de unde organizaia administrativă *mru*, şi vorba *mirean*, sau om din mulţime, laic, spre deosebire de claric: ceea ce arată că era şi un amestec bisericsc în acele organizaţii, cari sunt cunoscute şi la Slavii de sud. Deci, când un Stan, Neagu, Dragu, Vladu, Casu, Cantea, conducea o millie sau un mir, îşi zicea Statomir, Dragomir, Vladimir, Negomir, Stanomireşti în Mehedinţi, Gorj, Vâlcea; Dragomru şi Dragomireşti în Dâmboviţa, Ilfov, Bacău, Neamţu, Roman; Cantemiru în Basarabia de 4 ori; dar organizaţia mirului sau miliilor mergea până în Polonia — creştinismul nu făcea deosebire de neam, ci de credinţă, care se confunda cu *legea* — însă obârşia lor se vedea că este în Dacia.

Cunoscând deci formarea acestor nume şi fiind ştiut că avem numele de Cantea, din care s'a format Cantemir — cunoaştem un distins colonel şi fii săi ofiţeri, români neaoşi, cu numele Cantea — avem dovada deplină că Dimitrie Cantemir n'a fost nic tătar, nici rubedene cu hanul Timur şi deci amintirea şi persoana lui rămân îndestul de stălucitoare prin operele lui, să mai fie astăzi nevoie de acea închipuită aureolă mongolică.

Alex. Resmeriţă

DIN LESSING

Galatheei

Zicând căşi înnegreşte părul
Rău lumea s'a înşelat;
Căci eu ştiu bine, era negru
De când l'a cumpărat.

Frumoasei Mumme

Mumma, nu ştiu cum se face,
De stafie se sperie 'ntr'una
Tocmai ea care'n oglindă
Vede zilnic una.

Lax

MOMARTE la Bucureşti

Unde?

Când?

Trupa de amatori
dela
Lune Rousse
soseşte
Reprezentaţiuni Artistice

Mamă şi amantă

ROMAN DE LOUIS ULBACH 16

Apoi o reflecţie fatală ar fi urmat gândului acestuia:

— Ce e de făcut ca să-l păstrez? Dacă primesc injuria lui îl supun la o remuşcare strasnică.

Firesţe, egoismul măgulit de aceste raţionamente, nu putea decât să răspundă:

— Cu ori-ce preţ, trebue să ţi'l păstrezi.

O femeie ca d-na de Gremilly nu poate fi învinsă definitiv decât de către ea însăşi. Dar mai 'nainte de a se lupta cu ea şi de a se învinge, trebue să se asigure că nu e altă victorie mai rodnică şi trebue să înceapă prin a învinge pe alţii, ca să se asigure.

In ceia ce-i rămânea ca tinereţe, ca frumuseţe şi ca iubire, femeia aceasta era ultragiată şi, arzând sub afrontul acesta, d-na de Gremilly credea că nu suferă decât din pricina ingratitudinei.

Se mai amesteca în gândurile acestea, scrupulul mătuşii care se simţea obligată să-şi răzbune nepoata, dar scrupulul acesta intermitent, nu era decât o lucire în prizma aceasta de fulgere, în care iubirea persista, strălucia şi mai ales ardea.

Târziu în seara accia, d-na de Gremilly, obosită de frigurile ei, veni să se intereseze de acelea ale nepoatei ei.

Louise nu dormea. Mulţumi mătuşii sale cu o voce nedeslusită, fără recunoştinţă, fără umilinţă, fără imputare, cu o voce care făcea un armistiţiu dar nu o pace.

D-na de Gremilly, întrebând, se întreba singură. Işi simţi inima bătându-i încă de o iritaţie care poate că nu era gelozie, nici resentiment şi vorbi liniştit aşa cum îi vorbise şi Louise:

— Ai să dormi şi mâine dimineaţă n'ai să mai ai nimic. Mi-ai tras o spaimă bună!

Se aplecă, aşa cum făcea de obicei, ca s o sărute pe frunte, dar compresa o împiedică. Se uită să vadă dacă totul e în regulă şi cu o liniste impunătoare zise femeii pe care o lăsase îngrijitoare:

— Să nu te mişti de aci Rosalio. Ai să urmezi regulat prescripţiile doctorului în ce priveşte pansamentul şi doctoriile. Să vii să mă deştepţi numai decât dacă va fi nevoie. Dar, cred că am să dorm liniştită.

— De sigur doamnă — răspunse sluga — şi domnişoara de asemenea.

— Cred şi eu. Bună seara..

Inapoindu-se în odaia ei, d-na de Gremilly, se aşeză maşinalicește înaintea biroului ei, luă un condei şi hârtie, dar se opri brusc.

— Cui să scriu? lui? Ca să-i fac mustrări? Ca să-mi bat joc de el? Să-i răspund numai ca să'l încuraiez prin acest răspuns?

Dete hârtia la o parte, apoi iar o luă dinainte.

Dar de ce n'ar chema în ajutor pe d. Brazier? E un bărbat care-i poate da un sfat bun, care are interes s'o calmeze, s'o scoată din această mizerie a sufletului. Da, dar tocmai fiind că îşi recunoştea un interes, era un confident suspect.. Aventura aceasta era fapta lui, căci el stăruise la minister pentru numirea lui Filip; el rătăcise pe Filip şi pe Louise asupra propriilor lor sentimente.

Diplomatul acesta care pusese la cale această mică intrigă, nu făcuse prinsoare să provoace singurătatea în jurul d-nei de Gremilly? Aştepta deci o scrisoare care să fie mărturia slăbiciunii, ca să vină în ajutorul femeii părăsite. Insă nu, nu va avea parte de bunul acesta. Cum să-i scrie, fără să-l facă să ghicească ceiace nu ştia, sau ceia ce fără îndoială nu bănuia, dacă cumva nu ştia tot? Ar fi urmat să se răzbune pe el, neprimindu-i serviciile, sau să nu-i încerce discreţiunea.

D-na de Gremilly mototoli hârtia neatinsă, ca şi cum ar fi cules altceva de cât reflexul ideal al gândului ei şi-o aruncă.

A scrie!... este recursul celor slabi.

Nu, nu va scrie un cuvânt nimănui; mai bine va făptui. Inchise biroul şi puse cheia în buzunar.

Când se simţi singură, îi veni să plângă, dar se gândi că lacrimile ar fi fost o altă dovadă de lasitate şi inima ei plină îi spori puterea. De două ori peste noapte se duse să asculte la uşa camerei Louisei.

Câte-va hazuri

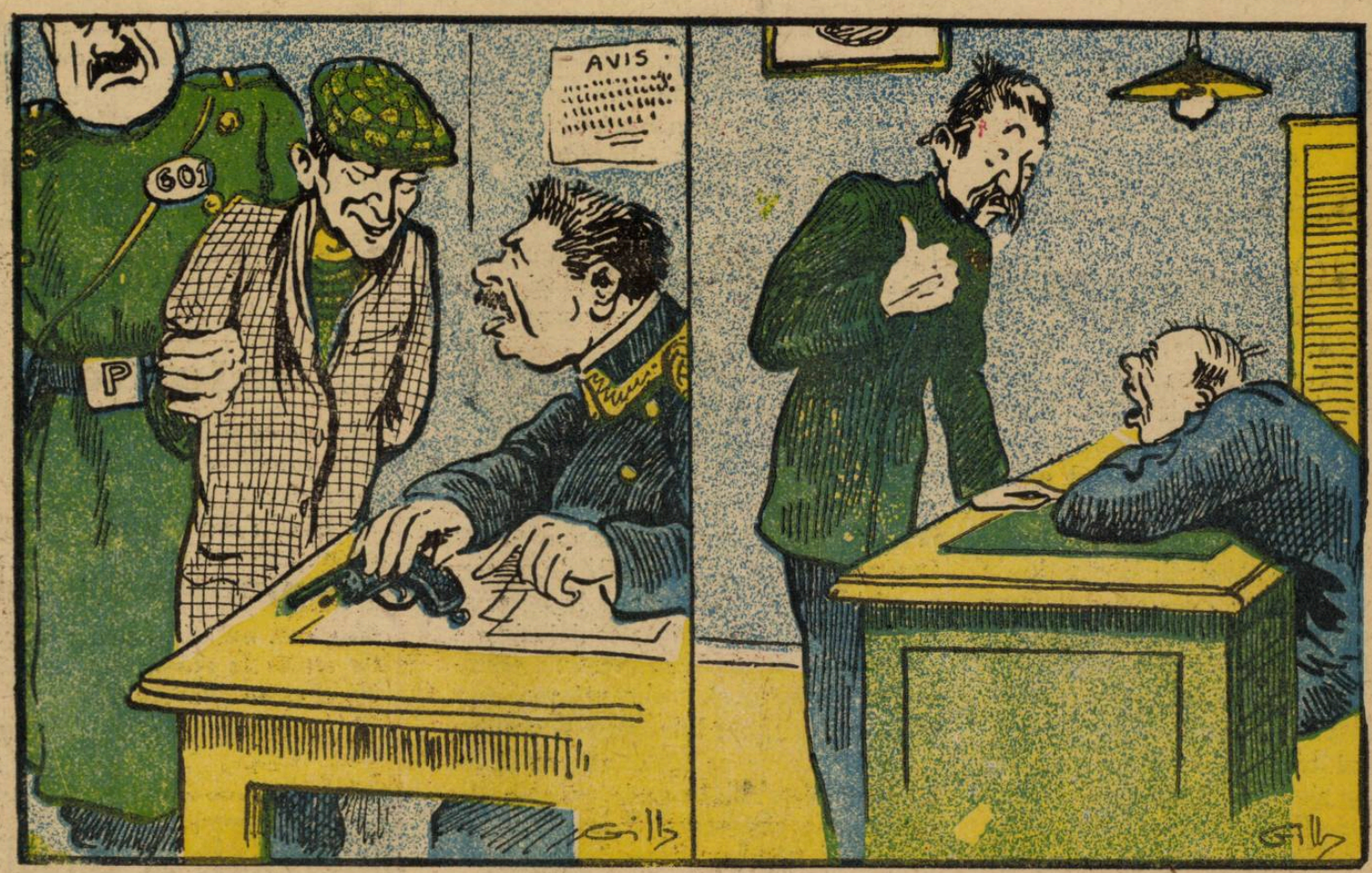

— Ce caută revolverul la tine ?
— Mi-e frică de hoţi, domnule comisar !
— De hoţi ? Ce-o să-ţi fure ţie pungaşii, mă ?
— Revolverul, domnule comisar.

— Domnule sub-şef, m'a trimis domnul şef să vă spun să nu mai sforăiţi aşa tare, că nu poate să închidă un pîc ochii.

Intâia oară, o mare tăcere, abia intreruptă de sforăitul cameristei, o asigură despre sănătatea Louisei, îndemnând-o să fie şi ea calmă.

Ultima oară auzi vorbă. Louise deşteaptă, răspundea încet la întrebările Rosaliei. D-na de Gremilly găsi că e mizerabilă că tremură, că-i e frică de confidenţele ce putea face nepoată-sa şi de urmările pe care o fată şireată ca Rosalia le-ar fi putut trage din aluziile Louisei. Femeia aceasta aşa de mândră, aşa de stăpână pe ea şi pe alţii, se înjosea până la spionarea hoţească. Işi lipi urechia de broască, strângându-şi mâinile din toată puterea ca să le împiedice să bată în uşă şi s'o deschidă.

Camerista se vede că întrebase insistent pe fată, cum se întâmplase de căzuse.

— Iţi repet — răspunse Louise — nu ştiu nimic ; mi-a venit ameţeală.

— Şi pentru întâia oară simte domnişoara ameţeala asta ?

— Fără îndoială ; dar ce vrei Rosalio ?... e un început în toate boalele.

— Oh ! domnişoara nu e bolnavă !

Louise suspină şi cu o voce sugrumată zise :

— Nu încă, nu destul, e drept.

D-na de Gremilly se înfioră în tot trupul auzind fraza aceasta desperată. Se îndreptă, puse mâna pe clanţa uşii. Totuşi înainte de a interveni ca să împiedice o spovedanie primejdioasă, aşteptă s'audă replica Rosaliei.

— Nu, nu — răspunse cu vioiciune camerista — dacă doamna v'ar auzi, v'ar certa domnişoară. D-ta, aşa de fericită aci, n'ai nevoie să fii bolnavă ca să fii alintată.

— E adevărat, e adevărat, — îngână Louise — n'am dreptate, nu ştiu ce vorbesc ; frigurile mă fac să debitez neroziile astea... căci n'am nimic. Mătuşă-mea are dreptate, am să fiu bine mâine, bine de tot...

Işi domoli vocea zicând acestea, ca şi cum ar fi ghicit că mătuşă-sa o asculta.

— V'am dat de lucru pentru o singură zi. Crezi că mătuşă-mea a fost îngrijorată de ceia ce mi s'a întâmplat ?

— Vezi bine domnişoară ; n'am văzut-o nici odată aşa de mâhnită.

— Mătuşica mea scumpă ! Dumnezeu ştie cu toate acestea că n'aş vrea să-i pricinuesc cea mai mică mâhnire. E aşa de bună cu mine !

— Fără îndoială.

— Ah ! nu poţi să ştii Rosalio, până la ce punct o venerez ! Dacă ar vrea să mor...

— Ce idee, domnişoară !

— E o simplă presupunere, ca să poţi pricepe mai bine devotamentul meu. Ei bine, aş muri ca s'o scutesc de cea mai mică neplăcere.

— Ba mai bine e să trăeşti !

— Ai dreptate ; n'aş vrea s'o fac să poarte doliu.

Probabil că Louise surâdea zicând aşa şi în dulceaţa vocii se simţea lumina sufletului ei.

D-na de Gremilly se turbură în urma celor ce auzise. Nu mai vru să intre, se retrase şi asigurată de discreţia Louisei, duse cu ea săgeata unei noui sfidări.

Copila era mai curajoasă de cât femeia de lume, sau mai de grabă se supunea. Oare ne poata recunoştea un drept superior iubirii ei ! Işi făcea singură dreptate ? Păstra ea cumva farmecul iubirii mătuşii sale ?

Dar d-na de Gremilly ,dacă era măgulită de victoria aceasta, simţea în schimb printr'o contradicţie, toată umilirea de a datora ceva unui copil. Ca să obţie ceia ce ar fi voit, n'o satisfăcea ; un gol, un ce necunoscut, un zbucium îi rămânea în suflet.

A doua zi, pe dată ce putu să fie primită de ministru, care o primea în afară de orele de audienţă, mondena, redevenită frumoasa şi impunătoarea protectoare, prietena bună al cărei surâs o apăra contra celei mai înveninate guri rele, se şi înfăţişă la ministerul de externe. (Va urma)

NOUILE PREMII FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
Pe luna Ianuarie 1924
CUPON No. 4.

VIZITAŢI
Cinema „VLAICU"
RULEAZA:
Filmele cele mai frumoase şi instructive

BIBLIOTECA CENTRALĂ a „ASOCIAȚIUNII" SIBIIU

ANUL XL. — No. 6. 2 lei exemplarul Duminică 10 Februarie, 1924

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. În străinătate pe un an 200 lei.

Cercul morței

(Vezi explicația în pag. a 4-a)

Laudă vieţii !...

Cei ce vor ceti aceste rânduri vor pricepe gândul de bine ce 'stă în cele două vorbe — *laudă vieţei !...*

Crezând că nu pot îndura încercările lumii, — câţiva copii şi adolescenţi şi-au rupt singuri firul vieţei, într'o clipă de nebunie, clipă dramatică şi fatală. Ziarele au vestit la timp aceste fapte necugetate, a căror întâmplare totuşi dovedeşte că societatea noastră e în suferinţă.

Nimeni n'are dreptul să-şi curme firul vieţei şi cel ce o face, săvârşeşte un păcat, pe care toate religiile din lume îl pedepsesc. Nu te-ai născut din voia ta, nu poţi muri dn voia ta. Acest adevăr trebue spus cu orice prilej. E drept, greutăţile vieţei sunt, în zilele noastre, nemăsurat de mari faţă de ce a fost înainte de războiu. Vermina socială a răzbit la suprafaţă şi ameninţă să distrugă tot ce este suflet şi avânt generos. Din această pricină merg lucrurile rău, spre un materialism subanimalic, în care superioritătile adevărate se sbuciumă în setea lor după soare.

De aceea datoria celor puţini, cari *mai* simt nobleţa vremurilor de odinioară şi poezia ce va urma, în chip firesc, sinistrei proze de azi, este să vegheze ca generaţiile ce se nasc să nu cadă în prăpastia pierzanici. Vremurile noastre sunt încercări, la care o generaţie jertfită e supusă în vederea perfecţionărei sufletului omenesc. Viaţa ce ni s'a dat pentru încercarea noastră trebuie s'o trăim prin urmare şi s'o răbdăm luptând pentru potolirea urilor şi îmblânzirea semenilor.

Laudă vieţei !...

Aceasta trebuie s'o spună artistul în poezia liniilor, culorilor, a marmorei, şi s'o sspună poetul în creaţia lapidară a inspiraţiilor sale.

Aceasta trebuie s'i spună dascălul şcolarilor săi, omul de ştiinţă contemporanlor săi, pedagogii tinerimei prea grăbită să cunoască *de fapt* şi tainele celeilalte vieţi. N'avem dreptul să ne stricăm viaţa, căci noi nu putem face nici un fir din părul nostru, nici o frumuseţe din cele ce admiră privirile ochilor noştri.

Singur ziditorul celor văzute şi nevăzute are suveranitatea peste noi, el care se perpetuă, cu atâta măreţie, în fiecare din noi, şi care ne cârmueşte prin puterea destinului.

Ai răbdat un chin astăzi, nu te teme, căci mâine va veni răsplata bucuriei tale, în puterea legei de echilibru, care stăpâneşte armonia universală.

Arunci o piatră în apa curgătoare, se turbură valul acolo unde ai svârlit piatra, dar se turbură şi valul de alături, şi celelalte valuri după el ; căci astfel stă în miezul lucrurilor de totdeauna şi de pretutindeni.

Noi nu înţelegem solidaritatea valurilor, — după cum nu pricepem înfrăţirea oamenilor, şi nu vrem să credem că un rău făcut unui om, face să sufere toată lumea dimprejurul lui.

De aceea trebuie să îndreptăm lumea şi mai ales copilaşii pe calea acestui adevăr. Să se ştie că nici piramidele Egiptului, nici uriaşele pagode din Indii, nici monumentele de civilizaţie de astăzi, n'ar fi existat şi n'ar exista dacă lumea n'ar fi cântat laudă vieţii.

Statuiele profeţilor stau pe bulevardele civilizaţiei ; sunt şi socluri ce şi aşteaptă statuile. Dar toate acestea sunt popasuri de reculegere după o muncă înţeleaptă şi cinstită, locuri unde oamenii se opresc ca să privească şi să admire vredniciile celor dinaintea lor, pentru ca generaţiile de mâine să admire şi ele vredniciilecelor de azi.

Munca e lauda vieţei. Cine nu munceşte bârfeşte viaţa : cine vrea să scape de viaţă e un dezertor dela datorie.

Toate religiilor spun că sinucigaşii vor fi pedepsiţi pentru laşitatea lor, şi ceea ce spun religiile, toate în acelaşi chip, nu este minciună.

Faceţi din viaţa voastră operă de artă, şi veţi lăuda astfel pe Creator !

Laudă vieţii !...

I. I.

O poveste trăită

Din patul lui de suferinţi se uită stins la lumea din casă.

Se uită şi se face că nu vede ochii înroşiţi de plâns ai mamei, nici faţa obosită a tatălui său, care priveşte în altă parte,... ca să nu i-se vadă lacrămile.

Şi băeatul tace... doar ochii lui vorbesc un graiu duios şi de încurajare... Nu simţea că se duce... şi că a venit prea de timpuriu pe pământul acesta plin de suferinţe? Trebuia să mai zăbovească, „să vină altă dată" când pământul va fi mai curat. Dar ce putem face noi, nişte viermi, în contra soartei care se joacă cu sufletele noastre şi ne poate sdrobi.

Şi băiatul iar închide ochii ducând-şi mâna albă şi străvezie la frunte ca să-şi şteargă sudoarea isvorîtă din cauza boalei.

Adoarme. In lumina amurgului faţa lui pare luminată ca şi cum ar fi ascultat cântări de heruvimi, iar mama îngenunchată şi privind în spre lămâiul uscat din colţul odăiei zice :

„O Doamne ! Tu, care eşti părintele sărmanilor, Tu, care ai avut o mamă şi i-ai văzut sbuciumul când erai pe cruce... pleacă ochii în spre mine şi ascultă-mi rugăciunea. Dacă fiului meu îi este dat să mai trăiască fă să înflorească lămâiul acesta".

Şi mama se roagă în timp ce fiul ei doarme liniştit.

...Şi atunci... o frunzuliţă mică apare pe creangă, şi ea creştea tot mai mult, tot mai mult ca şi cum ar aduce tăinuită slavă lui Dumnezeu, iar afară un cintezoiu îşi tremura căscatuul de biruniţă al naturei.

Şi vremea trece... copiul se învioră, dar mama veşnic sta îngrijorată, lămâiul nu mai înfloreşte....

Şi iarăşi durerea şi-a întins aripile deasupra casei.

In odaie e întuneric... iar candela îşi tremură lumina pe faţa suptă de boală a băiatului.

El zâmbeşte în spre părinţi, iar aceştia se uită înfioraţi la lămâi, unde o frunză galbenă şi uscată a mai rămas — una — şi aceia gata ca să cadă.....

In trista încăpere când luna îşi juca raza ei pe patul bolnavului, un foşnet uşor şi plin de fior străbătu aerul — căzuse şi cea din urmă frunză a uscatului lămâiu. Iar mama ieşind afară, îşi prinse capul în mâini şi începu să şi plângă o vieaţă amărîtă şi fără de noroc.

Dan D. Dimiu

STROFE PENTRU IREN

Din larguri nesfârşite, spre ţărmuri fără zare,
O umbră se desnodă, plecând cu primul tren :
Te vei simţi străină ; dar nu vei şti, Iren
Că dragostea-mi se perde, prin valuri de 'nstrăinare...

In deal la mănăstire va răsuna un clopot,
Şi sufletele noastre vor sta îngenuchiate :
Visările ţesute din game 'ndepărtate,
De-o dragoste perdută, ne-or aminti în şopot.

Când eu înstrăinării, m'oi îndrepta, un scla
Ce nu cunoaşte în viaţă, un ceas de poposire
Trudit şi plâns deapururi, pe-o urmă de iubire
Voi strânge 'n gând răceala pământului jilav...

George Nutzescu

NOUILE PREMII FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
Pe luna Februarie 1924
CUPON No. 1.

Guy de Maupasant

REGRET

D-l Saval căruia toţi din Mantes îi zic: „moş Saval" s'a sculat. Afară plouă. E o zi posomorâtă de toamnă. Frunzele cad încet în ploaie ca o altă ploaie mai deasă şi mai înceată. D-l Saval nu e vesel. Se plimbă de colo până colo în odaie. Viaţa are zilele ei triste şi ea nu va mai avea de cât ast-fel de zile pentru el, căci dânsul are acum 62 de ani. E singur, holtei fără nimeni în jurul lui. Ce dureros e să mori ast-fel, singur fără nici o iubire sinceră în jurul tău.

Se gândeşte la viaţa lui atât de pustie, la tinereţea lui şi îşi revede trecutul. Işi aduce aminte de timpul când a studiat dreptul la Paris, boala tatălui său şi în urmă moartea lui. S'a întors apoi de la Paris ca să stea la mama sa.

Acolo a trăit liniştit până la moartea ei. Cât e de tristă viaţa.

A rămas singur. Şi acum o să moară şi el la rândul lui. O să dispară şi atâta tot. N'o să mai fie un Paul Saval pe pământ. Ce lucru îngrozitor. Alţii vor trăi, se vor iubi, vor petrece, — numai el nu va mai trăi. E ciudat cum poţi fi vesel sub vecinica certitudine a morţei. De-ar fi numai probabilă moartea, dar e tot atât de inevitabilă ca şi ivirea nopţei după sfârşitul zilei.

Cel puţin dacă viaţa lui ar fi fost plină de aventuri, de plăceri. Dar nu, nimic. Nu făcuse nimic altceva de cât să se scoale, să mănânce şi să doarmă. Şi tot aşa a dus-o- până la 62 de ani. Nici nu s'a însurat măcar ca atâţia alţi bărbaţi. Pentru ce? Ar fi putut, căci avea oare care avere. Să-i fi lipsit ocazia? Se poate, dar omul le face să se ivească ocaziile. Era lipsit de energie şi acesta era cel mai mare defect al lui. Câţi oameni nu reuşesc în viaţă tocmai din pricina moleşelei şi a lipsei desăvârşite de energie.

Şi nici iubit n'a fost. Nici o femeie nu dormise la sânul lui într'o completă uitare de sine. Nu cunoştea ficrul delicioos al aşteptărilor după cum ignora extazul pasiunii covârşitoare.

D-l Saval se aşează apoi lângă cămin şi se gândeşte. Evident că nu reuşise în viaţă. Totuşi iubise, în taină însă, cu durere, cu moleşeală aşa cum făcea ori ce. Iubise pe vechea lui prietenă, doamna Sandres, soţia vechiului său prieten. O! de ar fi cunoscut-o ca fată; o cunoscuse însă prea târziu; era măritată. Firește că dacă ar fi cunoscut-o mai de vreme ar fi cerut-o în căsătorie.

Işi aducea aminte de emoţia ce-l cuprindea ori de câte ori o vedea odinioară, nopţile de nesomn cu gândul la ea.

O! şi că era ea de frumoassă pe vremuri, delicată blondă şi surâzătoare. Acuma însă era bătrână, avea 58 de ani; A! de l'ar fi iubit şica.

Dacă ar fi ghicit numai ceva. Dar el nu ştie, ştie doar nopţile lungi petrecute la Sandres când soţia prietenului său era tânără şi frumoasă.

Şi Saval îşi aduse aminte de-odată de o plimbare pe care o făcuseră odată câte trei el, Sandres şi nevasta lui.

Era într'o zi frumoasă de primăvară şi ei plecaseră de dimineaţă la ţară ducând cu dânşii proviziile în nişte pachete. Mâncaseşră pe iarbă la umbra unor sălcii.

După masă Sandres adormise pe spate în vreme ce d-na Sandres luase braţul lui Saval plecând cu el de-alungul ţărmului Senei. Ea se sprijinea de dânsul, râzând şi spunând-i că se simte nespus de înviorată.

Şi Saval îşi mai aduse aminte că la un moment dat ea şe împodobise cu o coroană de nuferi şi îl întrebase dacă îi place ast-fel gătită.

Şi cum el nu răspundea nimic ea îi râse în faţă spunându-i: „Hai prostănacule spune ceva."

Şi când dânsul îi spusese: „oare n'ar fi să ne întoarcem?" ea îi aruncase o privire oarecum supărată.

La întoarcere dânsa nu se mai sprijini de braţul lui. De ce?

Această întrebare nu şi-o pusese până acuma. De data asta crezu că înţelege ceia ce nu pricepuse atunci.

Oare ?

D-l Saval roşi şi se sculă de-odată tulburat ca şi cum cu treizeci de ani mai tânăr ar fi auzit pe d-na Sandres spunându-i: Te iubesc.

Oare să fi ştiut dânsa că el o iubise.

O, vreau să ştiu, îşi zise el. Trebuie să ştiu.

Şi el se îmbrăcă repede ca să plece. Se gândea. Am 62 de ani ea are 58 aşa că pot forate bine s'o întreb.

Peste câteva clipe eşi.

Casa lui Sandres se afla peste drum. Se îndreptă spre ea.

Servitoarea lui Sandres fu mirată de a-l vedea aşa de dimineaţă.

— D-voastră la ora asta, d-le Saval? Sunteţi bolnav.

— Nu, fetiţo dar doresc să vorbesc cu coniţa.

— Coana face compoturi şi e în bucătărie. E neîmbrăcată, zise servitoarea.

— Nu e nimic spune-i că e ceva important. Peste câteva clipe apăru d-na Sandres. Acuma dânsa era o femeie groasă lipsită de ori ce farmec.

Ea îl întrebă :

— Dar ce ai, prietene. Eşti bolnav?

Nu, răspunse el, dar vreau să te întreb ceva care pentru mine are foar-

Puterea destinului

de LEONTIN ILIESCU

Amicilor P.

I

A fost din roua cerului creat
Pătrăpându-i suflet — aripa visării —
Lăsat stingher să sboare 'n largul zării,
El sta nepriceput şi 'ndurerat,

Răzbitu-l-au talazurile mării...
El n'a ştiut că „viaţa-i chin răbdat"...
Nu-l plângeţi dacă cerul l-a chemat,
Surghiun i-a fost pământul sbuciumării...

In desfrânatul joc al vieţii noastre
A fost şi el un oaspe nepoftit,
Un trup de lut cu sufletul spre astre...

Ei Kharma lui pe lume şi-a 'mplinit
De ce-ar fi dus o viaţă de dezastre
Când leagănu-i firesc e 'n infinit?

II

In lectica-i de nuferi şi de vi
Lăsaţi-l ca să urce tot mai sus —
Acolo unde lumea lui Isus
Viseză nesfârşite paradise!.

Pe el amara proză l-a răpus
A lumii prejmuite de abise,
Şi comedia astei vieţi închise
In legi ce din orânda firii nu-s...

In a lui Nessus haină arzătoare
Nu se răbda cerescul său avânt,
Columbă albă năzuind spre soare

Cu ochii visători spre cerul sfânt
El se ruga iubirii creatoare,
Supus din leagăn până la mormânt...

te mare însemnătate. Imi promiţi că-mi vei răspunde fără înconjur.

Ea surâse.

— Ştii că sunt sinceră.

— Ei bine ştii că te-am iubit din prima zi în care te-am văzut, oare ai observat aceasta?

Ea răspunse surâzând:

— Fireşte, prostule.

Saval începu să tremure; îngână:

— Va să zică ai ştiut... Atunci?

— Atunci ce?

— Iţi reaminteşti ziua în care Sandres a adormit după masă, la ţară. Ei bine atunci dacă aşi fi fost mai întreprinzător, mai îndrăzneţ...

De data asta, dânsa râse cu poftă şi răspunse sincer cu glasul limpede şi oarecum ironic:

— Aşi fi cedat, dragul meu.

Fără să mai asculte nimic Saval părăsi salonul, în ploaie cu paşi repezi, pornind fără să ştie încotro.

Merse mult timp astfel ca mânat de instinct. Era ud leoarcă şi din pălăria lui înmuiată ca o cârpă apa curgea ca dintr'o strasină.

Şi el pornea mereu. Şi el se pomeni de-odată în faţa ţărmului Senei, tocmai în locul unde prânzise odinioară cu Sandres şi cu soţia lui.

Şi atunci se aşeză sub arborii desfrunziţi şi începu să plângă amar.

localizare de **Const. A. I. Ghica**

Reminiscenţă

De-am isprăvit, frumoasa mea copilă,
Aşa cum azi în lume se trec toate,
Eu nu voi mai eşi în drum de-acuma
Să-ţi tulbur' iar seninul; „Nu se poate!".

Şi nici de-ar fi cumva în colţ de stradă
Să ne 'ntâlnim în faptul înserării,
Tu să nu crezi că mă îndeamnă dorul
Să mă închin urâtului cărării!

Rămân cu chipul tău ce duc cu mine
— Nedespărţit prieten în tot locul,
Gândind că, poate are 'n grijă Domnul
Ca să trimită 'n calea ta... norocul!

Dar ce noroc?! Va fi el minciună,
In tainice cuvinte fără număr,
O spun şi ochii tăi... şi trup... şi suflet
...Şi părul tău buclat de peste umăr!

Mircea Bon'faciu PITTIŞ

Cercul morţii

de **Arthur Conan Doyle**

— Vezi ilustraţia din pag. I —

Era în ziua patra a asediului. Munitiunile şi proviziile erau pe sfârşite. Când răzvrătirea Boxerilor, asemenea unui incendiu izbucnise de-odată în nordul Chinei, cei câtiva Europeni împrăştiaţi în provinciile acestea îndepărtate se îngrămădiseră cu toţii la Ichau şi se apărau acolo cum puteau mai bine în aşteptarea ajutoarelor.

Ichau nu era decât la vre-o cincizeci de mile de coastă şi o escadră suropeană se afla în golful Liang-Toung. Garnizoana aceasta alcătuită din creştini indigeni şi câtiva lucrători de la căile ferate, sub comanda unui ofiţer german, se apăra vitejeşte, la adăpostul zidurilor care brăzdau micul cartier european, trăgând necontenit asupra Boxerilor.

Din nefericire munitiunile erau pe sfârşite, aşa că bravii apărători se simţeau descurajaţi

In special Marţi seara, situaţia părea foarte îngrijorătoare. Bătrânul colonel Dresler, fost ofiţer de infanterie în armata germană, se simţea neliniştit, deşi figura lui nu trăda nici o emoţie. Ralston funcţionar la căile ferate, îşi petrecu o parte a nopţei scriind diferite scrisori de rămas bun. Profesorul Mercier, bătrânul entimologist era tăcut şi gânditor. Numai femeiile, — miss Sinclair, infirmiera misiunei scoţiene, d-na Patterson şi fiica ei, drăguţa miss Jessie, — păreau mai calme. Tot atât de liniştit era şi abatele Petre misionarul francez.

✦

Noaptea de Miercuri se petrecu fără nici un incident. Joi speranţa învioră din nou inimile, deoarece tânărul Ainslie, de la serviciul diplomatic, care făcea de gardă în turla bisericei, auzise în depărtare un bubuit de tun, ceea ce însemna că ajutoarele atât de aşteptate soseau în sfârşit.

Ştirea aceasta produse o bucurie nespusă, cu atât mai mult că Boxerii se retrăgeau; deaceia peste o oră când se servi masa toţi exultau de bucurie.

— D-le profesor, exclamă de-odată Ainslie, serveşte-ne, te rog cu icre.

— Ai dreptate, mormăi bătrânul Dresler, cred că a sosit timpul să mâncăm faimoasele icre!

Doamnele se amestecară şi ele în discuţie, cerând cu insistenţă icrele, cu atât mai mult cu cât proviziile erau pe sfârşite şi masa era cât se poate de sărăcăcioasă.

Dar bătrânul entimologist clătină capul şi zâmbi uşor.

— Să mai aşteptăm puţin, zise el.

— La ce să mai aşteptăm?

— Ai noştri mai au încă mult până să vie.

— Disearâ sunt cu siguranţă aci, zise Ralston.

Poate şi mai de vreme, obiectă colonelul, totul depinde de cine comandă coloana.

Cu toate protestările comesenilor, profesorul nu voi să dea icrele, promiţând însă că le va servi la masa de seară.

Peste o oră tunul începu din nou să bubuie, însoţit de câteva salve de împuşcături. Bărbaţii se sculară repede de la masă, ducându-se fiecare la postul lui. Numai profesorul rămăsese în sufragerie unde stătu multă vreme nemişcat cu capul în maini, frământat de gânduri negre. In cele din urmă tunurile încetară de a bate.

Deoarece liberatorii nu mai soseau, profesorul se sculă pentru a căpăta ştiri; în clipa aceia însă uşa se deschise şi colonelul Dresler îşi făcu aparitia în odaie. Bătrânul militar era palid şi desfigurat.

— Ei bine? întrebă pe un ton liniştit profesorul, nu mai sosesc ajutoarele?

— Nu, nu pot să vie.

Urmă o clipă de tăcere. Cei doi bărbaţi se priviră desamăgiţi.

— Ceilalţi ştiu?

— Afară de mine nimeni nu ştie nimic.

— Cum ai aflat asta?

— Eram lângă poarta de lemn care dă în grădină şi am văzut pe un soldat târându-se în iarbă Era un soldat englez grav rănit, trimis de colonelul Wyndham. Prin soldatul acesta am aflat că coloana de ajutor a fost pusă pe fugă şi că de-abia peste trei zile, am putea avea ajutoare.

Profesorul întrebă încruntat.

— Şi cât putem ţine piept încă?

— O oră sau două, cel mult.

— Şi nu mai e nici o speranţă?

— Niciuna.

— Şi unde e soldatul?

— A murit.

— L'ai mai văzut cineva?

— Cred că nu.

Uşa se deschise din nou. Ainslie se repezi în odaie, urmat de Ralston, Patterson şi de o mulţime de indigeni.

— Ce veşti, domnule colonel?

Profesorul Mercier o luă înainte.

— Tocmai asta discutam cu d. colonel. Totul merge bine. Coloana a făcut o haltă şi va sosi aci mâine dimineaţă.

Grupul care se afla în camera colonelului izbucni în urale şi cu toţii îşi strânseră entuziasmaţi mâinile.

✦

Toată după amiază se petrecu fără ca Boxerii să atace pe Europeni.

Lucrul acesta fu interpretat favorabil de toată lumea care îşi închipuia că duşmanul îşi aduna ultimele forţe în vederea atacului hotărîtor de a doua zi.

La ora mesei veselia fu exuberantă şi profesorul Mercier se îndură să servească icrele promise

Comesenii mâncară cu poftă icrele, exceptând tânăra şi drăguţa miss Paterson, care cu toate stăruinţele repetate ale profesorului, nu luă de cât o singură îmbucătură.

După masă se destupară ultimele trei sticle de vin care mai rămăseseră şi cu toţi băură în sănătatea colonelului Dressler.

In răstimpul acesta unul din comeseni observă că Ralston adormise cu coatele pe masă

— Să nu fie bolnav? exclamă colonelul.

— O! nu e nimic, zise repede profesorul Nu trebue să uităm că din pricina enervarei suntem expuşi la diferite crize de slăbiciune, aşa că n'am face rău dacă ne-am culca.

— Şi mie mi-e somn, exclamă d-na Patterson.

— Hai să cântăm puţin, zise tânărul Ainslie. poate aşa vom mai alunga indispoziţia aceasta. De-abia sfârşi însă de rostit cuvintele acestea că tânărul căzu cu faţa la pământ.

— Ajutor, ajutor, strigă de-odată d. Patterson, văzând cum toţi comesenii dormeau fără să dea semne de viaţă.

— Dar ce-o fi asta? întrebă domnişoara Patterson pe profesorul Mercier care printr'o sforţare extraordinară a voinţei rămăsese încă în picioare.

— Draga mea, zise el cu o voce întretăiată, am voit să te cruţăm. Am pus cianur de potasiu în icre...

— Vai ce monstru. Ai otrăvit pe toţi, pe mama... strigă tânăra fată cu ochii holbaţi de groază.

— Nu, i-am salvat. Nu cunoşti pe Chinezi... Sunt de-o cruzime grozavă... Peste o oră trebuia să cădem în mâinile lor... Uite ia şi d-ta puţine icre...

In timp ce vorbea ast-fel se auzi de-odată o împuşcătură.

— Iată-i că vin, ia repede o îmbucătură! Mai poţi scăpa de ei, — zise repede Mercier.

Dar tânăra fată nu-i mai auzea, căci căzuse leşinată într'un fotoliu. In răstimpul acesta, bătrânul ascultă îngrozit zgomotul de afară... Dar ce era oare? Ii se părea că aude exclamaţii europene. Oare să fi venit ajutorul atât de aşteptat?

O comandă scurtă rostită în englezeşte răsună de-odată în urechile lui. Nu mai încăpea nici o îndoială. Ajutorul sosise, în fine, printr'o adevărată minune. Profesorul întinse atuncia braţele şi exclamă desnădăjduit.

— D-zeule, ce am făcut?

Colonelul Wyndham, în persoană, năvăli în acelaş timp în sufragerie.

Un grup de comeseni palizi şi nemişcaţi stăteau în jurul mesei, O tânără fată gemea, dând încă semne de viaţă; cu toate astea mai exista o singură persoană căreia îi rămăsese destulă energie pentru îndeplinirea unei datorii supreme. Impietrit de mirare, colonelul văzu înălţându-se de-asupra mesei un cap cărunt şi făptura înaltă a profesorului legănându-se o clipă pe picioare.

— Bagă de seamă la icre !... Nu mânca icrele !... îngână bătrânul entimologist.

Şi, împleticindu-se de-odată, profesorul Mercier căzu, închizând cercul morţei.

Traducere de **Const. A. I. Ghica**

Literatura rusă contimporană

A. I. KUPRIN

cu prilejul traducerei povestirei sale SULAMITA în româneşte

Recitesc în româneşte traducerea nuvelei lui *A. Kuprin* „*SULAMITA*" făcută de *d-na Moroianu**) sora romînului basarabean *P. Gore* şi îmi evoc talentul acestui mare scriitor rus, care se zbate în mizeria refugiului.

Tradus mult în româneşte — am văzut tradus chiar romanul său „*Groapa*" (Iama) în foiletonul unui ziar şi îmi aduc aminte că şi romanul lui „*Duelul*" a fost tradus în foiletonul *Viitorului* încă din 1909, Kuprin este totuşi puţin cunoscut şi insuficient apreciat de publicul nostru cetitor. Traducerile din foiletoane se citesc de un public restrâns şi lucrările lui, afară de câteva nu sunt în volume care pot fi răspândite şi cetite de un număr mai mare de cetitori.

Şi dintre scriitori ruşi, el ar fi cel mai de preferat, el fiind cel mai sănătos şi mai aproape de viaţă. El n'are nimic din psihologia bolnăvicioasă a ruşilor *Andreev*, *Sologub*, *Bunin*, cum nici din modernismul scriitorilor *Hauptman*, *Maeterlinck*, *Knut Hamsun*, el este legat de pământul sănătos al ţărei lui, el este tipul ţăranului rus care a rămas străin de tot nihilsmul, comunismul şi panslavismul intelectualilor săi. Tolstoi, care cu tot misticismul lui politic a rămas în viaţa lui un admirator al sănătăţei poporului şi a priceperei lui a vieţei şi bucuriilor ei, adora pe Kuprins şi'l socotea cel mai demn urmaş al lui. Această adoraţiune a lui Tolstoi pentru Kuprin e explicată de criticul rus *A. Ismailov* ca o bucurie a tatălui care vede că fiul lui îi seamnă „*aceeaşi ochi, acelaşi surâs, aceaşi aşezare a minţei, aceaşi întonare.* Cât timp vor trăi Kuprini, dinastia lui Tolstoi va domni în literatura lumei".

Kuprin a pătruns în toate colţurile vieţei omeneşti. Subiectele lucrărilor lui sunt luate de cele mai diferite lumi. In ele găsiţi şi tipuri de ofiţeri, şi viaţa de cazarmă, şi existenţa zvăpăiată a artiştilor, şi viaţa studenţească, şi scenele din tavernele porturilor şi viaţa caselor de toleranţă şi interiorul caselor de nobili şi viaţa boerilor de la ţară. Până şi în trecutul îndepărtat al vremurilor gândul lui s'a dus să caute subiect pentru talentul lui de scriitor.

„Sulamita" această operă a lui care e tradusă de curând în româneşte şi îmi dă prilejul să scriu despre Kuprin este luată din viaţa biblică.

Inclinarea naturală în faţa frumuseţei pasiunei a împins pe Kuprin să scrie *Sulamita*. Substratul direct al povestirei lui este „*Cântarea cântărilor*". El a fost inspirat de această poesie biblică, în ea găseşte el şi cuprinsul , din ea el scoate şi imaginile şi tot ornamentul povestirei.

Versuri întregi el alege din Biblie şi cu ele încrustează povestirea ca pe un giuvaer. Din imaginile literare el a avut în faţa ochilor săi pe „*Salambo*" a lui Flaubert.

A. I. Kuprin în cabinetul său de lucru la Szarskoie Selo înainte de revoluţie

Povestirea cuprinde dragostea lui Solomon pentru o fetiţă evreică necunoscută şi simplă, Sulamita; dragostea prea măritului împărat, înţeleptului, şi cunoscătorului dragostei a celor şeapte sute de femei şi trei sute de sclave şi a dragostei Sulamitei, care trăia primi fiori ai iubirei.

Toată povestirea lui Kuprin se petrece natural în atmosfera primitivă a vieţei orientale, în culorile soarelui arzând al răsăritului, în imensitatea bogăţiilor imperiale şi în libertatea celui mai înţelept din împăraţi.

Desemnul fabulei povestirei este de asemeni natural. Toată atenţia e îndreptată spre scenele de dragoste, cuvântările îndrăgostiţilor sunt fragmente din versurile *Cântărei cântărilor.*

Fabula povestirei se închee foarte simplu, am putea spune banal. Împărăteasa Egiptului *Astis*, care gustase din iubirea lui Solomon şi care era geloasă pe *Sulamita* învaţă pe un tânăr care era îndrăgostit de ea să urască pe Sulamita. Tânăra fată e omorîtă ! Solomon înţeleptul e nemângâiat şi zdorbit de durere...

Dacă Kuprin a ales subiectul acesta pentru povestirea sa el a făcut-o ca şi pentru celelalte povestiri ale sale, din dragostea şi admiraţia lui pentru pasiunea vieţei simple şi brutale în naturalul ei. El, care a iubit în tot ce a scris atât de mult soarele, natura, pământul fecund, el care a fost vrăşmaşul ceremoinalului şi sclaviei în problemele dragostei şi pasiunei, el, nu putea să nu găsească în cântarea biblică cea ce cerea sufletul lui. Şi într'adevăr în această cântare este atâta soare, atâta sudoare, atâtea pete frumoase; atât haos fără hotare este cântarea aceasta cu cuprinsul ei aşa de pământesc.

Şi dacă Kuprin a fost cel dintâi care a fugit din Rusia sovietică şi care a privit cu desgust chiar la revoluţia rusă în faza ei cea dintâi socialist revoluţionară Kerenskiane, a făcut-o pentru că el punea libertatea omului mai presus de buna lui stare fizică, pentru care se frământau toţi aceşti revoluţionari.

In povestirea lui, *Iama*, *el are* aceste cuvinte care arată cât a preţuit el această libertate a omului şi cât a trebuit să sufere când a văzut-o călcată în picioare de oameni care pregăteau noi cătuşe omenirei :

„*Omul*, scri Kuprin, *a fost născut pentru o mare bucurie, pentru o neîncetată creaţiune, în care el este Dumnezeul dragostei largi, libere, neînfrânate, dragostei pentru ori ce : pentru un arbore, pentru cerul nesfârşit, pentru om, pentu un câine,, pentru pământul acesta mic, drag şi frumos, ah! mai ales pentru pământul acesta cu dulcea lui maternitate, cu dimineţele şi nopţile lui, cu minunile lui zilnice... Şi omul care a degenerat atât de mult prin minciună, prin prostia, prin înjosirea lui !*

Dr. I. Duscian

*) „SULAMITA" de A. I. Cuprin, traducere de d-na Z. Moroianu, Cluj.

OSCAR WILDE

CASA CURTEZANEI [1)]

La licitația pentru scrisorile de iubire ale lui Keast

Iată scrisorile pe cari Endymion le scrise aceleia pe care o iubea în taină, fără să-i fi mărturisit iubirea lui; și-acum telalii adunați la mezat, vin și dau prețuri, tocmindu-se pentru fie-care din aceste biete bilete îngălbenite. Da, pentru fiece pulsație a patimei, se-aud negustorii cari oferă prețuri... Cred că nu iubesc de fel arta, cei cari sfarmă cristalul unei inimi de poet, îngăduind atâtor ochi urduroși să-și arunce în el privirile lacome și curioase.

Nu spune povestea, oare, că înainte vreme, de mult de tot, într'un oraș din fundul Răsăritului, câțiva soldați alergară, cu torța în mână, spre miezul nopții, certându-se pe săracele-i vesminte și jucară apoi la zaruri zdrențele unui nefericit, neavând habar de dumnezeiasca minune, și de suferințele unui Dumnezeu?...

* Vezi „Universul Literar" numărul precedent
Traducerea acestor poeme ale lui Oscar Wilde e datorită d-lui *M. Negru.*

Însemnările unui trecător

Intre proprietar și chiriaș e statul

Proprietarii spun: sacră și inviolabilă e proprietatea.

Chiriașii susțin: e un lucru comun proprietatea, de care unii trebue să se bucure, iar alții să se folosească. Iar statul a edictat, că proprietatea e un drept de folosință.

V'aș ruga însă să întrebați pe oricare dintre oamenii de stat, cari reprezintă (?) statul și pe oricare dintre chiriași: dacă nu există, așa, instinctiv, un sentiment al proprietății — drept individual? Și v'aș mai ruga să cercetați pe oricare proprietar să răspundă, ce ar fi, dacă ar fi chiriaș? Ar voi să reprezintă statul?

Echitate fiscală

Legea, care fixează impunerile cetățenilor, ni s'a spus că e bazată pe principiul echității. Adică: ai puțin, plătești puțin; ai mult, plătești *mai* mult: ai *foarte* mult plătești proporțional.

Ați înțeles desigur echitatea, cu grade comparative. E un fel de echitate, adică cu proporții și grade.

Dar eu susțin că nici n'ar putea fi altfel, căci o temă de o justă apreciere ar fi aceasta: produci mult și ești de folos cu producția ta, atunci societatea are nevoe de tine și nu se cade să te strangulèze cu impunerile.

Abilitate

Imi plac oamenii abili, fiindcă ori decâte ori e vorba de o hotărîre, ei îți țin un discurs; când e nevoe de curaj, fac chestiune de principii; iar când e vorba să risce ceva, își aminteșc de chestiuni familiare:

— Pe onoarea mea, că nu m'am gândit la nici un coleg din presă.

Trab.

Anatole France în intimitate

II

Ca și Voltaire, marele său predecesor, Anatole France este un desăvârșit „causeur"; frazele sale plac prin spontaneitatea cu cari sunt rostite, prin finețea lor și prin spiritul ironic și subtil ce le învălue. Plin de bun simț, erudit fără a fi pedant și povestind mai la fiecare pas anecdote din lumea artistică și învățată, convorbind cu o ușurință uimitoare orice fel de subiecte cari pot interesa un spirit larg ca al său, Anatole France este o adevărată comoară de plăcere pentru oricare intelectual din Paris. In locuința sa din „Avenue de Bois du Boulogne", în minunata „Villa Said", se adunau admiratorii și străinii cari voiau să cunoască mai de aproape scli[illegible]le de geniu ale maestrului. Și după cum vizitatorii „patriarhului din Ferney", bătrânului feudal Voltaire dela granița Elveției, răspândeau în corespondențele și articolele lor admirația pentru spiritul și activitatea filozofului, transcriind pagini întregi despre conversația sa, tot astfel un adept al lui Anatole France a cules o sumedenie de convorbiri caracteristice scriitorului pe care le-a publicat acum un an și jumătate sub titlul „Propos d'Anatole France". Autorul este d. Paul Gsell, colaborator îndelungat al revistei „Cri de Paris" și care a mai tipărit o carte cu convorbirile lui Rodin asupra artei. Renumele scriitorului care a conceput „Thaïs" a fost atât de universal încât cartea domnului Gsell, care îl zugrăvea pe France într'un cerc cu totul intim, s'a vândut în aproape o sută de ediții cu toate că nu folosește nici unul din mijloacele de reclamă întrebuințate de Bénoit sau Margueritte.

Anatole France ne apare dintru început ca un pătimaș iubitor al antichităților, și un priceput înțelegător ale exemplarelor rarissime cu stampe și cu legături meșteșugite. Villa Said este un întreg muzeu și în odăile sale se pot admira rând pe rând colecțiile adunate de France în cursul diferitelor romane istorice pe cari le scria, pentru alcătuirea unui mediu identic subiectelor tratate. Deaceea suflul și culoarea locală minunează cetitorul în **„Le lys rouge", „Thaïs", „Les dieux ont soif"** și altele, făcând de multe ori impresia că nu au fost scrise în Franța.

Mai are apoi Anatole France patima cărților prăfuite, de autori uitați cu desăvârșire, prin vreun fund de anticărie; „le iubesc cu aprindere, vorbește el lui Gsell, pentrucă procură celor cari le consultă uitarea prezentului și puțin dintr'o inofensivă demență. Acest mic grăunte de nebunie îl capătă chiar și cei cari umblă cu ele [illegible] bibliotecă și-a adunat sumedenie de volume de felul acesta, comoară pe care aurul snobilor nu ar fi putut-o scoate la lumină din fundul bojdeucilor unde zăcea. Pentru asemenea cărți trebue dragoste și râvnă întru găsirea lor căci norocul ajută întotdeauna pe cei în care sunt întrupate aceste două calități și Anatole France nu poate decât întări aceasta.

Dar dacă bibliofilia este cultivată cu stăruință, apoi această patimă nu contopește sentimentele de datorie socială pe care un om ca dânsul le are pentru cei năpăstuiți.

Și Paul Gsell relevă cu gingășie un episod din multele ce se găsesc, unde Anatole France intrat de curând în partidul comunist, își părăsește odaia caldă și cărțile lui iubite pentru sala afumată și auditoriul necioplit și sincer în fața căruia trebuia să vorbească.

II

Din „causeriile" scriitorului învățăm să-l cunoaștem și să-i înțelegem opera. Inteligența aceia sclipitoare în rezolvirea a tot felul de probleme ce i se înfățișează minții, cu o repeziciune și o varietate uimitoare, ușurința punerii la punct și exprimării limpezi a argumentării, însfârșit acea erudiție enciclopedică și acel gust artistic atât de dezvoltat, se întâlnesc în mai toate romanele, nuvelele și studiile sale critice al căror număr este într'adevăr enorm. Dar din cartea lui Gsell începi să-ți explici pricina și scopul lor, începi să înțelegi ideile și gusturile artistice ale autorului reflectate în personagiile sale precum și spiritul acela de îndoială, de scepticism ironic și îngăduitor cari e atât de caracteristic în opera lui France. S'a spus mult rău și mult bine despre atitudinea aceasta de oprire a aprobării pe care o are France față de umanitate și progresele ei; în general mai mult rău decât bine căci scepticismul este o filozofie plăcută numai oamenilor de știință, a căror viață este o continuă necredință în simțuri, și tocmai contrar privită de artiști, ce sunt fanatici credincioși ai unui ideal și cari alcătuesc în mare parte cetitorii inteligenți ai Maestrului. Căci restului de lectori și admiratori nuanța aceasta fină scapă, făcând loc interesului brut al poveștirii.

Critici erau deasemenea împărțiți asupra „scepticismului" lui France; unii îl explicau din punct de vedere social, alții din punct de vedere intelectual, alții artistic. Cea mai mare parte îl condamnau însă și într'un capitol din „Causeries" France își susține și explică cu patimă îndoiala, afirmând pentru prima dată ceva, împotriva perceptelor scepticismului.

„Sceptic! Sceptic! Insfârșit, ei mă numesc încă sceptic. Și pentru ei e cea mai grea injurie. Dar pentru mine e cea mai frumoasă dintre laude. Sceptic! Dar toți îndrumătorii gândirii franceze au fost sceptici: Rabelais, Montaigne, Molière, Voltaire, Renan... Sceptici toate spiritele mai înalte ale rasei noastre, toate acele pe care le venerez tremurând și al cărora nu sunt decât cel mai umil discipol."

Și mai departe:

„Scepticismul! S'a făcut din acest cuvânt sinonimul negației și neputinței.

„Dar marii noștri sceptici fură de obiceiu cei mai afirmativi și cei mai curajoși dintre oameni. Ei nu negară decât negația. Ei atacau tot ce fereca inteligența și voința. Ei luptară împotriva neștiinței care îndobitocea, împotriva greșelii care înăbușea, împotriva intoleranții care tiraniza, împotriva cruzimii care tortura, împotriva urii care omora".

Oare, spune Anatole France, în entuziasmul acestui izbucnind **credo**, credulitatea e o virtute? Desigur că nu, dar numai în anumite împrejurări; dealtfel orișice om într'adevăr mare are un ideal și o credință, regulă dela care n'au făcut excepție, ba dimpotrivă, nici scepticii. Fiecare a afirmat ceva cu tărie și cu destulă putere de convingere: Rabelais toleranța; Montaigne, înțelepciunea antică; Molière, sociabilitatea; Voltaire, toleranța și bunătatea, însfârșit Renan, viitorul oamenilor și al științei. Scepticismul e o armă prețioasă în lupta pentru aflarea adevărului arătând neîncetat rațiunii până unde i se întinde puterea și de el nu trebue să se lipsească orișice om ce nu voește să alunece în fanatism.

III

Lui Anatole France îi plac discuţiile variate. In intimitatea dela Villa Said se cercetau toate problemele ce preocupau sau preocupaseră cândva spiritul omenesc. Se judeca geniul lui Rabelais, revoluţia rusă, umanitarismul, literatura esperanto şi urmările războiului european. Şi France era întotdeauna sufletul discuţiei, simplu, spontan şi plin de vervă. Căci un lucru nu putea suferi France mai presus de toate; pedantismul superficial al academicienilor. France cu toate că e de atâta timp intrat în numărul „nemuritorilor" visitează foarte rar sala de şedinţe convins fiind că în orişice alt chip timpul se va pierde mai cu folosinţă decât ascultând comunicările academicienilor. Ii cunoaşte destul ca să mai creadă în ştiinţa lor şi în criteriul după care se aleg membrii acestei înalte Instituţii Chiar el după cele mărturisite discipolilor, n'a căpătat câtuşi de puţin nemurirea prin meritele sale literare ci dimpotrivă din cauze politice şi prin stăruinţa lui Ludovic Halévy.

Să nu se creadă că France exagerează lucrurile ca să ponegrească Academia franceză care dealtfel nu i-a pricinuit nici o neplăcere până acum. Despre neştiinţa revoltătoare a celor aleşi ironicul scriitor povesteşte câteva anecdote pline de duh din care rezumăm şi noi una caracteristică mai jos.

Louise Collet a fost sub al doilea imperiu soţia unui violonist dela Conservator şi amanta filozofului Victor Cousin. Fiindcă se distra compunând versuri, ceru şi obţinu dela Cousin, care avea mare trecere în mijlocul „nemuritorilor" contimporani, să o premieze Academia şi de atunci pe fiecare an frumoasa inspirată îşi primea coroana şi felicitările cuvenite. Iată însă că odată uită să potrivească cele douăzeci de strofe proaste al căror termen se sfârşea chiar în seara aceia, când Louise avea printre invitaţii ei o sumedenie de artişti şi oameni de litere. Convinsă că nu săvârşeşte întru nimic o neconştiinţiozitate, luă pe Flaubert şi Bouilhet în bibliotecă, le puse la îndemână ţigări, cognac şi serviciul de scris şapoi le comunică subiectul: **Nemurire!**

Cei doi prieteni sfătuiră îndelung în biblioteca poetei şi când, pe la orele unsprezece, Bouilhet îşi aminti de însărcinarea luată de a invoca Muzele, Flaubert îi umplu paharul. Aproape de miezul nopţii, la rugămintea asiduă a colegului său, Flaubert se pregăti să-l mulţumească şi luând dintr'un raft un volum de Lamartine deschise la întâmplare şi-i spusa: — „Copiază de aci două sute de versuri!"

In curând amfitrioana sosi zâmbitoare şi după ce ceti versurile, al căror autor de bunăseamă că îl uitase: — „Nu prea au legătură cu subiectul dar merg!"

Versurile fură prezentate Academiei, premiate, tipărite chiar în broşură dar plagiatul nu se observă căci, după cum se exprimă Anatole France, academicienii nu citesc ce premiază şi nimeni nu le mai citesc după ce sunt premiate.

(Sfârşitul în numărul viitor)

M. Eliade

CORBUL ŞI VULPEA

Jupân corbul câştigase,
Din negoţul ce-apucase,
Un bun chilipir de caş
Şi, cu el în cioc, se duse
P'un copac, unde se puse
Ca un om l'al său sălaş.
Vulpea, ca o jupâneasă
Ce cam rar o stă pe-acasă,
Iar eşise la plimbare
Şi bunul miros ce-l are,
D'ici de colo o 'ndreptă
Sub copac şi 'n sus căta.
— Jupâne corb, plecăciune!
O, Doamne, ce minune,
Dar n'are glas, ce păcat!...
Corbul, îngâmfat în sine,
Nici de cum nu-i veni bine
De mut ca să-l socotească,
Şi să-l spue în tot locul,
Lungi gâtul, cască ciocul
Şi 'ncepu să croncănească,
Caşul căzând... s'a oprit

. . . . . .

De o cracă sprijinit,
Corbul, după ce-a păţit,
Procum ştim, mai înainte,
S'a 'nvăţat acuma minte,
S'astfel cazul disputat
De o labă l'a legat.
Iară vulpea, în zadar
Aşteaptă să-i pice 'n dar
Lucrul ce-o pune 'n ispită
Cât mai iute să-l înghită,
Căci aşa pe lume este
A 'ntâmplărilor poveste:
Că, la urmă, negreşit,
Şarlatanu-i păcălit.

N. ŢINC

FIGURI PARLAMENTARE

Deputatul Cristache Tomulescu

Cu chipul înfăşurat în barbă, cu cu voce obtus de răguşită, cu înfăţişarea obosită până la deconfitură, Christache Tomulescu, îţi face impresia acelui tip de sibarit, care nu cruţă nici o clipă, fără plenitudinea ei de plăceri.

Vorbeşte rar, se aude greu ce vorbeşte; parcă fărâmă cuvintele, sub care caută să perdeluiască anume planuri,—ca să nu cred ce se spune: anume interese.

Deputatul Spiriottis

Un bătrân, care face aproape jumătate de cerc, când stă drept. Nu se aude niciodată; cred, că chiar atunci, când cere cafea la bufetul Camerii, vorbeşte... prin semne. Stă tot timpul şedinţei prezent, într'un fund de bancă, singur. N'aş putea să spun, dacă ascută ori nu: aş crede mai de grabă, că nu înţelege limba, care se vorbeşte. Votează însă cu o conştiinţiozitate identică datoriei cu care mănâncă. Iar în pauze, fumează, fumează, fumează, retras într'un scaun depărtat al sălii, unde deputaţii tranşează interesele... particulare.

Brak

Toţii abonaţii revistelor „UNIVERSUL LITERAR" „VESELIA" şi „ZIARUL ŞTIINŢELOR" participă la

MARILE PREMII

pe care Ziarul „UNIVERSUL" le oferă cititorilor săi.

Mamă şi amantă

ROMAN DE LOUIS ULBACH 17

Şi aci n'a cheltuit prea multă vorbă, n'a stăruit prea mult. A spus numai că misiunea aceasta nu-i plăcea pentru protejatul său, că ar fi voit un post mai pe aproape, de pildă la Paris dacă se poate.

— Dar n'am post la Paris — zise ministrul.

— Ei bine, o aştepte. Işi va face stagiul ascultându vă la Cameră.

— Şi primind dela d-ta doamnă, lecţii de diplomaţie.

— Poate.

Ministrul se scuză:

— Brazier mi-a cerut numirea aceasta. M'a asigurat că veţi fi încântată, că pentru d-ta va fi o surpriză plăcută.

— S'a înşelat. Diplomaţii în retragere rugiuesc repede.

— Din fericire, nimic nu e definitiv semnat, nimic n'a fost încă trimis la **Monitorul Oficial**... am să anunţ pe Brazier...

— Şi pe d. de Luzay, — adăogă implacabila victorioasă.

— Fără îndoială doamnă.

— Bietul băiat o să fie încântat că poate să rămână iar lângă mama lui!

D-na de Gremilly dete adresa dela ţară a lui Filip, **primi din** partea ministrului încredinţarea că tânărul ei protejat nu va fi numit decât cu ştiinţa ei, că până atunci ministrul îl ataşează la cabinetul lui, fără grad precis şi mulţumind se retrase satisfăcută, nesurâzând triumfător decât când fu în trăsură.

Va vedea fugarul acesta dacă o să mai plece din Paris şi dacă poate obţine aşa lesne dela ea libertatea!

Cât despre Brazier să ia seama!

Şi tocmai în ziua aceea, d. Brazier pe care ministrul îi pusese în curent cu ceia ce se întâmplase, ţinu cu orice preţ sau să ceară personal scuze sau să se explice cu d-na de Gremilly.

Aceasta, văzându-l intrând la ea, avu de o cam dată intenţia să-i zică:

— Erai gata să-mi omori nepoata.

Dar se gândi că apărându-se prea mult, ar proclama o iubire pe care nu vrea s'o consacre şi de aceia nu vorbi de boala Louisei, ci se mărgini să'l ia puţin în bătaie de joc pe diplomat asupra procedeurilor sale diplomatice cam pripite.

— Credeam că băiatul acesta are nevoie să se mai plimbe — zise diplomatul cu veşnica-i voioşie, fără să se gândească la înţelesul cuvintelor.

— Te înşelai; locul care-i convine e Parisul şi n'are de ce să'l părăsească.

— Dar atunci, de ce nu mi-a spus aşa?

— N'a îndrăznit şi mi-ai dat de lucru cu proiectul d-tale...

— S'a plâns de mine?

— Filip nu se plânge niciodată de nimeni...

— Dar din propriu-i îndemn revine asupra hotărîrei lui?

— Ce? era aşa de hotărît?... Drept vorbind, l'am ajutat şi eu puţin.

— Cu toate acestea, deunăzi seara, plecând de aci, îmi dase cuvântul lui!

— Era probabil rău dispus.

— Dar d-ra Louise ce zice?

D-na de Gremilly făcu pe mirata:

— Dar întru cât aceasta o priveşte pe Louise?... N'am obicei s'o consult.

— Imi închipuiam că d. de Luzay îi ceruse sfatul...

— Te-ai înşelat.

— Ieşind de la ministru, am scris d-lui Filip.

— A făcut foarte bine. Asta mă scuteşte să l mai cert pentru complotul ce-a încercat.

— I-am spus să se înapoieze numai decât.

— Fii sigur că n'are să vie numai decât. Ii merge prea bine acolo sub mângâierele materne. N'am să'l chem înapoi.

— Eşti supărată pe mine?

— Nu; ai planul d-tale şi încerci să'l pui în aplicare; numai bagă de seamă că nu l'am aprobat.

D. Brazier fu mai emoţionat decât trebue să fie un diplomat.

— Planul meu — zise roşind puţin — îl va pune bine?... Nu vi l'am spus niciodată.

Câte-va hazuri

Rezon !...

— Sport ? ce sport ? ai înebunit cu sportul !... Uite-te la mine... eu am făcut sport ? Slavă Domnului !...

Indiscreţie

— Ce ruşinos lucru spionajul !... uite pe cucoana cum îi scotoceşte în buzunarul hainei boerului...

— In întregime ?... nu, dar ceea ce mi-ai spus din el, m'a făcut să ghicesc restul.

D. Brazier schiţă un surâs rugător.

— Dacă n'am ştiut să vă fiu pe plac, de sigur că sunt un prost.

— Nu eşti un prost ; eşti un om care abuzezi de îndemânare. De ce nu mi-ai fi pe plac ? Sunt şi eu glumeaţă şi-mi plac glumeţii inteligenţi.

— Iţi râzi de mine.

— In locul meu ce-ai face ?

Ea râdea cu râsul acela monden, luminos, care nu lasă să se vadă nimic, dar care luminează totul.

D. Brazier o privi cu o profundă atenţie şi avu percepţia vagă, sentimentul confuz al secretului. Demersul decisiv şi grabnic al d-nei de Gremilly nu părea a fi numai actul unei întoarce. Totuşi, ca om de lume, ca diplomat, crezu de cuviinţă să nu lase nimic de bănuit: instinctul îl împingea de câteva zile pe o urmă care părea că se desemnează. Pregătind plecarea aceasta fără ştirea d-nei de Gremilly, voise în aparenţă să scape pe femeia aceasta superioară de o îndeletnicire materna care-i tăia lui drumul către ea. Luptase oare fără să ştie, împotriva unei piedici mai serioase ? Asta o s'o vadă mai târziu, căci avea vreme.

Se asociă cu dragă inimă la glumele frumoasei lui tovarăşe de vorbă şi părăsi pe d-na de Gremilly reînoindu-i sentimentele de admiraţie şi afecţiune.

— Dacă e ceva adevărat din ce bănuesc — îşi zise el — am să aflu mâine când se va înapoia Filip.

IX

Filip nu se înapoiă nici a doua zi, nici a treia zi, nici în cursul săptămânii.

D. Brazier fu foarte surprins de absenţa aceasta, dar nu vrea nici să pară mirat de tăcerea tânărului, nici să-i scrie a doua oară. De aceia crezu de prisos să se mai ducă pe la d-na de Gremilly.

Intâ'ni pe prietenul lui Filip, pe George Moncamp. Dar acesta, fără să îi pătruns proiectele d-lui Brazier asupra frumoasei văduve, era depozitarul unui prea mare secret, spre a nu şti să evite întrebările şi să se menţină într'o inviolabilă discreţie.

— Dacă Filip prelungeşte şederea la mama lui — îi zise George — mă duc să'l iau. Călătoria aceasta ca pitoresc, fireşte, n'are a face cu cea de la Haïti, dar ca mulţumire o 'ntrece. Ceea ce ne-a făcut să nu ne hotărâm, între altele este şi drumul pe mare ; se pare că nu prea e îmbietor pe vremea aceasta.

Brazier se uita pieziş la George Moncamp care cu deosebire când vrea să glumească, lua un aer foarte serios.

— Oare — gândi el — şi ăsta îşi râde de mine ?

Mirarea era egală şi la d-na de Gremilly, dar amestecată cu o îngrijorare teribilă, căci ea era în drept s'aştepte o scrisoare de rămas bun, de căinţă, de durere.

De pe urma telegramei ministeriale şi de pe urma scrisorii lui Brazier, Filip era înştiinţat că iubita lui nu voia să-l părăsească. Atunci, de revoltă ? Era în afară de ori-ce îndoială ca Filip, inima aceasta nobilă, spiritul acesta delicat, să fie în stare să se supere ca un copil. Dacă mai iubea încă pe Jeanne de Gremilly, trebuia să se întoarcă ; dacă n'o mai iubea, de ce nu da nici un semn de supunere sau era prea mândru ca să amâne mai mult de câteva zile o explicaţie categorică. In sfârşit, iubea sau n'o iubea pe Louise de Courlieu ?

Dar dacă ar fi fost bolnav ! Era presupunerea cea mai lesne de admis, dar nu şi cea mai veridică. D-na de Gremilly avu o clipă idea să meargă să se încredinţeze prin ea însăşi de adevăr. Gândul i se opri chiar un minut la ideia să meargă să se încredinţeze prin ea însăşi de adevăr, i se opri chiar un minut la idea de a cere ospitalitate la muma pe care o trădase şi pe care ar trăda-o mai departe, venind chiar la ea în casă să-i dispute copilul.

(Va urma)

Citiţi ziarul

Ştiinţelor şi Călătoriilor

Care apare în fiecare Marţi

VIZITAŢI

Cinema „VLAICU"

RULEAZA:

Filmele cele mai frumoase şi instructive

BIBLIOTECA CENTRALĂ „ASOCIAȚIUNII” SIBIIU

ANUL XL. — No. 7. 2 lei exemplarul Duminică 17 Februarie 1924

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. în străinătate pe un an 200 lei.

O dramă în văzduh

(Vezi explicația în pagina 5 și 6)

Chopin şi George Sand

George Sand a cunoscut pe Chopin prin intermediul lui Liszt şi a d-nei d'Agoult. La 28 Martie 1837, George Sand scrie lui Liszt, dela Nohant :

„Spune-i lui Chopin că-l rog să vă însoţească, că Maria nu poate să trăiască fără dânsul şi că eu îl ador".

La 5 Aprilie, ea scrie d-nei d'Arnoult :

„Spune-i lui Chopin că-l idolatrez".

D-na Arnoult şi-a îndeplinit oare această însărcinare ?

Ceia ce e sigur, e că ea îi răspunde :

„Chopin tuşeşte cu o nesfârşită graţie. El e un om nehotărât. La el numai tusea e permanentă".

Această răutate feroce e numai femeiască.

◆

La epoca când pătrunse în existenţa lui George Sand. Chopin, compozitorul şi artistul favorit al saloanelor pariziene era pianistul la modă. Avea 27 de ani, căci s'a născut în 1810.

Succesul — care nu reuşeşte nicăiri ca la Paris — vine artistului ; a cărei măestrie delicată de a cânta la piano se potrivia de minune cu dimensiunile şi atmosfera unui salon. El spunea lui Liszt că mulţimea îl intimida, că se simţia asfixiat de acele răsuflări grăbite, paralizat de acele priviri curioase. Şi adăoga :

— D-ta eşti destinat pentru aceasta, căci, când nu-ţi câştigi publicul, ai cu ce să-l asomezi.

Chopin era sărbătorit. Slab şi bolnav, el a fost totdeauna mângâiat şi îngrijit. A crescut într'un interior de familie unită, liniştită, în unul din acele medii modeste, unde toate amănuntele vieţei zilnice sunt relevate printr'o firească distincţie de sentimente. Prinţul Radzivill s'a ocupat cu educaţia sa. Chopin a fost primit de timpuriu în cercurile cele mai aristocratice, şi cele mai vestite frumuseţi au zâmbit adolescenţei sale. El a fost fermecat şi de viaţa de lume şi de dulcile influenţi feminine. Se simţia de îndată că Chopin e un om bine crescut. Acest lucru se observa, chiar la pianişti. El apărea cu cravată elegantă, cu mănuşi albe, — mănuşi a la Chopin. — cu înfăţişarea puţin melancolică. Se ştia că e bolnav. I-se cunoştea o poveste sau o legendă de amor nenorocit. El iubise, în Polonia, pe o tânără fată care i-a fost refuzată.

I-se găsea asemănarea cu muzica sa, al cărei frază visătoare şi melancolică părea că pluteşte în jurul fiinţei sale tânără şi palidă. Astfel era farmecul melancoliei care se răspândea atât din fiinţa cât şi din opera sa şi care, subtil, se insinua în inimi.

◆

Chopin nu se gândea de loc să intre în raporturi cu Lélia (George Sand). Nu-i plăcea femeile-autor. Şi ea îi inspira puţin frică. Liszt, care trebuia să ştie ce trebuia să se întâmple, de oarece el i-a prezentat unul altuia, scrie, în biografia lui Chopin, că artistul senzitiv şi uşor de înspământat se temea de această femeie mai mult de cât de alte femei de ea care, ca o preoteasă din Delfi, spunea atâtea lucruri pe care altele nu ştiau să le spue.

El evita, întârzia întâlnirea. D-na Sand nu ştia de această frică de silf. Ea a fost aceia care a venit la dânsul. E uşor de înţeles prin ce i-a plăcut el. A fost, la început, prin aceleaşi motive care-l făceau să fie căutat de toate femeile, dar şi prin deosebirea naturilor lor. Ea era în toată puterea expansivă şi exuberantă. El era discret, misterios, se pare că caracterul polonez consistă în a se împrumuta fără să se dea vre-odată ; şi unul din prietenii lui Chopin spunea despre dânsul :

— Chopin e mai Polonez de cât Polonia.

Acest contrast chiar poate să fie o atracţie. Să se adaoge că George Sand era foarte sensibilă la farmecile muzicei. Insă, ceia-ce văzu ea mai ales la Chopin, a fost tipul „artistului" aşa cum îl concepea ea, visător, pierdut în noroi, incapabil de orice activitate practică, „amantul imposibilului". Şi apoi, a fost bolnavul. N'a fost ea care, la plecarea lui Musset şi după nopţile atroce petrecute la căpătâiul lui, îi scria din Veneţia :

„Pe cine voi mai avea acum să îngrijesc ?

Trebue să se spue că George Sand l-a îngrijit cum ştia ea să îngrijească, cu un devotament admirabil. Insă dacă ea a continuat să vegheze asupra aceluia pe care-l numea, cu o bunătate cam sinistră, „bolnavul ei obiş vru", în curând farmecul s'a risipit. Contrastul a două naturi poate să atragă la început ; aceasta însă nu durează mult, şi, primul entuziasm tercut, acest contrast îşi are efectul său logic, care desparte. Aceasta e părerea pe care Liszt şi o exprimă sub o formă puţin cam barocă, care însă nu e lipsită de energie. El semnalează tot ce era „incompatibil, diametral opus, antipatic între aceste două naturi cari păreau că nu s'au pătruns printr'o atracţie subită şi factice de cât ca să întrebuinţeze lungi sforţări pentru a se respinge cu toată puterea unei dureri nespuse şi a unei plictiseli vehementă". Caracterul lui Chopin, cu progresele boalei sale, s'a înăsprit, şi după spusa lui George Sand, „Chopin supărat, era înspăimântător." Nu era lipsit de spirit şi se pricepea că persifleze pe acei cari nu-i plăceau. Să adăogăm că Solange şi Mauriciu (copii lui Sand) s'au făcut mari, ceia-ce făcea situaţia puţin delicată.

◆

In anul 1847, care a fost anul ruptu-rei, şi înainte ca ruptura să se fi consumat, George Sand publică un roman intitulat „*Lucrezia Floriani*", unde a schiţat, sub numele prinţului Carol, un portret de al lui Chopin. Ea s'a apărat de acest lucru, de sigur. Contimporanii însă nu s'au înşelat în privinţa aceasta. In biografia lui, Chopin s'a recunoscut în eroul din acest roman. Şi dovadă despre aceasta, e că el s'a supărat. La drept vorbind, portretul n'avea nimic jignitor. Iată câteva trăsături ale acestui portret : „Dulce, sensibil, în toate, el avea, la vârsta de 15 ani, toate gingăşiile adolescenţei adăogate la seriozitatea vrâstei mature. El a rămas delicat la corp ca şi la spirit. Această lipsă de desvoltare muscular însă, a avut avantagiul de a-şi conserva o frumuseţe fermecă-

FINAL

Nici astă seară n'o să viu.
Citeşte cel din urmă cânt ce-ţi scriu...

Acum când asfinţeşte lumina ce-aurise
In sufletele noastre un basm trist şi bizar
Desprind din vălmăşagul stăruitor de vise
Un vers, ce-ţi recitasem, cu pleoapele închise
In ceasu-acela rar...

Dar azi flutură jalnic la ssufletului poarta
Negre flamuri de doliu
Şi gândul înfăşoară în recele-i linţoliu
Iubirea noastră moartă.

Iubirea noastră... Vis furat din ţări albastre
O floare rară strânsă de lutul dintr'o glastră.
Iubirea noastră... Mugur de trandafir ce-nmoaie
Nainte de-aşi trimete parfumul către Soare.
...Rămâi în urmă-i doruri...
De arsura lor nebună

Ne-om sbuciuma zadarnic în nopţile cu lună
Şi până 'n clipa 'n care s'o stinge abusul vis
Ne-o chinui fantama iubirei ce am ucis...

Gabriella I. Anastasiu-Vuculescu

toare... Această frumusețe era aceia a acelor creaturi ideale pe care poezia evului-mediu o punea la împodobirea templelor creștine... Nimic nu era mai curat și mai exaltat, în acelaș tip, decât gândirile sale... Veșnic pierdut în reveriile sale, nu avea simțul realității..."

Iată, acum, superba sa politeță, acea finețâ și acea nervozitate cărora le datora un fel de divinație și după cum trebue, pentru ca un portret să fie viu, ca oare-cari defecte să întovărășească oare-cari calități, nu s'a uitat să se noteze și acel mister în care se aducea prințul ori-de câte ori sensibilitatea sa era jignită, nici firea lui susceptibilă:

„El avea spirit în mod prodigios; era de o fineță subtilă, ironică, o mică veselie copilărească și batjocoritoare".

In definitiv, deci, dacă era o glorie pentru prințul Carol de a semăna cu Chopin de a fi modelul după care a fost descrisă această figură neurastenică foarte distinsă.

Petru T. Gâdei

I-imi cea deșteaptă

— Poveste japoneză —

Intr'o provincie a Japoniei, anume Sin-Sin, trăia odată un om care avea, singura lui avere, o maimuță, al cărui nume era I-imi.

Maimuța era foarte deșteaptă și învățase fel de fel de glume și jocuri pentru care stăpână-sa scotea părăluțe bune. Umbla cu I-imi prin toate locurile și cum găsea câțiva oameni adunați la un loc, numai de cât punea maimuța lui să joace, să alerge, să glumească și să arate diferitele exerciții grele pe care ea le cunoștea.

Oamenii râdeau cu poftă și se mirau de toate câte le vedeau, iar când stăpânul maimuței, după terminarea reprezentației, întindea farfurioara lui de lemn, curgeau numai monede de argint, iar câte o dată se vedea și aur. Astfel merseră lucrurile mai mulți ani și stăpânul strânse o avere frumușică. Insă toate au un sfârșit în lumea aceasta.

Maimuța îmbătrâni și își pierdu voioșia de altă dată, iar cu timpul din ce în ce mai greu își făcea jocurile ei distractive.

Aurul nu se mai văzu niciodată, pe fundul talerului, monedele de argint foarte puține, iar cele de aramă deveneau din ce în ce mai rare.

Intr'o zi însă, stăpânul veni acasă cu farfuria goală și, fiind cu totul supărat de acest lucru, și din cauza acestei supărări neputând vedea lucrurile în adevărata lor lumină, ne mai ținând seamă de serviciul lung și credincios al maimuței, el zise soției sale: „Mâine să te duci la abator și să spui măcelarului să vină până aici".

„— Ascultă bărbate, zise femeia foarte mirată, pentru ce ai nevoie de măcelar ca să vină la noi, ce vrei să-ți facă?"

Atunci soțul răspunse: „Nu mai are nici un rost ca să-mi mai stric picioarele de geaba umblând cu strâmbătura asta de maimuță, căci ea nu mai este în stare să facă nimic. Rândul trecut cu toate că i-am tras vreo câteva ciomege pe spinare, cu toate astea tot n'a vrut să joace cum se cade, și acum m'am hotărît să o vând măcelarului căci tot vom lua ceva parale pe ea".

I-imi, care se afla în odaia vecină, auzi cu groază toată această conversațiune.

Sărăcuța înțelegând intențiunea stăpânului său își zise în sine: „cu drept cuvânt stăpânul meu este neomenos, căci după ce l'am servit atâția ani cu credință în cât eu i-am făcut toată averea pe care o are, acum când sunt bătrână și nu mai am putere ca să continui mai departe serviciul, în loc să mă lase să-mi sfârșesc ultimele zile în liniște, el voiește să mă vânză măcelarului care cu siguranță că mă va tăia și da carnea mea spre a fi mâncată. Vai de mine și de mine ce o să mă fac eu? Dar stai că mi-a venit în minte o ideie fericită. Mi-se pare că în pădure, nu departe de aici, locuiește un mistreț renumit prin înțelepciunea lui. Dacă aș merge la el ca să-i vorbesc și să-i povestesc soarta mea, poate îmi va da vreun sfat bun. Insă nu era timp de pierdut și sărmana I-imi se strecură ușor ieșind din casă și o luă la fugă în spre pădure ca să caute pe mistrețul cel înțelept.

Avu noroc că numai de cât găsi pe marele filosof mistreț căruia îi grăi astfel: „Prea sti-

AMPHION

de LEONTIN ILIESCU

I

Odinioară — vremuri din poveşti —
Pe când visa şi pe pământ iubirea,
Era senină ca şi astăzi firea
In nopţi de Mai, sub candele cereşti.

Pe-atuncia cântăreţi dumnezeeşti
Se pogorau din cer, iar omenirea
Işi înălţa nevinovat privirea
Spre-aceşti trimişi de sus cu mândre veşti.

Pe-atunci trăia pe lume Amphion,
Superb ca Bancis, ca Philemon,
Iar lira lui cântă eterne visuri.

Şi Amphion visă ca şi Orfeu,
Prin lira lui grăia chiar Dumnezeu,
Stăpân pe culmi, puternic pe abisuri.

II

Cânta atât de dulce vrăjitorul
Că pietrele în cale-i se mişcară
Şi pietrele din voia lor durură
Cetatea 'n care stăpâneşte dorul.

Cetăţi după cetăţi se ridicară,
Dar nimeni nu vedea pe Ziditorul...
Cântă atât de mândru visătorul
Că-l ascultau şi lanuri, şi isvoară...

Iar muritorii toţi se minunară
Că nu suflă nici unde Ziditorul
Şi cerului cu ochii se rugară.

Ca din senin de-odată ei simţiră
Fiori de fluri — le-aduse vrăjitorul?
Şi oamenii de-atucia se iubiră...

III

Şi 'n mine cântă astăzi vrăjitorul
Iar inima-mi de dragul lui palpită,
Şi parcă primăvara înflorită
Şi-a strâns din flori în mine tot soborul.

Ce dar visează 'n sufletul meu dorul!...
E-o 'mprăştiere dulce, infinită,
De sărutări... e firea 'ntinerită
...Şi parcă 'n mine şi-a 'ntrupat fiorul.

Ca pietrele lui Amphion — iluzii
Se strâng din voia lor ca să ridice
O cetăţue de iubire muzii.

Şi se înalţă spre etern cetatea
De vis de asupra unei lumi pitice
Ca să-i strivească lumii răutatea...

IV

Ca Amphion, într'aripat de visuri,
Am vrut să 'nalţ vieţii creatoare,
Un templu de iubire visătoare
Din voia celui ce-i stăpân pe-abisuri.

Dar cine — asrultă — a cerului chemare
Când omul azi e înecat în rele,
Când sufletul e surghiuit din stele,
Când lumea e a lăcrimilor mare?

Eu astăzi cânt de dragul unei umbre
Şi trec prin clipe stranii, grele, sumbre,
Şi nimeni parcă nu-mi pricepe dorul.

De-ar fi să nu-mi pricepi nici tu cuvântul,
Atunci şi lira-mi şi-ar sfârşi avântul
Iar Amphion şi-ar lua din lume sborul...

OSCAR WILDE

CASA CURTEZANEI [1]

Noua remuşcare

Păcatul este al zieu; nu înţelesesem.

Astfel, deci, muzica este prizonieră în ascunzişul ei. Abia dacă, din vreme 'n vreme, atingerea trecătoare a unui val chinuieşte, cu mişcările-i fără sfârşit, acest ţărm sterp. Şi în adâncul pustiit al acestui ţinut, Vara şi-a săpat un mormânt atât de adânc, încât salcia cea de plumb abia dacă îndrăzneşte să implore iernei, vântului tălos, o floare de argint. Dar cine-i cel ce vine pe acest ţărm? (Nu, iubirea mea, ridică ochii şi admiră). Cine-i cel ce vine de la Miază-Zi, în vesminte colorate?

E Maestrul pe care l-ai descoperit, el va culege trandafirii ce încă n'au fost smulşi gurii tale, iar eu voiu rămâne, ca şi mai înainte, plângând, închinându-mă.

[1] Vezi „Universul Literar" numărul precedent

Traducerea acestor poeme ale lui Oscar Wilde e datorită d-lui *M. Negru.*

mate d-le mistreţ, faima înţelepciunei dv. a străbătut toată lumea, şi eu care sunt acum într'o situaţie foarte nenorocită, am venit ca să vă cer un sfat. Şi ea îi povesti toată pătania ei.

Bătrânul mistreţ, auzind laudele maimuţei, îşi linse mulţumit râtul său rotund şi se hotărî ca să-i vină într'ajutor.

După ce filosoful pădurii stătu un moment pe gânduri, zise: „Maimuţă dragă, nu este tocmai uşor de a descurca o situaţie aşa de grea ca a ta, eu însă tot voi încerca să fac ceva. Mai întâi spune-mi, nu cumva stăpânul tău are vreun copilaş mic?

— „Cum să n'aibă? Da, are un băeţaş drăguţ de vreo doi ani, pe care mama sa îl scoate afară înainte de a se apuca de gospodărie".

— „Bine. Atunci eu voi veni de vreme acolo şi voi păndi momentul prielnic pentru a apuca pe copil, după care voi fugi cu el în pădure".

— „Vai de mine! Şi apoi, întrebă I-imi?"

— „Mama copilaşului se va înspăimânta, iar ceilalţi cu toţii îşi vor pierde, la început, capul. Atunci tu vei alerga repede după mine şi când voi intra în pădure eu îţi voi da numai de cât copilaşul, pe care îl vei duce acasă şi-l vei înapoia mamei sale. Cred că după această faptă ei nu vor mai fi în stare să te mai vândă măcelarului.

I-imi fu încântată de sfatul dat şi mulţumi din toată inima prea înţeleptului sfetnic. Apoi se întoarse acasă unde până dimineaţă nu-şi găsi locul din cauza neliniştei, căci vă puteţi închipui că ea acum făcea pasul cel mai mare de care depindea soarta şi chiar viaţa ei. Va reuşi sau nu va reuşi furtul?

A doua zi sărmana I-imi se sculă foarte de dimineaţă şi aşteptând momentul critic, îşi chinuia gândurile în tot felul de chipuri cum avea să decurgă reprezentaţia. Timpul trecea foarte greu, când în sfârşit femeia se sculă şi totul merse aşa după cum prezisese mistreţul

După obiceiul ei, mama scoase leagănul cu copilaşul afară şi se întoarse în casă pentru a-şi vedea de gospodărie. Copilaşul se bucura şi râdea la petele Soarelui care, trecând printre frunzele copacului, jucau pe toate obiectele.

Deodată el auzi un sgomot şi scoase nu ţipăt de spaimă. Mama sa speriată veni într'un suflet că să vază ce s'a întâmplat scumpului ei copilaş. Dar vai ce nenorocire! Ea găsi leagănul gol, iar copilaşul ţipa în gura unui mistreţ uriaş, care trecând prin poarta curţii, fugea cu prada sa în spre pădure.

Cu mâinile ridicate spre cer şi ţipând cu disperare, aleargă femeia în camera unde dormea bărbatul său. Acesta se sculă se aşeză în pat şi începu a-şi freca ochii lipiţi de somn. El nu prea înţelese ce muşcase pe femeia lui de se văicăreà aşa. Numai după ce femeia lui reuşi să-i explice ceea ce se întâmplase cu copilaşul lor, numai atunci el se hotărî să iasă la poartă, însă mistreţul era prea departe. Dar iată că el vede că în urma mistreţului alerga maimuţa într'o fugă nebună, şi el se miră foarte mult de vitejia acesteia.

După câtva timp I-imi se întoarse acasă cu băeţaşul pe care îl purta în braţele sale. Bucuria şi recunoştinţa celor doi soţi nu mai cunoscuseră margini:

— „Şi pe acest amic al nostru, tu prost şi fără inimă, ai vrut să-l vinzi, strigă femeia. Dacă n'ar fi fost I-imi, noi am fi pierdut cu siguranţă copilaşul nostru.

— „De astă-dată tu ai avut dreptate nevastă, răspunse bărbatul, luând copilaşul din braţele maimuţei şi ducându-l în casă. Când va veni măcelarul să-i spui că nu mai avem nevoie de serviciul său. Iar acum dă-ne o mâncare bună ca să cinstim şi pe I-imi.

Când măcelarul sosi i-se comandă o bucată de carne bună pentru masa de seară.

I-imi în urma celor petrecute, îşi căpătă o soartă mai bună şi viaţa ei continuă a fi liniştită în casa acestor oameni cari erau acum amicii ei, fără a-i mai da ciomege pe spinare.

Tradus din suedeză de

D. şi N. Teodosiu

O curiozitate

Atât de mare importanţă se dădea castităţei trupeşti în vechime şi binefacerilor ei în domeniul intelectual, încât aproape şase secole, la Universitatea din Paris, nici un om căsătorit nu era primit în vreuna din Facultăţile ei. Inainte de a libera licenţa „*în arte*" cancelarul cerea postulantului acest jurământ: „*Jurate quod non estis matrimonaliter conjucti*" şi în ziua de 29 Aprilie 1566 câţi-va oameni căsătoriţi introducându-se în Universitate, cu ocazia războaelor civile, ei au fost brutal isgoniţi şi pe depsiţi.

G.

Un pictor mare rus

I. N. Kramski

Acei cari au fost prin Basarabia şi au intrat prin casele gospodarilor din oraşe şi de pe la sate, prin casele învăţătorilor, preoţilor, micilor proprietari şi negustori nu se poate să nu fi văzut în perete unul din cele două tablouri ale lui Kramskî „*Hristos în pustiu*" sau „*Durere nepotolită*". Ele sunt atât de mult reproduse, aşa de răspândite în toate casele, încât, cum spun, cu greu vei găsi o casă rusească în care să nu găseşti o reproducere după aceste tablouri.

Şi Kramski nu este dintre pictorî tineri şi la modă. Au trecut treizeci şi ceva de ani de când a murit. Şi el a murit ca om în vârstă, aşa că este aproape o jumătate de veac de când lucrările lui aşa de iubite au fost concepute şi realizate.

I. Kramski: Hristos în deşert.

Ceace le face însă să fie şi astăzi căutate e prea mult omenescul care

este în ele In care familie nu s'a perdut un copil; care este mama care n'a perdut îngeraşul drăgălaş care îi făgăduia atâtea lucruri, pentru ca să nu existe o casă în care tabloul lui Kramski care reprezinta desesperarea mamei în faţa sicriului copilului să nu deştepte amintiri şi să consoleze o durere.

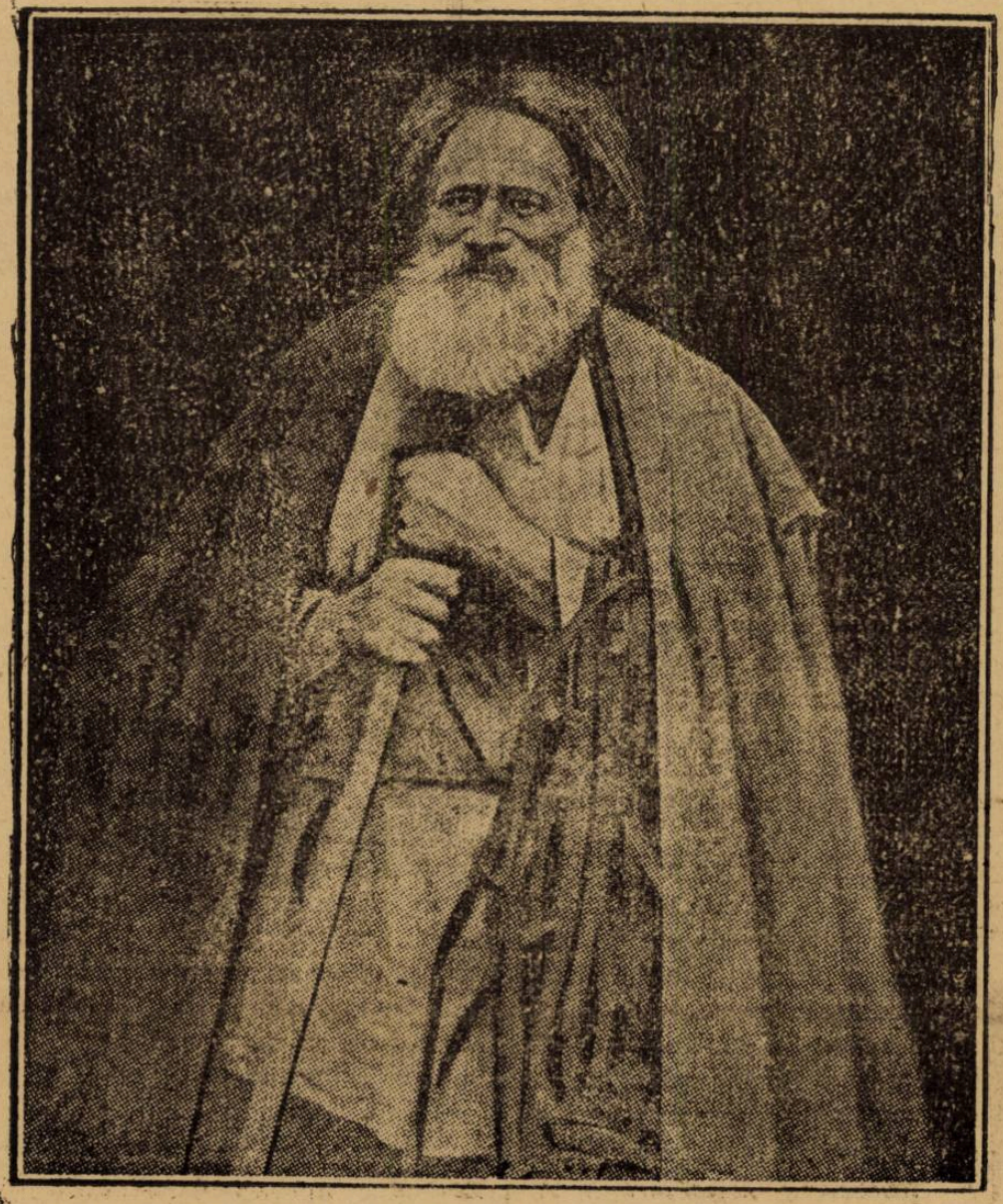

I. Kramski: Bătrânul.

Şi cine n'a stat la îndoială în viaţa lui asupra credinţei şi puterei ei şi nu s'a întrebat ce va fi dincolo de moarte şi ce trebuie să facem ca viaţa de aci să fie în deplin acord cu făgăduelile şi amintirile celei de mâine? Mai fiecare din noi! Aceiaşi îndoială şi şovăire înainte de a-şi începe apostolatul său a avut-o şi Hristos şi Kramski a prins admirabil această pagină din viaţa Mântuitorului în deşert. De acea ne este atât de aproape şi Hristos cum este tabloul lui Kramski, căci în el găsim tot omenescul nostru.

Kramski n'a fost numai un portretist admirabil, care prindea viaţa de pe faţa omului în toate amănuntele ei, cum rar portretist reuşeşte dar a fost şi un adânc cunoscător al sufletului omenesc.

El cerea dela artă un cuprins adânc o apropiere intimă, de sufletul omului. Numai acele opere de artă, spunea el, au valoare, care se apropie direct de tainele sufletului şi inimei şi cu care omul se confundă şi începe să le iubească tot mai mult şi mai mult. Cartea pe care nu o putem lăpăda din mână, tabloul de care nu ne putem îndepărta şi vrem să le avem vecinic lângă noi ca pe nişte prieteni şi consolatori se pot numi într'adevăr opere de artă.

Arta, spunea Kramski, trebuie să ducă la desăvârşirea omului. Şi din acest punct de vedere şi în cea ce priveşte concepţiile lui filosofice despre artă, el era aproape de *Lev Tolstoi*. El este tot aşa de artist-cugetător cum era şi patriarhul dela Jasnaia Poliana. Şi el ca şi Tolstoi ştia să târască lumea după el, s'aibă pretutindeni proseliţi. De acea, spun, e rară casa acea rusească unde n'atârnă unul din tablourile lui populare în nenumăratele reproduceri cari au apărut.

Viaţa lui externă e bogată în întâmplări. Născut în 1837 dintr'o familie de mici funcţionari, talentul pentru desemn s'a desvoltat din copilărie, dar multă vreme a trebuit să se zbată ca să poată ajunge să se îndeletnicească cu arta sa. Academia de belle arte din Petrograd nu o termină neputând tolera rutina profesorilor săi şi-şi face singur drum în lume. Fondator a două cercuri artistice care au jucat un rol mare în lumea culturală rusească, el a contribuit şi cu scrisul la răspândirea gustului pentru frumos.

El a pictat mai bine de 40 de tablouri şi 700 de portrete. Din portretele lui celebre sunt acelea ale lui *L. Tolstoi*, *Necrasov*, *Grigorovici*, *Suvoriu* şi a multor persoane din lumea mare.

Dar cele mai cunoscute şi răspândite lucrări sunt acelea de care am amintit mai sus, şi care, după cum spun, rare ori lipsesc din vr'o casă, dacă nu sub forma de tablou, cel puţin sub forma unei cărţi postale în albumul familial.

Dr. I. Duscian

O dramă în văzduh

de Marcel Level

— Vezi ilustraţia din pag. I —

La 1 Iunie, la ora 9 dimineaţa, balonul nostru sferic „CENTAURUL", era gata de plecare. Un vânt uşor dela răsărit făcea să tresară frunzele copacilor. Am făcut din nou repede inventarul lucrurilor pe care le luam. Nu ne lipsea nimic, nici măcar tradiţionala sticlă de şampanie pe care urma s'o bem în văzduh în cinstea tovarăşului meu de călătorie, care trebuia să facă prima lui ascensiune. Din când în când, mă uitam cu coada ochiului, la prietenul meu încercând să citesc pe pe faţa lui emoţiile-i fugitive. El îmi zise însă zâmbind:

— Fii fără teamă, voi fi la înălţime.

In sfârşit sosi şi ora plecării.

Ne-am suit în nacelă şi peste câteva clipe, când totul fu gata, balonul se înălţă spre cer; în timpul acesta prietenul meu plecat pe nacelă, striga publicului entuziasmat care ne privea de jos: *La revedere! Pe curând!*

Cu timpul însă exclamaţiile celor de jos nu se mai auziră, de oarece balonul urcându-se cu o repeziciune nespusă, plutea acum în aer la câteva sute de metrii.

— Te simţi bine? am întrebat pe prietenul meu, care privea fermecat decorul care se desfăşura înaintea privirilor lui.

El se întoarse spre mine şi privindu-mă drept în faţă:

— Da, mă simt nespus de bine... Ce privelişte feerică. Iţi datoresc cea mai grozavă şi plăcută senzaţie a vieţei mele... Nici odată n'o să-mi mai fie dat să văd un spectacol mai măreţ.

*

Oraşele nu mai erau acum decât pete. Străzile, pieţele, parcurile şi fluviile păreau simple linii drepte. O simetrie desăvârşită se desfăşura pretutindeni şi noi ne avântam în aer la o înălţime în care nici curenţii aerieni nu mai agitau atmosfera.

Prietenul meu se interesa acum de mersul balonului.

— La ce înălţime ne aflăm?

Am consultat barometrul:

— Două mii opt sute metri.

Prietenul meu repetă fraza în şoaptă ca şi cum ar fi vorbit cu el însu-şi, apoi adăuga cu teamă dar şi cu oarecare mândrie :

— Două mii optsute metri. Praf ne-am face dacă am cădea dela înălţimea asta.

—E prea puţin probabil să cădem, — aşa că putem fi foarte liniştiţi... Dar nu cumva ţi-e teamă ?

— Mie ? Ce ideie, dragă.

Prietenul meu tăcu. Soarele era acum deasupra capetelor noastre. O senzaţie de uitare, de linişte ne împresură, — în vreme ce în jurul nostru, deasupra şi dedesuptul nostru, cerul îşi desfăşură întinderea lui care ne păru nesfârşită. Trecură astfel câteva ore în răstimpul cărora nu ne-am spus o vorbă, preocupaţi fiecare cu spectacolul măreţ al naturei.

In răstimpul acesta balonul nostru urca necontenit. Am consultat barometrul.

— Cât ? făcu prietenul meu.

— Patru mii nouă sute... Ţi-e sete? Nu vrei un pahar de şampanie ?

El clătină capul.

— Nu, dă-mi numai puţină apă.

După ce bău l'am întrebat :

— Cum te simţi ?

— Bine... Văd că ne urcăm...

Nu ştiu dacă era numai o părere, dar glasul lui mi se păru că vine de foarte departe.

Peste o clipă el mă întrebă iară.

— La ce înălţime ne aflăm ?

— Şease mii trei sute.

Simţeam că un fel de moleşeală îmi năpădea creierul, un fel de beţie vagă, un somn greoi împotriva căruia mi-era greu să lupt.

Vedeam lumina zilei, auzeam răsuflarea sacadată a prietenului meu, totuşi mă simţeam ameţit. Frigul mă pătrundea puţin câte puţin...

Cu toate astea mai păstram încă puterea de gândire şi mi-am dat seama că trebuie neapărat să coborâm. N'am avut însă puterea să întind mâna până la supapă şi am rostit doar : „suntem pierduţi" ; înainte de a leşina.

•

Când mi-am venit în fire, am resimţit o senzaţie plăcută.

Mi-am trecut mâna pe faţă şi-am constatat cu mirare că era pătată cu sânge... Se vede că în timpul leşinului mă năpădise sângele pe gură şi pe urechi ; deodată însă m'am uitat la prietenul meu, care zăcea întins pe jos în nacelă, fără să dea nici un semn de viaţă. L'am stirgat de câteva ori: Petre, Petre; dar el nu-mi răspunse.

Am priceput atunci, în timp ce examinam faţa lui palidă şi nemişcată că totul se sfârşise cu el...

Am început să plâng, îngrozit de situaţia tragică în care mă aflam. După ce m'am mai liniştit, am cercetat barometrul şi am constatat că balonul cobora.

Pe urmă m'au năpădit o sumedenie de gânduri negre, de oarece se apropia clipa în care trebuiam să aterisez şi să arăt oamenilor strânşi în jurul meu, trupul neînsufleţit al lui Petre.

Da, bucuria întoarcerei pierise, căci ce reprezenta pentru mine clipa de glorie înscrisă pe altimetru nouă mii şapte sute metri, pe lângă pierderea ireparabilă a lui Petre ?

Mă aflam acum în mijlocul unui nor des, care nu-mi permitea să văd pământul...

Şi deodată în tăcerea infinită a atmosferei o rumoare îndepărtată, o chemare profundă, îmi izbi urechile... Coboram.

Zgomotul creştea şi era asemenea unui muget. Norul în care mă aflam se lumină de-odată şi la dreapta mea am văzut o întindere clară, nesfârşită şi care se mişca : Era marea. Balonul cobora vertiginos, iar vântul a cărui direcţie se schimbase dela plecare mă împingea spre mare. Am priceput că eram pierdut...

In depărtare, — supremă ironie, — se desfăşura umbra verde a unei insule pe care soarele gata să apună punea răsfrângeri aurii.

Deşi era prea târziu ca să ajung până acolo, am înţeles că dacă aşi putea amâna căderea eram aproape salvat.

Am aruncat deci tot ce am găsit în cale. Vântul care slăbise puţin nu mă împingea aproape de loc. Coasta insulei se apropia puţin câte puţin. Acolo era salvarea.

Cu toate astea balonul cobora mereu. Trei sau patru mile mă depărtau încă de coastă. Mi-era de ajuns ca să scap să mă menţin încă zece minute în aer...

Din nefericire nu mai aveam nici un sac cu nisip... Da, toată viaţa mea depindea acum de câteva kile de nisip.

Marea se frământa şi urla sub mine. Priveam desnădăjduit în jurul meu, căutând ceva pentru a uşura nacela, pentru a face să dureze câteva secunde agonia mea... Inebunisem de groază...

Marea era acum la patru sute de metrii dedesuptul meu... De-odată mi-a trecut prin minte o ideie salvatoare, şi trupul acesta sărman, lipsit de viaţă, nu-mi mai apăru ca un lucru sacru, ci pur şi simplu ca o greutate enormă, inutilă, — vre-o 80 de kile, care ar fi putut prin aruncarea lui să-mi prelungească viaţa.

Valurile erau acum la o sută de metri sub mine ; auzeam freamătul lor, simţeam răsuflarea lor.

Desperat, am luat cadavrul prietenului meu în braţe şi l'am aruncat în vid.

Atunci, în vreme ce balonul uşurat, făcea un salt uriaş spre cer, în zgomotul înăbuşit al valurilor, am auzit un strigăt supraomenesc, îngrozitor... un strigăt de animal înjunghiat, un strigăt... dar va putea oare să-l redea cineva strigătul acesta ?

Prietenul meu nu murise... da nu murise şi eu l'am ucis !

In urmă nu mai ştiu ce s'a petrecut...

Ştiu doar că am aterisat pe insulă... că am fost adăpostit şi îngrijit... apoi memoria mi-a revenit, am retrăit, am suferit... sufer... mi-e ruşine şi mi-e frică...

Trad. de **Const. A. I. Ghica**

Cutreerând expoziţiile de pictură

SALA MOZART: Niculae Constantinescu şi A. Moscu Marino

Când sgribulit de frigul umed al sfârşitului de iarnă, te trezeşti în faţa pânzelor lui Niculae Constantinescu, simţi, înainte de ori ce altfel de senzaţii, o mulţumire aproape trupească, o binefăcătoare învăluire de căldură ce se degaje din pânzele sale pline de atâta lumină.

Fără să sacrifice nimic gustului marelui public, care plăteşte adesea, în raport invers cu priceperea, Constantinescu, în plină maturitate a talentului său, e preocupat meru de cele mai dificile probleme technice, pe care le rezolvă însă atât de minunat.

Fugind intenţionat de peisajul ce par'că solicită înadins aparatul fotografic al excursionistului modern, evitând peisajul romantic, aşa cum gravura şi o anumită pictură ne-a obişnuit să-l vedem, maestrul cutreeră şi ne redă sălbatecele, dar fermecătoarele ţinuturi româneşti, coclaurii nebătuţi de pantofii de lac ai vilegiaturiştilor şi codrii cu poteci tăinuite pe care le ştiu doar ciobanii.

Spaţiul întins, cu diafanele-i văluri azurii ce estompează depărtările ni-l redă Constantinescu într'un chip desăvârşit. In pânzele sale : „*Munţii Buzăului*", „*Valea Buzăului*" sau „*Munţii Muşcelului*" privirea străbate zeci de kilometri, în zbor de pasăre, şi nimic nu te opreşte să zăreşti natura „cât poate cuprinde ochiul", atât de clară, atât de reală, că pe alocuri, în depărtări, par'că vezi mişunând viaţa omenească la poalele dealurilor.

Lumina caracteristică a ţărei noastre, maestrul o fixează atât de bine pe pânză încât poţi urmări lună cu lună, anotimp cu anotimp, cum ea se revarsă de variat peste holde, peste mirişti, peste vărfuri de munţi.

„Codrii care pier" cum melancolic constată artistul ce-i iubeşte, ni-i înfăţişează în toată impunătoarea lor frumuseţe.

La acastă expoziţie, maestrul Constantinescu ne aduce un lucru nou: „Podul Carol I" cu toată valea inundabilă a Dunărei, văzută din sborul aeroplanului, prin ceaţa umedă a di-

mineţei. In această schiţă, căci lucrarea e neterminată, găsim aceiaş minunată însuşire de a ne da o perspectivă atât de adâncă, atât de naturală.

Cine ar fi avut vre-o îndoială — alcătuită din superficialitatea observăreî — că maestrul nu stăpâneşte desemnul, poate acum, în faţa celor 15 desemnuri şi pasteluri expuse, să vadă cât de rafinată, cât de meşteşugită şi de îndemânatecă e technica liniilor din desemnurile sale.

•

Expoziţia lui *Moscu Marino*, din Sala Mozart este un prilej rar — artistul e modest şi expune la intervale mari — de admiraţie sinceră în faţa unui talent adevărat.

Incepând prin a studia foarte serios desemnul şi culoarea — lucruri de care nici habar n'au mulţi „artişti" care „fac" pictură — Moscu Marino este astăzi, la o vârstă când alţii dijbuesc prin întunericul nesiguranţei sau al imităreî cine ştie cărei bolnave fantezii occidentale — stăpân pe linie şi sigur pe coloraţie.

Numai o muncă uriaşe, bine ordonată, sănătos îndrumată, ne poate da explicaţia valorei lucrărilor expuse.

Cele două mari pasteluri, — studii de nud — sunt lucrări la a căror valoare, n'au putut ajunge unii „maiştri" toleraţi de o anumită critică, nici la sfârşitul carierei lor...

Când astăzi, sunt expoziţii unde într'o ramă aurită, pe o pânză cenuşie abia poţi ghici, condus de catalog, o bucată din trupul diform al vre-unei eşite din spital, şi când această pânză înrămată se vinde cu mii de lei şi este urcată în slavă de aceiaş „anumită" critică de artă, expoziţia lui Moscu Marino, care ştie ce a vrut să facă, este o sănătoasă şi necesară contrabalansare a batjocorei de aiurea.

Natura moartă, capete de adevărată expresie, studii de nud, peisaje evocatoare, desemnuri decorative ; minunate aquarele, fragede şi limpezi, aşa cum îşi are acest gen menirea, în toate se întrevede sământa bună pe ogorul bine lucrat. Rodului i se vede de pe acum valoarea şi — dacă nici o sământă rea nu va veni să-i otrăvească desvoltarea — ce bogat va fi el când vara vieţei îl va coace în plin.

Gilly

O explicaţie şi o îndreptare

Fabula Corbul şi Vulpea, publicată în numărul trecut, e o traducere a maestrului Heliade Rădulescu, sub care din greşeală s'a pus numele meu.

Acestei traduceri, sub calificarea pusă în frunte de „Fabulă veche cu morală nouă" eu am adăogat numai rândurile din urmă.

N. ŢINC

FILATELIA

Bibliografie filatelică

„*Grosses Lexicon der Philatelie*" de Al. Bungerz. Editura *Albert Kurzl.* — München. (Preţul 22 goldmark).

„A science nouvelle, livres nouveaux !", citim într'un număr trecut, din „*L'écho de la timbrologie*" :

— **„La philathélie n'est plus un** amusement d'écolier, elle n'est pas seulement un agréable passe temps, elle est devenue un „*science*" *passionnante*, mais combien ardue". *Post tenebres lux*, putem adăoga.

Intr'adevăr, eruditul şi cunoscutul filatelist german, *Alexandru Bungerz*, în urma unor neobosite studii şi cercetări de mai mulţi ani, publică o *operă monumentală*, „*Grosses Lexicon der Philatelie*", care astupă golul, atât de simţitor, până acum, în studiul filateliei.

Această lucrare conţine, în cele 800 de pagini, ce o compun, articole foarte interesante, articole, ce aduc marî servicii colecţionarilor de timbre poştale, chiar celor cu câteva cunoştinţe de filatelie şi de limba germană".

„O operă gigantică" — afirmă „*Kosmophilatelist*",—mai ales, când ne gândim, că e rezultatul muncii unui *singur om*.

„*Grosses Lexicon der Philatelie*", este editat de Albert Kurzl, din München, în trei limbi : germană, engleză şi franceză... şi coprinde tot ce priveşte pe filatelişti : termeni technici cei mai uzitaţi, inscripţiunile şi abreviaţiunile ce se pot întâlnî pe timbrele postale, efigiile, peizajele, atributele, evenimentele istorice, legendele şi maximele, numele desenatorilor şi gravorilor mai însemnaţi ai timbrelor postale ; un interesant studiu asupra obliteraţiunilor vechilor state germane sau străine, cu informaţiuni precise asupra celor dintâiu birouri postale, ale lor, etc. etc. Enumără toate timbrele false, toate timbrele de fantezie, de expres, de navigaţie maritimă sau aeriană ; dă informaţiuni asupra primelor albume, cataloage, manuale, filatelice, ziare, societăţi, congrese şi expoziţiuni.

•

Catalogue de timbre-poste. Yvert et Tellier Champion, 1924. (Preţul 20 francs). *Amiens*, Franţa.

Reputaţia mondială, de care se bucură vestitul catalog Y. şi T., a făcut pe editorii lui, să-l tipărească în a 28-a ediţie, pentru 1924, dându-l la iveală, încă din primele zile ale lunei Octombrie 1923.

Intr'un format simpatic şi editat cu îngrijire, numitul catalog se bucură şi acum, de aceiaşi primire strălucită, în cercul filatelişti lor.

Catalogul Yvert şi Tellier, — s'a mai spus în această rubrică despre el — există dela 1896, paralel cu alte 3 sau 4 cataloage franceze, fără ca vreunul din ele să se fi putut impune colecţionarilor... Catalogul acesta avu norocul, să cadă în mâinile unui om cu idei largi comerciale, înzestrat cu o putere uriaşă de muncă şi care pricepu, că desvoltarea filateliei era strâns legată de existenţa unui catalog veşnic în curent cu preţul zilei. Opera aceasta, care a costat aproape 30 de ani de muncă neîntreruptă, este astăzi, complet, realizată.

Ceiace alcătueşte forţa şi succesul catalogului Yvert, este *sinceritatea*, cu care cotele sunt stabilite şi edificate zilnic. Innainte de războiu, catalogul Yvert era concurat de acelea ale celorlalte naţiuni, între altele de cataloagele germane: or, în timpul acestei perioade, a fost singurul, care, a trebuit, să fie adoptat „*volens, nolens*", de celelalte ţări şi chiar de Germania. El a devenit, aşa dar, un catalog internaţional şi azi, pe bazele lui, se tratează majoritatea tranzacţiunilor".

Clişeele şi facsimilele bine reuşite, hârtia de o calitate superioară, fac din catalogul Yvert şi Tellier 1924, nu numai un splendid volum de bibliotecă, ci manualul indispensabil al filatelistului.

•

Facem cunoscut tuturor acelor ce vor să concureze la premiile filatelice să trimită din timp cupoanele.

Poşta redacţiei

D-lui N. Ştefănescu, C.-Lung. — Bănuind că aveţi mai mult timp liber vă rugăm să comunicaţi d-tră dacă întâmplător sunteţi în corespondenţă cu editorii cataloagelor de care aţi vorbit; că ar putea să trimită şi acestei redacţii care se ocupă de publicaţiile lor, câte un exemplar.

Tragerea premiilor filatelice

Au eşit la sorţi următorii :

LOTUL I. D. M. Botzan. Str. Elena Cuza 2, Loco.
LOTUL II. D-na Ileana Căp. Tănase. Str. g-ral Berthelot 10. Oradia Mare.
LOTUL III. D-na Maria Panaite. Str. V. Mărăcineanu 3. Constanţa.
LOTUL IV. D. Gh. Enciulescu, Str. V. Lupu 6, Galaţi.
LOTUL V. D. T. Turtureanu, Str. Maramureş 3, Craiova.
LOTUL VI. D. N. Georgescu, Str. G-ral Dragalina 205, Ploeşti.
LOTUL VII. D. Andrei Teodor, Str. Nicorilă 20, Iaşi.
LOTUL VIII. D. Ilie P. Niculescu, Str. Cosminului 12, Loco.
LOTUL IX. D. Titus Ivanovici, Str. Macedonia 63, Satu-Mare.
LOTUL X. D. M. Popescu, Str. Armoniei 96.

In curând vom anunţa senzaţionale premii filatelice pe care le vom oferi gratuit tutulor cititorilor noştri.

Câte-va hazuri

La ghicitoarea spiritistă

— Uite, simt că soţia dumitale se materializează. Peste o clipă va fi aci.

— Aoleo, stai madam puţin, stai să ascund măturoiul...

Diplomatie

— Dragul meu, de ziua ta o să-ţi fac cadou o pipă frumoasă de spumă de mare !...

— Dar am una !...

— Nu, n'o mai ai... am spart-o adineauri.

Mamă şi amantă

ROMAN DE LOUIS ULBACH 18

Cerceta cu privirea pe nepoată, ca să citească în paliditatea ei dacă şi Filip era palid. Începuse să devină superstiţioasă şi-şi închipuia că aceste două tinere inimi, dacă într'adevăr trebuiau să se unească, se întâlneau mai dinainte într'o evocare reciprocă, dincolo de spaţiu, de tăcere, de noapte şi suferau în acelaş chip.

Louise, a cărei rană se cicatriza şi se ascundeasub o îndemânatecă pieptănătură, nu mai vrea să stea în casă. Avea încă friguri, dar le sfida şi nu vrea să se lase dominată de ele. Îşi reluase micile ocupaţii, cititul, lucrul, cântul; era într'adevăr slăbită, dar năzuiduia să prindă repede puteri.

Nu era bosumflată pe mătuşă-sa. Din potrivă, îi zâmbea la fiecare întâlnire şi-i ţinea în tăcere de urât în salon, de şi nu-i mai întindea fruntea la sărutat şi totul se mărginea între ele la un schimb de vorbe indispensabile.

D-na de Gremilly se înspăimânta uneori de blândeţea aceasta care-i provoca curajul. Ar fi vrut şi ea să se ia la întrecere în blândeţe, dar nu-i convenea acea superioritate de răbdare îngerească ce ţinea de nevinovăţia rivalei sale. Totuşi, când rămânea singură, simţea după durerea ei, că nepoată-sa trebuia să sufere şi ea înfiorător, bine înţeles cu mai puţină obicinuinţă de a suferi şi nu-i putea ierta că e aşa de curajoasă, că are albeaţa aceia de martiră care se transfigurează.

Într'o zi pe când mătuşa ei, visătoare, întinsă pe un fotoliu din salon, cu sprâncenele încreţite, privea vag un punct fix, nepoata cuprinsă de o subită nevoie de milă şi temându-se de o reînoire de criză ca aceia care o culcase la pat deunăzi, deschise pianul şi după câte-va game, încercă să cânte, la început mai încet, dar silindu-se să cânte din ce în ce mai tare.

Sărmană pasăre rănită ! Era încă slăbită şi vocea ei când vrea să ridice, zgâria, se rupea, plecând dintr'o inimă zdrobită.

D-na de Gremilly n'asculta un crâmpei de vreme, dar când vocea o trezi din visare, tresări de milă.

— Micuţa de ea — gândi mătuşa — are de ce trăi mai mult ca mine !

Privi pe Louise cu nişte ochi umezi, ca şi cum ar fi vrut să întindă mâinile spre ea şi să-i strige : „copila mea, fata mea !" dar de opt zile se ferea de emoţii. De aceia se mulţumi să-i zică încet :

— Nu mai cânta Louise, că te oboseşti.

Louise se sculă cu supunerea ei obicinuită, închise pianul şi făcu un pas spre mătuşa ei. Aceasta avu teamă de un cuvânt, de un gest, de o intenţie cari ar fi putut provoca o scenă între ele şi asprindu-şi vocea, adăogă :

— Sau dacă ai aşa mare poftă de cântat, du-te afară de cântă.

Louise se înclină, închise pe jumătate pleoapele, nu se mai opri înaintea mătuşii ei, ci stăpânindu-se să nu izbucnească, ieşi încet din salon ca să se ducă să plângă în voie în odaia ei.

Rămasă singură, d-na de Gremilly izbucni pe loc în lacrimi.

— E laş ceia ce fac — mormăi ea, muşcându-şi batista. Nenorocesc o nevinovată şi mă torturez de candoarea ei. Ce înseamnă iubirea mea pe lângă a ei ? Am să-i scriu lui Filip să se hotărască odată şi să ne spună care e aceia pe care vrea s'o omoare din noi două.

In chiar clipa când vrea să se ducă să-şi pună proiectul în execuţie, proiect la care nu îndrăznise să se oprească până atunci, clopoţelul dela scară răsună şi auzi vorbindu-se pe sală. Fu gata să refuze vizita aceasta la o oră aşa de neobicinuită în Paris, când tocmai uşa se deschise şi feciorul vesti cu oare-care solemnitate :

— Doamna vicontesă de Luzay !

Era mumia lui Filip.

D-na de Gremilly auzind numele prietenei ei din copilărie, a colegei de şcoală, rămase în picioare ţintuită locului, cu o infiltrare de groază în toate vinele ei, până şi'n păr. Aştepta trăznetul într'un cuvânt de dispreţ, de ură maternă.

(Va urma)

NOUILE PREMII FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
Pe luna Februarie 1924
CUPON No. 2.

„ASOCIAȚIUNII"
SIBIIU

ANUL XL. — No. 8. 2 lei exemplarul Duminică 24 Februarie 1924

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. În străinătate pe un an 200 lei.

IERTAREA

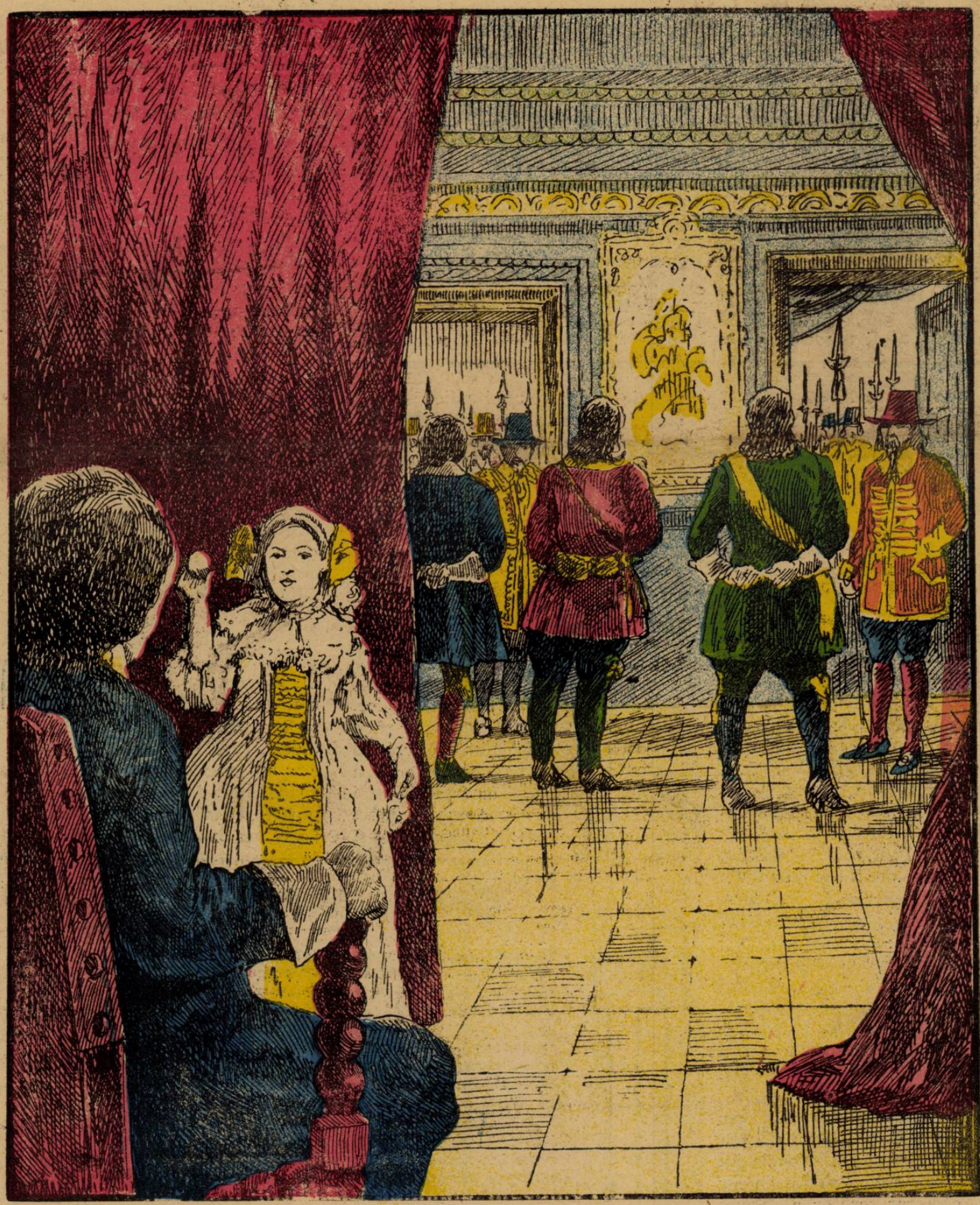

(Vezi explicația în pag. 5 și 6).

Printre studenţi

N'aş putea spune cu exactitate, cum am ajuns într'o după amiază de Februarie, într'un grup de studenţi. M'a mânat o înfiorare de tinereţe? M'a împins un tremur din regretul, că nu mai sunt de 30 de ani măcar? Ori m'a atras vâltoarea sgomotoasă a dorului de a mai gusta din voluptatea iluziilor, de a-mi mai primeni sufletul cu o dâră din surâsul utopiei? Nu ştiu, dar m'am trezit într'un grup de studenţi, pe sala cea lungă a Universităţii. M'am trezit intimidat între ei. Vorbeau despre ştiinţă şi sociologie. Răsturnau cu o frază sisteme întregi de cugetare şi dărâmau cu un adjectiv muncă îndelungă, a unor generaţii. Vorbiau cu încredere; cu deplină convingere. Cuvântul lor era acţiune. Fraza era un salt de transformare. Cugetarea le era par'că o religie. Nu se sfiau de nici-o barieră; n'aveau între nimic grija de a nu fi imprudenţi.

Erau ei, tineri întregi; stăpâni pe gândurile culese din cărţi; visători liberi; neîncorsetaţi în prudenţă şi sfială.

O, prudenţa! O fi prudenţa o însuşire a maturităţii. Poate. Pentru tinereţe, e însă otravă. Tinereţea are nevoe de visul slobod; de orizontul larg, în care gândul să facă numai sforţarea de a se desprinde în voe şi să sboare.

*

Fac o dureroasă sforţare de memorie. Şi ne revedem şi noi, grupul nostru, pe aceiaşi sală. Cu ce îndrăsneală năruiam chiar aşezământul social de azi! Cu ce avânt pasionat ne răsboiam împotriva camarazilor, cari socotiau, că ne insultă, numindu-ne „utopişti"! Cu ce râvnă găsiam cusururi cărţii celei mai nouă şi cu ce necaz constatam, că chiar şi cel mai simpatic dintre profesori, era „reacţionar". Ne stăpânia visul, suprema bucurie omenească spre mai bine şi spre mai drept.

*

Aşa şi în ziua, când m'am trezit între studenţi. Vreme de 2 ore, cât am stat cu ei par'că trăiam dincolo de vălmăşagul tuturor frământărilor pământeşti. Era visul împletit cu tinereţea!

B. Cecropide

Din scriitorii ruşi

Vsevolod Garşin

Dintre scriitori ruşi de valoare, nului Vsevolod Garşin este cel mai puţin cunoscut în străinătate. Şi pe nedrept! Nenorocit în viaţă — el moare nebun la vârsta de 23 de ani, el nu e mai fericit nici după moarte căci asupra numelui său s'a întins uitarea mai repede de cât ar fi trebuit. Şi totuşi el a fost un mare talent! Iar dacă ar fi trăit şi nebunia n'ar fi întunecat mintea lui el ar fi produs şi mai mult şi ar fi dat omenirei tot cea ce geniulsău ascundea.

In România Garsin e prea puţin cunoscut, de şi viaţa, scrierile şi moartea lui amintesc viaţa, scrierile şi moartea unui alt geniu românesc a marelui Eminescu. Nu ştiu dacă s'a tradus ceva din scrierile lui, de şi Garşin a trecut prin România în 1877 iar una din cele mai bune povestiri „*Patru zile*" i-a fost inspirată pe câmpiile de luptă din Bulgaria în timpul războiului Independenţei româneşti. Frumoase impresii a culeş şi din drumul său prin Basarabia şi o notiţă scrisă la Chişinău descrie vremurile de atunci.

Sunt deci atâtea motive să-l cunoaştem, dar mai ales motivul că a fost un talent frumos. Nuvela lui „*Patru zile*" ar trebui să fie de actualitate, căci rar scriitor a descris un tablou mai îngrozitor şi mai tragic al războiului decât a făcut Garşin. Povestirea aceasta va rămâne vecinic protestul unui suflet mare şi umanitar contra atrocităţilor războiului şi alăturea de alt mare pictor rus Veresciaghin, va rămâne unul din apostoli *Infrăţirei* dintre oameni.

In „*Patru zile*" se descriu suferinţele unui soldat rănit, uitat de tovarăşii lui pe câmpul de luptă, alături de un soldat inimic ucis de rănit şi care putrezeşte sub ochii lui. Dramatizmul acestei povestiri nu se cuprinde numai în suferinţele fisice şi în dezesperarea rănitului soldat, dramatismul constă şi în faptul că soldatul acesta are un suflet senin şi dulce. El, care'şi aminteşte cu durere până şi de câinele strivit de un tramvai din Petersburg, a devenit omorâtor şi a fost pus faţă în faţă cu trupul jertfei sale; pentru ca din trupul acestei jertfe el să fure sticla cu apă ca să-şi prelungească lui zilele sale, şi pentru că de vrăşmaşul acesta al lui, să cugete şi să vorbească cu milă. „*Ii s'a poruncit să meargă şi el a mers, scrie Garşin,. Dacă nu s'ar fi mişcat l'ar fi bătut, sau poate chiar, vr'un paşă l'ar fi ucis cu revolverul său. A mers el drumul greu dela Stambul la Rusciuk. L'am atacat, el s'a apărat. Dar văzând, că noi, suntem oameni străşnici, că nu ne temem de arma lui engleză patentată LEBAUDY ŞI MARTIGNI, şi că dăm năvală înainte, s'a îngrozit şi el. Când a vrut să fugă, un omuleţ, pe care l'ar fi putut să-l ucidă dintr'o singură lovitură, a sărit la el şi ia străpuns inima cu baioneta. De ce este el vinovat? Şi de ce sunt eu vinovat, care l'am ucis? Pentru că mă istoveşte setea poate?*

Trupul soldatului turc este descris de Garşin cu atâta putere, în cât nu-l uiţi curând. „*Părul începuse să-i cadă. Pielea lui neagră de obicei, pălise şi îngălbenise; faţa îi se umflase într'atâta în cât pleznise lângă ureche. Acolo se strânseseră viermii..*

Picioarele strânse în ghete se umflaseră şi între încheeturile ghetei au eşit mari băşici de puroi. Şi tot trupul era umflat ca o movilă... Ce are să facă din el soarele de astsăzi?

Iar mai departe:

„*Vecinul meu s'a făcut mai îngrozitor de cât orice descriere. Odată, deschizând ochii, ca să-l privesc, m'am îngrozit. Faţa îi dispăruse, se prelinsese de pe oase. Surîsul îngrozitor al craniului, vecinicul surîs, mi s'a părut atât de îngrozitor ca nici odată de şi nu odată am avut în mâini cranii şi am preparat capete întregi. Scheletul acesta în manta cu nasturi strălucitori mi-a dat fiori de groază. — ACESTA ESTE RĂZBOIUL — GÂNDII EU... IATĂ ÎNFĂŢIŞAREA LUI!*".

Afară de această nuvelă, Garşin a mai scris alte lucrări, din viaţa militară ca „*Fricosul*", „*Ofiţerul şi visul voiul*". „*Din amintirea soldatului Ivanov*" în care se simte aceiaşi ură contra războiului. El a mai scris şi nuvele cu subiecte dn viaţa caselor de nebuni în care a trăit cât-va timp

OMNIA VANITAS

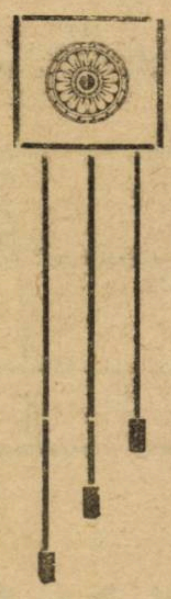

Făptura ta întreagă-i o scântee,
— Iluzie — a celui ce te-a vrut;
Iubindu-l în neştire ai căzut,
Visând averi şi glorie! Femee!

Tu măsuri astăzi pe trotoar bazaltul
Pierzi noaptea 'n berării şi cafenele
Flirtând cu cei ce-ţi dau pentru dantele.
Eri unul ai avut... iar astăzi altul!

Şi dacă'n suflet porţi o nestimată,
Ce fu icoană visurilor mele
In nopţi atât de triste fără stele.

Ce-mi amintesc, azi nu mă mai îmbată
Iluziile ţesute între ele
Ca un ecou al vremii de-altădată!

Mircea Bonifaciu PITTIŞ

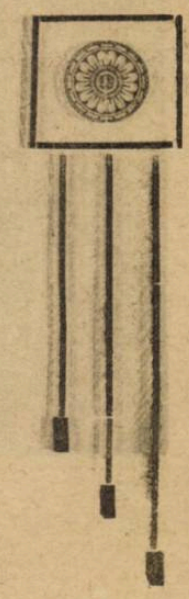

Granitul şi Marea

de Leontin Iliescu

I

O stâncă de granit în faţa mării...
Ce mândru stă sub cer arheolitul!...
Ai crede că sfidează infinitul
De şi-l vezi punct în largul depărtării.

Şi chiar atunci când iesmele pierzării
Trimit furtuni să sperie granitul, —
De-ţi pare că s'ar prăbuşi Zemitul
Şi s'ar sfărâma catapeteasma zării,

Granitul doarme 'n pace suverană,
Visând cum, din superbe infinituri,
Naiadele — ca 'n anticele mituri —

Se 'nalţă cu-a lor formă diafană,
Cu trupuri albe care cresc din valuri,
Şi vrăjitor s'apropie de maluri...

II

Şi valurile bat mereu în stâncă
Iar Crivăţul ca un ateu sălbatic,
Se 'nfurie şi urlă nebunatic
Ca să gonească pacea ei adâncă.

Şi valuri vin, şi altele valuri încă,
Granitul să-l înfrângă furtunatic,
Şi totuşi, el, ca un spartan hieratic,
Zâmbeşte în mândria lui de stâncă.

Ai crede că pe lume — un straniu Babel
A renăscut — Sodomă de păcate,
In care Cain îl ucide pe — Abel!

Şi totuşi, stă nepăsător granitul
Privind seniu a firii răutate
Şi parcă iar desfide infinitul..

III

Târziu de tot, nori negri iar s'adună,
Şi iarăşi vin Naiade despletite,
Şi vin talazuri tot mai învrăjbite,
Ca speriate parcă de furtună.

Şi rod adânc, cu patimă nebună,
Granitul colţuros ce neclintit e,
Şi-l rod mereu talazele 'ndârjite,
Dar el durerea lui nu vrea s'o spună.

Un munte de talaz acum s'ardică,
Se sparge cu-o supremă încordare
Şi straniu se asvârle iar în mare...

Şi astfel, munţi de valuri, fără frică,
Spre nori se'nalţă unul peste altul
De parcă ar cuprinde tot înnaltul...

IV

Şi vremuri trec clipite par de-arândul,
Cetăţi se nasc şi mor cetăţi pe lume,
Iar viaţa-i tot prilej de râs şi glume,
Şi toate pier, se spulberă şi gândul...

Granitul cel lovit de val şi spume,
Ce-l roase vremea 'n picuri sângerându-l,
Stă tot senin sub cer — bătrânul, blândul.
Dar mândrul uriaş ce astăzi scrum e...

L-a doborât furtuna cea din urmă
Nereis care — adâncurile scurmă,
De-ţi pare că s'ar prăbuşi zenitul.

Odinioară mândru 'n largul zării, —
Un resemnat stă azi în faţa mării
Şi liniştit contemplă infinitul...

şi în care sunt caracterizate câte-va tipuri. Din această serie de povestiri „*Floarea roşie*“ e socotită din cele mai de valoare“.

De multă simpatie se bucură şi povestirile lui „*Intâlnirea*“, „*Artiştii*“, „*Semnalul*“ — ultima din viaţa căilor ferate.

Cea ce a dat lucrărilor sale o deosebită valoare este stilul lor, care nu e comparabil decât cu acel al lui Turgheniev. Graşin se servea de o limbă simplă dar în acelaş timp plină de expresie, el se ferea de banalităţi şi de cuvinte şi fraze prea sbuciumate. Cea ce însă l'a făcut să fie iubit mai ales de tineretul rus care a ţinut să-l petreacă până la mormânt cu atâta durere şi regrete în cât autorităţile ţariste au trebuit să le împedice manifestările, a fost fondul adânc umanitar din scrierile lui şi protestul care reese din fiecare pagină a sa contra vieţei de durere şi asuprire în care trăeşte omenirea.

Dr. I. Dusciac

Toţii abonaţii revistelor „UNIVERSUL LITERAR“ „VESELIA“ şi „ZIARUL ŞTIINŢELOR“ participă la

MARILE PREMII

pe care Ziarul „UNIVERSUL“ le oferă cititorilor săi.

Anatole France în intimitate

— Urmare şi sfârşit —

IV

Un profesor universitar englez din Sydney vizitând pe France pentru a afla care este fondul geniului omenesc, romancierul începu prin a-l arăta pe cel care nu este şi anume **forma literară.** Geniile nu scriu bine şi lucrul acesta e ştiut de toţi acei ce păstrează cât de puţin simţ artistic. Formulele de artă, regulele de compoziţie nu le pot stăvili suvoiul de viaţă, de inspiraţie şi de cugetare, pe care îl aştern pe hârtie.

Rabelais, Molière, Balzac, Tolstoi n'au nici fraza frumoasă nici cuvintele alese ; au însă îndestul din alte calităţi cari îi consacră nemuritori.

De asemenea oamenii mari n'aveau nici o regulă în operile lor şi ignorau de-a dreptul compoziţia. In Rabelais şi Cervantes acţiunea se succede neregulată, întreruptă, cu capitole desperechiate, neştiind nici odată unde voiau să ajungă fără ca prin acestea interesul şi naturaleţea să scadă întru câtva.

„Cele mai frumoase opere, scrie Anatole France, sunt cu săltăraşe. Se strecoară acolo tot ce se doreşte şi ele se lărgesc, se umflă, se destind în măsura ce şi-o fac. Incurajat de succesul unei prime cărţi, autorul continuă..“

Neregularitatea aceasta nu supără câtuşi de puţin pe cetitor, căci pe lângă marile merite ale geniului ce o posedă, mai contribue şi acea infailibilitate care îndepărtează ori şi ce bănuială asupra sus zisului geniu. In privinţa aceasta aventura lui France e instructivă. Plecând în călătorie lăsă unui jurnal un roman spre publicare şi ca să nu se încurce lucrurile îl împărţi în mici caete fiecare însemnând un foileton şi le închise aparte în tot atâtea săltăraşe. La tipărire se greşi însă şi se goli săltăraşele dulăpiorului de sus în jos în loc dela stânga la dreapta şi romanul astfel tipărit n'avea nici un înţeles. Cu toate acestea a fost foarte citit şi nimeni n'a observat neorânduiala subiectului, ba încă autorul a primit şi felicitări pentru intriga şi imignaţia nouei sale lucrări.

„Ce ne importă în sfârşit de a şti unde ne duc?, continuă France. Nu suntem destul de fericiţi de a întârzia cu ei la miile de popasuri în florite cari le ţărmuresc drumul?!“.

Şi iarăşi înlăturând încă una din calităţile artiştilor, vorbitorul afirmă şi dovedeşte că ei nu sunt de loc răbdători.

Un Cervantes, un Molière nu şi-a pierdut nici odată o zi întreagă pentru a obţine o frază de limpezimea cristalului, cum a procedat Flaubert. „Ei sunt mari cum femeile frumoase sunt frumoase ; fără sforţare“.

Atunci ce au mare şi nou geniile?. Bogăţia de imagini?

Nici asta, căci rămânând la exemplul ales de Anatole France, Rabelais are pagini întregi inspirate din Fory, Lucien, Thomas. Morus şi Colonna. Iar de curând, într'o carte apărută la Paris, un critic francez dovedeşte, „pe două coloane“ cum că cele mai trainice capo d'opere precum şi cei mai originali scriitori sunt în cea mai mareparte făuriţi din plagiate.

Dar cu toate acestea trebue să aibă ei calităţi ce înfrâng veacurile şi bucură oamenii atât de depărtaţi şi diferiţi unul de altul. Şi aci mai întâi France observă o evoluţie în ce priveşte înţelesul şi gustul literar, o relativitate în judecarea valorilor. Pe vremea lui Racine într'o versificaţie bună o rimă trebuia să cheme pe o alta cu acelaş înţeles şi continuând aceeaşi idee, tocmai ce nu putem noi suferi astăzi. In „Hamlet“ Laerţiu jăleşte pe necata Ofelia ; „Biata mea soră, tu nu eşti de cât prea muiată, şi nu trebue să mai plâng pe tine“, într'un mod care ne face să zâmbim când îl auzim astăzi.

Manierismu lui Shakespeare, pendantismul lui Rabelais, rebusurile lui Dante, fiecare mult admirate în timpul lor, sunt pentru noi aproape singurele defecte ale clasicismului acestor oameni aleşi.

Dar alte calităţi alcătuesc sufletul şi mintea geniilor.

„Toţi oamenii într'adevăr mari au ca primă virtute sinceritatea. Ei extirpă ipocrizia din sufletele lor, îşi dezvălue cu bravură slăbiciunile lor, îndoelile lor, defectele lor. Se dă

neca. Își expun sufletele jupuite pentru ca toți contimporanii să se recunoască în această imagine și să zvârle din viața lor mârșăviile cari-i corump.

Ei sunt curajoși. Răstoarnă cu asprime prejudecățile. Nici o putință civilă morală sau imorală, nu li se poate impune.

Apoi: „Marii scriitori n'au sufletul josnic. Iată tot secretul lor". Îi arată cum se sbuciumă pentru libertatea și fericirea semenilor, cum vită suferințele îndurate din pricina mârșăviei contimporanilor ca să se poată sacrifica pentru înălțarea lor și sfârșește astfel adresându-se universitarului din Sydney: „Mila, vedeți domnule profesor, e chiar fondul geniului".

V

Anatole France cu toate cele susținute mai sus cum că adevăratul artist de geniu nu mai are nevoie de reveniri și corectări, își lucrează foarte mult romanele negrăbindu-se să le încredințeze teascului și tinzând fără încetare spre o formă cât se poate mai perfectă. Astfel opera sa „Jeane D'Arc" trecu timp de două zeci de ani prin nenumărate corecturi cu toate îndemnurile de tipărire ale prietenilor și elevilor care găseau lucrarea sublimă la fiecare nouă variantă.

— Ah! Maestre, e admirabilă! Ați face o crimă schimbând chiar numai un cuvânt din „Jeane D'Arc", îi spuneau ei.

Și totuși trebuiau să recunoască superioritatea văzută la fiecare nouă redacțiune.

Anatole France urmărește acea limbă curată, simplă naturală care, după cum spunea Voltaire, pare cu atât mai spontană cu cât e mai mult muncită. Caută să îndepărteze toate neorânduelile limbagiului obișnuit dar cu atâta pricepere încât în clasicismul limpede și măsurat frazele să tresalte de viață. Căci mai înainte de toate viața încearcă s'o prindă France în scrierile sale, dar nu acea viață brutală a maselor cum se găsește în opera lui Zolla ci una intensă și nebănuită ce se desprinde spontan din sufletele disecate ale personagiilor sale.

De ceaca nici n'a lăsat multă vreme să i se traducă romanele și numele în esperanto. I se părea că limba aceasta e un mecanism mort născocit de un savant la masa lui de lucru. După comparația sa esperanto, atât de melodioasă și simplă în coprinsul ei, ar fi o păpușe minunat de frumoasă cu părul, ochii și gura asemămătoare Afroditei, dar totuși rece și fără viață.

Nu i se poate încredința ei verbul făurit cu atâtea dureri al celorlalte limbi, fie ele cât de sălbatece, și mai ales spuma și cristalul tuturor limbilor, literatura franceză.

Dese ori France își vizita pe vechiul său prieten Rodin și atunci frazele lor vii să alcătuiau cel mai fermecător apolog al artei. Întârzia mult romancierul la omul care a vorbit pietrei și a făcut-o să tresară de viață; amândoi tăcuți, când stelele prind să biruie ziua, înmărmuresc contemplând geniul...

Acum Anatole France a îmbătrânit, războiul care l'a făcut să-și plângă atâți prieteni l'a strivit talentul și Villa Laid nu mai e întinerită de oaspeți. În tot timpul măcelului France a stat retras într'un orășel de provincie și victoria nu i-a mai dat curajul să-și redeschidă cenaclul. Revăzându-și cărțile cari plac din ce în ce mai mult, desfățându-se în mijlocul colecțiilor pline de amintiri, France așteaptă cu încredere rezultantul internațională umanitariste a intelectualilor de a căreia chemare împăciuitoare e pe deplin încredințat.

M. Eliade

Un mare artist român în America

Presa americană despre Sculptorul Zolnay.

Soldatul necunoscut al Americei modelat în București

In legătură cu precedentul nostru articol despre sculptorul român aflat în America, dăm mai la vale, părerile presei Americane despre el:

In marele ziar „The Boston Sunday Globe", găsim un articol pe 4 coloane, dedicat marelui fiu al României, d-l Iulian Zolnay, renumitul sculptor american. Autorul articolului, d-l Willard Delüe, un cunoscut critic de artă, scrie cu cel mai mare entusiasm despre compatriotul nostru și ni-l arată ca om și ca artist. Articolul nu este numai o simplă apreciere a artei reflectate în lucrările d-lui Zolnay ci prin declarațiile acestuia este și un omagiu adus României. D-l Iulian Zolnay, de și și-a petrecut cea mai mare parte a vieții sale în America, de și această țară este aceea care, apreciindu-i talentul, l'a recunoscut ca poate cel mai mare sculptor al ei, totuși nu poate uita țara sa de naștere, unde 'și-a petrecut copilăria, unde și-a petrecut câțiva ani din tinerețe, unde 'și-a făcut serviciul militar și al cărei pământ îi este scump, de oarece acolo zac oasemintele acelora cari sunt legați atât de scump de amintirile sale din copilărie. D-l Zolnay nu scapă o ocazie ca să nu vorbească de țara noastră îndepărtată, iar în cercurile artistice și literare ale Angliei Noue, centrul cultural al acestei țări, România este cunoscută prin d-l Zolnay și prin geniul său.

De la Atlantic la Pacific, lucrările d-lui Zolnay îi vestesc faima și prin d'sa este cunoscută și România, căci d-l Zolnay pretutindeni se mândrește cu obârșia sa.

„Monumentul Muncii" din New-Belford Mass, este fala acestui oraș.

„Acesta este una din cele mai bune lucrări ale mele — zise d-l Zolnay în „The Boston Globe". Este o adevărată epopee a orașului, căci reprezintă lupta vechilor pescari cu marea, uriașa hartă cu Natura e care au sfidat-o și au cucerit-o, și din care 'și-au câștigat acea tărie a caracterului și acea determinare care, pe timpurile de transiție a orașului New Bedford, i-a încondeiat să-l transforme într'un mare oraș industrial".

Articolul continuă: „Acest monument este numai una din lucrările renumite ale lui Zolnay, cu cari se mândrește țara de la Atlantic la Pacific, dela „Industrie și Comerț", grupul alegoric de la Palatul Vămilor Statelor-Unite din San-Francisco, până la „Jefferson Davis Memorial" în Richmond, Va., și la statua Cherokee, Sequogah, reprezentantul Statului Oklahoma în Marea Sală a Statuelor din Capitol, la Washington. Iar între coastele mărilor, are alte opere de artă, ca de pildă Monumentul Lacledo, din St. Louis, Ma., ridicat în memoria fondatorului orașului; ori Leii gigantici de la intrarea la University City, tot în St. Louis, despre care maestrul Rodin, când le-a văzut fotografia, a declarat că sunt cei mai reușiți lei pe cari i-a văzut de la Barye, marele sculptor de animale al Franței.

„Opera sa cea mai nouă, Monumentul „mamei de Război", va fi inaugurată la Neshville, Tenn., în ziua armistițiului. A fost făcut în decursul călătoriei lui Zolnay în străinătate, modelat la București și executat la Roma.

„Și acuma e din nou la lucrul său, creând „Fântâna" prin care se va comemora simbolul „Mămiții negre", — tipul dădacei negre din statele de Sud, la Washington. Monumentul va simboliza recunoștința femeilor din Sud, credincioaselor „mămițe" negre, un dar al capitlului Jefferson Davis al marei organizații „Fiicele Unite ale Confederației".

Autorul articolului descrie a doua a sa întâlnire cu artistul Zolnay în grădina ex-guvernatorului Francis, lucrând ca grecii din vechime, între Prazi, la monumentul acestuia. Aci i-a vorbit despre lucrările sale cele mai frumoase.

„Dar să-ți arăt fotografiile creațiunilor mele cele mai reușite, — a continuat Zolnay zâmbind, și părăsindu-mă pentru un moment, și reîntorcându-se cu niște fotografii ce arătau pe cale două fețe admirabile ale d-lui Zolnay și pe frumoasa sa soție, originară din Kentucky, Statul „Iarbă-Albastră" și al femeilor frumoase. Puteai citi o mândrie pe fața-i, când privia la „cele mai reușite creațiuni ale lui".

Arta lui Zolnay nu e futuristă, o poate pricepe oricine.

„Marele merit al lui Rodin în sculptură — a'nceput să vorbească d-nul Zolnay, — este că el a lăsat ici-colo câte un punct neisprăvit, dând frâu liber imaginațiunii. Și totuși a făcut și un rău, căci aceasta a indus pe niște tineri artiști, cari de altfel ar fi

LANGA TINE

Când brațul tău înel e'n jurul meu
Și când îmi spui cuvinte de iubire:
Când buza ta cuminte și subțire
Sărută 'nfrigurat obrazul meu

Să nu mă 'ntrebi dece pornesc să plâng,
Dece mă strâng de tine tremurând:
— Se trece tinerețea prea curând
Ca ghioceii primăvara 'n crâng...

Elena Antonescu

OSCAR WILDE

CASA CURTEZANEI [1]

— Fantezii decorative —

PANOUL

Sub umbra jucătoare a trandafirului se vede o fetiţă de fildeş, smulgând petale când rumene când de sidef, cu unghiile verzi palide de jad lustruit.

Petalele roşii cad peste bulgări de pământ, petalele albe plutesc fluturând una câte una, spre a cădea într'o farfurie albastră în care zoarele, asemenea unui uriaş balaur, se încolăceşte în îndoituri de aur.

Petalele albe plutesc în aer, petalele roşi cad încetişor; sunt unele cari cad peste rochia ei galbenă, altele cari-i cad în părul negru-corb.

Luând un bulb de chihlibar, strălucitor, şi, din boschetul des în care el se ascundea, iubitul ei cu ochii ca migdala, o urmăreşte mişcându-se, cu o privire fermecată.

Dar iat-o scoţând un strigăt de spaimă, şi de peacum lacrimi mărunte se ivesc. Un ghimpe i-a rănit cu vârful scoica marină cu vine trandafirii a urechei.

Apoi porneşte pe-un râs zglobiu: o petală de trandafir a căzut tocmai în locul unde albastrul galben lasă să se vadă floarea gâtului său cu vine albastre.

Cu unghiile-i verde palid de jad lustruit, va smulge una câte una petalele rumene şi de sidef. Iată cum stă colo, în picioare, o fetiţă de fildeş, sub umbra jucătoare a trandafirului.

[1] Vezi „Universul Literar" numărul precedent
Traducerea acestor poeme ale lui Oscar Wilde e datorită d-lui M. Negru.

putut creia lucruri preţioase, să-l imbeze, firește, făcând exagerații, și astfel ceea ce în Rodin era artă și geniu, la ei devenia o greșală. Ei au inundat lumea cu o mulțime de atrocități".

Vorbind despre România, a declarat:

„In vreme ce alte țări micșorează meritele Americei în război, poporul român știe că fără mamele Americei și fără mamele Americane, cari 'și-au trimis feciorii la război, România ar fi azi eventual o provincie germană".

Cântece basarabene

Sfințit de lună

In adâncuri depărtate
Străjuește sfânta lună;
Iar în razele-i de aur,
Codrul crengile 'mpreună.
Când îs gata s'adâncească
Obrăjorii de jăratic,
Multe raze mor în iazul
Potolit și singuratic.

Plânge trișca

Plânge trișca și tresare
De la stâna cea de oi;
Pe a codrului cărare
Urzim visuri amândoi.
Geme codrul și descântă
Vrăji și farmeci dureroase,
Pe când stufu-și frământă
Steagurile-i somnoroase.

Cucorii

Se leagănă cocorii
Pe vârfuri de catarg,
Când luna sparge norii
De-și scoate chipu 'n larg.
Și iar pornesc în zare,
Plutind, șiragul pleacă;
Bătrânii mor pe mare,
Ceilalți în zări se 'nnecă.

Radu Basarab

Insemnările unui trecător

Iluzii politice

După ce ziarele au înregistrat moartea lui Wilson și au înfățișat articole, picate de inspirații din ziarele străine, asupra concepțiilor politice ale marelui american, am reprodus unui ministru, următorul citat dintr'un ziar francez:

— „Suntem la începutul unei epoci; când guvernele, ca și orice cetățean, trebue să aibă răspunderea întreagă a actelor lor".

(Extras dintr'un mesaj al lui Wilson).

Și ministrul mi-a răspuns:

— In America, da; dar ce crezi, că românii sunt americani?

●

Citind faptele diverse

Sunt mulți, cari vor să pară scandalizați că ziarele dau atenție furturilor, escrocheriilor, violărilor, înregistrându-le.

N'am înțeles nici odată încercarea de a se scandaliza a celor pătrunși așa subit de-o castă fățărnicie, care recomandă tăcere asupra netrebnicilor, care s'ar contimina prin publicitate.

N'am înțeles, fiindcă eu am auzit pe atâția oameni, mărturisind, că aflând din ziare ce nelegiuiri se săvârșesc și cine sunt nelegiuții, s'au deprins să fie într'adevăr atenți, să se ferească de contactul cu suspecții, să nu se încreadă în cel dintâi venit, etc.

Nu, relatarea în ziare a crimelor, a furturilor, a accidentelor, a imprudențelor nefericite, are o însemnătate, de care cititorii trebue să profite: să se ferească să nu cadă și ei în ispita celor despre cari scriu ziarele....

IERTAREA

Nuvelă de MARK TWAIN

(Vezi ilustrația din pag. 1)

Povestirea de față s'a petrecut în timpul lui Cromwell. Colonelul Mayfair, un bărbat vre-o 30 de ani, era cel mai tânăr dintre ofițerii cu gradul acesta. Totuși în ciuda vârstei pe care o avea, colonelul era un adevărat veterar de oarece intrase în armată de la vârsta de 17, și luase parte cu un curaj vrednic de admirat la toate bătăliile de pe atunci. Vitejia lui îl făcuse să dobândească situația aceasta înaltă și pe care o merita pe deplin.

Acuma însă norocul îl părăsise și era înconjurat de fel de fel de griji, de oarece trebuia să compară în fața curței marțiale pentru neexecutare de ordin.

Se înnoptase și afară mugea furtuna. In casa colonelului domnea o tăcere melancolică și el stetea acum ngândurat cu fața-i palidă vrastă la gura sobei.

— Haide, întrerupse de-odată tăcerea colonelul, adresându-se soției lui, — șterge-ți ochii și nu mai plânge, nu vreau ca fetița noastră să știe grijile care ne frământă. De altfel iată-că vine.

In adevăr în clipa aceia usa se deschise și în pragul ei apăru, mica Abby, o copilă de vre-o șapte ani, îmbrăcată într'o cămașă de noapte. Indeată copila se aruncă în brațele tatălui ei, rugându-l să-i spună o poveste.

Amândoi părinți scoaseră un oftat prelung. In răstimpul acesta se auzi afară un zgomot de pași care se apropia de casă. In curând însă pași se îndepărtară.

Colonelul respiră oare cum liniștit și întrebă pe Abby:

— O poveste? Vrei să-ți spun o poveste?

— Da, vreau să-mi spui o poveste, dar o poveste care să mă facă să tremur și în care să cred că chiar noi am fi eroii.

Tatăl ar fi preferat să spună o poveste veselă, dar fata nu voia cu nici un chip, dar fiindcă bunul colonel era un militar de treabă și puritan de vreme ce-și dăduse cuvântul, știa că trebuie să se execute.

— Bine, drăguță să-ți spun: Au fost odată trei colonei care în cursul unei lupte au săvârșit o abatere dela disciplină.

— Ce e aia disciplină? întrebă cu naivitate copila Care e ceva bun de mâncare?

Ei nu replică tatăl zâmbind silitor. Am vrut să spun doar că n au executat un ordin. Or, în cursul luptei, li se comandase să simuleze un atac împotriva unei poziții pentru a atrage atenția inamicului asupra lor și să permită restului trupelor să efectueze retragerea; dar în focul luptei, trecură peste ordinele primite și transformară simulacrul de atac, într'un atac adevărat și mulțumită vitejiei lor câștigară bătălia.

Comandantul suprem al armatei se arată însă foarte nemulțumit de neascultarea lor și cu toate că-i felicitase pentru bravura lor, hotărâ să-i trimeată la Londra în fața unui consiliu de război.

— Vorbești de generalul Cromvell tată?

— Da, drăguță.

— Nu-l știam așa de rău.

— Așa dar colonelii au fost întemnițați la Londra și după ce și-au dat cuvântul de onoare că se vor înapoia li s'a dat voie să-și vadă familia pentru ultima oară. Și ei au sosit azi dimineață.

In timp ce colonelul rostise frasa aceasta nevasta lui își ascunse fața în mâini pentru a-și ascunde lacrimile.

Copila deschise ochii mari:

— Va să zică este o poveste adevărată. Ce bine îmi pare, dar urmează te rog.

— Așa dar mai înainte de a-i lăsa să plece au fost conduși în fața curței marțiale care i-a condamnat la moarte.

— Vai ce lucru urât... Dar nu trebuie să plângi mamă, întrerupse din nou Abby; o să vezi că totul o să se sfârșească cu bine, nu e așa tată?

Și colonelul continuă vădit mișcat:

Se vede însă că ofițerii cari au condamnat la moarte pe cei trei colonei, au resimțit o oare care părere de rău, de oare ce s'au dus la generalul Cromvell, spunându-i că și-au

deplinit datoria (căci aceasta era într'adevăr datoria lor), apoi s'au rugat că doi colonei să fie ertaţi şi că numai al treilea să fie împuşcat; după părerea lor era de ajuns un singur pentru a sluji ca exemplu întregei armate. Generalul care rămăsese neînduplecat la început, se mai resgândi şi în cele din urmă primi propunerea aceasta rămânând să tragă la sorţi, pentru a şti cine anume trebuia să moară.

— Şi atunci au tras la sorţi, tată?

— Nu, fiindcă cei trei colonei nu înţelegeau, ca adevăraţi creştini ce erau, să se condamne la moarte printr'un act voluntar, aşa că au adus la cunoştinţa generalului, că erau gata să se supună sentinţei care fusese rostită împotriva lor...

In clipa aceia se auziră câteva bătăi în uşă şi o voce care rosti:

— In numele lordului general, deschideţi.

— O! Doamne, tată, sunt soldaţi, exclamă plină de fetiţa, mă duc să le deschid.

Ea se duse apoi la uşă şi o deschise.

Un ofiţer urmat de câţiva soldaţi îşi făcu apariţia în cameră; el salută pe colonelul Mayfair care se ridică imediat în picioare. Faţa lui foarte palidă, cu faţa contractată de durere, se silea însă din răsputeri să-şi ascundă emoţia.

Urmă o lungă îmbrăţişare a părinţilor, apoi colonelul plecă întovărăşit de garda care venise să-l ia, deoarece el însuşi era unul din cei condamnaţi.

— O! mamă exclamă Abby, nu vezi că totul se sfârşeşte cu bine. Tata se duce să vadă pe cei trei colonei şi poate va reuşi să-i scape.

(Sfârşitul în numărul viitor)

Trad. de **Const. A. I. Ghica**

ZADARNIC CAŢI ALT IDEAL

Zadarnic caţi alt ideal când visul e'ntruparea lui. Priveşte'n jur pământul în floare 'n ori care loc, viaţa nu vrea alt noroc, de cât eterna sărbătoare: Unul naşte, altul maore. De ce doreşti ceiace nu'i?

Şi noaptea visul te urmează, şi flori în cale'ţi se aştern. De câte ori n'ai vrut ca visul să fie pururea etern?!

O! nu te apropia prea mult şi frâu dorinţei tale pune: căci visul pipăit apune. Şi atunci viaţa ta, abis îţi pare, priveşte-o dar din depărtare.

Zadarnic caţi alt ideal, în viaţa aceasta trecătoare, şi ai apucat să ştii ce vrei, şi viaţa trece ca o floare. Când va de caţi în amintiri, vezi că toate 's năluciri, de care inima te leagă; năluca nu vrea să 'nţeleagă că 'ntrânsa umbre doar a'nchis...

Visează deci... viaţa'i vis.

An. Năvârlie

Meditaţiuni şi Sentinţe

In dragoste, totul e sfârşit din clipa în care unul dintre amanţi s'a gândit că sfârşitul dragostei e posibil.

Când spui cât de încet:

„Când n'o să mai iubesc... însemnează că ai şi încetat să mai iubeşti.

Paul Bourget.

*

A vrea să te vindeci de o femee pe care o adori când o părăseşti, e ca şi cum ai vrea să-ţi potoleşti setea fără să bei.

Paul Bourget.

Rugăciunea mea

In ocolul ce pământul, satelit curtenitor,
Face astrului puternic, de viiaţă dătător
Un an nou a răsărit.
Un an nou care speranţe noui aprind în omenire
Răspândind peste tot locul salutări de fericire.
Pe 'ntrecute, unul ş'altul, cu strigări de şarlatani,
Işi urează la mulţi ani.
Cu mulţimea delirantă, îmi înalţ şi glasul meu,
O umilă rugăciune îndreptând la Dumnezeu.
Azi, când multe veri trecute, aspre ierni şi triste toamne,
Mi-au redus în neputinţă bietu-mi corp şi slaba-mi minte,
Strig la cer aste cuvinte:
„Dă-mi, cu marea-ţi îndurare, sfârşit bun vieţii, Doamne!“

N. Ţinc

Cronica dramatică

Teatrul Naţional. — „Schylock“ piesă în 5 acte de W. Shakespeare.

Inspirându-se din diverse legende Shakespeare a tratat în „Schylock“ drama „jidovului rătăcitor“, care încearcă să reacţioneze împotriva persucutorilor săi reali, sau închipuiţi, dar cade victima proprie sale pasiuni, care i-a întunecat conştiinţa şi i-a răzvrătit sufletul. Schylock trăeşte în Veneţia cu fiica sa, Jossica. Schylock e un cămător odios. Dar mai presus de meseria lui de cămătar, Schylock e un revoltat. El nu pricepe pentru ce creştinii urăsc, sau disprefuesc pe evrei; pentru ce creştinii scuipă în barba sa albită şi îl acoperă cu insulte când apare în piaţa publică, sau când se strecoară pe sub zidurile casei sale...

Când un negustor onorabil din Veneţia, Antohio, îi cere un împrumut cu 3000 de ducaţi, spre a veni în ajutorul prietenului său, Bassanio, Schylock, după ce examinează solvabilitatea acestuia şi se declară dispus să-i ofere suma cerută, deodată îşi aduce aminte de „persecuţiile“ ce le suportă evreii din partea creştinilor şi de unele insulte ce i le-a adresat Antonio... Schylock nu mai e omul de afaceri, cămătorul odios, ci instrumentul răzbunător al neamului său. El pune o condiţie grea lui Antonio. Dacă în ziua scadenţei negustorul Antonio. nu va achita integral suma de 3000 de ducaţi, atunci Schylock va avea dreptul să ia o livră de carne din corpul său, — carne ce va fi tăiată din regiunea inimei. Antonio acceptă cu uşurinţă învoiala şi semnează poliţa monstruoasă. Ura împotriva creştinilor izbucneşte cu violenţă în sufletul lui Schylock, în ziua când află de fuga fiicei sale, Jossica, cu un creştin. De astă dată Schylock posedă o personalitate dramatică bine definită. El nu mai operează sub influenţe oculte şi exterioare — suferinţele neamului lui Israel, — ci sub directa influeţă a propriei sale dureri.

Drama se cristalizează, se concretizează, se personifică. Fuga fetei din casa lui Schylock, cu un tânăr creştin, constitue evenimetul hotărâtor, care dezlănţue şi alimenteză drama. Pe cine să se răzbune Schylock rănit atât de crud în amorul său propriu de tată şi de evreu habotnic? Pe Antonio. Dacă în ziua scadenţei, care se apropia, Antonia nu-i va înapoia cei 3000 de ducaţi, Schylock va pretinde livra de carne.

Antonio nu poate să facă faţă angajamentului său şi Schylock îl dă în judecata tribunalului. Schylock pierde procesul. de oarece înţelegerea a fost să tae exact o livră de carne fără să verse o picătură de sânge şi apoi e condamnat la amendă, de oarece a plănuit un adevărat asasinat.

Paralele cu această dramă se desfăşoară şi o comedie. Bassanio, amicul lui Antonio se căsătoreşte cu Porţia. El vrea să scape viaţa lui Antonio şi de aceea părăseşte pe frumoasa sa soţie ca să participe la proces. Porţia, însoţită de o femee credincioasă, îl urmăreşte şi aflând de procesul Schylock-Antonio, ea apare în travesti în sala tribunalului şi joacă rolul unui avocat, trimis de un juriscon sult din Padova ca să descurce această afacere ciudată.

Ca să ironizeze justiţia umană, Shakespeare a pus pe Porţia să interpreteze textele juridice şi să pronunţe sentinţa salvatoare. Fireşte că această comedie trece pe planul al doilea, rămânând în primul plan drama lui Schylock.

Interpretarea n'a fost unitară

In adevăr, e greu să obţii un ansamblu satisfăcător într'o piesă ca „Schylock“, în care se găsesc elemente de dramă, de comedie şi de farsă.

Rolul lui Schylock a avut un bun interpret în marele nostru comedian, d. Ion Brezeanu. Jocul său a fost concentrat, sobru; puţine gesturi; atitudini convenabile situaţiilor.

D. Brezeanu n'a înţeles să dea suferinţei lui Schylock proporţia unei tragedii zguduitoare. D-sa ne-a redat un Schylock uman, obsedat de ideea răzbunării şi care, se prăbuşeşte sub povara înfrângerei.

D. M. Constantinescu a fost un Antonio plin de demnitate.

D. A. Critico a desfăşurat vioiciu-

nea sa obicinuită şi deci cam dezordonată, în rolul lui Bassanio. Porţia, încarnată de d-şoara Marioara Zimniceanu a fost graţioasă şi în scena tribunalului, spiritual — autoritară.

Ne aşteptăm ca d-nele Cruceanu, Cleo Pan-Cernăţeanu ; precum şi d-nii Vracea, Baldovin, Calboreanu etc., să sublinieze mai bine rolurile rsepective.

Piesa, care s'a reprezentat la Teatrul Naţional sub titlul de „Schylock", e un soi de adaptare ; ea a suferit ultragii vizibile şi simţitoare. Shakespeare n'are nevoe să fie corectat şi deci vulnerat.

Punerea în scenă, organizată de d. Soare I. Soare, a fost mai fericită în tabloul, care reprezintă interiorul palatului din Belmonte, precum şi în tabloul final, care reprezintă grădina.

Jocul de lumini a oferit efecte frumoase.

Traducerea lui „Schylock" lasă de dorit.

Romicus

RONDELUL MORŢII

E soră cu nimicnicia
In veci, înfricoşata moarte,
Şi tristă daca'i-e solia .
E 'n mâna ei a lumii soarte...

Planetele îi tem mânia
Şi chiar a cerurilor toarte
Le ameninţă nimicnicia
Şi 'n veci înfricoşata moarte.

Nici piramida, nici mumia,
Război nu vor putea să-i poarte,
Nici miliarde de cohorte
Şi regi,.. nu'i vor clinti domnia,
Că'i soră cu nimicnicia !...

S. Hortopan

FILATELIA

Expoziţie internaţională de mărci poştale din Belgia

— 75 ani dela prima marcă poştală Belgiană —

Prima marcă postală belgiană a apărut la 1 Iulie 1849 în urma legei din 22 Aprilie a acelui an.

Filateliştii belgieni au luat toate măsurile pentru serbătorirea a 75 de ani dela această dată.

Deasemenea administraţia postală belgiană a şi început executarea şi în prima zi a expoziţiunei internaţionale care s'a organizat de filateliştii belgieni, va fi emisă o serie de mărci postale comemorative. Emisiunea, — deja după câte afirmă cei mai distinşi cunoscători cari au văzut primele probe, — va fi de o rară frumuseţe, consacrând arta grafică belgiană.

Seria comemorativă va cuprinde toate mărcile dela 1 centimă la 10 franci. Mărcile vor reprezenta o dublă efigie : a regelui Leopold I şi a actualului rege Albert. Pe toate mărcile va fi înscrisă data 1849-1924.

Numărul seriilor ce vor fi puse în circulaţie va fi redus.

Informaţiuni filatelice

Şi în Belgia se întâmplă — desigur foarte rar —, ceeace la noi nu mai surprinde pe nimeni. E vorba de neglijenţa unora dintre funcţionarii poştei.

Zilele trecute s'a distribuit la Malines (o localitate din Belgia) o scrisoare trimisă din Bruxelles la 28 Martie 1900.

Intre timp atât destinatarul cât şi expeditorul... decedaseră.

Zilele acestea se vor vinde la licitaţie, la Paris, câteva serii sau piese rare.

Printre ele se remarcă următoarele : Seria rară a celor două Sicilii, emisiunile din 1852, 1858 şi 1860 Oldemberg. Emisiunea de Paris grecească, seria din 1849, neobliterată franceză, o serie rară a primelor mărci din Sardinia, Toscana, precum şi câteva piese rare din Spania, Finlanda şi Elveţia.

Noui emisiuni

Polonia : Seria din curs a fost completată cu următoarele noui mărci postale : de 20.000 mărci gri, de 50.000 mărci verde şi de 300.000 mărci violet.

Au apărut deasemenea două taxe de plată de 20.000 şi de 30.000 mărci.

Syria : Ultima serie apărută se compune din 13 valori : 10, 25, 50 şi 75 centime, 1, 1,25, 1,50, 2, 2,50, 3, 5, 10 şi 25 piaştri.

Noulle premii pe luna Februarie

Pentru luna Februarie pregătim pentru cititorii noştri 7 loturi valoroase, cuprinzând fiecare câte 100 mărci postale, toate diferite serii complete şi incomplete, din : Chili, Australia, Canada, Brazilia, Persia, Nyassa, Salvador, St. Unite, India, Franţa, Germania, Austria, Rusia, Estonia, România, vechi, colonii italiene, franceze, etc., Turcia, etc. etc.

Păstraţi deci toate cupoanele „Universului literar".

Citiţi ziarul
Ştiinţelor şi Călătoriilor
Care apare în fiecare Marţi

Mamă şi amantă

ROMAN DE LOUIS ULBACH 14

Dar buna d-nă de Luzay intră cu braţele întinse, voicasă, cu chipul îmbujorat de bucurie şi cu glas tare, dezobicinuit de modulaţiunile mondene :

— Bună ziua Jeanne ! bună ziua prietenă dragă ! — îi zise luând-o în braţe şi sărutând-o ţărăneşte, de patru ori pe obraji, cu voluptatea uneia care obicinuind să mănânce numai pâine neagră, se trezeşte deodată mâncând jimblă.

Pe urmă, dându-se câţi-va paşi înapoi ca s'o privească mai bine, urmă :

— Dar ştii că e adevărat ceia ce mi-a scris de atâtea ori Filip ? Eşti tot frumoasă, tot tânără şi cu toate acestea, dragă Jeanne, nu putem să ne mai înşelăm, după cum nu putem să schimbăm calendarul. Suntem născute în aceiaş lună a aceluiaş an. Ah ! voi parisienele ! în ce frumoase cutii ştiţi să vă păstraţi sufletele ! Sub raportul sufletului nu sunt nici eu prea bătrână . am tinereţe mea pe dinăuntru, pe când tu o ai şi pe dinăuntru şi pe dinafară. Eşti un cap de operă.

Jeanne de Gremilly nu se dezmeticise de tot din strânscarea aceasta în braţe, din fluxul acesta de admiraţie ; se temea acum că se va trece repede, că va îmbătrâni de odată sub vraja aceasta a contimporanei sale. Parcă auzea cum îi clănţăne anii.

— Eşti singură ? — întrebă ea încet — Filip nu e cu tine ?

— Fiul nostru ?... l'am lăsat acasă... Nu-i e prea bine, aşa cum aş vrea... Am găsit un pretext ca să viu să consult..

— Dar ce ? e bolnav ?

— Bolnav pentru doctor, ferească sfântul ! dar pentru mame ca noi... Am venit să te consult pe tine. Ar fi trebuit să viu mai de vreme; dar credeam că, dacă ar fi fost primejdie, sau vre-un simptom grav, mi-ai fi scris... D-nele Sevignè din zilele noastre sunt zgârcite cu hârtia... Dar o să mai vorbim despre asta, după ce vei porunci să mi se dea un pahar de apă. Praful drumurilor de fier e mai supărător decât al drumurilor de pe la noi.

D-na de Gremilly ceru iertare, sună, porunci să se aducă băuturi răcoritoare şi trezită puţin din prima ei stupoare, îşi îndeplini cu multă îndemânare datoriile de gazdă.

Ar fi fost cu neputinţă ca prietena ei să-i facă injuria de a trage la hotel.

— Ce bine îmi pare că te văd — începu iar această femeie de ispravă, scoţându-şi mănuşile pe care şi le puse într'un buzunar al rochiei unde răsunară sgomotos nişte chei şi pălăria cărcia îi petrecu de câteva ori mâna pe panglică. Dacă Filip ar fi aci, aş fi tras la el şi i-aş fi scuturat puţin apartamentul. Imi pare că e bine instalat şi mobilat cu gust... Cred şi eu, ştiu cât l'a costat... Ii cunoşti cuibul ?

Jeanne de Gremilly, în loc să-i răspundă, dete din cap în aşa chip, că ar fi putut însemna şi o afirmare şi o supărare pe provinciala aceasta care întreabă pe o femeie cinstită dacă cunoaşte interiorul unui tânăr vârât în societatea parisiană; apoi, spre a nu lăsa mumei prilejul unei noui întrebări, îi luă pălăria din mână, o dezbrăcă de mantaua care-i stingherea gesturile largi, îi potrivi părul şi gulerul, o instală într'un fotoliu dinaintea unei mesuţe chinezeşti, în aşteptarea tăvii ce trebuia să sosească şi-i zise :

— Dar de ce n'ai mai venit pe la Paris ?

— La ce ? Ca să văd modele ? Le găsesc în revista pe care o primesc. Ştiam că Filip e pe mâini bune şi apoi dacă crezi că e lesne să lipseşti de lângă o întreagă gospodărie, te înşeli ! Pământul, măcar că n'are suflet, dar te leagă de mâini şi de picioare odată ce i-ai mărturisit că'l iubeşti. Ingrijesc de averea lui Filip, o sporesc pentru ziua când va trebui să fie bogat pentru o fată bogată... Mă gândesc aşa de mult la el ! Mai de grabă ai putea tu să vii mai des pe la mine ; o să mai vorbim şi despre asta... Stau aci o zi ; consfătuirea noastră odată sfârşită, plec... n'am mai luat cu mine decât numai încă o rochie. Dar o să vorbim ca pentru cincisprezece zile... Ah ! ce frumoasă eşti ! lasă-mă să mă satur privindu-te.

Câte-va râsuri

Viitor om de afaceri

— Bine, Marcel, dacă nu înveţi n'ai să ajungi nici odată un om de afaceri
— Lasă papa, nu te îngriji,că azi în ora de desen am câştigat lui Nicu, la ţintar, cinci lei.

Suspect !

— Domnule sergent, vă jur că m'am născut aşa.
— Hm !... e suspect !... aşa cu roate ?

Şi cu râsul ei nebunatec, care era deslănţuirea unei vieţi active, dar mute în ce privea convenţiile mondene, d-na de Luzay îşi după gât pe prietena ei şi o mai sărută de câteva ori cu o sete sinceră.

Vicontesa de Luzay era înaltă ca şi prietena ei cu pănecele cam pronunţat, dar de rigoare ca să fie proclamată o femeie frumoasă. În ţară la ea, tot aşa precum prietena ei Jeanne, mai zveltă ca ea, era la Paris. Chipul ei rotund, plin, totdeauna aprins culorat, încânta prin puterea lui senină. Trei zbârcituri de fiecare parte a frunţii în prelungirea pleoapelor, se săpaseră acolo probabil de pe urma obiceiului de a clipi din ochi spre a putea vedea departe în livezi sau câmpii, vitele sau muncitorii pe cari trebuia să-i supravegheze. Soarele îi aşternuse împrejurul gâtului o cravată ceva mai închisă ca pielea, care nu sia de loc rău gâtului ei robust şi bine tornat. Mâinile foarte frumoase ca formă, nu păreau în întregime lipsite de mănuşi chiar atunci când nu le avea în mână, din cauza brunului ce le imprimase soarele. N'avea în degete decât un inel, pe cel de cununie, iar diamantele ei aşteptau o noră într' o sertar din odaia ei de dormit.

Cu toată aparenţa ei rustică, vicontesa semăna mai mult cu o proprietară bogată decât cu o arendăşoaică. Avea, ca şi copilul ei, forţă în graţie.

Amintirile de rasă, de educaţie, obiceiul autorităţii, sentimentul unei franchete care nu se temea de nimic şi care mergea drept la ţintă, un limbagiu care se asprise fără să devină grosolan şi care avea în îndrăzneala voioşiei lui un parfum din vremile de demult, cu spiritul refugiat în ochi ca un far liniştit dar gata să se însufleţească în întuneric: totul se întrecea în fiinţa ei ca să-i dea o originalitate încântătoare, faţă de distincţia d-nei de Gremilly.

Cele două prietene de pension stau alături una de alta, ca altă dată în vremea recreaţiilor dela şcoală şi Jeanne îşi ţinea mâna într'a Genevievei, iar aceasta privind-o îi răsucea inelele în degete. După o clipă de tăcere, pironind de o dată ochii asupra prietenei ei, d-na de Luzay îi zise arătându-i spre frumosul păr negru al parisienei :

— E culoarea adevărată ?
— Te asigur că da.
— Eu aş avea nevoie de pomada anunţată în ziare.. Uite-te, am peri albi cu nemiluita.

Avea dreptate, capul îi era nins bine. Jeanne se înfioră. Oglinda aceasta a tinereţii ei era o ameninţare, iar mulţumirea acestei femei ce începea să îmbătrânească, contimporana ei, era un început de căinţă. La ce i-a slujit părul ei negru, dacă nu ca să grăbească brusc iarna, suprimând toamna? Când părul ei îndrăzneţ, va albi, nu va mai albi sub zăpada care face feciorelnice bătrânele creştete acoperind florile întârziate, ci va albi sub pulberea oaselor calcinate pe care o suflă moartea.

Ea se gândea la aceasta, pe când d-na de Luzay urma veselă :

— N'am să cumpăr cosmetic; preotul meu mă găseşte bine şi aşa; în doi ani de zile voi fi albită de natură ca străbunică-mea al cărei portret îl am în odaia mea de primit. Şi totuşi am o intenţie de cochetărie... e vorba de talia mea... e de speriat cum mă îngraş, şi nu-mi pasă că doar nu mai valsez, dar pentru robotit nu vreau să fiu grecoaie.. La vârsta noastră, dacă e ridicul să faci cură de subţiat, e în schimb esenţial şi urgent să te menţii la un volum cuviincios. Să-mi dai adresa corsetierei tale...

Jeanne rădea ca să răspundă la râs; dar toate naivităţile acestea erau crude; în toate ea simţea o nouă muşcătură.

(Va urma)

NOUILE PREMII FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
Pe luna Februarie 1924
CUPON No. 3.

VIZITAŢI
Cinema „VLAICU"
RULEAZA:
Filmele cele mai frumoase şi instructive

BIBLIOTECA CENTRALĂ „ASOCIAȚIUNII" SIBIIU

ANUL XL. — No. 9. 2 lei exemplarul Duminică 2 Martie 1924

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. în străinătate pe un an 200 lei.

Clipe de groază

(Vezi explicația în text).

Romanul îmbogăţitului de războiu

N'a apărut până acum la noi un roman de moravuri, în care să se răsfrângă viaţa socială de după războiu. In Franţa a apărut cu mult sgomot „*La garçonne*", şi a dat prilej unor critici violente, iar Victor Marguérite s'a ales cu ostracismul Cancelariei ordinelor, asigurând însă „*Băeţoaiei*" (traducere mai dreaptă de cât *Băetanei*") un succes literar şi de librărie extraordinar. Admiratorii şi detractorii lui Marguérite s'au împărţit în două tagăre combatante, unii decretând romanul ca moral, alţii socotindu-l pornografic şi deci imoral. După cum se vede, lupii moralişti nu lipsesc din nici o ţară, şi nu ştim dacă purianismul unora a fost motivul detractărei, sau faptul că Victor Marguérite a desvăluit cu cavalerească sinceritate perdeaua de ipocrizie, ce ascunde galeriei viaţa de culise şi budoar a stratului înalt social. Nu ţinem ca, în pespectivele acestei cronici, să punem şi noi în discuţiune o problemă desbătută şi răsbătută de atâtea ori.

Ne gândim numai că şi societatea noastră românească de după războiu e susceptibilă de o analiză profund psihologică în cadrul unui roman. Această operă, pe care scriitorul acestor rânduri n'are timp sau, poate, nici talentul ori priceperea s'o facă, pretinde un spirit de observaţiune caracteristic, o putere profundă de analiză un isvor nesecat de posibilităţi stilistice, care, toate laolaltă, să dea la iveală o satiră puternică, în chip de roman artistic, şi să fie în acelaşi timp, oglinda credincioasă a realităţei portbelice dela noi.

Romanul îmbogăţiţilor de războiu ar pune la ordinea zilei probleme mari economico-sociale şi financiare, unele de natură pur educativă, altele în ce priveşte falşificarea noţiunei valorilor în toate domeniile şi ale gândirii umane în variatele expresiuni ale vieţii.

Imbrăţişând deopotrivă satele şi oraşele, pornind din coliba mizeriei ca să ajungi în palatul desfrâului, trecând prin cabinetele inimse ale puternicilor zilei, descriind procesul marei finanţe şi al întregei gospodării industriale, împletind cu măestrie aspectele biurocratice, în legătură cu abuzurile de tot felul, ce se fac în lumea administrativă, s'ar putea, cu dibăcie în ţesătura intrigei şi conducerea firului din roman, înfăptui o operă de artă curat românească şi durabilă.

Cine va fi însă îndrăzneţul, care să atace un subiect atât de vast? Cine posedă şi ştie să combine un material atât de împrăştiat şi încă atât de complex?

Acestui mare scriitor i-ar reveni cinstea să i se caute încă în viaţă piedestalul statuei.

Nu ştiu însă dacă acest mare gânditor al neamului s'a născut.

L. I.

Nouile cercetări

în domeniul limbei române [1]

A împărtăşi mulţimei adevăruri, smulse cu trudă din tainicul necunoscut, este bine şi folositor, chiar dacă migăloasele documentări ar întrece răbdarea cititorilor dornici de impresii repezi.

Cercetarea originelor limbei române a fost mult încurcată. In afară de vorbele vădit latine, mii de cuvinte erau socotite ca împrumutate dela popoarele vecine, cum de pildă Cihac, în dicţionarul său din 1879, afirmă că la 500 de vorbe latine, avem 1000 slave, 300 turceşti, 280 grece moderne, 25 maghiare, albaneze, etc. Firește că astfel înfăţişată limba română şi într'un dicţionar mai nou din 1915, apare ca o cârpitură şi poate că îndreptăţea pe un ceho-slovak să scrie, nu de mult, în *Prager-presse*, că n'avem o limbă omogenă.

Greşala filologilor provenea din cercetarea superficială. Un profan putea crede că numai românii au împrumutat vorbe de la toţi vecinii; dar savantul trebuia să pună şi ipoteza contrară: nu cumva aceste neamuri migratorii au împrumutat vorbe dela daco-latini? mai ales că aceşti vecini veniau din locuri unde nu sunt urme de civilizaţie antică; sau măcar reciprocitatea trebuia bănuită.

Toată pricina era necunoaşterea limbei dace; deşi era cert că poporul român este amestecul colonilor romani cu dacii, nimeni nu cerceta ce limbă au vorbit aceştia. Indelungate studii au lămurit acest punct. Pornind dela adevărul că numirile membrelor corpului le învaţă copilul de la mamă, am constatat că 12 numiri: *spate, ceafă, buză, mustaţă, pleoapă, burtă, buric, gleznă, labă, talpă* şi genitalele, nu sunt latine, ci din clasica grecească: apoi numirea *geţilor* (agricultori) şi numirile de râuri: Aluta, Istru, Nistru, Siret, Prut, Buzău, Vaslui, Covurlui, Criş, Mureş, ce corespund cu numiri şi noţiuni greceşti antice, confirmă că precum macedonenii vechi, cu numire greacă (*makedon*=nalt, lung) aşa şi dacii vorbeau un dialect din greaca antică, după cum şi în Italia a fost la început cultură greacă, şi chiar în limba franceză sunt vorbe populare greceşti antice.

Lămurit acest adevăr, cuvintele nelatine trebuiau căutate în clasica greacă, unde aflăm numiri de plante, flori, arbori, animale, peşti; zeităţi din basme şi superstiţii; iadul şi raiul; instrumente de muzică, doina, hora; măsuri: stânjon, litra; acţiuni: lipi, lovi, mânji, pătimi, lămuri; adverbe: măcar, gata, da, etc. etc. Iar dacă unele sunt şi la slavi, trebuia văzut care formă se apropie de clasică, de ex. *gata* din gr. *kata*= complect, dă pe *găti, pregăti, pregătire;* iar slavii zic *gotovo*, (cit gotovo), *prigotoviti, prigotovlenie*... Şi un profan vede aici apropierea vorbei română de clasica greacă şi că diformarea slavă nu putea da vorba română. Sau gr. *labe*, rom. *labă*, sl. *lapa*. ori lat. *vere-dignus*, rom. *vrednic*, sl. *vrednii*. Dar ungur *palacsinta*, plăcinta. *karacsony*, crăciune (creaciune = naştere) şi alte asemenea.

Elementul dac s'a afirmat când au apărut în Dacia alăcătuiri politice, cu numiri ca: *Panonia* şi *panate* (banate din gr. ant. *pan*=general, total (rom. *ban*) de unde *sub pan*, jupan, *vice-pan*, fişpan; *voe-votes* (voevod = conducător la bătălia; vodă *(votes)*, conducător. Apoi multe vorbe din epoca primă creştină, având baze latine ca: *duh, jertfă, sfânt, slavă*, au trecut şi la slavi, în cât vorbe adev ărat slave avem puţine; unele sunt ruseşti dela oştile ce treceau prin ţară. Avem apoi cuvinte greceşti în biserică şi câteva greceşti din epoca fanariotă, precum avem şi cuvintele noui mai ales din limba franceză.

O mare greutate a fost de a înlătura erori ce prinsese temeiu, de ex.: *pădure* din lat. *paludem* baltă (!) când pădure şi codru au prefixe gr. ant. *po, ko*, urmate de *dur, dru* iemn, arbore, stejar; sau vorba *înşela* (a pune şaua !?) când este lat. *in-celare*. Câtă cercetare apoi pentru a identifica vorbele cu origină necunoscută, ca *omăt*, din lat. *himatus* (imat) ca şi *carna*, din *hiberna*, ambele cu baza *him* sanscrit, ce înseamnă ninsoare. Şi câte alte minunate vorbe.

Aşa cercetată, limba română apare cu alt prestigiu şi explică rezistenţa neamului nostru. Am arătat mai pe larg într'o broşură trimisă la diferiţi intelectuali şi am primt multe îndemnuri de a publica noul dicţionar al l. române astfel întocmit; dar înfăptuirea cere sprijinul vre unui suflet ales, de bun român, dornic de înălţarea limbei noastre.

Alexandru Resmeriţă

1) Autorul pune în discuţiune o problemă, ce aşteaptă de multă vreme soluţionarea ei. N.R.

Toţii abonaţii revistelor „UNIBERSUL LITERAR" „VESELIA" şi „ZIARUL ŞTIINŢELOR" participă la

MARILE PREMII

pe care Ziarul „UNIVERSUL" le oferă cititorilor săi.

TOLSTOI

Bobul de grâu

Niște copii găsiră într'o zi într'o văgăună obiect mare cât un ou de găină.

Pe la mijlocul acestui lucru era o crăpătură, în tot semăna cu o sămânță.

Un om care trecea pe acolo, văzu obiectul, cumpără de la băețandri, pe cinci copeici, îl duse în oraș și'l vându iar, ca o curiozitate împăratului.

Țarul convoacă pe învățați, și le zise să caute să afle ce era acel obiect: era un ou sau o sămânță. Învățații căutară, căutară, și nu putură să descopere nimic de felul obiectului.

Obiectul fu pus pe marginea unei ferestre. O găină sbură pe acolo, ciuguli ici colo, văzu acel lucru și ciuguli un pic și făcu o găurică; obiectul era doar o sămânță, toată lumea văzu bine că asta era, și învățații declarară că era un bob de grâu.

Impăratul se miră mult, el convocă din nou pe savanți și le ordonă să afle de ce acea sămânță era așa de mare.

Învățații căutară în știința lor, căutară în cărțile lor, nu găsiră nimic; la urma urmi spuseră împăratului.

— Maria ta, n'avem nici un răspuns mulțumitor să vă dăm. In cărțile noastre nu stă scris nimic despre aceasta; trebue întrebați țăranii, poate că bunicii lor i-a fi învățat cum trebue cultivată o astfel de sămânță. Impăratul chemă pe un țăran foarte bătrân ca să'l cerceteze.

Omul veni cu greu pe cele două cârje ale lui, nu mai avea dinți, și barba îi era albă. Impăratul îi arătă sămânța, dar bătrânul nu prea vedea bine; o privea, o pipăia.

— Tăicuțule, îi zise împăratul, vrei să'mi spui la ce poate folosi o astfel de sămânță?

Poate că ai semănat la tine în câmp; poate în viața ta ai cumpărat astfel de semințe?

Bătrânul și cam surzise, și nu auzea de câ cu greu, pricepea cu greu. El răspunse:

— Nu, nici odată n'am semănat în pământurile mele astfel de grâne, nici odată nu am culeș, nici odată n'am cumpărat. Când cumpăram grâu, bobul era totdeauna foarte mic. Trebue să întrebăm pe cei mai mare ca mine; poate o putea să spue unde crește planta care face această sămânță.

Impăratul trimise să aducă pe tatăl bătrânului.

Fu găsit și adus în fața împăratului.

Acest om umbla cu o singură cârje, ochii erau încă destul de buni, și barba era cenușie; împăratul îi arătă sămânța și'l întrebă ce era. Bătrânul o privi cu atenție. Impăratul îi zise:

Tăicuțule; știi tu la ce ar fi folositoare această sămânță? poate că ai semănat la tine în câmp, poate că ai cumpărat în viața ta?

— Nu, răspunse bătrânul, n'am semănat în câmpul meu grâne ca astea, n'am culeș, n'am cumpărat pentru că pe vremea mea aurul nu era încă în curs. Atunci toată lumea să hrănea cu propria sa pâine, și dădea și la cei care n'aveau, când era nevoe.

Nu cunosc locul unde crește această sămânță. Totuș am auzit spuind pe tatăl meu că pe vremea lui, grâul creștea mai frumos, și făcea bobul mult mai mare și mult mai numeros. Trebue să'ntrebăm pe tata.

Impăratul trimise să cheme pe tatăl bătrânului.

Fu găsit și adus în fața Impăratului.

Acest om era puternic, ochii erau vioi, n'avea cârje, vorbea foarte desluș, și barba de abia albea. Impăratul îi arătă sămânța, bătrânul o privi pe toate fețele:

— De mult zise el, în sfârșit n'am văzut sămânță așa mare.

O duse la gură, gustă din ea și adăogă:

— Da, este tot de acelaș fel.

— Taică, urmă Impăratul, spune-mi în ce loc și'n ce vreme crește o astfel de sămânță. Poate ai semănat sau culeș, sau cumpărat?

Bătrânul răspunse:

Pe vremea mea, nu era alt grâu decât acesta, din această grăuncă făceam noi pâinea noastră și trăiam din ea.

— Taică, urmă Impăratul, vrei să-mi spui dacă pe vremea acea cumpărați această grăuncă, sau o culegeați. Bătrânul surâse:

— In vremea mea, zise el, nimeni nu cunoștea păcatul care constă în a cumpăra pâinea sau a o vinde, și nici nu să știa ce este aurul. Toată lumea mânca pâine până se sătura.

— Tăicuțule, zise Impăratul, spune-mi unde era pământul tău și unde semănai astfel de sămânță.

— Impărate, răspunse bătrânul, câmpul meu era pământul pe care Dumnezeu l'a dat oamenilor. Câmpul meu, era pământul pe care-l aram; pe vremea acea, pământul nu era al nimenui; și nu se știa ce era proprietatea mea sau a ta. Ce se numea al meu, al tău, era rodul fiecăruia.

— Mai răspunde încă la două întrebări, zise Impăratul: mai întâi spune-mi cum grâul putea crește în chip așa de minunat în acele timpuri, și de ce este azi așa de mic. Al doilea cum se face că nepotul tău umblă cu două cârje, fiul tău cu una singură, pe când tu ești așa de țeapăn și puternic, și pasul tău este ușor, și vocea răsună ca acea a unui om sănătos.

Spune-mi taică pentru ce este așa?

— Este așa, răspunse bătrânul, pentru că oamenii nu mai trăesc din munca lor proprie și pentru că sunt geloși pe vecinii lor. Alte dăți să trăia altfel, să trăia cu teama și respectul lui Dumnezeu. Atunci nu stăpâneai decât ce era al tău dar n'aveai nevoe de ce era al altuia.

Eufrosina Pală

La trecerea din viață a doamnei Amelia Lapedatu

Erai pentru vrăjmașii milenari
Românca, ramură împodobită
De muguri cari'ți semănau, strejari
Ai Neamului în Țara nerobită,

Și'n vremi de răzbunare ai plătit
Iubirea'ți de româncă și de mamă
Cu jugul cel mai greu de suferit
In noaptea zidurilor ce destramă.

Dar viața, chin sălbatec de'ți iera,
Il străbătea lăuntrică lumină:
Credința în „Izbândă" fulgera
Și inima îți rămânea senină.

Trecu furtuna dintre patru zări
Și soarele ce răsări 'ntr'o zare
Ți-aduse mult duioase 'nrourări:
El lumina o Românie-Mare!

Zi laolaltă, fericiți acum,
Tu, mama ideală și fecior:
Priviați voioși la îndelungul drum
Pe care au de mers biruitorii.

Dar cruda suferință din ani grei
E plug ce brazde-adânci îi viață taie
Prin care ea se scurge, cât să-i vrei
Tăria mulțămirii ca văpae.

Acum din câmpul vieții românești
Dispari, — ca formă,—nobilă femeie
Pe cel al străduinții sufletești
Rămâi ca pildă: Simbol și Idee!

N. Rădulescu-Niger

PROFILURI

Își dă sufletul amurgul
După trestiile din lacuri
Iară sus... în lumi albastre...
Ard luminile de veacuri...

Tot mai mult se'ntinde pacea
Și atipește 'ncet tot svonul...
Bate toaca 'n mânăstire
Și-i lumină 'n tot anvonul...

Cimitirul doarme'n preajmă-i
Pirotind din cruci stricate...
Plânge-o mamă lângă'o groapă
Cu genuchile plecate...

Intr'un hârb de lut cu jale
Potrivește'un mic tăciune...
Și-așezând un bob de smirnă
Trist șoptește-o rugăciune..

Mihail Alexandrescu-Cristineșt

IERTAREA

Nuvelă de MARK TWAIN

— Urmare și sfârșit —

A doua zi nenorocita mamă trebui să stea în pat. Abby nu avusese voie să intre în odaia doamnei Mayfair și îi se spusese să meargă să se joace afară, fiind că mama ei era foarte bolnavă.

Copila eși în stradă și fiind că nu-l mai văzuse pe tatăl ei, se duse de-a dreptul la Curtea marțială, unde spera că-l va găsi.

In răstimpul acesta, membrii curței marțiale fură introduși în prezența lui Cromwell.

Președintele luă cuvântul:

— D-le general, i-am somat, apoi i-am rugat să se răsgândească, dar ei nu vor să tragă la sorți. Ei sunt dispuși să moară, dar nici decum să se abată de la preceptele lor religioase.

Fața lui Cromwell se posomorâ. După ce rămase câte-va clipe pe gânduri, tranșă astfel chestiunea:

— Nu vor muri cu toții, dar de vreme ce nu vor să tragă la sorți o să tragem noi. Dă ordin să-i aducă în sala de colo. Pe urmă, să-i alinieze cu fața la perete.

După ce rămase singur Cromwell rămase câtva timp pe gânduri, apoi chemă un servitor și îi zise:

— Du-te pe stradă și adu-mi aici pe primul copil pe care îl vei întâlni. Servitorul se întoarse aproape în aceiași clipă, ținând de mână pe Abby.

Fetița se îndreptă imediat spre Cromwell și se urcă pe genunchii lui spunându-i:

— Vă cunosc bine, domnule, sunteți lordul general. Toată lumea tremură în fața d-voastră, în schimb mie nu mi-e frică de d-voastră, fiindcă v'ați uitat în totdeauna cu blândețe la mine: de altfel cred că mă cunoașteți...

Un zâmbet discret se strecură pe fața severă a dictatorului.

Şi totuşi...

de LEONTIN ILIESCU

Cuvintele tale sunt vârfuri de ace
In sufletul meu,
Şi totuşi, el tace
Zâmbind şi aşteaptă să-l mântui tot eu.

Privirile tale sunt raze de lună
Destinului meu
Când visuri s'adună
Să-ţi spună 'n ce lacrimi sfinţitu-l-am eu.

Iar râsul tău — râsul cu umbre bizare,—
E jale şi foc,
Şi totuşi, îmi pare
Că 'n râsul tău este un vis de noroc...

Cum tremuri, iubito, ca trestia mării
Vrăjită de val!...
Răspunzi tu chemării
Ce-ţi picură 'n suflet doiniri din caval?

Sau vrei să fii semnul fatal de 'ntrebare
Destinului meu —
Prăpastia 'n care
Ursit e să cadă semeţul Tyrteu?

Iubito, mi-e dorul un freamăt de visuri
Ca imnuri şi flori...
Sub mine-s abisuri,
De-asupră-mi — abisuri, şi 'n sufleu-mi nu.

Şi totuşi, mi-eşti dragă ca floarea de lotus
Şi-alături aş vrea
Să-ţi stau — un ignotus,
Departe de lumea ursuză şi rea!...

— Nu, nu mi-aduc aminte de d-ta...

— Foarte rău, continuă Abby. Se vede că nu aveţi memorie... In sfârşit nu e nimic, fiind că eu însă-mi sunt distrată uneori... Dar de ce nu mă îmbrăţişaţi, aşa cum mă îmbrăţişează tata.

— O ! de ce nu; zise dictatorul, râzând de data asta, din toată inima...

De altfel orice mi-ai ordona aşi considera ca o datorie să execut... Va să zică îl iubeşti mult pe tatăl d-tale?

— De sigur că da.

— Ei bine, atunci te îmbrăţişez de două ori, odată pentru d-ta şi odată pentru dânsul.

In clipa aceia îşi făcu apariţia în cabinetul dictatorului un ofiţer care după ce se înclină în faţa lui Cromwell zise :

— Alteţă, coloneii au sosit.

— Bine, poţi pleca.

Şeful statului remise atunci micei Abby trei discuri : două albe şi al treilea de un roşu aprins ; menirea acestuia din urmă era să trimită la moarte pe colonelul care-l va primi.

— O ! ce frumoase sunt jucăriile acestea exclamă Abby. Oare ale mele să fie ?

— Nu, drăguţă sunt pentru alţii şi acum ridică puţin te rog perdeaua de colo şi care ascunde o uşă : în odaia de alături vei vedea trei bărbaţi, în picioare, unul lângă altul şi cu spatele la d-ta. Vei da fie-căruia un disc. Pe urmă întoarce-te din nou aici.

Abby dispăru în dărătul perdelei, în vreme ce dictatorul rămase singur încântat de soluţia pe care o găsise.

Fetiţa se opri o clipă pentru a examina odaia fatală. Aproape numai de cât un zâmbet se ivi pe faţa-i candidă, de oare ce recunoscuse pe tatăl ei.

Ea înaintă zâmbind şi depuse cele trei discuri, în mâinile ofiţerilor, apoi se repezi la tatăl ei strigându-i :

— Uite, tată ce dar frumos ţi-am rezervat.

Colonelul Mayfair privi discul fatal apoi căzând în genunchi, într'un avânt de dragoste şi de milă, strânse la pieptul lui micul şi nevinovatul călău.

Toţi cari asistaseră la scena aceasta înlemniseră de măreţia dramei care se desfăşura înaintea lor şi începură să plângă. De odată un ofiţer se apropiă de colonelul Mayfair, rugându-l să-l urmeze.

— Dar unde îl duci ? întrebă Abby.

— Trebuie... trebuie... să-l duc într'altă... parte a fortăreţei, explică ofiţerul profund mişcat.

— Dar asta nu se poate, se răsti Abby supărată... tata trebuie să se întoarcă numai decât acasă fiindcă mama e bolnavă.

— Dar nu se poate, drăguţă, interveni blând colonelul.

Abby bătu din picior şi adresându-se încă odată ofiţerului.

— Ţi-am mai spus că mama e bolnavă... Lasă-l să plece, *fiindcă aşa vreau eu.*

— O ! dacă ar fi numai după mine, răspunse ofiţerul palid şi emoţionat.

Dar Abby nu-l mai ascultă şi dispăru mai înainte ca cineva să fi putut observa fuga ei. Peste o clipă însă se întoarse ţinând de mână pe Cromwell. In faţa acestei formidabile apariţii, toată lumea încremenise.

— Vă rog opriţi-vă domnule ! strigă Abby adresându-se dictatorului. Mama e bolnavă şi doreşte să-l vadă pe tata. Le-am explicat dar nu vor să mă asculte.

Cromwell întrebă mirat :

— Cum, dânsul e tatăl d-tale ?

— Firește că e tata... Altminteri aşi fi dat eu discul acela frumos ?

O expresie de groază trecu pe faţa lui Cromwell.

— Vai, explică el. Cum de am putut face una ca asta ? Ce stranie şi dureroasă coincidenţă. Ce pot să fac acum ?

Abby nerăbdătoare exclamă :

— Ei bine n'aveţi de cât să daţi ordinul să-l lase să plece. De altfel *trebuie* să plece, fiindcă mama e greu bolnavă. Şi în afară deasta mi-aţi făgăduit că-mi veţi îndeplini orice rugăminte.

— O expresie plină de duioşie lumină figura aspră a dictatorului şi el murmură nespus de mişcat.

— Mulţumescu-ţi Doamne că ai provocat întâmplarea cu făgăduiala pe care am dat-o şi fii bine cuvântată, copilă dragă că inspirată de Cel de sus, mi-ai reamintit la timp promisiunea făcută. Domnule locotenent, execută ordinele micei mele prietene. Prizonierul este graţiat şi deci trebuie pus imediat în libertate.

Trad. de **Const. A. I. Ghica**

Cronica dramatică

Teatrul Regina Maria. — „Othelo" de W. Shakespeare. — „Fedra" cu Agata Bârsescu.

Un profesor francez, care joacă rolul de Sherlock-Holmes în cercetarea originei operilor „atribuite" lui William Shakespeare, a strâns o bogată colecţie de documente din care ar reeşi că altcineva a scris „Hamlet", „Negustorul din Veneţia", „Romeo şi Julieta", „Cunetrele vesele din Windsor", „Visul unei nopţi de vară", „Macbeth", „Otello", etc.

Personajul în chestiune împinge documentaţia până acolo, în cât stabileşte şi locul exact al vilei din Belmont, în care a locuit Porţia, eroina din „Negustorul din Veneţia".

El susţine că Shakespeare n'a putut să scrie, nici „Negustorul din Veneţia", nici „Otello", de oarece n'a fost în Veneţia, pe când autorul presupus, a făcut studiile sale la Padua şi a pomenit de vila din Belmont, — deci cunoştea împrejurimile Veneţiei...

Să lăsăm aceste cercetări minuţioase, cu caracter special literar. Credem că Otello ar fi putut vieţui şi la Veneţia, ca şi la Siracuza, Malaga, Cadix, sau la alt oraş meridional.

Nu importă locul unde se desfăşoară acţiunea. Gelozia lui Otello, alimentată puternic şi perfid de Iago, se putea produce în orice localitate, din moment ce situaţia psihologică o favoriza.

Deci în „Romeo şi Julieta" Shakespeare a descris pasiunea amorului, în „Otello" genialul dramaturg englez a descris pasiunea geloziei, sub diversele sale aspecte.

Otello e un îndrăgostit pasionat şi insinuaţiile perfidului său locotenent Iago, îl transformă, gradat, într'un gelos formidabil. Gelozia, puternic alimentată de bănuieli, atinge, la un moment dat, demenţa. E gelozia de ordin psiho-patologic, care se manifestă în clipa când maurul ucide pe Desdemona.

Shakespeare a descris admirabil toate fazele geloziei şi cu o artă desăvârşită a subliniat chinurile ce le suportă eroul, care iubeşte pasional, dar se crede înşelat. Iago e în altă fază a geloziei : el se răzbună pe Otello, deoarece îl bănueşte că a fost amantul soţiei sale.

Compania Bulandra şi-a luat o grea sarcină reprezentând această capodoperă dramatică, ce reclamă o interpretare de primul ordin. Cele două roluri — Otello şi Iago — sunt de egală valoare din punctul de vedere al intensităţii dramatice şi al expresiunii pasiunilor izvorâte din gelozie. D. Tony Bulandra a jucat în mod conştiincios rolul lui Otello, dar n'a putut reda decât unele stări sufleteşti ale eroului. Iago a fost interpretat onorabil de d. Bălţăţeanu ; d-sa a pus la contribuţie toate mijloacele sale, dar rolul n'a fost studiat suficient. Rolul lui Iago reclamă un mare comedian şi d. Bălţăţeanu e un tânăr artist de valoare, care trebue să-şi cunoască forţele de care dispune.

◆

La teatrul „Carol cel Mare", s'a reprezentat „Fedra" de Racine, cu marea tragediană Agata Bârsescu şi câţiva artişti şi artiste de la teatrul Naţional din Iaşi.

D-na Agata Bârseseu, grație bogatelor sale mijloace de tragediană desăvârşită, ne-a redat o Fedră plină de măreţie tragică.

Publicul a ovaţionat călduros pe d-na Agata Bârsescu.

Ansamblul a fost asigurat de d-nii I. Profir, Aurel Ghiţescu, A. Marcovici, d-na Brasky — de la teatrul Naţional din Iaşi — şi d-na Ana Cârjă-Vlădicescu.

Romicus

Zâmbete curate

O ! Vera !... In pacea serii, când blândă, visătoare
Se plimbă luna 'n vraja cuprinsului senin
Apropie-te tainic a tot cuceritoare
In ritmul legănării unui final divin.

Şi vin, când stinse 'n umbră, atâtea doruri mute
Stinghere zac în preajma părerilor de rău
Din recele cortegii a viselor pierdute
Să-mi regăsesc în noapte, trudit şi visul meu.

Şi ascultând atuncea, splendida întrupare
De zâmbet pururi tânăr, şi pururi triumfător.
Povestea-nesfârşită din suflet ce mă doare
Înţelegând cât poate să 'ndure un muritor.

Lăsa-vei să pornească din umede pleoape.
Privirea-ţi să-mi aline o lacrimă de foc,
Iar eu, simţind balsamul de inimă aproape
Uita-voi poate-o clipă, că n'am avut noroc.

B. Hotnaru

Clipe de groază

— Nuvelă de Allain d'Ayzac —

(Vezi ilustraţia din pag. I)

— Haide Ulinka, sania e gata.

Şi Petre înfăşurat într'o blană de urs, deschise uşa hanului.

Înăuntru focul ardea voios în vatră, răspândind o căldură înăbuşitoare. Mica Ulinka Fédorowna, o ţărăncuţă bălaie, de vreo douăzeci şi doi de ani, sfârşea tocmai să se îmbrace.

— „La revedere mamă Alexandrina şi bunul D-zeu să te aibă în pază.

Tânăra femeie îmbrăţişă pe patroana hanului, apoi trecând pragul uşei se urcă în sanie.

Petre luă hăţurile şi după un ultim rămas bun, sania porni la trap.

Drumul pe care stâlpii kilometrici indicau distanţele se înşira alb în zare. Pretutindeni domnea o tăcere mormântală, întretăiată doar de clinchetul zurgălăilor.

In răstimpul acesta Ulinka nu rostea o vorbă, absorbită de gândurile ei. Se gândea la Petre cu care se căsătorise de curând, şi care, fără îndoială era cel mai straşnic şi cel mai îndrăzneţ vânător de urşi de prin partea locului.

Ei veneau acum dela Perm, unde făcuseră cumpărături pentru tatăl tinerei femei, moş Fedor, care ţinea în sat hanul „Sfântul Nicolaie". Deasemenea ei făceau cu ocazia asta călătoria lor de nuntă.

Şi Ulinka visa acum la toate minunile pe care le întrevăzuse în cele două zile petrecute la oraş. Ar fi dat zece ani din viaţă — şi asta fără nici o discuţie, — pentru a fi născută într'o condiţie care i-ar fi permis să fie soţia unuia din aceşti boieri pe cari îi văzuse la oraş.

Şi totuşi dacă ar fi voit ! Işi aduce aminte că Sergiu Burakin, un nobil tânăr şi frumos, îi oferise pe vremuri o avere. Dar ea îl refuzase, fiindcă nu înţelegea să devină amanta lui ; de altfel se împlinise aproape un an de când nu-l mai văzuse pe Sergiu. Cu toate astea îi se păruse că l văzuse în ajun, la Perm. La gândul acesta ea se înfioară din creştet până în tălpi.

— Ei, dar Petre e cu mine, se gândi ea aşa că Sergiu nu va îndrăzni să se apropie de mine".

Pe când se gândea astfel sania pornea cu o repeziciune nespusă.

In depărtare se zărea un sat. Peste câteva clipe satul se apropia şi aproape numai decât casele dispăreau în spatele unei răspântii.

Afară era lumină ca ziua. La câteva sute de metrii se zărea acum o linie sumbră care tăia pământul şi cerul, asemenea unui decor de teatru : era o pădure.

Fără îndoială, Ulinka cunoştea pădurea, dar nici odată n'o străbătuse fără teamă, din pricina necunoscutului şi a întunecimei care domnea acolo.

„Petre !".

Tânărul vânător se întoarse. Ulinka simţi nevoia de a se destăinui, de a-şi goli sufletul. Ea se lipi de el încet şi cu sfială povestindu-i păţania ei cu Sergiu Burakin, întâlnirea ei cu el la Perm şi tot astfel presimţirile-i care îi năpădeau sufletul.

Petre asculta destăinuirea ei în tăcere, apoi o întrebă :

— L-ai iubit ?

JALEA MITOCANULUI

— MONOLOG —

— Bună vremea, cârciumare, e mai vesel pe la voi!
Pe la mine-i supărare şi necazuri şi nevoi.
Nu ştiu, zău, d'o să-mi mai treacă, căci norocu mi-e zevzec;
Ia dă 'ncoace o cinzeacă, cât mai iute să-l înnec.

Nu-s beţiv, nu, făr de glumă, dar, la urmă, ce să-i faci!
Când necazul te sugrumă, cată, deci, să-l vâri în draci.
Şi, din toate, moartea par'că e ce-i mai afurisit:
In telega ei te 'ncarcă făr să stea s'o fi poftit.

Dă năvală! Ştiu, fireşte, că şi ea are cuvânt.
Căci altfel prea se 'nmulţeşte omenirea pe pământ.
N'am mai avea loc. Ştiu iară că şi bine face ea,
Uneori, cum, bunioară, când pe soacră-ta îţi ia.

Dar să vie la muere, sau măcar şi la bărbat.
Când se află în putere şi-i la muncă înhămat!
Dar să vie şi, d'odată, să îi şteargă dintre vii,
Când l'e casa'ntemeiată ş'au o spuză de copii!....

Uite-i prost! Nu vi se pare? Iacă astăzi dau de mal
Cu Mitana mea, pe care ieri am dus-o la spital.
E căscată gura gropii, astfel doctorii mi-au spus;
Până mâine ortul popii o să-l dea. S'a dus, s'a dus!

Hei, săraca! De frumoasă nu era, dar îmi plăcea,
Căci mereu, ori când voioasă, treaba casii o făcea
Imi spăla rufele bine, ca zăpada le albea;
La cârpit iar, ca ea nimeni zău că nu se pricepea.

Dar fasole şi piftie, ştii colea cu usturoi,
Şi un borş!... cine mai ştie să le aibe ca la noi!
Unde pui ca ea cinstită alta nu s'a pomenit.
N'a căzut în vre-o ispită; nu, cu nimeni n'a greşit.

Nu, nu, nu, Doamne fereşte, nu era d'alea de soi
Ce la dragoste gândeşte cu ori care marţafoi!
Veneam turtă, câte-o dată, ş'o luam la'njurături,
Ba chiar mâna mea spurcată îi lipea şi calcavuri;

N'o vedeai cum că crâcneşte; răbda'n piele şi tăcea.
Na, vă spui, nu se găseşte o nevastă ca a mea.
M'am fost dus cu ea'n plimbare, ştii a omul, pe la Moşi,
Ş'am băut opt ţuici, îmi pare, ş'am mâncatără gogoşi

Apoi d'acolo trecurăm la grădina Eliad.
Şi acilea o făcurăm lată-lată, curat iad.
Mititei, fleici şi sarmale, ca nebunii am înghiţit:
Am tras câte-va ocale şi... aici s'anbolnăvit!

Ştiu la dreaptă socoteală, dac'o fi s'o fac cinstit,
Zece chile zăpăceală cu cu dânsa am pilit.
O, sărmana nevestică, mâine n'o s'o mai găsesc;
Uite'nghet şi mi-este frică când la asta mă gândesc.

S'a sfârşit cu-a noastră casă; a intrat vârteju'n ea.
Vie moartea urîcioasă şi pe mine să mă ia!
Vie, aidi, curând să vie, ori cu singur seama-mi fac
C'un cuţit, cu o frânghie, ori m'asvârl colea în lac.

S'angroşat cu io'e g'uma, zău, mi-e rău, zău sânt turbat,
Când gândesc să plec acuma, mâine alta iar să'mi cat!....

N. ŢINC

— Nu, Petre şi nu-l voi iubi nici odată. Numai pe tine te iubesc!

— Ulinka.

Şi tânăra femeie apropiindu-şi faţa de aceea a vânătorului de urşi, îl sărută prelung.

*

— Domol Balka, domol.

Calul începu să necheze dând semne vădite de nerăbdare.

— Ce este? întrebă Ulinka uitându-se mirată în jurul ei

— Uite o sanie.

— O sanie... Să nu fie Sergiu?

— Ei, asta e! Se vede că el nu mă cunoaşte, altminteri nu s'ar ţine după tine...

In clipa aceia o sanie trasă de trei cai voinici strbătu în fugă şoseaua şi dispăru la o cotitură a drumului.

— El e îngână Ulinka. Vai Doamne!

Pădurea era aproape şi sania lui Petre se avântă acum de-alungul !ăstarului în schimb sania lui Sergiu nu se mai vedea nicăeri.

— Ţi-e frică Ulinka?

— Da, Petre. Simt că ne ameninţă o nenorocire.

— Se vede că te înspăimântă întunericul. Burakin e departe, ţi-o garantez.

Deodată o izbitură puternică zgudui sania.

In acelaşi timp Petre fu aruncat la vreo cinci metrii. Deabia avu timpul să se ridice că auzi pe Ulinka strigând:

— Ajutor, Petre' ajutor.

Două siluete de bărbaţi dintre cari unul ţinea o femeie în braţe, străbăteau în fugă şoseaua înfundâdu-se în pădure.

Petre pricepu. Femeia era soţia lui pe care Burakin o răpise. Fără să stea o clipă pe gânduri el se repezi cu briceagul desfăcut la cei doi bărbaţi.

O detunătură cutremură văzduhul; Tovarăşul lui Burakin trăsese asupra lui Petru.

„Canalie!..."

Şi briceagul lui Petre se înfipse în pântecul însoţitorului lui Burakin, care muri imediat.

La rândul lui Sergiu trase şi el un foc asupra lui Petre care nu fu atins însă.

Atunci Petre se repezi la Sergiu cu briceagul dar temându-se să nu rănească pe Ulinka, plecă repede arma care răni uşor pe Burakin la picior.

In clipa în care Petre luase în braţe pe soţia lui leşinată aşezând'o în sanie, se auziră câteva lătrături, în vreme ce caii boerului rus o luară speriaţi la goană, gata să arunce sania într'un şanţ.

— Lupii, lupii urlă îngrozit Sergiu.

Primul gând al lui Petre fu de a sări pe capră şi să fugă. Dar rănitul? Putea el oare să-l lase pradă fiarelor?

Şi Petre rămase câte-va clipe pe gânduri.

— „Scăpaţi-mă, scăpaţi-mă" strigă Sergiu înebunit de groază.

Fără să stea mult pe gânduri Petre, cuprins de milă, îl ajută să se urce în sania care porni numai de cât.

*

In răstimpul acesta lupii se aruncară asupra prietenului lui Sergiu care zăcea întins pe jos, cu pântecul spintecat. O parte se luară însă după sanie.

— Vai Doamne ce ne facem exclamă d-eodată Ulinka trezită din leşin... Şi Sergiu aici cu noi!...

Şi Ulinka se făcu mică de tot în prada unei spaime nespuse.

Puţin câte puţin, lupii se apropiau. Unii mai îndrăzneţi, depăşiră sania lătrând fioros.

Şi nici o puşcă! Fiarelor le trebuia o pradă, altminteri călătorii erau pierduţi.

— Petre, zise Sergiu, nu există de cât un singur mijloc de scăpare. La

vre-o doi kilometri de aici drumul se încrucişează.

Deci acela dintre noi care vrea să se sacrifice se va da jos iar lupii se vor repezi asupra lui lăsând sania în părăsire.

Unul din noi trebue să se devoteze. Eu sunt gata, de oare ce îmi recunosc păcatul.

— Asta nu se poate, exclamă Petre, dacă o fi să murim, murim cu toţii.

— Nu, Petre nu vezi că sania merge greu ..Nici odată n'o să mai sosim la cotitură.

Apoi, cu ochii plini de lacrimi, Sergiu se întoarse o ultimă oare spre Ulinka pe care o iubise până la crimă şi pe care o iubea încă şi îngână :

— Haide trebuie să-mi fac datoria.

In răstimpul acesta sania eşise din pădure şi fără ca Petre să fi putut rosti o vorbă Sergiu sări jos. Intr'o clipă lupii se opriră aruncându-se asupra lui Sergiu, în vreme ce sania uşurată porni nebuneşte.

Cum sosi în sat, calul căzu zdrobit în faţa casei în vreme ce Petre şi Ulinka, îngroziţi, se dădură jos din sanie aruncându-se în braţele bătrânului lor tată, care în faţa vetrei şi invocând protecţia sfintelor icoane, îi aştepta de mult în prada unei nelinişti nespuse.

Trad. de **Const. A. I. Ghica**

Romanţa frunzelor

Incep iar frunzele să cadă ca nişte ritmice suspine
Ca nişte note risipite din simfonia unui lied,
Cum se desprind tot în cadenţă ş'apoi se prăvălesc în vid,
Atâtea clipe ce cuprind atâtea 'nsufleţiri senine.

Şi ca o ploaie de confeti în carnavalul indecent
Se risipesc şi joacă 'n aer ce-i biciuit de serpentin.
Lungi şiruri reci de ploi tăcute de care zările sunt pline —
Ascultă : iar monotonia înstrună cântecul ei lent.

Vestmântul formelor ce 'nchiagă în plăsmuirea lor natura
Il sfâşie în criză-acută cu nervii neurastenizaţi —
Aceiaş toamnă ce 'ntârzie pe sub castanii despuiaţi,
Incep orchestrele-aşteptate ca să atace Uvertura.

Incep iar frunzele să cadă... şi toamna-a ridicat cortina :
Decorul e mereu acelaş.... plictisitor e de banal ;
Pe-o bancă 'n parc visează bardul profilu-amăgitor şi pal,
Ascultă frunzele cum cad... sunt agonii, le ştiu surdina.

Petre Antonescu

PENTRU COLECŢIONARI

Incepând cu acest număr vom publica câte-va articole al căror cuprins va interesa mult pe colecţionari.

Sfătuim pe cititorii noştri să le urmărească cu atenţiune.

Sistemul de a se colecţiona mărci pe plicuri originale, în special din emisiunile vechi, şi mai ales a acelora car, obliterate au o valoare cu mult superioare aceloraşi mărci neobliterate, dacă s'ar generaliza ar fi un mijloc de a combate industria imitaţiunilor de mărci şi de obliteraţiuni, (ştampilare) care şi la noi în ţară — cu regret terbue să o constatăm — a luat un oare care avânt în detrimentul mărcilor autentice, umplând pe de altă parte buzunarele unor vânători de câştiguri uşoare, lipsiţi de orice scrupule.

Răul ce se aduce mărcilor autentice prin lansarea imitaţiilor atât în ce priveşte marca tip cât şi obliterarea ei este enorm de oarece este ştiut că valoarea unei mărci din punctul de vedere filatelic se formează în modul următor :

1. Ea este în raport invers cu cantitatea emisă adică, cu cât mai puţine exemplare dintr'o marcă, au fost emise, cu atât valoarea ei filatelică va fi mai mare şi vice-versa.

2. Valoarea filatelică a aceleiaşi mărci depinde dacă cantitatea celor obliterate este mai mare sau mai mică decât a acelor neobliterate. Şi aci dar, raportul se menţine atât pentru cele obliterate cât şi pentru cele neobliterate se vor găsi în cantitate mai mare, valoarea lor filatelică va fi mai mică şi vice-versa; tot aşa dacă cele obliterate se vor găsi în cantitate mai mare, valoarea lor filatelică va fi mai mică.

Dacă precum am arătat mai sus, părerea ce am de a colecţiona mai ales mărci vechi pe plicurile pe care au fost aplicate, părere ce cred că o vor împărtăşi şi cititorii noştri, este că, sistemul acesta prezintă mai multe elemente de constatare în privinţa autenticităţei atât a mărcei cât şi a obliteraţiunei, şi anume :

1. Formatul ştampilei care depinde de epoca şi localitatea în care a fost întrebuinţată.

2. Data şi culoarea tuşului ce s'a întrebuinţat pentru obliteraţiune.

3. Valoarea nominală a mărcei sau mărcilor, în raport cu tarifui poştal corespunzător datei când marca a circulat şi a. m. d.

Elementele ce constituiesc pe lîngă originalitatea ce prezintă marca în sine, punctele de verificare, pe care se bazează un export filatelic.

Astfel cu timpul colecţionarul deprinzându-se cu asemenea cercetări va putea parveni de a nu recurge la expertize speciale de cât în cazuri excepţionale mai ales că la noi în ţară asemenea specialişti experţi sunt puţini la număr, pe când în străinătate sunt destul de numeroşi şi numiţi în permanenţă în această calitate chiar de Tribunale.

Corespondenţă filatelică

Răspundem numeroşilor noştri cititori debutanţi că am încercat să le satisfacem rugămintea.

Am obţinut dela un cunoscut filatelist mai multe serii de câte 20 plicuri, cuprinzând fiecare câte 50 mărci, în serii, fiecare diferite una de alta, cari ar avea următoarea valoare :

Plicul No. 1, 15 lei, plicul nr. 2 lei 20, plicul nr. 3 lei 25, plicul nr. 4 lei 30, plicul nr. 5 lei 35, plicul nr. 6 lei 45, plicul nr. 7 lei 60, plicul nr. 8 lei 75, plicul nr. 9 lei 90, plicul nr. 10 lei 110, plicul nr. 11 lei 130, nr. 12 lei 150, nr. 13 lei 175, nr. 14 lei 200, nr. 15 lei 250.

Celelalte plicuri le vom anunţa în numărul viitor. Fiecare plic are mărci cu totul deosebite.

Adresaţi : C. Or. General Lahovari, 113, Bucureşti.

C. Orăşianu

POETUL

Voi îl cunoaşteţi toţi; îl întâlniţi
Adeseori pe străzi, prin cafenele,
Veşnic avid de bani şi de cafele,
Cu plete lungi, cu ochii nedormiţi...

E mândru; are pantaloni cârpiţi,
Cu gândul umblă tot mereu prin stele,
Sub braţ cu'n teanc de manuscrise
grele,
Ţi-le citeşte dacă nu-l eviţi...

Cu'n zâmbet fin îţi cere o ţigare
Iar cu'n oftat, .. ca omul care n'are
Iţi cere un ban să-i dai ca împrumut..

Apoi, când noaptea rece se coboară,
Il vezi grăbind, cu-o carte subţioară,
Prin frig, ca să viseze 'n aşternut...

Dimitrie Tiahă

NOUILE PREMII FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
Pe luna Februarie 1924
CUPON No. 4.

Câte-va hazuri

Fiul risipitor

Dentistul către fiul său. — Iar parale? Gândeşte-te la câtă durere sunt făcute!

Lenevie

— Nu-ţi dau nimic, eşti un leneş, de doi ani nu mai eşti în stare să înveţi un cântec nou...

Mamă şi amantă

ROMAN DE LOUIS ULBACH 20

Servitorul aducând tava, puse capăt chinului acesta. In faţa gustării delicicase ce i se aduse, d-na de Luzay zise:

— Oh! nu vreau să-mi stric pofta de mâncare pentru prânz; un pahar de apă şi o coajă de pâine mi-ajung.

Îşi turnă un pahar de apă pe care'l bău pe nerăsuflate şi când isprăvi o'ntrebă:

— La ce ceas prânzeşti?

— Prânzim la 7.

— Prânziţi?... ai dreptate, ai pe nepoată-ta. Filip mi-a vorbit de ea; unde e?

Intrebarea fu pentru Jeanne un nou chin. Oare pentru a-i cere mâna nepoatei venise Genevieva, de vreme ce Filip îi vorbise despre ea? Luând obiceiuri de ţărancă, vicontesa de Luzay nu dase cu totul uitării şiretenia şi oarecare diplomaţie. Avea aerul de a-şi aduce aminte de nepoată, când poate nu făcuse drumul acesta decât spre a o vedea şi a o cunoaşte.

Ei bine, era mai bine să se sfârşească acum: s'o vază şi chiar dacă ar fi să moară pe loc. Jeanne de Gremilly va şti ce-i rămâne de făcut.

Stină şi servitoarea veni.

— Roagă pe d-ra Louise să poftească până aci.

Cele două prietene n'avură decât vremea să mai schimbe câteva banalităţi, şi Louise, care de sigur auzise anunţându-se d-na de Luzay, sau probabil se informase de numele vizitatoarei, apăru în salon.

Aducea şi ea aci armele ei: Era mai puţin palidă, mai trandafirie decât fusese în dimineaţa aceia. Văzând-o intrând aşa de frumoasă în timiditatea ei, ca o statuă a inocenţei, a iubirii candide şi mai ales a tinereţii, d-na de Gremilly primi o nouă lovitură. Era o rază de soare, de aurora, venind după îngheţ şi sfârşind prin a o îmbătrâni.

— Louise — îi zise ea cu o voce grăbită ca şi gestul cu care zmulgi un ţep dintr'o rană — mita, mama lui Filip vrea să te vază.

D-na de Luzay se sculă şi adăogă cu o mişcare părintească:

— Şi să te îmbrăţişeze copila mea.

Era oare o bine cuvântare părintească în toată accepţia cuvântului, sărutarea accasta?

Louise îşi oferi timid fruntea, dar vicontesei îi plăceau mai mult săruturile pe obraz, de aceia îmbrăţişă pe Louise cum îmbrăţişase şi pe Jeanne; apoi după câteva graţiozităţi şi ceva amintiri despre familia fetei, îi făcu un semn din cap ca şi cum ar fi vrut să-i dea să înţeleagă că poate să plece:

— Sunt foarte bucuroasă că te cunosc, copila mea; te-am văzut când erai mică de tot. Nu-ţi mai aduceai aminte de mine?

— Din potrivă, doamnă.

— In orice caz nu m'ai fi recunoscut.

— Ba da, doamnă.

Şi nu mintea căci muma semăna mult cu fiul.

— Aide, aide, ai învăţat la şcoală bună! Soumpa mea Jeanne te-a deprins cu politeţa şi cu măgulirea; eu am să fiu mai sinceră. Când te-am văzut, erai o copilă; astăzi eşti domnişoară şi ai aerul unei drăguţe doamne. Pe curând draga mea!

Louise, roşind din ce în ce mai mult, turburată, simţind că-i tremură picioarele şi ascunzând acest tremur într'o reverenţă, se retrase discret şi ieşi din salon.

— E foarte drăgălaşă — zise d-na de Luzay, după ce ieşi Louise.

— Da, a fost cam suferindă şi nu m'aş mira de loc dacă ar a ea încă friguri.

— Sunt frigurile vârstei... seva! Înţeleg. Trebue s'o măriţi.

— Dacă se prezintă o partidă...

— Nu s'a prezentat încă?

— Nu.

— Fii pe pace! n'ai s'aştepţi mult!

Jeanne îşi ascuţea curajul, dar ţinea să fie prudentă. Nu îndrăzni să meargă mai departe şi se opri brusc, aşteptând o ieşire precisă a prietenei sale şi deprinzându-se cu desperarea ca să poată primi atacul.

Se părea însă că d-na de Luzay ocolea să dea lupta decisivă.

— Nu prea pari grăbită să-ţi măriţi nepoata — reluă ea surprinsă de laconismul Jeannei

— Ce te face să crezi asta?... Un bărbat bun m'ar tenta...

Şi nenorocita avu stângăcia să-şi dea singură o lovitură:

— Nu cumva vii să mi-o ceri?

Mama lui Filip se porni pe râs:

— Tu te gândeşti că rămâi singură când ţi s'o lua nepoata. Mumele cari îşi însoară băeţii sunt nişte egoiste. Ştiu bine că iau în capoi pe copilul rătăcit şi că şi'l lipesc şi mai mult prin mititeii ce vor veni. Acelea însă cari îşi mărită fata fac un sacrificiu desăvârşit, o pierd. Găsesc din foarte natural că nu te botărăşti, dar şi tu să admiţi că ard de dorinţa de a fi mamă mare ca să am şi mai mult pe fiu-meu lângă mine.

D-na de Gremilly a cărei inimă bătea să spargă încăperile ei, îngâimă:

— De sigur că ai dreptate, da... multă dreptate.

(Va urma)

„ASOCIAȚIUNEA" SIBIIU

ANUL XL. — No. 10 2 lei exemplarul Duminică 9 Martie 1924

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. în străinătate pe un an 200 lei.

Ajutaţi pe studenţi

Adesea în camera rece, îndurând lipsuri nesfârşite, studentul citeşte până târziu noaptea, -- pregătindu-se să alcătuiască, poate în viitor, fericirea ţării.

UN ORIGINAL

Samuel Buttle

In literatura engleză contimporană, Samuel Buttle nu-şi găseşte identificări, şi aceasta prin originalitatea şi ciudăţenia operei sale. Are întrânsa şi imaginaţia lui Wells şi pamfletul muşcător al lui Ghaw, dar nici unul din cei doi corifei ai literaturii britanice nu reuneşte dintr'odată toate aspectele multilaterale ale operii lui Buttle.

La noi e cu totul necunoscut. după cum e şi în alte ţări şi după cum a fost mult timp chiar în Anglia. Imediat după moartea sa însă, ultimul roman a avut un succes uimitor şi repede s'au găsit intelectuali de ambe sexe cari să zeifice pe ciudatul şi neînţelesul Buttle. Unul dintre adoratorii lui, D-l *H. Festing Jones* a tipărit acum câţiva ani două volume de câte cinci sute de pagini intitulate „Of memoirs" („memorii") şi în care fiece amănunt biografic şi psichologic este cules cu o luare aminte mistificătoare.

Cu ajutorul lor şi al altor multe studii consacrate. Samuel Buttle fu cunoscut de elita intelectuală europeană în toată adâncimea sa, şi un repertoriu al acestor cunoştinţe încerc să schiţez simplificat mai jos.

*

Născut în 1850 dintr'o familie bogată de burghezi, Buttle făcu studii foarte bune în toate direcţiile după care se înscrise la Universitatea din Londra.

Dar aci neurmând serios nici un curs şi pierzându-şi timpul cu versuri şi divagaţiuni metafizice, tatăl său îi suprimă toate fondurile lăsându-i numai averea la care avea dreptul. Samuel prinse deatunci un necaz grâncen impotriva părinţilor mai ales de când amestecându-se într'o afacere unde nu se pricepea pierdu şi ce bruma de avere îi mai rămase. Taotă viaţa a afirmat că pricina capitală a „nenorocirii" lui a fost numai părinţii şi e unic cazul acesta în toată istoria literaturii ca un scriitor să-şi urască atât de acerb pe cei care-i dăduseră viaţă.

Citind pe Darwin se entuziasmă după transformism şi scrise o mulţime de articolaşe în cari zeifică pe naturalistul din Westminster dar nu trecu mult şi aflând că acesta avea precursori în Buffon şi Lamarck, mai ales Lamarck cu principiul luptei pentru existenţă, începu să tune şi să fulgere împotriva darwinismului. Bineînţeles că teoria transformării speciilor a suferit foarte puţin de pe urma insultelor lui Buttle, dar literatura a câştigat mult din aceasta căci, înainte de ruptură, Buttle scrise un roman fantastic-umoristic în genul lui Swoift cu tendinţe vădit evoluţioniste. Romanul se numea „*Erewhon*" care e o anagramă a cuvântului englezesc *newhere*-utopie.

Se povestea în lucrarea aceasta despre o ţară minunată unde oamenii sunt foarte înaintaţi, dar au caractere ciudate pentru noi ; de pildă în Erewhon nu se admite nici cea mai mică unealtă de metal şi produsul acesta nu se găseşte decât prin muzee. Cu sute de ani mai înainte lumea devenind atât de supusă metalului de orice fel se mecanizase cu totul şi numai o revoluţie şi un război civil putu scăpa umanitatea de o astfel de plagă distrugând toate fabricele şi uzinele. Mult mai târziu urme de tunuri şi locomotive fiind descoperite prin săpături era cu mare îngrijire aşezate sub sticlă şi serveau ca probe din acel timp de întunerec în care mintea omenească era sclava maşinelor. Apoi, în ţara minunată Erewhon, boala era pedepsită pe când viciul era internat în sanatoriu şi mizeria primea sancţiuni grave pe când falitului i se acordau circumstanţe atenuante.

Cartea aceasta a fost tradusă în limbile germană şi olandeză, mai târziu şi în cea franceză dar nu avu succes.

*

Certându-se şi cu religia, deoarece afirmase mai înainte ateismul cel mai feroce, punându-se rău şi cu ştiinţa, pe care o insultă public în persoana lui Darwin, Samuel Buttle începu să facă muzică şi să scrie despre ea, apoi studie istoria, mai târziu elasicismul, ştiinţele apoi critica. Scria despre toate şi în timpul acesta tipărea şi poezii dar publicul nu-l simpatiza şi nu s'a lăsat cucerit decât după moartea autorului.

Se băga în toate domeniile neavând pregătirea necesară şi urând publicul care nu voia să-i cumpere operele. Omul acesta a dorit toată viaţa gloria şi a luptat cu sânge pentru posedarea ei.

Plătea să i se traducă volumele în franţuzeşte dar scria lucruri banale şi cele bune rămâneau intraductibile; apoi scriitori sceptici şi zeflemişti de soiul lui Buttle avea Franţa destui, dintre cari şi pe Anatole France, şi deci nu mai avea nevoie şi de el.

Neputându-l câştiga prin simpatie, nici prin multilateralitatea producerilor lui, Buttle începu să urască de moarte publicul şi căuta să-l îngrozească, dar nici astfel nu reuşi. Şi atunci se întoarse din nou asupra duşmanilor lui de căpetenie, părinţii şi rudele, şi încercă să-i încarce de ridicul în romanul său „*The way of alt flesh*" ceace ar însemna în româneşte „Calea vieţii". Cartea aceasta avu un succes nemaiauzit şi editura nu mai contenea cu miile de exemplare pe cari le zvârlea în toată lumea.

Fu tradus în mai multe limbi, toată lumea vorbea de Samuel Buttle, un mare scriitor englez afirmă că dela Goldshmidt încoace nu s'a mai întâlnit un mai bun romancier şi gloria îi era deplină. Dar,... ironia şi răzbunarea soartei ; Samuel Buttle murise pe când volumul nici nu fusese scos de sub teasc.

„Calea vieţii" era să fie după concepţia originalului şi egoistului scriitor cristalizarea întregului venin primit în apropierea părinţilor, era să fie pamfletul cel mai aprig ce s'a scris vreodată împotriva unei familii de burghezi moderaţi, răzbunarea sa cea mai răcoritoare prin stropirea cu ridicol a celor mai ingrate fiinţe de pe lume ! Da, căci Samuel Buttle era convins că „făţărnicia şi necurăţenia" alcătuesc caracterul părinţilor şi putea să jure că bunicăsău nu-l poate suferi şi dacă i-ar sta în putinţă l'ar

---

CANTEC

— De ALFRED DE MUSSET —

In prada suferinţii am spus inimei mele
O ! nu-ţi ajunge oare o singură iubire
Şi nu 'nţelegi că dacă eşti pururi schimbătoare
Iţi pierzi doar în dorinţe întreaga fericire ?

Şi inima-mi răspunde : Vezi bine, nu-mi ajunge
Nu simt destulă vrajă, iubind numai pe una
Şi nu 'nţelegi că dacă eşti veşnic nestatornic
Iubirile trecute ne plac întotdeauna !

'Am spus inimei mele bolnave şi trudite
Nu e de-ajuns să suferi zbătându-te'ntăcere
Şi nu 'nţelegi că dacă eşti pururi schimbătoare
Inseamnă că'n tot locul să simţi numai durere !

Şi inima'mi trudită rosti înfiorată
O ! nu-i de-ajuns atâta, să suferi întăcere
Şi nu 'nţelegi că dacă eşti vecinic nestatornic
Durerile trecute le simţi mai cu plăcere.

Trad. de Const A. I. Ghica

sugruma la cea dintâi ocazie, iar că tatăsău își bate joc de el când îi aduce zarzavaturi în mijlocul Londrei.

In „Calea vieții" eroul era el. Ernest Pontifex, și „burghezii ipocriți" părinții să. Dar socotelile s'au dovedit greșite ; părinții aceia, burghezii, au fost departe de a fi antipatici ; dimpotrivă, sufletul patriarhal le dedea un caracter vădit de simpatie ca și în „Vicarul din Wakelfild" lucru contrar lui Pontifex care cu toate nenorocirile lui era o ființă respingătoare până la sfârșit.

Părinții, în loc să fie acoperiți cu ridicul au făcut succesul romanului ; părinții în loc să-l blesteme au reabilitat talentul nervos și nestatornic al lui Samuel Buttle.

*

Dar Buttle a fost un om ingrat în toată viața lui. Prieteni nu avea și s'a purtat cât se poate de mârșav cu o fată care-l adora, *Miss Savage*, care îi scria coli întregi într'un stil admirabil, și pe care el nu s'a învrednicit s'o vadă nici atunci când agoniza într'un sanatoriu de ftizici.

Nu s'a dus nici la înmormântare, dar mai apoi a trăit toată viața în amintirea ei și îi dedica romane...

Samuel Buttle a fost un original și se vede îndestul aceasta. Pentru relele lui n'avem dreptul să-l condamnăm ; a fost pedepsit singur de soarta și apoi ce ne împedică să credem că el le făcea pe toate acestea ca pe lucrul cel mai natural din lume ?

A dorit gloria cu patimă și dacă n'a avut-o a fost numai greșeala lui căci nu s'a cunoscut pe sine, se amesteca în lucruri pentru cari nu era pregătit și nu-și discerna ideile.

Opera lui Samuel Buttle e opera unui solitar înzestrat cu talent pe care nu le-a cultivat, individualist ce-și urma semenii și gloria lor, care a predicat caritatea și n'a înfăptuit-o și care vrășmășea femeea și pe cei ce-l deteră vieții.

A iubuit pamfletul dar n'a avut spiritul lui Voltaire și ironia nu i-a reușit ; dimpotrivă, numele său a rămas în literatură de pe urma genului dela care se aștepta mai puțin Buttle, romanul.

Dar așa cum e, Samuel Buttle are valoarea lui netăgăduită în literele engleze și s'ar face un mare bine traducându-se și la noi „Calea vieții" după care cititorii români să-și facă ideia de acest talentat și original scriitor.

Silviu Nicoară

NOUILE PREMII FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
— Pe luna Martie 1924 —
CUPON No. 1.

RUGĂCIUNI

de LEONTIN ILIESCU

I

Doamne, dă putere sufletului meu
Liniștit să treacă viforul cel greu!
Spre senin îndreaptă ochii mei seninі:
Ca să mă alinte ploaia de lumini...
Indurat-am greul fără să murmur,
Și de azi încolo ști-voiu să-l îndur
Dacă e pe-această cale să-mi alin
Kharma ce m'așteaptă, tristul meu destin.
Netezește-mi, Doamne, calea să ajung
Fără greș la capul drumului meu lung
Că n'avui pe lume alt păcat mai trist
De cât doar iubirea... A iubit și Crist..
Indrăgi, părinte, visul ne 'mplinit,
Dar pe-această cale simt că-s ostenit,
Și-am iubit năluca unui dor nespus,
Fin ca și marama blândului Isus...
Recunosc păcatul și-azi sunt amărât: —
Iartă-mi, Doamne, vina că-am iubit atât
Și mă luminează pe-a 'ndeptării căi
Ca să fiu ca'n ceasul dragostei dintâi
Și cu-avânt fantastic slava ta s'o cânt,
Fericirea astfel stându-mi pe pământ...

II

Indurăt-te, tu, Doamne, de sufletul meu trist
Și dă-mi lumina păcii, senină ca și Crist,
Să simt și eu fiorul vieții cu nesațiu,
Un **Carmen Saeculare** *să cânt ca și Horațiu.*
Alungă-mi tu din cale toți demonii pierzării
Că sunt o biată barcă în largurile mării
Și 'n valbura furtunii mă pierd și mă scufund
In noaptea fără margini a dorului profund
O, potolește, Doamne, talazurile urii.
Să trec și eu mai vesel prin inima naturii,
Că astăzi în minciună mă sbat și ea mă doare
Ca și o primăvară cu cerul fără soare.
Sunt mic, o frunză 'n aer, în fața ta, părinte,
Mi-e firea încurcată și nu găsesc cuvinte
Să-mi spun păgâna jale ce sufletul mi-l rumpe
Și lacrămile mele — colan de pietre scumpe.
Indură-te și mila asupra mea coboară
Să simt în suflet iarăș fiori de primăvară,
Să pot cânta iar vesel iubirea ta și slava
Că azi îndur păcatul lui Cain și bolnava
Mea viață nu mă lasă, sub cerul primăverii,
Cu flori s'ador în taină minunea Invierii...
Dă-mi liniștea visată și visul fericirii
Că iar să mă înalțe aripa 'nchipurii
Spre zările senine și pline de miresme,
Pe care le acopăr cerești catapitesme!...
Isuse, a mea rugă se'nalță iar spre tine
Ca smirna pocăinții din suflete senine,
Și trandafirii păcii îi caut prin ruini
Că prea mă strânge tare cununa ta de spini!...

Bastonașul fermecat

Intr'un sat, din Japonia, trăiau odată doi frați. Cel mai mare era bun, blând, dar foarte sărac, cel mai mic rău și sgârcit, nevoie mare !

Fratele cel mic izbutise să-și adune o avere frumușică prin fel de fel de vicleșuguri și fapte necinstite.

Fratele cel mai mare se numea Canee ; iar cel mic Șoo

Intr'o zi, fratele celmare se duse la cel mic, acasă, și zise acestuia :

— „Frate, rogu-te, împrumută-mi puțin orez pentru sămănat și câțiva viermi de mătase pentru prăsit căci tare prost mi-a mers în anul trecut și acum n'am nici un bob de orez m car de pus pe câmp, și nici un viermușor de mătase !"

Fratele cel mic — de și era om cu dare de mână — fiind însă sgârcit n'ar prea fi voit să împrumute pe frate-său, dar, pe de altă parte, îi era oarecum rușine !

Că sucită, că'nvârtită, după multe rugăminți din partea lui Canee, Șoo, se lăsă înduplecat și îi dădu fratelui mai mare câtva orez de semănat și câțiva viermi de mătase pentru prăsit.

Dar omul rău, din fire, e rău și cu ai lui: de aceia Șoo, dădu fratelui său orezul cel mai stricat și viermii de mătase cei mai uscați !

De unde să bănuiască, bietul Canee că frate-său va fi așa de crud și neomenos, chiar față de el ! Dar ce să facă sărmanul ?! Luă ouăle uscate si cu toată grija și băgarea de sea-

REFLEXIUNI MORALE

de LA ROCHEFOUCAULD

VIRTUŢILE NOASTRE NU SUNT, DE CELE MAI MULTE ORI, DECAT VIŢII DEGHIZATE

I

Ceeace noi socotim drept virtuţi nu e, adeseori, decât o îmbinare de feluríte acţiuni şi de feluritele interese, pe cari norocul sau dibăcia noastră ştie să le rînduiască: şi nu totdeauna din merit şi din castitate bărbaţii sunt cum-se-cade, iar femeile cinstite.

II

Amorul-propriu e cel mai mare dintre linguşitori.

Oricâte descoperiri să se tot facă în domeniul amorului-propriu, şi tot vor mai rămâne multe ţinuturi necunoscute.

IV

Amorul-propriu e mai dibaciu decât cel mai dibaciu om din lume.

V

Durata pasiunilor noastre nu depinde de noi mai mult decât durata vieţii noastre.

VI

Pasiunea face adeseori un prost din cel mai isteţ om, şi face adeseori isteţi pe cei mai proşti.

VII

Unele mari şi răsunătoare acţiuni cari copleşesc privirile, sunt înfăţişate de politiciani ca fiind efectele unor mari planuri, pe câtă vreme ele nu sunt obişnuit, decît efectele unor toane şi ale pasiunilor. Astfel, războiul dintre August şi Antoniu,—care e pus pe seama ambiţiunii pe care o aveau de a ajunge stăpânii lumii, nu era poate decât o urmare a geloziei.

VIII

Pasiunile sunt singurii oratori cari conving totdeauna. Ele sunt ca o artă a naturii ale cărei reguli sunt infailibile: şi omul cel mai simplu care are pasiune, convinge mai bine decât cel mai elocvent care n'are deloc.

IX

Pasiunile au o nedreptate şi un interes propriu care face să fie primejdios să le urmezi, trebuind să nu te'ncrezi lor chiar atunci când ţi se par cele mai la-locul-lor.

X

Este, în inima omenească, o generaţiune perpetuă de pasiuni, în aşa chip încât năruirea uneia este aproape totdeauna statornicirea unei alteia.

XI

Pasiunile dau adeseori naştere altor pasiuni cari le sunt protivnice. Zgârcenia dă naştere câte-odată risipei, şi risipa avariţiei; adeseori eşti tare din slăbiciune, şi îndrăsneţ din timiditate.

XII

Oricâtă grije ar avea cineva să-şi acopere pasiunile prin aparenţe de pietate şi de cinste, ele apar totdeauna prin aceste văluri.

XIII

Amorul nostru propriu suferă osândirea gusturilor noastre cu mai multă nelinişte decât osândirea părerilor noastre.

XIV

Oamenii sunt înclinaţi nu numai să piardă aducerea-aminte a binefacerilor şi a injuriilor; ei chiar urăsc pe cei ce i-au îndatorat, şi încetează de a urî pe cei cari-i batjocoresc. Inclinarea de a răsplăti binele şi de a se răzbuna pentru rău li se pare o servitute căreia le vine greu să se supună.

Traducere de **M. Negru**

---

mă, puse între ele frunzele trebuincioase pentru hrănirea viermilor ce aveau să iasă din ouă!

Şi ce să vezi minune: după câtăva vreme unde ieşiră, din ouăle acele uscate, nişte viermuşori de mătase frumuşei, de ţi-era mai mare dragul să-i priveşti, iar din orezul stricat ieşi o recoltă bogată şi falnică, de nu'ţi mai venea să'ţi iei ochii dela ea.

Se înţelege că, acum, viermii de mătase ai lui Canee, erau cu mult mai frumoşi de cât acei ai lui Şoo; cu toate că ouăle puse de acesta, fusese cele mai proaspete şi cele mai bune!

Când Şoo, află despre acest lucru nu mai putu de necaz şi simţi în inima lui o ură nemărginită pentru fratele lui mai mare, şi mai norocos! Cu mânie şi ciudă se duse Şoo, degrabă, acasă, la frate-său, — pe când acesta lipsea de acasă — şi scoţând un cuţit de la brâu, începu să taie în două, fără pic de îndurare, pe fiecare din viermuşorii lui Canee. Şi aşa le făcu la toţi!

După ce săvârşi această faptă neomenoasă şi murdară, Şoo, se strecură, din casa fratelui său, fugind fără a fi văzut de nimeni!

Canee venind acasă, văzu cu uimire şi cu mare necaz, că toţi viermuşorii lui erau aproape morţi! Dar, fiindcă era om bun la inimă şi milos nevoi mare se puse să îngrijească de bieţii viermuşori, cu băgare de samă şi cu toată dragostea. Atât de bine îngriji el, de ei încât viermuşorii se însănătoşiră şi fiecăruia din ei îi crescu părticica care îi lipsea.

Acum, numărul viermilor de mătase ai lui Canee se îndoise, aşa încât, fiecare viermuşor al lui Canee dedea îndoit de multă mătase de cât fiecare viermuşor al lui Şoo. Când acesta, află de întâmplarea norocoasă a fratelui său se hotărâ să facă la fel: luă un cuţit şi îşi tăie fiecare din viermuşori în două! Dar nu mică îi fu mirarea şi nici mică nu-i fu supărarea sgârcitului când văzu, că în loc ca viermuşorii lui să-i sporească muriră toţi!

Pleznea fratele cel rău, de ciudă, nu altceva! Şoo, se făcu şi mai pizmaş şi ură acum şi mai mult pe fratele său.

După cum se întâmplase cu viermii de mătase, tot aşa se întâmplă şi cu orezul cel stricat: Canee semănă cu toată grija, orezul stricat, dat de fratele său şi ce să vezi: unde crescură nişte spice înalte, dese şi frumoase, în cât nu se puteau asemui cu ale lui Şoo.

Când orezul fu gata de secerat, se întâmplă că, într'o zi veni în zbor un stol de rândunele şi începu să ciugulească boabele!

Văzând aceasta, Canee se temu ca nu cumva să i se prpădească rodul muncei sale şi goni pasările! Dar degeaba, cum le gonea cum se întorceau iar la ogorul lui.

După multă trudă, într'un târziu, Canee izbuti să alunge rândunelele pe un ogor vecin! Aci pasările se opriră!

Canee fiind straşnic obosit de atâta goană, se culcă lângă o stâncă şi dormi adânc. Pe când dormea, visă un vis ciudat: se văzu pe el dormind în acelaşi loc, unde dormea acum, înconjurat de o ceată de copii al căror conducător era un băeţandru de vre-o 14 ani! Câţiva dintre copii, având în frunte pe cel mai mare, ridicară puţin piatra, — lângă care dormea Canee — şi scoaseră un bastonaş de lemn de sub ea. Băeţandrul cel mare, luând bastonaşul în mână,

se apropie de ceilalţi copii aranjaţi pe un şir şi zise :

— „Fraţilor, spuneţi fiecare, dintre voi, şi pe rând ce aţi dori să vă dea bastonaşul acesta fermecat ?

„Ce vrei să-ţi dea ţie"? zise băeţandru adresându-se unuia dintre copii ?

— „Eu vreau un zmeu"! răspunse el şi cum rosti aceste cuvinte, îndată simţi în mână un capăt de aţă, de care era legat la capătul celalt un zmeu frumos care plutea în văzduh.

După aceasta, fiecare copil din ceata, rosti pe rând şi cu voce tare, dorinţa, ce voia să i se îndeplinească ! Dorinţele erau care mai de care, mai copilăreşti, e adevărat, însă cum începeau copii să rostească 2-3 cuvinte din dorinţa lor, aceasta li se îndeplinea îndată !

După ce ultimul copilaş îşi primi darul dorit, cel mai mare, dintre ei, se apropie de piatră şi ridicând-o puţin, puse bastonaşul fermecat la loc după care toţi copiii plecară de acolo. După acestea Canee se deşteptă şi băgă de seamă că piatra, din vis, nu era alta de cât aceia lângă care dormise el.

Din curiositate, ridică piatra şi băgând o mână sub ea, îl coprinse mirarea, când găsi bastonul pe care-l visase mai 'nainte.

Nici nu îndrăsnea să creadă că dăduse atât noroc peste dânsul; totuşi luă cu sine bastonaşul şi plecă acasă.

Când ajunse aci, Canee, începu să facă cu bastonaşul semnele pe care le văzuse în vis că le făcea băeţandrul cel mare şi rosti cuvintele : „aur, pietre scumpe, orez, mătase !"

Cum rostea câte un cuvânt, îndată se ivea, ca din pământ, ceea ce rostise !

Când fratele mai mic află, de îmbogăţirea nemărginită a lui Canee urâ şi mai tare şi îl pizmui şi mai mult ; dar înacelaş timp Şoo se gândi să şi caute şi el un bastonaş ca acel găsit de Canee.

In acest scop, se duse la fratele său mai mare şi îi ceru împrumut două sau trei traiste de orez, pe care fratele cel bun i le dete numai de cât. Şoo luă orezul împrumutat şi îl semănă pe câteva din ogoarele lui de plantaţie nu departe de ogoarele fratelui său.

Când orezul era tocmai gata de secerat, Şoo începu s'aştepte să vină şi la dânsul păsările cum veniseră pe ogorul lui Canee.

Trecu un cârd de vreme şi nu se arătă nici o rândunică măcar pe ogorul lui Şoo, din care cauză dânsul nu-şi putea stăpâni îngrijorarea şi neliniştea sufletească.

Intr'o bună zi, iată că sosiră nişte păsărele pe ogorul lui Şoo. Acesta aducându-şi aminte de ceea ce făcuse fratele său şi de peripeţiile prin care trecuse acesta goni pasările de pe ogorul său de orez şi fugi după ele până când acestea se ostoiră.

SCRISOARE

Cu dorul care pleacă pe-a vântului aripe
Iubite de depate îţi scriu aceste veşti,
Durerea amintirii din fericite clipe
Te zămisleşte-aevea, ca zâna din poveşti...

Prea veche e povestea, zadarnice cuvinte
Ar însemna durerea din nou să mi-o trezesc,
Din amintiri pribege eu făuresc cumînte
Un cântec pentru tine în care te slăvesc...

Nu te uita de lacrimi, hârtia că-i pătată.
Durerea renăscută va 'ncremeni pe loc,
Căci tu eşti prea departe, povestea e uitată,
Şi va muri 'ngropată în argintat breloc...

Cu dorul care duce pe-a vântului aripe
Un trist răvaş de-adio, în clipele târzii
Durerea amintirii din fericite clipe,
Te chiamă ca la sânu-i, iubire, să revii...

D. Tiaha

Pe acest loc se aşeză şi Şoo ca să doarmă. Cu toate străduinţele lui, Şoo, nu putea s'adoarmă simţindu-şi sufletul turburat.

Se chinui el aşa câtăva vreme, când băgă de seamă că vine spre dânsul o ceată de copii. Văzându-i, el se prefăcu că doarme şi se hotărâ să observe şi să pândească tot ce are să se întâmple, ţinând ochii pe jumătate închişi.

Băiatul cel mare, din ceata de copii, se apropie de piatră şi ridicând-o, băgă mâna sub ea, căută câteva clipe şi zise :

— „Nu mai e aici bastonaşul fermecat ! Se vede că l-a furat acest porc de câine" şi arătă pe Şoo.

Când copiii auziră acestea, începură a-şi bate joc de Şoo, dându-i lovituri peste picioare apoi îl apucară cu mâinile de nasul lui cel lung, îl sucirâ şi îl învârtiră năprasnic, din toate puterile lor.

Se înţelege că bietului nas, nu-i conveni această gimnastică, ba din contră, se supără groaznic şi începu să... crească. Şi crescu nasul lui Şoo până la bărbie, apoi până la guler şi cu cât copii trăgeau cu atât nasul creştea în chip îngrozitor de ciudat.

Intr'un sfârşit copii încetară cruzul lor joc, dar ce folos, că bietul nas crescuse atât de mult, încât Şoo nu nu mai putea să-i atingă vârful cu mâinile !

Bietul Şoo, ce să facă ? Rămas singur după plecarea copiilor, nenorocit cum era şi ţinându-şi nasul cu amândouă mâinile, se îndreptă spre casa fratelui său mai mare.

Cum ajunse la acesta, începu să-i ceară iertare, căindu-se amarnic pentru tot răul ce-i făcuse şi-l rugă mult să-i îndrepte nasul cu bastonaşul fermecat ce avea Canee.

Canee fiindcă era bun şi blând, după cum v'am spus mai înainte, uită îndată supărările ce-i pricinuise fratele său şi zise acestuia :

— „Tu ai fost rău, gelos şi nedrept faţă de mine, însă sunt gata să uit tot, dacă îmi vei promite că pe viitor, ai să pui stavilă răutăţei tale de până acum !

Şi acum am să te scap de această neplăcută podoabă cu care te-a dăruit Buda !".

Şi zicând acestea Canee, scoase bastonaşul lui şi lovi cu el măreţul nas al fratelui său mai mic. D'abia atinse Canee cu bastonaşul nasul lui Şoo, că îndată nasul începu să se micşoreze încet, încet, până ajunse la mărimea lui obicinuită.

După această, Canee zise lui Şoo :

— „Ascultă, dragă Şoo şi ţine minte, cele ce-ţi spun eu : după cum vezi, acum ai scăpat de nasul acela groaznic ; dar să ştii, că puterea fermecată care ţi l-a micşorat şi ţi l-a făcut la loc cum era, se va spulbera îndată ce tu vei încerca să mai dai drumul pornirilor tale rele şi pătimaşe, şi atunci din nou îţi va creşte un nas fără măsură !

. . . . . .

După această întâmplare Şoo, trăi încă foarte mulţi ani şi în fiecare zi el îşi reamintea cu groază de păţania lui.

Şi atât de frică îi era lui Şoo, să n'o mai păţească iar, încât era de ajuns să-l gâdile cât de puţin nasul, că, îndată se apuca cu amândouă mâinile de el, ca să se asigure dacă nu cumva a început să-i crească iar.

Tradus din suedeză de **D. şi N. Feodosiu**

In trăsură

— ANECDOTĂ —

— „Ce mai face Ioniță ? Ce să facă ? Este bine ?".
Doi prieteni dela țară vorbesc astfel între sine
De-un al lor tovarăș — „Atunci știi că dela noi
„A plecat, ca toți ai noștri, într'un car purtat de boi.
Dar acum, prin București,
„In trăsură l'ntâlnești ;
„ Toată ziua, dura-dura,
„Il vezi numai cu trăsura !"
— „Auzi, mă, auzi minune. Pricopsit e așa dar !
„Insă cum, ia spune-mi : ce e ? — „Ce să fie ? E birjar !"

N. Tinc

REVELIONUL

Ger strașnic cum nu se mai văzuse din bătrâni... In jurul felinarelor aprinse roiau mici fulgi de zăpadă, stârniți de vrajba iernii. Trecătorii, cu obrajii prăpădiți de ger, se grăbiau să ajungă mai repede pe la casele lor.

Cu toate acestea, câți-va copii tot se'ncumetau să-și plimbe „steaua", trecându-și-o unul altuia... In urma lor, un tânăr mergea, nesimțitor la toată durerea fizică ce i-o pricinuia gerul. Din când în când strângea la subțioară un obiect destul de mare, ce nu se vedea, fiind purtat pe sub un palton vechiu și subțiat de vremuri.

Pe chipul lui se citia o extremă suferință... Vorbe fără șir rostiau buzele lui aproape înghețate. In toată făptura-i era ceva jalnic, ceva care te făcea să'ntorci capul după el și să exclami : *sărmanul băiat !...*

Fără să-și dea seama ajunsese în calea Victoriei. O clipă stătu în cumpănă, apoi cu pași repezi se îndreptă spre localul cel mai căutat în noaptea de revelion.

Tânărul se opri la poarta de intrare și, fără să stea mult pe gânduri, scoase de sub palton o chitară și începu să cânte, acompaniindu-se cu vocea.

Dar cântecele lui din cari se resfrângeau toate durerile unei vieți chinuite, rămâneau fără ecou în sufletele celor ce intrau.

Una după alta, mașinele cele mai elegante se opreau în fața portalului, d'asupra căruia străluciau puternic două becuri electrice.

Trupuri lenețe învelite în blănuri scumpe, coborau în rîsete și glume. Chipul femeilor în lumina orbitoare păreau niște spectre, sub fardurile dupe obraji.

Dintr'o mașină coborî un grup ; chitaristul își îndoește puterile, glasul își recapătă puțină căldură, degetele aproape înghețate încep să joace pe coarde cu desnădejde.

„Tu care ești perdută în neagra..." dar chitaristul se oprește buimăcit. Simte cum sângele i se urcă la cap. „S'a sfârșit, își zise el, suntem perduți... sărmana mea Lelia".

Pe lângă el trecuse grupul și una din doamne exclamase : „Fi donc, ce cântec anost".

Era aproape miezul nopței. Gerul se'nteța din ce în ce. Zgomotul mașinelor încetase... Din local se auziau din când în când crâmpee de muzică și glasuri. Câte-va minute încă și noul an își începea viața, plin de speranțe pentru unii, trist și chinuitor pentru alții.

Desnădăjduit tânărul își rezemă chitara de zidul clădirii și-acum căuta să-și dezmorțească trupul aproape înghețat.

— „S'a sfârșit... s'a sfârșit"... erau singurele cuvinte ce le mai rostea și-n mintea lui un singur gând își mai făcea drum : *Moartea.*

*

O ultimă privire aruncată asupra localului de orgie și bietul artist, ne mai având curajul nici puterea să reziste, își îndreptă pașii spre suprema mântuire a sufletelor chinuite.

Nici n'apucă să facă doui pași și auzu în fu izbit de o trompă de automobil, iar în depărtare apărură farurile a două mașini ce veniau în plină viteză.

O licărire de speranță. O ultimă încercare. Și mai înainte ca mașinele să se oprească, nefericitul chitarist fu din nou lângă poartă.

O bandă compusă din vre-o zece persoane, domni și doamne, năvăliră pe trotuar... Veselia lor era extremă. Se vedea bine că veniau dela alt chef...

In aceiași clipă chitaristul, punându-și toată patima, începu să cânte romanța franțuzească :

„Sur le seuil de ta porte"

Toată banda de cheflii se opri din avântul ei de veselie și-acum priveau nedumeriți pe acest tânăr cu figură de iluminat, care cânta franțuzește.

Acele clipe fură hotărîtoare. Una din doamne, mai sensibilă la ariile franțuzești, exclamă :

„Prieteni, am o idee, să-l luăm cu noi" !

Toată compania primi cu entuziasm propunerea. Chitaristul fu luat pe sus. Acest noroc neașteptat să li se cânte în franțuzește, fu pentru doamne în special, obiectul unei explozii de bucurie.

In câteva minute pătrunseră în separeul ce-l aveau comandat mai dinainte.

Un chef nebun se-ncinse... Tot repertoriul franțuzesc dela Varieteuri fu cântat :

— „Zi-i țigane ; zi-i sclavule", erau cuvintele cu cari îl gratificau nocturnii cheflii pe când șampania curgea în cupe.

Sărmanul chitarist se înviorase de tot ; veselia tuturor îl prinsese și pe el, grație mai cu seamă șampaniei, pe care doamnele îl forțau s'o bea.

Dar vine momentul când și cele mai sugative stomacuri ajung la saturație. O acalmie se produse. Unul din domni își aduse aminte că e revelionul... Un ordin fu dat și chelnerul aduse două perechi de cărți de joc și bacaraua începu.

(Sfârșitul în Nr. viitor)

Iemir

TINEREȚE

— Fragmente dintr'un roman —

...Și tinerii abătându-se la dreapta, pe-o uliță strimtă, eșiră în câmp, ținându-se de mijloc ca niște copii fericiți, atrași de mireazma pământului reavăn, de lumina albastră și dulce a zilei din începutul primăverii. Mergeau acum legănându-se, străbătându-se de mâini, guralivi, cântând, pe poteca care cobora printre livezile înecate de floare albă, către pădure ; și privirile lor cercetau zările, dealurile vărgate de verdele grâului și negrul ogoarelor proaspete, tipsia soarelui care aluneca în adâncuri într'un nimb de aur, ca un rege detronat, dincolo de pădure, incendiind cerul și pământul...

Adesea ridicau brațele în sus, voind par'că să prindă ceva din poezia amurgului acela rumen de primăvară, în care jucau neastâmpărate, ca niște scântei de licurici, mii de musculițe și gândăcei...

Se opriră apoi în drum și ascultară o vreme aiuriți, șoaptele nelămurite, cari veniau din prelargurile coclaurilor; suspinele unui fluer de cioban, cântecul unui cuc pribeag...

Trecu pe sus, în apele limpezi ale cerului, un unghiu de cucoare, cari vâsliau tainic ca o navă către răsărit, și ei începură să fluture spre ele, nebunatic, pălăriile... In ochii lor tremura o bucurie neînțeleasă, și sufletele le simțiau bune, avântate, înflăcărate de o iubire aleasă care se născuse deodată în ceasul ăsta... Nu se văzuseră decât în ziua aceea, dimineața, în grădina publică și totuș acum se părea că se cunosc de ani de zile, că inimile lor trăiesc în clipa asta numai sub vraja dragostei, că cine putea să-i despartă ? Oamenii ?

Dar toţi sunt la fel... şi legile firii sunt la fel... şi legile sunt neputincioase în faţa ubirii eterne, care e mai tare ca moartea...

Intrară în pădure, într'un luminiş. Aci mii de păsări ciripiau, se chemau între ele, se căutau şi se furişau printre crengile înverzite de curând, în cernerea lină a înserării. Printre copacii uriaşi, departe în linia asfinţitului roz ei zăriră trecând pâlcuri de păsări călătoare, cari sosiau acum grăbite din ţări străine spre limanuri fercite... Unele poposiră pe vârfurile pădurii; altele plecară mai departe, ciripind cântecul reînvierii, cântecul primăverii...

Şi soarele scăpătă cu totul în adâncuri. Frunzele codrului se îngândurară, se neliniştiră par'că. Umbrele nopţii se întindeau, învăluiau pădurea pe nesimţite. Un corn de aur răsări apoi d'asupra codrului ca o făgăduinţă de noroc, şi împânzi peste crânguri o lumină de vis... Dar cântecile păsărilor nu încetară. Era acum o întrecere, o frământare de glasuri felrite, ca un salut de bună venire, ca o rugăciune fierbinte adusă cerului. Iar pădurea bătrână mirosia tot mai tare a viorele, a frunză verde, a tinereţe şi a viaţă dulce....

Tinerii se pomeniră îmbrăţişându-se şi buzele lor se căutară cu dor. Inimile lor băteau puternic, şi-şi şoptiau în neştire vorbe de iubire; delirau... Nu, nu se vor mai despărţi niciodată, niciodată!

Imbătat ca de un vin tare, el îi zise:

— Ah, e sublimă viaţa... cerul acesta înalt şi solemn ca un altar, cu florile lui de aur, cu luna lui tainică şi dragă amanţilor...

Ea îşi lăsă capul pe pieptul lui, şi-i şopti trist, nespus de trist:

— Da... dar viaţa e veşnică... şi noi suntem trecători!...

Tăcură. Işi ascunseră feţele în palme, şi începură apoi să plângă, să plângă ca nişte copii nefericiţi...

Ioan Siroe

NOROCUL

O, de câte ori norocul
Ne îndeamnă şi ne chiamă,
Iar noi trecem mai departe
Fără să'l băgăm în seamă!

Şi abia când nu mai este,
Când momentul a trecut,
Ne dăm seamă că norocul
Ne-a zâmbit şi l'am pierdut.

Maria Cioban Dr. Botiş

FILATELIA

NOUTĂŢI FILATELICE

Rusia sovietică căutând să introducă moneta cu valoare aur, a făctu acelaş lucru şi pentru mărci. Guvernul sovietic a decis să scoată deocamdată 4 valori noui de 1, 3, 5 şi 10 kopeici aur de diferite culori.

Monaco a mai adăogat la seria actuală, alte 2 valori de 25 c. verde cu efigia prinţului Louis şi de 40 c. cafeniu deschis, având la mijloc un peisaj naţional.

Italia a surşarjat marca de 85 c. cafenie cu 7 centime şi jumătate. O valoare care nu vedem la ce poate fi întrebuinţată.

Franţa va scoate o marcă comemorativă cu ocazia expoziţei de arte decorative.

Multe oficii din Franţa obliterează mărcile de pe scrisori cu o stampilă dreptunghiulară în care anunţă deschiderea acestei expoziţii. E un fel de reclamă şi aceasta faptul că stampila e destul de mare şi se citeşte foarte bine.

Danţig a scos de asemenea mărci postale de valoare aur. Ele sunt deocamdată de 3 valori, 5, 10 şi 15 fenigi de culoare oranje verde şi gris.

Wurtemberg care de asemenea a scos timbre cu valoare de mărci aur a surşarjat 30 fenigi oranj cu 25 fenigi.

*

A apărut România filatelică, anul al II-a, nr. 3 şi 4.

Această revistă e organul societăţei filatelice din Brăila.

„Făt frumos"

piesa de teatru a lui Horia Furtună

Poetul „Baladei Lunii" — atât de apreciată în poezia contimporană, a conceput de mai multă vreme, piesa de teatru ce se va juca pe scena Teatrului Naţional.

Dela concepţie până la realizare sunt însă o mulţime de obstacole şi din vara trecută, Horia Furtună a făurit şi cizelat neîntrerupt versurile piesei sale, trecând peste toate obstacolele ce i-le opuneau cariera lui politică.

Prima calitate a lui Făt-frumos este, desigur frumuseţea şi fantezia poetică a versurilor lor cari, scrise în cea mai limpede limbă românească, ajung la puterea de sugestie, a marilor poeţi clasici.

In preziua premierei lui „Făt frumos" în care eu văd un eveniment de mare însemnătate pentru literatura românească, — nu pot să scriu de cât acest mic articol pentru o operă ce, sunt sigur că prin ea însăşi, se arată atât de mare.

Am asistat la citirea piesei şi emoţiunea artistică a marilor noştri artişti dramatici, cari vor interpreta rolurile principale a întărit şi mai mult părerea mea; şi îmi voi face o plăcere de a reveni asupra acestei opere poetice şi teatrale într'un studiu documentat

Nik. M.

Mamă şi amantă

ROMAN DE LOUIS ULBACH

21

— Din nenorocire — adăogă vicontesa — Filip mi-a declarat ieri că nu vrea să se însoare.

Joanne respiră, dar cu precauţiune de teamă să nu se trădeze.

Şi în urma convorbirei pe care am avut-o eri cu Filip, urmă d-na de Luzay, m'am hotărît să-ţi cer un sfat.

— Mie?

— Da tu! Dar de ce te miri oare. Ţi-am împrumutat copilul meu: ai devenit o nouă mamă pentru el. Ţi-a făcut tot felul de destăinuiri şi în orice caz ştii mai multe de cât mine. Scrisorile lui, de nu când de vreme, erau pline de melancolie. Mi s'a părut trist deşi îşi dădea toate silinţele ca să pară voios; în cele din urmă, m'a îmbrăţişat ca să nu-i mai pun nici o întrebare. Am observat toate astea... Dar tu care eşti în curent cu viaţa lui la Paris, spune-mi totul.

De-odată, plină de încredere faţă de aceia pe care o interoga, d-na de Luzay luă mâinile prietenei sale silind'o ca să se uite drept în ochii ei; privirile lor se citiră, se încrucişară şi se scotociră; un curent vibra între ele.

Joana avu nevoie de toată tăria de caracter de care dispunea:

— Prea îţi frământi capul din pricina telegramei ministrului, îngâna ea cu neîndemânare.

D-na de Luzay clătină capul. Energica şi foarte pătrunzătoare în viaţă ea îşi subţiase spiritul de observaţie în singurătate. Imediat ghici că d-na de Gremilly îi ascundea ceva; dar cu toate astea ea nu reuşi să pătrundă misterul.

— Hai de urmă, ca cu o simplicitate voioasă şi plină de duioşie, ţi-e frică să mă scandalizezi. Rău faci. Suntem singure şi apoi suntem bătrâne. Sunt o persoană care înţelege totul şi n'am ceea ce se numeşte o falsă pudoare. Ştiam prea bine, când ţi-am trimis pe fiul meu, c'o să fie atras şi el de vre-o femeie.

Nu i-am cerut niciodată să mi se spovedească, totuş de multe ori am fost cuprinsă de o curiozitate pe care nu ştiam cum să mi-o împlinesc. Inchipuieşte-ţi că examinam uneori scrisorile lui pentru a ştii dacă nu cumva erau scrise în iatacul vre-unei pariziene...

In sfârşit, de câtva timp, în ciudă lui, deşi îmi vorbea veşnic de tine cu o vie admiraţie, aveam impresia că voia să scape de tine, fiind că-l ţinei, se vede, prea de scurt. Suferă, e nefericit... Ia spune-mi, te rog cine e amanta lui?

Joana tresări, îşi retrase mâna pe care simţi rece, dar nu fu în stare să răspundă.

— In calea fiului meu se află o femeie. N e aşa că am ghicit?

— Se prea poate.

— Nu văd însă de ce te-ai feri atâta. Te temi să-l trădezi? Oare îl putem trăda noi? Sau poate nu ştii nimic?

— De cât va timp el nu mai are atâta încredere în mine, ca în trecut.

— Fiindcă te-ai purtat prea aspru cu el: înainte însă ştiai totul. Spune-mi totul, fără înconjur căci o dragoste m'ar turbura mai puţin de cât frământarea aceasta tainică. Amândouă vom putea să învingem pe femeia care vrea să ni-l răpească. Nu ai fi treburi să-i dai voie de cât să-şi ia o amantă mai aleasă, de vreme ce se spune că nu poţi deveni un gentlemen desăvârşit de cât în urma ini

Câte-va hazuri

Rezon!... **După duel**

— Doctore, s'a făcut de o nervozitate nemaipomenită.. A leşinat pentru că „Universul Literar" i-a anunţat că i-a expirat abonamentul.

— Cum tot bolnav în pat ? Dar rana nu avea nici o gravitate.

— Da... dar tot desbrăcându-se s'o arate la prieteni... a răcit rău de tot...

ţierei date de o mondenă; dacă amanta în chestiune este o ticăloasă, dacă e vorba de specularea unei situaţii, sunt gata să ascult totul, chiar să smulg ochii acestei femei.

Doamna de Gremilly, deschise ochii mari, dintr'un instinct de eroism. Părea chiar că provoacă pe aceia ale cărei cuvinte o pălmuiau.

— Cred zise ea pe un ton liniştit, că fiul tău n'a putut cădea în mrejele unei ticăloase, ca să mă slujesc de expresia ta.

— E un cuvânt prea provincial poate. Dar în sfârşit eşti sigură că nu e în mâna unei astfel de femei.

— Nu.

— Foarte bine. Ştiu că nu are obiceiul să facă datorii. Poate vre-un soţ gelos ?

— Nu.

— Un copil ?

— Nu.

Vocea d-nei de Gremilly devenea tot mai slabă la fiecare răspuns. Ochii ei negrii, frumoşi se turburară, inima îi bătea cu putere, totuş nu voia să mărturisească încă.

— Am făcut cincizeci de leghe, pentru a ştii adevărul, reluă mama încăpăţânată; oricare ar fi, aşi vrea să-l ştiu.

— Lai prevenit de călătoria ta ? întrebă repede amanta.

— Nu, altminteri ar fi venit cu mine; de-abea am putut găsi un pretext vizitei mele la Paris.

— Bine ai făcut. In orice caz, draga mea, poţi fi liniştită în privinţa lui, deoarece el nu suferă... Filip n'a putut să se îndrăgostească decât o femeie...

— Cinstită ? vrei să spui. Atunci ea nu i-a cedat.

— Eşti crudă.

— Sunt sinceră.

— Il cobori pe Filip.

— Din potrivă! Il cred capabil de dragostea cea mai sublimă şi cea mai dezinteresată.

— Şi eu de-asemenea.

— Numai că atunci când cedezi, ar trebui să ai bunul gust de a ceda până la capăt. Mamele noastre denumeau aceasta un capriciu.

— Aşa dar, nu crezi în căderi fatale, involuntare ?

Buna doamnă de Luzay îşi încrucişă braţele şi se gândi, ca şi cum ar fi fost vorba să-şi dea părerea despre un câmp, o vacă sau o vie

— Nu, zise ea, nu cred.

Jeana ai cărei ochi scânteiau se simţi cuprinsă de un început de indignare.

— Se cunoaşte că viaţa ta pururi ocupată şi activă nu te-a lăsat pradă viselor.

Cuvintele acestea fură rostite pe un ton care jigni pe provinciala; vicontesa îşi muşcă buzele.

— Iţi închipui oare, reluă ea pe un ton de destăinuire, mândru şi umil tot de-odată, că n'am fost nici-odată ispitită în viaţă şi că făcând să circule mai tare sângele în vine n'am simţit uneori că-mi bate inima cu tărie ? Bine înţeles când eram tânără şi văduvă ? Dar ideia fiului meu a fost virtutea mea cea mai mare şi ea mi-a ajuns. Iţi poţi închipui pe Filip bănuind pe mama lui sau aflând că e bănuită ?

— Dar acelea care n'au copii care să le sprijine ?

— Există întotdeauna în viaţă o datorie de care te poţi lega.

(Va urma)

Toţii abonaţii revistelor „UNIBERSUL LITERAR" „VESELIA" şi „ZIARUL ŞTIINŢELOR" participă la

MARILE PREMII

pe care Ziarul „UNIVERSUL" le oferă cititorilor săi.

VIZITAŢI

Cinema „VLAICU"

RULEAZA:

Filmele cele mai frumoase şi instructive

ANUL XL. — No. 11 2 lei exemplarul Duminică 16 Martie 1924

ASOCIAȚIUNEA SIBIIU

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. în străinătate pe un an 200 lei.

Marchizul Roşu

(Vezi explicaţia în text).

STUDENȚII

Nu pentru că sunt la ordinea zilei, şi cel puţin astăzi în grija tuturor, mă înalţ cu sufletul către ei, dar pentru că-mi sunt dragi.

Imi sunt dragi pentru primăvara sufletului lor, pentru sinceritatea, adeseori îndrăsneaţă, a gândului şi cuvântului lor, pentru aceia ce nu mai au astăzi cei mai mulţi dintre noi.

Imi sunt dragi pentru suferinţele lor, şi admir eroismul cu care se luptă să cucerească ştiinţa, literatura şi arta, prin străduinţă şi nopţi târzii, citind obosiţi la lumina unor lămpi anemice, spre deosebire de colegii avuţi, cari, în metropole străine, fac aceia ce-au putut fce, pe vremuri, şi părinţii lor.

Studenţii, cetăţenii academiei, cum li se spune la zile mari, sunt cei chemaţi să conducă destinele ţării, ca mâne. Ei vor fi pătura intelectuală a ţării, cârmuitorii sufletelor, drectorii opiniei publice.

Ce face însă statul pentru ei?

Dacă n'ar fi fost oameni de inimă să alerge în sprijinul lor, să răspundă la chemarea ziarului „*Universul*",—iar ei să nu respingă acest dar generos — s'ar mai fi gândit puternicii zilei la ei?

Şi totuşi, cine sunt mai vinovaţi de cât aceşti puternici ai zilei? Cine pune oprelişte învăţăturii lor, de cât cei ce sprijinesc trustul hârtiei şi scumpesc, în chipul acesta, cartea? Cine a pus taxe prohibitive pe anii de studiu de cât ei? Cine nu le înzestrează, cum se cuvine, seminariile, laboratoriile, clinicile, de cât ei?

Se gândesc oare la răul ce-l fac culturei româneşti?

E firesc dar ca studenţii să fie trişti şi amărâţi, ca ei să cugete cu îngrijorare la perspectivele viitorului, şi ca totuşi *încă* să se mai legene în visuri de naţionalism integral şi vibrant.

Sunt tineri plini de avânt, suflete într'aripate dar, pe aceste vremuri de materialism sălbatic, sunt parcă fără de noroc.

Se poate întâmpla însă ca, într'o bună zi, ei să înţeleagă de unde le vine răul, să priceapă pe deplin şi rostul lor social, de luminători ai poporului, şi atunci să ntrebe pe puternicii zilei:

— „Cu ce drept ne răpiţi putinţa luminei? V'a îngrădit vouă cineva această putere, atunci când eraţi ca şi noi? N'aţi avut clinici, laboratoare seminarii, biblioteci?

Voi ne luaţi cantinele şi căminul, şi aveţi pretenţia ca, în babilonia economică de astăzi, să învăţăm carte bună şi folositoare.

Daţi-ne mijloacele, dacă nu voiţi ca generaţiile viitoare să vă acuze şi să vă condamne".

Aşa s'ar putea să le vorbească puternicilor zilei studenţii într'o bună zi.

Părinţii vor fi luaţi la socoteală de copiii lor. Bătrânii se vor se vor mira poate că moravurile s'au schimbat mult, că tinerii s'au făcut neascultători, dar bătrânii vor uita, de sigur, că vinovaţii stării de lucruri sunt numai ei.

Iată pentru ce, solidaritatea cetăţenilor cel puţin, să vină ea să îndrepte aceia ce iniţiativa statului a stricat sau n'a ştiut să facă.

Studenţii să fie puşi într'o atmosferă prielnică străduinţilor de ordin superior. Numai în chipul acesta, pătura intelectuală de mâine a ţării va putea să fie arhiotrava edificiului social de mâine al României Mari.

Să nu uităm că răspunderea zilei de mâine apasă greu pe sufletul celor de azi.

L. I.

BABELE

Când eram de 12 ani, aveam dorinţa de a merge la circ şi la panorame, dar n'aveam parale. Am avut însă noroc de bunica mea Maria Ţăranu, care mă iubea mult, şi-mi dădea din când în când câte un gologan.

Eu însă, nu eram mulţumit cu gologanii, cari mi-i dădea bunica, mai cu seamă că trebuia să-mi cumpăr şi sfoară pentru zmeu şi, căutam orice mijloc ca să mă pot îmbogăţi mai bine, şi în acest scop, să vedeţi în ce chip *o înşelam*.

Sărmana bunică, era prea bătrână şi, neavând putere d'a merge la biserică, mă însărcina, în fiecare Duminecă, să cumpăr lumânări, şi să le aprind la icoane.

Eu, cu mare nerăbdare aşteptam *Sfânta Duminecă, ca s'o îndatoresc pe bunica...* Şi într'o zi, bătrâna, scoate doi galbeni, dintr'o pungă ruginită şi, cu lacrămi în ochi, face o cruce, şi-mi zice:

— Dragă Andronic, astăzi este Sfânta Duminecă. Na-ţi 20 de parale, să aprinzi o lumânare, la Maica Domnului, şi să zici un „*Oicenas*" (cuvânt polon, care însemnează: „*Tatăl nostru*").

— Bine, bunică, dar mai dă-mi 20 de parale, să aprind o lumânare, şi la Sf. Nicolae, pentru sufletul bunicului Nicolai.

— Ah! ce bine zici, dragul meu, şi bătrâna încându-şi aminte de soţul ei, începe să plângă, şi-mi mai dă 20 de parale.

— Bunică, ştii una? ar fi bine să aprindem o lumânare şi la Sf. Mina, care-i făcător de minuni.

— Ai dreptate, puişorule, să trăeşti că mi-ai adus aminte, îmi place că, eşti bisericos şi *cinstit*... ca şi bunicul tău, Dumnezeu să-l ierte, mai na-ţi 20 de parale.

— Bine, bunică, dar cu Sf. Spiridon cum rămâne? căci, de multe ori mi-ai zis că şi el este mare făcător de minuni n'ar fi bine să-i aprindem o lumânare?

— Uitasem, drăguţul meu, mai na-ţi 20 de parale şi pentru Sf. Spiridon.

— Şi acum, dragă bunică, pentru slujba care ţi-o fac, dă-mi şi mie 20 de parale, să-mi cumpăr halva.

— Iţi dau, dragă Andronic, îţi dau puişorule, pentrucă eşti băiat cuminte şi *cinstit*....!

Iată că am încasat pe bunica cu 100 de parale, adică, cu 2 lei şi jumătate, căci, pe acele vremuri, leul era 40 de parale. Acum, mi-am făcut socoteala că *am cu ce cumpăra un bilet pentru circ, şi un ghem de sfoară pentru zmeu!*....

Când m'am întors de la biserică... bunica mă întreabă:

— Ei! Andronic, ai aprins lumânările?

— Da, bunica, le-am aprins.

POETUL

O rază'nfurişată în lume e poetul;
Poetul ce'ş revarsă simţirea lui pe rime
Când cântă fericirea, durerea şi regretul
In cadrul ce'i rezervă poema şi sonetul
Nebănuindu'i nimeni durerile intime.

El prea măreşte 'n imnuri avântul, tinereţa,
Cu Dumnezeu alături iubirea nepătată;
Când toamnele urmează el plânge în tristeţa
Amurgurilor toamnei... când moare frumuseţea
Şi viaţa lui se stinge: o floare 'nsângerată!

Sărac de orice bunuri visează nemurirea
Şi odată nemurirea în urmă'i va vorbi:
Şi dacă'l va 'nţelege atuncea omenirea
Impărtăşindu'i gândul şi dorul şi simţirea
Prin propria 'i lumină poetul va trăi....

S. Hortopan

mai rămăsese. Apoi dictă testamentul lui care cuprindea între altele şi fondarea la Guerranda a unui azil pentru săraci.

Marchizul Roşu a murit poste câteva zile după ce s'a spovedit şi s'a împărtăşit cu o evlavie ce-a zmuls lacrimi tutulor cari au luat parte la ceremonia această tristă

Traducere de **Consf. A. I. Ghica**

REVELIONUL

— Urmare şi sfârşit —

Se făcuse ora patru dimineaţa. Jocul era aprins ; figurile descompuse. Banul pusese stăpânire pe aceste fiinţe ce nu mai aveau nimic omenesc. Se uitase şi flirtul şi amiciţia.

La un capăt al mesei unul din domni căruia ceilalţi îi spuneau, doctore, privea indiferent la toată această patimă ce se desfăşura înaintea sa...

Nu trecu mult şi bancherul se sculă exclamând :

— „Noul an mi-a venit cu noroc" ; pe când mâinile-i strângeau hârtiile grămădite în faţa lui.

Ca un suspin uşor şi involuntar şi din gura chitaristului eşiră cuvintele: O Doamne ! de mi-aş fi găsit şi eu norocul !".

Doctorul auzind aceste cuvinte se întoarse spre chitarist. Privirea-i descoperi pe faţa lui atâta tristeţe, că fu atins de expresiunea ei.

In mintea lui se făcu un început de lumină. Din crâmpeele de vorbe ce se schimbase între ei, din cântecele şi felul cum le cântase, abia acum îşi dete seama că acest tânăr nu putea fi lăutar. Ceva îi şoptea că 'n sufletul acestui desmoştenit al soartei, mocnea o durere adâncă.

Işi puse-n cap s'o cunoască şi pe când prietenii îşi licitau banca, el se retrase împreună cu chitaristul într'un colţ al camerei.

Prin vorbe calde, rostite cu multă prietenie, vorbe ce intrau în inima tânărului ca o mângâere dulce, doctorul izbuti a'l face să'şi istorisească întreaga dramă a vieţei lui.

— „Domnule, începu lăutarul, cu o voce tremurată. Sunt student în anul III-lea la litere. N'am pe nimeni pe lume ; căci rudele de astăzi nu pot fi socotite ca familie. Pe mama am perdut-o pe când aveam nouă ani.

Pe tatăl meu în 1919. A murit la Iaşi de tifos exantematic. Aveam 16 ani. Rămas singur, câţi-va magistraţi — tatăl meu a fost magistrat — au pus mână de la mână şi mi-au ajutat să termin liceul.

Am o voce frumuşică — aşa mi s'a spus — şi cum tatăl meu era un bun violonist, îl acompaniam dese-ori şi ast-fel, într'o mizerabilă cameră la Iaşi, cântam amândoui romanţele după vremuri.

După moartea lui mi-am cumpărat o chitară şi de-atunci îmi cântam seara toată durerea şi vitregia destinului meu, fără noroc.

Intri în universitate. O ! Domnule, nu ştiu dacă numărul zilelor când nu mâncăm, nu întrece cu mult pe acelea în cari mâncăm

Dar a dat Dumnezeu şi am găsit un post de pedagog la un liceu. Aveam 500 lei pelună, casă şi masă. Vai de masa pedagogilor ! Eram însă tânăr, eram fericit.

Anul trecut însă m'am înamorat de o studentă din clasa mea. Ne-am iubit , cum se iubeşte la 20 de ani. N'am vrut însă să ne pângărim acea sfântă dragoste şi ne-am căsătorit.

Natural am plecat din institut, luându-ne o cameră mobilată, în cartierul Cotrocenilor, pe care o plătesc cu 800 lei pe lună

Ne-am străduit mult amândoui şi după vre-o două luni găsim câte-va meditaţii, cari ne aduceau 3000 de lei pe lună.

Cu această modestă sumă şi cu iubirea noastră adâncă şi negrăit de frumoasă, o duceam de azi pe mâine.

Dar, a venit iarna, iarna, aceasta, călăul sărăciei.

Istoviţi de învăţătură şi de meditaţii, intram seara acasă ; însă frigul ce pătrundea prin toate părţile în cameră a sfârşit prin a ne perde. Soţia mi-a căzut bolnavă.

Nevoia însă de a mânca a silit-o multă vreme să se ducă şi la Universtate şi la meditaţii In zadar au fost rugăminţile mele să nu mai iesă. La toate ea îmi răspundea :

„Tot mai bine e să mă duc, căci acolo găsesc cel puţin căldură"

A venit însă ziua când nu s'a mai putut scula din pat. De atunci mizeria ne-a copleşit şi cu ea şi boala ei.

Ni s'a tăiat şi bruma de leafă ce o câştigam. M'am împrumutat pe la prieteni, am vândut toate hainele şi rufăria, şi astă-zi văzând că nu mai e nici o speranţă, ne-am hotărât să murim la ora 12 noaptea, în clipa când lumea toată sărbătoreşte venirea noului an.

Cu această hotărâre, m'am aşezat pe pat lângă ea.

Incet, încet, o linşte de mormânt se lăsă în odaia noastră, pe care o lumânare ce sforăia sinistru abia o lumină, dându-i aspectul unei camere mortuare.

Privirea mea rătăcea în neştire prin cameră.

De la un timp însă ea se oprea cu mai multă insistenţă asupra unui obiect. Chitara îmi atrase atenţia. O inspiraţie. Mă voi duce să fac pe lăutarul în noapte-asta. O luai din cui şi-ncet încet, mă strecurai afară. Restu-l ştiţi.

Acum domnule, că Dumnezeu mi-a ajutat, mai am o rugăciune să vă fac.

Daţi-mi drumul pentru o jumătate de oră.

Vă daţi seama cred ce ore dureroase am trăit aci. Vă rog domnule... aţi fost bun cu mine, mi-aţi scăpat viaţa... Vă datorâm totul... lăsaţi-mă să plec, să-i duc un doctor şi speranţa câtor-va zile mai bune.

Şi zicând acestea sărmanul student îşi şterse o lacrimă, prima lacrimă de bucurie în nenorocita lui viaţă".

In grupul ce juca barcarat, discuţia era aprinsă pe chestiunea eternului 5, când doctorul în culmea emoţiuni îi întrerupse aproape strigând :

— „Destul cu acest viciu degradator şi mai bine ascultaţi drama sufletească a acestui tânăr pe care voi la-ţi batjocorit numindu-l ţigan".

Şi mai înainte ca vre unul să protesteze, doctorul în fraze scurte întrerupte din când în când de exclamaţiile îndurerate ale doamnelor, istorisi tot ce auzise dela student. Nici nu apucă bine să sfârşească şi toţi ca împinşi de un resort se repeziră asupra chitaristului, umplându-i buzunarele cu bani şi merinde.

Apoi într'o clipă se îmbrăcară şi cu toţi în sborul maşinelor, după un sfert de oră pătrundeau în camera chitaristului.

Intunericul era profund. O linişte de mormânt domnea peste tot. Lumânarea se stinsese de mult. Când se făcu lumină şi fericitul student se apropie de pat, nu mai găsi decât un cadavru ce avea pe buze un surâs, surâsul fericirei. Sărmana studentă se sfârşise odată cu ultima licărire a lumânărei.

Radomir

Ateneul Român

Expoziţia Cecilia Cuţescu Storck

In sala Ateneului expune d-na Cecilia Cuţescu Storck câteva lucrări de o netăgăduită valoare.

In deosebi se arată aşa în acel minunat panou rotund plin de farmec, de mister, de seninătate feciorelnică intitulat *„Seninătate"*, în lucrarea sa *„Aspiraţie"* ce tinde spre abstract printr'o realizare plastică, în panoul intitulat *„Ritm"*, şi mai cu seamă în admirabilele sale peisagii învăluite de farmec şi de poezie.

Dar unde să afirmă mai cu deosebire marele său talent, este în executarea figurelor. în portrete, ca de pildă în 30 *„Cap sentimental"* o lucrare bine simţită, în portretul d-nei Gafencu spiritual şi tratat serios, care pare că trăeşte şi redă viaţa sufletească.

Seriozitatea operei expusă de d-na Cuţescu-Storck se impune, ea nu aparţine nici unei şcoli, ci este expansivitatea acelei forţe lăuntrice care caută să învingă şi reuşeşte. Este artă, este pictură în înţelesul întreg şi adevărat, este expresiunea unei maturităţi artistice bine definite.

Câte-va hazuri

Obiceiul pământului.... **Uitucul....**

Şefu. — *Bine mă, Vasile, iar ai făcut mizerii băcanul i din colţ?*
— *Ce să fac, coane!... leafă mică, familie numero să...*

Domnule, domnule, nu vă supăraţi, dar am uitat la ce oră să vă scol de dimineaţă?

Mamă şi amantă

ROMAN DE LOUIS ULBACH

— O datorie! exclamă aproape exasperată d-na de Gremilly. Crezi tu că nu există datorii al căror farmec poate deveni o otravă? Te silești să pricepi un suflet nobil, delicat; te temi pentru el de pericolele vulgare, vrei să-l cruţi — şi apoi într'o bună zi, observi cam târziu că sufletul are un trup; simţurile zăpăcesc mintea. Admiţi că o fată măritată cu un tânăr pe care nu-l cunoştea în ajunul căsătoriei să sfârşească prin a-l iubi moralmente, fiziceşte, completamente şi nu crezi că femeia care a început prin a admira, a studia şi a analiza spiritul să fie cuprinsă de ameţeală când aroma trupului se îmbină cu parfumul acesta divin?... Dar înţelege-mă odată.

D-na de Luzay mişcată, prevenită, înspăimântată, începu să tremure, plecând capul.

Jeana de Gremilly îşi înalţă cu mândrie capul:

— Dacă îţi voi spune cine este amanta lui Filip, dacă te-aşi pune în faţa ei, ce ai face?

D-na de Luzay se sculă în picioare foarte nemulţumită de ceeace presimţea.

— Ai ucide-o?

— Pentru ca s'o plângă, nu.

Ea se trânti într'un fotoliu şi cu o voce stinsă.

— Am să-i spun: „Dacă mai ai un sentiment de cinste după greşeala d-tale, ajută-mă să uşurez părerea de rău sau ruşinea din inima copilului meu.

Dacă eşti o femee fără onoare, nu mai mi-e teamă de d-ta şi îl voi scăpa singură... spune-mi cum se numeşte acea femee şi condu-mă la dânsa.

Jeana de Grémilly simţi o înfiorare de revoltă, un fior ca şi cum pământul s'ar fi cutremurat sub ea. Apoi orgoliul ei se înălţă atât de sus, că într'o pornire creştinească, îngenunchiă foarte palidă, înaintea mamei lui Filip. Aceasta văzând'o astfel, nevoind să creadă un adevăr monstruos, imposibil, o privi speriată şi, făcând o sforţare de caritate, prin gest, voi să'şi ridice prietena:

— Nu este vina ta dacă a cunoscut şi iubit pe această femeie, murmură ea cu o voce întretăiată, ridică-te...

Doamna de Gremilly rămase îngenunchiată şi strigă:

— Eu sunt amanta lui Filip!

Doamna de Luzay îşi luă fotoliul înapoi cu groază:

— Dumneata! strigă ea, renegând prin acest ţipăt prietenia sacrilege.

— Da eu!

— D-ta mama lui, ca şi mine!

— Nu răspunse d-na de Gremilly n'am fost mama nimănui. Această adopţiune la care mai constrâns, am vrut să-i port cu sinceritate îndateririle. Nu iubisem nici odată şi prima mea iubire a fost o dragoste de amantă. Dacă aşi fi vrut aşi fi putut fi nevasta fiului tău, care nu poate fi şi al meu.

— Tu?

Ochii d-nei de Luzay scânteiară cu o privire de milă ne-voită ce făcu loc ironiei. Ea adăugă:

Tu! contimporana şi prietena mea!

— Da, suntem bătrâne, nu-i aşa? De un ceas mi-o tot spui. Ei bine, eu îmi păstrasem tinereţea; şi o pierd de când ai venit. Voi îmbătrâni sfâşiindu-mi inima, dacă trebue: Filip suferă de un amor sincer deoparte şi de altă parte, de unul de care tinereţea lui vrea să scape, da!

Filip nu mă mai iubeşte! dar nu vrea să se despartă de mine fiind că îşi dă seama cât aşi suferi din cauza aceasta.

— Eşti sigură că iubeşte pe alta?

— Da, iubeşte pe nepoata mea, Luiza de Courlieu.

— Ei bine dacă e aşa...

Acest fapt îmi face plăcere; dar crezi tu că ea îl iubeşte.

— Da.

— Va trebui să ne dăm multă osteneală dar nu asta mă sperie...

— Ţie teamă să nu te trădez?

— Mi-e teamă numai de tot ce'mi pare prea subtil în proectele tale...

— Ei bine! ca să te încredinţezi voi încerca alt-ceva: D-nul Brazier, care nu ştie nimic, şi nici nu va voi să ştie vre-odată doreşte de mult să se căsătorească cu mine.

— Ai face tu asta? replică doamna de Luzoy aproape indignată.

(Va urma)

NOUILE PREMII FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
— Pe luna Martie 1924 —
CUPON No. 2.

BIBLIOTECA CENTRALĂ „ASOCIAȚIUNII" SIBIIU

ANUL XL. — No. 12 2 lei exemplarul Duminică 23 Martie 1924

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. în străinătate pe un an 200 lei.

Balta cu copii

(Vezi explicaţie în pag. 5 şi 6).

Datoria culturală a studenţimii, împiedicată

Cu mulţi ani în urmă, încercam o ceată de studenţi, să găsim unele seri libere şi să intrăm în cartierele mărginaşe, în case prieteneşti, să stăm de vorbă în adunări, — de câţi ar fi voit gazda să poftească, — să citim din lucrările scriitorilor, să comentăm şi mai ales să explicăm.

La început ne-a fost greu. Ne lipsea o metodă de simplificarea graiului nostru, vorbit lecturilor; ne lipsea şi metoda alegerei lecturilor pentru cei, cari doreau să ne asculte. Dar încet, încet, cu o stăruinţă, pe care numai ambiţia tinerească o are, râvnitoare de a face ceva serios, ne-am deprins să vorbim limpede, să explicăm temeinic şi să fim cât mai des aşteptaţi.

Colegii mei s'au dus apoi la ţară. Şi-au venit cu admirabile impresii, că munca le-a fost rodnică. Am şi acum în memorie, nume de ţărani şi de localităţi, unde ni se cerea să scriem şi să trimitem cărţi şi reviste.

Au venit după noi, serii de studenţi mai harnici şi mai metodici. Au făcut „cercuri studenţeşti" şi s'au dus mai des la ţară, ţinând conferinţe şi organizând şezători. Şi notez aci, cu mândrie regionalistă, activitatea aşa de disciplinată şi continuă a „cercului studenţesc brăilean". Fapt sigur e, că studenţii vibrează de dorul unei munci mai largi, mai cu rost pentru mulţime, pe tărâmul cultural. Ei vor să umble şi să comunice ţăranilor, dintre cari au plecat, muncitorilor între cari trăesc, din cunoştinţele pe care le-au adunat nesăţioşi, la cursuri, la conferinţe, la biblioteci şi din superbele lor discuţii interminabile. Ei vor. Dar nu totdeauna isbutesc. Şi nu isbutesc, fiindcă sau li se pun piedici, sau sunt priviţi cu suspiciune.

Spun aceasta, fiindcă un fapt, recent petrecut în Ardeal, pune într'o lumină destul de clară, că nu-i înţeles avântul tineresc de a împrăştia cunoştinţi în massele populare.

Într'adevăr, un grup de studenţi ardeleni a coborît într'o gară, ca apoi să meargă într'un sat să facă o şezătoare. Lumea-i aşteaptă voioasă. Dar... numeroşi jandarmi le-au ieşit în cale şi i-au oprit să meargă în sat. De ce? Aşa era ordinul. Veţi zice, că acesta este un caz izolat. Eu cred că a fost deajuns să se petreacă acest caz, ca apoi contagiunea ordinului să se întindă şi studenţii să nu mai poată împlini acea muncă, aşa de necesară şi pentru ei şi pentru masse, de a se învăţa reciproc.

E de prisos să mai fac vreun comentar: poate fiindcă o mare parte din iluziile mele s'au împrăştiat, lovindu-se brutal de atâta încleştare mintală a celor cari dau ordine, ca studenţii să nu-şi facă datoria a lumina pe fraţii lor, rămaşi la brazdă.

B. Cecropide

Allo! allo!

— Scenetă, domnişoarelor dela telefon —

UN DOMN. UN SERVITOR.

Scena reprezintă un biurou; pe biurou, un telefon. Domnul pare foarte bine dispus şi mulţumit. Soarbe dintr'o ceaşcă cu cafea şi dă rotogoale de fum dintr'o ţigare de foi, apoi pune mâna pe telefon şi sună. Ia receptorul şi-l pune la ureche. Cu vocea cea mai dulce posibilă:

Domnul. — Allo!? Allo!?... Allo, dudue, allo!? duduică, allo!? Allo!?... Allo!?... (Pune receptorul la loc şi sună puţin mai lung ca la început. Pune iar receptorul la ureche). Allo!? Allo, dudue!? AAAA...LOOOO.... Allo, centrala!?... Allo, centrala!? (Primeşte răspuns). Te rog, duduică, fii bună, de-mi dă şepte-spre-zece pe şepte-spre-zece... Nu, mă rog d-tale, şepte-spre-zece... Aşa, duduică, mulţumesc... Să sun eu? Mi-aţi dat numărul?... Aşa? Bine! Iacă, sun! (Pune receptorul la loc şi învârteşte manivela). Allo!? Allo!? Aaa...looo... Allo!? Vă rog... Allo!? (Primeşte răspuns). Allo!? Acolo, şepte-spre-zece pe şepte-spre-zece... Nu!? Acolo nu este casa d-lui Fundulescu? Nu!? Vă rog, ertaţi, s'a dat numărul greşit. Vă rog, ertaţi. Vă rog, închideţi telefonul. (Pune receptorul la loc, mai trage din ţigare vre-o două fumuri, mai soarbe puţină cafea). Aşa... acum putem să cerem din nou, de sigur duduile dela telefon au supraveghiat conversaţia şi au întrerupt comunicaţia. (Pune mâna pe manivelă şi începe din nou a învârti. Pune receptorul la ureche). Allo!?... Allo!?... Allo!?... Centrala? Nu?... dar cine mă rog? Pompele funebre!? Dar n'am cerut Pompele funebre... Vă rog, ertaţi, a dat numărul greşit... Cum!? Vă plictisesc? Dar nu sunt eu de vină. Ce? Ce?... (furios) tu eşti un obrasnic. (Trânteşte receptorul, se şterge de năduşeală, mai trage din ţigare). Uf!... (Se plimbă agitat prin odae. După un timp, sună din nou la telefon, pune receptorul la ureche). Allo!?... Allo!?... Allo, centrala... Allo, centrala. (Primeşte răsăpuns). Centrala? Da? Te rog, duduică, fii bună şi dă-mi şepte-spre-zece pe şepte-spre-zece... Aşa, duduică, să trăeşti, păcat că nu vă cunosc, v'aşi mulţumi personal, însoţind mulţumirile cu o cutie de bomboane... Da, bine, le voi trimite, dar te rog dă-mi şepte-spre-zece pe şepte-spre-zece. Să sun eu? Bine. (Pune receptorul şi sună). Uf! Acum sunt sigur că voi avea numărul cerut. (Pune receptorul la ureche). Allo!?... Allo!?... Allo!?... Allo!?... (Primeşte răspuns). Acolo, şepte-spre-zece pe şepte-spre-zece? Nu? Nu este casa d-lui Fundulescu? Nu!? Dar cine? Morga? Morga? Dar n'am cerut Morga! Mi-a dat un număr greşit. Vă rog, ertaţi. Vă rog, închideţi telefonul. (Pune receptorul la loc, năduşelile îi curg pe faţă, se şterge, oftează, mai trage din ţigare. Sună din nou). Allo!?... Allo!?... Allo!?... Allo!?... AAAA...LOOO!?.. Centrala... AAAA...LOOO... Centrala...Centrala!? Uf!, în sfârşit!! Te rog, dudue, dă-mi şepte-spre-zece pe şepte-spre-zece. Nu.... nu.... şepte.... şepte... şepte... Ai înţeles? Cum strig prea tare!? (îndulcindu-şi vocea). Te rog, fii bună, nu te supăra: aşa este vocea mea, aspră... da, aspră. Allo, centrala!? Allo, centrala!? Iacă, nu mai răspunde. S'a supărat. Poftim, domnişoarele dela telefon sunt susceptibile, nervoase... Dar eu, care cer un număr de un ceas? Nu mi-e permis? Allo... centrala!? Allo!... Allo!... Alllo!... Allo!... Centrala!?... Nu?... Dar cine, mă rog?... Ce?... Ce?... Cimitirul Bellu?... (Îi scapă receptorul din mână şi cade pe fotoliu, aproape să leşine).

Servitorul. — (Intră). Conaşule, a venit încasatorul dela telefon. Spune că s'a mărit taxa de abonament.

Domnul. — Dă-l afară, dă-l afară că-l ucid... Să vie mâine, să-şi ia telefonul, că-i dau cu el în cap... şi... să-mi tocmeşti un comisionar cu luna...

Radu Voinea

SCRISORI

Citesc pe file 'ngălbenite poveşti uitate, de demult,
Şi slova lor îmi spune basmul, şi eu înfiorat ascult...
O, ce frumos istoriseşte iubirea care a murit,
De dor, de visele-aurite şi-apoi de tristul ei sfârşit.

Şi ochii pironiţi pe rânduri se 'ntunecă încet, încet..
Povestea îşi urmează spusa: dureri şi doruri se repet,
Iar pe cuvintele 'nvechite de anii ce mereu s'au strâns
Cad primii stropi de lacrimi calde din ochi ce încă n'a plâns

Dimofte Dimitriu

IMNUL PĂCII

de Leontin Iliescu

Pe 'ntunecatul cer al omenirii
Voios răsare soarele iubirii
Aducător de pace tuturor.
Apune azi luceafărul pierzării,
Se bucură cuprinsurile zării
De crainicul de viață dătător.

In locul hecatombelor funebre
Inalțe-se statuile celebre
Să povestească zilelor de mâni
Cu câtă trudă s'au luptat străbunii
S'acopere isvoarele furtunii
Iar păcii să-i deschidă noui fântâni!...

Aduceți flori, veniți cu imnuri sfinte!...
E-al păcii soare de-astăzi înainte
Atot puternic pe pământ și 'n ceri..
Aduceți flori și laude-aduceți-i
Căci el v'așterne astăzi calea vieții
Cu pururea 'nflorite primăveri!...

S'au dus de-acum războinicele grindini;
Lumina râde astăzi pretutindini
Purtând popoare spre desăvârșii
Iar pe-ale lumii falnici bulevarde
Statuile par temple 'n care arde
Al înălțării foc neprihănit.

Poeții cântă zorile 'nfrățirii,
Savantul prinde 'n schemele gândiri
Al omenirii rost nepriceput,
Iar cântăreți 'n cor de sărbătoare
Salută zâmbitori al păcii soare
Sub care lumea parc'a renăscut.

Aduceți flori, veniți cu imnuri sfinte!...
E-al păcii soare de-astăzi înainte
Atât puternic pe pământ și 'n ceri...
Atot puternic pe pământ și 'n ceri...
Căci el v'așterne astăzi calea vieții
Cu pururea 'nflorite primăveri!...

Iar spicele bălaie pe ogoare
Par, în bătaia razelor de soare,
Cosițele Ileanci din poveți,
Și holdele — ce blonde și bogate!
Vor parcă rodul spornic să-l arate
Prinos de slavă slăvitor cerești.

Se prind țăranii 'n joc și 'n mândre hore,
Iar doinele în suflet cad sonore
Cu duioșia lor din răspărinți,
Și 'n crâng înfiorate dulci idile
Ne spun de toată vraj'acestor zile
Ce nu mai sunt trăite 'n suferinți.

Aduceți flori, veniți cu imnuri sfinte!...
E-al păcii soare de-astăzi înainte
Atot puternic pe pământ și 'n ceri...
Aduceți flori și laude-aduceți-i
Căci el v'așterne astăzi calea vieții
Cu pururea 'nflorite primăveri!...

E genial bun și nobil al iubirii
Ce pune astăzi în accordul lirii
Ai înălțării generoșii fiori,
Trezind în noi virtuțile alese
Prin care-al țării viitor se țese
Nepieritor prin anii pieritori...

Un cântec face el din orice floare
Și peste glii e-o binecuvântare
Ce se destramă ca un har ceresc.
In ochii înțeleptului el pune
Inflăcărări de-avânt spre vremuri bune,
La glasu-i magic artele 'nfloresc.

Aduceți flori, veniți cu imnuri sfinte!...
E-al păcii soare de-astăzi înainte
Atot puternic pe pământ și 'n ceri...
Aduceți flori și laude-aduceți-i
Căci el v'așterne astăzi calea vieții
Cu pururea 'nflorite primăveri!...

FLAȘNETARUL

Lăsați-l, lăsați-l ce-aveți cu el, e bătrân, aveți milă! —

Cu aceste cuvinte încercă cârciumarul să liniștească pofta nebună de scandal a unei tabere de Italieni beți ce se năpustise cu pumnii încleștați asupra unui bătrân, pe care groaza îi îngălbenise fața și îi făcea mâinile să tremure.

— E un hoț, e criminal, porco Dio; trebue să-l dăm pe mâna poliției. Paulini! Să știi că nu scapi—.— Aide afară Paulini, lasă pe ei, sunt beți. — Cârciumarul îl scapă pe Paulini din mâinile ce-l înfășoară cu putere și îl împinse pe ușă afară, ca să curme scandalul. N'am fato niente, ce are cu mine, om bătrân, am să vă arăt eu, bestia sacramento!

De afară Paulini mai făcu un gest cu pumnul către ceilalți din'năuntru; mai stătu nițel, își îndreptă hainele și porni înjurând. Acum se va duce la berărie, se va întâlni cu Angelo, Angelo pe care îl iubea ca pe un copil, și va plănui o pedeapsă strașnică pentru mișeii aceia de-l vor ține minte. Ce au cu el, le datorează ceva, le-a furat ceva de-i strigă mereu „hoț și criminal", a omorât el pe cineva? Așa își zice Paulini în gând cașicum persoana sa n'ar fi vinovată de nimic, dar sufletul său ascunde ceva, la care de câte ori se gândește îl apucă groaza. Vocea dușmanilor își are ecoul în inima sa: „Ești hoț, ești criminal". Cine dovedește?... Nimeni! Paulini e om cum se cade.

Lumea spune că el ar fi moștenit o sumă mare de bani dela flașnetarul cu care a trăit vreo cincisprezece ani sub acelaș acoperiș. La moartea acestuia Paulini avea grijă să ascundă aurul și argintul, economia flașnetarului sgârcit, și să declare puținelor sale rude că Domenico n'a lăsat nimic. Rudele nu s'au interesat de loc de acest lucru, de nu știu ce făcea Domenico în viață. Domenico își ura rudele, nu vroia să le vadă, trăia singur și economisia în taină, fără să știe că doi ochi setoși îl urmăriau de mult.

Flașnetarul fu condus la groapă de comună așa cum se înmormântează toți acei care n'au mijloace. Rudele, o fină văduvă cu o droaie de micuți flămânzi, ce puteau face? Așa a devenit Paulini posesorul a câtorva mii în aur și în argint și și-a pus în gând să trăiască bine. Insă această schimbare bruscă în viața sa făcu să nască bănueli în mintea patrioților, a căror murmure se înmulțeau din zi în zi. Asta a moștenit pe Domenico.

Nu trecu mult și văduva, fina lui Domenico, muri și ea în mizerie, lăsând copii pe drumuri. Bănuelile se transformară direct în ură. De câte ori îi vedeau pe Paulini, Italienii făceau scandal și se năpustiau cu furie asupra lui, vreau să răzbune inconștiența văduvei și a copiilor. Acesta e hoț și criminal!

Ca să scape de amenințările tovarășilor, Paulini se ferea de orce întâlnire cu acești, crezând că astfel va dobândi liniștea sufletească, dar nu isbuti. Un dușman aud, dușmanul care nu cunoaște nici o piedică, dușmanul invizibil, conștiința, ea îl mustra mereu și-l făcea să aibă halucinații noaptea. Domenico și văduva dispăruseră ca să apară în vis ca niște fantome; unul să-l întrebe de bani, cealaltă să-l blesteme în numele copiilor sărmani pentru răul ce la săvârșit.

Atunci Paulini se hotărî să nu mai doarmă singur și găsi pe Angelo, un vagabond înfometat și fără culcuș, care ține cu el pentru mâncare și băutură. Angelo se trezea dese ori la strigătele de nebun ale bătrânului, dar aceasta nu-l turbură de loc; avea de obiceiu somnuri grele, provenite de beție continuă. Cu timpul se obișnui cu scenele astea nocturne.

In uşa berăriei Angelo stă rezemat şi îşi aştepta ocrotitorul. Nu mâncase nimic în ziua aceia şi ştiind că Paulini trebuie să vie la berărie, se postă la uşă şi aşteptă. Când acesta apăru, o bucurie nespusă îi străbătu inima şi faţa i se lumină. Intrară înnăuntru şi se aşezară la o masă. Paulini comandă bere şi spuse să dea de mâncare lui Angelo. In timp ce acesta înghiţea bucăţile nemestecate, el povestea cu aprindere îndrăsneala scandaloasă din cârciumă. Angelo îşi asumă imediat răspunderea să bată pe oricine se va mai lega de el. Bătrânul cerea mereu bere până când beţia îi birui pe amândoi.

Să mergem acasă, îşi ziseră şi ieşiră.

Afară se înoptase. Cei doi beţivi ajunseră acasă şi se trântiră sgomotos să doarmă.

Târziu liniştea noctură se întrerupse ca de obiceiu. Angelo se trezi din horcăiala monotonă, ce o provoca respiraţia sa greoaie ; bătrânul începu să aiureze, îi veniră halucinaţiile.

— Domenico, Domenico, eu sunt hoţ şi criminal, iartă-mă Domenico, strigă el în somn.

— Uite aur, argint, dar ce frumos sună, cum sună, ce frumos !

— Porco Dio, ce dobitoc şi ăsta, a pus mâna pe bani, păgubaşul a murit, şi lui i-e frică.... mare dobitoc. Hahahaha, râse Angelo cu poftă.

— Silenţio, ce-mi turburi somnul cu prostiile tale ? Dio porco !

Peste puţin horcăelile începură din nou. Bătrânului îi pieiră halucinaţiile şi dormea liniştit. In dimineaţa zile următoare se sculă foarte ameţit în urma sbuciumului nocturn ce l'a avut. Se simţia foarte rău, avea friguri. Mai întâi i se păru o indispoziţie momentană, dar boala se înrăutăţea din zi în zi şi fu nevoit să meargă la spital. Acolo zăcu o lună de zile şi muri.

Când Angelo se duse să-l vază, infirmiera îi anunţă moartea şi adăogă nişte cuvinte enigmatice, pe care le rostea bătrânul în agonie.

— Eu sunt hoţ şi criminal, Domenico, aur, aur, argint, cum sună, ce frumos sună !

Aristide Cosiva

N'ai uitat de tot o femee decât atunci când numai eşti curios nici măcar să ştii cu cine te-a uitat.

Paul Bourget

NOUILE PREMII FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
— Pe luna Martie 1924 —
CUPON No. 3.

Visului meu drag

Şedeai de lună ninsă, sub tei plini de floare
Ce tămâiau în taină miresme dulci de Mai
Şi cerul clar, albastru, din stele zâmbitoare
Turna mii de safire pe părul tău bălai.
Surâsul, flutur roşu, se cobora să fure
Nectarul gurei tale şi-obrajii — flori de rug —
Ardeau aprinşi în noapte de dor şi de iubire
Ce ochi-mi — două albine — nesăţioase-i sug,
M'apropiai de tine cu suflet de fecioară
Să 'nnec în ochii negri tot dorul ce m'apasă,
Să ţes în fir de aur a viselor comoară,
Să plâng de-atâta vrajă pe sânul tău, crăiasă.
Ci beat de fericire o ! gura-mi lipitoare
Sorbia cu lăcomie din trupul tău bălai
Iar ochi-ţi plini de lacrimi năşteau mărgăritare,
Privighetoarea, dulce, cânta un imn de Mai.

Adrian Sinescu Prahova

Un mare portretist rus

V. A. Sierov

Dintre marii pictori ruşi, mort înainte de vreme şi nedând încă toată comoara de frumos pe care o purta în sufletul său mare, a fost şi Valentin Alexandrovici Sierov, mort acum 13 ani la Moscova, dar viu încă pentru multă vreme în amintirea iubitorilor de frumos.

Fiul unui muzicant şi compozitor de valoare A. N. Sierov, viitorul pictor a crescut într'un mediu de artişti. La vârsta de 7-8 ani el a învăţat să desemneze şi să picteze de la genialul pictor al Rusiei *Riepin* de care ţin să scriu într'una din viitoarele mele cronici despre pictura rusă. Mai târziu Sierov intră la Academia de belle arte din Petersburg dar o părăseşte ca mai toate firile artistice libere, căci şcoala îi încătuşa avântul. La 22 de ani pictează portretul tatălui său,

V. Sierov. Cap de femee.

care 'l clasează între maeştri portretişti. De atunci steaua lui se măreşte tot mai mult şi luminează mai clar şi mai frumos. Genul lui a fost portretul, de şi are şi câte-va tablouri în genul istoric. Portretele lui în care sunt reprezentaţi ţarul *Nicolae al II*, artişti *Iujin*, *Lenski*, *Şalapin*, au făcut sensaţie.

In portret el era neîntrecut. Printr'o intuiţie fermecată el pătrunde în natura tainică a omului pe care 'l desemna şi îi prindea sufletul. De la prima căutătură, ştia să determine în figura pe care o desemna esenţa ei sufletească. Sierov a fost artistul *eului* omenesc. Portretele făcute de el fac impresiunea unei exhibiţiuni fermecate a sufletului omenesc şi expunerea lui pe o pânză. El ştia să sublinieze personalitatea acelui pictat de el, care rămânea necunoscută altui artist.

Personalitatea, eul, subiectul erau totul pentru Sierov. Maniera externă

Arta rusă. *V. Sierov*. Portretul prinţipesei Liven

a desemnului la Sierov era contrară cu cea ce el picta în realitate. Desemnul lui era larg, liber, părea că nu e terminat. Dar de fapt nu era un artist care să fi pictat mai cu greu şi mai încet şi cu mai multă trudă până

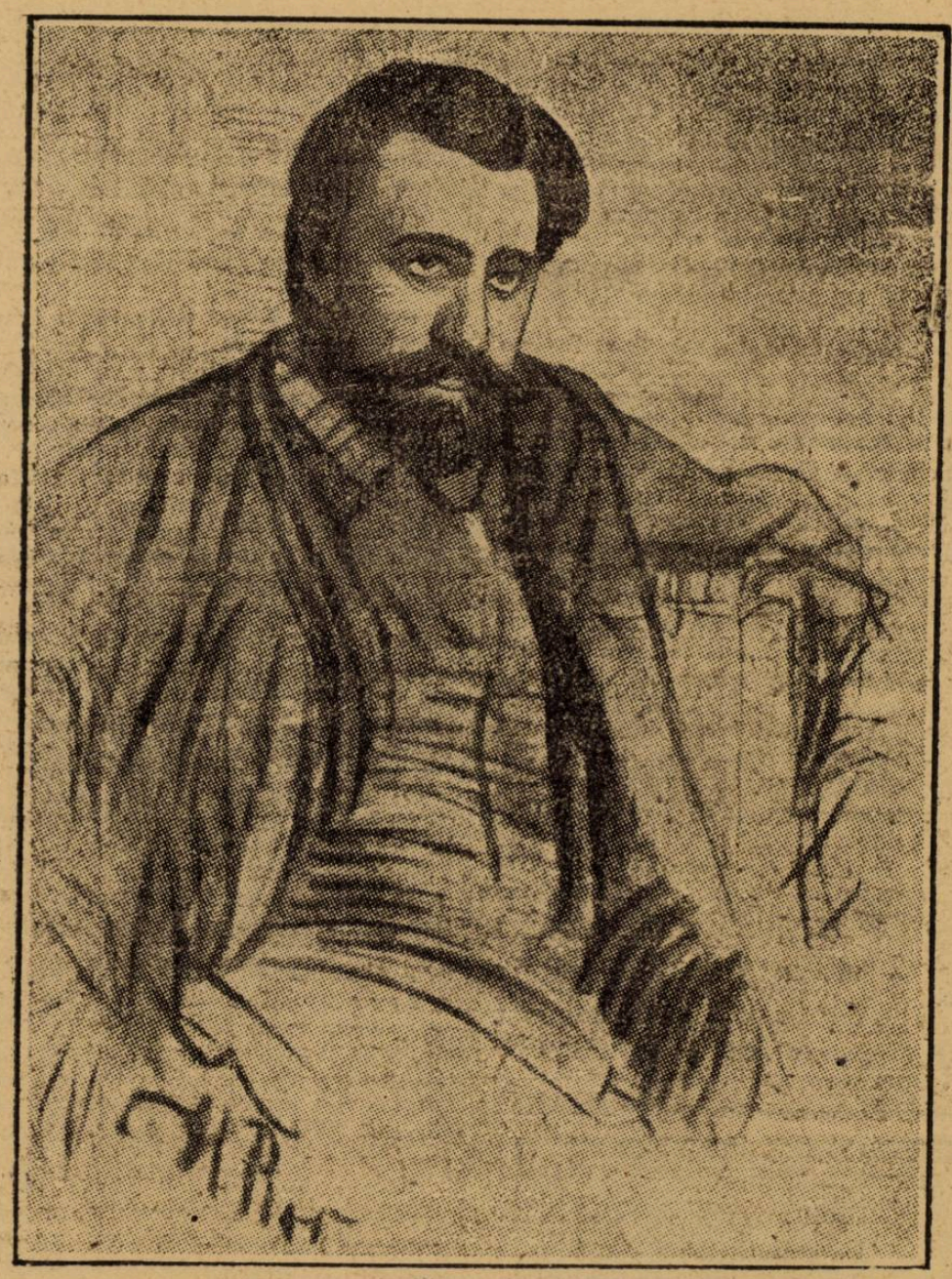

V. A. Sierov, după un tablou de marele pictor *Riepin*

găsea expresia frumosului şi adevărului ca Sierov.

Pentru acei cari înţeleg adevărata artă, pentru acei cari ştiu să privească până în adâncimea ei desemnurile largi şi libere ale lui Sierov vorbesc mai mult de cât acurateţa şi desăvârşirea altor artişti. Maniera aceasta deosebită a lui era una din manifestările libertăţei lui intime, care nu se putea supune obicinuitului. Om liber sufeteşte neiubind nici un fel de compromisuri, fugind de acolo, unde îi se părea c'ar fi putut să fie prins în mrejile convenţionalismului, el era acelaşi şi în artă. Şi el a reuşit ca şi arta lui să se ridice până la acea libertate la care puţini din contimporanii lui s'au ridicat.

Sierov a fost un mare artist, un artist sincer şi cinstit în creaţiunile lui şi un căutător al adevărului în artă. El a fost într'atâta artist în cât reuşise să fie iubit de toate şcolile şi taberile de artişti. Ceea ce e mic şi vremelnic şi desparte pe artişti în diferite lagăre îi era străin lui, iar ce e mare şi în numele căruia trăesc toţi artiştii adevăraţi era în Sierov prea mult. Şi omul acesta modest, tăcut şi neobservat în mulţime sta cu capul mai presus de tovarăşi lui şi era recunoscut de aceştia ca atare.

In istoria artei ruse Sierov ocupă un loc mare, el este tot pe atât de cunoscut în lumea artistică a Apusului unde s'a bucurat şi se bucură de o admiraţie deosebită. Numele lui şi unele din operile pe care le reproducem meritau să fie cunoscute şi de români; de aceea i-am consacrat rândurile de mai sus.

Dr. I. Duscian

Sonetul Primăverii

Cu florile din urmă de nînsoare
Ce se topesc căzând ca mici mărgele;
Timidă, delicată, câte-o floare
Şi-arată ochi albaştri, ochi de stele.

Atâţia ghiocei şi lăcrămioare
Şi câte parfumate viorele...
Mirosurile lor ispititoare.,
Atâta fericire-aduc în ele!

Şi'n mine cu această primăvară
Sădite de ochi negri şi de soare
Din sufletu-mi începe să răsară
Flori tinere şi-atâ de'mbătătoare.
O! fericiţi cei cari în primăvară
Simţi-vor cum răsare'ntâia floare!

Nikita Macedonski

Insemnările unui trecător

Ca să traversezi calea Victoriei, pe jos, eşti obligat să te supui următoarelor imperative:

1) Să-ţi faci testamentul; 2) Să examinezi cu un binoclu de marinar, dacă nu vine vreun automobil; iar dacă vezi la orice depărtare că vine vreunul, să-l aştepţi să treacă; 3) Să nu te iei după semnele pe care le face gardistul din mijlocul străzii; 4) Să te sui într'un automobil, ca să poţi trece pe celalt trotuar. Altmintreli, eşti strivit. Vei avea însă un avanaj postum: despre moartea ta, tu care eşti un biet anonim, se va scri la întâmplările din Capitală.

●

Critică literară. Zilele trecute, un critic literar se năpusti asupra ultimului volum al d-lui Ion Al. Brătescu-Voineşti. Şi-l forfecă şi-l spintecă, până ce ajunse la concluzia, că Brătescu-Voineşti, autorul „Puiului", al „Scrisorilor lui Mişu Gerescu", al „Morţii lui Castor", etc. nu ştie să scrie, n'are stil, e banal, etc.

Distinsul critic făcea aceste caracterizări scriitorului Brătescu-Voineşti, fiindcă acesta scrie limpede, precis şi sincer: „m'aşez pe scaun", „beau apă", „fata are sâni frumoşi", etc.

Dacă scriitorul ar scri altfel, — dar cum? — distinsul critic ar găsi, că scriitorul are talent, e original, etc.

Grozavi sunt criticii mărunţi!

Trab.

Balta cu copii

de Jacques des Gachons

(Vezi ilustraţia din pag. I)

— O! ce ca aghios mai e moşul cu copilul Ha! Ha! Ha!

— Ia vedeţi-vă de drum ticăloşilor.

— Ba nu zău, moşul e ambiţios!

Şi micii ţărani izbucniră în hohote de râs, aruncând cu pietre în moşneagul care îşi dădea toata silinţele ca să apere pe micul Felician cu care stetea pe o bancă.

Băiatul acesta era un copil palid de vre-o şapte ani, cu ochii mari albaştrii pe care Asistenţa publică îl încredinţase bătrânului Bernard care îl îngrijea şi-l ducea zilnic la şcoală.

— Ce răi mai sunt copii ăştia, rosti într'un târziu Felician în şoaptă.

— Vârsta e de vină, răspunse bătrânul.

— De ce s'or fi legând de tine?

— Fiindcă sunt bătrân!

— La şcoală am învăţat că trebuie să respectăm pe bătrâni

— La şcoală... la şcoală... oftă bătrânul; acolo se învaţă tot felul de lucruri... pe care nimeni nu le pune în aplicare.

— Dar eu n'am să-ţi fac nici odată vre-un rău.

Moşneagul clătină capul, deoarece ştia la ce se reduc făgăduielile copiilor şi nu mai zise nimic.

Felician căruia nu-i plăcea tăcerea în care se cufunda uneori bătrânul îi zgudui braţul:

— Hai să mergem, bunicule.

— De ce?

— Fiindcă mi-e frică aici.

Se însera. Ambii se aflau la o cotitura a drumului care ducea la ferma Chantecaille. La jumătatea drumului şerpuia o potecă ce

ducea la o baltă denumită „balta cu copii", unde vitele veneau să se adape; și tot astfel copii pentru a prinde broaște.

*

Bătrânul Bernard îndeplini dorința micului său tovarăș și se întoarce la Chantecaille, dar în ziua următoare Felician îl rugă pe bătrân să-l ducă din nou la baltă.

Bătrânul Bernard era un bărbat de vre-o 70 de ani, înalt și slab, cu niște ochi mici și nespus de vioi. Stetea la ferma Chantecaille cu fiul său mai mare. El conducea toată gospodăria și la drept vorbind era sub ordinele fiului și a norei lui. Firește că viața aceasta nu prea îi convenea, așa că în dese rânduri se simțea oarecum descurajat; cu toate astea de'ndată ce-l vedea pe Felician buna dispoziție îi revenea.

In fiecare dimineață când îl ducea pe copil la școală camarazii lui Felician, — Iosif Pailloux, Ludovic Coquerot, Armand Brunat și Marius Robinean, — îl acostau, făcându-i tot felul de șotii.

Acești patru băieți, adevărați derbedei, nu aveau alt scop de cât să-și bată joc de moșneag. La început lucrurile au mers cum au mers, deoarece bătrânul Bernard nu prea dădea atenție acestor glume de prost gust. Dar din ziua în care îi se încredințase orfanul, se schimbă cu totul. Avea o răspundere și ca atare ținea cu orice preț să se arate demn de încrederea pe care Asistența o avusese față de el, așa că la primele șotii, ripostă cu o furie comică și oarecum neîndemânatacă, fugind după copii și aruncând cu pietre după ei.

Atitudinea aceasta a moșneagului exasperă pe Marius Robineau care într'o bună zi se întoarse spre bătrân și asemenea ambasadorului unei puteri învinse ce-l bătu pe umeri, îi zise:

— Iți vei da seama de fapta d-tale, moșule.

Bătrânul se temu de urmări; dar fiindcă nu știa ce atitudine să adopteze, lăsă să-l stăpânească oboseala și, puțin câte puțin, reluă aerul acela nepăsător și grav al moșnegilor ajunși la capătul călătoriei lor pământești.

Moșneagul se temea mai ales că Robineau să nu se agațe de Felician, de aceia în totdeauna când vedea banda copiilor se îndrepta repede spre școală. Acolo orfanul era în siguranță, cel puțin așa credea bătrânul.

*

Cu toate astea școala era tocmai locul unde Marius Robineau avea mai multă trecere asupra lui Felician, deoarece Marius era organizatorul tuturor jocurilor și în special al șotiilor. De acolo până la împrietenirea celor doi copii nu mai rămăsese de cât un pas, așa că în curând Felician făcu parte din banda celor răi.

Intr'o seară, după plecarea dela școală Bernard și micul său camarad o luară înainte, Robineau și banda lui veneau la câțiva pași în urmă. Era pe la sfârșitul lui Septembrie. Copii nu rosteau nici o vorbă, ceea ce nu era semn bun. Instinctiv moșneagul strânse mai tare brațul lui Felician.

La o răspântie a drumului o voce strigă:

— Dă-i drumul.

Felician se zmuci din mâna bătrânului, apoi, făcu câțiva pași la dreapta fără să îndrăznească să se uite nici la bătrân, nici la prietenii lui.

— Haide, șterge-o, netotule! strigă Robineau.

In cele din urmă Felician se hotărî să fugă.

In răstimpul acesta copii se repeziră la bătrânul Bernard pe care îl legară cât ai clipi din ochi de mâini și de picioare. După ce moșneagul fu legat, Robineau dădu semnalul plecării.

După un ceas de sforțări enorme moșneagul reuși să se deslege și porni încet și singur spre casă.

O ceață ușoară împresura drumul. Balta era tăcută și pentru prima oară bătrânul se simți singur pe lume.

Intr'un târziu când se înapoia la fermă ciorba fumega pe masă.

— Ei iată și bătrânul „Tărăie-brâu", strigă fiul lui, râzând cu hohote; dar când moșneagul povesti pățania sa fu un râs general care întristă adânc pe sărmanul bătrân.

A doua zi moșneagul nu făcu nici o aluzie la scena petrecută, numai că de data asta în timp ce-l ducea pe Felician la școală nu-i mai dădu mâna. Înțelesese că nu mai trebuia să se bizuiască pe copilul lui care trecuse de partea inamicului.

Toată iarna Robineau al cărui succes îi dăduse un orgoliu fără margini, nu se mai ocupa de bătrânul Bernard, de oarece nu înțelegea să-i facă o soție neînsemnată. Se frământa acum să găsească ceva măreț care să merite osteneale. Până atunci însă Felician se ocupa de bătrân pricinuindu-i tot felul de neplăceri. Rând pe rând îi ascunse saboții, căciula, cojocul, briceagul.

Moșneagul suferea în tăcere și de multe ori îl fixa pe furiș pe Felician. Inima îi bătea atunci cu putere și nu odată fu cât p'aci să-i întindă brațele:

— Și tu, micule, și tu? Pentru ce?

Apoi, simțea fiorul rece al singurătății și al disprețului înghețându-i trupul; pe urmă pleca ochii și lăsa brațele în jos; bătrânul Bernard suferea în lăuntrul lui fără să-și manifesteze însă adânca și nemărginita lui părere de rău.

*

Peste câteva luni, într'o seară ploioasă de Octombrie — cei cinci școlari și moșneagul se întorceau pe drumul care ducea la baltă. Când ajunseră în fața bălței broaștele orăcăiau.

— Hai să prindem broaște, zise Felician.

— Plouă! Hai mai bine acasă, zise moșneagul.

— Ia lasă-mă în pace, exclamă Felician. Dacă nu-ți convine n'ai decât să te întorci singur acasă.

— Nu mă întorc!

— Asta vom vedea, zise Robineau.

Și cât ai clipi din ochi îl trânti jos pe moșneag. Ceilalți tovarăși ai lui Robineau se năpustiră și ei asupra bătrânului care de-abea putu scăpa cu fuga.

De-odată, un strigăt de groază răsună în noapte, urmat de alte chemări desperate.

— Ajutor! Ajutor! Se înecă.

Moșneagul care se afla pitit într'un mărăcinis, rânji:

— N'are decât să se înece.

— Moș Bernard! Moș Bernard! strigau acum copii repezindu-se în direcția fermei.

— Moșule! mai strigă o voce alterată din fundul bălții.

Bătrânul încăpățânându-se nu voi să răspundă.

In curând glasurile se îndepărtară, nu însă în direcția satului ci în direcția fermei.

De-odată se făcu tăcere. Moșneagul oarecum impresionat eși din ascunzătoarea lui și se îndreptă spre baltă.

Peste câteva clipe ajunse în fața apei. Printre trestii o massă sumbră plutea... Bătrânul fără să șovăiască, intră în apă. De-odată scoase un țipăt. Recunoscuse cadavrul micului Felician. Dar inima îi secase și nu putu să plângă. Nici nu simți măcar o durere cât de neînsemnată. Fără a spune o vorbă întinse brațele și depuse cadavrul copilului pe mal.

In răstimpul acesta camarazii lui Felician înspăimânțiți de câțiva țărani veniră în fugă la baltă.

— S'a înecat! zise moșneagul cu simplicitate, îndreptându-se liniștit spre fermă.

Din ziua aceia, bătrânul Bernard a dat în mintea copiilor. Nu e zi în care să nu se ducă la baltă. Uneori se oprește în fața mărăcinișului; copii însă nu-i mai fac nimic. El nu mai există pentru ei și au dreptate, căci l'au omorât chiar în ziua în care au ucis pe micul lor tovarăș.

Trad. de **Const. A. I. Ghica**

Arta rusă: *V. Sierov.* Portretul principesei Orlova

(Vezi articolul din pag. 4 și 5)

IARNA

— Anacreontică —

— Cloris, fugi, fugi din pădure.
Nu mai sânt nici fragi, nici mure;
Arborii, de frunze goi,
Cată trist de tot la noi.
Iarna rea, înverşunată,
Cu zăpada-i spulberată
Şi cu frigul ei cumplit,
Cloris, iarăşi ne-a venit.

De târziu acum răsare
Soarele. Ziua dispare
Chiar de când s'a arătat;
Negura ne-a înnecat.
Vântul suflă de'ngrozeşte,
Iar păstorul nu'ndrăzneşte
Să mai scoată, ca'n trecut,
Turma-i mândră la păscut.

Dragă, vremea uricioasă
In coliba-ţi credincioasă
Te sileşte să te'ntorci
Lângă vatra ta, să torci.
Păsărelele nu cântă,
Iară viscolul frământă
Câmpu'ntins, încremenit,
De mânia-i îngrozit.

Dară fie! Lasă-lasă,
Amândoi vom sta în casă
Şi la foc ne-om încălzi
Zi şi noapte, noapte zi.
Cu mai dulce 'nflăcărare
Mă vor arde ochi-ţi care
Sânt luceferi pământeşti,
O viiaţă să-i priveşti!

N. ŢINO

SBUCIUM

Seară....

Vântul suflă cu tărie aruncând pe pământul umed îngălbenite frunze de salcâm...

In parc tăcerea şi-a făcut culcuşul, doar sgomotul ce-l fac paşii Milenei turbură liniştea. O rază mohorîtă de soare, ca şi candela din fundul unei cripte, străbate printre crengile desfrunzite şi-i luminează faţa, o faţă de spectru....

Cu părul despletit, lăsat pe frumoşii ei umeri, asemenea marmorii de Carara, cu ochii învăluiţi în clipiri stranii înaintează şovăind. Se sprijină de toţi copacii apoi gemând se aşează pe banca de piatră.

Bolnavă... şi silită să părăsească lumea aşa de curând—lumea cu veselia ei... lumea unde a cunoscut aşa de puţin ce înseamnă iubirea... şi să înghită mormântul... mormântul cu hotarele lui de netrecut.

Şi alte gânduri învăluesc gânduri ca norii subţiri printre cari sclipesc lumini parfumate, ca şi cum s'ar fi revărsat în ele toată aromirea florilor şi toată mireasma naturei...

Se vede acum un an în rochia albă a focioarelor cu beteală pe frunte alături de alesul sufletului său.

Zilele dintâi fericite cu vorbe pătimaşe de dragoste, petrecute sub frunzişul parcului şi nopţi fermecate ca în basme când luna era martora iubirei lor. Ce nedrept a fost Tolstoi în Sonata Kreutzer! el n'a ştiut ce însemnează iubirea, iubirea cea curată. Apoi ziua mohorîtă — zi ca şi cea de acum — când el s'a dus pentru tot deauna de lângă ea sburând înspre cerul albastru.

Işi duce mâna palidă la frunte şi-şi dă într'o parte frumosul păr bălai... pe care el l-a sărutat de atâtea ori nebuneşte... Şi stă iarăşi pe gânduri... fără să simtă răcoarea nopţii... fără să audă clipotul monoton al lacului.

Incearcă să se ridice şovăie şi cade din nou pe bancă. O tuse violentă îi frământă plăpândul ei piept... în timp ce pe batistă apar trei pete roşii.

C'un oftat lung îşi apleacă fruntea iar două şiruri de lacrămi îi curg pe obraji.

Intr'un târziu i s'a părut că trece ceva... o pasăre de noapte ţipă prelung.

Apoi o umbră apare lângă ea, făcându-se din ce în ce mai luminoasă... cu inima svâcnind se uită şi nu crede... Beată de bucurie întinde braţele înspre fantoma celuia care i-a fost mai drag în viaţă.. iar în tăcerea parcului departe de sgomotele lumii se auzi un sărutat, acel al revederei şi al morţii...

Copacii încep a vui. Luna îşi strecoară razele sale învăluind într'o coroană de lumină bătrâna bancă pe care stă Milena fără de suflare... iar vântul părea că aiurează marşul lui Bethoven..., pe când de o parte lângă bancă.... cu spada fulgerătoare într'o mână şi cu aripile larg deschise gata ca să sboare, un înger stă şi veghiază.....

Dan D. Diniu

FILATELIA

Tragerea premiilor filatelice

Interesantele noastre premii filatelice pe luna Februarie au fost câştigate de următorii concurenţi: *A. Pallada*, Ploeşti; *Marioara Gruescu*, Loco; *Ştefan Ionescu*, Craiova; *Gh. Nicolau*, Galaţi; *A. Bogosian*, Bazargic; *Fl. N. Dumitriu*, Loco şi *V. Popescu*, Sighetul Marmaţi.

Corespondenţa filatelică

D. Timbul, Cluj. Recomandata cu No 6460 n'am primit-o. Reclamaţi la poştă.

D. Miluţă Albeanu Botoşani. Pentru detalii scriţi amănunţit ce aveţi.

D. Niculescu, Caracal. Se colecţionează şi timbrele de asistenţă. Celelalte trebue văzute ca să ne putem pronunţa.

D. Iorga Laurian. Marca din Bavaria 3 kr câţiva lei, dacă e în perfectă stare. Cele româneşti 60-80 lei dacă nu sunt defectuoase. Marca spaniolă 2-3 lei.

Ivanovici Titus Satu-Mare. Trimis de acum un an la Sighetul Marmaţei. Cercetaţi la poştă.

Iacob Jitaric. Ce vrei pentru 55 lei; n'am primit nici o scrisoare?

D. P. Paveliu, Bârlad. „*România* filatelică" apare la Brăila. Cei cari voesc să-i scrie a destul această adresă: „Revistei România filatelică Brăila". Vorba aceea: a nimerit orbu Brăila...

Minciună

Un tinichigiu împreună cu prietenul său, un grădinar, trecea odată pe lângă o grădină în care era semănată varză.

„— Uite!" zise tinichigiul, ce varză mare creşte pe aici!".

„— N'ai de ce te mira" răspunse grădinarul, asta e un fleac pentru mine!".

„Am avut eu odată în grădina mea o căpăţână mare, cât coliba asta". Şi zicând acestea, grădinarul arătă o casă din apropiere.

„— O fi fost, prietene" răspunse tinichigiul dar şi eu am făcut odată un cazan de aramă mare, mare cât cupola bisericei aceleia, pe care o vezi colo"... zise tinichigiul.

Auzind minciuna asta gogoneaţă, grădinarul începu să râdă şi zise:

„— Măi, dar mare mincinos mai eşti dumneata, dacă vorbeşti lucruri d'astea!

„La ce bun ţi-ar fi servit un cazan mare cât cupola bisericei?"

„— Păi tu, nu înţelegi?", răspunse tinichigiul: Când m'am hotărît să fac cazanul aşa de mare, e că m'am gândit la căpăţâna ta de varză, cât coliba de mare! Căci mă gândeam s'o punem să fiarbă în cazanul meu", lămuri tinichigiul, foarte liniştit!

D. Feodosiu

VIZITAŢI
Cinema „VLAICU"
RULEAZA:
Filmele cele mai frumoase şi instructive

Câte-va hazuri

Naivitate **Consolare**

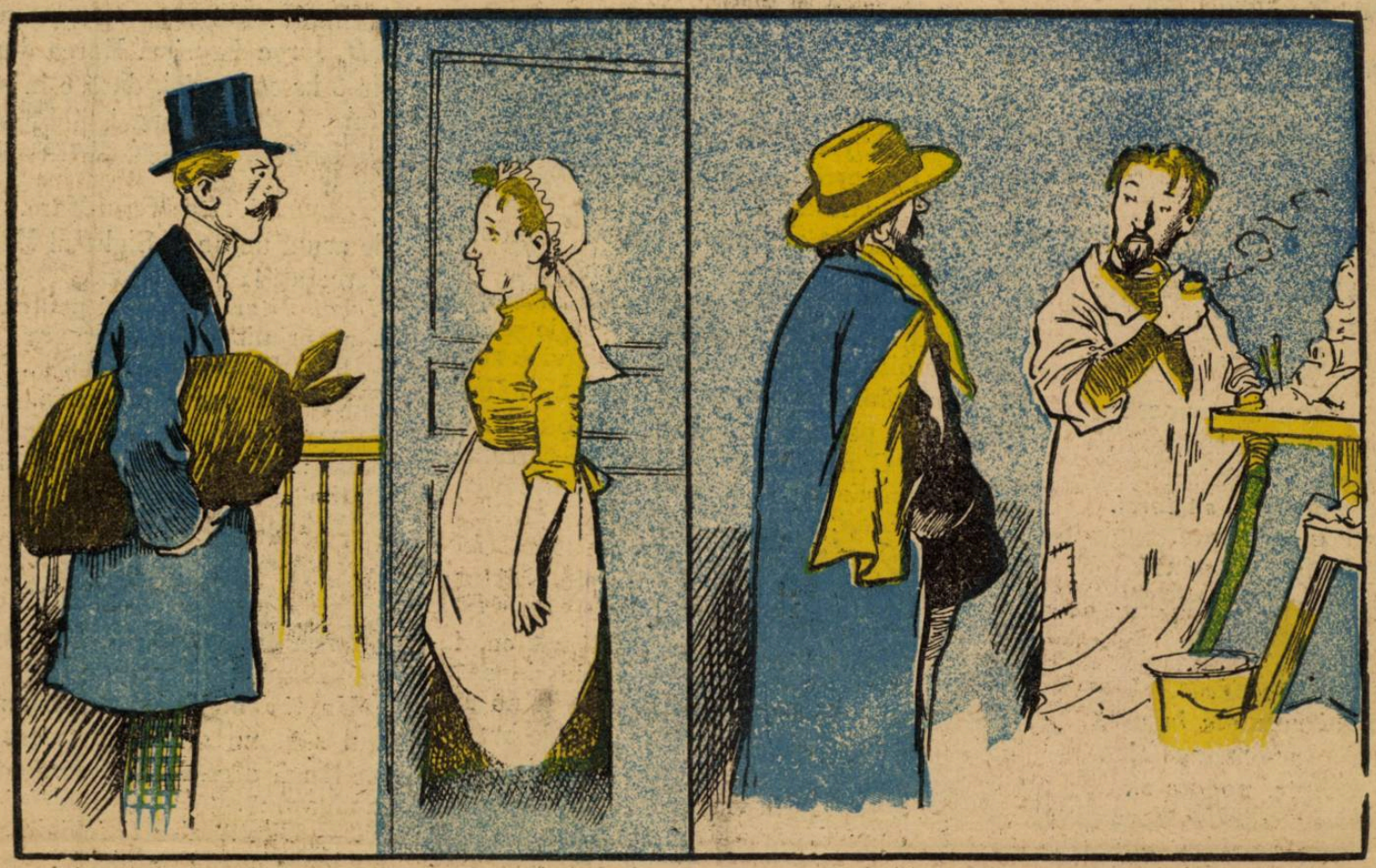

— Când îl găsesc pe domnul ?
— Ori de câte ori e acasă.

— Dragă, am scăpat de foame şi de mizerie...
Mi s'a comandat o statuie a abondenţei.

Mamă şi amantă

ROMAN DE LOUIS ULBACH 23

— D-ta, căci ar fi un fel de sinucidere ce s'ar da nici o remuşcare lui Filip.

— Dar mi-ar da mie şi te opresc să te mai gândeşti la un asemenea fapt.

— Ai dreptate, suspină Jana, ar fi un mijloc prea vulgar, nedemn de mine şi nedemn de d. Brazier. Voi găsi altul mai bun!

Cele două prietene începură să discute amănunţit complotul pe care urmau să-l organizeze. Luiza, fără să ghicească nimic, le lăsă singure, cu presimţirea vagă că planurile ei nu vor suferi nici o schimbare.

A doua zi, doamna de Luzay se întoarse acasă cu o mare speranţă.

Era asigurată în privinţa lui Filip.

Ceea ce nu înţelesese bine la început din explicaţiunile Jeanei de Gremilly nici din strategia diplomatică a prietenei sale, i se clarificase în minte, după un somn bun. Oamenii activi nu'şi petrec nopţile visând, dar visurile lucrează pentru ei şi, ca într'o moară oprită, pregătesc grâul ce va fi măcinat a doua zi.

Deşteptându-se, odihnită de oboseala călătoriei, vicentesa găsi că lucrurile erau bine rânduite, şi admiră pe amica ei, iar cum îi rămăsese multe amintiri literare, îşi zise că Jana era superioară doamnei de Warans, prototip al femeilor care iniţiază pe tineri în dragoste, şi că, în afară de geniu, Filip valora mai mult decât Jean Jaques Rousseau. Luându-şi cafeaua, cu unt din Paris, pe care 'l găsi aproape tot atât de bun ca cel din fermele sale, ea se bucura acum de călătoria ce făcuse.

Luiza o fermecase. Averea mătuşei putea satisface ambiţia unui pretendent ce s'ar fi gândit la o zestre mare; şi dânsa ca mamă şi femeie practică, se gândea cu plăcere că fiul ei nu ar lua, eventual o soţie săracă. Spovedania pasiunei al cărei obiect fusese fiul ei n'o mai scandaliza într'u nimic. Ascultând povestea Janei, ea îşi confirmase, ceea ce orgoliul său matern ştia bine, că fiul său era un seducător irezistibil, şi că femeia de patruzeci de ani, frumoasă, inteligentă, suverană în Paris, era prin urmare, scuzabilă de a iubi pe un învingător.

Această femeie, îmbâcsită de viaţa provincială nu era supărată de a fi înţeles şi de a fi iertat aproape acest roman, atât de parizian.

Cu inimă bună dete sărutarea de bună ziua, prietenei sale, recunoscătoare de a o găsi atât de tânără, pentru că avea aceiaşi vârstă ca ea.

Ea sărută pe Luiza de Courlieu cu poftă, şi, după ce făcu o singură vizită în Paris, nu la un notar, ci lao fabricantă de corsete la modă, se îndreptă nerăbdătoare [illegible] fiul ei.

După plecarea sa, doamna de Grémilly rămase o oră închisă în odaia ei, sub apărarea începutului de victorie, care îi făcea atât de rău.

Nu voi să mai privească în urmă; nu se întrebă dacă făcuse bine; era încredinţată că a luat calea cea mai bună; dar satisfacţia ce o simţea era dureroasă.

Nu îndrăznea nici să admire pe Filip, îngrijată, de frica de a-l regreta prea mult şi plânse încet, vărsând lacrimile strânse de multă vreme.

Spera ca aceste lacrimi neobişnuite îi vor veşteji obrazul, luând tot ceea ce era tânăr în chipul ei. Apoi, după ce îşi vărsă focul, se ridică hotărîtă şi, pentru a-şi începe opera se duse să vorbească cu nepoata ei, în camera acesteia.

Luiza nu ştia nimic din tot ce se întâmplase, nu bănuia nimic. Totul o mira, fără să o sperie, dar desconcertând'o puţin. Retrăgându-se în ajun doamna de Luzay o sărutase, cum se bine-cuvintează. Dimineaţa, plecând îi spusese printre sărutări:

„La revedere! la revedere! cu o bună dispoziţie neobişnuită Mătuşa sa era bună, dar fără mângâeri pentru ea.

Ce însemnau atunci toate astea?

Ce complot se urzea fără ştirea ei? pentru ea, sau contra ei?

In curând fu însă pusă în cunoştinţă de către doamna de Crémilly. Tânăra femee n'avusese timpul să îmbătrânească într'o noapte şi cu toată suferinţa resimţită, părul nu'i albise. Ea intră în odaia Luizei, tot atât de frumoasă, un cunoscător ca domnul Brazier ar fi găsit că era mai frumoasă ca ori când. Frumuseţea ei primise roua care înoueşte graţia femeiască; avea în ochi acea strălucire pe care o dă hotărîrea binelui ce voia să'l facă.

Luiza fu plăcut mişcată de această vizită de oarece mătuşa ei o chema la dânsa, dar nu venea nici odată să o vadă.

— Ai nevoe de mine, dragă mătuşe.

Luiza nu tutuia în totdeauna pe doamna de Grémilly, care nu lua în seamă aceste variaţiuni de vorbire. Erau momente de răceală în care fata jenată întrebuinţa tot felul de întorsături de fraze pentru ca să nu-i spună tu.

(Va urma)

BIBLIU

ANUL XL. — No. 13 | 2 lei exemplarul | Duminică 30 Martie 1924

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an **100 lei.** În străinătate pe un an **200 lei.**

Indrăsneală modernă

Un curajos aviator cinematografiază craterul vulcanului Vezuviu în plină acțiune.

Nedreptăţiţii

Sunt scriitori, artişti sau oameni de ştiinţă, plutitori în regiunile abstracte ale gândirii. Ei sunt neînţeleşi sau sunt nedreptăţiţi când sunt înţeleşi dar ne luaţi în seamă. Unii isbutesc să se ipună atenţiunei contemporanilor, să înlăture conspiraţia tăcerii din jurul lor, să spulbere legendele menite să le întunece faima. In Italia e un exemplu strălucit, în această privinţă, Sem Benelli, marele autor dramatic, ale cărui piese erau fluerate la început şi au trebuit să cadă, pentru ca, peste câţiva ani după aceia, să fie apreciate, slăvite încă de iubitorii de teatru ai Italiei.

Criticii contribue mai totdeauna la înălţarea unui om superior sau la scufundarea lui în întuneric.

In ce priveşte binecuvântata noastră ţară, ne putem lăuda că avem un talent superlativ de a ridica mediocrităţile şi de a lua în batjocură valorile reale.

Uneori şi personalităţile de gândire superioară îşi fac rău singure. Astfel, nu i s'a putut ierta în viaţă, de către cei din generaţia sa, marelui nostru Macedonski o epigramă — de tristă celebritate şi de inspiraţie în ceas rău — îndreptată, fără dreptate, celuilalt mare poet al nostru Eminescu.

In ce priveşte artele plastice, unii tineri capricioşi, dar nu îndeajuns de pregătiţi pentru misiunea de critici de artă, au găsit de bine să ridice în nori multe mediocrităţi în ale artei, falsificând astfel gustul public, şi să acopere cu mantia unei tăceri dispreţuitoare străduinţele şi talentul unor artişti sinceri, activi şi îndrăgostiţi de arta lor.

Astfel este cazul sculptorului Filip Marin, ale cărui lucrări admirabile au plăcut mult generaţiei dinaintea celei de azi şi mai ales celor de după moartea lui Ioan Georgescu, al cărui continuator, ca profesor de desen şi modelaj, este Filip Marin.

Acest sculptor, autorul trilogiei statuare a lui Eminescu, nu mai poate supăra pe nimeni azi, pentru că amărăciunile vieţei l'au doborît într'atât că nu mai poate lucra, e suferind şi obosit. Se crede un învins...

Un alt caz este acela al pictorului Marinescu-Vâlsan, acest îndrăgostit de muscele şi trivale, care nu e luat în seamă pentru că se menţine în vechea-i factură clasică, sub raportul coloritului şi al detaliilor de compoziţie din lucrările sale.

Nu se dă însă învins. A isbutit acum să-şi strângă lucrările în trei saloane mari dela „*Maison d'Art*" şi acolo aşteaptă pe toată lumea iubitoare de artă, să-i dovedească că zadarnic criticii îi cântă prohodul, de vreme ce „*pauvre mort, vît encore!*"

Vâlsan interpretează cu multă sinceritate priveliştile din fire, viaţa patriarhală şi aerul câmpenesc al satelor noastre. Eglogele sale colorate îţi bucură sufletul, dându-i impresii de linişte şi de recreare.

Are câteva lucrări de mari dimensiuni, ce ar putea împodobi saloane mari...

Moderniştii noştri nu-l vor putea pricepe însă şi vor urma să-l insulte, crezând ca şi tinerii din generaţia mea, că istoria artelor se deschide cu pagina lor.

Cât priveşte literatura, bisericuţele joacă un mare rol. Sunt reviste dintre cele zise mai mari şi mai pretenţioase, care nu-ţi publică un singur rând, oricât de avântat şi în plin progres ai fi, dacă ai avut nenorocul sau inspiraţiune să debutezi la reviste aşa zise mici.

Intre cei puţini de talent, cari au avut şi norocul de a fi recunoscuţi, pentru că au ştiut să-şi spânzure modestia, este şi vechiul meu prieten Victor Eftimiu, care a debutat la o revistă, ce-i zicea „*Duminica*", sub pseudonimul Athanes. Te pomeneşti că pseudonimul de debut i-a fost profetic şi că soclul nemuririi nu-şi aşteaptă decât statuia.

Aceasta n'ar dovedi decât că talentatul Victor Eftimiu şi-a priceput vremea şi a fost expresiunea contimporanilor săi.

Problema nedreptăţiţilor rămâne, — totuşi, deschisă, ca şi aceia a ariviştilor, de care nu ne scutită nici suprema artă a gândirei.

I. I.

Văzute şi auzite

MICŞUNELELE

Având toate calităţile bune, cum ar zice Coana Manda, Mitică era foarte iubit de prieteni.

— De ce nu te 'nsori, Mitică ?

Toţi îi puneau întrebarea aceasta în fiecare zi, şi Mitică nu putea nici odată să le dea un răspuns precis. Ba că „n'a sosit ceasul pesemne", ba că „se vede că nu mă place nimeni", ba că „aş lua-o p'asta, dar n'are zestre", ba că „cealaltă are mamă rea de gură", în sfârşit fel de fel de obiecţiuni eşeau din mintea lui Mitică, fără să fie convins de ele.

In realitate, Mitică se simţea foarte bine în situaţie flotantă, adică liber pe culcatul, plimbatul, mesele şi petrecerile lui şi mai ales necensurat şi neîmpiedicat în aventurile sale. Căci Mitică se prăpădea după aventuri. De câte ori trecea repede pe Calea Victoriei, nu era în virtutea unei ocupaţii, ci în urmărirea unui obiectiv simpatic. Când umbla sfios pe o uliţă laterală, nu căuta casă de închiriat, ci dibuia locuinţa unui înger pe care l pierduse din vedere în ajun la colţul străzii.

Mare amator de corespondenţă zaharoasă, Mitică scria şi primea zilnic un teanc de bilete colorate şi parfumate şi nici odată nu era mai satisfăcut de cât atunci când se găsea în cursul unor peripeţii romantice, unde misterul se amestecă cu riscul şi cuceririle capătă o însemnătate culminantă.

Ştiinduri slăbiciunea, câţiva prieteni se unesc să-i joace o farsă şi-i trimit într'o zi o scrisoare prin care o tânără încântată de farmecul lui îi dă întâlnire la o cofetărie din centru, din dorinţa de a schimba cu el câteva cuvinte, şi-l previne, ca s'o poată recunoaşte, că va purta un bucheţel de micşunele la piept. Spre siguranţă că n'a venit întâmplător, ci în special pentru dânsa, îl ruga să aibă şi el micşunele la butonieră.

A doua zi, la ora indicată, Mitică aştepta nerăbdător şi consuma prăjitură după prăjitură, ca să treacă timpul.

Dar soseşte ora şi nu apare nimeni. Sfertul de ceas de graţie, sboară şi el. Intrigat, Mitică începe să cânte la pian pe masa de marmoră, să dea din picioare, să clipească nervos, — şi când vede c'a trecut o oră, îşi ia mânuşile şi bastonul.

Dar tocmai atunci îşi face intrarea o femee urâtă, plină de sbârcituri şi de negi, groasă cât catedrala Sf. Iosef, cu ghete scâlciate şi cu unghiile în doliu — dar, în schimb, cu un impozant buchet de micşunele prins pe un corsaj preistoric.

Mitică rămâne un moment uluit, apoi o ocoleşte, îşi scuipă în sân şi dă s'o ia la fugă.

Insă e încercuit pe trotuar de grupul prietenilor, cari se prăpădesc de râs, îl primesc cu o adevărată bătaie de flori, micşunelele pe cari le aveau cu toţii la chiotoare, şi nu mai au nevoe să-i explice că ei trimiseseră la cofetărie pe spălătoreasa unuia, înzorzonată şi înflorită.

De atunci Mitică s'a lăsat de aventuri şi e în căutarea unei soţii, căreia îi va pune condiţie să nu poarte nici odată micşunele, fiindcă nu le poate suferi.

Don José

Ţi-am scris...

Ţi-am scris şi azi ca altă dată...
Un gând prietenesc şi bun
Învăluie simţirea-mi toată
Şi trebue să mă supun.

Ţi-am scris de toate şi de toţi
Cite-vei poate printre rânduri
Că 'nstrăinată sunt de lume...
Rămas-am singură pe gânduri!

H. H.

UNEI ELEGANTE

— GLOSSA —

de LEONTIN ILIESCU

Oricât ai fi de elegantă,
Sublimă doamnă ce-ai... ajuns,
Cazi tot ca ori şi ce amantă
Vrând ca să pari de nepătruns.
Faci pe Nitouche prin saloane
Morala predicând de sus;
Vrei doar să pari printre cucoane
Ca o mireas'a lui Isus.

Păpuşă care joci păpuşi
Şi stai de mode şi de rochii,
Vrei s'ai în jurul tău supuşi
Ori unde ţi-ai întoarce ochii...
Dar nu 'nţelegi că 'n vagu-i joc
O soartă oarbă şi galantă
Ţi-a dat **nu** *minte ci noroc*
Ori cât ai fi de elegantă?

In lume vrei să pari Giocondă
Cu zâmbetul netălmăcit,
S'alergi o cursă vagabondă
Pe-un biet naiv neisprăvit,
Şi vrei s'aduni un şir de fluturi
S'admire harul tău ascuns
Şi 'n taină să culegi săruturi,
Sublimă doamnă ce-ai... ajuns.

Dar oricât vrei să pari silit
Că-ţi plimbi în jur privirea gravă,
Eu simt ce patimi te-au robit,
Pricep dorinţa ta bolnavă
Şi-ori cât ai vrea să pari cum nu-i
Făptura-ţi prea interesantă,
A tuturor şi-a nimănui,
Cazi tot ca orişi ce amantă.

Eşti tare 'n jocuri de cuvinte
Şi 'n mici cancanuri de salon,
In scenele ce tind s'alinte
Ai pentru fiecare — un ton —
Dar masca nu simţi cum îţi cade
Trădându-ţi sufletul ascuns,
Şi-astfel tu crezi că bine-ţi şade
Vrând ca să pari de nepătruns.

. . . . . .

Admir idilele din crâng
Când, dupe-amurg, flăcăi şi fete,
Perechi de fericiţi se strâng
Şi cântă doinele... şirete...
In vremea asta ce faci tu,
Ce-ţi porţi urâtul după toane?
Plutind uşor spre **da** *şi* **nu**
Faci pe Nitouche prin saloane..

Decât minciunile uşoare
Ce-ascund păcate 'ntr'un surâs,
Mai bine crângurile 'n floare
Şi-al ţărăncuţei vesel râs.
Mai bine-l dai şi nu-l mai numeri
Sărutul dorului nespus
Decât să joci **fox-trott** *din umeri,*
Morala predicând de sus.

De-abia te lămurese din fard
Şi—aproape nu-ţi mai ştiu nici faţa —
Ce înger negru şi bastard
Te-o fi 'ndemnând să fii paiaţă
Acestui sibaritic veac?
Eu vreau **să fiu** *şi prin saloane*
Aşa cum sunt... tu, după plac,
Vrei doar să pari printre cucoane...

Din amăgire 'n amăgire
Dar pentru ce să treci mereu?
De ce o mască pe-a ta fire
Când ai putea să fii un **eu?**
De ce să ţi s'ascundă vina
Când poţi să stai mai liber su
Şi cum s'apără Messalina
Ca o mireas'a lui Isus?...

Ca o mireas'a lui Isus
Vrând doar să pari printre cucoane,
Morala predicând de sus
Faci pe Nitouche prin saloane.
Vrând ca să pari de nepătruns
Cazi tot ca ori şi ce amantă,
Sublimă doamnă ce-ai... ajuns,
Oricât ai fi de elegantă.

Marii muzicanţi ai omenirei

Johan Sebastian Bach

I. S. Bach în familia marilor compozitori ocupă un loc excepţional. Pe de o parte el, fără îndoială este unul din cele mai mari genii ale vremilor şi ale popoarelor — pe de altă parte el este compozitorul cel mai puţin cunoscut chiar în cercurile muzicale ale societăţei. Numele lui *Mozzart*, *Beethowen*, nu mai vorbim de alţi compositori moderni, deşteaptă mai multă atenţie şi interes decât numele marelui cantor dela Leipzig, care are pe lângă toate şi destui inamici de principii.

Renumele acesta restrâns al lui Bach şi cauzele lui îşi reţin atenţia noastră în cele ce urmează.

Mai întâi de toate nu trebuie să se uite că Bach şi în viaţă nu s'a bucurat de un mare renume ca unii din contimporani săi Hendel şi alţii.

După moartea lui el a fost compleet uitat şi numai după 100 de ani în 1829, Mendelsohn a executat cunoscuta lui *Mattäus Passion*. Această executare istorică a fost punctul de plecare, de unde puţin câte puţin s'a început cunoaşterea lui Bach şi deş-

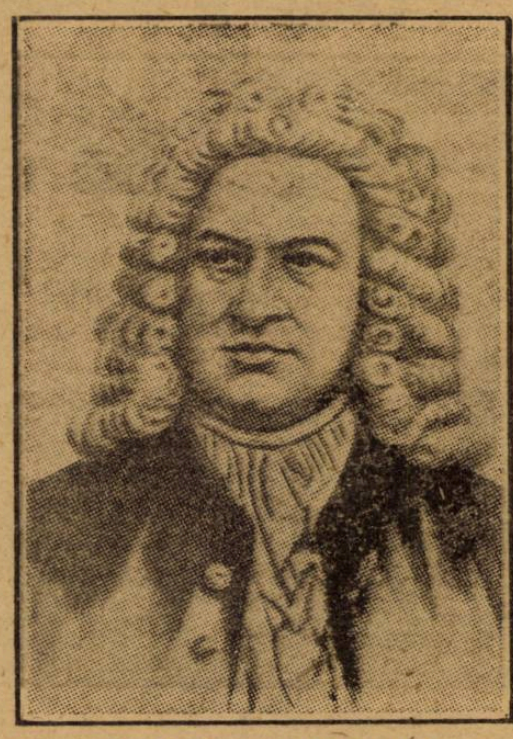

JOHAN SEBASTIAN BACH

teptarea interesului pentru el. Dar cu toate că de atunci au trecut 100 de ani şi au fost editate lucrările lui, totuşi renumele şi interesul pentru Bach nu sunt proporţionale cu însemnătatea lui. Cauzele acestui fenomen trebuie căutat în parte în particularităţile muzicei lui Bach, parte în cultura specială muzicală a societăţei noastre contimporane.

In cea ce priveşte muzica lui Bach ea este foarte complicată atât prin mijloacele ei de exprimare cât şi prin adâncimea cuprinsului ei şi de acea este puţin înţeleasă de lumea muzicală de azi.

Mijloacele de exprimare ale lui Bach, limba lui muzicală este o polifonie foarte complicată, care este în totdeauna greu percepută de o ureche nepregătită pentru muzică. Chiar muzica simfonică modernă, în virtutea polifoniei sale, este puţin înţeleasă de lumea de azi, dar de ce să mai vorbim de operile lui Bach. Trebuie s'admitem ca adevăr, că limba literară muzicală nu este accesibilă massei, cea ce şi explică succesul colosal al muzicei rele şi ordinare şi deplina necunoştinţă şi lipsă de popularitate acelor mai mari creaţiuni muzicale.

Dar pe lângă forma şi stilul său, Bach este foarte complicat şi adânc prin cuprinsul său. Melodiile şi armo

CÂNTECE

Cer senin, albastru,
Presărat cu stele,
De ce'mi furi tu oare
Gândurile mele ?

Sau în tine'i visul
Visul, nemurirea,
Ce le cat zadarnic
Şi nu's nicăirea ? !

Ce-o fi vrând să spună floarea
Ce se clatină de vânt ?
— Spune că 'n curând, sărmana,
Va ajunge în mormânt...

Plânge că i-a trecut timpul
Şi-o îngroapă-al toamnei vânt, —
Cum aşa vor trece toate
Câte sunt pe acest pământ...

Ce-o fi şopotind isvorul
Azi, când frunza se răreşte ?
— Ah ! nu ştiţi că de-o iubire
El şi'acuma povesteşte..

Spune c'a văzut în cale
Un voinic frumos şi o fată
Cum s'a despărţit cu jale
Şi au plâns ca nici odată...

Seb. Hortopan

FĂT-FRUMOS

Piesă de teatru a lui Horia Furtună

Subiectul acestei piese de teatru, — fără să se îndepărteze de frumuseţea alegorică a basmului unde poporul prin crearea lui Fătfrumos a înţeles să întrupeze într'un om frumuseţea fizică şi morală la olaltă, — este interpretat de autor într'un chip cu totul deosebit.

Fătfrumos plecând spre Ileana, îşi ajunge idealul, însă prea târziu căci e rănit de moarte, iar Cosinzeana fusese deşteptată din somnul în care era ţinută de smeu, de un păcătos furişat până la dânsa pe urmele vrăjitorului Fătfrumos.

Fătfrumos învingător, dar în agonie moare, sfârşit natural al celor cari luptă pentru un ideal. — şi Ileana adoarme din nou, în aşteptarea altui Fătfrumos care va trebui să vie.

Inaltul altruiism filozofic care isbucneşte din ultimile vorbe ale lui Fătfrumos, ridică subiectul piesei lui Furtună cu mult deasupra obişnuitelor basme versificate şi aranjate în piese de teatru.

Acest altruism ţesut în versuri nobile şi simple, cu atât mai frumoase, cu cât sunt în stil popular românesc, revine ca un ecou spus de tovarăşii lui Fătfrumos morţi pentru apărarea ţării dar cu visul frumuseţei, cu Ileana în ultima lor privire :

Frunzuliţă verde, verde de stejar
Spune-le că viaţa, viaţa nu se pierde
Ci se 'ntoarce'n alte frunţi ca 'ntr'un altar
Cum se 'ntoarce vara'n codru frunza verde.

In numărul viitor vom publica şi câteva scene din Fătfrumos.

Nikita Macedonski

niile lui nu sunt obicinute şi exprimând sentimente adânci religioase ele găsesc răsunet în adâncimile subconştiente ale sufletului omenesc. Oamenii cu sufletul curat şi deschis mai curând vor înţelege pe Bach, decât oamenii vieţei de toate zilele cu proza ei. Arta lui Bach este un templu în care poţi intra cu smerenie lăpădând preocupările pământeşti şi scuturând praful de pe tălpile picioarelor. Pentru astfel de aleşi Bach dă izvoare nesecate de luminare sufletească şi de entuziasm. Muzica lui este o stihie, care ridică sufletul omenesc până la o aşa înălţime care poate să ridice numai sentimentul sfânt al bucuriei şi extazul religios. Dar pentru ca stihia aceasta să acţioneze, trebuiesc anumite condiţiuni culturale, care în societatea noastră contemporană sau nu există sau se găsesc într'o stare embrionară.

Ori cât această ar fi de straniu pentru mulţi, dar trebuie să spun că Bach a fost un compozitor bisericesc prin excelenţă. Biserica, religia au fost principalii excitanţi ai creaţiunei lui. Operile lui principale sunt *300* de cântate pasiuni, messe consacrate bisericei şi scrise pe texte religioase. Dacă luăm în vedere indiferentizmul religios al claselor culte din societatea contimporană, atunci cuprinsul textual al compoziţiilor lui Bach le vor interesa prea puţin. Mulţi cred că operile muzicale-sufleteşti pot să intereseze numai pe vizitatorii hramurilor lui Dumnezeu, neînţelegând că toată muzica modernă chiar în formele ei lumeşti este obligată muzicei bisericeşti şi că ultima din punctul de vedere al puterei creaţunei muzicale are multe creaţiuni cari n'au putut fi întrecute de creaţiunile muzicei lumeşti.

Pe lângă aceste piedici culturale în răspândirea muzicei lui Bach, mai există şi o piedică curat cultural muzicală.

Pentru ca să apreciezi pe Bach din punctul de vedere muzical trebuie să-l execuţi mult şi trebuie să pătrunzi în adâncimile creaţiunilor lui. Condiţiile contimporane muzicale culturale şi sistema educaţiei muzicale nu dau terenuri favorabile pentru aceasta. E drept că în conservatoare cântă Bach, de la *preludii*, *fugi*, *invenţii*, dar aceasta mai mult din obligativitate şi ca un prinos adus muzicei serioase. Dar nu numai elevi dar şi profesori de muzică privesc la Bach ca la o vechitură. Bine înţeles cauza acestei opini despre el este dezvoltarea mică a muzicei şi pentru ca Bach în conservatori nu este expus cu lucrările lui principale, dar cu miniaturi pentru *forte-piano*. Adevăratul Bach este în *messele*, *pasiunile*, *cantatele lui*. Dar toate aceste lucrări au fost scrise pentru forţele disciplinate ale chorului şi ale orhestrei. Bach poate fi apreciat numai dacă va fi executat bine şi dacă va fi deseori ascultat — numai atunci el va putea fi înţeles în adevărata lui mărire.

V. Bulicev

Din ruseşte de Dr. I. D.

Chipul şi mormântul regelui Romei

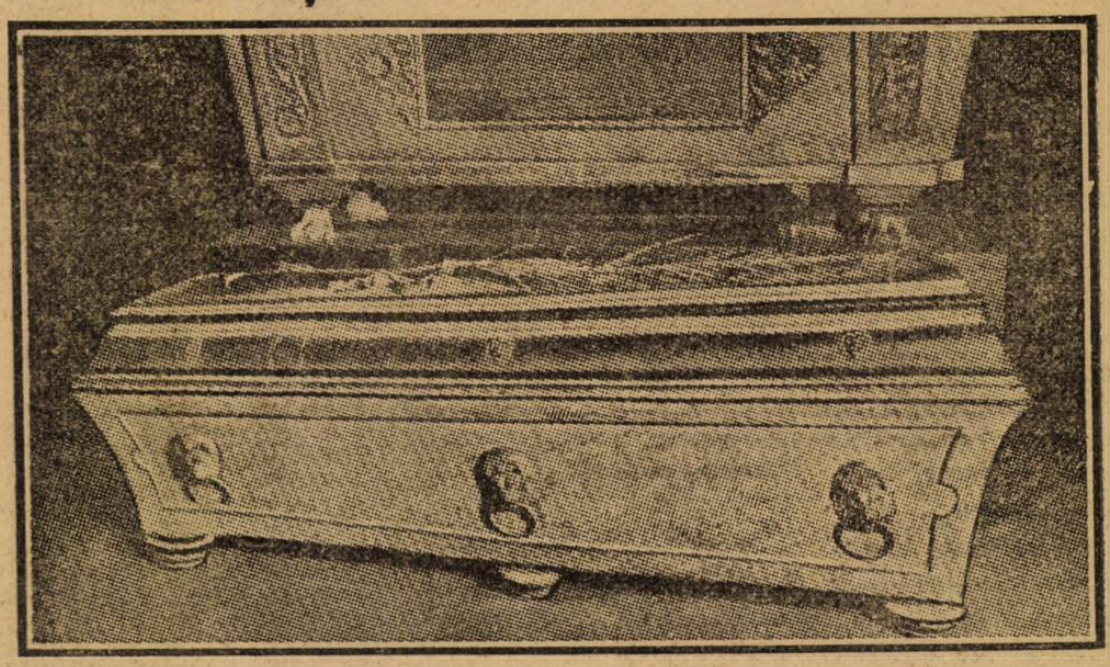

După lovitura de stat care a precedat plecarea împăratului Carol şi a soţiei lui, Zita, din Austria s'a găsit la Viena, în podurile Hofburgului o statue albă de ghips a unui tânăr; Contele Carol Lanckoronski, mareşalul palatului împăratului Austriei, la identificat.

Această statue a cărei reproducţie o dăm este a fiului lui Napoleon Bo

naparte. Chipul este chiar un *mulagiu* ce a fost luat după capul lui Napoleon al II, pe patul morţei. Puiul de vultur, Regele Romei şi în urmă numai duce de Reichstadt doarme somnul veşnic în capela Capucinilor din Viena.

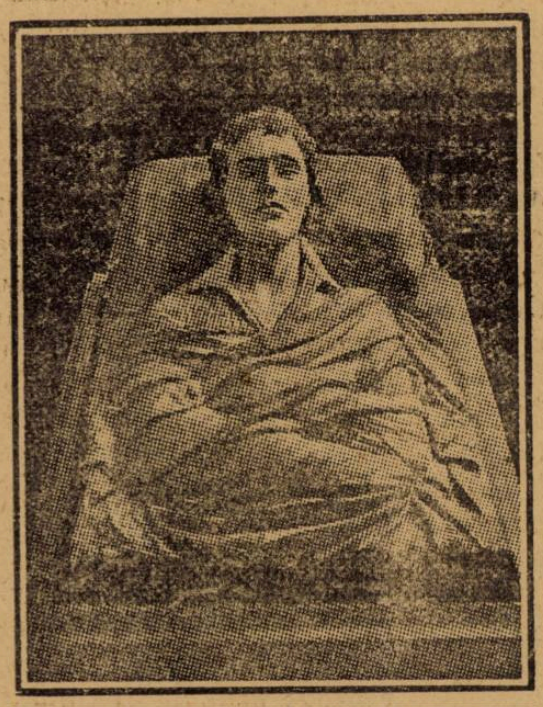

Pe cosciugul său, fotografiat numai după plecarea Suveranilor Austriei, este gravat următoarea înscripţie :

„Fiul lui Napoleon, împăratul francezilor" iar mai jos, în epitaful său este evocat titlul acelui care a murit duce de Reichstadt:

„Salutat din leagăn cu numele de Rege al Romei",

Peisaj de iarnă

Urlă vântul !
Şi din ceruri se cern norii
viscolind întreg pământul.

Coama dealurilor sure
s'a albit de tot ;
s'a împreunat cu cerul.
Numai dâmbul de pădure
a rămas doar ca o dungă ;
iar prin el se umflă vântul.
suerându-şi cântul...

După deal se resfir norii
şi rămâne spânzurată,
luna, palidă, 'nghețată
între nori de ghiaţă.
Din pădure-o umbră neagră,
pe furiş coboară 'n vale ;
un lup.
ce-a eşit la pradă...
l'ntâlnit un stârv în cale
şi-a 'nceput să-l rupă lacom.

Luna pală îl luminează
în profil
şi-şi reflectează razele pe aripi,
care clănţăne şi muşcă
în grozava-i lăcomie,
pe alţi lupi închipuiţi.

M. M. Zamfirescu

Cârnatul fermecat

De mult, de mult, pe vremuri, pe oamenilor pe pământ, trăiau în bordeiul lor doi bătrâni, moşul şi cu baba lui.

Erau aşa de săraci, că adesea nu aveau ce să mănânce

Intr'o seară, în ajunul anului nou, stăteau amândoi în jurul mesei, fără foc în sobă, flămânzi şi tremurând de frig. Nu aveau cu ce să cumpene mâncare şi nici o bucată de lemnm măcar, pentru a o băga în sobă.

Trişiti şi amărâţi de srăjnicia vremurilor, ei vorbiau :

— „Ah ! zise moşu, ce bine ar fi „dacă acuma mi s'ar arăta vre-o zână bună şi ne-ar da tot ce ne tre- „bue.

— „Da, asta ar fi minunat, răs- „punse bătrâna, ar fi un mare noroc „pentru noi.

— „Dar ce am cere să ne facă !? „Avem nevoie de atâtea lucruri, căci „eu, zău, nici nu aşi şti ce să-i cer „mai întâi, zise moşul.

— „Da ar oudd armn oudbmc pora

— „Uite, ce prost eşti ! se repezi „bătrâna, nu ai şti ce să-i ceri !! Eu „aşi cere un butoiaş plin cu galbeni „de aur, frumuseţe şi tinereţe veci- nică.

se auzi o voce limpede ca sunetu unui colopoţel de argint :

— „Nu vă mai certaţi zadarnic !" Şi din coşul sobei se coborâ o zână frumoasă îmbrăcată în haine strălucitoare.

Bărtânii rămaseră încremeniţi.

— Uite, vă dau voie să-mi spuneţi trei dorinţi ale voastre, zise zâna şi vă promit să vi le îndeplinesc.

Moşneagul care era din cale afară de flămând, rosti fără să-şi dea seama :

„Vreau ca pe masă să se ivească un cârnat gustos".

Abia termină bătrânul şi pe masă se înfăţişă un cârnat mare şi o bucată de pâine.

Când baba îşi dădu seama de dorinţa atât de nepotrivită a moşneagului se înfurie şi strigă plină de mânie:

— Bătrân prost ce şeti !... Aş dori ca acest cârnat să se lipească de nasul tău.

Dintr'o dată cârnatul sări drept în sus şi se lipi de nasul moşneagului.

— „Vai! ce mă fac eu acum ! începu să se tânguiască bătrânul. „Nu- „mi rămâne de cât să mor ! Toţi oa- „menii mă vor batjocori că am în loc „de nas, un cârnat. Nenorocit ce „sunt !

Ce putea acuma să facă baba ? Ea

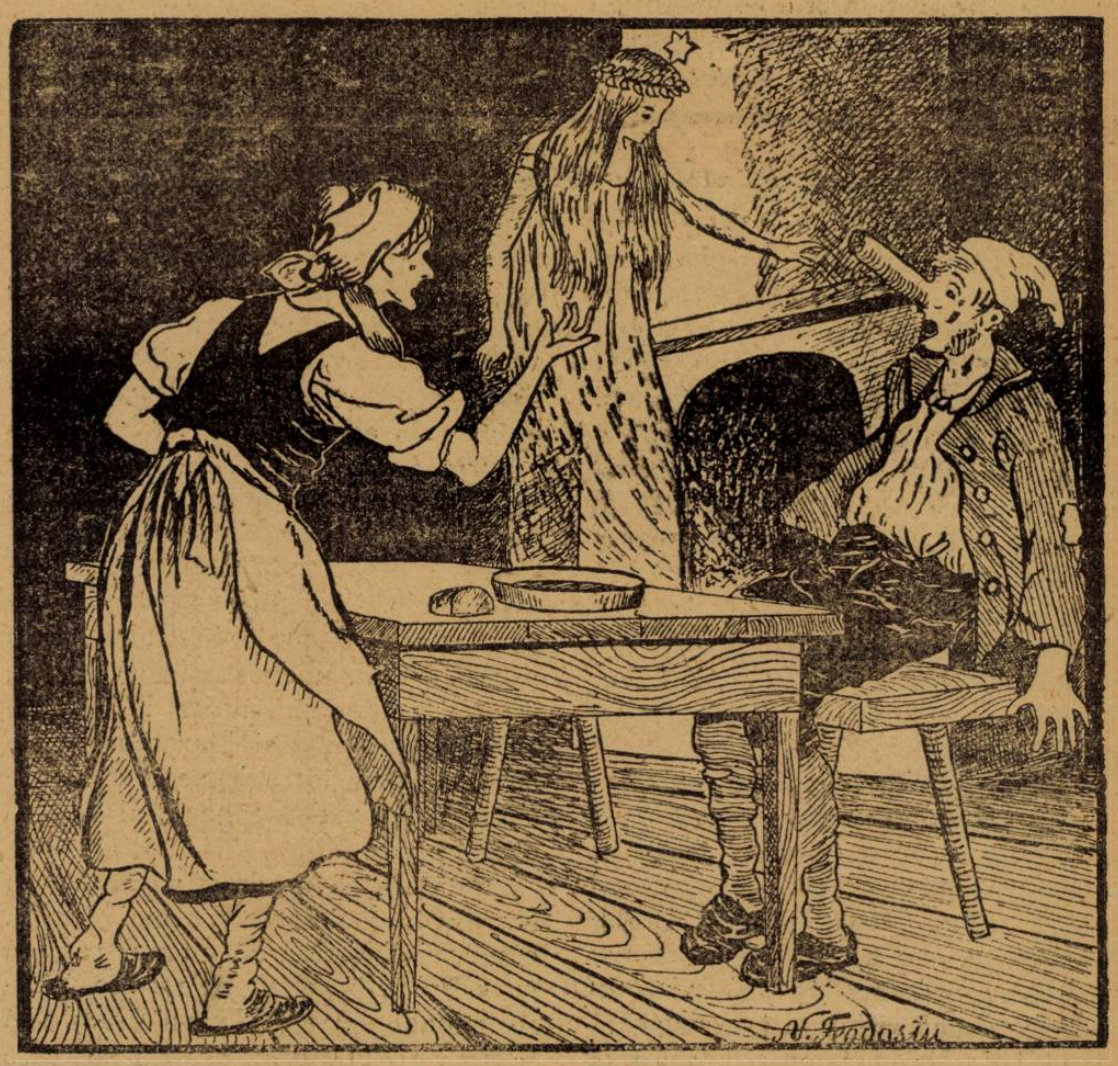

— „La ce bun, frumuseţe pentru „tine, se necăji moşneagul, mai bine „ai cere sănătate şi o mâncare gus- „toase căci a început să-mi vie leşin „de foame !

— „Bătrân laco mşi prost ce eşti „strigă baba, tu nu înţelegi că dacă „am avea bani, am găsi şi de mân- care !?

Tot certându-se ei astfel, de odată tot îşi iubea moşneagul cu care trăise aproape cincizeci de ani şi nuse îndura să-l lase aşa pocit pentru totdeauna. Aşa dar fu nevoită să spună zânei şi cea de-a treia dorinţă : Cârnatul să se desfacă de nasul moşneagului.

Zâna îndeplini şi această dorinţă a lor, iar cârnatul căzu îndărăt în fan furie.

Zâna apoi le zise cu un hohot argintiu :

— „Iată împlinite cele trei dorinţi ale voastre" şi apoi dispăru, iar sărmani bătrâni rămaseră cu gura căscată, nealegându-se de pe urma acestei întâmplări de cât cu un singur cârnat pe care îl şi mâncară după ce se desmeticiră bine.

D. Teodosiu

FILATELIA

Premiile filatelice pe luna Martie

Ca şi până acum, oferim cititorilor *Universului Literar* pentru luna Martie 7 loturi de mărci foarte importante. Fiecare dintre aceste loturi cuprinde serii foarte frumoase şi interesante.

Tragerea acestor loturi se va face luna viitoare. Rugăm pe toţi acei ce voesc să participe să ne trimită din vreme cupoanele, astfel că în ziua de 10 Aprilie să putem face tragerea.

Pe lângă premiile filatelice lunare, vom acorda un foarte interesant premiu care va consta dintr'un album complet cu foi schimbătoare.

Iată noi serii de mărci ce putem oferi cititorilor colecţionari.

Ucraina I emisie 5 val. 4 lei ; *Ucraina* 1920, 14 val. serie compl. 9 lei ; *Würtenberg*, serie comunistă, 16 val. compl. 30 lei ; *Ocupaţia română în Ungaria*, serie 12 val. 11 lei ; *Letonia*, serie 4 val. bune 4 lei ; *Ungaria*, serie compl. bolsevică, 5 val. 19 lei ; *Cehoslovacia*, I serie surşarj pe mărci austriace, serie rară, 30 val. 50 lei ; *Cehoslovacia*, aceiaşi serie, 7 valori 8 lei ; *Venezuela*, serie compl. 5 valori 9 lei ; *Turcia*, serie rară, 7 valori 13 lei ; *Levant rus*, serie compl. rară, 10 valori 25 lei ; *Memmel*, serie compl. 11 val. 12 lei ; *Polonia*, serie comemorativă, rară, 6 val. 30 lei ; *Azerdbeidgen*, serie compl. până la 25 mii ruble, 6 val. 9 lei ; *Creta*, serie compl. 6 val. 15 lei ; *Italia*, serie 4 val., ocup. Austria 4 lei ; *Honduras*, serie compl. 8 val. 12 lei ; *Lichtenstein*, serie compl. 20 val. 12 lei ; *Germania*, serie dolîu, compl. 19 val. 17 lei ; *Chili*, 10 val. serie compl. 11 lei.

Informaţiuni filatelice

Anul acesta Franţa va scoate o nouă marcă poştală comemorativă cu ocazia tricentenarului poetului marchiz Pierre de Ronsard.

*

D. D. I. Popescu Slobozia. Pentru participarea la premiile filatelice şi abonaţii ne vor trimite cupoanele, cât mai repede posibil.

C. A. Grăşianu
Str. General Lahovari, 113

O amintire din viaţa lui Rubens

La 29 Iunie 1577, în oraşul Cologne, o nobilă familie, originară din Styria, număra un membru mai mult. Marie Pipelingne dădu viaţă unui al şeaptelea copil, în casa unde o jumătate de secol mai târziu, o regină a Franţei, Maria de Médicis, trebuia să-şi dea ultima suflare.

Acest copil, al cărui nume a fost repetat de nenumărate guri, era Pierre-Paul-Rubens.

Jean Rubens tatăl său, care era un catolic înfocat, se ocupă mult de educaţiunea sa, pregătindu-l pentru magistratură.

De-aiba ajuns la 10 ani, tânărul Rubens, care se remarcă repede prin progresele în studiile sale, pierdu pe sfătuitorul strălucit ai primilor săi ani. Mama sa îl duse atunci la Anvers, oraşul său natal. Îşi continuă studiile cu ardoare, terminânud-şi retorica ; greaca şi latina îi deveniseră tot atât de familiare ca şi propria sa limbă.

Tânărul Rubens, ocupă un loc bun, în calitate de paj pe lângă contesa Lalain ; cu toate acestea însă, el era ursit pentru lucruri cu mult mai mari. Această „slugărie" înaltă, nu-i oferea nici un farmec ; el se simţea pătruns de inspiraţiunea ce-l ducea către artă. După ce învinse împotrivirile mamei sale, putu, în sfârşit, să se dedice studiului picturei.

Primul atelier la care studia, fu acela al lui Adam van Ort ; dar brutalitatea acestui maestru îl desgustă pe Rubens, determinându-l să plece, îndreptându-se către Otto Voenius, fără rival în acea epocă.

Patru ani i-au fost deajuns tânărului artist să fie iniţiat în secretele artei sale ; nu-i mai rămânea decât să-şi perfecţioneze talentul prin studii modele. Obţinând scrisori de recomandaţie, el plecă în Italia, vizită apoi Veneţia, unde studiă pe Tiţian, Paul Véronèse şi Tintoret ; apoi se întoarse la Roma şi Florenţa, consacrându-şi zile întregi pentru a pătrunde profunzimile geniului lui Michel Angelo.

La Gênes el fu admirat, sărbătorit, chemat în societatea cea mai înaltă, când primi vestea că mama sa era grav bolnavă. El plecă repede, călătorind zile întregi, dar în drum află trista veste a morţei aceleia pe care spera s'o mai revadă ; o iubea din tot sufletul, cu cea mai sinceră afecţiune.

Copleşit de această pierdere, se retrase câtva timp la mînăstirea Saint-Michel, în apropiere de Bruxelles, pentru a trăi împreună cu durerea sa. Aceasta fu pentru el o tristă consolare, făcând să i se ridice o piatră la mormântul mamei sale mult iubite, compunând el însuş un epitaf pe care-l gravă în marmora funerară.

La 1610, la întoarcerea sa la Anvers, Rubens se căsători cu Isabelle Brand.

Din acel moment, el fu copleşit de bogăţie şi onoruri ; talentul său, spiritul său şi mai ales cunoştinţele sale profunde, îl făcură căutat de multe curţi regale.

Reputaţia sa devenind europeană, fu chemat în Franţa de către Marie de Médicis în 1620, după ce primi ordinele reginei, supunându-i ideile sale, el plecă la Anvers şi termină în timp de 20 de luni patru compoziţiuni care reprezentau sub o formă alegorică, viaţa reginei.

Toate ţările europene, Spania, Portugalia, Anglia, primiră succesiv pe acest mare artist, şi îl primiră cu tot respectul de care se bucura acest geniu.

Pretutindeni Rubens dorea să viziteze atelierele pictorilor contimporani, cărora le lăsa totdeauna, garanţia generozităţei sale.

Elevii remarcabili pe cari i-a format el, se bucurau de aceiaş glorie.

Astăzi 130 de tablouri, reproduse pe fotografii, constitue posterităţii, operile personale ale lui Rubens. Acest talent enciclopedic atinse toate genurile. El pictă cu acelaş succes istoria, portretul, peisagiul, florile şi animalele. Când voi să compună subiecte religioase, el le execută cu o superioritate magistrală. Una dintre aceste capod'opere, păstrează legată de ea o anecdotă, pe care doresc s'o povestesc.

Rubens, devenit gloria şcoalei flamande, lucra de mai multe luni la compoziţia unui tablou religios. Sarcina era dificilă, căci trebuia să reprezinte pe Christos pe cruce, înconjurat de Fecioară mamă şi de Magdalena, care sta la picioarele Mântuitorului lumii, a Învăţătorului mult iubit, culegându-i ultimele suspine dumnezeeşti.

Tabloul era gata şi Rubens îl retuşă de mai multe ori. El îl vizită în fiecare zi şi se felicita la vederea acestei frumoase lucrări, care îl costase atâtea eforturi ; dar nimeni însă nu fusese chemat să-l admire.

Numeroşii săi elevi, aşteptau nerăbdători ziua când ar fi avut bucuria să contemple noua operă a marelui lor maestru. In sfârşit Rubens era satisfăcut ; el îi făcu ultima corectare şi în câteva ore, uşile atelierului său fură deschise.

Unul dintre elevi cei mai tineri, artist de geniu, a cărui glorie trebuia deasemenea să-l facă nemuritor, prinse de veste că Rubens nu era acolo.

Deodată imaginaţia sa se exaltă, şi puse la cale un îndrăsneţ plan, părăsindu-şi cilegii săi. Aceştia, absorbiţi de copia unui măreţ model, nu observară că unul dintre ei dispăruse.

Tânărul elev, plin de bucurie la vederea capod'operei, se îndreptă repede către uşa atelierului lui Rubens. făcu să tremure, reculegându-se:

Deodată se auzi un sgomot care-l însă curiozitatea îl învinse şi trecu pragul. Imprudentul se împiedică în urma unor pânze pe jumătate schiţate, isbind un tablou de o dimensiune mare.

O nefericire !... ochii săi scânteetori dădură n sfârşit de obiectul pe care-l căuta. dar o parte se ştersese: era umărul şi braţul Magdalenei, la care maestrul lucrase cu o jumătate de oră înainte.

Ce să facă ?... O zăpăceală înspăimântătoare tulbură sufletul vinovatului.

Ce n'ar fi dat el să se liniştească, în faţa imprudenţei sale !...

Cum invidia fericirea prietenilor săi !

Dar el era singur, singur în faţa unui tablou acuzator, a capod'operei mutilate. Un viitor întunecat i se desfăşură în faţa ochilor; el îşi văzu existenţa distrusă, căci Rubens, indignat, îl va goni din atelierul său, în timp ce camarazii îl vor învinui de ultragiu şi familia îi va reproşa toată viaţa această greşeală.

Adio, visuri de glorie !... Acela care trebuia să-i deschidă cariera, nu va mai voi să-l revadă...

Aceste gânduri triste se încuibară în imaginaţia tânărului artist. In mijlocul primejdiei, privirile sale tulbure zăriră paleta lui Rubens pe care erau întinse bogatele culori, cu care maestrul se servise.

Dacă ar îndrăsni, şi-ar repara imprudenţa printr'o fericită hotărîre îndrăsneaţă. Fără să mai reflecteze, el apucă cu un fel de furie sălbatecă pensulele încă umede. Cu o mână pe care o conducea desnădejdea. elevul pictă din nou umărul şi braţul Magdalenei...

O oră se scurse cu greutate; dar vai ! ea fu pentru el un secol...

Tânărul pictor puse toate la locul lor şi părăsi cu spaimă încă, acest loc martor al teribilei sale imprudenţe.

Rubens se reîntoarse; prima sa grije fu să viziteze pe scumpii săi elevi, invitându-i cu dânsul în atelierul său.

Cu toţii aveau o mare bucurie; fiecare voia să fie în prima linie; cu toate acestea, unul dintre ei, sta în umbră; o paloare gălbuie era răspândită pe trăsăturile sale.

Tinerii artişti ertau pătrunşi de admiraţie, mândrindu-se că aparţin şcoalei unui astfel de maestru.

Rubens îi întrebă cu bunătate. ce îi frapează în această compoziţie (tabloul în cea mai mare parte era în semi-coloraţie; Magdalena singură, aşezată în primul plan, era luminată de raze vii).

„Este, spuse un elev, obrazul fecioarei, întipărit cu o vie durere şi sfântă resemnare.

— „Este, Christos, spuse un alt elev. Reprezintă creaţia desăvârşită a Mântuitorului".

Un al treilea remarcă mai ales, frumosul cap al Sf. Ion.

„ Cât despre mine, spuse Rubens, eu prefer pe Magdalena. Acest număr şi acest braţ sunt cu mult mai fin lucrate, decât tot restul tabloului. Este acolo ceva străin; când părăsisem atelierul, nu eram atât de mulţumit".

Spunând aceste cuvinte, acel care tremura la spatele camarazilor săi, simţi că i se umple sufletul de bucurie. Cuvintele lui Rubens veneau să-i adeverească ceea ce putea ajunge într'o zi....

Multă vreme trebui el să păstreze secretul acestui succes în fundul inimii sale; dar din acea zi nimic nu mai egala ardoarea aceinia care trebuia să poarte atât de măreţ numele de Antoine van Dick.

Cu drept cuvânt numai pensula lui Van Dik a putut să înşele ochiul exersat al unui Rubens !....

Virgiliu Leonte

Zâmbet de iubire

— SONET —

Robit eu o privesc când îmi apare
Cu chipul ei de înger fermecat
Cu sufletul întreg înamorat
Şi cu privirile-i surâzătoare.

Pe fruntea ei o caldă sărutare
Eu i-am depus atunci extaziat
Şi dorul meu pe veci mi s'a legat
De frumuseţea ei nepieritoare

Şi-n vremi târzii, în nopţile de vară
Când rătăciam prin codrii,—în izvoare
Lăsase luna părul ei de raze

Şi dorul mă'mpresoară-acuma iară
Privirile ei vin să mă'nfioare
Şi-ndurerat rămân dus în extaze...

Petre D. Popovici

NOUILE PREMII FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
— Pe luna Martie 1924 —
CUPON No. 4.

Mamă şi amantă

ROMAN DE LOUIS ULBACH 24

Dar, dacă mătuşa era de obicei nepăsătoare la aceste schimbări de înfăţişare, aci familiară, aci de un respect exagerat, simţi în ziua aceia blândeţea întrebărei.

— Nu, n'am altă nevoe de cât de a mai vorbi cu tine.

Luiza îi trase singurul fotoliu ce se afla în odae şi se aşeză pe un scăunel în faţa ei.

Acest gest făcut în orice altă odae ar fi amintit doamnei de Grémilly, felul supus de a se aşeza pe care îl lua Filip. Dar, în această cameră virginală, mătuşa nu mai văzu de cât pe nepoata, şi îşi plimbă privirea cu încredere împrejurul ei, pentru a se pătrunde de această atmosferă de curagiu, de seninătate ; de acest parfum de virtute şi de sacrificiu de care avea atâta nevoe.

Luiza, tot palidă, dar cu o limpezime de alabastru pe obraji, încrucişă cu naivitate mâinile, şi cu ochii ridicaţi, cu o privire rugătoare răspândită în azurul lor, aşteptă. Mica cicatrice de la tâmplă, pe care o examinase poate cu câteva minute mai înainte, la oglindă, nu era ascunsă de buclele părului.

Doamna de Grémilly o văzu şi aceasta îi fu ca un îndemn.

— Copila mea, zise ea, am vorbit despre tine cu bătrâna mea prietenă, doamna de Luzay. Ştii tu proectul pe care l'am făcut ? continuă ea cu vivacitate. Este că s'ar putea să devii fica ei

Luiza, tot sperând o veste bună, nu se aştepta la aceasta.

— Oh ! mătuşe, zise ea rugătoare, ca şi cum i-ar fi cerut ca acest vis pe care îl aducea, să nu-l lase să piară.

Doamna de Gremilly se forţase în ultima clipă, că să'i spue acestea.

Şi pentru că luase paharul trebuia să'l bea.

— I-am spus Genovievei, continuă ea, că nu te voi constrânge câtuşi de puţin dar dacă această căsătorie ţi-ar plăcea.

Cu vocea mai înceată, ca şi cum i-ar fi fost teamă să fie auzită, Jana adăugă :

— Aşi consimti.

Punea un mare preţ pe promisiunea ei de a consimţi, voind ca Luiza să o aprecieze.

Fata îi luă mâinile ; i le sărută cu entuziasm, reţinându-şi o lacrimă de bucurie.

Doamna de Grémilly nu îndrăzni să-şi retragă mâinile, dar fără să vrea, şi-le crispă, sub buzele care le apăsa şi privirea ei luă o expresie sfâşietoare.

— Ah mătuşe ! mătuşe ! murmură Luiza.

— Numai că pentru a realiza acest proect, trebuesc luate oare care precauţiuni şi trebue să mă asculţi în tot ce'ţi voi spune.

Luiza îşi ridică fruntea. Grija îi revenea. Işi aducea aminte de scena din salon.

— Poţi oare să te îndoeşti, mătuşe, de supunerea mea ?...

— Supunerea ta nu'mi ajunge !...

— Respectul meu, prietenia mea...

— Vreau să mă iubeşti mult, mult, înţelegi tu ? Nu pentru răul tău aşi vrea să fac această căsătorie... ci din contra ca să am o fică... Hai, crede-mă copila mea, merit destul ca să fiu iubită !

Lacrimile se urcau în ochii doamnei de Grémilly.

Turburată, transportată, simţind, fără să îndrăznească să măsoare toată adâncimea, că un mare sacrificiu se îndeplinea. Luiza se ridică pentru a se arunca de gâtul mătuşei sale.

Efuziunea era prea grăbită. Jana întinse braţele înainte silind pe Luiza să se reaşeze, spunându-i :

— Bine, bine : sunt sigură de tine; dar vreau să te fac să'ţi cumperi fericirea, pentru ca să nu'ţi o datorezi decât ţie... Oh ! fi sigură că n'ai s'o plăteşti prea scump !... Vă iubiţi, sau mai bine : credeţi că vă iubiţi... Trebue acum ca doamna de Luzay şi eu, să fim absolut sigure de această dragoste ca să nu avem nici o teamă pentru fericirea voastră.

Luiza păru surprinsă. Ea îşi puse o mână pe piept, spre a jura de sinceritatea ei.

— Da, răspunse doamna de Grémilly, tu îl iubeşti ! dar el, el te iubeşte ?

— Oh ! mătuşe !

— Oamenii, scumpa mea copilă, nu sunt totdeauna liberi de sentimentele lor aşa cum cred că sunt ; adesea ori vioiciunea unui sentiment nou nu este decât, iritaţiunea, ura, frica ce o au de un sentiment vechiu...

Doamna de Luzay şi eu, vrem să fim sigu

Câte-va hazuri

Iubire conjugală

Ea. — *Şi când te gândeşti că sunt bărbaţi care îşi ridică femeile în slava cerului...*

El. — *Oh, dacă aş şti că rămâi acolo !*

Servitoarele lor...

— *Na !... coniţa a făcut o ispravă !*

In cutia cu bomboane dela domnu Nicu pe care coniţa a svârlit'o era un inel pe care eu l'am vândut...

---

că tu vei fi aleasă şi iubită fără nici un gând în urmă. El este sinceritatea însăşi şi tu, tu îl iubeşti.

Dar sinceritatea are scrupule ce trebuesc menajate, risipite; pentru aceasta trebue să lucrăm; ajută-ne prin absoluta ta încredere în noi şi fii discretă. Nu-i minţii; ar fi de prisos; de altfel, n-ai decât să'i repeţi că îl iubeşti şi astă îi va ajunge.

Dar nu'i spune nimic despre noi, nu te mira de nimic, mergi pe drumul pe care te ducem noi, fără să'ţi închipui un moment că voim alt-ceva decât, fericirea ta, pe care suntem sigure că o vom asigura. Nu te îngrija, îţi jur...

— Oh ! mătuşe, nu jura. Te cred. Mă las în voia d-tale ! zise Luiza extaziată şi care vedea limpede că, pe măsură ce doamna de Grémilly vorbea, ca o iradiare a unei flacări ascunse se răspândea pe chipul acestei eroice femei.

— Mulţumesc, zise Jana cu o sinceră recunoştinţă, mulţumesc, copila mea.

Ah ! am nevoe de a fi iubită ! şi voi fi atunci când mă voi putea iubi eu însumi, când te voi şti fericiă în căsnicia ta, în familia ta.

— Scumpa mea mamă, vei vedea fericirea aceasta care va fi opera ta.

— Poate că n'am s'o văd, căci mi-s'a făcut dor de călătorii, dar voi cunoaşte viaţa ta. Tot ceea ce'ţi cer este, să iubeşti din toate puterile tale pe acela pe care noi... pe care eu ţi'l voi fi dat ; uită-mă dacă vrei pentru câteva zile. Egoismul fericirei tale va fi recompensa şi bucuria mea maternă.

— Ah ! dragă mătuşe ce bună eşti ! ce mare eşti şi cum te înţeleg.

Ce vrea oare să zică cu asta ? Doamna de Grémilly o întrerupse :

— Mă înţelegi ; asta îmi ajunge. Astfel, ne-am înţeles

Lasă-te să fi condusă orbeşte. Şi dacă îţi voi părea câte odată mai puţin favorabilă proectului pe care l'am făcut, nu te alarma... va fi o şiretenie de război. Aşi vrea să am meritul de a te da ; va trebui să am aerul că te cedez...

Acestea sunt strategii de cochetă pe care ţi-le desvăluesc.

— Nu te teme de nimic mătuşe... Eu nu cer mai mult decât de a fi cochetă, pentru că voi veţi fi lângă mine, voi mamele mele pentru a'mi da absolvirea. Am poate chiar vocaţiunea... Ea râse cu ochii umeziţi.

— Tu ai spirit, fata mea ; arată'l căci nu există inimă acolo unde nu e spirit.

Doamna de Gremilly nu se mai temea să'şi sărute nepoata şi o atrase la dânsa cu toată bună-voinţa şi dragostea maternă.

Aproape în ceasul în care mătuşa şi nepoata, una în braţele alteia, formau un plan contra lui Filip şi pentru el, d-na vicontesă de Luzay scobora înaintea castelului ei din trăsura care venise s'o ia dela gară.

Filip o aştepta. Cugetase mult după plecarea mamei sale şi se întrebase dacă într'adevăr călătoria aceasta avusese de scop cumpărarea unei proprietăţi. Oare mama lui îi ascundea ceva ? Primise vre-o scrisoare, vre-o înştiinţare ?

Sau d-na de Gremilly atrăsese la Paris pe fosta ei prietenă de şcoală ca s'o vadă dacă ştie ceva sau ca să-i mărturisească tot ?

Vicontesa, de şi puţin obosită de drum, îşi păstra totuşi veselia obicinuită. Pe când i se lua geamantanul din trăsură, ea îşi îmbrăţişa fiul, spunându-i cu o volubilitate care ar fi putut să pară suspectă lui Filip :

— Adevărat că drumurile de fier sunt o invenţie minunată. Numai că n'ar trebui să coste mai mult decât transportul legumelor şi fructelor noastre. Atunci m'aş duce singură să mi le vând odată pe săptămână la hală.

— Ai călătorit bine ? — o întrebă Filip.

— Foarte bine. Am adus trufandale. Dar asta nu se chiamă o călătorie, că n'am avut vreme să fac măcar o vizită.

— Nici una ?

— Nici unica — minţi ea.

— Şi n'ai cumpărat nimic ?

— Nu ; afacerea nu mi s'a părut convenabilă. Aş fi vrut să-ţi dăruiesc un mic domeniu ca zestre ; dar acum dacă te însori curând, va trebui să te mulţumeşti numai cu bani.

(Va urma)

VIZITAŢI

Cinema „VLAICU"

RULEAZA:

Filmele cele mai frumoase şi instructive

ANUL XL. — No. 14 | 2 lei exemplarul | Duminică 6 Aprilie 1924

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. În străinătate pe un an 200 lei.

Artă religioasă

Korf. — BUNA-VESTIRE

NELINIŞTE

Am adesea ori sentimentul, că nu mai corespund stărilor sufleteşti, pe care le trăim, cuvintele. Frământările de toată ziua, străduinţa de a fixa o atitudine, goana de a preciza o concordanţă între realitatea sbuciumată şi necesara dorinţă de a înfrânge piedicile, ce se ivesc variate şi confuze în fiecare clipă, nu mai pot fi cuprinse în haina cuvintelor. Este par'că un tremur în încercarea de a da cuvântului, înţelesul, sau un înţeles din frământarea noastră, aşa de şovăitoare şi nestatornică.

Nu-mi explic starea aceasta, de cât ca simptomul, dar şi efectul unei mari nelinişti actuale.

Contribue la aceasta schimbarea unor idei centrale de după războiu, contribue viforniţa de făgăduieli cu care politica se înfige între oameni cu năzuinţele ei de supralicitaţie; contribue apoi, s'o spunem fără înconjur, disproporţia aşa de vinovată dintre capacitatea de munca ce se cere şi marea indisciplină de a nu se munci; şi mai este apoi acea necesară goană de a găsi un început de armonizare între ceea ce am crezut eri şi vâltoarea — s'o numim pe numele ei adevărat — de desechilibrări imorale.

De aceea, cuvintele par a nu mai cuprinde exact înţelesurile, noţiunile, pe care le avem; de aceea pentru aceia cari au respectul cuvântului, e o nelinişte, vibrând de sfială.

Insemnăm cu melancolie acestea, poate fiindcă nu vedem de unde şi cum ar fi să se ivească o dâră de asigurare ordonată.

Ceea ce ne neliniştеşte mai mult, e că în genere se citeşte puţin; că în literatură nu se produc acele lucrări, cari să oprească mai mult atenţia şi să sfredelească conştiinţele. Şi în legătură cu aceasta, simţim o adevărată spărtură ce se face în suflete, când un scriitor de mare talent se adresează camarazilor săi: să nu mai scrie literatură. Să nu mai scrie literatură, să pună verigă inspiraţiei artistice, să-şi închidă scriitorii în sertare notele de nuvele, romane şi poezii; dar să înceapă o campanie de educaţie, de combaterea imoralităţii, de năruirea atâtor viţii parazitare pe viaţa românească actuală.

Cum adică? In locul unei poezii să citim predici, în locul unei nuvele să ne delectăm cu îndemnuri de abstinenţă, sau cine ştie ce alte prescripţii medicale?

Dar sufletele cer în fiecare moment literatură, artă. E de datoria scriitorilor şi a artiştilor să dea atari producţii, care să împace dorurile contimporane în neliniştea lor.

B. Cecropide

Cum s'a descoperit Venera din Millo

Cred că nu mai e nevoie să descriu mândria muzeului Luvru, celebra statuie reprezentând zeiţa Venera şi nici să dau relaţii asupra frumuseţii sale de neîntrecut. Fiecare cetitor le cunoaşte; aci mă voiu mărgini numai să povestesc împrejurările în care Venera din Millo a fost descoperită şi cum a ajuns ea în sălile Luvrului.

In Febuarie 1923, un ţăran din insula Millos săpând la câmp dădu peste o firidă la cinci şease picioare adâncime. Cum astfel de descoperiri nu erau rare în toate Ciclade'e, ţăranul se pregăti să transporte bucăţile de marmoră ce umpleau firida la ei acasă unde puteau fi întrebuinţate la zidit.

E de notat că în apropierea locului acesta, s'a descoperit în 1844 un întreg amfiteatru elen ale cărui bogăţii au fost împărţite între muzeele din Atena şi Luvru din Paris. Cu toate acestea au scăpat multe piese rare colecţiunilor statului şi au intrat în mâinile particularilor artişti sau anticarilor cari pe tmpul acela aveau agenţi prin toate prvinciile bogate în antchităţi. Un astfel de agent grec, Brest, care era şi agent consular al Franţii, a consultat pe ţăranul care, fiind uimit de frumuseţile celor două fragmente de statue, îşi părăsise gândul de a le sfărâma pentru trebuinţele gospodăriei. Brest era însărcinat de marchizul de Rivière să cumpere în numele lui orice antichitate găsită pe tărâmurile unde colinda. Agentul dându-şi seama de valoarea celor două fragmente, care la un loc formau trupul Venerii, le luă pe loc în schimbul câtorva monede de aur. Dar Brest făcu aci o imprudenţă care ar fi putut avea ca urmări văduvia Luvrului de frumoasa'i podoabă. Grecul în loc să trimeată imediat statuia marchizului în numele căruia lucra, se gândi că ar fi nevoie să anunţe de descoperire şi pe câţi va oameni pricepuţi din Constantinopol. Prin aceasta află un prinţ grec, amator şi în acelaş timp speculant de antichităţi. Printr'un trimis al său înţeles cu preotul şi cu primarul din Millo, ţăranul care descoperi firida fu nevoit să spună unde e cealaltă jumătate din statue (prima fiind prea grea, era lăsată chiar la locul descoperirii) şi tocmai când contele Marcellus, aghiotantul şi „şeful de lucrări" al colecţiunilor marchizului Rivière, sosea în port, trupul zeiţei pleca pe un vas cu pavilion turcesc.

Orice urmărire era imposibilă din pricina vântului. Atunci Marcelus, căruia i se datoreşte în mare parte posesiunea Venerii de către Franţa, îşi desfăşură echipajul înarmat pe plajă şi cu discursuri meşteşugite şi cu ameninţări sili pe prelaţii din Millo să înapoeze statuia. Vasul ture întorcându-se şi predând, spre ciuda şi mirarea căpitanului, preţioasa ladă cu fragmente fu rândul lui Marcellus să ses grăbească căci prinţul grec nu întârzie să se arate în port şi văzându-şi „afacerea" spulberată amendă pe consulul din Millo la 700 de piaştri amendă.

Vâlva ce se făcuse împrejurul acestor peripeţii ale descoperirei făcute ca vasul în care Marcellus îşi aducea victoros captura, să fie la fiecare port asaltat de amatori şi anticari veniţi din toate colţurle lumii întru admirarea minunii.

Marele Fauvel, „nestorul" anticarilor cum era numit, declară că „Venera din Millo", care de acum începe să se numească astfel, valorează greutatea ei în aur. La Marsilia, Marcellus predete marchizului de Rivière în faţa unei mulţimi imense, acest nou luceafăr la viitoarea colecţie a Luvrului. Auzind apoi de amenda impusă de prinţ locuitorilor din Millo, se întoarce în insulă şi aranjă atât de bine lucrurile încât nu numai că banii fură restituiţi oraşului dar prinţul mai primi din partea administraţiei turceşti încă 80.000 de piaştri drept contra-amendă.

Venera din Millo fu oferită de marchiz regelui Ludowic XVIII-lea, care la rândul lui o dărui Franţei, aşezând'o la Luvru.

Silviu Nicoară

Străină

Din veşnicia sumbrelor cascade
Ai pus în ochii tăi melancolie,
Din nostalgia cetelor nomade:
Singurătatea rece de sicrie.

In tine porţi ispitele învinse
Ce nurţi mai dau fiori 'n nopţi târzii.
Când gândurile-mi cu-aripe întinse
Ca 'ntârziate păsări pier pustii.

In parcul părăsit aceleaşi seri
In care singuratic ai visat,
Iţi cern în umbre tainele de eri
Pe sufletul de-acum înstrăinat.

Azi nu mai sboară dintr'un suflet trist
Ca păsări negre împătimiri rebele,
Azi visele asemenea lui Crist
Se sting pe crucea răstignirii grele!

Vasile I. Popescu-Topoleveni

UNUI VIS UMANITAR

de LEONTIN ILIESCU

De-ai fi o mândră Loreley
Eu te-aş iubi ca Heinrich Heine.
Sculptându-l chipul tău bălai,
Spre ale veciniciei taine, —
In marmora visărilor
Să fii isvor cântărilor.

Şi de-ai avea tu păr bălai
Şi ochi adânci, bizar de-albaştri,
Frumos cum eşti, ca firea'n Mai,
Eu te-aş slăvi în rând ca aştri,
Inmărmurind iubirilor
Icoana fericirilor.

Şi doamnă peste-un neam robit
Te-aş face prin a mele cânturi,
Iar eu — ateul răsvrătit —
Purtat de valuri, dus de vânturi,
Ingenunchiând, cântărilor
Le-aş da sublimul mărilor.

Şi'n veci de veci ai străluci,
Un zeu frumos din lumea noastră.
Crăiasa robilor ai fi
In mantia-ţi de floare-albastră,
Mireasă tu pribeagului
Ce râde'n lumea vagului.

Deapururea tu m'ai vrăji,
Tu, demon alb cu mână rece,
Plutind prin spaţii azurii
Ca un ateu sublim ce trece,
Zvârlind de sus poporului
Lumina viitorului.

. . . . . .

Dar nu, tu eşti un Făt-Frumos,
Cu ochi de foc, surâs de floare,
Cu viers şăgalnic şi duios
Ce lasă'n suflete uitare...
Prieteni dar! Te reazămă
De-un rob şi'nbrăţişează-mă!

Din cele citite

Ceva despre Oscar Wilde

Poetul fericirei si al suferinţei

Din când în când în *Universul literar* au apărut traduceri din *Oscar Wilde* făcute cu mult talent de d. *M. Negru*, cea ce dovedeşte că poetul englez are admiratori şi printre românii. Il cunosc pe Wilde din ruseşte, în limba rusă fiind tradus în întregime. O revistă populară rusă *Niva* i-a publicat operile complecte încă din 1912 şi numele lui era foarte cunoscut printre ruşi.

Recitind zilele acestea un studiu al criticului rus K. Ciucivski despre poetul englez mi s'a părut interesant să vorbesc ceva dacă nu de opera lui literară pentru care n'am cădere s'o fac, cel puţin pentru viaţa lui de om care are ceva fantastic alături de un tragic adânc care ar putea face din viaţa lui Wilde un subiect de roman şi în orî ce caz o povestire interesantă.

„El bucura, el uimea, scria despre Wilde Ciukovski. Imediat începeai să-l adori. Uit el intră în cameră în salon, elegant îmbrăcat, cu un mers ieneş, greoiu, şi nu trecea cinci minute şi erai îndrăgostit de el.

Cuvântul lui — o orchestră admirabilă : era şi flaut şi vioară şi o orgă grandioasă. Il ascultai ca pe un cântăreţ, oprinduţi respiraţia şi nu te temi decât de un lucru ; să nu cumva să înceteze de a vorbi.

A fost geniul vorbirei. Nu era orator, dar povestitor.

Scriitorul francez *Renaut* spunea de Wilde : „*Se părea, că noi mai înainte nici n'am ştiut că cuvântul omului poate fi aşa de fermecător. El îmbăta cu lirismul lui. Cuvântul lui răsuna ca un imn.*

Criticul enblez *Rob. Scherard* spunea de Wilde : „*In istoria omenirei n'a mai fost un astfel de convorbitor*".

Natură bogată, suflet avut, el ar fi putut crea carte după carte dar lui îi plăcea să-şi manifeste magnetismul

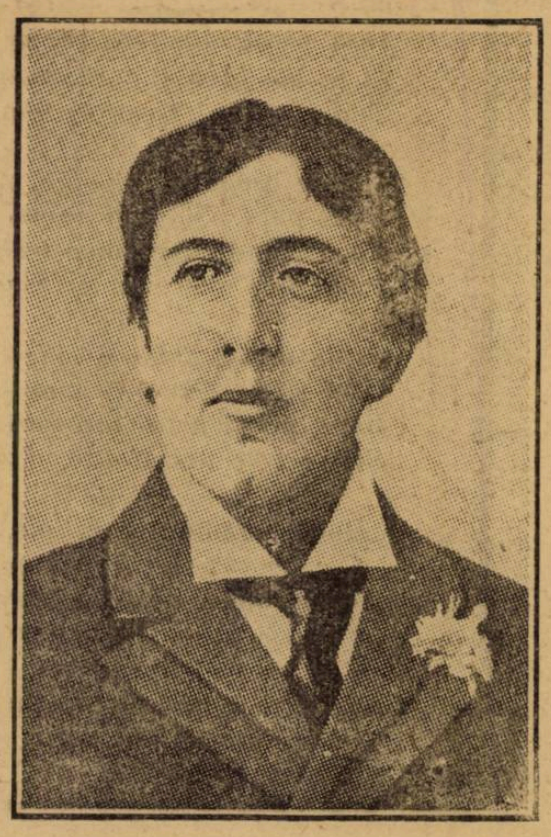

OSCAR WILDE
Poetul Fericirei şi al Suferinţei

asupra oamenilor în mulţime, în saloanele bogate şi nu era pentru temperamentul lui de a sta la masă şi de a scrie. Nu odată spunea prietenilor săi : „*Aş putea să devin un scriitor de valoare, dar mi se pare treaba aceasta aşa de uşoară !*" Iar altora le spunea : „*sunt prea poetic ca să mă pot ocupa cu poezia*".

Timp de zece ani el a trecut în mediul literaţilor drept un diletant, drept un musafir de valoare în lumea literilor pentru care scrisul este o distracţie.

Dar dintr'un diletant bănuit, el devine de o dată un scriitor celebru.

Piesa lui „*Evantaliul lady-ei Wundermir*" produce după părerea criticului englez *Ingleby* o adevărată revoluţie în dramaturgie. După acea urmează altele ca „*Soţul ideal*", „*Trebuie să fii serios*", *Femee de merit*" care îi crează gloria.

Dar odată cu această glorie ce şi-o crează se face o schimbare în caracterul lui. El care ar fi putut să facă să fie iubit de toată lumea, de odată devine un vrăşmaş al acestei lumi. In tot ce face el caută să provoace ura şi nemulţumirea lumei contra lui.

El, care apăruse în literatură ca un apostol al esteticei lua acum toate măsurile să devie ridicul şi urât. Wilde se îmbracă într'un „*costum estetic*", cum îi zicea el, cu pantaloni scurţi şi cu ciorapi de mătase, cu o haină de catifea şi cu o *floare a soarelui* într'o mână, şi sub aspectul acesta apărea pe stradele Londrei, în râsul şi glumele trecătorilor. Tot cea ce el făcea în perioada acea era făcut cu intenţia de a atâţa, enerva, nemulţumi lumea. In curând nu numai în purtarea lui dar şi în cea ce scria introdusese această manieră de a provoca pe cetitor, de a spune tot felul de paradoxe şi păreri extraordinare ce exasperau pe cetitor. Aşa în „*Căderea Minciunei*" el susţinea că *minciuna este necesară oamenilor, ca ştiinţa, ca artă, ca un bine social şi adevărul a dărâmat frumosul.*

In altă operă a lui „*Pana, creionul şi otrava*" el cântă pe poetul care s'a servit de toate trei în viaţă şi spune:

— *Pot să iau parte la ori ce, numai la durerea oamenilor nu. A trăi pentru alţii este înjositor. Cu cât suntem mai cruzi cu oamenii cu atât le facem mai bine*".

El devine apologistul vieţei nereale, artistice, artificiale. „*Manfestaţi în estetism toată personalitatea voastră, tot eul vostru !*" ne sfătueşte el.

El îşi alesese poza poetului care urăşte viaţa şi mulţimea şi credea el însuşi în această poză. Wilde îşi pusese masca egoistului şi sceptiului şi multă vreme a crezut el însuşi în această mască.

Dar aceasta a fost numai masca !

Căci omul acesta, arbitru al eleganţei, amator de mâncări alese, care perdea ceasuri întregi ca să'şi aleagă o floare la butonieră, a fost din primii ani ai vieţii lui muşcat de toate nevoile vieţei.

Intr'o povestire a lui, această stare sufletească este admirabil redată. In această povestire e vorba de un Rege care în ajunul încoronărei sale vede în vis, nişte oameni, slabi, săraci, flămânzi, tremurând de frig şi istoviţi care ţes în murdărie mantia lui de

încoronare. Şi a văzut Regele în visul său, pe ce preţ de istovire, robie şi moarte sunt căpătate perlele şi diamantele cu care se vor înfrumuseţa scepirul şi coroana lui şi câte jertfe aduc oamenii foamei, frigurilor, ciumei, pentru că în bâlţi şi în mine se găsesc briliante care vor străluci pe fruntea sa. Şi deşteptându-se Regele a spus :

— *Luaţi toate lucrurile acestea şi ascundeţi-le de mine. Deşi e ziua mea de încoronare nu le voi îmbrăca. Pe războiul Durerei, cu mâinile palide ale Suferinţei a fost ţesută mantia aceasta.*

In inima acestui rubin este sânge, în inima acestei perle este moarte !

Acest rege ca şi Oscar Wilde, până la patimă până la nebunie a iubit frumosul şi el a visat mantia aceasta, coroana asta de iubire şi de diamante, şi atâta timp cât alături de ele n'a apărut durerea omenească el s'a crezut fericit. Dar odată apărută durerea, *durerea a învins frumosul. Durerea a decenit frumosul !*

Aruncând coroana, aruncând mantia, coroana s'a transformat în cunună de spini, iar mantia s'a transformat în cămaşa săracului.

Şi aci a şi fost toată tragedia lui Wilde : in faţa lui a fost mereu şi frumuseţea coroanei de aur şi frumuseţea cununei de spini. Frumuseţea satisfacerei şi frumuseţea durerei. Şi el a arătat mereu că frumuseţea suferinţei e superioară.

Pe vârful unei coloane, spune el într'o povestire a lui, era aşezată statuia Prinţului Fericit. Prinţul era acoperit cu o manta de foi de aur. In loc de ochi avea pietre de safir, iar pe mânerul spadei lui străluce un rubin. Şi toţi erau încântaţi de Prinţ !

Dar prinţul, văzând întâia oară de acolo, din înaltul coloanei, suferinţa şi durerea omenească a dat ochii lui de safir şi aurul şi rubinul oamenilor suferinz şi a rămas singur, urât, gol, sărac şi toţi şi-au bătut joc de el. Şi acest monstru călcat în picioare de toţi e mai drag lui Wilde de cât ori ce creaţiune frumoasă din lume. Suferinţa pentru esetul acesta e mai frumoasă de cât Frumosul.

Şi i-a mai fost dat să îndure suferinţele Prinţului orb, doborît de pe înaltul coloanei.

La 13 Noembire 1895 el este condamnat la închisoare şi intră în ea cu lanţuri la mâini. Toată lumea îl blestemă, prietenii îl părăsesc, piesele lui sunt arse, numele lui este oprit în lumea cum se cade, să fie pronunţat. Şi in aceasta, suferinţa, umilinţă, decădere el scrie cartea lui *De profundis* în care va trebui să spuie cuvintele acestea ce însemnează toată tragedia suferită de el:

— *Acolo unde este suferinţa acolo este pământul fericirei. Sufletul există ca să fie zdrobit. Numai în suferinţe se nasc lumile şi fără suferinţă nu se naşte nici copilul niei planete. In dosul veseliei şi râsului se poate să se ascundă un temperament îngrozitor şi brutal în dosul suferinţei se ascunde numai suferinţe.*

„Suferinţa este singurul adevăr, niei un adevăr nu se poate compara cu durerea".

Accentele din această carte De profundis scrisă din închisoare au mişcat toate inimile. De această carte Curtea engleză spune „*că are pagini care par a fi scrise de Sofocle*", iar alţi critici o cred asemuitoare „Infernului" lui Dante „*dacă nu este superoară acesteia*".

Oscar Wilde n'are însă mângâerea să vadă triumfând numele lui, căci la 30 Noembrie 1900 moare în străinătate, sărac, în mizerie şi uitat de toţi.

Cu moartea lui el devine cunoscut şi lucrările lui sunt desgropate dintr'o uitare neexplicabilă, căci ori ce

Candidat de însurătoare

— MONOLOG —

Când vorbea, credeai că miere de pe buzele-i curgea";
Când râdea, mai cu putere deochiatu-l străbătea.
Te lipea de ea. D'aceea, bietul Nae-amorezat
Zise'n el: „Asta-i femeea căreia eu voi fi bărbat".

Şi îi duse el staţeta. Gândul lui prea fericit
Şi-l deschise, dar cocheta, ascultându-l, a zâmbit.
„Da, voeşti să-ţi fiu soţie ? Nu e rău, în adevăr,
„Insă suferi de chelie, şi-aş vrea să fii cu păr...

— „A, cu păr !" îngână bietul şi îşi puse mâna'n cap,
„Las că ştiu eu marafetul de ne-ajunsul meu să scap !".
Şi se duse numa'ndată la un oare-care-armean,
Ce-o pomadă minunată are 'nchisă 'ntr'un borcan.

O pomadă care face şi în palmă, de voeşti,
Păr să-ţi crească cât îţi place, numai bine s'o plăteşti.
Isbuti. Atuncea Nae se întoarse radios
Iar la ea, purtând o clae de un păr lung şi stufos.

— „Vezi aşa ! dânsa murmură ; eşti podoabă între bărbaţi.
„Dar păcat că ai în gură dinţii toţi la rând stricaţi".
— „Dinţii, dinţii !" el exclamă dând cu mâna peste bot.
„Un dentist iute-i sfărâmă. Vîte-acu pe toţi îi scot".

Şi făcu precum o zise, şi la ea se'ntoarse iar,
După ce-şi rânduise dinţi aleşi, măcăgăitar.
— „Minunat !" şireata zice : O, acuma eşti frumos !
„Dar tot ai cusur să-ţi strice : eşti cam slab, bolnăvicios".

— „Slab, de slab !" oftează Nae. Te doresc, d'o fi un veac,
„Şi mereu... dar, de, aşa e. Las că am şi d'asta leac".
Strânse iute giamantanul : peste munţi şi peste văi
Se porni grăbit, sărmanul, se opri la nişte băi.

Era iute el din fire, toate'n grabă le făcea.
Insă preist, din fericire, nu era, precum părea.
Şi la băi făcu o cură, cu nespus de bun succes:
Toate relele-i trecură, toată boala i s'a dres.

Dar la draga lui, acuma, nu se'ntoarce ca'n trecut,
Ci se puse p'un trai numa pân'atunci necunoscut.
Ea, văzând că vremea trece şi că el s'a rătăcit,
I-a scris s'afle cum petrece şi de ce n'a mai venit.

Şi, la urmă, chiar îi vine dor de dânsul ne'nfrânat,
Căci şi'aduce-aminte bine cât i-a fost de devotat.
Când primi a lui scrisoare, bileţelul lui dorit,
Scrise cele următoare, d'astădată negrăbit :

„După 'ndelnicul dumitate, am pornit ca să mă cat
„S'ori ce rău din a mea cale s'a şters azi, sânt vindecat.
„Sânt voinic, deplin şi tare. Ah, sânt foarte mulţumit ;
„Bucuria-mi-e mai mare că la cap m'am sdrevenit.

„Astfel dar văd ce prostie săvârşeam îngrozitor,
„Când, dorindu-te soţie, hotărîsem să mă 'nsor !".

N. ŢINC

ar fi făcut el ca om aceste lucrări nu putea fi nimicite. Cu punerea în muzică a tragediei lui *Salomea* de către *Richard Strauss*, numele lui începe din nou să fie pronunțat cu stimă și el e citit, tradus, admirat și recunoscut ca fiind vestitorul religiei fericirei, fiind în același timp și acel al tragediei vieței. Duh bahic și nebun al plăcerei și dragostei el a cântat ca nimeni *durerea*. El în toate a mers până la limită, până la ultima graniță, și amândouă polurile vieței au fost atinse de el cum puțini le-au atins.

Din ruseşte de **Dr. I. D.**

Veverița

— Fabulă de Cralov —

Sub fereastra conacului unui boier, se grămădise într'o zi de sărbătoare, o mulțime de țărani!

Acestia priveau cu gura căscată și cu mare cîndă, un lucru minunat, ce li se înfățișa înaintea ochilor: pe fereastra unei odăi a conacului, se afla o colivie, înăuntru căreia era o roată lată. În mijlocul roatei se afla o veveriță care, alergând fără răgaz, învârtea roata foarte iute.

Și așa de repede învârtea veverița roata, că nu era cu putință să-i vezi lăbuțele, în timp ce, stufoasa-i coadă, mătura roata pe dinăuntru.

În fața ferestrei, pe care se afla colivia, stetea într'un copac un sticlete care privea — și el — cu uimire și cu cîndă, cum alergă veverița.

Se tot gândi bietul sticlete, se tot socoti și nu putu pricepe: ce făcea veverița înăuntru roatei și de ce aleargă așa repede.

Hotărât, să lămurească acest lucru, sticletele, întrebă:

— „Cumătră veveriță, rogu-te ai bunătatea și spune-mi ce faci tu cu roata aceia drăcească? Care e rostul să o învârtești mereu? Ooare, tragi în vreun folos din munca aceasta?

— „Vai de capul meu, cumetre sticlete! Ooare nu vezi că sunt pusă la muncă grea, spre folosul unui boier mare? Am atâta de lucru, încât n'am timp, nici măcar, să răsuflu un pic! N'am vreme nici să mănânc, nici să beau! Atât de însemnată este slujba, ce o fac eu!

Și, rostind aceste cuvinte, veverița, continuă s'alerge fără răgaz!

Uimit, de cele ce auzise, sticletele rămase pe gânduri pe craca lui și după puțină vreme, de gândire, zise, cu dispreț către Veverița, luându-și sboul:

— „De muncit", văd eu că nu-nțelegi, vai de păcatele tale!

Dar, e vorba că cu toată fuga și înțeleapta ta, eu văd că rămâi pe aceiaș fereastră!

Doamne, ferește de așa muncă zădărnicită și fără rost!

Tradus de **N. Feodosiu și Contea**

SCRISOARE

Versurile voastre doamnă, pline de păreri de rău,
Le-am citit cu 'nduioșare și am văzut cât e de greu
Chinul care vă doboară, când pierduta fericire
Nu vă lasă nici o rază să vă râdă 'n amintire.

Golul suferinței voastre l'am simțit de-atâtea ori,
Taina vieții însă este: ca să știi să te măsori
Cu durerea ta sfrutând'o... și să poți să-ți făurești
Alte visuri, alte doruri... dulci nimicuri pământești.

O,... i-atâta de zadarnic râul lacrimilor noastre
Ce se 'ndreaptă cu suspine spre tăriile albastre,
Însă cât de sfântă'i viața prețuind'o fir cu fir,
Cât de mult ar fi dorind'o cei ce dorm în cimitir!

Să mai vadă-odată ziua, soarele și blânda fire,
Să reverse peste dânșii suflu'i cald de 'nsuflețire...
Ei sunt morți și chiar din moarte primăvara îi învie
Prin vreo floare ce se-alintă, prin zefiru ce adie...

De aceea, uită răul, gândurile negre, Doamnă.
Ce foșnesc ca frunze moarte, ca ecourile 'n toamnă.
Mergi nainte, mergi spre viață, spre iluzii, spre visare
Căci martiriul lor sfințește o durere cât de mare!

S. Hortopan

Noutăți literare străine

Un nou roman de Gerhard Hauptman. Scriitorul acesta german care este foarte puțin cunoscut la noi afară de drama lui „*Țesătorii*" care s'a jucat și pe scenele teatrelor noastre, a scris un nou roman intitulat *Fantoma*. Noua lucrare a lui Hauptman după părerea întregei critice străine, căci romanul a fost tradus în principalele limbi europene este una din romanele cele mai puternice și mai de sueces ale scriitorului german.

GERHARD HAUPTMAN

De fapt, fabula romanului, ca în toate operile de valoare nu este de cât o povestire foarte simplă dar adânc dramatică, istoria unei greșeli și a ispășirei ei. *Lorenz Lubota* acesta e numele eroului, a trăit șease ani în închisoare pentru că a fost amestecat în asasinatul unei bătrâne femei, mătușa sa. El a suportat închisoarea și a avut norocul să găsească mai târziu în calea sa un suflet admirabil, conceput numai din dragoste și sacrificiu, care i a pansat rănile, l'a ridicat, l'a încurajat și în cele din urmă a unit viața sa cu a lui. Și acum potolit, înțelept, pocăit, vindecat, Lubota scrie amintirile despre criza îngrozitoare care l'a dus la crimă. Opera lui Hauptman ca și multe altele ale sale este toată pătrunsă de un adânc umanitarism, de o caldă compătimire pentru durerea tuturor, de o specială iubire pentru toți păcătoșii și umiliți din lumea aceasta.

Scris în felul acesta după catastrofa Germaniei în care spiritul de urâ și răzbunarea s'a ridicat mai mult ca oricând, el dovedește că literatura germană prin scriitori ei de elită revine la vechia tradiție a scrierilor lui *Goethe* și *Schiller*, ceia ce nu poate fi de cât îmbucurător.

PREMIUL GONCOURT. Premiul Academiei Goncourt a fost anul acesta decernat romanului scriitorului francez, puțin încă cunoscut *Lucien Fabre* „*RABEVEL*", pe care toată critica franceză îl socotește ca o nouă etapă în literatura franceză. Romanul acesta enorm, în trei volume, are ambițiunea de a descrie, nu o singură persoană sau o grupare de persoane, dar vrea să dea un caracter specific, o tonalitate deosebită, unei întregi generații, generației dintre cele două războaie ale Franței 1870 și 1914, care este caracterizată prin oameni pozitiviști de-ori ce credință morală și religioasă, preocupați numai de interese industriale și financi-

are, oameni de „acţiuni" care au o singură mulţumire a poseda aceste „acţiuni", a stăpâni pe alţii, a'şi însuşi bunul altuia. Romanul are prin urmare un scop ideologic: procesul utilitarizmului exagerat şi cultul bogăţiei pentru ea însăşi. Mentalitatea teribilă a eroului principal din roman Bernard Rabevel, care după pasiunea lui nestăpânită aminteşte întru câtva pe eroul lui Stendhal Julien Sorel, — este descris cu mult talent. Romanul este foarte atrăgător şi după romantismul lui se apropie de cele mai fantastice extravaganţe ale lui Dumas-tatăl şi Balzac.

Dr. I. Duscian

FĂT-FRUMOS

Interpretarea rolurilor este, în general, mulţumitoare, cu toată că frumuseţea şi vigoarea imaginelor proiectate prin versuri, atât de sugestive, covârşeşte uneori interpretarea actorului.

Rolul lui Aghiuţă, ţinut de d-na Maria Giurgea este desigur unul din cele mai bine studiate. Monologul prin care îşi expune menirea lui în această lume, — aceia de a întovărăşi vitejia şi iubirea, cu pozna şi cu gluma, — e redat de d-na Giurgea cu o precizie de joc academică.

Din fântâna de unde oamenii aşteptau cu spaimă să iasă Zmeul, sare Aghiuţă, uşor ca gluma şi îndrăsneţ ca pozna.

Aghiuţă, care nu e drac, ci apare în basmele noastre ca un *drăcuşor* simpatic, Aghiuţă care spune oamenilor că Ileana trăeşte departe pe un pisc sălbatec, adormită de zmeu în palatul ei pentru că n'a vrut să'l iubească.

Făt Frumos pleacă spre Ileana, întovărăşit de oamenii viteji şi de Aghiuţă.

In actul al doilea sunt cu toţii la un popas în luminişul unei păduri de unde se vede muntele unde e palatul Ileanei. Tovarăşii lui Făt Frumos s'au aşezat în jurul unui foc şi povestesc şi glumesc după cină. Ce e mai frumos pe lume? îi întreabă Aghiuţă.

— Mai frumoasă e dragostea!

— Mai frumos e cântecul!

— Mai frumoasă e vitejia!

— Mai frumoasă e poezia, poezia noastră românească!

Nikita Macedonski

Primăvara

Un soare cald topeşte azi veştmântul
Pământul, de iarnă dăruit,
Când nemiloasa toamnă i-a răpit
Tot murmurul izvoarelor, iar vântul,
Un sol al ei, frunzişu-a risipit.

Râd ramurile goale către soare,
Iar giulgiul alb se rupe în bucăţi.
Noi am sosit acum ca'n alte dăţi
Şi fericită tu văzând o floare,
Zâmbind duios cu mâna mi-o arăţi.

O! rupe-o, rupe-o şi la piept o pune
E prima floare care ne-a văzut
Şi, primii după timpul lung şi mut
Noi prevestim pădurii vremuri bune,
In amintirea primului sărut!

F. Voicu

Saint-Beuve şi doamna Hugo

Prietenia lui Victor Hugo cu marele critic e destul de cunoscută în istoria literară şi scrierile lor dintre 1829-1834, publicate în 1896, coprind minunate frumuseţi morale şi artistice. Dar un anume capitol din această prietenie considerat de contimporani ca o indiscreţie biografică, datorită publicaţiei „*Corespondenţii inedite a lui Saint-Beuve* de Juste Olivier; „*Le livre d'amour*" a criticului cu comentarii de Michaut şi „*Saint-Beuve, son esprit, ses idées, ses moeurs*" în două volume de L. Sechet, a dat prilej lui Emile Faguet să scrie trei studii istoriografice asupra dragostei dintre doamna Hugo şi Sa[illegible]-Beuve, studii reunite mai târziu în volumul „*Amours d'hommes de lettres*". Din lectura acestor studii schiţăm şi noi pentru cetitorii interesaţi, naşterea dragostei, evoluţia şi stingerea ei.

Prietenia celor doi oameni mari ai epocii a început din anul 1827 când Saint-Beuve făcu o critică favorabilă poemului dramatic „*Cromwell*" al tânărului poet Victor Hugo. Criticul, care pe atunci compunea versuri şi scria şi romane, adus în casa noului şi bunului său prieten e „sedus" după expresia lui de Adela, soţia lui Hugo. Victor, ca orice poet ocupat prea mult cu muzele şi piesele lui dramatice, nici nu bănui cel puţin patima care se deslănţuia, aţâţată de cochetăriile soţiei, în pieptul prietenului său. Iar când acesta plecă într'o călătorie în provincie iată ce-i scrie-:

„Luasem acea dulce obişnuinţă de a te vedea întotdeauna... Absenţa ta îmi lasă un mare gol. Imi depopulează aproape Notre-Dame-des-Champs. Cele două scrisori ale tale au venit, frumoase şi bune cum sunt, să ne dea câteceva din viaţa ta, din înalta ta vonversaţie, din poezia sufletului şi din spiritul tău..."

Doamna Hugo iubeşte deasemenea pe Saint-Beuve, plictisită de veşnica muncă a soţului său e care 'l iubise dela şaisprezece la nouăsprezece ani şi îl luă în căsătorie la douăzeci. Adela Hugo avea pe atunci douăzeci şi şeapte de ani, Sainte-Beuve douăzeci şi trei şi în dragostea aceasta căuta soţia scriitorului, înamorat după glorie, patima şi afecţia bărbatului. Dar criticul se păzeşte, cu toată dragostea care o avea pentru „singura lui cucerire" şi de care s'a mirat toată viaţa, şi în anul următor pleacă timp de şease luni din Paris în care timp publică „*Les consolations*" versuri inspirate de Adela Hugo. Victor, curat de orice îndoială omenească, îl chiamă înapoi şi îl dojeneşte în timp ce Adela ghiceşte în versurile „Consolaţiilor" dorinţele iubitului. Dar în 1830 Saint-Beuve e primit rece de doamna Hugo, care născuse tocmai atunci o copilă, şi de la această dată îşi întrerupse vizitele în casa prietenului său.

Acesta, după numeroase scrisori pline de căldură unde îl cheamă în numele celei mai sfinte prietenii, îl vizită odată acasă la el şi îi smulse mărtursirea; „e mai bine să nu mai văd pe doamna Hugo căci mi-e teamă să nu mă îndrăgostesc de dânsa", după care poetul a râs cu poftă. Dar deatunci Hugo începe să bănuiască legăturile; cu toate acestea îl cheamă în casă (8 Decembrie) şi la tăcerea încăpăţânată a lui Saint-Beuve îi scrie în 24 Decembrie: „1830 a trecut. Vino la noi la masă".

De data aceatsa criticul cedează stăruinţelor lui Hugo şi revine la Paris unde în cursul aceluiaşi an devine amantul doamnei Hugo. Din dragostea aceasta a rămas „*Le livre d'amour*" care are într'ânsa multe exagerăţii însă şi nu poate servi prea bine istoricului ei. De fapt, a şi fost multă vreme nesiguranţă între istoricii literari dacă dragostea criticului a rămas sau nu la sentimentalism; confesiunile şi scrisorile către prieteni negau aceasta şi mai ales caetul său intim unde afirmă „singurul său succes: Adela".

Intâlnirile erau desigur fără ştirea lui Victor Hugo căre cunoaşte din tot episodul acesta numai intenţiile şi care prin 1833 fiind înamorat de Juliette Drouet, nu lua seama la toate amănuntele vieţei. In Martie 1834 se apropie ruptura finală între cei doi amici şi iată cu ce prilej: In articolul „*Mirabeau*" al lui Saint-Beuve se analizează numai cu jumătate din cuvenitele elogii lucrarea cu acelaşi nume a lui Hugo. Acesta se plânge prietenului său de nedreptatea criticii şi se vede că răspunsul n'a întrupat scuze căci iată ce îi scrie Hugo în două Aprilie:

„Sunt atâtea uri şi atâtea persecuţiuni laşe de împărţit astăzi cu mine încât eu înţeleg foarte bine că chiar şi prieteniile cele mai legate se desfac. Adio deci, amicul meu; să în-

mormântăm fiecare în partea noastră ce e mort în tine şi ceeace scrisoarea ta a omorât în mine. V".

Din acest an începu şi declinul pasiunii celor doi amanţi. Sainte-Beuve devine melancolic şi cauza e vădită căci el iubea încă pe doamna Hugo. In anul următor făcură împreună o călătorie la Nantes în care criticul declară că „compuse versuri mai mult ca niciodată". In Noembrie 1835 o agravare a rupturii Hugo-Saint-Beuve interveni în urma unei critici publicate în „*Revue de Deux Mondes*" (duşmană scrierilor lui Hugo) asupra volumului „*Les chants du Crepuscule*". In 1836, Saint-Beuve îşi dă seama că nu mai e iubit şi scrie nuvela „*Madame de Pontvy*" în care caută să atâţe dragostea în inima amantei sale. Dar rezultatul e nul; cei şapte ani de iubire platonică, mai apoi pătimaşă, intensitatea pasiunii, caracterul plictisitor şi absorbit de cărţi al lui Saint-Beuve, gelozia pentru soţul ei, amantul domnişoarei Drouet, au contribuit cu toate ca naşterea unei noi dragoste pentru amant să nu mai fie posibilă.

In acest an ruptura legăturii a fost totală şi nu s'a mai revenit asupra ei. Saint-Beuve a mai plâns câtva timp chipul frumos şi pătimaş al soţiei marelui Hugo apoi uită absorbit cu totul de „Istoria Port-Royalului" şi mai târziu de alte dragoste pe care le vom povesti într'un articol viitor.

S. N.

Toţii abonaţii revistelor „UNIVERSUL LITERAR" „VESELIA" şi „ZIARUL ŞTIINŢELOR" participă la

MARILE PREMII

pe care Ziarul „UNIVERSUL" le oferă cititorilor săi.

Insemnări

Iată câteva amănunte asupra morţii lui Tolstoi, povestită în volumul de amintiri al fiului său Alexe şi intitulat **„La verité sur mon père"** care pot interesa pe spiritişii.

Citez după un fragment tradus în românește:

„Cred în coincidenţe, dar nu în minuni.

„Totuşi trei femei, care veneau în contact cu tata au simţit lucruri cu adevărat extraordinare în timpul zilelor şi ceasurilor cari au precedat moartea sa. Mama, sora mea Tania, şi mătuşa Maria, au auzit lovituri în pereţi, paşi pe culoare, bătăi în uşi închise, etc. Eu însu-mi, în vis, îl vedeam pe tata într'o stare teribilă. Il vedeam trântit la pământ, cu barba în nori, mulţimea călcându-l în picioare şi dându-i lovituri în faţă. A fost cel mai teribil coşmar pe care l-am avut vre-odată.

Visul acesta grozav s'a realizat într'un chip simbolic în Rusia. Mulţimea poporului rus a târâit în noroi gloria şi opera lui Tolstoi".

●

Un fapt interesant şi ciudat s'a petrecut cu cardinalul **Galdiani** când era pe patul de moarte din pricina unei angine acute. Văzându-l că-şi dă duhul servitorii s'au apropiat să-l jefuiască şi atunci o maimuţă pe care bătrânul o iubise şi o îngrijise mult, îi luă repede beneta de cardinal depe masă, trase sabia şi se repezi spre tâlhari. Tabloul se vede că a fost foarte hazliu căci Goldiani a fost apucat de un râs atât de zvârcolitor încât i se sparse abcesul din gâtlej şi scăpă cu viaţă.

Vă închipuiţi traiul maimuţii şi gloria cardinalului.

●

Chinezii cunosc însemnarea exactă a sunetelor încă de acum patru mii cinci sute de ani şi iată ce spune legenda în această privinţă. Impăratul dorind ca să fixeze odată pentru totdeauna scara muzicală însărcină pe un sfetnic de al său cu aceasta. Sfetnicul urcă pe un munte şi acolo scobind şi curăţind o tulpină de bambus suflă în ea şi scoase un sunet pe care îl statornici ca normă şi totodată ca prima notă din gamă. In faţa lui cântară atunci o pereche de porumbei; soţul şase sunete şi soţia încă şase. Sfetnicul observând că cele douăsprezece sunete se îmbină şi formează tocmai restul gamei, tăie douăsprezece tulpini de bambus şi le potrivi în aşa fel la lungime în cât suflând prin ele să scoată sunetele asemănătoare perechii de porumbei.

Impăratul rămase tare mulţumit de această împărţeală şi deatunci notaţia muzicală nu s'a mai schimbat în Imperiul Cerului.

FILATELIA

Mărci noui apărute

Germania: a apărut o serie frumos executată de binefacere. Mărcile sunt imprimate pe hârtie cu filigrama B. Valorile în număr de 4, sunt: 5+15 pfenigi, verde; 10+30 pfenigi, roşie; 20+60 pfenigi, albastră; 50+1,50 marcă, brun.

România: au apărut două noui taxe de plată de 3 şi de 6 lei, negru pe verde.

Danzig. — Noua serie de mărci a fost surşarjată cu surşarjul: *Dienstmarke*.

Informaţiuni filatelice

Comitetul expoziţiunei filatelice din Bruxelles a editat un afiş din cele mai interesante şi mai bine executate.

Subiectutl afişului e: o tânără femee, îmbrăcată după moda din 1849, citeşte o scrisoare timbrată cu o marcă din acel timp. Sus pe afiş se scrie: 75 ani dela apariţia primelor mărci în Belgia.

*

Marchizul Ponticelli din Florenţa, a cumpărat o frumoasă colecţiune de mărci, cuprinzând toate continentele afară de Europa, pentru suma de 200 mii lire (aproape două milioane lei).

*

In Lituania a apărut o serie de mărci în beneficiul văduvelor de război.

C. A. Orăşianu
Str. General Lahovari, 113

Citiţi ziarul

Ştiinţelor şi Călătoriilor

Care apare în fiecare Marţi

Mamă şi amantă

ROMAN DE LOUIS ULBACH 25

— N'ai grijă. Am să-ţi las vreme destulă să te gândeşti la o nouă achiziţie — răspunse Filip râzând, dar în acelaş timp roşind.

— Cu atât mai rău! Am călătorit cu o pereche care de sigur pleca pentru călătoria de nuntă. Asta mi-a făcut geloasă. E drept că aş fi vrut să deraieze trenul ca să am pretextul de a aduce aci la mine acea tânără pereche. Ah! am să scriu d-nei de Gremilly şi s'o cert puţin, căci ar fi putut să se ocupe de afacerea asta; dar cucoanele astea dela Paris sunt foarte egoiste şi nu vor să-şi piardă cavalerii!

Filip găsea ciudat că mama lui îi vorbea de căsătorie chiar în clipa întoarcerii dela Paris.

Inainte de prânz, proprietara se încredinţă că totul era în regulă, că nimic nu se întâmplase într'o zi de absenţă şi prânzi cu mare poftă.

După masă, luă de braţ pe Filip şi merse cu el să se plimbe prin grădină.

— Dacă ai fi fost la Paris — începu ea după câţiva paşi într'o aleie umbrită — întârziam acolo o săptămână sau două. Am băgat de seamă cu prilejul acesta, numai privind magazinele, că m'am îmbătrânit de tot aci. Nu vreau să îmbătrânesc mai repede decât trebue şi să sperii pe noră-mea, dacă va fi să am una pe curând.

Simţi mişcând braţul lui Filip sub al ei.

— Mamă dragă, ai devenit zeflemistă, adică parisiană.

— De ce?... pentru că mă gândesc că sunt destul de tânără încă spre a fi o mamă mare activă şi că totuşi nu sunt destul de tânără ca să fiu mereu dădaca unui băiat care trebue să înceapă să se deprindă a fi un bărbat serios?

Filip luă mâna mamei sale şi o duse la buze.

— Nu te teme, sunt încă mititel.

Ea îl măsură de sus până jos:

— Eşti un colos. Eşti tocmai copt pentru îndrăgeală, pentru datorie. Dacă la înapoierea ta la Paris, nu-ţi găseşti o nevastă aşa cum o înţeleg eu, o fată bună şi frumoasă, o blondă, obicinuită cu munca, blândă ca să se potrivească capriciilor mele; dau un anunţ la mica publicitate şi când voiu găsi pe calea asta ceea ce-ţi trebue, atunci să faci bine să m'asculţi.

— Fete ca acelea la cari te gândeşti tu, nu răspund la anunţuri şi nu se lasă să fie anunţate.

— Foarte bine, dar atunci găseşte-le tu însuţi.

Apoi, după o clipă de tăcere:

— E cam mult de când n'am mai scris vechei mele prietene Jeanne. Vreau să-i dau o lecţie, ca la rândul ei să ţi-o dea şi ea ţie. Pe dânsa cred c'ai s'o asculţi mai bine.

— Asta să n'o faci mamă! — protestă Filip, desprinzându-şi braţul.

— Nu cumva îţi închipui că d-na de Gremilly păstrează atâta ură căsătoriei, încât să n'o îngăduie la alţii?

— Nu, nu cred asta.

— Bănueşti atunci că nu te iubeşte?

Filip se uită la mă-sa mirat, aproape îngrozit.

Ea însă insistă să aibă un răspuns.

— Ai aerul că te îndoieşti de afecţia ei...

— De loc, nu mă îndoiesc!

— Ei bine, Jeanne îţi va dovedi prietenia ei însurându-te. Dacă ne stai împotrivă, mă faci să crez, strengarule, că ai o legătură inavuabilă şi greu de desfăcut.

Filip tăcea, mergând gânditor pe o alee de tei. Nu mai îndrăznea să protesteze şi muma sa se ferea să'l trezească din atitudinea lui melancolică. Mărturisindu-i dorinţa de a scrie d-nei de Gremilly ştia bine că are să'l nemulţumească, că are să'l aducă pe nesimţite la idea de a intra în luptă împotriva Jeannei şi se bucura că'l provoacă şi că-i procură nemulţumiri. Adevăratele mume au cruzimile lor. E cochetăria femenină a iubirii lor.

Pretextând că are de luat unele dispoziţiuni gospodăreşti, plecă brusc lăsându-l în grădină Filip vru să meargă şi el.

— Nu, nu, îi zise ea depărtându-se, gândeşte-te la ce ţi-am spus. N'am nevoie de o cârjă a bătrâneţii. Ah! dacă aş fi avut o fată! M'ar fi aşteptat în odaia mea şi aş fi bine cuvântat-o înainte de a mă culca, în fiecare seară.

Câte-va haiuri

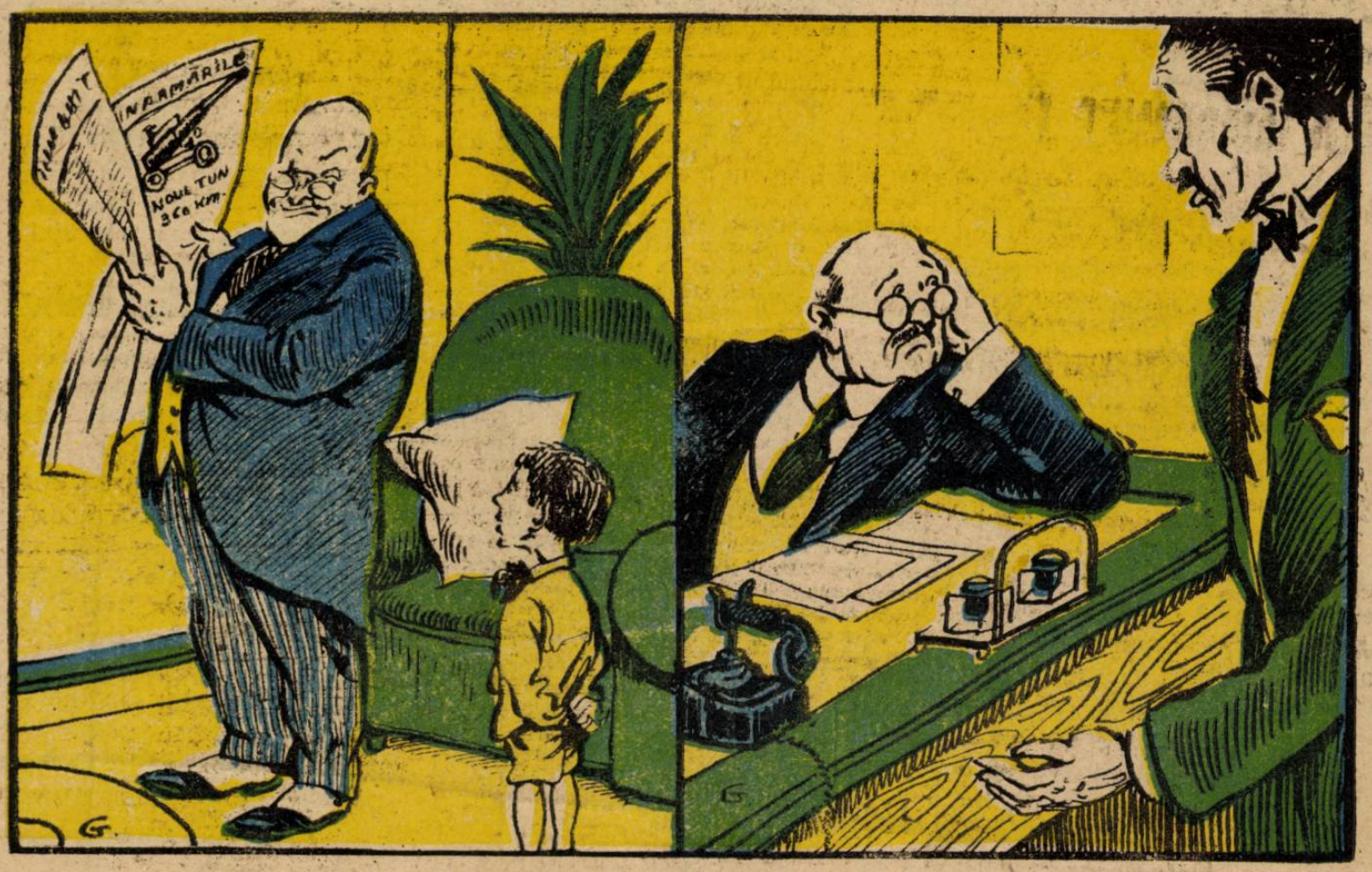

— Cum, papa iar se fabrică tunuri? Eu credeam că nu se mai ţine decât conferinţe.

— Da, tunurile sunt pentru conferinţe cu proecţiuni.

— Sunt necăjit! Caut un casier!
— Par'că ieri găsiseşi unul!
— Păi tocmai pe acela îl caut!....

Filip rămase încă mult acolo sub mângâierea acestei calde şi frumoase seri de vară, plină pentru el de miresme nedesluşite. Iubirea mamei lui îi pătrundea dulce în suflet.

Înainte de a se pune să scrie prietenului său Moncamp. Nu-i cerea poveţe; aşa fuseseră înţeleşi; îl ruga numai să-i dea ştiri despre d-na de Gremilly şi despre nepoata ei, cerându-i cu insistenţă să nu-i ascundă nimic.

George Moncamp îi răspunse:

„Amice dragă, n'am aşteptat scrisoarea ta, ca să mă prezint de mai multe ori la d-na de Gremilly. Câte-va zile am găsit uşa închisă. Nu primea. Acum uşa s'a deschis, dar ziua de recepţii s'a şters din calendar. Vara a împrăştiat prietenii şi pe semne veneam la epoca de plimbare căci mi se răspundea că stăpânele ieşiseră, dar tocmai pe când eram gata deunăzi să depun a patra sau a cincea cartă de vizită, o trăsură s'a oprit la scară şi d-na de Gremilly cu d-ra Louise dându-se jos, m'au zărit cu o graţie desăvârşită să intru. Îţi vorbesc sincer, poţi fi liniştit, aci nu se turbură nimeni de absenţa ta. D-na de Gremilly m'a întrebat cea d'întâi de tine şi s'a interesat de data întoarcerii tale. Faţă de nepoată-sa (înţelegi însemnătatea acestui amănunt) s'a explicat asupra chestiunii misiunii tale la Haïti. In vremea aceasta, d-ra Louise surâdea mătuşii părând că aprobă ceea ce spunea. Dacă n'aş fi confidentul tău, dacă n'aş şti ceia ce s'a petrecut deunăzi seară în seară, aş putea să jur că nu mai e pentru tine în casa aceasta de elită, decât o mare şi sinceră amiciţie.

Îmi ascundeau ceva? Se temeau să nu le spionez? Voiau să mă dejoace? Erau înţelese?... Au fost de nepătruns şi totuşi de o sinceritate care mă uimea.

Amicul meu, amicul meu drag, aceste două femei sunt sublime!

O clipă am crezut că am să pot prinde un fir luminos: d-na de Gremilly s'a scuzat că a închis uşa prietenilor celor mai buni. „Louise mi-a spus ea — a avut friguri câte-va zile şi eu însumi eram obosită. Acum însă Louise e vindecată şi eu odihnită. Poate să ne ducem zilele acestea la Trouville". M'am uitat la Louise, surâdea mătuşii sale. Am crezut că observ atunci o paloare pe obrajii ei, dar paloarea aceasta era fără îndoială o iluzie a curiosităţii mele înşelate.

Iată, scumpule, raportul exact pe care mi'l ceri. Mă abţin dela orice comentariu. La drept vorbind, ce să comentezi? Sunt şi azi (fără să ştiu nimic din ceia ce a putut să se petreacă între mătuşă şi nepoată) de aceiaş părere care am avut-o la început. Ceia ce ţi se ascunde, n'are nimic îngrijitor pentru tine. Furtuna poate să agite apele cele mai liniştite şi mai limpezi, dar nu le turbură multă vreme. Adu-ţi aminte cum, după furtună, vedeam totdeauna adâncimea albastră a lacului Leman.

Când te înapoiezi? Dacă aş fi aflat ştiri proaste, ţi le aduceam eu însumi acolo. Să nu cumva să le bănueşti şi pe acestea, căci dacă ai putea crede că n'am văzut bine, atunci nu-ţi rămâne decât să vii singur să vezi cum stau lucrurile. Dacă aci se ascunde vre-o suferinţă, îţi doresc să suferi şi tu în chipul acesta. N'ai să ai atunci nevoie de consolare şi m'ai face să te iubesc de zece ori mai mult, de s'ar putea.

Al tău
George Moncamp".

Scrisoarea aceasta a lui George nu prea mulţumi pe Filip.

Intenţia lui George, acest tânăr diplomat din instinct, mult mai fin decât diplomatul de profesiune d. Brazier, poate că nici nu era de altfel ca să'l mulţumească pe Filip. Acesta nu văzu limpede în toată scrisoarea decât un fapt, acela că Louise, după însuşi mărturisirea d-nei de Gremilly fusese bolnavă, că prietenul lui o găsise cu o rămăşiţă de paloare în obraz şi că Jeanne avea un aspect liniştit şi triumfător.

(Va urma)

NOUILE PREMII FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
— Pe luna Aprilie 1924 —
CUPON No. 1.

VIZITAŢI
Cinema „VLAICU"
RULEAZA:
Filmele cele mai frumoase şi instructive

ANUL XL. — No. 15 | 2 lei exemplarul | Duminică 13 Aprilie 1924

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. În străinătate pe un an 200 lei.

PARICIDUL

(VEZI EXPLICAȚIA IN TEXT)

Scriitorii și artiștii sunt astăzi parias în societate

In zilele de stricăciune ale Veneției și Florenței, s'a plăsmuit monumentele nepieritoare ale Renașterii. Nici odată artele n'au înflorit mai cu strălucire ca atunci.

Atâta glorie a putut să dea lumii și tuturor vremurilor epoca de sânge și desfrâu a Italiei medievale.

Și astăzi pecinginea răului se întinde grabnică și nimicitoare peste oameni, întunecând faptele civilizației, întristând sufletele celor mai buni.

Astăzi însă s'au cocoțat în vârful piramidei sociale, afară de rare inteligenți superioare, ce se țin cu multă trudă acolo, sumedenii de creațiuni postbelice, oameni îmbogățiți pe neașteptate din câștiguri repezi și neîngăduite.

Singurii năpăstuiți ai vremii par să fie scriitorii și artiștii, cari au ajuns adevărați parias ai societății, când ei ar trebui să fie pârghia cârmace și lăuritoare a țării.

Disprețuiți pentru crima de-a fi intelectuali, ostracismul îi lovește fără cruțare, osândă pornită din lagărul celor ce nu-i înțeleg.

Scriitorii și artiștii n'au avut tăria să înfrunte răul și, afară de rare excepțiuni, s'au înjugat fără murmur la carul îmbogățiților din războiu, împodobind decorul unei fațade, ale cărei coloane interioare nu se prea sprijinesc pe temelii sigure.

Stricăciunea zilelor noastre i-a atras și pe ei în vârtejul amețitor, astfel că ei nu văd perspectiva largă a tabloului — pentru că trăiesc în cuprinsul lui — ca să'l poată zugrăvi cu sinceritate.

Satira lui Juneval, elocvența unor retori biciuitori și sarcasmul lui Erasm, — iată cele ce ne lipsesc în ziua de azi.

Dar să nu se uite că e mare păcatul celor ce au pregătit nebunia de azi, și oamenii prea mici în fața marilor zile ce trăim. Răstignirea inteligenții pe crucea desfrâului general e o crimă, ale cărei urmări nu vor întârzia să se arate.

Intelectualii sunt creerul social al națiunii. Dacă aceștia sufăr, întreg organismul e în suferință și el.

Să sperăm însă că durerea profundă și chinul îndelung răbdat de ei, — le va cenătui sufletele în așa chip ca îndreptarea să vină tot pe calea lor.

Scriitorii și artiștii sunt astăzi parias umili ai societății din propria lor vină.

Ca mâne, vor înțelege, poate, că răspundere mare apasă pe conștiința lor, și atunci vor purcede, cu energie, la înnălțarea culturală a neamului pentru ca, de pe urma unei generații jertfite, să iasă la lumină o generație de oameni robuști și de voinți lapidare întru înfăptuirea marilor țeluri ale civilizației românești.

Multe rele se vor isprăvi atunci, iar țara noastră va putea porni cu încredere spre înfăptuirea destinului glorios al neamului românesc.

L. I.

Paiața

Era epoca moșilor, și o învălmășală imensă de oameni să răspândea, să 'nșerpuia, să ciocnea, să 'mprăștia, ca să se întâlnească iar pe șoseaua largă, murdară, învăluită într'un nor de praf și într'o duhoare năbușitoare. Toate miresmele neplăcute de untdelemn rânced în care fierbeau gogoși, de cărnuri suspecte fripte la grătar, se amestecau cu mirosul murdăriei animalelor, și cu acela al unui popor înăbușit care doar la zile mari se gătește : adică să pomădează, după o spălătură sumară, cu pomadă proastă de trandafiri, și se împodobește cu busuioc.

Totul întocmea o atmosferă specială și în acel loc într'o mulțime de barace își expuneau negustorii mărfurile. Câte un rând întreg de prăvălioare unde lipovenii cu cămășile verzi și roșii vindeau turtă dulce cu migdale. Apoi prăvăliile cu jucării, de calitate proastă, care de care mai caraghioase și ca umpleau de admirație ochii căscați ai copiilor. Barace de fotografii a la minut unde ieși totdeauna, ori cu falca umflată, ori ofticos ; barăci de stămburi, olărie, coșuri, lemnărie, bijuterii false, pirogravuri cu desemnuri naționale, etc. etc.

De o parte se afla tot ce poate dăsfăta poporul : tragerea la semn, loteriile, menagerii, călușei, birturi unde se mănâncă sarmale și mititei, și unde se bea vârtos ! Toate astea în sgomotul asurzitor al unui taraf de lăutar, cari cântau romanțe sentimentale, ori arii naționale. Berăriile atrăgeau mult public. Localuri unde pe o mică scenă femei păcătoase, vopsite și gătite cu haine sclipitoare, cântau cu vocea falsă și răgușită : făcând gesgesturi nepotrivite, și adesea ori obscene, în așa zisul lor dans.

Mulți socoteau să-și asigure bani albi pentru zile negre în acele zile de târg ; și mulți să mai răsufle, să mai uite de necazuri, înecându-le în paharele cu vin ! Și unii, și alții, se întâlneau, se priveau, se lăsau să-i ducă curentul ce ca o vrajă îi făcea să trăiască clipe scurte, sgomotoase, înșelătoare, într'o viață care amesteca laolaltă pentru scurt timp toate fețele omenești. Tot felul de oameni se atingeau unii de alții într'o frăție trecătoare. Toți urmăreau aceiași himeră : plăcerea ! Printre acei care atrăgeau mai mult pe căutătorii de clipe de fericire erau saltimbancii, actorii de circ, făcătorii de minuni, cum zic cei din popor. Paiațele, sulemenite și îmbrăcate în haine murdare dar vopsite în culori țipătoare, trăncăneau, strigând, dând din mâini, făcând glume ordinare, care stârneau râsul gurăcăștilor.

Pe astfel de succese se bizuiau actorii de bâlci ca să ia cât mai mulți bani dela mulțmea prostănacă. Impins de curent mă lăsam să mă ducă unde s'o nimeri. Totul mă interesa, poporul cu gusturile lui copilărești, tipuri pe care le întâlneam, mizeriile care și ele își daseră întâlnire în acel loc în care sperau că 'n schimbul dăsvăluirei ororilor lor, să ajungă la un câștig mulțumitor.

La moși este locul unde se văd toate mizeriile omenești, fizice natural, căci în ce privește celelalte vai, cine oare poate ceti în sufletul omului ?...

Uneori se oglindesc pe fața omenească chinurile sufletești, chiar pe acelea vopsite ca de pildă ale paiaței de care dădui cu ochii ! In fața unui cort făcut dintr'o pânză groasă, noroioasă, cârpită cu petice mari, la intrarea căruia erau vopsite, pe sdreanța care masca intrarea, câteva figuri monstruoase, — sta rezemat un om slab, bătrân, cu fața schimonosită de păcătoșenia vieței, zugrăvită cu alb, roșu și alte desene ciudate, ca toate paiațele, cu un tricou rupt care-i acoperea trupul. Tricoul prea larg pentru corpuri dășirat, era cusut cu fâșii roșii și galbene, care fusesără pe vremuri împodobite cu fluturi de aur, și pe care ici colea dacă mai lucea câte un fluturaș sclipitor. In sgomotul asurzitor, în acea deslănțuire de putere de viață, în acea veselie brutală, paiața rezemată de stâlpul baracei sta mută ! Nici o glumă, nici o chemare, nici un gest ! Tristă, resemnată, părea că privește acel furnicar care mișuna în jururi ca visul unei vieți mistuitoare de pasiuni, dorințe și plăceri. La ce bun, să-i mai cheme, să-i mai atâțe ; nu era el o umbră pierdută printre alte umbre ? !... Cugetai că acel nenorocit abdicase, și ca un balon care se desumflă, se lasă fleșcăit spre pământ !

...Totuși intrai de curiozitate în acea baracă aproape mortuară. Înăuntru era întinsă dela un capăt la altul o sârmă groasă lângă care aștepta o fată tânără (desigur fiica paiaței) ultima expresie a mizeriei, de o slăbiciune fantomală, cu fața ca de ceară pe obrajii căreia se aflau două pete roșii de suliman. Buzele erau roșite cu vopseaua care nu acoperea însă un cearcăn vânăt pe margine. Ochii mari și frumoși mai păs-

trau încă o expresie de candoare. Trupul care părea că o sune ca un schelet când s'o mişca e acoperit de o rochie verde cusută cu argint să ridică de pe scaun într'un gest obosit, şi se îndreptă spre sârmă, apoi cu mişcări maşinale, se sui pe firul de fier, şi cu un evantail mic în mână, începu să alunece cu gesturi graţioase. Totul era factice, şi surâsul îngheţat pe buzele-i vinete şi graţiile trupului suferind, şi uşurinţa cu care aluneca pe acel drum primejdios, ascunzând ochilor nepăsători patima acelui trup şi acelui suflet chinuit! Şi m'am gândit eşind din acel cuib de durere la acei care alunecă pe sârma vieţei, înţepenindu-şi trupul dureros şi sufletul îndurerat, punând pe faţă masca surâsului convenţional, ca să alunece înainte tot înainte, pe firul vieţei, nevrând ca spectatorii din jurul lor să-i compătimească !... Şi acea paiaţă dela intrarea barăcei, nu era oare imaginea acelora care după ce au desfătat publicul, după ce au minunat pe atâţia cu scamatoria cuvintelor lor, cu farmecul cu care i-a dotat natura, după ce s'au îmbrăcat în hainele sclipitoare ale gloriei, după ce au fost înfiaţi şi răsfăţaţi de mulţime, sunt lăsaţi pradă uitării, mizeriei şi morţei, în ziua când nu mai pot încânta pe acei copii ingraţi numiţi oameni ! ?

Eufrosina Pallă

Te aştept, dulce primăvară

...„Te aştept de atâta vreme, şi tu îmi vii, mult aşteptată, dulce, iubită, cântată primăvară !... De un an încheiat, aşa de lung şi nesfârşit,... de când abia dusă te aştept, şi îndelungă, tristă, nostalgică aşteptare, am suferit !...

Ţi-anunţi venirea... cu limpezi aripi de lumină, cu ceruri dulci şi calde, prin geamuri aşternându-le, în solitarul şi recele meu cuib de-o iarnă întreagă, rispind din nopţile lungi triste, pustii şi reci, troianul de gânduri de până acum...

Vino dară, dulce, nespus de dornic aşteptată primăvară, dă-mi zâmbetul luminei tale strălucitoare, dă-mi limpezi, nesfârşite talazuri de lumini desfătătoare, dă-mi zilele tale lungi, frumoase, scăldate în băi de prielnice lumini,... crângurile tale verzi, veşnic de tine întinerite, tainicile bolţi de ramuri pe unde să-mi plimb visurile, unde de atâtea ori de toate cele din lume uitat'am, ca să te am mai mult cu mine, şi te-am slăvit, nepreţuită amantă de unică fericire a vieţei mele !...

Şi nopţile tale ! Ce limpezi văd nopţile tale târzii, date 'n vară, cu lună plină, când culcat în pridvorul casei mele, nu pot să dorm de cântecul romantios al pitpalacului, care-şi varsă cascada cristalină a înduioşătoarelor lui melodii ce nu mai contenesc...

Şi peste firea toată, vrăjită de solemna frumuseţe a acestor nopţi ale tale, se aşterne vecernia grelrilor. In serenada lor obscură şi monotonă, îmi depăn pe caerul minţei, gândurile cari mă farmecă prin lumina străvezie şi visătoare a lunei-pline, prin care aevea par'că le văd.

...Imi voi înstruna coardele inimei, se vor trezi în mine înduioşările sfinte, şi voi cânta iarăşi ; imnuri de slavă şi de nesfârşită iubire cânta-v'o-i ţie, cea mai frumoasă din iubirile mele,... şi din harul frumuseţilor tale mă voi împărtăşi, şi te voi iubi cum totdeauna atât de nespus iubitu-te-am, *cea mai frumoasă şi dulce din iubirile mele !*".

In *depărtarea-ta-de-lume*, unde numai cu tine sunt şi atât de fericit mă faci, atunci, în slava împărătească a paradisiacelor tale frumuseţi, şi cântate-voi, cu noi şi prospete cânturi, şi te voi iubi, *„cea mai frumoasă şi dulce din iubirile mele !"*...

In tăinuitele şi desfătătoarele tale crânguri şi lunci stareţ sihăstriei şi nopţile tale atât de frumoase ca de „început de lume", sta-v'o-i ; priveghie de sfântă adorare voi face, ca de atâtea ori din anii vieţei mele, închinaţi dumnezeeştlor tale frumuseţi.

Luna nopţilor tale, poduri de argint aşternând ascunselor cărări de crânguri şi de lunci, bălţi de argint pe răcoroase eleştee, cer spuzit de stele pe care să-l prveşti viaţa întreaga fădă să te poţi sătura, odihnă gândurilor, farmec vieţei,... linişte, pace şi reverie,... *„şi te voi iubi, cea mai frumoasă şi dulce din iubirile mele !"*

...Vino dară, dulce primăvară, curmă-mi aşteptarea aşteptărilor tale, desfătează-mi viaţa ce ţi se închină, amantul de totdeauna, acelaş, îţi voi rămâne.

Din sfânta fericire ce reverşi în fiinţa-mi, sfinţindu-mi viaţa, îmnuri ţi-oi cânta, precum cântat'am de a-de atâtea ori de câte ori mi-ai venit,... şi te voi iubi, *„cea mai frumoasă şi dulce din iubirile mele !"*

Petra T. Gâdei

BASARABIEI

— Cu prilejul aniversării a 6 ani de la unire —

Pe tronul pângărit de sânge,
'Azi, Ţarul Roşu se ridică.
Purtând în mână sceptrul morţii,
Cutează lumii 'ntregi să zică :

Că ţara dintre Prut şi Nistru,
Tu, Basarabie iubită,
'Ai fost a lor, ruptă din trupul
Impărăţiei moscovită...

N'ajunse veacul de durere
Şi chin cât ai răbdat sub cnut !
'Acum ar vrea să'ntindă „raiul
Cel „bolşevic" până la Prut.

Ei sunt ca fiarele flămânde,
Li-e dor de satele-ţi bogate.
Ar vrea să-ţi prade tot avutul
Şi rodul holdei 'mbelşugate.

Şi fiicele să-ţi necinstească.
Să fie ale lor mirese
Şi iar în vatra strămoşească,
Din nou, amarul să-l reverse.

. . . . . .

Tu, soră scumpă, nu te teme
De ce vecinii răi vor spune,
Căci graiul, portu-ţi românesc
Sunt mărturii din vremi străbune !

Şi „Valul lui Traian" e martor !
Arată-l Ruşilor duşmani.
Acolo, au străjuit strămoşii
Viteji legionari romani. —

Ia-l pe Muscal, şi du-l să vadă
Dela Hotin şi pân'la Mare,
Cetăţi, pe unde s'au luptat
'Arcaşii lui Ştefan-cel-Mare.

Şi la Chilia du-l, şi-acolo,
Vorbeşte-i de-a lui Ţepeş „ţeapă".
De-ar învia azi Voievodul,
Le-ar da el, şi pământ şi apă !

Şi cronici colbuite, scrise
Cu slovă veche — slavonească —
Tu adu-i, ca să se încreadă
Şi adevărul să-l citească !

Şi codrii tăi bătrâni să'ntrebe.
Câmpii şi ape... şi morminte...
...Şi morţii s'ar scula să spună
A cui ai fost tu mai 'nainte !

Şi, dacă încă nu se'ncrede,
Şi vrea din nou să te robească.
Tu buciumă... şi fraţii tăi
Toată oştirea românească

Ne-om strânge toţi ! Şi suntem mulţi
Români „d'un sânge şi de-o lege"
Spre Tisa, Dunăre şi Mare...
Şi Ferdinand I ni-i rege !

Din piepturi oţelite 'n lupte,
La Nistru, vom zidi zăgaz
Ce, nici-odată nu-l va trece
Al balşevicilor talaz.

Suntem deprinşi cu grele vremuri,
Ne-am oţelit la Mărăşeşti.
Mu te lăsăm pe mâini streine !
Deacum,
Pe veci a noastră eşti !

I. C. Petrescu
Invăţător Slănic-Prahova

Educaţia fizică

Şcoala ritmică a lui Dalcroze

Când eram student la Geneva întâlneam prin cafenele, pe stradă, pe un domn care fără să vrei te atrăgea prin exteriorul lui şi nu-l puteai uita că l'ai văzut odată. Purta vecinic un joben fără lustru, ca un fel de *clac*, peste o claie de păr, avea un barbişon negru şi o privire foarte vioaie. In curând am ştiut că era profesorul de muzică Jacques Dalcroze şi nu de mult îi se jucase o operă muzicală care n'avusese succes şi că este un original. Aceasta era între 1899—1900.

De atunci am auzit mult vorbindu-se de Jacques Dalcroze dar nu ca de un profesor de muzică sau un compozitor muzical, dar ca de autorul unui nou sistem de gimnastică: *gimnastica ritmică*.

E drept că încă de pe vremea când J. Dalcroze era la Geneva el publicase o serie de cântece „*Rondes enfantines*" în care voia să arate unirea care ar fi între ritmul muzical şi ritmul mişcărei, dar de aci şi până la un sistem de gimnastică era departe. Şi totuşi originalul profesor de muzică de la Geneva a creat un sistem de gimnastică şi posedă astăzi la *Hellerau* în apropiere de Drezda un institut special pentru învăţătura acestui sistem, în care se adună anual sute de elevi şi eleve din întreaga lume. Sistemul este cunoscut în tot universul ca *sistemul lui Dalcroze* şi el are mulţi adepţi. Cum s'a desvoltat sistemul său?

Profesorul de muzică Dalcroze a observat că elevii clasei sale mai repede îşi fixează în memorie o melodie şi ritmul ei dacă însoţesc cântarea cu mişcarea mâinei. Dar unii din copiii chiar bătând tactul cu mâna nu puteau prinde melodia. Atunci profesorul le-a spus: Umblaţi dacă vreţi, dar cântaţi! Şi în loc ca copiii să bată tactul, ei făceau câte un pas la fiecare sunet. Mişcarea musculară transmite conştiinţa ritmului muzical întregului corp şi copilul slăbit, anemiat, execută aceea ce urechia lui pricepea cu greu.

Dela această constatare a pornit sistema lui, care se reduce în crearea unui aşa zis alfabet al mişcărei, în virtutea căreia pentru mâini rămâne mişcările bătăiei tactului iar pentru picioare executarea ritmului.

Gimnastica ritmică ar fi după însăşi autorul ei educatoarea acelor capacităţi nevăzute care dirijează acţiunea reciprocă dintre suflet şi corp şi care ne permite să manifestăm în afară ceea ce este în noui înşi-ne. Tot ce este în om, ori câtă valoare ar avea, numai atunci are o valoare vitală când se manifestă în afară. E clar din cele spuse cât de importantă este educaţia acestor capacităţi de manifestare şi cât trebue ea să fie supusă ordinei şi autoconducerei.

Bine înţeles într'un articol de revistă nu se poate expune toată sistema foarte complicată a lui Dalcroze, dar despre ea era nevoie să se vorbească într'o revistă pentru tineret, astăzi când se vorbeşte aşa de mult de educaţie fizică a tineretului.

Dr. I. D.

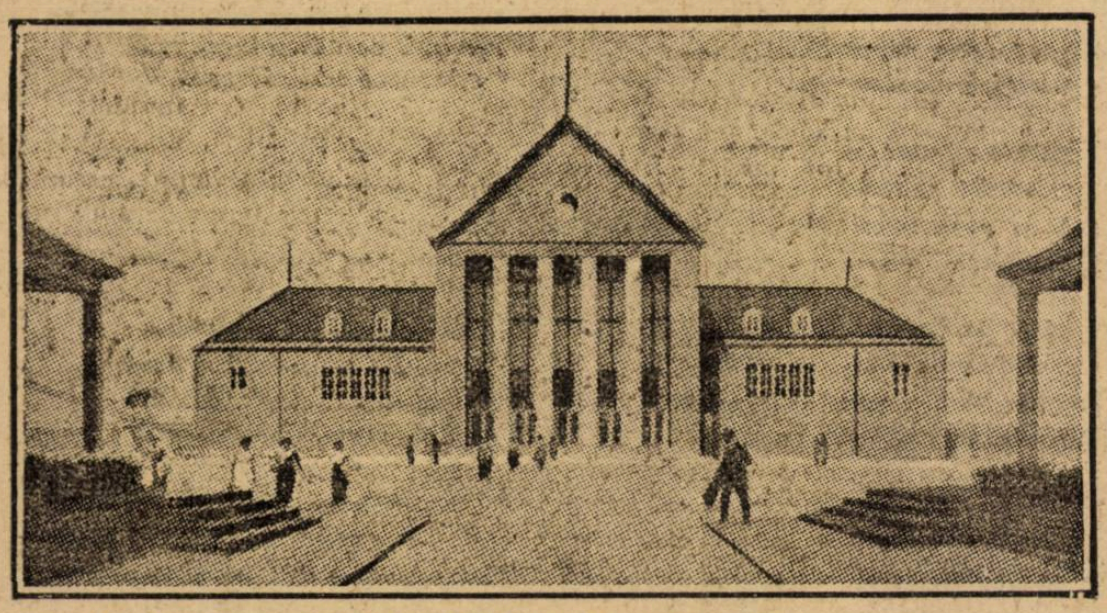

Şcoala de gimnastică de la Hellerau (lângă Dresda) a prof. Dalcroze.

FILATELIA

Noui Premii filatelice

Pentru luna Aprilie, cititorii noştri, cari ne vor trimite toate cupoanele prevăzute în fiecare număr din această lună, vor concura la 10 premii însemnate filatelice, — cuprinzând fiecare din ele un lot de 50 diferite alese.

Rezultatul premiilor îl vom anunţa cititorilor în numărul din luna Iunie. Cupoanele ni se vor trimite cel mai târziu până la 10 Iunie. Cele sosite peste această dată nu vor mai fi valabile la tragerea premiilor.

*

Mărcile speciale ale jocurilor olimpice dela Paris vor fi puse în vânzare în birourile poştelor, cu începere dela 1 Aprilie.

Deocamdată nu vor fi puse la dispoziţia publicului decât mărcile de 10 şi 25 centime.

Cele de 30 şi 50 centime vor fi puse în vânzare ulterior.

Speranţa noastră

Am bătut atâta vreme la portiţa unei inimi
Şi în tremur ca de friguri lângă ea am aşteptat,
Dar se vede că acolo nu e sufletul ce poate
Să 'nţeleagă suferinţa unui om îngândurat,

Glasul meu ca rugăciunea, ce-o 'nalţă în faţa Sfintei,
S'a pierdut fără să aibă un ecou cât de uşor
Şi cum greu e ca din stâncă să scoţi sunete frumoase
Am plecat lăsând portiţa ferecată cu zăvor.

Ar fi sigur o minune ca în zilele de-acuma
Să găseşti un om ca tine iertător, supus şi drept
Şi-ar fi fost o neghiobie ca să tremur înainte
Cu privirea rătăcită şi bătăi de foc în piept.

Am lăsat ciocănitura pentru vremuri mai senine,
Căci aşa e scris, se vede, ca trăind mereu să speri;
Dacă azi a fost furtună şi cumplită vijelie,
Mâini aceaşi soartă oarbă îţi va rezerva plăceri.

Speră'n linişte şi pace, spune neted la scriptură,
Pentru cei ce cred întrânsa şi'n înţelepciunea sa,
Iar cum eu sunt credincios ul în preceptele frumoase,
Ce păcat ar fi pe mine sfatul ei de n'aş urma.

Bine, rău, pe lume 's toate: pentru noi au luat fiinţă.
Legea legilor din lume nu ţi-e dat ca tu s'o strici:
La 'nălţmea eteree cu sclipiri de mândri aştri
Nu se poate ca s'ajungă moşoroiul de furnici.

Cascabello

IN PĂDURE

de LEONTIN ILIESCU

Superbe dimineţi de-April!...
In luminişul din pădure
Eu le-am trăit ca un copil
Ce încă n'a'nvăţat să'ndure.
Sglobii sburau printre stejari
In vraja razelor de soare
Albaştri fluturi mici şi mari
Cu freamăt lin din aripioare,
Visa idile'n crâng Virgil
Şi triluri de privighetoare,
Iar eu visam ca un copil
In iarba cu mărgăritare
Prin ramuri soarele 'mpletia
O horbotă de raze blonde
Şi gloria-i se'mpraştia
In stol de visuri vagabonde.
Pădurea — sanctuar păgân,
Cu uriaşe colonade —
Şi dorul, singurul stăpân,
Se'mbrăţişau printre Dryade.

. . . . . .

Era un vis de rugăciune,
Cu ramuri — braţe către cer —
Cântau privighetori nebune
Un imn visat de Meyerbeer...
Zefir se furişa alene
Spunând poveşti din Theocrit...
Iar eu, cum stam cu ochii 'n gene
Păream un schimnic aiurit.
Târziu de tot, înspre amiază,
Plecai senin, privind în sus
Înţelegeam sublima rază
Din ochii blândului Isus.

Şezătoarea

— Din piesa de teatru „Făt-Frumos“ —

Nimic nu poate fi mai frumos de cât poezia românească, poezia ţărei tale. Ai culeş'o în zile fericite pe pajişti şi în păduri; ai privit'o de pe dealurile şi munţii românești. Ai adunat'o din nopţile de basm ce se coborau peste satul adormit ca să străjuească tinereţea şi dragostea ta cu lumina lunei, cu razele stelelor, cu freamătul frunezlor, cu vre-o doină de fluer, îndepărtată... Cortina actului al treilea din Fătfrumos, ridi cată, desvălue decorul unei asemenea nopţi.

— Ce este mai frumos pe lume? a întrebat Aghiuţă pe tovarăşi lui Fătfrumos adunaţi în jurul focului şi:

FLOREA:

Ce'i mai frumos pe lume'?
Păi vezi tu rând pe rând?
Ţăranul le cam are pe toate
'n piept şi 'n gând

AGHIUŢA:

Le are, dar ce cântă
românu mai cu dor?
Ce cântec dela ţară
e mai mângâetor?
Aduce'ţi-v'aminte câte-un
crâmpei de cântec?
Seurt ca o sărutare şi lung
ca un descântec

GRAUR:

Nimic nu te mângae
ca dragostea, nimic...

FLOREA: *Dar tot ca le frământă.*

GRAUR:

Ce-ţi pasă eşti voinic.
Ah, cum răsună doina iubirilor la noi
Luminător şi jalnic. Ia ascultaţi şi voi

Foaie verde de răsură,
Puiculiţă, floare'n gură
Cu ochi negri ca neghina,
Gura dulce ca smochina

. . . . . .

Te cunosc când treci pârâul
Că te strânge bine brâul...

Şi doina, după ce arată farmecele iubitei, urmează cu tristeţea ce, în deobşte, se jelueşte în doinele noastre, din cari, autorul a culeş spiritul versurilor sale:

Mândro, dragostele noastre
Au rămas pustii pe coaste.

. . . . . .

Eu strig, mândra nu m'aude

. . . . . .

Eu strig, mândra mea-i departe.

Iată însă că Licurici, d-l Manu, spune şi el o poveste de dragoste o dăm în întregime căci publicul a consacrat'o cu aplauze smulse de verva glumeaţă a versurilor, întrunită cu splendida interpretare a artistului.

Frunză'n prun frunză sub prun
Apăi eu sunt băiat bun,
Licurici pui de păun,
Din ţara cu vinul bun
Cu cireşile pietroase
Şi cu puicile frumoase
Foaie verde de mohor,
M'a pus dracu să mă'nsor
Da nevastă ca a mea
Nu mai are nimenea:
Fuge-afară
Foc şi pară,
In ogradă
Stă de sfadă
'n bătătură
Face gură,
Vrea în tindă
Să mă prindă,
In poiată
Să mă bata,
Intră'n casă
Mânioasă.
Şi'mi zice să'i zic frumoasă.
D'apoi foaie d'avrămeasă
Mi-am găsit altă mireasă
De la noi a opta casă.
Mi-am găsit o ibovnică,
Ocheşică, subţirică,
Legănată, alintată
Da păcat că'i măritată.
Trandafir în patru creste,
Dulce'i gura la neveste,
Dulce e atunci când este.
Da' nevasta altuia
Tu-o iubeşti şi el ţi-o ia.
Foaie verde sălcioară
Mi-a trimes vorbă'ntr'o seară
Că bărbat'său a plecat
Pentr'o noapte într'alt sat
Şi că să mă duc la ea
Că m'aşteaptă gurița,
Şi m'aşteaptă doniţa
Cu vin roşu îndulcit,
Şi m'aşteaptă-un purcel fript.
D'apoi, Doamne, ce-am păţit!
Vai de mine, ce-am ajuns
Să iubesc pe sub ascuns
N'am luat seama la pârleaz
C'avea măsa-un câine breaz
Ce te rupe de obraz.
Nu intrai în casă bine
Peste mine, cine vine?
Cine pică nepoftit?
Ia, bărbatul necăjit.
Când era gura mai dulce
Pe bărbat dracu'l aduce
Eu, cu: Ce mai faci, vecine?
Dânsu: Da' ce caţi la mine?
Eu, că'i tunsă, ba că'i rasă,
El, ce cat la el în casă.
Eu să'mi iau cuşma din cui.
El, ce cat la masa lui?
Eu, De ce-ai fost într'alt sat?
El, ce cat la el în pat?
Eu, mă dau pe lângă prag
El, cu mâna pe ciomag.
Ce vrea oare?
Cum? Eu, care
O bătae n'am văzut
De când mama m'a făcut
Prin susai
Abia scăpai
Prin urzici
Tot cu băşici
Şar pârleazu
Scap obrazu,
Şar cărarea
Scap spinarea,
Dup'o glugă
Tinte fugă
Fugă, fugă,
Pân'acasă,
Era noaptea răcoroasă
Şi-era fuga sănătoasă.
Aoleu, oftat, oftat,
Toată noaptea-am tremurat
Că bărbatul m'a aflat
Că toţi câinii m'au lătrat
Pentru'un pic de sărutat.
D'apoi foaie de trei tei,
Hi, hi, hi, bordei, bordei,
Hi! hi! hi! pereţi, pereţi,
Uşa neichi-i descueţi,
Nevestică bătăuşe
Draga badelui brânduşe
Tot mai bine
'i lângă tine
Că tu dai sau zici că dai.
Da' ciomag în mână n'ai
Cum avea alde Mihai.
Şi-am încălecat p'o şea
Şi v'am spus povestea-aşa.

După povestea lui Licurici, voinicul Spulberă-vânt aminteşte de frumuseţea vitejiei :

Pârâiaşul din pădure
Curge negru ca de mure
Şi s'aude când şi când,
Vântul printre brazi bătând
Pe la miez de miez de noapte
Vântul trece printre şoapte
Vântul trece singur cuc
Peste inimi de haiduc
Inimă de frate
Peste inimi sângerate

Scena acestei şezători se termină cu duioasa doină spusă de Tei-Legănat.

In ori ce ţară de pe pământ te-ai afla şi oricât de fericit să fii acolo, este destul ca să auzi un cântec, o doină românească pentru ca ochii să-ţi umezească şi să te prindă dorul de adevărata fericire, de aceia de a fi în ţara ta, printre cei cari vorbesc ca tine, lângă locurile unde dorm ai tăi, şi unde ai vrea la sfârşitul vieţei să te odihneşti şi tu.

Noi românii când veneam la Teatrul Naţional nu ne aflam în România.

Am fost obişnuiţi de către atâtea direcţiuni anterioare, cu piese de teatru prin care se căuta să fim depărtaţi cât mai mult de ţara noastră şi de scena naţională.

Aceasta este cauza că fiecare vine la teatru cu spiritul preocupat de afaceri sau de gânduri cu totul străine piesei de teatru.

Publicul aşteaptă ceia-ce i-se va da ca să se distreze şi iată că i-se răscoleşte amintirile.

Foaie verde, trei cicori,
Ah ! îmi vine une-ori
Să mă sui pe-un deal cu flori
Aşa'mi vine când şi când
Să mă sui pe câte-un dâmb,
Şi-aşa'mi vine câte-odată
Să mă sui pe munţi de piatră
Să-mi văd ţărişoara toată,
Să-mi arunc privirea roată.
Prin mijlocul câmpului
La puţul porumbului.
Prin mijlocul codrului
La fântâna corbului
Colo'n zarea celor culmi
La gropana cu cinci ulmi,
La isvorul din zăvoiu
Unde cântă un mierloiu
Colo'n vale la fântână
Unde fete spală lână.
Foaie verde foi de dud
Vreau să văd şi să aud
Rândunea cu albă creastă
Care cântă la fereastră
Cuculeţ cu pană sură
Care cântă sus la şură
Păsărică cu cunună
Ce cântă seara pe lună
Amărâtă turturea
Care cântă pentru ea.
Grădina cu florile,
Iarna cu ninsorile,
Cerul cu eretele,
Horele cu fetele,
Câmpul şi cu miriştea
Nopţile cu liniştea...
Noi ne ducem în mormânt
Rămân toate pe pământ.

Bulfinski, Tei Legănat, care spune aceste versuri le face să vibreze în inima fiecărui român, cu emoţiunea care răscoleşte sufletul lui de oltean de pe malurile Amaradiei, unde se aude : Amărâta turturea care cântă pentru ea" şi, „rândunea cu albă creastă care cântă la fereastră".

Dela această şezătoare, amintindu-ne plecarea lui Făt frumos către Ileana, cu tot entuziasmul versurilor lui Furtună, însufleţite de maestrul Demetriade vom vorbi în numărul viitor de actul al patrulea.

Nikita Macedonski

Citiţi ziarul

Ştiinţelor şi Călătoriilor

Care apare în fiecare Marţi

NOUILE PREMII FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
— Pe luna Aprilie 1924 —
CUPON No. 2.

ŞARPELE

— Alegorie, după Rugues Delorme —

Desfătat de armonia
Şoptitoarelor păduri,
Işi plimba Adam soţia
Prin al lumii paradis,
Prin alee de răsuri,
Legănat ca într'un vis.
Dar, d'odată a străbătut
Prin văzduh un glas profan,
Vuet lung, fluer duşman :
E al Şarpelui salut !'
Şi 'ndreptă Adam privirea
Către Eva. Scăpăra
Văzul ei de licărirea
Vie-a veşnicei lumini.
Târând corpul printre spini,
Şarpele tot fluera.
Şi când Eva 'mpodobea
Cu flori corpul ei frumos,
Şarpele, care o vedea
Fluera tot duşmănos.

Necăjit că-l prigoneşte
Ne 'ncetat, fără de rost,
Adam iute îşi clădeşte
O colibă adăpost.
Şarpele crud derbedeu,
Fluieră mereu-mereu.
Puind creerii 'n mişcare
Adam ţese-un madrigal ;
Eva, cu dulce cântare
Ii răspunde 'n chip egal.

Amândoi, pe întrecute,
Prinşi de gând înflăcărat,
In estatice minute,
Imn iubirei au cântat.

Şi atunci când toată firea
De extazuri s'a cuprins ;
Imbătată când simţirea
Cu puternică vibrare
Orice suflet a învins,
Numai Şarpele, într'una,
Rece, crud, nesimţitor,
Şi acum ca 'n totdeauna,
Făr' de nici o 'nfiorare
Târând corpul pe cărarea
Neştiută tutulor ;
Numai şarpele duşman,
Pornind răcnetu-i profan,
Imbrâncit de 'nverşunarea
Unui gând distrugător.
Fluera îngrozitor
Şi poema şi cântarea.

Şi în misticul Eden,
Râniind batjocoritor.
Răsări 'n umanul gen,
Criticul ce căpătâi
Legă 'n şirul neplăcut,
Şi cu şarpele d'întâiu,
Pân' atunci necunoscut.

N. ŢINC

PARICIDUL

Nuvelă de **Guy de Maupassant**

(Vezi ilustraţia din pag. I)

Avocatul în apărarea lui susţinea că acuzatul era nebun. De-altminteri nu se putea explica altfel crima aceasta stranie ?

Intr'o zi se găsise printre trestii, lângă Chatoux, două cadavre înlănţuite, soţia şi bărbatul, doi mondeni cunoscuţi, bogaţi, nu tocmai tineri, căsătoriţi de abea de un an ; femeia mai fusese măritată odată, dar bărbatul ei dintâi murise de vre-o trei ani.

Nimeni nu le ştia inamici şi nici nu fuseseră jefuiţi. După toate probabilităţile li se zdrobiseră capetele cu un drug de fier înainte de a fi aruncaţi în râu.

Cercetările au rămas infructuoase. Marinarii interogaţi nu putură să dea nici un răspuns ; afacerea fu cât p'aci să fie clasată, când de-odată un tânăr dulgher, dintr'un sat vecin anume George Louis, zis „Burghezul" se constitui prizonier.

La toate întrebările răspundea doar.

— Cunoşteam pe bărbat de vre-o doi ani şi femeia de vre-o şase luni.

Veneau adesea la mine ca să le repar diferite mobile vechi.

Şi când îl întrebau :

— Pentru ce i-ai ucis ?

El răspundea cu încăpăţânare :

— I-am ucis, fiindcă am voit să-i ucid.

Niciodată nu voise să spună mai mult.

Omul acesta era fără îndoială, un copil din flori care fusese părăsit. Nu avea alt nume de cât acela de George Louis, dar fiindcă era foarte inteligent şi avea gusturi delicate, fusese poreclit „burghezul". Trecea drept un meşteşugar iscusit şi făcea chiar sculptură în lemn Se mai spunea de-asemenea că era un partizan exaltat al teoriilor comuniste şi nihiliste, mare cititor de romane senzaţionale, alegător influent şi bun orator la întrunirile de lucrători şi ţărani.

Avocatul susținea că era nebun.

Cum oare se putea admite ca să fi ucis pe cei mai buni clienți ai lui, oameni bogați și generoși cari îl făcuseră să câștige peste trei mii de franci în doi ani, după cum dovedeau registrele. O singură explicație se ivea: nebunia, ideia fixă a declasatului care se răzbună pe doi burghezi și avocatul făcu o aluzie îndemânatecă la porecla pe care i-o daduse satul.

„Nu trebue să-l condamnăm pe el ci comuna!" își încheiă el pledoaria.

Câteva murmure de aprobare se auziră în sală. Se simțea că pricina fusese câștigată de avocat.

Atunci președintele puse acuzatului întrebarea de rigoare:

— Ce ai de spus în apărarea d-tale?

Inculpatul se ridică în picioare. Era un bărbat scund cu niște ochi vii și senini. Vorbi tare pe un ton declamatoriu, dar atât de limpede în cât toate vorbele lui se auziră până în fundul sălei.

— Domnule președinte, deoarece nu vreau să mă duc într'o casă de nebuni și cum prefer chiar ghilotina, am să vă spun totul.

Am ucis pe acești doi oameni fiindcă erau părinții mei.

Ascultați-mă deci și judecați-mă.

O femeie a născut un copil și l'a dat undeva în gazdă la o doică. Femeia aceasta a ignorat veșnic în ce țară a dus complicea ei pe nefericitul copil, condamnat la mizeria eternă și la rușinea unei nașteri nelegitime, mai mult, — la moarte, de vreme ce a fost părăsit, de vreme ce doica ne mai primind leafa lunară ce i se cuvenea, putea cum se întâmpla adesea să-l lase să moară de foame.

Femeia care m'a alăptat a fost cinstită, mai femeie, mai mare, mai mamă de cât propria mea mamă. Ea m'a crescut. A făcut rău făcându-și datoria. E mai bine să lași să moară ființele acestea ticăloase care sunt lăsate în părăsire.

Am crescut, cu impresia vagă că eram dezonorat. Ceilalți copii îmi spuneau „bastardul". Ei nu știau ce înseamnă cuvântul acesta, auzit de unul din ei în casa părintească. Nici eu nu știam semnificarea acestui cuvânt dar îi simțeam sensul în adâncul inimei.

Un om insultat lovește; un om furat își ia bunul cu forța. Un om batjocorit, martirizat, ucide; un om pălmuit ucide, un om dezonorat ucide. Eu am fost mai furat, mai înșelat, mai martirizat, mai pălmuit moralmente decât toți aceia a căror mânie dv. înțelegeți s'o absolviți.

M'am răzbunat, și am ucis. Era dreptul meu legitim. Am luat viața lor fericită în schimbul vieții mele îngrozitoare pe care mi-au impus-o.

O să-mi spuneți că am fost un paricid. Oare oamenii aceștia pentru cari eram o povară, o pată de infamie, erau într'adevăr părinții mei? Ei au căutat o plăcere egoistă și în schimb au avut un copil pe care nu l-au prevăzut și m'au suprimat; de data asta, însă mi-a venit și mie rândul să-i suprim.

Cu toate astea eram gata să-i iubesc, — și asta nu de mult.

Acum doi ani, după cum v'am spus, tatăl meu a venit pentru prima oară în prăvălia mea. Nu bănuiam nimica. Mi-a comandat două mobile. Se interesase de mine, după cum am aflat mai târziu, de la preotul din sat.

Pe urmă a venit în repetate rânduri, îmi dădea de lucru și mă plătea bine. Nu bănuiam nimic, firește.

Anul acesta a adus și pe soția lui, pe mama. Când a intrat ea tremura atât de tare, în cât am crezut că e bolnavă de nervi. Ea nu-mi vorbi aproape de loc și când a plecat am crezut că e puțin cam țicnită.

Ea a revenit în luna următoare. De data asta era liniștită și stăpână pe ea. Am mai văzut-o încă de trei ori, fără să bănuiesc nimic; dar într'o zi iată că începe să-mi vorbească de viața mea, de copilăria și de părinții mei. I-am răspuns: „Părinții mei, doamnă, au fost niște ticăloși cari m'au părăsit". La auzul acestor cuvinte ea a căzut leșinată. M'am închipuit numai de cât că era mama, dar m'am prefăcut că nu bănuiesc nimic.

Cu toate astea am luat și eu la rândul meu informații pe socoteala lor. Am aflat că nu eram însurați de cât din Iulie trecut și că mama era văduvă de vre-o trei ani. Se svonise chiar că ambii soți se iubiseră încă de pe timpul primului bărbat, dar nu exista nici o probă. Eu eram însă dovada pe care ei voiseră s'o distrugă.

Într'o seară mama a venit din nou însoțită ca de obicei de bărbatul ei. Părea foarte mișcată. Apoi, cu câteva clipe înainte de a pleca ea mi-a zis:

— „Iți vreau binele, fiindcă pari un băiat de treabă și muncitor; probabil că te vei însura cândva, așa că vreau să te ajut să-ți alegi femeia care-ți va convine. Eu am fost măritată împotriva voinței mele și am suferit mult. Acuma sunt liberă, bogată, fără copii și stăpână pe averea mea. Iată zestrea d-tale".

Ea îmi întinse un plic mare pecetluit.

Am privit-o în tăcere câteva clipe, apoi i-am zis: „Ești mama mea!"

Ea se retrase câțiva pași și-și ascunse fruntea în mâini. Tata o sprijini și-mi strigă: „Ești nebun!"

Am răspuns: „De loc. Știu precis că sunteți părinții mei. Mărturisiți-o și vă făgăduies: că nu voi spune nimănui nimic".

Tata se mânia; îngrozit însă la gândul că scandalul evitat până aci putea să isbucnească îngână: „Ești o canalie, un nemernic; vrei să ne storci parale. Mai fă bine unor ticăloși de tagma d-tale!"

Mama zdrobită repetă într'una:

— Hai să plecăm, hai să plecăm".

Și după ce eșiră tata îmi strigă: Dacă o să mai repeți prăpăstii de astea voi da ordin să te aresteze; Nouă nu e frică de șantaj.

O tristeță grozavă m'a năpădit, o tristeță îmbinată cu mânie, ură și desgust. Într'un târziu am eșit din casă și am alergat de-alungul Senei ca să-i caut știind că acesta era drumul pe care trebuiau să meargă pentru ca să ajungă la gara Chatou.

In curând i-am ajuns; se înoptase de-abinelea. M'am furișat tipti în iarbă, astfel că nu m'au auzit. Mama plângea mereu. Tata spunea: „E vina ta". De ce ai vrut să-l vezi. Am fi putut să-i facem bine, fără să-l vedem. De vreme ce nu putem să-l recunoaștem, la ce slujeau vizitele astea periculoase?

Atunci m'am repezit la ei și am îngânat cu o voce rugătoare:

— „Vedeți că sunteți părinții mei. M'ați alungat odată, vreți să mă respingeți și acum?"

Atunci, tata a ridicat mâna asupra mea, v'o jur, domnule președinte v'o jur, pe tot ce am mai scump, pe onoarea, pe legea, pe Republică Mă lovit și cum l'am apucat de guler, mă amenințat cu revolverul.

N'am mai știut ce fac. Aveam compasul în buzunar și l'am izbit cu el cât am putut de tare.

Mama a început să strige cât o lua gura: „Ajutor, ajutor, ucigașul". Se vede că am omorât-o și pe ea. Eu știu ce am mai făcut atunci?

Apoi, când i-am văzut pe amândoi pe jos, i-am aruncat în Sena, fără să mai stau pe gânduri.

Asta e tot ce pot să vă spun și acum, judecați-mă.

Acuzatul se așeză. In fața acestei destăinuiri procesul a fost amânat pentru sesiunea viitoare. Dacă am fi jurați ce am face cu paricidul acesta?

Trad. de **Constantin A. I. Ghica**

Toți abonații revistelor „UNIBERSUL LITERAR" „VESELIA" și „ZIARUL ȘTIINȚELOR" participă la

MARILE PREMII

pe care Ziarul „UNIVERSUL" le oferă cititorilor săi.

Mamă și amantă

ROMAN DE LOUIS ULBACH

26

Dar de ce triumfa?

Idea că triumfa asupra lui și asupra Louisei în absența sa, îl muncea.

Prin acea miraculoasă facilitate ce o are omul de a se contrazice, Filip care cunoștea bine ce însemna eroismul d-nei de Gremilly, nu credea că aerul triumfal al Jeannei era o primă cucerire a ei.

Se convinse că ea, care nu adoptase pe nepoată-sa, o tiraniza, supunând-o la resemnare și silind-o să râdă. Ea pătrunsese fără îndoială taina lor, sau o presimțise îndeajuns ca să se înarmeze. Dar nu era oare ciudat ca femeia aceasta care avea de răfuit ceva cu el în ajunul plecării lui și care răspunsese la fuga lui printr'un demers ostil, să-și regăsească așa de repede sângele rece și să nu se turbure de absența lui?

La primirea acestei scrisori, Filip hotărî să plece îndată la Paris. Muma lui, fără să'l întrebe, se bucură mult la știrea aceasta, dar își ascunse bucuria prefăcându-se că hotărîrea lui o mâhnește.

Scrise repede d-nei de Gremilly, prevenind-o de sosirea fiului ei.

După ce Filip plecă, îi păru rău că nu pretextase ceva ca să meargă și ea cu el, fiind-că ghicea că au să se petreacă lucruri mișcătoare la cari ea n'are să ia parte.

Spusese lui Filip cu o sensibilitate ce nu-i era obicinuită.

— Știi ce-aștept dela tine?... Nu țiu atât la un loc bun care te poate amări, cât la o căsătorie care să te facă fericit!

La care Filip îi răspunse:

— Fii pe pace, mamă, n'am să uit nimic!

Când trăsura care ducea pe Filip la gară dispăru din ochii ei, muma se gândi că ar fi timpul să desemneze o odaie nupțială dintre camerele cari slujeau să ospitalizeze musafirii mai de seamă, cum era de pildă prefectul județului când venea pe acolo în inspecție, sau episcopul când colinda și el în acelaș scop.

— Pe domnii aceștia — își zise ea — îi instalez în bibliotecă; or să aibă acolo ce citi.

XII

Femeile sunt prin instinct comediane sublime, dar când trebue să joace comedia în beneficiul pasiunii lor, geniul lor are adesea scăderi. Cele mai abile au stângăcii de fete nevinovate.

D-na de Gremilly își făcuse un plan admirabil care urmărea să desprindă încet pe Filip din sufletul ei, să-și uzeze prestigiul fără să-i jertfească ceea ce o femeie de condiția ei socială nu trebue să sacrifice niciodată, demnitatea ei personală. Teoria vulgară a eroinelor cari se silesc să fie disprețuite și urâte nu putea să convină femeii acesteia delicate și deprinsă cu stima. Ea va împinge experiența mondenă până la paroxism. Va face să fie admirată mai departe pentru spiritul ei; numai că va avea prea mult spirit; va fi vicleania ei și Filip desprins în felul acesta de ea, va aspira fatal spre candoare.

Acesta ar fi fost complotul unei strategii superioare. Dar sunt momente în luptele cele mai bine pregătite, în cari totul se rezumă și se reduce la această dilemă: a învinge sau a muri. D-na de Gremilly era din disperatele lipsite de curaj cari aleg moartea, în locul victoriei pe jumătate.

D-na de Gremilly își aștepta fugarul pocăit și era încrezătoare în puterea ei. Își zicea la urma urmei că elevul ei scump era încă provincial pe când ea era una din cele mai renumite parisiene.

Filip nu făcuse calcule prea adâncite. Tinerețea îi era toată abilitatea, iar dragostea lui cea nouă îi era tot calculul. Ceea ce-l turbura era mai ales pudoarea egoismului lui care căuta să se devoteze satisfăcându-se în acelaș timp.

Sunând la intrarea locuinței d-nei de Gremilly, Filip n'avea de unde să știe că ea cunoștea taina Louisei și a ei.

D-na de Gremilly îl aștepta și în fiecare zi decât va timp cam la acelaș oră sub un pretext oarecare, ea își depărta nepoata care făgăduise să asculte orbește pe mătușă-sa.

Filip intră, aprins la față, de teamă de a nu părea palid. Jeanne îl găsi și mai superb.

— Viu ca să mă certi, — zise tânărul înaintând.

— De ce te-aș certa? — răspunse d-na de Gremilly care pare că prevăzuse intrarea a

Câte-va şaguri

— Ce i-ai făcut domnule de te-a aranjat astfel ?
— Eu sunt critic de artă şi am scris că piesa lui e „aproape" o capo d'operă.

Vecina către vecinul sgâriat pe faţă.
— Aa !... vi s'a întors nevasta dela ţară !....

ceasta în vorbă. Dimpotrivă, ai profitat mult de trecutile mele. Te prezentasem d-lui Brazier care e profesorul meu în diplomaţie. El de sigur te-a învăţat că atunci când ai o taină de ascuns, trebue să te duci departe de tot ca s'o ascunzi.

— O taină ?... Ce taină pot să am ?

— Dacă n'ai nici o taină de ascuns — zise ea ascuţindu-şi zeflemeaua — de cât oboseala prieteniei mele, era de prisos să vrei să pleci la antipozii pământului. Am fi putut prea bine, dragul meu, să trăim despărţiţi la distanţe ceva mai mici.

Zicând aşa, avea un ton aşa de simplu, de cordial şi de mândru, că Filip se simţi micşorat şi las gândindu-se că a vrut să fugă.

— Cât eşti de bună ! — îi zise el cu profundă admiraţie

— Bună, fiindcă îţi dau libertatea ?

Tot fulgerul femeii mondene tâşni în replica aceasta. Filip fu demn de ea.

— Libertatea mea? — răspunse el orgolios — am avut-o totdeauna. Eram o pereche de suflete libere şi aceasta era sfinţenia... legăturii noastre.

— Da, dragul meu, — zisea ea cu o blândeţe mai tare decât curajul ei — erai liber, eşti chiar, suntem amândoi. Iată de ce, în ziua când vei găsi cu cale să mă reduci la rolul de confidentă, ar fi de prisos să te duci la Haïti sau la Madagascar... O strângere de mână m'ar face să aflu tot şi o altă strângere de mână ţi-ar mulţumi.

El se înclină peste mâna ce i se întinse şi depuse sărutarea pe care o uitase întrând. Sărutul acesta de prieten, dat de buze de amant, mângâie simţurile şi turbură femeia.

— Ipocritule ! — şopti ea — nu răspunzi !

— Credeam că am răspuns — îngână el cu un zâmbet de naivă vicleniе.

— Aşa dar, nu s'a schimbat nimic între noi? — îl întrebă ea cu o flacără în ochi care era o ironie arzătoare şi pe care Filip o luă drept pasiune cfensată.

— Nimic — silabisi el, plecând capul.

— Foarte bine — reluă d-na de Gremilly cu zeflemeaua ei adorabilă în dosul căreia tremura o durere sinceră — iată o lămurire care era necesară. Ce bine e să ne spunem adevărul ! Aş fi plecat îngrijată şi la înapoierea noastră...

— Plecaţi ?

— Vedeam şi vreau încă să plec. Am nevoie de o cură şi Louise a fost şi ea suferindă.

— Aşa ?

— N'a avut cine ştie ce, dar aerul Pirineilor nu poate să-i facă decât bine şi dacă iarna viitoare o mărit, vreau să adaoge la o zestre bună şi o sănătate trainică.

— Plecaţi !... — repetă el de câteva ori, cu o mirare care ar fi părut ridiculă, fără încurcătură adâncă şi mişcătoare ce această întrebare trăda.

Jeanne simţea o plăcere să-l chinuiască mai departe :

— Firește — răspunse ea râzând — plec ca în toţi anii cam la acelaş epocă. De ce te miră aceasta, pe d-ta care aveai de gând să pleci pentru mai multă vreme ?...

— Dar dacă te-aş ruga, dacă te-aş conjura să rămâneţi ?

— La ce ?

— Aşa e, ştiu, ar fi egoist — îngână Filip, încurcându-se şi mai rău — dar am suferit mult în timpul absenţei mele şi m'am căit că am plecat.

Ei devenea copilăros, dar d-na de Gremilly îl iubea aşa, îl iubise cunoscându-l aşa. Ea se complăcea în slăbiciunile acestea ale lui Filip cari erau un omagiu adus trecutului şi atestau puterea sentimentului împotriva căruia luptau azi amândoi.

— Ascultă-mă dragul meu — îi zise ea apropiindu-se de el şi luând un aer de intimitate — n'am să plec până ce nu-mi mărturiseşti ceea ce te doare, toată suferinţa ta. Am meritat să fii sincer cu mine. Dacă suferi din pricina mea, spune-mi-o şi voiu regula în aşa chip fericirea ta ca să ai cât mai puţine remuşcări. Nu căuta să mă înşeli, nu protesta ; suferi şi suferi mai cu seamă din cauză că nu îndrăzneşti să-mi spui tot ce ai pe inimă. Spune-mi tot, auzi ?... Singurul mijloc pentru mine de a nu avea rivală în inima ta, de a nu simţi de loc gelozie într'a mea, este să mă previi, să nu mă laşi să descoper eu ceea ce aş fi mândră să aud din gura ta. Aide, vorbeşte.

(Va urma)

VIZITAŢI

Cinema „VLAICU"

RULEAZA:

Filmele cele mai frumoase şi instructive

ANUL XL. — No. 16 2 lei exemplarul Duminică 20 Aprilie 1924

BIBLIOTECA CENTRALĂ ASOCIAȚIUNEA UITERE

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. în străinătate pe un an 200 lei.

SOURDE.—Bunul păstor şi oaia rătăcită (Vezi explicaţia în text)

Pe stânca nemuririi

O sută de ani se împlinesc de când nemuritorul Byron nu mai este între muritori. E greu de prins, în câteva linii, personalitatea profundă a acestui geniu încărcat de gânduri. El aparţine eroilor, pe cari arhitectul lumilor, îi trimite arareori pe lume, ca să-i înnalţe destinul şi să-i destăinue adevărul.

Pe stânca nemuririi, aceşti eroi stau asemeni unor coloane de foc, ce arată oamenilor calea spre desăvârşit.

Ca să pricepi viaţa dramatică a geniului înnăscut, asprimea spinilor ce împodobesc trandafirii acestei vieţi, după cum Crucea împodobeşte de veacuri nemurirea lui Crist, trebue să pătrunzi în noianul său de visuri ca şi'n adâncul unui ocean.

Viaţa şi opera lui Byron nu poate fi cuprinsă în cadrul îngust al unor formule, ce pot tălmăci firea oamenilor obicinuiţi, dar nu isbutesc nici odată să stabilească valoarea geniului în chip lapidar.

Vom lăsa dar cititorilor noştri posibilitatea largă şi nedefinită a interpretărilor, punându-le dinainte episoade din viaţa lui Byron şi fragmente din măiastrele-i creaţiuni.

Şi pentru că simţim ca o datorie de etică superioară, să-l cinstim pe cât se poate mai vrednic, în cadrul unei reviste ce grăeşte mulţimii, lăsăm să treacă sărbătorile Invierii, şi de Duminica Tomei, vom tipări un număr festiv, închinat nemuritorului poet şi profet.

Se va înţelege atunci puterea operei sale ca şi tragedia ce i-a imortalizat numele, şi, drept închinători frumosului literar şi artistic, îl vom contempla cu admirare cum stă pe crucea Calvarului său, ca şi înlănuţuitul pe munte Promoteu cel chinuit de vulturi.

Tinerimea căreia, îi grăim cu de-apururea voe bună şi grijă de viitorul ei, va pricepe taina cugetării de foc, creatoare de temple, amuţitoare de patimi.

Şi inspirată ca Pythia din isvoarele Castaliei, această tinerime chinuită dar încă zâmbitoare, va căuta să pătrundă şi mai mult semnul de'ntrebare ce-l pune destinul pe frontispiciul zilelor viitoare.

Lord Byron va'mprăştia, din măreţia lui de visuri ploaie de zâmbete peste restriştile de azi.

Abia atunci, va prinde să fie înţeles îndureratul geniu al acestui erou învins.

L. I.

Floriile Sfintei Clara

In anul de graţie 1212, — sunt de atunci ceva mai mult de cât sapte sute de ani, — duminica Floriilor cădea la 28 Martie.

Niciodată, poate, n'a strălucit peste Ombria dimineaţă mai limpede de cât acea duminică, de Florii de acum şapte sute de ani. Soarele dulce de primăvară îşi întindea gingaşa sa mantie, străvezie peste câmpiile trezite la viaţă. Pe toate drumurile cari se sue la Assise, printre aleele de pomi şi de salcâmi albi, lungi convoiuri de ţărani, în haină de sărbătoare, se suiau spre oraş. Ramurile uşoare de măslin sau de salcâmi pe cari le ţineau ei în mână, erau ca nişte valuri mişcătoare de verdeaţă. Se auzeau voci cântând. O fericire generală plutea în aer, împăcând sufletele cu natura.

De cinci ani, o eră de bucurii şi de nădejdi, transformase vechea şi înfricoşătoarea Etrurie. Inimele băteau exaltate, pentru acel fiu al lui Pierre Bernadate, care renunţase la bogăţiile lumei aceştia şi la o viaţă de risipă, ca să se supue preceptelor Evangheliei care porunceşte să părăseşti totul din lumea aceasta şi să urmezi numai pe Isus.

In acea zi, 28 Martie 1212,, cea mai mare parte din credincioşi asistară la marea slujbă de la biserica Sfântu Gheorghe, unde însuşi episcopul Guido a slujit.

Când s'a terminat binecuvântarea mărţişorilor şi mulţimea se împrăştiase, episcopul observă pe o fată care rămase la locul ei, atât de absorbită în gânduri, în cât nu vedea şi nu auzea ceiace se petrecea în jurul ei ; înaltul prelat o recunoscu, luă o ramură de maslin şi se apropie de ea.

O strigă cu blândeţe :

— Clara...

Ea tresări, îşi ridică spre el ochii ei uimiţi. El îi întinse ramura de maslin. Ea o duse la gură, apoi o apăsă pe inimă, şi era prea înduioşată ca să poată vorbi...

In acea seară chiar, Clara Seifi se duse la Portioncule, lângă Sfântul Francisc. Ea îşi schimba rochia ei de mătase cu un halat aspru de lână şi pantofii ei brodaţi cu sandale ; îşi tăiă părul, îşi acoperi capul cu un voal şi-şi pronunţă dorinţele sale.

Francisc o conduse la mânăstirea benedictinilor a sfântului Paul ca să petreacă acolo noaptea, şi apoi, ca să o sustragă mai complect de familia ei care, încercă să o ia înapoi, la mânăstirea sfântului Inger. Această mânăstire însă aparţinea şi ea ordinului sfântului Benoit, a cărei haină Clara nu o purta şi nu vroia să-i urmeze regulele ei prea blânde.

In acest timp Francisc o instală la mânăstirea sfântului Damian, unde ea trăi patruzeci de ani în care timp, urmând sfaturile primului său istoric, „ea îşi distruse, prin disciplină de sobrietate, albeaţa fină a corpului ei frumos, umplând biserica cu parfumul sufletului său". Ce au fost aceşti lungi ani de viaţă monahală, trebue să se citească în biografia pe care a scris'o Thomas de Celano, după povestirile fraţilor Leon şi Anghel. Am cetit această biografie. N'am cetit niciodată un poem mai mişcător.

Cea mai mare durere a Clarei a fost moartea sfântului Francisc. Toţi acei cari au vizitat localitatea Assise, au păstrat, de sigur amintirea admirabilei scenă imortalizată de pictorul Giotto. Fraţii călugări au dus pe umerii lor rămăşiţa pământească şi muritoare a sublimului sfânt, de la Portioncule, unde sfântul şi-a dat ultima suflare, până la mânăstirea sfântului Damian, pentru ca, Clara şi surorile sale duhovniceşti să poată contempla pentru o ultimă şi supremă oară faţa dulce a tatălui lor spiritual.

Sfânta Clara supraveţui aproape 27 de ani sfântului Francisc. Ea se odihneşte astăzi în biserica pe care ţinutul Assise i-a consacrat-o, în locul unde a fost vechea biserică sfântul Gheorghe, unde episcopul Guido i-a întins ramura sfântă. Acolo, poate fi văzută încă astăzi, dar, vai ! în ce stare ! S-a închis într'o mare urnă strălucitoare şi sub bolţi de marmoră multicolore pe aceia care a făcut din mânăstirea sa o fortăreaţă supremei Sărăcii"

Crinul fecioresc al corpului său peritor e, astăzi, o momie sinistru machiată, cu un nas artificial şi cu obraji de email roz.

Nobilă călugăriţă a primelor fete sfinte, mică soră a sfântului Francisc, cea mai gingaşă şi curată floare a cultului franciscan, de ce n'ai fost lăsată în primitivul şi umilul mormânt de piatră !...

Ah ! dacă vre-odată te-ai gândi să te întorci la Assise, nu intra în biserica ceţi poartă numele ! Du-te mai bine la Sfântul-Damian. Acolo, ai fi mai puţin străină.

Ai revedea locul unde îţi ceteai cartea de rugăciuni, refectoarul unde un papă se aşează la masa ta şi celula îngustă care, după cum se spune a fost a ta. Ai regăsi grădină mică de tot unde nu vroiai să fie de cât crini, violete şi trandafiri, simbolurile curăţeniei, umilinţei şi iubirei divine.

De pe marginea micei terase, ai revedea peisajul dulce şi liniştit careţi plăcea. Ochii tăi însă nu vor mai zări Portioncule unde te-ai scoborît în acea seară însăşi de Florii. Coliba primitivă, care a adăpostit idila născândă a „D-nei Sărăcia" cu fiul meşteşugarului din Assise, sfântul Francisc a făcut loc unei biserici vaste.

„S'A SFÎRŞIT !" *tablou de P. Van-der-Uderr.*

rece şi somptuoasă, unde inima îngheaţă când intri.

Te rog, dulce sfântă Clară, nu te duce acolo, n'ai mai recunoaşte prea moderna grădină de trandafiri fără spini din care călugării, fraţii tăi de astăzi, ţi-ar da — în schimbul unei ofrande — câte-va foi pătate de rugină. In zadar, ai căuta acoperişul umilei celule pe care, în seara când a murit Sfântul Francisc, ciocârliile veniră să se aşeze la apusul soarelui, şi să ţipe, ciocârliile cari totuşi, nu cântă de cât în zorile limpezi ale dimineţei... Şi cred că ai fi primită ca o străină, în această biserică unde Clara Seifi a devenit glorioasa soră Clara, în seara de Florii a anului 1212, acum mai bine de şapte sute de ani.

Petru T. Gâdei

STROFE

Bine-aţi venit iubiţi cocori,
Bine-aţi venit în ţară !...
Pe-aripa voastră aţi adus
Senin şi primăvară.

Şi glasuri de privighetori
In codri şi prin luncă
Şi 'n suflete acelaş dor
De viaţă şi de muncă...

Şi flori în crâng şi flori pe plaiu,
Flor şi bucurie,
In calea voastră totu-acum
Renaşte şi învie...

G. Nedelea

NOROCULUI

de LEONTIN ILIESCU

— SONETE —

Norocule, superb copil din flori,
De unde-atâta cer în ochii tăi ?
Eu tremur ca şi'n dragostea dintâi
Când mi te'mpărtăşii 'n suflet cu fiori.

Adânci şi mari, deapururi zâmbitori,
Sunt ochii tăi — fantastice văpăi —
Speranţe râd şi isvorăsc din ei
Ca stropi de rouă 'n revărsat de zori.

Nu-i vis... Tu, eşti adevea Fornarina
Ce-l inspiră cu dor pe Rafael
Ca s'o adore'n visuri de penel...

Desmierde-mă deapururea senina
Şi blânda ta privire de copil
Să simt în mine ritmul lui April.

FLOAREA ALBĂ

Dă-mi floarea albă a iubirii tale !...
Şi tu, în dreptul inimii robite,
Zâmbind mi-o prinzi şi, cu priviri vrăjite,
Mi te destrami în visul de petale.

Păream streini şi-aveam acelaşi cale,
Dar eu umblam pe drumuri rătăcite —
Azi ochii tăi au zări neliniştite,
Dar poartă'n ei resfrângeri siderale.

Şi cât aş vrea, când te privesc cu drag,
Pe sânii albi să-ţi ploaie trandafirii,
Ca să te fure vrăjile iubirii...

De dragul tău aş sta — un biet pribeag —
Uimit în faţa Anadyomenei,
Ca Paris sub privirile Elenei...

Majestatea sa Moartea

Stam la masă şi scriam. Afară era o vreme groaznică, ploua amestecat cu zăpadă, cerul era plumburiu, lumina zilei cenuşie, pământul alunecos, şi sufla un vânt puternic. Pe coşul sobei şuerăturile grozave ale vântului păreau mii de voci ale celor de pe lumea cealaltă care în coruri plângătoare se văetau şi cereau milă şi îndurare.

Oare acel vânt straşnic trântise la perete vre o uşe a iadului, şi gemătele osândiţilor se ridicau până pe pământul păcătos ?!

Uneori nişte şuerături mai ascuţite şi mai lungi ce semănau cu ale noilor născuţi părăsiţi pe maidane, şi cu miorlăitul jalnic al pisicilor în bezna nopţei.

Acele sunete stridente şi tragice mă înfiorau şi mă 'ntrebam îngrozită: oare să nu fie voci cu adevărat ? Vocile celor iubiţi, vocile care au pierit dintre noi ca nălucele, vocile celor care n'au avut vreme să ne spue tot ce aveau de spus înainte de a apuca pe calea fără sfârşit de unde nu te mai întorci. Şoaptele nedesluşite a celor care au murit nesfârşind spovedaniile lor, şoaptele amorezaţilor care au murit într'un lung suspin de dragoste. Blestemele răsvrătiţilor, gemetele de durere ale chinuiţilor, chemările nevinovaţilor, din viaţă smulşi de nemiloasa moarte în minute de voluptăţi supreme ? !...

Şi,m i-era frică ! mi se părea că toate acele voci vor lua fiinţă şi că voi vedea răsărind în faţa mea toate acele fantasme a căror vaete plângătoare mă pătrundeau până 'n suflet, şi mă cutremurau mai rău decât frigul de afară.

Mă scutură un fior, şi închisei ochii obosită: dar pesemne că adormii: *In* faţa ochilor mei închişi începură să alunece forme uşoare vaporoase în care recunoscui pe toţi morţii mei iubiţi. Vedeam pe tata şi cu el toată copilăria mea fericită; pe mama şi dânsa'mi arăta într'o carte ilustrată adolescenţa mea apoi soţul meu cu care trecusem prin ţări minunate şi cu care într'o clipă mai revăzui acele locuri, apoi un frate iubit care mă privi afectuos şi surâzător. Dar un şuerat mai puternic al vântului mă făcu să tresar: mă deşteptai! Văzui cu mirare în faţa mea stând pe scaun o femee tânără de o frumuseţe rară, frumuseţea statuelor antice, palidă, cu figura ca sculptată'n marmura cea mai fină; avea ceva măreţ şi nemuritor în ea. Alături de dânsa doi adolescenţi frumoşi şi trişti. Femeea îmi zise arătându-mi pe frumoşii ei însoţitori : Mihail şi Gavril.

Tresării ! aveam dar în faţa mea pe Majestatea sa Moartea ! O privii. Se'nfăţişa subt o formă cu totul alta decât eram obişnuit să mi-o închipui şi cum o văzusem reprezntată prin cărţi şi ilustrate. Tăceam! ce puteam să'i spui? Ea vorbi :

— Te miri că sunt aşa frumoasă, dar voi oameni vă'nchipuiţi că sunt o hârcă bătrână, însă nu este nimeni mai tânăr, mai frumos şi mai puternic ca mine. Dacă m'aţi primi cu toată dragostea ce trebue să aveţi de mine, fiinţe pieritoare ce sunteţi, aţi pricepe rostul meu, şi m'aţi iubi ca pe liberatorul care rupe lanţurile sclaviei. La urma urmei ce sunteţi voi în faţa mea?

Nişte frunze de pe pomul vieţei, unde îmuguriţi, înverziţi apoi luaţi de vârtejul vieţei vă refugiaţi în braţele mele cu ochii strâns închişi ca să nu vedeţi. Vina voastră este, dece nu mă vedeţi. Vina voastră este! De ce nu vreţi să mă priviţi în faţă?... Inlemnisam, şi mă gândeam să'i răspund ceva, dar vocea mi se stinsese, şi nu puteam să articulez nimic.

— Dacă ai vedea, urmă Moartea ce frumos este în ţara mea ! Acolo nu se aud şuerăturile care sunt, nu vocile celor de pe lumea cealaltă dar chiar vocile aduse de vânt din toate colţurile pământului.

In ţara mea nu există astfel de concerte : pe pământ, durerea, desnădejdea, ruşinea, spaima, ura învidia, pasiunea cântă'n cor formând acele nedesluşite şi'nfiorătoare sunete.

La mine, în ţara umbrelor nu vorbim şi ne'nţelegem de minune, căci nu avem ce împărţi. Acolo suntem fericiţi, căci acolo în adevăr suntem nemuritori. Un singur om a scăpat legilor unele, aceasta este: Ahasverus, evreul rătăcitor ! Tresăriţi ! Afla-voi oare istoria acestui om celebru din gura chiar a Morţei ?! Ii aruncai o privire rugătoare căci nu puteam vorbi. Ascultă, zise interlocutoarea mea : Ahasverus fusese cel mai bun prieten al regelui... Solomon. Când pricepu regele că eu mă apropiam să-i curm firul vieţii, el zise prietenului său : Ahasverus ! drept semn de dragostea ce'ţi port am să'ţi fac un dar: amestecă substanţele pe care le însemn pe aceste tablete, fă această reţetă, însă cu condiţia crudă de a se folosi altul de

O. Schindler : „*Bucuret-e Impărate al Iudeilor*".

ele! După aceste cuvinte muri. Cu formula lui Solomon, Ahasverus prepară pilulele şi luând două din ele putu trăi o sută de ani, şi altă sută. Prostul, credea că a scăpat de mine, că nu se va mai sinchisi de moarte, că a găsit fericirea, sărmanul de el!...

Graţie secretului său, ajunse puternic aspru şi crud, devenise omul cel trufaş, crezându-se nemuritor. Locuia în Ierusalim, când muri mântuitorul omenirei care chiar el s'a supus legilor mele.

Pe când era condus mântuitorul spre locul de chin, trecu în faţa uşei ovreiului rătăcitor: auzind vuetul care se apropia Ahasverus ieşi pe balconul caselor lui. Isus întinse spre el mâinele, cerându-i puţină apă şi voe să stea jos pe pragul uşei lui.

— „Umblă, treci înainte !' îi zise el cu asprime, du-te de'ţi fă pedeapsa la care te osândeşte legea. „Crudule"!, zise Isus, tu vei ocoli mormântul tău, vei umbla în jurul mormântului tău, vei umbla în jurul lui fără odihnă, fără adăpost. Nu vei mai muri în veci vecilor !

Iată istoria evreului rătăcitor.

De atunci elexirul lui Solomon îi dau o nouă viaţă, prin ele domnul Isus îi porunceşte, şi umbla, umbla căutându-mă, şi neîntâlnindu-mă! Nici odată nu se odihneşte, rătăceşte pe pământul întreg. Pe unde a fost n'a văzut decât mizerie, ingratitudine şi înşelătorie. A văzut că lumea întreagă nu este decât o vecinică orgie... Moartea tăcu ! O priveam înduioşată, dânsa îmi pricepu gândul şi surâse. „Învăţaţi să mă iubiţi şi mă veţi pricepe, urmă ea, şi încet-încet, pieri din ochii mei ca un fum uşor. Imi frecai ochii. Apoi, nevrând să mai am a face cu puteri supranaturale, mă sculai, mă îmbrăcai, şi eşi în ger să dau cu ochii de realităţi !

Eufrosina Pallă

ULICIOARA

Se 'nfiripează primăvara
Vrăjindu-mi iarăşi ulicioara
Ce-şi tremură din nou în zare
Noian de doruri călătoare...

Cu faţa în senin 'muiată
Şi 'n snop de raze 'mbrăţişată,
Ea pare că nunteşte 'n soare
Cu-alaiul pomilor în floare !

Şi-i dă târcoale iar prin fete
Zefirul — paj, cu flori în plete, —
Cu degete subţiri şi fine
Bătând în geam şi prin vecine...

Şi 'n liniştea de sărbătoare,
Ia toate dragile-i căscioare
I-un sbor de cislă... 'nrourată
De cânturi proaspete de fată

Iar ulicioara mea — şireată
Surâde 'n barbă, 'n barba 'nviorată
Şi-şi mână visele în zare
In stoluri albe şi hoinare...

Constantin Muche

Săptămâna Patimilor

'A fost aceasta pe la ora şease ziua şi s'a făcut întuneric pe tot pământul până la ceasul al noulea. Şi s'a întunecat soarele.

Isus a spus cu vocea tare grăind aşa: „Părinte în mâinile tale depun sufletul meu !" Şi zicând aşa El şi-a dat sufletul !

Aceste cuvinte din Evanghelie s'au întipărit în sufletul omenesc în cât şi astăzi după aproape 2000 de ani închipuirea noastră 'şi descrie tabloul mulţimea sălbatecă care 'şi bate joc de credinţa lui şi în glumă L'au încununat cu o cunună de spini şi în loc de sceptru i-au pus pe braţe o trestie.

Alt tablou reprezintă ultimile clipe ale Mântuitorului aşa cum le arată cuvintele Evangheliei amintite mai sus.

Tragedia care s'a petrecut acum 2000 de ani şi care trebuia să cutremure din temelii omenirea întreagă

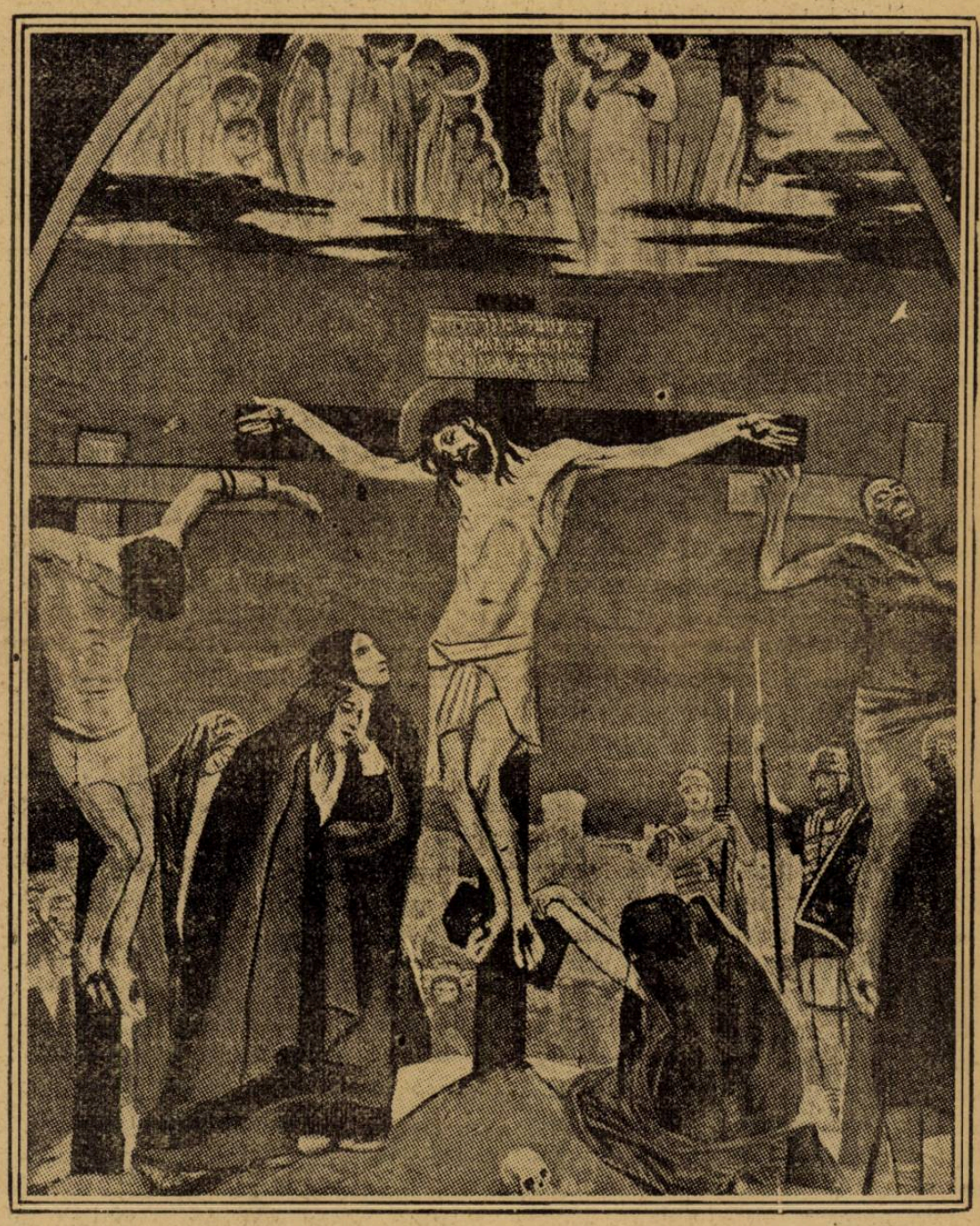

PE CRUCE. — *Tablou de marele pictor rus V. M. Vazneţov.*

întunecos al acelei tragedii care s'a încheiat atunci pe Golgota în numele omenirei.

Dar şi mai luminoasă apare ea în ochii noştri mulţumită talentului artiştilor care pot să exprime evenimentele evanghelice în toată realitatea lor pe pânzele creaţiunilor lor.

Unul din aceste tablouri pe care le reproducem reprezintă o scenă din ajunul morţei lui Christos. El e înconjurat de farisei şi de cărturari şi de impresiona pe fiecare după nevoile şi dispoziţia lui şi de aceea vedem la picioarele Crucii şi soldaţi râzând şi suflete credincioase zdrobite de durere.

Şi azi se petrece de altfel acelaş lucru : pe când mulţi se frământă de durere la picioarele Crucii pe care fiecare din ei o poartă în suflet, alţii benchetuesc la praznicul vieţei nepăsători la orice durere, surâzători la toate suferinţele omenirei. **Dr. L. D**

Ploaie de primăvară

D-lui Căpitan Damalide

Din norii fugari
Cad picuri mari
Şi-acoperă tina de apă
Din ceru'nnorat
Izvorul curat
Setosul pământ îl adapă

Copacii tăcuţi
Acuma umbriţi
Tot cântă cu ploaia 'mpreună
Şi vuetul lor
Cu ploaia în cor
Dă zvonuri de vreme mai bună

Pe uliţi copii
Se ţin de drăcii
Se joacă prin apă şi ploaie
Cu toţii, şi's mulţi
Cu toţii desculţi
Şi ţipă şi 'nnoată 'n şuroaie

Un trăznet venit
Pe toţi i-a 'nlemnit
Şi toţi ne'nchinăm de 'ndurare

Dar ploia a stat
Din ceru 'nnorat
Pe cer curcubeul apare

Şi norii pornesc
Cu toţi se grăbesc
Să lase pe boltă lumină
Porniţi spre Apus
Cu toţii s'au dus
Şi-amiaza de zi e ascunsă

E aer curat
Pământu-adăpat
Promite o pâine frumoasă
O boare de vânt
In negrul pământ
Il svântă şi tânăr îl lasă

Pe uliţi noroi
Şi apă din ploi
S'au dus, iară firea zâmbeşte
E pace şi 'n cer
In caru-i defier
Şi soarele'n cer străluceşte

Teodor Păunescu

FAT FRUMOS

— COMENTARII —

de NIKITA MACEDONSKI

Se cădea ca Universul Literar, cea mai veche revistă literară românească, să dea toată atenţia unei piese de teatru al cărei subiect este românesc, cum românesc este graiul, ce în versuri lapidare împodobeşte pe Făt-frumos în strai românesc, cu simţire şi vorbire românească.

Dacă ţara noastră, simbolizată de Horia Furtună prin Ileana Cosinzeana, dacă sufletul ei există, el nu poate simţi decât recunoştinţă că un român şi-a consacrat vremea şi munca spre a i-l cânta, pe scena mult încercatului Teatru Naţional.

Cuvinte de mulţumire se cuvin în primul rând directorului general al teatrelor pentru jucarea piesei lui Furtună. D-l Vlajean asistând la repetiţii a priveghiat în de aproape ca totul să fie în armonie, ca totul să fie românesc.

Costumele şi decorurile au fost executate cu multă pricepere artistică de maeştrii Cornescu şi Athanasescu, pentru ca frumuseţile lor de basm să încadreze frumuseţea poetică a lui Făt-frumos.

Dar acelui care a jucat toate rolurile din piesă şi la reprezentaţii nu joacă nici unul, regisorului ce a pus în scenă pe Făt-frumos, — d-lu Bunescu cel slab, — care a slăbit mai mult în trei săptămâni câtă vreme s'a repetat piesa, ce i-se cuvine ?

De sigur că răsplata şi-o ia singur când la reprezetaţii primeşte, d'intre culise, ecoul aplauzelor.

Presa a adus cele mai bune laude lui Făt-frumos, nu s'a ocupat, însă, de cât în treacăt de originalitatea poetică, şi pathetismul atât de omenesc, totuşi, al actului al patrulea.

După vijelioasa pornire a lui Făt-frumos pentru a'şi salva ţara, pentru care îşi lasă visul de iubire pe Ileana, să aştepte adormită în palatul fermecat, cortina se ridică asupra terasei palatului unde, într'un decor de feerie Ileana, vorbeşte cu Melinte un om viclean ce se strecurase în umbra vitejiilor eroului şi deşteptase cu câte-va clipe mai înainte de a sosi Făt-frumos, pe Ileana.

D-l Demetrescu, care joacă acest rol, îl susţine cu toată conştiinţiozitatea unui artist cosumat.

Ileana, se arată mirată şi spune acestui înşelător :

Ah creşte îndoiala ce'n inimă o port...
Că alte aripi mândre te-a ridicat aci...
De ce palatul doarme ca
ca şi cum tu n'ai fi

Dar, iată că Făt-frumos se apropie, căci palatul se deşteaptă : fântânele ţâşnesc, păsările cântă, copilele de casă vin şi Făt-frumos intră : maestrul Demetriade după ce a dus greutatea atâtor versuri scânteetoare în cele trei acte, făcându-le să vibreze în inimile spectatorilor găseşte o putere supraomenească, spre a risipi, ca nişte petale, versurile ce cântă dumenezeiasca frumuseţe a eroismului fără de răsplată.

Acum când totul se deşteaptă pentru fericire Făt-frumos moare înviingător. El cade pe treptele de piatră ale tronului Ilenei în timp ce se face noapte, In marea suferinţă ce se desprinde din acest sfârşit, Făt-frumos îşi dă seama că :

„Cea mai mare lege pe lume'i despărţirea". El mai priveşte odată pe Ileana, şi cortina se lasă, ca şi pleoapele lui Făt-frumos, ale basmului.

Prima noastră tragediană d-na Demetriade, a onorat micul rol al mamei Mioarei, cu o amănunţită studiere şi începutul actului întâi este stăpânit de puternicul său dramatism; de asemeni şi D-na Almajean-Buzescu în rolul Mioarei.

Despre d-ra Maria, Puia Ionescu care interpretează pe Ileana se poate spune că şi-a susţinut corect rolul său.

Pentru cei optsprezece ani cu care debutează pe scena Teatrului Naţional, s'a relevat ca un talent necesar scenei noastre.

In rolurile principale Doamna Giurgea şi maestrul Demetriade, Aghiuţă şi Făt-frumos au stârnit admiraţiunea tutlor ca şi întreaga piesă a lui Furtună.

Acei cari îi găsesc defecte să scrie, şi să ne arate piesa de teatru căreia nu-i au găsit.

Cum însă defecte se găsesc pretutindeni, când le cauţi. Făt-frumos poate să rămână cea mai frumoasă piesă de teatru românească; până când se va găsi un poet mai iscusit ca să scrie una mai bună căci: termin cu versurile cu cari se sfârşeşte Făt-frumos când se închid porţile basmului :

Câte stele sunt pe cer
Toate pân'la ziuă pier,
Dar in fiecare seară
Stelele pe cer vin iară.
Azi un om în noapte moare,
Mâine alţi merg spre soare.
Frunza pică, frunza creşte,
Viaţa nimeni n'o opreşte.

Păstorul bun

— Vezi ilustraţia din pag. 1 —

In săptămânile acestea de post şi de rugăciune când în Biserică credincioşii aud mereu amintindu-se de jertfa făcută de Mântuitorul lor spre a scăpa oiţele rătăcite al căror Păstor bun şi blând a fost El, nu este tablou mai simbolic al acestei jertfe decât acesta pe care l'a pictat pictorul francez Sourd.

Pe marginea unei prăpăstii, deasupra abisului nesfârşit al ei, între culmile munţilor sălbateci, pastorul cel bun, pe capul căruia străluce aureola jertfei, se apleacă spre oaia rătăcită s'o scape de o pierdere sigură.

Şi fiecare înţelege că dincolo de acest tablou, mai departe, în trecutul turbure al omenirei, Păstorul aplecat deasupra oaiei rătăcite, pe fruntea căruia străluce lumina Eternităţei, nu este altul decât Acela care şi-a expus viaţa ca şi umilul păstor din tablou ca să scape oile rătăcite, ce formează turma omenească, abătută dela Calea Luminei şi Adevăru lui.

D.

Insemnări

Se află în mijlocul Egiptului, lângă ruinele cetății Theba, două statui măreţe de granit înfăţişând pe faraonul **Amenofis al III-lea** şi regina **Tiyi** şi cari sunt cunoscuţi în istorie sub numele de **Coloşii lui Memnon.** Li s'a spus astfel pentrucă localnicii nu voiau nici în ruptul capului să creadă că statuile sunt ale faraonului mai sus numit ci susţineau că ele reprezintă altceva decât chipul sculptat al lui Memnon Etiopianul, fiul **Aurorii** şi al lui **Titon,** care a fost omorât la asediul **Troii,** unde venise să dea ajutor regelui Priam, de chiar mâna lui Achile.

Dar nu pentru această legendă sunt atât de cunoscuţi Coloşii lui Memnon. Ciudăţenia lor o făptuiau acel sunet plăcut, neomenesc ce le izvorau din trupuri la răsăritul soarelui şi cari se prelungea câtva timp amestecându-se ca ecoul şi părând apoi că dispare ca într'o peşteră. Poetul **Juvenal** şi mai apoi **Pausanias** afirmară aceasta în scrierile lor şi nu sunt singurii. Chiar Împăratul **Adrian** veni să asculte acele armonioase preludii despre care Egiptenii spuneau că sunt saluturile lui Memnon către mama sa Aurora. Nu peste mult timp Împăratul **Septimiu Sever** voind să înfrumuseţeze acest salut zeesc, modifică statuile cari deatunci nu mai vorbi.

Pricina acestor sunete ar fi după învăţaţii moderni o excavaţiune, un gol interior unde se grămădeşte noaptea roua care, evaporându-se, loveşte pereţii de granit şi hăuie astfel la fiecare strălucire a Aurorii.

✦

Frumoasă într'adevăr a fost moartea oratorului şi filozofului pedagog Isocrate (436—337 î. I. Ch.) Acesta, înşelat fiind de aparenţe admiră şi făcu propagandă la Atena pentru Macedoneanul **Filip,** tatăl lui Alexandru-cel-Mare, care peste puţin timp atacă şi pricinui mari pierderi cetăţii. Durerea îi fu atât de mare încât Isocrate, în vârstă de 99 ani, se hotărî să moară prin foame. Cu o voinţă de ascet, bătrânul, care păcătuise cu gândul asupra lui Filip o viaţă întreagă, închise ochii într'o colibă dela marginea oraşului, aproape mur ifiat, cu gândul la marea lui greşeală.

✦

In muzeul din Cairo sunt adunate specimenele cele mai caracteristice din arta arabă şi tot aci se găseşte şi cea mai bogată bibliotecă din tot Orientul. Sunt **75.000 de volume** şi **12.000 de manuscrise** arabe, musulmane, ebraice, siriace şi armene. Printre ele se găsesc **1000 de Corane** de toate soiurile şi lucrate cu o artă deosebită şi cu o rară minuţiozitate.

S'a pus chiar că arta arabă nu place decât prin migăleala cu care sunt lucrate ornamentele şi nu prin expresia ce o poate da vieţii, prinsă într'una din manifestările ei cele mai generale cum e cazul cu arta plastică elenă. Operele arabe stârnesc entuziasmul nostru numai prin munca cu care au fost elaborate şi de aceea e atât de admirat acel Coran scris în întregime pe o piele de găină şi care nu se poate citi decât cu lupa. Cei cari copiau astfel de manuscripte erau foarte mândri de „talentul" lor, dar îşi oboseau atât de mult ochii încât orbesc cu toţii încă mai înainte de aşi fi isprăvit tinereţea.

✦

Balzac, nu creatorul „Eugeniei Grandet" ci autorul de scrisori mult admirate de „preţioasele" secolului XVII-lea, ceru odată patrusute de scuzi altui mare scriitor epistolar, **Voiture.** Acesta îi trimise numaidecât suma întovărăşită de următoarele rânduri: „Eu Voiture, declar că datorez optsute de scuzi Domnului Balzac, pentru plăcerea ce mi-a provocat-o cerându-mi în împrumut patru sute".

✦

Se spune că într'o noapte filozoful **Socrate** visă cum din depărtări nebănuite veni un puiu de barză şi i se aşeză în poale. Atras de frumuseţea păsăricii filozoful o mângâie şi se pregătea s'o ducă în casă, când puiul îşi luă zborul şi începu să se înalţe sus, tot mai sus.
zându-l.

Deşteptându-se din vis Socrate văzu pe **Kriiias,** un cetăţean atenian aducându-i la învăţătură pe nepotul său. Acest copil era **Platon;** şi toţi ştim cum după ce l-a admirat şi l-a urmat pe maestrul său o bună parte din vreme, Platon s'a despărţit de sistemul său şi l'a continuat, l-a perfecţionat divi-
Visul lui Socrate se adeverise întocmai.

S. Nicoară

Ecouri

Un grup de doamne şi domnişoare, artiste pictori, au expus în sala sindicatului Artelor frumoase, picturi în ulei, aquarele şi desenuri.

Printre multe lucrări cu tendinţe cubiste şi copilăreşti, sunt remarcabile tablourile decorative ale domnişoarei Beller, în cari desenul este căutat cu conştiinciozitate.

Compoziţiile făcute asupra basmelor orientale, au un puternic dramatism.

Doamna Luciia Demetriade expune de asemeni tablouri ce dovedesc o serioasă tendinţă de a studia şi desăvârşi printr'un talent natural, personalitatea sa.

✦

Cunoscuta romancieră Ţitayna al cărei roman „Simplement" a făcut atâta vâlvă la Paris, a fost invitată de Fundaţia A. S. R. Prinţul Carol spre a ţine o serie de conferinţe la Bucureşti. Dânsa va face călătoria de la Paris cu aeroplanul, sosind la Bucureşti la 25 Aprilie.

Tragerea premiilor filatelice

Iată rezultatul tragerei premiilor filatelice pe care le-am oferit gratuit cititorilor noştri, pe luna Martie. Au câştigat câte un lot de mărci următorii:

D-ra *Irena Căpitan Tănase*, Oradia Mare; d. *Tiberiu Ionescu*, Craiova; dra *Victoria Antonescu*, Brăila; d. *Alexandru Marian*, Loco; d. *Popescu Ioan*, Galaţi; d. *Vicenţiu Bujoreanu*, Bolgrad şi d. *St. Bărbulescu*, Ploeşti.

Pentru luna Aprilie vom continua să oferim cititorilor noştri numeroase premii filatelice în schimbul cupoanelor.

NOUILE PREMII FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
— Pe luna Aprilie 1924 —
CUPON No. 3.

Mamă şi amantă

ROMAN DE LOUIS ULBACH 27

Filip o privea printre lacrimi şi o găsea aşa de mărinimoasă, aşa de frumoasă şi aşa de adevărată, că avea în acelaş timp pe buze fiorul unei îndoite mărturii de iubire.

Ingenuchiă ca altă dată şi văzându-l aşa în atitudinea contemplărilor ei trecute, îi prinse pe după gât braţele încântătoare, precum făcea odinioară şi-i strecură în păr un lung sărut ce nu era casi decât prin intenţie, îngânând:

— Dragul meu, scumpul meu drag!...

Un strigăt o întrerupse. Pe pragul uşii Louise de Courlieu îi privea înmărmurită.

Venea acasă cu presimţimântul unei mari bucurii şi i se spusese în anticameră că d. de Luzay era în salon, dar ceea ce-i fu dat să vadă, o ţintui indignată pe prag. Radierea pe care o aducea de afară se întunecă repede, dar o lumină pe care n'o mai avusese vre-o dată i se aprinse în ochi.

Mătuşă-sa înţelese ceea ce simţea Louise. Idea că o credea mai vinovată decât era în realitate, o revoltă. Ea respinse iute pe Filip şi arătându-i pe Louise în picioare, palidă, cu mâinile crispate şi rezemată în cadrul uşii, îi zise:

— Ulte, mincinosule! iată taina ta, care intră fără să bată la uşă!

Filip, uluit, urmând impulsul inimii, făcu un pas spre Louise, dar aceasta înaintând, îl dete la o parte cu un gest autoritar şi merse drept la d-na de Gremilly:

— Mătuşică — îi zise ea înţepat — am făcut o prostie că n'am bătut la uşă? nu e aşa?

Ca Louise să îndrăznească să vorbească aşa aceleia care o domina în toate, trebuia ca iubirea să fi devenit de neînvins într'însa. Jeanne nu era femeia ca să îndure, chiar pe drept, ironia nepoatei ei, nici nu era femeia ca să sufere o situaţie ridiculă.

N'ai făcut decât o prostie, copila mea: aceia de a nu fi fost aci, ca să primim împreună pe Filip. Şi acum d-le de Luzay cere-ţi iertare de la Louise pentru că te-ai codit să-mi mărturiseşti tot...

Şi cum Filip făcea un semn de protestare, ea urmă:

— Nu astăzi, nu e aşa copila mea? Louise n'ar fi tocmai drepată cu d-ta şi am de vorbit cu ea, am s'o cert; dar într'altă zi, pe curând, chiar mâine dacă vrei. La revedere şi nu fii supărat!

Filip înţelese că d-na de Gremilly vrea să scape deocamdată dintr'o situaţie echivocă şi se supuse concedilului ce i se da. Îşi pregăti plecarea prin câteva cuvinte curtenitoare către amândouă şi se retrase.

XIII

Ceea ce s'a petrecut între mătuşă şi nepoată, se poate închipui.

Louise, neîncrezătoare, împărţindu-se între recunoştinţa ei către mătuşă-sa şi iubirea sa, nu se lăsă deocamdată convinsă, dar sfârşi plângând, prin a primi ca o condiţie a fericirii ei viitoare faptele împlinite. D-na de Gremilly care nu fusese niciodată supusă unei asemenea încercări şi care se scuza faţă de şcolăriţa ei, sfârşi prin a-i spune:

— Bine, draga mea, dacă ţi-e frică să fii trădată, fă-te singură iubită după capul tău. Aruncă-i-te în braţe. Vrei să dispar?

Louise, de şi înduioşată, avu un sentiment de îndoială. Simţea în scuza aceasta a mătuşii sale, o declaraţie de război. Vestindu-i că o lăsa de capul ei şi că nu mai voia să se amestece, d-na de Gremilly o obliga să fie şi mai supusă şi mai dependentă. Situaţia era într'alt fel penibilă pentru Filip; datora o mărturisire amantei, dar se vedea constrâns la o justificare aproape imposibilă către faţă. Era între aceste trei suflete o jenă deopotrivă împărtăşită care n'ar fi putut fi lesne înlăturată.

Se va vedea starea de spirit a d-nei de Gremilly, din fragmentele următoare ale unei lungi scrisori pe care o adresă prietenei sale, d-nei de Luzay:

„Cred draga mea — scria ea vicontesei — că de pe urma fineţelor, precauţiunilor şi convenienţelor până la desnodământul intrigilor necuviincioase, noi acestea, cele mai bune printre parisiene, pierdem viziunea netedă a greutăţilor şi a soluţiilor în aşa fel că vechia mea diplomaţie îmi întunecă logica.

De câte ori mă cred într'o atmosferă supe-

Câte-va haiuri

Meserie **Copii teribili**

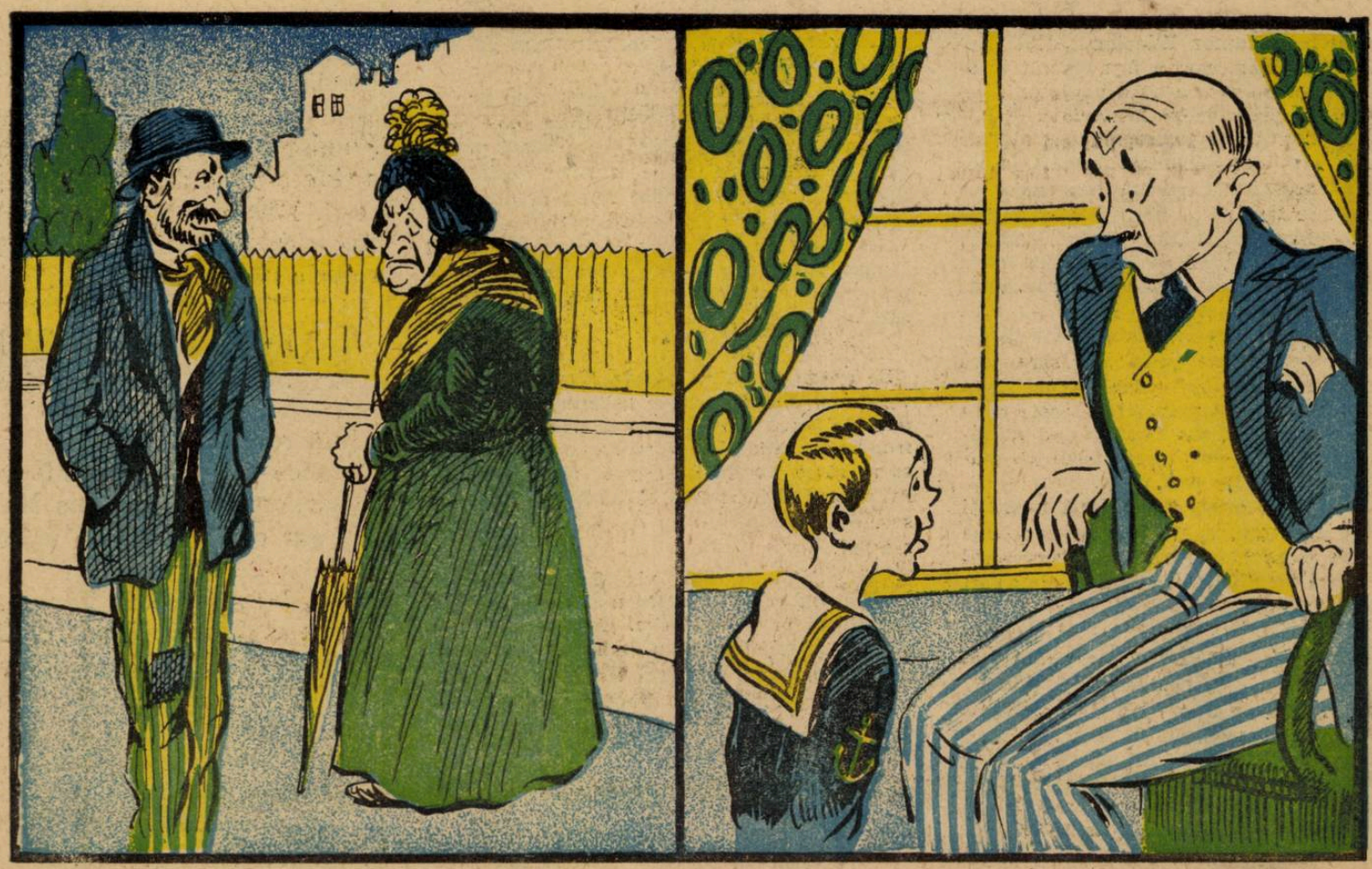

— *Bine dar ştiam că eşti orb !*
—*Sunt, dar Duminica am şi eu drept la repaos*

— *D-ta eşti căpcăunul de Ionescu*
— *????*
— *Da ! tata zice că ai mâncat zestrea nevestii*

---

rioară, mă văd iarăş dusă de vârtej. La mijlocul visului celui mai curat, simt subit un gust care mă depravează fără voia mea. Mi-e ruşine, dar ruşinea nu e de ajuns. Romancierii mai de demult, numeau aceasta **delirul simţurilor** şi-şi justificau eroinele prin leşinul voinţei. Eu nu cat justificare, dar nu găsesc în slăbiciunile acestea decât raţiunea de a crede că forţa de caracter în asemenea cazuri, este o mutilare a naturii.

Vai, draga mea, ce bestie însetată persistă în femeia cea mai rafinată !

N'am să am niciodată tentaţia mănăstirii. Aş arde şi acolo, cum ard în închisoarea de marmură în care locuiesc. Să mor, nici nu mă gândesc. Dacă moartea pune capăt la tot, e în schimb proastă, iar dacă nu e decât temporară, e perfidă, şi primejdioasă.

Sunt poate o păgână, primind să prelungesc lupta contra naturii, dar m'aş uri singură dacă m'aş face iarăş creştină, ca să mă duc să cer unui preot în spovedanie leacul care n'ar fi în mine. Poate că doctorii au asemenea leacuri ; ce scârbă !

Eu cred în viaţă, în operile ei, în strălucirea şi gloria ei. Aş fi trăit din plin ; vreau să îndepărtez cupa ; nu vreau nici s'o arunc, nici s'o mărdăresc şi o accept de mai nainte ca pe un caliciu de amărăciune, convinsă fiindcă voiu afla într'o zi bucurii diferite şi liniştite.

Numai că astăzi sunt în criză, în tentaţia de a blestema viaţa, pentrucă mă torturează. Astăzi sunt zăpăcită şi am nevoie să mă spovedesc.

Sunt azi doi ani de când la Arcachon într'o sidrofie unde se făcea spirit, un domn ocupat să-mi facă portretul în câteva linii, vorbind de statura, atitudinea şi tinereţea mea, mă asemăna unui brad înalt, drept şi verde, care nu lasă să crească la tulpina lui nici o iarbă parazită. S'a aplaudat în glumă comparaţia aceasta

Dar de ce-mi revine azi în minte ? De ce sunt împinsă să adaog la gluma aceasta postscriptum-ul acesta pe care seva care-mi umflă vinele, se scurge astăzi printr'o rană, printr'o rană ce mi-ai făcut-o atunci când privirea ta de mamă a pătruns falsa mea maternitate ?

Eşti cu adevărat mama lui ; trebue să ai o taină de vindecare care este darul tuturor mumelor ; îngrijeşte-l, la-l, zmulge-l pentru totdeauna influenţei mele ; voiu şti să mă vindec atunci când nu-mi va mai fi teamă de scrupulele şi remuşcările lui.

Poate când mă cred delicată, nu sunt în realitate decât o nenorocită creatură pe care raţiunea o sfătueşte la un divorţ, pe când simţurile ei îl refuză. Cunoşti viaţa mea de femeie măritată care a fost o resemnare constantă pe care n'am vrut s'o trădez luând un amant oarecare ; dar când mi-a apărut în cale Filip după zece ani de văduvie, nu m'am mai uitat în oglindă ; mi-am văzut tinereţea într'a lui, mi-am făurit romanul pe care'l visasem.

Azi, nu mă mai iubeşte ; o iubeşte pe Louise. Vreau să cunoşti bine toată căinţa mea, toată desperarea mea, toată suferinţa mea".

D-na de Gremilly n'aştepta nici un răspuns şi cu toate acestea a primit unul a cărei soluţie o încântă şi pe care-l vom afla îndată.

Fără să comunice acest răspuns nepoatei sale, o lăsă să întrevadă că aşteptarea n'are să fie prea lungă şi Louise o sărută reînoindu-i făgăduiala unei ascultări orbeşti.

In timpul acesta Filip venea regulat şi printr'o înţelegere tacită, pe nesimţite, el observă că e primit ca pretendent. Venea în fiecare zi la acelaş oră, găsea mai în totdeauna pe d-ra de Courlieu singură şi ruşinos ca un copil îi strecura fraze ţesute din dragoste.

Filip ţinuse la curent pe amicul său Moncamp cu ultimele întâmplări, dar prietenul acesta prudent, se mulţumi să surâdă, ferindu-se să-şi dea vre-o părere.

Pregătirile de plecare urmau totuşi înainte şi Louise le împărtăşea lui Filip care se întrista ori de câte ori i se reaminteau.

Intr'o zi pe când d. Brazier îl găsi în starea aceasta şi'l întrebă cauza, Filip drept ori-ce răspuns îl întrebă la rându-i :

— Crezi d-ta că d-na de Gremilly ar consimţi să-mi dea pe nepoată-sa ?

— Nu mă îndoiesc că da.

— Cu toate acestea, eu mă tem să nu-mi refuze cererea.

(Sfârşitul în Nr. viitor)

VIZITAŢI
Cinema „VLAICU"
RULEAZA:
Filmele cele mai frumoase şi instructive

SIBIIU

ANUL XL. -- No. 17 | 2 lei exemplarul | Duminică 27 Aprilie 1924

Universul Literar de Paști

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. în străinătate pe un an 200 lei.

F. Doubec. — INVIEREA LUI CHRISTOS.

IUBIRE

„Iubire, sete de viață
„Tu ești puterea creatoare...
A. Vlăhuță

Concentrez în acest citat, dintr'un poet român, rezultatul atâtor studii și cercetări, asupra problemei cardinale: scopul vieții. Răspunsul l'a sintetizat poetul în: „iubire, tu ești puterea creatoare", în loc să spună greoiu și prozaic: scopul vieții e dăinuirea vieții.

Este fără îndoială, între toate manifestările, între toate dorințele, năzuințele și faptele, o legătură. E o înverigare de cause și efecte, de determinări și manifestări rezultate, pe care ne place să credem, că le explică știința, dar pe care le face mai limpezi, le înfrumusețează și le înobilează literatura și arta. Știința redă rigid înfățișările naturii literatura și arta însă par a completa natura însăși.

Știința analizează până la atom, ori reface din exact aceleași elemente, ceiace a fost; arta dimpotrivă, creiază naturi subiective, varii, frumoase, complete și ceiace mi se pare mai interesant: cu un țel, cu un rost, pe care nu-l găsim în natura reală.

Și când știința a ajuns la formula: scopul vieții e dăinuirea vieții, a stabilit numeroase legi în privința „puterii creatoare". A stabilit legi fiziologice și medicale, bazate pe cât mai variante observațiuni verificate de pildă, când, în ce anotimp și în ce epocă a vieții, puterea creatoare e mai intensă. Și-a găsit, că izbucnirile de creație, că înflăcărările pasionale sunt mai zorite primăvara, când razele dulci ale soarelui desghiocează pământul și dă putere ierbii să țâșnească de sub povara bulgărilor, carî au apăsat-o iarna.

Și dacă aceasta-i legea naturală, pe care cine știe în ce formulă ar îmbrăca-o știința, poetul a fixat-o plastic:

„De-asupra noastră două presuri
„Pe-o ramură se gîngulesc
„Și'n aer de plutesc miresme,
„E că și florile iubesc...

Al. Vlăhuță

Sau cum zice *Cerna*:

Cântați, iubiți, legați-vă pe veci cu jurăminte.
In clipa asta, inima nu minte...

Da, primăvara, sub razele blânde ale soarelui, în atmosfera mângâeată de adieri, care poartă mireasma sănătoasă a pământului reavăn, când toată înfățișarea se primenește, viața tresaltă în adâncurile ei și-și cere drepturile la dăinuire.

*

Și'n zilele acestea de primăvară, când sufletul e ispitit de atâtea doruri, pe care vraja firii i le inspiră, e și sărbătoarea Paștilor, — sărbătoare închinată nemuririi, adică perpetuării: bizuită deapururi pe cele 3 imperative. Credeți, iubiți și nădăjduiți.

B. Cecropide

Văzute și auzite

CASUS BELLI

Prietenul sorbi din halbă și apoi începu să istorisească:

— E mult d'atunci.

Incepusem să fac vizite și mi se întâmpla uneori să nu găsesc pe nimeni acasă, ori să iasă servitoarea și să-mi spue: „conașul și conița sunt în oraș", pe când zăream capul unuia din ei urmărindu-mă prin perdea.

Deci a lăsa cărți de vizită devenea o datorie.

Nu numai atât, dar a trimite o carte prin ușier, aprod sau planton, însemnează a-ți ridica principial prestigiul în ochii directorului de minister, ai magistratului sau ai comandantului, și în orice caz este un sistem mai civilizat de cât să ciocănești în ușe și s'o deschizi înainte de a ți-se spune: „intră" și să intri înainte ca cel dinnăuntru să-ți fi putut trimite vorbă să poftești peste o lună, fiindcă e plecat în concediu.

Iată al doilea motiv, urmat de altele multe, ca să dau 80 bani la Socec și să comand 100 bilete de carton calitatea întâia cu numele, titlurile, antecedentele și decorațiile, indicațiuni necesare pentru ca identitatea să nu sufere discuție.

A doua zi trecui pela librărie, ca să le iau. Pe o masă din fund erau înșirate câteva zeci de cutii, de unde persoanele care făcuseră comenzi le alegeau și le luau fără intervenția nimănui.

Peste câtva timp, primesc o scrisoare dela unul din cei mai vechi prieteni, cu următorul cuprins:

„Iți restitui actul infam și cred că mai mare nerușinare de cât aceasta, nu s'a văzut. Nu credeam că ești în stare să intri atâta vreme în casa noastră, să fii primit așa cum ai fost, și totuși să ai neobrăzarea de a te adresa în modul acesta sorei mele, care n'are de cât un singur păcat, acela de a nu fi înțeles mai de vreme că nu meritai să-ți întindă mâna".

O carte de vizită. — o carte de vizită a mea, — pe dosul căreia erau înșirate cu cerneală albastră, câteva numere, despărțite prin plusuri și minusuri, și alternând cu diferite împărecheri de litere, destul de ingenios așezate ca să nască credința că alcătuesc o corespondența în limbaj secret, forma anexa scrisorii care mă buimăcise.

Firește că eram sigur de un lucru: isprava nu mi se datora. Nesiguranța începea din momentul când mă întrebam: cum ajunsese carta de vizită în mâinile farsorului hotărît, din rea credință sau d'ntr'o stranie plăcere, să se dedea la perfidul sau inconștientul joc de a trimite într'o casă amică o scrisoare menită să mă reprezinte în o postură din cele mai desgustătoare?

Dacă n'a trebuit să treacă prea multă vreme până când cei urât impresionați să admită că nu eram întru nimic amestecat în această tristă istorie și că pornirea lor, înainte de a fi primit explicațiile mele, constituise o grabă susceptibilă de nedreptăți nemeritate, în schimb n'am putut afla niciodată care mână, căutându-și cutia cu cărți de vizită pe masa din librărie, n'a tremurat nici în clipa când a sustras una din altă cutie și nici chiar atunci când a aruncat-o la postă, după ce îi dăduse infernalul caracter dela care aștepta pentru o prietenie veche efectul unui fitil strecurat aprins sub o stâncă pudrată cu dinamită.

Nu lăsați cărțile de vizită să se risipească: e un articol care nu trebue să lipsească din codul menit să ne păzească liniștea.

Don José

PAȘTELE

Veselie, veselie,
Te întreb: oare de unde
Aî venit tu, spune-mi mie,
Și cum sborul tău pătrunde
Pretutindeni în natură
Și'n a omului făptură?
La această întrebare
Vuet tainic îmi răspunde
Șoptind dulce, vorbind tare
Să'nțeleagă ori și care:
— Din a stelelor sclipire
Vin, pornită cu mărire;
Viu din muguri, viu din floare;
Viu din ape săltătoare;
Viu din splendidul vestmânt
Intâns astăzi pe pământ,
După ce, redeșteptat
Giulgiu iernii-a sfâșiat;
Viu din toate ce'mpreună,
Pe când clopotele sună
Cu vibrări triumfătoare
De prea sfântă sărbătoare,
Spun cu glas într'aripat,
Spun „Christos a înviat!".

N. [illegible]

NOAPTEA PATIMILOR

de **M. M. Zamfirescu**

...E spre asfinţitul soarelui.

Din brâul însângerat al apusului, razele aurite se resfrâng asupra pământului.

Vântul de primăvară, purtător de viaţă, nouă, răspândeşte în calea lui, mireasmă dulce de floare de salcâm şi de liliac.

In bordeele proaspăt vopsite, după zile de muncă şi sbucium, o lume aşteaptă liniştită ; au rămas doar vrăbiile guralive, care tulbură liniştea solemnă a înserării...

Deodată, departe, un dangăt de clopot răsună prelung ca un plânset, ca o chemare, ca un fior ce cuprinde sufletele în aşteptare. Un altul, de aproape, răspunde puternic; apoi altul şi zeci de glasuri metalice vibrează, deşteptate din meditaţia lor mormântală.

In locul soarelui scăpătat ,luna albă şi câteva stele, luminează satul şi valea, gata să adoarmă în liniştea caldă a nopţii.

Doar bisericuţa cu crucea ei strâmbă şi prin ferestrele căreia lumina roşiatică şi afumată a lumânărilor caută să iasă afară, îşi înalţă umbra neagră pe cerul luminat.

Pe poteca ce duce la ea, un şir de umbre tăcute urcă încet şi grav şi dispar prin uşa întredeschisă, mistuite de lumina ce se revarsă în valuri asupra bordeelor proaspăt vopsite.

*

Zeci de luminiţe strălucesc în tainicul cuprins al bisericii.

Incununat cu aureola strălucitoare a icoanelor aurite, preotul cu plete albe citeşte Evanghelia . Ascultaţi !

Ea ne povesteşte viaţa Lui frumoasă.

Frumoasă fiindcă a fost plină de suferinţe în calea spinoasă a adevărului; frumoasă fiindcă a fost numai virtute.

Câtă bunătate şi resemnare în sufletul acestui Dumnezeu ! Totdeauna blând, cu zâmbetul pe buze; propovăduitor de milă şi iubire.

Şi iată că, drept mulţumire, e urât şi hulit; e prins şi batjocorit, trădat de prieteni, bătut cu biciu până la sânge, scuipat şi încununat cu spini; lovit cu pietre în drumul calvarului pe unde singur îşi duce crucea grea. El suferă fără şovăire...

Şi în ultima durere a restignirii pentru mântuirea oamenilor, El cruţă răutatea lor, şi-i iartă pe toţi.

Aşa moare pe cruce Isus Dumnezeul !

*

El e acolo pe masa din mijlocul bisericii, acoperit cu flori şi lumânări aprinse.

Toate capetele stau plecate: preoţii cântă. Apoi îl ridică uşor, pornesc afară şi ocolesc altarul sfânt, cântând imnuri de îngropare. Tămâie şi mirodenii ard în cădelniţe sunătoare, răspândindu-şi fumul tremurător în răcoarea nopţii.

Pretutindeni mii de fiinţe Îl urmează,â îngânând ruga iertării.

O, Dumnezeule, oare, ar putea vreodată întreaga omenire să răscumpere sacrificiul Tău ? Acum, când gloria blândeţei Tale se înalţă spre slava cerului, când toţi Ţi se închină, Tu suferi chinuit pe cruce, ca răsplată a jertfei Tale....

*

Intr'un colţ al bisericii e mai întuneric. E atât de bine în colţul acesta cald înconjurat de lumină; glasul preotului limpede şi melodios, pătrunde până la mine, prin murmurul şoaptelor, legănându-mi gândurile leneşe şi răsleţe.

O picătură de ceară ferbinte îmi cade pe deget. O simt , dar o las ; doar privirea mi-o aplec fără voe spre lumânarea subţire şi strâmbă ce pâlpâie istovită, sugrumată de degetul meu sbârcit şi rece.

In jurul meu toţi clipesc greoi. E ora târzie. Un bătrân cască, copii au adormit. Doar babele mai şoptesc printre buze ceva misterios, închinându-şi rugăciunile nesfârşite cu cruci şi mătănii plecate până la pământ.

Un ofiţer bătrân, trage alene pe o lumânare groasă urme sinuoase, privind adâncit în gânduri, şanţurile create de măreaţa lui unghie.

Din lumânarea groasă, lacrimi grele de ceară picură, închegându-se pe piatra rece şi roasă.

Toţi sunt în biserică şi parcă nimeni nu e. Ceasul din perete bate unu... prin fumul des, străbat până la uşe.

Afară e întuneric şi linişte... e aşa linişte, că adierea uşoară a vântului, aduce pe aripi, suspinele dureroase ale Mariei maica şi ale Magdalenei,, care plâng sdrobite la picioarele însângerate ale Cristosului Mântuitor !

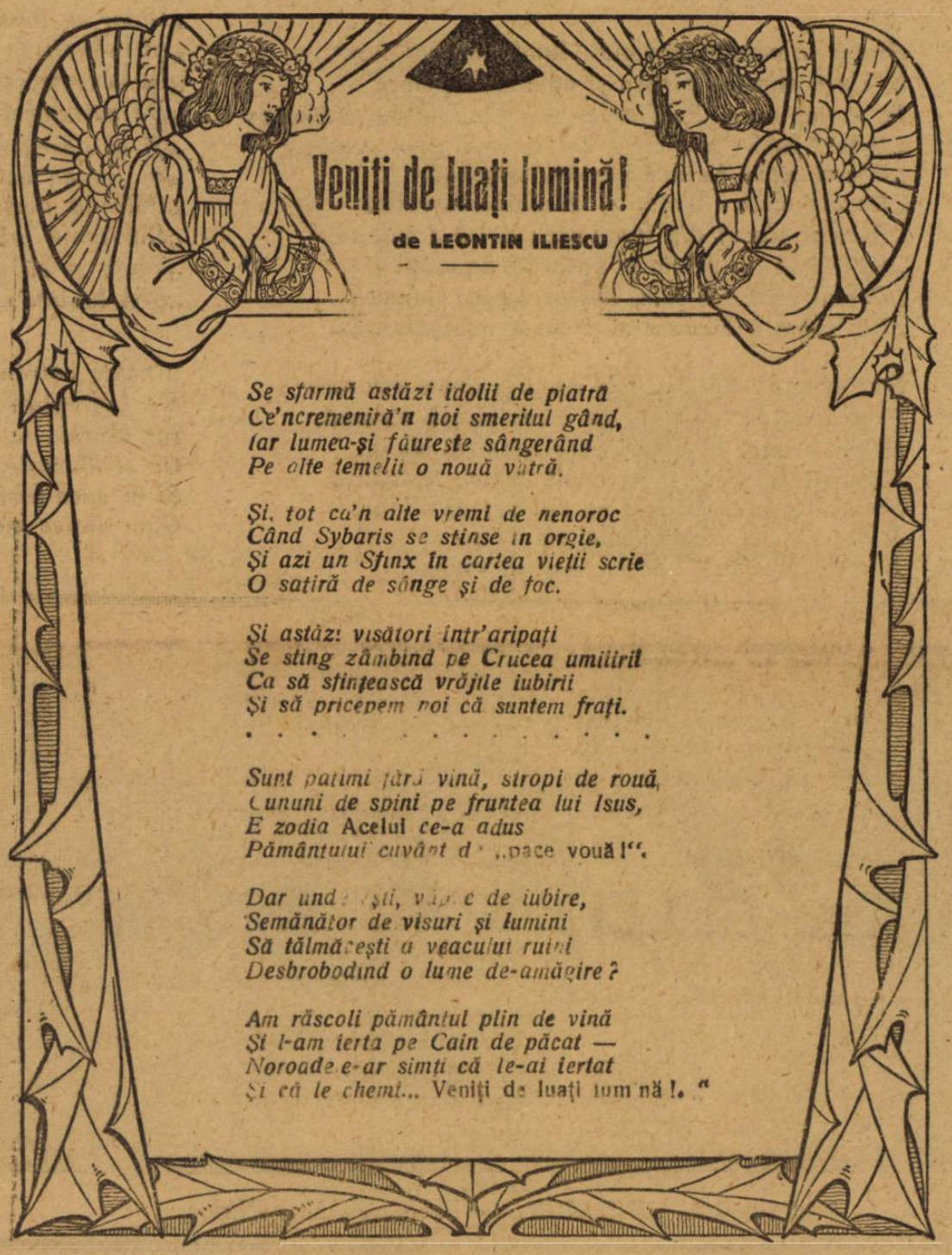

INVIEREA

In vale lunca'ngustă s'afundă-adânc în noapte
Și râul clocotește, purtând pe valuri șoapte.
Pe cerul plin de stele luceşte luna blândă
Și vântul cald loveşte în ramura plăplândă
Și'n florile de vișin smulgând a lor petale
El le așterne'n urmă-i, formând covor pe cale.
Abia e miezul nopții. Lumini pe la căscioare
Incep să licărească încet, tremurătoare
Și umbre îndărătul perdelelor se mișcă....
— Din depărtare sună un glas domol de trișcă
Și'ngână'ncet ecoul duios al unui bucium:
Ce mai amar, ce doruri, ce jale și ce sbucium
Vor fi săltând în pieptul acelora ce cântă
Și-și caută alintarea în noaptea asta sfântă!...

Acum pe ceruri luna mai luminoasă-mi pare
Și clară mi-este mintea și gândurile-s clare
In capul meu. Prin creer un gând adânc străbate:
„Dece-i iubire'n lume? De ce mai sunt păcate?
„Dece-i atâta farmec și atâta mișelie?
„Dece păcatu-i teafăr și dragostea'nrobie?
„Dece-ai plecat din lume stea dulce a blândeții!
„Să lași în loc trufia și umbra frumuseții?
„Destul cu atâta jale, destul cu așa durere!
„Noi vrem o bucurie și vrem o mângâiere!...

Dar ce-aud? Jos, în vale un glas duios de-aramă
Prin noaptea înstelată pe credincioșii chiamă.
Și sună lung. In valuri curg sunetele clare,
Moșnegi cu plete sure, copii, femei, fecioare;
Sosesc de pretutindeni cu zumzet de albine
Roesc mereu creștinii din văi de pe coline.
Biserica sfântă mereu, mereu adună
Și clopotele grele mereu în noapte sună.
In prag bătrânul preot cu barba de zăpadă
Se sprijină în cârja-i de cedru să nu cadă;
Se'mbracă înlăuntru în hainele sfințite
Și glasul său răsună prin bolțile'nvechite.
Când cu lumina iese cântând cu voce lină
Și pe popor îndeamnă: „veniți de luați lumină",
Indată mii de facle s'aprind strălucitoare,
Cad în genunchi creștinii și ascultă cu ardoare
La preotul ca neaua ce'n fața tâmplei sfinte
Citește'n cartea vieții: „Acum cei din mormînte
„Se scoală toți că moartea a fost de tot învinsă
„Puterea i-a fost luată, în lanțuri fu cuprinsă
„Și iadul lui Satana fu azi golit de tot,
„Chiar el, Satana însuși legat fu cot la cot
„Și osândit să ardă în focul nesfârșit...
„In ceasu-acesta legea cea sfântă s'a 'mplinit
„De către-acel ce'n lume fu fără de păcate
„Și se născu anume să semene dreptate
„In lumea asta tristă ce se mișca greoiu
„Călcând nesimțitoare pe-al relelor noroiu...
„Dar omul orb la toate, l'al binelui răspuns...
„Viața și cu moartea trei zile s'au luptat
„Și'n luptă-a'nvins viața și moartea s'a legat".

A'nchis bătrânul cartea și'ncet către altar
S'a îndreptat molatec cu pasul mic și rar,
Iar tâmpla se îmbracă în rază argintie
Ce strălucește'n noapte ca soarele'n câmpie
Și în acea lumină creștinii văd curat
Cum dintre morți se scoală al lumii Impărat.

G. I. Olteanu, Normalist

CANTECUL INVIEREI. — Tablou de Max Ehrler.

De ziua învierii celui fără de păcat

Se clatină turnurile mănăstirilor... glasul clopotelor, răscoleşte tăcerea văzduhului.. Cerul și-a deschis porțile larg, vestind învierea celui ce a pătimit, și prin patima sa, a dăruit bucurie întregului neam creştinesc...

Credincioși!... plecați genunchii voștri la pământ, și semnul sfintei cruci, să vă fie, semnul sfânt al închinăciunilor...

Aprindeți lumânările să se lumineze, tăcerea înoptărei; iar din prisosul bunurilor voastre, dăruiți și celor săraci... ei nu cunosc bucuriile... au învățat numai povestea durerii: darurile voastre le va mângâia pustietatea nădăjduirei lor, le va dezgheța trupul; și atunci, sufletul lor obosit, va aduce laudă ceriului pentru sporirea năzuinților voastre...

Credincioși!... dați voie buzelor voastre să şoptească bucuros, cuvântul: „Crists a înviat".

E sărbătoarea întregului neam creştinesc.

Mântuitorul se înalță la cer, binecuvântând norodul, și deacolo din împărăția Dumnezeirii, împrăștie pământului neprihănita lui bucurie...

E ziua învierii Marelui Cristos, credincioși, veniți cu sufletul curat, să poposim la pragul sfântului altar în semn de laudă și preamărirea numelui său...

„Cristos a înviat!"

George Nutzescu

In numărul nostru de Duminică 4 Mai a. c. vom începe publicarea unei lucrări de mare valoare în legătură cu viața primei soții a lui Napoleon I. Lucrarea această întitulată:

AMINTIRI
despre împărăteasa Iosefina

este datorită doamnei Georgetta Ducrest *și e tradusă de d. Const A. I. Ghica.*

Amintirile despre împărăteasa Iosefina

Sunt scrise într'un stil literar și atrăgător astfel că cei ce vor urmări șirul acesor interesante însemnări vor gusta clipe de profundă emoție și de estetică recreațiune.

Citiți dar cu toții, Duminică 4 Mai,

AMINTIRI
despre împărăteasa Iosefina

Romanul va fi însoțit de interesante ilustrațiuni după cei mai mari artiști ai Secolului al XVIII-lea.

INVIEREA

Oamenii, bogaţi şi săraci, au aşteptat primăvara cu acelaşi dor ; cei bogaţi cu toate mijloacele pe cari le au la îndemână n'au putut încălzii crivăţul şi topi zăpada, după cum n'au putut însenina cerul.

Muzica, parfumul, poezia şi focul din sobă, n'au făcut de cât să le fie şi mai dragă, şi mai dorită primăvara cu căldura soarelui, cu parfumul florilor şi cu poezia luminei.

Cei săraci au aşteptat-o însă ca pe un adevărat Dumnezeu. Pentru ei învierea lui Isus Christos are o însemnătate mult mai mare şi mai frumoasă.

Căci dela învierea Lui li-se face mai bună viaţa, nevoile mai mici şi astfel au şi ei, acei carî muncesc din greu ca să poată trăi, răgazul de a simţii şi gusta din frumuseţea vieţei şi de a'şi înălţa cugetul.

Isus Christos învia ză ; iar soarele, eternul poet, începe să înfrumuseţeze pământul.

Versurile lui sunt razele călduroase, ce fac să răsară florile şi grâul, ca să ne bucurăm cu toţii de dumnezeiasca înviere şi ca, în spiritul lui Dumnezeu împărţit tutulor prin daruri pământeşti şi sufleteşti, să fim cât mai buni, să ne apropiăm cât mai mult de el, ca să înviem şi noi, *cei morţi în această viaţă*, spre de-apururea glorie a Domnului Isus.

N. M.

„El nu mai este aci : El a înviat", (Tablou de Al. Zica).

Cea d'intâi floare...

...Legenda spune, că la începutul lumii, îngerii umblau pe pământ printre oamenî, pentru a vedea atât necazurile cât şi credinţa lor întru Domnul.

Dar pe măsură ce timpul a trecut şi oamenii s'au înmulţit şi s'au înrăit, s-au urcat la cer şi veneau numai când îi trimetea „Cel-a-tot-puternic" ca să vadă ce fac creaturile lui.

Astfel, coborând într'o iarnă grea şi văzând atâta răutate între oameni şi atâtea necazuri din apăsarea vremii, lacrămi au curs din ochii lor şi au picat pe pământ. Ei s'au reîntors îndureraţi la cer. Şi unde lacrămile lor au picat, au răsărit flori. Au răsărit luptând cu asprimea zăpeziî şi înălţându-şi lujerul plăpând cu floricica lui micuţă albă şi nevinovată, către cele dintâi raze de soare. Şi această dintâi floare a fost : „Ghiocelul".

Oamenii văzând-o răsărită astfel, prin puterea „tatălui din cer", au început să creadă şi să spere întru mila lui.

De atunci şi până astăzi privim şi primim cu atâta drag această floare ca şi un simbol ce deschide drumul, spre timp frumos de pace, de speranţă...

Şi ce nu este frumos ce este întâi ?! Primăvara cele dintâi raze de soare, cele dintâi flori, cel dintâi zbor de rândunele şi cântec de privighetori. Vara cele dintâi zile când se începe munca holdelor. Toamna cu culesul viilor şi al porumbului. Chiar şi melancolia celor dintâi frunze îngălbenite ce cad, au frumuseţea lor. Şi când vine iarna cei dintâi fulgi ne sunt dragi.

Omul frate cu natura simte şi trăeşte toate aceste prime zile, cu emoţie, cu drag, cu speranţă. Şi ajuns la adânci bătrâneţe, el îşi reaminteşte cu dor, cu duioşie, de cele dintâi zile trăite. Cea dintâi zi de copilărie ce'şi poate aminti, zi de şcoală, zi de drum în vată, în căsnicie etc. Dar cu cât drag îşi aminteşte omul de copilăria copiilor lui, pe care îi vede ajunşi oameni mari. Şi cu câtă duioşie îşi reaminteşte de copiii pe cari i-a perdut...

Acum când cea cea dintâi floare, Ghiocelul, a înflorit şi o privesc, cu ce duioşie îmi amintesc şi eu de tine.... copilul meu... perdut pentru totdeauna... Ca şi această floare ai fost pentru mine. Ai venit pe lume în primăvara vieţii mele, după iarna anilor ce mă purtase pe toate cărările vieţii, bătute de furtuni. Ai crescut sub ochii mei zi cu zi, îngrijit de mămica ta ce odihneşte şi ea acum alături de tine. Ţi-am privit cu nespus drag, cele dintâi zâmbiri ale ochişorilor tăi frumoşi. Ţi-am sorbit cu nesaţiu cele dintâi gunguriri de porumbel, ale guriţei tale dulci. O ! şi cei dintâi paşi ce au făcut picioruşele tale, cu ce drag i-am privit. Cele dintâi vorbe ce aî pronunţat au fost... „tată şi mamă"... au fost divine... îngereşti.

Dar după cum viaţa floarei de Ghi

ocel ursită este, să piară îndată ce căldura soarelui o înăbuşe, tot astfel şi tu puţin timp ai vieţuit.

O nemiloasa boală, care seceră vieţele îngeraşilor de o seamă cu tine, a venit să pună capăt drumului tău şi să te mântue de durerile înăbuşitoare, ale mizeriei omeneşti. Agonia ta a fost scurtă dar dureroasă şi acest tablou al puţinei tale vieţuiri, mi-a rămas în memorie pentru cât voi tări...

Afară era noapte de primăvară. Vântul adia uşor peste crengi, aducând parfumul mugurilor înfloriţi. Şi când sufletul tău nevinovat a pornit spre cer, a început să cadă o ploaie măruntă, deasă, ca lacrămile unui om a cărui durere nu mai are margini. Şi aceste picături ce cădeau pe pământul îmbătrânit de rele, nu erau lacrămile fraţilor tăi îngeraşi ?! Şi poate erau şi de bucurie că te duci între ei şi de durere pentru noi cei încercaţi şi în veci nemângâiaţi de pierderea ta...

Au trecut trei ani de atunci, In cimitirul „Reînvierea" unde nimeni nu mai reînvie, sub o moviliţă de pământ închisă în grilaj sărac şi umbrită de o cruce de lemn de care este aţătată o candelă, tu copilul meu odihneşti. In fiecare primăvară, florile nevinovate ca şi tine, reînvie, cresc, reînfloresc, se leagănă la adierea vântului, până când dispar sub zăpada iernei. La căsuţa de veci a trupuşorului tău, viu eu ori de câteori pot. Viu şi caut să retrăesc timpul trecut şi încerc să te revăd în memoria mea, aşa cum ai fost. Viu să implor sufletul tău de îngeraş, să se roage „bunului Tată ceresc" pentru iertarea, mila şi mântuirea noastră, a celor care trăim....

M. Marinescu-Angel

In noaptea învierii

De mult, de aproape două zeci de veacuri,
Sărbătorim mereu sfânta înviere.
In fiecare primăvară
Simţim în inimi mângâiere
Şi duhul păcii 'n suflet cum coboară.

In miez de noapte, clopotele toate
Vestesc iar lumii de păcate plină :
C'a 'nviat A tot stăpânul firii,
Să lase tot, în clipa mântuirii
Şi 'nsfânt locaş al Domnului să vină!

„Veniţi creştini, e ora pocăinţei !"
Smeriţi ne chiamă apostolli credinţei
In mână cu făclii aprinse.
„S'aprindem candelele stinse !
„Străluce candela divină,
„Veniţi, ca să primiţi lumină !"

I. C. Petrescu

Saloane de artă

Bordenache şi Săulescu

In saloanele căminului *„Regina Maria" din* Capitală, sunt deschise două expoziţii de pictură, ce merită să fie relevate.

Expun pictorii Bordenache şi Săulescu.

Cel dintâi, un îndrăzneţ căutător al adevărului, isbuteşte să ne apară totdeauna nou, nemulţumit parcă de vechile forme. In expoziţia din anul acesta, Aurel Bordenache nu mai e, într'adevăr, cel din anii trecuţi. In portret, e o diferenţă de tratament dela an la an, cu tendinţe bine înţelese spre desăvârşit.

De astădată, pune probleme filosofice, foarte greu de interpretat in arta liniilor şi a culorilor. Are însă valori bine prinse şi compoziţii decorative de un farmec sugestiv. Nota psihologică nu-i lipseşte în liniile indicând trăsăturile feţii iar în tonurile de alb pe alb ştie să redea transparenţa unor forme diafane idealizate, realităţi enritmice şi întrupate parcă din altă lume.

Miniaturile sale, una de o nuanţare subtil trandafirie, sunt delicate bijuterii, Watteau sau Fragonard în felul său.

Desenurile ilustrative amintesc pe Gustave Doré, dar sporsc factura şi inspiraţia acestuia cu motive de profundă gândire, ceia ce l aşează pe Bordenache, desigur, pe un plan superior.

In faţa acestor constatări, putem anticipa că activitatea pictorului Bordenache începe de-abia acum. El are încă de străbătut pe spinoasele cărări ale artei, dar nu va zăbovi multă vreme până la culegerea trandafirilor.

L-aşteaptă inspiraţiuni superbe, încadrate în mari dimensiuni, şi poate că problemele adânci ale vieţii şi ale

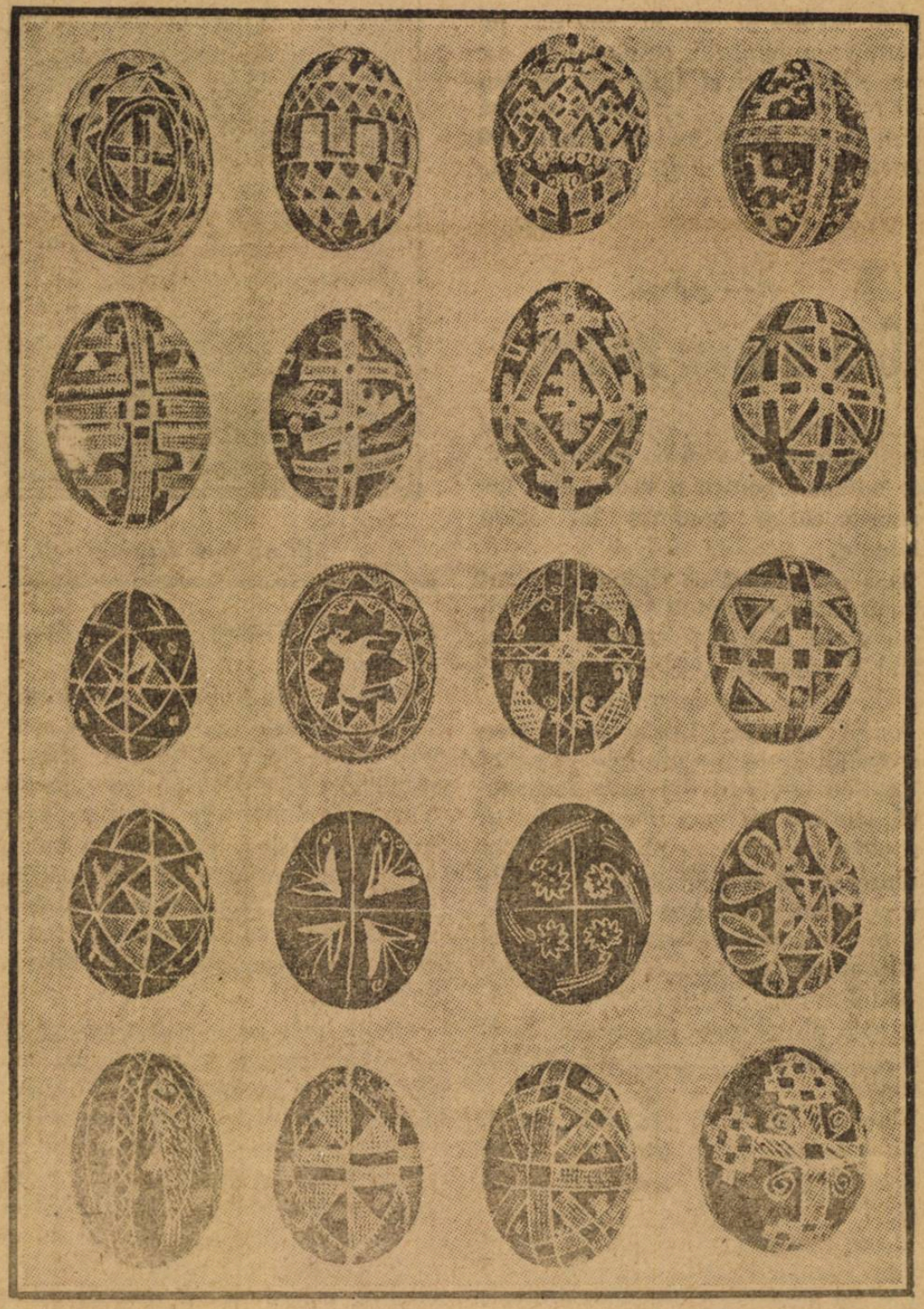

„Ouă de paşti" din Basarabia

societăţii nu vor întârzia să-i destăinuie mirajul *picturii care rămâne.*

•

In schimb Eduard Săulescu este pictorul fixat în chip definitiv.

După patru ani de lipsă din saloanele de artă, abea anul acesta ne vine cu a doua a sa expoziţie de pictură. E un admirabil pictor de război, care ştie să ne redea nu numai partea decorativă a dezastrului, ci şi realitatea grozavă, tublerul bine înţeles şi sugestiv al câmpului de luptă înainte şi după atac.

Eduard Săulescu ne aduce însă şi adevărate surprize, judecând după iernile cu troiene scorojite de ger, de gerul pe care-l simţi ca şi când ai trăi alevea printre zăpezi.

Poesia cea mai curată a sufletului său sunt însă bronzatele toamne, prinse în svârlituri dibace de penel. Melancolia frunzelor ruginite, cu acea măiestate palorică, pe care toamna o împrăştie peste firea întreagă, este, pentru acest pictor consacrat, o problemă ce şi-a găsit în el soluţiunea presupusă definitivă.

Doar tocmai siguranţa tehnicei în execuţiune, adâncimea interioarelor de pădure în peisagiile sale, stăpânirea firească a simţului de perspectivă, ca şi armonia liniilor şi a valorilor eromatice, sunt însuşirile ce pun în evidenţă personalitatea artistică a lui Eduard Săulescu.

Iată două expoziţii interesante, ce ne pune în faţa a doui pictori de reală valoare, unul dintre ei definitiv fixat, altul care-şi caută încă drumul şi cutezător răscoleşte isvoarele artei, dornic să-şi astâmpere nepotolita sete de frumos.

L. I.

•

Expoziţia Mogoş

La 23 Aprilie, în sala „Căminul Artelor Regina Maria" pictorul Petrescu-Mogoş a deschis o expoziţie a operelor sale. Mogoş deşi prin cariera sa este militar, nu e un necunoscut pentru amatorii de artă. Modest şi fără pretenţiune a lucrat o viaţă întreagă în atelierul său fără a expune, pornind dela ideia sănătoasă că ori cât talent ar avea un om, până ce nu devine stăpân absolut pe penelul său, expunerea în public a lucrărilor lui nu poate cauza decât rău, atât artei în sine, cât şi artistului; artei, pentru că ea nu câştigă de cât prin lucrări desăvârşite, iar artistului pentru că laudele prematûre îi deformează propria lui apreciere de sine însuşi, crezându-se deja artist, când nu este, perzând imboldul de a munci, ca să devină.

Dacă adăugăm la acestea şi comercializarea, a lucra mult şi repede pentru a câştiga uşor, s'ar pricepe pentru ce acele zece sau cincisprezece expoziţii pe lună cu care suntem hărăziţi dela război încoace, a depreciat şi arta şi pe artişti, făcând să dispară talente ce în adevăr se anunţau în tinereţe — bine.

Petrescu-Mogoş, elevul maestrului Jean Laurence din Paris, a ajuns maturitatea în toate operele ce expune azi. Sunt aproape 150 bucăţi, cari prin varietatea subiectelor, şi prin îngrijirea cu care sunt prezentate, te atrage. Nu numai desemnul desăvârşit, dar coloritul şi perspectiva, mai ales a peisajelor, face ca natura să fie zugrăvită pe pânzele lui cu gingăşia şi farmecul realităţii privită de o minte limpede şi ne sabotată de o fire bolnăvicioasă. Inţeleg prin aceasta că contrar multora din artiştii moderni, în expoziţia lui n'ai nevoe să vii de acasă cu sticluţa de cloroform ca să dai pe la nas şi să te ameţeşti, ca să pricepi ce a văzut artistul când a zugrăvit capul de berbec ca să vezi în el o crizantemă sau un cap de cadână când fără cloroform vezi o simplă pereche de papuci. Natura la Mogoş e delicat şi fin pusă pe pânză aşa cum este ea, cu toată poezia pe care i-a dăruit-o natura, şi care rămâne aceiaş, fie că te apropii, fie că te depărtezi de ea. In aceste pânze artistul expozant şi-a înmagazinat tot sufletul lui, de aşa fel în cât l'am auzit în ziua vernisajului spunând unui consilier de Curte:

— Domnul meu, nu zic că n'am nevoe de bani ca să doresc să vând pânzele mele, dar în gândul meu intim mă rog: dă doamne să nu mi le cumpere nimeni, ca să nu mă despart de ele.

Eu, cel puţin, m'am distrat plăcut o oră.

V. T. C.

Resemnare

Nefericit acela, care zadarnic cere să fie iubit, fiindcă el iubeşte; nefericit şi acela, care-şi frământă golul inimei; dar mai nefericit ca toţi nefericiţii e acela, care nu mai iubeşte şi nu poate să uite că a iubit.

Inaintea privirilor care cer, în faţa frunţilor, care nu se sfiesc să vrea, amintirea otrăveşte o dorinţă amăgită; şi dacă farmecul ca şi virtutea îmbie sentimentul, el nu îndrăzneşte, nefericitul, să pună la picioarele unui înger o inimă veştejită.

Fie că urăşte pe alţii, fie că se învinueşte pe sine, el, nenorocitul, se dă la o parte din faţa fecioarei şi las să zâna să-şi facă drum singură; dar privindu-le îşi spulberă nădejdea.

Sufletul lui e aidoma unui templu antic, năruit de ani şi de furtuni şi în care divinitatea nu vrea să intre, iar oamenii nu îndrăznesc să se adăpostească.

Adam Mickiewicz

Poema aceasta e tradusă din franţuzeşte, dintr'un volum, în care sunt adunate cele mai de seamă lucrări ale marelui poet polonez Adam Mickiewicz.

Scriitorul acesta a fost cel mai viguros cântăreţ al sufletului polonez şi a fost luptătorul naţionalist, care nu s'a dat înapoi din faţa nici unei bătălii, ca ţara lui să isbutească a se întregi, ca să ducă mai departe gloria străbună.

Adina Bratu

SCARA

— Fabulă de Izmoilov —

Rezemată de un zid se răsfăţa la lumina soarelui o biată scară de lemn.

Deşi toate treptele erau egale ca frumuseţe şi mărime, totuşi treapta cea mai de sus se purta totdauna foarte mândră în relaţiunile cu celelalte trepte, ea crezând că este cea mai importantă de cât oricare din surorile ei.

Un oarecare trecând prin apropierea zidului şi având nevoie de scară, cum ea nu era aşezată tocmai bine, a întors-o cu partea de sus în jos.

Acum când treapta cea mai de sus a devenit cea mai de jos, se gândea ea cu tristeţe la ceea ce fusese, şi se căia că se purtase cu atâta nedreptate şi mândrie faţă de surorile ei, când întâmplarea făcuse să fie mai sus de cât celelalte.

— „Voi, care ocupaţi din întâmplare una din treptele de sus, uitaţi-vă şi la cele de jos, căci nu se ştie când roata lumii vă va arunca cât mai jos".

Tradus din rusește de **Feodosiu N.**

Toţii abonaţii revistelor „UNIBERSUL LITERAR" „VESELIA" şi „ZIARUL ŞTIINŢELOR" participă la

MARILE PREMII

pe care Ziarul „UNIVERSUL" le oferă cititorilor săi.

VIZITAŢI

Cinema „VLAICU"

RULEAZA:

Filmele cele mai frumoase şi instructive

Câte-va haz uri

Un fel de a vorbi

Aide, cară-te, să nu te mai prind că pui picioarele pe aci.

Uşurinţa femeească

— Aşa e că sunt uşoară la dans ?
— Da, sbori ca un balon !

Mamă şi amantă

ROMAN DE LOUIS ULBACH 28

— Ce te face să crezi asta ?

Filip ocoli taina şi răspunse :

— Cred că mă bănueşte drept un ambiţios de bani şi că se îndoieşte de iubirea mea.

— E un mijloc ca să-ţi dovedeşti drăgostea : ia-o fără zestre.

— Dar cum s'o iau ?

— Fur-o !

Filip tresări, pe când d Brazier râdea cu poftă

— Mă zeflemiseşti d-le Brazier.

— Ce-are face ! De vreme ce sfatul e bun ! Cele mai bune femei, cari se cred garantate contra seducerilor romantice, le acordă totdeauna o amnistie. Prietena noastră este o femeie calmă, rece, dar care are inteligenţa prea vastă ca să nu înţeleagă totul.

D. Brazier comunică râzând amicei sale sfatul teatral ce dase tânărului înamorat, iar Filip când văzu a doua zi pe Louise, îi zise pe un ton jumătate glumeţ, jumătate dramatic :

— Dacă te-aş fura !

Louise se porni pe râs :

— Cu forţa ? — întrebă ea.

— Asta nu — ripostă Filip.

— Atunci n'ar fi un furt, ci o fugă.

— Ai dreptate — încheiă Filip — datoria mea este să stau aci lângă iubirea mea.

Când în seara aceia Louise povesti mătuşii sale că d. de Luzay îi împărtăşise intenţia s'o fure, d-na de Gremilly, care ştia gluma dela d. Brazier, îi zise :

— Lasă, că n'are să te fure ! Pregăteşte-ţi geamantanul.

A doua zi, când la ora obicinuită Filip se prezintă la d-na de Gremilly şi sună, portarul, surprins că un intim al casei nu fusese pus în curent cu cecace se petrecuse, îi întrebă :

— Veniţi din partea stăpânelor mele ? Au uitat ceva ?

— Nu. dar unde sunt ? Au ieşit unde-va ?

— Ieşit ?... Au plecat azi dimineaţă la gară.

— Şi nu ştiî încotro ?

— Nu.

Filip dete fuga la prietenul lui, Moncamp :

— Au plecat ! — îi vesti el intrând.

— In sfârşit ! — răspunse acesta.

— Cum ? tu prevedeai plecarea asta ?

— O aşteptam.

— Aşa mă consolezi ?

— Aşa te felicit.

La d. Brazier, unde se duse să se informeze, nu fu mai norocos. Atunci se hotărî să plece să le caute pe la toate staţiunile de băi.

XIV

A cutreerat zadarnic staţiunile din Pirinei şi din Auvergne. Timp de o lună de zile a fost nelipsit din vagon şi din trăsură, ba a umblat şi călare şi pe jos şi.. nimic, nici o urmă !

Pe de altă parte George Moncamp care citea zilnic ziarele cu dările de seamă de pe la staţiunile mondene, îi telegrafia invariabil acelaş ştire monotonă : „nimic".

Atunci, descurajat, Filip se hotărî să plece la mamă-sa la ţară şi-şi puse planul în aplicare. Dar aci, rămase aiurit : cea d'întâi fiinţă care-i ieşi în cale fu Louise.

— D-ta aci ? — o întâmpină el strângându-i amândouă mâinile.

— Cum vezi — râse ea.

— Dar de când sunteţi aci ?

— De la plecarea din Paris.

— Dar de ce să plecaţi fără o vorbă. aşa pe neaşteptate ?

— Aşa aî vrut să pleci şi d-ta acum câte-va luni ?

— A, v'aţi răzbunat ?

A urmat un consiliu mai întâi în doi, între mumă şi fiu, apoi un altul în trei, între amândoi şi d-ra de Courlieu, de pe urma căruia s'a expediat d-nei de Gremilly care se afla în Italia, cererea lui Filip care o ruga să consimtă la căsătoria lui cu d-ra Louise de Courlieu.

Răspunsul n'a întârziat mult. Era simplu şi scurt : d-na de Gremilly îşi trimitea consimţimântul, scuzându-se că nu poate fi părtaşă la nuntă, fiind suferindă şi în acelaş timp aşteptând la Florenţa unde închiriase o vilă pentru iarnă, câţiva vechi prieteni dela Paris. Nu numea pe d. Brazier, dar era sigur că făcea aluzie la dânsul şi această aluzie, ori cât de vagă era, punea definitiv capăt ultimei pagini a romanului ei cu Filip.

Cununia s'a făcut la ţară. George Moncamp a fost unul dintre martorii lui Filip.

După vre-o trei zile dela cununie, Louise îşi întreabă sotul.

— Ascultă dragă, noi am uitat de tot pe mătuşă-mea. Când îi scrim să vie să ne vadă ?

— Când vrei tu — îi răspunse el — însă cum ea vrea să-şi treacă iarna la Florenţa, o s'o chemăm..., o s'o chemăm....

— O s'o chemăm — sfârşi Louise fraza — ea să ne fie naşă.

— Amin.

(SFÂRŞIT)

NOUILE PREMII FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
— Pe luna Aprilie 1924 —
CUPON No. 4.

ANUL XL. — No. 18 2 lei exemplarul Duminică 4 Mai 1924

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. în străinătate pe un an 200 lei.

1824-1924

O sută de ani dela moartea marelui poet englez

Intre două veacuri

Singur ca leul, aşa sunt eu.
MANFRED

Născut, ca o poruncă a vremii, către sfârşitul veacului al XVIII-lea, lordul Byron s'aşează arbitru intre veacul naşterii sale şi cel următor.

Apare în viaţă ca un profet şi trece prin lume ca meteorii.

Europa, uimită de puterea geniului, se pleacă destinului; Anglia l-admiră, Franţa l-adoră.

Alţii îi vor drămui faptele şi viaţa. Eu însă mă străduiesc să-l privesc pe piscuri, cum şade măreţ ca un iluminat, ca o coloană de foc în pustiurile nopţii.

Şi-l văd acolo furtunatic, tumultuos, destrămându-şi sufletul răscolitor de suflete şi, în gânduri arzătoare, predicându-şi evangelia. E insuşi Manfred, când spune:

„Singur ca leul, aşa sunt eu".

Romanticii Franţei se inspirară din isvoarele sale de foc. Grecia revoluţionară l-aşteptă pe pământul ei, pregătindu-i din spinii vieţii, trandafirii nemuririi.

La Misolonghi, in ţara insulară,—sub cerul sudic al Mediteranei, doarme sbuciumul unui geniu dăruit lumii din porunca vremii, ca să-i lămurească drumul către sublim.

Dar când trecură o sută de ani de-atunci?

L. I.

In farmecul florilor de Cireş...

— Nuveletă japoneză de O. Wattana —

I

Primăvara sosise voioasă şi mugurii cireşilor anunţau o bucurie mare. Scurt timp, peste noapte chiar, şi primăvara îşi va arăta frumuseţea: în treaga ţară va fi ninsă cu florile roa albe de cireş!

In vestita grădină a bătrânului Amori cireşii nodoroşi şi des înrămuraţi vor fi cei mai ninşi de flori căci sunt feriţi de vânturile aspre de dinspre miază noapte şi când locuitorii vor trece lăudând grădina, bătrânul va sta fericit cu soţia lui sub strasina lată a casei lor de bambus.

Cu câtă grije nu vedea el, de grădina lui, de pomii şi mai ales de dragii lui cireşi!

...Dar, acum, pentru întâia oară el nu se mai îngrijea de loc de dânşii. Puteau mugurii să lucească de frumuseţe şi Amori, cu toate astea nu se zărea de fel prin grădină. E amărât.

Singurul său fiu pe care-l are, îi scoate perii albi.

Hiderato, fiul său, fusese un an în Europa şi se întoarse cu desăvârşire schimbat. Săvârşeşte o mulţime de fapte împotriva datinelor ţării. Amori se gândeşte de la o vreme încoace să-şi însoare fiul căci numai o femee, ar putea să-i scoată din cap nebuniile „lupilor albi" (Europenii).

Dar când împărtăşi fiului său hotărîrea sa, acesta începu să râdă.

— „Eu să mă însor? Cu cine?

— „Cu Sissi fiica prietenului meu O'Shakis.

Fiul se supără.

— „Cu Sissi? Cine e ea? Unde'i? N'am văzut-o nici odată! Ce socotiţi că mă voi lua după prostul obicei al ţărei noastre? Să iau o fată aşa de necunoscută? Pe care să n'o pot suferi!

Nu, nu, nu, mai bine fără de ea. Mă voi însura numai cu o fată pe care o voi iubi, de-ar fi chiar o Geisha! (o fată de rând).

Amori sări ca muşcat de şarpe.

— „Să te căsătoreşti din iubire?

Cum ar putea un om aşa tânăr să-şi găsească o femee potrivită? Şi mai îmi pomeneşti de o Geisha!

Pe sfântul To! şi bătrânul începu să tremure de mânie.

Numai lupii cei albi sunt de vină, cugeta Amori. O Geisha!

Şi cum Hiderato intra zilnic în ceainăria alăturată de casa lor, bătrânul îşi şi vedea nurora într'una din desfrânatele, dar frumoasele dânţuitoare. El chemă pe un vrăjitor cu care vorbi mult, mult de tot, fiind de faţă şi nevastă-sa. Bătrânul vrea cu orice preţ să'şi însoare fiul cu fiica lui O'Shakis.

Vrăjitorul găseşte leacul: nevasta lui Amori se sperie, el însă bate în palme de bucurie.

— O. Shakis a fost prietenul meu şi văduva lui se va învoi la aceasta! Da voi ruga-o şi ea va face!

Vrăjitorul mai dă câte-va deslusiri şi zâmbind victorios ieşi condus de Amori.

II

Ca nişte trandafiri albi, atârnau florile de crenguţile ce se îndoiau încetişor la adierea blândă a vântului.

Timpul înflorirei cireşilor sosi.

Toţi oamenii sunt veseli. Cei care au grădină îşi aduc rudele şi prietenii pentru a petrece admirând podoaba cireşelor.

In ceainăria domneşte o dulce atmosferă parfumată de aburii ceaiului, şi bucuria este generală: toţi joacă şi cântă. Aci îl puteai găsi în ori-ce zi pe Hiderato.

Mai înainte de a intra însă în ceainărie, se lăsa să fie dus de un „Kuruma" (stăpânul unei lectice). Când acesta ducea în lectica sa pe altul, atunci Hiderato îl aştepta în grădiniţa lui cea frumoasă iar Tschiin-hua fiica lui, îi arăta florile pe rând.

Fiului lui Amori îi plăcea mai mult grădiniţa aceasta decât aceia a tatălui său, cea mai minunată dintre toate. Şi zilnic făcea plimbări dus fiind de Kuruma, până vizita ceainăria.

Cireşii au înflorit şi Hiderato apare vesel în ceainărie. Stăpânul îi ofera o cabină retrasă şi tânărul îi mulţumeşte, căci lui nu-i place zarva mulţimei. O fată în postul de geisha îi pregăteşte ceaiul îi aduce pipa şi „hibatschi" (scrumieră).

Tânărul cade pe gânduri. Incepe să compare în mintea-i pe fata Tschünhova cu fata care îl serveşte. Amândouă sunt frumoase cu toate astea fata lui Tschünhova este mai albă, ca şi o petală de floare de cireş. Faţa acesteilalte pare că-i înorată. Glumind apoi îi zise:

Eşti un pestişor dragă! Ia cântă-mi ceva!

Fără a răspunde fata se supuse şi aducând o „samisă" (un instrument muzical în formă de mandolină) prinse a cânta trist de tot.

Ce fată ciudată! O Geisha nu se poate să fie aşa de tristă! Cum te cheamă!

— „Floarea primăverei" sunt astăzi silită să mă numesc.

— Pe cine mai serveşti în ceainărie?

LARA

— FRAGMENT —

I

In sălile antice, vasalii se adună
Să'şi uite de sclavie cu toţii împreună
De lanţul care-adesea atâta plâns le-a stors,
Că din exilu'n care, plecă de voie bună
Stăpânul lor puternic — e aci: — s'a reîntors!
Pe Lara să'l revadă de mult să desperase
Ori-cine; — şi vasalii, — aproape că'l uitase....
Acuma veselia domneşte în castel
Şi cupele stau pline pe masa încărcată;
Stindardul fluturează pe poarta crenelată:
Râs, danţuri şi petreceri sunt toate pentru el!..
Căminul răspândeşte fantastica-i lumină;
Bătrânii împrejuru-i fac cerc; surâd;— vorbesc;
Simţirea dă afară din inima prea plină
Cuvintele'ntre cupe sonor se 'ntreciocnesc!

II

De ce plecase însă de bună-voie, Lara,
Lăsând în părăsire căminul său şi ţara
Spre-a merge peste-ocene cu ţărm necunoscut?...
Rămas orfan în lume l-a tatălui său moarte,
Prea tânăr să'nţeleagă. pierzâdu'l, ce-a pierdut,
Arbitru, de o dată, deplin, peste-a lui soarte,
Stăpân şi peste sine, stăpân şi peste-ai săi,
Şi fără ca să aibă un frâu spre a'l reţine,
Cu niminea, să'i spuie ce este rău sau bine,
Sau chiar să'i semnaleze acele mii de căi
Pe care-ajungi la crime şi la simţiri răpuse;...
Când însuşi trebuinţă să fie guvernat.
Mai mult de cât ori-cine avea neapărat,
Să guverneze oameni, chemat el se văzuse!
Fu scurtă cariera ce-avu, dar turburată,
Şi el, lăsă într'ânsa, juneţea-i scuturată.

III

Şi Lara, tânăr încă, plecase 'n lumea mare,
Şi urma'i se pieduse din însăşi ziua'n care,
Işi ridicase mâna în ultimul salut,
Şi însăşi aminitirea'i cu'ncetul se perduse...
Vasalii ştiau numai atât: — că dispăruse!
Destinul său rămase de-atunci: — necunoscut!
De-abia câte odată, uitat de-o 'ntreagă lume,
Răsună în castelu'i un nume: — al său nume!
Un altul consolează pe fidanţata sa...
Moştenitorul singur p'erdut cu fruntea'n umbră
Să cugete la dânsul silit e-a se lăsa...
Un fulger viu străbate privirea sa cea sumbră:
— „El poate că trăeşte!" îşi zice spăimântat
Şi pare că-l revede cuprins de îngrozire;
Sudoarea 'l inundează l'această năiucire...
Moştenitorul singur, nu vită! — N'a uitat!

IV

Neaşteptat de nimeni, s'a reîntors deodată;
De unde?... Cine ştie!... De ce?... Adânc mister...
Se bucură cu toţii în sala cea bogată....
S'a reîntors, — s'ajunge! — Cuvintele nu'i cer...
Vasalii de se miră, e cum de re'nturnarea
O 'ntârziase-atâta lungind înstrăinarea?...
Sunt ani de-atunci!... El tace. — Un singur scutier
Aduse după sine din ţările prin care,
In voia cugetării umbla rătăcitor.
Privindu'l — li se pare la mulţi, — c'a sa plecare
Fu ieri, — şi au curs anii de-atunci în voia lor!
Puterea sa, e-aceiaşi, de şi pe larga'i frunte
Incep să se arate încreţituri mărunte....
Greşelile trecute ce-o fi avut, — s'au şters,...
Era atât de tânăr pe-atunci,—şi timpu-a mers!

V

Şi ei cu toţi îl află schimbat,—şi ori şi cine
De'i caută'n privire, citeşte foarte bine,
Că ori-ce-ar fi acuma, el nu mai e ce-a fost!
De-aprinsele lui patimi se află l'adăpost,
Şi dacă pe-a sa frunte s'arată încă scrise
In inimă le are ca'ntr'un mormânt închise;
Şi'n loc de acel aier măreţ, — de-acel transport
Din prima'i tinereţe, e rece ca un mort;
Dispreţul este singur ce suflet îi dă încă
Şi are o privire atâta de adâncă
In cât cu ea în inimi citeşte lămurit!
De tonul lui sarcastic adânc te simţi rănit...
Ambiţia, Amorul şi Gloria, — se pare
Că nu mai au putere să'l mişte. —Une ori
Prin ochi, îi trece însă un fulger lat şi mare
Şi fruntea sa 'neţată dispare-atunci subt nori!

VI

Să nu'l întrebe nimeni de-al său trecut! — Nu'i place
Nici ţările-a descrie pe unde-a fost, —şi tace
De câte ori e vorba de el, — de ce-a văzut;
Necunoscut rămâne întregul său trecut!
A da să se'nţeleagă ar vrea, — că nicăieree
Nimica nu încântă în deosebi vederea
Şi inima. — Că omul e tot aceeaşi sculă,
Şi că, experienţa ce-a câştigat, e nulă!
Şi Lara, mut şi 'n umbră, îşi pleacă ochiul său,
Şi niminea nu ştie de este bun sau rău!
Cu'n cerc, în tot de-auna, misteru 'l înconjoară;
Tot una să trăiască îi este, sau să moară!
Cu ochii reci priveşte la tot, — şi împrejur
Ai crede că nu vede nimic, — că'l urmăreşte
Un vis fatal, o umbră ce 'n veci îl năluceşte
Domnind peste abisul trecutului obscur!

Din traducerea lui **Alexandru Macedonski**

— Mi s'a poruncit să te servesc numai pe tine!

Hiderato rămâne uimit de această precauţiune curioasă a proprietarului ceainăriei.

De odată în curtea ceainăriei încep Geishele să cânte, samitele sună, vocele răsună voioase în jurul marelui cireş împodobit cu zeci de lampioane colorate. Hiderato deschise o fereastră şi în mijlocul mulţimei zăreşte pe fata lui Huruma.

Investmântată cu un *kimono alb* (manta) ea serveşte sprintenă toată adunarea.

Ce frumos este afară! exclamă deodată tânărul „mă duc şi eu!".

Floarea primăverei se îngălbeneşte ca ceara, apoi revenindu-şi, începe să salte, face câte-va învârtituri.

El însă se ridică să plece. Atunci ea cade plângând la picioarele lui.

Ei mă constrâng să mă fac plăcută ţie... dar eu nu te pot iubi! Iubesc pe un altul pe care îl primea şi mama dar veni tatăl tău ca să mă ceară pentru tine.

— Dar cine eşti tu! o întrebă minunat Hiderato.

— Eu sunt Sissi, fiica lui Shakis!

— Şi la ce joci comedia asta?

— Pentrucă tu ai zis că vei lua mai de grabă pe o Geisha decât pe o fată aleasă de tatăl tău.

Hiderato începu să râză.

— O tată, tare eşti viclean! Nu-ţi voi strica norocul Sissi. Linişteşte-te, urmează planul meu şi toate vor fi bune!

III

Era pe la sfârşitul înflorirei cireşilor când Hiderato se întoarse într'o zi posomorât acasă.

— E ce ai fiule? îl întrebă bătrânul.

— O tată! exlamă prefăcut Hiderato, în ceainăria de alături, am întâlnit o Geisha frumoasă pe care vreau s'o iau de nevastă!

— O Geisha ? e tânără ?
— Da, e tânără, tată.
— Dantează rău nu-i aşa ?
— Da rău de tot pentru o Geisha.
— E de mult acolo ?

Nu ci dor de când înfloreau cireşii... Âh, îngădue-mi s'o iau de nevastă !

Da fiule, dacă o iubeşti, trebuie să te las s'o iei, zise patetic bătrânul, pe ascuns făcând cu ochiul neveste-si.

— Glumeşti, tată ? întrebă tânărul prefăcut.

—Nu! Adu-o la mine, să beţi „şak" (O băutură ce se obişnueşte la nuntă) împreună şi fie-ţi nevastă !

Dar tată, scrie-mi voia ta pe hârtie, să fiu mai sigur că nu glumeşti.

Plin de fericire, bătrânul luă o hârtie de orez şi scrise.

— Eu Amori, dau voie fiului meu Hiderato să se însoare cu Geisha de la ceainărie !

Hiderato vesel ia hârtia, mulţumeşte părintelui său şi plecă. Când după un sfert de oră se întoarse cu Geisha sa Amori şi nevastă-sa rămân înlemniţi.

— Nu este asta ! Strigă tatăl. Hiderato zâmbind zise :

— Asta este Tschün-hov, Geisha de la ceainărie, care mi-ai învoit-o aci în hârtie ! Acum sărutaţi-mi mireasa şi să celebrăm nunta mare sub ultimele flori de cireş ! Iaca... vin şi invitaţii...

Buimac priveşte Amori la tinerii îndrăgostiţi şi nu poate rosti nici un cuvânt...

Hiderato îl ia deoparte şoptindu-i ; — Dragă tată, de ce îţi pare rău ? Pe lângă asta ea nu e tocmai o Geisha. Ea este fiica unui Kumora şi-am cunoscut-o la ceainăria unde ea de multă vreme ajuta la lucru. Amori îşi veni în fire şi privind lung pe fiul său îi zise :

— Kistume ! (Ei drace, cum mai păcălit !).

— Da, da exclamă Hiderato, e un proverb care zice : „Vulpile tinere învaţă de la cele bătrâne şi adesea le întrec !

După o versiune engleză da :
Vasile Dem. Bradul

LORD BYRON

Din Childe Harold

— Fragment —

Traducere şi versuri libere de Leontin Iliescu

Aruncă-te, profund ocean albastru,
în rostogol de valuri să te-arunci !
Zadarnic ca năluci atâtea flote
străbat noianul de talazuri ! Omul
Şi 'nseamnă cu ruini pământu
'n cale,
supus misterioaselor porunci...
Puterea lui sfârşeşte-odat' cu ţărmul,
căci el pe 'ntinsul apei e atomul.
Ruina şi prăpădul ale tale-s,
sunt opera-ţi măiastră — nici o
umbră
Din ce stărneşte omul nu rămâne,
afară doar de prăbuşirea lui,
Când, ca un strop de ploaie într'o
clipă,
se pierde neştiut în noaptea
sumbră
Şi se scufundă în clocotitorul
abis al tuturor şi-al nimănui.
El piere neştiut de nimeni, fără
să-i plângă cineva la căpătâiu,
Un mort necunoscut, uitat de lume,
şi fără groapă, fără de sicriu !...

LAMARTINE ŞI TALMA

In totdeauna debutul pe arena literară are influenţă asupra drumului pe care se va îndrepta noul proletar al condeiului. De succesul sau insuccesul primei lucrări de seamă depinde întreg viitorul începătorului mai ales dacă sensibiltatea acestuia nu este dublată de stoicism şi perseverare. Sunt talente cari se consacră literaturii numai în urma unei recunoaşteri generale a publicului şi sunt altele cari încep să-şi dea seama de talentul lor numai după primele lucrări tipărite. Astfel stă cazul lui Dostoewski care scrise romanul „Bieţii oameni" cu gândul să-l vândă unui editor pe câteva ruble şi mai ales să se scutere de amintirele apăsătoare ale spitalului unde şi-a petrecut copilăria şi care a făcut pe Nekrasoff să strige : „S'a născut un nou Gogol !" Bineînţeles că încurajarea tuturor scriitorilor mari ai Rusiei de pe atunci şi mai ales părerea mai mult decât favorabilă a lui Bielinsky celebrul critic, a dat puteri nouă şi dragoste la lucru acelui care avea să fie mai târziu cel mai adânc romancier al lumii.

Tot astfel s'au petrecut lucrurile şi cu Lamartine care a debutat la vârsta de douăzeci şi opt de ani cu tragedia „Saul", lucrare influenţată de Racine şi Alfieri, şi care şi-a găsit un sprijin părintesc în celebrul actor Talma. Cred că nu mai e nevoie să insist asupra geniului acesta care revoluţionat teatrul francez, a însemnat atâtea creaţii şi a dat lui Napoleon lecţii de gesturi şi ţinută: cetitorii desigur că-l cunosc. Vreau să povestesc numai în articolul de faţă întâlnirea acestor doi oameni mari şi urmările în viaţa literară a poetului.

Toate aceste amănunte se găsesc în primul volum de „Souvenirs et portrets" ale aceluiaş şi deacolo tradue mărturisirea ce urmează :

„Nu eram de bunăseamă născut pentru această poezie cu personagii şi combinaţiuni savante care se numeşte dramă. Arta, mecanismul şi efectul de scenă precum şi scurtimea copleşitoare care concentrează o situaţie într'un cuvânt, îmi lipseau. Teatrul vorbeşte şi nu cântă destul pentru mine. Aşi fi cântat poate un poem epic dacă aşi fi fost în secolul epopeii." (pag. 356 - 67).

Cu toate acestea tânărul Lamartine scrisese până în 1818 trei tragedii; „Medeea" după modelul lui Legouvé, una imitată după „Zaire" a lui Voltaire şi „Saül".

Dorind gloria şi bogăţia lui şi familiei sale, plecă într'o bună dimineaţă din liniştita provincie unde se îngropaseră de la Revoluţie şi veni în Capitală cu ferma hotărîre să-şi joace piesa la „Théatre français".

După o noapte petrecută în nelinişte în odăiţa unui han se hotărî să scrie şi să trimeată lui Talma următorul bilet :

„Domnule şi ilustre actor",

„Eu sunt un tânăr necunoscut, fără protecţii şi chiar fără cunoscuţi la Paris. Am scris o tragedie intitulată „Saül". Am luat subiectul din Biblie. Am încercat să-mi alătur câteodată şi atât cât îngădue slăbiciunea mea stilul lui Racine. Doresc cu aprindere să o supun judecăţii dumneavoastră. Bogăţia mea şi poate talentul meu depinde de un moment de atenţie pe care îl acordaţi sau îl refuzaţi lucrării mele. Nu am pentru a mă recomanda dumneavoastră decât tinereţea mea, retragerea mea din lume şi încrederea ce o am în bunătatea dumneavoastră, egală cu admiraţia geniului ce-l aveţi. Răspunsul sau tăcerea dumneavoastră îmi va decide soarta.

Primiţi domnule şi ilustre actor expresia respectului meu.

Alfonse de Lamartine"

Emoţia aşteptării fu atât de mare încât poetul nu dormi toată noaptea şi trecu cu mintea prin toate situaţiile posibile sau imposibile ce puteau eşi din răspunsul lui Talma, care de altfel nu întârzie să sosească.

Il aduse un servitor îmbrăcat în fireturi şi i se anunţa cum că actorul trebuind să plece la moşia sa din Brunoy, poate primi pe tânăr numai dela opt dimineaţa în sus. Aceasta îl mai încurajă pe Lamartine şi a doua zi exact la ora opt o femee frumoasă îi deschidea uşa locuinţii actorului. „Talma era pe atunci un bărbat destul de masiv dar foarte nobil în puterea sa, de cincizeci - şaizeci de ani.

Halatul său era înălnţuit cu un fular destins care îi servea de centură. Gâtul îi era gol şi lăsa să se umfle liber în faţa ochilor, muşchii săi eşiţi în afară şi vinele puternice semne de o bărbătească şi zdravănă structură. Fizionomia cunoscută de toţi aducea cu chipul roman de pe o medalie şi amintea prin formă şi culoare bronzurile imperiale. Dar această mască romană, care părea întinsă pe trăsăturile sale când era pe scenă, cădea dela sine când îşi lua haina de casă şi nu lăsa să se vadă decât o fruntelargă, ochii mari şi dulci, o gură melancolică şi fină şi obrajii distinşi ce atârnau puţin, de o albeaţă mată. Totalul acestei fizionomii era impunător, expresia simplă şi atrăgătoare. Se simţea o inimă peste măsură de bună sub un geniu minunat. El nu căuta să producă nici un efect: era sătul de a le produce pe scenă; se odihnea şi ochii în casa lui. M'am simţit numai decât liniştit de bunătatea sinceră şi măreaţă totodată a acestei figuri". (361 - 62).

Fu invitat să citească. Timid, măsurându-şi gesturile şi cutremurul în glas începu o scenă principală din „Saül". Talma fu tot timpul foarte atent şi când o isprăvi îi făcu semn să continue cu altele. Citi astfel toată tragedia cu îndoiala în suflet căci actorul era nemişcat şi nici un gest nu-i trăda aprobarea sau nemulţumirea. Când isprăvi însă, o expresie ciudată de bucurie îi lumină faţa. „Tinere, îmi spuse ei, cu vocea cea mai gravă şi mai mişcată, aşi fi vrut să te cunosc acum douăzeci de ani, aş fi fost poetul meu; acum e prea târziu. Dumneata soseşti în lume iar eu mă duc. Versurile dumitale sunt cu adevărat versuri ; piesa e bine concepută şi bine condusă; sunt scene ce pot produce efecte mari şi cu câteva corectări pe cari vi le voiu arăta altă dată pe îndelete, mă îndatoresc cu primirea, cu rolul şi cu succesul său". (pag. 363). Entuziasmul artistului era cu drept cuvânt îndreptăţit căci dela „Zaïre" încoace nu se mai scrisese o tragedie mai reuşită şi mai mişcătoare ca „Saül" a acestui tânăr ce promitea atât de mult.

Il îndemnă să-şi povestească viaţa şi poetul, cu mina înduioşată de atâta fericire istorisi cum din pricina turburărilor politice familia lui prea aristocratică ca să poată suferi triumful servitor, se retrase din Paris cum duceau o viaţă tihnită şi comună într'un fund de ţară, cum scria noaptea versuri pentru glorie şi cum visa la cucerirea scenei şi a averii pe care era dator s'o înapoieze părinţilor. Talma fu peste măsură de înduioşat de povestea tânărului ; „lacrămi îi năpădeau frumoşii lui ochi albaştri" şi entuziasmul său fu atât de mare încât îl opri la dejunul frugal pe care îl luă de dimineaţă, convorbi cu el tot restul timpului liber şi îl invită cât mai des la Brunoy.

In acelaşi an „Saul" se jucă cu un imens succes pe scena teatrului francez dar Lamartine plecă peste puţin timp într'o călătorie în Alpi şi părăsi teatrul. Cu Talma a rămas prieten până la moarte, l-a vizitat mereu la Brunoy dar piese n'a mai scris căci Lmartine prefera realismul politicii tuturor versurilor frumoase şi gândea că misiunea lui e cu totul alta decât cea pe care i-o considerăm noi astăzi. Publicul m'a ridicat la rangul de poet. E un frumos exil dar nu e locul meu. Dar ce-i de făcut ? Să mă resemnez şi să spun ca Galileu : „E pur şi mouve !"

Astfel sfârşeşte amintirile despre Talma ale acestui om care s'a încăpăţânat să se creadă un politician de geniu şi un poet mediocru.

S. Nicoară

MANFRED

Poem dramatic în 3 acte, de LORD BYRON

MANFRED

Va trebui ca lampa s'o umplu încă odată,
Şi totuşi, nu va arde o vreme 'ndelungată,
Incât să lumineze de-ajuns vegherea mea.
A ! cel puţin la moarte să dorm dac'aşi putea !
Dar somnul meu de astăzi e-o lungă cugetare
Cu care nici un geniu să lupte nu e'n stare.
Şi inima-mi veghează mereu, iar ochii mei
Când se închid, în mine privesc şi atunci cu
Trăesc cu toate-acestea ca ori ce om pe lume
Şi am aceiaşi formă şi port acelaşi nume.
Durerea însă face pe om a fi 'nţelept,
A suferi 'nsemnează să fii în veci deştept,
Acela care ştie mai mult a vieţei carte,
E tocmai dânsul, care de viaţă n'areparte,
Am disecat misterul adâncilor simţiri,
Ştiinţa-mi datorează atâtea 'nnavuţiri ;
Din spiritele negre nici unul nu-mi rezistă
Şi filosof mai mare un altul nu există.
Zadarnic însă totul 'mi-a fost pe-acest pământ,
Căci nu sunt nici în lume şi nici în vr'un mormânt.
Făcui pentru omenire destule fapte bune.
Şi s'au găsit din oameni destui să mă'ncunune,
Precum au fost şi alţii să'mi fie cruzi duşmani,
Când eu le nimicisem mândria de titani,
Dar ce-mi mai foloseşte sau binele sau rău,
Şi oare ce-mi aduce amicul sau călăul ? —
Simţirile ce aflu pe cele l'alte chipuri,
Sunt astăzi pentru mine ca ploia pe nisipuri ;
(după o pauză)
— Puteri misterioase, din lumea nesfârşită
Fantazme plutitoare ca flacăra vrăjită,
Pe care'n întuneric mereu v'am căutat,
Cu dreptul ce infernul asupră-va mi-a dat,
Vă chem din adâncimea locaşurilor sumbre,
Treziţi-vă la glasu-mi, eşiţi hidoase umbre !...
(pauză)
Imi pare că 'ntârzie prea mult ! şi a mea voinţă
Nu poate prea de vreme să cadă 'n umilinţă,
— Sculaţi-vă din somnul culpabil, când vă chiem,
Sau vreţi pe neamul vostru să cadă al meu blestem.
In numele acelui ce n'are drept la moarte,
La semnul ce ori unde e 'n stare să vă poarte,
La strigătul puternic de care vă 'ngroziţi,
Din iadurile voastre, Ieşiţi ! Ieşiţi ! Ieşiţi !
(Pauză)
(La extremitatea din fund a galeriei apare o stea, ce rămâne nemişcată şi se aude o voce cântând).
Primul Geniu
Fiinţă muritoare ! Palaturile mele
Lăsându-le, venit-am pe raza unei stele,
In lumea locuită de oamenii mişei,
Şi gata sunt dorinţa să ţi-o împlinesc ! Ce vrei ?
Al doilea Geniu
Sunt regele puternic al crestelor muntoase,
La tronul meu se pleacă pădurile pletoase,
Supuşii mei cu stele coroana mi-o împletesc.
Şi fulgerile albastre puterea 'mi ocrotesc.
Eu pot să fac un munte în pripă să dispară,
Şi altul pot în locu-i să fac să iasă afară,
Din mine să 'nspăimânte şi regi şi semi-zei ,
Dar tu pe ce te rezimi, de mai chemat ? Ce vrei ?
Al treilea Geniu
Din adâncimi albastre de vânturi ne'ncreţite,
In care se-odihneşte pe unde liniştite
Sirena ce se'mbracă în haine de sidef
Cu scoicile cusute pe ea ca pe-un gherghef
Am auzit furtuna descântecelor tale.
Aduse pân'la mine de duhuri infernale
A răsunat puternic palatul de mărgean
Şi s'a'ncruntat privirea întinsului Ocean,
Iar eu, într'o clipită, aflându-mă la tine,
Cu glasul datoriei, te'ntreb : ce vrei cu mine
Al patrulea geniu
In locurile'n care cutremurul e domn,
Şi'n care stau la pândă Titanii fără somn,
Prin flăcările vecinic hrănite de metale,
A vuvuit cenuşa la strigătele tale.
Iar farmecul prin care asupră-ne domneşte,
M'aduce-acum la tine, Răspunde ! Ce doreşti ?
Al cincile geniu
Eu zbor ca o săgeată pe vânturi şi furtuni.
Eu fac să 'nnece ploaia şi norii să detune.
Şi ca să viu mai iute la tine, am zburat
Pe aripa sămeaţă a vântului turbat.
Al şeaselea geniu
Locaşul meu e umbra, a nopţilor regină...
Ce farmec mă sileşte să'ndur a ta lumină ?..
Al şeaptelea geniu
Destinul tău, prin mine şi-avu aşezământul
Nainte de-a se naşte şi lumea şi pământul
Iar steaua ta pe ceruri de mine-a fost condusă
Şi nu era o alta mai bună, mai supusă,
Şi nu avea nici una un mers mai regulat
In spaţiul sălbatic cu stele semănat.
Dar fu de-ajuns o clipă să schimbe a sa menire
Şi vecinic să rămâie o stea în rătăcire.
Cometă fără formă, un monstru, un blestem
In cer o rază moartă, în univers un ghem,
Şi drumul său să fie o surdă 'nverşunare,
Mereu fără speranţă şi vecinic în mişcare.
Iar tu, a cărui viaţă cu dânsa a'nceput,
Pe care dintr'un vierme desfrâul te-a născut
Şi care ai putere prin farmece fatale
Să răzvrăteşti infernul la strigătele tale,
Vrei oare încă glorii, avere sau femei ?
Dorinţa ta în pripă se va'mplini ! Ce vrei ?..
Cele şeapte genii.
Cu steaua ta, sunt gata oceanul şi pământul
Şi muntele, şi noaptea şi aerul şi vântul
Să'şi facă datoria ori-care dintre ei;
O vorbă dar rosteşte şi ea va fi ! Ce vrei ?
Manfred
Uitarea !...
Primul geniu
Ce uitare ? de ce ? şi pentru cine ?...
Manfred
De tot ce simţ şi aflu afară şi în mine !...
Geniul
Dorinţa ta e mică, dar greu a se'mplini
Noi lucruri pipăite putem a stăpâni.
De-ai cere-o'mpărăţie, de-ai cere lumea toată,
Ţi-am da-o, căci ori-cărui din noi e dat să poată.
De-ai cere talismanul prin care să'ţi supui
Orgoliul, mândria, virtuţile orcui,
De-ai cere la picioare femeile să-ţi cadă,
Şi'n tine lumea întreagă un Dumnezeu să vadă,
De-ai cere tot în fine din toate câte avem
Ţi-am da ! De cauţi însă uitare, nu putem
Manfred
Uitare ! voiu uitare !... Şi oare nu se poate
Din tot ce-aveţi pe lume, uitarea a'mi-o scoate ?
Geniul
Am spus că nu !... De cauţi odihnă, poţi să mori !!!
Manfred
Murind uita-voi însă ?
Geniul
Suntem nemuritori
Şi nu uităm nimica. Trecutul tot d'auna
Ne este cu prezentul şi'n viitor tot una.

Trad. de **Th. M. Sioenescu**

George Gordon lord Byron

(Notiţă biografică)

George Gordon, cunoscut sub numele de lord Byron s'a născut în Londra, Holles Street, în 1788. El pierdu de timpuriu pe tatăl său comodorul John Byron, un ofiţer de marină strigat fără pereche.

La vârsta de duăzeci de ani, George Gordon, publică prima sa lucrare în versuri „Hours of, idleness" în care se putea observa dispreţuitoarea sa misantropie de mai târziu. *Revista din Edinburg* critică aspru aceste versuri cea ce determină pe Byron să se răzbune publicând o violentă satiră: *Poeţii englezi şi Criticii Scoţieni* (1809). In anul 1798, deveni pair de Anglia prin moartea unchiului său: în Iunie 1809 începu să voiajeze vizitând Portugalia, Spania, Albania, Grecia, Turcia şi la întoarcere (1811) publică începutul poemei „*Pelerinajul lui Childe-Harold*" care îl puse în fruntea poeţilor englezi. Intre 1812—1814 publică mai multe mici poeme care avură mare succes: *Corsarul, Lara, Logodnica din Abydos* şi *Ghiaurul*. In 1815 luă în căsătorie pe o femeie pe care o sedusese geniul său, miss Milkeban, dar după un an, Byron divorţă lăsând o fetiţă.

Desgustat de ţara sa, el întreprinse noui călătorii (1816), străbătând Belgia unde se inspiră la Waterloo; Elveţia unde se împrieteni cu Schelly, Veneţia, Ravena, Toscana, unde se înamoră de contesa Guiccidi. In 1819 se asocie la planurile de emancipare ale Italiei; aceste planuri neisbutind se devotă cauzei greceşti (1821). In 1823 el dădu patrioţilor greci toată averea sa, făcu toate sforţările spre a le organiza armatele şi muri înainte de a fi văzut rezultatele sacrificiilor sale sub zidurile cetăţei Missolonghi în 1824.

In timpul şederei sale în Italia şi Elveţia, Byron adăugă şi a treia parte poemei Childe Harold; compuse apoi: *Manfred, Cain, Cerul şi Pământul, Marino Faliero, Foscari, Prooroçirea lui Dante, şi Don Juan* capodopera sa.

Byron era de talie înaltă, frumos la chip însă schiop din naştere, lucru ce a contribuit la misantropia sa permanentă, care se observă mai în toate scrierile sale.

Toţii abonaţii revistelor „UNIBERSUL LITERAR" „VESELIA" şi „ZIARUL ŞTIINŢELOR" participă la

MARILE PREMII

pe care Ziarul „UNIVERSUL" le oferă cititorilor săi.

GEORGETA DUCREST

AMINTIRI DESPRE IMPARATEASA IOSEFINA

Traducere de **CONST. A. I. GHICA**

CAP. I

Intoarcerea din emigrare

Născută şi crescută în emigrare, am văzut de aproape mai multe persoane marcante care sunt acum în fruntea guvernului.

Obicinuită să venerez prinţii, pentru cari am renunţat la patria noastră, n'am auzit nici odată de atunci, rostindu-se numele lor, fără să nu resimt o emoţie foarte firească: îmi aduceam aminte îndelungatele şi crudele nenorociri ale părinţilor mei. Nu vorbesc astfel de un lucru cu totul personal de cât pentru a dovedi că nu e părtinirea care mă îndeamnă să spun atâta bine de Iosefina.

Impărăteasa Iosefina

Inainte de a vorbi deimprejurările care m'au făcut să cunosc pe Impărăteasa, să-mi fie îngăduit să mă întorc la primii ani ai vieţei mele.

Am revenit în Franţa cu părinţii mei, în 1800. Am sperat ca toţi tovarăşii noştri de emigrare, după radierea fatalei liste, să dobândim o parte a bunurilor confiscate de stat. Toate sforţările tatei tindeau către asta. Ocrotit de bună-voinţa doamnei de Montesson, tata a fost curând reintegrat în drepturile lui de cetăţean. D-na Bonaparte, care vedea des pe protectoarea noastră, a depus tot zelul pentru a face să reuşească afacerea care o interesa. Ea recomandă foarte călduros pe tata lui Fouché, ministrul poliţiei. Acesta se arăta nespus de îndatoritor şi se adresă astfel tatei.

— Fii bun şi dă-mi un act prin care să-mi arăţi că ai stat tot timpul în ţară.

Toţi emigraţii de altfel posedă asemenea de acte, prin care îmi dovedesc zilnic că n'au părăsit Franţa.

— Eu nu pot face astfel cetăţene. N'am alte hârtii de cât un paşaport pe un alt nume de cât al meu, şi pe care l'am cumpărat la Hamburg cu 12 franci.

Am lipsit 11 ani din Franţa.

— Cum nu poţi să-mi dovedeşti că ai fost trecut pe nedrept pe lista proscrişilor?

— Din nefericire nu.

— Ei bine, în cazul acesta, am să te şterg de pe listă, de oarece sunt convins că nu ţi-ai părăsit patria.

De altfel peste două zile vei primi confirmarea că ai fost şters de pe lista proscrişilor.

Toate bunurile noastre au fost vândute, şi, fără binefacerile unei mătuşe, am fi fost cu desăvârşire lipsiţi de mijloace.

Din clipa aceea, d na Bonaparte a dobândit drepturi la recunoştinţa noastră. In curând am dobândit o nouă probă a bunătăţei sale. Iată în ce împrejurare.

Cu ocazia anului nou republican se dădea o serbare cu focuri de artificii pe Sena.

Barcagiii primiseră ordin să nu lase în bărcile lor de cât pe generali. Contele de Valence după ce-şi arătă legitimaţia luă loc într'o barcă însoţit de vărul lui Cesar Ducrest, un tânăr foarte iubit pentru caracterul lui afabil; o bombă prost aruncată cade în barcă şi provoacă moartea lui Ducrest.

Contele de Valence al cărui braţ fu zdrobit, crezu că nepotul lui leşinase numai; de aceia îl transportă imediat în barca unui comisar de poliţie, silindu-se prin toate căile posibile să-l readucă la viaţă. Totul a fost în zadar şi trebuia găsit deci un mijloc să se anunţe ştirea aceasta tristă familiei care se bucura la ideea unei căsătorii apropiate, proiectată pentru nefericitul Ducrest.

— Doi oameni din popor, s'au dus să vestească grozava ştire pe care nimeni nu voia s'o anunţe; ei sosiră la miezul nopţei în casa bătrânului Duerest şi îi comunicară că fiul lui fusese rănit, că se află în casa unui medic şi că dorea să vadă pe tatăl lui. Acesta plecă şi cu cât se apropie de Champs-Elysées, cu atât însoţitorii stăruiesc asupra gravităţii rănei; în sfârşit în clipa în care intrară în casa fatală ce conţinea cadavrul mult iubitului fiu, îmbărbătară pe aceia care era atât de departe de a presupune crudul adevăr. Bătrânul priaveşte pe cei doi însoţitori şi îi vede atât de posomoraţi în cât ghiceşte totul. Fluviul era aproape şi tatăl acesta atât de nenorocit, uitând o clipă că avea două fiice, voi să se arunce în Sena. Fu reţinut de aceşti oameni caritabili, care îl pregătiseră cu atâta îngrijire pentru vestea asta dureroasă.

Comisarul avu barbaria să ceară că bătrânul părinte să recunoască pe fiul lui; pierzând toată puterea unui caracter în deobşte energic el nu putu să se hotărască să contemple trăsăturile fiului său adorat; dar nu mai păstră nici o îndoială, de oarece i se aduse ceasul pe care i-l dăruise cu câteva zile mai înainte.

Bătrânul tată plecă însoţit de aceşti doi bărbaţi, izbiţi de contrastul bucuriei poporului care cânta pe străzi, admirând serbarea aceasta care prilejuise atâtea lacrimi. Lampioanele luminau în acelaş timp mulţimea încântată, şi chipul palid şi venerabil al desnădăjduitului tată.

Generalul Vallence

Incapabil de a rosti o vorbă, d. Duerest se întoarse acasă; şi numai după tăcerea şi durerea zdrobitoare întipărită pe faţă-i, soţia lui află că pierduse pe fiul soţului ei, fiu pe care îl iubea ca şi cum ar fi fost mamă lui adevărată.

A doua zi după evenimentul acesta tragic, d-na de Montesson, mătușa lui Ducrest trimise trăsura ei pentru a lua familia asta atât de greu încercată. Dânsa iubea mult pe tânărul Docrest și sănătatea ei șubredă fusese periclitată din pricina acestei lovituri. D. Ducrest ascultă abătut mângâierile ei și se lăsa îmbrățișat de mătușa lui fără să rostească o vorbă. Nepăsarea asta pricinuia cele mai mari neliniști. In clipa aceia fu anunțată d-na Bonaparte. Dintr'o singură privire dânsa ghici ceia ce se petrecuse, și, fără să șovăiască, ia de mână pe fiica cea mare a d-lui Ducrest, apoi luă în brațe pe cealaltă copilă în vârstă de optsprezece luni și se aruncă în genunchi în fața cadavrului tânărului Ducrest.

Gestul soției primului consul produse o impresie adâncă și din ziua aceia viața d-lui Ducrest a fost la adăpostul ori cărei temeri. Femeia aceasta bună știu să-i xină în ajutor; pe de altă parte, d-na Bonaparte, obținu dela soțul ei suprimarea definitivă a acestor serbări. Am fost martoră la scena aceasta pe care n'o voi uita nici odată.

N'am voit să încerc să redau cuvintele Iosefinei. Cum să descrii farmecul mișcător al glasului ei și tot astfel privirile care le însoțeau. In zadar s'au încercat unii să exprime efectul pe care-l produceau vorbele și înfățișarea împărătesei. Toate portretele sunt departe de model. Grația este atât de fugitivă, în cât e cu neputință s'o prinzi și aceasta era mai ales ceia ce distrugea persoana asta atât de bună când nu era de cât o simplă particulară.

De vreme ce am început să vorbesc de d-na de Montesson, voi da câteva amănunte cu privire la o persoană a cărei casă era singura unde se puteau găsi adunați emigrații reîntorși, marii Seniori rămași în Franța, parvenițiii îmbogățiți, bărbații celebri și cele mai frumoase femei. Se știa că fusese măritată cu ducele de Orleans și că Ludovic al XVI-lea o primise la Tuileries în calitate de vară. Ea era o femeie bună și simplă și în tot timpul cât a trăit nu s'a dat nici odată în lături de a face un serviciu cuiva. De îndată ce Napoleon a fost ridicat la gradul de consul o invită la Tullaries unde fu foarte bine primită.

D-na de Montesson devenise o figură prea istorică prin căsătoria ei cu un prinț din casa de Bourbon, prin influența pe care o avu asupra societății, și tot astfel prin creditul de care se bucura în ochii lui Napoleon, ca să nu încerc să redau un portret ceva mai asemănător de cât acelea făcute în biografii și în alte câteva lucrări. Găsesc că amănuntele date asupra ei, sunt inexacte, în cât voi spune tot ceia ce am observat.

Nu știu, dacă după cum s'a spus, d-na de Montesson fusese atât de frumoasă, când am văzut-o pentru prima oară avea 63 de ani. Era foarte slabă pe atunci, cu toate astea figura ei păstra încă urmele frumuseței trecute; îmbrăcămintea ei era foarte îngrijită, dar foarte convenabilă pentru vârsta-i înaintată.

D-na de Montesson ura calomnia și nu putea suferi bârfeala. Am auzit-o în totdeauna apărând cu căldură pe cei absenți chiar dacă aceștia erau inamicii ei înverșunați.

Dânsa fu aceia care a dat primul bal care a avut loc cu ocazia căsătoriei lui Louis Bonaparte cu d-soara de Beauharnais. Peste șapte sute de persoane au fost invitate; pe atunci nu exista curtea imperială, de vreme ce Napoleon nu era de cât consul; dar, deși eram copilă, am observat lingușirea care cum slugarnică a tutulor claselor, față de familia aceasta care începea să se ridice într'un chip atât de glorios. Ambasadorii asistau la serbarea aceasta care a fost cu adevărat minunată, toată lumea exulta de plăcere și de bucurie; în schimb figura mireseî contrasta vădit cu aceia a invitaților, prin profunda melancolie întipărită pe toată fața ei. Din ziua aceia s'a putut prevede că această căsătorie va fi o sursă de dureri pentru doi soți cari nu se conveneau. Louis Bonaparte vorbea puțin cu această tovarășă pe care și-o luase impus; și ea fugea de privirile lui, pentru a evita, fără îndoială, ca să nu citească în ochii lui indiferența pe care i-o inspira.

Indiferența aceasta crescu în fiecare zi. Iosefina, prin sfaturile și părerile cele mai bine voitoare vroi să readucă liniștea în căsnicia aceasta. Incercările ei au fost însă zadarnice

In epoca aceea sosi la Paris regele Etruriei, însoțit de nevasta lui, de fiul lui și dcâteva persoane care făceau parte din personalul Curței. Nimic nu păru mai extraordinar de cât prezența unui Bourbon încoronat de mâna lui Bonaparte. Toată lumea era convinsă că aceasta nu era de cât un preludiu; și că în curând va fi dată o dovadă mai mare de dezinteresare din partea omului care se bucura în tihnă că turburase toate idelle regaliștilor și tot astfel că distrusese toate speranțele republicanilor.

Regele Etruriei a fost găzduit în palatul Montesson.

D-na de Montesson clădise palatul acesta înainte de revoluție și el comunica cu acela al ducelui de Orleans printr'o seră care fusese condamnată.

Cu ocazia sosirei regelui Etruriei, suveranul ceru să se deschidă ușa, astfel în cât să poată veni la orice oră la d-na de Montesson fără a fi înconjurat de o mulțime care-l stingherea; dânsa consimți și regele profita de facilitatea acestei vecinătăți.

Regina se ducea zilnic la vecina ei (astfel o denumea dânsa pe d-na Montesson) însoțită de copilașul ei. Copilul acesta semăna izbitor cu mama sa, de aceia era și urât. N'am văzut nici odată o ființă mai disgrațioasă ca regina aceasta; era mică, brună și urâtă. Cum se făcea ora 7 dimineața se îmbrăca, își lua copilul în brațe și se ducea să se plimbe cu el. In schimb însă era o persoană foarte simplă și bună.

Regele era mai bine de cât soția lui fără a fi însă atât de inteligent. Nu vorbea de Bonaparte de cât cu un entuziasm de nedescris și cu toate astea se părea că regreta de a recunoaște că datoria lui Napoleon tronul.

Bonaparte se slujea de el pentru a dovedi începutul unei puteri pe care o prevedea în curând că va fi nelimitată.

Ambii se duseră la teatrul Francez, să vadă tragedia Oedip. Publicul gustă foarte transportat aluzia pe care o oferea versul acesta:

„Am făcut Suverani dar n'am voit să fiu și eu" ? ?.

D-na de Montesson dădu un bal Majestăților lor și făcu ca de obicei onorurile cu o grație desăvârșită.

D. de Talleyrand dădu și el o serbare la castelul din Neuilly care-i aparținea pe atunci.

Parcul era feeric iluminat și toată serbarea a fost cum nu se poate mai reușită, — așa că nobilii străini au dus cu ei cea mai frumoasă părere despre ospitalitatea Franceză.

(Continuarea în numărul viitor)

Scrisoare netrimisă

Fiorul zilelor albastre mi'nchide sufletu'n sicriu
Aș vrea să-ți scriu,
Să-ți spun ce'nseamnă, un dor înfrânt, stingher, pustiu...
Și plânsul meu nepotolit
Să-ți sune'n gândurți — de departe
Ca un ecou de frunze moarte
In pacea unui asfințit...

Te văd... Cu ochii lacomi sorbi rândurile-aceste
Nedumerirea-ți pune pe buze-un zâmbet șters
Ai vrea să'ntorci din cale al vremurilor mers
Ca să învie iarăș fantastica poveste...

Nu... Mi s'a stins credința
Și sufletul mi-e gol
Și-abia gonesc din minte al gândurilor stol
Și-abia încerc o clipă să pun un frâu voinței
Că iar mă năpădește vâltoarea suferinței...

Ci visu-i mort..
Și dacă deschid o veche rană
Și dacă uneori mă bîrue amarul
Și voiu-atâtor lacrimi a năruit altarul
Ce-ți închinasem ție — și unde ca icoană
Sta chipul tău — străinul de azi —
Mi se sfâșie
Tot gândul, când știu bine, c'altfel putea să fie...
...Sfios se naltă glasu-mi spre cer și-ți cer ertare?
Din ceasul de pe urmă am suferit prea tare !...

Gabriella I. Anastasiu-Vuculescu

Filatelia

Se poate face o colecție generală?

Aceasta este o axiomă admisă de foarte mulți filateliști, că nu se poate face o colecțiune generală, din cauza prea marelui număr de mărci.

Revista „Philatelic Magazine", pentru a demonstra neadevărul acestei afirmațiuni, a socotit numărul timbrelor diferite, cuprinse în ultima ediție a catalogului.

Whitfield King, lucrare care se prezintă de altfel foarte bine, ca exactitate de calcul nemenționând decât mărcile tip, fără a se ocupa de țările lumeî, este de 37352 bucăți diferite și acest total n'are absolut nimic alarmant.

In efect, se pot procura azi, 30000 mărci toate diferite, cu 400.000 lei, preț de altfel ce se poate vedea mai în toate anunciurile din diferite reviste filatelice.

Cu aceste 30000 mărci diferite se pot umple mai mult ca trei sferturi din paginele unui album și acesta credem că e destul de onorabil pentru o colecțiune care începe cu A și viste filatelice exceptând câte-va mii mărci rare care ating prețuri adesea extrem de mari.
se termină Z.

Câte-va haiuri

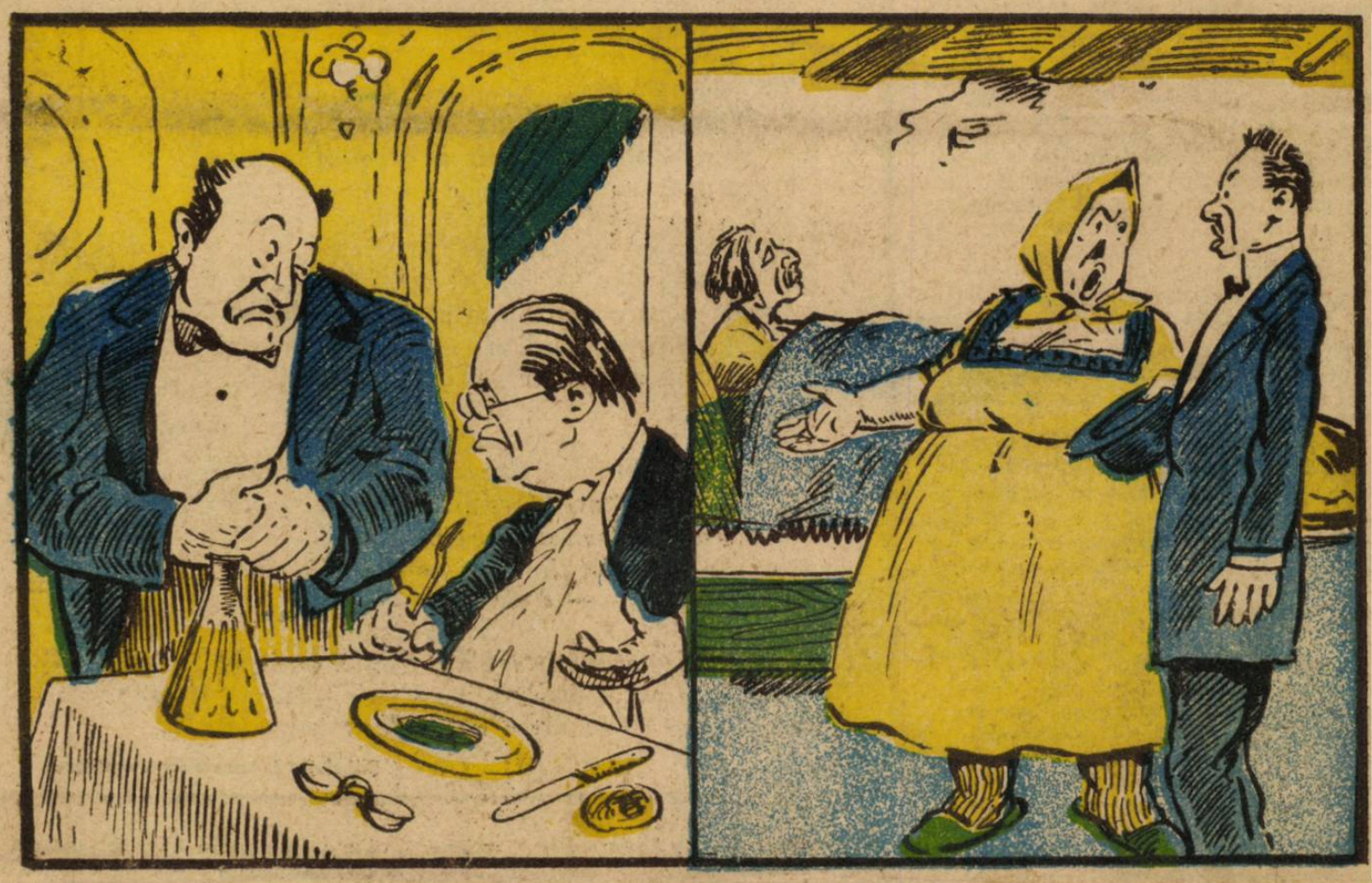

Patronul. — Cum aţi găsit friptura?
Clientul (furios)... Punându-mi ochelarii.
— I-aî făcut cataplasma?
— Făcut, d-le doctor, dar idiotul m'a necăjit... n'a vrut să mănânce de cât jumătate... daia îi e maî rău!

Insemnări

Ludovic al XI-lea aflând că în Paris se află un astrolog ale căror preziceri se îndepliniseră întocmai ... hemă la curte cu gând să-i încerce ştiinţa... ... câteva săptămâni mai înainte murise o doamnă dela curte exact după opt zile dela prezicerea lui, ceeace contribui mult la răspândirea renumelui ghicitorului.

— „Când am să mor"? îi întrebă suveranul după ce potrivise în aşa fel lucrurile încât la un semn al lui, astrologul să fie aruncat din turn.

— Cu trei ore după moartea mea! îi răspunse magul şi regele înspăimântat îl acoperi cu daruri şi îi recomandă să îşi îngrijească cât mai bine sănătatea.

✦

Voltaire a dus toată viaţa o luptă crâncenă împotriva făţărniciei Bisericii şi necurăţeniei sufleteşti care caracteriza clerul din al optsprezecelea secol. Inzestrat cu talentul unui pamfletar de frunte şi cu o limpeziciune de gândire cum nu s'a mai întâlnit la ceilalţi ateişti, Voltaire a scris o sumedenie de satire, romane şi povestiri uşoare în care ridiculiza anumite defecte cari nu se găsesc în dogma creştină ci au fost aduse numai de cei ce aveau pretenţia de a o explica. Dintre acestea cea mai reprezentativă e „L'Ingènu" un romar scurt în care se vădeşte prăpastia enormă ce există între dogma fixată de Biblie şi de Sfinţii Părinţi şi între religia catolică aşa cum s'a transformat ea în decursul timpului. Voltaire nu s'a convertit spre moarte la duşmana pe care a combătut-o cu tot avântul de care era în stare, cum s'a întâmplat cu o bună parte dintre ateiştii de frunte, ci a rămas certat cu ea până în ultima clipă. Le spune că în agonie trimiţându-i-se doi preoţi să-l împărtăşească, el a refuzat şi a cerut să fie lăsat singur, iar preoţii continuând să-i rămână la căpătâiu, Voiltaire a strigat dându-şi sufletul: „Isus a murit între doi tâlhari, iar eu mor între doi măgari!"

✦

In veacul Renaşterii luă fiinţă la Florenţa o **Academie Platonică** după modelul **„Grădinei lui Akademus"** din Atena, unde cu două mii de ani în urmă îşi făcea lecţiile **Platon**, seninul autor al **„Dialogurilor"**. Sufletul şi cretorul acestei înalte instituţii, el însuşi influenţat fiind de spiritul vremii, era cunoscutul umanist **Marsilio Ficino.** Scopul Academiei era studiarea şi interpretarea operelor lui Platon potrivit cu doctrina creştină, căci spuneau admiratorii săi: „Platon n'a fost păgân, ci prin limpezimea şi bunătatea cugetării sale este un precursor de al lui Isus şi un tovarăş al credinţii creştine". Era atât de mare adoraţia aceasta încât în odaia lui Ficino ardea zi şi noapte o candelă în faţa bustului marelui filozof, iar la întrunirile Academiei pentru aniversarea morţii lui Platon, ce se bănuia a fi la 7 Noembrie, după câteva discursuri şi discuţii dialogate, urmă „Banchetul" pentru perpetuarea operii cu acelaşi nume a nemuritorului născocitor al **„Ideilor"**.

Se spune că acest banchet căpăta din an în an o extensiune cât mai întinsă, până ce, după moartea lui Ficino, se observă că comemorarea lui Platon numai consta în comentarea filozofică a „Banchetului" la un ospăţ frugal, ci într'o cât mai reuşită interpretare materială a banchetului elen.

✦

Intre multele ciudăţenii care se întâlnesc dealungul globului e şi geofagismul, adică obiceiul de a mânca pământ! In lava mera-vurile sunt astfel întocmite încât nimănui nu pare curios faptul de a cumpăra din piaţă o statuetă grosolană cât un pumn şi de a o mânca cu o deosebită poftă. Femeile sunt de obicei consumatoarele acestor exotice alimente căci pământul fiind ars suge sucurile stomacale şi digerarea nemai putându-se face în regulă, trupul începe să slăbească. Trebue să ştiţi că în lava o cât mai reuşită uscătime este un semn deosebit de frumuseţe.

Acelaşi obiceiu se întâlneşte şi prin America septentrională, în jurul Amazoanelor, în Bolivia şi prin apropierea Orenocului unde se înghite în medie o jumătate de kilogram de pământ pe zi, luat puţin câte puţin.

Analizându-se argila comenstabilă, căci aceşti gastronomi exotice nu se înfruptă din orice pământ, s'a dovedit a conţine în mare parte cochilii de ale infuzorilor de apă dulce, ceeace ar constitui partea alimentară dintrânsa.

Cu toate că femeile geofage pretind a poseda un ten admirabil în urma curei de argilă, nici un European n'a recomandat-o în continentul său, dat fiind desele cazuri mortale de intoxicare ce îi urmează.

NOUILE PREMII FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
— Pe luna Mai 1924 —
CUPON No. 1.

BIBLIOTECA CENTRALĂ „ASOCIAȚIUNEA" SIBIIU

ANUL XL. — No. 19 **2 lei exemplarul** Duminică 11 [illegible]

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an **100 lei.** în străinătate pe un an **200 lei.**

Califul exilat

Abdul Medjid, califul turc, detronat de adunarea națională din Angora

Biblioteca „I. G. Bibicescu“

Mehedinţenii au salutat, cu multă pietate, rămăşiţele pământeşti ale aceluia care a făcut cel mai mare bine judeţului lor. A fost, desigur, un om al ţării Ioan G. Bibicescu, dar noi părăsim cadrul larg al activităţei şi trecerii sale printre oameni, şi ne îndreptăm gândul numai către oraşul, pe care, spre sfârşitul zilelor sale, l-a dăruit cu o îmbrăţişare atât de românească şi de profund umanitară. Şi n'o facem aceasta ca să-l preamărim, ci numai ca slujire de vrednică pildă celor şi din alte cuprinsuri ale ţării ca, în ţinuturile lor, să facă şi ei acela ce I. G. Bibicescu a făcut pentru Severineni şi Mehedinţeni.

Măreaţa bibliotecă, aşezată în superba clădire a teatrului orăşenesc din T.-Severin, va fi de astăzi înainte un nesecat izvor de cultură pentru generaţiile tinere ce se vor perinda pe acolo. Dacă oamenii mari ai României s'ar gândi să-şi cinstească astfel vatra ce i-a văzut născându-se şi crescând, ţara întreagă ar înflori repede şi cultura neamului s'ar împrăştia darnică peste toţi.

Cimitirul oraşului T.-Severin adăposteşte astăzi acea ce-a mai rămas pământesc din nobila existenţă a unui fiu al Mehedinţilor. Acel cimitir va ajunge un loc de pelerinaj al acelora ce se vor gândi să parfumeze cu flori amintirea unui om de bine.

Numumai această perspectivă de sărbătorire post morteu dacă ar fi, şi încă ar fi deajuns să stimuleze altruismul şi patriotismul iubitorilor de ţară, de pământul pe care s'au născut şi crescut.

Acest gând al sărbătorirei postume n'ar fi totuşi de cât un aspect al egoismului omenesc, totdeauna încântat să ştie că nu va fi uitat.

Adevărata curăţie sufletească o are însă acela care face binele fără să cugete la răsplată. Neuitarea vine dela sine, o proclamă faptele.

Astfel a gândit şi răposatul I. G. Bibicescu când a dăruit Mehedinţilor biblioteca, din care şi-a sorbit lumina vieţii şi a muncii sale.

Noi nu-i putem proslăvi mai bine şi mai curat amintirea de cât exprimându-ne speranţa că, şi în celelalte cuprinsuri ale ţării, va sluji de vrednică pildă românească şi umanitara moştenire — o bibliotecă răspânditoare de lumină — a vlăstarului de moşneni din Cerneţi.

O ţară cu astfel de cetăţeni, e, predestinată gloriei şi celei mai rodnice civilisaţii.

De-aceea, în faţa tinerimii de astăzi, aducem laudă veţii unui om care a ştiut cu demnitate să treacă pragul celeilalte vieţi.

L. I.

Părăsita

Intr'un parc minunat unde o mulţime de pomi să'ntreceau în frumuseţea formelor, jocul umbrelor şi nenumăratele tonuri de verde, era clădită o bisericuţă veche, veche de tot, adevărată comoară bizantină. Zidită de un voevod credincios pe vremea când Domnii de pe pământ iubeau pe cel din cer şi-i slăveau numele ridicând clădiri care să vorbească oamenilor de puterea sfântului locaş, un artist visător zugrăvise toată poezia sufletului său religios. Scene biblice, duioase de naivitate şi graţie, culori armonioase pe care vremea le umbrise dându-le mai mult farmec în bruma în care le învăluise. Altarul sculptat în lemn ca o dantelă de aur înegrit, era fermecător; iar icoanele bătrâne cu nimbul lor de aur, priveau cu ochi iertători pe necredincioşii cari se'nvârteau în incintă.

Intr'o dimineaţă, o doamnă dintre acelea care cred încă că darurile pământeşti le vin de la Dumnezeu, se ducea să se închine în bisericuţă. Era în zorii zilei: soarele strecura printre frunzele ude de rouă razele-i aurii, sorbind cu sete lacrămile Aurorii. La uşa încă închisă, văzu o legătură din care eşeau uşoare gongăneli. Cu inima tremurândă tânăra femeie se aplecă. Ea zări un copilaş cu chipul îngeresc care-i întindea braţele. Un bilet sta pus pe pieptul micei fiinţe. Doamna îl citi. „Incredinţez fetiţa aceasta Maicei Domnului iertătoarea şi milostiva. O, mamă care se duce în lumi mai bune! Numele copilei este Miliţa.“

Lacrămi picau din ochii care ceteau acel bilet! Ce dramă fusese în inima aceleia care se despărţea de copila ei?... Tânăra femee luă în braţe copiliţa care gongănea. Hainele pe ea erau luxoase; la gât avea un şir de mărgăritare de mare preţ. Nedumerită, doamna sta cu fetiţa 'n braţe neştiind ce să facă, când apăru preotul bisericei. Ea se grăbi să'i istorisească întâmplarea şi-i ceru povaţă. Preotul o întrebă care era cauza pentru care venea aşa de dimineaţă la biserică?

Am venit să mă rog; am tot pe lume părinte, afară de un copil“.

— Dumnezeu v'a scos în cale pe acesta, fie-vă milă de el, iubiţi-l ca pe al dumneavoastră, nu vă veţi căi“.

Tânăra femee îngenunche în faţa altarului, apoi, plecă cu darul Maicei Domnului.

Copila găsită creştea *ca pe flori*. Cu ochii mari, verzi, cu sprâncenele arcuite, obrajii rumeni şi părul arămiu era de o frumuseţe stranie. Mlădierea mişcărilor, vioiciunea apucăturilor, făceau s'o asemene unei căprioare. De o inteligenţă sclipitoare şi de o graţie rară. Protectoarea ei nu se căise nici un minut de fapta frumoasă ce săvârşise. Inzestrată de natură cu un mare talent muzical, Miliţa învăţase să cânte din vioară şi flaut, dar flautul îi plăcea mai mult; zicea că sunetele se apropie mai mult de vocea omenească. Şi apoi, este singurul instrument cu care poţi pleca de acasă fără bătae de cap. Frumoasă, iubită, tânăra fată împlinise optsprezece ani; ea nu cunoştea din viaţă suferinţa şi grija zilei de mâine.

Nici odată mama adoptivă nu-i spusese că nu era fata ei, o rugase numai să poarte şirul de margaritar întotdeauna la gât de dragul ei. Intr'o zi mama sa se sculă cam bolnavă, până 'n trei zile răul făcu atâta *progres*, în cât muri! Nu pricepu nimic!...

Despărţirea de mama ei o revoltă până a-i *pune mintea în primejdie*. Află cu groază şi mirare că nu era fica generousei femei care o crescuse. Ii venea să nebunească de durere.

Avea viziuni stranii, şi din plânsul cel mai jalnic, trecea la o bucurie grozavă întinzând braţele spre mama pe care i se părea c'o vede!...

După moartea binefăcătoarei ei, situaţia Miliţei se înrăutăţi. Muma ei nu făcuse prin tribunal nici o adopţiune. Insufleţită de cele mai bune sentimente şi fiind încă tânără nu se gândise că moartea putea tăia aşa de năprasnic firul vieţei. Generoasa femee avuse de gând să facă un testament, dar nu-l făcuse. Ea lăsă pe Miliţa tot aşa de săracă ca'n ziua când o găsise pe pragul bisericei.

După câteva săptămâni de la moartea mamei sale sărmana fată trebuii să părăsească casa în care fusese atât de fericită!

Nimeni nu se gândi ce va face acea copilă nepregătită pentru apriga luptă a existenţei. Nimeni nu se înduioşă de lacrimele ei! Moştenitorii îi lăsară numai îmbrăcămintea şi perlele de la gât care fură izvorul de unde putu biata fată să facă faţă nevoilor. Intro pe Miliţa într'o odăiţă unde nici patul pe care doarme nu este al ei. In nemărginita-i durere, găsise un sprijin în bătrânul doctor care căutase pe muma sa. El îi căută locuinţă, el cu cuvinte blânde încercă să pue un balsam pe acea inimă rănită. Dânsa îl întrebă ce ar putea face ca să-şi câştige existenţa?

După ce se sfătuiră mult, fu hotărît ca Miliţa să dea un concert. In acest scop bătrânul doctor o *prezentă* mai multor muzicanţi care se entuziasmară auzind'o cântând.

Când apăru tânăra fată pe scenă, cu rochia neagră, cu părul arămiu, cu ochii verzi splendizi şi faţa palidă, produse o vie impresie în public. Cu mâna tremurând începu să cânte din vioară. Când sfârşi, lumea în pi-

Câteva momente din viața marei Eleonora Duse

Eleonora Duse, celebra tragediană italiană care a murit de curând la Pittsburg după ce cunoscuse toate înălțimile gloriei și toată grozăvia mizeriei, are o poveste din cele mai interesante.

Eleonora Duse fu, în adevăr, o a doua Sarah Bernhardt. Ea fu adusă, în 1897, în Franța unde, — între alte roluri cari o consacrară ca personalitate artistică mondială, — jucă rolul Margaretei Gauthier din „Dama cu Camelii". Interpretarea absolut nouă și personală a acestui personagiu surprinse profund pe spectatori. Simplicitatea mijloacelor întrebuințate și putetismul vocei artistei câștigară complet publicul, și reprezintația fu un triumf.

O a doua Sarah Bernhardt se ridicase atunci, consacrată fiind chiar la Paris.

De altfel, cele două mari tragediene s'au întâlnit de mai multe ori, și Duse s'a folosit de unele îndrumări pe cari Sarah Bernhardt i le-a dat cu bunăvoință.

Cariera Eleonorei Duse poate fi numită cu drept cuvânt un roman. Se zice că s'a născut în tren, nu departe de Veneția.

Tatăl său, Alexandru Duse, făcea parte dintr'o trupă ambulantă. El voia cu orice preț să facă din fiica sa o artistă, pe câtă vreme mama Eleonorei, o frumoasă țărancă, Angelina Capuletti, ar fi voit s'o vadă femee liniștită, văzându-și de treburile gospodăriei. Ea însă hărăzi copilei sale toate bunele

† ELEONORA DUSE

insușiri pe cari le avea, — sinceritatea, simplitatea și naturaleța, emoțiunea naturală, — elemente cari au contribuit așa de mult la succesul ei.

La vârsta de 4 ani, Eleonora juca în „Mizerabilii", pe Cosetta; când femeea fără inimă, — care, în piesă, e mama ei, — o bătea, poate cam prea tare pentru un simplu joc pe scenă, fetița era gata să plângă. „Taci, dragă, — i se spunea, — taci și râzi, că așa e în piesă!"

Un moment nu mai puțin impresionant în viața ei a fost acela când, la vârsta de 14 ani, a jucat, la Roma, pe Julietta. Romeo găsea în ea pe tânăra ideală și pasionată, eroină visată de Shakespeare. Sala toată era ca în prada unei vrăji.

După terminarea reprezintației, când scena era goală și sala în întunerec, Eleonora se ridică din sicriul în care trebuia să stea în actul ultim, și, în noaptea străbătută și luminată de lună, ea porni pe o câmpie vecină și vreme îndelungată merse, ca în vis, fără să spună o vorbă.

Tatăl său, care știu de neliniște așteptase acea reprezintație hotărîtoare, o urma fără să aibă curajul să-i spună o vorbă.

In acea seară, marea Eleonora Duse, copilă de 14 ani, avusese revelația grandioasei sale personalități artistice.

cioare, o ovaționa! Succesul ei fu un delir!

Speriată de acea manifestație, nu-i venea a crede că acel succes era al ei. Bătrânul doctor plângea de bucurie, era sigur că Milița va deveni o celebritate.

Tânăra artistă plecă mai liniștită și cu speranțe în viitor. Acest isvor de bucurii care-l descoperise 'n ea, îi deschidea orizontul vieței sub o formă limpede ca cristalul, în care putea culege briliantele gloriei!

In diferitele orașe unde cântă fu urmată de succes. Astfel ajunse în localitatea unde o găsise mama ei adoptivă. Localitate unde natura generoasă făcuse un rai pământesc. Păduri splendide acopereau munții și dealurile, variind la infinit în forme mărețe și grațioase. La poalele lor bătrânul Olt își răsfăța apele *aci* vijelioase, *aci* liniștite ca o oglindă. El, în lungu-i drum, neîncetat de lung, pierdut în negura vremurilor; istorisea în cânturi fermecătoare multe povești duioase. *Aci* le șoptea de abia le putea-i pricepe, *aci* supărat și vijelios le striga în gura mare acelora care îi pricepeau graiul. Nimeni nu va putea pricepe mai bine ca Milița cântecul Oltului. Sufletul ei tânăr răspundea înduioșat sufletului nemuritor al bătrânului râu.

Seara se ducea copila cu flautul ei și cânta pe marginea apei spumegânde. La cântul ei valurile și murmurile cristaline fermecate, răspundeau accentelor încântătătoare!

(Sfârșitul în Nr. viitor)

Eufrosina Pallă

IUBIȚI-VA!...

de LEONTIN ILIESCU

Iubiți-vă cât cerul este
senin și crângul încă'n floare.
Iubiți-vă ca'ntr'o poveste
cu feți și tinere fecioare!..

Iubiți-vă! Doar în iubire
ascunsă e geneza lumii,
In ea e sfânta fericire
a pruncului la sânul mu[mă]

Iubiți-vă cât cerul plin e
de neumbrită armonie,
Iubiți-vă ca'n vremi senine
ce-au fost și n'or să mai in[vie]...

Iubiți-vă! Doar în iubire
uiți cruda vieții sbuciumare.
Iubind renaști, în altă fire,
mai blând, mai generos, mai mare.

Iubirei cântecul ce'n noapte
îl cântă zei din harfe sfinte
Când se îngână'n caste șoapte
cu ei aducerle-aminte.

Și astrele respir' iubire
în nopțile de Mai, albastre.
Când toate parcă iartă'n fire
păcatele trufiei noastre.

Iubiți-vă! E primăvară
revărsătoare de iubire.
Apoteoză milenară
a lui Isus în nemurire,

Și toată ura astăzi moare
în roua florilor iubirii,
Ca un simbol de re'nturnare
a lumii către rostul firii.

Capra domnului Seguin

povestire de ALPHONSE DANDET

Lui Pierre Gringoire poet liric la Paris

Vei rămâne pururi același sămanul meu Petre.

Cum! Ți se oferă un post de cronicar la un mare ziar din Paris și tu refuzi. Dar uită-te la tine, nenorocitule! Privește-ți haina ruptă, încălțămintea scălciată, obrazul slăbit care strigă a foame. Iată unde te-a dus pasiunea versurilor. Iată ceeace ai câștigat în zece ani de slujbă credincioasă printre discipolii maestrului Apolo! La urma urmei nu ți-e rușine?

Fă-te cronicar Petre, fă-te cronicar. Vei câștiga atunci parale bune, vei putea mânca și tu cum se cade și în ziele de premieră vei avea o pană frumoasă la pălărie.

Nu? Va să zică nu vrei. Ții morțiș să fii liber? Ei bine ascultă atunci povestea caprei d-lui Seguin. Ai să vezi ce câștigă omul când vrea să rămână liber.

D. Seguin n'avusese nici odată noroc cu caprele.

Pe toate le pierdea în acelaș chip; într'o bună zi își rupeau funia și se duceau la munte unde le mânca lupul. Nici mângâerile stăpânului, nici frica de lup, nimic nu le putea opri. Erau se vede niște capre îndepen dente.

Bunul domn Seguin care nu pricepea firea acestor dobitoace, era disperat și își zise:

— Se vede că toate caprele se plictisesc la mine, n'am să mai iau nici una de aci înainte.

Cu toate astea nu se descurajă și după ce pierduse în acelaș chip vreo șase capre, mai cumpără una, numai că de data asta avu grija s'o ia de mică, așa ca să se poată deprinde mai bine cu el.

Ah! Petre cât era de drăguță capra d-lui Seguin. Era aproape tot așa de frumoasă ca aceia a Esmeraldei, — ți-aduci aminte Pere, — și în afară de asta era supusă și se lăsa să fie mulsă fără să se urnească și fără să-și vâre piciorul în strachină. Un juvaer de capră, ce mai încoace în colo.

D. Seguin avea în dosul casei un țarc împrejmuit cu merișor. Aici aduse pe Blanquetta. O legă de un par, având grija să-i lase frânghia cât mai lungă. Capra era nespus de mulțumită și mânca cu atâta poftă în cât d. Seguin își zise:

— In sfârșit, iată una care n'o să se plictisească la mine.

D. Seguin se înșelă. Blanquetta începu să se plictisească.

Intr'o zi uitându-se spre munte, se gândi:

— Ce bine trebue să fie acolo sus. Ce plăcere să alergi prin iarba înaltă, fără frânghia asta blestemată. Boii pot păștea în țarcuri, dar nu caprele cărora le trebue mult loc.

Din clipa asta iarba îi păru fără gust. O cuprinse plictiseala şi începu să slăbească.

D. Seguin vedea că Blanchetta are ceva. dar nu ştie anume ce.

Intr'o zi pe când termina tocmai s'o mulgă, capra îi zise în limba ei :

— Ascultă, domnule Seguin, mie nu-mi mai place aici, vreau deci să mă laşi să mă duc la munte.

— Vai, Dumnezeule, şi ea strigă bătrânul înlemnit. Ce Blanquetto, şi tu vrei să pleci ?

Capra răspunse :

— Da, domnule Seguin.

— Dar bine, nenorocito, ce te faci când o da lupul peste tine, fiind-că la munte sunt lupi..

— Am să-l împung, d-le Seguin.

Şi lupului o să-i fie frică de coarnele tale ? Mi-a mâncat el altele. Ţii minte pe bătrâna „Roşcovana" de anul trecut ? Ce mai capră zdravănă era aceia. Toată noaptea s'a bătut cu lupul şi în zori lupul a sfâşiat'o. Dar capra nu voi să asculte nici în ruptul capului .de sfaturile d-lui Seguin. Acesta înfuriat luă capra şi o închise într'un staul întunecos. Din nefericire uitase fereastra deschisă şi abia eşise din staul că Blanquetta o şterse.

Râzi, Petre ? Te cred, eşti de partea caprelor. Vom vedea însă dacă ai să mai râzi mai departe.

Când căpriţa ajunse în vârful muntelui fu o adevărată sărbătoare obştească. Brazii şi castanii o primiră ca pe o regină. Intr'un cuvânt tot muntele o sărbători.

Aci era iarbă din belşug şi ce de mai iarbă. D'apoi florile.

Căpriţa bălae se tăvăli prin iarbă apoi o luă la goană de-alungul piscurilor. Odată în vârful unuia din aceste piscuri zări jos de tot în vale casa d-lui Seguin. Lucrul acesta o făcu să râdă cu lacrimi.

— Cât e de mică... îşi zise ea. Cum de am putut sta acolo..

Deodată vântul se făcu rece. Muntele se îmbrăcă într'o manta viorie : era seara.

— Aşa de curând, îşi zise capra, şi se opri în loc mirată.

Jos în vale câmpul era înecat în ceaţă.

Un urlet se auzi prin munţi.

— Huu, huu !...

Blanquetta se gândi că trebue să fie lupul. In aceiaşi clipă un corn sună departe unde va. Era bunul domn Seguin care făcea o ultimă sforţare.

Huu, huu ! făcu lupul.

Blanquettei îi trecu prin gând să se coboare, aducându-şi însă aminte de ţarc, se răsgândi ; dar aproape în aceiaşi clipă apăru şi lupul.

Uriaş, nemişcat, stând în două labe, se uita la biata capră.

Blanquetta se simţi pierdută, dar aducându-şi aminte de păţania Roşcovanei, se hotărî să se apere. Nu doar că ar fi nădăjduit c'o să omoare pe lup,—caprele nu omoară pe lupi, — ci doar ca să vadă dacă va putea ţine cât bătrâna Roşcovana.

Lupul înaintă şi Blanquetta se apără cu o îndârjire nespusă silind mai bine de zece ori pe lup să bată în retragere.

Asta dură toată noaptea. Una câte una stelele dispăruseră. Blanquetta îndesa loviturile de coarne şi tot astfel lupul muşcăturile. Deodată o licărire palidă se ivi. Erau zorile.

— In sfârşit, zise biata căpriţă care nu aştepta decât zorile ca să moară. Şi ea se lungi la pământ cu blana-i albă pătată toată de sânge.

Atunci lupul se aruncă asupra bietei căpriţe şi o sfâşiă.

Adio, Petre !

Povestea pe care ţi-am istorisit'o nu e un basm. Dacă vei veni vreodată în Provanţa, toate gospodinele de pe aici îţi vor vorbi în dialectul lor despre capra domnului Seguin, care s'a bătut toată noaptea cu lupul şi pe care lupul a sfâşiat'o în zori...

Ai înţles, Petre ?

Pe care lupul a sfâşiat'o în zori...

Trad. de **Const. A. I. Ghica**

Din cele văzute şi citite

Din istoria vechiului Egipt

Şfincşii

Intr'un alt articol vorbeam de dogmatismul şi condiţionalul din arta egiptiană, care interesează acum atât de mult lumea întreagă în urma recentelor descoperiri făcute în Egipt. In cele ce urmează voi vorbi de câteva monumente egipţiene pe care le-am văzut în Rusia la Petrograd şi care sunt din cele mai apropiate de epoca monumentului descoperit nu de mult în Egipt.

La Petrograd, erau şi cred că vor exista şi acum, dacă bolşevicii nu îi vor fi înlocuit cu alţi sfinxi egipţieni aduşi încă din 1829 de ruşi după o expediţie a lor fericită în Turcia. Ei erau aşezaţi în faţa Academiei de Arte şi făceau o impresie pe cât de maestoasă pe atât de bizară prin neobicinuitul de a vedea în capitala Nordului monumente aduse de sub dogoritul cer al Egiptului.

Aceşti sfinxi aparţineau după cercetările făcute pe inscripţiile găsite pe ei, epocei egipţiene zise a „Noui împărăţii" şi renumite prin domnia faraonilor Amen-hetep hec Nast şi Neb-Maat-ka.

Sfinxul din Muzeul Louvre (Paris)

Numele lui Amen-hetep hec Nast este legat de epoca de dezvoltare a culturei şi puterei Egiptului după izgonirea din ţară a nomazilor care o stăpâniseră şi care au rămas cunoscuţi cu numele de *ghicsi*. Aceşti *ghicsi* „veniseră de la Răsărit" cum veneau şi în Europa tot de la Răsărit barbari şi au stăpânit Egiptul câtva timp arzând oraşele, distrugând

Cum se lucra şi modela un Sfinx
(de pe un desemn dintr'o piramidă egipteană)

Temple, ucizând pe localnici sau transformându-i în robi.

Distrugerea *ghicşilor* s'a făcut de faraonul *Iahmos* (1700 1590) înainte de I. Ch. Urmaşii lui până la suirea pe tron a lui Amen-Hetep a refăcut ţara, au întărit-o şi ridicat-o aşa că el se găseşte faraon în cea mai deplină dezvoltare a ei.

Portretul acestui faraon ar fi chiar în trăsăturile *Sfincşilor* de la Petersburg. După trăsăturile acestea s'a părea că el este de origină etiopiană. Amen-Hetep se deosibeşte de cei l'alţi predecesori ai lui prin acea că este un suveran, puţin războinic, liniştit care caută să păstreze puterea şi prestigiul ţărei nu cu armele dar prin relaţiuni cu popoarele vecine.

Preocupaţia lui principală este clădirea de Temple şi monumente. Sub el se sculptează coloşii aşa zişi ai lui *Memnon* din Theba. Arhitectonul care îi excuta purta acelaşi nume ca şi faraonul *Amen-Hetep* şi este cu-

Sfinxul din Meneps

noscut de a fi fost creatorul artei celei mai sănătoase şi mai naturale a Egiptului aceasta e cel puţin părerea egiptologului german *Spiegelberg*.

Amenhetep faraonul era căsătorit cu o simplă egipţeană Tii, dar pe care a iubit-o foarte mult şi o lua cu el la toate serbările şi sfinţirile Templelor şi ea avea o mare înrâurire asupra soţului său.

Dezvoltarea culturei egipţene din acea epocă se desăvârşeşte cu ridicarea oraşului Theba la rangul de capitală a ţărei. Aşezată pe ambele maluri ale Nilului, din care n'a rămas de cât ruine, locuite azi de arabi, cari le-au dat alte numiri ; din vechea Theba n'a rămas azi aproape nimic. Totuşi pe malul drept al Nilului la Luxor se găsesc urmele Templului închinat celor treizeci ai Egiptului *Amon*, *Mut* şi *Honsu*.

Cea mai însemnată parte a acestui Templu este altarul, hipostilul şi curtea cu coloanele ridicate de Amen-hetep şi complectate de Ramses al II-lea. De aci a fost, de altfel ridicat obeliscul care se găseşte pe piaţa *Concordiei* din Paris.

Pe malul stâng erau Templurile *Medinet-Abu*, *Remsum*, *Deir El Ba-*

hri, *El-Cuma* (denumiri arabe după satele din apropiere) şi Templul lui *Amen-hetep*, din care s'au conservat statuile gigante, coloşii *Memnon*. Din

Tii — soţia lui Amen Hetep
Hec Nast

aceste locuri au fost ridicaţi şi cei doi sfincşi pe care i am văzut pe piaţa din faţa Academiei de Arte din Petrograd.

Cât drum le-au trebuit să facă şi câte secole după ce au fost aşezaţi acolo pe marginea uriaşului Nil!

Sunt mulţi probabil curioşi de şti ce au vrut egiptienii să exprime prin Sfincşi. Intrebarea şi-au puso şi oameni de ştinţă. *W. Wundt* în cartea lui despre *Psihologia popoarelor* crede că sfincşii — care sunt o unire a figurei unui animal — în general un leu, mai rar un urs — cu omul —

Sfinxul faraonului Tutmos III
(Muzeul Britanic)

reprezintau duhurile apărătoare a locurilor sfinte şi care trebuiau să expime şi puterea animală şi inteligenţa omului. De acea sfincşii se găsesc în apropiere de morminte.

Sfinxul grecesc este cu totul altceva de sfinxul egipţean el exprimă taina şi enigmaticul şi când cuvântul *sfinx* se raportează la înţelesul de enigmatic trebue luat în vedere sfinxul grec şi nu cel egipţian.

Afară de sfinxi de la Petersburg se găsesc acum sfinxi în multe capitale din lume aduşi d[illegible] şi ruinele egiptului.

Cel mai mare este cel de la *Ghizeh* sau de la *Memfis* după numirea antică.

Muzeul Louvre din Paris are o serie întreagă de sfincşi, care de care mai frumoşi. Acelaşi lucru se vede şi în muzeul Britanic din Londra.

Sfinxi au fost găsiţi şi în ruinele Asiriei ca şi în acele ale Braziliei, dar nicăeri ca în Egipt forma aceasta de sculptură n'a atins atâta eleganţă şi o trecere mai armonioasă şi mai naturală de la corpul animal la capul omului.

Sfinxul din Petrograd

De multe ori sta clipe întregi în contemplaţie în faţa acestor monumente de piatră care exprimă fiinţe atât de bizare, atât de nereale şi care totuşi îţi lasă o impresie adânc de nepătrunsă şi enigmatică.

Dr. I. D.

Cântec

Coboară blând fiori de primăvară
Şi inima mi-e plină de iubire
Visările-mi şi'ntreaga mea gândire
Ţi le trimit acum pe vânt de seară

Şi-n farmecul suav al înserări
Când inima ţire plină de credinţe
Când luna scaldă pulberea cărări
Şi când se nasc în sufletu-ţi dorinţe.

Aşi vrea că tu cuprins atunci de vraja
Ce se revarsă peste'ntreaga fire
Să laşi iubire mi ca să stea de strajă
De-a pururea pentru a ta slăvire.

El. A. Hussard

GEORGETA DUCREST

AMINTIRI DESPRE IMPARATEASA IOSEFINA

Traducere de **CONST. A. I. GHICA**

CAPITOLUL II

Călătoria la Geneva. — O vizită la Ferney. — Impărăteasa Josefina

Starea tatălui meu înrăutăţindu-se în urma unor lungi şi numeroase dureri, medicii găsiră cu cale să-i recomande să călătorească; îi propuseră chiar să meargă în Elveţia. Tata alese oraşul Geneva a cărui climă era temperată şi mai ales fiind că oraşul acesta era aproape francez.

Timp de trei ani am văzut de-aproape diferitele clase ale societăţei. Cu tot liberalismul lor locuitorii din Geneva sunt de o mândrie nespusă. Vechile familii patriciene sunt tot atât de geloase de rangul lor ca şi prinţii şi ducii în Franţa. Nu poţi locui în **oraşul de jos** (cartierul cel mai plăcut) fără a resimţi dispreţul tutulor acelora cari locuiesc în **oraşul de sus.** Negustorii stau în străzile vecine cu lacul; funcţionarii, bancherii şi oamenii cu stare se silesc din răsputeri să stea într'o casă situată pe o stradă unde nu poţi ajunge decât după ce ai urcat câteva deaduri destul de înalte.

Când am sosit la Geneva mama a închiriat o casă pe o plaţă în vecinătatea Ronului; de la ferestrele noastre priveliştea era cum nu se poate mai frumoasă. Mama încântată de eftinătatea casei rămase foarte surprinsă de aerul glacial al unei prietene a noastre, ascultând descrierea aceasta: — „Nu găseşti că am făcut bine că am luat casă aci? o întrebă mama.

— O! Nu.

— Şi pentru ce? N'o să stăm bine aci?

— Da, dar nu poţi sta aici.

— Nu văd pentru ce.

— Fiind că staţi în **oraşul de jos.** Cartierul acesta este pentru negustori şi nici de cum pentru societatea înaltă.

De voie, de nevoie, am trebuit să căutăm o altă casă, deoarece toate persoanele pe care le-am consultat erau de aceiaşi părere.

In cele din urmă am găsit, într'o stradă urâtă, mică şi strâmtă o casă întunecoasă.

Prietena noastră care se temea că n'o să putem găsi o casă în cartierul acesta frumos, păru încântată de descoperirea acestei casei.

CASA LUI CALVIN

Am vizitat diferitele camere care alcătuiau casa asta. Toate erau întunecoase şi pline de igrasie. Mama era dezolată de a fi nevoită să facă un atare sacrificiu. Pentru a o consola puţin prietenele ei îi spuneau în orice moment că va locui în casa lui Calwin, *) ceia ce este o mare onoare.

*) Casa locuită de familia Daucrest la Geneva există şi azi încă şi este într'adevăr casa în care a stat Calvin.

Cu puţin timp după instalarea noastră aici ne-am dus la Ferney situat lângă graniţa elveţiană şi unde Voltaire a stat dela 1760 până la 1778. Orăşelul acesta după cum se ştie, a fost un adevărat centru intelectual al Europei.

Ardeam de nerăbdare de a vedea castelul pe care îl clădise aci Voltaire. Cu toate astea am fost foarte desamăgită zărind o clădire destul de obicinuită. Mi s'a spus că d. de Bade, actualul proprietar, schimbase în mare parte exteriorul castelului, ceia ce nu trebuia să dea o părere tocmai bună despre gustul şi spiritul domnului de Badé.

Portarul ne-a introdus în camera lui Voltaire şi pe un ton monoton ne-a recitat tot ceiace ştiam mai dinainte. Aerul lui plictisit şi figura lui nepăsătoare dovedeau că rostise de ani de zile aceleaşi fraze stereotipe.

Odaia aceasta era foarte prost întreţinută. Două portrete, acela al lui Lekain şi al marchizei de Chatelet alcătuiesc mobilierul acestei odăi.

Inainte de a pleca din odaia aceasta, care lasă o impresie adâncă de tristeţe, portarul nu uită nici odată să ceară un bacşiş. Fraza asta, trivială, e cu totul nelalocul ei în această împrejurare.

Grădina e urâtă. La capătul unei alei se află un umbrar unde Voltaire a compus multe din lucrările lui. De-abea dacă se zăreşte de-aci lacul şi mulţi se întreabă cum de a putut Voiltaire să stea atâta vreme aci.

Poate că şi dintr'un spirit de cochetărie a dorit ca să n'aibă nimic, în jurul lui, din ceia ce ar putea place restului muritorilor; îşi închipuia că celebritatea lui era de-ajuns pentru a atrage şi din punctul acesta de vedere avea deplină dreptate, fiind că din toate colţurile lumei vin aci tot felul de oameni cari resimt o satisfacţie vădită când spun că au văzut reşedinţa lui Voltaire.

Josefina călătorea în epoca aceia în cel mai strict incognito, sub numele de contesa d'Arberg. Venise la Geneva pentru a vedea pe viceregele şi pe soţia lui cari sosiseră din Milan pentru a sta câtva timp cu dânsa. N'o văzuserăm de multă vreme şi averea noastră nu ne îngăduia să mergem la Curte unde luxul era foarte mare. Mama socotind că are câteva obligaţi. faţă să-i facem o vizită pentru a-i prezenta omagiile noastre. Am cerut deci onoarea să-i fim din nou prezentaţi şi am primit un răspuns foarte curtenitor care ne anunţa că în curând vom fi primiţi în audienţă.

Impărăteasa locuia la hotelul d'Angleterre, la Secheron, un sat drăguţ situat în apropierea oraşului Geneva pe malul lacului. Ne-am prezentat convinşi că hotelul trebuie să fi fost transformat cu totul din pricina prezenţei unor astfel de oaspeţi şi că toţi călătorii au fost evacuaţi pentru a face loc personalului Curţei. Care a fost însă surprinderea noastră văzând că nimic nu se schimbase şi că Impărăteasa călătorea cu o simplicitate de parcă ar fi fost o persoană obicinuită.

D-na d'Andenarde, doamna ei de onoare, ne-a introdus într'o odăiţă, fără anti-cameră şi care era iatacul Majestăţei Sale.

Josefina era îmbrăcată şi ne-a primit cu cea mai mare bunăvoinţă şi ne-a întreţinut o oră. La plecare ne-a spus că ar fi foarte încântată dacă am veni la Malmaison şi la Navarre, nu ca nişte simplii vizitatori ci ca prieteni.

In răstimpul acesta împărăteasa a mai primit câteva vizite între altele d. Maurice, primarul oraşului şi pe profesorii Pictet, Boissier şi Prevost. Ea discută cu ei ştiinţă, artă şi literatură, cu o competenţă care i-a uimit pe toţi. Ea asculta răspunsurile cu o atenţie binevoitoare, făcu câteva citaţii, fără nici o pedanterie şi care ar fi putut să surprindă pe cineva, dacă nu s'ar fi ştiut că împăratul o poreclise „Agenda lui".

Castelul lui Voltaire la Ferney

In ziua în care am văzut-o pe împărăteasa era tocmai ziua unei serbări celebre la Geneva: aceia a lacului. Toate bărcile proprietarilor care au case pe malurile acestea fermecate, sunt pavoazate, decorate, cu ghirlande şi conduse de matrozi îmbrăcaţi în alb. Seara se trag focuri de artificii şi o mulţime imensă venită din toate satele de prin împrejurimi, (ine să ia parte la serbare.

In cinstea împărătesei se impodobise o barcă. Barca aceasta era trasă de două lebede; toate celelalte bărci se îngrămădeau în jurul aceleia a Josefinei. Suita Majestăţei Sale voi să îndepărteze bărcile, dar Josefina se opuse: „Mă simt nespus de fericită de felul cum sunt primită şi e o mare mângâiere pentru cineva de a fi iubit".

Toată lumea repeta cuvintele acestea însoţindu-le cu strigătele de: Trăiască Impărăteasa! Trăiască Vice-Regele!

Josefina vizită toate manufacturile, făcu o sumedenie de cumpărături şi plecă urmată de uralele poporului entuziasmat.

(Continuarea în numărul viitor)

Pisilac şi Ionel

Pisilac frumos
Cu alb şi cu negru ;
Negru de catifea
Alb de nea.
Pe cap capiuşon negru,
Sprâncene îmbinate,
Cravată albă 'n faţă,
Cu haină neagră 'n spate ;
Bot mic şi roz
Ca smeura de munte ;
Ochi mari, rotunzi, de aur
Sub margine de frunte !
Ce stai aşa cu ochii
Infipţi parcă 'n perete
Şi nu te uiţi la mine ?
Ori nu m'auzi, băete ?
Nu vrei să stai de vorbă,
Mă rog, cu Ionel ?
Eşti supărat pe el ?
S'au eşti trufaş ? Ia sama
Că ştii ce zice mama.
„Trufia înjoseşte
„Pe cel ce-l stăpâneşte !
„De vrei să'ncapi pe lume
„Fii blând, fii omenos
„Nu rău şi urâcios !".
Nu fii de tot pis că,
Cu nasul, ştii, ca ceara,
La ori-şi-ce nimică
Să scoţi pe dată ghiara !...
Pricepi tu ? Vino'n coace,
Te-aştept să mă săruţi !
Nu fii sălbatic, Pisilac,
Fii pisilac drăguţ.

Th. D. Sperantio

Din poveştele lui finu Florea

Intr'o seară, pela sfârşitul lui Noembrie, veni pe la mine finul Florea. Era un ger puternic şi el era îngheţat, că de-abia mai putea să vorbească. Iţi era mai mare dragul să stai cu finul de vorbă, mai ales când venea dela cârciumă. Vorbea totdeauna pe nas şi când era puţin ameţit, abia-i mai înţelegeai vorbele. Era de vre-o cincizeci de ani, mărunt, cu faţa arsă de soare, cu nasul încovoiat, purta mustaţa în sus sau în jos, după dispoziţii. In ochii lui mici, duşi în fundul capului, citeai şiretenia aceea pe care o au mulţi din ţăranii noştri.

Trebuia să plece în noaptea aceea la Roşiori, pe jos, de unde lua vite, ca să le ducă la Bucureşti pentru tăiere.

Incep să mă leg de el : „Ei, fine, nu ţi-e teamă că-ţi vor rupe lupii cojocul ?" Finul zâmbeşte şiret, încrezător, şi după ce mă plictiseşte cu laudele lui, despre puterea şi curajul pe care l'ar avea să se lupte cu o haită de lupi, îl întreb dacă a văzut vreodată un lup.

„Păi, naşă, pă anu 908, la un an după rivoluţie, mă trimite naş Mitică la Ruşi, să tai lemne lui ta'său, lu naş Ion. Am tăiat acolo trei zâle la lemne. A patra zâ, trebuia să plec dă mult, ca să ajung acasă în vârtoape, cât mai dă dimineaţă. Pă jos, eu fac patru ceasuri. Eu merg repede la drum naşă ! Dă câte ori am bătut eu drumul Bucureştiului şi al Giurgiului, dar al Ruşilor !

Peste noapte când am auzât cocoşii, m'am uitat pă geam : afară luminä ca ziua, credeam că s'a făcut ziuă. Scol pă naşu şi-l întreb cât e ceasu. Naşu, somnoros, îmi spune că e trei. M'am gândit : să mai stau..., mi-era frică să nu mă prindă somnul. M'am îmbrăcat şi am plecat. Era în Dechembrie. Zăpada căzută de câteva zâle, luminată de lună, sclipea de-ţi lua ochii. Vântul o îngrămădise în troene pă marginea drumurilor şi prin adăposturi. Era un ger aspru, dă crăpau pietrile !

Mergeam cu vântu în faţă. Imi îngheţase nasu şi urechile şi de mustăţi îmi atârna ghiaţa, ca şirurile de mărgele. Am trecut prin pădurea din marginea oraşului şi am mulţumit *lui* Dumnezeu. Dar drept să spun, că par'că mi-s'a părut că fugea cineva după mine, şi am tulit-o la fugă ; dar cum fugeam eu, aşa cu capu îndărăt, am alunecat pă coasta din dreapta drumului şi am venit până în vale, dându-mă dă vre-o cincizeci-şaizeci dă ori deaberbeleaca. Mie mi s'a părut că a dat cineva în mine şi mi-a dat brânci. Am stat acolo în vale, băgat în zăpadă, un sfert de ceas. Dacă am văzut că nu s'aude nimic, am luat-o iar la deal.

Am trecut şi prin pădurea dela satul nou, dar când fugeam, nu mă mai uitam îndărăt. Când mergeam încet, mă uitam, când la dreapta, când la stânga : mă uitam în toate părţile.

Am trecut satu nou şi am intrat în pădurea „Pojorâtili". Am stat niţel. Parcă mi-era frică să merg înainte. Nu s'auzea nimic. Mi-să făcea frică, când vedeam că nu s'aude nici pas dă om, nici ciripit dă pasăre şi când trosnea câte o cracă, mi-să ridica păru în sus, şi căciula pe care o băgasem peste ochi, mi-să părea că este pe vârful capului. Păi aveam o căciulă mare, dântr'un miel mocănesc ! — Mergeam prin pădure şi mă gândeam ce dracu ceas o fi fost ăla ! Dacă aş fi plecat la trei, ar fi trebuit să mi-să facă zâuă pâla satu nou, ori, parcă mai rău să'ntuneca, că luna da mereu dăvale.

Mergeam cu capu'n jos, ca să văz urma căruţilor, să nu pierz pârtea, când auz : clanţ !

Par'că mi-a sărit căciula după cap. Păru mi s'a făcut măciucă, pielea mi s'a sbâcit, şi-am rămas ca un lemn, îngheţat, fără să pot să zic o vorbă, fără să fac o mişcare.

In faţa mea, la vre-o zece-cincisprezece paşi, o spurcăciune sgrebulită, cu nişte ochi ca de tăciuni : clanţ !, clanţ ! Ori că-i era frig, dă clănţănea, orică vrea să spue că i-am căzut în laţ !

Mă căznii să zic şi eu, cum să zice : ho, huido, spurcăciune ! Mă căznii să scot toporul dâla brâu. Aş ! vorbele făceau : gâj, gâj, pă gât, şi mâna ţapănă, par'că era făcută dintr'un os, nu să descleşta dă loc.

Mie mi-era frică dă lup, ori lui dă mine ? El sta, eu stam. Mă gândii : Asta trebue să fie vre-un pui de lup, mai prost. Nu ştie de unde să mă apuce ! Incepui să mă încălzesc. Mi să dăsgheţaseră mâinili ca pân minune ; parcă mi-să topiseră şi chiciurii dâla mustăţi, tot trupu îmi ardea, şi capu îmi ardea.

Dusei mâna încet la topor, ca să nu mă vadă lupu. Trecui şanţul : trecu şi lupu. Trecui îndărăt : trecu şi jâgania. Vrusei să ţip, să cer ajutor, să sperii dihania, mă forţai, şi par'că mă năduşii d'atâta aprindere şi sforţare, dar nu putui zice mai mult dăcât : î..., î... mi să părea că mă ţine o mână dă gât. Aveam eu chibrit, dar era la cismă. Ştii, aveam nişte cisme bune, mari, dâla naşu. Dumnezeu să-l ierte !

Cum stam eu aşa cu lupu, văd o negureaţă că s'apropie repede, dânspre sfinţeşti. Era un om călare. Incepui şi eu : u... u..., dar tot, nu prea tare. Lupu începu să dea îndărăt şi trecu şanţu spre pădure. Am aprins un chibrit, dar nu ştiu dacă l-a văzut lupu, că eu pă lup nu l-am mai văzut, că am luat-o la fugă nene, nene, dă mi-a tingeau picioarele dă nas. Eu crez că nu atingeau dăloc pământul. Parcă mă ducea un Arhanghel în sbor. Călăreţul o luase şi el îndărăt, poate să speriase calul, că fugea dă rupea pământu. Dar eu, mai, mai, să-l ajung.

Când am ajuns la a dântâi casă dă rumân, am găsit acolo pă călăreţ. Calu era numai spume. Dar eu făceam : gâf, gâf ! M'am trântit jos lângă gard şi dă aprins ce eram, crez că să topea zăpada pă lângă mine. A ieşit afară rumânu şi mi-a zis : ce cauţi tu omule, acum la ora unu dân noapte pă drum. Uite chiar acum pă frati-mio era să-l mănânce doi lupi, cu cal cu tot.

Vezi naşă, era ora unu dân noapte tocmai atunci.

„Câmpia"

Aşa mi-e iubirea....

Mi-e dor de-o iubire senină
In sufletu-mi, vad al dureri
S'arunce o clipă lumină
Şi-un strop din adâncul tăceri.

Mi-e dor de-o dragoste nouă
Născută din vise senine
Curată ca stropul de rouă,
Iubirea s'o am pentru tine.

Mi-e dor de-o iubire adâncă,
Fior din eternul mister,
Să'mi fie în suflet o stâncă
Cu fruntea'nălţată spre cer...

Gella Ronthea

Câte-va hazuri

Din lac în puţ... **Superstiţioşii**

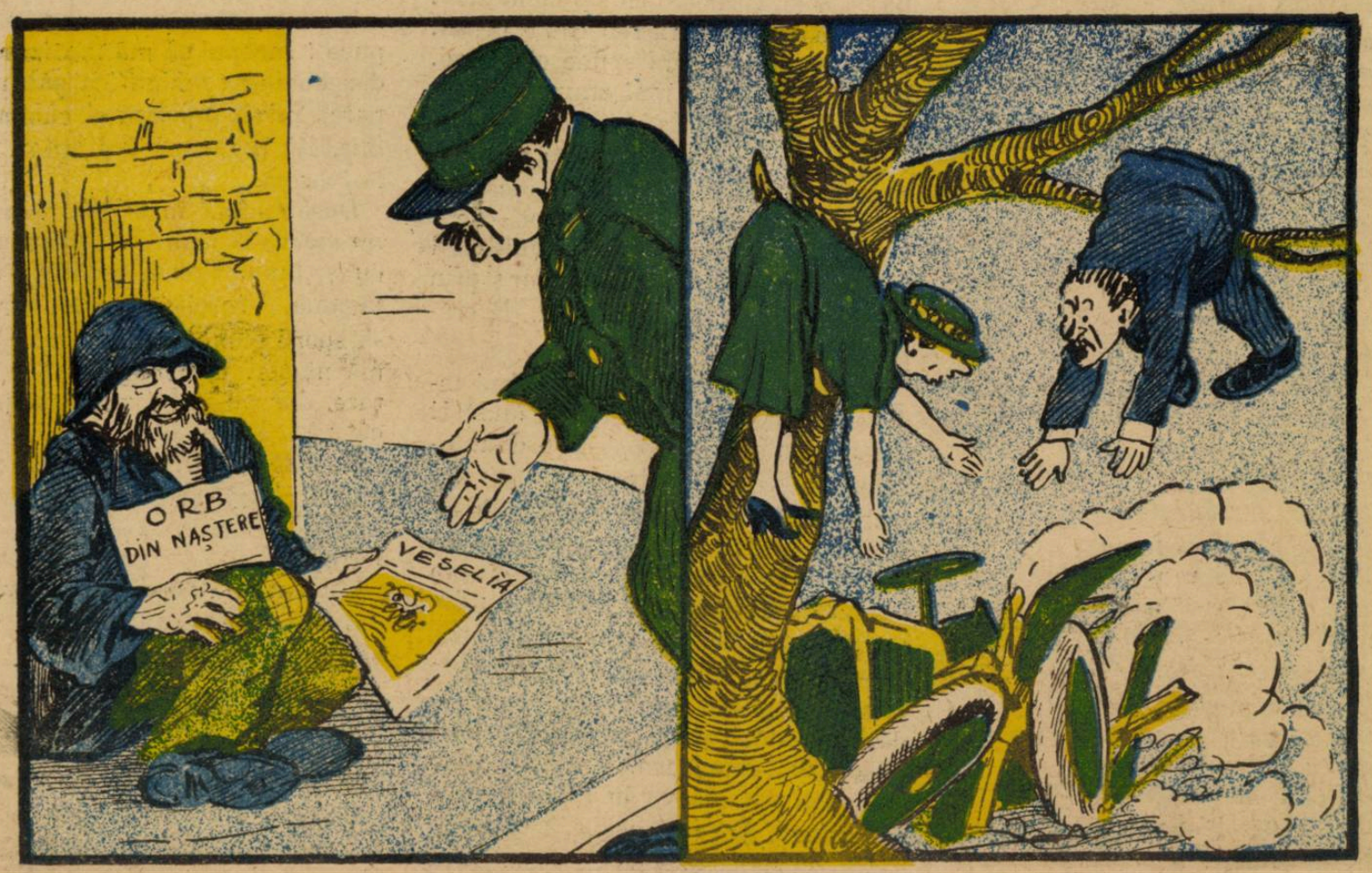

— Cum, zici că eşti orb şi citeşti ?
— Nu citeam, d-le sergent : mă uitam la poze.

— Am avut un noroc mare!..
— O să ni se întîmple vreo nenorocire.

FILATELIA

Premiile noastre pe luna Mai

Conform cu dorinţa noastră de a încuraja, prin premii cât mai numeroase pe cititorii noştri filatelişti, vom împărţi şi în această lună 7 *loturi de câte 100 mărci diferite.*

Loturile vor fi distribuite tot prin tragere la sorţi.

Spre a putea concura la aceste premii, cititorii noştri vor trimite *până la 10 Iunie, toate cupoanele anexate în fiecare număr al „Universului Literar“.*

Informaţiuni filatelice

Austria : a apărut o nouă marcă poştală de 400 coroane, — albastru-verde, — completând astfel seria aeriană austriacă.

*

Grecia : S'a emis o serie, compusă din două mărci, în amintirea lui Byron : una de 80 lepta, — albastră, — având portretul lui Byron, alta de 2 drachme, violet şi negru, care reprezintă sosirea lui Byron la Mavrocordato.

Haiti : S'a emis o nouă serie de mărci cuprinzând ilustraţii foarte bine executate :

Seria cuprinde 5 piese :

5 cent : portretul preşedintelui Borno.

10 cent : Citadela lui Christophe.

20 cent : Noul palat naţional.

50 cent : O hartă geografică.

1 gurd : portretul preşedintelui Borno.

Corespondenţa filatelică

D-lui Păunescu Loco : mărcile ce aveţi nu ne interesează. Vă mulţumim de bunăvoinţă.

Ticu Popovici Bârlad : România Filatelică ştim că apare la Brăila. Cred că dacă i se va scrie numai cu această adresă e suficient.

G. Stavăr : Cupoanele de premii trebuesc trimise cel mai târziu până la 10 ale fiecărei luni. Cele sosite mai târziu nu vor fi luate în consideraţie.

Cântec

Când, eu, voi fi un pumnt de lut
Să-mi faceţi îngropare
Unde pădurea ţine scut
Şi sună 'n veci isvoare.

Durerea ce în viaţă-avui
Rămâie rătăcindă
Căci pentru ea în lume nu-i
O groapă s'o cuprindă...

Simion Udrescu-Băleşti

NOUILE PREMII FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
— Pe luna Mai 1924 —
CUPON No. 2.

VIZITAŢI
Cinema „VLAICU”
RULEAZA:
Filmele cele mai frumoase şi instructive

ANUL XL. — No. 20 2 lei exemplarul Duminică 18 Mai 1924

BIBLIOTECA CENTRALĂ SIBIIU

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. în străinătate pe un an 200 lei.

Deasupra abizului

(VEZI EXPLICAȚIA IN TEXT

Activitate studențească

Studenţii vâlceni au scos o revistă pe care vor s'o scoată regulat, la întâi şi 15 ale fiecărei luni. Salutăm cu bucurie şi revista aceasta, cu atât mai simpatică, pe cât se înfăţişează de timid, precum întâmpinăm cu voe bună biruinţele acelora de a eşi în lume cu cuvântul scris.

O revistă, scrisă de studenţi, ne aduce în minte toată povara traiului studenţesc, pe care totuşi o împrăştie dorinţa de a fixa gândul înflorit în litera tiparului.

O revistă studenţească înfăţişează sentimentalitate tânără şi energie spornică ; dar mai mult decât orice ea dă dovada acelei admirabile pătrunderi că tot binele, tot frumosul se împrăştie, se impune şi asigură propăşirea, prin culturalitate.

De aceea, în voioşia primirei revistei studenţilor vâlceni intră un mare coeficient de iluzii, pe care ni le procură năzuinţa studenţilor de a scrie.

Intre două mese sărace sunt cursuri aride, e grija de bibliteca, e nevoia de a fi la curent cu publicaţiile de specialitate şi cu ştirile zilei; dar mai e şi nevoia de reculegere când gândurile îşi caută eşirea şi aşezarea în spalturi tipografice.

Disciplina sufletească se obţine în genere prin munca scrisului. Ea singură sileşte rânduirea cunoştinţelor ca să poată fi şi altora transmise ; ea singură determină acea trebuinţă organică de a-ţi răspunde tu singur la întrebările nedumerite, de a-ţi echilibra vorba care să corespundă stărilor, de a-ţi fixa emoţia ca să se potrivească aprecierii.

Studenţii mai mult vorbesc. E ceva propriu vârstei : e caracteristica avântului, e necesitatea sbuciumatei lor năzuinţi de a despica zidul vremei care le stă înainte. Şi când studenţii sunt siliţi să statornicească un făgaş diriguitor de gând şi conduită, după valurile de vorbă, după furtunile de doruri, după viforul de chemări cărora îşi dau seama că trebue să corespundă energiile lor, atunci se aşează să scrie. Şi scriu la început, greu, scriu cu chinuri, dar munca stăruitoare isbuteşte totdeuna.

Şi de aceea spunem că o revistă studenţească e o faptă bună.

B. Cecropide

Părăsita

— Urmare şi sfârşit —

Dânsa prindea toate sunetele apei în doine cari povesteau istoria întreagă a neamului şi le repeta cu o maestrie rară.

Intr'o seară Miliţa în picioare pe marginea râului cristalin, împresurată de razele mângâietoare ale lunei, învăluită într'o mantie albă, părea o zână. Cântase ! Cu faţa 'n sus, cu ochii visători asculta ecoul cânturilor ei. In adevăr de departe veneau sunete stranii şi duioase.

Nimic nu se z ărea în măreaţa linişte ; când deodată apăru în lumina argintie, pe valuri, o plută care aluneca uşor.

Pe plută, în picioare, un flăcău cu hainele albe ca zăpada, cu brâul roşu ca sângele, cu pletele-i negre fâlfâind în adierea vântului, cânta din caval. Cântece neauzite de fată, cântece cari în sunete dulci şi jalnice, spuneau tot ce sufletul ei nu putuse spune. Toate durerile ei, toate năzuinţele ei, toată vraja unui suflet tânăr care nu se cunoaşte încă pe el însuşi erau spuse în farmecul acelor accente ! Pluta se apropia şi flăcăul tăcu. Miliţa într'o mişcare spontanee întinse braţele spre cântăreţ :

— Cântă ! Cântă ! strigă ea...

Plutaşul opri pluta la mal şi artista se sui pe acel pod plutitor; apoi luându-şi flautul, începu şi ea să spue băiatului înmărmurit, tot ce învăţase dela Olt. Unul pe altul se ascultau. Uitaseră că sunt pe pământ ! Nici un cuvânt nu schimbaseră, când Bucur arătă Miliţei luna care pierea la orizont. Zorii zilei se apropiau. Oprind pluta la mal copila descinse şi pieri în pădurea unde privighetoarea îşi spunea şi dânsa taina visurilor ei.

Bucur rezemat pe vâslă, gânditor, e uita după blânda arătare : apoi şi făcu cruce şi zise : „A fost o fată din Iele !“.. .

Pe tânăra artistă o turburase acea întâlnire. Frumosul flăcău cu pletele în vânt, cu faţa de soldat roman, cu trupul înalt şi mlădios îi frământa minea. Nu putea goni imaginea romantică, şi nici nu încerca. Repetă pe vioară cântecele auzite pe plută, şi seara la concert, ultimul cânt al ei fu o minune.

Slăbită în puteri, sfârşi cel din urmă acord într'un suspin ; şi căzându-i vioara din mână, îşi pierdu cunoştinţa.

In sala întreagă, lumea înduioşată se frământa, iar doctorul care îngriji pe tânăra fată, constată că-i era inima bolnavă, şi-i recomandă linişte. Linişte ! se putea s'o aibă acea liniste în viaţa ei sbuciumată ?...

Miliţa în visele ei credea că frumosul flăcău era copilul Oltului. Ea nu ştia ce este iubirea. Nici mamă nu avea, nici prietene care să-i fi vorbit vreodată de amor ! Singură muzica îi şoptise în accente mişcătoare lucruri care făcuse să-l presimtă.

Imagina lui Bucur o avea în minte şi în suflet.Un fior de o dulceaţă stranie o cutremura dincap până în picioare când îşi reamintea cum stătuse alături de el cântând dumnezeeşte....

Nu se mai dusese pe malul râului fermecat din seara întâlnirei. Când se gândea să se ducă, simţea o slăbiciune în inimă, ca 'n seara concertului.

Rătăcea pe cărările pădurilor ascultând freamătul frunzelor şi ciripitul păsărilor. Dar păsările în cuibul lor veneau vesele să aducă puilor hrana, şi totul era o armonioasă împerechere, numai Miliţa era singură !

Bucur de când văzuse frumoasa arătare, cu toată credinţa lui că fusese o fată din Iele, venea adesea pe la locul unde zâna duioasă îl fermecase.

Intr'o seară Miliţa atrasă de mreaja dragostei descinse pe malul apei. Era în spre amurg, soarele scăpăta după munţi învăluindu-i într'un zăbranic roşiatic iar deasupra Oltului cerul roşu, liliachiu, plutea ca un nr vaporos. Singură, gânditoare, sta în faţa vijeliosului ei prieten. De odată văzu alunecând la vale cinci plute una după alta. Cu inima bătându-i cu repeziciune, i se părea că o mână de fier îi strânge pieptul s'o înăduşe. Privea cum se apropiau plutele. Flăcăii vânjoşi vâsleau cu putere, unul fluera ; dar aşa fluerat nu mai auzise fata. Cântăreţul o recunoscu. Bucur dete pluta la mal şi sări jos. In faţa zânei mult dorită, mult visată, sta mut ! Dânsa'l întrebă cu glasul tremurând : — Cum flueri aşa frumos ?

— Din frunză“ răspunse el.

Indrăgostiţii copii plecară să se plimbe. Tânăra fată simţea o sfârşeală în fiinţa ei, ceva nelămurit, nespus de blând !

REMINISCENTĂ

Poveste duioasă şi veche ţesută din lacrimi şi dor
In nopţi fermecate, când îngeri din ceru'nstelat se cobor.
Azi, iarăş frumoasă şi tristă în min tea-mi revii ca'n trecut
Dar vesela mea tinereţe şi anii-mi seni ni s'au pierdut
In văl străveziu de iluzii cu'n taînic avânt mă cuprinzi
In loc de ori care povară îmi dai un vis veçînic să-l port
Cum nu ştii tu sufletu-mi cât e de searbcd, de rece şi mort.
O ! du-te şi lasă-mă'n noaptea-mi a dâncă şi fără senin
Aceste aduceri aminte acum mi-aduc jale şi chin !

Petru Popescu

Pluta aluneca uşor, şi soarele care se culcase lăsase în urma lui o lumină slabă care din ce în ce dispărea.

In negura care cuprindea pământul, apele argintii pe care alunecau îndrăgostiţii, păreau un brâu sclipitor, imens, pe care plutea un vis de fericire !...

Bucur începu să cânte din frunză: părea că tot freamătul codrului, că tot flueratul vântului trecea prin buzele fermecătoare. El se apropie de Miliţa, şi ea tot mai slabă, se rezema de umărul lui.

Nu mai era singură !

Braţul puternic al lui Bucur tremura, şi cu sfială îl trecu peste mijlocul iubitei. Ii era frică să nu piară ca o nălucă dacă o atinge-o.

Dânsa cu ochii la cer, cu gura întredeschisă surâdea stelelor : i se părea că stelele o atrag, că trupul tot mai uşor pluteşte în văzduh !

Bucur atras de farmecul acelei fiinţe dumnezeeşti se aplecă şi-şi lipi buzele înfocate de ale iubitei. Ea tresări ! Un lung suspin, o lacrimă în ochii strălucitori, apoi nimic ! Flăcăul simţi că sub buzele-i fierbinţi ale Miliţei se răceau ! Ridică capul şi o privi. Rezemată de el, cu privirea pierdută 'n infinit, surâdea.,

Miliţo ! Miliţo ! strigă Bucur. Şi o cuprinse toată în braţe. Dar trupul iubitei acum moale, se lăsa greu în braţele lui. Speriat, o culcă pe plută, apoi începu s'o cheme cu cele mai dulci cuvinte. Nici un răsuns ! Nici un sunet ! Nici o şoaptă !...

Inebunit de spaimă Bucur puse urechea pe inima fetei : inima nu mai bătea ! De groază şi de desperare dânsul blestemă cerul şi pământul !..

Apa vijelioasă căra la vale pluta, pe care după atâta fericire, domnea atâta durere !... Când se încredinţă flăcăul că n'are în faţa lui decât un cadavru, că tot ce era pământesc în sublima arătare pierise ; îşi descinse brâul ca sângele, şi legând trupul neînsufleţit al Miliţei de al lui, se asvârli în valuri.

In zorii zilei se găsi pluta fără cârmaciu, iar după două zile trupurile înlănţuite fură pescuite la vale.

In bisericuţa pe pragul căreia fusese găsită blânda copilă, şi unde soarta o aduse iar, fură depuse rămăşiţele ei pământeşti şi ale îndrăgostitului flăcău.

Au fost îngropaţi pe malul bătrânului Olt, şi noaptea une ori, spun oamenii de prin acele ţinuturi, că se văd rătăcind pe mal două umbre îmbrăţişate cântând duios din frunză !

Eufrosina Pallă

Toţii abonaţii revistelor „UNIBERSUL LITERAR“ „VESELIA“ şi „ZIARUL ŞTIINŢELOR“ participă la

MARILE PREMII

pe care Ziarul „UNIVERSUL“ le oferă cititorilor săi.

Mă poartă barca...

— SONETE —

de LEONTIN ILIESCU

In larg mă poartă barca, mereu în largul zării...
Ca o fecioară prinsă de-a dragostii văpaie,
De valuri legănată şi barca mea se 'ndoaie,
Furată şi ca parcă de cântecele mării.

Cu ramele ca aripi ce undele 'ntretaie
Vâslaşul, fără teamă de umbrele pierzării
Pe ceru 'ntins şi verde al nimfelor uitării
Mă leagănă în ritmul visărilor bălaie.

Iar valurile cântă un cântec de Naiade...
Le văd... pe albii umeri ce negru păr le cade.
Şi'n leneşa privire cât farmec şi mister !..

Dar ele pier deodată Naiadele-amăgirii
Şi 'n sufletul meu cântă regretele iubirii...
Ce singur între două imensităţi de cer !...

SOARELUI

Te joci voios cu razele bălaie
Şi pretutindeni le împrăştii darnic,
Tu, strălucit al omului paharnic,
Ce-i umpli cupa vieţii cu văpaie.

Eu uit şiragul zilelor amarnic
Când tu-mi străbaţi năvalnic în odaie.
Căci tu dai flori superbelor zăvoaie
Să uite omu'n ele căi zădarnic....

O, Phoebus ! Zeu etern stăpân în fire !...
Tu-mi răscoleşti isvoarele visării
Când te înalţi sublim de-asupra mării..

Cu omeneasca mea închipuire
Te văd atunci — aşa-mi răsai din mituri —
Apoteoză — a două infinituri...

Romain Rolland:

„Colas Breugnon“

Invăţasem să iubesc cartea aceasta încă înainte de a o citi ; un articol entuziast de al criticului Sanielevici îmi dezvăluise o prea neînsemnată parte din miezul lui **„Colas Breugnon“**, care avusese totuş darul să mă cucerească. Şi cum în librăriile noastre mi-a fost peste putinţă s'o găsesc, am citit'o în traducerea d-lui Alex. Hodoş (editura „Cultura Naţională“) şi mărturisesc că nu m'am căit de aceasta. Lucrarea e prea bună pentru a avea doar meritul unei traduceri cinstit şi cu îndemânare făcută ; aşa cum e în versiunea d-lui Hodoş, „Colas Breugnon“ e pe deplin încetăţenită în literatura noastră şi merită o cât mai largă răspândire în publicul cititor. Şi merită aceasta pentrucă „Colas Breugnon“ e o carte sănătoasă, sinceră, optimistă şi iluminată de dorul de a trăi şi de a fi liber şi o merită cu atât mai mult cu cât generaţia de astăzi e prada nevrozei şi a pesimismului de după război. In scopul acesta a şi scris Romain Rolland cartea, să arăte că viaţa e totdeauna bună şi că dacă o vedem rea e vina noastră care ne gândim numai la noi şi dorim mai mult decât ne este cu putinţă să avem.

*

In Clamecy trăia la începutul secolului al şaptesprezecelea şi în timpul războaielor Ligii un meşter Lemnar cu mâna dibace şi cunoscut ca bun de gură şi îndrăgostit de petreceri, anume Nicolas Breugnon. Viaţa nu-şi prea revărsase darurile asupra acestui burgon cu nasul turtit şi obrajii roşii : însurat cu o femeie slabă şi cicălitoare, pesimistă şi supărăcioasă, avu patru băieţi cari nu-i semănau nic la trup, nici la fire. Toţi se mohorâseră, îşi alungaseră zâmbetul şi se certaseră între ei din pricini religioase. Apoi avându-şi sălaşul în afară de oraş, căci nu se putea împăca ca privirea-i să-i fie împiedicată de zidurile cetăţii, meşterul Colas suferea mai în fiecare an de pe urma soldaţilor d-lui de Nevers sau ai altui Gentilom cu care se certa sau era atacat Clamecyul. I se goleau poloboacele, îi piereau orăteniile, grădina îi era încărcată, cu toate acestea Breugnon sta la chef cu asupritorii, căci dacă tot trebuia să-şi piardă avutul, de ce să nu-i piardă cu voie bună ?

Singura bucurie a meşterului-artist, care împodobise galeriile seniorului d'Asnois cu adevărate minuni de daltă, era singura lui fată Martina care-i semăna în tocmai, măritată nepotrivit, însă cu un burghez mohorît şi piperniciţ, cofetarul Floridor. La Martina venea Breugnon când scările „babei“ îl scoteau tot atât de liniştit din casă şi aci petreceau amândoi într'o veselie sănătoasă, glumind, întepându-se, prăvălind snoavele una după alta, râzând cu capetele pe ceafă şi întrecându-se în iuţeala şi multimea vorbelor cu duh. Dela ea plecă să-şi viziteze pe cei doi prieteni popa Chamaille şi Paillard notarul şi începe iarăşi dela capăt veselia amestecându-şi hohotele cu gâlgâitul oalelor de vin. Căci astfel era Breugnon ; îi plăcea mâncările pregătite fără grija de a sătui trupul, vinul gros „muls din tâţele dealurilor“, femeile frumoase, meşteşugul său, judecata faptelor şi vorbelor de spirit. Totul era bun prin el însuşi şi Breugnon îl căuta pentru plăcerea sa, fie ea trupească sau sufletească. Singurul şi cel mai statornic bun pământesc e numai libertatea şi pe ea o apăra fără încetare Colas Breugnon ajutat de o încăpăţânată ambiţie care îi răpea regretul

lucrurilor făptuite. Şi în privinţa aceasta e cum nu se poate mai frumos episodul „Nevăstuica", în care Breugnon din tinereţe şi-a călcat pe inimă şi n'a mărturisit nimic unei fete pe care o iubea şi de care era iubit, numai pentrucă i se păruse umilitor faptul acesta. Iar când după treizeci de ani o vede scrijelată de timp, suferă dar râde într'una şi nu îşi potoleşte părerile de rău ale unei vieţi pierdute decât departe de „Nevăstuica", plângând pe un trunchiu de stejar; şi a doua zi nu-i mai rămăsese „din tristeţea din ajun decât puţină sfârşeală şi un cărcel în pulpă"...

Iată că peste puţin însă Colas e atins de ciuma ce ajunsese până sub zidurile Clamecyului. Îşi ia atunci câteva cărţi vesele şi pleacă într'o colibă din afară de oraş, unde râzând cu hohote de glumele galice, certându-se cu ciuma ce-l fărâmiţa pântecele în dureri groaznice, trecu o noapte întreagă întrebându-se: „care pe care?" Nu se lăsa răpus de loc şi a doua zi prietenii vizitându-l dela depărtare pentru îndeplinirea testamentului el le cere câteva butelii de vin bun vechi şi cu ajutorul lor alungă boala. Când se întoarse în oraş însă, auzi că „baba" îi e pe moarte şi atunci cu tot râsul lui simţi cum îl îneacă lacrămile în gât. Afecţiunea sufletească cumpăneşte totdeauna în Breugnon dorul lui de viaţă; nu e deci un materialist egoist şi brutalizat.

Impăcându-şi soţia, care îi cerea iertare de relele ce i le făcuse, e chemat de suspinele Gloldiei sugrumată de anghină.

Meşterul îşi pierde o clipă cumpătul; se roagă, blesteamă, ameninţă,... însfârşit fetiţa e scăpată ca prin minune şi bătrâna moare.

Stingher, după ce molima trecuse, Colas Breugnon se îndreptă spre casă; bănuită a fi ciumată burgheziii îi dăduseră foc. Ca să se liniştească se duse să-şi viziteze colecţia lucrată pentru sălile d-lui d'Asnois; schilodite, ciuntite, măsgălite de nebunia seniorului gemeau toate bucăţile acestea de lemn însufleţite odată de duhul artei. Lovitura era într'adevăr prea mare căci Breugnon era mai înainte de toate un artist şi îşi iubea copii.

Dar dacă s'au dus nu e un motiv să fii veşnic trist. Meşterul se întoarse în oraş, potoleşte turburările dintr'însul dar, găzduit de fiică-sa Martina nu se simte de sine stătător şi se apucă să-şi clădească o casă. Grinzile fiind linse de poleiu alunecă şi-şi rupse piciorul. Asta a fost ceva cumplit pentru dorul lui fără hotare de libertate. Paillard îi aduce însă un **Plutarc** şi pe aripa gândului, jucându-se cu timpul şi cu spaţiul, alintându-se cu toţi „oamenii iluştri", Breugnon găseşte cea mai mare plăcere; cea a cititului. „Nu ştiam ce comoară găzduiesc în dosul ochilor".

Îşi împacă băieţii îndemnându-i să părăsească certurile pentru Ligă şi pentru Rege, căci la urma urmei au fost într'adevăr şi Regi foarte buni, dar tot mai mult ţine la el însuşi decât la bunul Henric sau Ludovic Sfântul. Şi Colas Breugnon încheie cu necesitatea libertăţii, ca un precursor al Revoluţiei din 79: „fiecare îşi are locul lui pe care e dator să-l păstreze. Fiecare francez e rege. Şi unchiaşul e stăpân la el acasă".

*

Locul restrâns mă împiedică să intru într'o analiză amănunţită a lui „Colas Breugnon", analiză care de altfel a fost săvârşită fragmentat şi în cursul povestirii romanului.

Caracterul său **epicurian**, urmărind plăcerea, nerespectând nici pe „ieri", nici pe „mâine", iubind libertatea şi viaţa, înrudirea cu eroii lui Rabelais, e vădită. Dar Colas Breugnon nu a fost cu toate acestea un materialist, rezultatul la care se ajunge de obiceiu ducând o morală epicureică; sentimentele predomină la el, arta îl farmecă, cititul îl înlănţue şi, ceeace e minunat de bine prins de Romain Rolland la sfârşitul romanului, în faţa unei dragoste adânci şi libertatea aceasta individualistă, dacă vreţi egoistă, se închină şi se mărturiseşte-prinsă.

Nu ştiu dacă din sumara mea explicaţie s'a înţeles pe deplin caracterul meşterului din Clamecy: de ceeace sunt sigur că e convins însă cititorul, e optimismul cărţei aceştia.

Epicureismul lui Colas e dublat de un admirabil stoicism, cum ne-ar trebui mult nouă astăzi. O resemnare în faţa soartei adăogată cu o tinerească încredere în puterea vieţii. Şi recomandându-l tuturor cu deplina convingere că se va găsi într'însul seva tânără a vieţii noui la care suntem chemaţi să trăim, încheiu cu cuvintele criticului pomenit la începutul acestui articol: **„Citiţi, citiţi pe Colas Breugnon!**

Mircea Eliade

FLORI

O! cum aşi vrea să fiu ţărână
Cum am mai fost şi cum voi fi.
Tu m'ai lua în alba-ţi mână
Şi suspinând m'ai risipi
Pe brazda ta cu flori, Stăpână!

Semînţelor ce-ar sta în mine,
Le-şi da din sufletu-mi culori
Şi te-aşi vedea în zori pe tine,
Cea mai frumoasă dintre flori
Prin brazdele de rouă pline.

Te-ai apleca prin flori uşoară
Iar eu cu rouă te-aşi stropi
Şi în mirosul care sboară;
Aşi pune spre-a te adormi
Cel ma plăcut parfum: Fecoară!

O! când te-ai apleca a lene
Zâmbind ca un copil sglobiu;
Te-aşi săruta cu flori pe gene
Şi aşi ofta ca omul viu
Când a-i închide ochii-alene!

F. Volca

Din cele citite

La începutul începuturilor

Schiţă culturală etnografică

— Cum a evoluat scrisul —

Ne folosim zilnic de citit şi scris, ni se pare că n'am putea trăi dacă n'am şti să citim şi să scrim — totuşi sunt mulţi cari şi azi nu ştiu ceti şi scrie şi trăesc cum au trăit strămoşii omului, cari nici ei n'au ştiut ceti şi scrie. Nevoia însă de a comunica altuia gândurile sale prin semne, a încolţit în sufletul omului primitiv de timpuriu, numai aşa se explică istoria destul de veche a scrisului. Nu de mult am cetit o carte care îmi era necesară pentru studiul scrisului la copii şi care tratează despre *Istoria scrisului în decursul veacurilor* şi este făcută de *I. A. Schnitzer*. Ea cuprinde date foarte interesante asupra originei şi evoluţiei scrisului care merită să fie relevate într'o publicaţie aşa de răspândită ca *Universul literar*.

Scrisul prin semne, diferite obiecte în natură, ca o artă de a întipări gândurile trecătoare e mult mai vechi de cât scrisul cu anumite semne convenţionale, litere, etc. De oare-ce omul nu era încă bine stăpân pe vorbirea lui când a ştiut să exprime lucrurile care'l înconjurau legându-le cu cutare sau altă idee.

In Biblie întâlnim deseori povestirea cum poporul lui Israel, pentru a întări amintirea despre vr'un fapt însemnat se folosea de mari pietroaie

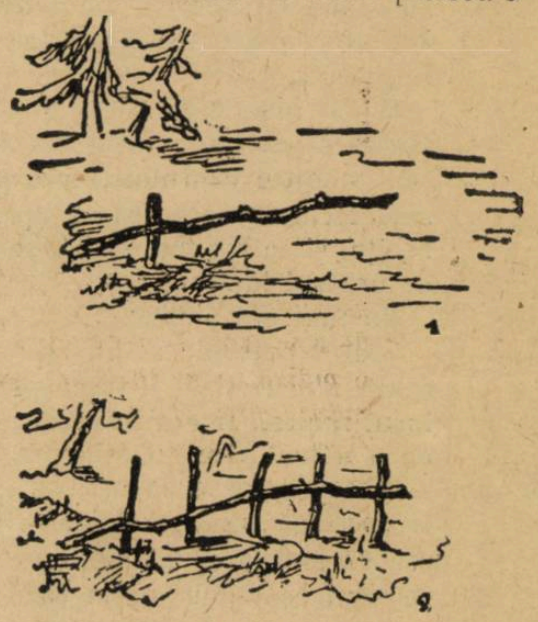

Scrisul figurativ al indianului. In desemnul de sus se spune: M'am dus în direcţia cutare. In desemnul de jos se spune: M'am dus în direcţia cutare pentru cinci zile

sau de copaci falnici. Aşa, după trecerea celor 12 seminţii izraelite prin Iordan, Isus Navi a luat 12 pietre din Iordan şi le-a pus în Galgala zicând fiilor lui Israel: *când vor întreba mai târziu fii părinţilor voştri ce însemnează aceste pietre? spuneţi fiilor voştri că Israel a trecut Iordanul acesta pe uscat.*

Scrisul acesta cu obiecte de care aminteşte Biblia n'a fost inventat de *israiliteni*: el era cunoscut de toate popoarele vechi. Papuaşii conservă craniile oamenilor pe care i-au mâncat şi pe aceste cranii pot povesti principalele episoade din viaţa lor.

Scrisul figurativ al funcţionarilor din Peru, pe franghioare sunt noduri care arată numărul soldaţilor, a locuitorilor, cantitatea recoltei

Totuşi scrisul cu obiecte este şi mai expresiv şi serveşte ca o complectare şi desvoltare a „limbajului cu semnele". Oare poate fi ceva mai expresiv şi mai vorbitor despre războiul pe care un trib îl declară altuia de cât trimiterea unui topor însângerat!

UNUI TRANDAFIR

Prea târziu vii trandafir, ca să-mi spui a lui iubire ;
Pasu-i destinat de soartă p'altă cale s'a 'ndrumat,
Prea târziu mi-arăţi acuma strălucita lui gândire,
Un isvor de poezie pentru-un suflet sbuciumat.
Te-oiu păstra doar c'amintirea unei fericiri pierdute
O nălucă,, o visare spre un ideal dorit ;
Răsfoind a vieţi-mi carte, ale tale foi căzute,
Vor proba zădărnicia dorului ce-am făurit.

Maria Oprescu

Uneori aceste semne conţin o întreagă povestire. Aşa negrul-iorub ca să arate unui alt negru că are nevoie de ajutorul şi protecţia lui îi trimite: o *piatră*, un *tăciune*, *piper* şi o *semânţă prăjită* în foc şi *o capră*. Traduse în limba noastră aceste obiecte vorbesc următoarele : sunt eu tare şi puternic ca o *piatră*, dar părerea mea de viitor e *neagră* ca *tăciunele* şi de aceea teama mă arde ca *piperul* în cât se poate frige pe ei *seminţele*, iar haina mea e o *cârpa*.

Herodot povesteşte că Darie împăratul persan sosind la gurile Istrului (Dunărea) a făcut şease zeci de noduri pe funie şi chemând pe comandantul care trebuia să rămână cu armata lui la Dunăre, i-a spus : *Ia funia aceasta şi fă după cum îţi spun, în fiecare zi vei desnoda un nod şi dacă la deznodarea ultimului nod eu nu mă voi înapoia să mergeţi înapoi în Persia !*

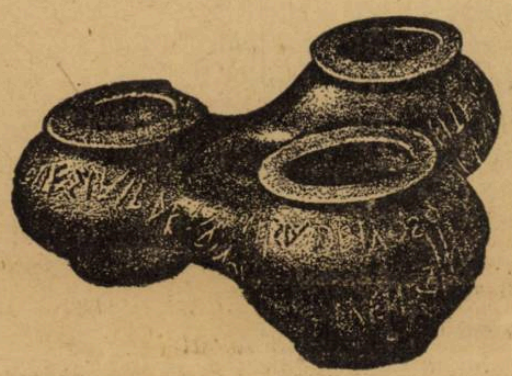

Cel mai vechi monumet al scrisului latin. Vasul de la Douen găsit în 1880 la Roma

Scrisul acesta cu semne nu era o descoperire a ţarului Persan, de oarece şi până la el cei vechi s'au folosit de el. Chinezii s'au folosit de el cu mii de ani înainte. Tot de acest fel de scris se întâlneşte în Peru unde funcţionari se servesc de diferite frânghioare legate de o creangă de copac de o formă anumită şi făceau pe aceste frânghioare diferite noduri care arătau numărul populaţiei, armatei, recoltei dintr'un ţinut anumit, etc.

Cu evoluţia intelectuală a omului primitiv, scrisul acesta cu obiecte a devenit neîndestulător şi cum omul începuse să desemneze pe pereţii locuinţei sale după natură obiectele şi fiinţele care'l înconjurau, el a înţeles că desemnul poate mai uşor şi mai cu succes să înlocuiască scrisul cu obiectele.

Aceasta a doua epocă în evoluţia scrisului numită şi *hîcroglifica*, de oarece diferite desemne ale obiectelor sau animalelor îndicau anumite cuvinte, urmează după cum vedem *prima epocă a scrisului* prin obiecte numită şi *ideografica* sau *figurativă*.

Scrisul hieroglific a avut o mare dezvoltare la egipţieni.

Pe când în Egipt se dezvoltă acest scris hieroglific, la popoarele vecine cu el în văile Tigrului şi Eufratului se dezvoltă un scris special numit sagital, de oarece literele aveau forma vârfului unei săgeţi, largi la bază şi ascuţite la vârf. Scrisul acesta e unul din cele mai complicate din câte cunoaşte omenirea şi care a servit când-va pentru ca omul să'şi exprime exterior gândirile. Totuşi a fost foarte răspândit în Asia.

Descoperirea alfabetului sau *scrisul fonetic* cu litere este ultima manifestare în istoria scrisului. Nu se cunoaşte exact când a apărut pare a fi fost întrebuinţat înainte de Moise. Una din monumentele feniciene pe care se văd inscripţii făcute cu litere se referă la anul 380 înainte de scris. Din studiile făcute se crede că primul alfabet a fost al fenicienilor, cu care cei dintâi au făcut cunoştinţa grecii.

monument vechi care aparţinea colului al V-lea înainte de Cristo e cunoscut sub numele de vasul la Douin. Literile de pe acest vas mează trecerea de la tipul etrusc

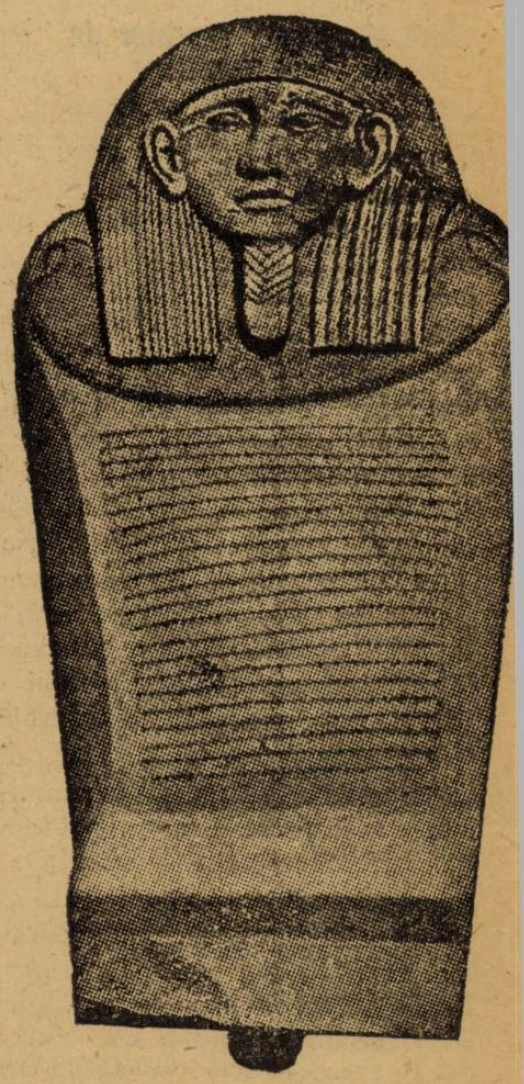

Cel mai vechi monument al scrisulu fonetic alfabet fenician. Monumen tul de pe mormântul împăratului fe nician Eschmunazar

alfabetului la cel grecesc şi numai pe vasul acesta se constată scrisul semitic de la dreapta spre stânga, de altfel aşa au scris şi etruscii.

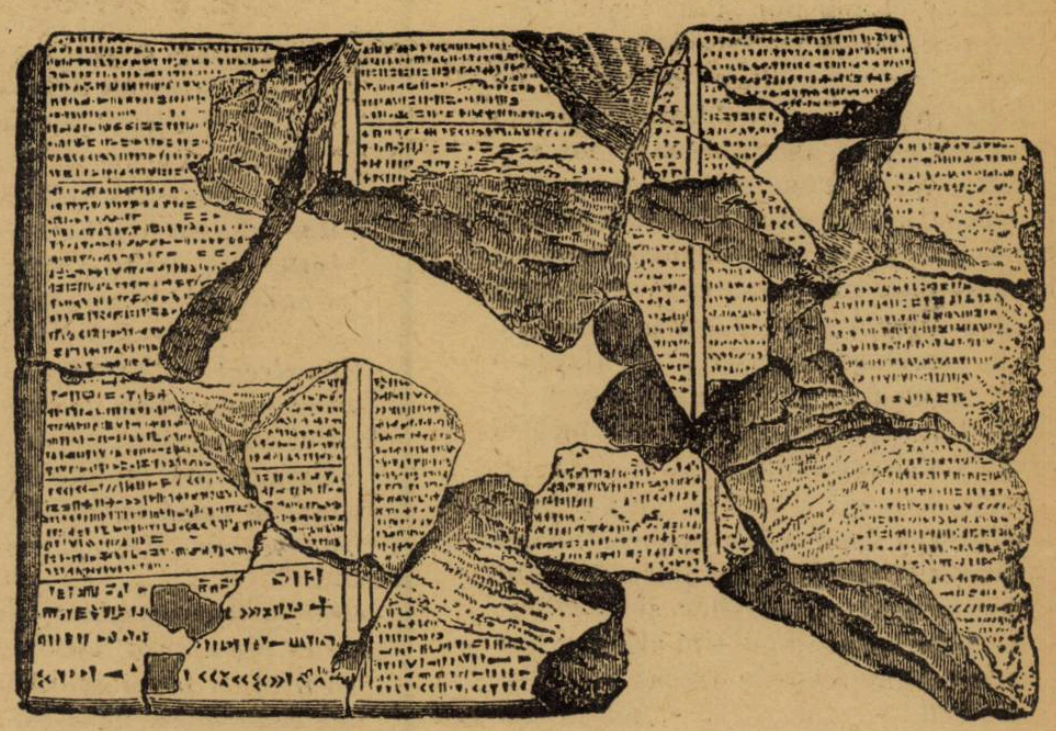

Scrisul în formă sagitală. Placa de lut cu narraţiunea chaldeică a potopului

Desăvârşit de către greci alfabetul s'a răspândit foarte repede în lumea veche.

Alfabetul latin se întâlneşte pe un

Astfel a fost creat scrisul, care a trebuit să aducă atâtea binefaceri omenirei dar şi atâta bătaie de cap copiilor siliţi să'l înveţe. **Dr. I. D.**

Deasupra abisului

(Vezi ilustrația din pag. I)

Întâmplarea unui operator de cinematograf

Incepem cu acea că desemnul nostru nu este un subiect pentru o filmă sensațională, dar o întâmplare reală a unui tânăr englez Harry Siucenitch. Iată cum el singur povestește *întâmplarea sa*: „Câteva luni în urmă mă înapoam în Anglia după patru spre zece luni de călătorie. In tot timpul acesta am luat *fotografii cinematografice* pentru una din cele mai bune firme engleze și am trăit cele mai variate încercări printre care un incendiu grandios într'o pădure, o furtună pe mare, o avarie a unui vas în largul mării, două catastrofe de cale ferată, câte-va săptămâni trăite între pieile roșii mușcătura unui scorpion în Jamaica și trei accese de malarie. Dar dintre toate aceste întâmplări cea mai grozavă a fost săritura de pe locomotiva căiei ferate din Canada la o temperatură sub zero.

Imi este și acum groază când îmi aduc aminte ceea ce am îndurat. Am făcut călătoria aceasta n vagon de 4 ori și în totdeauna ea s'a prelungit 8 ore. Toate fotografiile făcute în cele trei călătorii au eșit rău, de aceea m'am hotărît să fac o a patra călătorie dar care era să mă coste viața. Iată cum s'a întâmplat:

Pentru ca să obțin fotografii bune a peisagiilor din munții stâncoși ai Canadei trebuia să așez aparatele înaintea locomotivei. Cum așezarea camerilor de fotografiat acolo, fără prezența mea n'ar fi folosit la nimic, trebuia să mă așez și eu acolo. Pentru aceasta pe partea dinainte a locomotivei mi-au făcut o estradă de lemn îngustă. Pe această estradă mi-am așezat aparatele și m'am așezat și eu aplecându-mă când spre un aparat, când spre altul. Ca să mă țin pe estrada aceasta nu era lucru ușor, de oarece locomotiva mergea cu o iuțeală nebună, ca toate trenurile americane, iar de ținut n'aveam de ce că mă țin. Puteam numai să mă reazăm cu spatele de pieptul uriaș al locomotivei.

Când trenul a părăsit gara și locomotiva a luat toată viteza, mi s'a părut că zbor prn aer întru întâmpinarea tuturor stâncilor și arborilor care într'o fugă zmintită alergau spre mine. Dar când au trecut cele dintâi minute, a dispărut și sensația aceasta îngrozitoare și m'am apucat să prind grupurile pitorești a stâncilor, pădurilor, căutând în ori ce chip să nu deger. Când locomotiva alerga cu 90 kilometri pe oră, curentul rece al aerului îmi tăia obrazul ca un briciu ascuțit. Când făceam curbe cu locomotiva eram aruncat când la dreapta când la stânga așa că instinctiv mă apucam cu mânile de picioarele aparatelor mele cari erau fixate pe estrada de lemn. După cât-va timp și picioarele și mâinile înlemniseră cu desăvârșire.

In tot timpul acestei călătorii tre-

NAUFRAGIUL

— MONOLOG —

Intr'o zi, domnul Costache, negustor foarte cinstit,
Stând trântit după mâncare s'apucase de citit.
Răsfoind ale ziare, căuta cu voluptate
Să mai afle, pe 'ndelete, toate cele întîmplate:
Furturi, crime, bazaconii, felurite grozăvii;
Ii plăcea să-și treacă vremea cu astfel de istorii.
Dar, d'odată'ncremenește și la ochi se freacă bine:
Mai citește, iar citește și să creadă nu, nu-i vine
Ce se spune'ntr'un articol care astfel se rostește:
„O depeșă ce primirăm din Constanța ne vestește
„Că vaporul Meteorul *de o stâncă s'a îsbit;*
„Pasageri, matrozi, bagaje, tot în valuri a pierit".
— A pierit, îngînă dînsul, apierit! A, va să zică
„S'annecat în marea Neagră și drăguța mea Mănd'că!"
Jalea lui ca să pricepeți se cuvine să vă spui,
Că cu-acest vapor plecase și soția dumnealui.

— S'annecat! Dar cine-o puse să se ducă fără mine.
„Căci muream și eu cu dânsa, și eram cu mult mai bine,
„Ce mă fac eu, lume bună, fără ea, vai, ce mă fac?
„Ah, că-mi vine să-mi sparg capul, să-l plesnesc de ziduri, pac!
„Toată-averea care-am strîns'o de pe urma ei îmi vine.
„Era vrednică ce-idreptul, și ținea prea mult la mine.
„Da, prea mult!... E însă sigur, foarte sigur, că-i așa!
„Nu-i minciună ce se spune la gazetă; nu cum-va?
„S'apoi, dacă-i sta o clipă ca să-ți dai cu socoteală.
„Trebuia vaporu-acesta să ne dea d'așa scrînteală.
„Cine-i puse să-l boteze cu-așa nume? Tutulor.
„Le e cântecul în minte: A pierit ca meteor!
„A pierit dar și, cu dînsu, s'a dus draga mea Măndică.
„Rău îmi pare. Dar, la urmă dacă-i vorba: cine strică?..
„Uite-avea cusurul ăsta, uite-avea acest păcat.
„Și de câte ori cu dânsa în zadar nu m'am certat!
„Era groaznic de țestoasă, îndărătnică la toartă;
„Când zicea o vorbă dânsa, n'o scoteai din ea nici moartă
„Da, nici moartă, cum și este; vai, și cît mă cicălea.
„O, avea cusururi multe răposata, zău avea!...

„Eu atâta știu că'n pace sufletul mi-e, n'am mustrare.
„I spuneam să stea acasă; nu, pe mare și pe mare!
„Să se sature acuma, a dat peste ce-a voit
„Și, la urma urmii, iacă, e mai bine c'a murit.
„Las că știe el ce face Dumnezeu, câte odată:
„De când mintea către Olga și privirea mi-e'ndreptată?
„Ah, ce nostimă-i drăcoasa. Corpul ei dumnezeesc,
„Cum doream acum, în fine, am să-l strâng, să-l pipăesc
„Nu e vorba, și Măndica era nostimă odată.
„Da, mi-aduc aminte, Doamne, cînd era la mă-sa fată!
„Insă, știi, vorba aceea, a mers dânsa cât a mers,
„Acum an i-o preschimbase într'un ban de vreme șters!..

„A plecat cu Meteoru: *foarte bine, foarte bine!*
„Voi pleca și eu în lume cu Olguța după mine.
„Voi pleca, dar nu pe mare, ci pe drumul sănătos
„Care-acuma înainte-mi se deschide prîncios;
„Da, pe calea fericirii... Sufle vântul, pânza salte,
„Să te văd, Costache dragă, să trăești și tu încalte!"

Dar în ușă de odată, cineva a ciocănit
Și în prag, ca o fantomă, ea, Mândic'a răsărit.
El o vede, o privește, dar îi pare că visează,
Pe când dânsa'nduioșată într'ăst chip îi cuvintează:
— Domnul cel a tot puternic pentru tine m'a păstrat;
„Din furtuna ce se 'ntinse furioasă peste mare,
„Din grozavul naufragiu, dela siguraperzare,
„Numai eu, ca prin minune, singurică am scăpat!...

N. ȚINC

nul s'a oprit de şease ori şi de atâtea ori maşinistul mă readucea la viaţă cu ceai şi îmi spunea cu îngrijire :

— La ce îţi trebuie toate astea ? Ascultă-mă pe mine, lasă-le dracului şi vino cu mine, până ce nu vei îngheţa cu totul !

Drumul mergea tot timpul prin munţi, dar într'un loc era mai ales periculos, căci trecea aproape de marginea prăpăstiei. Când ne-am apropiat de locul acesta mi s'a făcut făcut rău, capul mi se învârtea şi vedeam negru înaintea ochilor. Tocmai în momentul acesta locomotiva făcu brusc spre dreapta, eu nu m'aşteptam la zguduitura ce urmase şi nu m'am putut ţine la locul meu şi am zburat de pe estrada mea drept înainte.

Dar pe când zburam, instinctiv am putut să m'apuc cu mâna de unul din picioarele aparatului meu. Când cu mâna mea îngheţată am pipăit că piciorul aparatului de care mă ţineam e solid, fără să-mi dau seama am strigat : Trăesc !

Dar mult puteam să mă ţin aşa ? Să fac cunoscut situaţia mea critică maşinistului nu era posibil. El singur nu mă putea vedea dela locul lui. Nu îmi rămânea decât să mă ţin mai tare de piciorul salvator al aparatului meu şi să mă gândesc la un mijloc de scăpare.

Trenul în timpul acesta zbura şi eu pierdeam cele mai frumoase vederi, pe lângă care treceam, numai vorbesc de pericolul la care mă expuneam. In fine am decis, că trebuie singur să mă scap căci nimeni n'are să mă vadă şi nimeni n'are să mă scape.

Atunci cu băgare de seamă întinsei mâna dreaptă şi luai cu amândouă mâinile piciorul aparatului. In timpul acestei operaţii involuntar aruncai privirea la abizul care se desfăşura la trei paşi de mine şi aci, aci era să mă prăvălesc. Dar conştiinţa pericolului dă puteri ! Balansându-mă puternic dintr'o parte într'alta, încet şi cu băgare de seamă îmi ridicam corpul spre estradă. Când în cele din urmă m'am pomenit pe platforma locomotivei, tremuram tot dar nu de frig ci de conştiinţa că abia am scăpat, şi prin minune, să nu cad în abisul deschis....

Când trenul a sosit în gară, corpul meu, mâinele şi picioarele erau înlemnite, nu mai simţeam nimic. M'au dus la un hotel şi m'am pus într'o baie caldă, care cu ajutorul unui pahar de *whyski* m'a readus la viaţă.

Am dormit după aceasta timp de două zeci şi patru de ore fără să mă trezesc, sunt însă convins că nu voi uita niciodată ceea ce am îndurat balansându-mă deasupra abizului timp de câteva minute.

Dr. L. D.

CEREŢI
la toate librăriile
O Călătorie în Suedia
de STELIAN POPESCU
— PREŢUL LEI 20 —

Cărţi noui

Republica ceho slovacă de I. St. Ioachimescu şi A. Kudrnac.

Ca să răspună dorinţei tuturor, cari simt îndatorirea să cunoască ţara vecină şi amică, Cehoslovacia, cartea d-lor Ioachimescu şi Kudinac e foarte bine venită, fiindcă e mai mult o lucrare de informaţie sigură, cu caracter didactic.

Dar obesrvaţia cea mai justă, pe care o putem face, după ce am citit această lucrare, se îndreaptă către reprezentanţii autorităţilor noastre.

Cartea aceasta e o lucrare de propagandă, pe care aşa de bine ştiu s'o facă Cehoslovacii despre ţara lor ;

Dar noi ?

•

Mantu Lucia, *Minia.ur* (sch.) şi impresii.

Ce pitoresc scrie Lucia Mantu !

N'aş sta la îndoială să spun, că scriitoarea acesta, aşa de personală, înzestrată cu atâta putere de observaţie şi cu un minunat talent liric, este cea mai scriitoare dintre scriitoarele noastre.

Are concentrată toată duioşia feminină şi o mare doză de umor, pe care-l face să scânteeze isteţimea observaţiei.

„Domnul Katz", „Bustoicul" sunt bucăţi, care onorează volumul scriitorilor cu nume fixat în literatură.

Bart.

GEORGETA DUCREST

AMINTIRI DESPRE IMPARATEASA IOSEFINA

3

Traducere de **CONST. A. I. GHICA**

CAPITOLUL III

Castelul din Navarre. — O prezentare la Curtea Josefinei.

Am plecat în cele din urmă dela Geneva pentru a ne înapoia la Paris. Am păstrat o amintire neştearsă a şederei mele în aiest oraş unde am petrecut atâtea clipe plăcute.

După ce ne-am odihnit câteva zile la Paris, ne-am gândit să facem o vizită Impărătesei, care stătea atunci la Malmaison. Dânsa ne-a primit mai bine chiar ca la Geneva şi ne-a spus că dorea cu orice preţ să stăm cu dânsa câteva luni la Navarre (1), unde trebuia să se ducă în curând. Nra pe la sfârşitul lui Noembrie şi cu toate că doream să stăm la Paris care era în toiul petrecerilor, am rugat pe mama să primească. Majestatea Sa conveni atunci că de'ndată ce va fi instalată ne va comunica spre a putea veni să stăm cu dânsa.

La 4 Decembrie, am văzut sosind o caretă, trasă de 6 cai şi prevăzută cu monograma imperiului. Impărăteasa dusese atât de departe bunavoinţa în cât ne-a trimis şi o cameristă pentru ca să ne pună oare cum în curent cu viaţa dela Navarre. Nu-mi venea să cred ochilor, văzând un echipaj atât de frumos şi mă bucuram asemenea unui copil, de a călători într'un chip atât de luxos. De-aceia m'am urcat cu o bucurie nemărginită în careta aceasta elegantă care ne-a dus cu o repeziciune uimitoare la destinaţie, unde am sosit a doua zi la ora opt dimineaţa.

D-na de Montesson (de Belliard)

De oarece nu trăisem nici odată la curte, mă simţeam nespus de emoţionată.

De 'ndată ce am ajuns la curte am fost conduşi în camerile care ne-au fost rezervate.

D-ra Avrillon ne-a comunicat că Impărăteasa ne va primi a doua zi, fiind că dorea să ne odihnim. Am răsuflat uşurată gândindu-mă că ar veam o zi întreagă pentru a mă pregăti pentru recepţie.

La Malmaison nu mă simţisem stânjenită, fiind că salonul era plin de lume.

A doua zi, d-na d'Andenaide (1) ne vesti că Impărăteasa dorea să ne

1) Domeniul din Navarre era situat într'o vale înconjurată de dealuri la 2 klm. de Evreux. Napoleon căutând o reşedinţă pentru Josefina care să nu fie prea departe de Paris, alese domeniul acesta.

1) D-na de Lalaing d'Andenaide, soţia unui fost şambelan dela curtea din Bruxelles, ocupă aci postul de doamnă de onoare onorifică.

Câte-va haz uri

Copil teribil **O inspecție**

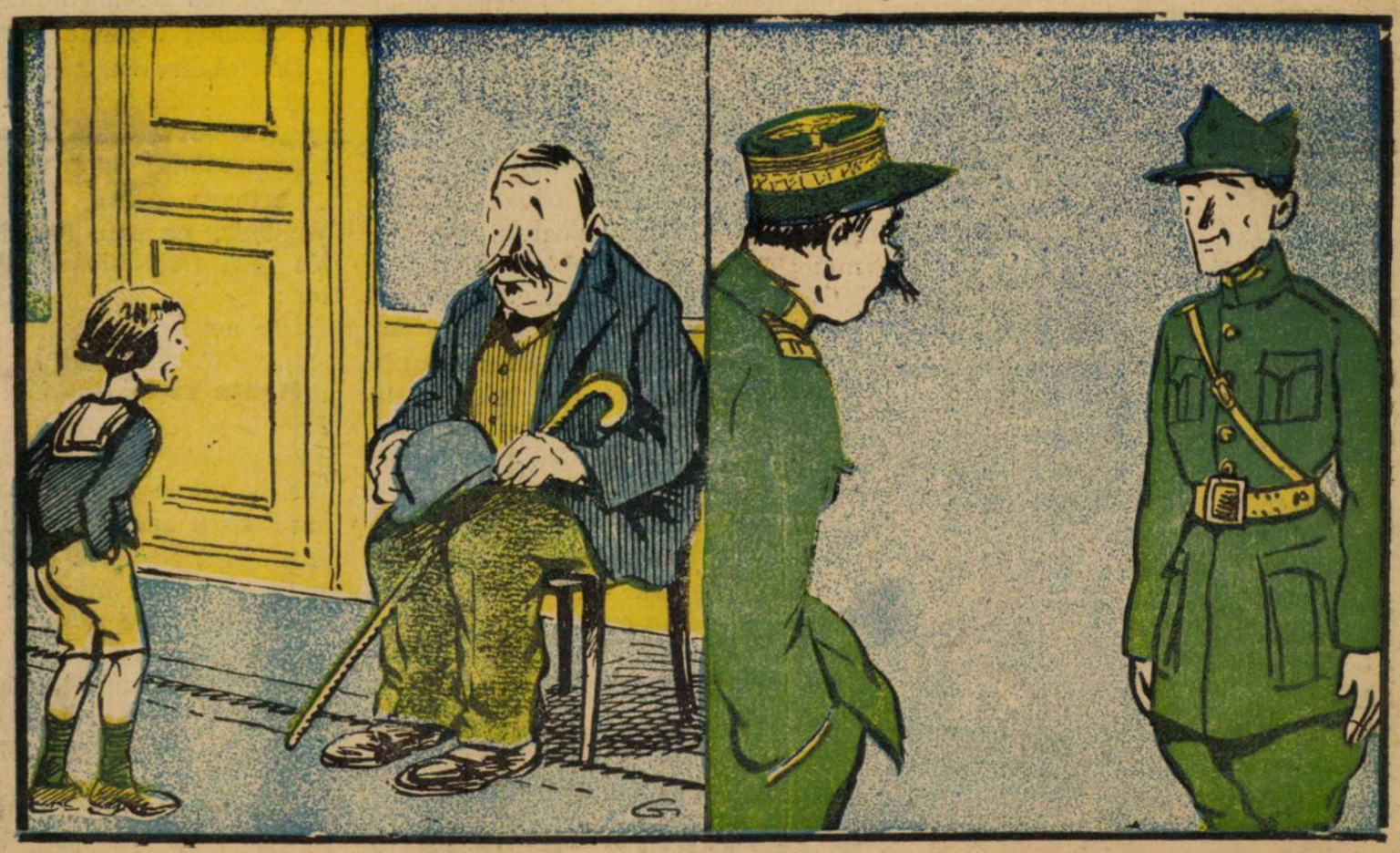

— *Domnul aşteaptă în zadar pe papa.*
— *Nu se mai întoarce ?*
— *Nu !*
— *De ce ?*
— *Dacă nici n'a plecat !...*

— *Ei cum găseşti flăcăule mâncarea ? E bună ?*
— *Excelenţă, d-le Colonel... eu mănânc la restaurant.*

vadă. Auzind cuvintele acestea nu mai ştiam ce să mă fac. D-na d'Audenarde care era o femeie foarte bună şi care se vede că ghicise temerile mele mă încurajă cât putu mai mult.

In cele din urmă am trebuit să merg. Am străbătut o anticameră plină de lachei, apoi am intrat într'un salon şi în sfârşit într'un alt salon unde se afla Majestatea Sa care juca o partidă de cărţi cu d. Bourlier, episcopul din Evreux.

După ce am fost prezentate Impărătesei, am mai fost prezentate de-asemenea Contesei d'Arberg, a cărei nobilă şi frumoasă figură ar fi fost nespus de impunătoare, dacă demnitatea-i n'ar fi fost temperată de o expresie plină de bunătate.

In epoca divorţului Contesa nu voise să părăsească pe Josefina şi Impăratul mişcat de dragostea şi devotamentul ei o numi doamnă de onoare în locul d-nei dela Rochefoncauld).

Impărăteasa ne-a primit cu o graţie desăvârşită care mi-a alungat imediat sfiala.

De altfel iată programul zilei. In fiecare Duminecă ne duceam să ascultăm liturghia pe care o oficia d. de Barral. Dejunul avea loc la ora zece ; trebuiam să fiu în salon înaintea Majestăţei Sale care era de o exactitate minuţioasă şi care în privinţa aceasta avea principiul lui Ludovic al XVIII-lea că *exactitatea este politeţa regilor.* Majestatea Sa se ducea apoi numai decât în sufragerie.

Dejunul ca şi masa de seară erau foarte simple. Fiecare persoană avea un feciorel la dispoziţie. După ce se sfârşea masa feciorul care ne servea prezenta un bol albastru cu un pahar plin cu apă căldicică pentru spălarea gurei.

Un locuitor din Evreux, invitat la masă crezu că e uzul să bea apa asta, ceia ce făcu fără să stea o clipă pe gânduri. S'a râs mult pe socoteala lui.

Pentru a evita astfel de neplăceri, mă hotărâsem să nu iau nimic la masă. D-na d'Arberg obsesvând aceasta m'a întrebat foarte binevoitoare dacă aveam de gând să mor de foame. I-am mărturisit că temându-mă să nu comit vre-o gafă preferam să mănânc pâine goală în odaia mea. Dânsa râse mult şi a doua zi povesti totul Majestăţei Sale care dădu ordinul să mi se ducă în fiecare zi în odaia mea un pui şi o sticluţă de vin de Malaga.

(Va urma)

Şovietele şi filatelia

Rusia bolcevică care a monopolizat comerţul cu timbre a scos un interesant ziar filatelic tipărit în 2 limbi, ruseşte şi englezeşte întitulat: *The sowiet philatelist.*

Conţine articole bine documentate, asupra postei din Batum în timpul ocupaţiunei. Istoria capitulaţiunilor din Turcia ; falşificările de surchaje a mărcilor din Ukraina etc.

NOUILE PREMII FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
— Pe luna Mai 1924 —
CUPON No. 3.

ANUL XL. — No. 21 2 lei exemplarul Duminică 25 ...

ASOCIAȚIUNEA SIBIIU

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. în străinătate pe un an 200 lei.

Jubileul lui Anatole France

OPTZECI DE ANI DELA NAȘTEREA ILUSTRULUI SCRITOR FRANCEZ. — (Vezi explicația)

Anatole France

Optzeci de ani dela nasterea genialului scriitor

Franţa şi împreună cu ea întreaga lume civilizată au adus prinosul lor de admiraţiune ilustrului scriitor francez Anatole France care a împlinit optzeci de ani de viaţă rodnică şi senină.

In lumea de astăzi, cuprinsă de nebunia atâtor patimi deşarte, bătrânul Anatole France reprezintă antica înţelepciune occidentală în opoziţie aproape completă cu vremurile ce le trăim .

In timpul celei mai grosolane necredinţe, a neînţelegerei universale, a urei a tot puternice şi proteiforme, s'ar spune : ce caută înţeleptul care nu pretinde să modifice, ci numai înregistrează — minunat, aşa cum un vrăjitor ca el o poate face — deşertăciunea unei civilizaţii al cărei progres necontenit nu este pus de cât în serviciul urei ipocrite şi distrugătoare ?

Şi totuşi, acel pe care mulţi l'au numit fără să-l înţeleagă, un sceptic, poate fi considerat ca un profesor de energie, pentru slăbitul şi desiurajatul nostru suflet contimporan.

Căci reliefând, ironizând şi batjocorind, ignoranţa, ipocrizia, prostia şi cruzimea, France reuşeşte să ni-le facă odioase şi de aci, până a le extirpa din sufletul societăţei în care trăim, este un pas mai mult.

Orice formă de acţiune omenească — mistică, răsboinică sau civică — am dori, o putem găsi în opera lui Anatole France.

Proselitismul mistic al lui Paphnutie din „Thais", virtuţile răsboinice şi patriotice ale fecioarei *Jeanne d'Arc*, curajul social al lui *Bergeret* sau experienţa lui *Jérome Coignard*, nu alcătuesc tabloul complect al năzuinţelor omeneşti ?

Fără să provăduiască abstinenţa, fără să renunţe la speranţă, umanizând divinul şi măsurându-l cu omul, France, convins că adevărul e trist şi curajul omenesc nelimitat, socoteşte că singura înţelepciune consistă în forţarea omului spre mai bine, ori câte piedici ar fi de înlăturat.

Există o concluzie mai însuflătoare de energie de cât aceasta, pe care o dă un aşa zis sceptic ?

Pentru cine s'a îndoit vreodată de optimsimul ilustrului scriitor, este de ajuns să înţeleagă admirabiul *credo* pe care France îl pune în prefaţa operei sale „La vie de Janne d'Arc".

„Cred în înfrăţirea viitoare a popoarelor şi o doresc cu arzătoare caritate a genului omenesc, ce luase fiinţă în conştiinţa latină în timpul lui Seneca şi Epictet, stinsă atâtea secole de barbaria europeană, şi care s'a reaprins în sufletele cele mai înalte ale vremilor moderne.

In zadar mi s'ar putea obiecta că acest lucru este o iluziune a visului şi a dorinţei : dorinţa creează viaţa şi viitorul are grije să realizeze visurile filosofilor".

Iată secretul uriaşului prestigiu pe care ni-l insuflă Anatole France, în afară de valoarea pur literară a operei sale : el aduce celor ce îl înţeleg, liniştea şi increderea sufletească atât de necesare astăzi, şi atât de greu de găsit aiurea. Iată de ce, jubileul ilustrului bătrân se poate considera ca sărbătorirea adevăratei înţelepciuni în sine.

Gilly

TONIELLO

In ziua aceia era mare sărbătoare la Roma din vremea veche. Roma pompelor creştine şi ale sărbătorilor pontificale. Caretaşi greoi, negri, cu ciucuri de aur, cu părul împletit roşu, străbătuseră oraşul de dimineaţă mânând solemn carele antice încărcate cu lachei îmbrăcaţi în culori vii, consilieri superiori cu rochile roşii, camerierii în violiu, preoţii orientali care mai poartă încă mitra regilor magi, gărzile nobile cu armura damaschinată, senatorul Romei cu paji lui cu togă cu pene, Prinţi asistenţi la tron în tunici de postav de aur ; toţi demnitarii Curţii pre oţi şi civili îmbrăcaţi cu cele mai strălucitoare vestminte. Era Paştele Invierii cum se zice acolo, cea mai vestită solemnitate romană. Şi pe când se săvârşea înăuntrul bisericei ceremonia impunătoarea a serviciului papal, o lume sgomotoasă, împestriţată se înmulţea din ce în ce pe imensa piaţă exterioară cuprinsă între braţele curbe ale galeriei cu colonadele monumentale. Furnicarul omenesc se frământa într'o amestecătură originală, împreunând culorile vioae ale ţărăniinei gătită de sărbătoare cu petele mătăsoase ale umbrelor aristrocratice.

Mînteanul ţărănesc şi jacheta engleză, toate clasele sociale şi toate limbele din lume, se întâlneau în acea mulţime veselă şi bălţată, a căror impresii deosebite se dau pe faţă printr'un vuet mare.

In mijlocul pieţei între obeliscul central şi portalul templului, armata formează un careu care rămâne singur gol în acea lume nestatornică, şi care este ocupat de statul major cu muzică şi drapel.

Aşteptarea este lungă sub soarele nemilos. Dar de odată se face tăcere în această lume multă. Deasupra intrărei se zăresc decoratorii camerei apostolice, drapând cu catifea roşie balcoanele exterioare în semn că ceremonia se sfârşeşte înăuntru şi că papa va apare ca să dea binecuvântarea *Urbi et Orbi*.

In adevăr, iată cortejul episcopilor şi al cardinalilor care a suit scara interioară, vine să ocupe loc pe terasele care înconjură piaţa deasupra colonadelor circulare .

Apoi la balconul central din faţă, iată suveranul, cu sfita albă, cu cele trei coroane suprapuse, aşezat pe un tron pe care'l duc pe umeri purtători în haine roşii înconjuraţi de evantaele înalte de pene albe.

Tronul este depus nu pe balcon ci chiar pe balustrada baconului astfel că planează deasupra poporului său.

Soldaţii prezintă arma, trâmbiţele sună : o aclamaţie măreaţă răsună şi se prelungeşte până la Castelul Saint Ange ale cărui tunuri bubue de mai multe ori. De jos, de unde este strâns poporul, de pe terase unde sunt grupurile de prelaţi, toate privirile sunt aţintite asupra figurii papii. Printre episcopi unii s'au plocnit, alţii pleacă capul, alţii îşi aţintesc cu curioztate ocheanele : dacă ar trebui să cred eu gurele rele, aceste ocheane puţin smerite ar veni din Anglia... sau din Franţa.

Cu toate astea, de sus de pe balustrade trâmbiţele de argint a gărzei nobile cântă o fanfară sonoră şi cadenţată de un efect pătrunzător. Se face tăcere, cucernică, absolută. Oficiantul tot stând jos citeşte o formulă lungă de rugăciuni...

De odată vocea lui se râdică puternică şi răspicată, este auzită curată până la marginea pieţei ; el se scoală cu braţele în sus ca ridicat între cer şi pământ : toată lumea în genuche, el cântă întorcându-se pe rând spre cele patru puncte ale orizontului, cuvintele bine cuvântărei sfinte.

Asistenţii ridică capul în mijlocul unui tunet de urale. Apoi unul dinei : ţine un pergament făcut sul în mână, este bula de iertare, textul binecuvântărei care a fost dăruit oraşului şi lumei întregi.

Preotul arunca maestos în vânt sulul de hârtie, care se desfăşoară şi coboară deasupra mulţimei. Atunci în bulzelile grozave se produc. Fiecare se 'nalţă, se 'ntinde, se sue în spinarea vecinului când îngădue şi chiar uneori când se supără : este vorba să fie fericitul, favoritul hazardului, să prindă şi să ducă acasă bula... care va purta noroc la mai multe generaţii în familie.

In anul acela ,la Paştele Invierei

Din Cerdacul mănăstirii

— SONETE —

Leontin Iliescu

Mă simt mai slobod după rugăciune
Si sbor voios ca pasărea 'n pădure ; —
Atâtea vrăji vin parcă să mă fure
Că-mi pare mănăstirea o minune.

O, Doamne, o ispită stricăciune
Ridică-mi-o şi gândul celor puri
Împrăştie-l tu slabelor făpturi
Din mila ta s'apuce drumuri bune.

Şi îmblânzeşte-mi valul de păcate
Să trec zâmbind în mândra ta cetate,
Privindu-te uimit de fericire...

Că tu făcuşi să înfloriască 'n mine
Un trandafir de cugetări senine
Ce parfumează ura cu iubire.

II

...Şi nu mai bâte toaca de utrenii,
Iar miază-noapte a trecut de mult...
In mănăstire singur mai ascult
Concertul nopţii aria Selenii.

Şi nu mai şade plumb sub umbra genii...
O boare dulce-mi vine prin ferești.
Tu, fire, cât de mult mă 'ntinerești
Cu revărsări de sfinte mirodenii!...

O clipă doar... şi zorile maiastre
Işi vor desprinde iarăsi trandafirii
Din părul nopţii prăfuit de astre.

Pe 'ntinsul, mânarul lac al mănăstirii
Domni-va iar Apallo cu noroc, —
Purtând pe umeri hlamisu-i de foc.

III

Veniţi, popoare, ceasul este greu,
La fagurii de miere ai credinţii
Că doar în ea e semnul biruinţii, —
Şi parcă l-aţi uitat pe Dumnezeu!...

Goniţi din lume demonul ateu
Ce v'a urcat pe rugul suferinţii,
Şi, după cum iubind trăiau părinţii,
Tot astfel să trăim şi noi mereu.

Zic vouă: nu-i, credinţa o minciună
Şi viaţa nu se 'nchee pe pământ,
Iar moartea este numai un cuvânt.

Şi un popas în care ni s'adună
Tot ce 'mpletirăm bun şi rău sub soare
Ca să 'mplinim suprema-ne chemare.

IV

E un popas ce vieţi de vieţi le leagă,
Purtându-le prin rosturi preursite
S'atingă visul ce desăvârşit e
Şi luminos pe-o vecinicie 'ntreagă, —

Să nu vă temeţi, oameni de nimic,
Ci numai de păcate şi de voi —
Purtaţi în voi şi roze şi noroi,
Satani şi îngeri pe un glob pitic.

Bizar amestec de pământ o cer
De-acest vârtej vă leagă un mister
Ce 'nchis vă stă din leagăn la mormânt.

O clipă, totuşi, vi s'arată 'n zare
A tainelor adâncă deslegare...
E clipa când plecaţi de pe pământ...

---

pe când tronul papal se reintoarcea majestuos, bula *Urbi et Orbi* se roti încet pe piaţa Sfântului Petru, se 'nvârti când în dreapta, când în stânga, înşelând rând pe rând multe speranţe... Insfârşit scapă capriţioasă de cele o sută de mii de braţe întinse, trece sburând peste linia soldaţilor care prezintau arma şi cade în mijlocul pătratului lor. Acei soldaţi erau voluntari, strânşi din toată Europa, mai cu seamă din Franţa ; erau zuavii pontificali.

Nu e nici unul dintre aceştia care să nu se gândească să facă o mişcare ca să apuce hârtia norocoasă : care să nu se gândească la bucuria sfântă a unei mame sau a unei surori, pentru care această reamintire ar fi fost foarte scumpă. Dar consemnul înainte de toate !

Disciplina era strașnică în acest mic corp de elită : cel arată arare ori mai energic ăstăpânire de sine ca atunci.

Erau armaţi de serviciu : nici unul în rânduri nu cedă puternicei ispite. Tepeni ofiţeri şi soldaţii păstrară fără să se clintească, poziţia reglementară. Spectatorii rămaseră uimiţi, cu toate astea bula trecuse de linia baionetelor nemişcate ; ea căzu pe pietrele pieţei lângă micul pluton format din trâmbiţaşii care ocupau centrul careului cântând. In acel minut, unul dintre trâmbiţaşi, un italian — erau câţi-va la regiment — un copilaudru căruia i se zicea în chip familiar Toniello, încetă o clipă să trâmbiţeze cu tovarăşi săi, să deplasa cu câţiva centimetri, se aplecă şi luă de jos pergamentul norocos care dispăru în buzunarul său.

Toate astea durară o clipă : dar un ochiu de linx zărise pe Tniello, ochiul unui locotenent care nu glumea. După paradă micuţul şi bietul italian fu apostrofat cu o asprime adevărat militară asupra nesupunerei pentru nemişcare şi buna ţinută. Copilul era bine notat, fire bună, foarte ordonat : observaţia îl mâhni.

— Mâna mea de bun creştin, mâna mea mă mânca grozav d-le locotenent ; şi apoi mai pune că şi dracu mă împingea de aproape .

Dracu intervenind în afacere aşa pe neaşteptate, înblânzi pe strașnicul ofiţer Toniello scăpă cu o mustrare... şi pergamentul sfânt ajunse iute într'o mică fermă din Albano să înnebunească inima unei bunici care fu cât p'aci să moară de sfânta bucurie !

Vremea s'a scurs !

Iată iar aceaşi trupă armată.

De data asta este pentru bătălie...

La cinsprezece Leghe de Roma.

Mitralia pârâe ; sângele curge ; şi trâmbiţa lui Toniello răsună.

Locotenentul îi spune : „Haide suflă !

Sună cu 'ndrăzneală. Este momentul să însufleţim camarazii, suntem unu contra douăzeci !...

Dar de odată trâmbiţarea să 'ntrerupe.

Locotenentul se supără : se'ndreaptă spre Toniello : — Dece taci, hei ! tu de colo ? Duşmanul o să creadă că slăbim în partea asta. Sună ! Doar că n'o fi de data asta tot mâna care te mănâncă ca de data cealaltă !

O ! acuma numai, d-le Locotenent ! bâlbâe sărmanul băeţandru palid ca un mort... braţul drept îi fusese luat de o schije de obuz la câţiva paşi departe !

El nu căzuse la pământ. Cu privirea rătăcită îşi fixa braţul amputat fără veste care zăcea jos într'un lac de sânge cu instrumentul intact.

— Poţi umbla, sărmanul meu copil ? dute iute la ambulanţă, comandă ofiţerul de odată îmblânzit.

Nu, nu, d-le Locotenent ! Nu vreau să dau înapoi ! Şi Toniello nesupunându-se îşi strânge ultimele puteri, se pleacă, ridică trâmbiţa cu mâna stângă, o duce la buzele-i învineţite, şi apoi sună asaltul... până când gura şi ochii i se închid pe veci ! Astfel micul Toniello a păcătuit de două ori contra disciplinei.

Trad. de **Eufrosina Pallă**

A murit coana Viţa !

— IMPRESII —

A murit coana Viţa ! Biata femee ! Deşi o ştiam bătrână şi destul de neputincioasă de câţiva ani, totuşi, am rămas nedumerit când am aflat această veste. Când amicul Petrişor îmi spuse alaltăeri seară să mergem la „mansarda" sub pretext că s'a întâmplat un eveniment straniu, i-am râs, căci îl ştiam poznaş şi credeam că vroia să mă fure iar dela ocupaţiile mele zilnice, dar presimţind în acelaş timp că se petrece ceva cu adevărat rar, m-am găsit prins deodată în mrejele tăcerii şi ale emoţiei, aşteptând vestea cea nouă .

— A murit coana Viţa ! replică amicul. Sărmana femee ! O văzusem cu câteva zile înainte. Şi vai cât se mai chinuia ! Vedea ceva nedesluşit înaintea ochilor, dorea să-şi vadă rudele, pe Dragomir fiul cel mic, un cabotin de artst care nu se mai interesa de nimeni ai lui — avea plăceri bizare, şi din când în când întreba şi de mine. Aştepta ziua însănătoşirii să poată eşi dar la preumblare, să vadă şoseaua iubită, căsuţa ei consacrată dela cafenea şi loja dela teatru.... Toate simptomele călătoriei eterne pe care bătrâna le traducea în folosul său.

Bine că a murit ! Era un supliciu

atât pentru ea, cât şi pentru Cristel unica fiică care se sacrificase pentru familia-i nerecunoscătoare, pentru bătrâna care devenise în ultimii ani sâcâetoare şi pretenţioasă şi pentru care rămăsese până la 35 de ani nemăritată. Nu că n'avusese partide destule biata fată, că era doar harnică şi cumsecade, dar împrejurările toate în funcţie de starea bătrânei mame, o aduseseră aci.

La „Mansarda" ne întâmpina Delia, edecă a mansardei şi cea mai măreaţă figură a ei. Rece ca şi când n'ar fi fost nimic important, crezând veste cunoscută şi de mine, ne invită le ea în cameră să ne încălzim şi apoi să mergem să vedem pe coana Viţa. Discuţia se produsese în faţa camerii coanei Viţa, care o locuisem trei ani dearândul.

N'am putut rezista pornirilor firesti, cu toată invitaţia Deliei şi punând în mod mecanic mâna pe clanţa uşii, am intrat să văd pe coana Viţa.... Au intrat toţi cu mine. In cameră nu era nimeni, afară de coana Viţa. Oglinzile acoperite'n giulgiu, iar peste bătrână trasă o reţea fină care făcea să se contureze liniilee diformate ale cadavrului. La cap un vas cu câteva lumânări, dintre cari două — cele mai mari — se îndoiseră peste marginea vasului, atârnând în jos, şi care făcură flacăra mare când ceara se topi, iar fitilul se aprinse mai mult ca de obicei.

Sărmana coana Viţa ! Intinsă pe canapeaua pe care dormisem şi eu cu doi ani mai înainte, când oferisem pentru câteva seri camera unor amici pe cari îi am găzduit, zăcea acum pentru totdeauna, fără simţire, părăsită de copii, uitată de prieteni, cea mai cumsecade bătrână pe care am cunoscut-o vreodată.

Trăgând vălul de pe faţa bătrânei, savanta — cum o supranumiseră băeţii pe Delia fiindcă vorbea corect câteva limbi occidentale şi se îndeletnicea cu speculaţiile filozofice din când în când aceasta o găsise mai frumoasă ca altădată şi oarecare farmec chiar în expresia figurii. Tresării atunci ! Trebuea să fii feme să ai timpul de-a abserva toate acestea.

Simţii o revoltă în eul meu şi o insultă la adresa dispărutei, când în câteva zile înnainte aceeaşi domnişoară îi găsea cusururi destule... Viaţă ciudată şi firi incosequente !

Am rămas extaziat apoi câteva clipe, fără a spune pentru ce ! Ştiu totuşi că era extaz, nemai lucrând nici voinţa şi nici inteligenţa., ci doar un sentiment, un puternic sentiment de înduioşare care-mi răstuma vederile şi teoriile cu decenii înapoi ! Ca o urmare firească a acestei stări, făcui semnul crucii, pe care-l uitasem d'un cârd de vreme, mă închinai d'asupra moartei şi sărutându-i mâna uscăţivă, pală şi rece, părăsirăm camera, rugându-mă puterei creatoare pentru liniştea ei... .

Pe coridorul mansardei, ţipetele, cânturile stridente şi veselia îţi împuiau urechile şi-ţi îngheţau sufletul. Acelaş tumult care întotdeauna a caracterisat „mansarda", credeam că de data cesta îşi va găsi refugiul în cutele ruşinei, pentru a cinsti cu liniştea cuvenită pe bătrâna dispărută.... Dar de unde ? Ce-i pasă omenirii întregi de durerea altora şi de respectul aproapelui, când asemenea acte ar îmbolnăvi-o ? Ştiam destul de bine toate acestea, dar nu puteam să-mi închipui ca aceşti gălăgioşi cari nu erau oameni de rând — ci studenţi — să nu respecte pe coana Viţa !.... Dar, de multe ori un suflet necultivat este capabil de acte mai generoase de cât mulţi „burduf de carte" cari neg evidenţa, şi-şi bat joc de tot ce-i firesc şi frumos....

(Continuarea în numărul viitor)

Victor Scărlătescu

Basarabia în pictura rusească

— cu două tablouri de pictorul rus Pahomov luate din viaţa Basarabiei —

Basarabia a interesat mult pe ruşi din punctul de vedere al pitorescului ei. Pământul lor întins de stepă şi pădurile lor de brazi pe nesfârşitul întinderilor netezi plictisea şi ei căutau locuri mai deluroase, râuri şerpuind prin dealuri, peisagii accidentate. Muiicul lor unul şi acelaşi trăind în izbele (casele) lor murdare alături de vite, fără cea mai mică urmă de găteală şi înfrumuseţare, îi dezgustau şi ruşii alergau printre popoarele cu o dezvoltare mai mare care le fermecau privirile cu frumosul şi al caselor lor din afară şi a aşezărei ei lăuntrice. cum era la moldovenii din Basarabia.

De aceea găsim mulţi pictori ruşi cari s'au ocupat cu Basarabia. In special *Pahomov* a cutreerat toată Basarabia şi a pictat tipuri şi peisagii din această provincie, cărora de multe ori le-a adăogat şi notele lui de drum care însoţeau în diferite reviste reproduceri după lucrările sale.

Tablouri din Basarabia de pictorul rus Pahomov. „Acasă după cumpăr ături".

Aşa este tabloul lui *„Acasă cu*

cumpărăturile" care reprezintă, zice însă-şi Pahomov, *tipurile de ţărani basarabeni. Arşi de soare, dar musculoşi, în cămăşile lor albe şi în căciulile de oi sau pălăriile de pâslă ei amintesc pe maloroşi — popor de oscmeni curat şi cu mult simţ artistic.*

Cumpărînd de la târgul din orăşel tot ce i-a trebuit gospodăriei moldovanul se îndreaptă spre casă. Soarele îl arde de sus şi hainele lui par' că lucesc ca varul sub bătaia razelor, iar jur împrejur e tot pustiu, nici umbră, nici răcoare. Nu e uşor de mers spre sat acum, dar n'ai încotro !". Numai de ar fi tot necazul drumul acesta prin zăduf, dar câte necazuri nu'l aşteaptă în sat pe bietul moldovan !

Un alt tablou tot de Pahomov *„La o trecătoare pe Nistru" ne transportă*, zice singur pictorul în notiţa ce însoţeşte tabloul reprodus în revista rusă *Niva* pe anul 1903, în *pitoreştele maluri ale Nistrului. Coborând din înălţimile Carpaţilor, el se mişcă repede între malurile lui stâncoase şi uda vechile monăstiri şi sate. De şi are ape multe, Nistrul e greu navigabil, de aceea trecerea se face pe mari plute de lemn, care însă nu prezintă prea mari garanţii de soliditate"*.

Azi Nistrul a devenit graniţă ţărei româneşti, pe el nu se mai trece de cât clandestin şi cu riscuri şi mai mari ca în trecut, dar pitorescul lui a rămas tot aşa de mare şi ar trebui să fie locul de excursiune al tuturor acelora care voesc să cunoască frumuseţile nouei Românii.

Dr. I. Duscian

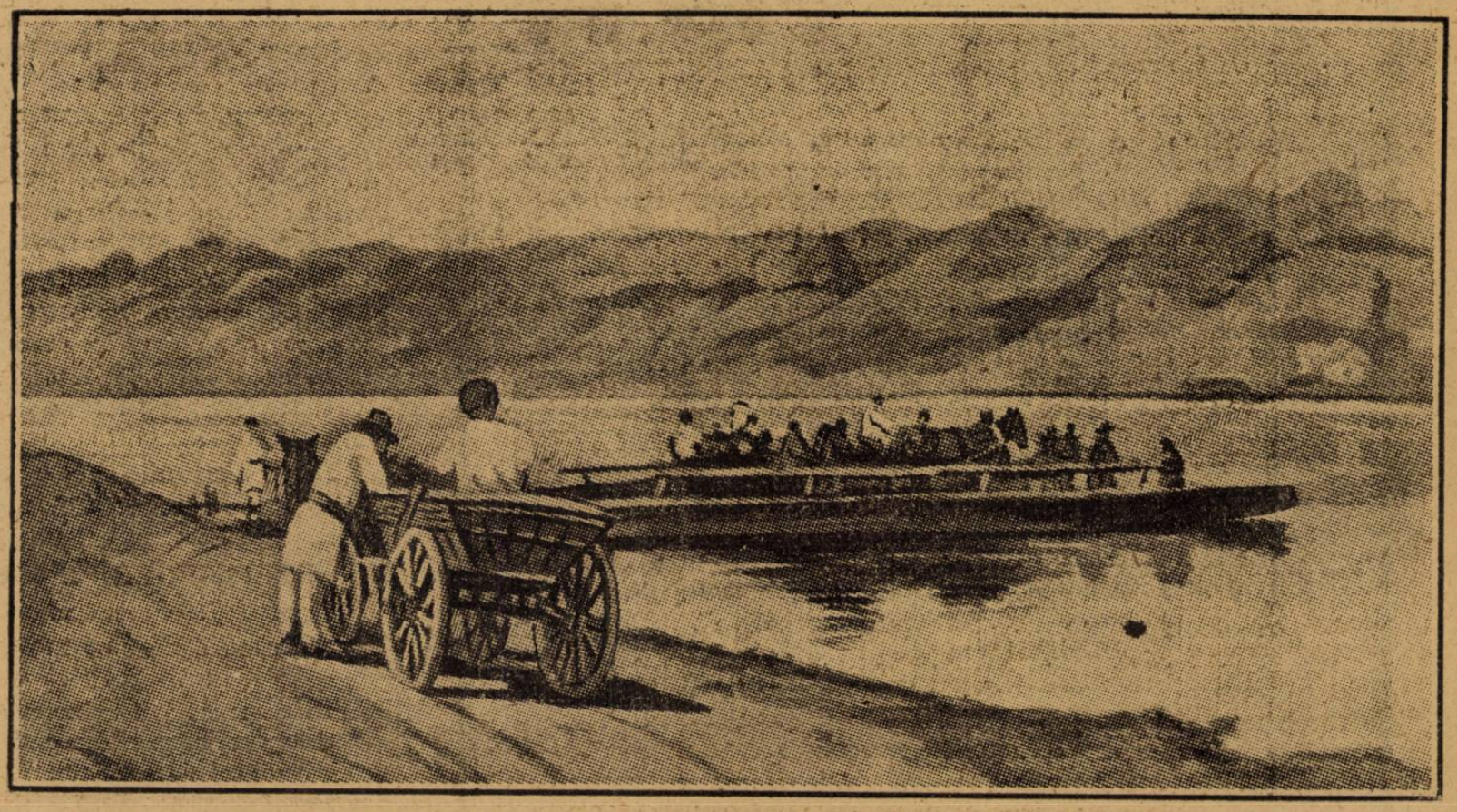

Tablouri din Basarabia de pictorul rus Pahomov. „La o trecătoare pe Nistru".

STAU CRINII

Stau crini morţi în gastrele de ceară
Şi'n jurul lor exal melancolie ;
O,... trist e soarele în asfinţit de seară
Şi trist i-aştept pe ei ca să re'nvie !!

De-ar învia ; să înflorească crinii !!!
Să-i văd râzând în glastrele de aur...
O... chin nemărginit al vinii
Ce mi-a călit al desnădejdei faur !!...

Te-aş crede atunci Dumnezeire mare;
M'aş închina pe-altarul tău feeric
M'aşi închina şi ţie măreţ soare
Aş fi etern copil curat, cucernic !!!...

Dar crinii's morţi... ei nu mai reînvie
Şi'n jurul lor exal' melancolie :
O,... nu e „ea" în van o-aştept să vie
S'a dus şi'n mine fericirea moare !!!

Vasiliu-Bârlad

NOUILE PREMII FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
— Pe luna Mai 1924 —
CUPON No. 4.

O nouă mişcare poetică în Franţa

HAIKAI

Un haikai este o poezie japoneză în trei versuri, primul de cinci silabe, al doilea de şapte şi al treilea de cinci, în total, şaptesprezece silabe.

Astfel este definit haikai-ul în revista *„Les Nouvelles Literaires"* Picături de poezie", „epigrame lirice", „simple tablouri", în trei versuri ; poeţii Japonezi cari au scris haikaiuri, haijini, au născocit această formă, voind par'că, să dea oamenilor grăbiţi cari n'au timpul să citească poeziile lungi, un comprimat de poezie, lipsit de verbalismul atât de drag poeţilor .

Iată un pastel japonez în formă de haikai :

O sămânţă de ardei roşu....
Puneţi-i aripi :
Este libeluta

(Basho)

Altul inspirat de trecerea tutulor lucrurilor :

Ele înfloresc — atunci
Sunt privite — atunci florile
Se vestejesc — atunci...

(Onistsura)

Poeţii francezi au încercat să facă şi ei hai kaii de diferite numere de silabe. Voind să arate menirea acestei forme de poezie, Julien Vocance scrie :

Le poéte Japonais
Essuie son couteau :
Cette fois l'éloquence est morte 1)

Intr'un hai kai trebue să exprimăm simţirea sau cugetarea într'un chip cu totul precis, fără vorbe de prisos, de aceia poetul japonez îşi şterge cuţitul cu care a omorât elocvenţa în poezie. In trei versuri trebue să facem să scapere emoţiunea cea mai intensă sau să ascundem un tablou fermecător care să se ridice treptat în minte sugerat de cele şaptesprezece silabe.

Nu ştiu dacă poeţi noştri vor adopta această nouă formă, vom publica însă cu plăcere poeziile mai reuşite,

1) Poetul japonez îşi şterge cuţitul: De astă dată elocinţa e moartă.

VALEA ALBĂ

Văzută de pe Năsepişte *)

Pentru cea din urmă oară aste locuri poate văd,
Poate că pe culmea asta altă dată nu mai şăd....
Ce privelişte pe vale !... E atâta de măreaţă,
Că ce-a fost odat'aicea prinde'acum în minte-mi viaţă
Toate sfintele ţărîne ale leilor străbuni
Ies la soare, să vorbească de vestite le minuni
Şi de şi tabloul este liniştit şi făr'de grijă,
Inainte-mi par'că luptă numai oase, numai schijă
Şi de şi tăcere sfântă e acum şi e de veacuri,
Valea 'mi pare 'nsufleţită. Suliţi frânte lângă steaguri
Scuturi strălucind la soare,, leşuri vinete ori calde,
Toate într'un val de sânge se întrec că să se scalde...
Ce roşită e Moldova ?!... Par'că liniştitu-i curs,
De când ţine dânsa minte, purpuriu aşa s'a scurs..
Din câmpie ies se pare, cârd de piepturi oţerite,
Luptă aprig între ele până ce-amuţesc lovite,
Apoi altele iau locul celor duse'acum pe veci
Şi'ntr'o clipă sunt şi ele un morman de trupuri reci...
Cad de suliţi cai şi oameni, ard cămine de săteni,
Trece Ştefan ca năluca urmărit de doi curteni,
Ochiul meu îl fugăreşte în sălbateca lui goană
Şi de'abia că mai zăresc sclipitoarea lui coroană,
Un vârtej de praf l'ascunde şi de urmă i'am perdut.

. . . . . .

Acum lupta conteneşte, sgomotul par'c'a tăcut,
Dar de-o dată prin tăcere, fioros şi crud răsună
O sălbatecă strigare. E'ndârjita semi-lună
Ruşinată de isbândă-i, vrând prin răcnet nebunesc,
Să'ngrozească bărbăţia Domnului Moldovenesc.
Dar de şi viteaza ceată a lui Ştefan e înfrântă,
Surlele creştinătăţii nemurirea ei o cântă.

. . . . . .

Tot purtat aşa de gânduri, nici n'am mai băgat de seamă
Că furiş se lasă seara şi că'n sat încep să geamă
Vitele dela păşune, că apusu 'ncet s'a stins
Şi că bolta cenuşie lumânarea şi-a aprins.

Victor Bilciurescu

*) Hotarul moşiei David, judeţul Roman.

de acest gen, de aceia am şi scris una ca exemplu, în româneşte :

— Poetul e mort :
Acum e nemuritor,
Dar nu mai scrie...

Nikita Macedonski

Tragerea premiilor filatelice

Iată rezultatul tragerei premiilor filatelice pe care ziarul nostru le-a oferit gratuit pe luna Aprilie 1924.

Au câştigat câte un lot de mărci streine următorii :

Inginer M. Secăreanu, str. Ştirbey Vodă 30, Râmnicu Vâlcea;

Ioan Th. Bărbulescu, str. Turda No. 97, Loco;

Nellu Stoiculescu, str. Fraţii Goleşti No. 100, Craiova;

Alex. Gheorhiu, str. Dionisie 51, Loco ;

D-na Irena Căpit Tănase, str. General Berthelot 10. Oradia Mare.

Th. Cristescu, str. Cantacuzino 72, Ploeşti.

Filatelia în teatru

Un teatru din Londra, Kingsway-theatre, a reprezentat o piesă cu subiect filatelic „The Philatelist".

Iată subiectul : Doui colecţionari vechi prieteni au trăit întotdeauna în termeni buni, până în ziua când unul din ei are norocul să-şi procure cu prilejul unei vânzări, singurul exemplar cunoscut „mottled blue din Lagos, pe care celălalt îl dorea de mult. De necaz se îmbată, adoarme şi visează că a pus stăpânire pe susnumitul timbru, după ce a asasinat pe rivalul său.

Fericitul posesor al timbrului Lagos, aflând de disperarea prietenului său, se hotăreşte să ofere timbrul. In cele din urmă, după o mulţime de peripeţii, acesta e aruncat în foc de către o femeie curagioasă din cauza incidentelor produse de el.

O intrigă fericită între fiul şi fiica celor 2 filatelişti, contribue prin farmecul ei la atracţiunea întregei piese.

Mărci noui

Anglia : Cu prilejul expoziţiei dela Wembley, s'a emis o serie de două mărci : 1 penny roz, 1½ penny brun.

Grecia : S'au emis cu prilejul cenarului lordului Byron, două mărci, minunat executate, de o fineţă ireproşabilă : 80 *lepta* albastru, 2 *drachme* violet şi negru.

Ungaria : A apărut o interesantă serie de trei mărci — în scop de binefacere, de 300, 500 şi 1000 coroane.

Guatemala : A apărut o nouă serie compusă din 9 mărci : 10 coroane, oranj şi albastru; 12½ coroane, verde; 25 coroane, brun; 75 coroane violet şi negru; 90 coroane, roşu închis şi negru; 1 p. brun şi negru ; 1 p. 50 coroane, albastru şi oranj; 2 p. roş şi negru; 3 p. verde-albastru şi negru.

Paraguay : S'au emis două mărci noui : un pesos şi 5 pesos.

Din prima, emisiunea e de 150.000 exemplare, din cealaltă 20 mii numai.

Informaţiuni filatelice

Franţa : Seria mărcilor olimpice va fi retrasă din curs la 30 Septembrie.

Danemarca : Cu începere dela 1 Mai au fost retrase din circulaţie aşa zisele mărci de serviciu.

In zilele de 18, 19 şi 20 Iunie se va ţine a zecea vânzare a nenumăratelor mărci din colecţia Ferarri, din stocul imens încă nevândut.

Dreptatea satului

— ANECDOTA —

Lăcătuşul dintr'un sat
Hotărât-a judecata
Ca să fie spânzurat.
Lăcătuşul cât se pare
Făptuise-o poznă mare.
Dar cum vestea s'obliceşte,
Satu'n clipă se sburleşte
Mic şi mare se ridică :
— Nu-i dreptate va să zică !...
Nu-i dreptate!! Vrem dreptate!
Satul pleacă să şi-o cate.
Pleacă toţi cu mic cu mare
Ese 'n colo din hotare,
Razna 'n sus peste câmpie,
Puşcă la Isprăvnicie.

*

— Ce e, lume ?!. Ce-i, creştini ?!
Staţi ! Incet ! Nu fiţi hăini !.
— Nu suntem hăini fârtate.
Ne 'nchinăm cu sănătate ;
Dar voim, mă rog, dreptate!.
S'a svonit la noi în sat...
Lăcătuşul judecat
Ca să fie spânzurat !...
Judecata dacă vrea
Facă ce pofteşte ea,
Dară satul vrea dreptate
Şi-a venit să cearăacuş
Să-l ertaţi pe lăcătuşi !!...
Lăcătuş e numai unul
In tot satu-aci la noi...
Dar să spânzure-un cizmar
Că cizmari avem vr'o doi.

Th. D. Speranţie

GEORGETA DUCREST

AMINTIRI DESPRE IMPARATEASA IOSEFINA

4

Traducere de **CONST. A. I. GHICA**

Peste o săptămână, privind amănunţit în jurul meu cum stă lumea la masă, cum mănâncă şi cum bea, m'am hotărât să mă servesc cu toate felurile.

Impărăteasa era servită la masă de cinci valeţi. Mâncărurile erau servite în farfurii obicinuite de porţelan şi numai în zilele de ceremonie serviciul era de Sevres.

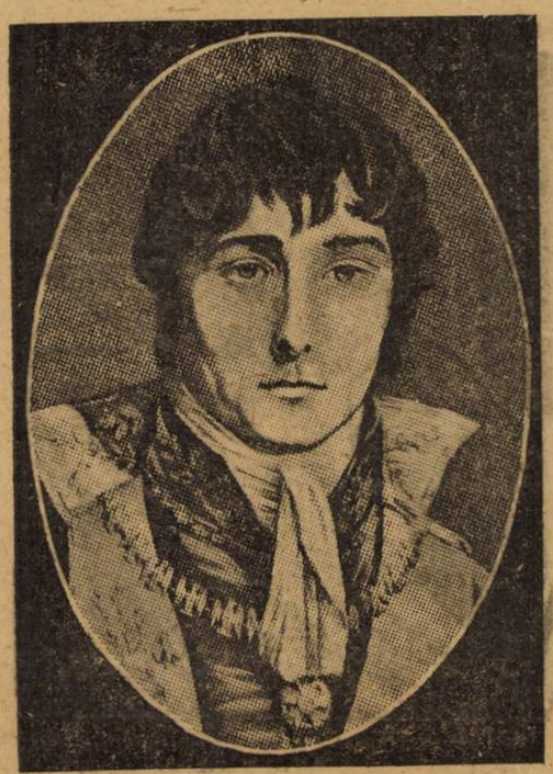

Ludovic Bonaparte

Dejunul dura aproximativ trei sferturi de oră, după care invitaţii se retrăgeau cu toţii într'o galerie care slujea de salon. Impărăteasa cosea apoi la gherghef şi tot astfel majoritatea doamnelor în timp ce un şambelan de serviciu citea cu glas tare un roman. (Acolo am auzit pentru prima oară *Itinerariul* domnului de Chateaubriand.

Dacă timpul era prielnic făceam câte o plimbare cu trăsura în frumoasa pădure dela Evreux sau prin împrejurimi.

Plimbările acestea care durau de obicei până la ora patru se făceau în trei trăsuri. In prima lua loc Majestatea Sa, d-na d'Arberg, o doamnă de onoare şi o străină. Restul Casei lua loc în celelalte trăsuri.

Masa de seara avea loc în totdeauna la ora şease.

La această masă participau aproape în totdeauna câteva persoane din Evreux, prefectul, primarul, colonelul regimentului de cuirasieri care era în garnizoană precum şi diferite doamne.

După masă Impărăteasa desemna pe aceia cu cari voia să joace cărţi. Nu se juca pe bani când asista vreun străin în schimb când partida avea loc cu persoane din anturajul ei, juca pe trei franci miza

D-na d'Arberg desemna de obicei persoanele care urmau să ia parte la partida de cărţi; ceilalţi, în special tinerii se duceau într'un salon vecin unde se afla un pian şi o harpă.

Se făcea muzică şi se dansa. Uneori râdeau cu atâta zgomot în cât d-na d'Arberg era nevoită să intervină; dar Josefina o împiedica, asigurând-o că veselia aceasta sinceră îi plăcea şi o distra tot de-odată. La ora 11 treceau cu toţii într'un salonaş unde se servea ceaiul. După ceai străinii se retrăgeau. Impărăteasa mai rămânea o oră cu noi şi ne povestea fel de fel de lucruri. In convorbirile acestea se putea judeca mai bine spiritul şi bunătatea ei.

La miezul nopţei, dânsa se retrăgea în camera ei de culcare; în schimb noi mai rămâneam încă multă vreme glumind şi râzând.

CAPITOLUL IV

Castelul dela Navarre. — Doamna Sans-Gêne. — O loterie la Curtea Iosefinei.

Navarre, după cum se spune, era înaintea revoluţiei un loc cu adevărat fermecător. Inconjurat şi dominat de frumoasa pădure din Evreux, parcul era uriaş; cascade minunate curgeau în parcul plin de coloane şi de statui.

Masa de joc

Impărăteasa a fost nevoită să cheltuească mult pentru a face la Navarre diferite transformări.

Majestatea Sa se ocupase în special de întreţinerea apelor care fiind neglijate deveniseră stătătoare pricinuind friguri palustre.

De-asemenea mări grajdurile şi tot astfel pavilioanele de vânătoare.

Duceam aci o viaţă care-mi plăcea foarte mult. Te simţeai atât de bine aci, încât n'ai fi voit să pleci nici odată; cu toate astea aveau loc şi mici neînţelegeri în interiorul nostru. Intrigile şi geloziile îşi urmau cursul; un zâmbet acordat de Majestatea Sa înora multe figuri. O camelie, floare rară pe atunci, care mi-a fost dată de Iosefina, mi-a adus o inamică pe care am păstrat-o de-atunci.

Totuşi multe persoane din cercul acesta n'au cunoscut invidia; din numărul lor făcea parte şi d-na de Rémusat a cărei pierdere a fost atât de adânc simţită. Devotamentul ei pentru Impărătească îi dădea un credit pe care îl utiliza pentru ceilalţi. Am văzut-o în aceiaşi săptămână obţinând trei sau patru lucruri de care altele refuzaseră să vorbească Impărătesei: „*Nimeni n'o plictiseşte sau importunează pe Majestatea Sa când o roagă să vie în ajutorul nenorociţilor, spunea ea; ca atare n'am nici un merit adresându mă Impărătesei.*

Cu aceste cuvinte d-na de Rémusat căuta să micşoreze preţul incomensurabilei sale bunătăţi. Recunoştinţa s'a însărcinat să publice acţiunile ei şi stima tutulor acelora cari au cunoscut-o a fost dreapta ei răsplată.

Impărăteasa ne vorbea de plictiseala care o chinuia la Tuilleries şi de plăcerea pe care o resimţea când ceremonialul obositor al curţei nu era respectat

Cu ocazia aceasta ne-a povestit câte-va anecdote despre mareşala Lefebvre[1]), a cărei educaţie, după

1) In rea... de Sans-Gêne a fost dată Terezei Fi... ...salei Lefebvre; talentul lui S... ...mplu o legendă.

Câte-va haiuri

Moravuri **Distrat**

Nu mai bate, chelner, poţi să intri, m'am uitat eu pe gaura uşei.

— D-le intendent... a venit primăvara?
— Dă-i camera 13 !...

---

cum ştie toată lumea, a fost mai mult decât neglijată.

Intr'o seară, la o recepţie dela palat, a venit încărcată de diamante şi de perle, căci, spunea ea, trebuia să poarte asupra-i, toată garderoba ei. D. de Beaumont, şambelanul de serviciu, anunţă : D-na mareşal Lefebvre.

Impăratul veni în faţa ei şi îi zise:

— Vă salut d-na mareşal şi *ducesă de Danzig* (titlu pe care d. de Beaumont îl uitase).

Ea se întoarse repede spre şambelan şi îi strigă în gura mare : „*Ei dragă titlul âsta l'ai uitat*".

Ori cine îşi poate închipui hilaritatea pricinuită de răspunsul acesta.

Altă dată veni să ia dejunul cu Impărăteasa la Tuileries.

Majestatea Sa îi găsi un aer oarecum îndurerat care nu-i era obicinuit ; cu graţia-i obicinuită Iosefina o întrebă de motivele acestei supărări.

— O ! doamnă, e o poveste lungă pe care am să v'o spun, dar pentru asta ar trebui să plece *muierile astea care rânjesc* câ[illegible] privesc. Ea făcea aluzie l[illegible]mele de onoare ale Imp[illegible]

— [illegible]-pal[illegible]og, doamnelo Bine voiţ[illegible]

mele, să treceţi în salonul alăturat, le zise Iosefina, convinsă că era vorba de un secret de familie.

— Şi acuma, povesteşte-mi te rog necazul d-tale.

— Mi-a trecut Majestate ; dar vedeţi mă simt încă mişcată de o nenorocire care m'a ameninţat azi dimineaţă.

— Vai Doamne ! nu cumva fiul d-tale s'a bătut în duel ?

— Ce e prost ?

— Mareşalul ?

— Nu e vorba de el : am crezut că am pierdut *diamantul meu cel gros ;* eram sigură că-l lăsasem în iatac ; când m'am înapoiat însă acolo nu l'am mai găsit. Numai decât am cercetat cine a intrat în odaia mea. Mi s'a spus că ordonanţa. Il chem şi-i spun : Ticălosule mi-ai furat diamantul, vreau să mi-l dai fiind-că ţiu foarte mult la el ; este în tâiul pe care mi l'a dat Lefebvre ; dă mi-l înapoi şi n'am să-ţi fac nimic, ordonanţa, un negru-ticălos, îmi spune că nu-l are, atunci i-am poruncit să se desbrace *în pielea goală*. El vrea să se opună, dar în zadar fiind că am ştiut să-l forţez şi iată că dau de diamantul meu. O femeie proastă s'ar fi lăsat păgubaşă [1]).

---

1) Povestea acestui diamant a fost scrisă într'un chip mai picant de domnişoara Avrillon în memoriile ei. (Va urma)

Toţi acei cari se interesează şi voesc să ştie ce este spiritismul să consulte cartea :

Expunere succintă asupra

Spiritismului

Preţul Lei 20 prin mandat poştal la Editura Revistei Stiinţelor Ocultе.

Şoseaua Doamnei 35, Bucureşti

VIZITAŢI

Cinema „VLAICU"

RULEAZA:

Filmele cele mai frumoase şi instructive

ANUL XL. — No. 22 2 lei exemplarul Duminică 1 Iunie 1924

ASOCIAȚIUNEA SIBIIU

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. în străinătate pe un an 200 lei.

APOSTOLUL

(VEZI EXPLICAȚIA ÎN TEXT)

A. N. Budişcev

Iertatu-i-s'a oare?

— NUVELĂ —

Ne-am strâns cu toţii, îngrămădindu-ne în jurul acestui om ciudat, îmbrăcat într'o rasă preoţească, decolorată de vremuri. Înfăţişarea lui neobişnuită, cu chipul emoţionat şi îmbătrânit prea de cu vreme, ne promitea una din acele povestiri, ale căror înâmplări te lasă năucit, pătrunzându-te de acel foc divin care te face să înţelegi scopurile ne cunoscute nouă oamenilor.

Şi în jurul dumeţului ăstuia livid, ne-am rânduit, aşteptând liniştiţi şi răbdători începutul povestirei.

Dar el, cu ochii plecaţi, tăcea, împovărat parcă de amintiri, iar noi îl priveam în tăcere.

La picioarele noastre, întocmai ca nişte dihănii învesmântate în zale strălucitoare, săltau zglobiu valurile albastre ale mării, lovindu-se de malul pietros... iar mai încolo, hât departe, apărea mănăstirea, care deşi albă, părea roşie-galbenă în razele purpurii ale soarelui.

Şi noi aşteptam....

Care dintre noi şopti :

— T-s-s !...

Drumeţul se trezi parcă, şi în cele din urmă iată ce ne-a povestit :

— Eu am ucis, am ucis un om, pe tutorele meu, pe cel ce-l înlocuia pe tatăl meu ! Asta s'a întâmplat acu vre-o cincisprezece ani : astăzi am treizeci şi şapte de ani, dar nu-i aşa, parcă aş fi de cincizeci? Nu vă miraţi însă, pentru ucigaşi unele minute se pot socoti ani întregi. Şi dacă aţi socoti după calendarul ucigaşilor, apoi eu sunt prea tânăr încă, căci după calendarul acesta eu sunt de o vârstă cu Cain.

Daţi-vă ceva mai înlături... să nu vă murdăriţi atingându-vă de haina mea... nu vedeţi oare petele de sânge ? Am ucis... pe tutorele meu, care-l înlocuia pe tata !...

V'aţi îndepărtat ? Să nu creedţi că mă supăr ! M'am deprins cu asta... Tot ce vieţuieşte fuge de un ucigaş... şi drumul din pădure chiar, parcă se mai lărgeşte când trec eu !

Până şi păsărelele îmi spun în galsul lor :

— Ucigaşule ! Ucigaşule !

Şi insetele în zbârnetul lor şoptesc :

— Feriţi-vă ! Feriţi-vă !

Şi frunzele foşnesc îngrozite, întocmai ca nişte copii înspăimântaţi :

— Ascundeţi-vă ! Ascundeţi-vă cu toate !

Cum de a căzut urgia asta năprazznică pe capul meu ?

Până în clipa acea nefastă, eu îl iubeam din toată inima pe bătrânul meu tutore...

Cine a cutezat să-mi împingă mâna spre a ucide ? Nu-i aşa, cred că vă interesează şi doriţi să aflaţi totul ?

Prin ciudata hotărâre pe care tatăl meu o lăsase prin testamentul său, eu nu-mi puteam administra bunurile rămase treizeci de ani. Până atunci trebuia să mă supun voinţei tutorelui meu. Să mă supun voinţei altuia, nu putea să-mi încapă în gând şi nici nu intra în planurile mele. Şi am nimicit voinţa asta, care se făcuse pentru mine de nesuferit ; mă simţeam în fiece moment legat de mâini şi de picioare, ca cel mai decăzut puşcăriaş. Şi cu drept cuvânt, nu-mi puteam închipui o situaţie mai nesuferită ca acea în care soarta mea mă condamnase să trăesc. Eram bogat, foarte bogat încă. Şi totuşi trebuea să cerşesc fiece ban din mâini străine. Tutorele meu era un om tare zgârcit şi de la început încă, relaţiile dintre noi deveniseră duşmănoase. Erau clipe când simţeam cum mi se năştea în suflet ură contra omului ăstuia. O ură sălbatecă... Ce-i drept, rare ori însă... căci tot îl stimam... Dar iată, că într'o zi, se iscă între noi o scenă aprinsă... După ce-i cerusem vre-o câteva mii... Mă întorsesem tocmai de la un chef şi sângele-mi ferbea în vine otrăvit de băutură. Şi cum aveam nevoe de bani, îi ceream cu multă stăruinţă, înjurând în mod orbinar.

El sări ca muşcat de şarpe, spunându-mi că sunt un risipitor. Atunci îi strigai :

— Zgârcitule ! Nenorocitule ! Zgârcitule ! El îmi răspunse că-i mai bine să fii sgârcit de cât risipitor şi hoţ. Hoţ, chiar aşa mi-a spus !

Când auzii aşa ceva, sângele începu a clocoti în mine, întunecându-mi şi turburându-mi mintea. Atunci a pucai un sfeşnic, un sfeşnic greu de bronz şi îl lovii în cap. A căzut jos ca trăsnit... Ingrozit de ce făcusem, mă plecai asupra lui, simţindu-mi inima zbătându-se, mai să-mi spargă bucuros mi-aşi fi dat viaţa, numai să-l văd trăind; ridicându-se de jos... Dar asta nu mai era în putinţa mea... Şi el, sărmanul bătrân, trăgea să moară... Deodată, cu o putere supra naturală, mă apucă de mâini şi îmi şopti cu vocea vibrândă de o adâncă nelinişte sufletească :

— Iartă-mă după cum şi eu te iert !...

Iartă-mă, căci eu sunt acela care te-a adus în starea asta. Iartă-mă !

Şi cu greu mai putea vorbi, limba îi era ca înţepenită de fiorul morţei. Muri a doua zi. Pe mine m'au judecat şi... m'au achitat !

M'au iertat... dar puteam să-mi iert eu oare ?

— Iartă-mă, după cum şi eu te iert !

Aceste cuvinte ale celui ucis mi s'au înfipt pentru deapururi în urechi. Nu mai avui odihnă, somnul nu se mai lipi de mine şi luni de-a rândul mă feridea da ochii cu vreun om.

Glasul lui, stingându-se, şoptindu-mi acele cuvinte, îmi sfredeleau necontenit cugetul.

— Iartămă, după cum şi eu te-am iertat !

Când ai plecat!

— Aceleiaşi femei —

Când ai plecat erau cireşii'n floare...
Livezile—sălilungi de dat concerte—
Şi fluturi albi şi păsări cântătoare
Eşise'n cale toate să te certe !

Se întrebau în şoapte trandafirii :
De ce se duce mândra lor crăiasă !
Atâtea primăveri ei ţi-au fost mirii
Şi tu la toţi, zâmbind, le-ai fost mireasă !

Izvorul cui va croşeta dantele
In miezul nopţilor de primăvară ?
— Tu nu vei fi când ceru-i numai stele
Şi câmpul semănat cu piatră rară !

Sub ochii tăi nu voi mai scri poeme,
Pe fruntea mea n'o să-ţi aluneci mâna...
Când amintiri târziu o să mă cheme
De dorul tău voiu săruta ţărâna !

Voiu săruta ţărâna, scumpă, peste care
Pantofu alb ades aluneca
Şi străbătând cu ochii 'n depărtare
Voiu întocmi, din nou, icoana ta !

Mai ţii minte ! Era cântece şi floare
Şi plânset mult în ochii ce te-adoră !
Pe frunte atârnau mărgăritare
Şi s'adunau pe buze ca'n amforă.

Tu nu priveai mărgelele acele
Şi nu gândeai că le-am sporit şi eu,
Că sunt pe jos şi lacrimi de-ale mele,
Ce va spori în urma ta.... mereu !

Cum ai plecat s'au scuturat deodată
Cireşii, trandafirii şi toţi merii...
O toamnă mohorâtă, blestemată,
Parcă veni în locul primăveri.

De-atunci trăesc o toamnă nesfârşită
Cu ploi în geam, cu frunze moarte, pale,
Cu inima de doruri chinuită
Şi sufletul,—ocean adânc de jale.

Şi nu regret atât plecarea ta,
Cât gândul trist că n'o să revii iară :
Să risipeşti, zâmbind, toamna cea grea,
Şi eu,... să mai trăesc o primăvară !..

Ryu de la Tours

Eroina Ecaterina Teodoroiu

Pe viteaza, pe fecioara, „Eroina dela Jiu"
Aş voi să am o pană mai dibace s'o descriu,
Căci de când se dau războae pe pământ nu s'a văzut
O femee ca să lupte cu avântu-i ne 'ntrecut.

Voluntară *intră'n luptă şi'n grozav bombardament,*
Stând în fruntea oastei sale — fal nic sublocotenent —
Ea îndeamnă camarazii ca să mear gă în viu zbor,
Spre-a culege ei izbânda şi-admira rea tuturor.

E rănită... ea tot luptă... intră'n foc de-atâtea ori
Că inspiră admirare bravilor supe riori...
Două gloanţe îi străpunge inima chi ar când zicea
„Inainte, bravi tovarăşi, gloria o vom avea"!

Pe mormântul eroinei, pe-a ei inimă de aur,
România întergită pune florile de laur,
Şi cântându-i amintirea, zice-va şi'n viitor :
„Sfântă e Ecaterina ce-a luptat spre-al meu Onor".

Alexandru I. Şonţu

De ce oare mi-a spus el asta ? Cine l-a rugat să mi-o spue ? Parcă ucisul poate erta ucigaşului moartea sa ? Pentru ce ? Şi în numele cui ? Intocmai după cum mielul a greşit în faţa lupului nu-i oare ceva neînchipuit ?

Şi în numele cui ? Şi pentru ce ? Eram urmărit veşnic de întrebările acestea ; mă însoţeau în tot locul, întocmai ca umbra mea, ca nişte fantome ce nu cunosc liniştea.

Dese ori îmi repetam cu glas tare întrebarea aceasta :

— In numele cui ?

Cine ar avea puterea să-l facă pe ucis să se îmbrăţişeze cu ucigaşul său într'o sărutare caldă ?

Dar parcă există o astfel de putere! Inrt'ale cui mâini ar fi cu putinţă aşa ceva ? Unde, la cine ?

Şi zilnic eram frământat de aceste întrebări, cari mă chinuiau, mă munceau, umplându-mi sufletul de amar.

Şi într'o zi, nemai putând îndura toate astea, m'am dus departe, departe, la o mânăstire, la un stareţ... M'am dus la el să mă liniştească, să-mi aline chinurile sufleteşti, căci după cum se spunea, nmeni nu putea alina durerea şi linişti sufletul după cum o putea el.

Trad. din ruseşte de
C. Gramatic şi Jeausty

APOSTOLUL

de RA PH D. PAINE

(Vezi ilustraţia din pag. I)

— Trebue să-l debarcăm pe nebunul ăsta. Prea e ridicul. Domnule Graham citeşte tare să audă şi d-nul Holmes. Spunând acestea, tânărul Valentin întinse cu un gest furios, căpitanului Graham o scrisoare pe care dânsul o citi cu glas tare :

„Dragul meu am călătorit în Sud cu vaporul tău Suzana şi am onoarea să te informez că comandantul lui este omul cel mai plictisitor de pe faţa pământului. In primul rând e de un bigotism feroce şi zilnic oficiază câte două liturghii pe bord. Ca atare dragă Valentin, dacă vrei să-ţi păstrezi clienţii, dă-l peste bord pe faimosul tău comandant. La revedere, Jim".

Ia faţa mirării celor doi bărbaţi, tânărul Valentin trebui să se explice :

— Acela care a semnat scrisoarea aceasta e un vechi prieten al meu de şcoală. De altfel nu este singurul care îmi vorbeşte de năzdrăvăniile căpitanului Jessé Hendrik. Prin urmare trebuie să ne explicăm cinstit.

Căpitanul Graham se roşi, înghiţi de câteva ori în sec, apoi rosti pe un ton hotărât :

Domnule Valentin, sunt mai bine de trei zeci de ani de când slujesc în marină şi-l cunosc foarte bine pe căpitanul Hendrick, care este un ofiţer de mare valoare. Nu trebuie să-l alungi. Ai face mai bine să-l chemi aici ca să stai cu el de vorbă.

— Are dreptate, exclamă d. Holmes. Ori cât ar fi de bigot e un om cumsecade şi nu-l poţi alunga aşa cu una cu două.

— Evident, exclamă căpitanul şi apoi dacă cineva e nebun, acela e cu siguranţă prietenul d-tale Jim.

— Dacă nu poţi fi politicos, căpitane, apoi să ştii că am să te dau afară ca şi pe amicul d-tale, zise d. Valentin pe un ton mânios. Aici eu sunt stăpân, de ce să nu fiu pe mare... La revedere domnilor...

Şi tânărul se retrase în biuroul lui, trântind uşile.

*

In faţa atitudinei acesteia, tânărul Valentin se simţi oarecum dezarmat. Nu-şi veni în fire decât în faţa stenografei pe care o rugă să scrie o scrisoare căpitanului Hendrick.

Peste cinci spre zece zile mai târziu vaporul Suzana străbătea în plină viteză golful Saphir. Pe bord o mulţime de pasageri, bărbaţi şi în special femei îmbrăcate în toalete elegante priveau spectacolul care se desfăşura în faţa lor.

Pe puntea de comandă un bărbat înalt cu barba albă se plimba de colo până colo în prada unei agitaţii nespuse. La un moment dat se opri ca să vorbească cu un ofiţer :

— Mă cobor o clipă, până atunci am să te rog să-mi ţii locul.

Căpitanul Hendrick — căci el era, — se dus în cabina lui unde reciti încă odată cu atenţie scrisoarea pe care i-o trimisese tânărul Valentin.

In vreme ce căpitanul Hendrick stătea în cabina lui, Valentin care venise incognito pe bordul vaporului, se opri de-odată în faţa unui afiş lipit pe unul din pereţii salonului.

Iată ce scria pe afiş .

„Mâine Duminică, serviciul divin va fi oficiat la ora zece, în salonul principal. In cazul că nu va fi nici un pastor printre pasageri, căpitanul se va însărcina el însu-şi cu serviciul religios".

A doua zi cu mult înainte de ora zece, salonul era pe jumătate plin de pasageri, apoi căpitanul oficiă liturghia. După terminarea serviciului divin, el ţinu o predică. Sprâncenele ofiţerului erau încruntate, cu toate astea faţa lui radia o încântare nespusă :

— „Când Dumnezeu a smuls pe un om din prăpastie, omul acesta este dator să fie recunoscător Domnului zise el... După ce am fost cât p'aci să mă înec, mi-am dat seama de marea putere a lui Dumnezeu care m'a salvat. Acuma însă s'a sfârşit : nu mai trebue să vă vorbesc de lucrurile astea, de oarece aceasta se poate să fie ultima mea călătorie..."

Arthur Valentin părăsi salonul aproape satisfăcut.

— L'am pus cu botul pe labe, — numai să nu profite de împrejurări ca să poseze în martir.

Pe când se plimba pe punte după masă, se întâlni cu un ofiţer :

— Se vede că Hendrick intenţionează să demisioneze, de aceia a ţinut discursul acela straniu.

Ofiţerul, un anume Parlin, care era un om foarte şiret, îl examină mai întâi cu atenţie pe Valentin. Se vede însă că ghicise cine era de aceia rosti pe un ton calm : .

— De, e cam bătârn căpitanul şi s'a ramolit de când a avut un accident. A fost cât p'aci să se înece... In orice caz e ţâcnit, aşi că am avea nevoie de un alt comandant.

Şi ofiţerul se îndepărta fericit că-l criticase pe Hendrick.

*

In timp ce Valentin se plimba pe punte îl văzu pe căpitan care vor-

bea într'un grup tot felul de chestiuni religioase.

— Ia mai lăsaţi prostiile izbucni tânărul, în vreme ce grupul se îndepărtă. Iar d-ta, domnule căpitan, ştii ce ţi-am scris.

— Vezi-ţi de treabă, domnule. Şi apoi cine eşti d-ta ?

— Sunt A. H. Valentin. Vaporul acesta îmi aparţine, aşa că am să încredinţez comanda lui subalternului d-tale.

— Asta te priveşte. Până una alta însă să faci bine să mă laşi în pace, într'u cât pe mare eu sunt stăpân.

Spunând acestea, căpitanul se retrase în cabina lui, lăsând pe Valentin foarte dezorientat.

Căpitanul Hendrick nu avu nevoe să se gândească prea mult la incidentul acesta, de oarece după amiază începu o ploaie puternică însoţită de o grindină deasă.

Vaporul se clătină în vreme ce căpitanul nemişcat pe puntea de comandă dădea ordine. Spre seară începu să ningă şi ninsoarea dură câteva ore.

După o noapte foarte agitată în care întregul echipaj al vaporului trecuse prin clipe nespuse de spaimă, Valentin se urcă pe punte. Aici află că Hendrick răcise şi că starea lui inspira o oare care îngrijorare.

— N'aveţi nici o teamă, îi zise doctorul vaporului, sper că o să se însănătoşească. Ce e drept căpitanul ne-a salvat dintr'o mare încurcătură. Fără el, nu mai eram azi în viaţă.

Valentin fără să ţină seamă de recomandaţiile doctorului se duse în cabina căpitanului şi îi zise fără nici un preambul :

— Sper că vei binevoi să mă scuzi pentru scrisoarea pe care ţi-am scris-o... Dacă pot să-ţi fiu de vre-un folos... In sfârşit sunt gata să-ţi îndeplinesc orice dorinţă...

— Iţi mulţumesc zise căpitanul — apoi cu o voce stinsă :

— Fericiţi cei ce se pocăiesc căci a lor va fi împărăţia cerurilor.

Traducere de **Const. A. I. Ghica**

Rămâi

Târziu... Şi felinarele s'au stins.
Rămâi !
Din cer posomorât cad fulgi — ştii bine.
Cum inima-mi împovărată de amăeri;
Adoarme liniştită lângă mine !...

Rămâi şi mâine, vei pleca în zori de zi
Când păseri obosite-or trece în zbor:
Şi visurile mele s'or înstreina,
Cu nesfârşita pribegia lor...

Rămâi... n'o să-ţi mai cer nimic...
Spre răsărit
Se'ndreaptă steaua bucuriilor târzii:
E noaptea nopţii ultimilor amăgiri,
Căci celelalte toate-or fi pustii...

George Nutzescu

Dragostea lui Dostoevski

Un epizod necunoscut din viaţa scriitorului

Dostoevski a fost de două ori căsătorit în viaţa lui, căsătorii nereuşite. Nu se ştia însă de nici o pasiune puternică a lui şi mulţi credeau că firea lui asunsă, stăpânită, meditativă era chiar contrară sentimentalismului. Or, se pare că nu este adevărată această opinie despre el, de oarece fiica lui Destoevski care a publicat de curând o biografie a tatălui său, relevă un epizod necunoscut din viaţa scriitorului care dovedeşte că şi Dostoevski a putut fi pasionat.

Epizodul acesta priveşte legăturile sale cu o „vecinică studentă" *Polina N...* pentru care a alergat chiar la Paris, când aceasta la părăsit. Polina N... de şi era nihilistă şi lua parte la activitatea revoluţionară era foarte uşuratecă şi trecea cu uşurinţă dela o dragoste la alta, de la un student la altul. Dostoewski nu ştia nimic de aceasta şi simţind că sfârşitul soţiei sale se apropie, decide pe Polina N.... să plece la Paris unde trebuia şi el să vie s'o întâlnească după moartea soţiei. Dar Polina sosită la Paris se îndrăgosteşte de un francez şi după 2 săptămâni îi scrie lui Dostoewski că n'a putut să-l aştepte mai mult şi că şi a găsît alt bărbat.

Dostoewski pleacă la Paris dar în zadar Polina N... îi declară că nu-l părăseşte pe franţuz, căci, în fine găsise şi ea în el idealul de bărbat.

Dostoeewski se înapoiază la Petersburg dar multă vreme a suferit din cauza acestui nenorocit amor şi se spune că el ar fi fost şi acela care l'a făcut să descrie în *Crimă şi pedeapsă* aşa de urît pe studenţii ruşi în mediul cărora se stricase Polina lui iubită.

D.

Un pictor al sufletului scolarilor

V. Bogdanov-Bielski

Sunt puţini pictori care s'au consacrat psihologiei copilului şi cu toate acestea este un câmp pentru creaţia artistică în acest domeniu. Prin câte încercări şi suferinţe nu trece copilul în vârstă de şcoală, în care este chemat să vie în contact cu atâtea lucruri noui şi grele pentru el. Şi câte emoţiuni nu trăeşte el, ceas cu ceas, minută cu minută ! Sufletul lui este încă naiv şi proaspăt şi nu ştie ascunde ca omul matur acele sentimente pe care nu vrea să le trădeze, de acea copilul mai bine de cât adultul exteriorizează simţimântele pe care le trăeşte. In faţa lui, în ochii lui poţi ceti gândurie lui. Şi micul om are mai ales în şcoală multe gânduri care îi schimbă la fiecare moment expresiunea feţei.

V. Bogdanovici Bielski. — „O probă în scris".

Probabil, aceste consideraţiuni l'a făcut pe un pictor rus *V. Bogdanov-Bielski* să se consacre în special picturei copiilor în şcoală. Şi cum copiii de ţărani sunt din punctul de vedere al expresionabilităţei mult mai caracteristici, căci ei în şcoală vin în contact cu lucruri şi mai opuse cu cele ce au văzut şi simţit până la şcoală, V. Bogdanov-Bielski a luat ca modele pentru tablourile sale din viaţa şcolară, pe copiii de ţărani.

Tablourile sale, din care cu regret nu putem reproduce de cât două, sunt foarte cunoscute şi multe reproducţiuni umplu revistele şi cărţile de şcoală, căci ele sunt foarte atrăgătoare. Unul din tablouri reprezintă „*O lecţie de aritmetică*". Profesorul a scris pe tablă problema, şi lasă pe băeţi s'o dezlege fără să scrie pe tablă, le cere să facă într'un cuvânt *calculul în minte*. Pe faţa copiilor este aşa de bine redată expresiunea gândirei, căutărei în memorie, ghicirei lucrului, ştiut dar confundat în sute alte lucruri. în cât fără legenda din josul tabloului pricepi că e vorba de o sforţare mare a creerului pentru a găsi o deslegare.

Cel'alt tablou reprezintă „*O probă în scris*" probabil pentru un exa-

men de corigenţă. Elevul e singur în clasă, în faţa bucăţei de hârtie şi cu tocul în mână şi se gândeşte ce are de scris ? In capul lui micuţ e

V. Bogdanovici-Bielski. — O LECŢIE DE ARITMETICA.

însă pustiu, el nu ştie de unde să ieee faptele pe care treuie să le descrie, cuvintele cu care trebuie să descrie faptele, şi în ochii şi în expresiunea feţei lui e atâta deznădejde, teamă, în cât pricepi toată drama sufletească ce se joacă în sufletul lui naiv.

Iată cum un talent poate în cele mai sipmle manifestări ale vieţei să găsească tablouri pline de viaţă şi să le redea pentru vecinicie omenirei.

Dr. I. D.

A murit coana Viţa!

— IMPRESII —

— Urmare şi sfârşit —

Prin luminătorul întredeschis al sălii, pătrundea mulumită vibraţiunilor undelor eterice notele claviriului profesoarei de peste drum, care exeeuta un onesteep furos apoi un huruit de trăsură care dispărea pe măsură ce nişte paşi repezi urcau treptele scării însoţit de un şuerat nepăsător. Incă un pas şi puteam şti cine era voiosul care venea să-mi turbure încă odată starea în care mă găseam. Un vechi coleg de facultate care când mă văzu, în loc de „bună seara" exclamă !

— Mă duc peste o oră la bal ! şi am venit să'mi schimb hainele... am o parteneză superbă... Salve !

Câtă nepăsare ! M'am convins încă odată de micimea omenirii, de indferenţa naturii la strigătul nostru şi de tot amalgamul ce există în tot momentul în univers; m'am cutremurat, că şi eu fac parte din ansamblul lui, că sunt supus aceloraşi capricii ale naturii ca toţi ceilalţi, şi poate sunt tot atât de imperfect ca lumea pe care am judecat-o aspru.

Intrarea în fosta mea cămăruţă, de astă dată frumoasă, tapetată, cu o sofa joasă, acoperită de-o imitaţie de cor persan, care dedea un aspect de perversitate şi golicîune sufletească, dar care cadra de minune cu

Fată cuminte

— ANECDOTĂ —

— Ba eu sunt fată cuminte,
Chiar să ştii,
Nu cu capul, cum sunt toate,
Tot la luxuri şi prostii !
Pălărie să am una
Cel mult două
Dar să fie, se'nţelege,
După moda cea mai nouă.
Pantofi, ghete, cum se poartă
Pe sezon, pe sărbători,
Şi precum e şi costumul,
Albi, de lac, doré, culori;
Haina simplă
Nu'ncărcată,
Stofa fină, cea mai bună;
Iară blana voiu bogată .
Echipaj, automobil,
Elegant de tot îl vreu.
Şi mai vreu
să fie-al meu.
Asta tot şi sănătate
La anul şi la mulţi ani.
Negreşit la toate aste
Trebueşte garnitură;
Să ai bani...
Şi-apoi eu să fiu fidelă
Bărbatului
Şi-amantului.

Th. D. Sperantio

principiile „prin şi pentru feme ale noului locatar.

Aci, unde am trăit ani frumo prin aventurile inherente vieţii c student, unde am suferit şi frigul ie nilor geroase cum şi veri cu căldu înăbuşitoare, văzui rând pe rând f lurimea locatarilor cu ocupaţii lor cinstite şi clandestine, cu cert rile şi greul cu care-şi plăteau cl ria când doamna proprietărea: gravă şi marţială venea la fieca întâi ale lunei să-şi încaseeze cl riile anticipat.

Aci am preparat examene, a trăit emoţiile lor şi mai ales p'ale nelor cari le pierdeam, aci am av reuniuni studenţeşti cu caracter i tructiv cari adesea degenerau certuri şi scandaluri chiar, pentru afurisită de interpretare, uitând noaptea e târzie, iar somnul obos lor intelectuali trebuia respectat. pectat.

Ş'atâtea îmi aduse aminte m sarda că n'aş termina nici când vestindu-le.

— Ce face Cristel ? întrebai Delia după câteva clipe.

— E obosită, plânsă, şi tare ar rîtă că soţia fratelui său i-a spus se va face înmormântarea cu dri primăriei.

— Ei, şi ce i-a răspuns ?

— N'o ştii cum e ? a'nceput plângă, şi-atâta tot !

Ce monstruozitate ! George, ei cel mare câştifă destul de bin după ce'n viaţă nu i-a dat decât ajutor derizoriu, acum nu se

deşte să-şi facă această înaltă datorie faţă de mamă... poate c'ar fi fost şi singura mai importantă în viaţa lui...

Trecurăm apoi în camera Deliei, tapetată şi aceasta din spirit de imitaţie, pentru a nu fi mai pre jos decât camera conlocatarului de unde plecasem. Veni şi Cristel după câteva clipe.

— Ce faci tu fată ? o'ntrebai, jenat par'că de rândul acesta !

— Bine !

Acesta-i era răspunsul său de predilecţie, pe care-l dete şi acum în mod mecanic.

Deşi scăpată de cea mai mare grijă, era totuşi distrusă. Era şi firesc ! Că nu e puţin să-ţi pierzi creatoarea... pe mama... mama care-ţi iartă totul şi care te apără cu toată căldura când cineva te supără... când tatăl te ameninţă.

De data aceasta îmi părea rău, foarte rău chiar de coana Viţa, şi deşi străin de sânge de biata bătrână, nu mai găseam firească moartea ei.

Să fi fost oare un embrion de egoism mobilul acestei păreri de rău fiindcă bătrâna ţânuse la mine ? Nu cred ! Imi părea rău, nimic mai simplu.

Imi părea rău că fusese o femee tare cumsecade. Mă şi iubea într'adevăr şi când urcam în plină goană scara întortochiată în formă de spirală a masardei, această, mă recunoştea, asculta atent, şi cu un surâs pe buze aclama :

Asta-i nebunul de Cristel ?

— Când a murit bătrâna, Cristel? Revenii eu după o mică pauză.

— Eri la patru ore, tocmai când venise preotul s'o spovedească.

— Ce inimă avea după spovedanie ?

— Nici n'a spovedit-o.

— De ce ?

— Păi dacă a murit tocmai când preotul intra pe uşă.

...Sărmana, coana Viţa !... striga mereu în ultimul timp s'aibe grije de ea, să nu moară nespovedită, că are o taină pe care nu vre s'o destăinuiască decât preotului în ultimele clipe.

— Numai aşa voi muri liniştită !.. 'm'auziţi ? spunea adesea celor din jurul ei... Şi nici de această modestă dorinţă n'a avut parte... De ce atâta injustiţie ?... De ce suferinţă până la ultima picătură ?... De ce şi coana Viţa care a fost atât de cumsecade să fie supusă aceloraşi chinuri ca toţi nelegiuiţii ?

Oare taina aceea să fi fost atât de gravă ? pentru a merita soarta aceasta ?

Nu !... Asta nu se poate... A fost ceva gingaş, inofensiv, fără'ndoială, dar de care bătrâna se minuna...

Impins de dorinţa de a ştii totul în legătură cu sfârşitul bătrânei, înterveni :

— Şi cum a murit, coana Viţa, Cristel ?

— Nici că se putea mai liniştit ! A holbat ochii în colţul unde era icoana, fixându-i din ce'n ce mai atent, a privit apoi la mine,... la'început mai tare, apoi slab... mai slab... şi mai slab... şi apoi...

In acest timp, un hohot de lacrimi îi înecă faţa bietei orfane. Mi-am dat seama că întrebarea mea i-a evocat amintirea unei scene dureroase şi am renunţat la restul descripţie.

— Şi'apoi a murit, chemându-mă pe mine, reveni Cristel...

După câteva momente şi după ce şi Cristel îşi reveni în fire, strângând mâna celor de faţă, ieşi, din cameră şi trecând pe la coana Viţa, pentru a-i zice „deternumvale" am părăsit „mansarda" destul de'ndurerat.

. . . . . .

Sărmana coana Viţa !

Victor Scărlătescu

GEORGETA DUCREST

AMINTIRI DESPRE IMPARATEASA IOSEFINA

5 Traducere de **CONST. A. I. GHICA**

Sosi şi anul nou. Impărăteasa dădu de ştire tutulor că în loc să dea daruri va organiza o loterie de bijuterii. Din capul locului trebuie să spun că Majestatea Sa, care voia ca toată lumea să fie mulţumită, făcea

Ludovic regele Etruriei (de Boizot)

în aşa fel în cât toţi să aibă un dar potrivit. Episcopul de Barral a câştigat bună oară o cruciuliţă de argint împodobită cu pietre scumpe. D-na Gazani care nu era decât cititoare, nu putea să aibă un dar la fel cu acela al doamnelor dela palat, fără a nu trezi susceptibilitatea acestora ; aşa că Josefina îi dădu o brăţară, în vreme ce celel'alte căpătară diferite bijuterii mai scumpe.

CAP. V

Naşterea Regelui Romei. — Serbările de la Navarre.

Toată casa Impărătesei a fost invitată într'o seară la o masă pe care o dădea primarul din Evreux; Iosefina şi doamna ei de onoare d-na d'Arberg n'au participat la această masă.

In mijlocul mesei ne-am pomenit de-odată cu un funcţionar al prefecturei care înmână primarului o scrisoare; omul acesta care părea nespus, de vesel ne anunţă că se născuse Regele Romei. Era în ziua de 20 Martie 1811.

De îndată ce-am aflat ştirea aceasta ne-am întors la Navarre unde prefectul trimisese un curier; când am plecat oraşul era luminat, tunurile bubuiau şi clopotele sunau prelung, vestind în depărtare că dorinţele Franţei s'au împlinit în sfârşit.

E cert că toate opiniile cedau atunci nevoii de a vedea un moştenitor al aceluia care pricinuise atâtea victorii Franţei. Toată lumea se bucura aşa dar de naşterea Regelui Romei. Cu toată bucuria pe care mi-o pricinuise şi mie această veste, mărturisesc că dragostea mea neţărmurită pentru Iosefina m'a făcut să simt o oarecare tristeţe gândindu-mă că aceia care ocupa locul ei era complet fericit*

Leagănul Regelui Romei

Se vede că nu cunoşteam măreţia de suflet a împărătesei, căci de îndată ce-am ajuns la palat, am aflat care era caracterul aceleia care a fost atâta timp tovarăşa iubită a

suveranului ei, sfatul lui şi mai presus de toate prietena lui.

De-abea am intrat în salon că Majestatea Sa ne-a spus :

„Regret că sunt aşa de departe de Paris, repeta dânsa în fie-ce clipă; sunt satisfăcută însă de a vedea că jertfa atât de penibilă pe care am făcut-o Franţei a fost utilă. Ce fericit trebuie să fie Impăratul. Un singur lucru mă întristează că n'am aflat plăcuta veste prin el. De altfel trebuie să aibă atâtea pe cap. Domni şoarelor, trebuie să dăm o serbare, pentru a sărbători cum se cuvine acest eveniment fericit. Făceţi deci pregătirile necesare. Fiindcă saloanele nu sunt destul de mari serbarea va avea loc în sala de arme.... Domnule Pierlot ai grijă te rog, să organizezi ceva frumos căci tot oraşul Evreux va veni să ia parte la fericirea noastră".

Regele Romei

A doua zi sosi viceregele şi ne dădu toate amănuntele care ne interesau. Ne-a spus cât de îngrijorat a fost Impăratul de starea Impărătesei care fusese în mare pericol în timpul facerei. Napoleon nu contenise o clipă să recomande celebrului Dubois s'o trateze ca pe o *simplă burgheză;* şi că'n clipa când medicul se temea de a fi nevoit să sacrifice mama sau copilul, Napoleon exclamase : *Scapă pe soţia mea ! Restul nu mă importă.*

Pe la ora unsprezece, în clipa în care se servea ceaiul, am auzit un zgomot mare în anticamere şi în curând apăru un valet urmat de un paj. Valetul anunţă cu glas tare : Trimisul Impăratului.

Impărăteasa şi vice regele se duseră într'u întâmpinarea pajului care părea zdrobit de oboseală; mi se pare că pajul era d. de Saint-Hilaire. Impărăteasa îl recunoscu deşi nu-l mai văzuse de vre-o doi ani.

Pajul adusese o scrisoare din partea Impăratului. Majestatea Sa se retrase imediat în apartamentele ei pentru a citi scrisoarea.

Peste o jumătate de oră împărăteasa se întoarse în salon; avea ochii înroşiţi de plâns şi vice regele părea şi el foarte mişcat. N'am îndrăznit s'o întrebăm ce conţinea scrisoarea. Nu-mi amintesc exact de începutul ei, dar iată ultima frază a scrisoarei :

„Copilul acesta, va face atât fericirea mea cât şi aceia a Franţei".

Când d. de Saint-Hilaire veni să-şi ia rămas bun de la Majestatea Sa : „Iată pentru d-ta, îi spuse dânsa remiţându-i răspunsul şi o cutiuţă de marochin, conţinând un ac cu un diamant în valoare de cinci mii de franci.

Vice regele a plecat a doua zi după ce Impărăteasa primise scrisoarea lui Napoleon. După aceia am fost foarte ocupaţi cu toţii de serbarea ce se pregătea. Câteva zile în şir palatul fu tixit de lucrători pentru a împodobi apartamentele în vederea serbărei.

Impărăteasa poftise cu ocazia aceasta pe vărul ei Henri de Tascher pe care-l iubea foarte mult, de oare ce în epoca aceia dânsul semăna foarte mult cu Impăratul.

In sfârşit veni şi ziua serbărei; doamnele din Everux purtau în mare parte toalete care dovedeau cel mai prost gust. De îndată ce se strânse toată lumea, Josefina îşi făcu şi dânsa apariţia. Era gătită cu o rochie cu lame de argint iar pe cap purta o diademă minunată. Ea făcu ocolul întregei săli, adresând fiecărui invitat câte un cuvânt amabil, pe urmă se aşeză pe o sofa, şi balul se deschise

(Va urma)

Aş vrea

Aşi vrea ca şi floarea Reginei
Pe margini de stâncă să stau,
Aşi vrea ca şi dânsa departe
De lume, sfârşitul să-mi dau.

Aşi vrea ca pe margini de ape
O floare de nufăr să fiu
Să 'nec desnădejdea în valuri
Ş'un suflet aşa de pustiu.

Aşi vrea să fiu lăcrămioară
In fund de pădure să plâng
Durerea ce azi mă doboară
In lacrimi încete s'o sting.

Aşi vrea ca să fiu şi o floare
Albastră — ce visuri să-mi dea
O floare ce creşte prin câmpuri
Chemându-mă : nu mă uita.

Ioan St. Nichita, Botoşani

Cârciuma turcului

La jumătatea drumului mare dintre Vasilaţi şi Budeşti a fost înainte vreme cârciuma unui turc.

Şi întotdeauna treceau pe acolo oamenii de prin împrejurimi cu bucate de vânzare la Olteniţa şi nu se putea să nu oprească să ia o oală-două de vin.

Nu e vorbă că avea turcul o fată de-o frumuseţe fără seamăn şi tinerimea murea după dânsa, dar el nu putea să sufere ca „Ghiaurii" să arunce privirea asupra fetei sale.

Pricepând însă că şi ei îi-e drag un flăcău cu părul negru cârlionţat, cu o privire adâncă şi pătrunzătoare şi cu o vorbă care te ademenea o ţinea mai mult închisă în casă, lucrând la cine ştie ce. Şi trebue să ştiţi că fata aici era născută şi nu o purta cum se poartă turcoaicele ci ca fetele noastre...

Era toamnă. O ploaie mărunţă şi deasă se cernea din cerul mohorît, de îţi făcea inima tot mai tristă, tot mai îndurerată. Se întuneca. O noapte nemai pomenit de neagră se lăsa cuprinzând totul, de nu vedeai drumul nici la un pas. Cuprins de simţăminte neînţelese Ion al Roşioruluî înainta însă cu paşi hotărîţi spre cârciuma turcului, căci drumul acesta îl bătuse de multe ori.

In prăvălie era lumină şi se vedea cum stăpânul adormise cu capul pe teşghea.

Ion se apropie de fereastra fetei şi poate că ea îl aştepta căci numai decât apăru şi îl chemă înăuntru, iar el :

— Nu intru, n'am intrat nici odată şi mă tem...

N'a putut însă să nu asculte de rugămintea aceleia care de şi nebotezată în legea creştinească, totuşi îi furase inima, şi intră !

Turcul s'a făcut pe semne că doarme, sau chiar va fi dormit, a simţit însă şi domol intră în odaie, fără ca aceştia să ştie şi aprinse lumină.

I-a văzut şezând alături, strâns lipiţi unul de altul, ea îl ţinea cu un braţ de după gât şi căpşoru-i drăguţ se odihnea într'o înclinare îngerească lângă al lui.

S'a înroşit turcul, apoi a îngălbenit, dar n'a scos un cuvânt. A ieşit afară.

Nu e mai puţin adevărat că şi vinovaţii au rămas ca de piatră, aşa cum i-a găsit şezând.

Au stat ei acolo vreme îndelungată, dar nici o mişcare n'au mai auzit din partea tatălui.

Binişor, ţinându-se de mână, au eşit din odaie, mergând spre prăvălie.

Aici iarăşi au rămas ca împietriţi. L-au văzut spânzurat, cu limba scoasă, cu ochii holbaţi, de te îngrozeau!

Fata deodată se smuci de lângă

Câte-va haz uri

Din bucuriile căsniciei

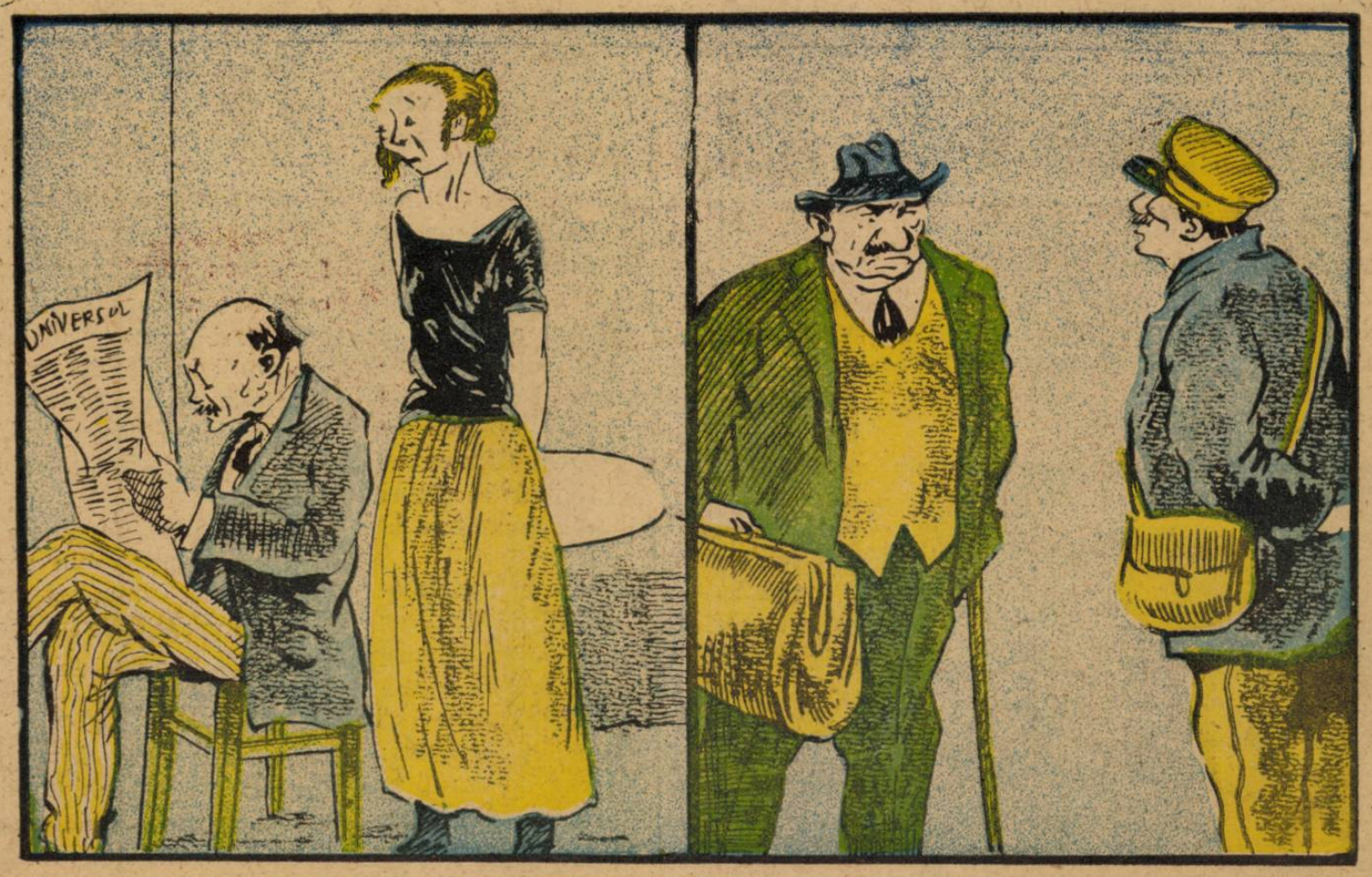

— De ce tot mereu numai la cinematograf mă duci ?
— Acolo, cel puţin nu te mai văd.

E bună şi politica la ceva

— E scump trenul ? Iţi dau eu un mijloc să călătoreşti gratis !
— Care ?
— Tot faci d-ta politică... alege-te deputat.

Ion, ieşi afară şi o luă la fugă drept înainte, până ajunge în lunca, unde în fuga şi groaza ei nebună căzu într'un lac şi se înecă.

Ion mai şezu o clipă apoi se luă şi el după fată, în fugă dărâmând şi opaiţul aprins.

Cum noaptea era întunecoasă n'a putut s'o zărească, dar fugi tot înainte, ajungând şi el în luncă, unde par'că'i spunea cineva că e acolo şi nu se depărtă până la ziuă...

O găseşte în lac. O scoate afară. Nu are putere s'o privească mult, ochii îi sunt rătăciţi, mintea aiurită. O lasă acolo şi pleacă fără ţintă.

Merge câteva sute de metri şi ce gânduri îi vor fi venit nu se ştie, căci scoţând cuţitul dela brâu şi-l înfipse cu putere în inimă.

Pe cât de repede îl înfipse pe atât de repede îl trase. Sângele ţâşni şi el căzu jos...

Opaiţul dărâmat de Ion în fugă a aprins cârciuma, din care până la ziuă, împreună şi cu acaretele dimprejur, n'au mai rămas nimic.

Călătorii au trecut, s'au oprit şi mirându-se au plecat înainte.

De cadavrul turcului s'a dat, ars ca vai de el, de al fetei însă nu.

La câteva zile oamenii au găsit şi pe fată şi pe Ion al Roşiorului, morţi, la o depărtare nu aşa de mare !...

Şi au venit oamenii din sat să vadă moarta şi pe Ion şi s'au crucit, şi au venit alţii...

Locul unde a fost găsită fata i se zice astăzi „Moarta", iar unde a fost găsit flăcăul i se zice „Roşiorul".

Tot astfel şi Cârciuma turcului a rămas adânc întipărită în amintirea celor bătrâni.

P. Chirculescu-Budeşti

Toţii abonaţii revistelor „UNIBERSUL LITERAR" „VESELIA" şi „ZIARUL ŞTIINŢELOR" participă la

MARILE PREMII

pe care Ziarul „UNIVERSUL" le oferă cititorilor săi.

CEREŢI
la toate librăriile

O Călătorie în Suedia
de STELIAN POPESCU
— PREŢUL LEI 20 —

Citiţi ziarul

Ştiinţelor şi Călătoriilor
Care apare în fiecare Marţi

NOUILE PREMII FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
— Pe luna Mai 1924 —
CUPON No. 5.

VIZITAŢI
Cinema „VLAICU"
RULEAZĂ:
Filmele cele mai frumoase şi instructive

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. În străinătate pe un an 200 lei.

Ancestralul blestem

„VEI CAȘTIGA PAINEA TA CU SUDOAREA FRUNȚEI TALE..." ADAM ȘI EVA LUCRAND PAMANTUL. (După Lhermite)

Noi n'avem morminte!

Cu prilejul zilei eroilor

E pomenirea celor morţi !

Fiecare duce flori de presară pe mormântul scump !

Tămâia, candela sau lumânarea aprinsă arată că mormântul nu e părăsit.

E cineva care-l îngrijeşte, care-l stropeşte cu lacrimi calde şi mormântul ast-fel îngrijit pare că are viaţă — vorbeşte.

E o mângâiere ,o alinare a durerei, o fericire chiar a avea mormântul fiinţei dragi, unde să te poţi duce să verşi o lacrimă, să găseşti o clipă, care să umple de evlavie şi mister nepătruns.

Noi n'avem morminte !

Noi nu ştim unde este ţărâna care a acoperit pe ai noştri !

A plânge la mormântul unui străin, nu e tot una cu a plânge la mormântul în care doarme al tău.

Este o înşelare a simţurilor, a durerei, plânsul nu este complect, căci lipseşte sbuciumul sufletului, înfiorarea cărnei la atingerea ţărânei rece, ce te desparte de fiinţa iubită, îngropată acolo.

Plângem, dar gândul sboară veşnic şi-l caută pretutindeni, întrebând zarea, şi văzduhul, întrebând cerul, căci oamenii nu ştiu să mai răspundă *„unde este mormântul nostru, unde să plângem noi, unde să ne plecăm genunchii, unde s'aşternem flori ?!!!"*....

Turtucaia ,Peştera, Cobadin, Mircea-Vodă sunt străbătute cu gândul în lung şi'n lat, acolo... trebuie să fie mormintele noastre, dacă duşmanii ce alergau în urma lor, le-au mai făcut morminte, sau i-au lăsat pradă fiarelor sălbatice şi câinilor flămânzi.

Noi navem morminte, mormântul e în sufletul nostru ! Biet suflet cimitir !

Acolo ne coborâm, sau mai bine zis ne înălţăm şi plângem, mângâind amintirea lor dragă şi calde rugăciuni, tăcute, trimitem, să ajungă să pătrundă până la ei, să simtă acolo... sus, că noi nu i-am uitat

Mormântul eroului necunoscut va fi pildă strălucită de devotament patriotic, va fi un stâlp de reazăm în educaţia naţională, dar nici când mângâere pentru sufletele ce-şi caută zadarnic şi azi mormintele scumpilor soţi, fii şi fraţi.

Flori multe vom aşterne pe mormântul eroului necunoscut, vom aprinde lumânări destule, vom plânge ţărâna streină, dar sufletul şi mintea veşnic neîmpăcate ,vor alerga mereu pe câmpiile îndepărtate căutându-i pe ei ,de asemenea *eroi necunoscuţi.*

Pleca-vom de la mormântul tău, tot mai singure, alinarea durerii n'o poţi căpăta prin artificii, şi meşteşugiri.... şi veşnic când sufletele noastre vor fi pline de amărăciune, când vom avea nevoie de colţişorul de pământ care dacă te face să plângi, totuşi lacrimile chiar, te uşurează, când vom căuta acest colţişor de pământ să avem şi noi unde plânge... acelaş dureros, acelaş răspuns fără nădejde :

— „Noi n'avem morminte" !!...

Lucia P. Nichifor, Bârlad

Icoana miraculoasă

In pădurea deasă pe un stejar bătrân sta ţintuită o icoană a Maicei Domnului.

Printre frunzele verzi lustruite se joacă razele soarelui punând ici şi colea pete auri. Trecătorii credincioşi se opresc şi ruga lor fierbinte se ridică către fecioara sfântă. Ea-i ocroteşte şi spun oamenii că multe minuni a săvârşit.

Odată, mai mulţi tâlhari atacaseră pe nişte călători alături de stejarul cu sfânta : când ridicaseră mâinile să înjunghie pe bieţii oameni, mâinile li se muiaseră, cuţitele le căzuseră la pământ, iar ei spăimântaţi fugiseră lăsând drumeţii să mulţumiască Maicei Domnului pentru minunata lor scăpare.

Acea icoană fusese găsită într'o peşteră unde locuise un pustnic, fusese apoi luată şi pusă în pădure pentru a păzi de primejdii pe trecători. Tâlharii ştiau că'n ace loc nu trebue să se agaţe de oameni pentru că le merge rău, şi de aceea hoţi hotărîră se tae pomul cu icoana şi să-l ardă ca să scape de ea, căci s'o scoată de pe pom nici gând nu era necutezând să se atingă de lucru sfânt. Se duseră într'o zi cu gândul ăsta în pădure. O liniste desăvârşită domnea, nu se auzea decât bâzâitul ţânţarilor, şi cântecul greerului.

Amândoi ridicară securile şi loviră pomul, dar vai ! ce minune ! stropi de sânge le umplură mâinile şi faţa. Ridicând ochii înspăimâtaţi asupra icoanei, văzură lacrimi picând din oshii Feiioarei făcătoare de minuni ! Aturci îngroziţi răufăcătorii o luară la fugă lăsând securele în pom. Se duse vestea departe de acea minune, şi sătenii din acele locuri hotărîră să strângă bani şi să clădească o biserică închinată sfintei. Biserica se clădi şi lume peste lume venea cu rugăciuni şi daruri la Maica Precista. In ziua de Sfânta Maria se făcea hram mare, şi preoţii de dimineaţă până seară nu mai încetau să citiască pomelnice şi să împartă mimiruri. Veneau oameni bolnavi de departe şi prin credinţa lor se tămăduiau. Biserica se îmbogăţise şi multe daruri scumpe erau atârnate la icoana miraculoasă. Printre altele era şi un lanţ gros de aur pe care-l dăruise o mamă al cărui copil se însănătoşise după multele ei rugăciuni. Intr'o zi trei flăcăi, şedeau la cârciuma din sat, bând vorbeau verzi şi uscate.

— Eu zise unul din ei am auzit că nu este bine să treci noaptea prin curtea bisericilor.

— Ah ! ce prostie, zise altul, eu pot sta toată noaptea chiar în biserică în întuneric şi nu-mi este nimic, de ce mi-ar fi frică ?

— Haidem să te punem la încercare zise cel de al treilea. Bine, fac prinsoare răspunde cel de la doilea: noaptea de mâine o voi petrece până în zori în biserică.

— Foarte bine, noroc ziseră cei lalţi şi ciocniră câte-şi trei paharele cu vin.

A doua zi flăcăii se duseră dimineaţă la slujbă : când se sfârşi liturghia băeatul cu prinsoarea se ascunse după un stâlp în sfântul locaş, popa închise uşa şi plecă. Flăcăul petrecu ziua uitându-se pe la icoane la darurile care erau atârnate pe la ele; mai dormitând, mai mâncând nişte merinde care le luase cu el, mai răsfoind cărţile sfinte, până începu să se întunece. In biserică nu ardea decât o candelă în faţa altarului.

Umbra se revărsa înăuntrul clădirei sfinte, şi lucrurile de aur şi argint străluceau înnoaptea care le coprindea.

Băeatul nu era o fire rea, nu înşelase pe nimeni nici odată, nu furase, dar pesemne că diavolul vroi să'l ispitească, căci începu să se uite cu poftă la lucrurile de preţ care împodobeau altarul. El se gândi : mi-am perdut ziua şi o să'mi pierd şi noaptea degeaba; dece n'aşi lua eu un lucru scump de aici să mă aleg cel puţin cu ceva !.... Se'ntunecase de tot, parcă în biserică era şi mai întuneric; noaptea era neagră fără stele, numai candela care atârna chiar deasupra icoanei sfinte părea o steluţă rătăcită în acea beznă, şi răspândea câteva raze slabe care făceau să lucească lanţul de la gâtul Maicei Domnului. Flăcăul se uita cu ochii ţintă la lanţ; se simţea atras de el ca de un magnet: încet, încet, se apropie sună douăsprezece, şi'n fiecare sunet i se pare ispititului că aude aceste cuvinte : Nu te atinge de lucrurile sfinte, cine fură merge'n iad... Dar el se apropie, iată-l lângă imagina blândă a cărei privire pare că se aţinteşte asupra lui, întristată. Nimic însă nu'l mai opreşte, pune pe lanţ mâna tremurândă şi rece !...

In întunericul care'l înconjoară i se pare că toţi sfiuţii-se mişcă'n pervazul lor, că ies din cadru, că se apropie de el, că'l ating ! I se pare că aude şoapte, toţi sfinţii din jurul lui par că şoptesc cuvântul : hoţ ! iar în ochii Fecioarei două lacrimi strălucesc.

Părul se sbârceşte pe capul păcătosului, un fior îl coprinde şi'l cutremură, o sudoare rece îl acopere, şi cu lanţul în mâna-i încleştată cade la pământ în nesimţire... Icoana miraculoasă pedepsise pe acel care cutezase să ridice mâna asupra ei !

De dimineaţă când veni preotul în biserică găsi pe flăcău ţeapăn la picioarele altarului cu lanţul în mâna-i încleştată. Il ridică, îl duse în casă unde după multe îngrijiri îşi veni în fire. Băiatul şopti cu glas slab că vrea să se spovedească : el spuse preotului tot păcatul său. Decând cu acea întâmplare sărmanul flăcău stătea tot pe gânduri, petrecea vreme lungă la biserică îngenuchiat în faţa altarului rugându-se cu evlavie. Toţi tovarăşii lui se minunau de schimbarea care se făcuse în el. După câtă va vreme el se călugări şi'n mânăstirea unde se retrăsese propovăduia aşa de frumos în cât ise dusese vestea departe. Lume peste lume venea să'l asculte, şi'n cuvântările lui înţelepte vorbea de cinste şi de dreptate, spunând la acei care'l ascultau să fie credincioşi, să nu nesocotească locaşurile sfinte, şi să se teamă de judecata Demnezeească !

Eufrosina Palţ

Reţetă contra ameţelii

— SNOAVĂ —

Cam de vre-o zece zile'ncoace
Grigore are ameţeli ;
Biata nevastă, ce nu-i face !....
Descântece şi oblojeli,
De geaba toate, că nu-i trece.
Grigore atunci se hotărăşte
La doctor chiar acum să plece,
Să vadă, nu'l înzdrăveneşte ?
Ajuns la doctor, e'ntrebat
De cum i-e starea generală ?
El de ameţeli s'a văitat,
De-o sălbiciune-aşa totală.
L'a pus apoi să se desbrace
Şi cercetându'l cu'ngrijire
Ii zice : — Bine te vei face
De ne-i mai lâncezi'n neştire :
Ia bine seama şi m'ascultă,
Prea duci o viaţă sedentară
Şi-ţi trebue mişcare multă,
Mereu, într'una, iarnă-vară.
Spune-mi ce meserie ai ?
De sigur, toată ziua stai !
— Ba să iertaţi, alerg din zori,
Sunt d'ăi de împărţesc scrisori.

V. Bilciurescu

Locuri sfinte din Basarabia

Biserica veche din Căuşanii Noui

Insemnări din călătorie

„Vechea biserică de piatră cu numele *Adormirea Prea Sfintei Fecioare* din târguşorul *Căuşanii-Noui*, judeţul Tighinei, e atât de interesantă prin pictura ei internă şi arta bisericească moldovenească veche şi ca monument al credinţei în Basarabia în cât trebuie să le fim recunoscători acelora cari s'au gândit să păstreze neatins pentru generaţiile viitoare aiest monument". Aşa începe articolul său părintele Kurdinovski în *Revista Societăţii bisericeşti istorice şi arheologice basarabene*, despre vechia biserică din *Caușani-Noui*. Şi *are dreptate ! Căci nespus de mare* bucurie sufletească ai când ai vizitat acest locaş vechi atât de vorbitor de trecutul neamului moldovenesc, în cât el ar trebui să devie un loc de pelerinaj pentru acei cari voesc să se inspire de la urmele trecutului lor.

De asupra uşei este o inscripţie în greceşte şi alta în moldoveneşte. Ultima glăsueşte următoarele :

Această sfântă şi Dumnezeiască biserică ce'şi prăznueşte hramul sfinţii Adormiri a prea Cinstitei fiind mai înainte de lemn vechi şi sfărămându-se de tot încă fiind Mitropolit sfinţia sa Daniil nu au lăsat acest lucru dumnezeesc să se sfărâme jos, ci din râvna dumnezeească şi cu ajutorul maicii sale şi fiind milostenie pre la toţi creştinii... milostitu-s'a şi măria sa de a luat ajutor.... (mai departe indescifrabil).

După toate probabilităţile această biserică a fost şi mai veche, dar a fost refăcută sub Grigorie Calinic Voevodul, de curece pe timpul domniei lui a fost şi mitropolit Daniil.

De altfel pe unul din pereţi sunt zugrăviţi şi ctitorii bisericii şi s'a putut descifra în dreptul fie căruia dintre ei următoarele numiri :

Scarlat Grigorie Ghica Voevod, Ecaterina Russet, Constantin Voevod, (probabil Constantin Mavrocordat), *Nciolaie Mavrocordat, Grigore Calimach Voeovd şi Daniil mitropolitul.* Ultimul şi c uGrigore Calimach Voevodul ţin în mâini o biserică care are asemănare cu biserica din Caușani.

Vederea din afară a bisericii din Caușani până la reparaţie

Cu îngrijirea Societăţii bisericeşti şi stăruinţa d-lui general Panaitescu, care a obţinut concursul Societăţi monumentelor istorice, biserica din *Caușani-Noui* a fost refăcută, dreasă, îndreptată aşa că va mai putea câtva timp să rămâie dovadă de trecutul acestor părţi ale locului.

Clădită din piatră de i se vede că a avut trei rânduri de stâlpi de lemn legaţi în partea de sus şi la mijloc cu alte bârne de lemn, aceşti stâlpi şi bârne au putrezit şi acum în locul lor au rămas adâncituri din care se maci nă un colb auriu.

Păreţii sunt bine conservaţi, de şi pictura este destul de stricată şi de mâna omului şi de umezeală. Clădită în adâncime, căci trebue ca să pătrunzi în ea să cobori câteva trepte. Altarul e de asemeni de peatră şi ferestrele sunt mici şi cu zăbrele.

Este o versiune că înainte de refacerea aceasta a bisericii din Caușani care aavut loc în 1719—1720, biserica ra fi fost refăcută sau făcută chiar de Ştefan al VI-a al Moldovei, care în drăgostindu-se şi căsătorindu-se cu o tirană tătăroaică a trecut la mahomedanism şi a cedat tătarilor două judeţe din Basarabia adică Bugiacul. Pentru fapta aceia Ştefan al VI a fost ucis de boeri moldoveni la Suceava.

Lucrurile acestea s'au petrecut pe la 1552.

Cum timpurile acelea n'au fost prielnice pentru biserica creştină, de aceea şi clădirea bisericei din Căuşani în prima ei construcţie a fost făcută în pământ şi înălţimea ei n'a trecut de gardul care o înconjura. Sub fanarioţi însă când cultul religios era încurajat, biserica a fost refăcută cu piatră de mitropolitul Daniil şi sub domnia lui Grigore Calimah Voevod.

In curtea bisericei sunt şi câteva pietre funerare şi un monument păgân tătăresc, care de asemeni vorbesc de trecutul acestor locuri.

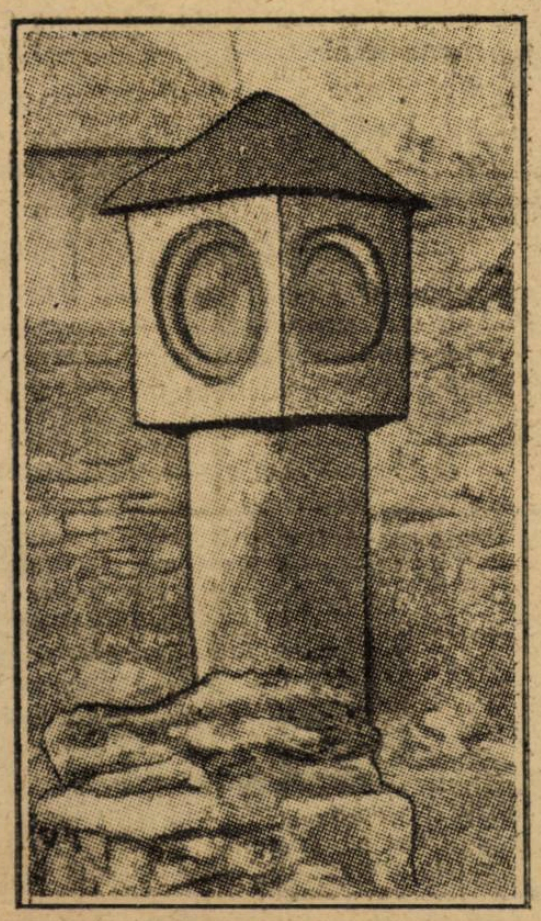

Monument tătăresc în curtea bisericii Căuşani-Noui

Şi cu toate acestea sunt oameni care faţă de aceste dovezi ale trecutului românesc a acestor locuri neagă drepturile României asupra Basarabiei şi vorbesc de plebiscit. Oare aceste momente atât de vorbitoare de trecutul acestei provincii nu sunt mai grăitoare de cât orice vot ?

Dar ca ele să fie şi mai vorbitoare trebuie să vorbim de ele tuturor şi poate nu ar fi nimic mai cuminte de cât de a face posibilă vizitarea acestor locuri decât mai mulţi români — căci cu cunoaşterea acestui trecut se întăreşte conştiinta de neam a fiecăruia.

Dr. I. Duscian

NOUILE PREMII FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
— Pe luna Iunie 1924 —
CUPON No. 1.

Petre şi vizitele

— ANECDOTA —

Sfântul Gheorghe,
Ziua lui Don-Căpitan
Iorgovan.
Pentru masă melu gras :
Sărmăluţe cu smântână,
Să nu uiţi o săptămână.
Cu smântână sărmăluţe
Şi mămăliguţă.
Ca friptură drop-plăcintă,
Ceva pui
Aţimăţui.
Sărbătoare, zi de nume
Vine lume ;
Vorbe, glume ;
Domni, cucoane...
Fata'n casă cară apă
La bomboane
Petre ordonanţă nouă
C'un chipiu cât un potcap
Pus în cap,
Jos colo'n bucătărie,
A făcut mămăliguţă
A turnat-o'n farfurie
Şi se uită-acum la ea :
Să dea masa ? Să n'o dea ?
— Ian ascultă, dăm la masă ?
Zice către fata'n casă.
— Apoi nu, răspunde dânsa,
C'au venit vr'o trei cucoane ;
Le-am dat apă şi bomboane.
— Trei cocoane ? 'ntreabă dânsul,
Dar ce cată ?!...
Că măliga se'nvârtoaşe !...
— Poi, la vizită veniră.
— Vizită ?!.. Dar ce, sunt moaşe ?.

Th. D. Sperantia

FILATELIA

Noui serii apărute

Esthonia : A apărut o marcă de de 3 mărci, verde-albastră, bine executată.

Anglia : Filigramele cari se distingeau pe mărcile engleze au schimbat forma. Ele vor avea şi pe viitor o coroană şi literile G. V. R., dar vor fi în caractere drepte.

Lituania : A surşarjat, în beneficiul văduvelor de război toată seria de mărci, dublându-se la toate valorile pe cari le aveau, afară de următoarele, a căror valoare adăugată este : marca de 36 c. cu + 34 c; 3 litas + 1 litas, 5 litas + 3 litas.

Sursarjul are patru forme, foarte interesante.

Egipt : Seria cu efigia regelui Faud s'a îmbogăţit cu marcă de 200 m.; lilas—roşie, format mare.

Elveţia : Au apărut 4 noui valori pentru aviaţie : de 90 c; 1,20; 1,50; 2 fr.

Premiile noastre pe luna Iunie

Pentru luna Iunie vom pregăti premii foarte interesante, cuprinzând 15 loturi bogate, cu serii alese.

GEORGETA DUCREST

AMINTIRI DESPRE IMPARATEASA IOSEFINA

6

Traducere de **CONST. A. I. GHICA**

CAP. V

O amintire a Impărătesei.

Intr'o zi pe când ne aflam la Malmaison, am rugat-o pe Impărăteasa Josefina să ne arate diamantele ei cari erau închise într'un dulap a cărui cheie o avea, doamna ei de onoare, d-na Gazani. Imediat, cu o bunăvoinţă rară, împărăteasa dădu ordinu să se aducă o masă pe care doamnele ei depuseră o sumedenie de cutii. După ce cutiile au fost deschise, am rămas înmărmurite de frumuseţea, de grosimea şi de strălucirea incomparabilă a acestor pietre preţioase.

După ce ne-a lăsat să le examinăm şi să le pipăim în voie, Josefina ne zise :

— „V'am arătat toate pietrele astea pentru a vă desgusta de mania lor. După ce aţi văzut astfel de pietre, nu mai puteţi dori pietre mediocre; mai ales gândindu-vă că am fost foarte nefericită, deşi am posedat pietre atât de rare.

„La început ele mi-au plăcut, dar

PRINTUL EUGENIU (după Isabey)

puţin câte puţin m'am desgustat de ele, aşa că nu le mai port decât atuci când sunt silită. Credeţi-mă domnişoarelor, nu invidiaţi luxul acesta, care în nici un caz nu poate da fericirea. Am să vă uimesc spunându-vă, că am fost mult mai mulţumită primind o pereche veche de ghete, decât toate diamantele acestea pe care le vedeţi aici".

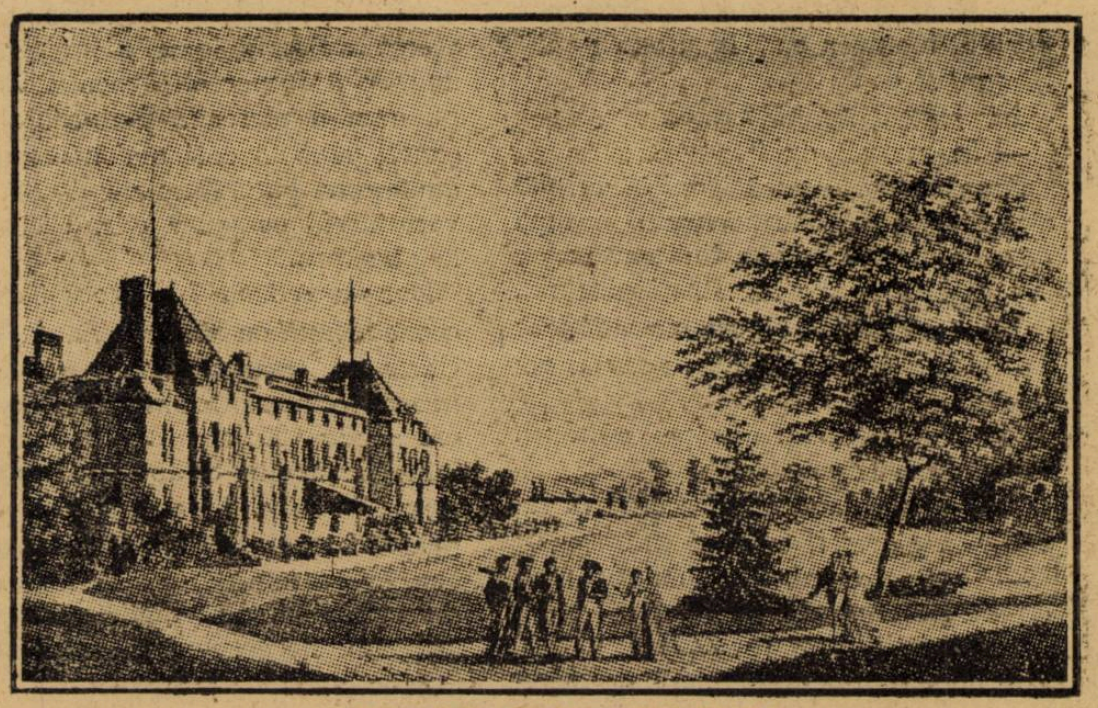

CASTELUL DELA MALMAISON

Ne-am pornit pe râs, crezând că este o glumă a Josefinei, dar ea rosti pe ton atât de serios că ceia ce ne spusese era purul adevăr în cât am dorit imediat să ştim ce era cu povestea cu ghetele.

„Da. Domnişoarelor, este cert, reluă Majestatea Sa, că darul care mi-a prilejuit cea mai mare bucurie a fost o perche veche de ghete.

După ce am părăsit Martinica cu Hortansa, mă aflam pe un vas unde eram foarte bine tratate. Pe atunci, nu eram bogată.

Cerçetată cu primul meu bărbat, eram nevoită să mă întorc în Franţa pentru afacerile mele şi nu dispuneam de loc de bani. Hortansa drăguţă şi voioasă cu dansurile şi cu cântecele ei avea mult succes printre matrozi. De îndată ce atipeam ea se ducea pe punte unde cânta şi se juca spre marea satisfacţie a tuturor. Un bătrân contramaistru o iubea mult şi de îndată ce ocupaţiile lui îi dădea un pic de răgaz, el le consacra micei lui prietene. Tot dansând ghetele fiicei mele se uzară cu totul.

„Intr'o zi o văd cu picioarele pline de sânge şi am întrebat-o îngrozită dacă nu cumva era rănită.

— „Nu, mamă.

— „Dar eşti cu picioarele însângerate ?

„Am voit să cercetez pricina şi am constatat că ghetele ei erau prăpădite şi că se sgâriase într'un cui.

„Nu eram decât la jumătatea drumului şi ne mai trebuia mult până să ne putem procura o nouă pereche. In momentul acela iată că soseşte şi contramaîstrul, care se informează de pricina supărărei noastre. Hortansa plângând cu hohote se grăbeşte să-i comunice că nu va mai putea să se ducă pe punte, fiindcă şi-a rupt ghetele şi că nu pot să-i dau altele.

— „Ce numai atât ? Tocmai am o pereche veche într'un geamantan; mă duc să le aduc.

„Şi fără să aştepte măcar un răspuns, se duse să ne aducă o pereche de ghete vechi pe cari Hortansa le primi cu o bucurie nespusă. Darul acesta, şi v'o repet încă odată, domnişoarelor, m'a mişcat adânc. Regret că n'am întrebat cum îl chiamă pe omul acesta cum se cade, căci mi-ar fi făcut o mare plăcere să pot face ceva pentru el acum când dispun de mijloace.

NAPOLEON INCORONAND PE JOSEFINA (după David)

CAP. VI

In timpul când se discuta vag de tot chestiunea divorţului. Impărăteasa era într'o vecinică agitaţie.

In salonul în care stătea de obicei la Tuileries, se afla o uşă care comunica cu cabinetul Impăratului. Când voia să consulte pe Josefina sau să vorbească cu ea, venea el însu-şi să ciocănească la uşa aceasta.

In ultimele timpuri fie-care ciocănitură îi pricinuia o emoţie nespusă. Când în cele din urmă află soarta care o aştepta, vărs ăatâtea lacrimi în cât nu ştiu câte luni în şir nu mai putu să vadă bine.

Cu ocazia aceasta iată câteva rânduri dintr'o scrisoare pe care o scrisese împăratului cu cinci sau şease zile după pronunţarea divorţului.

„Presimţirile mele s'au înfăptuit. „Ai rostit cuvântul care ne desparte; „restul nu mai e decât o formalita-„te. Iată aşa dar rezultatul prietе-„niei mele nетărmurite faţă de d-ta „şi a jurămintelor d-tale solemne....

Vorbeşti de a contracta o alianţă, de a da un moştenitor imperiului, de a fonda o dinastie ! Dar cu cine te vei alia ? cu duşmana naturală a Franţei, această casă de Austria care urăşte ţara noastră, prin sentiment, prin sistem ,prin necesitate.

Nu fac de cât să'ţi repet ceia-ce mi-ai spus de atâtea ori.

Cum ambiţia d-tale s'a mulţumit să umilească numai o putere, pentru ca să o reînalţe azi. Crede-mă, atâta vreme cât vei fi stăpânul Europei, Austria îţi va fi supusă dar, bagă de seamă, să nu fi învins vre-o dată..

Cât despre nevoia unui moştenitor, pot să'ţi par interesată vorbindu-ţi de un fiu, care'mi face toată bucuria şi toate speranţele mele ? A fost dar o minciună politică actul de adopţiune de la 12 Ianuarie 1806.

Dar ceia ce nu este o iluzie, sunt talentele şi virtuţile lui Eugen De câte ori nu l'ai lăudat şi prin ridicarea la tron ai voit să'l răs-

plăteşti; adesea-ori ai zis că meriţă mai mult...

„Nu-ţi vorbesc aci de persoana „destinată să-mi urmeze. Ori ce ţi-„aşi spune ţi-ar părea suspect, cu „toate că nu vreau de cât fericirea „d-tale"

Scopul meu nu e de cât să scriu aci amintiri şi nu urmăresc intenţia de a face o dare de seamă a unor evenimente prea însemnate pentru a fi scrise de o femeie, totuşi nu mă pot opri de a nu releva o eroare gravă pe care ducele de Rovigo o repetă de mai multe ori în Memoriile lui.

Aşa dânsul pretinde că împărăteasa Josefina se căsătorise doar civil cu Impăratul. Pot asigura însă pe toată lumea că atât Josefina cât şi vice regele au afirmat contrariul atât în prezenţa mea cât şi în faţa persoanelor cari se aflau la Navarre.

(Va urma)

INCHINARE

Eroilor Ţărei...

Trecură anii... totuş noi,
Nu v'am uitat, o, bravi eróI!
Smeriţi plecând a noastră frunte,
Ne închinăm azi ca şi 'nainte...
Plecaţi d'acasă în bun rămas,
Când v'a chemat al Ţărei glas,
Porniţi la luptă ca un nor,
Aţi trecut munţii într'un sbor.
Şi de-a urmat apoi... amarul,
Înfrângerea şi întreg calvarul,
Voi n'aţi cedat acest pământ
Dnşmanilór, doar... de mormânt...
De când la luptă voi v'aţi dus,
O! sângele din voi a curs,
Şi a udat pe-orice cărări,
Pământnl scumpei voastre Ţări.
Hrănind în suflete credinţa,
C'a voastră fi-va biruinţa,
Voi vă ziceaţi „aşa e scris"
„Azi să împlinim măreţul vis" !...
Astfel cum v'a slujit norocul,
Voi aţi rămas peste tot lócnl:
Pe dealuri, in câmpii întinse,
In munţi cu crestele lor ninse,
Pe mal de râuri şi isvoare,
In codri şi la neagra mare,
Noi vă găsim. O bravi eroi!
Voi scriţi, istoria de apoi!...
In primăvară, în orice an,
Când înverzesc holdele 'n lan,
Răsar şi cresc pe acest pământ,
Şi dragi se legănă în vânt,
Duioase flori şi pe rând ele:
Intâi albastrele viorele,
Apoi galbenii stânjeiori,
Şi 'n urmă macii roşiori,
Formând al Ţărei drapel sfânt,
Şi acoperind al vost-mormânt...

. . . . . .

Vor trece anii, iară noi,
Vă vom slăvi, în veci, Eroi!...

M. Marinescu Angel

Iertatu-i-s'a oare?

— Urmare şi sfârşit —

O oră întreagă m'am destăinuit lui, destăinuindu-i toate tainele groaznicei întâmplări.

Şi în nenumărate rânduri l'am întrebat:

— Poate oare ucisul să-i ierte ucigaşului moartea sa? In numele cui? Şi pentru ce?

Iar el mă îngână zâmbind:

— In numele cui?

Scoase apoi o mică iconiţă ce înfăţişa răstignirea Mântuitorului şi după ce mi-o atârnă de gât, îmi spuse:

— Iată, roagă-te lui, Răstignitului...

După o clipă de tăcere mai adâncă:

— Când cel Răstignit va învia, vei fi ertat şi tu!...

Şi se îndepărtă, dus pe gânduri, repetând din nou:

— Da, da, când celRăstignit va învia, atunci vei fi ertat şi tu!

— Dar de ce m'a întrebat îngânându-mă „In numele cui?"

In urma lui, uşa se închise cu zgomot iar eu am rămas singur cu întrebările mele veşnice şi cu chinurile mele cumplite.

M'am înapoiat mâhnit şi abătut, căci vorbele stareţului nu mi-au liniştit sufletul.

Eram lăsat dar în voea soartei.

Şi toţi se fereau de mine, doar veşnicile mele întrebări nu mă părăseau... în numele cui? pentru ce?...

Atâta doar îmi mai rămăsese în minte după îngrozitoarea năpastă...

Şi într'o noapte, iată că o porni spre mormântul ucisului, ca să scap de întrebările astea, cari mă deşteptară d n somn şi mă alungau, urmărindu-mă.

Noaptea era neagră şi calmă; o ceaţă grea, fumurie, se coboară asupra pământului...

Şi eu bâjbâiam în jurul mormântului, cu mintea plină de aceleaş gânduri, cari mă cotropeau ca şi ceaţa asta neagră...

— Parcă poate ucisul să ierte ucigaşului moartea sa?.. In numele cui?... De unde puterea asta, care să poată împreună pe ucis cu ucigaş într'o îmbrăţişare frăţească? Unde-i astă putere?

Am atârnat iconiţa dată de ciudatul stareţ, de crucea de pe mormânt şi începui să mă rog.

Totuşi amarnicile mele gânduri nu mă slăbeau, îmi năvăleau veşnic în minte, iar cuvintele rugei îngheţau, îmi mureau pe buze.

— In numele cui?

Timpul trecea... ceaţa fumurie tot mai acoperea pământul... eu luptam din răsputeri să mă concentrez în ruga mea...

Deodată tresări, ca-şi când aşi fi fost scuturat de cineva, de cineva care parcă ar fi voit să-mi dea o deslegare la toate întrebările mele, să-mi rezolve astă problemă grea.

Ridicai grăbit privirea spre crucea depe mormânt, spre iconiţa ce înfăţişa răstignirea.

Dar nu o mai aflai acolo... nu mai era iconiţa mea... Era cu totul altceva... In loc de Răstignirea, era Invierea... Da, în locul Răstignirei era zugrăvită Invierea, întocmai aşa după cum o pictează pictorii, absolut exact, până la cele mai neînsemnate amănunte, până la micile detalii depe vesmintele ostaşilor căzuţi cu faţa la pământ...

Dar eu vedeam bine totuşi că e aceeaş icoană cu răstignirea, cu acelaş Christos, doar o putere supraomenească o transformase în înviere; era acelaş Christos, dar încununat de lumină; acelaş tablou, doar că pictorul întrebuinţase aceleaş detalii pentru altă înfăţişare, transformând crucea de lemn în grele lespezi ale mormântului, iar femeile ce plângeau la picioarele crucei, în ostaşi cu faţa la pământ.

Şi tabloul acesta minunat, începu a străluci, întocmai ca o stea, ca un miraj în mijlocul pustietăţei.

Răstignitul înviase!

Mă uitam la el, iar inima-mi tremura de recunoştinţă şi fericire... Şi în clipa acea simţii cum acela pe care-l ucisesem, venea, venea spre mine spre a-mă îmbrăţişa, ca pe un frate, ca pe un prieten...

Vine tot mai aproape, e aci, îl voi vedea.

A înviat răstignitul!

Şi atunci strigai:

„Sunt ertat, sunt ertat!

Acum înţelesesem totul, simţisem asta bine.

O lumină tare strălucitoare mi-a luat văzul, totul mi se întunecă înaintea ochilor...

Iar a doua zi, în revărsatul zorilor, fui ridicat depe mormânt.

Şi din noaptea acea am rămas orb... N'aţi băgat cumva de seamă că-s orb? Ochii mei păcătoşi n'au putut îndura lumina acea prea strălucitoare.

Şi sunt orb şi astăzi... Fiţi buni vă rog şi spuneţi-mi cu sinceritate, fostam oare ertat? Iată priviţi şi încredinţaţi-vă, ce-i zugrăvit pe iconiţa asta?

Iată, aci! Fiţi buni! Spuneţi-mi!

Şi drumeţul tăcu, aşteptând plin de nerăbdare.

Luarăm cu toţii iconiţa din mâinile lui, ne uitarăm la ea cu adâncă curiozitate, dar nu putem distinge nimic, vopseaua fiind ştearsă de sudoare şi curăţită în cea mai mare parte.

Şi apoi, într'un singur glas îi răspundem:

— Da, e chiar Invierea lui Christos!

Căci aşa ne sfătuia să-i spunem, jalnicul simţ omenesc, care-i mila.

Trad. din ruseşte de **C. Gramatic şi Jeaustj**

CORTEGIUL

Se întinde'n lungul străzii
Al cortegiului şir :
Popii ţin fruntea părăzii
Indrumaţi spre cimitir

Clătinând domol sicriul,
Carul negru s'a pornit,
Cum îşi leagănă copilul
Mama când l'a adormit

Trecătorii, întrebară :
„Cine e ?" fac făr de rost,
Când prilej au ori şi care
Ca să afle cine-a fost.

Un bătrân s'opreşte'n cale,
Ş'aruncându-i priviri lungi,
Zice mortului cu jale :
„Incet mergi, departe-ajungi !"

N. ŢINC

Necazul dracului

Ferească Dumnezeu de necazul dracului, grăi bunicul cu glasul lui blând, de prinde ciudă pe cineva, apoi nuri dera bună aceluia,—îl poartă necuratul în fel de fel de chipuri şi se ţine de el ca păcatul de om.

Aci bunicul întoarse capul făcându-şi o cruce.

— Ochii ghiavolului lucesc ca două lumini în întuneric şi strâmbătura lui te umple de groază; căci aceste lumini sunt necurate şi ispitesc.

Nepoţelul privi rotogoalele ce le făcea un fluture cenuşiu prin lendrii din faţa casei şi apoi urmări fâlfâitura lui, care tremura sus... departe... până se pierdu în seninătatea Cerului.

— Ce bunicule; adică sunt draci de aceştia de care zici matale ?

Bunicul, rezemat pe jeţul făcut din lemn de mesteacăn pe care vremea îl cojise, începu să mângâe blând buclele gălbue ale nepotului.

— Sunt nepoate ! Şi-s mulţi... mulţi... dar nu se văd.

— Dece nu se văd, bunicule ?

— Pentrucă nu se arată !

— Păi atunci cum sunt ?

Aci bunicul rămase tăcut urmărind cu privirea un nor răsleţ, fumuriu—care trecea ca o umbră de gând pe albăstrimea cerului, pe când nepoţelul prinse a iscodi cu deamănuntul chipul bunicului.

— Băiatul moşului, sus, în împărăţia Cerului unde stă Dumnezeu cu sfinţii săi, sunt îngerii... tu ştii ce sunt îngerii... copii cu aripi albăstrii care sbor şi farmecă Cerul cu cântecele lor argintoase.

— Ştiu bunicule. Sunt atât de buni. Mi-a spus mama că după ce adorm vine un înger alb... alb de tot ca barba matale de alb şi mă păzeste până când se face ziuă şi mi-a mai spus că numai copii cuminţi au îngeri buni.

Şi eu sunt cuminte, bunicule.

— ...Da, eşti cuminte, băiatul moşului şi îngerul tău e bun ca şi sufleţuţi... şi bunicul îl sărută pe frunte.

Bunicul cu părul albit de vremurile duse părea un sfânt mângâind un înger.

— O ceată de îngeri nu a fost cuminte iar D-zeu a pus pe îngerii buni să-i dea afară din cer. Şi îngerii cei buni -au dus într'un loc întunecos... întunecos, au deschis o poartă grea şi i-au svârlit acolo. Locul acela D-zeu l'a numit Iad. Şi de atunci iadul e lăcaşul îngerilor răi. In fundul Iadului atunci îngerii cei răi — ghiavolii — s'au făcut împărăţia lor, au aprins smoală şi pucioasă ca să ardă pământul :... dar băiatul moşului, ţine minte, D-zeu a pus la suprafaţa pământului mări de apă, aşa că gândul ghiavolului nu se poate împlini.

Rar de tot sbucneşte fumăria şi focul iadului prin nişte munţi şi atunci ghiavolii sguduesc pereţii iadului de se cutremură pământul.

Şi pe nesimţite bunicul desfiră un fir de poveste din ghemul înve-

— Băiatul moşului, am să-ţi spui o poveste cu necuratul.

Aci nepoţelul sări pe genunchii bunicului, luîndu-l de după gât.

— Tată moşule, spune-o ! Ce bun eşti !... Şi râsul lui lipede îndeamnă povestea bunicului să prindă fir.

— După ce D-zeu a gonit pe gihavol din cer, i-a dat voe să aibă un colţ mic de tot în sfânta biserică, căci ştia D-zeu că şi printre oameni sunt unii răi, care nu-l prea ascultă şi D-zeu a spus ghiavolului să însemne pe toţi cari nu vor fi evlavioşi şi temători cel puţin în sfântul locaş.

Ghiavolul îşi luă o bucată mică de piele de bou şi un condei şi se sui într-un colţ al bisericii, spre uşe.

Şedea ghiavolul acolo ghemuit şi fumul de tămâe îl făcea să-şi strâmbe faţa, că nu-l putea suferi, iar crucile pe care le făceau creştinii cuvioşi îi pătrundeau ca nişte scântei prin tot corpul. Dacă nu ar fi fost lăsat cu voia lui D-zeu în colţul acela, ar fi pierit numai decât... căci bietul ghiavol, ar fi preferat fumul iadului decât tămâerea cădelniţei şi crucile cuvioşilor. Pe semne, nici el n'a ştiut că o să stea rău în biserică.

El crezuse că va putea respira în voe şi acum şedea ghemuit ca vai de el şi rugile sfinte îi înfiorau trupul.

Rând pe rând oamenii se adunau în strane şi în mijlocul bisericii, iar vocile de rugăciune se îngânau spre lauda Domnului.

Ghiavolul privea nevăzut de nimeni, pe fiecare.

Erau în biserică femei cari numai când se arăta preotul în uşa altarului atunci în semnul o cruce strămbă şi apoi vorbeau de ale lor.

Ghiavolul le scria pe pielea de bou, rânjind de bucurie că sufletele acestora vor fi ale lui.

...Şi... încet, încet, pielea de bou se umplu de însemnările oamenilor necredincioşi.

Iată, că intră pe uşa bisericei un moş bătrân, bătrân de tot şi plin de evlavie. Scoase din suman câteva lumânări şi le aprinse înaintea icoanelor.

Cum îl văzu ghiavolul scrâşni din dinţi.

El avea ciudă pe acest moş bătrân, căci de câte ori i-se arăta în faţa lui îl blagoslovea cu câte o cruce plină de evlavie şi cu un „ucigă-te toaca" de se risipea ghiavolul cum se risipeşte fumul în vânt;... şi bătrânul acela se ruga liniştit într'un colţ retras.

Acum ghiavolul se făcu mai mic, se ghemui în locul lui, ca să nu-l vadă moşul acela bătrân, căci el ştia că moşului era îngăduit să-l vadă din pricina credinţei lui mari pentru D-zeu, şi strângându-se mereu se frământa în mintea lui cum să-l treacă şi pe moşul acela pe pielea de bou.

Tocmai atunci intră un băiat rău, care se învârti prin biserică şi fără să-l vadă nimeni fură o prescură de pe masa cu lumânări de lângă uşe şi fugi.

Ghiavolul dădu să-l scrie, dar pielea de bou era plină şi numai încăpea încă un nume pe ea.

Ca să nu-i uite numele apucă iute cu dinţii de marginea pieli şi trase din răsputeri.

Pielea se întinse puţin şi subţiindu-se se rupse, iar ghiavolul se lovi cu capu de peretele bisericei, încât toată biserica se sgudui de lovitura lui iar ghiavolul se ţinu cât putu să nu sbiere.

Atunci moşul, uitându-se în partea unde se ciocnise capul necuratului, îl zări pe ghiavol şi îl apucă râsul când văzu cum se strâmbă de durere.

Şi ghiavolul, plin de necaz, scrise pe bucata întinsă şi numele moşului.

...Şi iată cum necazul dracului urmărea pe moşul acela bătrân.

Ferească D-zeu de necazul dracului şi bunicul îşi făcu o cruce, iar nepoţelul râzând sări de pe genunchii bunicului şi bunicul îl sărută pe frunte, mângâindu-i buclele aurii.

Petre Antonescu

Câte-va haz uri

Se înţeleg de minune.

— *De ce naţionalitate eşti, mă jidane ?*
Emigrant, să trăiţi.
— *Nu te întreb de sex, boule !*

Sportul înainte de toate

Sergentul.— *Opreşte-l, opreşte-l !...*
Sporstmanul.— *Să-l opresc ? Nici nu mă gîndesc. Tocmai e gata să bată recordul de viteză.*

Insemnări

Duhul „Feng-şui" care în traducere românească ar însemna „vânt sigur" e un spirit foarte curios, cu toate că nu i se poate explica originea. Mai întâi de toate exploatearea minelor este interzisă de sus-numitele duhuri şi numai după sacrificii, rugăciuni şi diplomaţie se poate stabili o convenţie în ce priveşte modul de exploatare al ocnelor. Casele cu etaje sau cu coşuri înalte înalte nu prea s'admit prin oraşele Imperiului ceresc prin faptul că îngreunează circularea „Feng-şui"-lor.

Afară de acestea, „feng-şui"-ul e un factor comun la toate actele vieţii unui chinez, fie că crede în Confucius, Brahma sau Buda. Când un chinez pleacă în călătorie se fac multe pregătiri cu pocnituri şi artificii pentru călătorie se fac multe pregătiri cu pocnituri şi artificii pentru pentru gonitul duhurilor rele; când vreun tânăr voieşte să se însoare, după ce-şi întreabă inima şi pe tatăl său, e nevoie absolută să consulte şi pe *Feng-şui* care-şi manifestă dorinţa printrun oracol. In cazul când căsătoria n'ar fi pe bunul plac al duhului tânărul îşi calcă pe inimă şi-şi ia gândul dela fată.

◆

Toţi oamenii ştiu că eşirea dinţilor e normală între şease şi nouă luni, dar nu sunt rare cazurile când ies la un an şi jumătate sau la trei luni. Cu toate acestea se găsesc oameni cari s'au născut cu dinţi în gură. Aşa sunt: Richard II Inimă de leu, Ludovic IV, Mazarin, Mirabeau. Dar tot cu dinţi sau născut şi oameni cu totul idioţi, rachitici sau nebuni, aşa că o statistică a geniilor cu ajutorul acestei caracteristice nu se poate întreprinde... Numeroşi medici citează cazuri când copii mari (doctorul Buchanam o copilă de 15 ani) n'au încă dinţi la o vârstă când normal trebuiau schimbaţi de câteva ori, şi foarte curioasă e această inscripţie găsită în cimitirul din Gayton : „Aici a fost îngropată în ziua de 11 Iunie 1798, Elisabeth Caok, o biată femee în vârstă de 86 ani, care n'a avut în toată viaţa ei nici un dinte !"

Silviu Niccarĕ

Corespondenţa redacţiei

Const. D. Mihail, Al. Teodorescu-Miu, Dimitri Petrescu, M. Tănăsescu : — Poeziile dv. n'au unitate şi interes poetic precum n'au nici formă.

D. Negulescu, Piteşti : — Acestea sunt prea banale.

Citiţi ziarul

Ştiinţelor şi Călătoriilor

Care apare în fiecare Marţi

VIZITAŢI

Cinema „VLAICU"

RULEAZA:

Filmele cele mai frumoase şi instructive

ANUL XL. — No. 24 2 lei exemplarul Duminică 15 Iunie 1924.

SIBIIU

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. în străinătate pe un an 200 lei.

Dezastrul de la Pirotechnie

CU OCAZIA CATASTROFEI DELA COTROCENI, TRUPELE DIN CAPITALA AU DAT DOVADA DE O NEIN-
TRECUTA BRAVURA, CONTRIBUIND LA IMPIEDECAREA INTINDEREI FLAGELULUI.

Shakespeare

Printre regii inteligenţii, Shakespeare are un loc a parte pe care-l ocupa Pan printre Olimpiani, acel Pan adorat de antichitate mai presus chiar de cât Jupiter, zeu sălbatec care mergea pe jumătate de animal, al căruia piept azurat însă oglindea toate imaginile pământului toate astrele firmamentului. Tot astfel şi geniul lui Shaespeare are ceva infinit şi universal.

Un critic englez la numit „o voce a Naturei". Acest cuvânt ar putea fi poate cea mai justă definiţie a sa. Opera lui Shakespeare n'are nimic local nici personal : nici o poetică nu-l delimitează, nici un sistem nu-l restrânge. Opera sa, cuprinde toate popoarele, toate manifestările şi toate singularităţile vieţii.

Barbaria şi civilizaţia extremă se întâlnesc în opera sa, reprezentate prin timpurile lor cele mai reprezentative. Sakontala, în faţa Mirandei, ar putea crede că'şi vede chipul său, reflectat în apa unui lac frumos. Un Cafru s'ar da înapoi îngrozit în faţa lui Caliban căruia îi s'ar pune înainte o oglindă. Insuşi climaturile sunt reprezentate prin produsele lor caracteristice. In una din extremităţile acestei scene imense, Othello scoate strigăte de tigru, într'o dramă arzătoare ca zona toridă ; la cel'alt pol. Hamlet îşi plimbă ipocondria Nordului pe un fond tremurător de auroră boreală.

Istoria defilează în opera lui Shakespeare în legiuni, începând cu Coriolan până la Henric al 8-lea. Dacă ceva poate reda pe pământ noţiunea judecăţei de pe urmă pe care o anunţă Scriptura, e Shakespeare reînviind trecutul. Ce intenţie adâncă ! ce sagacitate îngrozitoare ! ce zbor de vultur deasupra turmei de oameni ! ce fel lionin de a sări peste secole ! Pentru el, Timpul n'are nici anotimpuri, nici măsură de timp; el face parte din neclintita Eternitate. Anii se restrâng într'o singură zi, lunile într'o oră, zilele într'un minut. Poetul e grăbit : înarmat cu biciul Furiilor sau cu varga din biblie, el loveşte în masă, evocă în mulţimi. Drama sa dă drum liber tutulor personagiilor sale, de-odată, în amestecul luxurilor, înhamă zece acţiuni deodată; strânge, dă drumul, strânge şi lasă liber cu o mână infailibilă douăzeci de hăţuri diferite, de intrigi amestecate.

E pretutindeni şi aude totul: suspinul unei inimi pierdută în mulţime, cu şi vuetul unei bătălii ; meditaţia solitară a eroului şi strigătele populaţiei. Sondează răzunchii, scrutează conştiinţele. Toate personagiile sale sunt egale în faţa sa ca şi creaturile în faţa Creatorului; le apasă, le judecă, le iartă sau le condamnă, fără ca vocea să-i tremure, fără ca verva sa să se risipească. O divinaţie transcendentă îi ţine loc de ştinţă sau de studiu. Arheologul filtrează şi cântăreşte praful timpurilor; Shakespeare suflă peste acest praf, şi praful acesta reîncepe să trăiască. Cu licenţele lor, cu travestirile lor, cu anacronismele lor, dramele sale romane sunt de o mie de ori mai adevărate şi mai contimporane secolelor pe cari le evocă ,de cât tragediile clasice bazate pe texte. Frontierele trecutului se deschid în faţa sa; el luminează cu scânteieri de fulgere orizontul preistoric.

Precum a desgropat Istoria, Shakespeare a pătruns sufletul omenesc; el îi luminează toate misterele, face să-i vibreze toate coardele, îl întoarce sub toate aspectele. N'a rămas nici o pasiune pe care să nu o descrie, nici un caracter pe care să nu-l fi încarnat în personagii atât de complecte, atât de întregi, atât definitive, în cât numele lor a devenit acela al sentimentului pe care aceste personagii le exprimă. Gelozia îşi ia ca mască tragică faţa neagră a Maurului din Veneţia. Amorul împărtăşit se fixează pe balconul din Verona, ca pe un piedestal nemuritor, cu grupul Julietei şi Romeo, înecat în lumina aurorei. Sub forma lui Hamlet, Indoiala cu un cap de mort în mână, revine să chinuiască gândirea modernă. Cuţitul lui Shylock deviue atributul camătei, Pietatea filială îmbracă trupul Cordeliei ca pe o rochie fără pată; remuşcarea pândeşte în noapte, purtând lampa lady-ei Macbeth.

Acest geniu care urlă cu brutele, cântă cu zânele şi cu fecioarele. Fetele tinere şi tinerile femei ale lui Shakespeare formează o specie aparte în creaţiunea femeiască. Mlădioase ca lebedele, delicate ca sensitivele. Imaginaţia le concepe cu corpuri transparente Iubirile lor te fac să te gândeşti la iubirile florilor, pudoarea lor te fac să te gândeşti la lumina dulce a revărsatului de zi, limbagiul lor la cântecul pasărilor. Acest limbagiu e o muzică aeriană. Dacă roua ar face zgomot căzând în caliciul trandafirului ar avea această dulceaţă cerească. In mersul lor au aripi şi parfum în farmecul lor. Gata să iubească, murind uşor, atât de gingaşe sunt, în cât se sfarmă la cea mai mică mişcare a lor. Numele lor eoliene pe cari poeţii li-l dau, exprimă natura lor eterată şi ideală. Desdemona, Ofelia, Cordelia, Perdita, Miranda, Jessica, Coelia, Rosalinda. Nume luminoase şi limpezi cari pun pe fruntea lor o cunună de stele. Iată darul suprem al clasicului şi neîntrecutului autor al lui „*Hamlet*". Gingăşia sa îi egalează puterea; geniul său subtil şi robust reaminteşte trompa elefantului, care poate tot atât de bine să culeagă o floare precum poate să înăbuşe un leu.

Nu înclar-obscurul vieţei sale ascunsă, ci în lumina teatrului său trebue căutat şi găsit Shakespeare. Nu va fi găsit printre eroii cari se agită în faţa scenei, însă, în planul al doilea printre personagiile secundare cari asistă la dramele sale, fără a se amesteca prea mult în ele.

Să se confunde în aceiaşi figură onestul Horaţiu din „*Hamlet*", spiritualul Mercuţio din „*Romeo şi Julietta*", loialul Antonio din „*Negustorul din Veneţia*" şi se va avea poate un portret asemănător al lui William Shakespeare.

Da, astfel mi-l reprezint, amestecat de tristeţă şi de seriozitate, prea ocupat cu creaţiunea sa interioară ca să se abandoneze vieţei active, însă înţelept printre înţelepţi, şi punând în conduita sa ceva din filosofia superioasă care preocupa gândirea sa; contemplativ fără mizantropie, ironic fără a fi amar, coborându-se puţin ca să privească pe oameni, fără a-i face, cu toate acestea, să-i simtă măreţia. Ii bănuesc încă obiceiuri elegante, o curtoazie senină, îngăduitor cu toate convenienţele secolului şi ţărei sale, focul unui spirit a cărui stare normală era o strălucire magnifică; dispreţul dulce, fiindu-i atât de adânc, pentru lucrurile de

EROILOR NEMURITORI

Coroane de flori minunate,
Vor fi simbolul care-l dăm,
Jertfirei noastre neuitate,
Când pentru patrie luptăm.

A veoastre trupuri au pierit,
Scăldate 'n sângele durerii.
A voastră viaţă v'aţi jertfit,
Pentru dreptatea învierii.

Şi România s'a trezit,
Unificată prin putere ;
Bogate holde-au'nverzit
Din astă mare 'nviere.

Frumoase plaiuri mult vestite,
Noi le-am văut şi admirat .
Coroane vii, nevestejite,
E simbolul cel mai curat.

A voastre trupuri au pierit,
Şi totuşi vii şi glorioşi,
Veţi rămânea, căci v'aţi jertfit,
Viaţa — atât de curagioşi.

Mormintele zăcând sub flori,
Vor arăta cu pietate,
C'aicea dorm nemuritori,
Eroi, cu fruntile curate.

Laura Scriban
Profesoară la şcoala ortodoxă naţională a femeilor române din Chişinău

dispreţuit; bunătatea indiferentă cari caracterizează pe oamenii suverani. Un „*gentlemen*", în sfârşit, în înţelesul cel mai înalt al cuvântului, astfel era, astfel a trebuit să fie Shakespeare.

S'ar putea, fără îndoială, să i se aplice lauda sublimă pe care, în drama sa „*Iulius Cezar*", Antoniu o decerne lui Brutus :

„Viaţa sa ora pacifică, şi elementele care o formau erau atât de armonios combinate, în cât Natura ar fi putut să se ridice cu bărbăţie şi să spuie universului întreg : „Acesta a fost un om !"

Petru T. Gâdei

Bătrânele

Cine se mai ocupă de bătrâne ?! Când vezi trecând o bătrână cu spatele adus, cu pasul tremurând, cu capul între umeri parcă i-ar fi tot frig, trecând sfioasă, privind cu ochii aburiţi de vreme, cu faţa sbârcită ca merele degerate, cu buzele învineţite şi deformate de parcă sunt cauciucuri cari se întind şi se strâng pe gingiile fără dinţi, ori peste vreo doi trei dinţi care se mişcă ca nişte cocoane îngălbenite, nu'ţi mai trece prin gând că acele sdrenţe omeneşti în care palpită încă o inimă, au fost tinere, adesea frumoase, c'au iubit, au fost iubite, şi au fost de multe ori eroine de romane ! Că în acel cap acoperit cu câteva viţe de păr alb or cenuşiu, aspru ori sojos trec încă imagini viorii, unede primăverele vieţei lor se desfăşură înfrumuseţate de nimbul suvenirului ! Iată pe băbuţa în odăiţa ei unde stau ţintuite pe zid două icoane în faţa cărora arde o candelă.

Ea numai dinaintea icoanelor sfinte se mai pleacă, căci nimeni nu este mai mare de cât ea printre oameni ! Nu se mai ploconeşte decât în faţa celor ce reprezintă Divinitatea ! Ooamenii ? ce-i pasă ei de oameni ! A văzut aşa de mulţi, răi, urâţi, care i-au smuls una câte una toate iluziile. A văzut aşa de mulţi, de atâta vreme de când este pe pământ, încât i se pare că ea trăeşte decând lumea, şi că toţi sunt aşa de mici faţă de ea. Nişte copii ! zice când vorbeşte de cei din jurul ei ; ce ştiu dânşii !... De sigur că bătrâna ştie mai mult ca toţi !... şi se zăvorăşte cu gândurile ei în toată acea colecţie de impresii îngrămădite 'n mintea-i ca o avere scumpă. Şi le desfăşoară ochilor sufletului ca nişte valuri de dantelă preţioasă a căror flori frumoase şi nemărginit de variate sunt ţesute din firul vieţi ei ! Surâde, strâmbându-se, căci surâsul acela care fermeca altă dată, nu mai este decât o crispaţie urâtă a muşchilor buzelor. Şi priveşte înăuntrul ei ; să vede frumoasă, blondă, cu părul auriu, ochi scânteetori de vioiciune şi şiretenie, născiorul fin, guriţă rumenă şi cărnoasă bună de sărutat. Râde mult şi este guralivă. In jurul ei roiesc mulţi admiratori, nu ştie pe care să-l reţie !

Cuvinte, scrisori, făgăduieli, apoi nimic ! un fum uşor... care imprimă pe tulul dantelei vieţei o floare !

Apoi alţii şi alţii, şi desenul dantelei se'ntinde !... Intr'o zi un prinţ îi jură tot ce vrea, este la apogeul frumuseţei.

Beţia orelor de desfătare o fac să uite preţul vremei care trece nepăsătoare.

Apoi duiosul sentiment al maternităţei o proneşte în juru a o mulţime de dulci şi grele îndatoriri.

Intr'o zi este singură, sgomotul orelor de petrecere s'au stins : în faţa oglinzei să priveşte şi tresare, câteva fire albe au răsărit în părul ei auriu, se uită mai de aproape şi i se pare că lângă ochi o dunguliţă nu se mai şterge : este urma râsului ei, a lacrimilor ei.

Oftează ! este prima înştiinţare a duşmancei omenirei cea mai straşnică : bătrâneţea ! distrugătoare a tot ce e puternic, frumos, bun. O ! ce trist, să vezi cum una câte una toate te lasă.

Acea zeiţă a frumuseţii te părăseşte aruncând în urma-i praf de cenuşe ; puterile slăbesc, închipuirile bogate cu care'ţi împodobeai viaţa întreprinzând adesea înfăptuirea lor şi realizându-le graţie forţei de muncă şi de energie desfăşurată, se 'ntunecă pe nesimţite ; totul încet, încet se desprinde de acel trup frumos ca frunzele de trandafir, care una câte una pleacă luate de vânt, lăsând cotorul florei despodobit.

Cine se mai ocupă de bătrâne !

Nici chiar acei care prin sângele ce le curge 'n vine, n'ar trebui să uite că este acelaş care curge şi 'n vinele aproape reci a unei bătrâne care le-a dat viaţa ; şi că 'n clipa când le a aprins în ei un focar de vitalitate, câteva scântei din al ei s'au stins.

Voi acei care iubiţi şi admiraţi tinereţea, voi care sacrificaţi timp şi bani pentru un surâs şi o privire galeşe, voi care acoperiţi cu delicateţă şi eleganţă umerii mătăsoşi a acelora pe care le iubiţi, gândiţi-vă la spinarea rotundă a mamei voastre împovărată de anii şi de frigul bătrâneţei ! Vouă cărora vă place să alunecaţi cu picioruşele încălţate în pantofi cocheţi, gândiţi-vă la picioarele bătrâne, noduroase şi greoaie, care când eraţi mici nu se odihneau ca să vă îndrepte paşii pe calea vieţii.

O ! sărmanele bătrâne, cum le uită toţi !... Dece să le mai deschidă cineva uşa ? Nu sunt azilurile unde să pui pe bătrâne, să te scapi de ele !

Copii n'au loc în casa lor pentru acelea care i-au făcut oameni...

Un proverb zicea dacă n'ai un bătrân în casă să-l cumperi. Vremurile s'au schimbat. Ce să-l cumperi ! daca'l ai în casă, îl dai şi gratis, numai să te scapi de el ! Şi atunci bieţii

Aflarea capului sfântului Ion

— SNOAVA —

Numai naiba l-a'ndemnat
Pe naş, când a botezat
Pe ţigan, Ion să-i zică,
Find-că satul pe el pică
Numele să şi-l cinstească,
Pe sânt Ion să'l prăznuiască.

Vine Ion Botezătorul...
'Aide chiamă tot soborul
Şi pofteşte-mi-l în casă
Şi întinde-i apoi masă,
Că doar este om cu stare.
Fierar bun şi meşter mare.

N'a trecut un praznic bine.
Ion Evanghelistul *vine ;*
Altă masă pe ţigan,
Iar rachiu şi iar chiulhan.
A trecut-o el şi p'asta,
Când să zică însă basta,
'Alt bucluc pe bietul graur :
Hop Ion gură de aur !
Ce să facă ?.... L'a cinstit,
Că doar s'or fi isprăvit ;
'Aş ! El bea pân'la fund fierea
Căci dă peste el Tăierea
Capului lui Ion cel sfânt.
— *Bine că'l bagă'n pământ !*

Zice mulţumit ţiganu'!
Prea făcea chef cu toptanu !
Doar cu capul retezat,
O fi mai astâmpărat,
Că de mult ce-a prăznuit.
Pe mine m'a sărăcit !
Şi săltând de bucurie
C'astă dată o să fie
Cea din urmă cheltuială.
A făcut o prăznuială,
Cu'n butoi întreg de vin.
Ca să-i fie de amin !

A trecut ce-a mai trecut
Şi taman când a crezut
Că de-acuma e scăparea.
Se trezeşte cu Aflarea
Capului lui Sfânt Ion,
Rânduită de Sion
S'o cinstească şi pre ea.
Dar ţiganul de colea :
— Ba e vorba !... Pofta'n cui !..
Par'că altă treabă nu-i ?..
Cine naiba o fi fost
Nătărău aşa şi prost,
Să-i mai arză de aflat
Cap, odată bun tăiat ?!

V. Biliuresou

bătrâni ca niște sfărămături, vin să se împotmolească la ultimul țărm străin al carităței publice. Sărmană rămășiță a unui suflet care ar vrea să se mai încălzească la licărirea caldă a ochilor iubiți ; asupra cărora s'a aplecat de atâtea ori când adormeau îmbătați de frumoasele imagini deșteptate în copilăria lor, de basmele șoptite, de buzele duioase ale mamei. Sărmana rămășiță, nu întâlnește în juru-i decât răceala zidurilor tăcute !

Și adesea privind în jurul lor cu ochii care nu mai au ce vedea, nici pe cine, îi închid scormonind în cutioara sufletului reamintirele pătimașe.

O copii ! voi care umpleți casa mamei voastre de fericire și de haz, voi fără de care mamele voastre li se pare că viața n'are niciun farmec ; cum puteți când înbătrânesc acelea care v'au luminat calea să le lăsați în umbra uitării și a nepăsărei ? In durerile care scormonesc trupul schimonosit de bătrânețe, nici o mână netedă, caldă și mângâioasă nu alunecă peste membrele suferinde ușurând chinul. Singure, ridică ochii spre icoanele sfinte și șoptesc resemnate : Facă-se voea ta Doamne ! O ! voi, toți acei care aveți îndatorirea sfântă, cum nu mai găsiți un colțișor în casa voastră ? de unde în ochii lor umbriți de vreme să se mai aprindă o scântee de fericire, și cu luminița acea în privire să plece pe suflet chipurile mult iubite ! Dar cine să mai ocupă de bătrâne ? Sărmane rătăcite în haoticul labirint al vieței !...

Eufrosina Pală

Anton Cehov

Cu ocazia aniversării a 20 ani dela moartea sa

Scriitorul „oamenilor de prisos". — Povestirea lui „Camera No. 6" rezumă toată opera lui.

In Iulie anul acesta se împlinesc 20 de ani de la moartea lui *Anton Cehov* cel mai sănătos și mai puternic din scriitori ruși contemporani. Nu știu dacă este vre-o coincidență între aniversarea a 20 de ani de la moartea lui și interesul care îi se dă operei lui în România, dar constatăm că în ultimul timp s'a jucat și una din piesele sale pe teatrele noastre și a apărut și una din cele mai bune traduceri a cunoscutei sale piese „*Unchiul Vania*" făcut de un cunoscător al limbei ruse d. Lăzărescu.

Anton Cehov pe o bancă în grădina proprietății sale la Melihovo. Fotografie luată înainte de a pleca în Germania unde a murit în Iulie 1904.

In ultimul timp interesul pentru opera lui Cehov părea că n'a fost prea mare în România, deși multe din lucrările lui au fost traduse. Chiar în *Universul politic*, s'au tradus de mult de d-na Dobrogeanu-Gherea multe din schițele și nuvelele lui. Dar lucrările lui principale, piesele lui de teatru, rămân încă a fi cunoscute.

Am spus, începând a scrie despre Cehov, că a fost „scriitorul cel mai sănătos și puternic" de și Anton Cehov personal a fost un om bolnav toată viața lui și a și murit de tuberculoză ; totuși opera lui se deosebește de a tuturor celorl'alți scriitori contemporani cu el prin sănătatea și vigoarea ei. Nestăpânit de nici o idee preconceputâ, de nici un ideal moral sau social, care să-l facă propovăduitorul unei noui vieți — cum au fost stăpâniți mai toți scriitori ruși, care nu erau numai oameni de litere, dar și oameni politici și moralizatori Cehov n'a fost de cât observatorul și înregistratorul vieței care 'l înconjura. Și tocmai această libertate sufletească de care se bucura, l'a făcut să vadă sănătos și puternic mediul în care a trăit și s'a zbătut. Și de unde ceil'alți scriitori ruși sub stăpânirea anumitelor idei și curente au idealizat anumite tipuri și creațiuni de ale lor, dându-le o înfățișare de multe ori nenaturală și extraordinară, Cehov a descris lumea care l'a înconjurat așa cum este fără a o idealiza, dar fără a o înjosi. Și poate de aceea opera lui este cea mai fidelă icoană a contemporanității sale. Ea n'a plăcut multor idealiști și vizionari ruși, care făceau din om o ființă supra omenească și o înzestrau cu darurile fantaziei lor, dar ea este admirail redată în toată goliciunea ei de către Anton Cehov. Lumea descrisă de el e așa zisa lume a „*oamenilor de prisos*" a oamenilor cari nu știu ei singuri de ce trăiesc și se miră de inutilitatea existenței lor și acei cari privesc mai adânc la felul vieței lor. Acești *Oameni de prisos*, cari nu fac nimic pozitiv în viața lor, cari își trăesc eistența într'o monotonă perindare de evenimente unele și aceleași, dau tonul și rostul vieței, care din această cauză pare ea însăși searbădă, plictisitoare, *de prisos*.

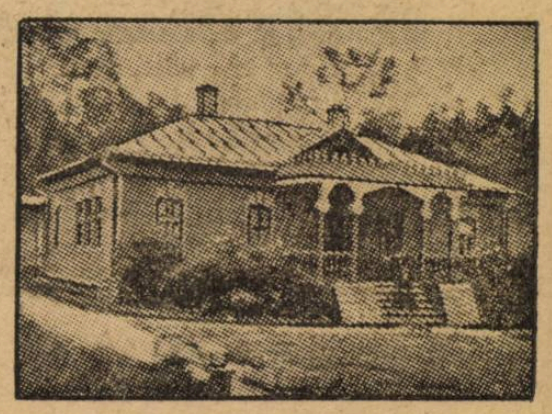

Casa lui Cehov la Melihovo în Rusia.

Și poate în nici una din povestirile lui Anton Cehov n'a definit mai bine această privire a lui despre contemporanii săi de cât nuvela sa „*Camera No. 6*".

In această povestire e descrisă moartea sufletului omenesc. In ea Cehov descrie boala mintală a unui funcționar intelectual dintr'un oraș de provincie, *Ivan Dimitrievici Gromov* și paralel cu aceasta Cehov descrie istoria morței sufletești treptate a medicului local *Andrei Efimovici Raghiu*, care se lăsase să devie un *om de prisos*, ca și ceil'alți din mediul său și care ajunge el însuși să fie clientul „*Camerei No. 6*" ce se găsea sub conducerea sa și servea de azil pentru nebuni. Tragedia din această povestire a lui Cehov se petrece pe fondul unei îngrozitoare și timpite vieți obștești, duse într'un târg de provincie și care este icoana vieței întregei burghezimi rusești, și pe care autorul o descrie într'un mod admirabil de adevărat și real.

Raghiu este un medic de talent care vine într'un târg după terminarea studiilor și din primele zile este prins de vârtejul vieței pustii și ușura tice în cît uită toate lucrurile frumoase și nobile învățate în Universitate. Intîmplător vizitează „*Camera No. 6*" a spitalului în care era medic șef și în care se țineau nebunii în cele mai mizerabile condițiuni și unde erau bătuți nemilos de păzitorul Nikita. Aci, el dă peste Gromov, un funcționar intelectual care în-

bunisc ş care'l întîmpină pe doctor cu următoarea exclamaţiune :

— *A venit doctorul! — strigă el şi izbucni în rîs. — In cele din urmă ! Domnilor ! vă felicit ! Doctorul ne face cinstea cu vizita lui !*

Scena din povestirea lui Anton Cehov „Camera Nr. 6". Gromov îi explică doctorului Raghin că nu el şi tovarăşii lui sunt nebuni, dar acei cari se găsesc în libertate.

Fiară blestemată ! ţipă el în desperare lovind cu piciorul în podele. Trebuie nimicită fiara aceasta !

Reghiu întrebă liniştit pe Gromov :

— *De ce te mânii ?*

La această întrebare Gromov îi răspunde cu lungi tirade oratorice în care e vorba de *„zeci şi sute de nebuni cari se plimba liberi în lume, din cauza ignoranţei voastre a medicilor, cari nu ştiţi să deosebiţi pe nebuni de cei sănătoşi. De ce eu şi aceşti nenorociţi trebuie să stăm aci zăvorîţi, ca nişte ţapi ispăşitori ?*

Oratoria lui Gromov îi place lui Raghiu. El începe să vie des la nebun şi să stea cu el ceasuri întregi de vorbă. Puţin câte puţin din cele ce vorbeşte cu Gromov şi din cele ce vede petrecându-se în societatea în care midicul se învârteşte. Raghiu ajunge la concluzia *că nebunul acesta Gromov e mai cuminte de cât toţi cunoscuţii şi prietenii lui, că vederile şi concepţiile lui despre viaţă şi despre oameni sunt mai cuminţi de cât ale celor mai serioşi oameni cari trăesc în societate şi nu sunt luaţi drept nebuni.*

Dar desele vizite pe care le face Raghiu lui Gromov, fac pe cunoscuţii doctorului să'l creadă şi pe el nebun şi Raghiu e internat în *„Camera No .6"*.

Dar aci, după cât-va timp, în care el a privit cu filozofie la toate cele ce se petreceau în jurul său şi la cele ce i-au fost făcute de cunoscuţii lui cari l'au internat ca nebun, Raghiu se revoltă şi cere servitorului Nikita să-i dea drumul, „dacă nu, va sparge uşa".

Nebunia izbucneşte şi la el şi moartea lui sufletească începe să se desvolte.

Povestirea aceasta rezumă toată opera lui Cehov — pe care cetind-o ai impresia că toţi oamenii descrişi de el, cu toată normalitatea lor, duc o viaţă aşa de inutilă, se ocupă de lucruri aşa de puţin interesante, rostul lor în societate e aşa de inutil, în cât nu ştii dacă acei cari sunt socotiţi de nebuni pentru că sunt stăpâniţi de o idee, de o credinţă, de un avânt, nu sunt ei adevăraţii oameni, adevăraţii creatori ai vieţei.

Privirea aceasta atât de pesimistă a lui Cehov asupra vieţei omeneşti explică de altfel şi înclinările sufletului său: el, cu toate că era cel mai plăcut convorbitor, fugea de oameni şi găsea plăcere numai în cadrul naturei, în mijlocul ei. Imediat ce viaţa i-a permis să se aşeze, el şi-a cumpărat o fermă la *Melihova*, de unde a plecat în Germania, ca să se vindece şi de unde n'a mai revenit nici odată spre durerea tuturor acelora cari i-au admirat şi preţuit geniul.

Deşi crud cu oamenii în povestirile sale, deşi descrie cu amănunte dureri şi păcate, apucături şi moravuri care revolta sufletul omenesc, Cehov este iubit şi de aceia care se văd biciuiţi şi dispreţuiţi de scrisul său pentru că fiecare vede în el un om bun, un suflet larg, o inimă zdrobită de durerile şi suferinţele altora şi cari probabil i-au şi grăbit moartea.

Dr. I. Duscian

Violoncelul şi contrabasul

— ANECDOTA —

La examenul ce-l dete
Vre-o câţi-va băeţi şi fete
Elevi din Conservator,
El eşi triumfător.
Fu succesu-aşa de mare
Că întreaga adunare
Cu aplauze-l sulută,
Iară mă-sii, ce tăcută
Şi cu dragoste'l priveşte.
Directorul îi vorbeşte
Cu ton autoritar.
— E talentul lui prea rar
„Într'atât de nevăzut,
„C'aş jura că l'ai născut
„Cu vioara'n mâini, — îi zise, —
„Aşa cred, zău, pare-mi-se !
— Cu vioara ? Zi mai bine, —
I-a răspuns ea cu suspine :
„In durere-aşa de mare
„L'am născut că mi-se pare
„Că-i mai drept să zici altfel
„C'avea 'n mâini violoncel
„Dacă nu un contrabas,
„Că mai jos nu pot să las !".

N. ŢINC

Scenă din povestirile lui Anton Cehov : „Camera Nr. 6". Doctorul Raghin şi Gromov cer să li se dea drumul.

GEORGETA DUCREST

AMINTIRI DESPRE IMPARATEASA IOSEFINA

7

Traducere de **CONST. A. I. GHICA**

Impărăteasa ne-a povestit, că după cererea formală a papei, cu trei zile înainte de încoronare, cardinalul Fesch a dat binecuvântarea nupţială soţilor, la ora 12 noaptea în capela de la Tuileries; la această ceremonie n'a asistat de cât un număr restrâns de invitaţi.

Mi se pare că mareşalul Duroc şi prinţul Eugeniu făcuse parte din numărul martorilor.

Impărăteasa voi să aibă extractul ei de căsătorie care i-a fost eliberat. Ea îl remise vice regelui care-l luă în Italia d eteamă să nu se rătăcească sau să fie sustras.

Când a fost vorba de căsătoria Mariei Luiza, aceasta o întrebă pe Josefina dacă fusese căsătorită religios, de oarece atunci nu se va putea hotărâ la o unire pe care ar considera-o drept un sacrificiu. Impărăteasa îi răspunse să consulte *Monitorul*. Aceasta înseamnă să evite cu îndemânare răspunsul, de oarece ştia foarte bine că Napoleon nu voise ca Monitorul Oficial să publice o ceremonie atât de tradivă. Iată cel puţin ceiace am auzit de mai multe ori din gura Majestăţei Sale.

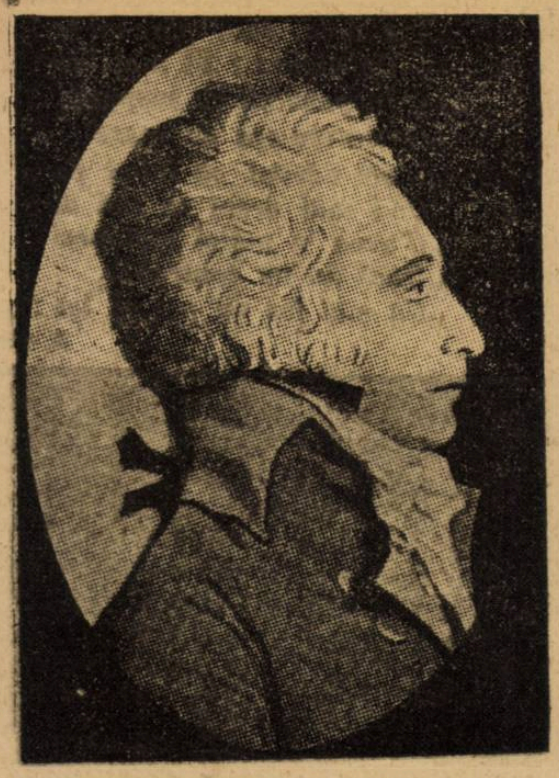

Alexandra de Beauharnais

CAPITOLUL VII

Amintiri din copilăria Impărătesei. O profeţie : Vei fi regină

Impărăteasa Iosefina era superstiţioasă, dar nu atât precum s'a spus. Nu-i plăcea, e drept, să se vorbească în faţa ei de preziceri ; îi fusese făcută una prin care îi se vestea un sfârşit funest. Cu toate astea ea satisfăcu curioztatea noastră de a ştii prezicerea care i-a fost făcută la Martinica. Iată ceia ce ne-a povestit :

Ea nu era încă măritată. La o plimbare, văzu mai multe sclave strânse în jurul unei bătrâne care ghicea. Cum o zări ghicitoarea scoase un ţipăt se repezi la mâna domnişoarei de Tascher şi păru nespus de agitată.

Josefina foarte amuzată de maimuţăreala aceasta, îi se adresă astfel :

Ghicitoarea

— Ai văzut oare ceva neobicinuit pe figura mea ?

— Da.

— E ceva rău ?

— Ba, dar şi mult bine...

— De draga mea, se vede că nu vrei să te compromiţi, căci prezicerile d-tale nu prea sunt clare.

— N'aşi vrea să stăruiesc prea mult asupra lor, răspunse dânsa, ridicând ochii spre cer cu o expresie foarte stranie.

— Dar în sfârşit, ce vezi ? întrebă Josefina a cărei curiozitate se trezise oare cum.

— Ceia ce cred ?... N'o să mă credeţi, dacă vă voi spune.

— Ba da.

— Ei bine ! Ascultaţi atunci. Vă veţi căsători în curând ; legătura asta însă nu va fi fericită ; veţi deveni văduvă şi apoi... apoi veţi deveni regina Franţei. 1).

Veţi avea multe bucurii în viaţă, — cu toate astea veţi pieri într'o răscoală.

Spunând acestea ghicitoarea o luă la fugă.

Firește că Josefina n'a luat prezicerea în serios, într'u cât, — pe vremea aceia era prea puţin probabil ca să se producă un atare eveniment. După toate presupunerile, domnişoara Tascher, nu se putea căsători de cât cu un creol şi să-şi petreacă viaţa în mediul în care se născuse.

Ea uită toată prezicerea aceasta, până în clipa în care pierdu pe primul ei soţ. d. de Beauharnais pe care îl iubea foarte mult.

„Iată, doamnele mele, adevărul „exact asupra acestei profeţii. Sfâr„şitul nu mă preocupa, stau retra„să şi în linişte aci : nu mă amestec „în chestiunile politice, fac cât mai „mult bine posibil, astfel că nădăj„duiesc să mor în patul meu. E drept „că Maria Antoinetta"...

Aici Josefina se opri şi toată lumea se grăbi să schimbe convorbirea.

(Va urma)

1) Prezicerea aceasta este asemenea aceleia pe care o povsteşte în „Amintirile" sale lordul Holland.

PASTEL

Tăcere... şi luna lungi fire de tort
Deşiră din ghemu-i de aur,
In parcul în care de vremuri stă mort
Pe soclu-i, sărmanul centaur...

Iar Venus din Millo sub roze şi crini
Işi stinge pustiul tristeţii,
Că'n ochii ei parcă lipsiţi de lumini
Plâng toate plăcerile vieţii...

Pe jos.. nimfe, fauni şi cupidoni chiar
Statui de furtuni aruncate,
Dorm somnul de moarte... deasupra lor rar
Cad frunze de toamnă uscate...

Şi... mort e havuzul, căci dărăpănat,
Crescut-a în el bălăria,
Şi'n locu-i acuma, în parcul uitat
Mai picură doar... veşnicia...

George Florescu-Tărâncă

Intr'un cimitir de sat...

Prin tine cimitir din sat
In două zile m'am plimbat
Două zile'n rând
Ş'acum mereu te am în gând.
Nu'nţeleg ce e cu mine
De câte ori gândesc la tine
Mă văd ades plângând.

In tine doar cresc bălării...
Peste mormânturi de copii
Şerpi se'ncălzesc la soare.
Trist cimitir, tu n'ai o floare
Cei vii te ocolesc cu grabă,
De tine nimeni nu se'ntreabă
De cât atunci când moare.

La zile mari cûte-o bătrână
Cu ciobul cu tămâie'n mână,
Prin bălării croindu'şi cale
Abea o vezi venind agale.
Priveşte un mormânt şi'un altul
Nu ştie unde'i răposatul
E-aci ? ori mai la vale ?

In două zile cât am stat
Prin tine cimitir din sat
Ceva din mine-am îngropat ;
Că deseori mă văd plângând
Şi dese ori te am în gând
Aşa cum eşti fără o floare
Cu şerpi ce se'ncălzesc la soare.

Ion Th. Ion-Hotarele

Insemnări

Bach îşi iubea mult soţia şi cum a fost un artist şi un creator, fără ajutorul ei nu putea trăi nici o zi în viaţă. Dar iată că într'o dimineaţă tovarăşa-i moare şi Bach e cum nu se poate mai nemângâiat. Tocmai când plângea intră servitoarea şi-i cere niste bani pentru înmormântare;

— „Ce vii la mine, spuse Bach printre lacrămi „du-te de cere dela nevastă-mea!"

*

Pasteur a fost binefăcătorul a milioane de oameni, a fost financiarul cel mai priceput căci a făcut economii enorme în gospodăria industrială, a fost savantul prin excelenţă lucrând dornic pentru cauza sfântă a ştinţei, dar a fost şi acela care prin teoriile lui microbiene a făcut să fie recunoscuţi de către templierii Minervei mulţi martiri aduşi jertfă intrigei şi neştiinţei. Unul din ei a fost *Semmelwiss*. De origină ungur, la 8 de ani descoperă că febra puerperală e o boală contagioasă şi introduce în tratamentul ei sistemul care a rămas până astăzi. Dar teoria aceasta nu corespundea acelei stabilite de academicieni şi deaceea nu fu admis la nici un examen din Viena şi în Praga fu pus în imposibilitate de a-şi câştiga viaţa prin muncă.

Desgustat de atâta ură din partea corpului medical austriac Semmelwiss se retrase la Budapesta unde după puţin timp moare ca profesor, tuberculos, în vârstă numai de 17 ani.

Acum un an, a apărut la Paris o carte intitulată „*Le livre de plagiats*" în care autorul ajunge la concluzia că n'a fost scriitor celebru care să nu fi plagiat, conştient sau inconştient, idei, pagini, fraze chiar din vreun demn înaintaş de al său. Sunt trecuţi acolo nemuritori dela primii versificatori latini şi până la Anatole France, pe care-l acuză că a plagiat din Gautier şi alţii.

Şi fiindcă veni vorba despre „„lista neagră" a acelora pe care lenea de a gândi sau alte pricini i-au silit să fure, meşteşugit sau nu, îmi amintesc despre ultimul plagiat descoperit: „*Le Rhin*" al lui Hugo, transcris exact după o carte rară din secolul XVII, a lui *Pierre Davity*. De mult chiar se mirau criticii şi istoricii literari cari se ocupau amănunţit de opera lui Hugo, de erudiţia neaşteptată desfăşurată de celebrul scriitor în epistolele trimise dela graniţa germană şi care alcătuesc volumul : „*Le Rhin*". Acum furtul descoperit, s'au pus cele două cărţi alături şi s'a văzut că meşteşugul lui Hugo era foarte dibaciu, de oarece a adaptat impresiile lui Davity timpului şi ideilor secolului al XIX. In tot cazul, plagiatul acesta constitue o pată pe gloria marelui Hugo şi un exemplu pentru scriitorii noştri tineri (mai ales cei tineri !!...)

Silviu Nicoară

Poarta de Aur

Legenda din Ierusalim de SELMA LAGERLOF [1])

In moscheia veche şi slăvită El-Acsa din Ierusalim în dosul clădirei principale, se strecoară un coridor îngust, iar în el este o înfundătură largă ca un fel de fereastră. In această înfundătură este întins un covor rupt, pe care şeade zi cu zi bătrânul ghicitor şi tălmăcitor de visuri Mesulam, care pentru o sumă modestă ghiceşte viitorul vizitatorilor moscheei.

Odată, acum câţi-va ani în urmă Mesulam, ca de obicei şedea în înfundătura lui, dar era aşa de rău dispus, în cât nici nu răspundea la salutările trecătorilor.

Reaua lui dispoziţie nu supăra însă pe nimeni, de oarece toţi ştiau că el era foarte amărât de neplăcerea pe care a avut-o în ziua acea.

In timpul acela Ierusalimul era vizitat de un puternic monarh al Apusului îndepărtat, şi în dimineaţa acea înaltul străin însoţit de suita lui a vizitat şi moscheia El-Acsa. Inainte de sosirea lui, administratorul moscheei a dat poruncă să fie curăţite şi măturate toate colţurile moscheei şi Mesulam să fie dat afară din colţul lui, de oarece prezenţa lui nu putea fi plăcută înaltului musafir.

Bătrânul Mesulam, se socotea, de şi era urât şi scârbos, un mare înţelept şi se simţea foarte amărât la gândul, că n'a putut să vadă pe nobilul călător. El nădăjduise că va avea prilej să-i arate arta sa şi cu aceasta să-şi întărească şi mai mult gloria lui. Dar această nădejde nu s'a putut împlini şi el sta acum şi suferea, cu mâinile ridicate, ca şi cum ar chema înălţimile cerului să fie martore nedreptăţei care îi se făcuse.

Spre seară o voce veselă 'l scoase din starea de adâncă durere în care se găsea. De el s'apropie un dragoman asirian, în urma căruia venea un singur călător. Dragomanul îi spuse că străinul pe care el 'l însoţea, doreşte să facă cunoştinţa cu înţelepciunea Răsăritului şi că el i-a vorbit de Mesulam, ca despre un cunoscut tălmăcitor de vise.

Mesulam nu răspunse nici o vorbă şi nu schimbă poziţia sa. După ce dragomanul pentru a doua oară îl întrebă dacă vrea să asculte visul pe care l'a avut streinul, el lăsă în jos mâinele, le făcu colac pe piept şi cu faţa omului supus şi ofensat, răspunse că el este atât de supărat de propria lui durere, în cât nu e în stare să asculte de pasiunile altora.

Dar străinul nu luă în seamă răspunsul lui Mesulam şi cu o voce limpede şi tare spuse câteva cuvinte, pe care dragomanul trebui să le traducă bătrânului ghicitor.

— Spune-i, — începu călătorul : că am fost câţiva ani în urmă la Cair, cum el este un om învăţat, el trebue să ştie că acolo se găseşte moscheia El-Azgar, cunoscutul hram al ştiinţei orientale. Când am vizitat clădirea aceasta enormă, toate încăperile, coridoarele, sălile, au fost pline de elevi, începând cu bătrâni, carî şi-au dat toată viaţa ştiinţei şi sfârşind cu copii cari abia şti citi. Printre ei se găseau musulmani din toate

1) Cunoscuta scriitoare scandinavă, una din cele mai talentate femei din Nordul Europei, al cărui renume a pătruns în toată lumea şi ar merita sa fie cunoscută şi la noi.

NOUILE PREMII FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
— Pe luna Iunie 1924 —
CUPON No. 2.

Câte-va hazuri

Progres **Spirit de economie**

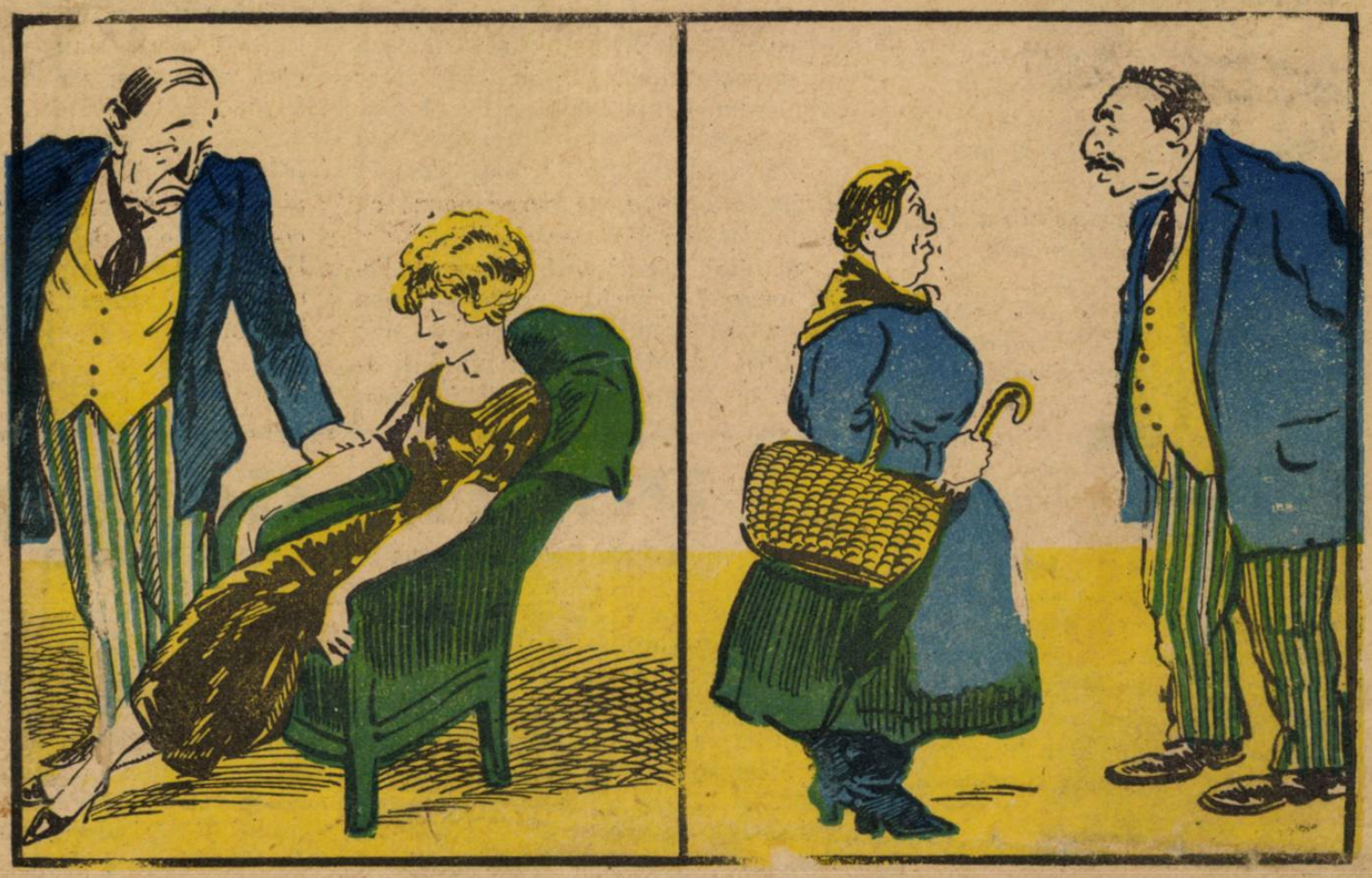

Bietul Ionel, cum a murit ! Nu părea bolnav... doctorul n'a venit de cât odată.
— A făcut progrese mari medicina

— Cu domnu vrea să mă ia de nevastă ? pe mine o ser are ?
— Păi, am făcut socoteala că mă costă mai puţin de cât cu luna şi cu furatul.

---

părţile lumei, iar dascăli erau mai mulţi de câte coloane erau în El-Azgar.

„Spune-i, deasemeni, că El-Azgar de şi nu corespunde cu ceea ce noi ne reprezentăm în Apus o şcoală, totuşi am fost impresionat de ce văzusem şi mi-am zis : uite unde este puterea şi sprijinul Islamului. De aci es luptătorii lui Mahomet. Aci fac şcoală înţelepţii, care apără cu sfinţenie şi răspândesc învăţătura Coranului".

Călătorul se opri ca să lase timp dragomanului să traducă ce vorbise. Apoi el continuă :

— Mai spune-i, că El-Azgar mi-a făcut o impresie aşa de adâncă, în cât a doua noapte am văzut'o în vis. Am visat o clădire enormă de marmoră albă şi în care se găseau elevi, toţi în rase negre şi cu turbane albe pe cap, după cum era şi în El-Azgar. Mergeam prin săli şi culoare şi din nou m'am mirat de puterea care era adunată aci şi care asigura existenţa musulmanilor. La sfârşit am văzut în vis cum m'apropiam de peretele minaretutlui de unde bătrânul hodjea face cunoscut credincioşilor că a sosit ceasul răgăciunei. Am văzut scara pe care se urca hodjea. La început n'am putut distinge faţa lui, dar când el s'a întors cu faţa spre mîne, urcând scara în spirală, am văzut că era Christos.

Povestitorul din nou se opri şi răsuflă adânc.

„De şi n'a fost decât vis eu nu pot nici odată să uit impresiunea pe care a făcut'o asupra mea această urcare a lui Cristos în minaretul din El-Azgar, spuse tare călătorul. Faptul că El a venit aci în fortăreaţa Islamului ca să facă cunoscut ceasul rugăciunei, mi s'a părut aşa de ciudat şi de semnificativ, în cât m'am cutremurat şi m'am deşteptat.

Aci, călătorul din nou se opri, ca să dea timp traducătorului să repete cele spuse. Dar munca lui fu zadarnică. Mesulam, şedea mereu, cu mâinile proptite în şolduri şi se legăna când înainte când înapoi cu ochii pe jumătate închişi ca şi cum ar vrea să spue : dacă nu pot să scap de oamenii aceştia cari mă plictisesc, cel puţin dacă aş putea s'adorm.

(Continuarea în numărul viitor)

CEREŢI
la toate librăriile
O Călătorie în Suedia
de STELIAN POPESCU
— PREŢUL LEI 20 —

Citiţi ziarul
Ştiinţelor şi Călătoriilor
care apare în fiecare Marţi

VIZITAŢI
Cinema „VLAICU"
RULEAZA:
Filmele cele mai frumoase şi instructive

BIBLIOTECA CENTRALĂ ASOCIAȚIUNII SIBIIU

ANUL XL. — No. 25 2 lei exemplarul Duminică 22 Iunie 1924.

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. în străinătate pe un an 200 lei.

O aniversare a geniului latin

România a fost invitată de Franța la sărbătorirea a 400 ani de la nașterea celebrului poet, de origină română. — (Vezi explicația în text)

MORAVURI MODERNE

Tineretul din ziua de azi este tot atât de entusiast, tot atât de plin de avânturi şi idealuri, ca şi generaţiile trecute, este însă victima doctrinelor care s'au strecurat veninoase în inimele nouii generaţii. Libertate ! Legalitate ! cuvinte în numele cărora s'au făcut revoluţii pentru care au strălucit numele atâtor apostoli şi martiri ! Libertatea la care aspiră or ce fiinţă conştientă, egalitatea în numele căreia mase de oameni au luptat ca s'o cucerească ; aceste două cuvinte în numele cărora au răsărit atâtea idealuri dau în timpurile de faţă roade neprevăzute. Libertate egalitate pentru toţi şi pentru toate ; şi 'n baza acestor două cuvinte nimeni nu mai vrea să fie controlat. Fiecare să fie liber să facă ce vrea, şi cum îl tae capul. Jos prejudecăţile, jos vechile moravuri, jos bazele religioase, jos obligaţiunile familiale ! Dragoste devotament, îndatoriri, scrupul ! Ce-i asta ? Toate acestea sunt vorbe care încurcă viaţa, care te împiedică tocmai la momente oportune să'ţi satisfaci pofte preţioase, să faci afaceri rentabile. Toată lumea aleargă după bani ; singurul zeu a cărei domnie nu va slăbi nici odată. Ce nu faci cu bani ?

De sigur banul este isvorul tămăduirei, alinătorul a multor suferinţe, cheia cu care deschizi uşi şi inimi, şi strălucirea lui ameţitoare zăpăceşte şi face pe om să'şi piardă judecata ca o puternică beţie. Numai în numele lui jură toţi, numai pentru el sunt oamenii în stare să-şi sdrobească trupul subt roatele carului său aurit, ca acei fanatici din Indii care mor subt carul zeului credinţei lor !

Acest grozav Zeu, poate da totul, şi cu toate astea nu dă nimic mulţumitor. Dă dragostea adevărată ? dă setea de sacrificiu, inspiraţia geniilor, descoperirile savanţilor? Crează un Marc-Aureliu, O Jeana d'Arc, un Napoleon, un Marconi, un Wagner, un Eminescu !

Şi cu toate astea omenirea îl adoră !

Vin apoi ideile care vor să nivelleze pe oameni, să-i egalizeze pe toţi, acestea au deslănţuit o sete de individualism, un egoism brutal : fiecare pentru sine, o poftă de a se folosi de ora prezentă ca şi cum ar zice toţi : După mine vie potopul ! Nimeni nu se mai gândeşte să trăiască pentru altul. Ca să nu se robească unul altuia indivizii cer căsătoria liberă, adoptată ca o închiriere, cu condiţia dacă s'or conveni să prelungească învoiala.

De aici grija de a nu avea copii, căci nici unuia din creatorii acestor fiinţe nepoftite în viaţă, nu le convine să ia asupră-si obligaţiunea plină de sacrificii, ca să-i crească. Idea de a creşte copii prin crescătoriile statului prin grădinile de copii, prin internate prinde rădăcini zilnic. Şi acele fiinţe depărtate de sânul cald al mamei, care nu au cunoscut duioşia de a se ghemui la sânul lor drăgăstos, acei copii cari nu cunosc atmosferă liniştită în care să se desvolte resemnaţi de braţele protectoare ale tatălui, ce suflet pot ei avea mai târziu, necunoscând în copilăria lor decât viaţa orfelinatelor cu zidurile reci şi albe, cu patul rece şi tare, cu regimul aspru al instituţiunilor publice ? Şi cum vor pricepe mai târziu acele fiinţe, rostul tutulor sentimentelor frumoase omeneşti, dacă n'au de la cine să le înveţe ? Sunt delicateţi şi subtilităţi de sentimente care nu se pot învăţa în cărţi. Ce suflete de femei se vor devota pentru micii străini, când azi nici o femee nu vrea să audă de maternitate, şi a avea un copil, este un accident nenorocit. Când femeile nu vor să se gândească la duioşia de a legăna cu cântece bătrâneşti un copilaş drăgăstos. Mai toate gonesc din mintea lor aceste imagini, de frică să nu le înduioşeze, nu mai este moda să ai copii; n'au vreme ! Mamele noastre aveau câte zece, doisprezece şi erau fericite, noi am avut câte trei, patru, fetele noastre nu mai vor de loc; evoluţiunea ideilor moderne... Femeea trebue să'şi câştige existenţa singură căci a declarat războiu sexului tare. Acest războiu a pornit mai cu seamă din ţările unde numărul femeilor fiind mai mare ca al bărbaţilor ele erau silite să fie condamnate la celibat, şi atunci antagonismul acela forţat, născut din nevoia de a-şi câştiga existenţa întărea şi setea unei independenţe absolute. Iată dar idea maternităţii îndepărtată cu mai mult sau mai puţină dreptate. Dar când n'au nevoe să muncească, trebue să petreacă, să fie frumoase cu or ce preţ, şi maternitatea urâţeşte! Astfel moravurile moderne răsărite ca ciupercile veninoase pe clădirile bătrâneşti lăsate să se dărapene cu idea că se vor clădi palate în locul lor, otrăvesc atmosfera celor care locuesc încă în acele vechi locaşuri. Şi mamele oftează privind la noua generaţie, cărei-a dându-i libertate mare, prea mare, văd cu mâhnire ce folos trage dintr'însa! Constată cu părere de rău că libertatea necondiţionată la o vârstă prea fragedă nu le foloseşte, şi că paşii lor mai trebueau călăuziţi. Dezinteresarea părinţilor de actele copiilor, duce pe aceştia la o exagerare a faptelor, de pildă: petrecerile de unde sunt excluse mamele, întrunirile de unde or ce control este îndepărtat, degenerează adesea în orgii asemănătoare celor de prin cabarete. Luxul s'a întins la toate clasele sociale, furtul şi prevaricarea se altoesc în multe inimi, simţul datoriei slăbeşte din zi în zi, legi potrivite care să înfrâne cu asprime sentimentele urâte ale omenirei nu mai sunt. Libertatea rău aplicată şi rău înţeleasă domneşte. Gustul frumosului decade, simţul pudoarei dispare; femeile aproape goale prin localuri publice, trec din braţe în braţe, în ritmul unei muzici barbare şi enervante, mândre de uşoarele şi trecătoarele lor succese. Civilizarea omenirei trebuie să fie sinonimă cu moralizarea ei, cu desvoltarea simţului judecăţei bine echilibrată.

Libertatea absolută în viaţă, căsătoria liberă, o imitare benevolă a vieţii femeilor publice a cărei practică le face să moară mai întotdeauna pe o targă la spital, sunt adevărate nenorociri sociale. Emanciparea fără rost a indivizilor şi lipsa de echilibru moral împinge la o destrăbălare fără margini a nouilor doctrine.

Această stare de lucruri nădăjduesc că va fi trecătoare ca multe aberaţiuni ale momentelor de tranziţie. De acea moravurile momentului de faţă nu pot fi decât o stare de spirit înfrigurată ca tot ce a fost turburat după sguduirea din temelii a războiului. Să sperăm însă o stare de lucruri sănătoase pentru mai târziu, când sentimentele omenirei îşi vor găsi echilibrul, şi societatea va avea ca deviză:

Mens sana in corpore sano !

Eufrosina Pallă

Cetăţi prăbuşite de vânturi

Cetăţi prăbuşite de vânturi
In drum mi-se înşiră ruine:
Ştiam de mult, că sânt singur,
Dar nu, c'am rămas fără mine..

Pe-o parte mă cheamă infinitul,
Pe alta tăiuşuri de soare ;
Şi totuşi, aceiaşi speranţă
I-mi cântă, mă plânge, şi moare

Duc mortul la groapă şi apoi,
Perdut printre cruci răzleţite
Plec fruntea durerilor mele
Pe gura speranţii adormite...

Şi-n poala tăcerilor aspre,
Mai aspre ca zarea pustie:
O mână de lut mă cuprinde
Şi-o umbră spre gol mă îmbie

Rămas prin pustiuri un cântec
Pătrund'a durerii povară :
Când stânci prăbuşite de vânturi
Ruinele-n mine-şi coboară!...

George Nuţescu

Pierre de Ronsard

— Cu ocazia împlinirei a 400 ani de la naşterea sa —

(Vezi ilustraţia din pag. I)

N'ar fi exagerat să spunem că nici un om, nici un poet n'a cunoscut vreodată o mai mare glorie în timpul vieţei sale, n'a fost cântat, mai celebrat după moartea sa de cât Ronsard. Timp de cincizeci de ani el a fost regele poeziei, idolul ei.

S'au scris volume nenumărate despre viaţa sa minunată. Vom căuta să trecem în revistă, cât mai succint, principalele momente din viaţa poetului.

Ataşat de mic pe lângă ducele de Orleans, apoi pe lângă Jacques Stuart, regele Scoţiei, fu trimes în 1540 într'o călătorie în Piemont împreună cu Du Bellay-Langey. In acest timp, tânărul Ronsard începu să studieze istoria şi limba ţărei în care se afla.

Imbolnăvindu-se grav rămase surd, lucru ce îl determină definitiv să se consacre studiilor literare.

Incă din 1544 îl vedem luând lecţii zilnice de la celebrul Jean Daurat. Aci studie timp de cinci ani limba greacă, latina şi poeţii francezi.

Prima sa lucrare fu traducerea comediei *Plutus* a lui Aristofan, pe pe care o jucă — prima comedie jucată în Franţa — la teatrul Coqueret.

Admiraţia şi aprobările unanime încep acum spre a nu mai conteni până la moartea lui Ronsard.

O glorie şi mai mare îl aştepta în curând. La jocurile florare, academia din Toulouse îi dete premiul de onoare, o Minervă de argint masiv. (Cei mai buni poeţi nu primeau, de obiceiu, de cât o floare). La acest premiu, i se oferi şi un decret care îl consacra, prin excelenţă *„poëte françois"*. Beneficiile veniră odată cu gloria. Ronsard deveni favoritul lui Henric III-lea, iar Carol IX îl dotă cu bogate moşii. Gloria sa era acum la apogeu. Contimporanii — rar lucru ! — îl puneau alături de Omer şi Virgil.

Principi şi principese se întreceau în a-l gusta şi preţui. Maria Stuart îl citea în închisoare. Elisabeta Angliei îi trimise un superb briliant. Carol IX îl găzduia, ori unde ar fi călătorit, alături de el, cinstindu-l ca pe cel mai iubit curtezan al său.

După moartea poetului — 27 Decembrie 1585 — o nouă revărsare de glorie îi mări faima. Muzele de pretutindeni se grăbeau să acopere cu flori, mormântul marelui bard.

Ceremonile funebre care au urmat morţei sale au luat proporţii grandioase şi asistenţa compusă din floarea nobilimei, din prinţi şi regi, se considera fericită să contribue la gloria iubitului lor Ronsard.

In 1576 Ronsard şi-a publicat el însuşi operele sale. Poeziile sale aveau nevoie de a fi explicate şi comentate chiar contimporanilor. Intr'adevăr, adesea, cea mai simplă strofă, cuprindea numiri, aluziuni şi citate savante pe care admiratorii şi mai ales admiratoarele nu le puteau pricepe, fără o prealabilă pregătire.

Prima parte a operei lui Ronsard este consacrată *„Amorurilor"* sale. Este o prodigioasă cantitate de sonete, cântece şi elegii. O altă ramură o formează *„Regretele"* — cauzate de moartea Mariei — şi, *„Cassandra"*.

A doua parte o formează *„Odele"* împărţite în saşe cărţi şi *„Hymnurile"*. Ronsard a scris o epopee *„Franciada"* în care contimporanii sperau să vadă *„ceva mai mare de cât Iliada"* cea ce nu s'a realizat.

Spre sfârşitul vieţei, bolnav fiind, şi-a adunat toate poeziile într'un volum după ce le-a remaniat şi pe alocurea schimbat aproape.

Astăzi Ronsard nu mai este gustat — după cum e şi firesc — cea ce însă nu-imicşorează întru nimic gloria. Marile serbări ce se dau în Franţa cu ocazia sărbătorirei a 400 ani de la naşterea sa, serbări la care România, ţara de origină a marelui poet, a fost invitată oficial să ia parte — dovedesc marea stimă de care se bucură ilustrul marchiz.

Gilly

Nu poţi să mănânci o pâine

— SNOAVĂ —

Ţiganu, dac'a simţit
Că-i coteţu nepăzit
Şi că e rost de ciordit,
S'a gândit, s'a răsucit
Şi cu Doamne-ajută'n dinţi
Şi alţi patruzeci de sfinţi,
Se simţi mai îndrăzneţ
Şi, trezindu-se 'n coteţ.
Inşfacă gogea gânsac,
Şi'l făcu scăpata'n sac.
Gâştele, de lucru n'au?
Intr'un glas alarma dav
Şi Dulău din bătătură
Hai şi el să facă gură ,
Iar ţiganu, zăpăcit
De atâta gârâit
Şi gândind la păruială,
Ori altfel de miruială,
Desfăcu gura la sac,
Dete drumu la gânsac
Şi o şterse cât putu.
Când din curte-afară fu,
Şade locului şi'ascultă
Şi-auzind tot gură multă
Pe-ale gâşte şi pe câine,
Lasă treaba pentru mâine
Şi pleacă bolborosind,
Indărăt privind cu jind :
„Să fiţi voi afurisite!
Găsi-v'aş înţepenite
Mâine noapte în coteţ !
Şi tu, ce te faci isteţ
De mi te-apuci de lătrat ?
Vedeate-aş urlând turbat !
Din pricina voastră, iaca,
Cap de gâscă proasta, seaca
Şi-o jigodie de câine,
Nu poţi să mănânci o pâine ?"

V. Bilciurescu

CEREŢI
la toate librăriile
O Călătorie în Suedia
de STELIAN POPESCU
— PREŢUL LEI 20 —

CONŢILIERUL

A fost odată un om cu dare de mână şi a avut numai un băiat. Băiatul cela cât a fost mic, n'a vrut nici c'un preţ să înveţe carte ori vre-o meserie, cu care să poată trăi în lumea asta. Şi dacă n'a făcut nimic pentru viitorul lui, cât a fost mic, apoi când s'a făcut om mare, a făcut ceva : s'a însurat c'o fată, potrivită lui din toate. Nemuncind nimic, cât au avut avere dela părinţii lor, au dus-o, cum au dus-o. Indată ce s'a isprăvit, au dus-o greu de tot. Pentru că dacă n'ai nici un venit şi nici nu munceşti, cum poţi să trăieşti ? Aşa nu se poate trăi. De aici : vorbă, sfadă şi chiar bătae în casa lor. Ei acum îmbătrâniseră şi erau amândoi moşnegi. Văzând moşneagul că nu mai poate trăi fiind lipsit de toate şi din pricina babei, care nu-l slăbea ca moartea ; căci femeia rea şi fumul, scot pe bărbat din casă, zise :

— Babă, eu cât am fost mic, n'am ascultat de părinţi, să învăţ carte ori vre-o meserie, cu care să trăiesc în lumea asta. De învăţam cât de puţină carte, eram şi eu măcar **„conţilier"** la Primărie şi aşa aveam ceva : lefuşoară, chibcuşuri, una alta, căci acolo e bun de ros şi vacă mai bună ca la Primărie nu mai este, şi deci trăiam şi eu. e bun de ros şi vacă mai bună ca la Primărie nu mai este, şi deci trăiam şi eu.

— Dă, moşnege, dacă n'ai avut minte, să înveţi, acum rabdă şi taci că nu ti-i nimene vinovat.

— Nu, nu, babă, nu zic eu asta ; însă ştii una ?

— Ştiu, dacă mi-i spune.

— Am să mă apuc acuma, să învăţ carte şi am să mă fac **„conţilier"**. De aceea, să îmi găteşti pe mâne dimineaţă mâncare în traistă, că cum s'o face ziuă. mă duc la şcoală.

— Bată-te Dumnezeu, da cum să te duci, că te râde lumea !

— Eu nu ştiu de râsul lumei şi ştiu de treaba mea. Dacă n'am, nu-mi dă nimene. Lumea o fi cu râsul şi eu cu treaba. Poate să râdă până i-a ajunge gura le ureche şi nu mă doare călcâiele sau coatele. Să-mi faci şi mai multe nu, că am să mă duc la şcoală.

— Moşnege, înţelegi-mă odată, nu fi nebun.

— Nici o nebunie ; să-mi faci că de nu, îţi ia părul foc şi ceafa scântei.

Baba, dacă a văzut şi-a văzut că n'are încotro, i-a făcut mâncare.

Așa, a doua zi dimineață, moșneagul și-a luat traista cu mâncare în spate și s'a dus la o școală, unde erau băeți.

A ajuns acolo, când intrase băeții și învățătorul în clasă. El, cum a intrat acolo, s'a și pus într'o bancă. Atunci, învățătoru' de acolo, i-a zis :

— Prea târziu.

El a socotit prin asta că, trebue să se ducă mai de dimineață. S'a întors acasă. A doua zi, s'a dus mai de dimineață și a intrat în clasă odată cu băeții, înainte de a intra învățătorul. Acesta când a venit și l'a văzut, iar i-a zis :

— Prea târziu.

Moșneagul a socotit și acum că trebue să se ducă la școală de noapte, de noapte tare. S'a întors acasă și toată noaptea n'a dormit, nici cât ai coace un ou. Așa-i omul cu grijă și când are să facă ceva. Pe la cântatul cocoșilor dintâi, el a pornit la școală. Mergând prin întuneric, pe drum, în apropierea școalei, s'a împiedicat de un săcușor plin cu galbeni. S'a plecat jos și l'a luat și l'a dus acasă. De aci înainte a prins moșul să miște. Așa, azi a cumpărat o vacă, mâine un cal cu căruță, poimâne o palmă de pământ și tot așa înainte, până s'a făcut om cu dare de mână.

Lumea văzând așa, socotească moșneagul a găsit vre-o comoară, pentru că din nimic nu poți face ceva. Din muncă dreaptă, cinstită, nu te poți face om. Deci până nu apuci ceva avere din gros, ori nu găsești vre-o comoară, nu poți fi om.

Omul, care prăpădise banii, îi căutase în toate părțile și acum ajunsese în satul moșneagului, cu căutarea lor. Din unii, din alții, se află că, moșneagul i-ar fi găsit. Atunci omul păgubos l'a tras la [illegible]mărie, la judecată. Acolo, el a fost întrebat :

— Măi omule, îi adevărat că ai găsit niște bani ?

— Da, îi adevărat, a răspuns moșneagul.

— Bine, dacă-i adevărat, spune, când i-ai găsit ?

— Păi, să videți când : eu i-am găsit noaptea, prin întuneric, pe la cântatul cocoșilor dintâi, când mă duceam la școală, ca să învăț carte.

Primarul și cu cei de față, socotindu-l nebun, pentru că vorbea așa, l'au dat afară. Pe urmă, au chemat și pe baba moșneagului și-au întrebat-o :

— Hei, mătușă, ne spui drept ?

— Vă spui ce-oi ști, măiculiță, cum să nu vă spui ; doar un suflet am și un Dumnezeu, la care mă închin și ca să mă dau necuratului, ucigă-l sfânta cruce, acum la bătrânețe, asta n'o fac pentru nimic în lume. Zău așa, și vă rog să mă credeți. Că nu-s mititică, ci bătrână, c'un picior în groapă și cu unul afară și ca mâne îmi vine ceasul. Când omul îi mai tânăr, mai una alta, poate mai greșește, mai păcătuește, dar la vârsta asta, s'au isprăvit toate.

— Iei, ia spune, când a găsit moșneagul banii ?

— Când să-i găsească ? Vă spui drept, că doar un Dumnezeu am, la care mă închin și un suflet. Ia, i-a găsit, când se ducea la școală, să învețe carte, prin întuneric, noaptea, la întâiul cântat al cocoșilor, despre ziuă.

— Eși afară, i-a zis primarul ; ești nebună ca și dânsul.

Astfel moșnegii au rămas cu banii, făcându-se oameni, ei și neam de neamul lor, de pe urma școalei. Școala este bogăția săracului și podoaba bogatului. Ea face pe omul om, precum face altoiul pe pomul pom. Ea luminează mintea și înalță sufletul.

Auzită în Iași, în 1914, Septembrie.

N. MATEESCU
Institutor-Falklorist.Focșani.

GEORGETA DUCREST

AMINTIRI DESPRE IMPARATEASA IOSEFINA

Traducere de **CONST. A. I. GHICA**

CAPITOLUL VIII

Anecdote despre călătoria Impăratului și a Impărătesei Iosefina la Bayonne

Iată câteva note ale Iosefinei, în legătură cu călătoria pe care o făcu cu Impăratul, în epoca primelor turburări din Spania.

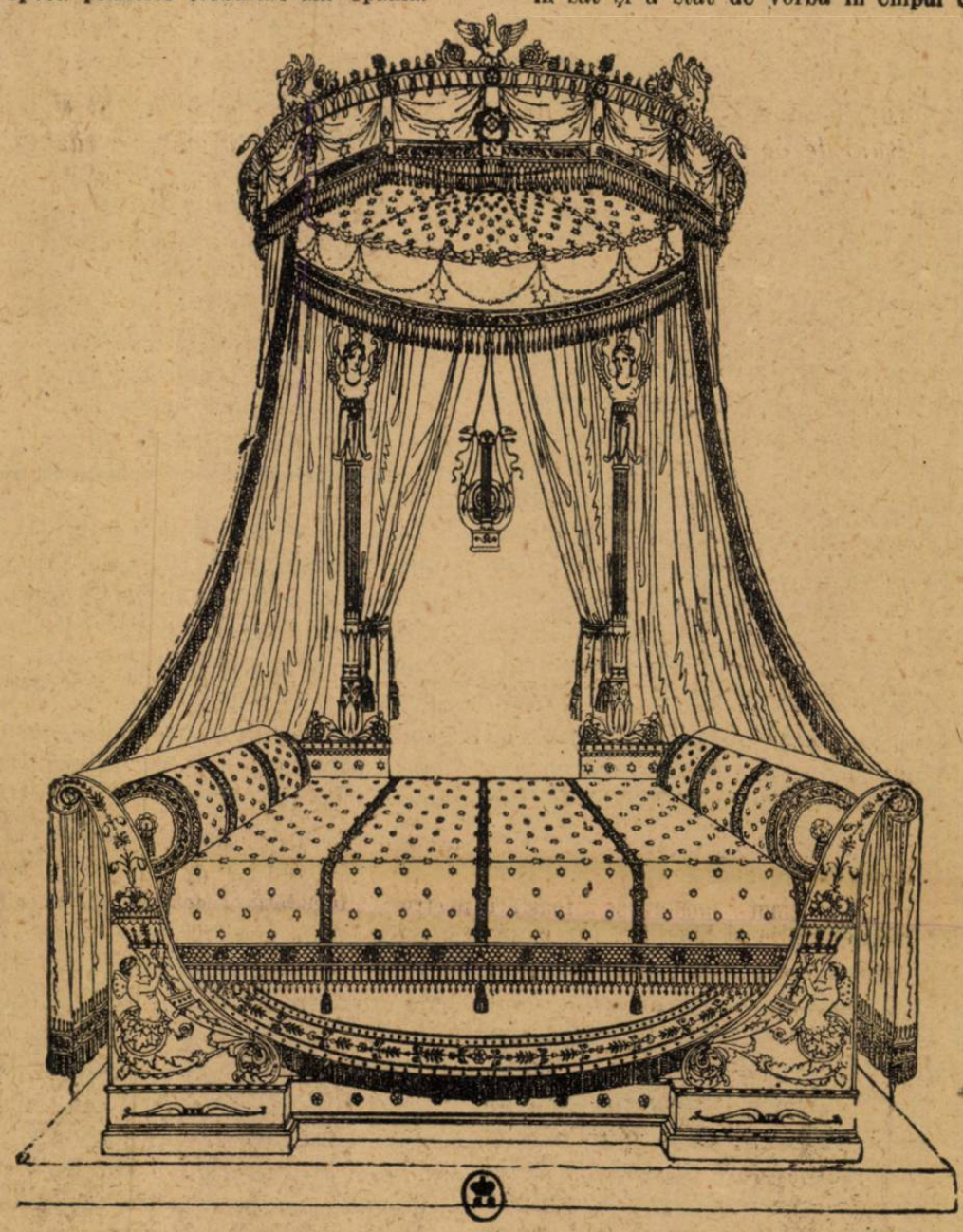

Patul desenat de Percier și Fontaine pentru Impărăteasa Iosefina.

Mi-am închipuit că cititorii vor găsi interesante însemnările acestea ale Impărătesei, cu privire la locurile pe care le-a vizitat. N'am făcut nici o modificare stilului.

De altfel iată aceste note :

„Plecăm diseară din Saint-Cloud pentru a vizita toată partea occidentală a Franței.

„La o leghe și jumătate de la Estampes am fost opriți de un convoi de tineri de ambele sexe, cari ne-au oferit cireși și trandafiri. Impăratul a dat ordin să opreasci în sat și a stat de vorbă în chipul cel mai afabil cu putință cu preotul și cu primarul satului...“

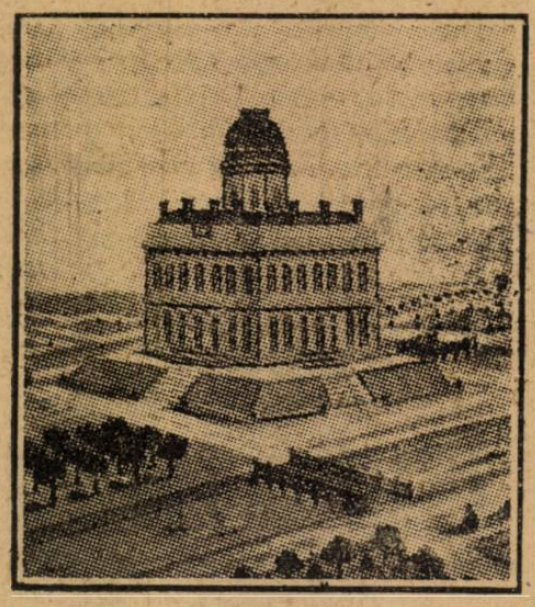

Castelul dela Navarre

LA ORLEANS

„Garda națională era sub arme și autoritățile în mare ținută. După încruntarea sprâncenelor, am văzut că Impăratul nu era mulțumit. „Mi-e penibil, a spus dânsul, să răsplătesc cu asprime dovezile de bucurie; dar mustrările nu le fac poporului, ci autorităților, care nu administrează așa cum se cuvine. Unde sunt sumele pe cari le-am acordat pentru canalizări. Domeniile naționale sunt în scădere de vre-o optsprezece luni, e epoca gestiunei d-tale, domnule prefect....“

După mercuriala aceasta, Impăratul a vorbit pe un ton mai puțin sever. La un moment dat, a vorbit chiar pe un ton familiar cu episcopul, cu primarul și chiar cu prefectul. Acesta din urmă a încercat să se justifice ; dar dacă poți combate fapte, cum oare să le distrugi ?“

LA BAYONNE

„La vre-o două leghe de oraș, Impăratul a asistat la un spectacol demn de dânsul. Pe coasta unui munte s'a organizat o mică serbare câmpenească și militară în cinstea Im-

IDILA

— Nepoţeii bunicuţă
Cât sunt, Doamne, de drăguţi
Numa'n ochi de'i caţi şi-ţi vine
Când roiesc pe lângă tine
Cu foc să'i săruţi !

Obrăjorii ca bujorii,
Soare parcă'i chipul lor,
Da-le-ar Maica prea curată
Sănătate viaţa toată
Şi sfânt viitor.

Ia, ca mâini, îi vede mama
Buni de oaste, cu noroc,
Strălucind de frumuseţe
Şi cu vorbele glumeţe
Ţopăind la joc.

— Bunicuţă, ia-n'ascultă
Ce tot spune moş Rădoi
Că muscalul, arză'l para,
Care ne râvneşte ţara
Vine cu război ?

— Eh ! băiete, la beţie
Oamenii cam multe spun,
Că te prinde nu doar sila
Ci mai mult de dânşii mila
Ca de-un biet nebun.

Dac'ar fi s'o ia cu pricea
Dare-ar focu'n casa lui,
Ţara asta, măi nepoate,
Are sete de dreptate
Şi viteji destui.

Are pieptul ca de stâncă
Braţul ei e de oţel
Şi de vine, vre-o săgeată
Fie ea şi'nveninată
Se rupe de el.

Dumnezeu, cel sfânt şi mare
Chiar în vreme de război,
Are grijă, nu ne lasă
Nici afară, nici în casă ;
Domnul e cu noi.

— Dar de-o fi să năvălească
Ca şi oamenii năuci,
De-o pleca oştirea toată
Cu muscalul să se bată
Tu n'o să te duci ?

Cascabello

„Intr'adevăr, i-am făcut câteva mustrări, pe cari le-a primit oarecum umilită, făgăduindu-mi că se va conforma sfaturilor mele. Nu ştiu cum s'a făcut că Impăratul a aflat de întâmplarea aceasta, care i-a displăcut atâta, încât i-a ordonat domnişoarei Guillebeau să plece imediat la Paris cu d-nii de Beaumont şi Monaco. Am voit să-i dau cel puţin o cameristă pentru a atenua întrucâtva

Prinţul Eugeniu

izgonirea aceasta ; dar Impăratul s'a opus, aşa că am fost nevoită s'o las să plece singură. Biata fată n'a făcut decât să plângă în tot timpul drumului. De atunci n'am mai revăzut-o".

Am putut să-mi procur sfârşitul acestor însemnări, dar din cele ce am putut culege, se poate vedea cât de mult ţinea Impărăteasa la Napoleon, fapt pe care unii îl tăgăduiesc, încăpăţânându-se să afirme că Iosefina nu adorase decât puterea suverană, la care o înălţase Impăratul.

(Va urma)

Tragerea premiilor filatelice

Iată rezultatul tragerei premiilor filatelice pe luna Maiu, pe care „Universul Literar" le oferă gratuit cititorilor săi :

Au câştigat câte un lot următorii :

Nicolae Mironescu, str. Luminei, 2. Bârlad.

Ing. Flaviu Dumitrescu, calea Viilor, 3. Craiova.

Th. C. Gonsa, sergent, Şcoala militară de Administraţie. Bacău.

Paraschiv Ionescu, Of. Superior. Controlul mandatelor. Dir. Gen. a Poştelor. Loco.

Nae Gheorghiu, str. Oilor, 205. Ploeşti.

D-na Victoria A. Antoniu, B-dul Carol, 315. Brăila.

M. Mărgineanu, Săliste, jud. Sibiu.

D-ra Irina Bujoreanu, Bolgrad. Basarabia.

Eug. C. Ionescu, str. Cogălniceanu, 17. Iaşi.

D-ra Didina Rădulescu, str. Unirei, 238. Buzău.

Ioan Gheorghiu, str. Mare, 64. Urlaţi.

NOUILE PREMII FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
— Pe luna Iunie 1924 —
CUPON No. 3.

păratului. La serbarea aceasta au luat parte mai toţi veteranii războaielor.

Entuziasmul a atins culmea când Napoleon s'a aşezat la o masă pur ostăşească şi a ciocnit cu toţi vitejii cari îşi riscaseră viaţa pentru dânsul.

„S'au ţinut numeroase toasturi pentru patrie, glorie şi libertate. Nu îndrăznesc să spun atenţiile, al căror obiect am fost. Ele m'au impresionat adânc, de oarece le consider ca răsfrângerea veneraţiei pe care Franţa a acordat-o Impăratului.

„Locuiam în castelul din Marac ; acolo s'a petrecut o aventură care mi-a fost foarte neplăcută, neputând suferi tot ceeace poate părea drept o violenţă din partea Impăratului, ale cărui defecte au fost şi aşa vesnic exagerate de unii oameni interesaţi.

„Am luat cu mine în călătoria aceasta pe ducesa de Bassano, pe contesa de Montmorency şi pe domnişoara Guillebeau, o fată foarte frumoasă, care-mi servea de cititoare.

„Intrată de curând în funcţia aceasta, îmbătată oarecum de favoarea care i se acordase, domnişoara Guillebeau luase o înfăţişare şi un ton foarte obraznic faţă de doamnele de Bassano şi de Montmorency. Atât ducesa cât şi contesa mi s'au plâns de atitudinea aceasta cu care dânsele nu erau obişnuite. Le-am sfătuit să ierte greşelile acestea, pricinuite de o situaţie la care domnişoara Guillebeau nici nu sperase vreodată, şi le-am promis că voiu lua măsurile necesare

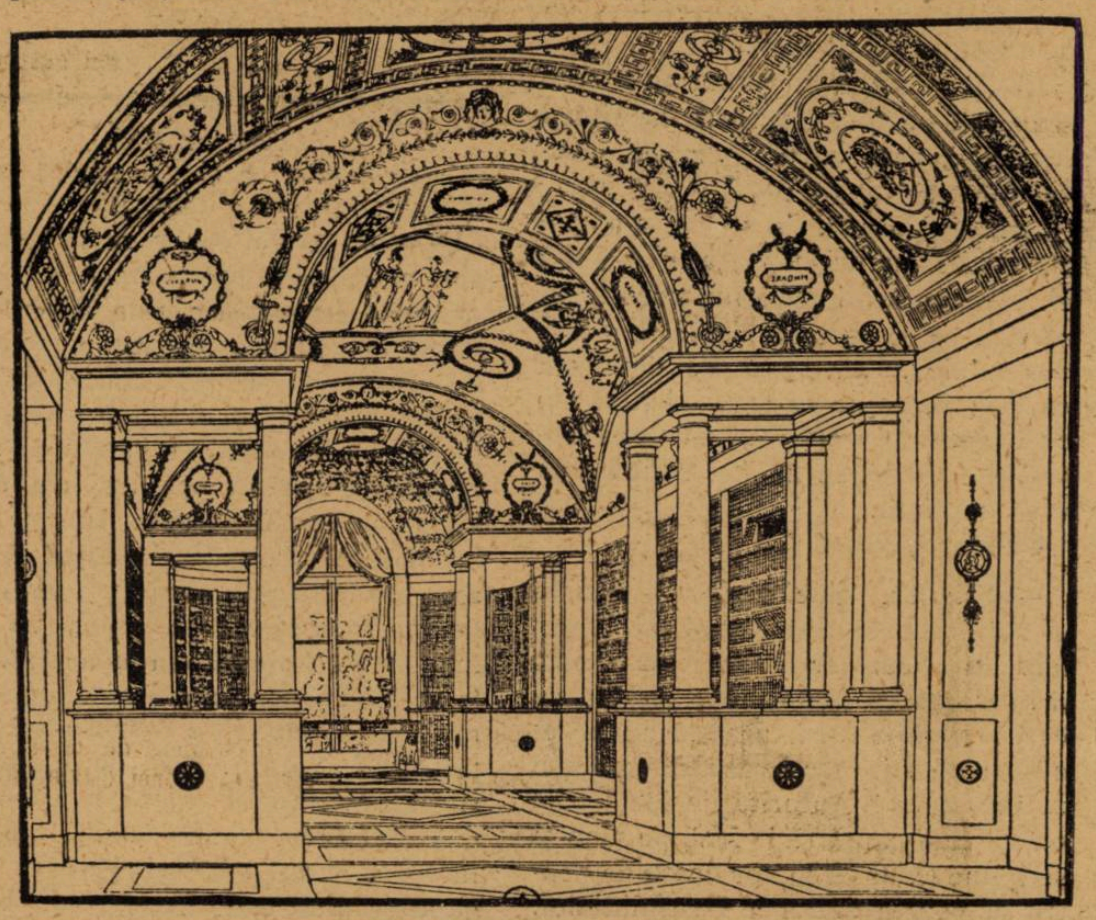

Biblioteca dela Malmaison

Poarta de Aur

Legenda din Ierusalim de SELMA LAGERLOF 1)

— Urmare şi sfârşit —

Dragomanul, observă călătorului, că toate încercările lor sunt zadarnice şi că ei nu vor auzi nici un cuvânt înţelept din gura lui Mesulam. Dar europeanul nu se lăsă convins şi de şi privea la arab, cum priveşte un copil la un animal sălbatec continuă:

— Spune-i că eu nu l'aş plictisi cu visul meu, dacă nu l'aş fi avut încă odată. Spune-i că înainte cu câteva săptămâni am vizitat moscheia Sofia din Constantinopol, şi că am vizitat'o în timpul când lumea se ruga. Toţi cei de faţă şopteau cuvintele rugăciunei şi toţi în acelaşi moment făceau aceleaşi mişcări de închinăciune, dar din mişcarea uşoară a buzelor lor se ridica un zgomot tainic, care răsuna aşa de melodic, aşa de straniu în cât se părea că suflarea însăşi a lui Dumnezeu trecea prin hramul sfânt.

Călătorul privea la Mesulam, pe cât timp dragomanul traducea. El căutase s'atragă atenţia ghicitoruluî prin cuvântarea lui. Şi îi se păru că reuşise, de oarece ochiî pe jumătate închişi ai lui Mesulam, o clipă se aprinseră ca jăratecul, dar încăpăţânatul, ca un copil mic, care nu vrea să se lase prins în cursă, coborî capul pe piept şi din nou înceu să se legene.

— Spune-i, spuse din nou străinul, că eu n'am văzut niciodată alţi oameni rugându-se aşa de fierbinte. Mi se părea că frumuseţea sfântă a hramului divin îi împingea la extazul acesta. Din această moscheie uriaşă, care era ascunzătoarea rugăciunei, eşeau credinţa şi entuziasmul care susţineau Islamul.

Aci el s'opri şi căută să urmărească expresiunea pe faţa lui Mesulam în timpul când i se traducea cuvintele. Dar pe faţa luî nu trecu nici o umbră de emoţie.

— Şi aşa,— începu din nou să vorbească călătorul,—nu îmi pot da seama ce s'a întâmplat cu mine. Se poate că fumul dela sute de candele, şoptitul celor cari se rugau şi mişcările lor regulate m'au adormit. Stam rezemat de coloană şi am simţit că trebue să închid ochii. Vedeam că adorm şi am simţit un fel de amorţeală.

Starea aceasta n'a durat mai mult decât o minută, dar în minuta aceea am fost departe de realitate. In această stare de amorţeală am văzut în faţa mea moscheia Sofia şi pe toţi credincioşii rugându-se în ea, dar acum observai că sub cupolă erau schele şi pe schele lucrători cu periile şi cu cutii cu vopsele.

— Spune-i, de asemeni, — continuă povestitorul, dacă el nu ştie aceasta, că moscheia Sofia, a fost mai înainte o biserică creştină şi că pereţii ei şi cupola ei au fost acoperite cu picturi sfinte în mozaic şi pe care turcii le-au acoperit cu o culoare galbenă. In visul meu, mi s'a părut că culoarea a căzut în câteva locuri şî că oamenii care stau pe schele, căutau să revăpsească acele locurî. Dar cum unii din oameni, coborau penelul ca să ia văpsea, o altă bucată de văpsea cădea de pe perete şi în locul ei apărea expresia admirabilă a lui Isus Christos. Pictorul căuta din nou să ia vopsea ca s'acopere imaginea, dar mâna luî neputincioasă cădea în faţa acestei imagini sfinte. In timpul acesta toată vopseaua căzuse de pe cupolă, de pe bolţi, de pe ziduri şî Christos apăru în toată frumuseţea Lui, înconjurat de îngerii Cerului. Se auzi vocea pictorului şi toţi credincioşii cari se rugau în moschee ridicară capul şi văzură pe Mântuitor în mijlocul îngerilor din cer, ţipară deodată de bucurie şi întinseră mâinele spre el. La vederea unei atât de adânci emoţii din partea lor, eu singur am fost aşa de puternic mişcat în cât m'am deşteptat. Totul era ca şi mai înainte, mozaicul era sub culoarea galbenă şi credincioşii continuau să cheme pe Alach.

Când dragomanul traduse ceea ce fusese povestt, Mesulam deschise un ochiu şi privi la străin.

El văzu în faţa lui pe un om, care seamănă pe din afară cu locuitoriî Apusului, care uneori vizitau moscheea.

„Săracul acesta de străin, n'a văzut multe lucruri în viaţa lui,—gîndi el. El n'are ochii aceia întunecaţi, care văd, ce se ascunde de ei cu o perdea tainică. El a venit, de sigur, aci ca să-şi bată joc de mine. Am să fiu cu băgare de seamă, ca ziua nenorocită de astăzi să nu îmî aducă încă vreo umilinţă.

Călătorul continuă.

— Ştii tu, ghicitorule, — începu el adresându-se deadreptul luî Mesulam, ca şi cum ar fi simţit că acesta îl înţelegea cu toată limba străină pe care o vorbea: ştii tu că în zilele acestea un străin cu vază se găseşte în Ierusalim? Autorităţile locale, pe ori ce cale caută să-i facă pe plac şi se spune chiar că se vor deschide pentru el poarta zidită a Ierusalimului, cunoscută sub numele de *Poarta de aur*, şi prin care se crede că Isus a intrat în Ierusalim în Duminica Floriilor. Oaspeteluî înalt au vrut să-i arate o deosebită cinste şi să-l lase să intre prin poarta care a fost zidită timp de câte-va veacuri, pentru că vechea legendă spunea că îndată ce va fi desfundată, stăpânii Apusului vor intra prin ea şi vor cuceri Ierusalimul.

Şî acum 'ţi voi spune ce s'a întâmplat cu mine noaptea trecută. Luna strălucia fermecător, timpul era uimitor de frumos, am eşit singur să mă plimb prin oraşul sfânt Mergeam pe drum, de alungul zidului oraşului şi aşa m'adâncisem cu gândul la timpurile trecute în cât nu 'mi dam seama unde mă găseam. In cele din urmă simţi oboseală şi căutaî să găsesc o poartă prin care aş fi putut să pot pe drumul cel mai scurt să mă înapoez la hotel. Abia m'am gândit la această şi un om deschise o poartă mare în părete. El o deschise larg de tot şi mi o arăta. Adâncit în gândurile mele, nu ştiu cât timp a trecut, dar am rămas uimit văzând o poartă în locul acesta; totuşi fără să mă gândesc mult am trecut sub bolta largă a porţei. In urma mea cu zgomot s'au izbit amândouă jumătăţile porţei. M'am uitat în urma mea şi n'am văzut nici o deschizătură în zid de cât poarta zidită în care e cunoscută sub numele de *Poarta de aur*. In faţa mea era un hram, se vedea piaţa largă Haram şi moscheia Omar. Tu trebue să ştii, că acolo nu

VISARE

Patru nopţi
sunt astă seară,
patru nopţi decând visez,
par'că am un mort în casă
şi la capul lui veghez.

Cine e necunoscutul
pentru care curg în şir
lacrime
şi casa-mi este
tristă
ca un cimitir!

De ce să mă rog
cucernic
pentru cel ce mi-i străin,
când pe ramuri
parfumate
râd petale de rubin!

Prin văzduh
e primăvară,
peste totul viaţa cântă,
şi dece
pe mine'ntr'una
gânduri negre mă frământă!

Am să las pe mort în pace
şi-o să plec acum departe,
dintr'o cupă
poleită
bea-voiu visele deşarte.

Dar, când pasul meu
se'ndreaptă spre fereastra luminată
sus pe ceruri
luna-mi pare
ca o inimă 'nghеţată

Ion Udriste

este altă poartă de cât Poarta de aur şi ea nu numai că este zîdită. M'am uitat în dreapta şi stânga să găsec pe omul care m'a lăat să trec, dar el numai era.

Atunci el 'mi apăru în mintea mea, văzui înfăţişarea lui înaltă, puţin aplecată părul moale, trăsăturile dulci ale feţei şi barba răspicată în două. Era Christos, înţelegi tu; Christos el însuşi! Tu ştii să ghiceşti tainele ascunse, spune-mi, ce înseamnă visurile mele şi visiunile mele, dar, ceea ce e mai de seamă, ucm am trecut eu prin *Poarta de Aur?*

Dragomanul traduse aceste cuvinte ale lui Mesulam, dar el se găsea în aceiaşi dispoziţie bănuitoare şi răutăcioasă şi se gândi: „Pe semne, străinul acesta îşi bate joc de mine. Sau poate el vrea să mă supere cu vorbele acestea despre Christos".

El preferă să nu răspundă, dar după inzistenţa dragomanului el murmură câteva cuvinte.

— Ce spune, el? întrebă călătorul.

— El spune, că poate să vă răspundă numai atât, *că visurile rămân tot visuri.*

— Atunci, spune-i din parte-mi că nu este adevărat! răspunse străinul supărat. *Totul depinde de acela, ci ne a avut visul.*

Fără să mai asculte mai departe pe dragoman, europeanul se îndreptă spre eşire.

Mesulam rămase nemişcat câteva minute şi se gândi la răspunsul primit. Apoi el se aplecă adânc cu fruntea izbindu-se de podele şi spuse:

— Allah, Allah! astăzi de două ori norocul a trecut pe lângă mine şi eu nu l'am putut prinde. De ce robul tău a meritat nedreptatea ta?

Cărţi noui

Tainele Capitalei de M. Socianu

In noul său volum „Tainele Capitalei" domnul M. Socianu, descrie în colori vii localurile de desfrâu care abundă în Bucureşti.

Puţine cărţi sunt atât de fidele ca *Tainele Capitalei*, de oarece autorul nu ne ascunde nici unul din dedesubturile umane pe care războiul le-a pus în evidenţă. Scrise într'un stil limpede şi colorat, însemnările acestea constituie un document impresionant al epocii de azi şi se citesc cu plăcere şi mai ales cu interes.

Volumul domnului Socianu se prezintă în condiţiuni technice admirabile şi e însoţit de numeroase ilustraţiuni de actualitate..

Th.

FILATELIA

Noutăţi filatelice

Germania. A apărut o marcă de 2 mărci, representând o vedere a oraşului Colonia, în care se află celebra catedrală.

Culoarea nouei mărci e albastră.

Congo belgian. La expoziţia filatelică ce s'a ţinut la Bruxelles s'a vândut ultimul stoc din frumoasa serie Congo belgian şi anume valorile următoare:

20 c. verde-oliv
30 c. roz.
3 fr. oliv.
5 fr. gri-albastru.
10 fr. negru.

Statele-Unite: A apărut o nouă şi foarte interesantă serie, în amintirea influenţei hughenoţilor şi valonilor în colonizarea Americei.

Ziarul filatelic „*Weekly Philatelic Gossip*", dă următoareale amănunte:

La 1 Mai 1624, valonii cari însoţeau câţiva colonişti olandezi au debarcat în locul unde este azi înălţat oraşul New-York. Unii din valoni au mers pe Hudson în sus şi au înfiinţat oraşul Albany.

Hughenoţii, cari precedaseră pe valoni, au înfiinţat din 1561 oraşul Mayport din Florida.

Seria cuprinde 3 mărci, foarte bine executate.

1 c. verde 2 c. carmin 3 c. albastru format mare.

Franţa. S'a completat seria olimpică cu încă două noui valori: o marcă de 30 centime — negru şi roş-cenuşiu — şi 50 c. albastru închis şi albastru deschis.

Prima reprezintă un atlet, iar a doua înfăţişează pe un învingător, purtând pe cap cununa de lauri.

*

In luna Iunie vom împărţi cititorilor noştri 15 loturi frumoase cuprinzând interesante serii din Europa.

ALEXANDRE DUMAS

PUNTEA DIAVOLULUI

Legenda punţii diavolului, este poate una din cele mai curioase povestiri din toată Elveţia.

Reussul, care curge printr'o albie adâncă de şeaizeci de picioare, făcându-şi loc printre stâncile tăiate de apă, întrerupea toată comunicaţia dintre locuitori din dealul Cornera şi între cei din Goschen, sau mai bine zis între Grisoni şi oamenii din Uri. Ideia de legătură între aceste două locuri o avură toţi oamenii, cari chemară pe cei mai îndemânateci architecţi pentru a face o punte. Mai multe punţi fură aşezate dela un mal la altul; dar niciuna nu a putut să reziste mai mult de un an la furtună, la creşterea apelor şi la căderea torenţilor. O ultimă încercare în felul acesta fu făcută înspre finele secolului al XIV-lea, şi iarna, înspre sfârşit dădea speranţe că această punte va resista la toate atacurile; când într'o dimineaţă i se spune primarului din Goschenen că trecerea era din nou întreruptă

— Nu poate fi decât diavolul, strigă primarul care ne împiedică să facem una.

Incă nu terminase bine aceste cuvinte, când un servitor anunţă pe Inălţimea sa Satana.

— Spune-i să intre! zise primarul.

Servitorul se întoarse şi făcu loc să intre un om ca de treizecişicinci de ani, îmbrăcat după moda germană, purtând o pereche de pantaloni de culoare roşie, un tricou negru despicat la încheetura braţelor, ale cărui despicături lăsa să se vadă o dublură de culoarea focului. Capul îi era acoperit cu o tocă neagră. O pană roşie îi da coafurei sale un farmec deosebit. Cât despre ghete, ele erau rotunde la vârf, cum fusese acum o sută de ani, către mijlocul domniei lui Ludovic al XII-lea. Un mare pinten asemenea acelui de cocoş, părea destinat să-i servească pentru călărie.

După complimentele de rigoare, primarul se aşeză pe un jilţ şi Satana pe altul.

— Ei bine prietene, zise Satana, ai nevoe de mine?

— Mărturisesc, monseniore, răspunse primarul, că ajutorul Inălţimii voastre nu ne va fi fără folos.

— Pentru acea blestemată de punte, nu e aşa?

— Da.

— Vă este necesară?

— Altfel ne este cu neputinţă să trecem Reussul.

— Ah! ah! făcu Satana.

— Ascultaţi, fiţi buni, reluă primarul, faceţi-ne una.

— Tocmai voiam să vă propun.

— Ei bine, acum nu ne mai rămâne decât să ne înţelegem... asupra...

Primarul esită.

— Asupra preţului, reluă Satana, privindu-şi interlocutorul cu o deosebită răutate.

— Da, răspunse primarul, simţind că ajunsese acolo unde să se răfuească afacerea.

— Mai întâi, continuă Satana, legănându-se pe picioarele din'napoi ale scaunului şi curăţindu-şi ghiarele cu briceagul primarului; mai întâi ne vom înţelege asupra acestui punct.

— Ei bine, aceasta mă bucură, zise

Câte-va hazuri

Prezenţă de spirit **Enigmă**

HOŢUL. — Dacă faci o mişcare... eşti mort.
— Din potrivă amice, dacă fac o mişcare, dovedeşte că sunt viu.

— Curios! Cum se face Jeane că se strică mereu cauciucul numai unde stau eu?

primarul, ultima ne-a costat şeaizeci de mărci de aur; noi îndoim această sumă, iată tot ce putem face.

Ei! ce nevoe am eu de aurul vostru? replică Satana; eu pot să fac tot ce vreau. Iată!

El luă un cărbune înroşit, din mijlocul focului, ca şi cum ar fi luat o pralină dintr'o bomboniera.

— Intinde mâna! îi spuse primarului.

Primarul se temea.

— Nu-ţi fie frică, continuă Satana.

Şi îi puse între degete o bucată de aur din cele mai fine, şi aşa de rece de par'că atunci ar fi scos-o din mină.

Primarul o întoarse şi o reîntoarse în toate felurile, apoi voi să i-o înapoeze.

— Nu, nu, ia-o, îi răspunse Satana, punând cu un aer îngâmfat un picior peste celălalt; acesta e un dar pe care ţi-l fac.

— Înţeleg, zise primarul punând bucata de aur în casetă, că dacă aurul nu vă costă nimîc, aţi dori ca să vă plătesc cu o altă monedă; dar eu cum nu ştiu pe aceea care v'ar conveni, v'aşi ruga să ne puneţi singuri condiţiile.

Satana reflectă un moment.

— Aşi dori ca sufletul primului individ care ar trece pe punte să-mi aparţină, răspunse el.

— Fie, zise primarul.

— Incheem act, continuă Satana.

— Dictaţi.

Primarul luă o pană, cerneală şi hârtie şi începu să scrie.

(Sfârşitul în numărul viitor)

trad. de **Aurel Borneanu**

Insemnări

Elegantele din Abisinia, mai ales cele cu tenul urât şi pielea închisă, se supun la o operaţie interesantă chiar şi pentru europene şi care constitue un preţios document la studiul etnografic al modelor. Femeile stau trei luni sub un cort de pânză ,având numai capul afară, pe unde este îndopată de rude, căci operaţia slăbeşte îngrozitor, şi sub directa influenţă a fumului unui oarecare arbore aromatic. După acest interval abisiniana are corpul de culoarea cafelei cu lapte şi de un ten admirabil.

Păcat numai că această operaţiune nu se poate aplica şi feţii care necesită câteodată atâtea îndreptări...

*

La noi în ţară rar se întâmplă să atingă vre-un o n politic sau vre-o revistă sfertul veac de viaţă şi privim cu admi ie şi uimire la ziarele din streinătate cari trec de mult suta. Ce să mai zicem de btrânul „Thing-Pao... veritabil ziar chinezesc, pe drept cuvânt cel mai vechiu din lumea întreagă, căci apărând pentru prima dată în 912 după Cristos numără astăzi pepste o mie de ani de viaţă?! Aferim jurnal! Chinezii au fost însă oameni cu minte şi au păstrat toate exemplarele dela primul număr în arhivele palatului regal din Peking unde face plăcerea cea mai de seamă a celebrilor chinologi europeni.

Ca să apară un astfel de ziar, cel mai citit în imperiul soarelui, e nevoie de o duzină de directori şi alte duzini de primi redactori cari se ocupă numai cu *corecturile*, cari după cum ştiţi alfabetul chinezesc are 40000 de litere şi... ce-i mai omenesc decât greşeala ?..

ANUL XL. — No. 26 | 2 lei exemplarul | Duminică 29 Iunie 1924.

BIBLIOTECA CENTRALĂ ACADEMIA SIBIIU

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. în străinătate pe un an 200 lei.

1824-1924

GILLY

A. DUMAS-FIUL

(VEZI EXPLICAȚIA ÎN TEXT)

Prima iubire a lui Florian

Printre toţi oamenii cari au trecut pragul sihăstriei marelui filosof şi scriitor francez — patriarhul literaturei franceze, — **Voltaire**, nimeni nu s'a apropiat cu atâta emoţie entuziastă şi naivă, de cât Jean Pierre Cloris de Florian, marele fabulist francez, predecesorul şi maestrul celebrului La Fontaine. Florian avea zece ani, când într'o dimineaţă caldă de Iulie, a anului 1765, pătrunse în acest azil pe care l'a visat atâta. Acest tânăr admirator al lui Voltaire, era nepotul marchizului de Florian, cumnatul faimoasei doamnă Denis, care domnea pe atunci, după gingaşa-i fantezie casa ilustrului filosof.

Viitorul fabulist sosise la timpul potrivit. Voltaire deseori devenea trist. Infirmităţile sale se măreau şi se înrăutăţeau. **„A îmbătrâni,** înseamnă a muri, în detaliu", spunea Voltaire cu melancolie.

De îndată, înfăţişarea de sănătate, fizionomia nobilă a tânărului Florian, fantezia înaripată a imaginaţiei sale, au sedus pe bătrân, care, cu toate ravagiile vârstei sale înaintate, rămânea fermecat de agerime şi de noutate. Ca să se arate politicos faţă de oaspetele său, el îl întreabă, după obiceiul său, asupra cunoştinţelor sale literare.

„Domnule Voltaire, răspunde naiv şi adorabil, Florian, ştiu **Iliada** şi **Blazonul"**.

Voltaire rămase entuziasmat de acest mândru răspuns şi boteză pe protejatul său cu pomposul nume de : d. de Florianet.

Luă însă în consideraţie acest bagaj insuficient de cunoştinţi a tânărului Florian şi tatăl Adam, vechiu jezuit, a cărei unică funcţiune în casa filozofului, consistă în a face cu el partida de table, a fost însărcinat să dea primele noţiuni de limba latină d-lui de Florianet.

Vai ! debuturile, însă, sunt ingrate şi descurajatoare ! Micul Florian însă, e foarte îndrăzneţ. In momentele de greutate în deslegarea vre-unei teme de latinească, el cere ajutor dela acela pe care-l numea, în entuziasmul său, „primul om din Europa".

Inteligent, Voltaire, nu se supăra. „El îmi făcea fraza, cu atâta bunătate, a povestit mai târziu Florian, că credeam totdeauna că eu am făcut-o".

Seara, tatăl Adam, minunat de progresele elevului său, citea tare lecţia ce o făcuseră în timpul zilei. Voltaire schimbă un zâmbet cu complicele său şi declară că nu e puţin lucru pentru vârsta sa.

In timpul acesta, d-nei Denis, morocănoasă, nu-i plăcea să se întrerupă munca de gândire a lui Voltaire. Ea singură, avea dreptul să-l întrerupă. Şi iată pe Florianet trimis în grădină. Acolo el visează mai mult decât să se joace... Totuşi reveriile nu ocupau tot timpul micului poet, în grădină. **„Iliada"**, continuă să-l chinuiască. Odinioară arzând pe ruguri mici, păsări omorîte la vânătoare, el îşi închipuia că vede cosumându-se pe pătulul de ramuri uscate, corpul lui Patrocle sau al lui Sarpédon. Cenuşa de pasări sau de eroi nu e tot aceiaşi cenuşe ?...

El vrea să pue în acţiune luptele omerice. Işi face o sabie de lemn — în atelierele zeului Vulcan, — credea el, — şi se repede pe câmpul de flori şi pe pajişti.

Toată armata Troiană şi-o închipuia, micul Florian acolo ! Cu furie, micul erou, o atacă. Chinuit la început, de veracitatea istorică, el se declară învins şi se retrage pe vasele sale. Celebrele alee dela Ferney, devin, în închipuirea sa, flote sau palate. Soseşte un moment însă când micul Florian e sătul să abandoneze victoria : Troia trebue să cadă. Florile, masacrate, însângerează pământul cu petalele lor. De odată, în toiul luptei, apare Voltaire... Clipă înspăimântătoare ! Aflând că moartea lui Patrocle a provocat atâta ruină şi ravagii în frumoasa lui grădină filosoful isbucneşte în râs şi iartă.

Din nou, copilul se refugiază lângă patriarh. Printre toţi oaspeţii dela Ferney, de sigur spre el se îndreaptă iubirea. gingaşului copil Florianet.

Simte copilul că marele om, în clipa aceea, nu mai e decât un bunic, pentru dânsul. El simte toată indulgenţa maliţioasă, toată fina bunătate a acelui „hidos zâmbet" care trebuia să anatemizeze mai târziu pe un alt mare poet !...

Prietenia ilustrului bătrân cu micul protejat se întăreşte din zi în zi şi relevează pe un Voltaire cu totul altul decât acela ce se întrevede în opera sa. „Deseori, spune Florian, mă aşeza lângă dânsul la masă, şi, în timp ce multe personagii cari se credeau importanţi şi cari veneau să ia masa la Voltaire, ca să susţie această importanţă, îl priveau şi îl ascultau, el vorbea cu u" copil !..."

Un puternic simţământ de altruism îl îndemna să ajute pe cei slabi. Precum el apărase pe Calas, tot astfel acum desmerda pe micul său nepoţel adoptiv.

Dacă micul Florian asculta cu lăcomie cele mai neînsemnate cuvinte ale lui Voltaire, un lucru îl pasionează mai mult ca orice : **teatrul.**

Viaţa artistelor, triumfurile d-rei Clairon, — vestită pe atunci, îi excită entuziasmul. Şi în discursurile filosofului, numele neasemuitei interprete revine pe bazele sale, a aceleia care a încoronat cea mai mare parte din eroinele sale.

Intr'o zi sosesc scrisori la Ferney. O emoţie agită această celebră sihăstrie : La Paris, celebra artistă e în conflict cu publicul. D-ra Clairon se încăpăţânează în a nu vroi să apară în scenă cu un camarad învinuit de indelicateţă. Artista e fluerată, camaradul (ei) e aclamat.

In oraş, fiecare ia partea pentru şi contra tragedienei. Se vede deci, că chestiunile de teatru n'au aşteptat secolul nostru ca să pasioneze opinia publică.

D-ra Clairon îşi ia în serios rolul ei de revoltată. Preferă mai bine să fie închisă la închisoarea de la Fer-L'Evêque, decât să cedeze.

Se bănueşte deci, prestigiul acestei femei care e socotită şi ca o vinovată şi ca o suverană, în ochii lui Florian. Voltaire, prin elogiile sale hiperbolice, ataţă şi mai mult încă, entuziasmul copilului. Ea e frumoasă, talentul ei e fermecător, ea a reînoit, în Franţa, arta costumului. Să o primească, ar fi pentru patriarch, o adevărată onoare. N'a trebuit mai mult ; de atunci d-ra Clairon obsedează gândurile lui Florian. El se consumă de dorinţa să o vadă. Ea îi apare cu atât mai seducătare şi mai desăvârşită cu cât (el) nu o cunoaşte... Norocul însă se întoarce şi evenimentele se precipitează. Artista e pusă în libertate. Ea se îndreaptă spre Geneva, unde se duce să consulte pe celebrul practician pe care Voltaire îl numeşte „Esculap-Trouchin" şi a cărui ştiinţă atrăgea pe bolnavi, în massă, spre acel colţ liniştit al lacului Geneva, atât de departe de Paris pe timpul acela. D-ra Clairon e pe drum spre Geneva... şi în curând va fi aplaudată la Lyon...

De mulţi ani, Voltaire n'a putut să întâlnească pe tragediană, să comenteze în faţa ei modul cum îşi interpretează ea rolurile. O roagă deci să vie să petreacă câteva zile la Ferney. Pentru orice întâmplare, la Ferney, lumea se prepară să primească în mod demn pe d-ra Clairon repetându-se piesele : **„Alzire"** şi **„Warwick"**. D-na Denis, care adora acest fel de distracţie, se sileşte să întinerească mica sală de teatru care a fost transformată în cuib de petrecere. „După ce s'a gândit mult, glumeşte Voltaire, M-lle Clairon a conchis că preţueşte mai mult să fii cu lenjuri murdare, dar să joci comedie".

In sfârşit, tragediana îşi anunţă sosirea : „D-ta şi Corneille sunteţi zeii mei, scrie ea. Inchipueşte-ţi, deci, ce plăcere simt venind să-ţi aduc omagiul meu".

O aceiaşi nerăbdare chinueşte pe Voltaire şi pe Florianet. Patriarchul aşteaptă pe „Melpomena" în prag. De îndată ce o zăreşte, i-se aruncă la picioare, o încarcă de laude, isbucneşte de bucurie. Şi copilul Florian deschide ochii mari ca să contemple mai bine pe zeiţa necunoscută. D-ra Clairon nu e de statură înaltă, portul său n'are nimic majestuos. Trăsăturile sale sunt mai spirituale chiar decât tragice. La prima vedere, ea ar părea mai curând designată pentru rolurile de subrietă. N'a fost ea supranumită **„Fretillon" ?** Zâmbetul ei fermeca şi captiva ca o enigmă fermecătoare. Nu se ştia dacă buzele sale arcate fin, promiteau o sărutare, pregăteau o glumă ironică sau ascundeau şiretenia unei cochete. Scurt, aspectul său seducea mai mult decât ar fi impus respect. Vocea sa, însă, era plină de accente :

„Ea ar aprinde munţii Alpi şi muntele Jura", spunea filosoful.

Gesturile sale au gingăşie şi nobleţă. Spiritul său e vioi, vesel. Farmece atât de deosebite, unite cu dorinţa de a place, au fermecat de îndată pe toată mica lume dela Ferney.

Pentru Florianet, ceasul suferinţelor delicioase a sunat : e înamorat... Adio jocurile din grădină, lecţiile şi lucrul ! Nimic nu mai există pe pământ decât zâmbetul d-rei Clairon !

Tatăl Adam e neliniştit. Nu mai poate pune mâna pe elevul său. Zadarnic marchiza de Florian, mătuşa sa, îl caută ca să-l facă să citească, după cum îi era obiceiul, câteva pagini din **„Télémaque"** sau din **Secolul lui Ludovic 14-lea".**

El dispare necontenit.

„Mă găsea veşnic în camera sa", mărturiseşte el cu naivitate.

In adevăr, el nu se mai gândeşte la nimic alta decât să se strecoare în camera artistei. Intr'un colţ al odăei, el se face mic de tot, îşi înăbuşă răsuflarea. Ar vrea să fie uitat acolo. Tăcut, el contemplă pe tragediană care-şi aranjează pe furate o şuviţă de păr

Cântecul Basarabiei

(Aria : *Dor dorule*)

Basarabie iubită,
Soro draga mea 1)
Mult ai fost nefericită
Iar azi horda muscălească
Vrea din nou să te răpească;
Insă vai de-acela care
Va 'ncerca să te doboare
Se va risipi ca vântul
Şi'l va înghiţi pământul.
România 'n veci nu piere
Are 'n pieptul ei putere,
Când gornistul dă semnalul
Sare Oltul şi Ardealul,
Sare mândra Bucovină
Cea mai splendidă grădină,
Sărim noi, sărim cu toţii
S'alungăm din ţară hoţii.
Basarabie iubită
Mult ai fost nefericită
Şi în ciuda muscălici
Tu eşti tot a României.
Să trăeşti în fericire
Tot în bine şi'nflorire.
Iar când ceasul cel greu vine
Toţi vom fi la braţ cu tine!

Cascabello

1) Soro, draga mea, se repetă la fiecard rând

rebelă sau se întoarce dela oglindă ca să-i zâmbească. Lui Florian i-se pare că are înaintea ochilor pe toate eroinele pe care el le-a încarnat sucesiv. E Zaira, Aménaida, Phedra, sau chiar Clairon ? Farmecele lor seducătoare se adaogă şi se confundă. Idolul străluceşte de toate gătelile cari, rând pe rând, îi scot în evidenţă frumuseţea... Iluzie copilărească, ar spune cineva. Câţi oameni, însă, rămân copii în privinţa aceasta !

D-ra Clairon e înduioşată de această admiraţie naivă. Nu displace acestei contemporane a d-nei de Warens să trezească aceste sentimente atât de gingaşe şi de sincere, cari isvoresc dintr'o inimă tânără. Ea nu se înspăimântă de lucrul acesta. Pasiunea, ale cărei ravagii ea le evocă pe scenă, nu-i apare prea de temut în viaţă. In amor, ea pronează „moneda curentă", adică e lucru obişnuit.

Binevoitoare ca o mamă, în mod inconştient, ea va scrie unuia din tinerii săi camarazi, înamorat de ea :

„Nimic n'a schimbat inima mea pentru d-ta, nimic nu o va schimba, scumpul meu copil".

Şi, mai târziu, ea se va consola dulce de o mică suferinţă de gelozie :

„Soartă bună ? Vei avea atât cât vei voi. Eşti un foarte frumos băiat. Purtările d-tale oneste şi dulci fac să fie bine judecate în inima d-tale". Căci, a face pe cineva să sufere e cea mai mare suferinţă a sa. Insă îi place să fie iubită.

Iubirea exaltată a lui Florianet nu o îngrijeşte deci. Ea înmulţeşte întâlnirile lor, cari farmecă pe micul înamorat. Ea se gândeşte chiar să-i dea roluri în piesele în care joacă ea. Căci reprezentaţiile de teatru se succedează, cu entuziasm, în micul teatru de la Ferney. E epoca când Voltaire scrie triumfător :

„D-ra Clairon a fost primită la noi, ca şi cum Rousseau n'ar fi scris în contra spectacolelor... Excomunicările acestui părinte al Bisericei n'au avut nici o înrâurire la Ferney". Florinet nu vede în aceste distracţii, decât o ocazie nouă de a petrece momente dulci lângă idolul său. Să joace, pe scenă, lângă dânsa, nu era pentru el cea mai mare fericire ?

La drept vorbind, el trebue să se mulţumească, pentru începuturile sale, să joace roluri de valeţi.

Insă el desfăşură atâta zel şi patimă încât artista, se hotărăşte să-l înveţe ea însăşi roluri. Politicos şi galant, Florianet declară că va asculta lecţiile de teatru la picioarele frumoasei d-re Clairon. In genunchi — ca şi Cherubin mai târziu, în faţa contesei — cu ochii aţintiţi la faţa ei fermecătoare, el repetă cele câteva vorbe pe care trebuia să le pronunţe pe scenă. Fermecat de accentele artistei, micul Florianet se sileşe să le imite cu vocea sa de copil. Şi când crede că a isbutit, cuvintele pe care le modelează astfel, îl farmecă.

Desigur că el dobândeşte un succes strălucit. E aplaudat, e desmierdat. Voltaire îi dăruieşte un brilliant. Frumoasa Clairon îl acoperă de sărutări Şi, pentru debutant, bijuteria dăruită de patriarch nu e cea mai preţioasă recompensă...

Voltaire sârîde văzând schiţându-se această mică aventură de iubire. N'a avut şi el odinioară, figura lui Cherubin, atunci când şi-ar fi dat viaţa ca să reuşească să răpească pe Pimpette ? Cât de frumoasă era ea în cochetul costum de paj pe care îl îmbrăcase ca să interpreteze mai bine rolul ! Se regăseşte, acum, în Florianet. Entuziasmul acestei inimi copilăreşti reînvie pentru el acele clipe îndepărtate, acel trecut mort. Şi cum să nu fie el acum indulgent faţă de entuziasmul unui suflet tânăr, el, la care entuziasmul supravieţuia vârstei şi sănătăţei ?

Inţelegerea bătrânului cu copilul devine şi mai strânsă încă. Sfânta Clara se apropie. Amândoi, în mare secret, pregătesc o sărbătoare demnă de idol. In seara unei calde zi de August, apare deodată pe pragul uşei de la salon o pereche tânără îmbrăcată cu costume albe de păstori. Incununaţi cu trandafiri, doi copii înaintează înspre Clairon. Au în mână un paner de flori, unde se zăresc cadouri. Florianet, foarte înduioşat, cu ochii ridicaţi înspre artistă, cântă cu voce duioasă:

Sunt de abia în primăvara vieţei
Şi deja iubesc..."

Păstoriţa indignată îl întrerupe :

„Eşti un mic tâlhar!"

Păstorul însă continuă :

„Fii discretă,
Greşala e comisă:
Am văzut pe Clairon"

Şi cupletele se succedează, în care cuplete Voltaire a socotit plăcut lucru să facă să cânte cu voce tare copilul ceia ce inima sa murmură încet de tot. Cine ştie dacă nu datează dela acea fericită seară de August,, acel gust al idilicului Florian pentru frumoasele sale pastorale şi pentru gingaşele refrenuri ?

Cine ştie de asemeni, dacă nu de atunci, întreaga operă a poetului suav şi dulce de mai târziu nu a fost străbătută de amintirea clipei când frumoasa Clairon lua pe genunchi, ca să-l sărute, pe micul păstor alb şi roz ?...

Vai ! cele mai frumoase serbări îşi au cele mai triste zile de a douazi. După puţine zile dela acea neuitată seară de Augnst, spre marea desnădejde a lui Florianet, Clairon pleacă, reluându-şi drumul început, şi întrerupt câtva timp, cel mai fericit timp din viaţa lui Voltaire, poate, — şi timpul eroic al sărbătoarei fericirei micului Florianet, care-şi va închină, întreaga viaţă, una din cele mai frumoasă creaţiuni politice, amintirei acestui timp de idiliçă fericire, de iubire dulce şi dumnezeeşte simţită de inima sa, — sipet de aur, în care şi-a păstrat, ca pe o sfântă şi nepreţuită comoară, entuziasmul poetic, inspirat în mare parte, de îngereasca lui iubire.

Desigur, el a plâns destul de deseori, pe ascuns, în urma plecărei idolului. Firea sa însă, atunci, nu era melancolică. In curând, în voiaj la Paris îi va uscà lacrimile şi îi va şterge urma primei sale iubiri... pentru câtva timp... Şi apoi, nu venise el să ia lecţii de filosofie la sihăstria paradisiacă dela Ferney, cu adâncul cugetător şi filosof, care a dominat timpul său ; marele Voltaire ?

PETRU T. GÂDEI

Marea vieţii...

Peste valurile apei
Fără pod şi fără vas
Bate umbra înserării,
Marea vieţii—eu te las
Stau pe malul resemnării,
Te am iubit, şi ţi-am chiemat
Barca lină, argintie,
Marea vieţii... ce mi ai dat ?
Primăvară fără soare
Fără flori şi ciocârlii,
Vară rece, toamnă seacă
Iarnă — fără bucurii.
Ştiu acum, c'a fost părere
Zarea ce te 'nsenina
Şi 'ţi punea argint pe valuri
Vraja lunei—nu a ta...
Răsărit şi asfinţire
Te-arătau ca din poveşti
Azi de-i lună ori de-i soare
Eu te văd aşa--cum eşti
Cât ai tremura din unde...
Ai prăpastii. ştiu că minţi
Fierb vâltorile 'n adâncuri
Şi isvoarele fierbinţi.

Maria Cuntan

Alexandru Dumas-fiul

Cu prilejul a 00 ani dela naşterea sa

(Vezi ilustraţia din pag. I)

Fiul lui Alexandru Dumas, autorul celebrelor romane *„Cei trei muşchetari"* şi *„Contele de Monte-Cristo"* s'a născut la Paris la 28 Iulie 1824. Tânărul Dumas îşi făcu studiile la liceul Burbon şi în 1841 publică primul său volum de versuri : *„Păcate de tinereţe"*. După o călătorie în Spania şi Africa făcută alături de tatăl său publică *„Povestea celor patru femei şi un papagal"* (1846-47, 6 vol.) roman fantastic care avu mai mult un succes de curiozitate. Urmă apoi *„Doctorul Servans"*, *„Dama cu Camelii"*, *„Romanul unei femei" (1848)*. Aceste două din urmă îi stabiliră reputaţia sa. de scriitor şi în acelaş timp şi personalitatea sa. Intr'adevăr în aceste romane. tânărul Dumas nu mai căuta să imite pe tatăl său.

Publică apoi *„Antoine"* (1849), *„Tristan cel roşu "„Trei oameni tari"* (1850), *„Granjette"* *„Diane de Lys" (1851)*, *„Strigoii"*, *„Regentul Mustel"* *„Dama cu perle"*, *„Cutia de argint"*, *„Viaţa la 20 ani"*, *„Afacerea Clemenceau" (1867)*; *„Theresa" nuvele* (1875); *„Antracte"* culegea de articole (1877178) precum şi o mulţime de broşuri şi articole care au făcut multă vâlvă în veremea aceia.

Alexanrdu Dumas şi-a transportat pe scenă principalele sale romane, începând cu *„Dama cu camelii"*, care ,intrezisă la început ca imorală, s'a representat pentru prima oară la *Vaudeville* în 1852. In 1853, se represintă la Veneţia opera lui Verdi, *Traviata*, scrisă pe libretul Damei cu camelii. Pomenind piesele : *„Demi-monde"* *„Prietenul femeilor"*, *„Denisa"* şi *„Prinţesa din Bagdad"* nu citäm de cât puţine din lucrările pe care Dumas le-a dat scenelor parisiene.

In 1875 e numit membru al academiei franceze iar în 1867 ofiţer al Legiunii de onoare. Alexandru Dumas moare în 1895

Silly

Două tablouri din viaţa Poloniei

Împărţirea Poloniei de MOREAU şi Revoluţia poloneză de JAN STYKA

Congresul penaliştilor din Varşovia la care au fost invitaţi şi penalişti români, vizita d-lui Iorga în Polonia în urma invitării universităţilor poloneze, comunitatea de interese dictate de aceleaşi împrejurări care leagă Polonia şi România, ar trebui să ne facă să cunoaştem mai bine aceas tă ţară de patrioţi şi de talente numeroase.

Două tablouri mari de doui pictori celebri — pe care le reproducem, unul al pictorului Morean, care reprezintă *Impărţirea Poloniei* de Ecaterina a II-a şi de regii Prusiei şi Austriei, ca şi tabloul *Luptei de eliberare* a Poloniei, executat de cel mai mare pictor al generaţiei trecute poloneze *Ian Styka*, ne vorbesc de două pagini celebre din istoria Poloniei, care ar trebui reamintite.

IMPĂRŢIREA POLONIEI. (Tablou de pictorul Moreau). In tablou e expusă harta Poloniei. Ecaterina II şi regii Prusiei şi Austriei, arată pe hartă graniţele nouilor teritorii luate de la polonezi. In centrul tabloului, regele Poloniei Stanislas Poniatovski.

Mult timp Polonia a fost *avantgarda* lumei europene şi cu nobleţe a şti ut să reziste atacurilor hoardelor aziatice apărând popoarele apusene ale Europei de năvala tătarilor, turcilor şi a altor lifte păgâne. Poporul polonez, care a fost în totdeauna un popor de idealişti şi romantici a dus lupte nesfârşite în numele unor idealuri abstracte şi a purtat în totdeauna în sufletul său năzuinţa pentru libertate. Popor — poet — el nu se interesa prea mult de nevoile zilnice, nu se gândea la pericolele din afară şi asta l'a dus la peire. La începutul veacului al XVIII-lea Polonia de o dată s'a simţit strânsă între două puteri mari, de-o parte Prusia de alta Rusia. Prusia, cea dintâi şi-a aruncat ochii asupra Poloniei şi a hotărît să-şi însuşească o parte din pământurile ei, dar cum nu era în stare singură să atace Polonia, regele ei Frederic al II-lea cere ajutorul celeilalte nemţoaice, ce era pe tronul Rusiei, Ecaterinei a II-a, care bine înţeles primeşte propunerea şi atrăgând de partea ei şi Austria, împart la 5 August 1772 între Rusia, Prusia şi Austria o parte din Polonia.

Această primă împărţire a luat Poloniei *4000* de mile patrate şi a lipsit Polonia de aproape *5 milioane de locuitori*. Actul acesta, nemai întâlnit în istorie, a pus pe gânduri pe polonezi; patrioţii lor caută să introducă reforme sociale, să răspândească cultura în popor şi să dezvolte conştiinţa naţională în oameni. In câţiva ani Polonia se reface, la 1791 se introduce Constituţia, situaţia materială a populaţiei se îndreaptă, se părea că Polonia se îndrumează spre o nouă viaţă.

Dar soarta hotărîse altfel. Ruşii protestează contra Constituţiei poloneze şi cer desfiinţarea ei, dar polonezii refuză să se supună şi în 1792 câteva zeci de mii de ruşi pătrund în Polonia. De şi polonezii se apără vitejeşte, sunt trădaţi de regele lor *Stanislav-August* care trece de partea Rusiei şi Polonia este din nou divizată între Prusia şi Rusia, luându-i-se *Dantzigul* şi *Thurn-ul* de prusaci şi toată *Rusia albă* de ruşi.

Patrioţii polonezi protestează şi se pregătesc de revoluţie. Generalul polonez *Tadeusz Kosciuszko* adună o armată de devotaţi şi în ziua de 24 Martie pe piaţa Cracoviei depune jurământul *„că până la sfârşitul vieţei sale va apăra patria"* şi porneşte cu soldaţii săi spre Varşovia.

Varşovia era însă atacată de ruşi şi generalul Suvarov acupase fortăreaţa Praga din suburbia Varşoviei. Regele Polon fusese luat prizonier şi Varşovia n'a putut fi salvată de Kosciuzko. Luarea Varşoviei la 1795 a servit ultimei împărţiri a Poloniei între Rusia Austria şi Prusia. Aceasta *ultimă împărţire a scos Polonia din rândurile statelor europene.*

De aci începe martirajul ei şi lup-

Cântec de înstreinare

Cântaţi-mi lăutari, n'am ce mai pierde !
Paharu-i doar otravă pân la fund
Sub rămşiţa cântecelor voastre,
Mi-amai rămas durerea s'o ascund !..

Cântaţi-mi lăutari—iar tu crâşmare,
Desfundă vin, pelin ce-o fi, să fie
De dragoste mi-e gându 'nveninat
Mi-e inima bolnavă şi pustie...

Cântaţi-mi mult, căci viaţa mea v'o dau
Vă dăruesc şi visul meu stingher :
E noaptea'n care s'a sfârşit pe veci,
Şi ultima scântee de pe cer...

Cântaţi-mi până mâine lăutari...
Iar tu crâşmare să vesteşti în sat ;
Că eu rătăcitorul fără nume
Eternităţii sufletul mi-am dat...

Nu-o să mă plângă nimeni—ştiu — doar voi
Să mă petreceţi pân' la cimitir;
Cântaţi-mi lăutari să se sfârşească
Beţia îndrăgostitului martir...

George Nutzescu

tele ei pentru libertate cari au izbucnit în 2 mari mişcări revoluţionare la 1830 şi 1831, şi la 1863, dar amândouă mişcările au fost înăbuşite.

Soarta polonezilor sub germani n'a fost mai bună de cât sub ruşi. Aceaşi prigonire a culturei şi libertăţei lor, aceaşi încercare de desnaţionalizare şi într'o parte şi într'alta, aceaşi tendinţă de a expatria pe polonezi în alte provincii şi a aşeza pe pământul Poloniei colonişti străini.

Cu războiul european pe care l'am trăit şi noi, Polonia îşi vede sfârşitul umilinţei sale, dacă nu încă a libertăţei sale, căci Rusia îi recunoaşte unele drepturi, dar cu izbucnirea revoluţiei ruseşti ea îşi capătă libertatea şi independenţa ei.

Adevăraţii revoluţionari ruşi şi nu hienele cari au venit pe cadavrul în putreziciune a Rusiei să întroneze bolşevismul, iată cum au salutat în 1917 eliberarea Poloniei de sub jugul Rusiei ţariste :

„Poporul rus, scrie revoluţionarul rus N. K. Lebedev, care abia şi-a scuturat robia şi lipsa de libertate de veacuri în care a trăit a adus şi altor popoare, care intrau între graniţile statului rus, eliberarea lor. Unul din aceste popoare e şi poporul polonez. Dar cele mai mari nevoi dintre toate le-a avut Polonia. Nefericita ţară în timp de o sută şi cincizeci de ani a fost literalmente divizată şi crucificată de regimul ţarit. Cei mai mici muguri de viaţă liberă erau striviţi din rădăcină, iar când polonezii în desperarea lor, nemai văzând scăparea, se ridicau ca un singur om, ei erau împuşcaţi sau trimişi în Siberia".

Ca şi Polonia aşa şi Basarabia a suferit jugul ţarismului şi revoluţionarul rus se gândeşte şi la această provincie când vorbeşte de popoarele care în cuprinsul Rusiei au suferit impilările ruseşti şi s'au eliberat odată cu revoluţia ei.

Această comună soartă a Poloniei şi Basarabiei sub acelaşi călău, le uneşte şi mai mult şi face ca soarta României ca şi a Poloniei să fie aceiaşi cum trebuie să le fie grija pentru ziua de mâine, când şi un vrăjmaş şi altul şi Germania şi Rusia îşi vor reface puterile şi'şi vor reînoi gândurile de cucerire.

De aceia e nevoie de o cât mai conştientă şi mai strânsă unire între aceste popoare chemate să fie stăvilarul aspiraţiilor aziatice.

Dr. I. Duscian

POLONIA. (Tablou de marele pictor polonez Jan Styka). Originalul acestui tablou se găseşte la primăria din Lemberg. Reproducerile după acest tablou erau interzise în Germania şi Rusia. Styka reprezinta în tablou Polonia sub forma unei femei răstignite pe o stâncă. In centrul tahloului, cu drapelul în mână stă Kosciuszko arătând spre Polonia. In partea dreaptă în haină lungă stă poetul Mickiewitz, cu privirile inspirate spre patria lui crucificată. In partea stângă jos se văd magnaţii polonezi cari se duc, blestemaţi de cei rămaşi s'apere Polonia.

Sfat

Să-i cânt ochii? mi-e c'o supăr
N'am cuvinte pentru dânşii...
Dar să sufăr?

Şi de ce mereu ei, plânşii,
Mă învinge? să nu mă supăr
Eu pe dânşii?

Ce să fac de-acum 'nainte
Prin purtarea-mi să fiu drept?
„Fii cuminte...

„Nu privi la dânşii drept
„Căci s'aprinde-un dor fierbinte
„'N al tău piept"..

Stelian Delacâmpina

ALEXANDRE DUMAS

Puntea diavolului

— Urmare şi sfârşit —

Cinci minute după aceea, o iscălitură pompoasă, dublată şi înflorită era semnată de Satana în numele său propriu, şi de primar, ca autorizat de săteni. Diavolul se angajă formal prin acest act, ca la noapte să facă o punte solidă care să dureze cinci sute de ani ; şi primarul la rândul său, plătind această punte, dărui Satanei sufletul primului individ pe care întâmplarea sau nevoia l-ar forţa să treacă Reusss-ul pe puntea drăcească pe care Satana trebuia s'o improvizeze.

A doua zi în zori, puntea era gata.

In curând primarul apăru pe drumul dinspre Goschenen ; venînd să vadă dacă diavolul îşi împlinise promisiunea. El văzu puntea pe care o găsi foarte convenabilă şi la partea opusă, zări pe Satana aşezat pe o ridicătură, aşteptându-şi preţul muncii de peste noapte.

— Vezi că sunt om de cuvânt, zise Satana.

— Şi eu de asemenea, răspunse primarul.

— Cum, scumpul meu prieten, re

luă diavolul, încremenit, vă devotaţi pentru salvarea consătenilor voştrî ?

— Nu tocmai, continuă primarul depunând la intrarea pe punte un sac pe care-l adusese pe umăr, şi se puse să-i desnoade baerele.

— Ce este aceasta ? zise Satana încercând să ghicească ce se va petrece.

Apoi o şuerătură urmă din partea primarului, şi un câine cu o tinichea de coadă trecu pe lângă sac, şî traversând puntea, ajunse urlând la picioarele Satanei :

— Ei, zise primarul, iată sufletul salvator,; plecaţi acum monseniore !

Satana era furios, comptase pe sufletul unui om, şi era acum nevoită să se mulţumească cu acela al unui câine. El ar fi vrut să se răsbune: dar, dîn nefericire puntea era terminată. Cu toate acestea, cum ţinea să nu se arate că a fost păcălit, el făcu o mină ca şi cum ar fi găsit şiretlâcul cu haz, prefecându-se că râde atât timp cât primarul era de faţă ; dar îndată ce magistratul îşi întoarse spatele, Satana începu să dea din mâini şi din picioare pentru a dărâma puntea pe care o făcuse ; dar cu toate că munci până îşi rupse unghiile nu avu putinţa să mişte cea mai mică şi îi căzu toţi dinţii înainte de a fi avut putinţa să mişte cea mai mică pietricică.

— Am fost un mare prost, zise Satana.

După această reflexiune, el îşi puse mâinile în buzunar şî coborî în râu. Cu toate suferinţele îndurate, el încă nu renunţase la proectul său de a strica puntea. Privi la dreapta, privi la stânga, gândindu-se cum s'ar putea ajuta cu un lucru din natură. Ceeace căuta, era o stâncă de o formă şi greutate excesiv de mare pe care să o ducă pe muntele care domină acea vale, şi s'o lase să cadă dela cinci sute de picioare înălţime pe puntea cu care îl înşelase primarul din Goschenen.

El nu făcu nici treî poste, când găsi piatra de care avea nevoe.

Era un bolovan mare ca turla unei biserici. Satana îl smulse din pământ cu atâta uşurinţă, ca şi cum un copil ar fi rupt o floare depe ramură, o puse pe umăr şî luând cărarea care duce pe vârful muntelui se gândea în sine cu bucurie de disperarea primarului când îşi va găsi a doua zî puntea stricată.

După ce făcu încă o poştă, Satana văzu strâns pe punte mult popor ; el puse stânca jos, se urcă deasupra ei, şi, ajuns în creştet, zări distinctiv clerul din Goschenen, care venea să binecuvînteze opera satanică şi să consacre lui Dumnezeu puntea diavolului.

Satana văzu bine că nu mai are ce face. El plecă cu trîsteţe şi întâlnind o vacă o luă de coadă şî o aruncă în prăpastie.

Primarul din Goschenen nu mai auzi nimic vorbîndu-se de arhitectul infernal ; o singură dată când căută în casetă, îşi arse serios degetele : bucata de aur redevenise cărbune.

Puntea ţînu cinci sute de ani, cum făgăduise diavolul.

trad. de **Aurel Borneanu**

GEORGETA DUCREST

AMINTIRI DESPRE IMPARATEASA IOSEFINA

9

Traducere de **CONST. A. I. GHICA**

CAP. IX

Amintiri despre Iosefina

Impărăteasa intră într'o bună dimineaţă aproape mâniată în camera doamnei d'Arberg, care era bolnavă. Nu prea eram obicinuiţi s'o vedem pe Majestatea Sa supărată, aşa că am rămas foarte surprinse de agitaţia ei; dânsa ne povesti că avusese o discuţie violentă cu primul „maître d'hotel", care pretindea că era cu neputinţă să aibă mai puţin de *douăzeci şi două de mese* servite separat, de oarece exista o ierarhie în clasa inferioară, mai simţitoare de cât aceia care se afla în salonul Majestăţei

„Puteţi concepe aşa ceva, doamnele mele? Cum, bucătarii nu vor să mănânce cu rândăşoaicele şi cu rândaşii. Asta este o risipă ne mai pomenită; în sfârşit eticheta de anticameră mă ruinează. D-nă d'Arberg, trebuie neapărat să pui capăt acestei nereguli".

Aceasta făgădui să pună lucrurile la punct; cu toate astea nu putu să obţină de cât suprimarea a şease mese, ceia ce făcea în total şeasesprezece mese, lucru oare cum exagerat.

La Navarre se consumau foarte multe lemne. Camerile noastre erau de o mărime nespusă şi tot astfel *cheminé*-urile în care se vârau arbori întregi; Impărăteasa ne spunea ca să nu economisim lemnele; cu toate astea odăile erau vecinic friguroase şi îngheţam literalmente în ele. Numai în apartamentele Josefinei era plăcut.

Impărăteasa era vecinic preocupată de mijloacele de a face şederea în palat cât mai plăcută cu putinţă şi se temea mereu să ducem lipsuri. Era foarte contrariată că mobilierul era atât de urât şi mai ales atât de puţin comod, dar îl cumpărase fără să-l vadă; având deplină încredere în d. Pierlot, nu făcuse nici o dificultate lăsându-l pe el să facă alegerea care îi convenea.

Mobila a fost cumpărată cu o sută de mii de franci şi la sosire majoritatea ei fusese sfărâmată. Trebui să se aducă din Paris altă mobilă; mai lipseau încă multe lucruri cari se aduceau însă puţin câte puţin.

Apartamentul Majestăţei Sale era frumos, fără a fi luxos.

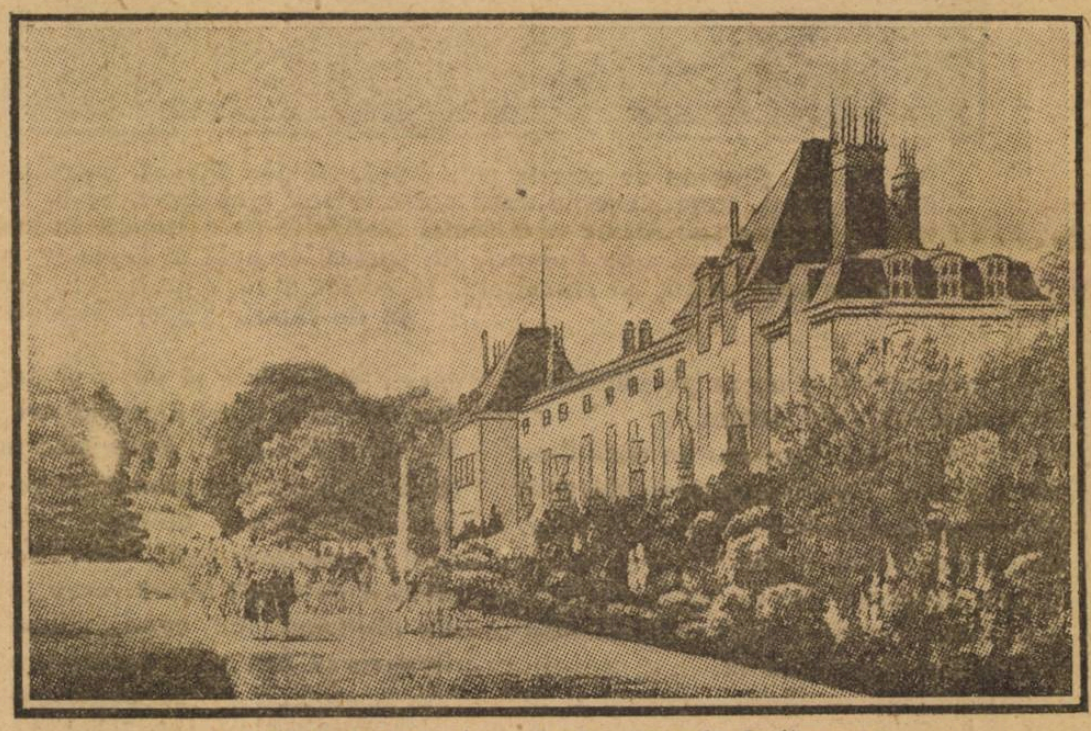

Castelul de la Malmaison, după o aquarelă de Garneray

D. de Monaco, azi duce de Valentinois, îşi mobilase apartamentul cu un lux nemai pomenit. Era foarte temut de acei cari veneau în contact cu el şi când pleca la Paris, se ducea în totdeauna cu o trăsură a Majestăţei Sale, trasă de şease cai. D-na d'Arberg şi d. de Beaumcont erau mai modeşti, cu toate că ocupau posturi mai însemnate.

Impărăteasa îşi bătea mereu joc de orgoliul domnului de Monaco şi fiind că ştia bravura cu care se bătuse în diferitele campanii la care luase parte îl menaja oarecum; şi când mai târziu a fost nevoită să-l îndepărteze, Iosefina se simţi într'adevăr mâhnită. A pedepsi, era pentru Impărăteasa o adevărată durere, aşa că în lucrurile mărunte se cam abuza de excesul acesta de bunătate. Din fericire în

Malmaison (Templul iubirii), după o litografie a Bibliotecii Naționale.

cele mari nu prea se putea datorită doamnei d'Arberg care avea multă înrâurire asupra ei. In schimb când nu reușea să împiedice un lucru care era împotriva intereselor Majestății Sale, d-na d'Arberg scria Împăratului care era întotdeauna de părerea ei, de oarece cunoștea toată slăbiciunea Impărătesei, când era vorba de afacerile ei personale sau de un vinovat care trebuia să-și ia răsplata.

Une ori ea se supăra de a fi contrariată astfel în voința ei, dar puțin după aceia își dădea seama că nu trebuia să fie supărată pe o persoană care îi era devotată.

(Va urma)

Michel Provins

Cum se vindecă neurastenia...

Baronului Ivan, de 36 de ani, voinic, bogat, îi merge numele de om cu experiență, care a știut să-și conducă bine afacerile. Mijloacele îngăduindu-i, vine în fiecare an la Paris, ca să se distreze și să caute o Pariziană cu care, căsătorindu-se, să poată fi invidiat de toți provincialii. Amicilor, cari îl sfătuesc să nu se căsătorească cu pariziana, le răspunde îngâmfat : „Ah ! cunosc așa de bine pe femei !.. Toată arta este să știi să le dresezi !" Și astfel se explică cum norocul l'a favorizat, căsătorindu-se cu o pariziană, în adevăratul înțeles al cuvântului : fină, inteligentă, frumoasă și capricioasă.

In primii ani ai căsătoriei, Josetta a obținut dela Ivan favoarea de a locui la Paris, orașul visurilor ei. Dar într'o bună zi, Ivan avu proasta inspirație să se mute la țară, și de atunci soția sa era veșnic bolnavă. Ivan devenise alt om, își îngrijea cu toată luarea aminte soția, dar toate, absolut tote strădunțele erau zadarnice ; boala se agrava.

Ivan. — Cum te mai simți astăzi, draga mea ?

Josetta. — Ah ! tu ești ?.. Tot rău, din ce în ce mai rău !

Ivan. — Dar ce ai ? ce te doare ?

Josetta (plictisită). — Nu știu..., nu pot să-mi dau seama ce anume mă doare...

Ivan. — Veșnic aceleași dureri ?

Josetta. — Aceleași mereu...

Ivan. — Ai dormit azi noapte ?

Josetta. — Foarte puțin, și tot timpul am fost chinuită de visuri îngrozitoare !.. Am impresia că nu mai am mult de trăit, In fiecare dimineață, când mă trezesc, aștept să-mi dau sfârșitul... Și iar sosește noaptea chinuitoare, și iar ziua dela care aștept salvarea... Tu nu poți să mă 'nțelegi, fiindcă ești prea sănătos...

Ivan (devotat). — Dacă mi-ar sta în putință, ți-aș da, cu cea mai mare plăcere, toată sănătatea mea. Te mai doare capul ?

Josetta. — Toată fruntea par'că-mi este strânsă într'un cerc de fier.

Ivan. — Ceeace doctorul numește meningită !.. Nu vrei să mănânci ceva ?

Josetta (care mâncase de dimineață câteva tartine cu unt și băuse vre-o 2 pahare de cafea cu lapte). — Abia am putut să iau câteva linguriță de lapte... Sunt palidă ?

Ivan (care într'adevăr este îngrijat de sănătatea Josettei, caută s'o mintă). — Dar de unde ?.. Arăți foarte bine, ești mult mai bine ca ieri...

Josetta. — De ce vrei să mă minți ?.. Ochii tăi te trădează! Incurajările tale nu-mi folosesc la nimic ! Simt cum mă sfârșesc !

Ivan. — Și încetează odată cu gândurile astea negre !..

Josetta. — Dacă alții mă mint, eu nu pot să mă mint singură.

Ivan (văzând doctoriile neatinse de pe masă). — De ce nu iei medicamentele prescrise de doctor ?

Josetta. — La ce bun să mai prelungesc zilele acestea pline de desnădejde, dacă sfârșitul va fi acelaș ?

Ivan. — De ce mă superi ?.. Nu este adevărat ! te vei face sănătoasă. Doctorul mi-a promis că te vei însănătoși, și eu am mare încredere în doctorul nostru.

Josetta. — Iți mulțumesc, dragul meu, pentru încurajările pe cari mi le dai. Să așteptăm ; dar eu știu că sunt condamnată.

Ivan. — De ce nu cauți să spulberi această idee fixă, draga mea Josetta ?.. Vreau să fii sănătoasă cât mai curând, ca să te poți bucura de cele două surprize pe cari ți le păstrez.

Josetta (însănătoșindu-se ca prin minune). — Ce surpriză ? Colierul ?..

Ivan. — Da, colierul cu cele 2 rânduri de briliante și cu fermoarul de smarald, și...

Josetta. — Și ?..

Ivan. — Echipajul cu poney, care trebue să sosească azi. Văd că ești mulțumită...

Josetta. — Ce bun ești, dragul meu Ivan!.. Mor liniștită că dorințele mele au fost satisfăcute...

Ivan (mișcat). — Să dea Dumnezeu ca acestea să nu fie cele din urmă !.. Toată averea mea, ți-o pun la dispoziție, pentru capriciile și dorințele tale.

Josetta îl privește mulțumită. Ivan, neputându-se stăpâni, se întoarce spre a-și șterge pe furiș o lacrimă. Apoi se apropie vesel de Josetta.

Ivan. — Uite, vine doctorul !.. Fii mai veselă.

Josetta. — Te rog să mă lași singură cu el : vreau să-i vorbesc. Pe urmă poți să-l întrebi despre cele ce am vorbit... Lasă-mă !..

Ivan consimte și lasă pe „prințul științei", căci într'adevăr este unul din cei mai buni medici, să vorbească cu Josetta. Convorbirea a ținut o oră. După aceea doctorul i-a deoparte pe Ivan și-i dă ultimele sfaturi.

Ivan. — Cum merge, doctore ?

Doctorul (serios). — Intrăm în a doua fază a boalei..., în faza hipohondriei cu gânduri negre...

Ivan (emoționat). — E ceva grav ?

Doctorul. — In orice caz, destul de serios, și situația trebue ameliorată...

Ivan. — Cum ? Am încercat totul. Josetta refuză să ia doctoriile.

Doctorul. — Trebue să recurgem la remediile psihologice și la sugestie. Să 'ncercăm vindecarea prin ideia fixă.

Ivan. — Ce idee fixă ?

Doctorul. — Am căutat s'o conving că dușurile îi vor face mult bine.

Ivan. — Nimic mai simplu : voiu instala aci niște dușuri, după sistemul cel mai modern.

Doctorul. — Nu ! Dușurile speciale, despre cari i-am vorbit eu, se găsesc într'un loc anumit...

Ivan. — Unde ?

Doctorul. — La Paris, la Saint-Honoré, sunt niște dușuri pe cari le urmă încă de când era copilă. Acolo trebue să se ducă și ele o vor vindeca.

Ivan. — Oricum, găsesc că este foarte curios.

Doctorul. — Ce vrei, dragul meu ?.. Curiozitățile astea sunt caracteristica ideilor exprimate de neurastenici. Să nu uiți că, la neurastenici, moralul este cu mult mai bolnav decât fizicul, și atunci, datoria noastră este să le satisfacem orice dorință.

Ivan. — In halul în care se găsește, crezi c'ar putea să suporte o călătorie până la Paris ?

Doctorul. — Da, cu siguranță ! Vei vedea ! De altminteri, fii liniștit ; va merge cu mine...

Ivan. — Merg și eu !

Doctorul. — Nu e nevoe !.. Asta e și dorința soției d-tale... Nu vrea să te supere și să te distragă dela ocupațiile d-tale. Ar trebui chiar, în interesul curei, să te faci că nu bagi de seamă această curiozitate, și să găsești totul foarte firesc.

Ivan. — Curioasă boală și neurastenia asta !

Doctorul. — Ai încredere în sfatul meu ?

Ivan. — Absolută încredere, dragă doctore !

Doctorul. — In starea în care se găsește soția d-tale, nu trebue să ți se pară nimic anormal. Ai cuvântul meu că peste câteva zile se va întoarce sănătoasă, grație autosugestiei.

(Va urma)

Trad. de **Corneliu Ionescu**

Câte-va hazuri

Rezultat bun

— Știi ? Se constitue o ligă femenină pentru propovăduirea tăcerei !

— Da ? Apoi numai de asta o să se vorbească toată vara.

Mincinoşii

— Uite ! mă jur pe mormântul sărmanei mele mame !!

— A propos. Ce mai face dânsa ?

— Mulţumesc ! E bine, sănătoasă.

Prima expoziţie filatelică în Bucureşti

Dela 2 până la 5 Octombrie va fi în saloanele Liedertafel din Bucureşti, o mare expoziţie filatelică.

Se vor expune următoarele obiecte : Mărci poştale, plicuri, cărţi poştale, precum şi orice alte articole în legătură cu filatelia, ca : albume, cataloage, utensile filatelice etc.

Expoziţia va fi împărţită în patru secţiuni şi anume :

a) colecţiuni speciale de mărci poştale din România.

b) Colecţiuni de mărci din Europa.

c) Colecţiuni din celelalte continente.

d) Colecţiuni alcătuite de tineri până la 18 ani.

Obiectele expuse pot fi asigurate contra riscurilor de incendiu şi furt. S'a luat toate măsurile supravegherea saloanelor în timpul expoziţiei ; totuşi comitetul nu'şi poate asuma răspunderea pentru obiectele expuse.

Cererile de admitere se vor înainta comitetului expoziţiei la Bucureşti, căsuţi poştală 179, cel mai târziu până la 15 Septembrie 1924. Obiectele vor trebue erpediate sau predate la Bucureşti comitetului expoziţiei până cel mai târziu la 30 Septembrie 1924.

Localul expoziţiei va fi împărţit în doău săli : un salon rezervat exclusiv obiectelor expuse, în care cumpărare, vânzare, sau schimb, nu este admisă ; iar al doilea salon este rezervat tranzacţiunilor. Aci negustorii de mărci îşi pot rezerva mese plătind lei 500 de fiecare metru pătrat.

In această privinţă negustorii pot adresa cererile lor d-lui Felix Gruen, căsuţa poştală No. 222, Bucureşti.

Obiectele vor fi expuse pe mese acoperite cu geamuri şi puse la dispoziţie de comitet sau în rame speciale, ce vor trebui aduse de expozanţi.

CEREŢI
la toate librăriile
O Călătorie în Suedia
de STELIAN POPESCU
— PREŢUL LEI 20 —

NOUILE PREMII FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
— Pe luna Iunie 1924 —
CUPON No. 4.

VIZITAŢI
Cinema „VLAICU"
RULEAZA:
Filmele cele mai frumoase şi instructive

ANUL XL. — NO. 27 2 lei exemplarul Duminică 6 iulie 1924.

BIBLIOTECA CENTRALĂ ABONAMENTE SIBIIU

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. În străinătate pe un an 200 lei.

Alegerea președințială din Franța

D. GASTON DOUMERGUE NOUL PREȘEDINTE AL REPUBLICEI FRANCEZE

Poveste tibetană

Literatura tibetană a fost studiată în Franţa de indianistul Faulaux căruia i se datoreşte lucrări foarte interesante, şi 'n străinătate în special a fost studiată de Csoma de Körös, ungur.

Fiul perdut

(Parabolă budhistă)

Un om avea un fiu care părăsi foarte tânăr ţara lui şi se duse într'un alt ţinut foarte depărtat, unde trăi zece, douăzeci, treizeci de ani în mare sărăcie, câştigând abia prin munca mâinelor lui cu ce să-şi poată ţine zilele. Tatcl său din contră, era un om bogat: avea câmpii de orez, monede de aur, hambare pline cu provizii, case, diamante, perle, lapis-lazuli, sidef, cristal, mărgean, chilibar.

Afară de astea mai avea bărbaţi şi femei sclavi, lucrători, servitori, o mulţime de elefanţi, de cai, de care, de boi şi oi, numeroşi însoţitori : afacerile îi mergeau bine, şi se 'nbogăţea din veniturile lui şi câştiguri comerciale.

Fiul cel sărac, după ce străbătu numeroase ţinuturi, provincii şi oraşe, muncind ca să trăească, ajunse însfârşit în oraşul unde locuia acel om bogat, tatăl său.

Acesta şedea în faţa casei, la uşe, pe un tron aşezat pe trepte de aur şi argint, înconjurat de Brahamani, de Kchatrias (războinici) de Vaicyas (meşteşugari) şi de sudras (agricultori), subt un baldachin de mătase împodobit cu perle şi diamante, şi se bucura de privelişlea bogăţiei lui. Săracul, apropiindu-se, îşi zise : „De sigur este prinţul sau primul ministru, trebue să mă 'depărtez cât mai iute şi să mă duc în mahalaua săracilor unde voi găsii mai lesne de lucru şi o simbrie. Aşa dar plecă.

Omul bogat, recunoscând pe fiul său în acel sărac, se bucură, căci el se mâhnea gândindu-se că toate comorile lui i-ar fi nefolositoare şi că n'avea pe nimeni căruia să le lase moş tenire. Trimise după omul sărac, dar mai întâi voii să-l încerce. Vestitorul omului bogat îi zise :

— Stăpânul meu te ia în serviciul său ca să mături curţile şi aleele casei sale, pentru munca asta îţi va da cele trebuincioase.

Fiul se duse dar ca mercenar în locuinţa tatălui său.

Astfel pe când îşi îndeplinea sarcina cu râvnă şi răbdare, tatăl său îl observa pe o fereastră ascunsă. Apoi văzând cu câtă îngrijire îşi făcea săracul treaba, se 'nbracă în haine de om din popor, se duse la sărac şi-i zise :

Iată, drept răsplată, cerem tot ce-ţi trebue, haine, hrană, vin, lemne, sare, o ceaşcă de lut : fii fericit şi socoteşte-mă ca tatăl tău. Căci am văzut că eşti o slugă cinstită şi sârguitoare, şi nu un înşelător care nu munceşte decât sub ochiul stăpânului.

Dar săracul nu voi să primească nimic din ce i se oferea, afară de leafa cu care să învoise.

După ce îndeplini în timp de douăzeci de ani această însărcinare fără să se îndepărteze de punctualitatea sa, tatăl fiind bătrân şi neputincios, şi simţind apropiindu-se moartea voii să 'mbogăţească pe fiul său, dar acesta nu ceru decât voia ca să clădească uu bordei de pae lângă palat, pentru a-l locui.

Tatăl recunoscând astfel în fiul său un om cumpătat în dorinţele lui, şi că sufletul lui era plin de cumineenie şi de judecată, strânse în jurul lui oamenii din casă, însoţitorii lui, şi rudele.

In faţa prinţului şi a ministrului său chemă pe sărac, şi-l declară faţă de toţi ca fiul pe care-l plânsese multă vreme şi pe care nu credea că-l va mai vedea.

Ii dete toate bogăţiile spunând tutulor :

— Iată pe fiul meu legitim care a dispărut din oraş de cinzeci de ani. Ei se numeşte Amukas, ca mine. Acest om este fiul meu şi sunt tatăl lui.

Tot ce am este al lui de azi înainte să se bucure de fond şi de venit.

Omul sărac auzind aceste cuvinte fu cuprins de mirare şi de admiraţie din pricina schimbărei neaşteptată ce i se întâmpla.

Fiind singur, avea un tată; fiind sărac avea bogăţii nemăsurate şi o mare consideraţie. Şi strigă :

— Eu am să stăpânesc atâtea comori ; aur, argint, provizii, orez, case.

O ! Baghavan , sunt ca acel om sărac şi Budha este ca acel bogat. El ne spune :

— Sunteţi copii mei. „Suntem năpăstuiţi de trei feluri de nenorociri, acea a dureri, acea a gândiri, şi acea a schimbărei. Şi cum ne naştem cu multe apucături rele, Budha ne trimete ca să măturăm numeroşii ani o locuinţă care este existenţa noastră, pentru a o purifica. Apoi când am sfârşit cu această povară şi intrăm în stăpânirea adevărului şi a legei el ne dă drept răsplată a muncei noastre zilnice, Nirvana ! (nimicirea) şi zicem ca omul sărac :

— Iată dar că prin mijlocirea lui Budha ajungem la fericirea supremă şi vecinică, iată că suntem sfinţiţi prin lege, şi după ce am muncit greu avem o răsplată înbelşugată !

Tradus din franceză de EUFROSINA PALLA

Du-te dorule!

— In formă populară —

De colinzi chiar lumea 'ntreagă
Du-te dorule de-o cată
Pe iubita-mi de-altă dată —
Şi să-i spui că mi-e tot dragă.
Cât o ştiu de supărată.

Spune-i dor, că n'am uitat-o
Şi că n'am s'o uit o viaţă —
Chiam'o în crângul cu verdeaţă,
Unde 'ntâi am sărutat-o,
Intr'o dulce dimineaţă !

Aminteşte-i de isvorul
Unde-atunci am întâlnit-o —
De-a uitat cât am iubit-o,
Tu strecoară-i iar fiorul
Care-atunci a năpădit-o...

St. G. Zamfirescu

Câinele cerşetor

Cocoşat, sbârlit şi'n trei picioare, abea 'şi ţine zilele de slab şi bolnav.

Gol, că râia i-a mâncat aproape tot părul, sgribulit de frig, pare un ghem care umblă.

Se uită lung la fiecare trecător, aşteaptă o vorbă bună, un ajutor, dar... e aşa de respingător în mizeria lui, că toţi îl ocolesc; ba unii îl lovesc, iar copiii răutăcioşi aruncă cu pietre în el. De câte ori schelălăitul lui nu m'a impresionat dureros şi am rugat copiii, sau i-am mustrat, să nu-l mai lovească!

E câinele cerşetor din Bulevardul Paladi.

Şi după cum printre oameni se găseşte câte un nenorocit, care odată a fost şi el cineva, aşa şi câinele cerşetor, este al *Sevastiţei Neculau Filibliu.*

Biet animal fără stăpân !

Ai fost şi tu mângâiat şi îngrijit odată; nu-ţi lipsea bucăţica bună şi azi... eşti condamnat să mori de foame şi de frig !

Prietenii hrăpăreţi ai stăpânei tale au năvălit în casa ei şi au luat tot.

Pe când îşi dădea ultima suflare în loc ca prietenii să verse o lacrimă de înduioşare, scotoceau şifonierile, sertarele şi luat'au ceasul cu lanţul de o frumoasă valoare, luat'au lenjeria, bijuterii şi iconiţe; ca culme, i-au luat până şi untul şi smântâna din cămară, spunând fără ruşine că au mosafiri la masă, iar pe tine... nu te-au luat.. te-au lăsat în voia soartei!

După moarte, alţi nesătui de avere, au alergat, aceştia nici prieteni, şi-au luat tot, tot, până şi trandafirii din grădină, i-au săpat şi i-a pus în grădina lor. Pe tine nu te-au luat... *căci tu cereai de mâncare.*

Şi azi când aceştia trec pe lângă tine, întorc ochii, sau te înconjură departe!

TÂRGUL BOIERULUI

SNOAVA

De câte ori s'a încercat
Cu surugiul să glumească,
Boieru — ntr'una greș a da
Și n'a putut să'l păcălească.
Era al dracului, deștept,
Un pehlivan și jumătate,
Pe când boieru, ce e drept,
De și isteț' mereu o pate.

Așa — ntr'o zi, ce să-i trăznească?
Boieru nostru-i poruncește
Poștalionul să-i gătească
Și numai ce la drum pornește.
Mergând așa vr'un ceas mai bine,
Boieru zice să oprească,
Fiind-că pofta iar îi vine
Cu surugiul să glumească.
Se dete jos și-apoi din drum
Pășește — alături pe câmpie.
Iar surugiului acum
Îi face semn la el să vie :
— Ascultă, mă, aide și-om zice
C'aicea este un târg mare,
C'a vrut noroc pe noi să pice
Să ne aflăm din întâmplare ;
Să zicem c'ar fi îmbulzeală
Și prăvălii frumoase-ar fi
Și horă mare, chioteală,
Iar noi am sta și-am târgui.
De pildă — ar fi aci rachiu,
„Băiete — acu, numai de cât
O litră ăstui surugiu !"
Iar tu de colo, țîșt pe gît !

In timpul ăsta, surugiul
Înțelegând c'al lui stăpân
Il face iar pe papugiul,
El vrea să fie mai ciapcân :
Pe când boieru 'ndrugă late,
Cu mutra-i serioasă, calmă,
I se strecoară 'ncet la spate
Și trosc ! boierului o palmă.
— Obraznicule ! Ai turbat ?
Cum îndrăznești să dai în mine ?
— Ferit-a sfântul, eu n'am dat.
— Cum n'ai dat tu ? Atuncea cine ?
— Păi, sărut mâna, s'am iertare,
In îmbulzeală 'nghesuit
Și'n târgul ăst'așa de mare,
De und' să știu cin' te-a cârpit !

V. Bilciurescu

Oare îți e scârbă, ori prin tine văd pe Sevastița Neculau care îi privește, *de colo de sus*, posomorât.

Tu ești zilnic în calea lor și le amintești fapta lor rușinoasă, tu ești zilnic în ochii noștri care te hrănim și ne amintești pe cei ce *au devastat casa stăpânilor tale* și te au lăsat pe drumuri, bolnav și fără adăpost.

Să... animal! Oare nu-ți fac mai mult rău prin aceste divulgări a vieții tale mizere?!

Oare nu-ți vor da ceva să te omoare, ca să ascundă orice urmă de amintire a lăcomiei lor macabre?!

Nu, căci noi care te cunoaștem, toți vecinii și d-nul comisar carii zilnic vine cu bucățica de pâine și carne în hârtie pentru tine, *vom ști că ei te-au ucis.*

Dar... poate mai fericit ești tu ca cerșetor al Bulevardului Palade, pe grămăjoara de frunze uscate cerșind la porțile noastre, porția zilnică, decât în casa unor *oameni fără suflet și fără conștiință!!*

Când treceți pe lângă el, pe bulevard nu-l loviți, nu-l disprețuiți; mizeria lui ne dă mult de gândit; multe ne spune nouă oamenilor, învățătură mare putem trage din pățania câinelui cerșetor.

Lucia P. Nichifor

Li-Taï-Pe

— Nuvelă chineză —

D-lor Tr. Popp și C. Rădulescu

Sub domnia împăratului Huan-Tsang, acum cincisprezece mii șease sute de luni, trăia un mare poet: Li-Taï-Pe. I s'a dat acest nume, fiind că la nașterea sa nici odată steaua dimineței **(Taï-Pe)** nu strălucise mai minunat.

La vârsta de zece ani înțelegea toate scrierile filosofice, toate operile de istorie, vorbea atât de elegant și scria poeme așa de frumoase, că i s'a dus vestea în tot imperiul ceresc. Când lua condeiul în mână ca să aștearnă pe hârtie fermecătoarele sale versuri, vânturile și furtunile fugeau înspăimântate, iar spiritele și geniile bune săltau de bucurie. De aceea toată lumea îl supranumise: **Nemuritorul.**

N'avea altă ocupație decât arta de a scrie versuri, iar în orele de răgaz îi plăcea să bea vinurile cele mai minunate, recitându-și versurile: **in vino veritas.**

Intr'o zi comandantul cavaleriei imperiale trecând călare pe dinaintea unei cârciume din Nan-King, și auzind superbele versuri pe care le recita mulțimei, se opri, descălecă și intră și el acolo. Mulțumit de darurile sale poetice, îi făcu cunoștința și-l sfătui pe Li-Taï-Pe, să se prezinte la vre-un concurs literar, la care, cu siguranță i se va conferi titlul de doctor.

Cum pe poet nu-l prea convingea această idee, căci știa parțialitatea unora din examinatori, ignoranța altora, comandantul cavaleriei imperiale îi dădu o scrisoare de recomandație către rectorul Academiei imperiale, amabilul Ho-Tschy-Tschang, care avea și vinuri minunate. Această din urmă particularitate îl decise pe poet, ca să asculte sfatul nobilului comandant.

Li-Taï-Pe se instală astfel la academicianul Ho-Tschy-Tsang.

Își petrecea vremea vorbind despre poezie și bea toate soiurile de vinuri. Erau foarte mulțumiți unul de altul.

Epoca concursului sosi. Academicianul îi zise lui Li-Taï-Pe: „examinatorii acestui concurs sunt Jang-Husei-Tsang, fratele împărătesei și Koa-Li-Tse, comandantul gărzei imperiale. Iți voiu da o scrisoare de recomandație către ei".

Juriul cetind scrisoarea își manifestă astfel indignarea lui:

— Poetul Li-Taï-Pe, cu tot geniul ce i se atribue e un măgar.

Probabil că i-a dat bani rectorului Academiei ca să ni-l recomande. Trebuia cel puțin să ne fi oferit bani nouă, dar nu face nimic, să ne batem joc și așa de el.

Fratele împărătesei deabia își aruncă ochii asupra manuscrisului lui Li-Taï-Pe, fără să se osteneacă măcar să-l citească. Și începu să-l taie cu creonul dela un capăt până la celalt.

— Un bâlbâit ca ăsta nu-i bun să-mi șteargă măcar călimara, strigă el foarte indignat.

— Ce-ai spus?, reluă celalt examinator, comandantul gărzii imperiale, acest ignorant nu-i bun nici să-mi lege sandalii.

Și Li-Taï-Pe a fost respins pe aceste puternice motive de la concurs. Când a auzit despre cele petrecute s'a mâniat foarte rău și a început să strige: — Vă jur pe tot ce am mai scump că într'o zi fratele împărătesei îmi va șterge călimarea, iar comandantul gărzii imperiale îmi va lega sandalii.

Academicianul Hô-Tschy-Tschan însă a încercat să-l liniștească: — Fii pe pace sub acoperământul casei mele. Peste trei ani se va ține un alt concurs. In așteptarea lui să vorbim iarăși despre literatură și să bem minunatele vinuri.

Și traiul bun între academician și poet a început să continue iarăși.

Se scurgeau astfel zi cu zi, lună cu lună aproape un an. Niște ambasadori ai unei țări străine veniseră să-i aducă suveranului o scrisoare diplomatică. Paznicii consiliului depuseră această scrsoare în marea sală de audiențe a palatului, unde împăratul Hiuan-Tsang reuni pe toți miniștri, pe toți doctorii Academiei ca să-i traducă scrisoarea, ca să poată răspunde astfel ambasadorilor.

Dar nici un ministru, nici un academician nu putură să deslege măcar o literă din scrisoare, așa că toți se prosternară la picioarele tronului de aur, mărturisind că nu pot înțelege o atare mâzgălitură.

Impăratul se adresă atunci fratelui împărătesei, dar și acesta luă scrisoarea în mână și o parcurse cu priviri zăpăcite. In zadar își plimba ochii pe hârtie, că rămânea mută pentru ei.

Impăratul atunci nemaiputând-și stăpâni indignarea, începu să strige: — Cum, plătesc atâția magistrați, atâția savanți, atâția doctori și n'are niciunul măcar știința necesară ca să traducă mesagiul unui suveran străin?... Atunci, cum vreți ca să răspund eu la o scrisoare pe care n'o pot ceti? Nu ne facem de râs în fața acestor barbari? Ascultați. Dacă peste trei zile nimeni nu-mi va traduce scrisoarea, să știți că vă suprim lefurile, dacă peste șease zile ea va rămâne tot nedeslegată, va destitui pe toți, dacă peste nouă zile nu veți prinde înțelesul ei, vă spânzur pe toți.

Aceste cuvinte au îngrozit pe toți, căci știau că împăratul nu glumește și este neînduplecat la mânie.

Toți miniștrii, toți academicianii au plecat cu capul plecat și foarte îngrijorați de soarta lor.

Ho-Tschy-Tsang, s'a întors și el acasă foarte abătut și istorisi toată întâmplarea lui Li-Taï-Pe.

— E foarte regretabil, începu poetul, că n'am reușit la concursul de doctor, cum aș fi fost și eu printre voi, și aș fi tradus această scrisoare atât de neînțeleasă pentru savanții imperiului ceresc.

La auzul acestor cuvinte, academicianul

La auzul acestor cuvinte, academicianul se sculă și alergă într'un suflet la palatul imperial, unde ceru o audiență Impăratului.

Acesta aflând de scopul vizitei sale îl primi numai decât.

— Fiule Ceresc și stăpâne, începu academicianul îngenunchind înaintea Impăratului, am la mine acasă un mare învățat neoficial, pe Li-Tai-Pe, care ar putea traduce scrisoarea, căci el știe toate.

Impăratul dădu numai decât poruncă ca să se adune iarăși marele Consiliu de învățați și sfetnici ai Impăratului, la care să fie invitat și Li-Tai-Pe.

Academicianul se întoarse atunci iarăși a casă și comunică plăcuta veste, prietenului său.

Dar Li-Tai-Pe refuză să primească această ofertă.

— Pentru ce, îl întrebă nedumerit academicianul.

— Pentru că, am fost respins la concursul de Doctori, şi nu cunosc protocolul, cum un simplu muritor să se prezinte înaintea Fiului Ceresc, împăratul.

Academicianul se duse iarăşi la Impărat şi îi împărtăşi, cele spuse de Li-Tai-Pe.

Impăratul departe de a se supăra de nesupunerea sclavului său, îi trimise lui Li-Tai-Pe o diplomă de doctor **honoris causa** (era mai înaltă), o robă stacojie cu centură de aur şi itogă, îmbrăcămintea **mandarinilor.**

Li-Tai-Pe se îmbracă cu această robă şi veni la sfatul învăţaţilor. In picioare pe treptele tronului, cu un mic surâs de dispreţ pe buze, luă scrisoarea din mâna Impăratului şi începu să o traducă, scrisoare pe care nimeni nu o înţelesese şi al căruia coprins era :

— „Scrisoare de la marele Kato, stăpânul regatului Po-Hai către Prinţul dinastiei Tsang.

De când ai pus stăpânire pe Coreea şi vrăjeşti stabilit astfel hotarele voastre vecine cu ale noastre, soldaţii voştri violează zilnic teritoriul nostru. Ca orice duşmănie dintre noi să înceteze trebue să ne cedaţi imediat cele 176 oraşe ale Coreei pe care le stăpâniţi pe nedrept. Şi în schimb îţi oferim : plante magnifice, tobe de război, cerbi de Fon-Fu, peşti negri de Me-Ta, prume de Kibu-Tu ; iar în caz de refuz vom trece totul prin sabie şi foc".

Toată lumea a rămas îngrozită după citirea scrisorii chiar Impăratul era zdrobit : nenorocirea îi bătea la uşe. Totuşi a dat în onoarea invitaţilor străini un mare concert de gală, urmat de un ospăţ îmbelşugat. Li-Tai-Pe s'a îmbătat că nu mai ştia ce face. Impăratul însă nu s'a supărat, ci a dat poruncă sclavilor să-l ridice în mod foarte respectos.

A doua zi dis de dimineaţă Impăratul însuşi i-a adus o supă de peşte şi fiindcă era prea fierbinte, i-a răcit-o cu o lingură de filde.

Vechii examinatori „ lui Li-Tai-Pe arătau pe feţele lor cea mai grozavă gelozie.

Poetul zise atunci Impăratului : „Stăpâne, ca se le pot răspunde ambasadorilor străini în numele Măriei Tale trebue ca să stau în picioare pe treptele Tronului în locul istoriografului. Dar ca să mă pot urca până la înălţimea voastră îmi trebue ca să încalţ o pereche de sandali noui, pe care veţi da poruncă să mi-o aducă chiar Comandantul gării imperiale.

Impăratul al căruia glorie şi tron erau în joc, nu putea să-i refuze nimic necesarului său interpret şi în consecinţă se împlini dorinţa lui Li-Tai-Pe.

Atunci poetul îmbrăcat în roba sa stacojie, frumos ca un zeu, începu cu glas tare chiar în limba ambasadorilor fără să facă măcar o greşală :

— „Minuscula voastră provincie nu cunoaşte uzanţele protocolare, dar împăratul nostru a cărui stăpânire se întinde tot aşa de mult ca şi Cerul, vă iartă pentru data asta, să ascultaţi dar răspunsul Măriei Sale cu atenţiune şi linişte.

Ambasadorii se posternară atunci cu faţa la pământ.

— Stăpâne, zise Li-Taï-Pe în chineţeşte, vreau să scriu în limba acestor străini, augustul vostru răspuns. Ca să dau însă şi mai mult fast mesagiului vostru, ordonaţi ca fratele împărătesei să îngenunche pe treptele tronului şi să-mi ştearge călimara.

Impăratul dădu numai decât poruncă să se execute dorinţa poetului.

Li-Taï-Pe triumfase însfârşit. Iată-l cum îşi mângâe mulţumit barba cu mâna stângă, iar cu dreapta ridică condeiul de scris. Se apleacă şi-l plimbă pe pergamentul frumos ornamentat. Degetele sale aleargă cu îndemânare. Sfârşind de scris, întinde împăratului pergamentul, pe care el îl arată celor o sută şi ceva de învăţaţi.

Apoi poetul se ridică şi cu o voce puternică ceti următorul răspuns :

— „Marele Dragon al dinastiei Tsang, a cărui domnie va străluci încă mii şi mii de veacuri prin splendoarea gloriei sale, ordonă ministrului Kato din Po-Hai.

Rasa mea favorizată de destin se întinde până către ţărmurile a patru mări. Eu am mii de generali destoinici şi sute de mii de soldaţi curagioşi. Provincia Sin-Ko ne trimete broderii pe ţesături de mătase, Persia şerpi cari mănâncă şoareci, imperiul Roman, şoimi de vânătoare, Ko-Sing, papagali albi, Tsiango-Po, cărăbuşi de aur. Coreea care ne-a rezistat şaptesprezece veacuri a fost sfărâmată într'o zi. Sunteţi ca nişte lăcuste cari se înfurie, ca nişte gâşte cari fac gălăgie. Dacă nu-mi veţi plăti în fiecare an tributul de supunere, vă sfarm."

Impăratul nu mai putea de bucurie. Iscăli şi puse ştampila pe pergament şi o dădu ambasadorilor, cari respectoşi şi îngroziţi de cele auzite executară dansul de supunere înaintea Marelui Dragon, împăratul.

Academicianul Ho-Tsang fu însărcinat de împărat să conducă pe ambasadori până la porţile Capitalei. Pe drum unul dintre ambasadori l'a întrebat, într'o chinezească foarte stâlcită : mă rog, cine-i acel om minunat, care ne-a vorbit aşa de bine şi frumos în limba noastră ?

— Li-Taï-Pe, istoriograful măriei sale, răspunse Ho-Tsang.

E. C. Decusară

Ore apăsătoare

In sufletu-mi trist durerea s'aşterne
Şi-amară ca'ntâiu n'o mai simt
acum...
Gândesc numai la clipele ce apun,
Şi o veşnicie clipa 'n clipă cerne!

Văi rătăcitoare sunt pe-al vieţii drum,
Rătăcinde's clipele plăcerii —
Port în suflet sigiliul durerii,
Şi'n inimă apasă al viselor scrum...

Cuget să'mi fac mai dulce suferinţa;
Lumea din bazme i-uitată de mult,
Ce singur gândesc eu singur n'ascult;
Şi'n urmă râd cum mi-amăgesc
fiinţa...

Verîl.

Călătorii prin Basarabia

Mânăstirea Sahama

Tăiată într'o stâncă, biserica ei este un fel de peşteră, iar chiliile-peşteri adăpost pentru călugări.

In ultima mea călătorie în judeţul Orhei, am vizitat şi Reznia şi împrejurimile ei. E poate cea mai pitorească parte a Basarabiei. Dealuri stâncoase, Nistrul şerpuind între ele, drumul de fer trecând dela Floreşti până la Matenţi ca printr'un coridor, atât de înalte sunt dealurile drepte şi de o parte şi de alta. Dar şi mai frumos e drumul dela Rezina la Sahama, tot aşezat pe malul Nistrului, sălbatec în singurătatea lui. Poate această sălbăticie şi singurătate, aceasta îndepărtare a şi făcut pe oameni să se adăpostească aci şi să se roage în linişte lui Dumnezeu. Căci tot malul Nistrului şi de o parte şi de altă e presărat de schituri şi mânăstiri.

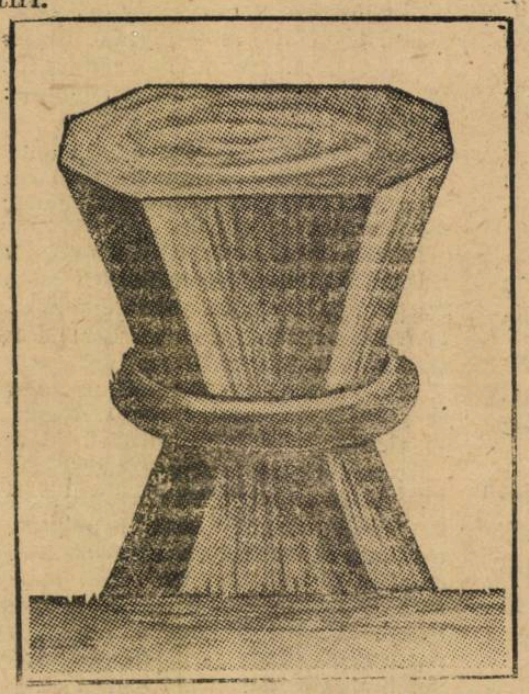

Jertfelnic, care a servit probabil mai înainte, ca masă în altarul bisericei-peşterei din monastirea Sahama.

Veche este şi mânăstirea Sahama la vr'o patru kilometri de Rezina. Mânăstirea aceasta nu este pe malul însăşi al Nistrului, dar la vr'un kilometru şi jumătate departe de el. Ea este aşezată într'o văgăună îngustă între două şiruri de dealuri prin care curge un părăiaşi, care în zilele de ploaie ia proporţiile unei cascade.

Mânăstirea e renumită pentru biserica ei veche săpată în stânca care se ridică ameninţătoare deasupra satului Sahama.

peşteră e greu de spus. In letopisepeşterea e gru de spus. In letopisetele mânăstirei, se spune numai că a fost refăcută în 1777. Sosind aci, se zice în aceste documente, un călugăr din Rusia, Vartolomei, el, cu autorizaţia şi ajutorul proprietarului moşiei Sahama Ianache Hrisovergu a reparat chiliile, iar biserica a înoit'o şi a împodobit'o, iar la o sută stânjeni mai spre răsărit de biserica-peşteră, a construit două biserici de lemn, punând aşezarea mânăstirei de azi, pentru întreţinerea căreia Hrisoverg a dăruit moşia lui Sahama. A murit Hrisoverg la 1798.

Biserica a mai suferit schimbări în 1857 şi 1900, aşa că nu se poate spune cum a fost ea în cea dintâi întocmire a ei.

Ceea ce formează curiositatea şi renumele acestei mânăstiri este pristolul cioplit din lemn de stejar şi care are forma arătată în desemnul aci alăturat.

Altarul reprezintă o *nişă* jumătate — rotundă — *o nişă* identică se vede şi în partea dreaptă a pristolului iar mai aproape de uşa de intrare este o mică adâncime în parte pentru cărbunii cadelniţei. Pe păreti nu sunt nici un fel de zugrăveli, nu se găsesc în ea nici icoane vechi, cele ce se află sunt de curând cumpărate.

De asupra porţei împărăteşti, care este făcută din lemn şi împodobită cu şease rozete tăiate de asemeni în lemn se găsesc figurile evangheliştilor cu sibolurile lor iar în

mijloc e pictată *Evanghelia deschisă* pe care se citesc cuvintele : „*La început fu cuvântul*".

De asemeni de asupra porţei împărăteşti este pictată *Cina cea de taină*, care are ceva local, căci masa este pictată în gustul moldovenesc contimporan : *pe masă sunt 6 pâini rotunde, iar între pâini 2 sticle cu vin, trei pahare şi 4 farfurioare cu sare*, ceea ce dovedeşte că pictorul a fost un localnic.

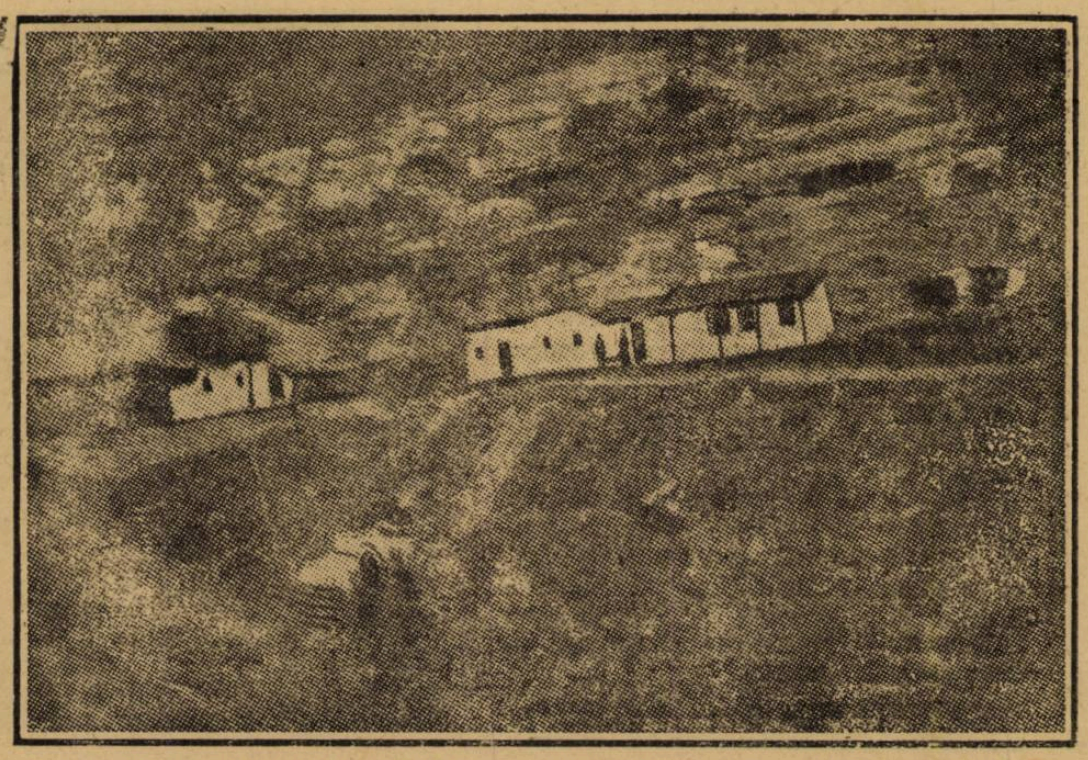

Vedere generală a mînăstirei Sahama cu chiliile tăcte în stânca dealului ce înconjoară mânăstirea

La uşa de miază-noapte este reprezentat arhidiaconul Laurenţie şi este scris cu kirilice dar moldoveneşte : „*Sf. Mucenic şi arh. di. Laurente*". La uşa dinspre miază zi este reprezentat arhidiaconul Ştefan cu o înscripţie tot în moldoveneşte. Icoana hramului bisericei este *Buna Vestire* şi pe ea este de asemeni inscripţia în limba moldovenească.

Pe lângă biserică mai sunt şi câte-va chilii-peşteri tăete în stânca dealului şi care sunt locuite. iar mult mai sus sunt altele nelocuite şi care se zice că au servit în timpuri populaţiei să se adăpostească de năvălirea tătarilor. Pentru a pătrunde în aceste peşteri trebuie să urmezi o potecuţă tăiată în stâncă, care e foarte alunecoasă.

Te îndepărtezi de aceste locuri cu impresia plăcută a frumuseţei lor dar şi cu acea dureroasă, că şi locurile acestea n'au fost de cât prilej pentru suferinţă căci în aceste locuri uitate de oameni, îşi găseau adăpost acei cari au suferit ca să păstreze neştirbită credinţa şi limba strămoşească.

Şi multă vreme eşind din valea îngustă în care se adăposteşte acest locaş de odihnă şi rugăciune duci amintirea bisericuţei această tăiată în stâncă şi chiliile mici cari atârnă deasupra văiei prăpăstioase ca nişte cuiburi şi azi păzitorii limbei şi credinţei moldoveneşti.

Dr. I. Dascian

Sera inimii...

... albastre
flori de vară,
Flori în glastre
flori de sară,
Din potirul amăgirii
Răsăriţi sfioase iară
..Noui parfumuri
noui petale,
Pe-alte drumuri
pe-altă zare...
'Mi 'nbibaţi adâncul firii
Cu al vostru tainic dar!..
...Flori sărmane,
flori de vise
— Umbre vane
răni închise,
— Nu simţiţi cum va adie
un zefir necunoscut?
...Aripi albe
sângerate
Păsări dalbe
'ndurerate
— Nu vedeţi zarea pustie
'A 'ntristatului trecut?

G. Leordeanu

Michel Provins

Cum se vindecă neurastenia...

— Urmare şi sfârşit —

Ivan. — Te cred şi îţi mulţumesc, doctore.

După un ceas, spre cea mai mare surprindere, Ivan vede pe Josetta suindu-se în trăsură, alături de doctor şi luând drumul spre gară. In tren, doctorul pare foarte mulţumit văzându-şi pacienta mai veselă, şi socoteşte această boală drept un caz curios în analele medicinei.

La Paris se despart şi după 20 de minute, Josetta, îmbujorată la faţă şi mai sănătoasă ca ori când, intră la Didier, amantul ei, încă de pe vremea şederei ei la Paris, în primii ani ai căsătoriei.

După nebunia sărutărilor, încep să vorbească.

Didier. — Cu toate scrisorile tale asigurătoare, nu credeam că vei putea să scapi.

Josetta (veselă). — Crezi tu că o femee nu este în stare să ducă la bun sfârşit orice 'i trăzneşte prin cap ?

Didier. — Şi prin inimă ?!?

Josetta. — Mai ales când e vorba şi de inimă !.. (Observând masa încărcată cu bunătăţi). Ce de bunătăţi !.. Mi-e o foame... Acasă doar pe furiş mănânc mai bine, ca să nu dau de bănuit.

Didier. — Eşti cea mai prefăcută femee de pe lume !.. Haide să mâncăm !

Josetta. — Şi când te gândeşti că avem să stăm împreună o săptămână întreagă !.. Atâtea zile de fericire !.. O să caut să urmez cura foarte conştiincios !

Didier. — Fără să scapi cel mai mic amănunt, sau să nelijezi o virgulă din reţeta prescrisă de doctor... Dar cum ţi-a trăznit prin cap să te prefaci bolnavă de neurastenie ? Admirabilă invenţie !

Josetta. — Uşor de inventat dar greu de urmat.

Didier. — De ce ?

Josetta. — Odată cu mutarea la ţară, simţeam că mă pierd... Să trăesc îngropată în petecul acela de pământ, fără nici o distracţie, fără nici o emoţie ? Eu, care eram învăţată în haosul şi larma aceasta a Parisului?.. Mi se părea şi ridicul şi hidos!.. Afară de asta, Ivan devenia din ce în ce mai grosolan şi mai plicticos prin conversaţiile pe cari le aveam... Aşteptam corabia ca să mă salveze din naufragiul în care căzusem şi ocazia se ivi : Avui fericirea să se răstoarne trăsura cu mine. După 2 zile, îmi procurai un dicţionar medical, spre a căuta caracterele neurasteniei... Accidentul cu trăsura mă salvase ! După 8 zile, devenisem de nesuferit, aşa de bine îmi însuşisem simptomele acestei boale... Toată starea mea părea a fi urmarea accidentului cu trăsura.

Didier. — Dar doctorul ce spunea ?

Josetta. — Il zăpăcisem cu desăvârşire şi pe el, că nu ştia ce să mai creadă... Şi l-am auzit odată şoptindu-i lui Ivan, că se află în faţa unui caz cu totul curios... Mă punea să fac fel de fel de încercări, pe cari le reuşeam de minune, şi el prindea şi mai multă încredere în diagnosticul pe care mi-l pusese...

Didier. — Dar Ivan ?

Josetta. — Ivan, sărmanul de el, se prăpădea de tot cu firea : nu mai avea linişte, sta să mă păzească ziua şi noaptea... Uneori îmi inspira atâta milă, că 'i spuneam că mă simţiam mai bine şi 'n curând voiu fi sănătoasă, ca să-l mai încurajez şi să-l fac să se mai îngrijească şi de ocupaţiile sale, pe cari le neglija cu desăvârşire. Pe urmă, gândindu-mă că această milă faţă de el ar putea să mă lipsească de fericirea de a fi lângă tine, deveneam tristă, palidă şi ochii îmi înotau în lacrimi.

Didier. — Şi cum puteai să devii palidă şi să storci lacrimi... Te fardai ?. .

Josetta. — Dar de unde ?. Studiasem bine această chestiune... Astăzi am ajuns aşa de perfectă, încât, uneori când mă uit în oglindă, mă sperii eu singură de înfăţişarea pe care o am... In privinţa lacrimilor, lucrul este mai uşor : mă gândesc că n'o să te văd aşa de curând, şi asta 'mi ajunge : gata un kilogram de lacrimi !.. Ah ! când plâng, sunt de speriat ! Ivan turbează şi 'mi promite tot ce fantezia unui bolnav poate să ceară.

Didier. — Bietul Ivan !.. Cu toate acestea, va veni o zi, când îl vei iubi cu adevărat.

Josetta. — In orice caz, asta nu trebue s'o crezi tu, mai ales acum, când suntem

împreună, şi când ne iubim atât de mult !.. Ce va fi mâine, puţin îmi pasă !.. Poate că voiu fi obosită de amorul tău şi nu voiu mai avea nevoe de acela al lui Ivan..

Didier. — Nu crezi că eşti prea sinceră ?

Josetta. — Ce copil eşti !.. Nici nu eşti în stare să deosebeşti o dragoste adevărată ca a noastră, de o obligaţie socială..

Didier (sărutând-o). — Cu o prefăcută ca tine, nici eu nu ştiu ce să mai cred... (Se sărută pătimaş).

. . . . . .

După o săptămână, Josetta se 'ntoarce complet restabilită, spre cea mai mare bucurie a lui Ivan. Hotărît, hiidroterapia face minuni în zilele noastre. Bietul Ivan a cheltuit o sumă de bani cu instalaţia, unei săli de duş. De geaba, efectul nu se vede, şi Josetta cade din nou bolnavă, spre cea mai mare dezolare a lui Ivan. Doctorul este chemat din nou.

Ivan (după un nou consult medical). — Iar la Paris !.. Atunci trebue să-mi spui, doctore, în ce constă efectul acelor băi ? Apa dela Paris nu este mai bună ca cea de aici, şi aparatele instalaţiei mele sunt de o mie de ori mai moderne ca cele de acolo... Atunci, cum se explică că de acolo a venit sănătoasă, iar aici, făcând aceleaşi băi, s'a 'mbolnăvit mai rău ca 'nainte ?..

Doctorul. — Iată de ce : Neurastenia este o intoxicaţie a sistemului nervos, intoxicaţie ce aduce epuizarea forţelor, oprirea funcţiunei de inhibiţie şi măreşte forţa reflexă a moleculelor.

Ivan (care nu înţelege nimic). — Da..., da !..

Doctorul. — Pe de altă parte, se atacă creerul mare şi, transmiţând acelaş efect creerului mic, scade moralul şi, după cum ţi-am mai spus, reacţia se produce. Dacă se galvanizează moralul prin o mică schimbare, o idee, o sugestie, răspunde echilibrului ; dacă, din potrivă, se lasă inactiv, se plasează între creerul mare şi cel mic, şi boala, cu toate toxinele, lucrează, producând asupra vaso-motoarelor starea de agravare.

Ivan (care iar n' înţeles nimic). — Înţeleg foarte bine !.. Dar remediul ?..

Doctorul. — Unul singur, pentru a-ţi scăpa soţia : reinstalează-te la Paris, căutând să închiriezi un apartament cât mai aproape de băi.

Ivan. — Şi-atunci îmi garantezi însănătoşirea ?

Doctorul. — Iţi dau în scris, dacă vrei !.. In timpul de azi, ştiinţa a ajuns o certitudine matematică.

Ivan a rămas convins şi s'a reinstalat la Paris. După trei luni îşi anunţă, foarte vesel, vizita la „prinţul ştiinţei".

Ivan. — Să trăeşti, dragă doctore ! Am venit să-ţi mulţumesc !.. Soţia mea merge din ce în ce mai bine. A redevenit veselă, încântătoare şi plină de atenţie faţă de mine. Intr'adevăr, eşti cel mai mare medic al timpului nostru.

Doctorul (modest). — Imi cunosc meseria. atâta tot !..

Ivan. — Şi ştii ce e mai curios ? De 8 zile, soţia mea nu se mai duce să facă duşuri, spunându-mi că nu le mai simte nevoia, şi mi-a cerut să răspund afectuos... sărutărilor ei.

Doctorul. — Acesta-i cel mai bun indiciu că e pe deplin sănătoasă !..

Trdaucere de **Corneliu Ionescu**

GEORGETA DUCREST

AMINTIRI DESPRE IMPARATEASA IOSEFINA

10 Traducere de **CONST. A. I. GHICA**

CAPITOLUL X

Ducele d'Enghien.— Maşina infernală.

Se vorbea într'o zi în faţa Impărătesei de evenimentul deplorabil care a pricinuit multă durere în Franţa şi a mânjit gloria lui Napoleon...

Josefina vorbi cu o adâncă tristeţe de faptul că nu putuse împiedica la timp asasinarea ducelui d'Enghien.

„Sunt unele lucruri asupra cărora *trebue să tac*, pentru a nu divulga pe adevăraţii autori ai morţei ducelui d'Enghien.

„De altfel generalul Moreau a fost cauza nevinovată a acestei sângeroase aventuri.

„Napoleon vorbind cu el, întrebându-l asupra Bourbon-ilor, voi să ştie dacă în familia aceasta se aflau războinici.

„ — Da, i-a răspuns acesta, toţi sunt bravi, în special ducele d'Enghien este un excelent ofiţer, adorat de soldaţi şi un demn urmaş al ramurei Condé.

„ — E ambiţios ?

„ — Nu ştiu, dar după felul cum se bate, pare că aspiră la o glorie ce nu poate să se mărginească să slujească departe de ţara lui.

„Elogiul acesta, adăugă Impărăteasa, a neliniştit pe Napoleon. Pentru a-l calma îi s'a propus o crimă.

Voi urâ în totdeauna pe acei cari l'au silit la această fără de lege, căci au fost cei mai mari duşmani ai Impăratului".

Explozia din strada Saint Nicaise

Am mai întrebat-o pe Josefina despre explozia din strada Saint Nicaise.

Maşina infernală era atât de bine calculată, în cât Napoleon a scăpat mulţumită marei repeziciuni cu care a fost dus de vizitiul lui care era beat. D-na Murat a cărei trăsură trebuia să vie imediat după aceia a fratelui ei, a fost ocrotită pentru un motiv cu totul contrariu.

Generalul Lauriston istorisea o poveste nostimă ; voind să audă sfârşitul ei doamnele nu se grăbiră şi într'un târziu când s'au urcat în caretă s'a auzit explozia. D-na Murat care era însărcinată fu atât de

D-na Tallien

înspăimântată încât născu un copil epileptic. Explozia avu loc într trecerea celor două trăsuri.

Napoleon îşi continuă drumul şi se duse la operă, unde se executa pentru prima oară superbul Oratoriu : *Crearea lumei*. Fu primit cu vii şi nenumărate aplauze Cu toate astea Impăratul era foarte neliniştit de soarta surorei lui care nu sosi de cât peste un sfert de oră ; indispoziţia ei o făcuse să se întoarcă la Tuileries. De altfel toată lumea din sală ştia pricina zgomotului grozav care se auzise ; D-na Murat fu primită cu un entuziasm de nedescris.

RACII

(Monolog după J. NORMAND) —

Cu mustăţi cât nişte fuse
Şi chimirul plin cu lei,
De când mama mă născuse
Locuiam la Fefelei.
Duceam viaţă regulată
Cu amicii mei burlaci;
In odae separată
Nu mâncasem încă raci.

La oraşu-mi de născare,
Supus legilor fireşti,
Ţineam straşnic lucru mare,
Nu visam de Bucureşti.
Că-i e lumea desmăţată,
O ştiam, cu haidamaci
Ce'n odae separată
Işi trec vremea mâncând raci.

Mătuşica mea Săftica,
Al meu sprijin şi ajutor,
A murit, şi bătrânica
M'a lăsat moştenitor.
Capitala, d'astă dată,
M'atrăgea. De, ce să-i faci,
In odae separată
Mă gândiam să mănânc raci.

Cum sfârşii, să-i zicem treaba,
Un minut nu mai stetei.
Bucureştii nu'mi plac, geaba;
Mi-era dor de Fefelei.
O pornisem. Dar, d'odată
M'apucă un zor cu draci
In odae separată
Să îmbuc vre-o câţi-va raci.

Se'nserase. La ceasornic
Era ceasul şase'n cap,
Ceasul mesii. Cu pas zornic
Spre Iordache sbor în trap.
Cum sosesc, îi zic îndată
Unui chelner : „Rost să-mi faci
„De odae separată,
„Să-mi aduci acolo raci!"

Ne-a servit o saramură...
In plural vorbesc, ce vrei,
N'am vrut singur a mea gură
Să mi-o'ndop cu crustacei.
O brunetă înfocată,
Pe obraji cu flori de maci.
In odae separată
A păpat cu mine raci.

Ce să spun ?... Era frumoasă !
Mă'nnecam în ochii ei.
Mi-a zis, hoaţa, mângâioasă :
„Nu pleca la Fefelei !"
Şi a doua zi, urmată
D'ai iubirii vârcolaci,
In odae separată
Mâncam iar rasol de raci.

Iar d'atunci, cu mintea plină
De dorinţe nebuneşti,
Am prins iaca rădăcină,
Am rămas în Bucureşti.
In prăpastia'nfricoşată
Vream să'nfig adânci taraci,
Da'n odae separată
Tot mâncam într'una raci.

Totdeauna cu o damă
Ospătam înghesuit,
Dar, dând dragostii grea vamă
O schimbam necontenit.
Rămânea doar neschimbată
Lista mesii. Maniaci.
In odae separată
Ne'ndopam mereu cu raci.

Oh ! femeile, divine
Erau, zău, pe ochii mei ;
Aşa nostime, jivine
Nu găseşti la Fefelei.
Aş fi vrut, Cristoase-odată
Să le vezi — şi sfânt să-mi zaci —
In odae separată
Ronţăind gâturi de raci.

Insă, vai, simţii în pripă
Că, deşi nesăturat,
Cu-aşa viaţă de risipă
Tot avutu-mi s'a svântat.
Asvârliţi ca p'o lopată,
Ai averii mele saci
In odae separată
Cheltuiţi au fost pe raci !

Dar de firea mea sânt tare,
Cum au fost şi moşii mei ;
Pocăit, spre îndreptare,
M'am întors la Fefelei.
Azi, la popi slugă plecată,
Vând prescură şi colaci :
In odae separată
Nu mâncaţi cu nimeni raci !

N. ŢINC

CAPITOLUL XI

Generalul Moreau.— Doamna Tallien

Intreg Parisul fu revoltat de atentatul car ameninţase nu numai viaţa familiei Bonaparte, ci a mai multor oameni nevinovaţi. In fie ce clipă se aflau noui amănunte cu privire la atentatul din strada Saint Nicaise : Arestări nenumărate au avut loc, şi poliţia care şi aşa era destul de severă, deveni şi mai aspră în cât nici nu mai îndrăzneai să vorbeşti pe stradă. Sunt încredinţată că mai multe persoane inculpate în procesul acesta ignorau cu desăvârşire prin ce mijloace trebuiau să se scape de Napoleon.

Impărăteasa care ţinea foarte mult la generalul Moreau şi ştiind ce mult era iubit de armată, se temu ca să nu fie arestat şi el; tribunalul nu îndrăzni însă să meargă atât de departe. Exemplul generalilor Macdonald şi Nausouty, cari, în plină audienţă, nu se temuseră să dea prietenului lor închis dovezi publice de dragoste, a fost urmat de mulţi alţi fraţi de arme. Trebuiau menajaţi acei de care ţara avea nevoie în fie-care clipă. Napoleon s'a mulţumit deci să expulzeze pe acest mare căpitan.

Cu cât va fi timp înainte de săvârşirea atentatului, cu ocazia instituirei ordinului legiunea de Onoare îi s'a comunicat lui Moreau că va fi decorat şi el.

„— Nu cunosc altă legiune de onoare de cât armata, răspunse generalul şi e multă vreme de când fac parte din ea. Nu merit decoraţia de care îmi vorbeşti, de-aceia n'am s'o primesc. Nu-mi plac privilegiile".

Cuvintele acestea au fost raportate lui Napoleon, care întrezări din clipa aceia că va găsi un censor pentru proiectele pe care le va forma în viitor.

Ducele d'Enghien

Impărăteasa vorbea adesea de timpurile când cunoştea sărăcia; îşi amintea mereu cu recunoştinţă de serviciile pe care le primise în epoca aceia. Serviciul care o mişcase mai mult şi asupra căruia stăruia întotdeauna cu o vie emoţie, era acela făcut de doamna Dumouliu, o femeie foarte bogată şi îndatoritoare.

Cu ocazia foametei, d-na de Beauharais lua masa în fiecare zi la femeia aceasta bună care invita la ea acasă un mic număr de prieteni a căror avere era neînsemnată; fiecare invitat aducea cu el pâinea, care pe atunci era un obiect de lux.

D-na Dumoulin care ştia că d-na de Beauharnais era mai săracă de cât celel'alte, o scuti de uzul acesta.

Impărăteasa ne vorbea de-asemenea de prietenia ei pentru d-na Tallien. Impăratul nu voise nici odată să permită Josefinei s'o primească la Tuileries, cu toate astea Impărăteasa o vedea în taină la Malmaison.

Intimitatea acestor două femei dăinuia de multă vreme şi niciodată nu a dat loc la vre-o neînţelegere.

(Va urma)

Câte-va hazuri

Fidelitate **Un om pretenţios**

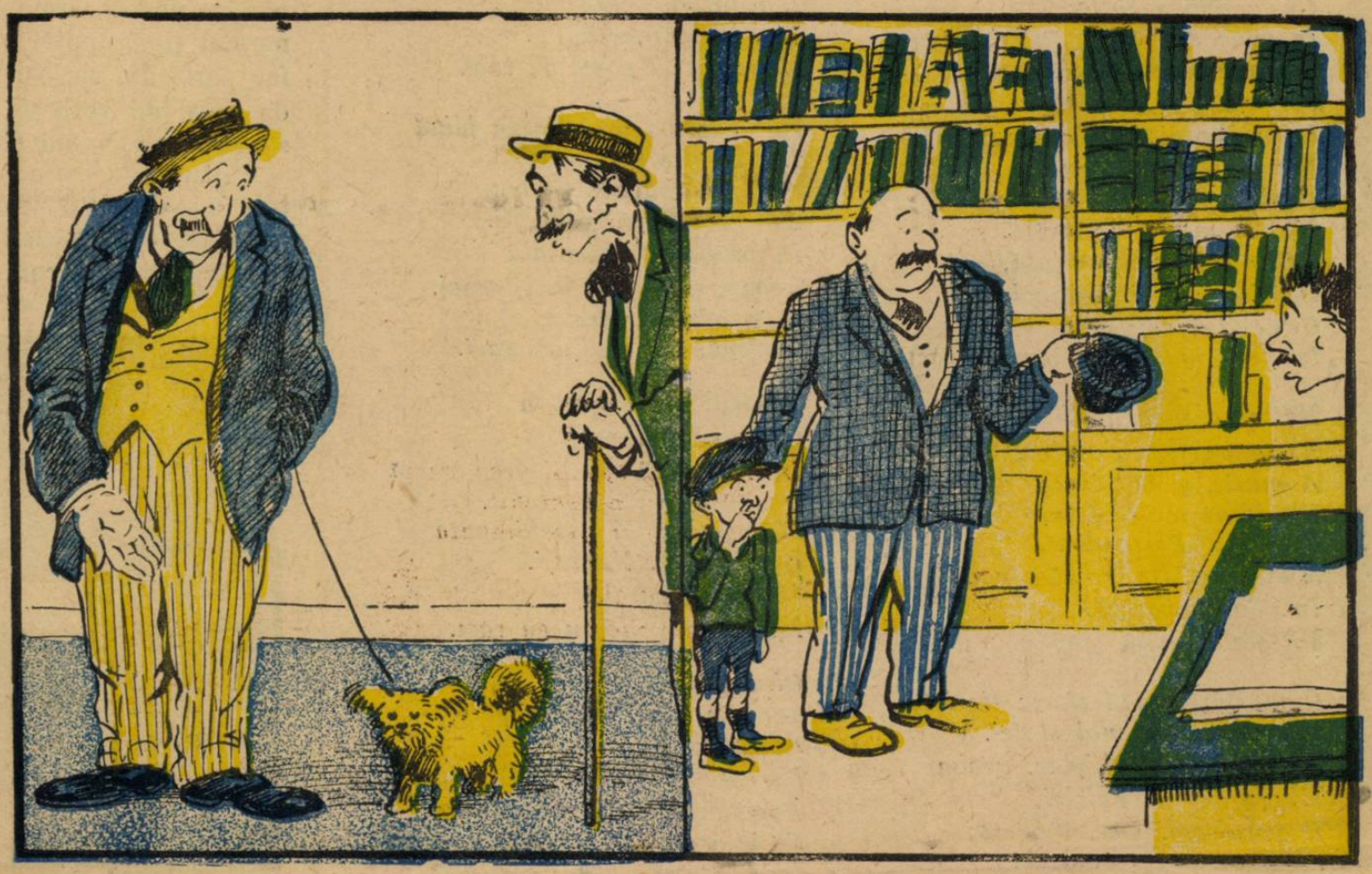

— E credincios căţelul?
— Ne mai pomenit! Inchipueşte-ţi că l'am vândut de patru ori până acum şi mereu s'a întors acasă...

— Doresc un glob terestru, pentru nacău!
— Ce mărime, domnule?
— Indiferent, dă-mi-l mărime naturală

FILATELIA

Noutăţi filatelice

Germania : Au apărut noui mărci poştale de 5, 10 şi 30 pfenigi, cu un nou desemn : un vultur.

Chili : S'a pus în circulaţie o nouă emisiune de taxe de plată, compuse din 11 valori şi anume : 2 centavos, 4, 8, 10, 20, 40, 60 şi 80 centavos, 1, 2 şi 5 pesos.

Această serie a fost emisă cu prilejul conferinţei a cincea pan-americană.

In Egipt : a apărut un timbru de 200 milliemi cu efigia Regelui.

Franţa (colonii) *Dahomey*, a dat la iveală un plic cu timbru de 5 centime imprimat care se vinde cu 7 centime.

Madagascar a scos o taxă de plată de 60 centime.

Martinica, un plic imprimat cu un timbru de 10 centime care se vinde în comerţ cu 13 centime.

Syria a scos timbre noi de 10, 25. 50 şi 75 centime, 1, 1.25, 1.50, 2, 2.50, 3, 5, 10 şi 25 piaştri. Timbre de aviaţie de 2, 3, 5 şi 10 piaştrii. De asemenea a surşarjat un timbru de 30 centime cu 1 piastru şi 50.

Marele Liban timbre de 10, 25 50 şi 75 centime, 1, 1.25, 1.50, 2, 2.50 3, 5, 10 şi 25 piaştrii. Timbre de avion de 2, 3, 5 şi 10 piaştrii de asemenea ca şi Siria a sursarjat o marcă de 30 centime cu 1 piastru şi 50.

Marocul spaniol : timbre d e 1, 5, 10, 20 şi 40 centime de pesetas, o carte poştală de 15 şi 25 centime şi cărţi poştale cu răspuns plătit de 15 şi 25 centime.

Cărţi primite

Americana îndrăgostită roman de *Vasile Rop* ediţia II-a, apărut în editura Socec. Romanul, scris în Statele-Unite, cu prilejul refugiului, în urma îndemnului poetului american Edwin Markham de a schiţa viaţa românilor din Statele-Unite în raporturile lor cu americanii, este povestea interesantă şi colorită a unei iubiri nenorocite între o americană şi un colonist român, poveste, care până la desnodămînt, trece prin peripeţii aventuroase bine prinse şi meşteşugit redate Preţul 25 lei.

NOUILE PREMII FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
— Pe luna Iulie 1924 —
CUPON No. 1.

VIZITAŢI
Cinema „VLAICU"
RULEAZA:
Filmele cele mai frumoase şi instructive

BIBLIOTECA CENTRALĂ „ASOCIAȚIUNII" SIBIIU

ANUL XL. — No. 28 2 lei exemplarul Duminică 13 Iulie 1924.

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. În străinătate pe un an 200 lei.

LOGODNICII SPANIOLI

Tablou de RIBERA

Doui călători

Jerome şi Jean Tharaud

Jérome şi Jean Tharaud au început să compună încă de pe băncile şcoalei şi „*Les deux pigeons*“ nuvelă care s'a publicat mai târziu cu multe transformări într'o revistă pariziană, e prima încercare a acestei fericite colaborări. Firile lor erau deosebite, după cum amândoi se deosebeau de cel mai mare, ofiţer stabilit la Tonkin, duşman al murdăriei Capitalei şi scăpărător de energia pe care o cheltuia în vânătorile de tigri.

Jerome era mai puţin energic şi înclinat spre contemplaţie iar Jean cu aceleaşi gusturi de cugetare divagată vedea o nuanţă intensă de moliciune sedentară. Aceasta numai în orele lor de repaos, închişi între pereţii camerii unde gustul studiilor nu-i prea înlănţuia, căci altminteri fraţii erau doi pătimaşi şi încercaţi călători.

Era ceva moştenit aceasta : tatăl călătorise fără încetare iar mama lor le mărturisea că în tinereţe „ar fi voit să fie un marinar“. Nostalgia orizonturilor nesfârşite, dorinţa priveliştilor necunoscute, îi stăpânea încă din liceu şi nu trecea vară în care cei doi fraţi, de pe atunci legaţi într'o prietenie strânsă, să nu se aventureze dincolo de graniţă. De multe ori plecau fără mijloace suficiente şi trebuiau să străbat distanţe enorme pe jos, dormind pe marginea drumurilor şi potolindu-şi foamea cu năluca unei gazde binevoitoare şi bogate... Dar tinerii nu se oboseau şi întotdeauna puteau fi văzuţi în oraş sau obosiţi ca după călătorie, sau absorbiţi în planul unei noui expediţii sau întru pregătirea ei. Patima aceasta îi urmăreşte şi astăzi cu aceiaşi râvnă şi urmările ei sunt toate cărţile publicate de fraţii Tharaud : întradevăr, binecuvântată patimă.

Ajunşi la Paris, forte tineri, fraţii Tharaud au început să publice la revista lui Charles Péguy, „Cahiesr de quinzaine“ nuvele scurte, mai toate cu subiecte exotice cari plăceau mult şi erau admirate de esteţi. Când apăru „*Dingley*“, poveste anglo-saxonă. Anatole France o judecă destul de bună pentru concursul academiei Goncourt, unde fu într'adevăr premiată şi apăru în volum.

Nevoile vieţii îl sili însă pe Jerome să devină conferenţiar de literatura franceză la Budapesta unde fu atras de fizionomia studenţilor evrei a căror evoluţie îl interesa şi el adună material pentru sucesul de mai târziu : „*A l'ombre de la crois*“.

Dar nici aci nu putu sta, multă vreme şi oferindu-i-se un post de trimis special al unui mare cotidian francez pe câmpul războului bur Jerome, fire aventuroasă, îl primi. Fraţii erau însă despărţiţi şi asta nu putea să le fie în voie. De aceea, siliţi de greutatea traiului şi desamăgiţi de tenacitatea publicului care se încăpăţâna să nu-i cunoască, intrară amândoi secretari la romancierul Maurice Barrès. Aci o transformare se petrecu în sufletul începătorilor ; învăţară arta grea a scrisului, meşteşugul literaturii şi timp de şeapte ani cât rămaseră în slujba lui Barrès, nu publicară decât o duzină de nuvele şi câte-va volumaşe. Dar talentul lor se umfla în timpul acesta de seva creaţiunii, se rumenea de plămădeala migăloasă a operii şi creştea puternic şi curat la umbra abstinenţii. Când în 1911 apăru cu vâlvă mare „*La maîtresse servante*“, şi la sfârşitul anului cu alt succes răsunător „*La fête arabe*“, M. Barès zâmbia îngăduitor; „arborele e în floare spunea el. „Succesul crescu din volum în volum şi la începutul războiului apăru popularul roman : „*A l'ombre de la croix*“.

Ca mai în toate lucrările fraţilor Tharaud, subiectul e simplu şi vag în cartea aceasta. Nu se ştie când e povestire şi când e descriere, totul e amalgamat ca în creuzetul alchimiştilor ca să dea acea neîntreruptă serie de tablouri strălucitoare de viaţă, sub care se întrevede conturul larg şi general al evreilor polonezi.

E o carte de moravuri cartea aceasta, dar de moravuri generale şi neîmpovărate de întâmplări indivduale şi patologice, o carte care la prima vedere pare impersonală dar care e totuşi atât de personală prin discernarea amănuntelor ei, un amestec fericit de naturalism şi impresionism.

Veni apoi războiul şi fraţii Tharaud plecară cu un roman nou în raniţă promiţându-şi să-i facă corecturile în tranşee şi rugând Providenţa să nu le ia viaţa înainte de a isprăvişi lucrarea aceasta. După trei zeci de luni de suferinţe, dădură la iveală „*Une relêve*“ în care sunt povestite toate amănuntele războiului, toate cruzimile şi neomenile lui, împreună cu o minunată psihologie a mulţimilor ce suferă şi se urăsc, la fel cu cele descrise de Barbusse în „*Le feu*“. Fură apoi strămutaţi de pe front în Maroc unde lucrând fără încetare, taciturni şi liniştiţi, aşteptau sfârşitul războiului.

„*Dieux*“ unde înfăţişează în trăsături largi şi caracteristice, un pogrom asemănător aceluia din Rusia. Dar cu acest roman, cu toată seriozitatea şi anomalia subiectului, o nouă fizionomie e resfrântă de slova fraţilor Tharaud. Zâmbetul luminos, râsul inofensiv şi ironia sinceră încep a străbate prin perii acelei impersonalităţi aparente de mai înainte. Caracterele acestea se evidenţiază în ultimele romane, mai ales în „*Le chemin de Damas*“ unde se descrie plictiseala, monotonia Siriei şi greutăţile pentru a ajunge la Damas; un amestec genial de impresii şi cunoştinţe de bibliotecă din care se desprind însă pagini minunate scrise într'o limbă de anatologie.

Problema Sionismului şi a Palestinei e numai schiţată şi tratarea ei pe larg e anunţată de autori în viitorul şi mult aşteptatul roman „*L'an prochain à Jérusalen*“.

*

Fraţii Tharaud se despart de naturalişti pentrucă nu consideră pe om ca pe o bestie şi pentru că nu-l subjugă prea mult mediului. In acelaşi timp nu sunt impresionişti prin coordonarea impusă a tablourilor, a scenelor şi prin ordinea precisă şi naturală a capitolelor. Am putea să-i

Insula fericită

S'aprinde globul lunei pe pragul înserării,
O legănare dulce pădurea îmlădie...
Şi liniştea se'ntinde, departe, pe câmpie,
Spre zările bătute de valurele mării

In atmosfera calmă, senînătate-adâncă :
Pe culmea neguroasă a muntelui, s'aprinde
Lumina tremurată de vreascuri licărinde,
Pe care-o fac ciobanii în peştera din stâncă.

Şi pâlpâe tăcerea în vrăjele naturei
Sub cerul ce sclipeşte de miile de stele ;
O ! câtă frumuseţă nu picură din ele
Când chipul şi-l reflectă în apele pădurei.

Pe insula aceasta, sublimă, fericită,
Aşi vrea să-mi trec viaţa în stări contemplatoare.
Să simt câteodată, că lumea muritoare
Poate gusta o clivă din cupa infinită!

Ionel Fr. Botez

asemănăm cu aşa numiţii *orientalişti*, prin exotismul subiectelor şi prin realismul amănuntelor, dar multe îi deosibesc şi de dânşii. Aşa de pildă nu văd pe arabi nici în miraculosul de legendă al lui Loti nici în extravaganţa lui Farrère, nici nu studiază raporturile dintre civilizaţia lor şi cultura elină şi romană ca Louis Bertrand, Fraţii Tharaud îşi consideră mai înainte de toate personagiile ca *oameni*, şi de aci acea asemănare nedefinită e oroilor lor, apoi îi zugrăvesc ţinând seama de peceţiile mediului şi din caracterele acestea, *secundare* la drept vorbind, îşi trag ei conflictele. Conflictele sunt mai, generale şi cazurile individuale sunt îndepărtate ; aşa în „*Tragédie de Ravaillac*“ se urmăreşte un caz de nebunie mistică, o monomanie patologică care întrupează nevroza mişcării anarhiste de acum un sfert de veac. Apoi în „*Quand Israél est roi*“ revoluţia comunistă e arătată paralel cu rolul imens pe care l'au avut evreii în deslănţuirea ei. iar în „*La Randonné de Lamba Diouf*“ se zugrăveşte cu sclipiri de umor tolerant mentalitatea unei ţări negre în timpul prăpădului european.

Şi din aceste idei largi, *clasice* ale cărţilor lor, din conflictele măreţe ale sufletului omenesc ce le formează e înlăturată sau trecută pe a doua treaptă *iubirea*. Comoara aceasta nesecată de sentimente şi de patimi atât de contradictorii.

*

Fondul acesta limpede şi larg e exprimat într'o limbă minunată. Descrierea şi povestirea nu se înlătură una pe alta, ci, ca şi lianele ecuatoriale, înlănţuesc trunchiul romanului şi se contopesc cu măduva sa.

Un amănunt demn de ţinut minte, şi care-i desparte de maniera unui Zola, Daudet sau Goncourt e lipsa totală de note în studiul lucrărilor lor. „O carte e o visare asupra amintirilor care au rămas în sufletele noastre şi nu în notele noastre“ spunea unul din fraţi redactorului dela „Les nouvelles littéraires“. Şi tot acolo, în interwievul alternant al celor doi sărbătoriţi ai publicului, aflu cum îşi lucrează ei volumele. Mai întâi se naşte ideia cărţii dintr'un cuvânt spontan în cursul unei convorbiri, apoi urmează o lungă conversaţie cu care prilej sunt îndepărtate lucrurile netrebuincioase şi se vădeşte trupul de spumă al lucrării şi după ce totul e pus pe hârtie intervine o lungă răbdare şi o neobosită muncă în doi. De zece ori manuscrisul trece dela unul la altul şi de fiece dată e corectat cu glas tare ; orice nearmonie, orice încâlcitură de cuvinte neestetică este ştearsă fără milă, de unde aspectul acela muzical pe care îl are fraza fraţilor Tharaud.

Şi după ce romanul sau nuvela se tipăreşte, munca aceasta nu încetează şi fiece ediţie apare cu noi perfecţii de limbă. E o distracţie migăleala aceasta flaubertiană după cum ei însişi şi mărturisesc.

Talentul lor atât de puternic şi de original cu un fond atât de bogat şi o formă atât de aleasă, au făcut din fraţii Tharaud doi scriitori apreciaţi şi iubiţi de publicul european, care mai aşteaptă multe lucruri frumoase dela penele lor fecunde.

Mircea Eliade

Văduvă pe drumuri

(Snoavă)

Iulişca este cernită : de vre-o două zile, trei,
A'ngropat pe bietul Ferentz, pe bărbatul dumneaci.
Mai deunăzi, dete'n piaţă peste-o veche cunoştinţă
Peste-un bucătar român ce n'avea nici o ştiinţă
De nenorocirea mare ce pe Iulişca lovise
Şi, cu drept cuvânt mirat, de cum o'ntâlni, îi zise :
— Dar tu Iulişco ? Ce-i asta ? Ce e fa pe capul tău ?
— Cum ? Inche nu auzit che murit Ferentz al meu ?
— Nu mai spune ! Tiii... săracu !
Ei, ş'acuma ce-ai de gând ?
— Şteptam la stopun slujit, plinim anu mai curând
Ş'apoi mintem merem casa, dincolola frate mea,
Aici nem se pot remune un veduva la şosea.

V. Bilciurescu

Micul voluntar

Războiul era declarat şi toată suflarea de la mic la mare vorbea de el. In şcoalele de băeţi se discuta războiul şi chiar strategia cu multă înflăcărare. Fiecare spunea cu mândrie câţi membri din familie are pe front, ce ispravă glorioasă a făcut vre-unul din ei. Profesorii plecaţi la războiu, erau mereu la ordinea zilei şi cei mai severi morţi pentru ţară erau cei mai regretaţi ; orice severitate a lor era uitată.

Când vre-unul din elevi primea vre-o scrisoare, o arăta la toţi şi toţi regretau că sunt prea mici, şi că nu pot să meargă să se lupte ca cei mari.

Comunicatele zilnice erau comentate cu seriozitate ; citaţiunile la ordinea zilei provoca entuziasmul la cei mai mari şi jurnalele aduse în secret de externi, erau trecute din mână în mână.

La liceul Sf. Gheorghe se discuta mai cu aprindere ca ori unde. Clasele primare cu cei mici, clasele I şi a II-a de liceu, erau şi ei ca cei mari în curent cu ceeace se petrece pe front. Discuţiile erau urmate de jocuri, cari bine înţeles, erau numai de-a războiul.

In şcoală se formase o bandă de „militari“, sub comanda unui superior de 13 ani. La toate recreaţiile luptele începeau şi cele mai grele mişcări, atacurile cele mai îndrăzneţe, toate erau duse la bun sfârşit de „bunii militari ai şcoalei“. Aveau o singură supărare, că nu puteau să sape tranşee aşa cum se făcea pe câmpul de luptă ; dar cu o ingeniozitate mare crestau însemnări pe pământ şi în inspiraţia lor aprinsă, erau convinşi că sunt adevărate tranşee. Şeful trupei, d-nul general, era bine înţeles de neamul lor, dar trebuia să aibă grijă, în calitate de comandant, să găsească printre şcolari şi o trupă de inamici. Aci fusese o mare greutate, şi mai mai era să se desfacă armata, căci nimeni nu vroia să fie inamic, supus chiar mai înainte de luptă la vorbe aspre, ba chiar la pumni şi trânteli. Dar „Dom general“ — d-nul Georgescu-mic, — dintr'o vorbă curmă cearta. Inamicul se va trage la sorţi, şi oricine, va trebui să treacă prin această ruşinoasă etichetă de a fi neamţ.

Micul Pavli, nu era nici odată în joc, nu doară că nu vroia, dar ceilalţi mai mari nu-l primeau în rândul lor. La început, când se formase banda, venise şi el — dar nu fusese primit. Micul Pavli era cel mai mic din şcoală ; nu avea vârsta nici pentru clasa I primară. Nu putea alerga cu picioarele lui scurte şi cum era mic şi gras; cum îl împingeai puţin, cădea jos. D-nul general declarase că era prea micuţ să înţeleagă jocul şi cu multă blândeţe îl dete la o parte. D-nul Fany Pavli, cu pălăria mică, roşie, înfundată pe capul lui buclat, nu zise nimic, — şi de atunci,cu resemnare, cu mânuţele în buzunarul hainei, sta şi se uita la cei mari cum se joacă. Câte odată îi venea şi lui poftă să se lupte contra inamicului, — şi o rupea şi el la fugă în urma celorlalţi. Dar atunci, în mijlocul drumului se oprea, ştiind că d-nul şef nu o să-l lase până la sfârşit, — deseori numai gândul îl făcea să cadă înainte de a fi în faţa duşmanului. Dar se deprinsese micul Fany cu acest joc şi-şi petrecea aşa toate recreaţiile, fără să murmure.

De altfel Fany Pavli, nu se plângea de soarta lui, se obişnuise cu indiferenţa tuturor de când intrase în şcoală ; nimeni nu-l băga în seamă şi băeţaşul nu prea vorbăreţ, se deprinsese cu noua lui viaţă. El era una din victimele războiului. Tatăl său, căpitan, fu nevoit să-l interneze, căci pierduse nu de mult pe tânăra lui soţie şi micul Fany fu dat în îngrijirea unei şcoale bune. La început, Fany căutase să se facă prieten cu vecinul său de bancă, dar acesta un băeţaş ceva mai mare ca el, gros şi adormit, nu avea alt gând decât să mănânce bomboane englezeşti. Atunci micuţul nu căutase să-şi mai spue necazurile : că nu are mamă, că tatăl e la războiu, că corespondentul lui e ocupat, nu poate să se ocupe prea mult de el. Băeţaşul suferea că nu avea un prieten la care să spue ceiace-i făcea cea mai mare plăcere, scrisorile ce le primea dela tatăl lui, care era pe front. Scrisorile ce le primea, nu erau mai lungi de două, trei linii, scrise cu litere mari de tipar, groase, ca băeţelul să poată singur şi cu uşurinţă să le citească — şi în adevăr le citea şi recitea ceasuri întregi, de le ştia pe din afară. La rândul lui lua o foaie liniată din caiet şi la meditaţie, sub lampa cu lumina ei prea tare, îşi dădea osteneala să răspundă la aceste scrisori. Scrisorile nu erau lungi, dar scrierea era mare, stângace, copilărească întocmai ca aceia a unui copil ce nu are 7 ani. Nimeni nu ştia de primirea scrisorilor, nici de răspunsul ce-l dădea ; la ce să spue acest lucru vecinului, care toată ziua mânca bomboane englezeşti

sau celorlalţi cari nu vroiau să-l primească la joc.

Intr'o zi din luna Noembrie, şeful militarilor, generalul Georgescu-micul, îşi adună armata chiar la începutul recreaţiei:

— Ascultaţi băeţi, am ceva extraordinar să vă spun, după care o să ne jucăm : Tata ne-a spus aseară, la masă, o întâmplare de pe front, şi cum e la ministerul de război, e bine informat şi le ştie toate. El spuse că e ceva extraordinar, eroic, ca din poveşti. Ascultaţi : un ofiţer, un căpitan, numele o să apară în toate jurnalele, o să fie citat la ordinea zilei şi decorat de rege, a făcut o faptă mare : era între noi şi duşmani un pod. Acest pod, dacă-l treceau ai noştri, — erau pierduţi, — dar nici inamicii nu îndrăzneau să-l treacă şi atunci ne trimeteau gloanţe şi obuze ca să lăsăm podul liber şi ei să treacă. Atunci ofiţerul nostru, care are să fie decorat, se duse singur printr'o ploaie de obuze ca să pue dinamită şi să facă să sară podul. După ce a aşezat explosivul, a aprins fitilul şi liniştit s'a întors la soldaţii săi prin aceiaşi ploaie de gloanţe şi obuze. Din nenorocire, un şrapnel a isbucnit lângă el şi a fost rănit. e un adevărat erou.

— A murit ? zise un copil mai nerăbdător.

— Nu, rana e uşoară. E însă o minune că nu l'a doborât focul inamic. Inamicii nu au trecut podul şi ai noştri au fost victorioşi, numai din cauza lui ! E un erou !

Noi o să ne jucăm de-a podul... O să fie frumos ! Eu sunt generalisimul armatelor voastre. Voi sunteţi ofiţerii — şi zicând aceasta, luă în stânga lui un grup de vre-o 3 băeţaşi. Podul este colo între copaci.

Voi, — zicând aceasta, luă un grup de alţi băeţi, — sunteţi duşmanul. Aceştia nu avură vreme să zică nimic, căci şeful urmă : „voi, duşmanii, trimiteţi în spre noi armata, obuze şi gloanţe. Toţi, sub istorisirea înflăcărată a şefului, alergau şi căutau să-şi îndeplinească rolurile. Un burete luat din clasă, cu sfoara după el, era în mâna generalisimul şi trebuia să reprezinte dinamita care distruge podul.

— Acum, zise generalisimul, fiţi cu băgare de seamă. Eu am dinamita şi fitilul, şi cer un voluntar, un soldat de bună voie, care trebue, prin gloanţele şi obuzele ce inamicii o să arunce, să pue cartuşul şi să-l aprindă liniştit. Incepem : ...„Cine vrea să fie voluntarul ? Trebue unul voinic, un erou! Atunci din armată se precipitară o mulţime şi toţi cereau cu entuziasm să facă pe voluntarul.

— Eu, eu ! Dar deodată se auzi o voce de copil mai mic, care foarte decisă, ţipa aproape predominând pe celelalte, cu vorbele următoare :

— Eu, eu trebue să fiu voluntarul care s'aprind cartuşul !

Micul Fany îndrăznise să spue aceste cuvinte. Dela începutul jocului urmărise tot ceiace şeful spusese, fără ca nimeni să se ocupe de el. El ştia de dimineaţă, din scrisoarea cu litere mari de tipar, că tatăl tatăl său era rănit, — şi cu ochii încă roşii de plâns şi tremurând, dar cu deciziune, ceruse să pue el focul la podul improvizat.

Şeful, mirat de atâta îndrăzneală, îi răspunse :

— Nu ţi-i ruşine ? Tu un pici să te amesteci în jocul nostru ? Aide cară-te ! — iute.

...Dar micul Pavli nu plecă, ci mai cu îndrăzneală, în tăcerea ce o provocase, ţipă cu pasiune :

— Ba da. Eu am să dau foc la pod ! Eu am dreptul la asta ! Eu singur, — să ştii, — zise el autoritar generalismului.

— Da, — pentru că tata e ofiţerul de care ai vorbit. Tata este căpitanul Pavli ! Ai auzit ! Da. El a făcut să sară podul. Eu ştiu de eri, pentru că tata deşi rănit mi-a scris singur, temându-se să nu-mi spue alţii! Da, — mi-a scris ; — mi-a scris.

Nu putu spune mai mult. Cu ochii înflăcăraţi, cu obrajii aprinşi, întinse generalisimul trupei scrisoarea pe care plânsese câteva ceasuri şi pe care de abia se mai cunoşteau rândurile scrise de rănit — apoi micul Fany, fără să mai ceară nimic, smuci buretele din mâna generalului şi cu sfoara după el, se repezi în spre podul improvizat să dea foc dinamitei şi să-l arunce în aer.

Imitaţie şi adaptare de

A. Holban de Coressy

Emil Zola şi politicianii

Toată intelectualitatea franceză şi-a adus deunăzi elogiul ei genialului scriitor naturalist Emil Zola, autorul monumentalului Rougon-Macquart ce întrupează într'o unitară plăzmuire tot ce cuprinde ideia de Franţa. Nu au lipsit nici fruntaşii şi şi ostaşii politicei contiporane, uitând că Zola nu-i iubia de loc, ba din contra.

Cu acest prilej se cuvine să amintim un articol de oportunitate scris de sărbătoritul Franţei, încă din 1880 asupra politicianilor, pe cari îi definea în următoarele tăioase linii :

Când un om nu e bun de nimic şi nu e în stare să facă nimic, face politică.

Medici fără pacienţi ; avocati cu ghiozdanul gol ; scriitori fără editori ; autori inediţi, etc... toată lumea asta de etc... etcetera, se lansează în politică şi reuşesc. Iată de unde izvorăsc miile astea de mediocrităţi pe cari îi întâlneşti la tot pasul.

Sâmbăta Morţilor

Ard focuri de jertfă... străluce
A păcii brăzdate câmpii ;
Vin morţii pe drumuri în cruce
Ca'n vise cuprind pe cei vii
Ferice de cei ce'n durere
Curată şi fără de chin
In jertfe găsesc mângâere
Şi'n jale au cerul senin
Dar vai de cei căror le cântă
Vre-o rugă ce n'au ascultat.
Cântare ce tremură 'nfrântă
Şi sbuciumă ca un păcat —

Maria Cunţan

GEORGETA DUCREST

AMINTIRI DESPRE IMPARATEASA IOSEFINA

11

Traducere de **CONST. A. I. GHICA**

CAPITOLUL XII

Castelul de la Malmaison

Reîntoarsă la Paris m'am simţit foarte mirată de a nu mai fi înconjurată de luxul cu care mă obişnuisem : cu toate astea, atunci ca şi azi, am simţit fericirea de a fi la mine acasă. Ceia ce mi-a plăcut mai ales la Navarre a fost Josefina; pe ea o regretam şi mă gândeam cu bucurie la clipa în care o voi revedea.

Pregătirile întoarcerei la Malmaison se făcură în sfârşit şi în ziua fixată ne-am prezentat Majestăţei Sale.

Castelul de la Malmaison nu e mare. Napoleon avea aci un apartament comod. Josefina care păstrase pentru împărat un adevărat cult, nu dăduse voie să se clintească măcar un scaun din loc şi de aceia nu voise să se instaleze în apartamentul lui, ci preferase să stea la parter.

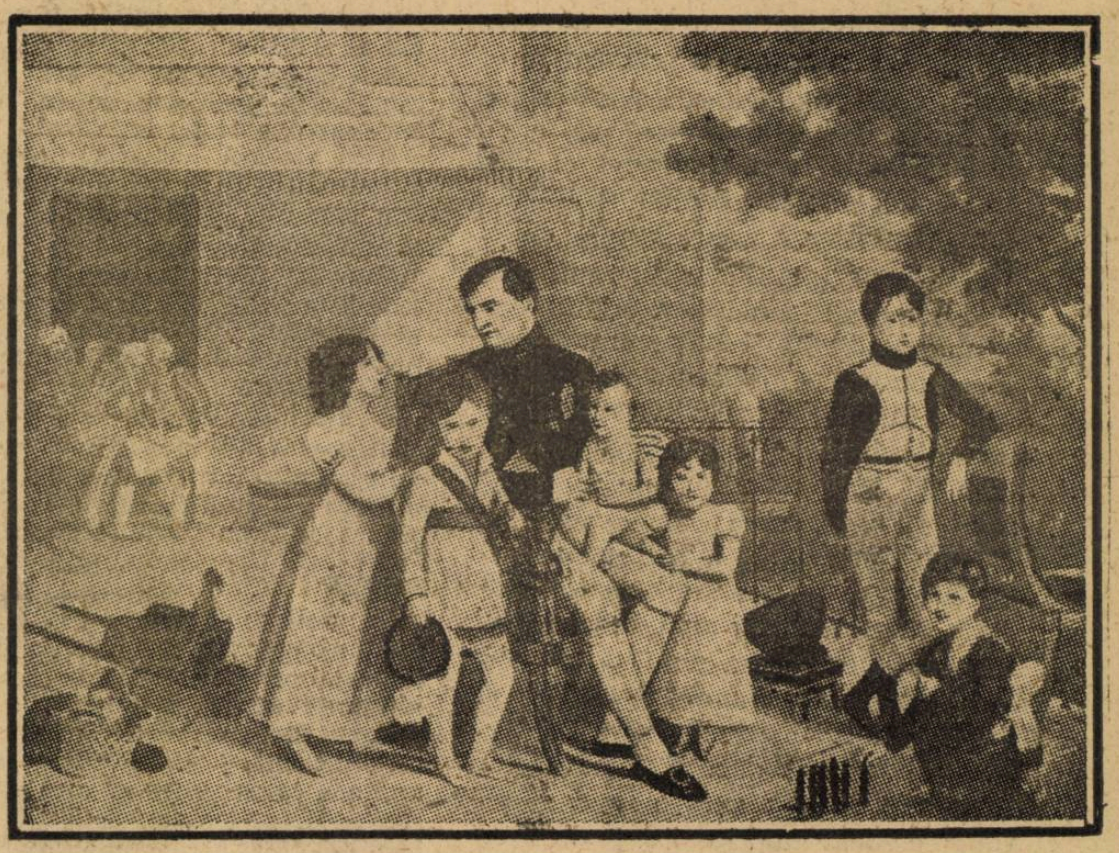

Napoleon înconjurat de famillia sa.

Apartamentul lui Napoleon rămăsese neschimbat, şi era nespus de luxos, în schimb apartamentul Josefinei era foarte simplu şi era drapat cu muselin alb.

Parcul de la Malmaison era încântător şi extrem de bine îngrijit.

Din prima zi în care am sosit aci am regretat mult şederea noastră la Navarre. De la ora nouă dimineaţa trebuiai să fii complet îmbrăcată pentru a te duce în salonul cel mare unde se aflau toţi senatorii, consilierii de stat şi personalul caselor Impăratului şi al Impărătesei Maria Luiza. Toţi bărbaţii erau în uniformă, iar persoanele care făceau parte din personalul Josefinei, purtau costumul de şambelan. Eticheta aceasta nu prea mi-era plăcută.

Generalul Leclerc

Dejunul era servit ca la Navarre. De obicei se aflau vre-o zece, doisprezece străini invitaţi mai dinainte sau reţinuţi după vizita pe care o făceau în scopul acesta dis de dimineaţă. După masă toată lumea se ducea în salon unde Impărăteasa se întreţinea o oră cu fie-care invitat. După aceia Majestatea Sa se ducea să facă o plimbare cu trăsura la care participam şi noi. Ţinta plimbării era în totdeauna pădurea de la Batard.

După aceia ne întorceam la curte unde ne găteam pentru masa de seara la care erau întotdeauna invitate vre-o zece cincisprezece persoane. După masă Josefina făcea o partidă de cărţi iar restul Societăţii juca biliard sau făcea muzică de cameră.

Nimic nu era mai trist decât felul acesta de viaţă stereotip, dacă pot să mă exprim astfel. Nu eram suficienţi de solemni pentru o curte.

Fiecare se observa, aşa că nici o intimitate nu era cu putinţă. Nu găseam o clipă liberă pentru a putea sta de vorbă cu cei cari ne plăceau : în locul lecturilor interesante sau al convorbirilor plăcute de la Navarre, domnea aci o plictiseală nespusă care ne făcea să regretăm felul nostru de trai.

CAPITOTLUL XIII

Paulina Bonaparte

Am revăzut la Malmaison o persoană cu care fusesem în relaţii foarte intime şi care mi-a lăsat în suflet o amintire neştearsă. Persoana aceia era domnişoara Aimée Leclerc şi care prin căsătoria ei devenise prinţesa d'Ekmül. Bogăţia n'o schimbase de loc şi a rămas în totdeauna simplă, modestă şi indulgentă.

Impărăteasa o iubea foarte mult şi a primit-o cum nu se poate mai bine. După plecarea ei Majestatea Sa, făcu elogiul domnişoarei Leclerc într'un chip care putea părea exagerat unei persoane care n'ar fi cunoscut sinceritatea Josefinei. Dânsa ne-a istorisit cum s'a făcut căsătoria domnişoarei Leclerc cu generalul Davout.

In epoca expediţiei din Saint-Domingue, Bonaparte care era consul voi să încredinţeze comanda trupelor cumnatului său generalul Leclere care se căsătorise cu Paulina Bonaparte. Il chemă în cabinetul său şi îi comunică intenţiile lui.

— „Nu mă neliniştеşte soarta soţiei mele, ci aceia a surorei mele; nu pot să-i dau nici o zestre şi nu înţeleg s'o las fără nici un sprijin, când absenţa mea poaet fi lungă, eternă chiar...

— „Ei, şi nu sunt eu aci. Haide dragul meu, fă-ţi pregătirile în linişte. Mâine sora d-tale va fi măritată...

— Dar...

— Nici un dar... Cred că am vorbit destul de lămurit.

Generalul Leclerc, obicinuit ca toţi ceilal:ţi generali, să privească asemenea unui stăpân pe acela care cu puţin mai înainte fusese egalul lui, plecă fără să rostească o vorbă.

Peste câteva minute, generalul Davout, intră în biuroul primului consul şi îi spuse că venise pentru a-i anunţa căsătoria lui.

— Cu domnişoara Leclerc ? Foarte bine ai făcut.

— Nu, generale cu doamna...

— Cu domnişoara Leclerc, întrerupse Napoleon, apăsând pe cuvântul acesta. Ţin însă că această căsătorie să aibă loc imediat.

Paulina Prinţesa Borghese

— „Aşi fi foarte fericit să slujesc din nou Franţa, răspunse generalul, dar o datorie sfântă mă reţine aici.

— „Dragostea d-tale pentru *Pauletta ?*

In privinţa asta n'ai de ce te teme, o să meargă cu d-ta.

— Iubesc de multă vreme pe doamna... e liberă acuma, şi nimic n'o să mă facă să renunţ la ea...

— Exceptând voinţa mea, răspunse primul consul. Te vei duce imediat la Saint Germain, la d-na Campan care îţi va prezinta pe logodni-

ca d-tale, domnişoara Leclerc. In privinţa dotei şi a trusoului mă însărcinez eu.

Şi iată cum se făcu căsătoria.

Doamna Leclerc era fără îndoială cea mai frumoasă persoană pe care am văzut-o.

A critica exteriorul ei era cu totul imposibil, cu toate astea avea un mare defect, era lipsită de orice cultură şi convorbirea ei era tot atât de neplăcută pe cât îi era figura de frumoasă. Pentru a-i plăcea nu trebuia să-i vorbeşti de cât de modă, pălării şi alte fleacuri... dacă aveai nenorocul să vorbeşte în faţa ei de artă şi literatură erai pierdut. Ea îi făcea tot felul de neajunsuri generalului repetându-i zilnic că trebuia să se simtă foarte fericit că se căsătorise cu ea. Aşa era cel puţin când am cunoscut-o.

N'am mai văzut-o de când a devenit prinţesa de Borghese. E posibil ca să se mai fi slefuit puţin în Italia unde a stat multă vreme, în ţara aceia frumoasă unde a-i impresia că-i de-ajuns să respiri aerul ei pentru a avea sentimentul poeziei şi al bunului gust.

(Va urma)

Henri Lavédan

RANA

El, 42 ani.

Ea, 35.

Trecut de miezul nopţii. Ei intră amândoi. Au urcat scara micului hotel discret, tăcut, unde totul era stins (strada Trocadéro) şi sunt acum, cu uşile închise într'un salon intim care precede camera ei.

Ea, privindu-l în picioare. Ei bine, amicul meu eşti mulţumit ?

El, care şi-a şi aruncat pe o mobilă pălăria şi paltonul. Da, mulţumesc. (Se apropie, o ia în braţe şi o sărută lung pe păr lângă tâmplă). Mulţumesc. Şi iar nulţumesc !

Ea. Nu vei mai spune...

El. Nu, firește !

Ea. —...că eu sunt rea ?

El. Nu, nu vorbi... Asta turbură... Sunt de pe acum fericit, aşa de fericit! ! n'aş putea crede că voiu fi cândva mai fericit.

(Îi scoate mantoul, pălăria, foarte delicat. Ea nu se împotriveşte. Atrăgând-o spre o mică canapea). Vino aici. (Se aşează fără a-şi retrage mâna).

Da, sunt complectamente, absolutamente, totalmente fericit.

Ea. Ce de adverbe !

El. Oh nu ! Nu glumi într'un astfel de moment. Eu exprim prost sau mai curând nu caut încă să exprim ceeace simţ. Asta mi-ar fi imposibil. N'am decât un gând în acest minut : să nu

Soseşte Toamna

— SONET —

...Şi iar soseşte toamna 'nveşmântată
Cu frunze 'ngălbenite şi uscate,
Pe dealuri şi prin văi împrăştiate;
Cu ceru'i mohorât, de neagră pată...

Curând... şi prin aleele 'ntristate
Va plânge dragostea îndoliată;—
Nu vor mai rătăci ca altădată
Perechi de-amanţi cu mersuri legănate...

Adio de atunci, senine visuri!
Spre alte zări s'or duce ca'n abisuri
In şiruri lungi, dragi paseri călătoare.

S'or duce iar, în stoluri, urmărite
De-a noastre năzuinţi ne'ndeplinite
Şi vom tânji de-o rază dela soare...

Seb. Hortopan

încetez de a te privi o secundă, şi să rămân cât mai multă vreme sub desmierdarea pătrunzătoare şi mângâietoare a acestor doi ochi din cari iubesc atât isbucnirea melancolică, atât tainica interogaţie, atât tăcerea plină de iubire, o tăcere cu totul deosebită cum au singure elementele când ele tac. Ah ! impenetrabila tăcere a ochilor unei femei care ascultă despre amor ! (Îi sărută mâinilă) Berta, te iubesi, eşti sigură nu-i aşa ?

Ea. Ce întrebare ! Mai întâi vreau s'o cred.

El. Nu. Spune : o cred.

Ea. O cred. Şi vezi chiar că ţi-o probez. Fără asta... Sigur că eu nu mă căiesc deasta.

El. Niciodată, niciodată.

Ea. Zici... şi apoi într'o zi pleci.

El. Poţi... amica mea, iubita şi scumpa mea amică ! Ştii mai ales. Cine că eu nu sunt ca ceilalţi. Iată doi ani de când te cunosc şi te iubesc.

Ea. Nu, nu mă iubeşti decât de un an. A fost luni la început fără să-mi faci curte.

El. Culegeam impresii, răutăcioaso.

Ea. Fie. Dar în primele timpuri păreai foarte indiferent.

El. Nu eram, n'am fost niciodată. Cum mai întâiu aş putea eu să fiu ştiind ce ai suferit cu...

Ea. Oprindu-l şi punându-i mâna pe gură. Sst ! Nu vorbi de ceeace nu mai este.

El. Iertare ! Nu te-am mâhnit ?

Ea. Nu, amicul meu. Şi apoi nu mai vreau să-mi stric presentul cu trecutul. Inima mea a devenit oportunistă.

El. Aş fi aşa de desolat să-ţi pricinuesc cea mai mică tristeţă ; îţi datorez atât !

Ea. Să nu facem socoteli.

El. Da, îţi latorez totul ; ţie îţi datorez de a retrăi.

Ea. Exagerezi.

El. Spun adevărul. Tu deasemenea, tu ştii bine că altădată eu...

Ea, punându-i din nou mâna pe gură. Aide, nici un altădată ! Nimic decât astăzi, mă înţelegi ?

El. Ai dreptate, scumpă amică. De altfel presentul e aşa de frumos. Dar trebue cu toate acestea să-ţi spun minunea ce ai săvârşit-o.

Ea. Bun ! iată că acum mă lauzi peste măsură ?

El. Ascultă-mă. E alevărat ce-mi aminteai adineauri. Nu te-am iubit deodată, din primul minut ; asta a venit încet, progresiv, pas cu pas, cam pe nesimţite. Iată,—îngăduemi Berta o comparaţie graţie căreia mă voi face mai bine înţeles : există boli teribile, violente, nemiloase cari încep cu ani înainte, cari se strecoară puţin câte puţin, fac progrese încete, se statornicesc din oră în oră şi fără ca acel care este atins să conceapă cea mai mică bănuială, se duce. vine ca de obiceiu purtând şi plimbând cu el, în el, răul care îl va omorâ şi numai în ziua când bagă de seamă că e atins, că în acelaş timp se constată piedut şi atunci e prea târziu, s'a făcut, n'ai de cât să mori.

Ea. Nu eşti vesel.

El. Ei bine, din contră, există iubito aici în umea aceasta fericiri, feluri de feericiri timide cari nu sunt năprasnice, fulgerătoare : sunt pasiunile cari nasc foarte liniştit într'o cută a sufletului, în umbră, încolţesc tăcute, ascunse, se întăresc acolo mute, împing seva lor mai înainte fără ca acela care e atins să conceapă cea mai mică bănuială : se duce, vine ca de obiceiu purtând şi plimbând cu el, în el, planta sacră care-l va înveseli şi numai în ziua când ea îmboboceşte şi dă prima sa floare el simte toată trăinicia rădăcinilor ei aşa de vechi ; nu caută de altfel s'o taie dar chiar când ar vroi e prea târziu, s'a făcut, nu mai are decât să trăiască şi să iubească.

Ea. Amicul meu !

El. Iată. Şi ceeace trebue deasemenea să ştiu e că nu mai mă recunosc de când te cunosc. Inainte felul meu de a fi era să văd trist totul.

Acum totul e albastru, totul străluceşte. Ah ! când eşti fericit ai ca un cer de Italia în inimă ! Ai mâini încântătoare ; le ţin, le sărut, nu le las, le ador.

Ea. Ce de nebunii ! dar spune-le, nu se repetă multă vreme.

El. O vei vedea. Astfel tu eşti... tu vei fi a mea îndată astăseară.

Ea. Impecabila, cum mă numia, da... eu fac asta, mă dau şi o fac fără păreri de rău, amicul meu .Am reflectat destul înainte : poate pentru a obţine aici în lumea aceasta vre-o bucurie de la amor trebue la urma urmelor să introduci puţină bunătate, puţină caritate aducând cea mai

mare desinteresare personală. Şi apoi căsătoria nereuşindu-mi, încer într'alt fel.

El. Ah ! de data asta tu deştepţi trecutul !

Ea. Vorbesc de el, dar nu-l deştept, e aşa de mort. De altfel sunt grăbită, nu mai am timp de pierdut, dacă vreau să încerc puţin să fiu iubită : ca o femee bătrână.

El. Taci.

Ea. Oh ! O spun cum o gândesc ştii că nu sunt cochetă. Dacă aşi fi fost te-aş fi făcut să aştepţi şi să câştigi această fericire al cărui termen nu e departe ; n'am mai judecat dacă asta e demn şi loial din moment ce-mi plăceai şi eram hotărâtă să nu-ţi mai rezist.

Nu, n'am voit să devin iubita d-tale...

El. Sunteţi... tu eşti încântătoare.

Ea. De astăzi îşi încredinţez inima mea. Fii atent, ea cere mari îngrijiri, a fost sdruncinată, a avut accidente şi este... ah ! foarte, foarte fragilă.

El. Ştiu.— Să n'ai teamă, o voiu menaja.

Ea. Da, pot să-ţi spun ţie fiindcă iată-te amicul meu, marele şi definitivul meu amic. Am suferit mult şi nu e încă aşa de mult timp de atunci. N'ai să vrei această amintire ?

El. S'o vreau ! Doamne ! scumpa mea ştiu prea mult ce e asta. Şi eu am suferit !

Ea. Nu în acelaş fel ca mine.

El. E adevărat dar întreb care din două suferinţe e cea mai grozavă.

Ea. A mea, amicul meu, a mea.

El. Pentru ce ?

Ea. Pentrucă nu se amestecă în ea nimic mângâietor : nu era decât amărăciune şi ruşine pe când tu...

El. Pe când eu ?

Ea. Aveai cel puţin în durerea ta, în îndreptăţita ta durere — căci femeile, ca a ta sunt rare—aveai comoara stimei, mulţumirea lacrimilor, iubirea regretului.

El. Da, asta o avem, am avut-o.

Ea. Şi asta te-a susţinut în timpul lungii tale văduvii.

El. Asta ne-a ţinut timp de 10 ani.

Trad. de **Nic. M. Popescu**

HAIKAI [1]

Femeia cade.
Femeia e o poamă ?
— Ah ! ce poamă rea !

•

Copilul plânge,
Nu'l iubeşte păpuşa.
El e un bărbat.

N. Fisenţa

1) Poezie de o strofă în trei versuri cu 5, 7 şi 5 silabe, uzitată de japonezi şi adoptată în ultimul timp de poeţi francezi.

Cântec

Ia-ţi lăuta lăutare
Şi pe struna ta măiastră,
Gândurile mele-amare
Pierde-le în zarea-albastră..

Numai tu-mi înţelegi dorul,
Dorul meu ce nume n'are,
Frământat, zdrobit ca norul
Şi hoinar fără hotare.

Stelian Delacâmpina

Literatura franceză în Bulgaria

Profesorul Calieu a scris în luna Maiu în „Revue de l'Université" un convingător articol asupra predominanţei influenţe a spiritului germanic în Bulgaria. Ziarul „Mir" şi-a luat grija să dovedească netemeinicia părerilor d-lui Calieu publicând un articol şi o statistică, deopotrivă de interesante.

Nu stăruiesc asupra părerilor emise în articol, citez numai datele înserate cu privire la cărţile citite în cursul anului 1922 în o singură bibliotecă publică, cea din Plovdiv. Iată-le: Al. Dumas fiul, citit de 1234 persoane, Tolstoi 732, Maupassant 713, Vazoff (poetul naţional al Bulgarilor) 657, Dostoiewski 609, Xavier de Montepin 556, Turgheneff 413 Emil Zola 442, Knut Hamsun 425, Sinkiewics 360, Jules Verne 323 Victor Hugo 312, Alfons Daudet 290, Psibichewski 268, Paul Bourges 252, Marcel Prevost 229, Slaveikoff 227, Shakespeare 216, Gogol 213, Goethe 209, d'Anunzio 199, Cehov 198, Molière 181, Javoroff 179, Puşkin 177, Mark Tvain 159, Ibsen 151, Schiller 148, Dikens 143, Balzac 142, Byron 141, Eugène Sue 129, Henry Bordeaux 127, W. Scott 124, Leonida Andriev 114, Octave Mirbeau 113, Flammarion 110, Maxim Gorki 109, Eduard Rod 106, Henry Heine 100 etc.

Se vede de aici că cei mai citiţi au fost scriitorii francezi. Intrec de două ori pe scriitorii ruşi şi chiar pe cei bulgari. Iar scriitorii germani au fost cel mai puţin citiţi.

Ziarul crede că lucrurile stau la fel şi cu celelalte biblioteci bulgare. De aceea spune că în ce priveşte lucrarea intelectuală, bulgarul o preferă pe cea franceză. E adevărat că se traduce mai uşor în limba bulgară din cea rusă, explicaţiunea e simplă: prin faptul asemănărei de limă; dar ceeace voia să dovedească ziarul citat — se traduce în limba bulgară cu mult mai multe cărti franceze de cât germane.

Inse[illegible]

Alexandru Dumas tatăl era mereu sâcâit de un marchiz pentru un autograf. Intr'o zi marchizul îl prinde într'un colţ :

— In sfârşit maestre, zise el, nu mai scapi. Dă-mi autograful !".

Atunci romancierul luă o foaie de hârtie şi scrise : „Am primit dela domnul marchiz Z... o lădiţă cu 25 de butelii pentru care mulţumeşte călduros : Al. Dumas".

Bineînţeles că marchizul a fost nevoit ca chiar în seara ceia să îndeplinească afirmaţia acestui autograf puţin pretenţios.

Tot cu *Dumas* se povesteşte următoarea anecdotă : Intr'o zi autorul „Celor trei muşchetari" se opreşte la locuinţa unui portar şi-l întreabă :

— Dumneavoastră sunteţi portarul ?

— Da Domnule.

— Sunteţi căsătorit ?

— Sunt ; am chiar şi trei copilaşi.

— Băeţi ai ?

— Unul.

— Să-ţi trăiască... dar, mama soţiei dumitale mai trăeşte ?

— Nu sărmana a murit acum doi ani.

— Dumnezeu s'o ierte... dar îţi plac florile ?

— O ! foarte mult domnule.

— Şi care îţi place mai mult.

Portarul la început mândru că conversează cu un domn, intră la bănueli când băgă de seamă că întrebările acestuia n'aveau nici o legătură între ele.

— Căutaţi pe cineva domnule? întrebă el nemai răspunzând la ultima întrebare a lui Dumas.

—Nu, nu caut pe nimeni.

— Doriţi atunci ceva ?

— Absolut nimic.

— Atunci de ce vorbiţi cu mine ?

— Fiindcă scoborând scara am văzut afişul : *„vorbiţi cu portarul"* şi am căutat să împlinesc rugămintea".

Şi zicând acestea, şugubăţul scriitor salută până la pământ şi dispăru.

•

Khonzii, membrii unui trib indian, când vedeau că seceta începe să le sărăcească câmpurile, sacrificau zeităţilor femei, bărbaţi şi copii. Dar înainte de a'i îmbucăţi îi chinuiau groaznic ca să plângă, căci credeau că lacrămile victimelor se vor preface în picăturile reci ale ploii. imedit, după ce-şi vor da duhul.

•

Edgar Poë, celebrul scriitor american, era născut dintr'o familie degenerată şi fratele şi sora sa promiteau prin constituţia lor această tristă moştenire din părinţi. Poë era alcoolic şi încă un alcoolic foarte repede influenţat de otravă. După câteva pahare atavismul îl punea în imposibilitate de orice muncă inteleo

Câte-va haiuri

Restaurant de lux **Un şiret**

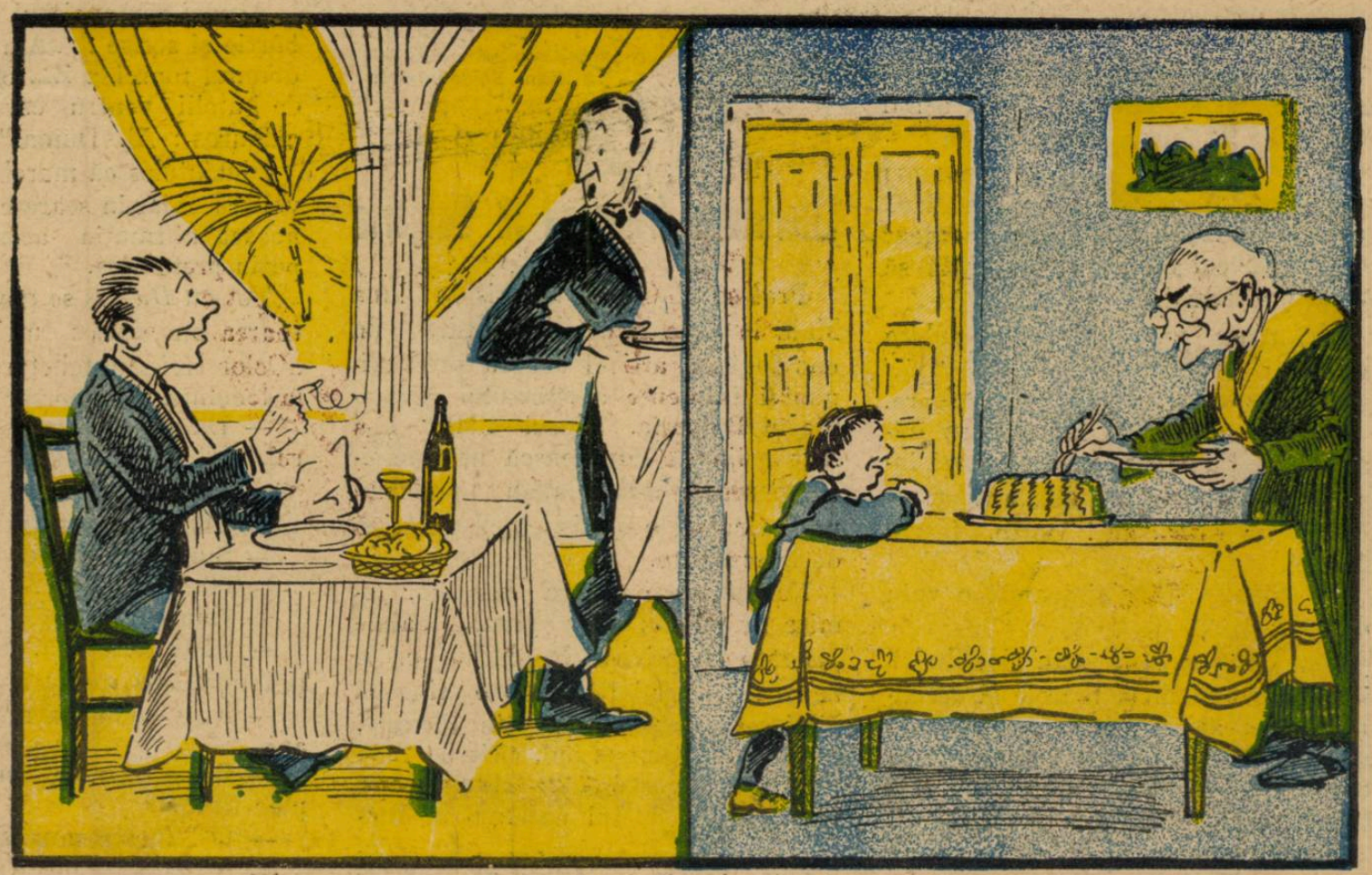

— Chelner, vezi dacă bucătarul caută firul ăsta de păr, spune-i că e la mine...

— Bunicuţo, adevărat că ochelarii măresc obiectele ?
— Sigur, puiule !
— Atunci, scoate-i când îmi dai prăjitură.

tuală. Cu toate acestea „Poë bea ca un nebun", mărturiseşte prietenul şi traducătorul operelor sale în franţuzeşte şi el însuşi un renumit alcoolic, Baudelaire, iar cele mai frumoase dintre nuvelele sale şi le scria rătăcit prin vreo cârciumă ordinară. Doborât de un surmenaj intelectual nesusţinut cu nimic materialiceşte, colindând prin toate redacţiile ca să-şi vândă câte o poezie sau schiţă zvârlite, pe hârtie în fumul absintului, zdrobit de moarte tinerei sale soţii, înşelat de prieteni, Poë avea uneori visuri extrem de optimiste, voia să scoată reviste fără capital şi făcea planul unei călătorii în jurul pământului, precum şi scrierea a două romane celebre.

De multe ori se hotărâ să nu mai bea, dar hotărârea nu şi-o ţinea nici 24 de ore şi prietenii îl găseau a doua zi prin beciul vreunei circumscripţii sau adormit prin vre-un şanţ uscat de mahala. Convingându-se că nu mai are pic de voinţă, Pöe începu să socotească „bestială" firea omenească şi căzu în neurastenia cea mai neagră.

A murit beat într'o cârciumă scârboasă din Londra, dar geniul a învins viciul omului şi nuvelele sale fatastice au intrat de mult pe tărâmul literaturi universale.

*

Japonezii fiind odată ameninţaţi de ciumă şi acest teribil flagel răspândindu-se mai cu seamă prin şobolani, au expus în toate colţurile imperiului afişe mari cu premii de doi Seni şi jumătate (8 parale) pentru fiecăre şobolan mort.

Cu ocazia aceasta s'au construit peste un milion de curse de prins rozătoarele cari într'adevăr n'au întârziat să dispară, atunci inteligenţii japonezi după ce au desinfectat toate cursele, le-au prefăcut în aparate de încălzit urechile soldaţilor ce luptau în ţinuturile îngheţate.

Cine a spus că numai Americanii sunt oameni practici ?

*

Procedeul deschis de Grisselini e acelaşi aplicat de Jenner, cu singura deosebire că bănăţenele noastre întrebuinţau puroiul celor atinşi de variolă, puroiu pe care-l păstrau în cutiuţe şi pe care-l introduceau scrijelând braţul copilului, ca şi în ziua de astăzi. Spun că e şi întunecată deoarece nu putem şti dacă Jenner a *copiat* procedeul sau l'a descoperit prin propria lui intuiţie. Domnul Grigoraş înclină spre cea dintâi presupunere. Cartea fiind scrisă în nemţeşte, doctorul ar fi putut-o citi şi intrigat de obiceiurile medicale ale locuitorilor zugrăviţi întrânsa, ar fi cerut şefului său de spital să-i îngădue experienţele. Acestea dând rezultate satisfăcătoare, Jenner a perfecţionat metoda şi a rămas nemuritor. După cum am spus acestea pot fi adevărate dar în acelaşi timp pot fi şi neadevărate deoarece se ştie că Jenner a experimentat şi a gândit foarte mult asupra acestei chestiuni. In orice caz, numai prin simplul fapt că inteligenţa bunicilor noştri dela colţul Carpaţilor de acum două sute de ani, întrecea pe aceia a atâtor genii medicale din Apus, e deajuns pentru mândria noastră de buni romîri.

Silviu Nicoară

NOUILE PREMII FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
— Pe luna Iulie 1924 —
CUPON No. 2.

ANUL XL. — No. 29 2 lei exemplarul Duminică 20 Iulie 1924.

BIBLIOTECA CENTRALĂ „ASOCIAȚIUNII" SIBIU
- - IAN 2022
0 - ULU 2014

UNIVERSUL LITERAR

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. în străinătate pe un an 200 lei.

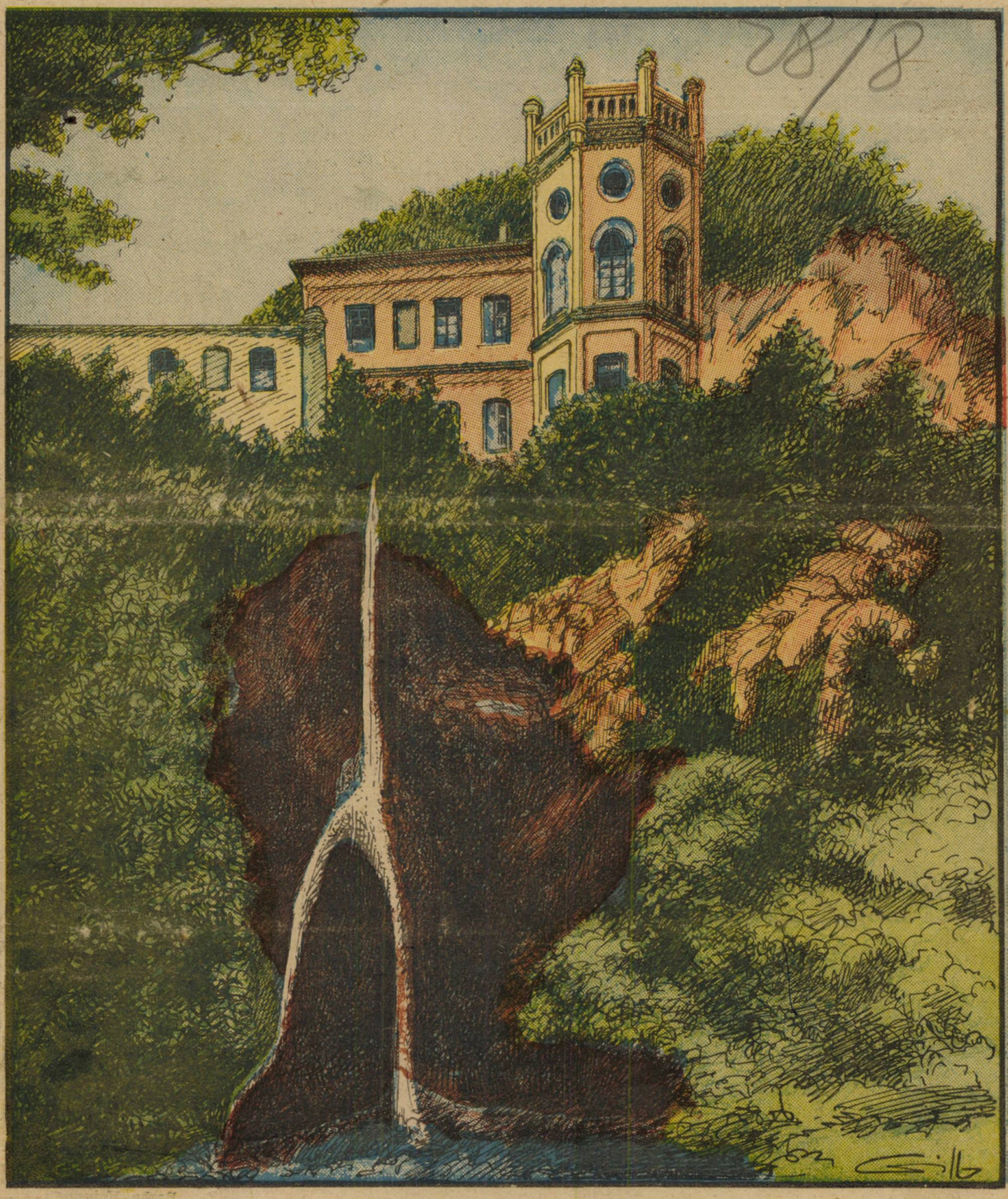

24328.

DIN FRUMUSEȚILE ȚARII NOASTRE. — MANASTIREA TISMANA

Literatura pedepsii cu bătaie

Sistemele pedagogice sunt în veşnică prefacere. Dealtfel, se schimbă ele costituţiile — ce urmăresc societăţile în lungul veacurilor, în mersul lor evolutiv — cum să nu se schimbe şi aceste sisteme pedagogice, cari urmăreau indivizii în desvoltarea lor.

Şi totuşi din cele mai vechi timpuri, pierdute în negura vremurilor şi până azi, generaţiile ce au curs în vadul de viaţă al omenirei,—sub umbra... arzătoare a nuelușei învăţătorului s'au ridicat !

Formele variate ale graiului românesc au evoluat şi sau amplificat şi ele — păruială târmuială, chelfăneală, urechială, cârpeală, etc., — faptul însă a rămas acelaşi, — şcolarii neascultători de acum şi din totdeauna pot s'o mărturisească cu mâna pe... inimă —, sfânta bătaie, bătaia ruptă din rai a fost aceea care a corijat firele, care a îndreptat apucăturile, care a netezat atâte caractere colţuroase.

Nimeni un s'a supărat niciodată; nimeni n'a descoperit nevoia încercuirei corecţiunei.

In perioada anticreştină a educaţiei în familie, la chinezii propovăduitorii cultului familiei şi al patriei, — ca şi la indienii Nirvanei, — ca şi la egiptenii Metempsicozei, însetaţii de dorul vieţei indefinite ideale, constrângerea cea mai aspră a prezidat instruirea acestui zvânturat subect de educaţie ce e copilul. In tinda templului, sub coloanele de taină ale pogodelor or sub platanii de umbră şi răcoare, beţişorul mângâietor al învăţătorului era crez, era steag, era lege.

La persani făuritori ai acelei admirabile vieţe militare ce a uimit lumea; la greci kalokagaţiei noua pedagogie socială a lumei vechi, tendinţa spre frumos şi util; la spartanii legiuirei sănătoase a lui Licurg; la Atena înţeleptului Solon, creatorul sufletului sănătos antic în trup sănătos; pedeapsa simţită pe acolo pe unde inspiraţia dascălului o credea nimerită, a oţelit nenumărate lumi de eroi.

Au curs apoi sistemele şi teoriile pedagogice. S'a format un uiraş monument de doctrine şi edificii.

Tot uercheala mai mult or mai puţin straşnică, a rămas la temelie. Şi-n treacăt fie zis, nici cultura şi nici civilizaţia n'au avut nimic de pierdut, ba din contră.

Vine Pitagora — cel mai mare pedagog al antichităţei şi părintele eticei; Platon apologetul idealismului; Aristotel peripateticul realist, făurarul legendarul Alexandru Machedon; nici unul nu a renunţat la exerciţiul nuelușei. Păşind în istoria pedagogiei romane, caut a aminti că virtutea civică şi militară romană s'a datorit acelei viguroase educaţii a cărei asprime a legiferat-o strălucitul Cicero. Nu e deloc exagerat să se spuie că gimnastica fenilei pe spinările flăcăiaşilor a fost cel dintâi temei de realizarea acelui superb civis romanus pe care ni l'a zugrăvit istoria. Dealtfel de la Romani am moştenit şi vaşnica instituţiei a bătăii la palmă ! Trec repede peste şcolile creştineşti mărunte monahale şi parochiale: peste începuturile de şcoli naţionale sub Carol cel mare; peste şcolile de cruntă disciplină ale cavalerismului medieval. Ajung la Renaştere.

Sistemul humanist al lui Erasinus, liniile nouă de direcţie pedagogică trasate de Dante, Petrarca, Bocacio (da—Boccaccio), —savantul pedagog Vittoria de Fetro, care codifică după Cicero pentru a doua oară bătia în şcoală; nu se pot lipsi de harul divin al corecţiunei. Incepe de acum epoca de stăpânire a sistemului de fioroasă metodă al jesuiţilor lui Ignatiu de Loyola, care, dacă introduse tactul psihologic în formarea caracterului creştin la şcolari, în schimb mai introduce un regim cutremurător de inchizitorial. Nici nu mai vorbesc de asprimei metodului pedagogilor dela schitul Port Royal, şcoală

MAMEI

De când te-ai dus o mamă, spre lumile eterne
Eu n'am avut în viaţă o zi de bucurii
Căci de atunci tristeţea pe sufletu-mi şi-aşterne
Necruţătoare, vălul de reci melancolii.

Copil pribeag pe lume, pe căi rătăcitoare
Mi-am îndreptat cu trudă adesea paşii mei
Spre culmi unde lumina-mi zâmbea amăgitoare
Făcând să mă străbată adânc fiorul ei...

Dar azi rămas-am umbra acelui ce odată
Cutezător crezut-a s'ajungă pân'la cer.
De-atâtea deziluzii, mi-e inima sfărmată
Că'n ea atâtea vise se nasc şi-n taină pier.

Priveşte-mă, o mamă, când mă despart de tine
De-acolo de sub umbra tăcuţilor castani
Pornesc spre vechea cale în goana către bine.
Şi-s copleşit de grije şi'mpovărat de ani !

Barbu Hoinaru

de înalte virtuţi morale. (Vai de pielea moralizatorilor !). Locke, vroia într'adevăr o disciplină mai blândă; cine ştie însă de câte ori l'o fi scos din ţâţâne vr'o fire mai îndrăcită şi a pus bietul om mâna pe gârbaci. Comenius, părintele adevărat al didacticei moderne bătea în lege. Pietistul Frank, deasemenea, stingea. Nu ştiu cum o fi scos'o la capăt. J. J. Rousseau cu Emil al lui, dar Pestalozzi, făuritorul şcoalei popoporului şi teoriticianul promovărei statului prin educaţia familiei sunt sigur că nu cu formule de drept şi-a stăpânit sutele de copii. Fichete îl socotea drept regeneratorul omenirei: bun aşa credem noi. Dar atunci, trebuie să mă crezi şi d-ta când îţi spun că nuiaua l'a împlinit în această operă de regenerare. Educaţia engleză admite pedeapsa corporală şi o aplică cu frenezie. Elveţia, Suedia, Norvegia, Danemarca, Belgia, toate o au printre mijloacele de educare. Nu mai insist asupra şcoalei germane, bat dascălii nemţi ca taţii ! Nu mai insist asupra lui Herbart creatorul pedagogiei ştiinţifice, fiindcă n'am auzit de metoda lui practică. Sistemul pedagogic al lui Diesterwek — ca şi al lui Ferri, — admiteau însă bătaia.

Nu mai amintesc nici măcar despre patriarhalele noastre şcoli simple dar tare aspre, cari ne-au dat generaţiile de eroi din toate vremurile. Dar o clipă tot am să mă opresc asupra noastră, asupra dvs. Ba nu, zău ! câtă înfiorare de duioşie îţi umple sufletul când gândul slobozit din cătuşele nevoilor zilei cată înapoi către şcoala măruntă, cu chipuri şi icoane foase de vreme, ce miros de burete şi de lemn nou vopsit, şi mai ales de învăţătorul necăjit, sărac, îmbătrânit înainte de vreme, care te „altoia" uneori de ieneai, ori te ardea alteori la palmă de'ţi mergea la inimă, dar întotdeauna cu rost, cu gând bun, părinteşte. Sfântă şi binecuvântată nueluşe, pe câţi dintre noi nu i-ai făcut tu oameni ! Oh... pe câţi ! Şi acum, după ce te-au judecat şi te-au condamnat două instanţe oltenești de fond, ajungi până înaintea Inaltei Curţi de Casaţie. Ceri dreptate. Dreptul la viaţă şi liber exerciţiui. Inaltul for ţi-o refuză însă şi te lasă definitiv condamnată, pentru că bătaia e bătaie, e lovire, şi lovirea se pedepseşte aşa cum cere legea penală, indiferent de rostul bătăii administrate şi de simandicosul subiect de drept ce a inaugurat-o.

Sărmanii pedagogi din trecut, din prezent şi din viitor ce aveţi de zis asupra interpretărei nouă pe care Curtea de Casaţie o dă pedepsei cu bătaie în şcoală.

Ion I. Nedelescu

Constantin Stere

— PORTRET —

Vreţi să ştiţi cine e Stere,
Ahtiatul de putere ?
Stere e un profesor,
Gazetar şi trădător.
Profesează ţărănismu
Şi vânează comunismu.
Gazetar vândut pe bani
La ai ţării lui duşmani.
El sub pajura nemţească
Ţara vrea să ne-o robească
In ziarul său „Lumina"
Aruncând pe Rege vina
C'a trădat neamul german
Şi-a dus ţara la aman
El cerea să-L detroneze
Ţara să i-o-ncorporeze
Şi'ndemna cu'nverşunare
Toţi soldaţii la hotare
Să asvârle arma jos,
Cum făcu Rusul colos.
Şi să dea pe domn afară
Ca să curgă miere-n ţară
Si s'aleagă'n locul Lui
Pe fiul Kaizerului.
Soarta dreaptă se opuse
Şi pe Kaizer îl răpuse
Ţara noastră s'a mărit,
Ş'azi de toţi e huiduit
Trădătorul de neam Stere,
Ahtiatul de putere.
Bietul scrib şi ziarist,
Azi fruntaşul ţărănist;
Fu în România Mică
Secătură de nimică,
Iar în România Mare
Vrea o reabilitare,
Vrea s'ajungă chiar ministru
De la Tisa pân' la Nistru.
Trădător de neam şi ţară
Cară-te din ţară-afară
De nu vrei să fii ucis !
Ţara-ntreagă te-a proscris.
Te 'ndrăgească fie-ţiciorile
Si spânzurătorile,
Să n'ai parte de nimic,
Si sa'jungi pe drum calic,
Blestemat în veci să fii
De tot neamul şi copii !

Colonel I. St. V.

Scriitorii şi cafeneaua

Da cafeneaua a jucat şi joacă un însemnat rol în istoria literaturei lumii şi cu osebire în aceea a jurnalismului. O spune de altfel cu multă iscusinţă şi d. Emil Blavet în luminoasele-i amintiri din viaţa d-sale de scriitor publicate în „L'Eclair", excelentul cotidian francez.

Observ mai cu seamă însemnările privitoare la numeroşii ziarişti scriitori „vechi" cari îşi fabricau articolele pe masa de o discutabilă curăţenie a vreunei cafenele ori berării.

Intr'adevăr, Fraçois Copée în cafenea îşi scria foiletonul său teatral la cotidianul „Patria": de asemenea Henri Fouquier, cronicele strălucite din „Figaro": însuşi Catulle Mendez îşi redacta studiile dramatice atât de apreciate asupra lui 'Gil Blas' la ieşirea de la vr'o

premieră, în tapajul și fumăria berăriei Pousset.

Charles Monselet avea alt obiceiu : nu mergea nici odată la premiera vre unei piese oricât de bine ar fi apreciat pe autor. Ci, se instala de cu seară la o mescioară în mijlocul cafenelei teatrului și aici își coordona notele luate depe manuscrisul piesei citită în goană — pe care avusese grijă să-l ceară de cu vreme autorului —, cu părerile exprimate în gura mare de spectatorii ieșiți să ia aer în antracte. Se pare că mijlocul dubliului cronicar era excepțional de fericit căci reportagiile lui artistice n'au dat greș niciodată, erau savurate de cititori și au făcut gloria excelentei reviste „Le Monde Illustre".

E interesantă explicația pe care Monselet o da asupra acestui bizar metod, atunci când vr'un curios i-o cerea stăruitor: „Ce vrei domnule să fac ? mi-e teamă că dacă aș asculta piesa s'ar prea putea să mă las influențat de... jocul artiștilor...

Însemnările ce vi le spusei — nu știu dacă vă interesează — dar le-am scris pe o masă la terasă, ia fața unui respectabil bock de bere neagră, în harmalaia salonul imens, și în acordurile viorei vortuoasei Lopez !

Iar eri, la cafea la Brasserie am asistat la un spectacol ff. interesant : șease gazetari cu frunțile îmbrobonate și suflând din greu scriah de zor reportagiile senzaționale asupra unor crime fioroase, după relatările unuia—al șaptelea—ce era bine informat, venit în goană și cu răsuflarea întretăiată de la nu știu ce for competent.

Ionin

NOUILE PREMII FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
— Pe luna Iulie 1924 —
CUPON No. 3.

GEORGETA DUCREST

AMINTIRI DESPRE IMPARATEASA IOSEFINA

12

Traducere de. **CONST. A. I. GHICA**

CAP. XIV

UN BAL LA MAREȘALUL BERTHIER

Cele mai frumoase serbări în epoca aceea, erau date de prințul de Neufchâtel. Dânsul stătea în palatul ocupat acum de ministrul afacerilor străine.

Cu ocazia nașterei regelui Romei, prințul a dat un bal la care am fost poftite și noi. Împărăteasa ne-a dat voie să ne ducem pentru câteva zile la Paris pentru a face pregătirile necesare. Balul acesta era mascat și a avut loc în Martie 1811. Pentru a avea un costum trebuiai să faci cheltueli mari. Am convenit eu, mama și d-na Foy să mergem îmbrăcate în domino, ceeace era permis. De oarece nu mai luasem parte la o atare serbare, mă bucuram cu anticipație de a profita de ea și nu-mi puteam închipui că te poți plictisi la un bal mascat. D-na Foy obișnuită cu acest tămbălău, îmi prezise că mă voiu plictisi grozav. Cu toată încrederea pe care o aveam în judecata ei, stăruiam în credința că mă voiu distra de minune.

Alexandru I, Împăratul Rusiei

M'am îmbrăcat în grabă și însoțită de mama și de câteva doamne de onoare ale Iosefinei, ne-am suit într'o caretă îndreptându-ne spre palatul prințului, unde am ajuns de-abea peste o oră și jumătate. Cum am intrat în sala de bal, am constatat dreptatea observațiilor prietenei mele.

Îmi plăcea mult dansul, dar văzând că dominourile făceau o figură foarte tristă pe lângă delicioasele costume ale tuturor persoanelor cari se aflau în jurul meu, m'am așezat pe un fotoliu. Mama se plictisea de moarte și tot astfel și eu ; am examinat atunci pentru a mă distra, splendoarea care mă înconjura.

Augusta Amalia de Bavaria, soția prințului Eugeniu

Era o emulație de toalete. Aurul și diamantele străluceau pretutindeni, oglinzi luminate de mii de lumânări răsfrângeau toate imaginile acestea strălucitoare. Mă credeam transportată într'un palat fermecat din poveștile din o mie și una de nopți.

La un moment dat, uitându-mă în jurul meu, am constatat lipsa mamei. Imediat m'am dus în căutarea ei. Îmi pierdusem cu desăvârșire capul ; neștiind ce să fac mi-am scos masca și am parcurs îngrijorată toate odăile palatului.

În timp ce mă uitam în toate părțile, am văzut două dominouri negre apropiindu-se de mine. Unul din dominouri îmi spuse pe un ton oarecum ironic :

— Se vede că ți-ai scos masca din cochetărie.

— A ! nu e vorba de cochetărie aici ! Aș vrea să fiu cât mai departe de bal și nu caut de loc să plac.

— Cum ? Nu te distrezi aici ?

Se poate una ca asta, domnișoară.

— Cum să nu se poată. Mă plictisesc groaznic. Caut pe mama și mărturisesc că întrebările d-voastră mă incomodează.

— Cu toate astea, nu vreau să te părăsesc încă. Te duci mâine la concertul reginei Hortansa ?

— Vai, da !

Am rostit exclamaţia asta mâniată şi m'am smuls din braţele domino-ului.

In momentul acela m'am întâlnit nas în nas cu d. Gazani, care dădea braţul mamei.

— Mi se pare, domnişoară, îmi spuse el, că ai stat de vorbă cu regina Olandei.

— Eu ? Cum se poate ?...

Asta mi-ar mai trebui.

— Cum n'ai cunoscut în dominoul acela negru pe regina Hortansa ?

In zadar am încercat să mă conving că d. Gazani se înşelase şi că dominoul negru nu era regina Olondei, dar glasul acela ironic îmi suna mereu în urechi şi n'am putut alunga neliniştea care mă frământa, aşa că doream să mă văd cât mai departe de bal, să părăsesc odată teatrul atâtor lucruri neplăcute, acumulate asupra mea ca o adevărată fatalitate.

CAP. XV

O SERATA LA REGINA HORTANSA, IMPARATUL COSTUMAT IN DOMINO

Am sosit târziu la regina Hortansa [1]), modestul nostru echipaj de abia dacă putu să-şi facă loc printre trăsurile elegante care tixeau strada.

Saloanele erau pline şi trebuiam să străbat mai multe odăi pentru a ajunge la Majestatea Sa. Mă simţeam nespus de stânjenită. In cele din urmă m'am pomenit în faţa reginei.

— Bună ziua, domnişoară. Eşti mai bine dispusă azi. Ştii că eşti prea puţin politicoasă la balurile mascate ?

— Doamnă, nu ştiam unde era mama, şi mărturisesc...

— Da, ştiu, — dar asta nu e un motiv ca să nu fii amabilă.

— Nu ştiam că Majestatea Voastră...

— Bine, bine nu puteai ştii că eram eu ; în schimb asta îţi va sluji de lecţie pentru viitor ; îmi pare rău de ceeace s'a petrecut eri, cu atât mai mult, cu cât domino-ul celalt care mă însoţea, ...era Impăratul. Dânsul voia să te cunoască. Ştie că te iubeşte mama şi Impăratul dorea să ştie dacă alegerea era nimerită.

Am rămas sdrobită, aflând vestea aceasta, cu atât mai mult, cu cât tocmai în ziua aceia aşi fi voit să fiu mai bine ca de obiceiu, pentru a justifica bunăvoinţa al cărei obiect eram.

Regina văzând emoţia mea, îmi adresă câteva cuvinte cu graţia ei obisnuită şi mă asigură că-i spusese mult bine de mine Impăratului, atenuând impresia defavorabilă pe care i-o pricinuisem.

La ora 10 precis sosi Impărăteasa Maria Luiza, urmată de casa ei. Purta un costum delicios care se potrivea de minune cu talia ei înaltă. Muzica începu să cânte şi puţin câte puţin începură convorbirile între oamenii dela curte şi modestul public dela bal. Pierdut în mijlocul unei mulţimi de domino-uri, îmi era cu neputinţă să disting pe Impăratul, îmbrăcat el însuşi, — după cum circula svonul, — într'un domino ; cu toate astea urmărind mereu din ochi mulţimea aceasta, veşnic neîntreruptă, am zărit un domino gris, care se apropiase de o doamnă drăgu-

Ludovic al XVIII-lea

ţă şi împopoţonată cu diamante. Cu mâinile la spate, domino-ul o privi câteva minute cu atenţie, fără să rostească un singur cuvânt. De odată doamna se scoală în grabă şi exclamă îngrozită : **„Numai Impăratul poate avea privirea asta. Ce rău îmi pare că am venit !"**

Ea plecă repede şi am aflat în urmă că doamna aceasta, celebră printr'o aventură răsunătoare ce pricinuise un divorţ, nu fusese învitată ; cu o îndrăsneală nemai pomenită ea se introdusese în palatul reginei Hortansa cu biletul de invitaţie al unei prietene. Napoleon, care o ura, după ce o iubise mult, o forţă astfel să părăsească o adunare dela care o alungase. Conştiinţa vinovatei făcuse tăcerea Impăratului tot atât de eloquentă ca şi un ordin emanat dela el.

(Va urma)

După ploaie

Se pierde 'n depărtare vântul
Mânând urgia 'n alte zări,
Plutind, soseşte pe cărări
Un murmur ce ne-aduce cântul
Chemărei către viaţă.

Din colţ de nor fugar, răzbeşte
O mână de săgeţi de foc.
Un spectru pare'n-al ei joc
Furtuna ce ne părăseşte,
Urlând pe căi pustii.

Pe ramuri pasărea iar cântă
Dar mai duios acum, mai viu
Şi micul pui din nou, zglobiu
In cuibul lui se tot frământă
Cătându-şi mama-n sbor

Frunzişu-şi scutură povara
De picuri ce-s scăldate'n soare,
Şi de prin iarbă cad uşoare,
Iar bolta-şi prinde iar comoara
De aur în amurg. a

In vălul nopţii, ce se lasă
Cu mii de taine şi fiori
Şi păsări şi frunziş şi flori
Aduc slăvirea lor pioasă
Spre Cel ce stă de veghe.

Florin Ion C. Tărăbuţă

Origina poetului Ronsard

Ziarul „Les Nouvelles Literaires" publică un articol de Léo Claretie care cercetează origina neamului marelui poet francez, Ronsard.

Pentru acesta, Claretie aminteşte că însuşi Ronsard a spus în poezia sa către Remy Belleau, că strămbunul său a venit de pe ţărmul Dunărei :

„Or, quant à mon ancetre.
il a tiré se race
D'ou le glaçé Danube
est voisin de la Trace"

Poetul Ronsard a murit în anul 1585 şi în anul următor un contimporan al său, cardinalul Perron, spune că leagănul familiei poetului este Moravia, ţară aşezată între Polonia şi Unga-

Răsplata eroilor noştri

— Boeraşi, cucoană mare, n'am mâncat de două zile,
Oasele mi's îngheţate şi mă lupt cu-atâta ger,
Tremur, mamă ca o diblă când pe strune dai cu mâna
Şi când n'ai nici o nădejde ca să'ţi vină dela cer.
Copilaşii mei, sărmanii, s'au luptat cu-atâtea lifte,
Unul dintre ei, Vasile, mândru nalt, puţini ca el,
Pe tunica lui curată ca şi haina de mireasă
Străluceau vre-o trei galoane şi era ca port drapel.
Celălalt mai scund ca mine, dar isteţ nevoie mare,
N'a putut să avanseze, căci era un biet gornist,
Care da cu foc semnalul, ca săgeata când trăsneşte
Pe duşmanul casei tale, ca blestemul cel mai trist.
Amândoi s'au dus ca vântul ca să-şi facă datoria.
Cum mi-o fac şi eu acuma bătrâneşte 'ncetinel,
Pentru bietele vlăstare ce stau fără nici un sprijin
Lângă cel ce-odinioară era mândru port-drapel.
Tricolorul ţărei mele ce'l purta cu semeţie
Şi pirmea atâtea gloanţe mai în fiece moment,
Astăzi încă străluceşte şi mai falnic ca o dată
Si nu e altă icoană pe întregul regiment.
Toţi în faţa lui salută fără ordin, cu iubire;
Santinela ca statuia şade smirnă lângă el.
După cum vlăstarii tineri, ca şi salcia pe maluri,
Stau cu lacrima sub pleoape lângă fostul port-drapel.
Retezat de mâna dreaptă de-o granată nemiloasă
Si cu pieptul numai găuri ca şi mândrul tricolor,
Fiul meu nici azi nu plânge, dar cu drag ne tot vorbeşte
De izbânda României şi de falnic viitor.
Celuilalt ţipând din goarnă, ca un tunet de alarmă
Ce'l dădu la miezul noptii chiar acolo lângă cort,
I-a zburat în vânt o falcă cu măselele-i de fildeş
Si-gemând mai rău ca leul a căzut sărmanul mort.
I-a rămas şi lui soţia fără sprijin, vai de lume.
Plânsul ei ca de jăratic nu mai pasă nimănui:
Ce să facă biata umbră ce păşeste ca stafia
Când întinde mâini uşoare şi cerseşte ori şi cui ?
O, tu veşnică răsplată pentru faptele de bine.
Ai plecat din lumea asta, şi pe cât e de văzut
Când şi când mai vii ca'n vorbe să cinsteşti pe toţi aceia
Ce i-ai poreclit din fugă drept erou necunoscut !
Jertfa vieţii, suferinţa ? Soclu bun şi prea puternic
Peste care se ridică fata unui neam întreg:
Pentru tine nu există de cât vorbe şi ospeţe.
Cu discursuri fără noimă ce doar surzii le 'nţeleg
Dar boeri, cucoană mare, oasele mi's îngheţate.
Sunt bătrân si n'am putere, iar nădejde nici de fel
Vai gândiţi-vă la pruncii, ramurile 'nrourate
Care plâng pe cel ce fost-a cel mai vaşnic port-drapel.

Cascabello

---

ria. Saint Beuve face pe Ronsard de origină Ungurească. Longnon, Froger, Claude Binet, Jean Martelliere şi alţii, atribuesc lui Ronsard diferite naţionalităţi afară de cea românească iar M. Saint Venant îl dă de origină franceză cu toate că recunoaşte că Ronsard a venit în România când avea şease-sprezece ani, însoţit de ambasadorul Franţei în Germania, d-l Lazare de Baif.

D-l Saint Venant nu admite ca tânărul poet Ronsard să fi fost atras atunci în România de o cauză familială.

D-l Léo Claretie, cu toate probele contrari pe cari le-a găsit asupra originei române a poetului Ronsard, termină articolul său spunând:

„Ne facem o plăcere să credem că acest mare francez este de origină română, pentru a stabili încă o legătură între cele două surori latine, a căror dragoste nu încetează de a creşte întărită de sângele vărsat alături în răsboi.

Coloniştii pe cari Traian i-a adus pe ţărmul Dunărei se jucaseră împreună în copilăria lor pe caostele Alpilor şi Pirineilor. Ei erau Provesali din regiunile Galiei Transalpine, şi Ronsard poate că descinde din aceşti colonişti, iar venind în Franţa, s'a întors în leagănul neamului său".

Pentru cine citeşte însă, poezia lui Ronsard asupra originei sale, nu mai poate fi îndoială că maestrul poeziei franceze, Ronsard, avea în vine sânge românesc, căci Ronsard spune :

Plus bas que la Hongrie en une froide part,
Est un seigneur nommé le Marquis de Ronsard

Mai departe de cât Ungaria într'o localitate rece este un domnitor numit Marchizul de Ronsard.

Este probabil că pentru a vedea ţara străbunului său a venit poetul Ronsard, cum spune Saint Venant, nu în Ungaria sau Moravia ci în ţara lui de obârşie despre care îi vorbise poate bunicul său, vre'un nepot al Banului nostru Mărăcine, căci Ronsard a venit în România.

Nikita Macedonski

Henri Lavĕdan

RANA

— URMARE —

Ea. Eu timp de 5 ani de când sunt divorţată, păcătosul pe care l'am urât nu mi-a lăsat din potrivă decât dezamăgire, dezgust şi nu puteam măcar să fac să înceteze desnădejdea mea evocându-l; căci atunci eram de zece ori mai sfârşită, mai umilită, Ah ! crede-mă, nici o comparaţie ! Mai bine este să plângi o moartă decât să bârfeşti pe unul care trăieşte. Dar, iertare ! nu sunt decât o egoistă şi iată că prin imputări zadarnice contra trecutului meu îţi stric prezentul, scuză-mă. Şi apoi trebue s'o mărturisesc acum că s'a sfârşit. Şi nenorocirea e bună la ceva şi nu-i port pică acestui trecut de cât pe jumătate fiindcă lui îi datorez că pot face astăzi un fericit care poate nu va fi nerecunoscător.

El. Vino !

Ea. Căzându-i în braţe. — Ah! am aşa mare trebuinţă să fiu despăgubită ! (Ea rămâne pe umăru-i gânditoare).

El. Ce ai ?

Ea. Nimic.

El. Gândeşti la ceva ?

Ea. Nu.

El. Privind-o lung. — Da, da.. văd *bine*...

Ea. Cu un surâs. Aide, vino lângă mine, aide... (El vine încet să se aşeze lângă ea).

El. Nu ştiu, e ceva nervos. contemplă fiinţa ce iubeşti e singura bucurie ce nu se potoleşte.

Ea. Primeşte-mă deci amicul meu (Ii desface de sus corsajul). Dar nu cu mâinile.

El. Te rog, aşa.

Ea. Aide, ca să fie cum vrei. (El continuă şi-i desvălue un colţ de umăr pe care se pleacă şi-l sărută. Rămâne astfel câteva secunde, nemişcat). Ei bine? (El nu răspunde). Amicul meu, dormi?

El. Nu.

Ea. Atunci pentruce... te opreşti ? (Niciun răspuns). Andrei, ce ai? Andrei?

El. Nimic.

Ea. Luându-i capul şi privindu-l. Ce ai.

El. N'am nimic.

Ea. Dar... s'ar zice că:.. Ce ! plângi?

El. Dar nu, nu.

Ea. Nu nega. Nu plângi dar cât pe aci. (El nu poate să-şi reţie o lacrimă) Ah! vezi bine. De ce plângi ?

El. Nu ştiu, e ceva nervos.

Ea. Vreau s'o aflu.

El. Nu, nu. Te rog.

Ea. Plângi pentrucă...

El. Berta !

Ea. Pentru că te gândeşti la soţia ta.

El. Oh !

Ea. Jură că asta nu-i adevărat.

El. Da, e adevărat. Da. De un minut deodată asta m'a cuprins. Şi iată deci unde am ajuns. Ah! e în adevăr... în adevăr prea umlt ! Sunt 10 ani cu toate acestea... Ce-am să-mi reproşez ? Am iubit-o, am regretat-o n'am înlocuit-o... i-am dat 10 ani de credinţă dincolo de mormânt... Şi apoi viaţa nu stă pe loc. Cu timpul, puţin câte puţin ea se ştersese, cealaltă şi mă făcea să cred uneori că nu departe nedesluşită, fâlfâietoare trăise, eu nu mai păstram amintirea ei decât ca aceia a unui talou, a unei lecturi frumoase, a unei călătorii făcută în tinereţe. Eu mă lăsam dus fără scrupule, nu mi se părea că asta ar fi indiferenţă, nici uitare; nu eram eu care mă ocupam mai puţin de ea, dar ea singură dispărea înapoindu-mi cu mărinimie libertatea, sătulă de doliul meu şi zicând : „E de ajuns". Atunci te-am cunoscut, te-am iubit mai întâiu fără să bag de seamă. Fuseseşi aşa de nenorocită cu soţul tău încât asta fu un fel de legătură pentru cele două singurătăţi ale noastre şi puţin câte puţin născu în tine şi în mine în acelaş timp gândul de a le uni, gând ce nici unul nici celălalt n'avu nevoie să-l formuleze şi asupra căruia căzurăm în mod tacit de acord într'o seară ce ţi-o aminteşti poate, aici chiar, lângă fereastră într'un sărut ce ţi-l dădui — primul nostru sărut.

Sunt cincisprezece zile de atunci : era întunerec, iar eu îndrăznii să duc buzele mele pe ale tale, te privii şi tu-mi răspunseşi acest singur cuvânt : Da. Şi aproape imediat camerista ta aduse lampa. Eram foarte fericit în acea seară; am intrat la mine greşind străzile, într'o stare de beţie, într'o exaltare de sentimente cari mă înspăimânta.

Imi ziceam: ...Sunt vindecat, pot iubi din nou, iubesc, sunt iubit !". Şi nici un gând ascuns de turburare sau remuşcare nu turbură bucuria mea. Te iubeam fiindcă ea consimţea; deci ea mă aprobă. Ştii restul. Ştii cum te-am aşteptat până'n acest minut, cu marea, recunoscătoare nerăbdare a unei inimi căreia i-ai făgăduit tot şi care n'a primit încă nimic. M'ai văzut tremurând, bolnav, nebun după tine... şi acum ce vei gândi de mine de jurămintele pe ţi-am depus ? Nu mă vei mai crede sincer, îţi vei închipui întotdeauna că o simţi între noi doi şi nu îndrăznesc să-ţi promit vai ! că vei avea dreptate câteodată fiindcă ea revine când nu mă aştept şi că atunci în acea clipă ea a revenit. Astfel, ce vrei, amica mea, văd că s'a sfârşit pentru mine de a iubi. Sunt unele doliuri retrograde — al meu e din acelea. Iţi cer iertare, cu umilinţă îţi cer iertare; te ştiu un suflet superior, tu nu mă vei urâ pentru asta şi dacă inima ta suferă de încercarea la care am supus-o fără voia mea cel puţin nu vei avea nici o ură de amor-propriu umilit. Mă vei plânge, scuză-mă. Şi tu-mi vei cunoaşte o voinţă nesfârşită de curaj cinstit

Copil şiret

Precauţie

— Leneşule, mi-a scris profesorul că n'a putut să facă nimic cu tine...

— Când ţi-am spsu eu, papa că nu e bun de nimic profesorul ăsta...

— Să-ţi spun drept dragă de când cu hoţiile astea, când, plec seara îmi pun toate bijuteriile din galantar pe mine.

şi sincer cu care eu renunţ la dragostea ta pe care aşi răsplăti-o prea rău. Adio... plec... îmbrăţişează-mă... mai tare... nu voiu mai atinge frumosul tău păr... Gândeşte-te că te iubeam şi că sunt văduv pentru a doua oară, văduv de tot fără altă speranţă decât aceia a morţei. Incă o ultimă iertare şi adio !

Ea. Dar nu prostule, trebue să rămâi.

El. Ce spui tu !

Ea. Iţi spun că trebue că rămâi. N'am înţeles destul de bine dar am suferit mult şi asta compensează. Sunt. iert, plâng starea spiritului tău ca şi pe cea sufletească şi nu vreau să te las în durere. Nu te voiu consola de cealaltă, n'ai nevoe să fii consolat. Aide! am fost prea geloasă de cei vii pentru a mai fi de o moartă. Crede-mă, nu trebue să pleci. Dacă te-aşi fi lăsat să pleci mai înainte de două zile ai fi căzut din nou mai îndrăgostit de mine, ca nici odată mi-ar fi scris că-ţi lipsesc şi ai fi suferit mai mult. In fond nu e cealaltă şi nici eu pe care mai iubeşti, este dragostea. Iţi place să iubeşti, tu nu poţi trăi fără această preocupare şi această mulţumire.

Ei bine, eu ţi le dau pe amândouă. Dacă trebue să ai ore de tristeţă e mai bine să le ai în braţele mele şi dacă eu am meritat câteva momente fericite poţi vroi că asta să fie în alte braţe decât ale tale ? Tu nu răspunzi nimic.

El. Te ascult... eşti bunătatea. eşti...

Ea. Nu, sărmane amic suferinţa m'a făcut practică.

Aşa cum eşti vreau să te iubesc, aşa sunt, iubeşte-mă. Să ne resemnăm a fi melancolici împreună. Aici pe lume aceasta mila reciprocă este prima condiţie a calmului în viaţă. Şi vrei să ştii când ai întâlnit-o care este începutul fericirii ?

El. Spune-mi-o.

Ea. Trebue s'o primeşti.

Trad. de **Nic. M. Popescu**

CEREŢI
la toate librăriile
Călătorie în Suedia
de STELIAN POPESCU
— PREŢUL LEI 20 —

ANUL XL. — No. 30 2 lei exemplarul Duminică 27 Iulie 1924.

UNIVERSUL LITERAR

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. în străinătate pe un an 200 lei.

Răsboiul de mâine

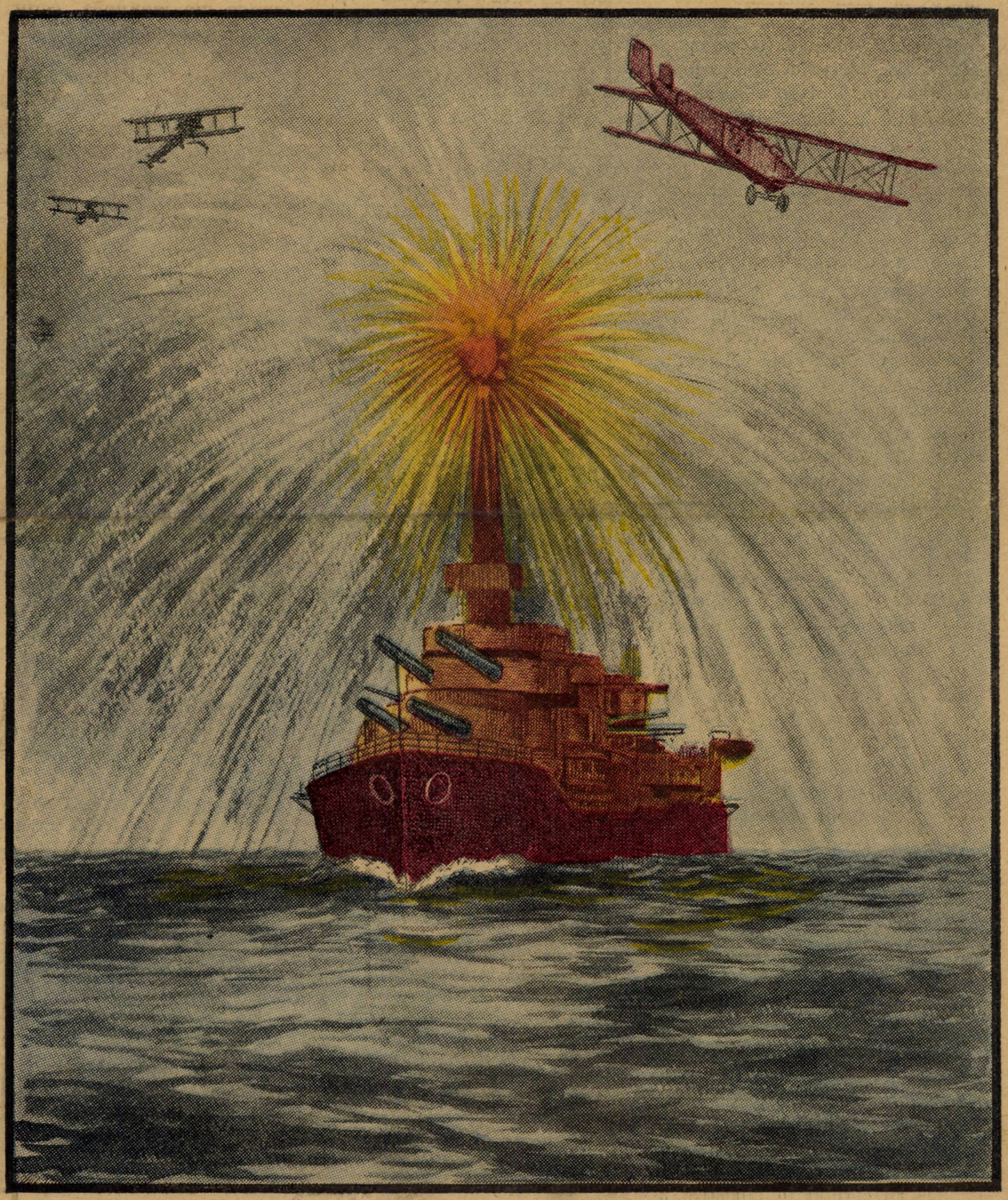

— In America s'au făcut, de curând, interesante experiențe cu noile bombe uriașe încărcate cu fosfor, cu o putere de distrugere îngrozitoare —

Soarele îndrăgostit

Din înălţimea cerului, pe fereastra palatului său de briliant, soarele, privea curios, într'o zi prin rămurile despuiate ale pomilor, la ceace se petrecea într'o pădure pe pământ. Era foarte drăgălaşe priveliştea care o avea soarele.

Dânsul din ochii lui focoşi arunca raze arzătoare pe pământul rebegit de frig. Ici, colea, ţurţuri de ghiaţă se moleşeau şi căzeau de pe crăcile pomilor. Zăpada se topea şi făcea băltoace pe cărări.

Din scorbura unui nuc bătrân iată eşind o arătare de tinereţe şi fragezime.

Faţa albă, născiorul roşior de frig, ochii verzi, gura rumenă, surâzătoare, trupul subţirel, mâna mică şi piciorul tot aşa. Ce gingaşă făptură ?!

Imbrăcată într'o coajă de pom, pe cap cu o coroană de muguraşi verzi ca boabele de smarald, la gât cu un şir de ghiocei, şi'n picioare cu galenţi de lemn păşeşte cu luare aminte să nu calce 'n vreo băltoacă. Se apropie încet de lac, vrea să-şi vadă faţa, nici nu mai ştie cum este de când stă ghemuită în scorbura bătrânului nuc. Se uită la cerul senin şi râde Soarelui.

A găsit un greere amorţit de frig, l'a luat în mâna-i trandafirie şi'l apropie de guriţă: suflă asupra-i ca să-l încălzească şi iată pe greere, ţâşt! la pământ: Cri! cri, cri, cânta el. Bâăz! îi răspunde o musculiţă care s'a desmorţit la căldura soarelui, şi fata râde, cântă şi merge înainte. Pe marginea lacului Primăvara, fetiţa drăgălaşe, găseşte nişte mingi verzi cu care se joacă, apoi le aruncă în apă.

Mingile plutesc pe lac, se deschid, flori albe răsar, şi nufării par a fi nişte steluţe picate din albastrul cerului în albastrul apei. Toţi peştişorii de aur şi argint din fundul lacului vin să vadă floarea albă. Pe mal fata dă la o parte frunzele uscate, şi floricelele care dormeau îşi deschid ochii albaştrii oftând de bucurie. „Uf! ce somn lung am dormit", şopteşte micşunelaua viorichii. Un parfum dulce îmbălsămează aerul.

Primăvara culege floricele să-şi ţeasă o rochiţă. Nu-i mai place cojocul de coaje de pom, iar pe cap în locul podoabei de muguraşi, îşi pune o coroană de mărgăritărel. Toţi mugurii pomilor se deschid să lase frunzişoarele verzi şi lucioase să iasă, să vadă, să admire, pe frumoasa Primăvară!

Dar cine o admiră mai mult ca Soarele? El se pleacă pe fereastra-i strălucitoare, şi din ochii lui focoşi aruncă lumini scânteetoare.

Cirip! cirip, cirip, cântă păsărele grăbite printre pomi : „haidem iute să ne facem cuibul, Urşii ies din viziune somnoroşi, casă la soare şi-şi ling labele.

Vulpile scot botul ascuţit din găurile lor se uită afară, apoi ies şi 'ncep se sară în jurul gingaşei Primăveri lătrând ca nişte căţei. Cocoşul pădurei cu creasta înbujorată, mândru şi tâfnos salută pe fata sglobie : „Cutcurigu, cutcurigu, cutcurigu, găinuţele mele au ouat ; în curând o să am pui de aur. Privighetoarea în tonuri duioase laudă Soarelui frumuseţea Primăverei !

Soarele o urmăreşte cu privirea, i se pare tot mai frumoasă îi surâde din înălţimea cerurilor, şi la surâsul lui totul întinereşte pe pământ. Ea simte c'o privesc ochii împăratului cerului şi se roseşte. Vrea să se ascundă de el: se pitulă într'un tufiş de liliac, dar de sus de unde este, dânsul o zăreşte pretutindeni. Privirile lui înfocate o ard! Ea se duce la lac, ş'in apa cristalină îşi răcoreşte trupul. Soarele şiret, ş'in apa limpede o priveşte, şi dânsa ruşinoasă strânge flori de nuferi între ea şi privirile arzătoare.

Brotăceii pe mal gătiţi în haine de mătase verzi cântă 'n cor şi veveriţele aleargă una după alta prin pomi.

Totul este bucurie, totul renaşte !

Fluturii veseli se agaţă de rochia de flori a Primăverii, şi'n juru-i alţii fâfâe urmând-o... O! ce frumoasă este! zice Soarele. El trimite pe Zefir copil de casă al împărăţiei lui, să şoptească fetei vorbe dulci de dragoste.

Ea le ascultă, le repetă, şi Ecou, copil şiret al pădurii le strigă în gura mare în pădurea întreagă !

Dar Soarele trebue să se culce, şi ca să nu rămână prea 'n

DE SUFLET

— SNOAVA —

Venind ţiganul de la târg agale în spre târlă,
Căciula ce şi-a cumpărat, pe pod o scapă'n gârlă ;
Rumânul, ce mergea în urmă-i, la el strigă cât poate;
— Săi mă ţigane după ea, din apă de ţi-o scoate,
Păcat s'o laşi, că doar e nouă, o luaşi faţă cu mine.
Iar cioara, ce-şi vedea căciula că dusă e de-a bine,
Ştiind cât e de-adâncă apa şi el la 'not topor,
Se uită la rumân fudul şi dă din clonţ de zor :
— Mă rumânico, ce faci mă atâta gălăgie ?
De-adins am dăruit-o tetii, desuflet ca să-i fie.

V. Bilciurescu

întuneric iubita copiliță, își scutură o geană din care pică scântei pe pământ, și'n jurul fetiței adormită pe mușchiul verde scânteză mii de licurici...

Luna sora Soarelui iese din palatul ei de argint, și cu un glob de briliant în mână se apleacă să vadă pe îndrăgostita fratelui ei. Soarele se desteaptă învăluit în mantia-i de purpură, el numai poate de dragul fetii. O vrea de soție, și pe un nor de aur: Zefir o ridică în împărăția stăpânului său.

Din sărutul zeului cerului cu Primăvara a luat ființa o fetiță minunată: Vara! Pe micuța au pus-o într'un leagăn de aur și au dat-o unui cârd de berze s'o ducă pe pământ, urmată de stoluri de rândunele încărcate cu toate bogățiile.

Ele pornesc din lumea dumnezească cu minunata făptură.

Ea va crește la bătrânul pământ, care privind-o, la râsul ei fermecător, zilnic va întineri.

In jurul ei totul este menit bucuriei. Ea este trimeasă din înălțimile cerești să râdă cu râsu-i dătător de viață, căci dulcea fetiță este scântea unei clipe de iubire dumnezească!

Eufrosina Pallă

PEISAJ

Cerul stă deschis ca un altar
In infinit,
In care s'au aprins luminile spre rugăciune
Și sub un nor încremenit
Luna.. ca sub un potrafir
Pare-o fecioară ce se spovedește
Și 'ngenunchiată-și spune
Păcatele în șir.
Apoi, când isprăvește
Se ridică 'nseninată
Ca de-o mână sfântă binecuvântată
Ea pare-o fecioară ce veghează
Intr'un altar
Să nu se stingă-a candelilor rază,
Și-al visurilor jar.

Petre Antonescu

ILUZIA IUBIRII TALE

— SONET —

Te văd acum în fața mea mai clară
Cu ochii tăi înmărmurești privirea:
Și-ți picură o lacrimă, — iubirea
Ce-a fost prilejul vizelor de vară...

Și acum mai mi-a rămas doar amintirea
Ce ne aduce vremea cea amară,
Ce am avuto'n zi de primăvară.
De azi ne poartă veșnic amăgirea..

De ne-am iubit, sau ne-am urât: totuna,
Cuvintele ne par neînțelese.
Când tu zeiță ești printre mirese...

Mi-oi aminti de tine 'ntotdeauna
Căci tu mi-ai dat iluzia iubirii:
Ce azi se pierde 'n farmecele firii;...

Ciprian Doicescu

REYA

. . . . . .

E noapte. Obosit îmi reazăm capul pe mână și mă uit în gol. Gândurile îmi fug în depărtare în spre lumea celor duși. Ce-o fi la ei? de ce nu mai vin pela noi? și iar gândurile se încolăcesc și se frământă ca doi șerpi ce nu-și găsesc culcușul.

Afară plouă... tunete prelungi se aud ca dintr'o depărtare surdă în timp ce fulgerile îmi luminează odaia.

Departe de ai mei, aruncat în valurile lumei eu, îmi duc în spate lungul meu calvar plin de suferințe... La ce mi-a folosit vieața? și ochi înlăcrămați mi se opriră pe portretul Rey.

De când a plecat, s'au scurs anii și eu fără ea sunt ca un copil, care bâjbâe prin întuneric. Simt că îmi lipsește vieața care mi-o dădea cu vișnicul ei surâs. Reya-Reya... lacrămile îmi umple ochii și plâng, plâng ca un copil. De ce nu vii Rey? Mă întorc în pat... ochii mi-se opresc pe etajera ei și rătăcesc pe titlurile cărților — eată și cartea ei favorită — și încep să o cetesc a nu știu câta oară. Intorc foaie cu foaie — văd semnele făcute de ea — și simt parfumul ei...

Și gândurile mă învăluie din nou, o văd în fața mea atunci când am cunoscut-o pentru întâia oară, o văd când ne-am luat și o văd când... ne-am despărțit... Dar trebuie să vie. Simt cum sufletul ei plutește în jurul meu. Din haos se revarsă peste mine puteri îmbălsămate, și simt că numai sunt *eu* ci *eul* meu trăește numai *el* purtat de *ea*.

Un sgomot mă scoate din visări... e un pas și un foșnet de rochie. ...trosnetul parchetului sub greutatea pasului și... ușa se deschide încet de tot.

Mă lipesc de perete... (Văd cum ușa se închide fără să intre nimeni... aud) pașii se apropie și butonul dela lampă se întoarce lăsând odaia în întuneric.

Un parfum îmbătător îmbălsămează aerul... lumini mici tremurătoare sclipesc prin odaie... o muzică dulce își revarsă notele iar lângă mine strălucește o lumină azurie. Nori transparenți încep să mă învăluie și în fața mea mai frumoa-

să cu ochii ei de albastru senin cu părul de mătase resfirat pe umeri cu veşnicul ei zâmbet şi îmbrăcată într'o rochie ţesută în pirozele şi diamante stătea Reya.

Fascinat întind braţele înspre ea şi iau în mâini capul ei care îmi surâdia şi buzele noastre se apropiară. Atunci văzui că amândoi eram unul şi acelaşi şi că *ea* eram *eu*..

Ca un fum se strecură din braţele mele, ia cartea, scrie pe ea, apoi dispare, norii plutesc iarăşi şi...

Când mi-am revenit în simţiri, în odaie era lumină. Lângă mine cartea pe care era scris.

„De ce mă plângi ? aicea e atâta fericire... şi'n nopţile senine când luna luminează singuratecul tău cuib îndreaptă-ţi ochii dornici spre steaua Orinul şi mă vei vedea slăvind pe Domnul Sfânt".

De-atuncea au trecut ani... părul meu începe să încărunţească şi odată cu el se duce şi o parte din sufletul meu.

In serile senine când luna îşi strecoară raza şi când zefirul alergând printre frunzele copacilor îşi caută culcuşul ochii mei se îndreaptă cu dor în spre bolta înstelată şi acolo înconiurată de raze o văd pe Reya. Şi când intru în casă stau pe gânduri ceasuri întregi la fereastră. Mă uit în faţa mea, fără să văd nimic; aud freamătul vântului, care îmi atinge faţa, iar freamătul acesta e un cuvânt dulce, dulce de tot, e Reya. Înţeleg murmurul mării, care ne astâmpărată îşi loveşte valurile de ţărm, căutându-şi şi ea culcuşul de mii de ani iar murmurul îmi face impresia că şopteşte şi el Reya. Reya şopteşte iarba, spun şi păsările iar noaptea înrt'un târziu, când clătinat de ani ca de-opovară mă îndrept înspre pat iau portretul ei în mână şi scăldându-l în lacrămile mele nenorocite spun: Nu mă uita Reya !.....

Dan D. Dimiu

GEORGETA DUCREST

AMINTIRI DESPRE IMPARATEASA IOSEFINA

13

Traducere de **CONST. A. I. GHICA**

CAPITOLUL XVI

Bunătatea Impărătesei. — O scrisoare a lui Napoleon.

Josefina simţea o adevărată plăcere să fie în totdeauna utilă chiar celor mai sărace persoane. Cu ocazia asta voi povesti câteva întâmplări în care se evidenţiază adevărul spuselor mele.

Era pe la sfârşitul lui Martie 1814, cu puţine zile înainte de călătoria pe care a făcut-o la Castelul din Navarre. Pe când se afla într'o dimineaţă într'unul din pavilioanele dela Malmaison, văzu trecând prin faţa ferestrei o călugăriţă.

Josefina o strigă imediat :

„De unde vii, maică, aşa de dimineaţă ?

— Dela Saint Germain, doamnă, îi răspunse maica.

Impărăteasa Iosefina de Isabey, 1812

— Şi unde vrei să te duci ?

— Aşi dori să mă duc la Paris, dar poate că voi rămâne la Nanterre, fiind că-mi închipui că demersul meu va fi zadarnic, de oare ce nu cunosc pe nimeni la direcţie.

— Care direcţie? Ai vre-o treabă cu un director general ?

— Treburile pe care le am privesc spitalul nostru, care e foarte sărac în momentul de faţă. Am auzit că d. Costard de Saint Leu are pânză pe care o împarte în spitalele militare; aşi dori să se dea şi spitalului nostru, de oare ce, bolnavii n'au cearceafuri.

— Fireşte că ar fi o faptă bună: dar nu cunoşti pe d. Costand dacă vrei, am să mă însărcinez eu cu comisionul d-tale.

— Nu aşi fi îndrăznit să vă rog, dar de vreme ce d-voastră doriţi să interveniţi, fără îndoială că recomandaţia d-voastră va fi mai eficace de cât a mea şi cu ocazia asta veţi face un mare serviciu răniţilor noştri. Zilnic ne sosesc.

— Ei bine, maică, voi lua numai de cât măsuri.

Călugăriţa îşi urmă drumul, pătrunsă de recunoştinţă pentru amabila necunoscută ; de-abea făcu încă vre-o câţiva paşi că-i păru rău că nu căutase să ştie cine era interlocutoarea ei. Maica se întoarce, vede pe Josefina care rămăsese la fereastra pavilionului şi care se uita la ea.

— Ertaţi-mă, doamnă, îi zise călugăriţa, dar aşi dori să ştiu cine este persoana care ne onorează cu protecţia Sa generoasă ? Mi se pare că ghicesc, dar...

— Da, îi zise împărăteasa cu un zâmbet blând, este sărmana Josefina.. dar să nu mai spui şi altora.

— O ! nu, doamnă, ştim de multă vreme că nu vă place să se vorbească de binele pe care îl faceţi. De vreme ce m'am adresat mamei acelora cari suferă, nu cred să fiu indiscretă rugându-vă să alinaţi suferinţele unor nenorociţi. Avem foarte puţină scamă, dacă Majestatea Voastră, ar binevoi...

Pe strune curg mărgăritare

Artistului G. Enescu

Pe strune curg mărgăritare
Ating durerea de pământ,
Alintă struna ficare care
Spun basme fără de cuvânt.
Şi totuşi ce poveste cântă
Mai de 'nţeles ca graiul lor,
Ce dragoste de mamă sfântă
Ne leagănă cu atâta dor..
Unde-i isvorul de la care
Plecăm mai stânpăraţi, mai buni
Din şirul de mărgăritare
Ne cad în suflet rugăciuni...
Ce preot ne-a adus vreodată
Impărtăşire mai cu dar.
Ca rugăciunea, picurată.
Din şirul de mărgăritar.

Maria Cunţan

— Iţi făgăduiesc ; **vom** face.

Din ziua aceia, în fiecare seară, Impărăteasa cu doamnele ei de onoare făceau bandaje pentru răniţi.

De vre-o câteva zile, Josefina nu mai primise nici o scrisoare din partea Impăratului. Prevedea o sumedenie de nenorociri, de aceia când află de pregătirile de plecare pe care le făceau atât cumnatul ei Joseph şi Impărăteasa Maria Luiza pentru Blois, unde se hotărâse în ultimul Consiliu, că se va stabili regenţa, ea ne chemă temându-se că o nouă nenorocire să ameninţe Parisul. Josefina se hotărî deci să plece, dar de teama de a nu cădea în mâinile inamicilor lui Napoleon, nu ştia unde să se refugieze. In cele din urmă se hotărî să plece la Navarre.

La 29 Martie, după ce dăduse ordine de plecare, plecă în grabă la ora opt dimineaţa, la Navarre.

Josefina părăsi reşedinţa ei favorită dela Malmaison, în prada unei tristeţe nesfârşite, de oare ce îi se părea că în fie ce clipă vor sosi Cazacii.

Doamnele de onoare observară imediat că de 'ndată ce Josefina ajunsese la Navarre, ea căuta să fie vecinic singură şi se închidea adesea ori în odaia ei pentru a citi câteva scrisori care n'o părăseau nici odată.

Una din aceste scrisori era şi ultimul bilet pe care Napoleon i-l trimise dela Brienne şi în care îi scria între altele :

.....Revăzând aceste locuri unde mi-am petrecut prima copilărie şi comparând starea liniştită în care mă aflam atunci cu agitaţia şi teama pe care o simt azi, mi-am spus adesea ori: Am căutat moartea în mai multe lupte; nu m'am temut nici odată de ea. Şi azi ea ar fi o adevărată binefacere pentru mine... dar aşi vrea să mai revăd o singură dată pe Josefina mea !"

Cu toate astea Impărăteasa nu pierduse încă toate speranţele; se bizuia pe bravura ducelui de Raguse, căruia îi se încredinţase apărarea Parisului.

In cele din urmă însă Parisul capitulă. Durerea Josefinei fu imensă aflând vestea aceasta. Tot astfel o îndureră retrgaerea lui Napoleon la Fontainebleau.

Iată de altfel şi scrisoarea pe care i-o scrisese Impăratul de aici :

„Impărătesei Josefina, la Malmaison. — Fontainebleau, 16 Aprilie 1814.

„Dragă Josefina,

Ţi-am scris la 8 ale lunei acesteia; se poate însă să nu fi primit scrisoarea mea. Luptele mai continuau încă, aşa că e posibil ca scrisoarea să fi fost interceptată ; acuma însă comunicaţiile sunt restabilite aşa că nădăjduiesc că scrisoarea aceasta va ajunge la destinaţie.

„N'am să repet ceeace ţi-am spus; mă plângeam atunci de situaţia mea, azi mă felicit de oare ce mă simt cu mintea limpede ; căderea mea este mare, dar cel puţin este folositoare, pe cât spun potrivnicii mei.

„In refugiul meu voi substitui pana spadei.

„Istoria domniei mele va fi foarte stranie ; n'am fost văzut decât din profil, de data asta mă voi arăta în întregime. Am atâtea lucruri de adus la cunoştinţa lumii. Există doar atâţia oameni de cari ne facem o opinie falsă. Am făcut mult bine unor nemernici. Şi în schimb cu ce m'am ales ?

„Toţi m'au trădat, da, toţi; din numărul trădătorilor exclud firesţe pe bunul Eugeniu, atât de demn de tine şi de mine. Numai de ar putea fi fericit. Rămâi cu bine, scumpa mea Josefina; resemnează-te şi nu uita nici odată pe acela care nu te-a uitat şi nu te va uita nici odată.

„Incă odată rămâi cu bine Josefina.

„Napoleon"

P. S. Răspunde-mi, te rog în insula Elba; nu prea mă simt bine.

◆

Aflând grozava catastrofă care hotărâse soarta împăratului, Josefina leşină imediat. După ce îşi reveni în fire, ea exclamă :

„Nu trebuie să rămân aici, locul meu e lângă Impărat. Trebuie să îndeplinesc rolul care îi incumba Mariei Luiza. Napoleon e singur şi părăsit de toţi... Ei bine, îi voi rămâne credincioasă".

După câteva zile dela sosirea Josefinei la Navarre, dânsa primi o invitaţie din partea Suveranilor aliaţi, cari manifestară dorinţa de a o vedea înapoindu-se la Malmaison. Dovezile acestea ale unei consideraţii atât de meritate o mişcară până la lacrimi ; ea so-

Parada militară în timpul Imperiului (1810) de H. Bellangé şi Dauzat.

văi totuşi să plece, convinsă că prima soţie a lui Napoleon trebuia să rămână invizibilă tutulor. Cu toate astea câteva consideraţii puternice (acelea ale interesului şi ale conservării familiei-sale) o făcură să părăsească refugiul de la Navarre, pentru a se înapoia la Malmaison.

Emoţia ei fu nespusă revăzând locurile acelea pe care le iubea atâta şi pe drept. Proprietăţile ei fuseseră respectate şi de îndată ce sosi, se găsi în mijlocul unei noui Curţi, înfrumuseţată, dacă mă pot exprima astfel, de personagiile cele mai de seamă ale Europei.

(Va urma)

INECUL

Hei, d-le Iancu... ce crezi d-ta că se îneacă lumea aşa uşor... vine el răul, vine... şi apoi odată scade... Ei ! îl cunosc eu... de cincizeci de ani de când stau pe malul lui !...

Cu toate că biată Leana !.. Păcat mare d-le Iancu ! Ce fată frumoasă şi bună era... Dar asta aşa a fost dela D-zeu să fie !...

Aşa îmi spunea nea Niţă într'o' zi de vară, pe o ploaie de credeai că nu mai are sfârşit... De. vre-o săptămână tot aşa ţinea într'una... râul venea din ce în ce mai mare şi gata gata să iasă din matcă... Casele noastre erau la vre-o cincizeci de paşi... iar căsuţa lui nea Niţă era şi mai aproape. Pe drum nu vedeai decât din când în când câte un om cu şuba în cap mânând vre-o viţă rebegită de ploaie şi de frig... rătăcită de cârd... încolo nimic. Nimeni nu mai avea curajul să iasă pe aşa sodom. Lângă râu nu eram decât noi — adică eu cu mama, ceilalţi nu erau acasă — şi nea Niţă.

Nea Niţă era un adevărat român. Puteau să se fi surpat toate dealurile în vale... sau să nu fi avut o bucăţică de turtă să mănânce de prânz... şi... ei ! ce crezi că piere lumea aşa uşor... n'ai nici o grije, trece şi asta... şi unde mai pui că avea nevastă şi două fete mari şi pe deasupra şi pe măsa... o mătuşă bătrână cât muma pădurii. Cu toate că biata Leana... dar asta aşa a fost dela D-zeu să fie...

Leana... o ştiu foarte bine... singura fiică a unor oameni cu stare din satul vecin. Nu avea mai mult de 14 ani, de statură potrivită şi aşa de frumoasă !.. Păr auriu, ochi albaştri, o guriţă mică, mică şi... Dar în zadar... acum...

Intr'o zi s'a dus în zăvoi... acolo a surprins-o râul, care deodată s'a făcut mare. S'a' împărţit în două şi a înconjurat zăvoiul. Apoi din ce în ce a crescut... ca un criminal care după ce te prinde în cursă întâi vrea să te înspăimânte până la nebunie şi apoi să te omoare. Oh, Dumnezeule ! şi ce moarte groaznică !...

Să nu vezi pretutindeni decât valuri furioase, cari se fac tot mai mari... în toate părţile, unde alergi, numai moarte şi strigătele disperate se pierd în urletul valurilor... vâjiitul năutului, trosnetul lemnelor ce se isbesc şi se rup... anini smulşi cu furie... cum se învârtesc în loc, apoi pornesc în goană nebună la vale, ca smulşi de o putere furioasă... apa se face din ce în ce mai mare, şi desigur înainte de a te înghiţi... înebuneşti ! Şi aşa s'a dus Leana.

Acolo unde era acel zăvoi frumos şi unde îi plăcea să se ducă adesea... nu mai este nimic... decât valurile ce clocotesc furioase... s'a dus zăvoiul cu Leana ca şi cum le-ar fi părut rău unul de altul...

...Hei ! Dar asta aşa a fost dela Dumnezeu, să fie...

...Ei ! Nea Niţă, ce ne facem, uite râul vine tot mai mare... şi podul l'a luat jumătate. Hi ! D-le Iancu, n'ai teamă, uite la mine a intrat în curte... dar scade el... şi nea Niţă îşi vedea liniştit de lucru... închidea nişte păsări, sau ridica lucrurile mărunte de prin curte şi le punea undeva mai sus ca să nu le ia apa...

Noaptea se apropia şi tot odată şi furia râului creştea.

Numai pe înserate ploaia conteni deodată şi printre spărturile norilor, începură să apară ochi luminoşi, ca prevestitori buni. Ei nu-ţi spuneam eu d-le Iancu... uite s'a mai înseninat... cu toate că rîul este tot mare... dar scade el.. şi nea Niţă se aşează pe un scaun în coltul camerii şi nu mai zise nimic.

Mama torcea liniştită la locul ei, ca şi cum nimic nu s'ar fi întâmplat... numai din când în când se uita lung la noi. Nu trecu timp nici cât a bea o ţigare de tutun şi deodată bubuituri puternice. Eşirăm afară. Aci vedeam un tablou pe cât de frumos, pe atât de înspăimântător.

In depărtare, pe crestele dealurilor, cerul par'că era de păcură... trăsnete lungi urmate de fulgere luminoase de îţi luau ochii... şi râul urla tot mai a pustiu... iar la pod se auzeau lovituri şi trosnituri puternice. Când mă uitai la nea Niţă, împietri-i de spaimă... îşi făcea cruci largi şi cu o faţă aşa de îngrijată, cum nu-l văzusem în toată viaţa. Fulgeră la Cornul Caprei, d-le Iancu... dar să n'ai teamă... şi se pierdu în întuneric. Când să intru în casă; auzii pe finu din podul grajdului : Naşule o să ne ia râul, şi începu să rîdă... Mi se păru că este dracu ce-şi bate joc de noi şi intrai iute înăuntru...

Mama torcea liniştită la locul ei şi la câte un tunet mai puternic sau fulger mai lung, se uita lung la mine, apuca fusul în mâna stângă şi cu dreapta îşi făcea câteva cruci mari şi apăsate... apoi sfârâia fusul mai departe, tot aşa de liniştită.

Nu trecu mult şi mă pomenii iar cu nea Niţă. Pe noi, mi se pare, că o să

Cântec pentru cei ce-au învăţat să plângă

In sat la noi, sunt case vechi — părăginite
De n'ar fi locuit vreodată om în ele!
Pe sub ferestre, buruenele sunt mari ca 'n bălării
— Aşa de pustiite-s gândurile mele....

Mă 'ntrebi de ce nu mă re'ntorc în sat : ce-aşi mai căta ?
Când mama s'a sfârşit, îmi pare de-o vecie
Când dintre toate casele din satu 'nbătrânit
A noastră-i cea mai învechită — mai pustie...

Mi-a spus un cerşetor înghenunchiat de plâns
Că pe la noi, tot omul pare bătrânit
Că nu mai cântă păsări prin grădini, şi că de-un trăsnet
Şi turla mănăstirei de pe deal s'a năruit!...

Ce-aşi mai căta atunci — în sat — când pentru mine
Din amintiri tâşnesc dureri însângerate;
Când cei pe cari-i ştiu, azi nu mai sunt, când rătăcesc
Ca un copil cu visurile spulberate?...

Şi 'nstreinat de satul meu pe veci, calc doar
Ţinuturi fără nume, fără sate fără cânt,
Şi nu ştiu dacă o fi să mai întrezăresc cândva
O şoaptă din al bucuriilor cuvânt..

George Nutzescu

ne ocolească. Pe la Râmnic trebue să fie sodom mare... culcă-te... n'ai nici o teamă, şi nea Niţă închise uşa binişor în urma lui. Tunetele se auzeau din ce în ce mai departe, iar fulgerile mai rari... şi mă culcai îmbrăcat. O presimţire... nu ştiu, dar chiar liniştea aceia a mamei, par'că îmi spunea că lucrurile nu s'au terminat aci...

Cât voi fi dormit nu ştiu... nici dacă voi fi dormit...

D-le Iancu... Sării drept în picioare... mama nu mai era la locul ei şi furca era aruncată pe jos...

Din nou mă strigă nea Niţă, care era afară, aşa de îngrijorat strigase, încât îmi era frică să ies afară...

Deschisei uşa... pe sală toţi ai lui nea Niţă cu diferite lucruri mărunte în braţe... mama şi nea Niţă erau par'că împietriţi. Acolo se auzea urletul râului, isbituri puternice la pod şi pe aproape plescăit de apă. Cerul senin sticlă. La mine a intrat în casă... este la brâu... dar n'ar fi nimica... numai mătuşa aia n'a vrut să vie... s'a suit în pod şi a zis că dacă o lua casa, ea la ce să mai trăiască... dar n'ai teamă, este zăvoiul dela moară, care ne apără. De aici nu mai putem fugi, căci ne-a înconjurat. Peste luncă este un talaz tot cât râul... dar aici ne apără zăvoiul. Mă uitai lung la nea Niţă, era foarte serios şi tot aşa de nepăsător. Una din fete plângea...

Naşule... mă dau jos. Acum era foarte serios finu şi mi-ar fi părut bine să îmi bat niţel joc de el. Dă-te jos finule, şi dacă vei înghiţi niţică apă de râu, să nu-ţi pară rău... Dar nu mai putui zice nimic...

Când mă dădui jos după sală, intrai până aproape la brâu... Rămăsei împietrit... La noi apa la brâu, asta era ceva nemai pomenit... D-le Iancu, hai să dăm drumul la dobitoace... poate or să scape înotând... e păcat să moară legate. In grajdul vitelor, toate erau neliniştite... şi viţeii se înghesuiau înfricoşaţi lângă mamele lor. Le dădurăm drumul la toate în curte. Era o harmălae de te lua groaza... Porcii guiţau plângător, vitele răgeau iar caii alergau sforăind şi nechezând prin curte şi din când în când se repezeau prin apa ce le venea până la burtă... să sară peste ulucă...

Undeva se auzea un câine chelălăind, şi râul urla tot mai groaznic...

Ne duserăm iarăşi pe sală. Mama şi Leana, nevasta lui nea Niţă stăteau liniştite, iar fetele plângeau într'un colţ dela capătul sălei şi mă uitam pe luncă în sus... nu vedeam decât luciul apei... iar casa lui nea Niţă, ca o umbră, abia puteam distinge numai acoperişul...

Deodată, văd ceva negru deasupra apei, venind vijelios spre casa lui nea Niţă... şi o trosnitură... un ţipăt omenesc... şi nimic... Mi-a luat casa d-le Iancu, auzii pe nea Niţă la spatele meu şi când mă întorsei plângea... Nea Niţă plângând !... Asta era o privelişte ce ar fi înmuiat cele mai tari inimi... Toţi plângeau... şi mama îşi făcea cruci mari. Finu se uita în toate părţile... şi nu zicea nimic. Intrarăm cu toţii în casă, ne aşezarăm liniştiţi pe scaune, în aşteptarea sfârşitului...

Cât va fi trecut nu ştiu... dar ne pomenirăm busna cu finu mai vesel ca niciodată :

A scăzut, naşule.... Nu mai este de loc apă în curte.

Par'că uşuraţi de o povară grea, ne scularăm toţi în sus... numai nea Niţă rămase liniştit la locul lui....

A doua zi, o priveliştе de nedescris... lunca ce era aşa de frumoasă cu o zi înainte, livezi, lanuri de grâu şi de porumb... pretutindeni... prund... şi, oh, Dumnezeule... In locul unde era căsuţa lui nea Niţă, mai mulţi anini răsturnaţi unul peste altul şi acoperiţi jumătate cu prund...

Cornellius

SULLY PRUDHOMME

Vasul spart

Vasul, în care verbina moare,
D'un evantaliu a fost plesnit.
Abia l'atinge; răsunătoare
Nimeni ciocnirea n'a auzit.

Spărtura însă neînsemnată,
Muşcând cristalul neîncetat,
Se'ntinse'n urmă ne'nduplecată
Şincet tot vasul l'a'nconjurat.

Apa dintr'însul s'a scurs; lipseşte
Sucuri ce hrană plantei împart:
S'au scurs şi nimeni nu bănueşte
Să nu-l atingeţi, căci este spart.

Tot astfel mâna cea adorată
Adesea este inimii grea :
Atinsă numai şi-i despicată,
Floarea iubirii piere din ea.

In ochii lumii pare o stâncă,
Insă ea simte, strânsă de dor,
Cum se lăţeşte rana-i adâncă.
S'a spart! Cu dânsa umblaţi uşor !

N. TINC

FILATELIA

Noutăţi filatelice

— *Guiana* franceză a scos timbre postale de 10 şi 20 fr. cari s'au şi pus în circulaţie. cele de 10 fr. sunt imprimate în verde pe galben aprins; cele de 20 fr. sunt carmin pe alb. Ele sunt de format mare.

In Algeria era proectu de a surşarja cu 60 cent. actuala 60 cent. franţuzească format mare. Pare că surşarjul proectat să se facă pe 60 cent. format mat mic şi va apare în cursul acestei luni odată cu marca de 4 centime.

Noua Zeelandă a surşarjat o carte postală de 1 penny cu o jum. penny.

Paraguai a scos timbre de 1 peso—orange şi gris,—şi violet şi gris şi pesosé roşi albastru şi verde şi gris. După cum se vede din ceas în ceas valoase vede din aceaş valoare 1 şi **5 pesos a scos două feluri de** culori.

Portugalia o carte postală de 25 centavas care nu va circul decât în Portugalia propriu zis şi în insulele sale şi timbre de 40 centavas pentru uzul insulelor Azore, o altă colonie.

Tragerea premiilor filatelice

Iată rezultatul tragerei premiilor flatelice pe care le-am oferit gratuit cititorilor noştri:

Au câştigat câte un lot de mărci următorii :

Ionescu Al., str. St. Mihăileanu, 28 loco.

D-şoara Rosetta de Mayo, Cogălniceanu 9. Ploeşti.

Titi Popescu, str. Neptun 28, Craiova.

Ing. Secăreanu, R.-Vâlcea str. Ştirbei-Vodă 30.

Th. N. Calinof, Silistra, str. Principele Carol 23.

Mihalcea Em., Buzău, Mihai-Bravu No. 10.

Aurel Colin, Focşani, str. Dogăriei 15.

Relativitate

La băi

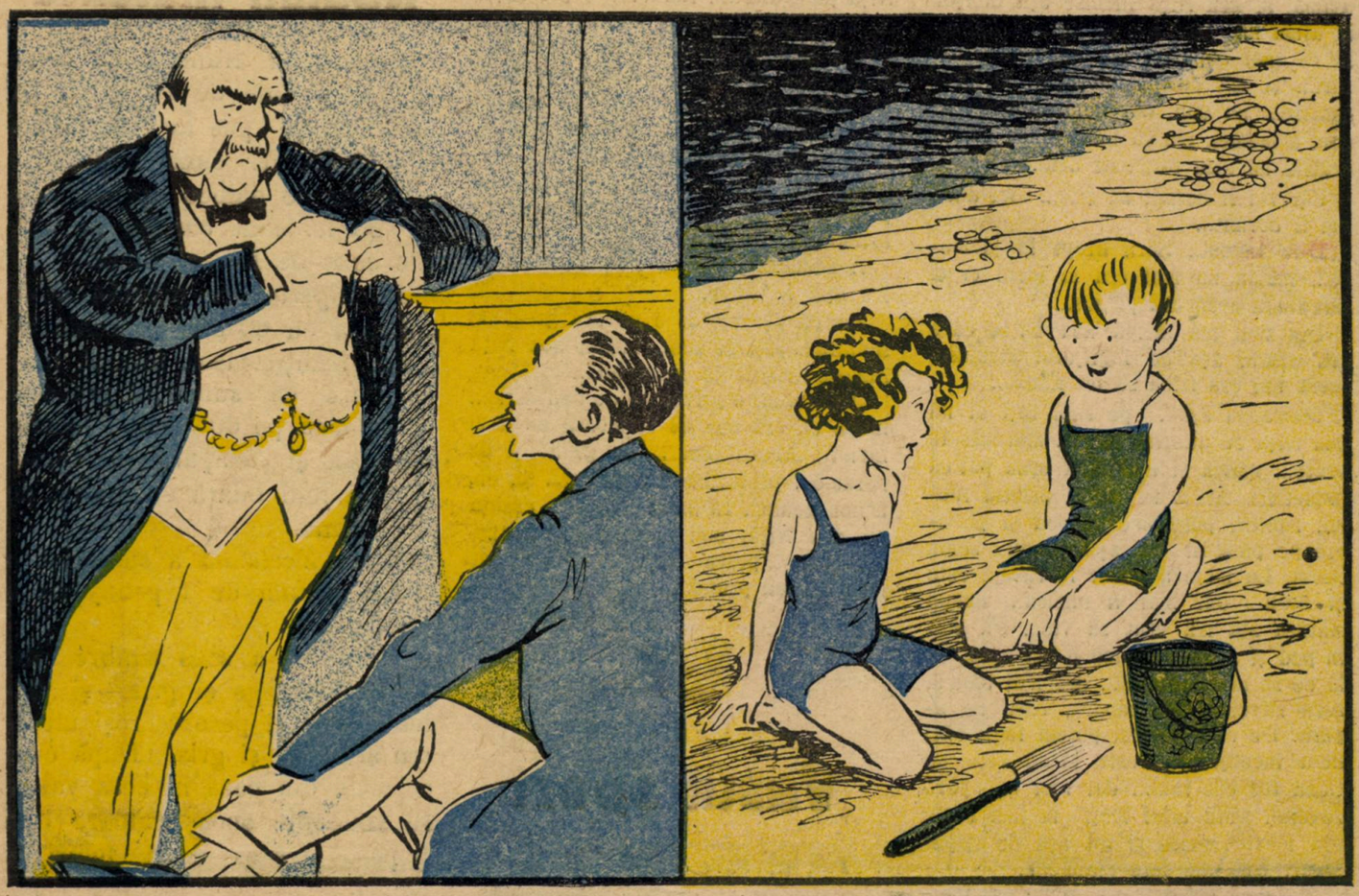

— Bine! nu ți-e rușine să ei bani de la tatăl tău?
— Dar ție papa, nu ți-a fost să iei de la mama?

— Ai văzut pe noul meu papa?
— Il știu, mi-a fost și mie papa acum un an...

Toncu Ion, Iași, str. Nicolina, 9.

T. Gonza, serg. șc. militară de administrație, Bacău.

Vicoria Antonescu, Brăila, B-dul Carol, 315.

Eug. C. Ionescu, Iași, str. Gogălniceanu, 17.

Licuța Popescu, loco.

Adela Antal, loco, Rahovei 52.

Jean Martineț, moara Victoria Cernavodă.

Irena Căpitan Tănase, Oradia Mare, str. Berthelot 10.

Pentru luna Iulie acordăm cititorilor Universului Literar cari ne vor trimite cupoanele, 15 loturi de diferite mărci foarte frumoase.

Or.

Anecdote
din viața muzicanților

De ce ne-o fi interesând atât de mult viața intimă a oamenilor ilustri? Poate unde întrânsa se ghicește mai bine interiorul sufletului acestor eroi, poate unde ne place să cunoaștem dedesuputrile lor sufletești cari se apropie de ale noastre, poate din pitorescul și humorul lor sau chiar pentru „succesul ce-l putem avea povestind în „societate“ pățaniile distratului Newton sau visătorului Ampère.. E greu în orișice caz de spus exact pricina.

Faptul că ne interesează există și acesta este îmbucurător căci.... cine nu știe că curiozitatea este începutul oricărei științe?... Și-au dedicat viața mulți oameni de seamă, dela Suetoniu până la dr. Cabanès, întru cercetarea „vieților“ eroilor de orice fel și Plutarc a rămas atât de celebru datorită numai biografiilor sale...

Dar bag în seamă că m'am îndepărtat de subiect; gândul meu a fost să dau de data aceasta numai o serie de anecdote referitoare la muzicanții din toate țările și din toate locurile, fără nici o ordine, fără nici o erarhie, așa cum îmi vin în minte acum când le scriu.

Silviu Nicoară

NOUILE PREMII FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
— Pe luna Iulie 1924 —
CUPON No. 4.

ANUL XL. — No. 31 2 lei exemplarul Duminică 3 August 1924.

UNIVERSUL-LITERAR

PRETUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. în străinătate pe un an 200 lei.

BIBLIOTECA CENTRALĂ SIBIU

Un groaznic ciclon s'a abătut, deunăzi, asupra coastelor Californiei (America) făcând numeroase victime și cauzând mari pagube.

MAMA VOASTRĂ...

Dragi copii!

A venit Primăvara, aducând cu ea sănătate, bucurie şi speranţe noi de viaţă. Zăpada s'a dus de pe câmpie şi florile au început să se răsfeţe în razele soarelui. Mugri s'au deschis şi înfloresc pe crengi. Iar pasările ce au fost plecate în locuri depărtate odată cu căderea frunzelor, s'e reîntorc acum, la cuiburile lor părăsite. Toate vieţuitoarele pământului aşteaptă şi primesc această nouă viaţă, cu drag, cu speranţă, cu încredere...

Şi în mijlocul acestor toate şi voi aşteptaţi pe cineva, dragi copii! Şi acel cineva, este pentru voi tot ce poate fi mai drag şi, mai scump în viaţă... e mămica voastră. Voi sunteţi mici şi încă nu vă puteţi da seama de cruda realitate. In mintea voastră vedeţi doar ultimul tablou: mămica era bolnavă şi a plecat departe odată cu cei din urmă cocori călători ca să se facă bine... să vie acasă. Iarna a trecut cu zăpada ei, cu viforul cumplit, cu toate sărbătorile care le-aţi petrecut fără de bucurie, cocorii vin, dar mămica voastră nu... Şi voi aşteptaţi... speraţi....

Dar ea s'a dus şi mai departe de unde a fost plecată, s'a dus în lumea celor care numai vin... în lumea veşniciei de unde sufletul ei bun şi devotat veghează asupra voastră. Vor trece ani şi din ce în ce ce veţi simţi lipsa ei. Şi atunci când veţi putea să vă daţi seama, de tot ce vă înconjoară, veţi vedeau-o aşa cum a fost...

Cel mai îndepărtat timp când pot să mi-o reamintesc, era în şcoală: o fetiţă frumoasă, cuminte, un temperament blând, liniştit. Învăţa bine şi avea talent la lucru şi mai ales la pictură. In ochi ei mari şi negri se reflecta sclipirea amurgului, pe care le reda pe pânză, atât de bine. Şi câte alte colţuri de natură şi flori, mai ales flori. Toate acestea se înfiripau în minteaei şi prindeau viaţă pe pânză, sub mâna ei, ca sub mâna unui adevărat artist.

Au trecut ani apoi, mulţi ani şi multe s'au schimbat... Când am văzut-o era de nerecunoscut Era măritată, lângă un soţ bun, la ţară unde i-a fost mai drag, ave şi copii... era fericită! Dar în locl acelei de odinioară, priveam acum o femeie în puterea vârstei. Fiinţa ei respira sănătate, voinicie, energie. Dar expresia figurei ei, respira tot blândeţe şi bunătate. Insă în colţul ochilor ei se vedea încreţituri de amărăciunile vieţii..... prin pierderea primului copil. „Ai îmbătrânit! te credeam tot copil!" mi-a spus. „Aşa este tanti! dar, sunt ani de atunci". „Şi eu te credeam tot aşa" şi gându-mi alerga în urmă. „Te mai ocupi cu pictura?" am întrebat-o. „Pictura mea!.. a prins viaţă. Am două tablouri vii, două fetiţe şi aş fi avut trei, dar... băiatul"... şi ochii i s'au umplut de lacrămi.

A trecut apoi doi ani aproape. Intro seară de toamnă, când norii negri acopereau văzduhul, iar ploaia începuse să cadă mărunt şi des peste frunzele îngălbenite pe care vântul le purta pe cărare, am văzut-o iar. Şi iar câtă schimbare!... In locul celei dinainte, priveam acum la fiinţa ei slăbită de suferinţă, cu obrazul palid şi cu ochi umezi.

„Ai curaj tanti, şi te supune sfaturilor medicale"! „Imi este teamă să nu rămâe copii fără mine", şi ochii i se înecau în lacrămi. Stăpânită de această idee, nu a rămas şi a pecat la voi.

Dar când durerile fizice s'au mărit şi tot din dragostea pentru voi, s'a supus. Săpătămâni întregi a stat, s'a chinuit pe patul sanatoriului, cu speranţa că se va face bine şi se va reîntoarce la voi de care îi era aşa de dor. Şi spera, credea în puterea şi mila lui Dumnezeu că se va face bine, mai ales când toţi cei din jurul ei îi afirmau acest lucru. Până într'o zi... zi fatală, când cuţitul chirurgului a intervenit să pună capăt acestei suferinţe. După ultima vizită a Doctorului care îi făcuse operaţia a spus: „Doctorul a greşit şi de data aceasta cu

In zadar

Şi dacă balsamul vieţii te îmbată-
Numai pentru-o clipă cu divinu i har.
Şi-apoi pe vecie noaptea 'ntunecată
Cade pe-al tău suflet...
Toate 's în zadar!

Şi dacă iubirea ce deapu uri minte,
Ne aprinde 'n inimi lumi osu'i far —
Când spre a ei slavă nu avem cuvinte...
Vom vedea odată... că-a fost în zadar...

Şi dacă vâsleşte cu puteri depline
In tăcerea nopţii, harnic lopătar—
Şi luptând cu marea şi-a ei adâncime...
Vă învinge... însă va fi în zadar.
Visul ce se stinge, lacrima ce cade
Orele ce adesea fericite par...
Toate's în zadar!

Seb. Hortopan

mine.... am pierdut ori ce speranţă"... şi a început agonia. Şi atunci în scurta şi dureroasa ei agonie, ultimile cuvinte i-au fost: „Vreau ca fetele mele... să se iubească mult... mult între ele... şi pe tăticul lor... mult... iert la toţi şi totul... rămas bun..."

Apoi ochi ei s'au închis pentru totdeauna şi suflarea ei a încetat şi a trecut încealaltă lume, aşa de repede şi aşa de uşor ca şi când nu ar fi fost.... Vedeţi dar dragi copii să nu uitaţi nici odată această ultimă dorinţă şi să fie sfântă pentru voi.

Am văzut-o apoi şi ultimul acest tablou mi-a rămas în memorie de neuitat: Intr'o cameră aflată în curtea sanatoriului la capătul unui grajd, cu beton pe jos, cu pereţi crăpaţi de putea intra zăpada, înegriţi de fum şi de paenjeni care sta să cadă în capul celor ce ! intrau, pe un pat de fer drept catafalc, a stat ultma noapte a ei, în marea Caiptală. Şi la capul ei nu a 'avut, nici candelă aprinsă şi nici un sfejnic decât o lumânare. O sticlă goală şi un ghiveciu de pământ din care murise o floare, i-au fost drept sfejnice. Şi tousi chipul ei rece nemişcat rămăsese cu expresia blândă, zâmbitoare, ertătoare... Două uşi se deschideau, una în curtea Sanatoriului, cealaltă spre strada pe unde a fost scoasă. Şi doar aceasta era camera mortuară, a unui mare Sanatoriu, a cărui emblemă este o Sfântă.

A fost adusă apoi acasă, dar voi nu ştiţi ! Pentrucă tăticul vostru şi toţi acei care vă iubesc, au voit ca până atunci când veţi pueta înţelege aceste toate, să vă rămână în memorie mămica voastră aşa cum aţi văzut-o ultima dată, vie, umblând, vorbind cu voi, nu va spus şi nu vadus să o vedeţi şi voi nu aţi ştiut nimic...

O ! dar tu fetiţa cea mare, prin expresia, prin întrebările tale şi plânsul tău, pare că ai înţeles ceva ! Şi tu fetiţa cea mică, ştii tu ce ai simţit, de toată ziua aceia, nu te-ai putut împăca cu nimeni şi seara când să te culci, ai întins mânuţele tale către Icoana Maicei Domnului şi ai strigat: Mămica, Mămica ! Ce ai văzut tu atunci? Şi de ce nu te-ai liniştit, decând când ţi s'a dat icoana, ai sărutat-o mult mult, plângând şi mângâind-o şi ai adormit cu ea în braţe?!... Voi aţi simţit, dar nu a-ţi ştiut spun eu !...

In cripta cimitirului în care primăvara a înviat, Maica voastră îşi odihneşte sbuciumatu-i corp pentru totdeauna, iar sufletul ei uşurat, din înălţimile cereşti, veghează asupra voastră...

Vor trece anii şi tăticul vostru care vă iubeşte mult cum a iubit-o şi pe ea, se va strădui ca să vă facă să n-ui simţiţi lipsa atât de mult. O !dar voi dragi copii, să ştiţi: că veţi avea orice dar mămică nu veţi mai avea niciodată.

De aceia dragi copii, să-i slăviţi în veci memoria, ca ţărâna să-i fie uşoară!...

M. Marinescu Anghel

MĂRĂŞTI

In memoria eroilor morţi cu ocazia bătăliei din Iulie 1917

Tremură pământul, cadrul urlă-a jale,
Brazii se îndoae, paltenii se frâng ;
Bubue văzduhul, la Soveja'n vale
De opt zile tunul varsă foc în crâng.

Luptă oastea noastră, pe viaţă şi moarte,
Ca să spargă frontul întărit de nemţi,
Duşmani vin în valuri, aruncând granate
Ploae de obuze, gaze şi săgeţi.

Ale lor ghiulele mai mult oţelesc
Inimile noastre, căci tot înainte
Cu arma, cu tunul, vitejii ţintesc.
Sfărâmând duşmanii, de ne-or ţine minte !

Soarele e'n seară, lupta-i în tot toiul,
Flăcări uriaşe se ridică'n nori,
Tunete de groază, au înfrânt puhoiul
Când în Mărăşti intră primii vânători.

Totul e ruină cenuşe şi sânge,
Mame desperate, cu pruncii la sâni
Apar pe potecă şi'ncepând a plânge
Se'nchin', apoi râd, văzând pe Români.

N. Tomescu-Baciu

Barcarola de Tschaicovsky

...Senzaţii dureroase pusese-ră stăpâniri pe gând şi suflet. Afară ploua... primele zile de toamnă.

In cameră plutea un parfum vag de violete şi palele albăstrii ale fumului de ţigare. M'apropiai de pian. D-ra N... se necăjea să descifreze o bucată din Tschaicovsky. Imi acordai discret vioara şi privii notele. „Barcarola de Tschaicovsky" Inchisei ochii. Imi veni să plâng.

Departe la orizontul gândurilor mele se'nfiripase ca o silu-

etă de vis, vedenia fecioarei, ce 'mi-o cântase pentru prima oară. Barcarola de Tschaicovsky, era preludiul primei mele iubiri şi imnul funebru al primelor mele speranţe.

— „Cunoşti bucata ?

Deschisei ochii, o privii ameţit şi plecai capul în semn afirmativ. Dânsa mă privi un moment cu ochii umbriţi de o vraje melancolică, apoi începu: Notele sburară ca un aiurit de jale şi se pierdură în gol. Inchisei iarăşi ochii... ridicai arcuşul şi'ncepui să cânt. Simţiam că mă exteriorizez. Sunetele luau forme le simţiam sburând în jurul nostru ca nişte suspine, se isbeau de geamurile mari şi se întorceau apoi obosite să moară în ungherile pline de umbră.

Când cel din urmă sunet, îşi luă şi el sborul... îl urmării cu urechea plecată, cum se pierde în gol, ca un regret... şi odată pierdut din auz, ochii... mintea.. îl urmăriră cu o încăpăţânare crescândă, chiar atunci când orizontul închipuirei îl înghiţise

— „Ce ai ? Nu te simţi bine ?

Dânsa mă privi stăruitor. Bolborosii ceva, aşa ca o negare. O privii... Un parfum de violete se degaja din părul-i negru. Afară ploaia îşi continua cântecul, ca o simfonie tristă, închinată toamnei.

O clipă simţii cum un văl de simţire mă fură ca pe o apă, apoi căzui în genunchi apucai mâinele ei într'ale mele le mângâiam cu buzele mele arse mereu... mereu... ca un copil ce nu ştie ce vrea.

Le simţiam cum tremură, cum se sbat în tresăriri nervoase ca două păsărele în laţ.

Se ridică d'odată !

— „Ce vrei ?

Glasul ei mi se păru straniu... ochii luară coloarea valurilor după furtună. Mă ridicai ameţit mă târâi spre unul din fotoliuri şi rămăsei acolo copleşit de ridicolul situaţiei mele.

Simţiam că mă priveşte... se apropie.

— „Spune-mi odată ce vrei?

Glasul îi tremura. O privii rugător.

— „Iartă-mă... o nebunie... uită cea fost.

— „Spune-mi zise dânsa de odată... tot ce-a fost, a fost din întâmplare sau premeditat ?

Făcui un gest de protestare violentă.

Dragul meu făcu dânsa, m'a supărat copilăria ce-ai făcut-o azi, cu atât mai mult, cu cât ea a adus o notă de jenă în prietenia noastră.

Ai ţinut cu tot dinadinsul să strici farmecul unei intimităţi nevinovate... şi care'mi era aşa de dragă...

Raţionează stăpâneşte-ţi sentimentele... eu ţi-am ertat pornirea... Incearcă să fii iar prietenul de altădată. Imi eşti mai drag aşa...

Şi-mi mângâia părul... faţa... cu degetele-i albe parfumate. M'am sculat brusc... am privit-o în ochi cu o desperare mută, i-am sărutat mâinile şi am plecat. Din uşe auzii ca o părere...

— „Vii mâine. Nu-i aşa ?

Afară ploaia stătuse. Vântul gonea norii ca nişte zdrenţe murdare pe o apă limpede. Pornii tăcut spre casă.

Şi n'am mai venit nici mâine nici poimâine. Căutam distracţii, dar gândul... gândul îndărătnic, îşi urmărea credincios drumul zilnic... pătrundea în camera ei şi atunci închipuirea lua proporţii.

...Toamnă, frig... cărări pustii... o vedeam adormită în dantelurile patului ca un crin în valurile de spumă... pătrundeam în camera ei ca într'un

---

GEORGETA DUCREST

AMINTIRI DESPRE IMPARATEASA IOSEFINA

14

Traducere d CONST. A. I. GHICA

CAPITOLUL XVII

Meartea împărătesei Iosefina

La 24 Mai, era într'o Vineri, Iosefina simti o violentă durere în gât. Reson, unde trebuiau să ia masa. Domnul Horeau (1), faimosul elev al lui Corvisart, ordonă Majestăţei Sale să nu părăsească patul. Văzând că Impărăteasa gele Prusiei şi Impăratul Alexandru erau aşteptaţi în ziua aceia la Malmaisnu părea dispusă, să urmeze sfatul lui crezu de datoria-i să previnâ pe d-na d'Arberg, care încercă să convingă pe Majestatea Sa să nu părăsească patul.

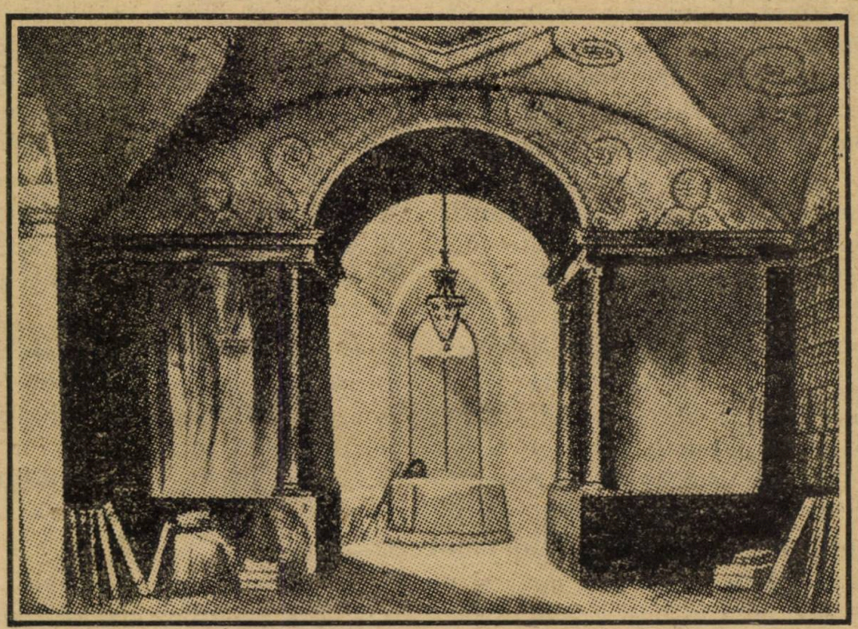

Biblioteca de la Malmaison

Totul a fost însă în zadar, ea voi să

1) Jean Nicolas Corvisart celebru medic în timpul Imperiului.

templu. Valuri de note prind să însufleţească strunele vioarei... Barcarola de Tschaicavsky...

Târziu încep să plâng şi adorm şi eu la căpătâiul dragostei adormite. **F. Vasiliad** (Galaţi)

---

se îmbrace ca de obicei şi să facă onorurile Suveranilor aliaţi. Împărăteasa veni la masă dar starea sa înrăutăţindu-se, fu nevoită să se retragă şi să însărcineze pe regina Hortansa s'o înlocuiască.

Din clipa aceia boala luă un caracter foarte serios.

A doua zi, la 25 Mai, Împăratul Alexandru îi făcu o vizită, şi găsind-o foarte schimbată, propuse să-i trimită pe medicul lui, ceeace Iosefina refuză de teamă să nu supere pe doctorul Horeau.

A doua zi spre seară se simţi însă mai rău şi fu nevoită să consulte pe doctorul din Rueil, de oarece Horreau plecase chiar în ziua aceia la Paris. Doctorul din Rueil o găsi foarte rău şi prescrise câteva calmante.

Femeia aceasta îngerească se temea întotdeauna de a mâhni pe cei din jurul ei, aşa că nu se plânse, cu toate durerile mari pe cari le resimţea.

Ea află că celebrul pictor Redouté al cărui talent îl admira mult, se afla la Malmaison, unde venea să picteze câteva flori rare în seră. Trimise deci să-l cheme şi de'ndată ce veni, îi întinse mâna spunându-i :

„Săptămâna viitoare sper că vei lucra la o nouă capo-d'operă".

In noaptea dela 27 la 28 avu un somn letargic care dură cinci ceasuri. La ora zece dimineaţa sosi şi d. Bourdois, care înţelese că starea Iosefinei era desperată. Crezu de datoria lui să prevină pe regina Hortansa şi tot astfel pe vice-regele.

Guvernorul tinerilor prinţi de Olanda, care era preot o împărtăşi şi o spovedi. Ea răspunse cu greu, fiind că îi se încurcase limba.

Împăratul Alexandru sosi la Malmaison ; la vederea lui Iosefina păru că se simte mai bine şi-l privi cu gratitudine. Printul Eugeniu în genunchi, lângă patul ei, primea bine cuvântarea mamei sale, şi tot astfel Regina Hotansa.

Amândoi plângeau cu hohote.

— Cel puţin, zise Iosefina, cu o voce stinsă, voi muri regretată ; am dorit în totdeauna fericirea Franţei ; am făcut întotdeauna tot ce mi-a fost în putinţă pentru a contribui la prosperitatea ei şi pot să vă spun, acum în ultimile clipe ale vieţii mele, că prima soţie a lui Napoleon n'a făcut nicodată să se verse vre-o lacrimă".

Acestea au fost ultimele cuvinte pe care le-a rostit şi a doua zi la 29 Mai 1814, la ora unsprezece şi jumătate, Josefina îşi dădu sufletul !...

Există puţine evenimente cari să mă fi mişcat şi îndurerat atâta ca moartea Iosefinei. Am simţit un regret adânc că n'am ştiut că Majestatea Sa era bolnavă. Dacă aşi fi ştiut aceasta m'aşi fi dus la Malmaison ca să-i spun că n'am uitat toate bunătăţile ei.

Columna Marei Armate. — Statuia lui Napoleon înlocuită prin tr'un steag alb. (Bibl. Naţională).

Dela 29 Mai până la 2 Iunie, — dată când trebuia să aibă loc înmormântarea, peste 20.000 de persoane veniră să vadă pe Iosefina pentru ultima oară. Nu vorbesc de cele câteva sute de curioşi care au profitat de ocazie pentru a veni să viziteze castelul dela Malmaison. Aceştia după ce s'au înclinat în faţa patului de paradă pe care se afla trupul neînsufleţit al Iosefinei, întrebară unde se afla sera în care se aflau tot felul de animale exotice...

In sfârşit la 2 Iunie la ora douăsprezece ziua avu loc ceremonia religioasă în bisericuţa modestă din satul Reuil.

Cosciugul a fost purtat pe umeri de marele duce de Baden, nepotul împără tesei, marchizul de Beauharnais şi contele de Tascher, nepoţii ei şi de contele de Beauharnais.

Cortegiul porni astfel de la Malmaison până la biserică. Generalul Sacken, reprezentând pe Împăratul Rusiei şi a-

ADAM ŞI EVA

(Moroo; după Grenet-Dancourt)

Cu nespusă lăcomie
Cum muşcă Eva din măr,
D-zeu, plin de mânie,
O'nhăţă solid de păr,
Şi din rai afară o scoase,
D'impreună cu Adam,
Făr' să stea să-i mai descoase,
Şti aşa netam-nesam.

După ce mult rătăciră
Peste câmpuri, făr de rost,
Sub un arbor se lungiră
La odihnă ş'adăpost.
Obosit de lungă cale,
Văzând halul său cel nou
Începu Adam cu jale
Să răgească ca un bou.

Eva grabnică aleargă,
Cu o faşe de lipan
Ochi umezi să îi şteargă,
Insă el, ca un tiran:
„Fugi d'aicea, se răsteşte,
Cu glas aspru, răguşit,
„Din naintea mea lipseşte,
„Tu ce mai nenorocit!

„Doamne, doamne, geme [dânsu
„Foarte rău cu mine eşti;
„Ah, cumplit mă'neacă plânsu,
„Pe nedrept mă pedepseşti!
„Căci ştii bine, vinovată
„Fu muerea, numai ea.
„De ce cruda ta răsplată
„Cade şi'n spinarea mea?

— „Apoi treci peste măsură,
Zise Eva, nu cumva..
— „L'am mâncat, după ce'n [gură
„Mi'l vârâşi zicându-mi: n'a!
— „Mă rog spune adevărul,
„Nu cu sila ţi l'am dat"
— „Mă făcuşi, femee, mărul
„Să'l înghit nemestecat!"

— „Ai perdut, cum văd ş'o [doagă
„De când coasta ţi s'a rupt,
„Căci ţi-e mintea, zău, oloagă
„Şi la vorbă te-ai trezit!
— „Taci, muere necinstită!
„Mai cutezi, fără obraz,
„Să crâcneşti, când în ispită
„Mă făcuşi tâmpit să caz?...

„Vai pe lume, oare ce e
„Mai grozav şi mai cumplit
„Decât numai o femee
„Cu-al ei suflet otrăvit?
— „E bărbatul ce voeşte
„Numai singur a vorbi
„Şi în drept se socoteşte
„Pe femee a bârfi.

— „Unde-i viaţa-mi d'alt-dată
„Când eram liber, flăcău?
„Azi ţin fruntea'n jos plecată,
„C'am ajuns cum e mai rău.
„Azi mă roade rău căinţa,
„Fericirea mi-am perdut
„Şi de-acuma suferinţa
„M'a înscris să-i dau tribut.

„Când îmi dete însă goană
„D-zeu din paradis,
„De oprea p'a mea cucoană
„Nu ziceam măcar nici pis.
„Insă nu, cu duşmănie
„Porunci cu glas răstit,
„După mine să se ţie.
„Doamne, dânsa a greşit!

Astfel toată ziulica
Moş Adam se văicări;
Nu'ndrăsni dânsa nimica
Să mai zică, amuţi.
Auzindu-l că tot zbiară,
D-zeu nu mai putu
Lamartine, d-nei Girardin:
Să stea'n cer veni pe seară
Şi pe umeri mi-l bătu:

— „I-a ascultă, porc de câine
„Nătărău, om de nimic,
„Ai să-mi urli până mâine?
„Şterge-ţi ochii când îţi zic.
„Spui c'am fost nedrept cu [tine,
A, tu nu eşti vinovat?...
„Dar gândeşte-te mai bine
„Cu ce poftă l'ai păpat!

„V'osândii, aşa la muncă,
„Şi prea bine, negreşit,
„Căci divina mea poruncă
„Drept nimic a-ţi socotit.
„Dar puteam să'ţi cresc tortura
„De-ţi dedeam...— „Ce, [Doamne?...— Ghici.
„Cască bine de tot gura:
„Ia o soacră!... Ce mai zici?...

N. Ţinc

---

ghiotantul regelui Prusiei, plecară pe jos, în fruntea cortegiului, precum şi un mare număr de prinţi străini, mareşali, generali şi ofiţeri francezi.

Corpul Iosefinei aşezat într'un cosciug de plumb a fost depus în urmă provizoriu într'un colţ al cimitirului, unde se aflau trupurile neînsufleţite ale trei se aflau trupurile neînsufleţite ale celor trei persoane strivite în strada Royale pe când se întorceau dela focul de artificii ce-avusese loc în piaţa Louis XV, cu ocazia căsătoriei lui Ludovic al XVI-lea cu Maria Antoinetta.

(Sfârşitul în numărul viitor)

Asupra unei Legende

Revista „Les Annales" publică o legendă asupra frumoasei Inez de Castro, luată din romanul „La Fontaine des Amours" al d-nei Gabrielle Réval. Din acest roman s'a extras, în ultimul timp un film cinematografic.

Cine urmăreşte evoluţia literaturii moderne poate observa că în romanele actuale de psicologie, autorii introduc scene din istoria veche a Evului mediu şi chiar legende. Cauza întoarcerilor cu o sută sau o mie de ani în mijlocul unui roman ce se petrece în epoca actuală, cum este şi acel al d-nei Réval care descrie viaţa studenţilor din oraşul Coimbre nu se datoreşte de cât cinematografului.

Pentru filme trebuie fast, lux, pompă, costume frumoase, cetăţi şi palate cari se prăbuşesc în flăcări, etc. Trebuiesc apoi drame sguduitoare din vremu-

rile când existau marile sentimente, credința și frica de Dumnezeu, precum și iubirea, această „romantică flașnetă" cum ar zice moderniști.

Fapt ciudat este că lumii moderne îi place asemenea flașnete, cu tot materialismul pe care îl manifestează. Lumea vine la cinematograf ca să vadă Atlantida, Salambo, Căderea Troei, etc.

Prea rafinată, lumea nu mai e capabilă de sentimente tari, și vine să le viseze numai într' un film, la cinematograf. Cu toată înscenarea-i grandioasă, un film nu poate însă și aceasta e și părerea scriitorilor, să aibă puterea de evocare a unui roman, a unei simple povestiri sa unei drame istorice.

In legenda ei asupra frumoasei Inez de Castro, D-na Reval, impresionează poate mai mult de cât va impresiona filmul cinematografic.

Neputând din lipsă de spațiu să dăm această legendă în traducere, vom relata faptele istorice căci ele singure fac unul dintre cele mai crunte și frumoase epizoade de dragoste ale omenirii :

In anul 1340, regele Portugaliei, Alfons al IV își avea reședința în orașul Coimbre, unde a înflorit dragostea fiului său Pedro și a frumoasei Inez de Castro.

Infantul Spaniei, don Pedro este înfățișat ca un om cu toate apucăturile dezordonate ale tiranilor din evul mediu, probabil însă că pentru semenii lui, adică pentru cei născuți din sânge regesc, era capabil de sentimente nobile căci tatăl lui voind să'l căsătorească cu Constanța fica ducelui de Penafiel, se izbi de împotrivirea lui don Pedro care se înamorase de vara logodnicei sale, Inez de Castro.

Probabil însă că rațiunile de stat care îndemnau regele să constrângă pe don Pedro de a se căsători cu Constanța, erau prea puternice căci acesta cedă voinței tatălui său.

După celebrarea căsătoriei, Ienz însoți pe soția lui don Pedro la curtea Portugaliei; aceasta aflând însă de legăturile ce le avea cu soțul ei, o isgoni din palatul Santa Clara unde era reședința familiei regale și Inez se stabili într'o casă din apropiere, în Quintas das Lagrimas, grădina lacrimilor, unde continuă să se întâlnească cu don Pedro.

După câți-va ani murindu-i soția se credea că don Pedro se va căsători cu Inez de la care avea mai mulți copii.

Regele se învoi, însă din cauza intrigilor de la curte don Pedro nu se căsători cu Inez, cu toate că dragostea lor era tot atât de puternică.

Uneltirile și bârfelile curtezanilor făcură pe rege să creadă că fiul său vrea să'i ia tronul și să încoroneze pe Inez ca Regină a Portugaliei, ast-fel se explică determinarea regelui de a decide uciderea frumoasei Inez și într'o zi când don Pedro era la vânătoare, Inez fu omorâtă de Consilieri regelui, în fața acestuia.

In urma acestui omor, Portugalia a fost trecută prin foc, jaf și măcel în timp de opt ani, de don Pedro care se revoltă în contra tatălui său, însă tot nu se urcă pe tron de cât după moartea lui Alfons IV. Atunci pedepsi pe asasinii iubitei sale, cari fură executați sub ferestrele palatului în cele mai mari torturi în timp ce regele benchetuia și se bucura de gemetele și răcnetele sfetnicilor tatălui său și omorâtorilor frumoasei Inez de Castro.

După aceasta puse să se dezgroape rămășițele pământești ale iubitei sale pentru a le transporta într'un grandios mormânt din sfânta mânăstire Alcobaça.

Pe acest mormânt sunt săpate în piatră de maeștri sculptori ai timpului, scene cari imortalizează povestea dragostei lui don Pedro cu Inez de Castro.

Cea din urmă scenă reprezintă scheletul frumoasei Inez, îmbrăcat în purpură regală și așezat pe tron alături de don Pedro care, opt ani după moarte a încoronat pe Inez de Castro, regină a Portugaliei așa cum povestește cronica timpului.

Romntismul acestui fapt istoric este atât de măreț și fantastic, că astă-zi nimeni nu l'ar mai înțelege sau admite.

Părul frumoasei Inez de Castro s'a păstrat, ca firele de aur incoruptibil, până în anul 1810, când mai mulți bandiți au deschis mormântul ca să'l prade și printre multe bijuterii au furat și părul frumoasei Inez. Voind să treacă cu el în Brazilia, în timp ce îl desfășurară pe puntea vaporului în admirația călătorilor, a fost luat de vânt iar oceanul îl păstrează pentru veci ca și aurul scufundat în el.

Din părul frumoasei Inez nu mai există de cât o suviță, oferită de regele Portugaliei familiei care posedă Grădina Lacrimelor, în schimbul unei scoarțe de Cedru pe care, marele *Camoëns* a gravat aceste vorbe :

La umbra mea s'a odihnit Inez.

Nik. M.

Zări pustii...

Pe culmea gândului de-o clipă
Se țese pânza unui vis,
Ce-și flutură nemărginirea
In taina negrului abis.

Se frâng lumini însângerate
Pe templul vechilor ruini,
Infiorând nedumerirea
Mult enigmaticelor vini.

Cu glasuri stinse, de mormânt,
Trecutu-și cântă amintirea,
Pe când durerea-mi în ecou
Își trâmbițează amăgirea.

...Cu ochiu trist, înfipt adânc,
In zarea'ntinsului pustiu,
Aștpet un înger, ce-o veni...
Ca să'mi dea aripi și-un sicriu...

Gh. I. Breazu

Om speriat

— Portretul nevestii d-tale e foarte reuşit. Nu-i mai trebue de cât graiul...
— Oh! nu, nu, te rog! lasă-l aşa!...

Ordinul e ordin

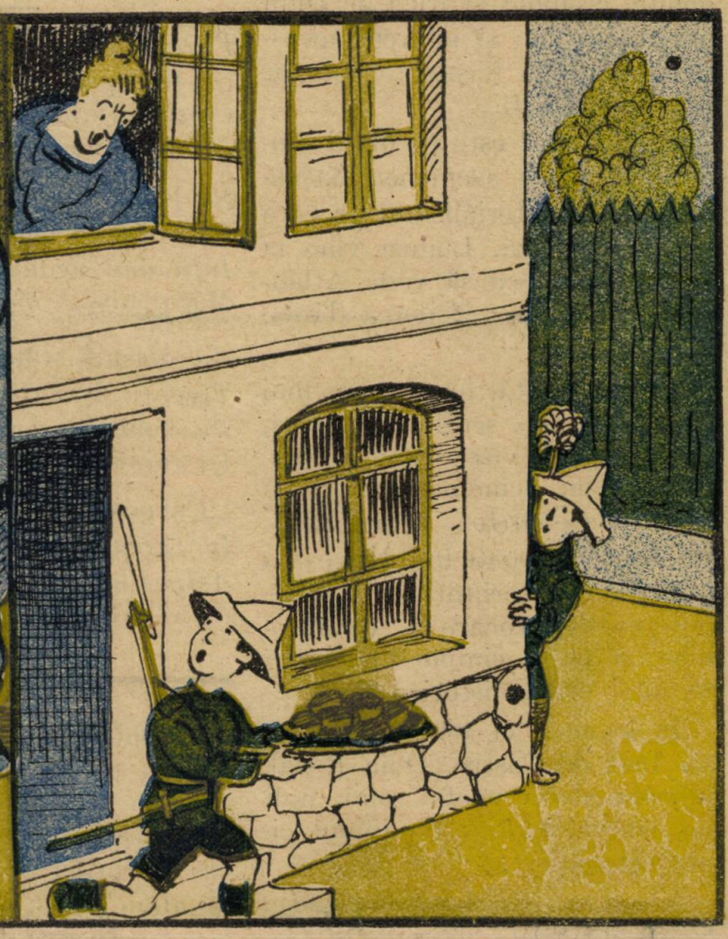

— Unde duci gogoşile Ionel? Ai înebunit?
— Mamă, mi-a spus generalul că dacă nu i-le duc, mă împuşcă.

Anecdote

din viaţa muzicanţilor

Lizt concerta odată în faţa unui public select şi a ţarului Nicolaie I. După oarecare timp ţarul începu să vorbească cu aghiotantul său; Lizt se opri deodată brusc:

— De ce taci? îl întrebă Nicolaie I.

— Când împăratul vorbeşte, răspunse Lizt, toţi trebuie să tacă.

*

O doamnă dorea mult un autograf dela *Meyerbeer*, autorul multor opere cu renume ca „*Hughenoţii*“, „*Profetul*“ şi altele. Neavând cum să şi-l procure, rugă pe directorul operii s'o ajute. Lucrul era însă greu pentru că Meyerbeer răspundea foarte rar la scrisori. Directorul tipări atunci afişe mari cu titlul „*Hughenoţii*“ muzica de *Halevy* şi Meyerbeer văzându-se astfel nesocotit în mândria lui de *autor*, îi scrie o epistolă de patru coli, pe care vă închipuiţi cu ce plăcere o înseră doamna în colecţia ei de autografe...

*

Transcriu dintr'o anecdotă pubicată de Berlioz: „Unui rege al Spaniei părându-i-se că-i plăcea grozav muzica, se distra adesea luînd parte el însuşi în quartetele de Bocherini, dar niciodată nu izbutea să cânte în măsură. Intr'o zi când rămase cu totul în urma celorlalţi executanţi, aceştia îngroziţi de dezordinele produse de regalul arcuş, voiră să oprească:—„Inainte, continuaţi, le strigă entuziastul monarch, v'ajung eu îndată, n'aveţi grijă!!“

*

Paganini, cunonscutul violonist, dedea odată o serie de concerte executând numai pe o singură coardă. Succesul era extraordinar şi preţul biletelor colosal pentru vremile acelea. Intârziind odată ceva mai mult Paganini fu silit să se suie într'o trăsură fără să mai întrebe de preţ. Birjarul îl recunoscuse însă şi în faţa sălii de concert îi spuse:

— Aveţi să-mi daţi 20 de lire.

— De ce atât când taxa e numai o liră?

— Foarte uşor de înţeles: Dumneavoastră cântaţi un ceas şi luaţi o mie de lire. Eu v'am dus cu trăsura o jumătate de ceas şi vă cer numai 20 de lire. Vedeţi cât sunt de modest.

— Perfect, glăsui atunci Paganini. Iţi dau 100 nu 20 de lire dar du-mă şi Dumneata cu o singură roată la trăsură. Până atunci, mulţumeşte-te şi cu 2 lire!

SILVIU NICOARA

ANUL XL. — No. 32 2 lei exemplarul Duminică 10 August 1924.

BIBLIOTECA CENTRALĂ ASOCIAȚIUNII SIBIIU

UNIVERSUL LITERAR

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. În străinătate pe un an 200 lei.

Colindând prin țară

Schitul din gura peșterei Dâmbovicioara

DESONORAT

In toamna anului 1879, în una din acele zile ceţoase când frigul par'că te prinde mai vrăjmaş, chiar de cât în cel mai geros timp de iarnă, o daradaică mare boerească, trasă de patru cai voinici, venind dinspre Paşcani, trecu în fuga mare podul de la Cristeşti şi se opri la Hanul din apropierea podului, ca să mai răsufle caii şi cei dinăuntru să'şi amăgească stomacul, cu câte ceva de ale mâncărei, căci până la Tg.-Neamţului, cu toate că drumul o ţinea drept înainte, fără urcuşuri şi coborâşuri, totuşi mai aveau de făcut cam vre-o două ceasuri şi jumătate şi dă, ca la drum, stomacul cere mai multă mâncare şi când nu i-o dai la timp, îşi răzbună foarte uşor pe tine, trântindu'ţi o durere de cap, de te miri singur ce te-a găsit.

Cum se opri trăsura, în uşa mare a Hanului, se ivi numai de cât stăpânul — jupân Heşcu Orândaru — eşind întru întâmpinarea noului oaspete, cu zâmbetul pe buze, cu ochii licărind de bucuria hangiului, mulţumit că i-a sosit muşteriul bun, care nu se uită la doi-trei franci, încărcaţi mai mult la socoteală.

Şi jupân Heşcu, care nici odată nu dădea greş în socotelile ce şi le făcea în minte, cu o iuteală neîntrecută, nimerise şi de data aceasta pe de-a'ntregul.

Din trăsură coborâ un bărbat nalt, cu înfăţişare mândră, purtând o barbă căruntă şi nu tocmai mare, care'l prindea de minune, cu trăsăturile obrazului regulate dar foarte severe, cu nişte ochi negri ce scăpărau de inteligenţă, arcuiţi de cele două sprâncene, care aproape se îmbinau de-asupra unui nas bine şlefuit, pe care erau încălecaţi, o pereche de ochelari legaţi în aur.

— Sărut mâna coane Iorgule! Bine aţi venit pe la noi! Strigă ovreiul, închinându-se până la pământ înaintea boerului, care tocmai da să treacă pragul uşei.

— Bună ziua Heşcule! Ei, bată-te să te bată, tot tânăr hai! Cum te lauzi cu sănătatea bre?

— Bine, sărut mâna coane; mulţumesc lui Dumnezeu, bine!

„Dar D-v. ce v'aţi mai făcut, de n'aţi mai dat de multişor pe la noi? Ce mai face coana, şi ce fac conaşii? Sunt bine sănătoşi cu toţii?

— Bune, toate bune Heşcule, dar acum alta-i vorba. Ce'mi dai de mâncare? Ai ceva mai ca lumea, căci am o foame de lup?

— Vai de mine, cum să n'avem pentru dv. coane? Avem tot felul de bunătăţi! Sardele de Lisa, sardele de cutie, brânză de Olanda, sweiţer, ouă proaspete, brânză proaspătă de vaci cu smântână, pui fripţi la frigare şi peste toate şi un vin bun, aşa cum ştiu că vă place coane!

— He, hei, restaurant de primul rang Heşcule, făcu boerul surâzând, dar dăi mai repede, că'mi ghiorăesc maţele de goale ce sunt! Hai dă fuga şi nu te mai codi! Vom vorbi noi şi mai târziu. Dar ia stai oleacă! O masticâ bună ai?

— Este, cum să nu fie coane!

— Bine Heşcule, bine, dar să nu uiţi nici pe vizitiu şi vezi şi caii să fie hrăniţi cum trebue.

— Fără grijă coane, ţin eu socoteală de toate fiţi pe pace, strigă hangiul, pornind-o vesel şi repede pe cât îl ţineau picioarele, să dea ordinile cuvenite.

In timp ce Heşcu se depărtase din odae, Conu Iorgu — care cât fusese de faţă ovreiul, părea, dacă nu tocmai vesel, dar foarte bine dispus — încruntă numai decât sprâncenele, fruntea prinse a i se îngândura şi lăsându-se greoi pe un scaun, îşi sprijini capul în amândouă mâinile şi rămase locului încremenit, fixându'şi privirile în gol.

Câteva minute nu se auzi în odae, nici cel mai mic sgomot. O linişte potolită se întinse deasupra tutror lucrurilor, închise între cei patru pereţi şi nu fu întreruptă de cât de oftatul dureros şi adânc al conului Iorgu, care ridicându-se de pe scaun, începu să se primble prin odae, măsurând-o în lung şi în lat, cu nişte paşi de uriaş, pe când în mintea lui înferbântată, gânduri după gânduri, unele mai a-

Trei creste de dealuri pleşuve

Trei creşte de dealuri pleşuve,
In vale—un bordei părăsit:
O! Voi nu-i cunoaşteţi povestea
Intr'ânsul, o viaţă am trăit..

Pădurea era înverzită,
La poala-i curgea un pârău;
— Eram vre-o şapte la număr,
Din toţi, am rămas numai „Eu"

Un frate mai mare ca mine
Pieri fulgerat de furtuni:
— Mai plânge şi astăzi pădurea,
Sunt pete de sânge pe-aluni...

Un altul, mai mic, într'o noapte
Cu ochii spre ceruri s'a stins:
— Trăia într'o ţară, departe...
Şi nimeni, din noi nu l'a plâns!...

Bătut de-a durerilor aripi
Şi dornic de 'ntinsele zări;
Pe-o noapte, pustie şi adâncă,
Pornit am spre reci depărtări„

Şi mama şi plânsul şi vremea
Pe urmele mele-au-umblat:
— Pădurea bordeiul şi fraţii
De-a pururi uitării m'au dat..

De-aici mi-i străină povestea
De dânşii nimic nu mai ştiu!..
— Trei creşte de dealuri pleşuve
Şi'n vale bordeiul... pustiu.

George Nutzescu

mare ca altele, se succedau cu o iuţeală de ne'nchipuit.

Printre cele câteva vorbe pe care, fără voia lui le pronunţase mai tare, era şi un nume, acela al feciorului mai mare, Vasilică, pe care'l iubea cu tot sufletul lui de părinte şi care acum îi făcuse o aşa mare supărare, că aproape îl înnebunise de durere.

*

Pe timpul când începe această povestire, Conu Iorgu era în vârstă de 50 ani dar nu arăta să aibă mai mult de 45, de altfel ca mai toţi oamenii din generaţie trecută, care graţie uşurinţei traiului şi puţinelor cerinţe de pe atunci, se ţineau bine de tot şi ajungeau la adânci bătrâneţe, tot voinci şi sănătoşi, ceia ce nu se potriveşte de loc cu ce este astăzi, când în felul acestora, nu se găsesc de cât foarte puţini la număr.

Om cu avere mare, căci moştenise de la părinţi două moşii, la care prin munca lui necurmată, mai adăugase una, nu ştiu se ce-i viaţa amărâtă a nevoiaşului, ce va să zică mizeria neagră, care bagă în pământ, înainte de vreme, pe acel ce-a căzut în ghiarele ei nemiloase.

La 25 ani, când alţii nici nu se gândesc la căsătorie, ne având o situaţie materială care să le permită a duce o viaţă mai bună, Conu Iorgu, perzând pe maică-sa — bătrâna Cadiceasca — se hotărâ cu tot dinadinsul să se însoare, nemulţumit cu viaţa de pustnic ce o ducea, de când rămăsese singur pe lume.

Incă de pe când trăia mama sa — coana Angelica — i se făcuse numeroase propuneri de căsătorie, dar odată ce omului nu-i venise încă timpul să'şi ia tovarăşa cu care să împartă şi bune şi rele, tot timpul cât îl mai avea de trăit, nu se hotărâse pentru nici una.

Şi poate la hotărîrea lui, contribuise foarte mult şi bătrâna sa mamă, care dorind să'şi vază feciorul, cu adevărat fericit, nu găsise pe aceia ce dânsa credea că-i trebue lui.

Şi-apoi Conu Iorgu era aşa de mulţumit sufleteşte de viaţa liniştită ce o ducea în tovărăşia bătrânei sale mame, că nu numai că nu se gândea să'şi schimbe felul lui de a trăi, dar nici prin minte nu-i trecea, că ar putea vre-odată să se despartă de aceia, care pe lângă mamă, îi era şi cel mai bun sfătuitor, aceia care prin judecata ei şi dreaptă şi sănătoasă, prin cunoştinţele ei întinse, dădea directiva, nu numai în ceia-ce priveşte gospodăria casei, dar chiar şi în conducerea inteligentă a moşielor.

Şi când Conu Iorgu într'o bu-

Maşina de sculptat

Cu dezvoltarea maşinismului şi a artelor technice creaţiunile artistice făcute de mâna omului vor cădea pe al doilea plan sau vor fi apanajul numai a câtorva care vor putea să-şi plătească luxul de a poseda lucrări făcute cu propria mână a geniului creator.

Portret în relief sculptat de maşină

Căci technica a pătruns şi acolo unde se credea că numai mâna omului inspirată de inteligenţa lui e capabilă de a crea.

Nu de mult s'a descoperit o maşină pentru sculptat şi care

Maşina de sculptat în lucru (faza a 2-a)

ca aparatul de fotografie care înlocueşte pictura, va putea înlocui sculptura. Această maşină de sculptat dă posibilitatea sculptorului şi fără mare talent artistic ca să reproducă cu o mare exactitate mecanică trăsăturile cele mai fine ale unui model oare-care, întipăridu-le într'o massă oare-care de ceară sau de lut.

Aparatul conţine câteva plăci paralele şi mobile, toate egal de lungi şi care sub influenţa greutăţei lor proprii sau sub influenţa unui compresor elastic se pot aplica pe profitul modelului pe care'l ating în părţile lui ridicate sau adâncite. După ce aceste plăci s'au aşezat, nu rămâne de cât să fie întipărite pe ele relieful feţei modelului şi atunci s'ob ţine pe o parte a plăcei expresiunea negativă a modelului, iar pe ceal'altă parte expresiunea positivă.

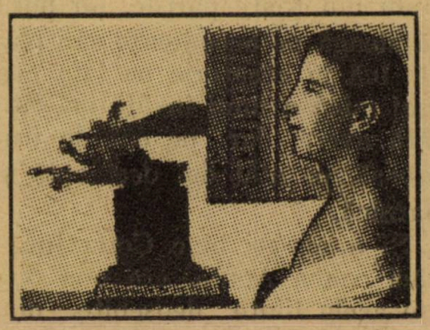

Maşina de sculptat în lucru (prima fază)

Dacă în urmă trăsăturile stabilite de desemnul profilului pe plăci sunt întipărite într'o masă de ceară sau de lut se obţin pe a ceasta anumite puncte de orientare care permit sculptorului şi în lipsa modelului să controleze munca sa fără să mai aibe nevoie să le compare cu trăsăturile originalului.

In desemnurile aci reproduse sunt arătate momentele stabilirei plăcilor pe profilul modelului, prepararea reliefului şi un portret în relief obţinut pe calea mecanică.

nă zi se văzu lipsit şi de acest unic sprijin — căci de tatăl său pe care'l perduse cu mulţi ani înainte, abia de'şi mai aducea aminte, — simţi că în jurul lui se face un gol tot mai mare, tot mai adânc şi'şi dete numai de cât seama, că nu va mai fi în stare să suporte multă vreme astfel de viaţă fără rost şi lipsită cu totul de acel farmec care o însufleţeşte şi-i dă tăria de a o putea trăi cu mai multă uşurinţă.

După un an şi jumătate de la moartea bătrânei, se hotărâ serios să se însoare şi cum dintre fetele cu avere ce i se propuneau din toate părţile, nu putu să aleagă pe aceea care să-i placă, luă în căsătorie pe fata cea mai mică a unui învăţător, fată fără avere, dar pe cât de frumoasă, pe atât de deşteaptă şi harnică.

Şi o nimeri bine Conu Iorgu căci coana Agata, era una dintre acele fiinţe deosebite, dintre acele fiinţe rare, care întrunesc la un loc, cele mai de seamă, cele mai strălucite calităţi sufleteşti.

Din această căsătorie se iviră în lume trei îngeraşi, doi băeţi şi o fetiţă, copii ce prin gungureala lor nevinovată măreau şi mai mult fericirea celor doi soţi care şi pe acea vreme se mai iubeau încă, ca şi în primele luni ale căsniciei lor.

Şi ani după ani trecură şi odată cu trecerea timpului, cu cât părinţii îmbătrâneau, cu atât copiii creşteau şi se făcură şi de şcoală, fe-care la locul şi cu ocupaţia lor, iar fata îşi aştepta în linişte şi cu hotărâre, ceasul acela când şi ea va trebui să se despartă de acei care-i erau atât de scumpi şi nepreţuit de dragi.

Vasilică, cel mai mare dintre băeţi, pe vremea aceia, era locotenent în infanterie şi ţinea loc de căpitan, comandând compania de Dorobanţi din Târgul Neamţului, frumosul orăşel de la poalele Carpaţilor pe a căror vârfuri, odihneşte de veacuri, mândra cetate a Neamţului, cântată atât de mult de legendă.

Şi când Conu Iorgu ajunsese cu şirul gândirei până aci, oftă din nou din adânc şi două lacremi i se iviră în ochi, abia mai găsind timpul să şi le usuce cu batista, căci uşa se deschise cu sgomot şi jupân Heşcu, urmat de servitoare, o ţărancă voinică şi roşie la faţă, intrară cu mâinile încărcate de farfurii pline cu fel de fel de mâncăruri.

— Gata masa Coane Iorgule, strigă vesel jupânul şi aşezând totul în regulă pe masă dinaintea boerului, îi ură poftă bună şi cu o temenea adâncă, părăsi odaia urmat de servitoare.

(Sfârşitul în numărul viitor)

Ion Holban

GEORGETA DUCREST

AMINTIRI DESPRE IMPARATEASA IOSEFINA

15

Traducere de **CONST. A. I. GHICA**

Prinţul Eugeniu şi regina Hortansa au clădit pe urmă în biserica dela Rueil un mormânt de mărmoră albă unde a fost depus mai târziu corpul împărătesei. Josefina învestmântată în costumul ei imperial stă în genunchi şi se roagă. Pe monument sunt gravate numai aceste cuvinte *Iosefina, Eugeniu şi Hortansa*

CAPITOLUL XVIII

ULTIMA VIZITA LA MALMAISON

Nu mai îmi rămâne de vorbit decât de ultima mea vizită la Malmaison.

De patrusprezece ani doream şi mă temeam totdeodată de vizita asta. Trebuiam să mă duc în mai multe rânduri, dar vecinic amânasem plecarea, de oare ce îmi dădeam perfect de bine seama de emoţia pe care o voi simţi-o revăzând toate locurile acestea care erau atât de dragi Iosefinei.

Aflând însă că domeniul acesta frumos fusese vândut parţial şi că probabil că în curând tot ceeace admirasem va fi schimbat sau distrus, m'am hotărît în cele din urmă să mă duc la Malmaison.

Am plecat singură din Paris cu inima îndurerată ; n'aşi fi putut suporta ideia să străbat domeniul dela Malmaison în tovărăşia unor oameni indiferenţi cari n'ar fi putut înţelege impresiile mele.

De'ndată ce am ajuns la primul grilaj, un invalid cu un picior de lemn mi-a deschis poarta. Din clipa aceia am observat diferenţa între ceeace era acum ceece fusese odinioară domniul.

In mijlocul numeroşilor grenadiri ai gardei imperiale îmbrăcaţi toţi în mare ţinută şi cari se aflau altă dată la poarta de intrare, nu se afla acum decât un biet invalid ; pe când porneam pe jos în aleia care duce la castel, am rămas surprins de pustietatea ce mă înconjura.

Unde erau echipajele luxoase şi va-

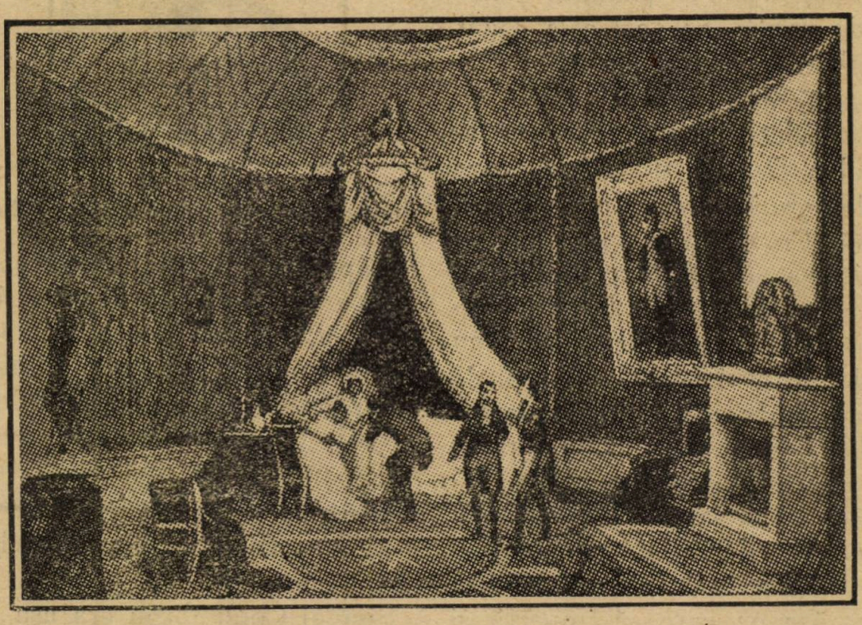

Moartea împărătesei, 29 Mai 1814. Litografie de Tirpenne şi Monthélier.

leții îmbrăcați în livrele bogate, unde era mulțimea aceia doritoare de a contempla trăsăturile Suveranei?

Când am intrat însă în apartamentele Iosefinei am rămas nespus de îndurerată văzând că aproape toate mobilele erau luate și tot astfel tablourile și sculpturile.

Nici apartamentul lui Napoleon nu fusese respectat; până și portretul Impărătesei pictat de Gerard dispăruse și el.

Eugeniu de Beauharnais la mormântul mamei lui.

Am intrat în bibliotecă și am aflat că se catalogau cărțile, de oarece ele urmau să fie vândute peste câteva zile la o licitație publică.

Pe urmă m'am dus în odaia unde Iosefina își dăduse sufletul. N'aș putea să spun ceeace am privit, căci ochii mei împăinjenați de lacrimi nu puteau vedea nimic din cele ce mă înconjurau în apartamentul acesta.

Am eșit repede și m'am dus în grădină, sperând că aerul îmi va face bine. Nădăjduiam că natura mă va despăgubi de toate suferințele mele. N'am mai recunoscut însă parcul, întru cât toți copacii fuseseră tăiați și vânduți pe loc.

In cele din urmă am fost constrânsă să prefer castelul parcului, căci zidurile cel puțin rămăseseră așa cum le-am lăsat: Nici când n'a existat vre-o distrugere mai rapidă și mai completă.

In Franța există un mare număr de oameni onorabili, cari nu se sfiesc să mărturisească recunoștința lor față de Napoleon care i-a îmbogățit și i-a asociat la gloria lui de care au fost demni, de vreme ce ei înșiși o recunosc; cum de n'au avut ideia să cumpere domeniul dela Mlmaison. Făcând aceasta ar fi ferit domeniul de ruină și ar fi adus un omagiul etern Impărătesei Josefina al cărei nume va fi pururi scump francezilor.

După ce am vizitat pentru ultima oară faimoasa seră, transformată acum în casă particulară, am plecat pentru totdeauna din locurile acestea, în prada unei dureri pe care n'aș fi putut s'o bănuesc vre-odată. Am crezut ajungând la Malmaison că voi găsi pretutindeni urmele respectului și ale veneratiei care se datorau Majestății Sale, și în loc de toate astea jalea și pustiul se lăfăiau pretutindeni, arătându-mi deșertăciunea tutulor lucrurilor pământești.

Se 'ntoarce primăvara

Se 'ntoarce primăvara iar
In mantiea-i divină,
Cu cântecul său lin și clar,
Cu raze și lumină

Se 'ntoarce primăvara iar
Cu doruri mai curate
Și flori pe al dragostei altar
Răsar din frunze moarte

Iluziile vin din nou
Speranțe să clădească.
Din al trecutului ecou
Mai tari să le renască.

Și când plutind ca pe un nor
Imi vei ieși în cale,
Ți-ar țese pomii toți covor
Din ploaia de petale

Ți-oiu împleti ca să te-alint
Cununi; iar de la soare,
Cădea vor raze de argint
Pe fruntea-ți visătoare.

Dan Anghel

Proverbe persane

Bogatul care nu e darnic e ca un copac care nu produce fructe

* * *

In zilele tale cele mai posomorite nu pierde nici odată nădejdea, căci se vede adesea curgând o apă limpede chiar din norii cei mai negri.

* * *

Nu trebue să te bizui pe pământ nici pe umbra unui nor, nici pe iubirea femeiei căci amindouă trec ca vîntul.

* * *

Viața'i un pod șubred pe care un torent amenință să-l dărâme. Să ne silim a trece peste el înnainte de sosirea torentului.

* * *

Dragostea e o simțire greu de ascuns. Nu se găsește pentru aceasta văluri destul de dese.

Colector **Eug. Vincler**

Poemele sângelui

Sub steag străin

Acum, mă duc şi eu cu toţi solie;
Şi chiar de vin' aceleaşi vremi apuse,
Eu tot ţi-oi scri cumva de-o fi să fie !
Atât grăi feciorul şi...
se duse !

In plinul miez de noapte ceasul morţii
Stă 'n gura unui clopot dela turlă,
Când cei chemaţi pornesc în voia sorţii
Doar potoli-vor tunul care urlă !...

Şi cum plecase fără „voe bună",
Abia 'n târziu află de ştire satul,
Că a pornit şi el cu'ntreg veleatul.

De atunci mereu Irina'n nopţi cu lună.
E în ispita unui gând să spună :
„A fost poruncă dela Impăratul !"

Sub steagul Ţării

Din cele patru vânturi iau aminte
Cum goarne.. tobe... sună adunarea
Şi clopotele mari sfinţesc chemarea
Războinică, la glasul din morminte.

Rămâi cu bine dragă, şi tu! Mamă!
Că, pocnet, bubuit, ce-i, unde fraţii
Sunt surghiuniţi şi robi la alte naţii,
Tributul sângelui acum ne chiamă !

L'au petrecut cu toţi, urându-i bine,
Sortind izbânda'n lupte pân'la vară,
Ba mai târziu, dar duşmanul să piară.

Şi după războiri în ţări străine,
Când toţi credeau că-i mort şi nu mai vine,
Se'ntoarce cu: „virtutea militară".

Mircea Bonifaciu PITTIŞ

Şeful de birou

Domnul Ghiţă Zamfirescu, şef de birou în Ministerul Finanţelor — lasă tocul din mână, mişcă nervos din cap, ca să gonească musca care l-a muşcat în vre-o trei rânduri de nas. Şeful se sterge cu batista de năduşală ; a scris neîntrerupt dela ora trei până la şase fără un sfert d. a. Se reazimă de spatele scaunului şi se uită pe perete, ca să vadă musca care nu l-a lăsat în pace...

— Firea-i a dracului de muscă ; — zise indignat şi repede d. Ghiţă Zamfirescu. Cum sta rezimat pe spatele scaunului, adormi până la şapte !

Pe sală se auziau paşi repezi, cari veneau spre camera d-lui şef.

D. Ghiţă Zamfirescu, se ridică repede — şi începu să scrie ; căci a crezut că e Directorul, care trebuia să vină înainte de şapte...

După puţin timp, paşii nu s'au mai auzit ; — au intrat în camera de alături.

...D. şef, lasă tocul din mână, se şterse iar de năduşală, se scarpină în cap ca de obicei, se razimă de spatele scaunului, sforăi adânc şi adormi.

După cinci minute, iar s'a deschis uşa de alături şi paşii grei de adineaori, i se părea d-lui şef că vin spre camera d-lui.

Se ridică emoţionat de frică să nu vină d. Director şi să-l găsească dormind.

Incepu să scrie :

Aştepta să se deschidă uşa. Paşii însă, erau mai repezi ca adineaori — şi se îndreptau în sus, — pe scări.

— „Firea-i a dracului de muscă, iar te-ai suit pe nasul meu, — zise d. şef, căruia îi venise musca pe nas, — ca adineaori.

Enervat de muscă, dar bucuros că n'a venit directorul, se culcă iar... A dormit până la şapte şi jumătate. Când s'a deşteptat, cineva i-a bătut la uşe.

— Intră !...

— Bună ziua, d-le Director, îi zise o femee ce părea a fi o ţărancă.

— Bună ziua cucoană, dar eu nu sunt domnul Director, — ci sunt d. şef, — şi să nu mă întrerupi din lucru... (îi zise enervat).

— Să nu fie cu supărare, dar eu am treabă cu d. Director ! !

— Dacă ai treabă cu d. Director, du-te la dânsul sus.

— Atunci. pot să vorbesc cu d-nul Controlor — şi vă rog să-mi spuneţi unde găsesc pe d. Controlor !...

— Eu o să fiu tare bun, dacă mă laşi în pace... (zise d. şef cu acelaş accent, cu care a vorbit până acum).

— D. Controlor, poate să-mi facă treabă cu hârtiile astea, că ne-a impus Percepţie, să plătim 25.000 lei pe an şi noi de abia atât câştigăm.

Acum, judicaţi şi d-stră, d-le Derector. — adică d-le şef — cu ce să trăim noi : dacă dăm atâţi bani statului ? !.. Păi bine d-le ; da n'a zi bine ăla de e cu Teatrul „Cărăbuş" — „Ca la noi la nimeni !" —

Cum spune acestea, arătă un teanc de hârtii — d-lui şef. Acesta. crezând că îi aduce femeea aceasta de scris ; pune ochelarii pe vârful nasului. (cum îi pune de obiceiu) — se ridică după scaun, merge la uşe să-i arate femeei, camera d-lui Controlor ; — şi-i mai dete câteva lămuriri...

— Mersi. — domnule şef, — sărut mâna, — zise tânăra ţărancă foarte mulţumită.

— Uite a dracului d-le, ştie să zică şi mersi — şi sărut mâna (zise d. Zamfirescu cum închise uşa).

Acum stă rezimat iar de spatele scaunului, cu ziarul „Universul" în mâini — şi începu să citească la „Capitala". — Aşa citeşte dânsul întotdeauna, apoi vrea să ştie cine a mai murit, — n'are nevoie să afle ce s'a întâmplat cu guvernul. Că are să cadă, sau că rămâne tot el, puţin îi pasă d-lui şef. — Nu sunt nici cinci minute de când citeşte — şi musca de mai'nainte iar a venit pe nasul d-lui.

— Firea-i a dracului de muscă, iar ai venit, iar nu mă laşi în pace.

D. şef, e acum mai enervat ca nicl odată. — Citeşte un ziar : „Oribila crimă din strada Clucerului, cu asasinarea d-lui Cair. Şi caută să afle de

unde cunoaşte pe d. Cair. Şi-a adus aminte că-l cunoaşte din Târgovişte.

— Bine d-le, ăsta a fost scriitor. paremi-se că a fost şi prefect. Se poate d-ne să intre hoţii la dânsul în casă să-l omoare. Nu putea să înţeleagă d. Ghiţă Zamfirescu, cum l-a omorît hoţii.

Pare acum trist de tot, se uită la musca de pe perete — se gândeşte că nu l-a lăsat să doarmă ; se scarpină în creştetul capului ca de obiceiu.

— E, să ştii că de-aia n'a venit Directorul vere, a auzit de moartea lui Cair — şi s'o fi dus la el acasă-; — că vezi d-ne şi Directorul îl cunoştea, mi-aduc foarte bine aminte, tot din Târgovişte.

Era opt fără un sfert — şi d. şef încă nu plecase dela servici.

Doi tineri, cări aveau slujbă acolo s'au vorbit ca să-i joace o festă. — Când d. şef era pe sală, — vorbind de moartea d-lui Gheorghe Cair, — unul din cei doi tineri a intrat în camera d-lui Ghiţă Zamfirescu, — i-a luat pălăria din cuier — şi ca să nu se murdărească (că era de paie) — a înfăşurat-o în ziarul după biroul şefului. La opt seara, d. şef a căutat pălărit să plece acasă, dar n'a găsit-o cu nici un chip.

— Vezi nene Ghiţă că poate al lăsat-o în altă cameră, — zise d. Ionescu, — un superior şi vechi funcţionar în Ministerul Finanţelor.

— „Unde s'o las bă, ce nu ştiu că am lăsat-o, în cuier ?"

Mi-a furat-o cineva, — s'a mântuit — sau vreun nebun mi-a ascuns-o, ca să mă facă să caut.

— Poate o fi pe dulap, domnule şef ; — zise unul dintre tinerii cari i-a ascuns pălăria.

— Caută pe dulap, bă Niculescule, — poate o fi cum spui tu.

Niculescu, — băiatul care i-a ascuns-o, — se suie pe dulap făcând pe seriosul.

— Nu e, d-le şef !.. poate o fi în dulap !...

Şeful enervat deschise repede ambele uşi ale dulapului, că cea din stânga izbi aşa de tare geamul, încât l-a spart !

Şefului îi venea să moară de necaz...

Mulţi — dintre acei funcţionari — şi-ar fi dat pălăriile ca să-i tacă gura şefului — şi să nu mai facă scandal.

El nu : „Unde e pălăria lui de paie, fără dânsa nu pleacă acasă"...

Niculescu, în acel moment — se aplecă şi se făcu că caută sub dulap.

— „Domnule şef, este aici un jurnal..."

Il scoate afară— de abia stăpânindu-şi râsul. Celălalt, tovarăş al lui Niculescu — râde afară ; dacă râde tare se întâmplă să-l audă cineva — şi-l dă afară din slujbă...

Deodată Niculescu strigă tare : **„Uite d-ne pălăria !!"**

— Firara-l dracului ăla care mi-a ascuns-o acolo... (răspunse şeful la alarma lui Niculescu).

— Vezi d-le şef, trebuia ca ăla care a ascuns-o, s'o fi ascuns în alt loc !

—!!?!!... Cum d-ne firara-l dracului ăla, să-mi ascundă pălăria mea de paie !...

Domnul şef, ieşi cu pălăria în cap, mergând greoi — îndreptându-se spre berăria din colţul calei Victoriei (aproape de Ministeul de Finanţe) ; ca să cinstească pe toţi funcţionarii cari au rămas cu dânsul să-şi caute pălăria... Erau cinci şi cu d. Ghiţă Zamfirescu, şase.

D. şef avea în gând acum două lucruri :

1) Că nu i s'a murdărit pălăria de praf şi al 2) ce era să-i facă nevasta acasă, — dacă venea fără pălărie ?!...

Când s'a întors dela berărie, vorbea singur pe drum :

„Ai dracului oameni, d-ne să ascundă pălăria mea de paie !..."

Ciprian M. Doicescu

NECONSACRATUL

D-lui B. Cecropide

Eu m'am grăbit la cincisprezece ani,
Să ştefuesc din stilul meu prozaic
Ciudate st huri, vagi pentru profani—
Şi pentru mine forme de mozaic...

O! ieri nu mă'ngrijea n ce va fi mâine
Căci n'avea time de asta turbulentul,
Dar azi muncesc aiurea pentru pâine..
. . . . . .
S'a stins aşa curând adolescentul...

Am căutat din gloată să mă smulg
Dar m'am re'ntors a nu ştiu câte-a oară
Sunt ne'nţeles şi boicotat de vulg
(Sunt bieţii anonimi ce te nconjoară ..)

In jurul meu e haos şi 'ntuneric,
Ori-cât mă sbucium să ies din banal
M'a părăsit şi visul meu himeric,
Lăsânau-mă şi aspru şi brutal..

De ce să mai visez ? de ce să scriu ?
Când însăşi viaţa mea e-un vis bizar...
Nu toate florile se ofilesc târziu,
De-abia n'florite unele mor iar..

. . . . . .

Eu m'am grabit la cincisprezece ani,
Să fabric rime din sărut de strune...
O mâine dintre atâţi lilipuţani
Se va găsi vre-un **alt** *să le adune ?*

George Gruia

Memoriile contelui Mattachich

Sfârşindu-se romanul **Amintirile despre Impărăteasa Iosefina** vom începe în numărul viitor, publicarea unui nou roman intitulat

Memoriile contelui Mattachich

Aceste memorii cuprind senzaţionalele destăinuiri ale fostului soţ al Principesei Luisa fica lui Leopold II-lea, regele Belgiei.

FILATELIA

Emisiuni şi noutăţi filatelice

Emisiuni şi Noutăţi filatelice

Statele Unite pentru a comemora al treilea centenar de când a avut loc prima emigrare Europeană, administraţia poştelor a emis o serie de mărci având legenda : „Huguenot Walloon tree centenary U. S. Postoffice 1624-1924.

Iată valorile : 1 c. verde, 2 c. carmin, 5 c. bleu.

„Această serie de mărci, foarte originale ca desen au fost puse în circulaţie pe ziua de 2 Iunie cor. Peru un decret din 24 Martie autoriză administraţia Poştelor de a emite o serie de mărci noi; iată valorile şi Tirajul :

2 centavos verde şi sepia 100 de mii, 4 centavos verde 800.000 8 centavos negru 100.000, 10 centavos verde închis 8.000.000, 20 centavos bleu închis 800.000, 50 centavos violet deschis 200 mii, 1 Sol.maron închis 150.000, 2 sol. bleu deschis 20.000.

Această serie de mărci va fi pusă în circulaţie când se va epuiza micul stoc de mărci vechi care le mai posedă administraţia poştelor.

Polonia a emis de curând o nouă serie de mărci foarte frumoase ca desen; seria se compune din 9 valori :

1 grosze brun închis, 2 grosze brun deschis, 3 grosze măsliniu, 5 groszy oliv, 10 groszy verde-bleu, 15 groszy roş, 30 groszy violet, 50 groszy Lilas-Roz.

Rusia a emis pentru franca-

Fel de a vorbi

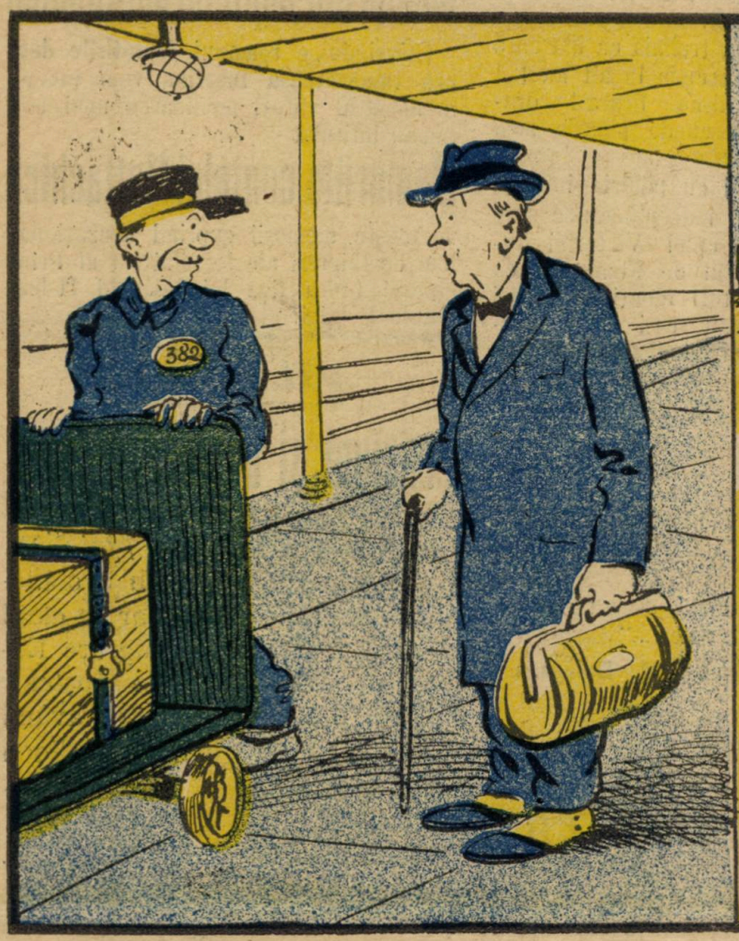

— Ascultă hamal, **am** timp să beau un rom ?
— **Avem** timp conașule, avem !

Servitor model

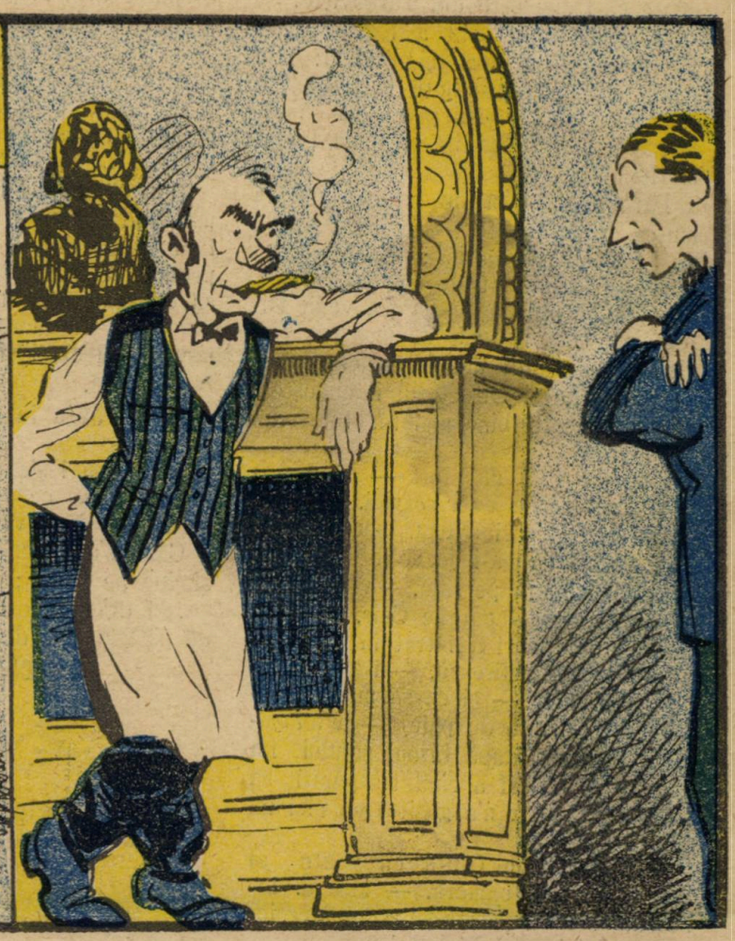

— Rog pe domnul să spună când plecăm la băi. Se apropie Sf. Maria și nu vreau să mă fac de râs.

rea corespondenței transportată cu aeroplanul 4 valori, iată valorile :

1 rublă gris, 3 ruble bleu, 5 ruble verde, 10 ruble roș.

Această emisiune de mărci pentru poșta aeriană rusă constitue un eveniment prin faptul că cu toată starea deplorabilă în care se zbate Rusia totuși serviciul postal își îndeplinește cu prisosință atribuțiile pe când la noi ?

Ionel Trif

ANECDOTE

din viața muzicanților

Compozitorul francez *Méhul* era foarte leneș la lucru; avea melodiile în minte dar îl cuprindea o nemăsurată lene când trebuia să le așternă pe hârtie, să le armonizeze, să le sechestreze. Ii părea însă foarte rău de lipsa aceasta de voință și într'o zi fiind copleșit de melodii se duse la prietenul său prefectul *Lenoir* și îl rugă să-l *închidă* zece zile în carceră, numai cu pâine și apă și un pian—și să-l oblige sub amenințări să lucreze. Lenoir, de bunăseamă un om inteligent, se supuse compozitorului și peste 10 zile Méhul compuse și aranjase opera „*Iosif în Egipt.*“

•

Rossinni era și el leneș. Stătea toată ziua în pat, se plângea de gerul de afară și trăia murdar și neîngrijit. Odată, pe când compunea, scăpă foaia jos din pat și neputând-o ajunge cu mâna, îi fu lene să se mai dea jos și atunci se apucă să lucreze altceva.

Era și zgârcit Rossinni: dar îl întrecea soția-sa. La cei din casă nu le era nici odată căldură suficientă. (In această privință, avea dreptate compozitorul să se plângă de ger!) Cu toate acestea lemnele nu lipseau.

Când veneau oaspeți,— și veneau oaspeți distinși în casa atât de popularului compozitor--sufereau din belșug. Până ce într'o zi se înțeleseră între ei și fiecare baron, duce sau conte, a părăreau în saloanele lui Rossinni cu câte o buturugă sub braț, pe care o puneau apoi foarte grațios pe foc. Doi, trei repetară operația. Mme Rossinni sta ca pe jar. Când se ivi al patrulea oaspe cu a patra buturugă, se repezi și-i luă sarcina din brațe;

— E destul pentru astăzi, spuse ea,... O să se facă o căldură zadarnică, o risipă zadarnică!.!!... **Silviu Nicoară**

NOUILE PREMII FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
— Pe luna August 1924
CUPON No. 1.

ANUL XL. — No. 33 2 lei exemplarul Duminică 17 August 1924.

UNIVERSUL LITERAR

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. În străinătate pe un an 200 lei.

MESIA ZILELOR NOASTRE

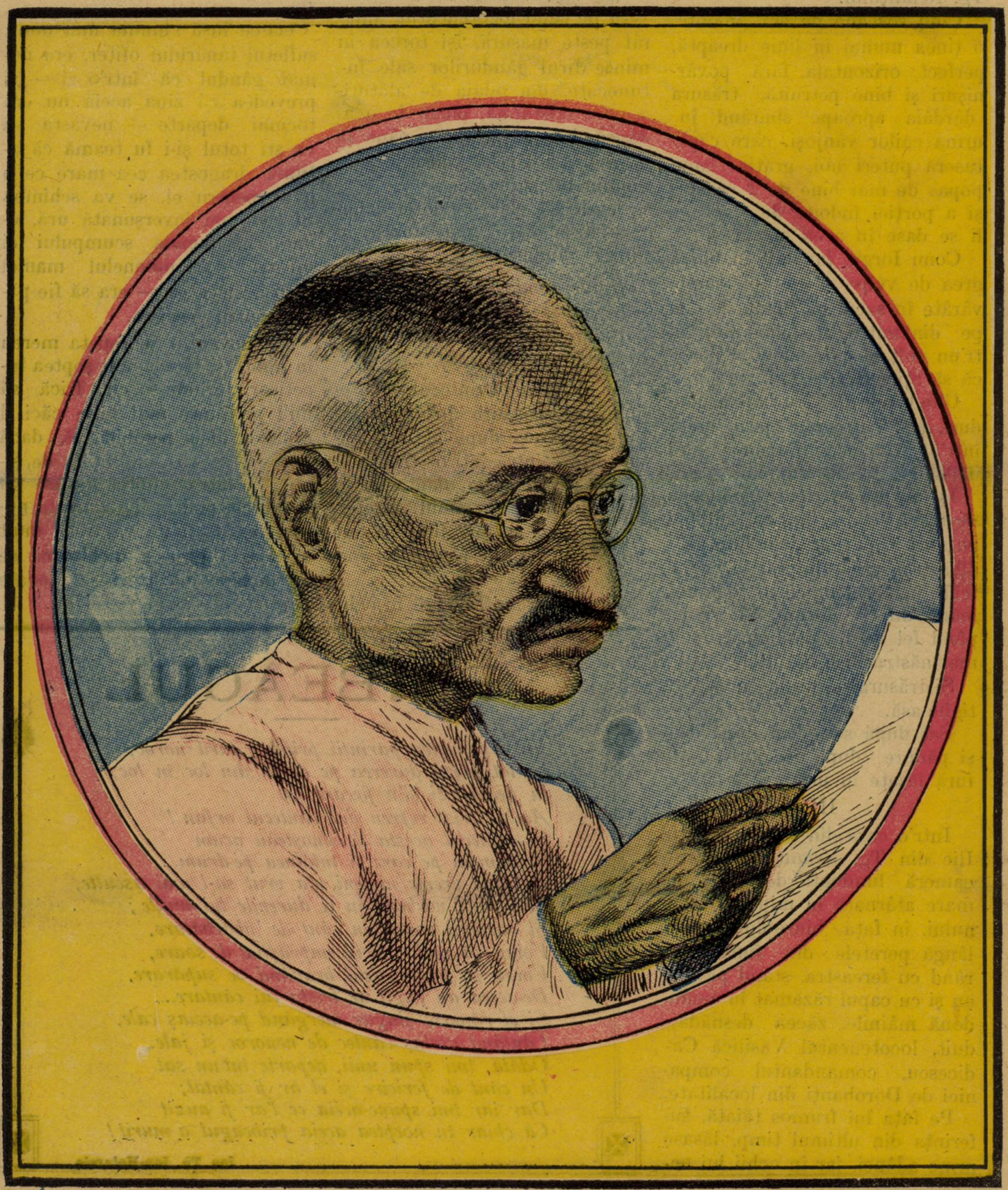

FAIMOSUL AGITATOR INDIAN MAHATMA GANDHI DUȘMANUL DOMINAȚIEI ENGLEZE IN INDIA. (Vezi explic. pag. 7).

DESONORAT

— URMARE —

II

Erau orele 3 după masă, când daradaica trasă de cei 4 cai, luă în goană drumul spre Tg. Neamţului.

Cum soseaua de aci înainte, o ţinea numai în linie dreaptă, perfect orizontală, fără povârnişuri şi bine petruită, trăsura dârdâia aproape sburând în urma cailor vânjoşi, care căpătaseră puteri noi, graţie unui popas de mai bine de 2 ceasuri şi a porţiei îndoite de ovăz, ce li se dase în acea zi.

Conu Iorgu, învăluit în blana grea de vulpe şi cu picioarele vârâte în sacul cu blană de oae pe dinăuntru, se ghemuise într'un colţ al daradaicei şi încercă să aţipească.

Gândurile însă, turbatele gânduri, ce-i cutreerau prin creer într'un vălmăşag furtunos, nu-i dădeau răgaz de odihnă.

Işi aprinse o ţigară şi începu să tragă lacom din ea, suflând pe nări şi pe gură, un fum gros albăstrui, ce se împrăştia cu iuţeală în aerul umed al toamnei, luând diferite forme, întruchipând fel de fel de figuri, unele mai năstruşnice ca altele.

Şi trăsura îşi urma cursa vertiginoasă.

Sat după sat, deal după deal şi pădure după pădure, toate fură lăsate în urmă.

III

Intr'o casă din strada Sfântul Ilie din Tg. Neamţului, într'o cameră luminată de o lampă mare atârnată în mijlocul tavanului, în faţa biuroului, aşezat lângă peretele din fund şi în rând cu fereastra, stând pe scaun şi cu capul răzămat în amândouă mâinile, zăcea desnădăjduit, locotenentul Vasilică Cadicescu, comandantul companiei de Dorobanţi din localitate.

Pe faţa lui frumos tăiată, suferinţa din ultimul timp, lăsase urme adânci, iar în ochii lui negri, care altă-dată scăpărau de inteligenţă, se putea lesne ceti, o tristeţă fără margeni, o durere din acelea ce nimicesc pe dată chiar cele mai resistente naturi.

Şi pe când locotenentul, amărât peste măsură, îşi torcea în minte firul gândurilor sale întunecate, din odaia de alături, o voce cristalină, plină de o adâncă duioşie, străbătu până la el, mărindu-i peste măsură, sbuciumul lui sufletesc.

Inţelegea clar, cuvintele cântecului pe care'l mai auzise în atâtea rânduri :

Haide nani puişor
Scumpul mamei drag odor,
Puiule mic şi gingaş,
Nani, nani îngeraş !...

Şi ultimele cuvinte ale cântecului, se perdură într'o dulce gungureală şi după câte-va clipe totul reintră într'o tăcere adâncă, semn că şi mama şi copilul, adormiră somnul drepţilor, somnul acelor fiinţe ce nu au cea mai mică pată, pe conştiinţa lor.

Două lacremi se iviră în ochii tânărului militar şi un oftat pornit din adâncul sufletului lui îndurerat, turbură pentru o secundă, liniştea dulceagă ce domnea în toată casa aceia, unde până în timpul din urmă, nimeni nu ştiuse ce poate fi suferinţa şi cât de amară e adesecri desiluzia.

Ceia-ce însă chinuia mai mult, sufletul tânărului ofiţer, era numai gândul că într'o zi — şi prevedea că ziua aceia nu era tocmai departe — nevasta sa va şti totul şi-i fu teamă că atunci, dragostea cea mare ce o avea pentru el, se va schimba în cea mai înverşunată ură, odată ce numele scumpului ei mititel — bombonelul mamei cum îi zicea ea — era să fie pătat pentru veşnicie.

Un cuvânt i se repeta mereu în minte şi fără voe îl şoptea încetişor, ferindu-se cu frică să nu'l pronunţe mai tare, căci îl muncea ideia penibilă, că dacă aceasta se va întâmpla, de sigur că într'o clipită uşa se va deschide, poliţia îl va aresta numai decât, şi nu va trece mult şi poarta grea a închisorei, se va închide în urma sa, poate pentru tot restul vieţei lui.

PRIBEAGUL

Nu'şi cunoştea părinţii pribeag fără noroc,
Isi tot purta durerea pe drum din loc în loc,
In fiecare zi şi'n fiecare an
Acelaş trist refren din cântecul orfan !
Şi cântecul acesta îl cunoşteau acum
Şi oameni pe care îi întâlnea pe drum...
De la o vreme nimeni n'a vrut să-l mai asculte,
Căci prea vorbeau în el durerile lui multe ;
Şi oamenii voiau un cânt de 'nbărbătare,
Voiau să vadă norul împrăştiat de soare,
Voiau să vadă râsul bravând pe supărare,
De-aceea au fugit de trista lui cântare....
Şi el rămase şingur mergând pe-aceiaş cale,
Cântând acelaş cântec de nenoroc şi jale..
Odată, îmi spun unii, departe într'un sat
Un cânt de fericire şi el ar fi cântat;
Dar iar îmi spune-aceia ce l'ar fi auzit
Că chiar în noeptea aceia pribeagul a murit !

Ion Th. Ion-Hotarele

Ce se va face Lili, ce va zice ea de toată această afacere urâtă, şi ce ideie îşi va face de dânsul, pe care'l credea mai curat ca lumina zilelor senine?

Intrebări ce şi le punea cu spaimă, cu o durere grozavă, ce par'că pe fie-care minută, creştea din ce în ce mai mult.

Dar micuţul? De sigur că maică-sa îl va creşte infiltrându-i în cuget, în sângele său, ura acea neîmpăcată care urmăreşte pe om până dincolo de mormânt.

Şi cu aceste gânduri penibile, ce nu-i dădeau pic de linişte sufletească, locotenentul Cadicescu, se vânzolea pe scaunul din faţa biuroului de stejar, frumos orant şi împodobit cu o garnitură de mare preţ.

In sfârşit un nou oftat îi scăpă din piept şi ridicându'şi capul dintre mâni, fără să'şi dea seamă, privirile i se fixară pe fotografia frumos înrămată, aşezată în rând cu călimările, în partea lor din dreapta.

Era o fotografie cabinet şi reprezenta figura uimitor de frumoasă a unei femei plină de farmec şi voluptate, părând că e gata să sară din ramă pe biurou şi punându-se în faţa ofiţerului, să-i râdă cu acea gingăşie îngerească care o prindea atât de bine şi-l făcea peste măsură de fericit.

Era chiar ea — tânăra lui nevastă — chiar ea în persoană.

Şi minune mare, iat'o că începe să-şi mişte capul, ochii încep să'l privească stăruitor...

Dar Doamne Dumnezeule, ce-o fi asta, ce sunt acele flacări diabolice ce strălucesc în adâncul ochiior ei?

Da! vede bine! Ochii ei vorbesc mult, mai mult chiar de cât ar putea vorbi un om.

Dar stai! Priveşte! Buzele i se mişcă şi ce-i mai mult... Dar nu... nu se poate!... A fost o părere sau... Nu! Nu e posibil ca o fotografie să vorbească, şi cu toate astea a auzit foarte bine...

Era chiar vocea ei! Dar grozăvie! Cât de schimbată nu părea, când pronunţase cu atâta ură, cu atâta dispreţ, cuvântul groaznic: mizerabil!

Şi Vasilică, cu tot curajul lui —de care dăduse destule dovezi până atunci — începu să tremure ca o frunză bătută de vânt şi inima i se strânse de groază pe când sudori reci ca ghiaţa începu să-i picure de pe subsuori în jos pe coaste şi abdomen.

Drace! Ce comedie o mai fi şi asta, pronunţă el cu glas tare şi făcând uz de toată puterea de stăpânire de care era capabil, se ridică brusc dela biurou şi cu paşi iuţi se repezi în partea cealaltă a odăei, unde oprindu-se pe loc, îşi pironi ochii din nou asupra fotografiei, care sta liniştită în rama ei!

Câştigându-şi astfel prezenţa de spirit, cu toată durerea ce-i încătuşa sufletul, Cadicescu prinse a râde singur, făcându-se prost în gura mare.

Aruncându-şi apoi ochii pe pendula de deasupra biuroului şi văzând că-i două după miezul nopţei, se îndreptă cu paşi uşori spre uşa din stânga odăei care da în camera de culcare, unde nevastă-sa dormea dusă, ţinând strâns îmbrăţişat la pieptul ei, pe micuţul Ticuţă, care respira liniştit, în timp ce pe figura lui de înger, plutea acea seninătate curată, ce numai pe chipul îngerilor se poate vedea.

(Sfârşitul în numărul viitor).

Ion Holban

Vrajă de lună

Infiorat de nestemate gânduri
Cu resemnarea unui palid sfânt,
Păşesc la braţ cu umbra mea sihastră
In adieri noptatice de vânt.

Şi e târziu, mi-i somn şi luna sus
Priveşte atât de jalnică la mine;
— „Ce întârzii în noaptea asta clară
Adulmecând tăriile seuine?“

— „Tu ştii, tu ştii, naiadă albă-a nopţii
Aştept să-mi vie ea ca 'ntotdeauna!.“
„O văd cu altu 'n jos pe promenadă— !„
A zis intrând snb văl de nouri luna.,.

Cristian Sârbu

Literatura Indiană

PRASADA

(Sau poema poemelor)

Din limba sanscrită în franceză de *Louis Jacolliot*. In româneşte de *Mircea B. Pittiş*

Când vom muri, bogăţiile noastre rămân acasă, rudele şi prietenii ne conduc numai până la groapă, însă virtuţile, viciile, faptele bune cât şi greşelile noastre ne însoţesc în lumea cealaltă.

* * *

Dacă la o licoare compusă din zahăr, miere şi unt topit — bine amestecate — adăogăm un grăunte de margous, totul devine atât de amar, încât dacă ar curge de sus o ploae de lapte timp de o mie de ani, amestecul încă nu ar pierde nimic din amărciunea lui.

Acesta e simbolul oamenilor răi, pentru cari oricât de mare ar fi binele ce li se face, nu pierd nimic din pornirea lor naturală spre rău.

* * *

Să nu ne alipim de o ţară care nu-i a noastră, nici să servim pe un străin. Să renunţăm la rudele cari nu practică virtutea. Să nu ne însuşim ceeace nu ne aparţine şi să părăsim pe profesorul care nu-i în stare să ne conducă.

* * *

In nenorociri, mizerie şi restriste se cunosc adevăraţii prieteni.

Părintele nostru e cel care se interesează de noi ; fratele nostru e cel care ne face servicii ; prietenul nostru e cel care pune toată încrederea în noi, iar rudele noastre sunt acelea ale căror sentimente corespund perfect cu ale noastre.

* * *

Dacă am întreprins ceva peste puterile noastre, trebue să renunţăm la aceasta ; dacă un străin dezonorează un trib trebue izgonit din sânul lui ; dacă un locuitor poate pricinui ruina unui sat, să fie alungat din el ; dacă un sat poate cauza acelaş lucru unui ţinut, trebue distrus ; iar dacă un ţinut dă prilej pierderii de suflete, trebue părăsit.

* * *

După cum o plantă care creşte devine prietenă a corpului, când prin virtutea ei îl apără de o boală care-l chinue, oricare ar fi distanţa dela unul la celalt, tot astfel cel care ne face servicii trebue considerat ca prieten al nostru, oricât de proastă ar fi condiţia lui şi oricare depărtare dela el la noi.

* * *

Orice serviciu am aduce spiritelor perverse, binele pe care li-l facem, seamănă cu literile scrise pe suprafaţa apei cari se şterg pe măsură ce le tragem, dar binele trebue făcut pentru bine, fiindcă în lume nu există nimic care trebue să aştepte răsplata.

* * *

Omul bun e acel care ştie să vorbească şi să tacă la timp, a cărui prietenie e naturală şi sinceră şi care nu promite nimic din ceeace nu-i în stare să îndeplinească.

* * *

Înţeleptul are aceiaş înfăţişare în norocire ca şi în mizerie şi nu se lasă umilit de unul, nici îngâmfat de altul.

IUBIREA

pentru R. I.

Iubita mea, iubita mea
Să nu gîndeşti, că te-am uitat...
A curs de-atunci neîncetat
Ca părâiaşul vremea, da,
Dar n'a stins, nu, iubirea mea!

Un basm pe care ţi l-am spus
In nopţi senine, la isvor,
Cînd vîntul adia uşor,
Iar luna îşi cernea de sus
Lumini, pe robul tău supus.

Iubita mea, iubita mea
Să nu gîndeşti, că te-am uitat,
A curs de-atunci neîncetat,
Ca părâiaşul vremea, da,
Dar, n'a stins, nu, iubirea mea!..

Al. Teodorescu-Miu

Din trecutul Basarabiei

Biserici transformate în moschee din Basarabia

Bisericile dela Ismail, Chilia Nouă si Hotin

După schiturile aşezate în peşterile cioplite în stâncile dealurilor de pe malul Nistrului şi asupra unuia din care am insistat într'o notiţă din „Universul Literar" şi căruia prin o greşeală de tipar i s'a zis *Sachma* în loc de *Sacharna* cum este numit de fapt, spun, după schiturile aşezate în peşteri, cele mai vechi hramuri creştineşti în Basarabia *sunt bisericile prefăcute din moscheele turceşti.*

Astfel, biserici transformate din monchee turceşti se întâlnesc în Basarabia la Ismail, Chilia Nouă şi la Hotin.

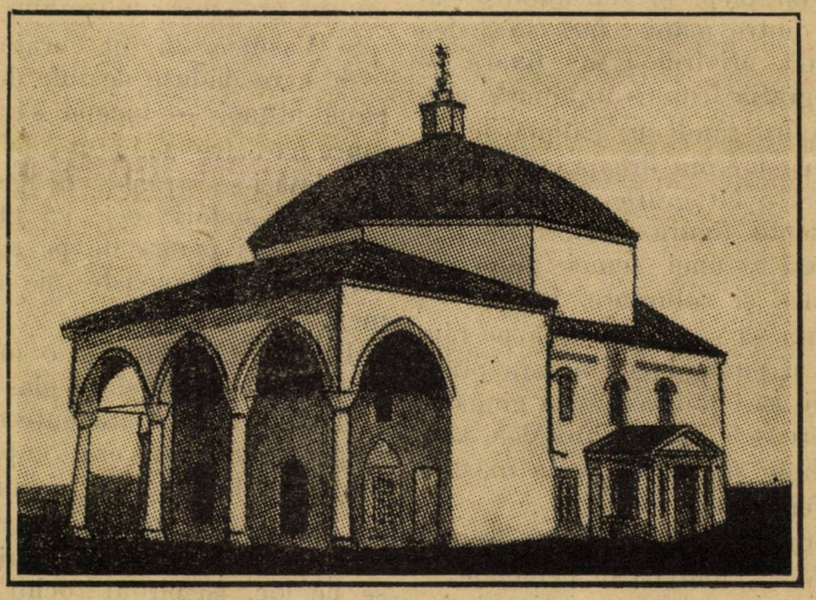

Biserica „Înălţarea Sf. Crucî" din cetatea Ismailului şi transformată dintr'o moschee.

In ultima mea călătorie pe malul basarabean al Dunărei m'am oprit câte o zi şi la Ismail şi la Chilia-Nouă. Şi cum eram informat din lucrarea : „*Cele mai vechi şi tipice biserici pravoslavnice din Basarabia*" (editată de profesorul seminarului din Chişinău „Kardniovski"), am căutat să le vizitez şi pe una şi pe cealalta cum am vizitat pe cea din Hotin, anul trecut, ca unele din cele mai vechi monumente ale basarabenilor şi care vorbesc de trecutul lor şi de drepturile lor pe acest pământ.

Căci fără îndoială aceste biserici transformate de moscheele turceşti, au fost înainte biserici creştineşti transformate de turci în moschee — iar după plecarea acestora din nou transformate în biserici creştineşti.

In favoarea acestei păreri ca dovadă este împrejurarea aceasta : că *planul tuturor bisericilor amintite mai sus şi cea de la Ismail şi cea de la Chilia-Nouă şi cea de la Hotin au planul lor în forma de cruce,* ceea ce dovedeşte originea lor creştinească — cu toate că ulterior au fost moschee musulmane. Pe lângă această dovadă arhitecturală sunt şi dovezi documentare care arată că bisericile acestea au fost înainte de a fi moschee biserici creştineşti. Aşa în articolul lui F. Brun : „*Principatele române şi Basarabia în jumătatea secolului al XVIII-a*" se citează notele unui funcţionar turc *Sughbi-Bei* care vizitând Hotinul descrie cetatea aceasta şi spune : *Nu departe de*

seraiul lui Culciuc-paşa se găseşte transformată din biserică moscheia „Aia Sofia“. Or aceasta *Aia Sofie* este astăzi biserica Sf. Nicolaie din Hotin transformată din fosta moscheie.

In ceea ce priveşte biserica din cetatea Ismailului transformată şi ea dintr'o moschee există de asemeni o descriere a lui Sughbi-Bei, în care se vorbeşte de existenţa a două moschei din interiorul cetăţei din care una ar fi fost construită de Baiazet în secolul al XV. Chestiunea este a se şti care din aceste două moschee a fost transformată în hramul creştinesc de azi : cea construită de Baiazet sau cealaltă care a fost poate o biserică creştină transformată în moschee.

Pentru a dezlega această chestiune trebue amintită o descriere făcută de preotul Simeon Topalov în *Arhiva Consistoriei Chişinăului din 1886* şi din care reese, după cum se vede de altfel din ilustraţia alăturată (Desen No. 1) şi care reprezintă biserica în forma ei de azi, *că biserica aceasta n'a fost moscheia construită de Baiazet, dar o veche biserică creştinească în care turcii n'au schimbat nimic*, de de cât au transformat înfundătura care se găseşte şi azi într'unul din pereţii bisericei într'o *nişă* în care era ţinut coranul.

Profesorul Curdinovski se mai bazează în afirmarea sa că biserica din cetatea Ismail a fost hram creştinesc şi înainte de a fi moschee şi pe datele arhitecturale, care fac ca biserica această să aparţie tipului arhitecturei greceşti şi care se apropie de tipul bisericei Sfântei Sofi din Constantinopol şi care se întâlneşte şi la multe bserici vechi ruseşti, care luaseră arhitectura această grecească.

De aceiaşi părere este şi I. N. Halippa care în lucrarea sa asupra *bisericilor din Basarabia* publicată în *Comisia arhivelor basarabene* crede că *„Biserica din Ismail transformată din moschee turcească a fost când-va biserica Sf. Dimitrie din Salonic care 'şi sărbătorea hramul la 14 Septembrie, Înălţarea Sf. Cruci. Această legendă pune în o oarecare legătură biserica basarabeană de Salonic. Trebue să luăm în vedere*, scrie d. Halippa *că Basaraia a avut o îndoită influenţă din partea romanilor : una directă prin coloniile lor pe Nistru* deoarece deja în secolul al XVII-lea bisericile din Hotin sunt trecute în planul oraşului şi cetăţei ca biserici greceşti şi o influenţă indirectă prin Tracia şi Macedonia, deoarece încă creştinismul primitiv, *dacic* în Basarabia a trecut cu populaţia dacică de dincolo de Dunăre, *de aceia a şi ţinut ea o legătură culturală cu bizantinii.*

Din cele spuse până aci se vede *că bisericile din Ismail, Chilia Nouă şi Hotin prezintă un interes deosebit, deoarece ele poartă în sine semnele vechimei lor mari şi originei lor primitive, de şi în decursul veacurilor au suferit câteva schimbări.*

De aceea îmi voiu permite în câteva articole să vorbesc de aceste biserici vizitate de mine, ultimele două, cea de la Ismail şi Chilia-Nouă, de curând, cea de la Hotin văzută de mai înainte, dar despre care 'mi am însemnate observaţiile mele pe lângă acelea de care mă voiu folosi din lucrarea interesantă a profesorului Kurdinovski.

Cred că cunoaşterea mai de aproape a trecutului Basarabiei va contribui mai mult la priceperea vieţei sufleteşti a acestui popor care a păstrat cu sfinţenie limba şi religia lui şi de aceea îmi voiu permite să insist mai mult asupra acestor monumente ale trecutului său naţional.

Dr. I. Duscian

Memorii inedite ale contelui Mattachich

1

Traducere de **Const. A. I. Ghica**

Şi acum ce-o să se întâmple ?

Situaţia asta va dura oare veşnic ?

Principesa Luiza va fi mereu la discreţia soţului ei ?

Contele Mattachich

Nenorocita asta, atât de crud lovită o să stea până la moarte într'un ospiciu ?

Care e crima ei ?

S'o spun eu atunci. Nefericita prinţesă a refuzat şi continuă să refuze să trăiască sub acelaş acoperământ cu soţul ei. Se ştie că în cursul lunei Mai 1898, ea a declarat categoric în faţa comisiunei oficiale a mareşalatului curţei austriace, la Doebling, că nu se va mai împăca nici odată cu soţul ei. Şi până în prezent principesa şi-a ţinut promisiunea

Trebue să stea închisă, pentru că aceasta este plăcerea regelui, tatăl ei, a prinţului de Saxa Coburg-Gotha, soţul ei, şi a reprezentantului acesta, doctorul Bachrach, iscusitul maestru de ceremonii al acestei afaceri, în înţelegere cu câţiva cămătari, în solda casei de Coburg.

Principesa trebue să rămână întemniţată în virtutea unei parodii judiciare a cărei victimă am fost şi eu într'o ticăloasă înscenare de polite false.

Nefericită trebue să fie privată de libertate astfel ca să nu se ştie ceeace poate tirania celui mai tare împotriva celui mai slab cu complicitatea instituţilor austriace.

Sărmana fiinţă, este întemniţată intenţionat la un loc cu nebunii, căci autorii acestei fără de legi, nu vor să se spună că în Austria justiţia civilă şi militară, execută ordinele de sus,

Seara s'a lăsat...

Seara s'a lăsat pustie
Pe poteca lunecoasă,
Imbrăcată'n scumpă ie,
Ie albă de mătasă.

A pustiu vrăjește vântul
Printre crăngile 'nflorite,
Scuturând încet vestământul
Gardurilor văruite.

Și de strajă, de o parte,
Abia mișcă vre'un pom;
Iar în fund... în fund, departe
Tot mai trece câte un om.

Tremurând lângă o poartă
Un cățel urlă și latră...
Pacea lumii este moartă,
Mort și focul după vatră.

A'nghețat de gerul nopții
Iea albă după drum
Și pe horn--spre fruntea bolții
Nu se'nalță pic de fum.

Parcă tot se'aude vântul
Clipelor ce au murit,
Și'n văzduh, acuma vântul
Mai vrăjește liniștit.

Dintr'un timp tăcu și dânsul,
Ostenit și înghețat
Mai uitându-și bietul plânsul,
Chiar și vântul s'a culcat.

. . . . . .

Și se'ntinde o împărăție
Peste margni de pământ,
Și a ei taină nu o știe,
De cât umedul mormânt.

Și prin ceața grea și deasă,
Se coboară un sicriu!
Cine o fi venind acasă
Dintre morți, așa târziu ?

I'un bătrân ce sceptru are.
Ochii dorm; trupu-i e viu.
Este domnul cel mai mare,
Trist, al lumilor Pustiu.

Air.

devenind în împrejurarea de față instrumentul docil al unui prinț, al unui general, de care împăratul Germaniei a spus categoric că e un ofițer incapabil.

Principesa, martora nevinovăției mele, a „înebunit" într'o noapte tocmai în clipa în care trebuia să facă o destăinuire hotărîtoare, în favoarea mea. Și acelaș avocat Barchrach, care smulgea din patul ei la Agram, pe fiica unui rege, pentru a o târî până la Doebling, acelaș avocat vienez, a transportat-o noaptea dela Doebling la Purkersdorff lângă Viena, și a internat-o în urmă sub propria lui supraveghere la Lindenhof, în casa de sănătate a doctorului Pierson, „pentru a urma un tratament".

Or, „tratamentul" acesta dăinuește de mai bine de cinci ani și comedia asta poate dura mult și bine.

Domnii aceștia a tot puternici nesocotesc legile când e vorba de oameni lipsiți de apărare. Cine poate crede că principesa e nebună ? Și cu toate astea avocatul Bachrach declară că soția clientului său e nebună și asta datorită recomandațiilor regelui Belgiei, tatăl acest crud care nu și-a văzut niciodată copila în timpul perioadei îndelungate a internării ei.

Este timpul ca publicul să afle adevărul și să nu se încreadă în minciunile interesate ale avocatului Bachrach și ale doctorului Pierson.

Este oare cu putință că într'o vreme ca a noastră să faci să dispară din circulație o făptură omenească fără nici o judecată.

Care e vina întemnițatei ? Principesa Luiza de Coburg n'a fost credincioasă soțului ei și a făcut datorii : Iată toată vina ei.

Deoarece publicul nu cunoaște în de-ajuns viața și suferințele nefericitei principse, am să le povestesc, așa cum le știu din gura ei.

Principesa este fiica cea mai mare a regelui Belgiei, Lopold al II-lea și a reginei Henrietta, soția lui, născută mare ducesă de Austria. Principesa s'a născut la Bruxelles la 18 Februarie 1858 ; tinerețea ei a fost lipsită de bucurii, căci toată copilăria ei a fost chinuită de neînțelegerile conjugale ale părinților ei.

Principesa mi-a povestit că la vârsta de șase ani, primise din partea mamei sale însărcinarea de a duce o scrisoare la o adresă misterioasă. Intr'o galerie a palatului copila se întâlni cu tatăl ei. Acesta care avea oare cari bănueli, o opri, dar ea păstră scrisoarea și nu zise nimic : „De-atunci, regele a început să mă urască", adăugă cu tristete principesa.

Ea spunea „regele" când vorbea de tatăl ei ! Poate fi oare ceva mai trist.

Principesa nutrea o afecțiune vie pentru mama ei moartă la 19 Septembrie 1902 și care o iubea și ea foarte mult.

Totdeodată principesa a păstrat o amintire duioasă, fratelui ei, moștenitorul tronului Belgiei mort în floarea vârstei. Ea mi-a arătat cu lacrimi în ochi o fotografie pe care o purta întotdeauna asupra ei și care înfățișa doi copii, unul alături de celălalt : „Acesta e fratele meu și asta sunt eu", spunea ea.

De multe ori am auzit-o exclamând : „Dacă fratele meu ar trăi încă, n'aș fi părăsită".

Poporul o poreclise „Soarele Belgiei" când se juca și alerga în parcul regal cu părul ei frumos cu bucle aurii ; porecla aceasta îi pricinuia o bucurie nespusă, de oarece iubește mai presus de toate țara ei natală, Belgia, din care e exilată acum.

Ea îmi spunea adesea ori cu o bucurie copilărească : „La 18 Februarie, e ziua mea de naștere. La Bruxelles are loc o mare paradă militară și soldații au concediu toată ziua".

După moartea fratelui ei afecțiunea ei se îndreptă asupra surorei sale. Ștefania, mai tânără ca ea cu șase ani. Aceasta din urmă a fost mai târziu principesa moștenitoare a Austriei și acum e contesa Lonyay. Principesa Luiza o adorase pe sora ei și oricine își poate închipui durerea sărmanei întemnițate, văzând că sora ei la care ținuse atâta, a lăsat-o azi în părăsire.

Educația micilor principese belgiene era foarte aspră și nu odată principesa Luiza mi-a spus că fusese pedepsită să rămână închisă câteva ore într'o cameră întunecoasă în tovărășia surorei sale principesa Stefania.

In clipa morții prințului moștenitor al Belgiei, regele și regina trăiau despărțiți, ca doi străini, așa că perspectiva altor copii era exclusă. Țara nu avea moștenitor și fiindcă-i trebuia neapărat unu, considerația aceasta a hotărît-o pe regina care de multă vreme nu mai voia să aibă legături cu regele să îndure, după o împotrivire îndelungată, corvoada unor noui raporturi conjugale.

(Va urma).

Toamnei...

Revine iarăș toamna,
Cu zarea plumburie,
Și'n sufletele noastre,
Iar vechea nostalgie !...
Revine iarăș toamna
Și păsări călătoare
Se strâng și apoi pleacă,
Spre alte zări cu soare !...
Revine iarăș toamna,
Cu ploi cu vijelie,
Natura plânge... moare
In inima-mi pustie.

M. Marinescu-Angel

TREI COPII

Trei copii porniră 'n lume
Duşi de vântul soartei lor;
Petrecură calea 'n glume
Către ţara viselor

Ţara astă se 'ntindea
Până ochiul ajungea.

Cel de'ntâi şi cel mai mare
S'a oprit strigând: „De-acum
Am găsit! Colo în zare
O comoară 'mi stă în drum.

O comoară! Aur! viu
Strălucește... ş'am s'o ţiu!"

Mijlociul, înlemnise
Ca trăsnit de un fior
Ce s'aleagă dintre vise?
Când, un vultur trece 'n sbor

Şi ca dânsul, mai avan,
Sa 'nălţat.., căzând în van!

Cel mai mic şi singur, iată-l
Rătăcise, culegând
Flori de câmp! El, de la Tatăl
Cerului. nimic cerând,

S'a trezit cântând, hoinar.
Cu o lacrimă în dar...

Ochii lui, ademeniră
Alte inime mai reci,
Ce comoara le umbrită,
Ori sburau pe creste seci!

Dintre toţi, mai fericit
N'a fost el cel mai iubit?

Mihai Hociung

Mahatma Gandhi

Messia indienilor

(Vezi ilustraţia din pag. I)

Se ştie că problema Indiei este una dintre cele mai spinoase pentru Anglia. Ea n'a fost încă soluţionată, nici chiar provizoriu ca aceia a Irlandei sau Egiptului.

Unul dintre cei mai temuţi adversari ai dominaţiunei engleze în India este agitatorul Mahatma Gandhi — messia indigenilor — şi căruia Englezii au trebuit să-i dea drumul din închisoare spre satisfacţia indescriptibilă a masselor indiene.

Gandhi este şeful unei doctrine religioase care are mari asemănări cu tolstoismul. El propovăduește simplicitatea moravurilor, bunătatea şi împotrivirea faţă de Englezi prin neconlucrare cu ei. Dar el condamnă cu energie orice violenţă — ori de unde ar veni—deşi predicile lui arzătoare sunt la origina totulor mişcărilor naţionaliste. adesea sângeroase, pe care le întreprind autonomiştii indieni. Acest om extraordinar a galvanizat milioane şi milioane de oameni.

Nu există astăzi, în lume, un şef de religie care să fi ridicat un mai uriaşentuziasm, ca Gandhi.

Gilly

Constatări interesante relative la atentatul dela Serajevo din 1917

— Cum s'a pregătit atentatul.— Copilăria şi ideile lui Princip.— Organizarea complotului. — In cafeneaua „Butoiaşul de aur".— Efectul unui articol de ziar, deslănţue drama sângeroasă.—

De abia ieşită din actualitate, drama de la Serajevo a intrat în domeniul istoriei. Dar, în vreme ce, arhivele, care conţineau originea şi, desfăşurarea războiului mondial au fost cunoscute de toaă lumea, atentatul dela Serajevo a rămas încă înfăşurat în umbră. Reconstituirea integrală a dramei va cere încă multă vreme pentru a fi pusă la punct. Cu toate astea se poate considera ca o importantă contribuţie la reconstituirea ei, seria de articole pe care le-a publicat ziarul „Politika" din Belgrad, sub semnătura, unuia din iniţiaţii atentatului, d. Borivoyé Yevtici, azi publicist.

Yevtici reaminteşte că guvernul din Belgrad n'a avut nici o răspundere directă, sau indirectă în drama dela Serajevo. Se ştie de altfel că Austria' n'a crezut nici odată serios într'o complicitate a autorităţilor sărbeşti şi că faimosul expozeu al contelui Berchtold subliniind necesitatea unei răfueli cu Serbia a fost redactat înainte de atentat.

Din povestirea d-lui Yevtici se desprind detalii interesante şi foarte puţin cunoscute despre personalitatea ucigaşilor şi asupra împrejurărilor imediate ale dramei.

Caracteristica lui Gavrilo Princip

Autorul principal al atentatului, Gavrilo Princip era după cum se ştie, un Herţegovinian. Născut în munţii Grahovo lângă hotarul Dalmaţiei, Princip şi-a petrecut copilăria într'un ţinut romantic. Din cea mai fragedă tinereţe, voinţa lui e fascinată de un ideal: distrugerea regimului, care asupreşte ţara lui şi poate, de asemenea de dorinţa impulsivă de a juca un rol în lume..,Dacă aş putea — spunea el — să închid tot Serajevo într'o cutie de chibrituri, i-aşi da foc cu plăcere. In schimb gestul lui n'a aprins Serajevo ci întreaga Europă.

In cafeneaua „Butoiaşul de aur"

In liceu a fost un elev silitor, dar foarte neastâmpărat, de aceia a şi fost izgonit. Iată-l apoi la Belgrad unde vine în contact cu cercul emigranţilor boemi care se întrunesc în cafeneaua „Butoiaşul de aur". Aici se familiarizează cu mizeria, doarme pe băncile grădinei publice, — totuşi îşi continuă studiile şi în primăvara anului 1914 se pregăteşte să-şi dia bacalaureatul.

Un simplu articolaş tăiat dintr'un ziar şi pe care-l primeşte dela un anonim hotărăşte deodată destinul lui. Articolul acesta fusese tăiat din ziarul „Srbobran" din Zagreb şi anunţa că în cursul lunei Iunie vor avea în vecinătatea graniţei sârbeşti marile manevre la care trebuiau să ia parte două corpuri de armată (Sarajevo şi Raguse) în prezenţa arhiduce-

Modestie **O vizită**

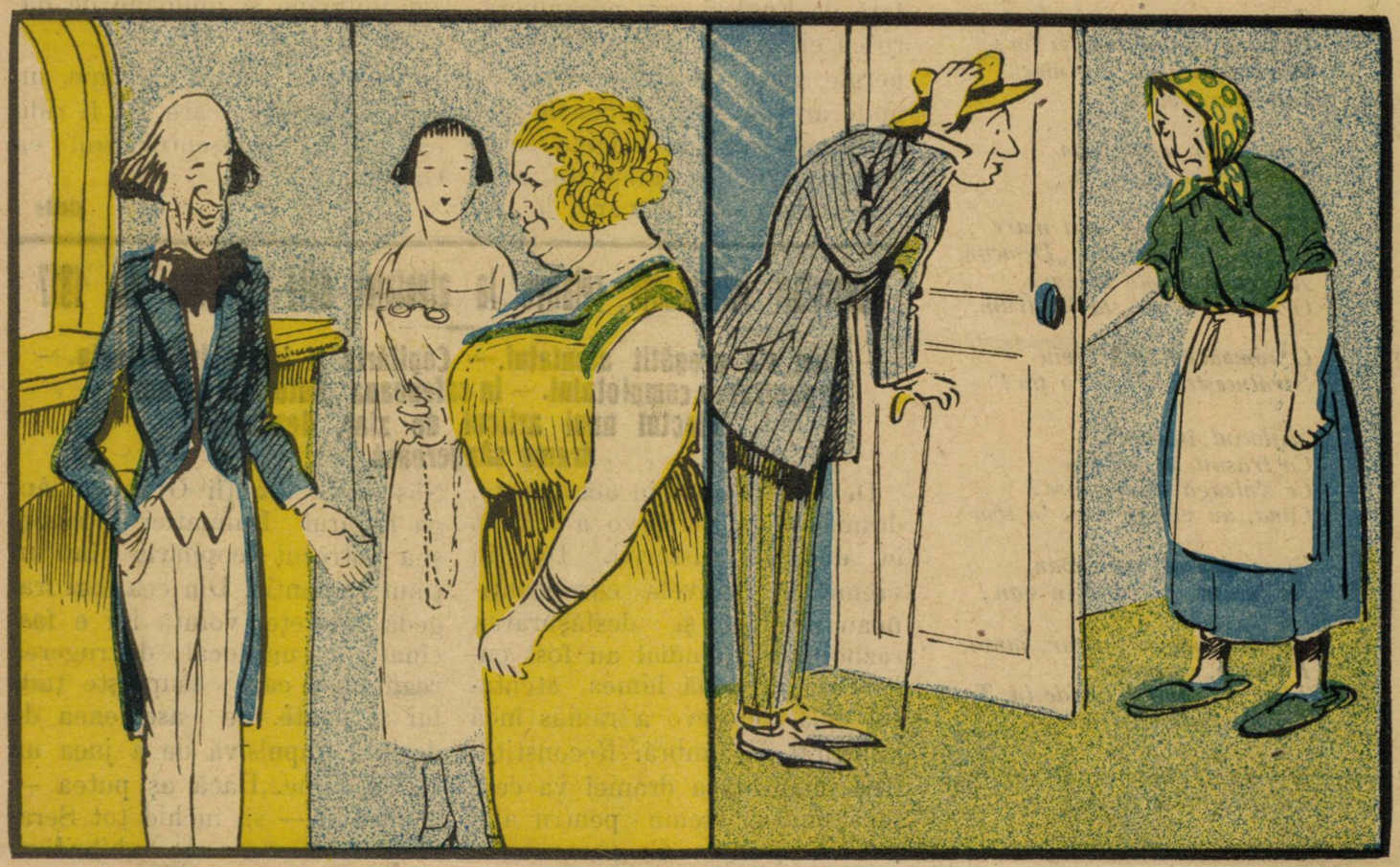

— Scumpe maistre, povesteşte-ne noul d-tale roman.
— Niciodată doamnă, nu l'aţi mai cumpăra !...

— Pot să văd pe coniţa ?
— Numai astă-zi, domnule, că mâine o îngropăm !...

lui Frantz Ferdinand. Cu această ocazie arhiducele urma să viziteze Serajevo la 29 Iunie 1914.

La data asta, după cum se ştie, sârbii celebrează bătălia dela Kossova în care s'a prăbuşit independenţa Serbiei medievale.

Acela care trimise articolul acesta lui Princip era un tipograf anume Ciabrinovici şi care aparţinea unei organizaţii secrete *Mlada Bosna* (Tânăra Bosnie). Organizaţia aceasta alcătuită în mare parte din Sârbi ortodoxi avea de scop iugoslavismul integral şi nici de cum heghemonia Serbiei, cum s'a crezut.

Cum a fost executat atentatul

Princip de'ndată ce citi comunicatul cu privire la marile manevre din Bosnia, nu mai stătu o clipă pe gânduri asupra celor ce trebuie să facă. Prin intermediul maiorului sârb Tankosici, Princip îşi procură revolvere şi bombe. Nici astăzi nu se ştie dacă ofiţerul acesta era în curent cu planul lui Princip, totuşi poliţia din Belgrad bănui ceva deoarece făcu percheziţii minuţioase la diferiţi emigranţi din Bosnia. Insuşi ministrul Serbiei la Viena d. Yovanovici a comunicat temerile lui miniştrilor Austriei, cu toate astea nimeni n'a ţinut socoteală de ele.

Cele zece curse mortale

In răstimpul acesta conjuraţia se lărgea sub privegherea unui institutor, Daniel Ilici. Zece curse erau întinse arhiducelui. Primele trei au fost încredinţate lui Princip, iar celelalte au fost lăsate pe seama altor conjuraţi. Dacă arhiducele reuşea să părăsească Serajevo fără a fi fost rănit, un complice, Mihail Puşara, trebuia să-l ucidă în staţia Visoko.

Conjuraţii primiseră în acelaşi timp cu armele, un tub de cianur de potasiu pentru a se sinucide în cazul că ar fi fost prinşi.

In sfârşit în ziua fatală de 29 Iunie visul lui Princip s'a transformat în realitate.

C. A. Gh.

CEREŢI
la toate librăriile
Călătorie în Suedia
de STELIAN POPESCU
— PREŢUL LEI 20 —

NOUILE PREMII FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
— Pe luna August 1924 —
CUPON No. 2.

ANUL XL. — No. 34 2 lei exemplarul Duminică 24 August 1924.

UNIVERSUL-LITERAR

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an **100 lei.** În străinătate pe un an **200 lei.**

Un oraș distrus de incendiu

ORAȘUL STRUMIȚA (MACEDONIA) A FOST COMPLETAMENTE DISTRUS DE UN GROASNIC INCENDIU. POPULAȚIA INSPAIMANTATA S'A REFUGIAT PRIN IMPREJURIMI.

STEAGUL

Se tot vorbea de război! Că o să fie, că azi-mâine o să se declare. Şi toată lumea era îngrijorată. Femeile se tânguiau, copiii stăteau mai liniştiţi ca alte dăţi, parcă'şi dădeau seama că se pregăteau lucruri mari!... Intr'un sat din apropierea Râmnicului, în seara de 16 August în 1916 se auziră tobele bubuind şi goarna sunând. Toţi cu toţii deodată fură în picioare! Flăcăii îmbrăcându-se ca să pornească, mamele şi nevestele umplând desagii cu câte şi mai câte; toată lumea laolaltă înfrigurată şi grăbită să'nvârtea de colo, până colo.

Clopotul bisericei răsună! In biserică preotul cu odăjdiile de zile mari, cu toate policandrele aprinse, chema pe cei care plecau să-şi ia rămas bun de la Sfântul locaş şi să plece binecuvântaţi. Femeile aprinseseră lumânările de la Paşte, şi'naintau spre biserică ca'n Vinerea Mare.

Ajunse în biserică şi'n curte, era atâta norod, că făceau coadă până la şosea, iar bieţii oameni mai aduseseră lumânări să aprindă la icoane pentru cei care plecau; şi erau atâţea lumini, că le înfipsese şi'n pământ în jurul bisericii, iar mai de departe, părea că arde şi pământul cum ardea inima lor, şi lacrămile care le picau din ochi nu potolea pojarul sufletului lor! Printre acel popor era şi proprietara moşiei, o femeie foarte cum se cade, mamă a doi copii, un băeat de 21 ani, sublocotenent, şi o fetişcană de 14 ani. Mama cu fata erau gata să se despartă de băeatul iubit, care mândru în haina lui de ofiţer, se pregătea să-şi facă datoria de bun român. Câte trei voiau să se arate tari! să nu-şi dea pe faţă turburarea sufletului lor, şi de teamă că o să-şi cetească în ochi durerea ce aveau într'înşii, se uitau drept înainte la icoanele vechi şi blânde, la preotul care acum eşea din altar cu sfintele daruri, în lumina sclipitoare a sutelor de flăcărue ale lumânărelelor. Preotul dorise să împărtăşească pe toţi flăcăii care plecau la război, şi toţi smeriţi treceau în faţa altarului să se grijească.

Trecu şi George ofiţerul: i se păru că sângele îi era mai cald, inima îi bătea mai repede de când luase sfânta cuminecătură. Se'ntoarse către mama sa pe care o strânse'n braţe şi-i şopti: „Vom învinge!

...Trecuse câtva timp decând plecaseră fii României la luptă, şi veşti bune veneau. Trupele învingătoare înaintau în Transilvania şi inimile celor rămaşi acasă băteau pline de speranţă! D-na Robea, mama lui George, rămăsese cu fiica ei la moşie, şi fericite de veştile pe care le primeau dela George hotărâră să facă un steag frumos pe care să-l dăruiască oraşului Alba Iulia, când l'or cuceri trupele române! Se duseră la oraş să cumpere câte trei metri de caşmir de fiecare culoare, apoi după ce le cusură la olaltă, d-na Robea, care picta foarte bine, pictă pe pânză portretele Regelui şi al Reginei, pe care le prinse pe steag cusând frumos marginele cu fir de aur; apoi Rodica fiica ei, care broda minunat, cusu cu litere de aur de-asupra figurelor regale cuvintele: Trăiască România Mare! iar sub figurile regale brodă marca ţărei cu deviza ei: Nihil sine Deo! şi mai jos: Cetăţei Alba Iulia. Steagul era splendid şi toată lumea îl admira. Aşteptau toţi cu nerăbdare să intre românii în Alba Iulia, azi, mâine să vie ceasul fericit!

Când se svoni de-odată că trenuri încărcate cu răniţi vin mereu la Râmnic, că nu mai încap prin localurile întocmite pentru ei, sărmanii! Că ar fi lupte grozave la Turnu-Roşu, şi că ar fi început chiar să dea înapoi trupele. Lumea îngrijorată vorbea, va trebui să se retragă la Bucureşti dacă or înainta duşmanii. D-na Robea cu inima strânsă de grije se pregătea de ducă, şi i-se rupea sufletul când se gândea că poate nu o să mai vadă niciodată locurile unde fusese fericită, lucrurile ei care le îngrijise o viaţă întreagă; că praful o să se aleagă de ele! Tot nădăjduia că veştile or fi mincinoase, era îngrijată şi de George, îl ştia printre acei care se luptau la Turnu-Roşu, veste dela el nu venea. Toată fiinţa ei era sbuciumată de dureroase griji. De odată se răspândi ştirea că trupele germane înaintează spre Râmnic şi că fuge lumea pe capete! Nu se mai putea, trebuia să plece şi d-na Robea cu fata; dacă ar fi fost singură poate sta pe loc, dar nu putea pune viaţa fiicei sale în pericol.

Işi făcură un mic bagaj cu ce aveau mai de preţ şi Rodica spuse mamei ei să ia şi steagul. Mama rămase nedumerită: steagul? acea emblemă a izbândei, acel vis de fericire pe care scriseseră cu litere aur tot dorul sufletelor lor patriotice! Steagul acela deasupra căruia când se pleca lucrând vedea imagina fiului ei mândru, victorios, înplântându-l în cetatea mult visată? Dar dacă le-o prinde nemţii, şi or găsi steagul? or să le împuşte! D-na Robea spuse fetei cele ce credea, dar Rodica se rugă atât de mult de mama ei, încât aceasta îi cedă. Făcură un sul de carton şi puseră steagul, apoi îl cusură în căptuşala de la coşul trăsurei; după asta plecară spre Râmnic; de acolo vroiau să apuce şi ele un tren spre Bucureşti.

Drumul era încurcat de care, trăsuri, oameni pe jos cu traistele pline de lucruri, toţi se duceau spre oraş. Ajunse seara într'un sat, de-abia le primi popa care le cunoştea, şi care, şi el era gata să fugă.

Se culcară pe jos peste lucrurile lor, cum putură şi doborîte de oboseală adormiră.

Peste noapte se auziră de-odată sunete de trâmbiţi şi tropote de cai. Toată lumea într'o clipă, rece de spaimă, fu în picioare! Erau trupe germane!

Spusese popa că sosiseră veşti urîte, că nu ştia dacă or mai putea fugi, trecuseră pe acolo patrule româneşti spunând că'n urmă vin nemţii! Veştile se adeveriseră; în faţa casei preotului se opriră câţiva călăreţi, descălecară şi intrară în casă. Era un colonel, doi ofiţeri şi câţiva soldaţi, unul din soldaţi ştia românește, făcu pe tâlmaciul. Colonelul dăte ordin să

Copilul nimănui

Copilul nimănui crescut în suferinţă
Pe-o bancă 'şi odihneşte trudita lui fiinţă
Pe calea-acestei vieţi bătu din poartă 'n poartă
Copilul nimănui, desmoştenit de soartă,
Dar nimeni nu'i deschise o uşă primitoare
Prin care să pătrundă o rază de la soare
Şi acum în noaptea-adâncă pe banca solitară
Işi plânge anii tineri din viaţa lui amară,
Işi plânge nenorocul de-a nu avea o mamă
Şi vântul 'l troeneşte cu frunze de aramă
Pe care le desprinde din pomii Toamnei acum
Şi frunzele din arbori se împrăştie pe drum

. . . . . .

O! Valul negru-al nopţii în juru'i se întinde
Şi somnul veşniciei cu 'ncetul îl cuprinde
Şi 'n somnul veşniciei îşi vede pe-a lui mamă
Iar vântul 'l troeneşte cu frunze de aramă.

Ion Th. Ion-Hotarele

caute prin casă să vadă dacă nu sunt arme ascunse, apoi ceru mâncare pentru toți ai lui. Bietul popă cu preoteasa se apucară să facă demâncare ; preoteasa plângea încet și preotul se gândea dacă nu i-o fi sosit ceasul cel din urmă. D-na Robea sta ghemuită într'un colț al odăii cu Rodica moartă de frică în brațe. Ar fi vrut să se strecoare din acea odae, să se ascundă undeva, să se piardă în negura nopții, numai să nu mai vadă pe germani în ochii ! Dar cum să faci o mișcare ? Colonelul se'nvârtea prin odae, se uita la toate, le văzu și pe ele :

— Ce faceți aici ? le zise el în nemțește.

D-na Robea știa limba germană, răspunse colonelului că se ducea la Râmnic. Râmnic ! răspunse colonelul, Râmnicul este ocupat de germani, și râse obraznic ? Rodica se alipi mai mult de sânul mamei și mama plecă capul : lacrămi fierbinți îi picau din ochi, aștepta moartea ! Ce putea să le scape ? două femei singure între trupele dușmane... In vremea asta nemții se apucaseră să mănânce ; vorbeau, râdeau, nu mai băgau în seamă pe bietele ființe, când acestea auziră pe colonel dând ordine să se rechiziționeze toate trăsurile și caii care se vor găsi în sat ; le trebuiau pentru prada lor de război, căci acum după masă strângeau ce era mai bun ca să ia cu ei. Se duceau și dânșii tot la Râmnic. Când auzi d-na Robea de rechiziționat trăsura, înlemni ! Se gândea la steag, dacă l-or găsi germanii or să le împuște ; și dacă n'or spune ele că era trăsura lor or să spue țăranii, așa dar cum o vrea Dumnezeu ! Nu trecuse o oră și intră un soldat neamț cu sulul de carton în mână spunând că-l găsise în căptușala coșului trăsurii. Colonelul întrebă a cui era trăsura și află. Acel sul ascuns părea suspect : să fie planuri de război, să fie acea femee vre-o spioană ? O chemă în fața lui. D-na Robea înainta ca o condamnată la moarte, nici nu se aștepta la altceva ; Rodica o urma.

— Ce este asta ? zise colonelul. Ofițerii, soldații, toți priveau pe acele femei palide ca ceara. D-na Robea răspunse : — un steag !... Un steag ! răcni colonelul : să vedem, și rupând furios cartonul desfășură steagul. O tăcere mormântală domnea. Colonelul se făcuse palid, apoi roșu ; ofițerii se încruntaseră : părea că se aude fâlfâitul aripei morței în acea tăcere...

— Vroiai să pui să fluture de-asupra cetății Alba Iulia acest steag ? întrebă colonelul pe d-na Robea. Dînsa încercă să zică, da, dar cuvântul i se stinse pe buze. — Știi ce te-așteaptă ? Ea nu răspunse, dar strânse la sân pe Rodica. Nu va ajunge departe, cu toate că ați lucrat mult la el, zise colonelul botjocoritor ; și ghemuindu-l în mâini îl asvârli în focul de pe vatră. Rodica dăte un țipăt și'ntr'un gest instinctiv se repezi spre vatră, dar un ofițer o opri brusc. Rodica se'ntoarse spre colonel, figura ei părea inspirată ea zise : lucrurile sacre nu trebuesc arse. Germanul dârj ordonă : — Să le împuște ! Dar Rodica înainta spre el : transfigurată, galbenă, cu ochii strălucitori, privind drept în față pe călăii ei, vorbi. Cuvintele netede răsunau în acea tăcere cu o putere tragică ; toate privirile se ațințeau asupra-i.

— Domnule colonel ! eu am făcut steagu, eu trebue să mor ! toți din juru-i tresăriră. D-na Robea voii să vorbească : Tăcere, zise comandantul ! apoi fixă întrebător pe fată. — Da, îmi iubesc țara și mor cu drag pentru ea, dar iertați pe mama ! Fetele germane nu fac steaguri ? și dacă ai avea dumneata o fată care ar fi împodobit un steag cu lacrămile ei, rugând Cerul să fiți biruitori, — ar fi o criminală ? și dacă dânsa ar cădea prizonieră în mâinile francezilor, credeți că aceștia ar omorî-o, pentru că a cusut un steag ?...

Colonelul o privea ! admira acea copilă cu sufletul așa de nobil. Dus pe gânduri, se gândea acasă, la cămin, la fata lui, căci avea în adevăr o copilă, și se îngrozi ! In acea clipă putea să fie și dânsa prizonieră, căci avea vești rele de pe frontul francez ; și oftă ! Imagina fiicei lui care poate în clipa acea suferea, îl înduioșase. Toți cei din casă se uitau la buzele lui, din ele era să cadă verdictul ! Tăcea cu capul rezemat pe mână și d-na Robea cu Rodica care acum plângea ; așteptau în picioare în fața lui. Insfârșit, se scutură ca de o povară, apoi zise : — Sunteți libere ! aghiotantul meu să vă dea un bilet de liberă trecere !... Câtă-va vreme după această întâmplare, când România fu mare, când d-na Robea nu mai putuse face un steag frumos pentru țară dar dăduse patriei pe fiul ei cu trup și suflet, căci nu i se mai găsise nici corpul mort ; se ducea într'o zi de vară cu o cunună de trandafiri, la mormântul eroului necunoscut, să depue acel dar peste mormanul de flori veșnic proaspete și înbălsămate, sub care poate era George !...

EUFROSINA PALLA

Când

Când voi putea uita vreodată
Minciuna dragostei de-acum
Când voi numi povestea toată
Iluzii spulberate, fum,

Când voi uita durerea 'ntreagă
Ce-o simt când tu satanic taci
Când voi uita că mi-ai fost dragă
Și nu-oi mai vrea să știu ce faci,

Când nu ți-oi găsi vre-o vină
Și 'n toate nici un Dumnezeu
In sufletu-mi va fi lumină
Și-oi ști mai bine cine-s eu.

Voi fi stăpân atunci pe mine,
Pe gândurile mele chiar
Și 'n serile târzii, senine
Nu voi mai rătăci 'n zadar.

Iar când întâmplător vreodată
Te voi întâlni, n'am să tresar;
Te oi privi îmbujorată
Ți-oi face loc pe trotuar

Și apoi mergând tot înainte
Cătându-mi liniștit de drum,
Voi rezuma în trei cuvinte
Minciuna dragostei de-acum.

Em. Hanganu

Cântec de seară

Trec morții spre lumea tăcerii
Cu pas cadențat și greoi;
Nădejdea 'ngenunche și plânge,
Iar plânsul se nărue 'n noi,

Săgeți de întuneric coboară,
De-alungul pământului mort:
—Ce-a fost—ce-o fi să mai vină,
Să înșiră prin fire de tort.

Iar tortul gândirilor noastre,
Din putreda scamă de gând;
Se-așterne pe-al mărilor pântec;
Și-adâncul ne cheamă cântând.

Și cântecul apelor negre
Ne țese întuneric pe trup;
Când strunele viselor sfinte
In pragul durerii se rup..

Dă-mâna-n tăcerea bolnavă,
Frumoaso ce stai pe divan:
De când nu-ți mai știu năzuința
Azi vremea împletește un an.

Și anul, cu anii — se înșiră,
Spre — albastrul truditelor zări:
Ne cheamă eterna cetate,
Și-om—plânge—amintirea de eri!..

George Nutzescu

Cel mai mare pictor al Rusiei I. E. Riepin

Nu în paginile unei reviste literare săptămânale se poate vorbi de un pictor de valoare şi puterea lui *I. E. Riepin*, care este unul din cei mai mari pictori ai Rusiei contemporane. El nu este mare numai prin puterea talentului său artistic dar şi prin puterea concepţiilor sale creatoare. Nu este gen pictural pe care să nu-l fi atins el şi în care să nu fi lăsat o operă de seamă. Portretist neîntrecut, de sub pensulele lui au eşit tablourile celor mai mari contemporani ai lui, poeţi, artişti, scriitori şi filosofi, ca şi a atâtor oameni de rând. Pictor al stărilor sufleteşti cele mai variate, el a pus în tablourile sale toate varietăţile sufletuli omenesc. In pictura lui Riepin găseşti şi scenele celor mai dureroase frământări ale omului şi scenele de bucurie, veselie, entuzaism.

Şi în toate el pune atâta viaţă, atât real în cât unele lucrări ale lui produc o impresie de groază, provoacă o stare de excitare nervoasă. Ca şi unele din scrierile lui Dostoevski care nu pot fi cetite de oameni nervoşi, aşa şi unele din tablourile lui Riepin nu pot fi suportate de oameni sensibili.

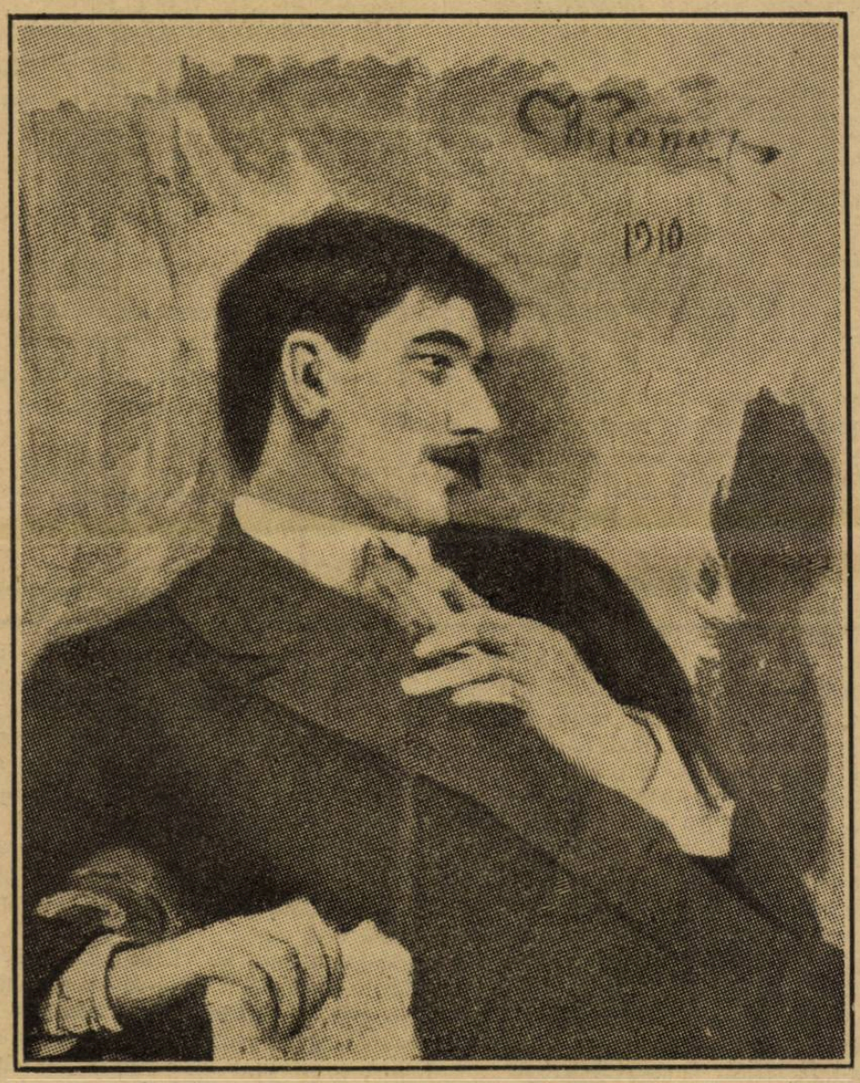

Portretul criticului rus Ciukovski de I. E. Riepin

Este cunoscută întâmplarea dela muzeul Tretiacovsk din Moscova, când un nevropat a tăiat cu cuţitul tabloul lui care reprezenta pe *Ivan cel groaznic* îmbrăţişând capul însângerat al fiului lui pe care el însăşi îl ucisese. Nevropatul strigase în momentul atentatului lui :

— Destul sânge !

Şi într'adevăr văzând sângele pe faţa palidă a muribundului şi privirile desesperate ale lui Ivan groaznicul şi degetele crispate de durere cu care-şi strânge copilul pe care l'a ucis într'o clipă de nebunie şi acum ar vre să'l reînvie — ai într'adevăr impresia inutilităţei vărsărei de sânge şi ai putea striga ca şi atentatorul la tabloul lui Riepin:

— Destul sânge!

Dar în cea ce reuşete în special Riepin este în descrierea mulţimei. Ori ce subiect ar aborda, fie din viaţa cazacilor, fie din viaţa contemporană, fie din scenele istorice ale Rusiei, sau ale vieţei intime a oamenilor mari, el ştie fiecărui participant al momentului descris să-i dea înfăţişarea reală, mişcarea necesară.

Iată srpe pildă un tablou care reprezintă un moment din viaţa lui Puşkin. Elev în liceul din Petersburg la vârsta numai de 13 ani, el declama versurile profesorului şi poetului Derjavin în timpul examenului. Din atitudinea copilului, din gesturile lui, din impresia ce se citeşte pe feţele tuturor se vede că băeţaşul acesta va fi cineva.

Şi aceasta a şi vrut s'arăte Riepin.

Un tablou tot atât de impresionant este tabloul său *1905 !* în care e descrisă o manifestaţie a mulţimei Petersburgului la primele manifestări ale libertăţei din acel an 1905.

In acest tablou este un omagiu a lui Riepin adus mişcărei revoluţionare ruse aşa cum a visat'o el şi atâţia adevăraţi revoluţionari ruşi, dar nu sălbaticii de azi de la Moscova care au degenerat revoluţia într'o sclavie după ce au trecut'o prin sânge şi noroi.

Căci Riepin a adoptat libertatea, spaţiul nesfârşit în care

sufletul omului să se simtă larg şi slobod.

Nu e nimic mai sugestiv de cât tabloul lui „*Câtă libertate!*“ în care e descrisă marea rusească cu valurile ei galbene

care îi izbeşte, un student şi o tânără fată.

Simbolul luminos şi viu al acestui tablou este înţeles de la prima ochire: tinerii aceştia intră prieteneşte în viaţa rece şi

la libertatea şi nesfârşitul spaţiu ale vieţei libere, vieţei mature.

Şi înoate în acest spaţiu gheaţa, zdrobească-se valurile acestei mări îngheţate de pi-

Tablou reprezentând pe poetul rus Puşkin la vârsta de 13 ani, de I. E. Riepin.

verzui, din când în când străbătută de un sloi de gheaţă şi spre care merg ţinându-se de mână şi neluând în seamă nici valurile mării, nici vântul

furtunoasă şi se bucură şi unul şi altul că sunt fericiţi pentru că se iubesc şi pentru că au scăpat din strânsorile copilăriei şi adolescenţei şi au ajuns

cioarele lor, toate acestea sunt nimicuri, când mâna simte strânsă o altă mână de prieten, când tinereţea şi viaţa clocotesc în sângele plin de putere şi sănătate.

Tabloul lui Riepin produce o impresie de îmbărbătare, de credinţă în zile mai bune.

Şi el nu le-a văzut aceste zile mai bune. Tineretul rusesc care s'a aruncat în vâltoarea mării îngheţate, în viaţa turbure şi agitată a patriei sale s'a prăvălit şi o mână de ticăloşi au cucerit cea ce acest tineret visase ca şi Riepin să cucerească, *mai multă libertate, mai mult spaţiu!*

Trăind de mult în Finlanda, Riepin n'a putut de cât de departe să privească la prăbuşirea ţărei sale, dar a fost aproape cu sufletul de nenorocirile Rusiei, căci ecoul tuturor suferinţelor şi decăderilor l'a auzit cu sufletul lui simţitor şi mare, de geniu creator. **Dr. I. Duscian**

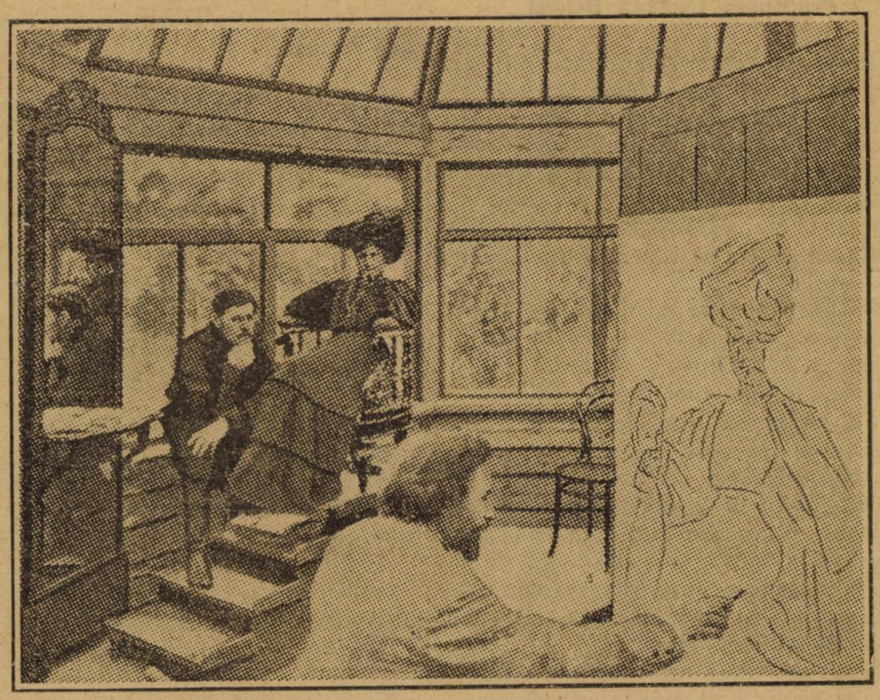

I. E. Riepin în atelierul său din Finlanda pictând pe soţia lui Maxim Gorcki, artista Andreeva, lângă ea stă Gorcki.

Memorii inedite ale contelui Mattachich

2

Traducere de **Const. A. I. Ghica**

Belgia aştepta cu o nerăbdare nespusă naşterea unui băiat. Dar, când în locul prinţului moştenitor se născu o fată, — principesa Clementina, — decepţia şi ura reginei pentru jertfa ei umilitoare, fură atât de mari în cât nu putu să vadă pe cea mai tânără dintre fiicele ei ; din potrivă principesa Clementina deveni răsfăţata regelui, după cum este şi astăzi.

Şi sora aceasta nu face nici ea nimic pentru a veni în ajutorul prizonierei din Lindenhof. Ea a rămas rece şi nepăsătoare în faţa acestei nedreptăţi revoltătoare : o fiinţă omenească bucurându-se de toate facultăţile ei condamnată să trăiască în mijlocul nebunilor !

Oricât de necrezut ar putea părea lucrul acesta adevărat : fiica asta de rege înrudită cu majoritatea caselor regale din Europa, renegată, părăsită de toţi, în imposibilitate de a se apăra, este lăsată în prada desnădejdei într'o casă de nebuni. Şi toate astea pentru ca regele, tatăl ei, principesa sora sa şi toate rudele ei, a căror datorie ar fi să facă să înceteze o asemenea monstruozitate, sunt atât de robiţi formulelor încât pura umanitatea mai prejos de chestiunile de etichetă.

Da, toate aceste personagii n'au şovăit să sacrifice viaţa unei fiinţe umane pentru a proclama sus şi tare că morala curţilor regale n'are nimic comun cu aceia a simplilor muritori.

Căci dacă principesa Luiza a fost astfel pedepsită nu e fiindcă n'a fost credincioasă soţului ei (de altminteri aşi vrea să mi se arate o a doua principesă care a fost pedepsită astfel pentru că şia- înşelat bărbatul.

Ceiace nu-i se iartă însă, e că rupând pe faţă cu tradiţiile curţilor regale, ea n'au căutat nici să deghizeze nici să-şi atenuieze vina, ci logică şi consecventă cu ea însă-şi principesa a voit să facă divorţul inevitabil ; aceasta e crima ei şi nici decum necredinţa.

Dacă principesa în clipa arestării ei la Agram, ar fi consimţit după sfaturile avocatului Bachrach să se împace cu soţul ei ; dacă chiar, atunci când a fost internată la Doebling, ar fi declarat comisiunei mareşalatului Curţei că primea să reia viaţa în comun cu soţul ei, s'ar fi aruncat un văl pudic asupra trecutului şi principesa ar trona astăzi în palatul Cobourg, în loc să vegeteze într'o casă de nebuni.

Iată ceeiace trebue să-şi spună lumea, dacă vrea să judece limpede cazul acesta dureros.

Misiunea lui Bachrach n'avea alt scop de cât să împace pe principesa cu soţul ei.

Când sfetnicul acesta pervers, care nu se dădea în lături dela cele mai urâte fapte, văzu că nu-şi poate ajunge scopul, cu toate şiretlicurile şi cu toată forţa lui brutală, începu să recurgă la răzbunări lase atât împotriva principesei cât şi a mea.

Astfel stau lucrurile. Cât despre mine sunt perfect convins, acum când scriu rândurile de faţă, că misiunea mea nu constă în a apăra pe Alteţa Sa principesa de Saxa Cobourg-Gotha, nici să caut să micşorez greşeala ei ; dar ceeace ştiu precis este că am datoria să smulg din ghiarele călăilor o femeie lipsită de apărare.

Principesa Luiza a Belgiei

In prima ei tinereţe principesa a fost martora la unele fapte menite s'o facă să piardă respectul datorit părinţilor ; dar bunătatea ei era atât de mare în cât nici odată n'a fost auzită rostind vre-o mustrare la adresa părinţilor ei cari au devenit mai târziu judecătorii ei cei mai neînduraţi şi cei mai aprigi.

Trebue să spun că odată ce principesa a acordat încrederea şi prietenia ei cuiva, toată viaţa nu şi le va mai retrage, căci numai astfel explică faptul ca sărmana femeie nu voeşte de rău pe călăii ei.

Mai mult, nici odată n'a rostit o vorbă lipsită de respect la adresa tatălui ei, chiar când acesta a condamnat-o fără milă ; şi totuşi tatăl ei a slujit de subiect tuturor revistelor satirice şi a scandalizat Europa întreagă prin imoralitatea lui.

O singură dată am văzut-o pe principesa mâniată : era în primăvara anului 1896. Pe vremea aceea dânsa era hotărîtă să divorţeze iar tatăl ei se silea să-i scoată gândurile acestea din cap. Fiica lui avea un paravan în persoana soţului ei. spunea regele, şi ceia ce ar face îndărătul acestui paravan nu poate privi pe nimeni ; ca atare spunea el, trebuia să-şi păstreze soţul cu orice preţ.

— „Ce murdărie !" a exclamat principesa indignată.

Ea prefera sfatului acesta părerea pe care i-o dăduse mama ei, regina, ultima oară când principesa se dusese să-i facă o vizită la Bruxelles : „Singurul lucru ce-ţi rămâne de făcut, îi spusese mama ei, e să divorţezi de soţul tău".

Principesa Luiza împlinise şease sprezece ani, când pincipele Filip de Saxa Cobourg Gotha, în vârsta de 31 ani, se prezentase la curtea regală din Belgia pentru a solicita mâna ei. Dânsul fu rugat să se întoarcă peste un an.

(Va urma)

Literatura Indiană

PRASADA

(Sau poema poemilor)

(Din limba sanscrită în franceză de *Louis Jacoliot* în românește de *Mircea B. Eliș*)

Cel mai bun leac al tuturor relelor, suferinţelor şi nenorocirilor este virtutea.

* * *

Paria e cel mai de jos dintre oameni, dar cel care disprețuește pe semenii lui e şi mai jos decât un paria.

* * *

Soarele e lumina zilei ; luna e lumina nopţii ; copiii virtuoşi sunt lumina familiei.

* * *

Regii caută războae, după cum muştele caută bube. Oamenii răi caută numai ceartă, pe când cel onest fuge de regi, fuge de muşte, fuge de oamenii răi, acestea fiind cele trei flageluri de temut.

* * *

Omul virtuos se poate compara cu un mare arbore des, care în timp ce e expus la arşita soarelui, procură răcoare acelora pe care îi protigue cu umbra lui.

* * *

Să nu ne încredem într'un prieten prefăcut, nici să ne înduioşeze durerea unei femei care nu are o purtare bună.

* * *

Omul curagios se cunoaşte numai în faţa pericolului, iar femeea lui când e în mizerie.

* * *

Să nu ne încredem în curentul unei ape, nici în ghiarele ori coarnele unui animal, necum în promisiunile regilor.

Povestea vântului

S'a oprit aseară vântul
La fereastră ca să-mi bată
Și vuindu-și păgân cântul,
Mi-a cântat o melodie
Necântată.

Și am ascultat o vreme
Neclintit trista poveste
Ce-un pribeag veșnic și-o geme
Și m'a prins în vrajă-i tristă
Fără veste.

Mi-a cântat de zări senine
Și mi-a spus povești nespuse
De prin țări de soare pline,
Unde de demult iubirea
Și-o pierduse

Și-a plecat vuind pribeagul,,
De un tainic dor mânat,
Tot mai răscolesc șiragul
Tristelor cântări ce-aseară
Mi-a cântat-..

Sergiu Freamăt

Noutăți filatelice

In cursul anului 1925 se va deschide la Paris o mare Epoziție filatelică. Ea va fi deschisă sub auspiciile federației socetăților filatelice franceze. La această expoziție vor putea participa colecționari din toată lumea, se prevede de pe acum un mare succes.

Al XI-lea congres filatelic italian, s'a ținut de curând la Roma, congresul a durat 3 zile. Au participat un mare număr de filateliști din toate țările. Congresul s'a sfârșit cu schimbarea președintelui sindicatului d. M. Fiechi. Cu d. M. Balatti care s'a dovedit a fi un eminent cunoscător al artei care se numește Filatelie. La sfârșitul lunei Septembrie va apare catalogul „Yvert și Tellier-Champion" pe anul 1925. Prețul lui va fi de 25 fr. franțuzești, plus 2.85 pentru porto recomandat. Tot la aceiași dată și cu același preț se va pune în vânzare și o ediție tradusă în englezește.

De curând a avut loc la Bruxelles o mare expoziție filatelică. La închiderea expoziției s'a distribuit mai multe medali de aur și bronz. Printre expozanții medaliați găsim pe d-nii Rene care a obținut medalia de aur clasa I și d. Henry Zunz medalia de bronz clasa II-a. D-lor nu au avut expuse decât exclusiv numai colecții românești. In zilele de 18, 19 și 20 Iunie a avut loc la Paris în hotelul Dronot a zecea vânzare din colecțiunea Ferrari vânzarea a avut loc sub direcția cunoscutului expert francez Gilbert s'au vândut mărci din toate țările și continentele. Totalul acestei vânzări a întrunit formidabila sumă de 1.886.270 fr. francezi, ceeace după cursul actual face 20.860.000 (două zeci de milioane opt sute șease zeci de mii lei). Dela 2—5 Octombrie 1924 va avea loc o expoziție filatelică la Bucu rești. Ea se va ține în sala „Liedertafel" din str. Academiei. Expoziția va fi patronată de Majestatea Sa Regele Ferdinand ceare cum se știe este un fernent filatelist. Aceasta este prima expoziție filatelică din România ideia deschiderei unei expoziții filatelice a luat ființă încă de anul trecut, dar unele piedici de neînvins au amânat importantul eveniment care va fi pentru filateliștii români deschiderea expoziției. Urăm succes acestei expoziții filatelice care ne dovedește că arta filatelică a început a fi prețuită și la noi în Românaia. Adeziunile pentru participarea expozanților se pot cere : Căsuța poștală 179 București.

Ionel Trif.

DESONORAT

— URMARE —

De mai bine de un sfert de ceas, Cadicescu în picioare lângă patul nevestei lui, contempla tăcut, cu inima strânsă de durere, acel grup atât de gingaș, acele contururi fine, ce se desemnau atât de frumos, în semiobscuritatea camerei de culcare — mama și fiul îmbrățișați — și oricât de stăpân pe sine era în acele momente, nu-și putu înăbuși un suspin, iar ochii i se umplură numai decât de lacremi ferbinți, ce începură să i se scurgă, încet, liniștite, în lungul obrajilor săi bronzați.

Dar totul nu mai dură decât câteva clipe, căci văzând că se clatină, observând că voința îl părăsește încetul cu încetul, se smunci brusc din contemplarea-i dureroasă și pășind cu hotărâre spre ușă, intră din nou în odaia abia părăsită și apropiindu-se de biurou, se trânti pe scaun și luându-și capul între mâni, începu să geamă încetișor.

Scuturându-se apoi din tot corpul, ca și cum ar fi voit să scape de o slăbiciune ce par'că căuta să'l prindă numai decât în ghiarele ei ascuțite, cu un gest hotărît puse mâna pe condei și începu să aștearnă pe hârtie rânduri dese și mărunte, oftând din când în când din adânc și căutând să-și stăpânească lacrimile ce prinseră din nou a i se ivi în ochi.

Erau orele patru după miezul nopței și locotenentul Cadicescu, nu se ridicase încă dela biurou, ocupat cu închiderea și sigilarea ultimei scrisori, din cele șease ce le scrisese.

După ce puse adresa și pe aceasta din urmă, aruncă condeiul din mână și răzămându-și capul de spatele scaunului, își fixă privirile în tavan și începu să viseze la trecut.

Se vedea copil mic, încă de pe când nici nu urma la școală, alergând cu părul în vânt, cu obrajii îmbujorați de sănătate, prin curtea largă a caselor părintești, ca să prindă fluturașii sburdalnici, ce se 'nverteau în sbor pe deasupra capului său, mai să-i atigă părul cu aripioarele lor fine, și zâmbi înduioșat când își aminti cum se umplea de necaz și plângea înciudat, când după atâta trudă, după atâta chin, nu putea să prindă măcar unul, căci șireții de fluturi îl lăsau să se apropie cu mâna întinsă deasupra lor, făcându'l să creadă că nu-i vor mai scăpa de data aceia, și când dânsul își lăsa mânuța spre ei, tremurând de emoțiune, că în sfârșit i-a prins, dânșii îi sburau pe dinainte, părând că râd cu hohote de neputința lui de copil naiv.

Își aminti apoi dragostea cu care era înconjurat de părinți, care-și puseră toate speranțele în prima lor odraslă și îndurerat peste măsură, compara trecutul atât de luminos, când se simțea

Argument

Chilipir

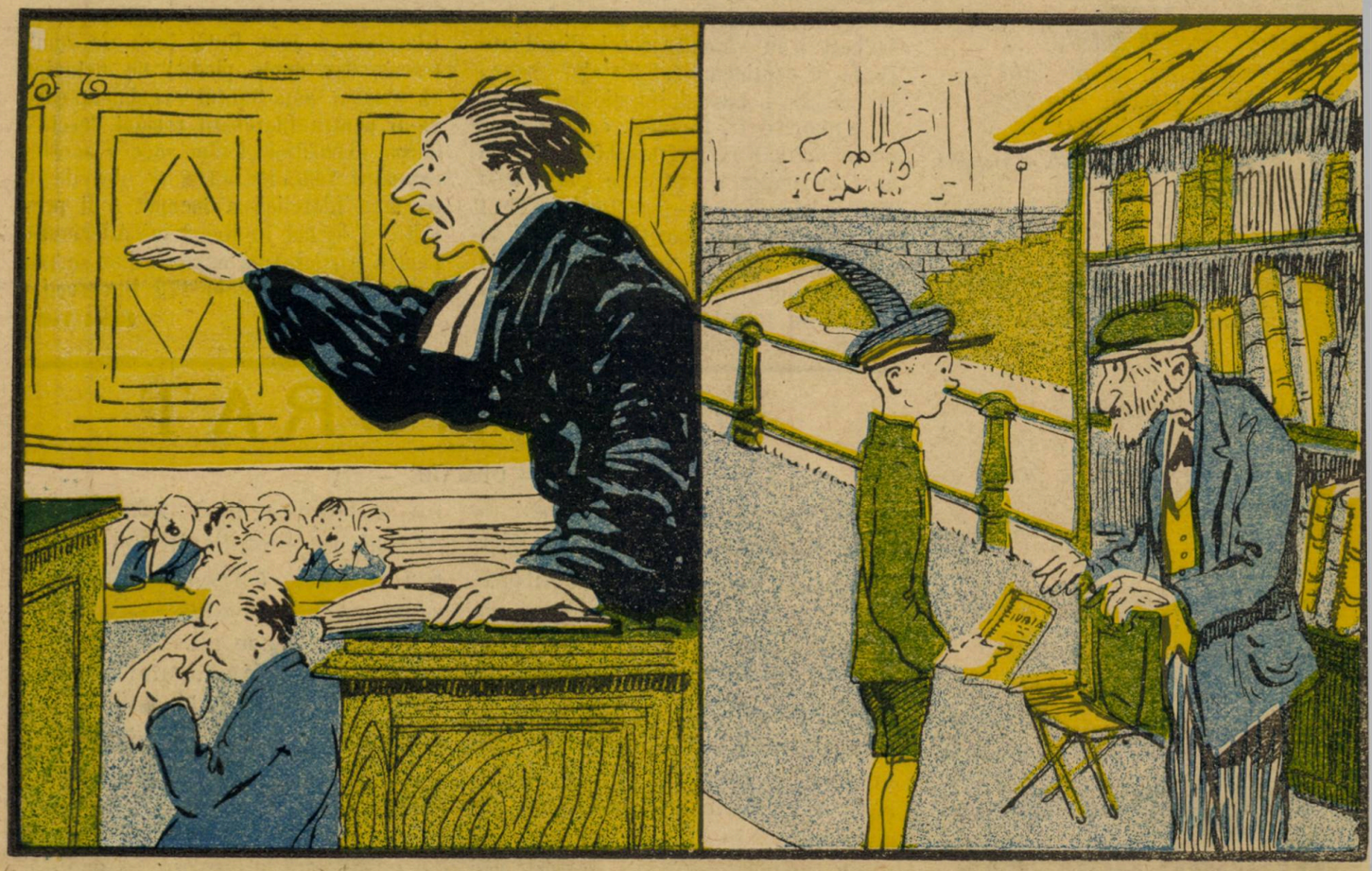

— Domnilor juraţi, trebue să achitaţi pe acest sărman cu care şi-a ucis părintele.
Il cunosc. Pot jura eu că n'are să mai facă acest lucru în viaţa lui !...

— Un pol cartea asta ?
Păi nu vezi că lipseşte partea I-a ?
— Nu e nimic, aia ţi-o povestesc eu...

atât de fericit, cu prezentul întunecat ce-i sta acum în faţă atât de ameninţător.

De câtă bucurie nu i se umpluse sufletul, când fu înscris la şcoală şi era mândru cu hăinuţele bărbăteşti, pe care le îmbrăcase pentru întâia oară, schimbând pentru totdeauna rochiţa, care aproape nu'l deosebea de fete.

Acum se simţea şi el bărbat, în rândul tuturor bărbaţilor şi nu era să mai fie bătaia de joc a băeţilor lui Andronache, vecinul lor cu moşia, care ori de câte ori aveau ocazia să'l zărească, îi strigau ca niște disperaţi în gura mare : fetiţ'o ! fetiţ'o !...

Dar încetul cu încetul, se scurseră anii şi odată cu ei, eşi din cursul primar şi după ce termină şi patru clase liceale, intră cu concurs în şcoala militară de care'l legau cele mai frumoase amintiri.

In sfârşit se văzu şi sublocotenent şi nu mai poate uita bucuria cu care-l priveau părinţii, mai cu seamă tatu-său—Conu Iorgu—care era atât de mândru de feciorul lui.

Dar cum se schimbă totul în lumea aceasta !

(Va urma) **Ion Holban**

CÂNTEC

Se 'ntâlniră două lacrimi
Tremurate în tăcere,
Zăprelite 'n dor şi paimi
Şi născute din durere.

Lacrimile se 'nfrăţiră
Vreme rea şi vreme bună,
Şi deatuncea se iubiră
Se doriră împreună.

Şi trecură-aşa prin lume
(Firuind acelaş dor)
Fără vreme, fără nume,
Ca şi cântecele lor.

I. Const. Vedea

Colecţionari
Trimiteţi adresele Dv. spre a fi publicate în
Anuarul Filatelic al României pe anul 1925
Cereţi tariful anunţurilor şi condiţiunile de apariţie D-lui *M. Preda Trifan.*
Şoseaua Doamnei 35, Bucureşti

CEREŢI
la toate librăriile
Călătorie în Suedia
de STELIAN POPESCU
— PREŢUL LEI 20 —

NOUILE PREMII FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
— Pe luna August 1924 —
CUPON No. 3.

TOMA XL. — No. 35 2 lei exemplarul Duminică 31 August 1924.

UNIVERSUL LITERAR

PRETUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. în străinătate pe un an 200 lei.

BIBLIOTECA CENTRALĂ „ASOCIAȚIUNII"

Făuritorii păcei europene

D. Herriot primul ministru francez strângând mâna lui Ramsay Mac Donald, șeful guvernului englez în gara Victoria din Londra.

Pagini contimporane

Romain Rolland şi războiul european

I

Când s'a deslănţuit uraganul din 1914, intelectualii de pretutindeni s'au alăturat lui. Toate ideile umanitariste, toate crezurile filosofice s'au spulberat. Se spunea numai atât; „războiul e o stare aparte în dezvoltarea socială şi în timpul lui e de drept a nu se ţine seamă de nici unul din idealurile mai înaintate. Puţin interesează dacă am fost filizof spiritualist până în 1914, pentrucă de aci înainte alte îndemnuri mi se statornicesc în suflet".

Astfel a raţionat întreaga elită intelectuală germană când s'a supus orbeşte ordinelor neomeneşti ale Imperialismului prusac; iar în Franţa, socialişti ca *Charles Péguy* mor în lupte, filozofi ca *Bergson* şi sceptici-umanitarişti ca *Anatole France* tămâiază cu artă şi cugetul lor ororile războului. E drept că aceştia regretau multe din măcelul deslănţuit, dar nu regretau totul. Ci, chiar mai mult, se aşezau în slujba războiului şi îmboldeau compatrioţii întru însufeţirea lor.

Un singur mare scritor a făcut excepţie şi acela va sta ca o mândrie în istoria Europei; însfârşit unul, care s'a ridicat „Deasupra învălmăşelii"! înfrăţirea tuturor prin cuget şi simţimânte, a rămas aceleaşi şi în besna ce se aşternuse peste restul omenirii. Când a trebuit să fie înarmat, autorul clasicului „Jean Cristophe", cu inima îndurerată de acest gest, s'a refugiat în Elveţia. Şi deacolo a aşteptat cu încredere şi cu lacrămi, pacea. Activitatea însă nu şi-a întrerupt'o şi, în afară de romanul „*Pierre et Luce*", a publicat o serie de articole în universala „*Revue de Genéve*".

Şi erau acele articole o mustrare adusă intelectualilor europeni, căci întrânsele se vădeau compromisurile în cari se afundaseră şi absurdităţile ce încercau a le apăra cu raţiunea... Revue de Genéve" mergea în Germania , în care avusese odată adepţi şi prieteni, şi ajungia şi în Franţa unde i se interzisese lui Rolland orice publicaţie şi orice articol de ziar sau de revistă. Trei ani acesta n'a vorbit cititorilor săi decât prin paginile „Revue de Genève"-ei. Iar în 1919, când i se îngădue venirea în Franţa, adună toate articolele acelea şi le publică în volumul : „*Deasupra învălmăşelii!*" („Au dessus de la melée"!)

II

Că Romain Rolland a fost şi este un idealist, un visător ce năzueşte a îmbuna lumea prin idee, aceasta e ştiut lucru; ceace nu s'a ştiut însă la noi a fost tăria de caracter, lupta sufletească dela începutul războiului între crezul său filozofico-social şi realitatea brutală dimprejur şi mai ales consecvenţa vieţii sale sufleteşti. Nu numai că n'a voit să lupte împotriva unui popor pe care-l ura, dar a ştiut încă să-i vorbească cu blândeţe

Cântecul părerilor de rău

Prietenă, eu ştiu de ce m'ai părăsit,
Mi-e drumul greu şi-un nesfârşit popas:
Şi din argintul cheltuit doar pentru tine
Cu plânsetele vremii i-am mai rămas...

Te văd trecând în fiecare seară
— O umbră pe sub cerul întomnat:
Te uiţi aşa, de parcă nu mai mai cunoaşte
Şi ca şi cum, de-un veac m'ai îngropat !

Ştiu bine unde'te duci şi unde stai
Şi pentru cine treci pe la fereastră;
Cum ştii şi tu, că' n strat s'au ofilit
Şi rozele şi floarea cea albastră !

Şi-acum tăcerile s'aştern ca nişte dungi
Mai plânse de cât plânsetele mele;
De mult n'am mai văzut zâmbiri de curcubeu,
Nici săgetări căzute dintre stele!

Mă cat pe drum, şi nu mă mai găsesc,
Mă simt de înstrăinat păşesc prin viaţă :
Duc noaptea'n gând şi-n suflet şi-n simţiri,
Şi nu ştiu de-o mai fi vreo dimineaţă...

Dar... ce-ţi mai spun, ce nu-ţi ţi-ar folosi
Când zarea dinspre răsărit te înconjoară ;
Cu'n brâu de-argint, cu margini de sefir
Cu ciucuri vechi şi'ngreunaţi de sânge...

Când ai prieteni neştiuţi la număr
Şi la urechi porţi cei mai scumpi cercei;
Când peste sâni, duci şiruri de mărgele
Din plânsetul şi din arginţii mei...

George Nuţescu

aşa cum a vorbit şi poporului său.

Căci Romain Rolland raţionа astfel : războiul nu este o fatalitate (scuza oamenilor fără voinţă) ci fructul slăbiciunii popoarelor şi stupidităţii lor. El are o cauză bine determinată; să zic bestialitatea care se redeşteaptă ? nu, aceasta nu e o cauză ci numai un efect, o latură reprezentativă a psihologiei maselor, o furie ancestrală care se reînsufleţeşte numai la scânteia sângelui. Cauza adevărată nu se află între popoare; popoarele nu se urăsc decât după declararea războiului, şi pe acestea le asmut cei câţiva conducători. Şi iarăşi, şefii statelor mici, sfioase şi civilizate, nu vor ataca decât rareori. Cauza războiului e deci pe deoparte *Imperialismul german*, pe de alta *Ţarismul muscălesc*. Două forţe oarbe cari tind să contopească totul sub negura lor. Interesele acestor două absurdităţi, complicate bineînţeles de alte „pretexte" mai mărunte, au iscat uraganul. Ele sunt cele două vrăşmaşe ale civilizaţiei şi ale lumii

III

Războaiele vor putea fi peste puţin timp imposibile. De ce? Pentrucă se va găsi în fiecare ţară un grup puternic de intelectuali cari vor înăbuşi orice dorinţă de escaladare a graniţelor. Şi dacă nici o ţară nu atacă, e dela sine înţeles că niciuna nu va trebui să se apere. Pentru aceasta e nevoie însă de o elită intelectuală cu rădăcini în toate clasele sociale, pentru că — cum am spus — popoarele nu se urăsc între ele.

Şi dacă masele vor fi educate, bineînţeles că şi încercările de excitare brutală ale conducătorilor vor rămâne zadarnice. Iar războiul dus numai de şefi, e încă un lucru pe care mulţi ar dori să-l vadă...

Toate acestea însă nu acum. Acum se desfundă pământul şi se surpă mulţmi în mormînte. Ceace încearcă să ştie Rolland e numai dacă conştinţele foştilor luptători umanitarişti, au rămas aceleaşi.

(Va urma) **Mircea Eliade**

Puntea vieţii

Puntea vieţei este o frumoasă şi luminoasă alegorie. Toţi trecem pe puntea înaltă deasupra abisului tainic... Începând drumul nostru ne urcăm până la culmea acestui pod şi apoi o coborâm : succesul, bucuria, fericire repede ne ridică până la această culme. Dar uneori drumul a fost lung şi greu şi-l coborâm cu cârjele şi rezemaţi de toiagul bătrâneţii.

Tabloul lui Bauerfeind, cunoscutul pictor german, ne arată acest pod alegoric în trăsături puternice impresioniste.

Tablou de pictorul german Bauerfeind

Pictorul dinadins îndepărtează din tabloul său tipurile reale, pentru ca în icoanele alegorice să apară mai luminoase din maniera într'adins neglijată a lucrărei. **D.**

Din observaţiile şi cugetările altora

Epitaf:

Sub peatra aceasta odihneşte răposatul X singurul loc pe care l'a dobândit neplergând după el.

Susceptibilitate:

Desgustul pe care'l simţi împotriva unor oameni se resfrânge şi asupra lucrurilor care le au aparţinut; acelaşi lucru 'l simţi şi faţă de unele femei când ştii cui au aparţinut.

Bunătate:

E mult mai uşor să fii bun pentru toţi de cât pentru unul singur.

Oamenii:

Practica vieţei ne învaţă să privim la oameni nu aşa cum sunt, ci aşa cum ei par'că sunt.

Insultă bănuită:

Când numeşti pe cine-va porc se pune întrebarea nu insulţi cu aceasta pe porc.

Inger sau animal?

Pascal a spus: Omul nu e nici înger nici animal; dar nu reese uneori că acela care vrea să apară ca înger deseori se apropie de animal.

Viaţă modernă:

Viaţa modernă este o luptă, o învălmăşeală. Dorinţa de a te ridica pe umerii altora exclude orice bună cuviinţă.

Ziua perdută:

Chamfort a spus: „cea mai perdută zi din viaţa noastră este ziua în care n'am râs".

Acţiunile femeilor:

Acţiunile femeilor se aseamănă cu săriturile puricilor: aceaşi hotărâre şi aceaşi inconsecvenţă.

Fructul stricat:

Fructul stricat din vreme, se coace mai repede.

Oraşele:

Timpul şi spaţiul nu le poţi atinge, marea nu o poţi bea, oraşele nu le poţi întrece în minciuni.

Scriitorul fecund:

N. N. a scris atât de mult în cât e timpul să citească şi el ceva.

Proverb Polonez:

Când Dumnezeu a împărţit oamenilor mintea a trecut şi pe la prinţul Radzivil, dar nu l'a găsit acasă.

Proverb arab:

In fericire oamenii sunt lupi — în nenorocire — oi.

Legendă siameză:

Ţânţarul presimţind furtuna s'a grăbit să se ascundă sub o frunză de palmier; a trecut furtuna şi ţânţarul a început să se se laude, că dacă nu era el, furtuna ar fi desrădăcinat palmierul.

Tot despre un publicist:

Scriitorul N... este ca o maşină de cusut în care în loc de ac e pusă o peniţă.

Inţelepciunea şi prostia:

Inţelepciunea are margine, prostia e fără sfârşit.

Oamenii serioşi:

De atunci, am întâlnit în viaţă oameni de acea, aşa zişi foarte gravi care 'şi perdeau timpul să corecteze gramatici spaniole şi care găseau că alţi oameni afară de ei nu sunt serioşi.

Acei cari au reuşit în viaţă.

Oamenii care reuşesc să ajungă ceva în viaţa lor sunt aceia care au întins mâna, acolo unde ar fi trebuit să dea cu piciorul.

Dragostea adevărată:

Cu dragostea adevărată e acelaşi lucru ca şi cu apariţia spiritelor, se vorbeşte mult despre ele dar nimeni nu le-a văzut.

Titlu şi mai mare:

Reprezentantul micei „marei republici" Geneveze, discutând cu d. *de Bouteville* care îi striga: — *Ştii d-ta că eu sunt reprezentantul Regelui, stăpânului meu? — i-a răspuns: — Dar d-ta ştii că eu sunt reprezentantul unor oameni care sunt egali cu mine!*

Culmea liberdlismului:

Un revoluţionar zicea: eu urăsc atât de mult despotismul în cât mă revoltă până şi ordonanţele medicale ale doctorilor.

Popoarele:

Popoarele sunt ca nebunii care'şi sparg mereu mobilierul ca să'şi cumpere unul la fel.

Culese de **Dr. I. D.**

La moartea mea

Să nu mă plângi iubita mea
Căci lacrimile tale's reci
Şi rele cum ai fost tu rea,
Aşa cum ai să fii în veci

Ci să te duci la Mânăstire
Cu lacrămile tale reci,
Că nu's în lume cimitire
Să'ngroape dragostea'mi de veci.

C. D'ISTRIA

Memorii inedite ale contelui Mattachich

3

Traducere de **Const. A. I. Ghica**

Principele întreprinse o călătorie în jurul lumei şi după ce se întoarse, îi se acordă mâna principesei.

Căsătoria aceasta nu convenea de loc regelui, spunea principesa. Din ziua în care m'am logodit, aproape că nu-mi mai vorbea şi se purta foarte rece cu mine. Regina însă dimpotrivă simţea o plăcere vădită să stea cu mine de vorbă; îmi descria Ungaria ţara ei natală, unde trebuiam să stau şi unde avea o mulţime de legături sufleteşti. Am consimţit să mă mărit, căci nu eram de cât o copilă şi nu-mi dădeam seama de însemnătatea acestui act".

Iată ceiace mi-a spus în mai multe rânduri principesa, de oarece ea a negat în totdeauna cu înverşunare că s'a măritat din dragoste.

„Prinţul a fost atât de indelicat, îmi spunea ea într'o zi, în cât mi-a afirmat după câteva zile dela logodnă, că fusese înamorat la nebunie de mama şi că dânsa l-a oprit la timp făgăduindu-i mâna mea".

Nu că dădea crezare acestor calomnii, dar ea voia să stigmatizeze, aşa cum se cuvenea procedeele urâte ale soţului ei.

Nici odată nu se va putea protesta în de-ajuns împotriva unor anumite persoane interesante care învinuiseră pe principesa că a fost necredincioasă soţului ei şi că a făcut pe de-asupra datorii.

Ea nu avea de cât 17 ani iar bărbatul ei 31, când acesta a smuls-o din casa părintească şi de-abia după 20 de ani de convieţuire conjugală el a internat-o într'o casă de nebuni. Oare

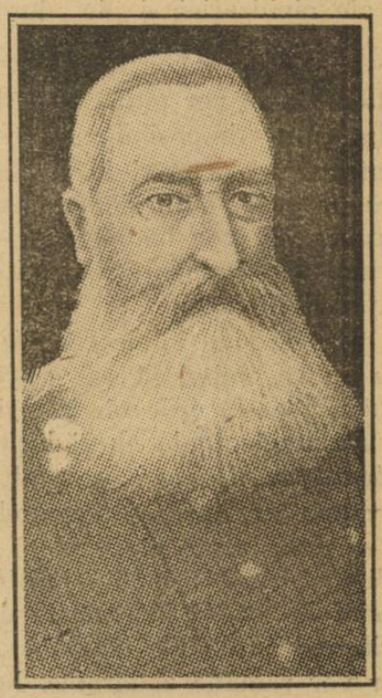

Leopold al II-lea, fostul rege al Belgiei, tatăl principesei Luisa

omul acesta matur n'ar fi trebuit să fie un sfetnic şi un tutore acestei copile de 17 ani? Numai faptul acesta

dovedește precis că nu dânsa a fost prima vinovată.

„Din prima zi a căsătoriei, povestea principesa, n'am avut pentru soțul meu de cât un dezgust și o silă nesfârșită. Imediat după celebrarea căsătoriei și când eram pe punctul să părăsesc orașul Bruxelles, am spus mamei că nu pot suporta viața în comun cu soțul meu ; am cedat totuși rugăminților reginei și am consimțit să plec".

După ce făcură o scurtă călătorie de nuntă, cei doi soți s'au stabilit în Ungaria, în palatul Cobourg la Budapesta.

„Eram frumoasă, o știu, repeta adesea principesa și adoratorii nu-mi lipseau.

Intr'adevăr, cine vede astăzi pe femeia aceasta cu adevărat maiestoasă, cu profilul clasic și cu trăsăturile nobile, are cu adevărat impresia că se află în fața unei apariții feerice.

Astfel dânsa deveni în curând centrul societății ungare, fiind admirată și răsfățată de toată lumea.

Ii plăcea în deobște Ungaria, unde se simțea cu adevărat în familie.

„Eram plină de viață și nespus de voioasă, îmi spunea principesa ; îmi plăcea să fac glume care, cu toată nevinovăția lor, erau denaturate și interpretate pe dos de gurile rele și de toți invidioșii cari trăiau în jurul meu.

„Prințul nu avea de loc ideie cum să mă conducă. Un lucru mă jignea, mai ales la el, și anume, obiceiul lui de a mă considera ca un lucru al lui, vanitatea de care făcea paradă și importanța pe care o manifesta în fiece ocazie, pentru a dovedi tuturor că eram a lui, și numai a lui".

In primii ani ai căsniciei, cumnatul, său, actualul țar al Bulgariei, a fost acela care a căutat să exercite cea mai proastă influență asupra principesei. Nutrea o pasiune nebună pentru delicioasa lui cumnată : renunț să descriu procedeiele pe cari le-a întrebuințat ca să-și atingă scopul. Principesa mi-a afirmat că i-a dat într'o zi un pumnal ca să scape de soțul ei.

„Spre a fi a lui a mers și mai departe încă și mi-a oferit bani, mi-a spus dânsa. Cei cari se cred autorizați să mă critice, nu cunosc luptele pe cari am trebuit să le susțin, ca să scap de o societate care mă desgusta".

Principesa și soțul ei se instalară pe urmă la Viena, unde erau în relațiuni dese cu familia imperială austriacă.

Principesa avea, pentru fosta împărătească Elisabeta un respect vecin cu adorația ; dânsa o considera ca o ființă de o esență superioară.

(Va urma).

SALAMBO

O pagină din romanul lui Flaubert

Din operile lui Flaubert una din cele mai cetite dar și cele mai criticate a fost romanul său *Salambo. I s'a imputat romancierului francez că n'a cunoscut bine istoria Cartaginei, că sunt multe exagerări, nepotriviri, dar totuși opera aceasta a lui Flaubert va rămâne nemuritoare.*

Ea a inspirat și pe pictorii de valoare și nu numai pe cei francezi. Așa pictorul german Carol Richter a prins în tabloul său alăturat o pagină din opera lui Flaubert.

Salambo este fata conducătorului armatelor cartagineze Amilcar. Este o ființă stranie, stăpânită de exatazul religios. Tânăra aceasta trăește aproape în deplină izolare de restul omenirei și în mijlocul vecinicilor rugăciuni pentru zeița Tanita, această Veneră a Cartaginei, care apare lumei sub chipul Lunei împărătesei nopței.

Tabloul lui Richter reprezintă pe Salambo apărând în cortul lui Mato, conducătorul armatelor spre a lua înapoi voalul sfânt

C. Richter: „Salambo" — o pagină din romanul lui Flaubert,

al zeiţei Tanita care a fost furat de armatele acestui din hramul ei.

Aci ea se întâlneşte cu Hicson generalul armatelor cartagineze care fusese luat prizonier şi care cu picioarele zdrobite se istovea într'o groapă din apropierea cortului.

„Ridicându-se pânza cortului apăru o finţă mizerabilă, care se târa până la picioarele ei şi Salambo recunoscu pe Hicson".

Acest moment din romanul lui Flaubert este exprimat de Richter în tabloul său.

D.

ŢIE

Corinei Bunis

Mulţumindu-ţi, nepoţico,
Pentru scrisul tău frumos
Te sărut frumos pe frunte ;
Iar acolo, sus la munte,
Traiul fie-ţi drăgăstos.

Să trăeşti ca îngeraşii,
Tu şi cu părinţii tăi,
Iar la carte mititico
Şi de-apururi frumuşică,
Să fii pururi tot întâi.

Să ne vii tot sănătoasă,
Mai sglobie de cum eşti.
Şi cu vocea ta frumoasă,
Păpuşică inimoasă
Iarăşi să ne 'nveseleşti.

Până atunci petrece bine,
Timpul fă-l a nu fi trist,
Iar venind la noi acasă,
Ca o zână drăgăstoasă,
Să ne cânţi ca un artist.

D. C. Panaitescu

Insemnările unui trecător

Oare stăpânirea, pe care o câştigă din ce în ce mai mult „moda" asupra femeilor,nu e o perdere însemnată pentru feminism?

* * *

Se tot critică — uneori cu atât mai violent, cu cât violenţa porneşte din mai ignobilă făţărnicie — că fata de azi nu mai are, vai, pudoare.

Cred că aceasta e o lipsă de bun simţ a aşa zişilor revoltaţi.

Ceeace într'adevăr nu mai e azi, nu mai „găsculiţa" de altă dată, — acea factice ingenuă virginală.

* * *

Numai anume închirciţi în vocabulare reduse nu ştiu să facă deosebire între virtute şi pudoare.

Virtutatea e imuabilă.

Pudoarea variază după timp şi loc.

* * *

Cunosc un nou tip de femee cinstită. E aceia, care vrea să seducă. E femea, care ca să ţină cât mai legat pe bărbat, sau pe amant, filtrează, jong'ează, glumeşte cu oricine, împrumută toate metodele exterioare ale demimondenei, în fond însă e femee cinstită.

* * *

Mi-aşi îngădui să cred, că 60 la sută dintre cititorii români au citit frumosul roman al lui Balzac, „Père Goriot" (în românește e tradus „Moş Goriot") Ei bine, romanul acesta, aşa de vechiu, aşa de bun, aşa de apreciat şi mai ales aşa de faimos literar, fost cenzurat în Bavaria.

Scriitorul german, care l'a tradus în nemţeşte în anul 1924, a fost condamnat şi romanul confiscat.

Auziţi „Père Goriot" confiscat!

Mă gândesc la unii dela noi cari tremură de indignare când autorităţile se lupta cu infecta publicaţie în fascicole asupra vieţei lui Terente.

Trab

DESONORAT

— Urmare şi sfârşit —

Cine şi-ar fi putut închipui vre-odată, ca un tânăr care pornise pe cărarea vieţei cu atâta sorţi de isbândă, să se poticnească deodată în drum şi să-şi frângă gâtul pentru totdeauna, scăparea ne mai venindu-i de nicăeri !

Se mira el singur de patima ticăloasă a jocului de cărţi, care'l prinse cu atâta putere în ghiarele ei veninoase.

Cum de s'a făcut de n'a avut atâta putere de stăpânire şi s'a lăsat condus fără cea mai slabă împotrivire, pe un drum atât de prăpăstios, care i-a adus desonoarea !

Da ! Desonoarea ! Era un om iremediabil perdut, un om fără onoare.

Onoarea—onoarea de militar — la care ţinuse atâta, n'o mai are astăzi, a dispărut ca prin farmec pentru totdeauna, cum dispare fără urmă, fumul împrăştiat de vânt.

Nu-i vine a crede, dar cu toate astea e foarte adevărat !

Da ! E cel mai mare ticălos, cea mai mizerabilă făptură de pe pământ !

Cum de s'a îndurat să-şi bată joc aşa de amar, de acea fiinţă care-l adoră, de acea fiinţă atât de sfântă, atât de curată şi nevinovată—mama copilului lui!

Nu ! totul s'a sfârşit de acum înainte ! I'ar fi peste putinţă să-i mai stea în faţă, s'o mai privească drept în ochi, când a avut curajul s'o mintă cu atâta nerușinare !

Nu ! Mai bine moartea de o mie de ori, decât să fie silit a ceti în privirele ei, cumplita lui vinovăţie !

Şi cu un gest hotărît, Cadicescu trase saltarul biuroului şi scoţând din el un revolver mic, prinse a'l examina cu atenţiune, când un sgomot uşor făcându-l să tresară speriat, se grăbi să-l

pună îndărăt la locul lui, închizând cu repeziciune săltarul.

După o clipă însă, văzând că totul a reintrat în liniştea obişnuită, cu o mai mare hotărîre trase din nou săltarul şi luînd revolverul în mână, îl încărcă cu sânge rece, continuînd să privească cu stăruinţă, fotografia ce-i sta în faţă.

Câteva miute nu-şi ridică privirele de pe chipul aceleia ce-i era atât de dragă. apoi oftând din adânc, se ridică cu bruscheţe de pe scaun, făcu câţiva paşi prin odae şi întorcându-se îndărăt spre biurou, se aşează din nou pe scaun, ridică cocoaşa revolverului şi alipindu-i ţeava de tâmpla dreaptă, trase cu putere trăgătorul.

IV

Moartea violentă a lui Vasilică, o anunţase telegrama ce primise bătrânul şi care'l pusése grăbit pe drum.

Sosise în Tg.-Neamţului însă, tocmai a doua zi după înmormântare.

Durerea ce'l stăpânise tot drumul până la Neamţ. nu se poate descrie, când telegrama nu-i explicase nimic, din conţinutul ei, neputându-se deslusi cauza care provocase dezastrul.

In faţa scrisorilor însă, care nu puteau minţi, odată ce conţineau destăinuirea sinceră a unui suflet hotărît a trece pragul veşniciei, problema se deslega dela sine.

Dar vai cât de amară deslegare !

Patima ticăloasă a jocului de cărţi, curmase firul vieţei unui tânăr, căruia nu-i lipsise nimic ca să fie cu adevărat, cel mai fericit om !

Jucase la nebunie ! Şi odată ce patima jocului îl înlănţuise în braţele-i veninoase, otava îşi făcuse efectul.

Judecata îl părăsise cu totul şi perzând mereu, într'un moment de uitare de sine, puse mâna în banii Companiei şi-i perdu pe toţi la joc.

Rezultatul fu hotărâtor.

Desonoarea şi în urmă sinuciderea, ca cel mai sigur mijloc de a se sustrage justiţiei omeneşti !

Ion Holban

Isuse!..

Pe Golgata te-au răstignit, Isuse,
In carnea ta piroane au bătut,
Ţi-au dat oţet cu fiere de-ai baut,
Necredincioşii vremilor apuse.

Ţi-au consumat durere a şi-ai tăcut
N-ai blestemat, ci buzele-ţi aduse
Spre rugăciune, către Tatăl spuse:
— „Iartă-le lor, căci nu ştiu ce-au făcut !“

De unde-atâta har de bunătate
Isuse blând, lumină din lumină,
Avut-ai tu, de le-ai iertat pe toate?!.

Căci astă-zi nimeni crucea nu o poartă,
„Poporul tău“ în silă se închină,
Oamem-s răi—şi nimenea nu iartă.

Zefir-Trivale

Noutăţi filatelice

O expoziţie filatelică internaţională va avea loc în cursul anului 1926 la New-York. Lucrările preparatorii au început de curând sub conducerea unui comitet provizoriu constituit din cei mai talentaţi filatelişti pe care îi posedă uriaşa metropolă americană. Din 1911 aceasta este numai a doua expoziţie într'un interval de 15 ani. După cum se vede americanii nu prea sunt în notă cu manifestaţiile filatelice.

La Cristiana va avea loc de la 19 la 28 Septembrie prima expoziţie filatelică internaţională. Ea se află patronată de regele Haakon VII-lea şi sub preşedinţia d-lui W. Johnasenn, preşedintele celui mai important club din Cristiana. La această expoziţie se vor putea expune colecţiuni din toate ţările şi continentele. Pentru orice informaţiuni a se adresa : „Rolf L. Bereutzen. Kirkegoten 6. a. Cristiana Norvegia“.

Iugoslavia a emis de curând o nouă serie de mărci cu efigia regelui Alexandru. Această serie de mărci este imprimată în Anglia într'un număr considerabil de exemplare.

Iată valorile: 20 parale negru, 50 parale brun, 1 dinar roş, 2 dinari verde închis, 3 dinari bleu, 5 dinari brun deschis, 10 dinari violet, 15 dinari oliv, 20 dinari oranj, 30 dinari verde deschis.

Portugalia va emite la 11 Septembrie 1924, o foarte frumoasă serie de mărci pentru comemorarea celebrului poet portughez Louis Camoens, autorul nemuritoarelor poeme „Luisiadele“. Când vom vedea şi la noi mărci cu efigia lui Alexandri sau Coşbuc ?

Costa-Rica „The Stamp Collector“ anunţă în curând apariţia unei serii de mărci comemorând anexiunea districtului Nicoya la Costa-Rica.

Seria va fi astfel compusă : 1 c. Roşu, bucăţi 200.000 ; 2 c. Lilas, bucăţi 200.000 ; 5 c. verde, bucăţi 200.000 ; 10 c. Galben, bucăţi 100.000 ; 15 c. Bleu, bucăţi 100.000 ; 20 c. Negru, bucăţi 75.000 ; 25 c. Chocholat, bucăţi 50.000.

Guatemala. Guvernământul din Guatemala a comandat un nou stoc de mărci în Anglia. Cea mai mare parte din mărcile în circulaţie s'au epuizat la administraţia postelor şi din această cauză transporturile au posta au stagnat considerabil.

Ionel Trif.

NOUILE PREMII FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
— Pe luna August 1924 —
CUPON No. 4.

Un salvator pretenţios

Om respectabil

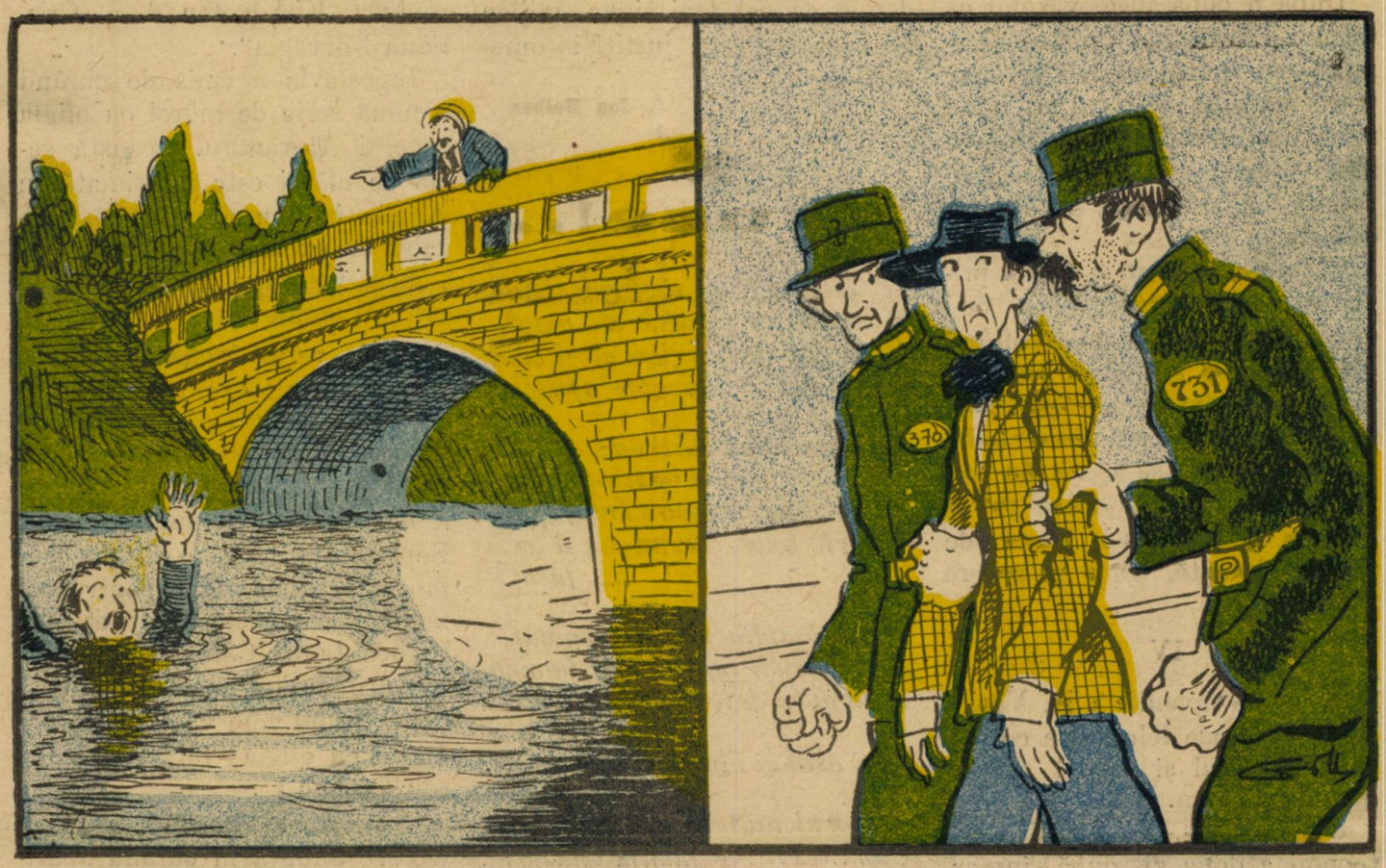

— Ajutor !... mă 'nec !...
— Acolo apa e adâncă tare, treci mai spre dreapta că sar eu să te scap !...

— Domnule sergent, te rog !... Ceva mai multă discreţie... sunt foarte cunoscut în cartierul ăsta.

Literatura indiană

PRASADA

(Sau poema poemilor)

(Din limba sanscrită în franceză de *Louis Jacoliot* în românește de *Mircea B. Ițiș*)

Nu sunt decât rele de aşteptat într'o ţară în care domneşte nedreptatea.

* * *

Omul prefăcut se schimbă pentru a putea trece drept om de bine ; el se aseamănă cu oţetul peste care oricât amestec de miere, de mosc ori de candel am turna, nu pierde nimic din acrimea lui.

* * *

A arăta cuiva prietenie pentru ca în dos să-l criticăm, înseamnă a sufla cald şi rece, ori a amesteca otrava cu ambrozie.

* * *

Mama noastră trebue să fie dreptatea, părintele nostru adevărul, femeea noastră compătimirea, copiii noştrii îndurarea, iar prietenii noştrii bunăvoinţa ; această înrudire ne va susţine în viaţă şi ne va îndruma în totdeauna pe calea cea bună.

* * *

Bucuriile temporare trec ca un vis, frumuseţea se veştejeşte ca o floare ; viaţa cea mai lungă dispare ca o lumină ; existenţa noastră se poate compara cu una din acele băşici cari se formează la suprafaţa apei.

* * *

Bunurile temporare sunt ca valurile dela suprafaţa apei ; tinereţea trece ca o umbră ; bogăţiile dispar ca norii, pe cari îi poartă vântul, virtutea singură merită atenţia noastră.

* * *

Să nu uităm că, moartea ne urmăreşte — asemenea tigrului — pentru a ne lua fără de veste ; boalele sunt cei mai înverşunaţi duşmani ai noştri ; bucuriile din această lumea se pot asemăna cu un vas spart din care se scurge fără încetare apa, pe care am turnat-o până acolo unde trebuia să fie gol.

* * *

Mai curând putem smulge o perlă din gura unui crocodil, decât să facem ca prudenţa şi înţelepciunea să fie regula după care să se conducă regii.

* * *

Orgoliul, aroganţa, plictiseala, zgârcenia, mânia, cruzimea, pasiunile ruşinoase, sunt acele vicii cari fac pe om disprețuitor ; statornicia, resemnarea, omenia, blândeţea, compătimirea, pornirea de a face bine pentru rău, dragostea pentru aproape, cumpătarea, cinstea, curăţenia, înfrânarea poftelor, devotamentul conjugal, iubirea de adevăr, bunătatea, citirea cărţilor sfinte, iac pe om onest şi stimat.

* * *

Arătând prietenie celui fericit şi colindu-l când e în nenorocire, înseamnă să imităm purtarea curtenilor cari se tem de dragostea acelora cari îi întreţin atâta timp cât sunt în plină bogăţie şi îi părăsesc îndată ce înclină spre ruină.

* * *

Să uităm faptele bune şi serviciile aduse, îndată ce au fost îndeplinite.

* * *

Visul, sufletul femeii şi naturalul regilor sunt trei lucruri pe cari nimeni nu se poate lăuda că le cunoaşte.

CEREŢI
la toate librăriile
Călătorie în Suedia
de STELIAN POPESCU
— PREŢUL LEI 20 —

ANUL XL. — No. 36 2 lei exemplarul Duminică 7 Septembrie 1924.

UNIVERSUL-LITERAR

PRETUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an **100 lei.** în străinătate pe un an **200 lei.**

„ASOCIAȚIUNII" SIBIIU

Răpit de o torpilă

In cursul unor manevre lângă Toulon, o torpilă lansată rău ucide un sergent de marină de pe o șalupă supraveghetoare

Să vibrăm!...

Zilele de după războiu sunt puternice vibraţii ale timpului, când *materia* e suverana stăpânilor ca şi a stăpâniţilor. Dar materia vibrantă nu face decât să amuţiască însuşirile superioare ale omului, spre a pune în evidenţă subsolurile personalităţii omeneşti. In aceste zile de *„să fim practici !*, alte vibraţii sunt chemate să ne înalţe şi multiplice avântul: vibraţiile sufletului şi ondulaţiile spiritului.

Spiritul prea practic al vremii noastre ne-a îndepărtat de clasici şi ne va face să-l răstignim a doua oară pe Isus. Omenirea e în căutarea adevărului, savanţii — tot sfârticând compoziţia materiei ca să ajungă la isvoarele ei — au ajuns tot la poarta *necunoscutului*, acel *ignorabimus* ce a chinuit atâtea genii ale pământului.

Iată de ce lumea revine la Platon şi la şcoala alecsandrină — care nu e decât o prelungime a doctrinei celei dintâi — şi puţinii idealişti, pe cari îi mai are planeta se gândesc, se străduesc să dea oamenilor un sprijin în viaţă mai presus de materie. Să vibrăm, dar să vibrăm de săvârşirea binelui în toate domeniile, smulgând de pe sufletele noastre masca ipocriziei ce pururea a stânjenit elanul spre pace şi adevăr.

Aceasta e datoria ceasului de acum, şi idealiştii timpului, poeţi şi filozofi, au misiunea supremă de a smulge lumea din toropeala materiei.

Nu duce nimeni bogăţiile materiale dincolo de viaţa aceasta. Cei mai bogaţi părăsesc lumea neînchipuit de săraci. Bogaţi din lumea aceasta nu pleacă de cât cei ce au avut norocul şi ştiinţa să-şi împodobească sufletul cu bogăţii ce vor fi pururea cu noi, pentru că sunt în noi.

Să ne împodobim deci sufletele cu narcise, floarea iniţiaţilor din Eleussis, dacă vrem într'adevăr să vibrăm, iar vibraţiile noastre să regenereze un neam prea adânc scufundat în materie, din pricina celor ce n'au ştiut că mai presus de egoismul lor strâmt şi uscat, este practicarea cinstită a virtuţilor lui Crist. *Acesta* a spus păgânităţii odinioară : *„Eu n'am venit să stric legea veche, ci, mai de grabă, s'o împlinesc !"*.

Să vibrăm, dar să vibrăm de visările mari ale patriei şi ale omenirii !

L. I.

BIETUL PUIŞOR

Am deschis oblonul de la pod şi mă pomenii după gât cu un pui de vrabie, micuţ şi golăşel.

Mi-a trebuit multă chibzuinţă să sucesc mâna dreaptă şi să-l apuc, căci stam sus în capătul scării şi ţineam cu stânga oblonul, care la cea mai mică neatenţie, ameninţa să'mi cadă în cap.

In sfârşit iată-mă jos în curte cu preţiosul trofeu.

Ce să fac ? Unde să-l adăpostesc?

Pisica, şireata care mă pândea de la distanţă, studiindu-mi cu atenţiune ori-ce mişcare, îmi da mult de gândit.

Bietul puişor ! Cu aripele lui încă nedesvoltate, neputându'l susţine în sbor, ar fi căzut pradă nemiloasei carnivore.

L'am aşezat pe acoperişul chioşcului.

Bucuros că s'a văzut liber, pe picioruţele-i micuţe, făcându'şi vânt din aripioare, iată-l sus în vârful chioşcului, ascuzându-se între frunzele zorelelor îngrămădite acolo.

Câteva minute numai şi un chix, urmat de altele la intervale scurte, deşteaptă atenţiunea părinţilor, cari într'un sbor nebun, se aşează pe chioşc lângă iubitul şi probabil cel mai micuţ al lor puişor.

Şi hrana începe. Când vrăbioiul, când vrabia, car mereu alimentele necesare micuţului, care de sigur că nu mâncase de mult şi era aproape mort de foame.

Simţeam o cosebtă satisfacţie sufletească, că am făcut un bine.

De n'aşi fi auzit chixcuitul lui disperat, pe când era în pod,— fără îndoială căzut din cuib înainte de vreme, — bietul puişor ar fi murit, fără ca nenoro-

Zădarnic

Cu vorbe închiegate din ură suspinată
Am început scrisoarea, în gându-mi hotărît
Să-ţi spun de astădată amărăciunea toată
Ce zi cu zi în suflet pe rând mi-ai coborît.

Şi cum scriam la masă şi-ţi osândiam iubirea,
Cu fiecare slovă ce se'nşira gemând
Simţiam cum scade 'n mine, cum piere răsvrătirea
Şi sufletu-mi se face din ce în ce mai blând.

Iar când să'ncheiu scrisoarea, din lunga suferinţă
Eu m'am trezit de-odată scriindu-ţi gingăşii
Şi'n rândul cel din urmă cu-atâta stăruinţă
In fiecare slovă, eu te-am rugat să vii.

G. Rotică

ciţii lui părinţi să mai fi ştiut de soarta lui.

* * *

Ceasuri întregi cât am stat în curte citind, am urmărit cu deosebit interes dragostea vrăbiilor părinţi, pentru puişorul lor micuţ.

Mă minunai de instinctul arhidesvoltat al paserilor, care le dă posibilitatea ca dintre mii şi mii de chixcuituri, să distingă pe acel al puişorului lor.

Dar a fost suficeint un moment de distracţie.

Când mi-am ridicat ochii spre locul unde ştiam că e puişorul, el nu mai era.

Dispăruse...

Înţeleşi de ce atât scandal pe sărmanii părinţi, cari nu'şi mai găseau astâmpăr, dând târcoale vertiginoase chioşcului.

Explicaţia veni de la sine.

In goană mare spre bucătărie, fugea pisica cu bietul puişor în gură.

Căzuse sărmanul în nemiloasa lui ghiară.

Insufleţit se vede, de un justificat curaj, în apropierea părinţilor lui, făcu un salt hazardat, închipuindu'şi greşit că slabele lui aripioare îl va susţine în aer şi... a căzut jos lângă chioşc unde îl aştepta îngrozitoarea ursită.

Ion Holban

Toamna şi poeţii tineri

Intâia ploae deasă, din luna Septembrie, care durează ceasuri întregi, cu aceiaşi monotonie este cel dintâiu semn că pământul s'a îmbolnăvit şi că pomii îşi vor pierde podoaba frunzelor iar frigul le va îngheţa crengile în aşteptarea zăpezii, ce le va da în ironie primăvara ei de flori albe. Deşi nu suntem încă în Septembrie stil vechiu, stil după care se conduc anotimpurile nesocotind oficialitatea, poeţii au şi început să-şi înstrune lira şi să cobească a toamnă.

La redacţia revistei noastre se primesc zilnic cantităţi respectabile de poezii de toamnă; în toate croncănesc ciorile se întunecă cerul şi ceeace e mai trist, în cele mai multe din ele, ciorile croncănesc în versuri schioape. Le ţinem şi noi pentru la toamnă...

S'ar părea ciudat că tineri cari scriu versuri nu văd şi nu simt când se vesteşte toamna de cât tristeţea ei, în loc să se bucure că vine vremea când se culeg viile, vreme atât de mult cântată de Horaţiu, care era şi el poet, vreme când mai sunt încă pepeni verzi şi când se numără bobocii !...

S'ar părea ciudat acest fapt, dacă n'am şti că greutăţile vieţei de azi înspăimântă pe poeţi şi pe muze aşa că, la cea mai mică prevestire de vreme rea, încep să se bociască.

Cei ce şi-au luat însă vesela meserie de versificator nu trebue să uite că poetul are o meserie care nu este aceia de a îngeri, sau mai bine zis ; de a ponegri ci din potrivă de a face oamenii să vadă şi să se bucure de frumuseţea, de poezia ei în ori-ce anotimpuri. Şi tineri cari ne trimet versuri n'ar trebui să scrie dacă n'au dăruite de Dumnezeu sau adunate de ei înşişi destule comori sufleteşti, bunătate, idealism şi dragostea de arta lor, dragostea poeziei ca să ne arate pe această cerşetoare a oraşelor cum o văd burghezii, îmbrăcată cum o văd poeţii, în straiele ei regeşti.

V. M

VÂNTUL TOAMNEI

Gemând, se tăvăleşte vântul toamnei
Prin arborii ce-şi plâng a morţii resemnare,
In picurii de ploae ce se preling pe foi.
Şi moarte — frunzele ucise 'n vântul toamnei
— Ingălbenite — lasă trunchiurile goale.
Şi se aştern. Doar lacrimile lor murdare,
Se scutură şi cad în vântul toamnei
In sufletu-mi bolnav ce se răsfaţa
Şi cu barbare bucurii nestăpânite
— Incet — îmi smulge tot ce-am strâns în ei
Pustiu şi desnădejde se răsfaţă
In sufletu-mi spre infinitul el
Iluzii trec — iluzii moarte, vestejite
Te duc — doar stropii — 'n ochi mi se răsfaţă

Jucând în dans macabru — vântul toamnei
A risipit îngâlbenita frunză arsă
Ducând-o 'n noaptea vagei amintiri,
A sfărâmat ascunsele simţiri
Şi-acum, pe-a orizontului culoare stearsă
Un trunchiu pustiu se sbate 'n vântul toamnei.

N. Iordăchescu

Metamorfoză

Privirea ta de-odinioară
In sufetul meu când tresare
O simt mereu cum mă'nfioară
Şi-mi dă un dor fără hotare.

Şi doru-i din a ta privire,
Care în ochi ţi s'a oprit
Venit-a din nemărginire,
Din cerul fără de sfârşit.

Stelian Delacâmpina

Pagini contimporane

Romain Rolland și războiul european

— Urmare și sfârșit —

IV

Și atunci se adresează Germanilor în „*Scrisoare deschisă lui Gerhardt Hauptmann*". Să-i răspundă dacă el — reprezentantul elitei intelectuale — aprobă faptele compatrioților de sub arme. Să arate dacă mai e același de dinainte de război; să spună numai atât, dacă admite crimele zadarnice din Belgia. De nu o va face, va fi ori „strivit de opinia publică" ori neputincios în a ridica strigătul împotriva Hunilor ce-l comandă. In amândouă cazurile va fi rușinos lucru.

Și, cum era de așteptat, nici Hauptmann, nici vreunalt „umanitarist" german, n'a răspuns.

Și aceasta nu o va uita Romain Rolland.

V

E război. Dar e război între oameni nu între operile de artă. De ce au distrus Germanii catedrala dela Reims ? de ce au nimicit, au ars, au spulberat tot ei atâtea biblioteci, atâtea tablouri adunate cu trudă de veacuri ? Aceasta întreabă Romain Rolland („Pro aris"). Nu se pot oare cruța operile de artă ? Ba chiar cu un sacrificiu îndoit de oameni și ar trebui cruțate dacă alt mijloc nu s'ar putea găsi. Intelectualii francezi sunt de aceeași părere. Nu tot astfel cei vrășmași cari strigă : „mai bine să piară toate operele de artă, decât un singur soldat german !" Un om e o viață — care la sfârșit tot se va stinge — Reimsul e însă o sută, o mie -de- vieți—și care nu va trebui să se stingă niciodată, ci tot mai mult să se înalțe, tot mai mult să se însuflețească.

De ce nu se aude o singură voce care să exprime „un regret de excesele săvârșite ?" Toți sunt copleșiți de Imperialism ? e atât de năprasnică forța aceasta ? O singură „Adresă", unde se neagă existența crimelor. Sunt și fățarnici. Mai mult, sunt „stângaci". Stângăcia — găsește Romain Rolland — e unul din defectele cele mai mari ale Germânilor.

VI

Am cules în fugă miezul câtorva articole de seamă. Dar ele nu rezumă gândira marelui om din vremea uraganului. Sunt numai câteva crâmpeie, de interes mai general. Romain Rolland a judecat însă și imperialismul german față de cel rus („*De deux maux le moindre*") a răspuns presei franceze și germane („*Lettre à ceux bui m'acusent*)" și s'a înseninat la)facerile de bine („*Inter arma caritas*") Și altele...

Numai după citirea întregului volum, se ia seama ce *mare* a fost Romain Rolland; puterea cu care s'a răsboit împotriva prejudecăților din afară și din năuntru, dreptatea și stăpânirea de sine cu care a rațional asupra „dușmanilor" și „semenilor", trece peste puterile unui om ca oricare altul. Rolland retrăgându-se fățiș din furia măcelului a pus temelia elitei intelectuale universale, care se va opune de aci înainte Războiului...

Romain Ralland e însă un idealist; oare visurile sale vor putea fi cândva îndeplinite ? Sau mai întâi, a judecat el bine faptele, a luat în seamă tot complexul de cauze ce deslănțuește un război ? Să ne amintim că Romain Rolland are o părere prea bună despre mulțime. O crede statornică păcii atât timp cât nu e atâțată la război. Dar trebuie să știm că sunt „mulțimi" și „mulțimi". De pildă Rusia și Elveția. Ș'apoi, poate Romain Rolland ca acele „mulțimi" găsesc ele întotdeauna de mâncare, pentru a nu se urâ între ele ?...

Da să lăsăm acestea .Noi privim gestul în sine. Noi admirăm sufletul larg al omului celui mai de seamă din Europa. Și nu vedem aci decât o Idee, o Luptă și un Om.

Mircea Eliade

SCRISORI VECHI....

V'am recitit din nou, scrisori
Scrisori ascunse 'n scrinuri parfumate.
Și am resimțit aceiași dulci fiori
Pe care i-am simțit de atâteaori
Când v'am primit, scrisori uitate

Scrisori ascunse'n scrinuri parfumate.
Mi-ați reînviat din nou icoana
Și'n lumea amintirilor plăcute
Am retrăiat iar clipele trecute
Și-am plâns ca'n clipele dintâi
Când v'am primit, scrisori uitate !

H. Marva, Pașcani

O sărbătoare a neamului

Români din toate unghiurile au înghenunchiat, cu pietate; în faţa mormântului din Ţebea, lângă gorunul lui Horia, unde odihnesc rămăşiţele pieritoare ale unui erou. A fost Avram Iancu un erou al neamului şi a luptat cutezitor spre desrobirea Ardealului de sub cătuşe maghiare.

virtuţile şi străduinţele lor, ei cari s'au înălţat odată cu înălţarea neamului însuşi.

Către tinerii noştri de astăzi se îndreaptă cuvinte de îmbărbătare şi îndemn. Mormântul dela Ţebea, de lângă gorunul lui Horia, e un simbol, isvor de inspiraţii închinate înălţării

AVRAM IANCU la 1848

AVRAM IANCU la 1867

Neamul românesc îşi cinsteşte astăzi eroul. Regele Românilor salută la Ţebea nemurirea Românismului.

Dar eroii neamului, aceste genii nevăzute ale înălţării, energii pururea vii ce ne ocrotesc şi astăzi din lumina în care plutesc, urmăresc faptele noastre şi ne aduc aminte noastre, a românilor de pretutindeni.

Să meargă tinerii spre acele locuri sfinte, ce ne amintesc de eroii neamului, şi vor găsi acolo nu numai poruncile zilei de mâine, dar şi îndemnurile ceasului de acum.

L. I.

Paharul blestemat

Poesii de G. ROTICĂ

Multele poezii, enorma cantitate de versuri cari se publică, produse ale modernismului; poezii fără simţire, fără cugetare şi înţeles cu versuri şchioape şi rime sărace, rămân par'că, din fericire, ne adunate în volume, probabil că editorii sunt retrograzi şi nu vor să-şi rişte banii tipărind asemenea elucubraţii.

In volumul „Paharul Blestemat" sunt poezii cu versuri corecte, clasice, în cari se simte dragostea pentru artă, pentru poezia noastră atât de mult încercată. Deschizând volumul d-lui Rotică găsim mai întâi poezia prefaţă care tălmăceşte titlul cărţei „Paharul Blestemat" o dăm în întregime.

Paharul blestemat

Tu m-ai întins c'un zâmbet
otravă într'un pahar
Şi tot odată 'n altul
tu mi-ai întins nectar
Şi ascunzându-ţi gândul
m'ai îmbiat: „Alege
Paharul ce menit e de mine
să te lege".

Eu am ales nectarul —
sorbindu-l am simţit
Că 'n piept şi 'n lume-o nouă
vieaţă a 'nflorit
Şi pentru clipa sfântă
deatunci în fiecare
Cuvânt avea iubirea
o binecuvântare.
Dar într'o zi eu nu ştiu
ce demon a schimbat
Paharul, întinzându-mi
pe cellalt — blestemat;
Şi 'n ziua când băut-am
otrava ce omoară
Eu m'am simţit de tine
legat, întâia oară.

Acest romantic în esenţă şi simbolic pahar redat într'o poezie simbolică deschide volumul în care, după cum face să se bănuiască şi spiritul poeziei care îl prefaţează, este cântată iubirea. Gândirea lui Rotică a strecurat în poezii o rară fineţe de analiză psihologică a situaţiunilor sentimentale, şi această gândire, armonizată înlimba zeilor, ne împărtăşeşte aceleaşi simţiri, ajutând năvala amintirilor noastre. De acest fel este poezia „Zadarnic" şi „Coboară'n minte" pe cale le dăm în întregime în acest număr.

In Paharul Blestemat vor fi poate şi versuri cu scăderi poetice, însăîn raport cu originalităţile cubiste ce sunt la modă astăzi; şi acelea sunt bune.

De altfel Rotică care e destul de maestru în arta versului îşi va fi făcut de sigur, sau şi-o va face, auto critica şi nouă nu ne mai rămâne de cât să zicem, închizând: Paharul Blestemat: Iată un volum demn prin muncă, arta şi inspiraţie ca să stea în biblioteca poeziei româneşti de totdeauna.

Nik. M.

Stând la geam...

Stând la geam privesc la lună,
Şi-spun jalea mea nebună,
Sufletu-mi că-i chinuit
De-când gândul mi-i robit.

Luna însă lin apune
Şi în sufletu-mi rămâne
Numai jale-amară, grea,
Să 'negrească viaţa mea

S. T. Ploeşti

Literatura Indiană

PRASADA

(Sau poema poemilor)

Laptele nutreşte corpul şi necumpătarea cauzează boale, după cum meditaţiunea hrăneşte sufletul iar petrecerile îl distrug.

* * *

Ştiinţa e sănătatea corpului, virtutea e a sufletului.

* * *

Păsările nu se odihnesc pe arborii în cari nu mai sunt fructe ; fiarele fug de pădurile lipsite de umbră ; insectele părăsesc plantele cari nu mai au flori ; lipitorile ies din izvoarele cari seacă... femeile uşoare îşi părăsesc bărbatul îmbătrânit ori sărac ; un ministru părăseşte serviciul unui rege detronat care nu-l mai poate copleşi de daruri ; servitorii îşi părăsesc stăpânul ajuns în mizerie, astfel că scopul e cauza a tot ce există.

* * *

După cum marea îşi cunoaşte adâncimea ei şi spaţiul... întinderea, tot astfel Dumnezeu singur se cunoaşte pe sine.

* * *

Calitatea aurului se cunoaşte prin comparaţie, puterea unui bou după sarcina pe care o duce, naturalul unui om după faptele pe cari le săvârşeşte şi după cuvintele sale, dar unde există o regulă pentru a putea cunoaşte gândul unei femei ?...

* * *

Femeea bună şi onestă e un tezaur nepreţuit, e sufletul omenesc sub forma lui cea mai desăvârşită.

* * *

Femeea rea şi plină de vicii e cea mai mare din nenorocirile cari pot năpăstui o familie.

* * *

Să nu vorbim cu femeea prietenului când acesta nu-i acasă, fiindcă reputaţia ei e atât de sensibilă ca şi laptele pe care cel mai uşor vânt îl acoperă de praf.

* * *

Mândria e cea mai frumoasă calitate a elefantului, după cum voiciunea e a calului ; soarele e cel mai frumos ornament al zilei, iar luna al nopţii ; curăţenia e cea mai frumoasă podoabă a casii casi copiii virtuoşi într'o familie ; blândeţea, cinstea şi modestia unei femei sunt tot ce poate fi mai frumos pe pământ.

* * *

In loc sterp să nu clădim locuinţă, nici şcoală pentru educaţia copiilor, nici templu pentru rugă.

Trad. de **Mircea Bonifaciu- Pittiş**

NINONEI

— După Alfred de Musset —

Şi dacă azi ţi-aş spune, Ninon, a mea iubire,
In ochii tăi albaştrii răspunsul care-ar fi ?
Tu ştii că are junghiuri a dragostii simţire
Şi celor care sufer le porţi compătimire,
Cu toate-acestea, poate, că mă vei osândi !

Şi dacă azi ţi-aş spune că sufer în tăcere
De vreme'ndelungată nutrind dorinţe vii ?
Ninon, tu eşti prea fină şi eu sînt de părere
Că ai ghicit prea bine ascunsa mea durere ;
Imi vei răspunde, poate, îndată că o ştii.

Şi dacă azi ţi-aş spune c'o dulce nebunie
In umbră-ţi mă preface, precum singură vezi ?
Un zâmbet de'ndoială ce bine-ţi şade ţie
Iţi face frumuseţea mai splendidă să fie ;
Imi vei răspunde, poate, Ninon că nu o crezi.

Şi dacă azi ţi-aş spune că strâng cu fericire
In suflet ori ce vorbă ce surâzând îmi zici ?
Mânia, când aprinde senina ta privire,
O ştii că umple ochi-ţi d'o vie strălucire;
Imi vei răspunde poate : „Să nu mai vii p'aici !

Şi dacă azi ţi-aş spune că noaptea-alinătoare
Somn n'are pentru mine iar ziua îmi trec plângând ?
Când râzi, o ştii prea bine, albina faci să sboare.
Spre rumena ta gură crezând că e o floare ;
Mă tem, vorbindu-ţi astfel, să nu te văd râzând.

Dar nu vei şti nimica ! Stăpân p'a mea durere,
Eu viu să-ţi stau alături, cu tine tine să vorbesc.
Respir acelaş aer, te-ascult cu mângâere
Şi poţi avea de mine, Ninon, ori ce părere,
Privirea-mi neschimbată spre tine 'mi aţintesc.

Culeg, în a mea taină, dulci flori misterioase,
Iar seara, lângă tine, ascult cum pe clavir
Alergă ale tale mâini albe armonioase
Şi'n valsurile noastre, în braţele-mi sfioase,
Ca trestia te' mlădii suflată de zefir.

Şi în adâncul nopţii, când lumea ne separă,
Intors când sânt acasă şi uşa mi-o închid,
Strâng toată amintirea-ţi, c'o gelozie avară
Şi-al inimi-mi tezaur, c'o bucurie rară,
Lui Dumnezeu, în taină, lui singur i-l deschid.

Iubesc, dar ştie faţa-mi s'arate indiferenţă;
Iubesc, dar în ochi nimeni amoru-mi n'a citit,
Şi scumpă mi-e această tăcută suferinţă;
Iubesc fără speranţă şi fără vr'o dorinţă,
Simt însă fericirea Te văd, sânt mulţumit.

Nu mi-este dată mie suprema fericire
Să-ţi pot muri în braţe, viaţa-mi să-ţi jertfesc,
Mi-o spune foarte bine amara mea simţire.
Cu toate-acestea dacă ţi-aşi spune-a mea iubire,
In ochii tăi albaştri răspuns o să găsesc ?

N. ŢINC

Memorii inedite ale contelui Mattachich

4

Traducere de **Const. A. I. Ghica**

De împăratul Austriei ea nu vorbea nici odată decât cu un respect plin de teamă ; îl descria ca pe un om foarte drept şi atunci când a fost tratată în Austria în chipul cel mai odios şi cel mai ordinar cu putinţă, principesa n'a acuzat nici odată pe împăratul Franţ Iosif, ci pe colportorii intrigilor cari obişnuiau să intre pe scara de din dos a biuroului de informaţii al Curţii imperiale.

„Va veni o zi, mi-a scris principesa, din închisoare, în care toate intrigile acestea vor fi demascate şi în care, voi avea prilejul să comunic împăratului care este primul gentilom din Europa. tratamentele barbare la cari a fost supusă, într'un stat monarhic, fiica unui rege".

Cu cât îi era de antipatic cumnatul ei, ţarul Bulgariei, pe atât îi era de simpatic prinţul Rudolf, nefericitul succesor la tronul Austriei.

Dânsa îl descrie astfel :

„Nu ar fi fost fiul împărătesei Elisabeta, dacă n'ar fi fost un om de o inteligenţă superioară şi înzestrat cu facultăţi excepţionale. Toţi cari îl cunoşteau se simţeau atraşi spre el. Pasiunea era defectul lui cel mai mare. Păcat însă că omul acesta n'a fost condus în viaţă.

„Ceeace a pierdut mai ales pe tânărul acesta atât de bine înzestrat, a fost ura lui faţă de eticheta curţilor. Prinţul era uneori de o veselie copilărească şi era un tovarăş excelent. E drept că devenea uneori mândru, pătruns parcă de sentimentul situaţiei lui.

„Se făIea de succesele ce le avea la femei. Am fost în totdeauna o soră pentru el, o prietenă în care avea o încredere desăvârşită. Imi spunea tot ce avea pe suflet şi nu odată mi s'a plâns de sora mea Ştefania.

„Intr'o zi, la un bal, la Curte, la Muenchen, prinţul m'a întrebat dacă sora mea îmi semăna, în care caz era gata s'o ia de soţie. La răspunsul meu afirmativ, a plecat la Bruxelles şi îi ceru mâna.

„Primele timpuri ale căsniciei, părură a fi din cele mai fericite ; tinerii se iubeau mult, cu toate astea simţeau iubirea lor se a transforma într'o ino teamă nespusă, de oarece mi se părea că după primele clipe de beţie, diferenţă, care va fi urmată în curând de certuri ; şi lucrul acesta s'a şi întâmplat.

„Soţul meu era bun prieten cu prinţul şi lucrul acesta fu o adevărată nenorocire pentru bietul Rudolf, de oarece soţul meu nu putea exercita asupra prietenului său decât cea mai deplorabilă influenţă".

Principesa petrecu câţiva ani foarte trişti la Viena. Era singură şi nespus de decepţionată. Iubea mult pe fiica ei Dora, actualmente marea ducesă de Schleswig Holstein, în schimb nu putea să sufere pe fiul ei.

Nu trebue să surprindă pe nimeni faptul că femeia acesta atât de sensibilă resimţia o repulsiune vădită pentru soţul ei care o ofensase într'un chip atât de crud.

Prinţul Filip de Saxa-Coburg-Gotha

Dacă a făcut cheltueli mari şi tot astfel datorii a fost numai spre a-l face să sufere în singura lui afecţiune pământească, banul.

Este inexact că ducea exclusiv o viaţă de lux şi petreceri. Am văzut-o în condiţiile cee mai modeste la o cotitură a vieţei, suflecându-şi mânecile şi exclamând cu ochii strălucitori de bucurie. Şi eu pot să muncesc. Vreau şi voi ştii să-mi câştig existenţa".

Principesa este foarte ascultătoare; e blândă ca un copil dar nu vrea să fie tratată prost, şi se revoltă împotriva brutalităţii pe care o urăşte din tot sufletul.

La Doebling pe când era internată, a exclamat :

— „Da, ştiu că soţul meu mă înfăţişează tuturor ca o caricatură".

In izolarea monotonă a curţei regale din Viena, ea nu avea altă distracţie de cât plimbările pe care le făcea. In fiecare zi se ducea la Prater, fie călare fie în cabrioletă mânând ea însă-şi caii ; aici am avut ocazia s'o văd pentru prima oară, în primăvara anului 1895.

Pe vremea aceia eram locotenent în regimentul 13 de ulani şi mă aflam în concediu la Viena.

Indrăznesc să afirm că eram un călăreţ excelent şi-mi petreceam orele libere dresând cai. Aveam pe atunci un armăsar negru foarte nărăvaş care se oprea aşa deodată în mijlocul drumului.

Astfel într'o dimineaţă senină de mai, mă aflam imobilizat pe-o aleie a Prater-ului ; o luptă violentă se iscă între mine şi cal, şi, aşa cum se întâmplă mai întotdeauna în atari împrejurări, am fost înconjurat de un cerc de gură cască.

Armăsarul sări de-odată din aleia rezervată călăreţilor în mijlocul şoselei unde circulau trăsurile, şi am trebuit să fac sforţări uriaşe ca să nu-mi zdrobesc capul de o trăsură care venea în faţa mea.

In trăsura aceasta se afla principesa Luiza de Cobourg, însoţită de doamna ei de onoare, contesa de Sermage. La vederea principesei am simţit o zguduitură violentă : ceva nou se petrecuse în mine, ceva de care nu-mi dădeam seama.

(Va urma)

ROMANŢĂ

Şi toamna cade ! ca 'ntrecut
Se pierd în zări atâtea stoluri
Mă fură iar aceleaşi gânduri
Eternele nădejdei goluri

Duioasă amintirea 'n gându-mi
Tulburătoare îmi revine
In noaptea toaunei ce-mi repetă
Acelaşi mistice terţine

Şi 'n tremurarea unei clipe
De ce? nu ştiu! tresar şi gem
Cercând din negura uitării
Tot tristul meu trecut să-l chem.

Şi 'n aria sinistră a toamnei
Sonata amintirii-ascult
Cum iar în gând ascult octava
Iubirii ce a murit de mult.

D. Negulescu-Piteşti

Fericire

— Cum, n'ai prins nimic toată ziua şi eşti vesel?
— Ce are afface! Am scăpat de nevastă-mea o zi!

Un optimist

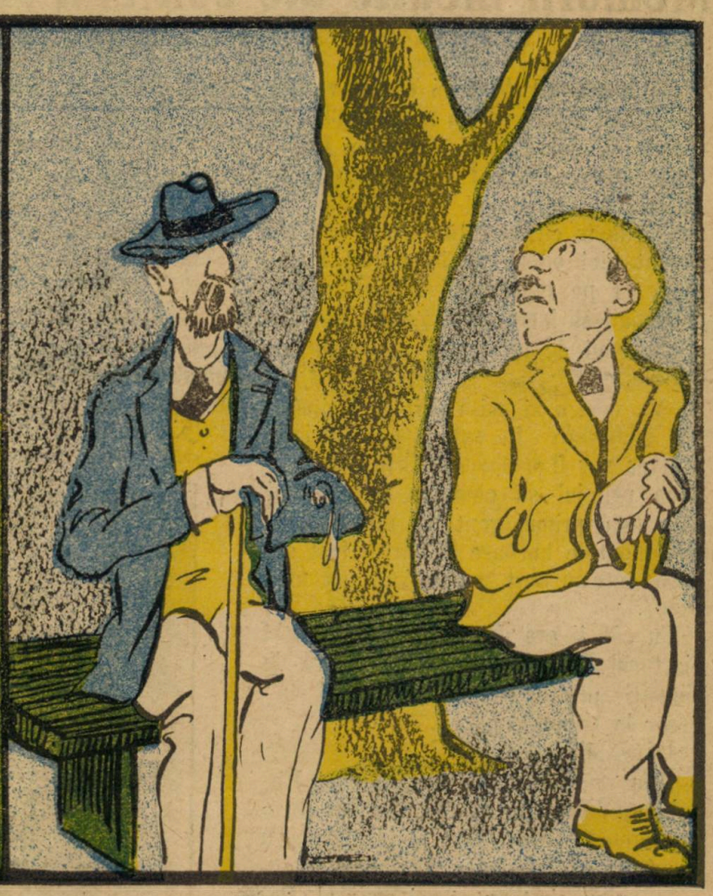

— Ce porcărie!... Uite o vrabie a făcut pe mine...
— Să mulţumeşti lui D-zeu că nu sbor vacile.

Noutăţi filatelice

La Paris a fost arestat de curând un grec anume Dumitru Hazzopoulos care se îndeletnicea cu falsificarea mărcilor rare. Ingeniosul falsificator a indus în eroare o mulţime de filatelişti păgubindu-i cu enorme sume de bani.

Pentru a putea pune în comerţ mărcile falsificate susnumitul legase relaţiuni cu principali filatelişti din capitala Franţei. Motivul pentru care nu a fost descoperit până acum este faptul că pe mărcile falsificate aplica câte un Surcharj care făcea cu neputinţă a putea fi luate drept false. Poilţia franceză are legi aspre pentru pedepsirea indivizilor care nu se sfiesc a uza de ori ce afaceri dubioase care le oferă visul unei îmbogăţiri rapide fără munca. „Surcharjele" sunt o gravă maladie a filatelişţilor din toate ţările. Ele mai contribue şi la scăderea valoarei unei mărci dacă Surscharjul este aplicat prea intens. Revista „Corriere Filatelico" publică în ultimul număr o statistică a ţărilor contaminate de boala Surcharjului. Anglia este singura ţară care a putut rezista de a nu fi contaminată de Surcharj. România din 29b serii de mărci emise, 11 au trebuit să sufere martiriul Din 24 de state Turcia deţine recordul surcharjelor din 674 de serii de mărci 462 au fost surcharjate cea ce revine la 68-39 la sută.

„Un catalog de Filatelie Sovietic" biuroul filatelic sovietic a scos un catalog special cu toată istoria mărcilor sub regimul sovietic. Catalogul are 144 pagini , el mai indică şi toate preţurile mărcilor ruse în Ruble şi Copeici. Cititorii noştri şi-l pot procura de la adresa : „Sowietz Philatelist" Tverskan Bulevard No. 12, Moscova.

Un singur lucru au uitat editorii sovietici o indica preţul exemplarului.

Toate vechile stampile postale ruseşti din „Petrograd" şi-au schimbat Legenda în „Leningrad" aieasta ia un omagiu în memoria lui Lenin, fostul dictator al rusiei sovietice.

„Paşta Română" din 4 scrisori trimise de un prieten din Buşteni la Bucureşti numai 2 au ajuns la destinaţie şi acestea au făcut cei 133 kilometri în 4 (patru zile).

Ce are de spus Direcţia Postelor?

Ionel Trif

NOUILE PREMII FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
— Pe luna Sept. 1924 —
CUPON No. 1.

ANUL XL. — No. 37. 2 lei exemplarul Duminică 14 Septembrie 1924.

UNIVERSUL LITERAR

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. în străinătate pe un an 200 lei.

SIBIIU

Un rege sportsman

Regele Angliei, George V-lea conducând yach-tul său „Britania" în timpul marelor regate dela Coves.

Agatha Bârsescu revine în ţară

O radiogramă ne aduce vestea că marea noastră tragediană revine în ţară.

Agtha Bârsescu se ţine de cuvânt.

După ce şi-a lichidat activitatea de peste ocean, unde a purtat cu strălucire faima puternicului său talent, şi gloria ţării în care s'a născut, găseşte de bine — şi foarte bine face — să-şi consacre restul vieţii întru sporirea artistică a patrimoniului românesc.

Primită cu vie însufleţire pe toate meleagurile României Mari, sărbătorită pretutindeni cu cel mai mare drag. Agatha Bârsescu va înfăptui, credem la noi visatul teatru, care să poarte numele ei.

In acelaş timp, o şcoală de teatru a marei tragediane ar tinde la crearea unor noui elemente bune, care ar străluci pe scenele noastre, dând teatrului românesc un avânt neaşteptat. Interpreta de rasă a „*Medeei*" şi-ar creea astfel un discipolat vrednic de apoteoza ei.

In această ordine de fapte invidiile şi actele de culise n'au ce să caute. România noastră va trebui, cu vremea, să-şi adune toate elementele bune, ce peregrinează azi prin străinătăţi, culegând pretutindeni aplauze şi flori, în arta Melpomenei ca şi a Torpsichorei, pe scenele de operă ca şi în teatrul de caracter.

E admirabil lucru că fiii ţării îşi poartă geniul artistic prin străinătăţi; aceasta e cea mai frumoasă propagandă închinată civilizaţiei neamului. Nu mai puţin admirabil ar fi însă, ca, şi pe scenele fruntaşe ale României de azi, să avem acele pleiade de artişti, ale căror talente să stârnească admiraţia celor ce vor veni să ne vadă la noi acasă, cât şi mulţumirea sufletească, a celor ce de fapt, sunt acasă la ei.

Avem valori netăgăduite în cuprinsul nostru românesc şi pe toate tărâmurile. Ce păcat însă că, ne fiind preţuite, cum se cuvine la noi, ele îşi iau sborul, asemeni unor păsări călătoare, prin alte ţări, unde multe din ele rămân fără să ne mai revină !...

Iată pentru ce înapoierea Agathei Bârsescu în patrie ne face să ne bucurăm din toată inima şi să dorim ca oficialitatea noastră să se poarte în aşa chip, în cât pilda marei tragediane să nu rămână fără ecou.

L. I.

Câinii de ispravă

— Nuvelă de Baudelaire —

N'am roşit nici odată, chiar în faţa tinerilor scriitori din secolul meu, de admiraţia mea pentru Buffon ; dar azi nu voi chema în ajutorul meu suflatul acestui pictor al naturei măreţe. Nu.

Mult mai lesne m'aşi adresa lui Sterne, şi i-aşi zice : „Scoboară din cer, sau sue-te spre mine din câmpiile Elyseene ca să mă inspiri în favoarea câinilor de ispravă, a sărmanilor câini, un cântec demn de tine, sentimental şi neîntrecut de poznaş.

Inapoează-te călare pe acel măgar faimos cu care eşti în totdeauna în memoria posterităţi; şi mai cu seamă acest măgar să nu uite să ducă uşurel în dinţi nemuritorul său covrig !"

Inlături, muza academică ! N'am ce face cu această mironosiţă bătrână. Invoc muza intimă, orăşană, plină de viaţă, ca să-mi vie în ajutor să cânt câinii de ispravă, bieţii câini, câinii plini de noroi, aceia pe care îi gonesc toţi, ca ciumaţii şi păduchioşii, afară numai de săracul ai cărui asociaţi sunt, şi poetul care-i priveşte cu ochi fraţeşti.

Nu vreau să ştiu de câinele închipuit, de acest patruped încrezut, danez, king-charles, carlin sau mops, atât de încântat de el însuşi, că să repede indiscret printre picioarele oamenilor sau pe genunchi vizitatorului ca şi cum ar fi sigur că o se placă, nebunatic ca şi un copil, prost ca o cocotă elegantă, câte odată obraznic şi certăios ca o slugă ! Mi-e silă mai cu seamă de acei şerpi cu patru labe, friguroşi şi trândavi, numiţi ogari (levrete), şi care n'au în botul lor ascuţit destul miros ca să caute urma unui prieten, nici în capul lor turtut destulă deşteptăciune ca să joace domino !

La cuşcă, toţi aceşti paraziţi obositori !

Să se ducă în cuşca lor mătăsoasă şi capitonată ! Eu cânt pe câinele murdar, pe câinele păcătos, pe câinele fără adăpost, câinele vagabond, câinele saltimbanc, câinele al cărui instinct, ca al săracului, al ţiganului şi al coţcarului, este înboldit în chip minunat de nevoe, această mamă

Grădinile Iubirii...

Grădinile măreţe, pierdute prin oraşe
Buchete, par mănunchiuri de roşii trandafiri.
Culeşi în zori de ziuă, prin funduri de făgaşe...
Grădinile'nflorite, divinele iubiri
Sunt visurile noastre, pierdute'n veşnicie,
Pe cari cu nerăbdare le aşteptăm să vie...
Grădinile divine în stropi de vis scăldate
Sunt cântece plăpânde, născute'n primăvară,
Din salba ta, iubito, sunt perle adorate
Pe cari, şăgalnic, vântul le-a'mprăştiat pe-afară...
Grădinile pierdute prin locuri adumbrite
Aşteaptă clipa scumpă să le re'nvie dorul....
Şi va veni, iubito, când stelele-aurite
Şi-or smulge libertatea şi vor învinge norul !....
Grădinile Iubirei, aşteaptă-a lor stăpână :
O vino ! şi-mi întinde, în taină alba-ţi mână!...

Victor G. Dumitrescu

bună, adevărata ocrotitoare a inteligenţelor !

Când pe câinii nepăstuiţi, acei cari rătăcesc singuratici, în mahalalele întortochiate ale oraşelor imense, sau acei cari au spus omului părăsit, cu nişte priviri sclipitoare şi spirituale : „Ia-mă cu tine, şi din amândouă mizeriile poate că vom face un fel de fericire !“

„Unde se duc câinii ?“ spunea altă dată Nestor Roqueplan într'un foileton nemuritor pe care l-a uitat fără îndoială, şi de care numai eu, şi Sainte Beuve poate ne mai reamintim azi.

Unde se duc câinii ? spui dumneata, om puţin atent. Se duc la treburile lor.

Intâlnire de afaceri, întâlnire de dragoste. Prin ceaţă, prin zăpadă, prin noroi, sub razele arzătoare, prin ploaia cu găleata, se duc, vin umblă, trec pe sub trăsuri, îmboldiţi de purici, de pasiune, de nevoe sau de datorie. Ca noi, s'au sculat de dimineaţă, şi caută să-şi câştige viaţa, sau aleargă după plăcerile lor.

Sunt unii cari se culcă în vre-o ruină din împrejurimile oraşului şi cari vin în fiecare zi, la ora fixă să-şi reclame părticica de mâncare la uşa unei bucătării dela Palais Royal ; alţii cari vin în bandă dela mai bine de cinci leghe, ca să împartă cina pe care le-a pregătit-o milostivenia unor oarecare fecioare septuagenare a căror inimă stingheră s'a dedat dobitoacelor, pentru că oamenii proşti nu le mai vor.

Alţii cari, ca nişte arapi zăpăciţi de dragoste, părăsesc în anumite zile departamentele lor ca să vie la oraş să se 'nvârtească o oră în jurul unei căţele frumoase, cam neîngrijită în toaleta ei, dar mândră şi recunoscătoare.

Şi sunt toţi foarte exacţi, fără carnete, fără note şi fără portofolii.

Cunoaşteţi Belgia molatică şi aţi admirat, ca mine toţi câinii aceea sdraveni înhămaţi la căruciorul lăptarului, al măcelarului şi al brutarului şi cari mărturisesc prin lătrăturile lor triumfătoare, plăcerea mândră ce simt că rivalizează cu caii ?

Iată doi, cari fac parte dintr'un ordin şi mai civilizat ! Daţi-mi voe să vă introduc în odaea saltimbancului care nu este acasă.

Un pat de lemn vopsit, fără perdele nişte plăpumi svârlite şi murdare de păduchi, două scaune de pae, o sobă de fontă, vre-o două instrumente de muzică stricate.

Oh ! jalnicul mobilier ! Dar priviţi, mă rog, aceste două personagii inteligente, îmbrăcate cu haine tot de odată rupte şi bogate, pe cap cu coafure de trubadur sau de militar, cari supraveghează cu o luare aminte de vrăjitori opera fără nume care fierbe înăbuşită pe soba aprinsă, şi în mijlocul cărela o lingură lungă stă înfiptă ca unul din acele catarguri în aer care vestesc că s'a sfârşit zidăria.

Nu este drept că nişte comediani aşa de harnici să nu plece la drum fără să-şi umple stomacul cu o ciorbă straşnică ? Şi nu veţi ierta puţină sensualitate acestor sărmane paiaţe care înfruntă ziua întreagă nepăsarea publicului şi nedreptăţile unui director care-şi face porţia cea mare şi mănâncă singur mai multă ciorbă de cât patru comedianţi ? De câte ori am privit surâzător şi înduioşat, aceşti filozofi cu patru labe, sclavi binevoitori supuşi, sau devotaţi, pe care dicţionarul republican ar putea tot aşa de bine să-l califice de oficioşi, dacă republica prea ocupată de fericirea oamenilor ar avea vreme să menajeze onoarea căinilor !

Şi de câte ori m'am gândit că poate este undeva (cine ştie la urma urmelor) cineva care să răsplătească atâta curaj, atâta răbdare şi muncă, un raiu special pentru câinii de treabă, sărmanii câini, câinii plini de noroi şi desnădăjduiţi. Swenderg afirmă că este unul pentru turci şi unul pentru olandezi !

Ciobanii lui Virgiliu şi ai lui Theoctite aşteptau, drept răsplata cânturilor lor alternate, un flaut de la cel mai bun maestru, sau o capră cu ţâţele pline de lapte.

Poetul care a lăudat pe bieţii ~~câini~~ în cântecul lui a primit drept răsplată o jiletcă frumoasă, de o culoare bogată, şi trecută, care te face să te gândeşti la soarele de toamnă, la farmecul femeilor mature şi la ultimele zile frumoase de vară.

Nici unii care erau de faţă în cârciuma din Strode Villa-Hermosa n'or să uite cu ce vioiciune pictorul s'a lipsit de jiletca lui în favoarea poetului,

BIRUITORII

Pe uliţa tăcerilor necunoscute,
Se'ntorc cu ochii morţi, biruitorii....
E noapte şi pe drum şi în mintea lor
Au mult de mers şi nu mai iese zorii !...

Sunt doi la număr ca şi cum n'ar fi,
Dintr'ânşii unul, fără mâini, schilod ;
Ori cânt, ori plâns, tot unul pentru el
Când viermii desnădejjdii'n gând îl rod.

Prietene, şopteşte el, dela o vreme
Eu par'că n'aşi mai merge mai departe....
N'am nici copii, nici casă, nici ogor
Mi-e trupul sec şi braţele sfărmate...

Ştii bine cum e lumea pe la noi!....
N'aşi vrea s'ajung din uşă în uşă— un câine !..
Cerşetorind pe lângă prispa tuturor
Să mi s'arunce fărămituri de pâine !...

Odată satul mi-l'am părăsit; e drept,
La plâns şi bucurii, tot amândoi;
Dar nimeni ştiu, că n'o să se întrebe
Ce s'a'ntâmplat cu unul dintre noi ?

Mergi sănătos dar bun prieten — frate —
Vorbeşte tu, de tot ce ştii, prin sat ;
Eu mai rămân să-mi bucur desnădejdea
Pe locul unde vitejii au închegat,

Şi de m'or plânge 'n ciuda vremii corbii,
Ori viermi flămânzi vor trece reci prin vine ;
Acum când nu mai sunt de cât o rămăşiţă
Intâmplă-se, orice s'o întâmpla cu mine !...

George Nutzescu

așa de bine a înțeles că este frumos și cinstit să cânți pe bieții câini.

Tot așa un puternic tiran italian, din vremea bună ,oferea divinului Aretin un pumnal încărcat cu pietre scumpe, sau o mantie regală, în schimbul unui sonet prețios sau a unui ciudat poem satiric.

Și de câte ori poetul îmbracă jiletca pictorului este nevoit să se gândească la câinii de ispravă, la câinii filosofi, și la ultimele zile frumoase de vară.

Trad. de **Eufrosina Pallă**

Mânile lui Petre

— ANECDOTA —

Marța Paștilor, spre sară.
Lume ce s'a adunat !...
Doi soldați, ordonanțe,
Au sosit de Paști în sat :
Constantin Vasile Stan
De la un Domn Căpitan,
Petre Nicolai Cercel
Dela un Domn Colonel
Mamelè stau și-i descoase
Despre traiu, de sănătate,
De mâncare,
De culcare;
La armată se mai bate ?
Tații stau și ei de față,
Dar stau numai de privesc,
Nu vorbesc.
Fetele grămadă toate
Și cu mâinile la gură
Printre șoapte
Râd să moară !
La soldați furiș se uită
Și cu ochii mi-i măsoară
Apoi una dintr'odată,
Prea mirată,
Zice colo: — Ian te uită
Ce mâini albe are Petre !...
Dar ce faci tu, mă, cu ele ?
— Eu, la grajd, răspunde el
Dar de mâni, de, ce să faci ?..
Erau negre și murdare
Mai prin săptămâna mare
Dar acum se înălbiră
Că la Paști m'a pus cocoana
Să frământ la cozonaci.

Th. D. Speranția

Memorii inedite ale contelui Mattachich

5

Traducere de **Const. A. I. Ghica**

Principesa opri trăsura la câțiva pași înaintea mea, și observă cu luare aminte, sfârșitul luptei. In cele din urmă am reușit să domolesc calul și în dimineața aceia am avut ocazia s'o întâlnesc de mai multe ori.

Câteva săptămâni de-arândul m'am dus regulat la Prater și în fiecare zi o întâlneam. In curând am simțit că întâlnirea aceasta făcea parte din însă-și existența mea..

Mă întrebam foarte emoționat dacă o voi vedea. Apariția ei îmi producea o bucurie nespusă. Mă întorceam apoi acasă și îmi spuneam necontenit: „O ! de-aș vedea-o mâine !“

Impărăteasa Elisabeta a Austriei

Dresarea calului meu făcu progrese rapide și principesa le urmări cu atenție. Aveam impresia că mă considera ca o veche cunoștință. Lucrul acesta dură câteva luni. Salutam militărește pe principesa, așa cum trebuia să salute un ofițer pe fiica unui rege. Aceste câteva întâlniri, după cum oricine își poate da seama, n'au stabilit nici o legătură între mine și principesă. Cu toate astea ardeam de dorința s'o cunosc.

In anul viitor, în luna Februarie, principesa în tovărășia fiicei sale Dora se duse să viziteze pe sora ei principesa Stefania, care era văduvă pe atunci și locuia la Abbazia.

De îndată ce am aflat plecarea principesei m'am dus și eu la Abbazia.

Principesa Stefania era centrul unui mic cerc în care am reușit să fiu admis.

Aici se dădeau mici serate și se dansa foarte mult ; am avut astfel ocazia foarte firească să stau de vorbă cu principesa Luiza.

Am fost martor al bunelor legături care domneau între cele două surori și n'aș fi putut crede nici odată atunci, că principesa moștenitoare a Austriei va părăsi într'o zi pe aceea pe care o iubea atât.

Dacă, la prima vedere ele semănau grozav, există totuși o deosebire uriașă între ele. Insăși regina Henrietta a Belgiei, spre a evidenția diferența care există între cele două surori, a spus cândva într'un cerc de intimi că principesa Stefania nu era de cât o păpușă.

Când evoc cu amintirea relațiunile afectuoase care existau între ele la Abgrozav, exista totuși o deosebire uriașă bazia, nu pot să înțeleg cum se poate că doamna Lonyay să fi lăsat astfel singură pe sora ei care era atât de nefericită.

Exista o prăpastie uriașă între caracterul celor două surori. Fără îndoială contesa Lonyay este foarte inteligentă dar e și extrem de practică. După cum am observat la Abbazia își dădea toate silințele ca să pară o femeie superioară, dar nu reușea de fel.

Când principesa Luiza a fost internată la Doebling sora ei se afla la Viena, cu toate acestea n'a venit nici odată s'o viziteze.

In ziua în care am văzut-o pentru ultima oară pe principesa Luiza, în Octombrie 1902, în pădurea Lindenhof, mi-aduc aminte că venind vorba de sora ei principesa m'a rugat să-i vorbesc de altceva.

Firește că la Abbazia s'a vorbit de multe ori de calul meu așa că la un moment dat principesa m'a rugat să iau direcția grajdurilor ei și în special a cailor ei de călărie. Manifestase chiar dorința să ia lecții de echitație, căci îi spusesem pe față că felul ei de a călări lăsa mult de dorit.

După ce se înapoie la Viena, i-am dat într'adevăr lecții de echitație la Tatersaal din Prater așa că am putut s'o văd zilnic.

Situația asta a durat multă vreme. Gurile rele evident au început să înșire fel de fel de lucruri urâte la adresa principesei.

In cursul anului 1896 am fost în relații aproape zilnice cu principesa căreia îi dădeam, cum am mai spus, lecții de echitație și îi dresam caii. Fără îndoială că în raporturile acestea se preocupa foarte puțin de formulele și eticheta curței, dar gurile

rele continuară clevetirile ceeace-mi atrăsese urmări neplăcute.

Intr'o bună zi, am primit vizita unui jandarm dela Hoffburg care mi-a remis un plic oficial care purta pecetea cancelariei mareşalatului. In scrisoarea aceasta mi se făcea cunoscut că trebue să mă prezint imediat la cancelaria mareşalatului a doua zi la ora 10 dimineaţa.

Precis la ora indicată, m'am prezentat aghiotantului împăratului, generalul von Bolfras care mi-a comunicat următoarele :

„Domnule locotenent, dorinţa unui mare personaj dela curte e să părăsiţi imediat oraşul nostru ; n'am căderea să precizez motivele care dictează măsura aceasta, de oarece le cunoaşte-ţi probabil tot aşa de bine ca mine. In cât timp vă luaţi angajamentul să plecaţi ?"

— Peste 15 zile, i-am răspuns.

Aghiotantul oare cum neliniştit mă întrebă :

— Vă daţi cuvântul ?

— Da, Excelenţă.

In aceeaşi zi principesa se dusese la Hofburg în apartamentele surorei sale Ştefania, unde avu o convorbire cu împăratul. Acesta îi spuse textual .

(Vá urma)

Soseşte toamna

S'or scutura a pomilor podoabe
Şi tainicul parfum al florilor
Inăbuşit sub mantie de toamnă
Tovarăş n-or mai fi cărărilor

Nu vor mai fi nici cântăreţii veseli,
Nici farmecul duios al cântului;
Va dărâma prin firea amorţită
Doar trist de-acum cântarea vântului.

S'or preschimba cărările tăcute
In cimitir al bucuriilor
Inmormântând submaldărul de frunze
Intreg noianul reveriei lor.

Şi trist isvorul unda-i cristalină
Şi-o strecura în lungul mersului.

. . . . . .

Sărmani pigmei căta-vom mângâere,
In duioşia trist-a versului!

C. Iorgulescu

ISPITITORUL

Legenda biblică a „Mărului oprit" în pictură

Legenda biblică a păcatului Evei a servit ca subiect în nenumărate rânduri celor mai de seamă artişti. Acest păcat a fost înfăţişat sub tot felul de aspecte, începând cu ilustraţia simplă şi naivă a legendei din Biblie şi sfârşind cu cel mai variat simbolism în care atât şarpele cât şi Eva au fost reprezentaţi în imagini mai mult sau mai puţin abstracte şi poetice.

Tabloul artistului francez A. Monion, e aproape de ultima manieră simbolistă de a reda această poveste legendară a căderei omului prin femee. Tabloul nu este o simplă ilustraţie

ISPITITORUL de A. Monion. Tablou biblic.

a paginei din *Cartea cărţilor* dar reprezintă şearpele sub formă unui jumătate de om. Şi trebuie să recunoşti că tratat astfel subiectul el măreşte ex-

presionabilitatea lui. De altfel artistul a reuşit să dea celor două figuri din tabloul său multă viaţă. In special e foarte expresivă poza Evei lăsându-se aşa de sugestiv să fie stăpânită de cuvintele dulci şi de mângăerile dibace ale tentatorului.

Dr. I. D.

Literatura Indiană

PRASADA

(Sau poema poemelor)

Ştiinţa e deşertăciunea deşertăciunilor ; faptele bune sunt zadarnice dacă nu avem încredere în stăpânul suprem al universului.

* * *

Dacă am vrea să coborîm în infern — să ne stabilim în împărăţia lui Brahma sau în paradisul lui Indra, — să ne aventurăm în mijlocul mării, să ne urcăm în vârful celui mai înalt munte, să cutreerăm deşerturile fără de sfârşit, să ne ascundem în adâncurile mării, să înfruntăm pericolul în lupte, să ne aşezăm în mijlocul insectelor celor mai veninoase pentru ca să ne jucăm cu destinul, nu ni se va întâmpla decât ceeace ne peste puterile noastre să putem evita.

* * *

Omul onest cade sub lovitura vrăjmaşă caşi arborele de sandal care când e doborît, parfumează toporul ucigaş.

* * *

Oamenii puţin stăpâni pe simţurile proprii nu sunt capabili să-şi îndeplinească datoria.

* * *

Să renunţăm la bogăţiile şi plăcerile către cari nu ne îndeamnă conştiinţa.

* * *

Răul cu care mâhnim pe aproapele nostru ne urmăreşte în tot locul ca şi umbra noastră.

* * *

Faptele cari au ca principiu dragostea pentru aproapele trebue să fie năzuite, fiindcă ele vor cântări mai greu încumpăna cerească.

* * *

Corpul e întărit prin muşchi, caşi sufletul prin virtute.

* * *

Nu există păcat mai mare decât a râvni la femeea aproapelui tău.

* * *

După cum pământul îndură pe cei cari îl calcă în picioare şi-l scormonesc muncind, tot astfel trebue să facem bine pentru rău.

Trad. de **Mircea Bonifaciu Pittiş**

Coboară 'n minte

Coboară'n minte o icoană, un chip ce eu l-am izgonit
Din suflet : chipul tău, iubită, greu vinovat şi osândit.
Te văd trecând pe lângă mine, te văd în clipa asta'n minte:
Ascunzi un suflet ce-l avuseşi numai cu'n pas mai înainte.
Mai mândră, mai nepăsătoare decât pe lângă alţii treci,
Par'c'ar voi la toată lumea să spue ochii tăi cei reci,
Că din albastra lor nălţime, din mândrele priviri străine,
Nici când o rază de iubire n'a coborât până la mine.
Ii văd trecând pe lângă mine nepăsătorii ochi şi'n ei
Eu văd zădărnicia luptei cu inima unei femei.

G. Rotică

Poveste sfântă

— Nuvelă biblică —

A fost odată ca nici odată, căci dacă n'ar fi fost nici nu s'ar fi povestit.

Departe — foarte departe — într'un sat dintr'o ţară frumoasă şi bogată, trăia în vremea de demult o mică familie de oameni săraci, cu suflet bun, temătoare de Dumnezeu şi care nu număra de cât trei inşi, adică tata, mama şi un fiu.

Amândoi părinţii cu toate nevoile vieţei de pe atunci, erau totuşi fericiţi căci Dumnezeu îi dăruise cu un fecior frumos şi înţelept. Fericirea lor creştea pe zi ce trecea, căci odată cu trecerea timpului şi feciorul tot mai înţelept se făcea iar altul la fel cu el nu se mai găsea, să fi cutreerat toată lumea în lungul şi în latul ei.

Şi ani după ani trecură, până ce într'o bună dimineaţă, părinţii se treziră că nu mai au fiu, căci el părăsise casa, noaptea, pe nesimţite şi de atunci dus a fost şi dânşii de urmele lui n'au mai dat.

Plânseră mult părinţii după feciorul ce i-a părăsit, iar el rătăcind mereu prin lumea largă, începu să-i uite de-a-binelea şi nu după multă vreme nici nu'şi mai aminti de ei, căci în mintea lui luminată de o scânteie dumnezeiască, gânduri noi se plămădeau, urmărind o ţintă foarte depărtată, dar pe care cu tot dinadinsul se hotărîse s'o ajungă.

Hoinărind din sat în sat şi din oraş în oraş, ajunse după mulţi ani să cutreere ţări nenumărate, până când într'o zi, la marginea unei ape ce curgea liniştită printre malurile lei înverzite, întâlni un om bătrân care stând în genunchi, se ruga în gura mare Dumnezeului a tot puternic, făcând cruci după cruci şi bătând pământul cu fruntea lui largă, ce strălucea într'o lumină sfântă ne mai văzută până atunci.

Şi cum bătrânul se ruga mereu şi nici nu băgase în seamă apropierea străinului, străinul vrăjit de măreţia acelor clipe de înălţare sufletească, când inima stă în aşteptare, iar gându'şi făureşte calea spre zările de nepătruns, căzu cu faţa în ţărână la spatele bătrânului cucernic şi rămase acolo în nemişcare, trăind cu mintea într'o lume cu totul nouă, pe care n'o mai cunoscuse până atunci şi în care se simţea peste măsură de fericit.

Şi numai după multă vreme — odată doar cu înserarea — se ridică străinul din locul unde zăcuse în amorţire, căci simţise în creştetul capului, mângâerea uşurătoare a unei mâni de sfânt.

In faţa lui cu figura senină şi plină de bunătate, cu ochii licărind de o lumină cerească, stătea bătrânul liniştit.

Fiule îi zise el: *Eu sunt slujitorul Domnului pe pământ şi am venit să aduc pe calea adevărului, norodul orbit de patima ticăloasă a păgânismului.*

Dumnezeule a-tot-puternic — strigă el apoi, întinzând mâinile de-asupra capului străinului rătăcit, care căzu în genunchi la picioarele lui — *iartă greşelile acestui tânăr păcătos, care în neştiinţa lui s'a ferit din cale astrălucitoare de lumină sfântă a adevărului!*

Şi bătrânul turnând apă în capul tânărului îngenunchiat, începu să cânte încet: *In Iordan botezându-te pe tine Doamne, închinarea ta: Christoase, Dumnezeul nostru, etc.*

Când se ridică de jos cu totul transfigurat, cu fruntea încununată de raze ce străluceau într'o lumină divină, ; bătrânul dispăruse fără urmă. Atunci *Isus* îndreptându'şi privirile spre depărtatul cer, invocă mila Celui a tot puternic şi sfârşi zicând: *Doamne, iată robul tău pe pământ, facă-se voia ta, acum şi pururea, în vecii vecilor amin!*

Şi în clipa aceia porţile cerului se deschise şi un stol de îngeri coborând de-asupra capului lui, slăvirâ în cântece de-o frumuseţe ne închipuită, puterea nemărginită a Dumnezeirei!

Ion Holban

Insemnări

de Silviu Nicoară

Familia *Estienne* e renumită în renaşterea franceză şi în istoria tipografiei. Incepând dela *Henric I Estienne*, pela anul 1500, aptitudinele editoriale se moşteniră timp de aproape două secole, fiece Estienne născându-se cu o patimă nemăsurată pentru culesul, comentatul şi tipăritul manuscriselor clasice. Ba încă ceva mai mult, gustul pentru vechea literatură eleno-latină răsărise şi în descendenţii femenini ai Estiennilor, şi se citează cazul unei prea savante domnişoare care n'a voit nici în ruptul capului să-şi ia alt soţ decât un erudit gramatic italian, cunoscut prin lucrările lui de geografie greacă. Cum vedeţi, patima migălelii prin palimpsestele mânăstirelor, dragostea ediţiilor comentate, eşite de sub teascurile familei era ceva înăscut în fiece Estienne şi numai stăpânit de o asemenea patimă putea publica *Robert I Estienne* al său „*Thesaurus linguae latinae*" iar *Enric II Estienne* monumentalul „*Thesaurus linguae graecae*", lucrări cari au uşurat considerabil munca noilor veniţi în studiile clasice, iar cea din urmă, a rămas neîntrecută chiar şi până-astăzi.

Henric Estienne mai e celebru şi prin al său „*Traité dela conformité du langage francais avec le grec*", una din primele opere de filologie comparată, în care încearcă să dovedească înrudirea între aceste două limbi indo-germane, înrudire care nu se poate face însă decât prin comparaţie cu latina, şi pe care a sărit-o Estienne.

Aşa cum se prezintă însă, familia aceasta de editori eruditi e un document mai mult pentru realitatea eredităţii intelectuale.

* * *

In general, nouă Europenilor, insectele nu ni sunt simpatice, mai ales când poartă un vestmânt urât şi ne lovesc prin lăcomia lor în interesele noastre. Cu atât mai mult se poate spune de insectele parazite; sunt desgustătoare. Aceasta nu împiedecă însă pe ceilalţi pământeni să le îndrăgească tocmai pentru *comestibilitatea* lor. Laponii cultivă în năclăitele lor şumuioage de păr duzini întregi de paraziţi pe cari îi vânează prin palmele tuturor celor din „societate" şi apoi îi înghit cu o „deosebită satisfacţie". Cuvântul e al lui Nansen; el notează în „*Jurnalul de călătorie*" aceste obiceiuri nordice.

Dar se mai găsesc şi alte popoare amatoare de fauna capetelor umane; la unele triburi australiene plăcerea aceasta e atât de înrădăcinată încât doi prieteni întâlnindu-se, politeţa îi obligă să se despăducheze reciproc, mestecând apoi recolta..

Recunoaşteţi că gustul este relativ!

* * *

O pildă de ceace este patima la anumiţi eruditi, ne-o dă numismatul *Vaillant* (1632—1706). Călătorind odată pe mare spre Roma, fu prins de piraţi şi ţinut patru luni în sclavie. Când scăpă deabia putu obţine câteva din preţioasele monede antice cu cari plecase.

Dar nu trecu mult şi altă corabie de piraţi se apropie; atunci Vaillant, ca să nu mai piardă şi aceste ultime exemplare *le înghiţi* unul după altul. O furtună îl scăpă de corabia piraţilor, dar ajuns la ţărm numismatul trecu prin clipe grele din pricina comorii ce o ducea cu sine şi de care abia putu fi liberat.

SUFLET SDROBIT

Dorinel

Iubita mea cu ochi albaştri
Ca două mari flori de Cicoare
De ce îmi răsărişi în cale
Atâta de ispititoare?

Am plâns iubind o viaţă 'ntreagă
O dragoste ce mă prinsese,
Şi tu'mi aprinzi din nou în suflet
un aprig foc ce se stinsese!

Iubita mea cu ochi albaştri
Ca două mari flori de Cicoare,
Iubirea ta e pentru mine,
O nouă rană viitoare!...

M. Dimitrescu-Midi

Optimism

Garantat !...

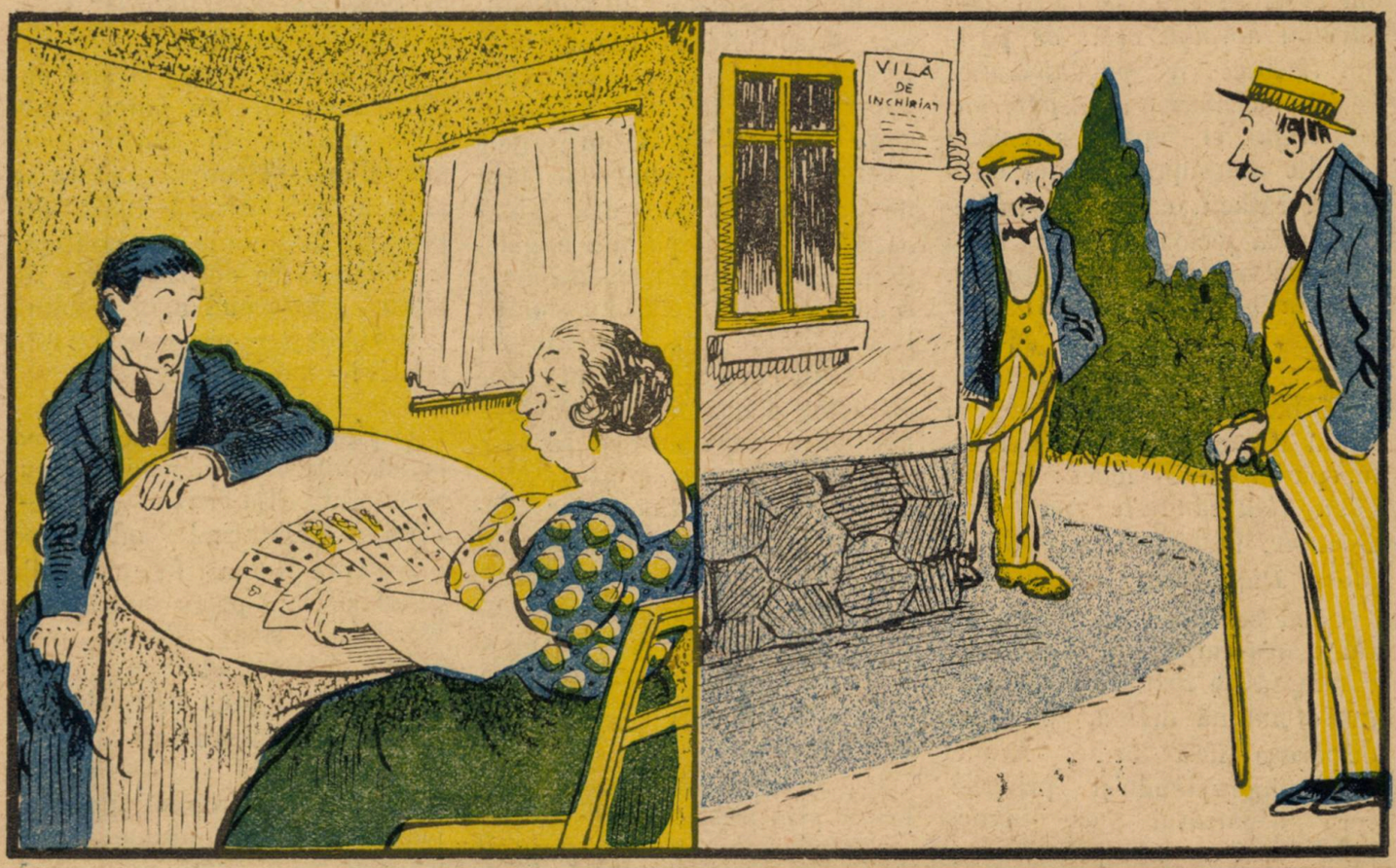

— Văd că o să ai vre-o zece ani de nenorociri, dar pe urmă o să fie bine...
— Cum ?
— O să te obișnuești.

— O iau, dar să n'aibă șoareci...
— Garantat că n'are... prea e îgrăsioasă !

Noutăți filatelice

Expoziția dela Haga. — Dela 6 la 17 Septembrie 1924 va avea loc la Haga o expoziție filatelică internațională. Dăm aci următorul program după cum va decurge deschiderea și distracțiile ce sunt oferite vizitatorilor.

Sâmbătă 6 Septembrie, ora 11 va fi deschiderea expoziției când vor fi admiși a o vizita cei cari vor avea invitații speciale.

Dela ora 1 d. a. va fi deschiderea pentru public. Duminică 7 Stept., ora 11, Adunarea comitetului federației, ora 15 jum. până la 17 jum. Recepția oficială a comitetului în restaurantul „Două Vieți", cu ocazia a 40-a aniversare a federației. Dineu la ora 17 jum.

Luni 8 Sept. ora 15. Excursiune la parcul Wassenar.

Marți 9 Septembrie, ora 10 vizitarea muzeului dela Haga, Ora 14 Congres internațional. Mercuri 10 Sept. vizitarea portului Amsterdam. Joi 11 Sept., ora 13 vizitarea palatului Păcei din Haga. Ora 19 jum. banchet la restaurantul „Două Vieți". Vineri 12 Sept. ora 15 excursiuni prin împrejurimile orașului, Ora 15 cabaret Party Dancing. Sâmbătă 13 Sept. ora 13 dejun la restaurantul Regal. Celelalte zile sunt rezervate pentru congresul federal la care vor asista filateliști veniți din toate părțile lumei. Inchiderea expoziției va avea loc Mercuri 17 Sept. Pentru orice informațiuni d-nul M. E. Bonn. Cornelis Spelmaustr. 7 Haga.

Mania surcharjelor

Dau mai jos o mică statistică a țărilor care au fost cuprinse mai intens de maladia Surcharjelor precum și proporția la sută.

TARA	Serii de mărci Emise	Serii Surch.	Proporție la %
Nicaragua	1169	975	83—40
Panama	312	299	73 30
Italia	852	622	73—
Turcia	674	461	68—39
Persia	610	400	65—57
Franța și Colonii	4497	2613	58—10
Ecuator	543	312	57—45
Portugalia și Colonii	3836	2201	57—37
Marea Britanie și Colonii	8932	30 3	34—06
Spania	1477	40)	27—69
Danemarca	145	38	26—20
România	294	11	3—74

După cum se vede din această mică statistică Nicaragua deține recordul surcharjelor. Din 1169 serii de mărci emise, 975 au fost surcharjate ceeace vine 83 la sută.

Panama a aplicat pe mărcile în circulație următorul Surcharj : „CANAL ZONE".

Honduras a emis de curând o serie de mărci compusă din 3 valori foarte frumoase ca desen cât și varietatea culorilor alese.

Ionel Trif

ANUL XL. — No. 38. 2 lei exemplarul Duminică 21 Septembrie 1924.

„ASOCIAȚIUNEA" SIBIU

UNIVERSUL LITERAR

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. În străinătate pe un an 200 lei.

O salvare miraculoasă

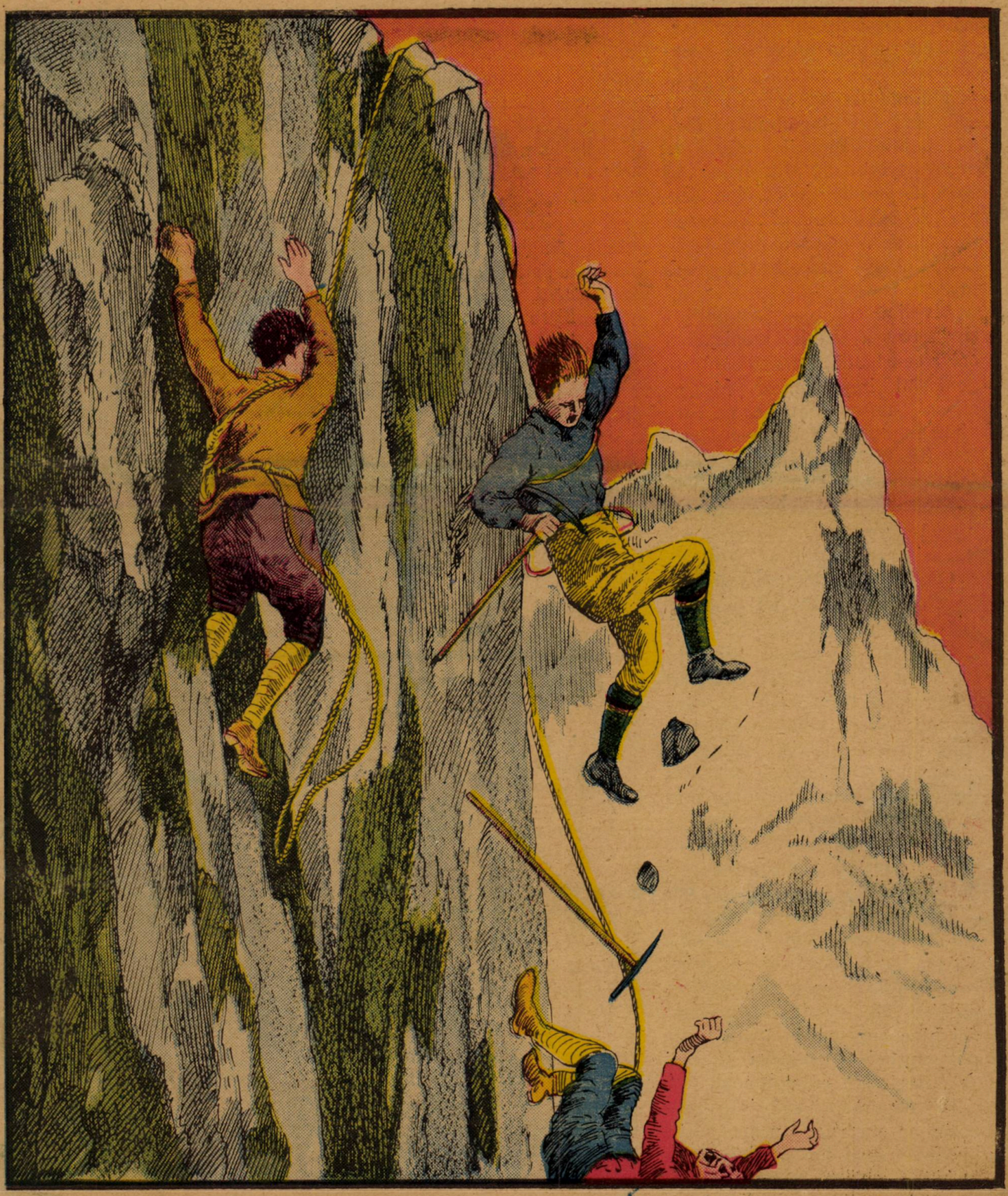

In timpul unei ascensiuni pe Mont Blanc, trei escursioniști au scăpat ca prin minune de moarte, grație unui colț de stâncă de care s'a agățat frânghia.

„UNCHIUL ANGHEL“

de LEONTIN ILIESCU

Nu mă'mpac nici cu admiratorii fanatici ai lui Panait Istrati, nici cu detractorii lui, pe cari deopotrivă îi înţeleg fără ca totuşi să-i admit. Ca vechiu prieten al scriitorului ajuns astări cu renume universal, ceeace poate fi o scuturare de rouă pe cununa de mărăcini a vieţii sale, îmi iau îngăduiala, fără să-i public gândurile intime ce mi le-a trimis din Massevaua, să spun ce gândesc şi ce simt despre „*Unchiul Anghel*“, ultimu-i roman, ce n'a apărut încă în librărie, dar e cunoscut fragmentar.

Invidia celor ce-l insultă, ca şi dragostea subit tropicală a celor ce-l laudă, fără control, nu cred să-l impresioneze nici pe el, acel suflet minunat, pe care viaţa le-a forecat cu metaforele durerii, fără să-i smulgă însă crucea de trandafiri a iubirii.

După *Kyra Kyrelina*, roman a cărei traducere românească întârzie prea mult, se vesteşte acum apariţia „*Unchiului Anghel*“, cu toate că eu m'aşteptam să-l citim pe „*Sotir*“.

Cenătuit la şcoala vieţii ce l-a făcut să înţeleagă durerea integrală a celor aparent mici, Panait Istrati cade astăzi, victimă criticii aşa zise ştiinţifice şi care-l etichetează ca pe niscai droguri ce stau rânduite prin rafturi de farmacii, nedreptate şi ironie împotriva cărora ar avea dreptul să protesteze el cel dintâi.

In „*Unchiul Anghel*“ sunt eroi de epopee, cum foarte bine s'a mai spus, dar tot în acest roman sunt bucăţi de suflet omenesc, fâşii de durere, pe care cei bine cuprinşi în viaţă nu le pot cuprinde cu mintea, ei, cari cugetă şi simt cu stomacul.

El dogoreşte suferinţi răbdate, ca un rug aprins întru iertarea păcatelor şi de pe care se înalţă, pulbere imaterială, mirodenia iertării şi a 'dragostei de oameni.

Copilul nimănui, căruia societatea de astăzi, ferecată 'n rarvili ce nu priiesc tuturor, nu-i iartă nici păcatele de care nu'i vinovat el, care trăeşte din plin păcatele mediului său, le simte firul piezării, dar nu stă ameţit pe gura prăpastiei — căci îl apără *cineva*, mai presus de puterile lumiii şi-l călăuzeşte un astru ce-i va lumina calea într'o zi.

E copilul Adrian din „*Unchiul Anghel*“, un amestec din acele suflete mari de oameni, mici astăzi, de care sunt pline şi *Kyra Kyralina*, şi *Unchiul Anghel*, fără îndoială şi *Sotir*.

Il învinuieşte lumea de lèse-patriotism?

Să mi s'arate un fragment de anti-patriotism în scrierile lui Panait, care a refuzat onoarea de cetăţean francez ca să poată rămâne fiu liber şi român nesubvenţionat al ţării sale.

Dar, din câte se pot citi despre „*Unchiul Anghel*“ (şi lumea îl va cunoaşte în întregime curând de tot), aflatu-s'a oare o descriere mai plină de un adânc înţeles etic, de bunătate profundă şi de cerbicie în faţa destinului neîmblânzit?

Pentru ce dar atâta răutate? Pentrucă n'a fost decretat geniu de marii şi micii şefi ai „curentelor noastre literare?

Şi pentruce, în ce priveşte *pe ceilalţi*, atât de fanatică admiraţie, ce-ar putea face rău altuia, care n'ar fi *el?*

E de ajuns că un scriitor robust şi mondial ca Romain Rolland a relevat talentul puternic al unui român, pentruca românii să nu lovească acolo unde Franţa luminii salută şi admiră.

Dar avem noi o artă specifică de a ponegri ce-i mai bun între noi,— chiar atunci când de aiurea ne vin veşti bune despre ce-i mai bun.

Cu alt prilej şi cu învoirea scriitorului, vom publica şi noi fragmente din operele sale.

M'am mulţunit astăzi să-mi spun deslușit gândul despre nedreptăţitul român de mare talent care este Istrati, pribeagul prin lume de până mai ieri „*aşezatul*“ fermier de astăzi din Massevaux.

Cântecul rozei

Roză albă, roză albă,
Floare mistică păgână,
Rod imaculat al humei
Roză albă, roză albă,
Ea, prin tine, îşi îngână
Dragostea ce poartă lumei.

Roză albă, roză albă,
Floare caldă, parfumată,
Simbol tainic de iubire,
Roză albă, roză albă,
Floare rece mult cântată,
Morţilor eşti pomenire

Roză albă, roză atbă,
Ni te-a dat ca bucurie
Sfântul soare şi pământul
Roză albă, roză albă,
Tu 'ncununi în armonie
Şi amorul şi mormântul.

N. Iordăchescu

CONTEMPLARE

Se cern fulguiri
de raze pălite
— Convoiu de-amintiri
din vremuri iubite.

In palide tonuri
trec vagi siluete,
Pe 'naltele domuri
din zări violete

Şi 'nbracă orizontul
cu negru linţoliu
— In sufletu-mi cântă
Tristeţea în doliu..

...In groaza durerii,
o clipă, înfrâng,
Domnia Tăcerii
din juru-mi.. şi plâng..,

Breazu-Leurdeni

Poveste adevărată

Moş Simion tuşi să-şi dreagă glasul şi începu povestea aşa :

Ei dragii moşului, ce ştiţi voi ceştia din ziua de azi de cele ce au fost odată, pe atunci când epurele venea singur singurel înaintea uşei românului, intra binişor în casă, sfătuia cu cei dinăuntru şi după ce se sătura frumuşel cu cele mai alese mâncări, drept mulţumită, se ploconia până la pământ în faţa lor şi apoi nu după multă gândire, pe-aici ţi-i drumul spre pădure şi... dus era pe veci !..

He-hei, ce faceţi ochii aşa mari ? Ce vi se par aidoma cele spuse de mine ? Se'nţelege ! Te pomeneşti — dragă Doamne — că mă luaţi drept nebun, de vreme ce din uitătura voastră, îmi dau bine seama că vă închipuiţi, că dacă nu's trăznit cu leuca, batăr tot îmi lipseşte măcar o doagă.

O fi şi aşa cum credeţi voi — nu zic ba — dar dacă'ţi mai sta o ţâră să vă deslușesc cum stau lucrurile, nu o să vă mai miraţi atâta, n'o să vă mai boldiţi aşa la mine, ci vă veţi ciuli urechile, ca să ascultaţi cu băgare de seamă, povestea minunată a epurelui nostru.

Era în iarnă, mi-aduc bine aminte. Trăia pe atunci bietul taică-meu, cu să fi tot avut pe vremea aceia, 18 ani, nu mai mult.

Se pusese o zăpadă mare-mare, că pe unele locuri se ridicaseră mormanele cât mi ţi-i casa românului de înalte.

Ninsese liniştit, cam vre-o două săptămâni în şir, aşa că de la o vreme, ni se urîse cu atâta fulguit, ce se cernea mereu de sus, dintr'un cer mai întunecat ca plumbul.

Toată ziua să fi tot stat cu lopata în mână şi să fi făcut mereu la pârtii, geaba era toată osteneala, că peste noapte zăpada era la loc şi a doua zi nu mai cunoşteai cărările făcute, ca şi cum n'ar mai fi fost de când e lumea.

Pe la sfârşitul săptămânei a doua însă, aşa cam spre seară, începu să se curme ninsoarea, cerul prinse a se limpezi, iar un vântuleţ iute usturător, începu a sufla dinspre apus, întâi mai domol şi apoi din ce în ce mai tare, aşa că pe'noptate, se prefăcu într'un uragan vijelios, ce umfla pe sus zăpada, mutând-o din loc în loc, ici răzând-o până la pământ, colo ridicând-o mai sus de casă, acoperind coşarele şi coteţele, de nu le mai ştiai de rost.

Câte zile voi mai avea de trăit şi tot nu voi uita noaptea aceia vijelioasă, care ne prinseseră, pe taică-meu şi pe mine, cam vre-o trei poşte de sat, în câmpul larg deschis.

Zăpada ne învăluise din toate părţile. In jurul nostru se ridicaseră mormanele albe aşa de mari, că nu mai vedeam nimic de cât alb, atât înaintea cât şi în urma noastră.

Boii săracii — plini de groază — începură a mugi încetişor, clipind mărunt din ochii lor plânşi.

Bietul taică-meu — Dumnezeu să-l ierte — prinse a-şi face cruci, după cruci, închinându-se cu glas tare, iar pe mine mă podidiseră lacrimile desnădejdei.

Incotr'o s'o iei şi cum să porneşti la drum, prin cogemite muntele alb ce ne înconjura din toate părţile şi când de sus din înălţime, ca venite din cer, trâmbe mari de zăpadă, se lăsau greoae peste capetele noastre ?

Par'că l'aud şi-acum pe taică-meu, cum se ruga în gura mare : Doamne cu ce greşitu-ţi-am noi păcătoşii de ne pedepseşti atât de amarnic ?

Abate Doamne din calea milostivilor tăi pocăiţi, nămeţii ce ne-au înghiţit de vii şi lasă drumul liber, plăvanilor fără nici o vină ce stau în faţa împărăţiei tale cu sufletul cel mai curat !

Aibi milă Doamne de cei rămaşi acasă şi nu-i lipsi de puternicul tău sprijin !...

. . . . . .

Atunci pentru întâiaşi dată, zării lacrămi amare în ochii tatălui meu şi fără să-mi mai dau seama, prins de frica morţei ce ne sta dârză în faţă, începui a plânge cu sughiţuri, rugând în gând pe Dumnezeu, că dacă m'a sortit morţei atât de tânăr,batăr să mor ca oamenii, acasă lângă mama şi surioarele mele...

Moş Simion tăcu o clipă, îşi sterse pe furiş, o lacrimă ce i se ivise în ochi şi deschizând căpăcelul lulelei, scormoni cu degetul înăuntru, trase două fumuri adânci şi oftând din greu, începu din nou :

Voi ceştia de astăzi nu credeţi în minuni.

Şi-aveţi dreptate să nu credeţi, căci păcătoşilor nu li-i dat să creadă în harul Duhului Sfânt, care a fost hărăzit de Dumnezeu numai celor cu inima curată şi cu judecata dreaptă !....

Şi minunea se făcu...

Un val-vârtej vrăjmaş, se abătu deasupra noastră, ca pornit de sus din tălpile cerului, şi ca şi luat de Iele, muntele de zăpadă ce ne închisese în inima lui, ca în neagra puşcărie, crăpă din temelii, se desfăcu în mii şi mii de bucăţi uşoare, prinseră a se freca între ele cu o iuţeală fermecată şi prefăcându-se cât ai clipi din ochi, într'o pulbere măruntă ca praful, fu suflată

PLOPUL AMINTIRII

Lui Mihail Sadoveanu

Plopul amintirei bate frunza rară
Bătrâna Moldovă, îţi sfinţeşte darul
Buciumul răsună la margini de ţară
Fulgeră iubirea lui Ştefan Şoimaru.
Neamul îţi arată rănile lui toate
Ce'ţi înfig în suflet ghimpii şi te dor.

Trecem prin cotlonul verde cu răchiţe
In ierburi păroase pasc cârduri de vite
Colţuri de pădure cresc din zări senine
Sufletul meu sboară peste lunci cu tine
Un drum să 'ntrerupe un crâng să'ntretaie
Şi Dunărea iat-o sub cer de văpaie
Pleacă'n cursul apei gându'ţi călător.

Plopul amintirei alte frunze'ntramă
Sufletul tău sboară Bărăganu'l chiamă
Cu trestii de baltă cu păcate sfinte
Şi'n destăinuire când ţi-aduci aminte.
De poieni ascunse în trestii roşcate
De colibi străbune cu straşini plecate
Eşti poet şi pictor nu povestitor.

Maria Cunţan

ca prin vrajă din faţa ochilor noştri uimiţi.

Minunea dumnezeiască se înfăptuise. O văzurăm cu ochii noştri.

. . . . . .

Moş Simion se opri din nou şi par'că scăpat de-o primejdie ce-l ameninţa de-aproape, oftă din băerele inimei uşurat. Apoi după ce-şi roti ochii în jurul lui, ca să vadă dacă nu cumva vre-unul dintre noi adormise, făcu un gest de mulţumire şi-şi continuă mai departe povestirea :

Taică-meu rosti o rugăciune sfîntă, cu ochii îndreptaţi spre cer şi făcându-şi cruce, se lăsă în genunchi, lipi fruntea de pământul albit de zăpadă şi-l sărută plângând de bucurie.

Apoi ridicându-se de jos, mângâie boturile umede ale boilor, frecă cu palmele mânilor, ochii lor blânzi şi cuminţi şi... **hăis plăvan, ţa bourean,** o pornirăm tăcuţi spre casă, înfruntând cu bărbăţie, viscolul turbat ce ne săgeta ochii, albindu-ne de sus până jos.

O zi şi o noapte întreagă am rătăcit până acasă, perzând în câteva rândurl drumul şi regăsindu-l din nou, dar am ajuns sănătoşi şi bucuroşi, măcar că sufletul ne era încă plin de groaza morţii care se ţinuse atât de-aproape de noi.

. . . . . .

Ce-i măi piciule, ce te uiţi aşa la mine ?

Inchide gura că acuşica'ţi intră'n ea un şoricel ! Se adresă el unuia dintre noi — Ionel a Marandei — care căscase nişte ochi, să-l soarbă pe moşneag dintr'odată, o gură mare şi nesăţioasă, să-l înghită pe de-aîntregul.

Apostrofatul ruşinat pe dată — închise gura din fugă şi făcându-se micmititel, se retrase pe nesimţite în coltul cel mai întunecat al odăei...

Moş Simion râse încetişor, cu poftă, şi mai trăgând odată din lulea, continuă mai departe :

Dar uita-i — uita-ne-ar relele să ne uite — povestea epuraşului nostru. Cu vorba aproape să-l uit sărăcuţul de el.

In dimineaţa aceia, când am ajuns acasă cu lemnele — căci nu vă spusei că atunci fuseserăm la pădure după lemne — am oprit în faţa porţei, care nu se mai zărea din zăpadă.

Eu mai sprinten ca taică-meu, dădu-i fuga spre casă, să i-au lopata, ca să desgrop poarta.

Cum alergam aşa, luptând din răsputeri cu zăpada, văd în faţa uşei noastre, o mogâldeaţă mică-neagră.

Câine nu părea să fie, căci prea îi erau lungi urechile ; mâţă nici atâtica, căci n'ar fi stat aşa pe zăpadă, în prada viscolului turbat care sufla să te dărâme.

Stam şi eu pe loc şi mă minunam ca prostul. Ce să fie Doamne lighioana aceia, mă întrebam mereu ?

Şi poate m'aşi mai fi minunat o ţără, dacă n'aşi fi auzit glasul taică-meu, care-mi da zor să mă grăbesc.

Atunci pornii pripit spre casă, şi când ajunsei în dreptul uşei, ce să vezi minune :

Epuraşul meu — căci epure era — ciulea mărunt din urechi, strâmba uşurel din nas şi-şi stergea mereu cu limba, botişorul lui tremurător.

M'apropiai de el. El pe loc, ca şi cum nici nu m'ar fi văzut.

Nu mai stătui la îndoială. Intinsei mâna, îl prinsei bine de după gât şi tuşti cu el pe uşă'n casă.

Nu râdeţi — dragii moşului — nu râdeţi, că-i aşa cum v'o spusei.

Bietul epuraş prins de groază, fiind urmărit se vede de-o potae de lupi, cari ţineau să facă din căruiţa lui dulce, un ospăţ împărătesc, a ţinut'o într'o fugă voinicească până aproape de sat şi aci căutându-şi săracul un adăpost, a nimerit-o drept în uşa casei noastre, care era chiar la marginea satului.

Dar sălbătăciunea tot sălbătăciune rămâne, câte zile o avea ea pe pământ.

După ce toată iarna a petrecut-o la noi, în primăvară, când iarba prinse a înverzi şi pomii a înmuguri, epuraşul nostru îşi luă frumuşel, rămas bun dela noi, p'aici ţi-i drumul spre pădure şi dus a fost până'n ziua de astăzi !..

Ion Holban

Din trecutul românesc al Basarabiei

Incă două moschee transformate în biserici

Biserica Adormirei Maicei Domnului din Chilia noua şi Biserica Sf. Nicolae din Hotin

O altă biserică din Basarabia care a fost transformată din moschee turcească este biserica **Adormirei Maicei Domnului din Chilia Nouă ;** ea a fost transformată în 1810 în urma cererei locuitorilor adresată exarhului Gabriil Bădulescu-Bodoni. Dacă această moschee a fost şi înainte biserică, este greu de spus de şi construcţia ei este în stil bizantin.

Sofia. Că a fost construită de bizantini susţine aceasta şi un călător francez al cărui nume nu se cunoaşte dar care a făcut un plan al fortăreţei Hotinului şi care s'a găsit ulterior. In acest plan intitulat **„Plan de la forteresse de Choczui en Moldavie avec les environs de 300 toifes à la ronde levé après la prise de cette place en 1769,** se vede sub litera **B** indicată o biserică

Biserica Adormirei Maicei Domnului din Chilia-Nouă, transformată dintr'o moschee.

Mult mai interesantă este însă istoria bisericei Sf. Nicolae din Hotin, care a fost un hram creştinesc, transformată apoi în moscheia **Aia-Sofia** şi din nou refăcută în biserică şi asupra căreia ne vom opri în acest articol.

Biserica aceasta are o vechime de mai bine de 500 de ani şi ar fi după unii autori cea mai veche biserică din Basarabia. Legendele o descriu ca fiind construită de o împărătească bizantină ce nu este alta decât acea de azi şi despre care se spune **„une ancienne eglise grecque, maintenant la Cathedrale et qui aviat servie aux turcs de mosquée.**

De altfel şi pictura care se mai conservă ici colea, de sub tencuiala nouă, face să se creadă că biserica a fost făcută de greci şi înainte de venirea genovezilor în aceste locuri. Planul de altfel al bisericei seamănă în totul cu

planul bisericei Sf. Ilie din Salonic care a fost construită la 1012 şi este tipul bisericilor greceşti.

Că ulterior ea a fost refăcută de domnii Moldovei stăpânitorii fortăreţei în mijlocul căreia se găsea biserica, dovadă sunt cele ce scrie colonelul rus Bozaev în **Descrierea vechei fortăreţe din cetatea Hotinului** şi care a luat date de la preotul Marcinski din Kamenetz Podolsk, care făcuse o descriere a guberniei Podoliei şi era cunoscător şi al Basarabiei de nord, spre a-i da relaţiile necesare asupra cetăţei şi deci şi asupra bisericei din interiorul ei.

Şi iată ce informaţii ia dat Marcinski :

„Cetatea Hotinului a fost apărătoarea Moldovei şi a servit de stavilă năvălirilor ungurilor şi polonilor care se amestecau în treburile Moldovei, ceeace s'a şi întâmplat întâia oară în 1359 în timpul domniei lui Cazimir şi când exista fortăreaţa Kamenetz-Podolskului. Polonezii au intrat atunci în Moldova şi Valahia unde au şi suferit o mare înfrângere ; dela aceasta a şi pornit zicătoarea **Valachia tumulus polonorum (Valachi au izgonit cârdul de polonezi).** Probabil că este o greşeală şi o rea traducere a lui Marcinski. Mai curând trebue să fie **Valachia tumulus polonorum** şi anume **Valachia este mormântul (tumulus) polonezilor.**

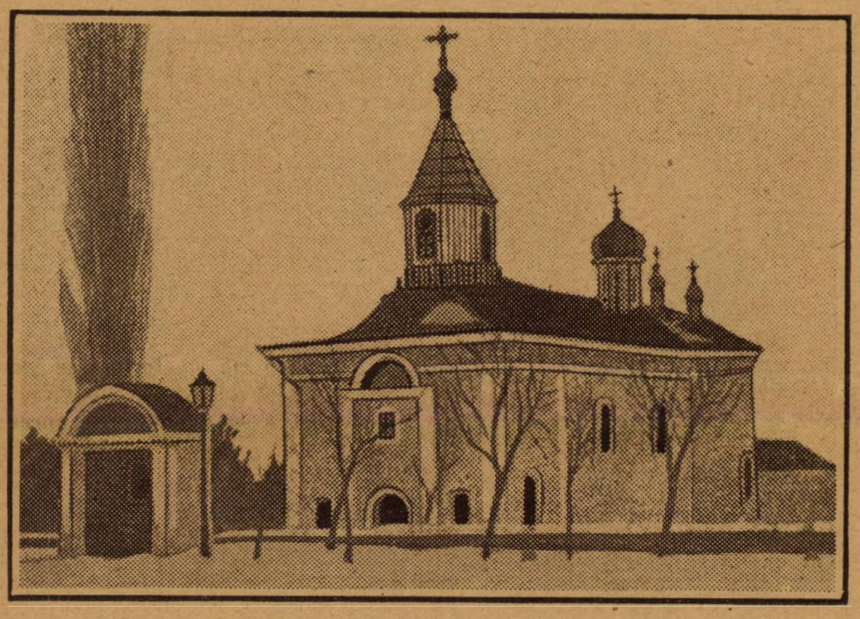

Biserica Sf. Nicolaie din Hotin transformată dintr'o moschee

„Nici un istoric nu spune nimic de aşezarea acestei cetăţi şi a construcţiilor din interiorul ei, dar se presupune pe baza celor scrise de scriitori polonezi, că Alexandru Voevodul Valachiei (Alexandru cel Bun), după moartea lui, care a avut loc pe la 1432, a lăsat doi fii, Ştefan şi Ilie, cari au fost lăsaţi sub ocrotirea regelui polonez Vladislav Zaghelon. Fraţii s'au certat între ei şi Ştefan a depus jurământul de credinţă regelui Poloniei. Atunci ţinuturile Şeninski cu cetăţile Hotin, Ţecun şi Hmelev, care aparţineau Poloniei i-au fost date lui. Se presupune, că nu romanii, cari au stăpânit aceste locuri în timpul domniei lui Traian, au ridicat această fortăreaţă, dar că pe lasfârşitul veacului al XII-a când valahii s'au aşezat aci şi dela râul Moldova, au numit ţara ocupată de ei Moldavia, au pus de au ridicat această fortăreaţă.

In 1718 inginerii francezi au întărit această cetate".

La întrebarea colonelului rus Bazaev cu ce scop francezii au întărit fortăreaţa, Marcinski spune :

Istoria bisericilor din Basarabia transformate în moscheie, după cum se vede, arată încă odată drepturile României asupra Basarabiei, căci toate aceste monumente cu un trecut foarte îndepărtat şi în care Basarabia a fost trup din trupul României, vorbesc de acest trecut naţional.

Ruşi ca Bazaev, polonezi ca Marcinski, francezii cari au fost la 1769 şi au luat parte la refacerea fortăreţei căci probabil planul de care amintim mai sus trebue să fi fost ridicat de unul din inginerii francezi de care vorbeşte Marcinski, toţi şi toate vorbesc de trecutul românesc din Basarabia, de care numai ruşii de azi se îndoesc.

Dar nu numai la aceasta se reduc urmele românismului în Basarabia şi cu altă ocazie vom vorbi şi de alte monumente, relicve sfinte ale unui trecut românesc în această provincie.

Dr. I. Duscian

Tremolo nopţilor de vară

Cu fâlfâiri de aripi nevăzute
Zefiru-adie printre ramuri
Şi umbra frunzelor pe geamuri
Parcă's dantele negre necusute.

Tăcerea nopţii în depărtări
străbate.
Parfum de crini şi de zambile
Subtil tovarăş de idile,
Sărută frunţile îngândurate.

Bătrânul codru tremură'n
suspine
Isvoare plâng în şopotire
Şi clopotul din mănăstire
Trezeşte pacea nopţilor senine.

Nu mă treziţi din lunga reverie
Căci, n'aş vrea să-mi închid
idila...
Pe cer, a răsărit iar astrul blond
Ce-şi scutură beteala aurie...

. . . . .

Cu foi de-aramă vine toamna
iară...
Clipesc perzându-se în zare
Un stol de păsări călătoare
Ducând tremolul nopţilor de
vară...

Pelin-Bacău

Mânăstirea Paserea

Dacă cobori din trenul de Constanţa la halta Cozieni, până la mânăstire n'ai de mers de cât vre-o doi kilometri.

Cu trăsura sau cu căruţa nu-i tocmai plăcut, de oarece şoseaua-i colbăită şi cum nu străbaţi de cât prin pădure, copacii de pe ambele părţi ale şoselei, seamănă cu nişte mosnegi încărunţiţi şi priveliştea lor te oboseşte...

Curtea mânăstirei are două intrări : prima este la sfârşitul drumului care se bifurcă din satul Paserea, la câteva sute de metri depărtare şi care dă de-a dreptul la intrarea mânăstirei...

A doua intrare, înfăţişează — mai ales în preajma asfinţitului de soare — o privelişte din cele mai frumoase.

La poalele pădurei este un lac şi ca să intri în curtea mânăstirei, trebue să străbaţi apa. Puntea care dă această înlesnire este cu mijlocul portativ ; când se aşterne tăcerea înserării peste tot cuprinsul mânăstirei ea se

desface în două şi nimeni nu se mai poate apropia de locaşul sfânt...

Lacul îşi are povestea lui : nu de multă vreme doi tineri — fraţi — făcând o plimbare cu barca, dintr'o mişcare greşită, barca s'a răsturnat şi cei doi fraţi au căzut în adâncime, unde şi-au găsit sfârşitul.

In amintirea lor şi ca semn de povaţă părinţii le-au ridicat o cruce de marmoră chiar pe malul apei — unde au fost puşi în sicriu ; pe cruce stau zugrăvite chipurile lor, iar mai jos săpat adânc cu litere bronzate se află următoarea înştiinţare :

„Trecători feriţi-vă !

Acest loc ni-a răpit viaţa..."

Ori cât de nepăsător ai fi, opreşte-te o clipă în faţa acestei cruci, gândul te învaţă să înţelegi cât de aproape ţi-e sfârşitul !...

Mânăstirea este aşezată în mijlocul unei curţi mari : pe dreapta şi pe stânga se află chiliile maicelor, care sunt nespus de curate. Mânăstirea deşi veche are o înfăţişare din cele mai măreţe..

A fost clădită în anul 1813 sub îngrijirea părintelui „Teofil Maxim". In anul 1838 a fost dărâmată de un cutremur iar la 1846 s'a reclădit din temelie pe vremea voevodului Gheorghe Dimitrie Bibescu şi sub conducerea Mitropolitului Teofil.

In interiorul mânăstirei sunt diferite icoane vechi, păstrate cu multă smerenie ; în policandre mari, lumânările de ceară galbenă ard iniştite ca şi cum lumina lor ar înfăţişa, dragoste închinăciune şi nădejde.

Pe pereţi, stau zugrăvite chipuri de sfinţi cu ochii şterşi cu vesmintele decolorate şi cu un zâmbet milostiv şi iertător...

La uşa mânăstirei două maici străjuesc intrarea şi ieşirea tuturor până la sfârşitul slujbei.

Liturghia se oficiază de un preot bătrân ajutat de un călugăr — al cărui glas blajin împrăştie tămăduirea durerilor..

Maicele îmbrăcate în straie cernite — stau nemişcate lângă strane asemenea unor statui de ceară.

In spatele mânăstirii este un cimitir cu câteva morminte şi un cavou de toată frumuseţea în care se odihneşte un fost colonel cu familia.

Au trecut câteva zile de când am vizitat mânăstirea ; în prezent sunt iar în inima capitalei, totuşi în ceasurile când stau cu mine de vorbă cea dintâi bucurie pe care mi-o amintesc este bucuria ce mi-o redeşteaptă sufletul atunci când, clopotele dela sfânta mânăstire, vesteau celor credincioşi ceasul închinăciunei.

George Nutzescu

Memorii inedite ale contelui Mattasici

6

Traducere de **Const. A. I. Ghica**

„Alteţă, ştiu totul. Regret că nu puteţi lua parte în anul acesta la ceremoniile curţii, dar s'au săvârşit unele fapte care lasă de dorit..."

Principesa ştiind despre ce era vorba mai ales că ştia intrigile care fuseseră puse la cale împotriva ei, protestă cu energie. Împăratul ascultă pe principesă cu o gravitate pur oficială apoi adăugă pe un ton rece :

„Ştiu totul ; a-ţi săvârşit o greşală de neiertat. Ştiu că v'aţi plimbat cu birja la Purkersdorff ; e drept că pe capră se afla un lacheu din serviciul d-voastră şi că eraţi însoţită de fiica d-voastră, dar am aflat — ceeace e foarte grav, — că un ofiţer de uhlani pe care îl cunoaşteţi bine s'a dus şi el la Purkersdorff după o jumătate de oră".

Fosta regina Henrietta a Belgiei, mama principesei Luiza

— „Majestate, stărui principesa. E o calomnie infamă".

Impăratul se sculă de pe scaun şi rosti încă odată cu gravitate :

„Ştiu totul !"

Apoi dădu mâna principesei, în semn că audienţa era terminată.

Din ziua aceea începu calvarul nefericitei principese care se simţea pe zi ce trece tot mai străină la curtea austriacă unde nu avea pe nimeni căreia să se poată destăinui.

Peste câteva zile dela audienţa ei cu împăratul, principesa părăsi Viena, cu inima zdrobită de durere şi se duse să stea în străinătate, împreună cu fiica ei.

Ea era hotărîtă să renunţe pe veci la viaţa de curte şi să divorţeze de soţul ei. Avea cu dânsa pe contesa Maria Fugger ca doamnă de companie, pe principesa Dora, fiica ei şi numeroase slugi.

Am părăsit şi eu Viena, după cum am făgăduit, şi prima mea grijă pe care am avut-o a fost să-mi văd părinţii.

Pe vremea aceia m'a adoptat, tatăl meu vitreg contele Oscar Keglevici. Pe urmă am cerut o prelungire a concediului şi m'am dus să trăiesc în vecinătatea principesei.

Sănătatea ei fusese zdruncinată şi de-aceia se dusese la Karlsbad unde rămăsese trei luni. De-acolo se duse la Méran, în Tyrol şi în Ianuarie 1898, ea se instală la Nisa în vila Paradis.

Trăiam de mai bine de un an în societatea principesei, când de-odată pe la mijlocul lui Februarie 1898 şi-au făcut apariţia la hotel de France unde locuiam, doi ofiţeri, generalul baron Fejervary şi mareşalul conte Wurmbrandt. Amândoi veneau din partea prinţului Filip de Coburg să-mi ceară socoteală pe calea armelor pentru insulta pe care am adus-o onoarei lui conjugale. Prinţul, recurgând la soluţia aceasta cavalerească fusese silit de curtea imperială din Viena.

Am primit condiţiile lui şi am plecat la Viena. Duelul a avut loc acolo, la 18 Februarie în manejul şcoalei de cavalerie.

După un schimb de două gloanţe, fără nici un rezultat, lupta a continuat cu spada şi am rănit pe soţul principesei la mâna dreaptă.

Mi-am dat toate silinţele ca să-l cruţ, ceiace a fost constatat de înşi-şi adversarii mei cari m'au felicitat imediat după luptă.

Am considerat ca o datorie să trag în aer şi să lovesc apoi cu spada într'un punct unde rana nu putea prezenta nici o gravitate.

Nu vreau să mă laud spunând toate astea, dar ţin numai să se constate că după trei săptămâni dela duel, adversarul meu m'a recompensat printr'o înscenare de poliţe false.

Părăsind Nisa ca să mă duc la Viena, am ascuns principesei scopul plecării mele la Viena. Mi-am închipuit atunci că toate dificultăţile dispăruseră şi că procesul de divorţ pe care îl intentase soţului ei îşi va urma cursul regulat. Din nefericire adevăratele persecuţii n'au început de cât după duel.

(Va urma).

Adevărata Margaretă din „Faust“

Când Goethe studia dreptul la Strasbourg, câți-va camarazi de școală întreprinseră cu el, în luna Octombrie 1770, o excursiune prin Alsacia. Oprindu-se la Sesenheim, sat situat la șapte sau opt leghe de nordul orașului, ei au primit ospitalitatea pastorului din localitate, numit Brion.

Acest om cum se cade era tată a mai multe fete din care a treia, Frederica, a fost socotită de turiști, amabilă, destul de frumoasă, intligentă și bună. Gaethe avea 21 de ani ; Frederica Brion avea 18 sau 19 ani. Un fel de camaraderie se stabili destul de firesc, între acești doi copii și când, întors la Strasbourg, cu câte-va zile mai târziu, studentul mulțumi oaspeților săi din Sesenheim pentru primirea ce i-a făcut-o, adresă scrsoarea tinerei fete. Această scrisoare era, în adevăr, mai mult de cât expresiunea de recunoștință, aproape un bilet dulce, din care redau pasagiul cel mai dulce :

„Scumpă, scumpă prietenă, ca să am în acest moment ceva să-ți spun, lucrul acesta nu e îndoios căutși de puțin... Dar ca să știi cu adevărat pentru ce 'ți scriu și ce ai vrea să-ți scriu, e o altă chestiune. In ori-ce caz, un oare-care entuziasm pe care-l simt mă face să judec până la ce punct aș vrea să mă simt lângă D-ta...“

Aceasta, după cum se vede, nu era o declarație destul de limpede nici destul de eloquentă.

Frederica, fără îndoială, nu s'a înduioșat de loc, tatăl Brion nu se supără și Goethe se reîntoarse câte-odată la Sesenheim. Fata îl primia cu plăcere : se plimbau împreună prin coline sau se duceau să se odihnească pe malul Rinului. Poate că Frederica își închipuia a fi descoperit un viitor soț. Goethe însă nu era om care să comită prostii de acestea. Foarte convins de valoarea sa, ambițios după glorie și bani, fiul unui bogat și mândru burghez, nu-și simtea nici un soiu de vocație pentru viața meschină și nu i-a trecut prin minte ideia de a-și uni destinul cu fiica unui biet păstor de sat. Afecțiunea lor a rămas deci numai sentimentală, fapt ce n'a împiedicat pe Frederica să se simtă mâhnită când studentul, în luna lui August 1771, părăsi Alsacia ca să se întoarcă în Germania.

Opt ani mai târziu, călătorind cu prietenul său ducele Carol-August de Saxe Weimar al căruia consilier particular îi era, Goethe trecu pe la Strasbourg cu prințul său. Doritor să strălucească prin noua sa situație și să uimească pe acei cari l-au cunoscut ca simplu student în drept, își reînoi excursia la Sesenheim regăsi pe **D-ra Brion puțin schimbată, tot așa de bună** și încrezătoare ca și în trecut, „coaptă și îngâmfată cu toate acestea“, ceia ce n'are nimic surprinzător. Goethe, după o scurtă vizită la familia păstorului, reluă drumul în spre oraș.

Iată toată povestea întâlnirilor sale cu Frederica Brion, această poveste n'ar merita să fie povestită dacă acela care i-a fost **„eroul“**, ar fi fost altul de cât marele Goethe. Insă e o îngrozitoare catastrofă pentru o fată de a se întâlni în drumul vieței sale cu un poet de geniu. Cu astfel de oameni, nimic nu e simplu și obișnuit. Un zâmbet prietenesc, o strângere de mână ceva mai gingașă, și iată-i închipuindu-și, de bună credință, de sigur, că au deslănțuit toate furtunile unei pasiuni violente și devastatoare. Intâlnind o fată frumoasă în aleea umbroasă de castani din parcul Luxembourg, în simplu muritor murmură : „Gentilă !“ și trece înainte ; Marius din **„Mizerabilii“** lui Victor Hugo, găsește în această întâmplare, materia unui mare volum, care conține, de altmintreli, cea mai fermecătoare dintre autobiografiile amoroase.

Căci marii poeți, destul de convinși că omenirea trebue să cunoască ravagiile pe cari le face în inimile contimporanilor lor, au indiscretul și deplorabilul obicei de a lua lumea întreagă martoră fericirilor și norocului lor. nenorocita eroină pusă astfel în cauză își pune onoarea a nu lăsa nimic să se subînțeleagă. Astfel s'a întâmplat cu Frederica Brion.

Scurtele șederi a studentuiui la Sesenheim n'au fost remarcate de nimeni, precum e ușor de înțeles ; în 1812 însă, sub titlul : **„Adevăr și Poezie“**, Goethe, faimos în toată Europa, își publică memoriile și consacră capitole înduioșătoare „dulcei prietenă a celor douăzeci de ani ai săi“.

Cum trebuia, de sigur, să înfrumusețeze acest burghez episod din tinerețea sa, casa păstorului Brion se tran sformă într'un patriarchal presbiter asemănător cu acela al **„Vicarului din Wakefield“** ; una din surorile Fredericei, care, în realitate se numia Sofia, devine Olivia pentru mai multă asemănare cu romanul lui Goldsmith, și micul Cristian Brion, care avea șapte ani în 1770, e transformat într'un tânăr bărbat riguros și serios asemănăto cu Moise Primerose. Și Goethe asigură că s'ar fi prezentat, aducând odată cu frumusețea sa fatală tulburarea în această casă biblică, sub un costum împrumutat, compus dintr'o haină zdrențuită și o perucă câltoasă. Revine, apoi deghizat în băiat de cofetărie ; se poartă, la dreptul vorbind, ca un rău crescut, fără ca demnul pastor să găsească ceva de spus și să dea afară pe acest sinistru și burlesc personaj.

Cât despre Frederica, e cap'odeo-

Cât despre Frederica, e o capo'-deoperă a naturei ; ea posedă calitățile cele mai puțin împăciuitoare : „naivitatea sufletească și spontaneitate prevăzătoare“.

E inutil să spunem că ea își adoră ospetele părinților săi și că, sosind ceasul despărțirei, ea îi face în termeni sfâșietori mărturisirea ubirei sale. Ea rămâne ca și moartă, bine înțeles, timp de lungi săptămâni, după plecarea adoratului schimbător.

El însuși se simte cuprins de o cumplită tristeță încât se desgustă de viață și se consolează cum poate punându-și tristețea în piese de teatru.

Astfel au fost inspirate printre celebrele sale piese de teatru : **„Goetz de Berlichingen“** și nemuritorul său **„Faust“**. Tot astfel a scris volumul de versuri **„Adevăr și Poezie“**. Că e poezie într'o asemenea adorabilă și naivă culegere de versuri, Germanii o afirmă și trebue să-i credem : partea de adevăr, de bună seamă, e cât se poate de minimă. Astfel, poate, Goethe ar fi dorit ca lucrurile să se fi petrecut astfel și acesta era de-ajuns ca el să fi crezut că trebue, sub această formă, să înștiințeze posteritatea de iubirea sa.

(Sfârșitul în numărul viitor).

Petru T. Gâdei

STROFE

Te-am îndrăgit o clipă doară
In visul meu copilăresc...
Și nu iubeam întâia oară
Să nu știu ce iubesc.

•

E firea noastră plăsmuită
Din doruri multe, ne'nțelese,
Că's totdeauna amăgite
Simțirile alese !

Mi-ai presărat în cale spini,
Dar sufletu-mi însângerat
Mă mai întreabă și acum:
Urăsc sau te-am iertat ?

Helly H.

NOUILE PREMII FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
— Pe luna Sept. 1924 —
CUPON No. 2.

— Ce dracu, Mariţo, te sun de un ceas..
— Tocmai d'aia, coniţă m'a adormit ţârâitul soneriei.

— Chelner, repede adu un păiajen! Am găsit o muscă în supă...

Insemnări

de **Silviu Nicoară**

Viennet a fost un personagiu obscur şi care nu trăeşte astăzi decât datorită unei anecdote ce l-a înferat pentru multă vreme. Anume, acest Viennet, care nu putea suferi romanticii, se adresează înr'o zi, vorbind despre

Un îmfumurat care se crede cel mai mare om politic şi nu e nici cel mai bun poet.

In nici un caz cel mai prost, răspunse d-na Girardin; locul e ocupat!"

Viennet a fost un personagiu obscur şi care nu trăeşte astăzi decât datorită unei anecdote ce l-a înfierat multă vreme. Anume, acest Viennet, care nu putea suferi romanticii, se adresează într'o zi, vorbind despre Lamartine, d-nei Girardin:

— Un înfumurat care se crede cel mai mare om politic şi nu e nici cel mai bun poet.

— In nici un caz cel mai prost, răspunse d-na Girardin; locul e ocupat!"

* * *

Iată ce spune tradiţia elenă despre originea lirei.

Mercur trecând odată pe lângă apele Nilului, lovi un schelet de broască ţestoasă ale cărei intestine fiind uscate şi întinse, lăsară să se audă o sumedenie de sunete. Aceasta intrigă pe patronul hoţilor şi negustorilor şi-l făcu să ucidă un bou ce aparţinea lui Apollon, să-şi alcătuiască coarde şi să caute armonia dintre ele. După multă muncă izbuti — dar Apollon observând lipsa boului furat îl sili să-i dăruiască acest nou instrument muzical care de atunci, supne tradiţia, începu să se numească „liră". Astfel ajunse un schelet uscat de broască atributul reprezentativ al zeului Soare.

In schimb Mercur primi în dar o nuia sfinţită care fiind odată zvârlită de el în mijlocul a doui şerpi ce se băteau, deveni emblema păcii.

* * *

In jurul împăratului Traian ca şi în jurul lui Virgil şi Aristot, s'au format în Evul mediu o sumedenie de legende. Astfel pentrucă Traian simboliza Dreptatea şi Adevărul, se spunea că înmormântul lui se găsise *limba intactă*, tocmai pentrucă nu vorbise niciodată minciuni. Iar altă legendă se povesteşte următoarele: Traian pleca în expediţie când la poarta Romei fu oprit de o văduvă ce îi cerea dreptate. Plecarea armatelor era urgentă însă pentrucă văduva stăruia în, cererea ei, împăratul se opri şi făcu judecată. Un episcop cetind aceasta, fu atît de entusiasmat de Traian încît se rugă la Dumnezeu să-l treacă din Iad, unde se aflau toţi păgânii, în Raiu. Domnul îi satisfăcu dorinţa dar ca să se puie la adăpost de altele, îl lăsă *mut* timp de trei ani.

ANUL XL. — No. 39. 2 LEI EXEMPLARUL Duminică 28 Septembrie 1924

UNIVERSUL LITERAR

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an **100 lei.** în străinătate pe un an **200 lei.**

Spre cucerirea văzduhului

BIBLIOTECA CENTR... ASOCIAȚIUNII SIBIIU

IN AMERICA S'A EXPERIMENTAT CU SUCCES ANCORAREA URIAȘELOR DIRIJABILE PE VAPOARE SPECIAL CONSTRUITE.

Opera „Mihai Viteazul"

de LEONTIN ILIESCU

Maestrul Grigore Buică dela liceul din Roman a prezentat Operei Române o lucrare muzicală, despre care îndrăznim să credem că va însemna un eveniment artistic al stagiunii. Libretul însuşi e opera compozitorului care a ştiut, cu multă măestrie, să coloreze episoadele dramatice din viaţa şi domnia marelui voevod punând în desfăşurarea muzicală a subiectului, accente de un profund înţeles românesc.

Compositorul ne-a dat prilejul să ascultăm câteva fragmente din această operă, unde intervin, în orchestraţia generală, instrumente nefolosite încă la noi, cum, de pildă, e saxofonul ce redă minunat nuanţele de jos ale oboiului.

Nu cunoaştem acest instrument, dar aşteptăm ca compozitorul să ne dovedească îndreptăţirea pretenţiunilor sale de artist. Ştim că a studiat multă vreme la Paris; că e maestru în technica orchestraţiunii.

Pe noi ne impresionează, deocamdată, *noutatea:* o nouă operă românească şi aceasta cu subiect luat din glorioasa domnie a Voevodului Mihai.

Mai avem, în literatura muzicală a ţării, opere ca *Olteanca* şi *Petru Rareş*, pe care domnii cari conduc Opera Română nu le-au pus pe scenă şi nu ştim pentru ce.

Poate că representarea lui „*Mihai Viteazul*" va convinge lumea artistică dela noi că, şi în această direcţiune, putem înfăptui opere durabile sub raportul adevărului estetic ce, în cazul acesta, s'ar confunda şi cu adevărul naţional al românilor.

Motivele româneşti se pretează admirabil la muzică. Melodiile noastre, născute din strălucite amintiri de muzică orientală, dar distilate prin ritmul de doină şi alean al sufletului popular, au fost adunate şi luate ca motive de operă chiar de compozitori mari ca Mascagni. Acesta a făurit a sa „*Festa del grano*" pe motive muzicale pur româneşti.

Iată ce ne îndeamnă să credem că domnii dela Opera Română, cari ştiu, negăduit, mai multe lucruri de cât noi în această privinţă, vor judeca cu dreaptă cumpănire opera „*Mihai Viteazul*" ce li s'a înfăţişat acum câteva zile, şi vor hotărî s'o aducă înaintea publicului dacă o vor găsi bună, bine înţeles.

Convingerea noastră rămâne neclintită că noua operă românească „*Mihai Viteazul*" va consacra definitiv talentul de compozitor al maestrului Grigore Buică dela Roman.

Primăvăratici cânturi !...

Primăvărateci cânturi
De ce, în dese rânduri
In drum mă 'nlănţuiţi ?
Şi 'mi pregătiţi povară —
Lumini de Lună clară,
Dumbrăvi cu 'ndrăgostiţi ?..

Primăvărateci şoapte
Ce-aţi făurit o noapte
De dulce suvenir
Lăsaţi a mea durere
Să-şi ducă în tăcere
Toiagul de martir.

La ce mi-aţi spune me
Vrăjita poezie
A stinsului amor ?
Când micile petale
Suave, virginale
Se scutură şi mor ? !

Lăsaţi a mea durere
Se curgă în tăcere
Ca tainicul isvor
Ce trece o pustie,
Cu unda viorie,
Cu glas tânguitor...

Simion Udrescu-Băleşti

Teatrul şi actorul

Teatrul sintetizează toate artele. Teatrul e arta vorbită care cere aptitudini speciale.

Cel care face sau vrea să facă teatru trebue să fie sănătos, să aibă memoria bună pentru a reţine texte, adică trebue să ştie pedin afară rolul ce i s-a dat, să nu aibă imediată nevoe de suflor, trebue să aibă fizicul bine proporţional şi o voce clară în dicţiune. Acestea sunt calităţile primordiale şi indispensabile cari servesc de bază pentru manifestarea artei teatrale.

Calităţile fizice, armonia generală a corpului, au în teatru, pentru actor, o valoare mare şi decisivă.

Actorul trebue să aibă glas frumos, fiindcă el atrage, reţine şi fixează atenţia publicului. Vocea, un mijloc de a te manifesta, e legătura care întreţine simpatia dintre actor şi auditor.

Pronunţarea, exprimarea unui sentiment prin vorbe, e una din principalele calităţi în arta de a „zice bine", fiindcă trebuie să ştii a da valoare cuvintelor, spuse, cu diferite tonalităţi, în anumite situaţii.

Gestul, mişcarea capului şi a mâinilor în scop de a exprima o gândire, un sentiment sau o intenţie şi primul fel de a fi înţeles, ca şi dicţiunea, care-i arta de a recita frumos, clar şi corect, se perfecţionează cu studiu şi exerciţiu.

Mimica exprimă şi complectează mai bine sentimentul şi ca trebue manifestată prin privire, prin mişcarea mâinilor şi a feţii şi în general prin atitudinea corpului, odată cu gândirea sau cu starea sufletească indicată într'un text.

Privirea şi gestul, dicţiunea şi prestanţa au, în desvoltarea talentului şi în cariera unui actor, un rol predominant.

Actorul exprimă gândurile dramaturgului şi trebue ca în

Mimi Pinson

(După **Alfred de Musset**)

Mimi e o blondă care,
O ştiu toţi tot ca şi mine,
O rochiţă numai are
Ş'un bonet ce-i şade bine.
Atât are. Dar, cuminte,
Merge drumu-i înnainte
Cu pas sigur şi încet
Şi nu-i nimeni să ne spue
C'a putut cm-va să-i pue
Rochia dânsei amanet.

Mimi e ori când gătită, —
Îi dă'ndemn cochetăria ,—
Cu o floare'mbobocită
Ce i în suflet răsărită,
Ş'astă floare-i veselia.
Dup'o masă'mbelşugată,
Scoţând cântec din pahar
Pe când grijele-şi înnecă
Şi al vieţei greu amar,
Bonetelu-i, câte odată,
Pe urechi i se apleacă.

Arde'n ochii ei o stea,
Iar mânuţa ei împarte
Fiecăruia ce vrea.
Uitând studii, uitând carte,
Stau studenţii în zadar
Fluturând nădejdi deşarte
Lângă micu-i contoar.
Făr să supere p'or cine
Ea dă lecţii mult mai bine
Ca ori care profesor
Cu cuvântul şi cu ochii.
Căci nu-i bine, plin de zor,
Să o calci pe coada rochii.

Poate să rămâe fată ,
De-o vrea astfel D-zeu,
Dar, în mâna ei bărbată,
Va 'sbura acul meu.
Să-i câştigi de vrei iubirea
Nu-i destul să fii frumos,
Ci-ţi mai trebue simţirea
Să-i dea cinstea ca prinos.
Altfel gândul tău şiret,
Altfel trudele-ţi deşarte
Vor vedea c'al ei bonet
Nu îi stă de cap departe.

Dacă dragostea va pune
P'al ei cap flori precum vrea,
In schimb dânsa lucruri bune
O să-i dea,
Căci rochiţa ce se'ntinde
Peste corpu-i mic şi rar
I-o cutie ce cuprinde
Un prea scump mărgăritar.

Suflet mare 'ntrânsa şade.
Plin de gând republican,
S'a suit pe baricade
In acel teribil an
Când războiul se'ntindea
Pretutindeni vărsând foc.
Intr'un spenţer îmbrăcată
Făcând strajă sta pe loc
Şi în mâna-i înnarmată
Nişte foarfece strângea.

Fericit acela care,
Lăsând inima să-i ardă
Prinsă'n visuri de poet,
Va fi'n stare
Să îşi pue a lui cocardă
Pe drăguţul ei bonet!

N. ŢINC

---

activitatea sa artistică să se producă în mod natural şi să nu fie afectat. El trebue să înţeleagă şi să pătrundă condiţia socială a personagiului ce-l interpretează pentru a-l reda simplu, în mediul său real descris de autor.

Actorul trebue să aibă voinţă, răbdare şi perseverenţă în studiu, altfel nu poate să se perfecţioneze şi să triumfe.

El e sau trebue să fie un vrăjitor al frazelor gândite de alţii. Actorul trebue să-şi asimileze calităţile pe cari să le împrumute personagiului descris într-o acţiune dramatică sau comică.

El trebue să fie stăpân pe rolul încredinţat, să păstreze „sânge rece" şi când se manifestă în teatru nu trebuie să-l impresioneze şi să-l desorienteze prezenţa publicului.

Actorul trebue să fie mereu întrebuinţat, să fie în contact cu publicul, fiindcă altfel pierde încrederea în sine şi obişnuinţa de a juca pe scenă.

Teatrul e cel mai bun factor de educaţie culturală a maselor.

Prin teatru se desvoltă dragostea de bine şi frumos, abnegaţia şi altruismul. Prin teatru se dă mai bine şi mai repede educaţie intelectuală publicului şi se poate obţine simultan glorie şi pentru autor şi pentru actor.

Arta teatrului e frumoasă, nobilă şi evocatoare de vremuri trecute cu alţi oameni şi cu alte obiceiuri.

Prin teatru se propagă bine şi repede, în mod sigur şi eficace ideile bune şi frumoase, se întremează şi se înalţă sufletul, se deşteaptă sau se întreţine entusiasmul şi patriotismul, se susţine credinţa, se dă speranţă şi se învaţă sau se îndeamnă la tot ce-i bun, frumos şi util.

G. Niculescu-Varone

SPOVEDANIA

Nopţilor cu lună, pe voi vă plâng şi'n voi îmi sunt îngropate multe amintiri, mai toate aproape, căci prin voi am iubit din copilărie, de atunci când vă cântam prin versuri şi mă'ncânta natura, de atunci de când liliecii înmugureau, adică din primăvara vieţii şi până acum tâmplele-mi sunt albe de vreme, de necazuri şi de iluzii moarte. Vedeţi voi nopţi cu lună această tâmplă încreţită ce vă era drag s'o sărutaţi cu razele voastre de argint, că acum nu mai e strălucitoare ca odinioară ? Vedeţi voi buzele mele, acele dornice de sărutări avide că sunt acum veştede ? Dar braţele albe ca marmura, ce nervose se'ntindeau în infinit după îmbrăţişări eterne? Mai au farmecul acela din trecut ? Nu! Şi chiar dacă voi mi-aţi spune drept mângâe-

Din ziua ceea

In nopți de Mai când cerul burnițează
Poleu de stele peste strada mea,
Convoiul meu de parfumate gânduri
L'am drumuit departe pentru ea.

Și-o vară 'ntreagă n'au mai datde veste
Din cele gânduri duse'n zbor de zmeu,
Pesemne că-și găsise acolo gazdă
Un suflet mai blajin de cât al meu!

Dar într'o zi de toamnă, ruginie,
Când geme vântu'n frunzele de plop,
Se 'napoiă convoiul meu de gânduri
In colbul suferinții să-l îngrop !...

Și-am înțeles atunci că draga mea
A șters poema sufletului ei;
Și de atunci rătăcitor îndrept :
Spre-amare deziluzii pașii mei.

Cristian Sârbu

rea zilelor din urmă, că „da" nu v'aș mai crede deși o viață întreagă v'am cezut! Voi nopți cu lună, ce nu cunoașteți legi și bătrâneți ce muriți ca să renașteți mai strălucitoare și pline de farmec, nu cumva în eterna voastră poezie l'ați mai văzut ? Voi îl cunoașteți, nopți cu lună!

Nu i-ați spus că'n zări departe, în țările lui friguroase 'n care-a copilărit ,mai e acea fiică a stepei ce-l mai dorește? Nu i-ați spus că nu-l blestem deși poate blestemul meu l'ar ajunge ?... Căci voi nopți cu lună, știți că eu sunt fiica unui șef de trib din nemărginirea stepelor călduroase. Și'ncântată de copilul, și eu mai copilă ca el am părăsit totul ca să îl urmez. Și nopți cu lună, îl iubeam mult, mult de tot ! Am suferit nespus în țările lui friguroase dar atât de mult îl iubeam, că niciodată n'așI fi găsit ceva fără farmec, din țara lui. Și am trăit în fericiri mulți ani, dar care-mi par că au trecut atât de repezi ! Și sunt mulți la mijloc, nopților cu lună ! Dar fericirea când crezi că ai ajuns'o, după o viață de speranțe și iluzii, atunci, ea dispare din fața ta... Așa și cu noi. Ne iubeam ca două păsărele din necunoscutul zărilor albastre și iubirea noastră era aproape divină!

Era iubire de singurătate, adevărată iubire ! Nimic, nopților cu lună, din lumea aceasta în care sunt osândită să trăesc ! Nimic, decât visuri și iubire! Dar într'o dimineață el plecă... Și nu l-am mai văzut de atunci !...

Voi nopți cu lună, căror mi-am închinat copilăria și iubirea, de-l veți întâlni vre-odată în eterna voastră poezie, chiar dacă peste mine vor cerne anii uitarea, reamintiți-i că în țările lui friguroase, o ființă adusă din stepele nemărginite, l-a așteptat ani de-arândul și n'a încetat nici o clipită de a-l iubi ! Dar atunci peste mine, poate liliecii își vor scutura frunzele și el chiar de-ar dori să mă vadă ar fi în zadar ! Să-i spuneți voi nopți cu lună, că e prea târziu...

P. Podgoreanu

Un mare erou național

Când mă gândesc la marile evenimente cari s'au desfășurat în ultimii ani fără să vreau mă duc cu gândul la toți acei oameni mari de stat, cari au pus umărul efectiv la schimbarea din temelie a felului de a fi al tuturor popoarelor.

Dar când vorbesc de ei mă gândesc în primul loc la armată, la acest scut de apărare al fiecărei națiuni.

Și după cum nici un pas mare nu se face fără sacrificiu, tot asemeni în actualul război noi românii în special, am avut de suferit perderi nenumărate, am înregistrat moartea atâtor oameni luminați și plini de energie, de care țara avea mari și imperioase nevoi.

Am avut în primul rând de scris pe răbojul amintirilor dureroase, moartea lui Take Ionescu, cel mai înzestrat bărbat și cel mai înflăcărat susținător al intrării noastre în acțiune, iar în al doilea rând, acum în urmă de tot a fost răpit din mijlocul nostru generalul Christescu, floarea oștirei românești.

Fiu de țăran cu sânge și inimă adevărat românească, generalul Christescu a făcut studiile cele mai strălucite și încă din anul 1887 când a fost înaintat sublocotenent, se putea vedea în el înăscut până la sacrificiu, simțul datoriei și dorul de a se perfecționa în arta militară, și rând pe rând bravul și inimosul ofițer, trece prin toate gradele, iar la vârsta de 52 ani ajunge la cea mai înaltă treaptă la care poate râvni un ostaș de merit.

Trebue să notăm că generalul Christescu în primul rând, pe lângă studiile strălucite făcute în țară, a urmat și cursurile școalei din Fontainebleau, apoi înalta școală de război din Paris find întâiul în seria sa printre elevi francezi.

Luând cea mai activă și rod-

nică parte în războiul mondial, generalul Christescu a desfăşurat calităţi cu totul superioare şi a stat ca un străjjer neadormit la datorie, până ce izbânda noastră a fost pe deplin asigurată. A luat parte la încoronarea M. S. Regelui Ferdinand I al tuturor românilor, şi pe neaşteptate moare la vârsta de 56 de ani, lăsând un gol covârşitor de mare şi regrete fără număr. Generalul Christescu a fost, după cum prea bine a spus M. S. Regina într'una din operile sale. *Una dintre stâncile cu care se clădeşte o fortăreaţă împrejurul onoarei patriei, o fortăreaţă atât de tare în cât generaţiile care vor veni, să o simtă sigură între zidurile ridicate pe morminte, pe mormintele acelor cari şi-au dat viaţa pentru un ideal.—ziduri cimentate de sângele ritejilor şi de lacrimile celor cari îi plâng".*

Sufletul generalului Christescu s'a dus dintre noi, dar opera sa va trăi deapururea şi ea va constitui cea mai sublimă pagină, în cartea destinelor întregului neam românesc.

D. C. Panaitescu

Adevărata Margaretă din „Faust"

— Urmare şi sfârşit —

Crima, se va spune, nu e atât de mare; care e poetul care n'a adăpat cu ori-cari înfrumuseţări preţioasa notaţiune a aventurilor sale din tinereţă? Nenorocirea a fost că ori-ce rând scris de pana lui Goethe devenea imediat prada exageraţilor entuziaşti, şi unul din ei, Hermann Grimm, răsfoind romanţioasele confidenţe a-le poetului a ajuns să se convingă că Goethe, atunci când concepea celebrul său „Faust", purta în sufletul său greutatea unei dureroase remuşcări : el a inspirat pasiunea unei creaturi inocentă ca să o părăsească apoi în curând în dispreţul celor mai formale asigurări ; exagerându-şi propia sa cruzime până la proporţiile unui simbol, imaginaţia sa a creiat dulcea figură a Margaretei, al căruia prototip de sigur, nu era altul decât gingaşa Frederica Brion.

De îndată, pelerinii se îndreptară pe drumul spre Sesenheim. Din anul 1820, Englezii şi-au făcut acii apariţia, profesorii germani i-au urmat ; toţi veneau să se informeze de soarta Fredericăi. Aflând, în „Faust", romanul acestei fete onestă, ei sosiau la presbiter foarte convinşi că ea avusese cu Goethe un copil şi întrebau ce a devenit acest rejeton al ilustrului scriitor. Succesorul pastorului Brion la presbiterul din Sesenheim răspundea la toate aceste întrebări că eroina volumului de poezii **„Adevăr şi Poezie"**, e moartă ; întreaga sa familie a dispărut ; însă, ca să nu descurajeze pe asemenea turişti veniţi de aşa de departe, el insinuă între altele, că Frederica fusese, în adevăr mamă şi că aceasta era singura cauză a grăbitei retrageri a poetului. Se găsi chiar un curios mai curios încă de cât ceilalţi ca să cerceteze şi să descopere, în vechile registre ale unui orfelinat din Strasbourg, inscripţia copilului misterios, care, crescut prin carltate, a murit, la douăzeci de ani, bătat de cofetărie.

Ca să spunem totul, numele părinţilor indicaţi în registru nu semăna întru nimic cu numele lui Wolfgang Goethe şi acela al Fredericăi Brion. Un profesor de filologie, ca să fie cu inima împăcată, se adresă cu îndrăsneală lui Goethe însuşi, cerându-i „adevărul adevărat", despoiat de orice poezie. Din Olimpul său dela Weimar, poetul răspunse cu nouă apoghteme atât de nebuloase asupra Inconştientului şi Eutoptice elucubraţii, au hotărît că Goethe fiind dezarmaţi în faţa acestei enigmatice eculubraţii, au hotărît că Goethe, asaltat de multiple ocupaţiuni a răspuns scrisoarei filologului fără a o ceti.

Iată cum şi pentru ce, dela publicarea volumului de versuri **„Adevăr şi Poezie"**, Germania s'a despărţit în două tabere : partizanii entuziaşti ai lui Goethe, admiţând că zeul lor a comis greşeala pentru care s'a descărcat în „Faust", şi partizanii Fredericăi, că toată această afacere e de domeniul romanului pur şi că poetul s'a lăudat în mod nedemn de un fericit noroc închipuit. Această chestiune durează şi astăzi, de un secol, şi într'un erudit şi foarte interesant studiu asura acestei impresionantă controversă, d. **Ernest Seillière** a indicat fără pasiune şi cu calmul unui împăciuitor, argumentele pe cari şi le-au schimbat până acum, fără rezultat, adversarii.

„Frederica era o strengăriţă, spun unii, ea înbunea prin coquetăriile sale pe toţi bărbaţii cari se duceau în vizită la părinţii săi. Era cea mai castă fată din ţinut, afirmă alţii şi dovada e că ea figurează deseori pe registrele parohiale cu titlul de naşă, titlu rezervat în Alsacia, femeilor cu reputaţia intactă.

Ea a sedus pe pastorul Gambs, riposteză cei dintâi, cum a sedus şi pe Goethe.

Gambs, fiind foarte înarmat încă, declară el însuşi, în memoriile sale, că după doi ani şi jumătate de iubire nevinovată, el se văzu foarte îngrijorat de pudoarea sa şi şi-a întrerupt şederea sa la Sesenheim. Gambs nu era decât un prost, un simplu şi ignorant copist al lui Goethe, diform, urât, chior şi incapabil să inspire cel mai mic ca-

REVERIE

Apus de soare lin se lasă
Şi umbra cade peste sat.—
Iar roua, florile din luncă,
Cu stropi de aur le-a udat.

Ce blândă linişte pluteşte!
In tot cuprinsu'ntregei firi!—
Răcoarea vântului trezeşte
Parfumul de pe trandafiri.

Şoptesc păraele prin ierburi,
Cu ape limpezi, argintii.
Eu port în suflet amintirea
Frumoasă, — a ochilor căprii.

Lumina lor se stinse 'n umbra
Apusului ce s'a lăsat, —
Iar gândurile mele, acolo...
Spre iei departe... au plecat.

T. Murgoi

Rânduri...

Sfios şi blând, cu chip de Christ
Mi-ai apărut în cale
Şi-am fost precum ai zis'o tu
Lumina visurilor tale !

Pierduţi sub stele amândoi,
Am rătăcit o vreme,
Când îţi spuneam că vei pleca
Ziceai : „O nu te teme !

Căci lângă tine-am să rămân
De-acuma pe vecie,
Eşti o lumină şi un vis
Şi viaţa-mi ţi-o dau ţie !

Dar fost-a cum am spus-o eu,
Că tu te-ai dus în lume,
Eu am rămas să plâng mereu
Durerea-mi fără nume !..

Jeny

priciu, spun în replică şampionii **d-rei Frederica Brion.** Frederica era un dragon de virtute şi, ca să o consacrăm fără nici o contestaţie, îi vom ridica o statue".

De fapt, un monument în memoria tinerei fete s'a ridicat, de vre-o 40 de ani, nu departe de presbiterul din Sasenheim, şi faptul acesta n'a făcut să înceteze protestările. Recent încă, sunt vre-o câtiva ani, un critic german, susţinând că familia Brion era originară din Normandia, elucidează chestia proclamând că Goethe, adolescent, naiv, n'a fost, în toată această afacere, decât victima „proverbialei uşurinţi franceze" !...

D. Geillière a spus adevărul : destinul Fredericăi a fost obscur ; pierzându-şi părinţii în 1787, ea încearcă, ca să poată trăi, un mic comerţ, în tovărăşie cu sora sa mai mică, rămasă fată ca şi ea. In curând, lipsite de mijloace de trai, amândouă s'au refugiat când la fratele lor Cristea, ajuns păstor la rândul său, când la baroana de Diétrich, care, de sigur, n'ar fi primit în casa ei pe o fată cu reputaţia pierdută. De altmintreli, pretutindeni unde se poate constata prezenţa Fredericăi, ea a fost caritabilă, pioasă, stimată şi iubită de toţi. Ea a murit în Aprilie 1813, fără să fi citit, probabil, Memoriile lui Goethe, publicate cu şease ani înainte, şi foarte departe, desigur, să se gândească că, timp de un secol, numele său va da de lucru tuturor savanţilor din Germania.

PETRU T. GÂDEI

EPIGRAME

Unui mare financiar

A brodit'o prost Vintilă,
Imprumutul a sburat ;
Cămătarii de la Londra,
Un picior în... cap i-au dat!

* * *

Verişoarei Jana

De ce oare verişoara
Părul şi-l'o fi tăiat ?
Ştiu! Fiindu-i dragi băeţii,
S'a făcut şi ea băiat !

* * *

Unui secretar general

Cel mai mare post în vamă
E lăsat şi azi vacant ;
Secretarul ţine locul
De director ambulant !

* * *

Nevestei mele

Vrei o epigramă? Iat'o :
Bine-ai face să mai tact:
Cu prea multa'ţi flecăreală,
Capul călindar îmi fac !

Ihol.

Memorii inedite ale contelui Mattasici

7

Traducere de **Const. A. I. Ghica**

Imediat după duel, m'am înapoiat la Nisa, unde am întâlnit pe logodnicul principesei Dora, ducele Gunther de Schlesvig Holstein, fratele împărătesei Germaniei.

Acesta a informat pe principesa de Coburg, că după câte-va instinţări pe care le căpătase dela Viena era vorba că principesa Luiza să fie internată într'o casă de nebuni ; ducele însă îi făgădui protecţia împăratului Germaniei. Dânsul mi-a spus chiar într'o zi că împăratul Vilhelm vorbise cu dispreţ de prinţul de Coburg, declarând că e un ofiţer incapabil.

Persecuţiile începuseră acum împotriva principesei Luiza. Cu toate protestările ducelui de Schleswig Holstein îi s'a interzis principesei Dora ca să mai vadă pe mama ei.

Părăsită de toate rudele ei, nefericita Luiza fu lăsată în prada persecuţiilor soţului ei. După câte-va zile dela duelul meu, în luna Martie s'a făcut o percheziţie în casa pincipesei unde s'au găsit aşa zisele poliţe false.

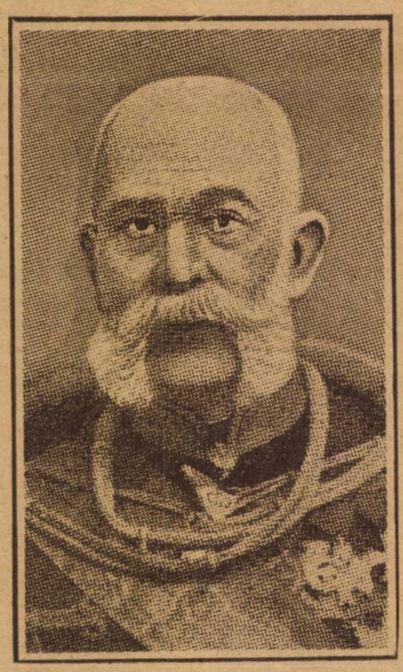

Francisc Iosef, fostul împărat al Austriei

Cămătarii vienezi, numiţii Fischer Marcus Spitzer şi Friederich Reicher, cari de nouă luni aveau în mână aşa zisele poliţe, începură de-odată ca prin minune să se îndoiască de autenticitatea semnăturei principesei Ştefania, pusă în josul poliţelor unde se afla de asemenea şi numele surorei sale Luiza. Principesa Ştefania, declară la rândul ei că semnătura-i era falsă.

La 7 Martie, principesa Luiza a primit o telegramă pe care i-o expediase din Viena avocatul Barber, reprezentantul ei şi al meu.

In telegrama aceasta îi se comunica principesei că trebuia să telegrafieze imediat prefectului de poliţie din Viena : „Poliţele sunt adevărate şi autentice".

Telegrama mai conţinea câteva comentarii, indicând că totul fusese urzit, împotriva „şambelanului" şi uneltit în piaţa Tăbăcarilor. Prin cuvântul şambelan se viza persoana mea, iar piaţa Tăbăcarilor desemna pe prinţul Filip de Coburg.

Starea principesei, în urma recentei plecări a fiicei ei, cerea cele mai mari atenţii. Nu ştiam ce se petrecuse la Viena, de oarece semnificarea acestei telegrame era absolut neînţeleasă pentru mine. Dar conştiinţa mea îmi dicta datoria imperioasă de a revendica răspunderea totală a tutulor lucrurilor ce ar putea rezulta de-aici. Aluzia la piaţa Tăbăcarilor făcută de avocatul principesei, în care aveam o încredere desăvârşită, mă neliniştise oare cum în privinţa soartei principesei. Neplăcerea asta trebuia înlăturată aşa dar cu ori ce preţ. Am luat deci asupra mea să nu comunic nimic principesei în privinţa telegramei şi conform instructiunilor avocatului Barber, am telegrafiat prefectului de poliţie din Viena : „Poliţele sunt adevărate şi autentice".

Auzisem vorbindu-se vag de tot de o garanţie dată de principesa Ştefania. Fără să ştiu bine despre ce era vorba, am adresat la întâmplare o telegramă principesei Ştefania rugând-o din partea surorei sale să n'o lase pe principesa Luiza în părăsire.

N'am spus o vorbă principesei Luiza de telegrama primită din Viena, nici de cele două pe care le-am expediat eu însu-mi, căci eram hotărît s'o las în cea mai desăvârşită ignoranţă.

In faţa justiţiei, după cum rezultă din procesele verbale, am declarat în totdeauna sus şi tare că am trimis aceste telegrame, fără ştirea principesei, şi mi-am luat în totdeauna răspunderea deplină a celor ce am făcut în privinţa aceasta.

Căci nu aveam de ce să mă tem în ceia ce mă privea în chestiunea politelor pe care principesa le-a semnat şi le-a redactat sub ochii mei. In afară de asta n'am încasat nimic, aşa după cum s'a afirmat mai târziu.

Trebuie să mai spun, — şi amănuntul acesta are o mare importanţă, — că pe vremea aceia prinţul Filip de Coburg se afla la Viena şi deşi avea cunoştinţă despre poliţe, a evitat totuşi să ceară o explicaţie soţiei lui.

(Va urma)

Căminului meu

O drag cămin de lângă tine
De-atâta timp am pribegit
Cu jale grea şi cu suspine
De-atunci de-apururi te-am dorit.

Trecut-au ani şi n'am uitat
Căminul meu, o clipă doar,
Şi nopţi întregi eu l'am visat
In drumul meu pribeag şi-amar.

Şi când te regăsii în fine
Mă'nchin o! doamne prea smerit
Că ruga mea mi-ai împlinit,
Să mă revăd iar lângă tine...

M. Marinescu-Angel

Notiţe critice

Un scriitor din secolul al XVI-lea, **Biuet d'Arbères,** face acum mult zgomot în lumea literară din Franţa. L'au „descoperit" în acelaşi timp criticul André Thérive (care scrie despre el în numărul 92 din „Les nouvelles littéraires") şi Bertrand Guégon, eruditul bibliofil, cel care a şi dat o ediţie din opera lui Bluet, întitulată **„Vie du Comte de Permission, racontée par lui-même", („Viaţa contelui de Permission, povestită de el însuşi").** Scriitorul acesta, născut în 1566 şi mort în 1606 — pentrucă a rămas zece zile nehrănit pe mormântul protectoarei sale — a lăsat o operă în care fantezia nebunească şi o naivitate de copil se uneşte cu poezia cea mai desăvârşită şi cu un „realism" rabelaisian. Cei ce l-au citit spun că Bluet are pagini cari se aseamănă cu cele mai frumoase bucăţi simboliste, nepierzându-şi cu toate acestea caracterul de „confesiuni" în care s'au ridicat la o capod'operă a geniului. Trebuie să adăogăm că Bluet d'Arbères era cu totul nebun şi se socotea adorat de femeile cele mai frumoase şi mai nobile.

* * *

A apărut de curând cel de al doilea volum din **„Bibliografia românească",** (ed. „Cassa Şcoalelor", 413 pag., 35 lei), a d-lui Gh. Adamescu. Incercarea nu e nouă la noi, dar porneşte pe un drum cu mult mai larg decât bibliografiile de mai înainte. Ne amintim de **„Bibliografia românească veche"** în trei volume, de I. Bianu şi Nerva Hodoş, — de **„Publicaţiile perodice româneşti"** (1820—1906) de N. Hodoş şi Sadi Ionescu, — precum şi de contribuţiile unui Iarca, Al. Pop, Degenmann, etc. — cari toate erau însă prea restrânse.

Lucrarea d-lui Adamescu e mult mai generală ; ea năzueşte să alcătuiască pentru fiece scriitor în parte, o listă de lucrările lui, revistele la care a colaborat, studiilor, notiţelor scrise asupră-i, precum şi polemicele ce a purtat. Completându-se în fiece nouă fascicola apărută **„Bibliografia românească"** va deveni nelipsită oricărui cercetător al istoriei literaturii noastre, vechi sau moderne.

Citeam undeva că dela toamnă „Seminarul de literatură română" al d-lui M. Dragomirescu va întreprinde sub conducerea d-lui Adamescu, lucrări de bibliografie completă, cari vor fi publicate. E cum nu se poate mai bună hotărîrea aceasta, căci purtată de un singur om „Bibliografia" ar fi lăsat în întinsul ei, grave şi explicabile lacune. De altfel lipsuri se observă destul de des ; alţi cronicari au relevat unele din ele. Eu mă voi mulţumi să adaog că lista cărţilor d-lui Iorga nu e completă lipsind titlurile a două volume din anii 1919—1920. Dar, nu trebuie să se deă prea mare însemnătate acestor lipsuri ; autorul le va îndreptă într'un nou volum. Ceace trebuie să se accentueze înainte de toate e munca colosală pe care a depus'o d. Adamescu, şi folosul imediat ce-l va aveă lucrarea Domniei-Sale în mişcarea noastră culturală.

* * *

„Impresii" de Ilarie Chendi, au ieşit în a doua ediţie. Sunt câteva recenzii, câteva articole de critică şi o serie lungă de „Impresii literare", toate apărute prin revistele anilor 1900-1908, în specie „Luceafărul", „Tribuna" şi „Semănătorul". Găsim aci acel bun simţ pe care-l aveă critica noastră acum cinsprezece ani ; teorii puţine, cuvinte aşezate şi dragoste de artă sănătoasă şi autohtonă. Ar fi greu să rezumăm într'o simplă notiţă criterile după care s'a călăuzit Chendi în criticele sale. Amintim numai că spiritul său ascuţit şi limpede de ardelean cult o ajutat mult la curăţirea arenei noastre literare din jurul anului 1900, în care se va desfăşură peste puţin mişcarea „Semănătoristă".

Inzestrat cu ironia biciuitoare şi statornică, Chendi a răpus multe mediocrităţi şi „pastişeuri" de literatură decadentă. El voia o artă care să corespundă întocmai şi gradului nostru de cultură şi sensiblităţii noastre artistice, diferită de cea franceză sau germană. Imitaţie nu admiteă Chendi în literatură şi de aceea a luptat atâta vreme la „Semănătorul", unde se făureă — după credinţa lui — adevărata artă corespunzătoare sufletului românesc.

M. E.

Insemnări

de **Silviu Nicoară**

O ultimă spicuire : în *„Revue de Paris"* (Noembrie 1921). *Gustave Simon* publică o serie de *„Opinii literare"* ale lui Victor Hugo. Transcriem câteva după un număr vechiu din *„Flacăra"* :

„Voltaire, în poemele lui, evită cu grijă poezia, cum se evită un prieten cu care vrei să te certi".

„Pascal nebun, e totuşi mare scriitor. Sănătatea geniului poate supravieţui sănătăţii raţiunii..."

„Voltaire e apusul lumii vechi : Rousseau e răsăritul lumii noui".

„Ceace se numeşte geniu, e o irezistibilă rezultantă a unei mulţimi de fenomene intime, totdeodată obscene şi scăpărătoare de sublim, dar câte odată desnădejde, pentru cel ce le încearcă".

„Pascal sfarmă omul între două eternităţi".

„Iată, împiedicaţi pe acest profet, vizionar, să vadă bunăoară răul şi după unghiul în care îl vede, să fie apucat de o nesecătuită milă. Prin faptul că creaţie e prăpastie, este ameţeală îngeniu".

Cum vedeţi, cugetările marelui romantic nu se disting nici prin adâncimea, nici prin forma sub care sunt redate. E de altfel ştiut că acest geniu de sensibilitate nu strălucea în inteligenţă şi că deseori prin paginele lui măreţe, nu licăreşte nici o cugetare de seamă. Şi dacă aceasta nu e un rău când e vorba de o poezie, deci de *simţire* şi *imaginaţie*, apoi e cu totul altfel când scrie critică şi filozofie.

* * *

Limba română s'a bucurat multă vreme de dispreţul anticipat al filologilor europeni. Nu e vorbă, şi aceşti filologi ce susţineau că toate limbile se

Romantism

— De ce plângi ?
— Pentru că sunt tristă...
— De ce ?
— Findcă plâng.

Marii vânători

— Toată lumea să se de-a la oparte, cônașu Nae trage cu pușca.

trag din cea ebraică. *(Guischard* scria pela 1600 că orice cuvânt din orice limbă citit de la sfârşit, prezintă cuvântul ebraic de unde a luat naştere!..) nu prea aveau de unde şti folosul ce-l poate aduce studiile limbii române în filologia limbilor romanice, pentrucă se stabilise o serie de păreri cu totul asburde în privinţa noastră. Astfel mulţi socoteau limba română ca apropiată de cea *chineză*, alţii, de cea turcă, de poloneză, iar câţiva afirmau că nu e decât un dialect slavo-german sau *mongol(?)!!*

In parantesă, adaog, că *Hervas* (1735—1809) e cel dintâi care dovedeşte mai mult sau mai puţin ştiinţificeşte rudenia limbei române cu latina.

* * *

Rudyard Kipling, ilustrul romancier englez era chemat odată de o familie „proaspăt" îmbogăţită acum după războiu. După dejun, se făcu muizcă, şi „doamna", ca să se arate pasionată după artă, îi vorbi :

— Ah ! Bach ! Dumnezeu e Bach !!i Mai compune el oare acum ?...

Şi Kipling, care îl ştia pe bietul muzicant răposat de o sută cincizeci de ani, răspunse :

— Nu mai *compune* doamnă; se *descompune* !

* * *

Bagheta a fost introdusă în orchestră de foarte puţin timp. Pe la 1700 nici nu se gândea la aşa ceva şi măsura o băteau cu piciorul fiecare din executanţi. Vă închipuiţi ce frumos era !... Iar Capelmaistrul avea în faţă o ladă goală şi o scândurică pe care o mişca după voie tot cu piciorul. Pocniturile ritmice ale scândurii în pereţii lăzii alcătuiau *măsura* „oficială", a capelmaistrului, după care trebuiau să se conducă toţi cei lalţi.

Mai târziu, când se luă obiceiul baghetelor, se întrebuinţa nuele lungi cari serveau mai mult la disciplina orchestranţilor decât la bunul mers al muzicii...

CEREŢI
la toate librăriile
Călătorie în Suedia
de STELIAN POPESCU
— PREŢUL LEI 20 —

NOUILE PREMII FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
— Pe luna Sept. 1924 —
CUPON No. 3.

ANUL XL. — No. 41. 2 LEI EXEMPLARUL Duminică 12 Octombrie 1924.

UNIVERSUL·LITERAR

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an **100 lei.** în străinătate pe un an **200 lei.**

Revoluția în Caucaz

BIBLIOTECA CENTRALĂ ASOCIAȚIUNII SIBIIU

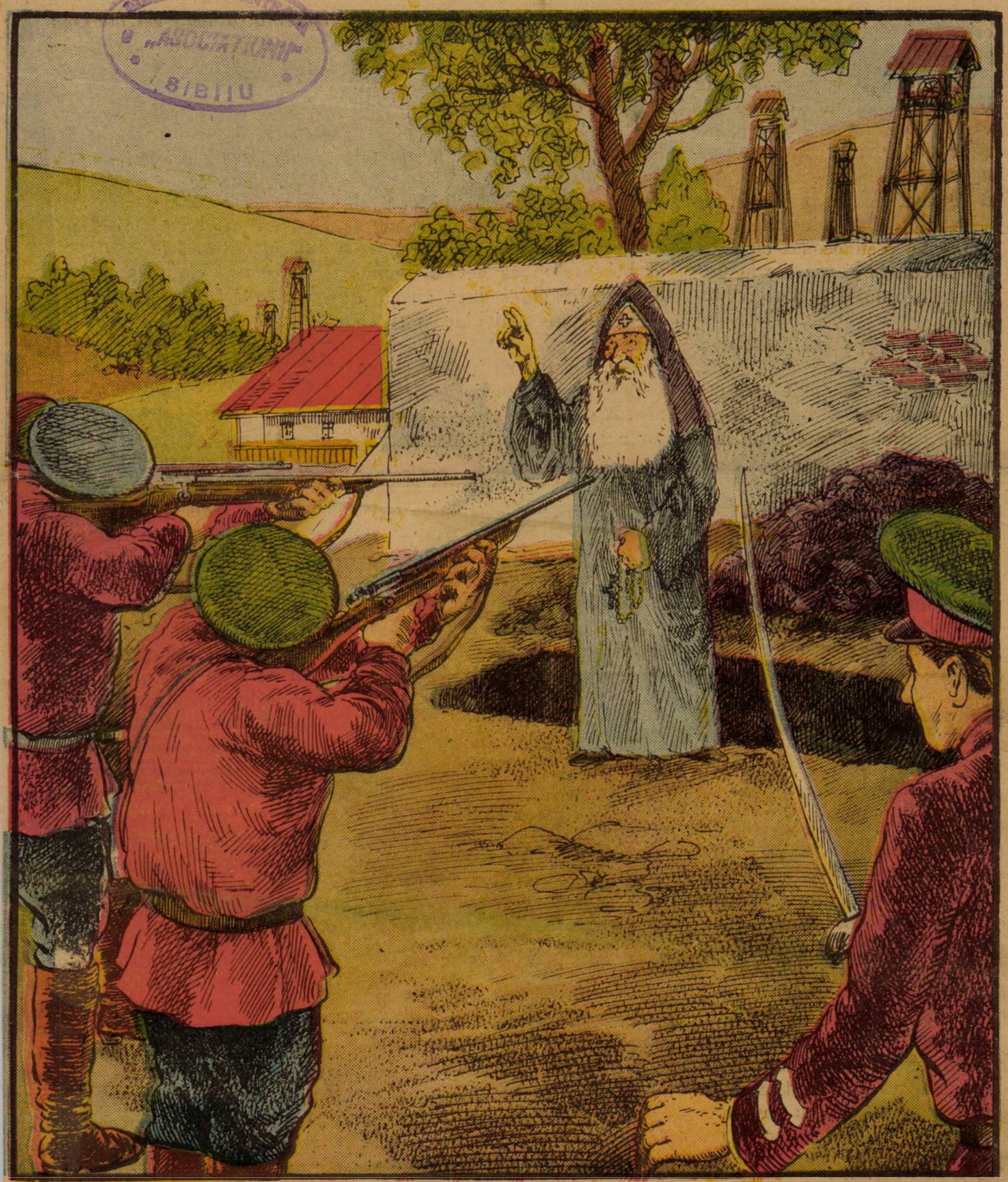

Executarea de către bolșevici a mitropolitului ortodox din Tiflis. — (Vezi pag. 7)

Ultimii idealişti

de LEONTIN ILIESCU

Răul ne macină oribil după războiu. Lumea întreagă şi-a pierdut orientarea bună şi se pare că rătăcim într'un labirint, în tainiţele căreia firul Ariadnei nei vitalităţi ce n'aşteaptă de ferim mai mult de pe urma răului ce ne paşte.

Nu e logic, totuşi, ca să suferim atât. Bogăţiile ţării ne dau privelişte a celui mai rodnic pământ depe lume. Energiile populare, încă latente şi ne puse în valoare, ne dau chezăşia unei vatalităţi ce n'aşteaptă de cât să fie recunoscută ca atare spre a contribui spornic la progresele neamului şi ale civilizaţiei.

Dar din ce pricină suferim atunci ?

Pricina de căpetenie este criza de idealism.

Prea puţini oameni sunt aceia cari i-au parte astăzi la ospăţul cel mare al vieţii şi cari privesc cu amărăciune la sarabanda din zilele noastre. Aceştia preţuesc, mai presus de ospăţul privilegiaţilor, grija zilei de mâine, perspectivele unui viitor încă nesigur şi plin de surprinderi.

Dacă aceşti puţini ar ieşi din rânduri, ultimii idealişti ar schimba în bine faţa lucrurilor pe pământul românesc.

Ei s'ar întovărăşi spre a se cunoaşte mai bine şi ar întocmi laolaltă pleiada de mult aşteptată a celor din urmă idealişti, cari, prin silinţile lor, ar îndemna pe cei fără lumină să se lumineze, pe cei ce huzuesc în bine să revină la cumpătare, pe cei luminaţi să lumineze la rândul lor pe alţii.

Şi astfel s'ar împlini curând vorbele cu tâlc ale vornicului Iordache Golescu, — vorbe ce ar putea sluji ca deviză a zilelor noastre chiar dacă au fost scrise acum mai bine de un veac :

— „Nici cât să 'ngăduieşti ca cei răi pe cei buni să-i stăpânească şi cei proşti de minte celor cu mintea bună să le porunciască.

„Căci, cu cât neştinţa şi răutatea le vei necinsti, cu atât ştiinţa şi bunătatea mai mult vor înflori".

Cât de frumos şi de românește gândit, în graiul sfătos ca din cronici ! Cine are însă urechi de auzit ?

Se duc creştinii la morminte

Se duc creştini pe la morminte
Să tămâieze stâlpi şi cruci,
O tu -- aducere aminte
La care cimitir mă duci ?

Departe în trei părţi ale lumii
Am morţii unde-aşi lăcrăma
Dac'ar mai cerne graiul humei
Durere — şi 'n inima mea.

I-am tămâiat precum se cere
De atâtea ori privind în zări
Nimic nu are azi putere
Să'mi ducă fumu'n alte ţări.

In mânăstirea mea e pace
Am ferecat grelele porţi
Când glasul amintirii tace
Şi eu sunt moartă printre morţi.

La ce-am mai tămâiat azi glia
Acelor cari fără a şti
Le întunecarăm bucuria
Ori i-am rănit când erau vii ?

Maria Cunţan

Farmecul vieţii

Ca să dai farmec vieţii trebue să ştii pentru ce trăeşti, adică trebue să ştii a da valoare morală existenţii tale. Numai aşa viaţa are farmec.

Dacă ai conştiinţa împăcată că ţi-ai făcut totdeauna pe deplin datoria faţă de societate şi faţă de semenii tăi, simţi în tine o mulţumire sufletească ce te înalţă în ochii tăi proprii.

Trebue să fii totdeauna cu gândul senin şi cu inima curată ca să încerci acel sentiment ce nu se poate exprima în întregime şi căruia i se spune în genere mulţumire, avânt, plăcere, entusiasm, voluptate sau deliciu.

Viaţa are farmec când o valorifici în scara preţuirilor morale, când lupţi pentru idealuri şi când te jertfeşti pentru marele avânturi ale rasei tale şi pentru ţinte nobile.

In această mulţumire sufletească intensă rezidă puterea invicibilă a celor cari suferă pentru o ideie şi cari sunt martirii marilor cauze ce deschid noui orizonturi pentru omenire şi arată noui drumuri de fericire şi progres.

Aşa de pildă, doi tineri, el şi ea, cari se iubesc, gustă farmecul vieţii, poetul care se simte transportat, un om ce săvârşeşte o faptă bună, mare şi unică în felul ei, sau oricine slujeşte cu desinteresare pe altarul artei şi al ştiinţei, acela trăeşte o satisfacţie rară, pe care niciodată n'o resimte cel care e în contact cu vulgaritatea vieţii.

Farmecul vieţii constă în nectarul pe care ni-l oferă câte odată sufletul nostru când ne-am înnălţat deasupra celorlalţi şi când uitându-ne pe noi am devenit instrumente folositoare pentru alţii. E o vrajă a inimii momentul când deslipiţi de legăturile noastre cu viaţa ne unim cu ritmul mişcărei universale. E un sentiment de simpatie pătrunzătoare ce ne face mai umani şi adevăraţi oameni de civilizaţie şi de cultură.

Faptele noastre bune sunt ca şi fagurii de miere ai albinelor. Tot aşa farmecul vieţii e efectul acţiunii noastre desinteresate şi jertfa ce-o facem pentru binele comun. E un sentiment rar şi unic acesta pe care nu-l cunosc decât puţini oameni superiori.

Unii oameni nu apreciază nici chinurile martirului şi nici jertfa apostolului sau a artistului care se sacrifică pentru un ideal, nu înţelege dece omul de ştiinţă poate să încerce o experienţă cu preţul vieţii sale şi de ce eroul e gata oricând să înfrunte moartea pentru îndeplinirea aspiraţiilor naţionale ale ţărei sale sau să salveze viaţa unui om.

Artiştii-creatori sunt cei cari gusta mai profund şi mai săţios farmecul vieţii în opera lor proprie. La ei acest sentiment se transformă în entusiasm, în contemplare, şi în confundarea unului în tot.

Toate sforţările şi toate sacrificiile ce le facem nu sunt totdeauna zadarnice pentru a obţine atmosfera de farmec în viaţă. E o mare iluzie, o vrajă această senzaţie pe care toţi o caută, dar numai câţiva o găsesc. Ea isvorăşte din noi, din acţiunile noastre de seamă şi din eforturile noastre supreme spre mai bine. Proectat în afară, farmecul vieţii e un miraj pe care-l vezi peste tot, dar de fapt nu există nicăeri.

Toate nefericirile şi toate dezastrele individului provin dintr'o neînţelegere a raportului dintre iluzie şi realitate. Ceadintâi e un produs sufletesc ce nu trebue căutată decât în inima noastră şi în gîndul nostru, iar realitatea e o pânză pe care brodăm visurile şi idealurlie noastre.

De aceia, numai oamenii cari trăesc intens vaţa lăuntrică, deşi ei suferă mai mult, totuş înţeleg mai mult şi au plăceri sufleteşti mai mari, fiindcă au un câmp de activitate mai vast. Ei se simt mai mulţumiţi decât ceilalţi cari se pierd în detalii şi se încurcă în acţiuni mărunte.

Unii caută farmec existenţii în petreceri, alţii în joc de cărţi, la curse sau în sport. Mulţi se cred fericiţi iubind „dragostea" pentru ea însăşi, speculând banul, îngrămădind averi sau căutând puterea pentru a domina şi a aservi pe alţii.

Sunt oameni cari se îmbată cu opium, cu absint, cu vin sau cu alte băuturi, crezând că în ebrietate, în viţiu şi orgie vor uita grijile vieţii şi vor trăi o clipă de beatitudine în starea lor degradantă.

Unii caută gloria vană şi efemeră, iar alţii, superficiali, se mărginesc la aparenţe pe cari le confundă cu esenţialul, — dar, după mine, adevăratul farmec al vieţii constă într'o interpretare superioară a rolului tău în viaţă şi într'o înnălţare continu pe treptele valorificărilor sufleteşti.

G. Niculescu-Varone

Nocturnă

Cucuveaua mi-a cântat azi noapte
Şi mi-a spus : „De ce nu vii cu mine ?...".
Şi mi-a spus : „De ce nu vreisă vii
„Să sburăm pe aripe de şoapte
„In tunelul vecinicei grădine
„Unde înfloresc tot mii şi mii
„De tăceri sculptate 'n vecinicii ?"...

...Şi mi-a spus : „De ce nu vii cu mine ?
„Te aştept de-atâta timp să vii !"...

Mi-a cântat, azi noapte, cucuveaua...
Mi-a bătut în geam şi m'a chemat
Mi-a cântat azi noapte cucuveaua
M'a strigat de trei ori şi-a sburat...

Alexandru Bilciurescu

Cântecul râului

Trece râul sub podeţ
— Râs sglobiu şi îndrăzneţ, —
— Mândru flăcăiandru'n floare,
— Răsfăţatul de răzoare —,
— Inimă de soare ruptă —,
— Din isvoare limpezi suptă —,
Trece 'nceţ pe sub podeţe,
Imbătat de tinereţe,
Şi în drumul lui hoinar,
Sparge boabe de cleştar...

Voichiţa Cercel

Plângerile lui Cain

Plângerea I-a

Dumnezeul meu !... Dumnezeul meu, de ce m'ai creiat ?... De ce mi-ai pus, în ochi, trăsnetele cerului, şi în braţe, forţa vijeliilor ? Ca să răstorn stâncile ?... Ca să sap pământul ?... Ca să muncesc ?... Nu, Doamne !... o, nu !.., nu !...

Mi-ai dat trăsnetele cerului şi forţa vijeliilor, ca să-mi omor fratele !.. .

In jurul meu e întuneric... E întuneric ca sufletul meu !... In jurul meu e adânc întuneric !... De ce nu mi-e teamă ?... De ce nu mă înfioară fantoma arborilor ?... De ce nu mă înspăimântă vuetul furtunii ?... De ce nu mi-e frică de murmurul isvoarelor ?... Doamne, de ce nu mă tem de mâna ta ?...

Şi nevasta mortului plânge mereu... Ţipetele sale se înfrăţesc cu freamătul pădurilor... Ah ! cum plânge !... Răsună văile !... Şi strigă : să ajung orb ca întunericul, împietrit ca stâncile...

Tată ceresc, oare plânsetele sale ajung până la tine ?... Şi dacă ajunge, de ce nu mă loveşti ?... Şi de ce nu mă tem de mâna ta ?... o, de ce nu mă tem de mâna ta ?...

Aş vrea să dorm somnul lui Abel !..

Cine mă chiamă ?... Cine-mi strigă numele ?... Nu aud decât un ecou :

„Cain !... Cain !".

Par'că-i un cântec... un cântec de mort :

„Cain !... Cain !".

Cine mă chiamă ?... Vijelia ?... Pământul ?... Cerul ?... Doamne, tu mă chemi ?

Înţeleg : este ecoul cântecului din paradisul pierdut !...

Plângerea a II-a

Mi-e foame.. .Iată că răsar zorile... Vine lumina... De ce n'ai mai stat, că nu mi-era teamă de întuneric ?... Şi nici de tine nu mi-e teamă !... Nu ştiu ce-mi spune, că 'n lume sunt numai eu !... Sunt singur pe cărările lumii, în noaptea şi în lumina sa, prin pădurile şi prin văile sale !...

Sunt numai cu tine, Doamne, numai cu tine !...

Dumnezeul meu !... Dumnezeul meu, de ce m'ai scos din rândul dobitoacelor ?... De ce mi-ai dat, ceeace Adam numia rază cerească, şi, pentru care, se ruga ţie, în fiecare dimineaţă şi în fiecare seară ? Ce să fac cu „ea" ?...

Oare, mi-ai dat-o, să mă întreb dacă există ?...

Plângerea a III-a

Plouă... De două zile plouă... Adormisem... Şi în somnul meu adânc, nu mai auziam vijelia, nu mai ascultam foşnetul pădrilor şi nici căderea,tristă cădere a ploii.

In somnul meu adânc, am stat de vorbă cu un vârtej de pulbere.

— „Cain ! Cain !... m'a strigat vârtejul. De ce rătăceşti flămând prin păduri şi câmpii ?...

— „Aşa-i place lui Dumnezeu !" i-am răspuns.

— „Cine-i Dumnezeu ?".

— „Nu ştiu !" Şi din vârtej am auzit un hohot de râs. Râdea pulberea vârtejului ? Râdeau pădurile ? Râdea cerul ?... Nu ştiu !... Ceeace ştiu e că m'am pomenit râzând...

— „Cain !... Cain !... De ce-ţi ard ochii... Şi mâinile de ce-ţi tremură ?... Şi de ce eşti nefericit ?".

— „Pulbere învârtitoare, sau tu, învârtitor de pulbere, de ce mă întrebi ?".

— „Pentrucă nu eşti înţelept : în loc să te învârteşti ca mine, în loc să dănţueşti şi să cânţi, tu, te afunzi în peşteri umede şi plângi ca bufniţele de doruri nebune !... Eşti nebun, Cain, eşti nebun !"

— „Cine e nebun ?... Eu, care stau de vorbă cu tine, pulbere vorbitoare, sau „El" care cuprinde şi pe mine şi pe tine ?".

Aş vrea să uit cântecul lui durerea lui Adam, lacrimile Evei Paradisul pierdut, somnului Abel, şi... cum aş vrea, să mă uit, pe mine !

Plângerea a IV-a

Aş vrea să nu mă mai întreb de ce mă arde soarele, de ce mă înghiaţă noaptea, de ce mă bat furtunile, de ce mă ocolesc fiarele pădurilor !... Şi cum aş vrea să nu mă mai întreb de ce plâng !...

Sunt singur... Sunt trist, ca lumina stelelor ce abia îmi luminează lacrimile, ca şuerul vijeliei ce-mi poartă gemetele... Şi mă bat furtunile... Şi mă bat ploile... Şi nu pot dormi !...

Sunt numai cu tine, Doamne, numai cu tine !...

Kostia Rovine

Romanţă

Ţi-aduci aminte ? Era toamnă
Când m'ai rugat un vers să-ţi scriu
Plângea Octombre'n surdină
In parcul solitar, pustiu.

Havuzele şopteau timide
O serenadă de demult
Şi-am stat, am stat străin de tine
De glasul tău n'am vrut s'ascult.

Plecat-ai capul şi grăbită
De-alungu-aleielor plecaşi...
Departe, te-ai întors spre mine :
De ce eşti rău ? Să plec, mă laşi ?

Azi, teii înfloriţi suspină
Sub blânda batere de vânt
Surâde luna'n nopţi, feeric
—„O vin-o ! Versul să ţi-l cînt !"

D. Negulescu-Piteşti

Cântec

Lungi şi dureroase
Ecouri de toamnă
Mor în depărtare
Ascultă-le, doamnă !

Prin alei uitate
Mor acum platanii...
Când se duse vara ?
Când trecură anii ?

Dup'un deal coboară
Inecat în sânge
Blândul zilii astru ; —
Visul ce se stânge...

Inc'o 'nbrăţişare
Şi de-acum adio...
Clipa asta poate —
N'om mai revăsi-o !

S. Hortopan

VAUVENARGUES

MAXIME

Obscuritatea e împărăţia eroarei.

* * *

E uşor să critici un autor, dar e greu să-l apreciezi.

* * *

Răbdarea e arta de a spera.

* * *

Legea e mângâerea celor săraci şi groaza celor fericiţi.

* * *

Raţiunea şi libertatea sunt incompatibile cu slăbiciunea.

* * *

Nu poţi să fii drept dacă nu eşti uman.

Trad. de **N. M. Popescu**

FRAGMENT

„Din mănunchiul amintirilor"

Era o seară de toamnă atunci când ne-am cunoscut, îţi mai aduci aminte ? melancolie, un suflu de-o tristeţă înduioşătoare care apropie sufletele menite să păşească pe-acelaş drum. Frunzele şi florile păliseră de cel dintâi sărut a palidei „Zâne Toamna", iar noi ne-am dat un sărut mai aprins ca focul, ochii noştri au strălucit în clipa aceia înrouraţi, iar mâinile noastre s'au strâns calde şi tremurătoare în seara aceia duioasă de toamnă ! Şi-am pornit amândoi alături pe drumul vieţii în ritmul câtecului sfânt al sufletelor noastre ce păreau că se căutau de multă vreme. Unde ne duceam, spre care ţintă se îndreptau paşii noştri ? Am străbătut împreună zări pline de farmec, am plâns şi ne-am bucurat de toate zâmbetele şi lacrămile ce le-am cules în drumul nostru fără ţintă, înainte, tot înainte !

Crisantemele dăruiseră vântului gingaşele lor petale, copacii despodobiţi fremătau jalnic, covorul frunzelor uscate gemea sub paşii noştri şi ne pătrundea în inimă ca nişte pumnale, iar noi ne iubeam mai mult, ochii noştri se priveau mai pătrunşi, mânile noastre se strângeau mai înfrigurate ! In faţa primului foc la gura sobei stam tăcuţi ca însăşi tăcerea învăluiţi molatec de căldura flăcărilor albăstrii, iar sufletele noastre pluteau mereu mereu împreună pe-acelaş drum fără ţintă, tot înainte ! Intr'o dimineaţă când ne-am deşteptat în faţa geamurilor jucau cei dintâi fulgi de zăpadă, albi, uşurei şi infinit de mulţi ! Am rămas amândoi cu ochii aţintiţi pe geamuri, cu sufletele îndurerate par'că am fi fost nişte păsărele rămase pentru totdeauna în urma celor multe ce plecaseră spre-un cer veşnic senin cu soare mult !

Incet ne-am întors faţa unul spre altul şi ne-am privit în ochi mult, mult de par'că atunci ne văzusem prima oară şi pe nesimţite buzele s au căutat şi s'au lipit într'un sărut nesfârşit de dulce şi cald plin de toate senzaţiile iubirei pătimaşe şi lacrămi fierbinţi s'au înfrăţit pe obrajii noştri. Ne iubeam cu tot sufletul, cu tot trupul nostu tânăr, iar gândurile noastre mergeau pe-acelaş drum fără ţintă, pe calea dragostei fără sfârşit. înainte, tot înainte !

Zăpada creşte mereu, mereu, crivăţul sufla mai aprig cântându-şi veşnicu-i cântec de jale iar noi la gura sobei torceam mereu firul dragostei noastre. Eu în tine aveam o întreagă lume de vise aurii, tu erai bucuria mea cântecul meu, iar eu eram icoana ta idealul tău !

Intreg Universul era concentrat în noi doi, sufletele noastre meregeau îmbrăţişate pe-acelaş drum, iar sărutul nostru era narcoticul ameţitor şi dulce care ne făcea să uităm a întreba: unde mergem ? înainte, mereu înainte.

Iarna trece. Intr'o dimineaţă am găsit pe masa mea un drăgălaş buchet de viorele ; nuştiu cine îl pusese dar l'am luat mi-am lipit obrazul de el şi am sorbit până în adâncul sufletului parfumul tânăr a pământului fecund şi darnic. Şi în fiecare dimineaţa găseam pe masa mea un nou buchet din aceste flori de-un albastru atât de gingaş printre care strălucea albeaţa imaculată a ghiocelului. In curând veniră să-mi desmerde sufletul şi frumoasele violete cu parfumul atât de dulce şi discret ca primul zâmbet de copil ; Soarele străluceşte mai auriu, mai cald, copacii se îmbrăcau în frunzişoare mici şi delicate, iar peste dealuri se aşternea covorul tot mai bogat şi mai verde !

Prin geamurile larg deschise noi Peste tot plutea un aer de nesfârşită priveam tăcuţi la această primăvara care venea pe nesmţite dar covârşitoare şi ne priveam în ochi mult, iar pe buzele noastre încremenea o întrebare mută, chinuitoare : ne mai iubim oare ?

Mâinile noastre se atingeau o clipă şi încet ne depărtam unul de altul chinuiţi de-un gând pe care ni-l ghiceam unul altuia.

Intr'o seară am eşit şi-am rătăcit multă vreme ; era o seară infinit de senină şi de caldă ! In tot necuprinsul vibra necunoscut şi turburător de dulce, un farmec cu neputinţă de descris. Şi-am mers mult alături, dar sufletele noastre nu mai mergeau îmbrăţişate pe-acelaş drum şi îngânduraţi ne-am întors în odăiţa în care se torsese un fir de dragoste !

Dintr'un pănar strălucea gingăşia unui mănunchi de lăcrămioare şi'n toată odăiţa plutea parfumul chinuitor de dulce ! L'am luat şi l'am împărţit cu tine ; mâinile noastre s'au atins, erau reci şi umede, iar ochii noştri se umeziră de cele dintâi lacrămi de regret că nimic nu-i statornic în lumea asta.

Eram doi striăni care o clipă ne-am întâlnit pe-acelaş drum şi mână în mână am mers împreună crezând că aşa v'om merge o veşnicie ; dar iată că la o răspântie sufletele şi gândurile noastre şi-au luat zborul pe căi deosebite. Ce puteam noi face decât să le urmăm ?

O strângere de mână şi atâta tot. Ne-am despărţit şi pentru totdeauna căci numai odată două suflete la fel se întâlnesc în cale. Oare ne-am iubit cândva ? Oare regretăm seara aceia de toamnă când ne-am întâlnit prima oară ?

Cât sunt de mulţumită şi tu trebuie să fii fericit că amândoi am avut puterea să sfârşim drumul vieţii noastre împreună în clipa când începuse a deveni o povară pentru amândoi ! Şi te-ai dus ! Nu regret, nu plâng nici nu doresc, dar păstrez în suflet o vagă amintire ca depe urma unui duios şi vechi „Roman ' citit într'o noapte de insomnie.

Când toamna v'a veni iarăşi, când frunzele şi florile v'or îngălbeni de primul sărut a palidei Domniţe „Toamna" cine ştie de nu voi simţi pe buze un sărut mai aprins ca focul şi cine ştie de nu-mi voi simţi mâna strânsă într'o mână caldă şi tremurătoare, iar ochii mei s'or adânci adânc şi pătimaşi în doi ochi înduioşaţi de dragoste !

Atunci, nu voi uita pentru o clipă de primăvară care v'a veni cu flori şi cântece noi, această Zână albă care-ţi fură sufletul şi gândul spre noi limanuri, căutuând necunoscutul, noui fericiri şi nelăsând în urmă nimic decât o vagă amintire, un slab ecou al unui cântec auzit de mult, de foarte mult !

Elena Pădure-Iaşi

Memorii inedite ale contelui Mattasici

8

Traducere de **Const. A. I. Ghica**

Deşi viaţa conjugală nu mai există pentru ei, ori ce alt soţ, în locul ducelui, ar fi considerat ca o datorie pentru onoarea numelui său, să dobândească înainte de ori ce o siguranţă din partea soţiei lui, în loc să trateze cu cămătari.

Mi-am dat seama imediat că principesa era ameninţată de un mare pericol. Toate sforţările mele trebuiau să tindă deci că poliţele să fie plătite, de vreme ce principesa le iscălise cu numele ei. Am sfătuit-o deci să se ducă la Londra, la nobila ei mătuşă răposata regina Victoria a Angliei şi să-i ceară suma necesară pentru plata datoriei. Inainte de toate prinţul trebuia împiedicat ca să plătească pentru soţia lui astfel că arma pe care o îndrepta împotrva noastră să devină cu totul inofensivă.

Principesa, contesa Fugger şi eu am plecat la Londra, în ziua de 9 Martie. Dar chiar în ziua

aceie regina Victoria părăsise Londra ca să se instaleze pentru mai multă vreme la Nisa.

Nu ne mai rămânea deci de cât să ne întoarcem în Austria, ca să dovedim tuturor că nu avem câtuşi de puţin intenţia să ne dăm în lături de la o răspundere.

După ce am rămas trei zile la Londra ne-am dus la Paris unde am mai stat alte trei zile şi de-acolo am plecat în Austria sau mai de grabă în Croaţia la moşia unuia din prietenii mei Arthur von Ozegovic; de-acolo am scris părinţilor mei la Lobor spunându-le că principesa avea intenţia să le ceară ospitalitatea, şi răspunsul lor a fost favorabil.

In urma acestei scrisori, principesa însoţită de contesa Fugger şi de servitorii ei s'a dus la castelul din Lobor, la părinţii mei.

Demersul acesta a provocat, o mare emoţie în anumite cercuri, căci majoritatea oamenilor obicinueşte să vadă în toate o pricină de scandal.

Părăsită de toţi biata principesă s'a pus pe faţă, sub protecţia mea şi am apărat-o atâta timp cât am putut, până în ziua în care am fost întemniţat şi ea însă-şi internată într'un azil de nebuni. Principesa nu-şi ascundea consecinţele pe care putea să le aibă pentru ea demersul îndrăzneţ pe care îl făcuse.

In cercurile pudice toţi găsiră că femeia aceasta părăsită de toţi, s'a compromis venind să caute un azil în casa părinţilor mei. Dar fiind că fie-care om are dreptul să protesteze împotriva unei nedreptăţi, am luat asupra mea sarcina să caut prin toate mijloacele posibile să obţin punerea în libertate a principesei.

Dispreţuind eticheta şi preocupat doar de un sentiment de umanitate, am să povestesc împrejurările care au precedat internarea principesei şi aceasta va fi de-ajuns spre a stabili că faptul acesta a fost un act de violenţă premeditat multă vreme, căci nu se întrebuinţează astfel de mijloace când vrei

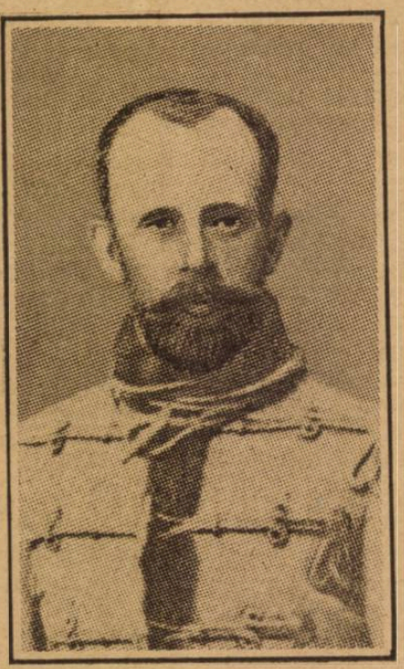

Arhiducele moştenitor Rudolf

să însănătoşeşti un bolnav; mijloacele astea se întrebuinţează când intenţionezi să te scapi de cineva a cărui prezenţă ţi-e supărătoare.

Principesa care era la Lobor în tovărăşia contesei Maria Fugger, se hotărâse să pună ordine în afacerile ei, să divorţeze mai întâi de soţul ei, şi să se retragă în urmă în străinătate. Din nefericire pentru ea, părinţii mei au părăsit castelul lor, ca şi cum ar fi luat-o la fugă având de-asemene aerul că se pun alături de „arbitri virtuţii".

Incidentul acesta n'a făcut de cât să înrăutăţească situaţia principesei, de oare ce toţi o părăsiseră ne voind să fie amestecaţi într'o „afacere de curte".

Principesa avea nevoie de un apărător şi i-am ales pe avocatul Max Neuda, din Viena, un avovat foarte cunoscut. Nu-l cunoşteam personal, dar avea reputaţia unui om foarte iscusit.

Alegerea aceasta a fost o mare „gafă" din partea mea. Evenimentele mi-au dovedit-o din nefericire de abea mai târziu.

(Va urma)

Cele două frumoase

Stăteau pe aceiaşi stradă, cu casele vis-à-vis una de alta.

Ori când ai fi trecut pe acolo, le vedeai în ferestre pe amândouă, scrutând cu privirele frumoşilor lor ochi, pe toţi tinerii ce treceau în susul şi în josul străzei.

Frumuseţea lor desăvârşită şi atât de provocătoare, care zăpăcise capul multor tineri ce oftau după ele, din adâncul sufletului lor, frumuseţea lor era neîntrecută şi cale de poşte întregi n'ai fi găsit pe altele care să le întreacă, care să îndrăznască a se măsura cu ele.

Care era mai frumoasă dintre amândouă?

N'ai fi putut spune.

Mărioara, aşa o chema pe una, era o brună încântătoare, din a cărei ochi negri ca tăciunile, isvorau flacări dogoritoare de inime, în a cărei faţă albă catifelată, înfloreau trndafirii roşii, şi din a cărei gură — întocmai bobocului ce-a prins să se desfadă, sclipeau — când începea să râdă — cele două şiruri de mărgăritare albe, de o neîntrecută curăţenie.

Draga, aşa o chema pe a doua, era o blondă răpitoare, cu părul de aur ce întrecea în frumuseţe, culoarea spicului când dă în copt, cu peliţa obrazului de o albeaţă stălucitoare, amestecată uşor într'un roz superb şi a cărei gură mică şi fin tăiată, când se întredeschidea prin râs, dădea la iveală aceleaşi şire de mărgăritare albe, de o neîntrecută curăţenie.

Două frumoase în toată puterea cuvântului, două frumuseţi provocătoare, două figuri de zâne din poveşti cum a-rare-ori se

pot întâlni în viaţă, două zeităţi în faţa cărora rămân uimiţi chiar acei cu cele mai rafinate gusturi şi care era menite în lume, să risipească liniştea multor suflete, să rănească adânc inimele acelor ce le-au văzut pentru prima oară, două celebrităţi prin frumuseţe, sortite să facă nenumărate victime printre tineri şi să scoată din minţi pe bătrânii bogaţi, a căror averi, fatalmente trebuiau să se spulbere în vânt sub influenţa privirilor săgetătoare ale ochilor lor fermecători

Când erau copile mici, se legase între ele o prietenie trainică, şi nu era zi lăsată de la Dumnezeu, să nu se vază, să nu se joace împreună.

Vara, în praful pân la genuchi din stradă, adunau amândouă petricele albastre, roze şi albe ca să împrejmuiască cu ele curtea în miniatură a gospodărielor, ce le ridicau lângă o poartă sau la rădăcina plină de umbră a unui copac, gospodării care durau până a doua zi, când praf se alegea de ele într'o clipită, fiind distruse cu desăvârşire, fără nici o milă, fără nici o părere de rău, de nenumăratele picioare ale oilor sau porcilor, ce treceau în turme, dimineaţa spre păşune, iar seara spre casă.

Şi a doua zi, cu o muncă de titan, cu o răbdare de fer, cu o voinţă rezervată numai caracterelor tari, începeau din nou construirea acelor gospodării, care în spre seară sau în zorii zilei următoare, trebuiau să cadă din nou pradă, aceloraşi turme nemiloase, care în nepăsarea lor, nici nu băgau de seamă, că ici calcă în picioare, camera de culcare, dincolo sfărâmă, nimicind cu totul, bucătăria şi sufrageria cu nenumăratele lor vase de gătit şi mâncat, mai încolo prefecând în pulbere, camera de primit musafirii şi apoi curtea plină de felurite păseri şi fel de fel de animale, ce răgeau, nechezeau, zbierau sau guiţau, dând năvală când într'un colţ al curţei, când în celelalt, alergând pripite după apă şi mâncare.

Cine le-ar fi văzut a doua zi dimineaţă, încremenite în faţa acelui inevitabil dezastru, cu feţele supte de durere, cu ochii plini de lacrimi care se prelingeau şiroae în josul obrajilor fini, catifelaţi de o frumuseţe de înger, cine le-ar fi văzut oftând din adâncul inimioarelor lor, după atâta amar de avere, distrusă de cataclism într'o secundă, cine le-ar fi cetit în ochi acele păreri de rău după bunuri care au fost, dar nu mai erau, s'ar fi înduioşat până la lacremi şi nu i'ar fi ajuns cuvintele de mângâere, căci în împrejurările cele mai dureroase din viaţa omului, cuvintele or cât ar fi scoase din inimă şi ori cât de mângâetoare ar fi, adeseaori nu pride, şi în cele mai multe cazuri dacă nici nu linişteşte, nici nu uşurează suferinţa, apoi o sporesc mai mult, mărind chiar şiroiul lacrimelor ce nu mai contenesc.

(Sfârşitul în numărul viitor).

Ion Holban

Revedere

Bate vânt de primăvară
Peste plaiuri şi câmpii, —
Şi 'n văzduh răsună iară
Ciripit de ciocârlii.

Turmele coboară 'n vale
La isvoare, pe sub deal, —
Şi ciobanii merg pe cale,
Cântând doine din caval.

A 'nverzit pe deal copacii
Şi măceşii au înflorit, J
Prin răchiţi sboară gândacii,
Şi albinele au roit.

Vin cocorii 'n negre şiruri
De prin alte ţări cu soare. —
Cântă mierlele în triluri,
Şi câmpia'i toată floare.

Şi în pacea asta sfântă
Ce 'nconjoară 'ntreaga fire, —
Tot ce este, tot ce cântă,
Le-aş cuprinde c'o privire.

Tot ce ochii mei zăreşte
Mi-este drag, mi-e dragă glia,
Căci prin locurile aceste
Mi-am trăit copilăria.

T. Murgoi

Revolta din Caucaz

— Vezi ilustraţia din pag. I —

Poporul Georgian din Caucaz ne mai putând suferi teroarea bolşevică s'a revoltat. Au fost zile de lupte crâncene în care revoltaţii s'au luptat cu desperare.

Cu mari pierderi bolşevicii au putut să recucerească unele oraşe perdute.

Intrând în Tiflis, oraş cunoscut prin zăcămintele de petrol, bolşevicii au omorât, într'o singură zi, peste şase sute de persoane.

Intre cei arestaţi a fost şi Patriarhul de Tiflis un venerabil bătrân de 67 ani. El a fost condamnat la moarte şi executat.

Bătrânul Patriarh s'a dus la locul de execuţie cu linişte şi în momentul când zbirii trăgeau cu armele el ridicând mâna spre cer a murit zicând : „Iartă-i Doamne că nu ştiu ce fac"...

Noutăţi filatelice

Cu ocazia celui de al patrulea centenar de la naşterea lui Ronsard administraţia poştelor, franceze va emite o marcă poştală specială, în valoarea 75 centime. Timpul circulaţiei a fost limitat până la 31 Decembrie 1924.

Această marcă cu efigia lui Ronsard se va găsi de vânzare la toate biurourile şi oficiile de poştă din cuprinsul Franţei, de la 6 Octombrie până la 30 Noembrie 1924 inclusiv.

Luxemburg. Mărcile de 5 cent. aflate în circulaţie au fost sursarjate cu 7 şi jum. cent. o-**ranj.**

Legitimă mândrie

Om practic

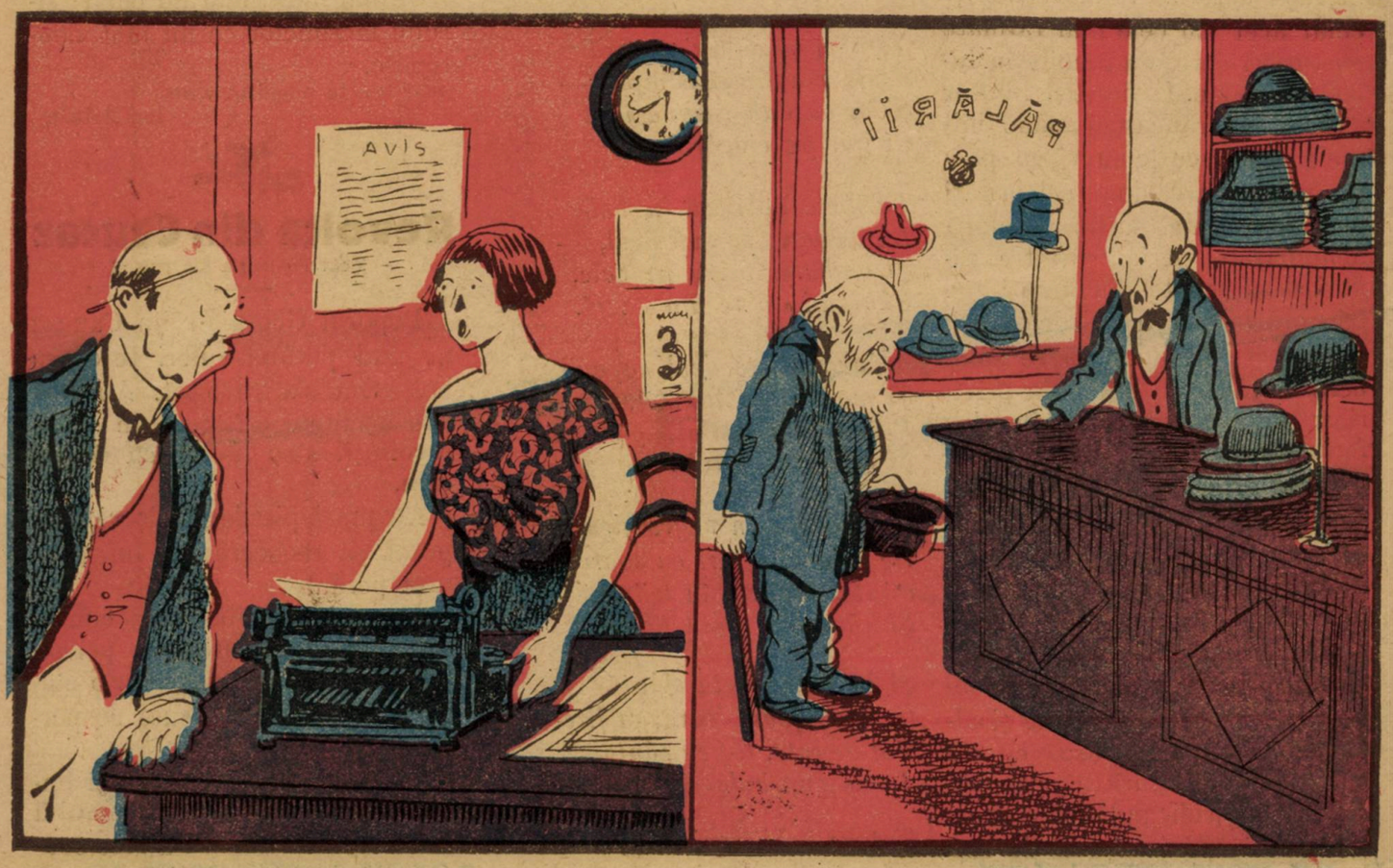

— Ce, domnişoară, acu îţi trebue mecanic să-ţi schimbe panglica la maşină ?
— D-ta îţi închipui, că Paderewsky îşi acordă singur pianul ?

— Aş dorii o pălărie foarte uşoară... s'o pot ţine mult cu mâna întinsă...

Apariţia catalogului de filatelie universal „Yvert şi Tellier" a fost fixată în mod definitiv pentru ziua de 2 Octombrie. Aceasta este a 29 ediţiune a acestui catalog atât de indispensabil pentru toţi filateliştii. Preţul va fi de 27 franci şi 85 cent. franco recomandat. Cititorii noştrii şi-l pot procura de la adresa : Yvert şi Tellier-Champion 37 Rue des Jacobins, Amiens.

In archivele ministerului coloniilor din Londra s'a găsit de curând un bloc de mărci uitate prin archivă din anul 1855. Toate mărcile din bloc sunt în perfectă stare şi aparţin emisiunei din 1851-54. Ele sunt de un peni roş. 2 p. bleu 3 p. verde 6 p. brun şi 8 p. galben. Aceasta din urmă este foarte rară. Experţii filatelici chemaţi au evaluat valoarea lotului la 77 mii franci cea ce revine peste 800 mii lei.

Gloria Poştelor. Pe frontonul uriaşului palat al poştelor din New-York stă scris cu litere uriaşe următoarele cuvinte :

Emblemă de simpatie şi amor. „Mesagerul amicilor îndepărtaţi". „Consolatorul familiilor desperate". „Elementul pprogresului umanitar". „Vehiculul comerţului şi industriei". „Vestitorul noutăţilod". „Primul mesager al fraternităţei, păcei, şi bunei învoiri între oameni şi naţiuni".

Iată în adevăr elogii bine meritate de poştă în streinătate nu la noi. Nu ştiu dacă la noi ar avea curaj direcţia poştelor şă-si însuşească aceste embleme.

Guatemala a emis 2 mărci în valorile 50 cent. 1 Pes. care le reproducem şi noi.

Ionel Trif

NOUILE PREMII FILATELICE
ALE
UNIVERSULUI LITERAR
Pe luna Octombrie 1924
CUPON No. 2.

Vizitaţi Cinema „VLAICU"
RULEAZĂ:
Filmele cele mai frumoase şi instructive

ANUL XL. — No. 43 2 LEI EXEMPLARUL Duminică 26 Octombrie, 1924

UNIVERSUL·LITERAR

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. în străinătate pe un an 200 lei.

BIBLIOTECA CENTRALĂ „ASOCIAȚIUNEA" SIBIIU

S'a stins un geniu

Anatole France ilustrul scriitor francez, decedat în vârstă de 80 ani, la Paris

NAȚIONALITATEA ARTISTULUI-CREATOR

Artiștii n'au naționalitate. Artistul descrie sentimente omenești, impresii generale, pasiuni, caractere, vițiuri sau virtuți, cari sunt specifice tuturor raselor.

Expresia e viața artei, haina s'au carapacea ei. Cuvântul, fraza și expresia sunt elemente ale unei limbi și ale unui popor.

Dacă sentimentele sunt aceleași, însă, modul lor de exprimare diferă și variază. Semnul de distincție al artiștilor în opera lor e expresia. Prin ea și prin felul cum se manifestă se înțelege naționalitatea artistului-creator.

Poetul, scriitorul, compozitorul muzical sau artistul în genere este rezultanta aspirațiilor, a durerilor a bucuriilor unui popor.

Creația întrinsecă, arta în sine e obiectivă, universală și fără naționalitate, dar prin realizare expresivă se poate câteodată preciza caracterul național.

Din preocupările estetice, din lupta lui sufletească și din aspirațiile culturale și naționale ce le manifestă recunoști națiunea fiecărui artist-creator. Dar cu cât artistul se depărtează de caracteristicile și aspirațiile țărei sale, cu atât e mai obiectiv, mai mare și mai general.

Artiștii caută sau trebue să caute subiecte cu caracter național.

Operile cele mai puțin cunoscute sunt acelea cari arată particularități ale unui popor sau ale unei provincii. Acestea rămân opere locale ce mai totdeauna nu trec granița țării de origină.

Marea valoare a literaturii clasice e că ea nu s'a ocupat decât cu chestiuni universale și n'a redat decât sentimente general omenești. De-aceia ea rămâne veșnic tânără, nouă și ni se arată ca un monument de moderațiune, de înțelepciune și de frumusețe eternă.

Arta, la Greci, era un „purgatoriu" al sufletului, era descrierea luptei sufletești din cari binele și frumosul, reunite, trebuia să învingă în numele virtuții și al dreptății.

Arta națională e baza de căpetenie sau capitalul inițial al oricărei opere de artă.

In alegerea subiectului și în tratarea lui trebue să căutăm a-i da o semnificație generală, pentru ca să-l înțeleagă toate popoarele.

Naționalitatea pentru artist e tulpina, iar ramurile desvoltate cu fructele ce le dă, sunt creație proprie cu caracter general omenesc.

Artistul, membru al unei națiuni, când se manifestă în altă limbă, și nu are nici o legătură cu preocupările de artă din patrie, atunci opera lui își pierde dreptul de naționalitate în mișcarea culturală și artistică a țărei sale.

Modul de manifestare al artistului e expresia limbei în care scrie sau a sistemelor de realizare artistică (poezii, forme populare pentru scriitori, arii sau motive de cântec pentru compozitor și motive de arhitectură sau de decorațiune pentru artistul plastic) pe cari le adoptă pentru exteriorizare.

Originalitatea e personalitatea artistului-creator.

Artistul utilizează materialul național sau orice fel de material și în măsura în care realizează opera, constă originalitatea și meritul său.

G. Niculescu-Varone

Strofe neisprăvite...

Decât într'un palat cu omul prost,
Și cu 'ndărătnicul la bogăție,
Mai bine cu 'nțeleptul, fără rost,
In adăpost de peșteră pustie.

Prin vârtejul de păcat,
Viclenie, răutate,
Drumul cel mai greu îl bate
Cu aripile tăiate,
Sufletul nevinovat.

Maria Cunțan

Din pățaniile
lui Tom Edward

Intr'o broșură din „Prietenii științei" Victor Anestin făcuse o minunată biografie a „cizmarului-învățat", naturalistul Tom Edward. Recitind de curând povestea bietului îndrăgostit de natură și aducându-mi aminte că broșura e cu totul epuizată, am socotit că cetitorii „Universului literar" vor primi cu plăcere câteva spicuiri din cărticica marelui popularizator.

Tom Edward s'a născut în 1814 în Aberdeen și cam tot acolo și-a petrecut copilăria, hoinărind prin stufișurile dela marginea orășelului, cățărându-se pe la poalele dealurilor și înămolindu-se până la genunchi în mâlul eleșteielor sărate. Era acest Tom Edward o fire foarte ciudată pentru bunii lui părinți și pentru toți vecinii.

Inchipuiți-vă, neavând încă șease luni, sări din brațele mamei sale cu dorința vădită de a prinde câteva umile muște ce băzâiau la geam. Implinind doi ani se îndrăgosti atât de mult de o venerabilă scroafă cu purcei, încât făcea mare cu sarea să se afle cât mai mult împrejurul ei ; ba chiar nu s'a sfiit să se culce o noapte întreagă lângă prețioasele odrasle. Vedeți dar cum că Tom de mic se arăta un pătruns și entuziasmat iubitor de natură. Departe ca cu timpul, mințile să-i vină la loc, după expresia megieșilor, micul Tom persevera din an în an întru explorarea eleșteielor de prin împrejurimi. Aducea acasă tot felul de lipitori, gângănii de apă, păiangeni, scoici, — mă rog, mai toată fauna acuatică din Aberdeen. Intr'o zi, sub buna credință că capturase „muște galbene", aduse în cămașă un cuib de viespi. A trebuit puternica intervenție a tatălui, care a omorît captura lui Tom cu ajutorul unei oale cu apă feartă, ca familia să se pună la adăpost de înveninatele înțepături ale himenopterelor.

Altădată, hainele fiindu-i puse sub cheie, micul Tom se îmbrăcă cu o rochie a surioarei sale și veni acasă pe jumătate ud, încărcat cu mâlul unui întreg canal maritim și cu alge răsucite dealungul picioarelor, — din care pricină a stat trei luni bolnav.

Trebue să mai spun că Tom n'a învățat să scrie nici să citească decât pe la douăzeci și ceva ani și aceasta din pricina neschimbatei lui dragoste pentru vietăți.

Școala fiind plictisitoare și amostă, tufișurile atrăgându-l prin simplicitatea și frumusețeo lor, micul Tom sacrifica orele închinate cărturăriei observațiilor entomologice. La șease ani școala neputându-l atrage și muncindu-l dorul de a intra în lupta vieții, Tom se emancipează și declară că voește să-și câștige singur existența intrând ucenic la un cizmar.

Și pentrucă patronul îl bătea și nu-l lăsa să aducă gângănii, plecă la altul. Tom îmblânzea acum șobolani, prindea vipere și vizita halele unde găsea sumedenie de animalicule în stomacurile peștilor și iarăși multe insecte aduse de mortăciuni.

Timpul trecea între ucenicie și hoinăreală. La douăzeci și doi ani Tom însurându-se e nevoit să lucreze serios pentru întreținerea familiei și timpul excursiilor entomologice lipsindu-i ziua, pornea pentru cercetări în fiecare noapte. Își găsi și o pușcă care după descrierea lui nu prea era excelentă de oarece trebuia să o lege cu sfoară în timpul expedițiilor nocturne.

Tom învață deasemenea să împăieze și-și făcu singur cutii pentru insecte, ierbare și tot arsenalul trebuincios oricărui naturalist. Invață să citească ca să-și poată clasifica colecția care se îmbogățea necontenit, dar cu numirile latinești nu se împăca niciodată. Totuși sub povața unor naturaliști cari auziseră de faimoasa lui colecție și despre cotidienele expediții nocturne, se apucă să-și însemne obsrvațiile și pățaniile lui.

Așa de pildă odată scrie el, împușcând o rândunică de mare și așteptând fluxul să o aducă la țărm, văzu cu mirare cum rănita fu dusă de aripi de alte două tovarășe, cari cari erau înlocuite din timp în timp, până la o stâncă din apropiere. Tom îndreptându-se spre stâncă, un stol întreg de rândunele înconjură pe rănită și perechi, perechi o transportară cât mai departe de vânător.

Tom când pleca în expediție purta următorul costum original: pălărie cu două funduri, pline cu vată, pentru păsărele și pentru fluturi mari de noapte, — jiletcă cu patru buzunare în afară, patru înăuntru iar pe umăr alți nenumărați saci și săculețe fiecare cu destinație anumită.

Pleca pe frig, pe ploaie, pe furtună. Dacă îl răzbea apa se vâra în vreo scorbură care de multe ori era locuită și bineînțeles că atunci pușca lui Tom intervenea cu iscusință, căci trebuie să știți că acest amator naturalist era un foarte bun vânător.

Odată culcându-se în cimitir fu deșteptat de țipete prelungi ce păreau că aparțin fantomelor. Furtuna viscolea printre morminte și ploaia lovea destul de sinistru în vitrourile bisericii. In tumultul acesta chemările morților erau destul de probabile, când Tom privind mai bine întunerecul zări două pisici (poate sex contrariu) care psalmodiau într'o strană.

Altădată dormind lângă un zid e atacat de un dihor care-i simțise vânatul din fundul pălăriei. Tom îi făcu foarte liniștit vânt cu mâna și se culcă iar; peste puțin timp dihorul intervenind din nou, Tom repetă operația. Dar dihorul era încăpățânat; Tom îl aruncă peste zid și-și legă rana pe care dihorul avu timp să i-o facă la mână.

Crezu că a scăpat. Ași!; istețul animal ocoli zidul și se îndreptă din nou spre pălăria miraculoasă, când Tom prinse de veste și-l gătui.

Asemenea lupte interesante, pe cari cizmarul e povestea cu simplicitatea lui plină de humor, a mai avut el cu un dihor în ruinelecastelului, cu doi șobolani, precum și cu alte mamorifere poftitoare de comorile pălăriei sale. A asistat la lupte iepurești, a fost în pericol să-și piardă viața dintr'o simplă întâmplare și și-a adus întotdeauna aminte cum era să fie greu pedepsit pe când era în armată dacă nu intervenea două doamne, pentrucă aflându-se în front a alergat să prindă un foarte frumos fluture de o specie necunoscută lui până atunci.

Având succes cu o expoziție a colecțiunilor sale în Banff, târgușorul unde locuia Tom cu familia sa destul de numeroasă, se gândi să expună și la Aberdeen. In trei luni n'a fost vizitat decât de cucoane care-i cereau leacuri pentru pisici bolnave, negustori de păseri împăiate și posesori de monstruozități pe cari le ofereau spre vânzare. A pierdut tot și atrebuit să-și vândă colecția ca să se poată întoarce acasă.

In ultimul timp era bolnav și rareori își mai vizita cursele de papură întinse la țărmul mării. Fetele lui îl aprovizionau însă cu animale aduse pe plajă de furtună, cu tulpine de alge în măduva cărora mișunau fel de fel de crustăcei, cu stele de mare, cu stomahuri de pești culese din hale, etc, etc.

După ce a murit, savanții au observat cu mirare că Tom Edward, cizmarul-învățat, descoperise **peste șeaizeci** de animale și plante marine, dintre care **36** de specii numai dintre **crustacei.**

M. Gheorghe

MELANCOLIE

Fredonez în ciuda vremii,
Vremea 'n ciuda mea și prăvale
Triluri veichi din toamnă rece, învelis de frunze moi,
Și din surd popasul firii,
Adormit sub ramuri pale, se desprinde-un șir de glasuri
Blând, chemându-mă 'uapoi.
Fredonez în ciuda Toamnii
Toamna-și cerne putrezirea, când fășii de întuneric.
Tae pân-la miez pământul,
Iar din frunze sdrențuite
Fulgi greoi își plâng pornirea
Inecând în cupa trudei și credința mea, și cântul
Fredonez în ciuda Toamnii;
Vântul răsvârtit mă 'ngână,
Când săgeți cu sure vârfuri, ard a deaiurilor creste;
Iar reflexul stins, al, zării
Greu credința mi-o amână
Și de ani în gârbovire, îmi aduce neagra veste.
Fredonez în ciuda vremii, vechea cântecelor, gamă
Vremea și nărue cavoul
Din surzita-i ruginire;
Pe când,
Crengile muiate, în spoiala de arama;
Plânse 'n vânt,
Desnoadă triluri
Din prohodul de iubire.

George Nutzescu

Ch. Baudelaire

CREPUSCULUL

— Mici poeme în proză —

Ziua se duce. O amorțeală binecuvântată se lasă în bietele spirite obosite de munca zilei; și gândirile lor iau acum culorile senine și nedecise ale crepusculului.

In acelaș timp, din vârful muntelui ajugne până la balconul meu, străbătând ceața transparentă a serii, un urlet prelung alcătuit dintr'o mulțime de strigăte discordante pe cari spațiul le transformă într'o lugubră armonie ca aceea a fluxului care urcă sau a unei furtuni care se deslănțuie.

Cine sunt nenorociții care seara nu se liniștesc, cari iau asemenea cucuvelilor, venirea nopții drept un semnal de urgie. Acest sinistru țipăt ne sosește dela ospiciul cel negru cocoțat pe munte; și seara fumând și contemplând liniștea imensei văi acoperită de case a căror fiéce fereastră spune: „Aici e acum pacea; aici e b curia familiei" pot, când vântul suflă din înălțimi, să-mi legăn gândirea uimită de această imitare a armoniilor infernului.

Crepusculul irită nebunii: Imi amintesc că am aaut doi prieteni pe cari crepusculul îi îmbolnăvea cu totul.

Unul, își uita atunci de orice raport de prietenie și de politețe și hcinuia ca un sălbatic pe primul venit. Eu însu-mi l'am văzut aruncând în capul bucătarului un pui excelent în care i se păruse că vede nu știu ce hieroglif insultător. Seara, precursoarea voluptăților profunde, îi făcea displăcute preparațile cele mai suculente.

Celălalt, un ambițios atins, devenea pe măsură ce ziua se stingea, mai acru, mai întunecat, mai cicălitor. In-

dulgent şi sociabil în timpul zilei, era necruţător seara; şi nu numai cu alţii ci însuşi pe el îşi exercita cu turbare mania sa crepusculară.

Primul a murit nebun incapabil de a-şi recunoaşte soţia şi copilul; cel de-al doilea poartă încă în el neliniştea unei boli perpetue şi fu răsplătit cu toate onorurile pe care le pot conferi republicile şi principiile; eu cred că crepusculul ar aprinde încă în el arzătoarea râvnire a distincţiilor imaginare. Noaptea care aruncă întunecimi în spiritile lor face lumină într'al meu; şi cu toate ce n'ar fi prea rar să vedem că aceeiaşi cauză produce două efecte contrarii, eu sunt totuşi întrodeauna ca şi neliniştit şi alarmat.

O noapte! o răcoritoare întunecimi! voi sunteţi pentru mine semnalul unei sărbători interioare, voi sunteţi mântuirea unei nelinişti! In singurătatea câmpiilor, în labirintul pietros al unei capitale, scânteind de stele, în isbucnirea felinarelor, voi sunteţi jocurile de artificii ale zeiţei Libertatea,

Crepuscul, cât eşti de dulce şi moale! Licărirule roze cari se tărâsc încă la orizont ca agonia zilii sub asuprirea victorioasă a nopţii. jocurile de candelabre cari fac încă pete de roşu opac pe ultimele glori ale apusului, grelile draperii pe cari o mână nevăzută le trage din adâncurile orientului, imită toate sentimentele încălcite ce luptă în inima omului în ceasurile solemne ale vieţii. S'ar mai putea spune încă, una din rochile ciudate de dansatoare unde un văl transparent şi întunecat lasă să se întrevadă splendorile potolite ale unei pulpe strălucitoare ca şi cum sub întunecatul prezent ar pătrunde trecutul cel frumos; şi stelele tremurânde de aur şi argint cu cari e semănată, reprezentă acele jocuri ale fanteziei cari nu se aprind decât sub doliul profund al Nopţii,

Trad. de **Achil Dimitriu**

STUDENTUL

— Urmare şi sfârşit —

El n'avea pe nimeni care să'l asculte cu interes, o soră, o prietenă...

Alina Pop n'avea mamă, era singură în capul unei averi splendide. Pe nesimţite se născu între aceşti doi tineri un sentiment de prietenie. Interesele Alinei, cu care se ocupa Vlad, le dete prilejul să se întâlnească mai des. Băeatul sărac, modest era fericit să aibă o prietenă căreia să-i spue visele lui, aspiraţiunile lui; găsea o plăcere sufletească în privirea serioasă şi'n ţinuta demnă a fetii. Ar fi stat ore cu ea fără ca vre un gând de dragoste să'l coprindă, dar dacă n'ar mai fi văzut-o i-ar fi lipsit grozav.

Munca covârşitoare fu încununată de succes, Vlad îşi luă licenţa, dar puterile îl părăsiră, simţi nevoea să se ducă la ţară să se odihnească.

La plecare, o durere la care nu se aştepta îi strânse inima când îşi luă rămas bun de la gingaşa prietenă. Dânsa asemenea îşi ascunse impresia de sfâşiere pe care o resimţi.

Tânărul la ţară, în casa părintească, suferi trei luni de o boală nervoasă consecinţa atâtor lupte. Singurătatea îl făcea să sufere sufleteşte. Muma lui nu'l pricepea; aspiraţiee, ideile, cuvintele lui nu găseau în ea ecoul pe care'l găsea în sufletul Alinei. In singurătatea în care trăea el imagina fetei nu-i pierea din suflet şi din gând; pricepu că o iubeşte !... In nerăbdarea de a comunica cu ea, îi scrise.

Scumpă Alino,

Sunt singur, pierdut printre acei care nu mă pricep,. care n'au vreme să asculte bătăile unei inimi, care nu ştiu să privească imaginele care se perindă în mintea omenească.

Trăesc ascultând sufletul meu şoptind în fiecare clipă numele-ţi scump.

Privesc imagina care răsare în mintea mea şi care eşti tu.

Alături unul de altul cuvintele tale erau mai încântătoare ca orcare muzică, pentru că auzeam palpitând fiinţa ta.

Un cuvânt de al tău vibra în sufletul meu, şi luând cu mine comoara gândurilor tale, singur în colţul meu, erau pentru mine un isvor de îmbărbătare în lungul drum pe care călătoresc de atât amar de vreme. Aici singurătatea mă apasă, nimeni nu răspunde cugetărilor mele, totul rămâne fără ecou !

Câmpul este prea întins fără tine. Ce să caut în pădure fără fiinţa ta? Drumul unde nu te întâlnesc este pustiu.

Amintirea se'nvârte ca o nălucă în jurul meu, căci nu pot înăbuşi în sufletu-mi orele trecutului atât de curat şi duios.

Imaginea fermecătoare a iubirei, senină şi stăpână pe gândul meu, nu-mi da răgaz să te uit! Rabd cruzimea despărţirii. straşnicile circumstanţe duşmănoase tuturor aspiraţiunilor mele, dar nici distanţa, nici perspectiva unei despărţiri mai lungi nu mă va schimba.

Dragostea mea este inerentă sufletului meu. Te iubesc, pentru că te iubesc, nici de interes, nici de vanitate. Nimic nu mă poate schimba, pentrucă trăesc în mine însu-mi şi imagina-ţi este cu mine.

Vlad

Alina nu răspunse la această scrisoare. Firea ei, educaţia, sfiala, o făcură să tacă. Şi ea simţea lipsa lui Vlad, dar nu-şi da bine seama de sentimentul care'l avea pentru el. Prietenie or dragoste ? Şi acea scrisoare era sinceră ?... Tinerii sunt uneori aşa de mincinoşi ! Ea are avere, el este sărac... Ce de întrebări fără răspuns.

Tăcerea Alinei făcu pe Vlad să sufere mult şi să se ţie mai rezervat. Nu îndrăzni să mai spue fetei o vorbă care să'i arate dragostea lui. Dânsa la rândul ei crezu că spusele băeatului fuseseră impresii trecătoare.

La începutul iernei Vlad se întoarse în oraş unde intră ca secretar la un avocat mare. După câteva timp patronul lui fu numit ministru şi luă pe secretarul său şef de cabinet. Acesta

se duse fericit să anunţe numirea tinerei lui prietene. Se aştepta să facă un efect grozav! Cuvintele lui o lasă însă rece, pare mai distrată ca de obiceiu.

Vlad se miră, o întreabă dece este aşa de rece? D-ra Pop îi spune că fiind cerută în căsătorie de ministrul, patronul lui Vlad, s'a hotărât să'l ia. Se simte singură, are nevoe de un sprijin în lume; pretendentul are o situaţie frumoasă, este om de caracter, simpatic.

Vlad tresare! Nu credea că acea prietenie să aibă sfârşit! Era pentru el, singurul loc când venea la ea unde răsufla, unde găsea atmosfera caldă, duioasă în care înfloresc sentimentele frumaose. Şi era şi altceva, idea că îl pierde pe prietena lui, că altul se va bucura de toate comorile ei sufleteşti, îl revoltă! O ură grozavă simte contra patronului său. Distanţa care'l desparte de iubita lui nu o văzuse nici odată ca în acea clipă. Răspunde cu un hohot de plâns cuvintelor fetei: plânge cu faţa'n mâini; îşi afundă ochii cu palmele ca să risipească viziunile desnădăjduite care trec ca fulgerile în faţa închipuirii lui vizuale! Ea şi iar ea, în braţele celuilalt...

Pe faţa fetei apare un surâs şiret: se apleacă, şi ridicând capul lui Vlad cu mâinele desmierdătoare, îi şoptesşte:

— Aşa dar, acea scrisoare era sinceră? Mă iubeşti adevărat? Trebuia să mă pierzi ca să'mi arăţi comoara sufletului tău!

Vlad cu privirea pierdută în ochii Alinei, nu răspunde nimic, sărută mâinile care au alunecat într'ale sale!....

— Vom fi fericiţi, nu este aşa? şopteşte dânsa.

— Mai mult decât am nădăjduit vre odată, răspunse Vlad!

Eufrosina Pallă

Henryck Sienkievicz

— Cu ocazia aducerei oseminţelor sale în Polonia —

Ziarele anunţă înapoierea în Polonia şi aşezarea în Panteonul din Varşovia a rămăşiţelor pământeşti ale scriitorului *Henryk Sienkiewicz*.

Sunt puţine figuri în istoria literaturei omeneşti care să fi atras atât de mult atenţia opiniei publice cum a fost aceia a lui Sienkiewicz. El a însemnat într'un moment dat o epocă în literatura omenească şi a oprit privirile întregei omeniri asupra operei sale literare. Romanul său *Quo-Vadis* a atins atâtea ediţii şi a tost tradus în atâtea limbi cât n'a atins nici o alta lucrare a spiritului omenesc.

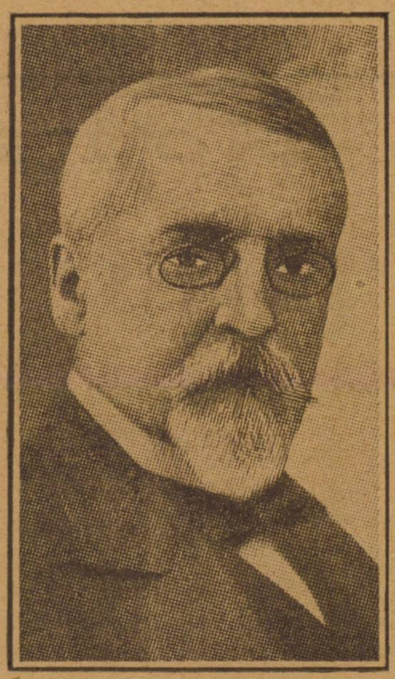

Heinrych Sienkiewicz

Şi cu toate astea nu această lucrare, cu care el a devenit celebru, este produsul cel mai desăvârşit al geniului său. Sienkiewicz a abordat toate genurile. Incepând cu romanul realist — nu vrem să spunem naturalist, căci scriitorul polonez a fost cel mai inverşunat duşman al lui Zola şi al şcoalei lui, care în *„Familia Polanecki“* atinge apogeul, Sienkiewicz s'a oprit mai ales asupra subiectelor istorice, evocând pagini splendide din gloriosul trecut al ţărei sale. *„Cruciaţii“* *„Prin foc şi sabie“* *„Legionarii“* sunt capod'opere ale geniului său.

Noi-a fost străini nici genul adânc filosofic şi romanul său *„Fără dogme“* este poate cea mai fină analisă a sufletului omenesc, la care a putut ajunge puterea de observaţii şi de creaţiune a unui om. In orele probabil de recreaţiune, când se dădu liniştei şi mulţumirei sufleteşti pe care viaţă de familie o dă omului, el începea acele fermecătoare povestiri pentru copiii. Nu ştiu dacă e cunoscut multora romanul său pentru copiii. *„In pustiurile Africei“* care e o capod'operă a genului şi care n'ar trebui să lipsească din literatura pentru copii a nici unui popor civilizat.

Cea ce caracterizează însă toată creaţiunea acestui geniu al Poloniei este adâncă lui dragoste pentru patria sa. De la cele mai mici poveşti ale lui, de la *Fanco-Muzicant, Memoriile unui institutor poznanian* şi până la *Barteck invingătorul*,-o splendidă figură de ţăran polonez, luat ca soldat în armata prusacă pentru a lupta contra Franţei în 1870 — şi în toate scrierile şi realiste şi pentru copiii şi istorice şi chiar în cele filosofice trece ca un fier roşu aceasta dragoste adâncă pentru Patria lui nefericită.

Dacă Polonia a devenit pentru fie care intelectual cea mai simpatică şi dragă ţară, aceasta se datoreşte lui Sienkievicz şi dacă toate sufletele nobile visau şi doreau să vadă *Polonia reinviată* aceasta se datoreşte de asemeni acestui geniu, care a ştiut să facă iubita ţara sa de toată lumea chiar de duşmanii ei — atât de sincer, atât de sfânt a ştiut el vorbi de ţara lui.

Mi aduc aminte când sub imboldul unui polonez — un talent vecin cu geniul Vitold Rola Piekarski, pe care l'am cunoscut în adolescenţa mea şi căruia îi datoresc o bună parte a ridicărei mele sufleteşti, am început să traduc din Sienkiewicz pe *Barteck Invingătorul;* ce nopţi de entuziasm cald am petrecut redând, paginile splendide din această poveste în româneşte. Am publicat această traducere într'un ziar de provincie în *Dreptatea* de la T. Severin şi acolo a rămas îngropată, pentru ca mai târziu să fie fi adusă de d. Iosif Nădejde şi publicată în Biblioteca pentru toţi.

Era într'o vreme când Sienkievicz nici nu era cunoscut în restul Europei, — nu apăruse încă nici *„Fără Dogme“* nici *„Quo-Vadis“* dar spiritul fin al lui Piekarski, mort şi el şi uitat de mult, presimţea geniul aceluia ce trebuie să revoluţioncze literatura poloneză şi să contribuie la crearea acelei atmosfere de entuziasm şi simpatie pentru drepturile polonilor de a-şi avea ţara lor. Aşa că putem spune că în România Sienkievicz a fost cunoscut într'un cerc îngust înainte de a fi devenit iubit şi adorat de omenirea întreagă.

Polonia reînviată nu putea să

uite pe geniul ei şi abia reaşezată între vechile ei hotare ea aduce asemintele sfinte ale unuia din cei mai mari fii ai ei în Cap'tala ţărei sale reînălţate.

Este omagiul care se aduce nu numai scriitorului de geniu, dar şi marelui patriot care a fost Sienkiewicz în tot ceia ce a scris şi cugetat.

Dr. I. Duscian

Glumele oamenilor iluştri

Celebrul romancier Alexandru Dumas-fiul, care a stat mult timp în Marsilia, a fost într'o zi invitat la dejun de doctorul Giftal, foarte cunoscut în acel oraş. După masă, trecând în salon, doctorul Giftal spuse marelui scriitor: „Prietene, ştiu bine că eşti totdeauna inspirat şi că improvisezi admirabil. Te rog onorează şi albumul meu cu o strofă".

Dumas luă un creion şi scrise în albumul amicului, care se găsea la spatele său, următoarele versuri :

De când bunului prieten Giftal
Oraşul i-a fost încredinţat,
N'a mai rămas nici un spital

— Linguşitor ce eşti! întrerupse medicul.

Celebrul autor al Damei cu Camelii sfârşi astfel strofa:

In schimb un cimitir s'adăogat!

* * *

Carol al XII-lea, regele Suediei, dicta pe câmpul de luptă secretarului său o scrisoare. O bombă căzu foarte aproape de ei, făcând explozie.

Secretarul speriat lăsă creionul din mână şi rămase cu ochii mari deschişi şi cu gura căscată.

— Dar, ce ai? îl întreabă regele.

— Bomba, Maiestate.

— Ce are a face bomba cu scrisorea? Aide scrie înainte....

culese de **Ioan Tâlmaciu**

Rondelul scrisorilor

Scrisorile îngălbenite
De ani, de colb şi de uitare
Cu lacrimi de înduioşare
Eu am lăsat a fi stropite

Aceste moaşte prea iubite
Au tresărit în desgropare —
Scrisorile îngălbenite
De ani, de colb şi de uitare...

In plicul ros, îngrămădite
Le aşez din nou... şi mi se pare
Că'ngrop un mort cu fiecare,
Atâtea visuri ne'nplinite
Scrisorile îngălbenite !

Seb. Hortopan

TRECUT

Desprins din negura uitării,
Surâsul visului d'întâi,
Mi-a nuanţat în umbra zării
Sclipiri târzii, din ochii tăi.

Mi-am îndreptat atunci privirea
Spre culmi 'uitate, de granit,
Unde 'ngropată 'mi sta iubirea
Sub valul timpului mocnit...;

...Şi,— învingând în suflet dorul
De năzuinţi, în viitor,
— Eu am sorbit, adânc, izvorul
Trecutului nemuritor...

Breazu-Leordeni

Notiţe critice

André Gide este una din figurile cele mai reprezentative din literatura contimporană franceză. Produce puţin, dar gândeşte mult şi gândirea sa are mare influenţă asupra tinerii generaţii de scriitori ce s'a ivit după războiu.

Făgăduind cititorilor noştri de a publica în curând un aticol explicativ asupra lui Gide, ne oprim în această notiţă numai la ultima carte a sa, intitulată „*Dostoewski*".

Ca să înţeleagă pe marele geniu slav, Gide a învăţat ruseşte; apoi cugetat mult asupra operii lui Dostoewski şi a cugetat mai ales asupra întrebărilor adânci pe care şi le-a propus rezolvirii romancierul în operile sale. Astfel că studiul lui Gide analizează în deosebi sentimentele şi mecanismul lor psichologic, în loc de a cerceta operile literare din punct de vedere artistic.

Mai mult, studiul lui Gide este un nou „pretext" de auto-analiză căci în sbuciumul eroilor dostoewskicieni, Gide se caută şi se găseşte pe el însuşi şi în faţa problemelor cari scurmă creerul unui Raskolnicoff sau Ivan Feodorovici Karamazoff, Gide dă soluţia care i se pare lui nemerită.

Şi astfel, în anatomia sufletească a lui Dostoewski, zărim scheletul gândirii lui Gide.

Aceasta, fără a-i scade câtuşi de puţin, reala valoare şi filozofică şi literară a operii.

* * *

Un roman bun apărut în vara anului 1923 a rămas aproape necunoscut de critică şi dispreţuit de cititori. Se numeşte „*Un om căruia i-a fost foame*" şi autorul, Jean G. Dava, e de foarte curând intrat în literatură. Un roman totdeodată psichologic cât şi de moravuri. Acţiunea se petrece în timpul izbucnirii revoluţiei ruseşti, la început îndărătul frontului, apoi la Odesa.

Nu încercăm un rezumat; nu uităm că scrim o notiţă.

E bine totuşi să se ştie că eroul e un om cu principii sănătoase, dinastice şi hierarhice, care urăşte revoluţia şi pe autorii ei, dar care — *din pricina foamei* — e nevoit să-şi calce în picioare toate principiile şi convingererile sale, şi să se înscrie între membrii unui „club-roşu".

Analiza sufletească — care

atinge maximum de profunzime şi devine un simbol al idealului sugrumat de cea mai imperativă nevoie fiziologică, atunci când eroul e aproape înebunit de foame — analiza sufletească, spun, e întregită de vii şi monstruoase icoane culese din iadul revoluţiei.

„Un om căruia i-a fost foame" e numai prima parte dintr'o trilogie care va apărea în anii viitori. Ceace izbeşte cititorul e însă factura şi stilul rusesc al romanului; opera aceasta n'are nimic românesc, dar aceasta nu o împiedică să fie o adevărată operă de artă. E drept, preferăm producţii autohtone; când însă se vădesc lucrări cu un bogat fond *omenesc*, cu o psichologie adevărată, e nejustificată dispreţul ce li se vădeşte şi trădează o concepţie îngustă despre artă. Noi credem însă că lipsa de reclamă şi numele cu totul nou al d-lui Jean G. Dava au contribuit înainte de toate la ignorarea romanului „Un om căruia i-a fost foame".

M. E.

Din înţelepciunea streină

Dacă ne întristează câţi sunt înaintea noastră, să nu uităm câţi sunt în urmă.

* * *

Fă toate faptele tale ast-fel ca şi cum o mie de ochi te-ar privi.

Confucius

* * *

Dacă fericirea e greu de găsit în noi ea este imposibil de găsit aiurea.

Chamfort

Un tată îndurerat

— Urmare şi sfârşit —

— „ Sărmanu, îşi zise fata trecând repede prin coridor; cât de neagră trebue să fie mizeria ce l-a cuprins, dacă la vârsta asta umblă să găsiască ceva de lucru!... O, Doamne! câte inimi nu vor fi îndurerate şi câţi ochi nu vor fi vărsând lacrămi de suferinţă!... Câţi nu vor fi tremurând de frig în cocioabele lor vechi şi dărăpănate şi câţi nu vor fi dorind bucăţica de pâine de care nu se atinge căţelusa noastră!... Cine ştie dacă bietul bătrân n'o fi răbdat de foame zilele astea ?... Ce slab e, sărmanul!...

Şi în sufletul său, tânăra fată simţi o milă nespus de mare pentru acela care aştepta afară.

După ce luă dintr'un sertar o piesă de 5 lei, trecu în sufragerie.

Acolo scoase dintr'un dulap un pui fript, o bucăţică de caşcaval şi alta de pâine, şi, după ce le înfăşură cu îngrijire într'un jurnal curat, eşi afară. De data asta încuiă căţelusa în sală, ca să nu sară la bătrân.

Căţelusa, văzându-se închisă, alergă de colo până colo, mirosind pela toate uşile, râcâind cu picioarele pereţii vopsiţi cu ulei, şi făcând un sgomot asurzitor cu schelălăitul ei.

Moşneagul, de acolo dela poarta de fier puţin întredeschisă, îşi aruncă privirea la arborii despuiaţi de frunză cari înconjurau clădirea, şi zise trist:

„Vine iarna! Am dus-o cum am dus-o până acum, dar ce-oi face de aici încolo nu mai Dumnezeu o ştie !"

— „Bătrânule, zise fata bătându-l pe spate, te rog să primeşti acest mic dar".

Şi zicând acestea îi întinse pacheţelul şi moneda de argint.

El se uită la ea mirat, se gândi o clipă şi zise :

— „Fata taichii, nu te supăra, n upot lua ceea ce-mi dai".

La aceste vorbe tânăra fată se uita întrebătoare la cel din faţa sa.

— „Dar, bătrânule, ce te face să nu prmeşti ceea ce-ţi ofer din toată inima ?

— „Nu pot! nu pot!

— „?....

— „Nu pot, taică ! Sunt bătrân, cum vezi, dar niciodată n'am ştiut să am alt ban decât acela muncit de mine. Nu pot să-mi necinstesc acest păr albit de vremuri şi de necazuri !... Puţinele zile ce le mai am îmi vor fi cele mai chinuitoare din viaţa mea, căci conştiinţa îmi va fi cel mai aspru judecător când voi şti că pun în gură o bucăţică dată de pomană! Mă simt încă în putere ca să pot munci, şi nu voi da hrană trupului meu, decât din produsul muncei mele, fie el cât de mic. Vreau să muncesc, să-mi câştig pâinea în mod cinstit, nu să cerşesc, căci ori a întinde mâna la orice trecător, ori a primi ceea ce-mi dai, e tot una pentru mine !..."

Zicând acestea moşneagul dădu să plece, dar fata i se aşează în cale rugându-l să primească.

— „Nu pot !, nu pot !"

— „Bătrânule, insistă tânăra, primeşte, căci ceea ce-ţi ofer este un mic avans din ce vei primi dela tatăl meu care de mult vrea să aibă în curte un om bătrân ca dumneata".

In ochi bătrânului se ivi deodată o rază de bucurie. Calea, care până atunci i se păruse întunecată, se lumină deodată la auzul ultimelor cuvinte ale fetei.

Va fi primit, va munci cât va putea şi va îngriji de copilul lui, de singura lui mângâiere...

Stătu o clipă gânditor, cu fruntea plecată şi cu privirile aţintite în pământ. In faţa ochilor săi se arăta o scenă grozavă: Copila lui pe care o crescuse optsprezece ani aşa cum a vrut Dumnezeu şi care de câtva timp, lucrând croitoria, contribuise în bună parte la îndestularea modestei lor gospodării. Marioara lui, pe care o lăsase zăcând în frig, străină de toţi, şi lipsită de cel mai mic ajutor, se lupta cu moartea...

Picioarele începură să-i tremure, iar în sufletul său se petrecu o luptă o luptă mare între voinţa sa şi glasul necunoscut

După luptă **Critică amară**

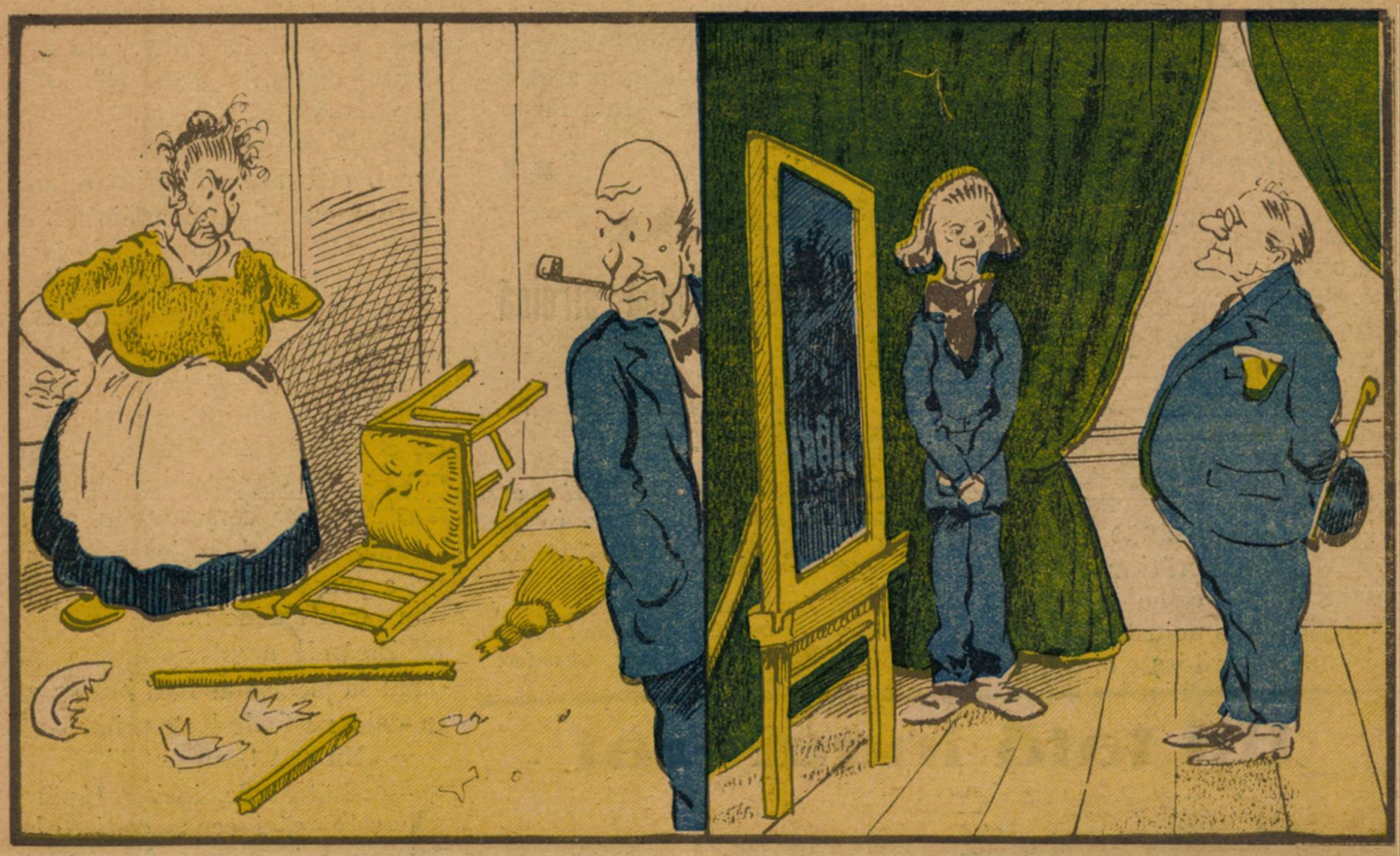

— Bine, am să mă duc.
— E o amenințare ori o promisiune?

— Mi-am pus tot sufletul...
— Daja l'ai făcut așa întunecat...

care-i spunea par'că în ureche : primește !"

Drăgălășenia cu care frumoasa fică a negustorului îl ruga să primească, și gândul că cu ceea ce i se oferea ar putea micșora suferințele bolnavei, după ce făcu multe sforțări, primi.

— „Ce-o fi făcând ? se întreabă bătrânul tată punând mâna pe clanța ușii.

Intră în sală. Tăcere mormântală.

— „Marioaro, taică !"

Nici un răspuns.

Sărmanul, presimțind o nenorocire, se năpusti către ușa din dreapta, o deschise larg și de acolo, privirile i se ațintiră asupra copilului său. Inima începu să-i bată cu mai multă putere, picioarele i se înmuiară. cineva par'că îl sufoca.

Cățelușul alergă la el scoțând niște gemete stranii; apoi se duse la fată, întoarse capul către stăpânul lui și începu să latre trist, așa de trist, cum nu-l mai auzise nimeni până atunci.

Adunându-și toate puterile. sărmanul tată se târâ până la patul bolnavei.

— ...Marioaro ! zise el atingând cu mâna corpul cel rece și țeapăn; dar gura adoratului copil era închisă pentru totdeauna.

Un fior de groază cutremură tot corpul bătrânului.

Ochii i se împăienjeniră și din 'naintea lu ise ivi o prăpastie adâncă, grozav de adâncă.

— E moartă ! Copilul meu mort ! țipă el disperat, și deodată nefericitul tată căzu ca trăznit la căpătâiul copilului său.

Profesor **C. V. Visoianu**

Crème Simon

CREMA SIMON

Această cremă igienică și binefăcătoare albește și înmoaie pielea dându-i o mlădiere și o catifelare fără pereche. Ea conservă femeei frumusețea și trăgezimea tinereței.

CREMA SIMON

face să dispară toate micile alterări ale epidermei : crăpături, degerături, roșeață, pârliri, etc. Crema trebue întinsă pe pielea încă umedă.

Pudra și Săpunul Simon

Citiți „Veselia"

Vizitați Cinema „VLAICU"

RULEAZĂ:

Filmele cele mai frumoase și instructive

ANUL XL. — No. 45. 2 LEI EXEMPLARUL Duminică, 9 Noembrie, 1924

UNIVERSUL·LITERAR

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei, în străinătate pe un an 200 lei.

O invenție americană

BIBLIOTECA CENTRALA
S/BIIU

„Balonul-bébé“ umplut cu helium, permite celor ce și-l leagă de spate să sară la 4—5 m. înălțime.

Curentele puriste în limba românească

Unii susţin că limba românească trebue să se îmbogăţească numai cu cuvinte de origină populară. Aceştia ar dori ca toate neologismele, dacă se poate, să aibă echivalenţe în cuvinte populare.

Chestia purismului în limbă nu e nouă.

Din scriitorii latini, în special *Lucreţiu* s'a ridicat contra invaziei cuvintelor greceşti în limba latină. Aceiaş discuţie o găsim în secolul al XIV-lea în Italia, la începutul secolului al XVII-lea în Franţa, în secolul al XVIII-lea în Germania, la începutul secolului al XIX-lea în Rusia şi la 1870-1871, chestia purificărei limbei romaneşti a fost discutată mai mult şi la noi.

De obicei, la noi s'a admis ca bune toate cuvintele împrumutate din alte limbi cari nu existau în limba noastră, sau cari aveau o origină streină recentă.

Puriştii latinişti din Ardeal tindeau la înlocuirea integrală a tuturor cuvintelor streine în limba românească cu cuvinte latine. Astfel, era şcoala lui Timotei Cipariu şi, în special, un prototip al acestei tendinţe e „Dicţionarul limbei române" de A. T. Laurian şi I. C. Massim.

Puristul Aron Pumnul era contra orcărui împrumut străin şi voia să creieze din limba noastră analitică una sintetică, în felul celei germane.

Heliade Rădulescu dorea italienizarea limbei noastre, fiindcă el considera limba română ca un dialect italian.

Scriitorii noştri mari dela început au admis un compromis care a devenit general şi s'a transformat într-o lege ce durează şi azi: Orice cuvânt pe càre nu-l avem în limbă îl împrumutăm d la streini în special dela francezi, dându-i însă, forma latină. Astfel cuvintele: speranţă, (nădejde) promisiune (făgăduială), armată (oaste), admiraţie, petiţie, suplică, etc.

Numărul nelogismelor creşte, fără a fi nevoe să le importăm. Aceste neologisme sunt barbarisme adevărate şi trebue să ne ferim de ele. N-ar trebui zis: soluţiona (pentru a rezolvi), nici a se preta (pentru a fi în stare), nici a badijona (pentru a obloji) şi aşa mai departe.

Am observat că pentru admiraţie sau pentru toate substantivele cari se termină în *aţie*, administraţie naţie, fundaţie, etc, prima formă e mai bună decât administraţiune, fundaţiune, etc.

Se pare că genul limbei nu suportă administraţiune, fundaţiune şi preferă forma în aţie, fără ca a doua formă să fie incorectă. Totuş, unele cuvinte au numai prima formă cum e administraţie, fortificaţie, adică termenii cei mai întrebuinţaţi.

Aceste substantive cu terminaţia în aţie, prevalează în procesul limbistic şi ele au intrat în patrimoniul popular.

Mai sunt şi cuvinte cari au forma a doua ca: terminaţiune în loc de terminaţie, naţiune mai mult de cât naţie. Se zice fabricaţiune şi fabricaţie, amândouă fiind corecte ca şi dominaţiune şi dominaţie, etc. Uzul e suveran în această privinţă şi el decide asupra terminaţiei definitive.

Am dat aceste exemple ca să arătăm că limba noastră e încă pe cale de formaţie şi regulele nu sunt încă definitiv fixate

Un cuvânt inexistent în limba noastră îl luăm din limba lui de origină: dreadnought, performanţă, sport, raid, derby, jocheu, spleen, football, wisky, tennis, etc.

Cuvintele abstracte le-am împrumutat mai toate din limba franceză, dându-le forma lor latinizantă: liceu, gimnaziu, curs, primar, secundar, universitar, glacial, etc.

Nu e permis, însă, ca atunci când avem un cuvânt în limbă pentru a exprima o noţiune, să recurgem la împrumuturi streine, cum e: soluţiona egal cu rezolvi. Putem, în schimb, să înlocuim un cuvânt slav printr'unul latin când cel dintâi nu este cristalizat în limbă: făgăduială înlocuit cu promisiune, nădejde cu speranţă, tagadă cu negare şi altele. In acest caz, sunt preferabile cuvintele latine.

Prin cuvinte cristalizate în limbă înţeleg acela cari, deşi de origină slavă sau alta, sunt cu totul romanizate ca: vorbă, gândire, iubire, slavă, ăzboi. Deşi ele au echivalente latineşti, totuş, nu se pot înlocui, fiindcă au nuanţe deosebite de noţiunile: cuvânt, cugetare, amor, glorie, luptă, etc Aceste cuvinte n'au corespondente în limbă, pentrucă fac parte integrală din tezăurul limbei româneşti

Formele latine, însă, dau mai multă precizie limbei, mai multă claritate şi mai multă clasicitate.

In româneşte avem trei cuvinte pentru a desemna cuvântul amor: dragoste, iubire şi amor. Fiecare din ele are o nuanţă deosebită. Iubirea este o noţiune mai abstractă. Dragostea se întrebuinţează mai mult în expresii: dragoste la toartă, noroc în dragoste, etc., iar noţiunea amor e însoţită totdeauna de neologisme şi însemnează o pasiune violentă: amor platonic, amor în teatru, etc.

Limba română trece acum printr'o epocă de tranziţie. Ea cată să se desbare de cuvintele greoaie slavone, ungureşti sau turcesti. Acest proces s'a făcut prin progresele realizate în toate domeniile din ţara noastră.

Cuvintele: nădăjduesc, făgăduesc-tăgăduesc au fost înlocuite cu ar, monioase latinisme: sper, promit neg, cari au intrat definitiv în limbă. Pedea tăparte, se caută şi cuvinte noui, dar numai atunci când în lipsă de altele, se simte nevoe. Progresul limbei în claritate, compoziţie şi simetrie a impus metodele scrierei corecte.

La noi nu poat· fi vorba de un proces purist al limbei, fiindcă mergem spre un limbaj perfecţionat.

A fost o vreme când moldoveanul scria sau vorbea cu expresii locale moldoveneşti, ardeleanul cu expresii ardeleneşti, etc. Aşa ceva nu se mai

Inceput de iarnă

Plecă în spre sud a belşugului doamnă,
Ducânau-şi cu dânsa tristeţea-i nespusă;
In juru-i aleargă suita-i compusă
Din vanturi nebune de toamnă..

Ea mână 'nainte solii de cocoare;
Purtate de vânturi în trista 'nserare,
Fâşii albicioase de neguri, — ce cern
O bură de ploaie,— în zare departe.
Dispar şi în urmă pe frunzele moarte
Fulgi albi de zăpadă s'aştern...

Şi lacul îmbracă o haină de flint;
Pe piatra, sub care fiinţa-mi iubită;
Azi doarme—cu frunza odată răpită, —
Pictează flori mândre de-argint,
Artista ce 'ndeamnă pe toţi la hodină
Şi-mi varsă în suflet o pace divină...

Mihail-Dumbravă

poate acum, pentrucă limba noastră, după cincizeci de ani de progres continu, se poate considera aproape ca deplin formată.

Azi trebue să scriem şi să vorbim o limbă română care să fie înţeleasă de toţi şi să corespunză progresului realizat de ea. Putem zice că avem o limbă românească unitară şi mai ales o limbă literară, care au fiixat-o Alexandri, Eminescu, Maiorescu, Coşbuc, Iorga, Slavici şi toţi scriitorii noştri de seamă din trecut şi de azi.

G. Niculescu-Varone

Maica Fevronia

— S hiţă —

....Vibrări repeţite de clopot, unduiau uşoare deasupra codrilor seculari şi ca nişte ciocănaşe de argint, loveau tainic în geamul străveziu al Liniştei....

....Valea împrăştia murmure tânguioase, iar în adâncu-i, se zbuciumă, între malurile-i adumbrite, Teleajănu....

Undele grăbite, aduceau lemne, podoaba profanată a codrilor noştri şi îngânau, în taina amurgului, un cânt îndurerat ca şi visul spulberat al unei fec oare...

Cântăreţii codrului, obosiţi, de-abia îşi mai şopteau un: „Noapte bună“ tainic, ca şi freamătul frunzelor de fag... De peste culmi soarcle aruncă o ultimă privire, iubitoare, asupra văilor întunecate şi raza-i luminoasă şi aurie, îmbrăţişă, sfioasă, glia în frământările căreia atâtea doruri şi atâtea suferinţe se plămădiseră....

Mânăstirea, bătrână, bătrână de viaţă, zâmbia duios codrului, soarelui şi Teleajânul, doinitorul iubit....

Din turla învechită, dângănitul clopotului, chemă pe maici la Sfanta slujbă a Vecerniei....

Învestmântate în rase neagră de oaie împrobodite cu maşnurul, purtând înclinat pe frunte comănacul, iar pe deasupra, ca un văl de vrajă, cămilafca, păşeau sfioase prin umbra răcoritoare a brazilor, şoptind cucernic rugăciuni, spre izbăvirea sufletului lor....

Din uşa chiliei sale, Maica Fevronia, îşi plimba privirile peste culmile împădurite scăldate în văpaia aurită a amurgului.

Ochii i frumoşi, albaştrii, împresuraţi de gene negre, lungi, şi de sprincene frumoase, arcuite ca două ramuri, păreau două ochiuri de senin, radiind în mijlocul unui nor întunecat de ploaie....

Obrazu-i palid, frumos încă, mărturisea suferinţa iar gura-i mică, roşă ca o floare de mac, păreà că îngână durerosul cânt al desnădejdei....

Şi nu erà bătrână, maica Fevronia! dar chinurile îndurate îi dăruiseră câte-va creţuri împrejurul ochilor şi o dungă adâncă-i pe fruntea-i palidă că fildeşul....

Intotdeauna când ieşià din chilia-i împodobită cu scoarţe frumoase, mirosind a smirnă şi busuioc, şi lucrate de cuvioasele i mâini, îşi oprìa privirea pe culmile împădurite... şi pieptu-i tresăltà, ispitit de o viaţă nouă, plină de fericire,.... o floare a dragostei frăţeşti....

Dar... în clipa aceia, maica Fevronia era mai tristă ca niciodată....

In ochii ei senini, două lacrimi străluciau, tainic, ca două picături de rouă, pe un obraz catifelat de floare....

Ce gânduri învolburate îi năpădiră mintea şi-i zdrobiau sufletul!?....

.. In nesfârşit, două rândunele se jucau vesele:... se apropiau, îşi uniau o clipă ciocurile, par'că se sărutau, apoi, cu o lovitură de aripi, se despărţiau, alergau o clipă mai departe, pentru a se întâlni iar, scoţând un strigăt, izvorât din clipa de dragoste şi fericire....

Maica Fevronia, le-a privit un timp şi ca un şuvoi, înspumate gânduri îi năpădiră creerii şi-i zdrobiră inima....

....Pământul creiat a fost din iubire; natura întreagă e izvorul nesecat din care toate fiinţele se adapă.... iubire.... floare ce îmboboceşte, în fiecare clipă, în toate inimile....

....Dar în inima ei, Iubirea, sădită de cel Atot-puternic, trebuià să înflorească numai pentru El...

„Niciodată“ nu va creşte mai mare, nu se va înălţà spre cerul fermecător al zilelor de fericire...

....Şi lacrimi de durere şi de resemnare îşi făcură drum pe cărarea catifelată a obrajilor ei....

...Soarele pierise după creste....

Clopotele de abia mai şopteau... toaca loveà ritmic văzduhul cufundat în tăcere iar de vale, râul murmurà mai trist ca niciodată....

Maica Fevronia trezită par'că dintr'un vis, îşi făcu rugătoare cruce, îşi şterse ochii îmbobociţi de lacrămi şi porni la rugăciune....

....Zefirul piecă frunţile arborllor şi îngână tainic o poveste tristă de iubire....

Victor G. Dumitrescu

Pe prispa casei noastre — modă veche

Pe prispa casei noastre—modă veche
Azi colbaită de-al uitatu cânt,
Stateam la sfat cu mama, nopţi de-arândul
Sub stropi de ploi şi sub bătai de vânt..

Pe-atuncea eu, nu 'nţelegeam durerea,
Dar mama, mi o spunea încetişor,
— O, dragul meu când n'ai noroc 'n viaţă,
In drumu rău, chiar cântecele mor;

Pe straturi florile se vestejesc,
Şi ţi se 'nchină obosite în cale;
O! de-ai fi stat cu ani mai mulţi la sfat,
Ai înţelege plânsul mamei tale...

O mângâiam pe mama pe obraz,
Şi mă jucam cu roua dintre pleoape;
Fără să ştiu, că plânsul trudei ei,
Va popsi de mine aşa aproape..

De-atunci sunt ani, sărmana mamă
S'a stins ca un opaiţ părăsit,
Pe la ferestre, s'a 'nşirat pustiul,
Eu, am plecat din sat: — c'a trebuit...

Pe urmă, ani presăraţi cu plânsi
S'au deşirat perechi după pereche:
O, cât n'aşi da, să ştiu ce-a mai rămas
Din prispa casei noastre—modă veche...

George Nutzescu

DOINĂ VECHE

Din vremi bătrâne de demult
De când străbaţi o cale,
Prin suferinţi sau bucurii
Te chinue o jale!
Cu vântul te uniai mereu
In zile rele, bune,
Şi jalea 'n suflet ţi-o strângeai
Când nu aveai ce spune.
Ai alergat şi mai alergi
Pe drumul suferinţii,
Tovarăş te-au avut în vis
Bunicii şi părinţii.
Când în războaie uriaşe
Plângea în sânge ţara,
Jalea ta ne mângâia
Pustiul şi ocara!
Morţii rătăciţi prin văi
In urma unei lupte,
Doar tu daeă-i mai îngropai
Sub ramurile rupte.

Iar când Ardealul suspina
Sub bolta rece, mută,
Prin codrii verzi tu le spuneai
Speranţa nu-i pierdută.
Te ascultau şi te credeau
Că tu le spui un bine,
Şi'n inimile lor pustii
Erau mai dulci suspine.
Cu tine 'n suflet sufereau
Şi te strigau pe nume,
Căci numai tu le rămâneai
Tovarăş drag în lume!
Iar pe morminte părăsite
Tu răsădeai o floare,
Şi mângâiai cu jalea ta
O inimă ce moare.
Ai străjnit atâtea veacuri
Mormântul lui Ştefan,
Şi'n jalea ta a suspinat
Durerea unui neam!

In valul Prutului hain
Te tânguiai amar,
Când suferinţele sburau
Mai tare sau mai rar.
Pe plaiurile de la Pind
Plângeai printre mioare,
Şi plângi, şi vei mai plânge încă
Copilă, ertătoare.
Acuma râzi, acuma plângi,
Acum ne spui poveşti,
Ne mângâi, şi noi te iubim
Căci tu, a noastră eşti!
Iar seara 'n taină lângă gard
Cu fetele de mână,
Le strecurai in sân, un dor
Ca firul alb de lână.
Crezându-te că nu le minţi
Sperau, visau idile,
Ca un balsam plutesc pe inimi
Plăpânde de copile.

Iar mamele crescând copiii
Intr'una te cântau,
La căpătâiul lor curat
Când seara-i leganau.
Iar glasul tău fără cuvinte
Tot focul şi-l spuneau
Mamele, când în război
Fesiorii le cădeau.
Le mângâiai neîncetat
Spunând că-i pentru ţară,
Şi jalea lor li se părea
Că nu-i aşa amară.
La oaste când plecau flăcăii
Tovarăş le erai
De dorul celor de acasă
O vorbă le spuneai.
Cu tine 'n suflet se culcau
Pe perinile streine,
Suspinile li se păreau
Mai dulci, că-s dela tine.

Românii te-au căutat mereu
Pe dealuri şi pe văi,
In zilele când năvăleau
Duşmanii mulţi şi răi!
In glasul tău i-i blestemau
Să n'aibă 'n lume parte,
De fericiri sau bucurii
Şi tu 'i duceai la moarte.
Ne-ai iubit ca şi o mamă,
Senină şi albastră,
Ai tăi am fost dela 'nceput
Şi tu ai fost a noastră!
Când pe pământul rece, umed
Românul sapă, ară,
Tu, de urât mereu i-i ţii
Din zori şi până'n seară.
Din câmpuri verzi, noaptea vezi luna
Cum pleacă 'n spre apus,
Prin case vezi cum torc neveste
Firul alb pe fus.

Şi asculţi în depărtarea largă
Cum murmură pârâul,
Sau cum în miezul trist de noapte
Se tânguie pustiul.
Asculţi cum vântul se îngână
Prin codrii mari de brad,
Cum Prutul, Dunărea şi Tisa
In valuri repezi cad.
Aaesea când noroade 'n şir
Spre noi au năvălit,
Te-ai înfrăţit cu codrul verde
Făcând un zid cumplit.
Ai strecurat în suflet tânăr
Soldaţilor, tărie,
I-ai dus cântând prin lac de sânge
In marea bătălie,
Să-şi apere pământul sfânt
Cu dragoste, credinţă,
Şi i-ai întors eroi, pe frunţi
Cu flori de biruinţă!

Ai plâns cu soarele 'mpreună
Ca trăznetul să-i ardă,
Pe toţi streinii ce-au venit
Şi-au vrut ca să ne piardă,
Şi Dumnezeu te-a ascultat
Iar noi în jurul tău,
Cu tine 'n suflet şi în gând.
Ne-am mântuit de rău!
Atâţia ani pe câmp pustiu
Ai plâns şi vei mai plânge,
Când vom fi singuri, necăjiţi
Tu, chinul nu-l vei stânge
S'or naşte neamuri, şi-or muri
Şi iarăşi se vor naşte,
Tu vei trăi, c'aşa ţi-i scris
De acel ce te cunoaşte.
Duşmanii dac'ar fi putut
De mult mi te-ar fi smuls,
Dar ia-u oprit părae lungi
De lacrimi eari au curs.

O viaţă 'ntregă de te-aşi scrie.
Şi tot n'aşi fi în stare,
Să zugrăvesc ce-ai îndurat
In vremurile amare.
Să povestească despre turc
Carpaţii seculari,
Călugărenii, Valea Albă
Şi Mărăşeştii mari.
Să povestească Griviţa,
Nicopolul, Rovine,
Munţi de oase şi morminte
Şi hoardele streine.
Bun ai fost chiar cu duşmani
După ce-au murit,
Ai plâns şi pe mormântul lor
De rude părăsit
Ai fost tovarăş la părinţi
Ne-ai fost tovarăş nouă,
Ne-ai strecurat balsam în suflet
Ca câmpurilor roua.

Când Nemţii ne cuprinse ţara,
Şi singuri rămăsesem,
Cu inimle 'ndoliate
In juru-ţi ne strânsesem
Erai pribeagă ea şi noi,
Plângeai întunecată,
Peste pământul încă liber,
Sau ţara ocupată.
Ai plâns alături cu noi
Cum plâns-ai cu părinţii,
Ne-ai mângâiat răn' s'a umflat
Paharul suferiuţii
Iar când n'ai mai putut răbda
Te-ai răzbunat amar,
Făcând din trupurile lor
La Mărăşeşti, hotar
De veacuri doina, tu ne cânţi
De inimă albastră,
Ai tăi vom fi pân' la sfârşit
Cum tu ai fost a noastră.

A noastră eşti, a celor mulţi,
Săraci, flămânzi şi goi,
Şi te iubeam cu atâta foc
Cum ştim a iubi noi!
Sunt multe ţări în larga lume
Cu cântecile line,
Dar nici un cântec nu-i frumos
Şi dulce aşa ca tine
Tu eşti mereu fără cuvinte,
Şi aşa de ne'nţeleasă,
Dar noi îţi ştim durerea mare
Ce 'n suflet te apasă
Cu toate că amarul chin
Tu astă-zi ni l-ai stins,
Dar tot rămâi de drag cu noi
Tovarăşă la plâns
Căci ne-am deprins cu tine mult
Şi traiu-i mai uşor
Când te auzim cum plângi departe
De dragoste, de dor
De veacuri doino, tu ne cânţi
De inimă albastră,
Ai tăi vom fi pân' la sfârşit
Cum tu ai fost a noastră

Fântânele-Iaşi. **Anton Curgu**

Viziunea lui Dante

Intâlnirea lui cu Beatrice

Tabloul lui Megnian *„Viziunea lui Dante"* este o pagină ruptă din *„Divina Comedie"*.

Poetul însoţit de Virgil ne spune Pier-Angelo Fiorentino, comentatorul lui a traversat tot *„Infernul"*, a văzut toate suferinţele şi nevoile şi a ajuns la sfârşitul călătoriei sale. Virgil s'a mărginit să arate elevului său ceia ce raţiunea omenească poate concepe şi-l trimite pentru rest la iubita lui Beatrice. Il face să înţeleagă elevul său îl lăsă la picioarele divinei sale Beatrice şi dispare ca o fantomă lovit de prima rază a soarelui răsărind.

Intâlnirea lui *Dante cu Beatrice*, care este descrisă în tabloul lui Megnian, într'o lume de adevăr, de inocenţă şi de dragoste este fără îndoială una din cele mai frumoase scene pe care le posedă poezia modernă. Regretele, mărturisirile, emoţiile acestui om, care după zece ani

Albert Megnian: Viziunea lui Dante.

pe Dante că iubirea este izvorul tuturor bunurilor şi tutulor acţiunilor rele; apoi abia atinge chestiunea teribilă a liberului arbitru şi după ce explică într'un mod curios geneza şi Dante are un vis în care îi se pare că vede pe Lia simbolul vieţei active, cei doi poeţi ajung în *Purgatoriu* sau în *Paràdisul pământesc*. Atunci Virgil vorbind pentru ultima oară cu de desperarr şi lacrimi revede pe iubita lui adorată pe un car de triumf şi de glorie, se îmbată de privirea-i de surâsul ei, de imputările ei, atât de amare şi atât de dulci. Rugăciunile sale, scâncetele inimei sale elanurile stăpânite, ţipătele înăbuşite într'o lume pură şi sublimă, unde zgomotul pământului moare în prezenţa îngerilor Domnului, care plutesc dulce în largul cerului, mâinele strânse în gestul implorărei, ochii umezi cerând iertare şi mila tinerei şi radioasei fete. Intregul acest tablou pe care Magnian a vrut să-l redea pe pânză e prins în concepţia îndrăzneaţă a pictorului.

Scena aceasta spune Pier-Angelo Fiorentino este încadrată de o viziune apocaliptică şi de o magnifiicenţă nemai auzită. Dante îmbrăţişează cu o singură privire prezentul, viitorul şi trecutul şi luând omenirea din momentul decăderei sale, o readuce prin sacrificiuri şi renunţare la acele vremuri promise de profeţi.

D.

Rupe lanţuri poezie

Rupe lanţuri poezie
Şi dă unaeva... departe
Celor inspiraţi o ţară
Fără năzuinţi deşarte
După ce ne-am dat obolul
La nădejdi şi la nevoi
Poarta vieţii să se 'nchidă.
Intre ele şi'ntre noi.,.
Mă zăresc însămî pe mine
Intr'un ceas de agonie,
Am luat harfa iubită
Şi'n amurgul ain chilie
Cânt aşa de vreme lungă
Lira 'ncepe-a rugini.
Dar mai tremură prin strune
Amintiri de melodii,
Işi mai fumegă pe vatră
Un tăciune cuda sa...
Rupe lanţuri poezie...
Pentru ce-ar mai fumega.

Maria Cunţan

Filatelişti

Hotărând să continuăm cu acordarire de premii filatelice tuturor cititorilor „Universului Literar" cari se ocupă cu filatelia, anunţăm că la 1 Decembrie vom trage la sorţi un număr de 50 de loturi. Cititoril cari voesc să participe ne vor trimite de urgenţă cele 3 cupoane speciale ce vor apare în „Universul Literar" Duminică 9, 16 şi 24 Noembrie.

Pierre Loti

Două sărmane păsărele din Belgia

Intr'o seară într'unul din oraşele noastre de la Sud, un tren cu fugari belgieni intrase în gară, şi bieţii martiri, unu câte unul, se scoborau încet sleiţi de puteri şi zăpăciţi, pe acest peron necunoscut unde îi aşteptau Francezii ca să-i găzduiască. Cărând cu ei câteva sdrenţe luate la întâmplare, se suiseră în acele vagoane fără să se întrebe măcar unde îi va duce, se suiseră cu zorul să fugă, să fugă nebuneşte în faţa grozăviei şi a morţei, în faţa focului, în faţa schilodirilor de nespus şi violurile sadice —în faţa a tot ce nu se mai credea cu putinţă pe pământ, dar care mocnea încă oaremi se în fundul creerului pietist nemţesc şi care se revărsase de odată asupra ţării lor şi a noastră ca o revărsare a barbariilor strămoşeşti.

Nu mai aveau nici sat nici familie, nici cămin, aceia care soseau acolo fără ţintă, ca nişte rătăciţi şi desnădejdea spaimei era oglindită în ochii tutulor.

Mulţi copii, fetiţe, a căror părinţi, se prăpădiseră în mijlocul incendiilor sau a bătaliilor. Şi erau şi bunici singure acum pe lume, care fugiseră cam fără se ştie dece, nemai ţinând să trăiască, dar împinse de un instinct nelămurit de conservare; pe faţa acelora nu se mai desluşea nimic nici chiar desperarea, ca şi când îşi daseră în adevăr sufletul şi capul le ar fi fost fără gând.

Doi copilaşi perduţi în aceea mulţime jalnică de plâns, se ţineau strâns de mână, doi fraţi se vede, cel mare, care era poate de cinci ani, ocrotind pe cel mai mic care părea să fie de trei ani.

Nimeni nu-i reclama nimeni nu-i cunoştea. Cum pricepuseră, cum găsiseră singuri că trebuia să se sue în acel tren şi dânşii ca să nu moară? Hanele lor erau curăţele şi erau încălţaţi cu ciorapi de lână groşiori; se înţelege că aveau părinţi nepretenţioşi dar cu rost; fără îndoială trebue să fi fost fii unuia din acei sublimi soldaţi belgieni, morţi ca eroii pe câmpul de onoare şi care trebue să fi avut pentru ei, în clipa morţii, o ultimă gândire de dragoste. Ei nici nu plângeau, aşa erau de copleşiţi de oboseală şi de somn; dar abia se mai ţineau pe picioare. Nu erau în stare să răspundă când îi întreba cineva, dar nu vroiau mai cu seamă să se despartă unul de altul,—Doamne fereşte. In fine cel mare încleştându-şi mâna într'una peste acela a celui lalt, de frică să nu-l piardă, îşi dete seama de odată de rolul lui de protector şi găsi puterea să vorbească cu doamna cu brăţara pe braţ aplecată spre el.

„Doamnă" zise el cu o voce subţirică rugă oare şi pe jumă ate adormită. „Doamnă", o să ne culce curând?"

In acea clipa era tot ce mai puteau dori, tot ce aşteptau dela mila oamenilor: să-i culce. Îi culcară iute, bine înţeles şi adormiră îndată ţinându-se tot de mână în braţele cufundaţi amândoi în acelaşi minut în liniştea inconştientă a somnului copilăresc....

Odată, este mult de atunci, în marea Chinei pe vremea războiului, două păsărele speriate, două păsărele minuscule şi mai mici decât vrăbiele noastre ajuns seră nu ştiu cum pe bordul vasului nostru de război, în apartamentele amiralului nostru şi toată ziua fără ca să caute cineva să le sperie, zburaseră de colo până colo cătărându-se pe ciubucările odăi, sau pe plantele verzi.

Se 'noptase, şi eu le uitasem, când amiralul mă chemă Era ca să mi le arate, cu îndulşoare, cele două musafire, care se culcaseră în odaea lui, într'un picioruş pe o sforicică de mătase care trecea pe deasupra patului său. Aproape foarte aproape una de alta, se făcuseră două gheme de pene care se atingeau aproape împreunate, dormeau fără cea mai mică teamă, ca şi cum ar fi fost foarte sigure de îndurarea noastră ....

Şi acei sărmani belgieni, adormiţi alături unul de altul, m'au făcut să'mi aduc aminte de acele două păsărele perdute în mijlocul mării Chinei. Era aceaşi încredere şi acelaş somn nevinovat: dar îngrijiri mult mai blânde trebuiau să vegheze asupra lor.

Tradus de **Eufrosina Pallă**

SONET

Iubita mea, e iarăşi primăvară
Şi pomii pe aleile grădinii,
Zâmbind cuminţi în zâmbetul luminii
Ca nişte cavaleri se'nvestmântară.

Indantelaţi, gătiţi de sărbătoare
Să ne întâmpine pe noi străinii,
Dar sufletul de amintire plin nu-i
Ca de-o aromă 'nchisă 'ntr'o floare.

E primăvară. Simţi cum viaţa creşte
In ori-ce vrej şi'n sufletele noastre
Şi cum cuprinde zările albastre.

Şi cum un dor în noi ni se trezeşte,
Ca mugurul sfios zâmbind sub rouă
Un dor de-o dragoste senină, nouă.

Petre Antonescu

Bătrânul

In jilţul învechit şi el
Cu capu 'n piept, fără cuvinte,
Stătea bătrânul singurel
Şi-şi retrăia momente sfinte.

Prin nouraşii albi şi groşi
Lăsaţi de pipa-i afumată,
Cu ochii plini de lacrimi, roşi
Un gând fugar par'că şi-l caută.

Şi bucuros din când în când
Zâmbeşte, fără să-şi dea seamă,
Invăluit de dragu-i gând
Ce'ncet spre vremi uitate-l cheamă.

Apoi de vraja lui învins
El îngheaţă să fumeze
Şi'n haos de-amintiri cuprins
Adoarme, 'ncepe să viseze.

Emil Hanganu

La Rochefoucauld

Maxime despre femei

Din toate pasiunile violente, aceea care stă mai puţin rău femeilor, este amorul.

* * *

Femeile care iubesc iartă mai uşor indiscreţiunile mari, decât micile infidelităţi.

* * *

Cochetele îşi fac onoare de a fi geloase de amanţii lor, spre a ascunde că sunt invidioase de alte femei.

* * *

Cea mai mare parte din femeile cinstite, sunt comori ascunse, care nu sunt în siguranţă de cât pentrucă nu le caută nimeni.

* * *

Spiritul celor mai multe femei serveşte mai mult a întări nebunia, de cât raţiunea lor,

* * *

Femeile pot mai puţin să se ridice deasupra cochetăriei de cât deasupra pasiunii lor.

* * *

Cea mai mare parte a femeilor nu plâng atât moartea amanţilor lor, pentrucă i-ar fi iubit, cât spre a părea mai demne de-a fi iubite.

* * *

Cea mai mare parte a femeilor se dau mai mult din slăbiciune de cât din pasiune. De-acolo vine că, de obicei, oamenii întreprinzatori reuşesc mai bine decât alţii, chiar de nu ar fi mai demni de iubire.

Culese şi traduse de
Vasile I. Popescu-Topoloveni

Amintiri despre Oscar Wilde

„La Londra, în Anglia, în Europa, în toată lumea, i se răspândea gloria ca acea a unui zeu. Teatrele îi reprezentau piesele, editorii se întreceau să-i tipărească și să i traducă volumele. Mulțumit de el însuși, Wilde sorbea viața prin toate simțurile; căută ineditul, iubea emoția. Iubeă *Viața* și se contopeă întrânsa.

Și deodată *drama*; procesul, umilirea generală, fuga prietenilor și închisoarea Doi ani a fost numai un *C. 33*, insigna lui de ocnaș A eșit însa de acolo purificat. Cunoscuse mila, mila pentru cei ce suferă și pentru cei ce asupresc, și și pierduse orice urmă de egoism și înălțare de sine.

„*De profundis*“— dureroasele amintiri din închisoare — o dovedește.....

Dar văd ca mă depărtez de cele ce voiam să scriu acum. O analiză a operii lui Wilde, nu încerc; nici încai o icoană, cât de sumară, a sufletului lui înainte și după „drama“. Cu atât mai puțin voiu povesti viața acestui „Petronius“ al veacului XV lea Nimic decât un mănunchiu de amintiri. despre Wilde, prelucrate și traduse din volumul lui André Gide, „*Prétextes*“ (190.) Gide l'a cunoscut și a fost iutrucâtva intim cu autorul „Salomeei“. Deaceea însemnările sale sunt prețioase.

* * *

Wilde povestea întotdeauna când se afla în societate, ba încă povestea numai el singur. Și era ascultat cu sfințenie, pentrucă poveștile lui erau cu mult mai frumoase de cât cele mai minunate pagini pe care le semnase vreodată Legende cari nu cuprind mai mult de o sută de cuvinte. — gândite în clipa lui de singurătate sau atunci născocite - poeme cu înțeles tainic, simboluri ferecate și neînțelese, ironie și imaginație.. de acestea ascultau prietenii și cunoscuții lui Wilde, înainte de proces. Iata una dintr'osută, pe care o transcrie din memorie, Gide;

„Era odată un om iubit în satul său „pentrucă istorisea povești. In fiece „dimineață el eșea din sat și când „intra seara, toți muncitorii, după ce „salahorisera întreaga zi s'adunau în „jurul său și-i spuneau; haide! Po„vestește ce ai văzut tu astăzi? — El „povestea: Am văzut în pădure un „păun care cânta din flaut și care „făcea să danseze în horă micuții sil„vani. — Povestește încă; ce ai mai „văzut? spuneau oamenii. Când am ajuns pe malul mării, am văzut trei „sirene pe crestele valurilor și cari își „vopseau cu pensule de aur parul lor „verde. — Și oamenii îl iubeau pen„trucă le istorisea povești.

„Intr'o dimineță el părăsi satul ca „în toate diminețele — dar când ajunse „pe malul mării, iată că zărește trei „sirene, trei sirene pe crestele va„lurilor și care își vopseau cu pensule „de aur, părul lor verde. Și cum el „își urma drumul văzu, apropiindu-se „de pădure, un păun ce cânta din „fluer într'o horă de silvani... In acea „seară, când intră în satul său și fu „întrebat ca în celelalte seri; haide, „povestește; ce-ai văzut? El răs„punse: N'am văzut nimic!“.....

Iar povestirile acestea simbolice erau spuse de Wilde nu pentru plăcerea de a și distra prietenii ci pentru exprimarea gândurilor sale. El nu se putea, exprima altfel și s'a supărat, scrie Gide, când a citit într'un ziar că: „Dl Wilde face foarte bine că-și îmbracă ideile sub un vestmânt de fabulă, pentru ale face mai repede înțelese de cetitori.“ — Ei nu pot oare pricepe că în creerul meu nu poate lua altfel naștere o idee, decât ascunsă Intr'o legendă sau un simbol?“ (ambele citate sunt făcute din memorie). Discuțiile lui Wilde — dar discută foarte rar — erau un basm cu o mie și una de povestiri, în care fiecare povestire era un argument. De aceia luate aparte, sunt atât de greu de interpretat.

* * *

Wilde părea mult mai „rafinat“ în lume, de cât era. Mulțimea îl socote un Neron și aceasta pentrucă scriitorului îi plăcuse intotdeauna să afecteze față de cei mulți o atitudine zeească și disprețuitoare, să pozeze într'un nou Parmenide blazat — pe al cărui suflet nici un sentiment omenesc nu-l mai poate turbura. Cu toate astea Wilde se analiza pe el însuși, analiza pe cei din jurul lui, și încă atât de bine încât a putut *prezice catastrofa procesului.*

Și cea mai bună definiție a operii sale tot el a dat'o — mărturisind'o într'o zi lui Gide; „Vrei să știi marea dramă a vieții mele? — Eu mi am pus geniul în viața; n'am pus de cât talentul în operă“.

* * *

In temniță Wilde a suferit mult din pricina directorului închisorii, un om fără imaginație. Nor c că după șase luni l'a înlocuit un altul care respecta talentul ocnașului C. 33 și îi îngăduia orice lectură.

Deținuții aveau o singură oră pe zi liberă, și atunci se plimbau în șir nedându-se voe nici să întoarcă capul nici să vorbească cu tovarășii. Odată C. 33 aude o șoaptă:

— Tu trebuie că suferi mai mult de cât noi, Wilde!

Și vorba aceasta atât de simplă, îi rescoli sufletul și îi arătă un sentiment pe care el nu-l cunoscuse; *mila* Și atât de mare fu schimbare ce se petrecu în sufletul lui, în cât cu greu își putu sfârși ora de plimbare.

Convorbirea se prelungi apoi și în celelalte zile, dar paznicul observându-i îi trimese «spre cercetere» în biroul directorului închisorii. Fură interogați separat ca să se afle cine începuse vorba și că acesta să și ia pedeapsa îndoită. Amândoi pretindeau însă că vorbise întâi, astfel că „ancheta“ neaducând la nici un rezultat, se aleseră fiecare cu câte cinsprezece zile de carceră.

* * *

Sfârșindu și osânda Wilde veni în Franța si se statornici în satul Berneval, sub numele de Sébastien Melmonth. Voia să scrie o dramă „*Pharaon*“ și cu ea să apară la Paris Incerca oarecum o reabilitare și mândria lui nu-i permitea să intre fără o nouă glorie într'o capitală unde fusese atâta timp adorat. Gide l-a vizitat la Berneval. Se schimbase mult; egoismul îl părăsise și păstrase numai mândria, dar o mândrie plină de bunatate și dragoste pentru cei umili. Nu mai povestea. Recunoștea că închisoarea îi făcuse bine și și închipuia planuri de opere viitoare.

Dar Gide îl întâlni peste puțin la Paris. Nu mai era gentlemanul de altădată, „arbiter elegantiarum“ al lumii întregi. Manșetele *puțin* prăfuite, cămașa cam prea mult putată. Venise fara „*Pharaen*“. Nu mai putea suferi Bernevalul și nu mai putea scrie așa cum scria înainte. Ca și „omul“ din povestirea mai sus tradusă, când a cunoscut adevărul (realitatea) nu-l mai putea mărturisi — pentrucă mărturisise înainte sub numele lui tot felul de închipuiri cari nu aveau nimic de-a face cu lumea reală.

Wilde n'a mai scris nimic. A murit chiar peste puțin și a fost urmat numai de șapte persoane, dintre cari nu toate au ajuns la cimitir..

Traduc însa aci sfârșitul ultimei întrevederi a lui Wilde cu Gide;

Când odată, întâlneam pe Verlaine, nu roșeam de el reluă Wilde cu o încercare de mândrie. Eram bogat, vesel, acoperit de glorie, dar simțeam că a fi văzut aproape de el era o onoare, chiar când Verlaine era beat...

Apoi, temându se, cred, să nu plictisească pe G..., schimbă brusc tonul, încarcă să aibă spirit, să glumească; devine lugubru. Amintirea mea rămâne aci peste putința de dureroasă. In sfârșit G... și cu mine ne ridicăm. Wilde ține să plătească consumațiile. Eram să i spun adio când el ma luă deoparte și, confuz, cu glasul coborât:

— Ascultă, îmi spuse el, trebuie să știi.... sunt absolut fără mijloace...

Silviu Nicoară

Proiecte de viitor

Vârstă lor

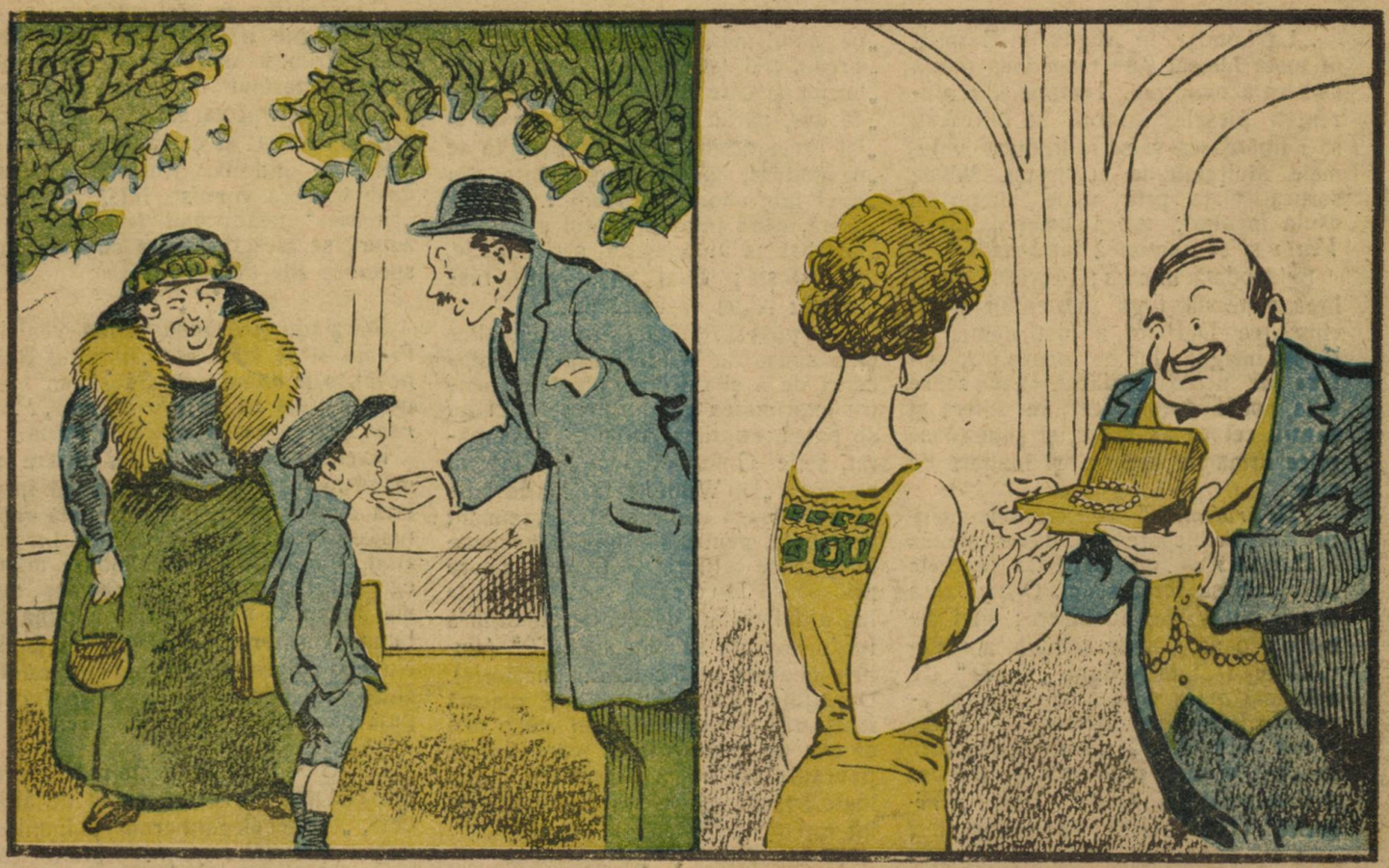

— Ce ai să faci când vei fi mare?
— O să mă distrez punând acelaşi întrebare copiilor...

— Uite draga mea un colier cu 18 perle... Câte una de fiecare an al tău pe care îl împlineşti azi...
— Ei bine nu pot să-ţi mai ascund... Am 25 ani.

Cine a descoperit America?

Astăzi este bine stabilit că America n'a fost descoperită de Cristof Columb. Acesta n'a atins nici un moment pământul Americei de Nord. Pe de altă parte, pământurile care au fost numite mai târziu Noua-Scoţie şi Cap Cod, fuseseră abordate încă de la sfârşitul secolului X de către norvegianul Leif Ericson, trimis în misiune de regele Norvegiei Olaf Trygvasson.

Relaţiunea acestei călătorii există în mai multe exemplare în capitalele scandinave; se găseşte şi la Copenhaga, fiind un manuscris din 1073. Biblioteca Vaticanului îl posedă şi ea o copie de care, este mai mult decât probabil, că a luat cunoştinţa şi Columb: lucru ce explică siguranţa sa neclintită că va da de pământ, în timp ce tovarăşii săi desperaseră. *El ştia.*

Cu mult înainte de Vikingi, oameni veniţi d-la Est debarcaseră în America şi — probabil — întemeiaseră acolo aşezăminte.

S'au putut descifra inscripţiuni *feniciene* pe stâncile ce le desco eră Amazonul când apele vin mici. Iar în pădurile pretinse virgine, pe malurile imenselor fluvii, se desgroapă ruine de cetăţi puternice ce n'au fost construite în nici un caz de rasa roşie.

— g. —

Poşta redacţiei

Albi, loco.— Cele trei poezii trimise nu sunt potrivite caracterului revistei noastre. De altfel ne îndoim că vă aparţiu, de vreme ce după fond şi mai ales după formă n'au structura versului d-tale obicinuit.

S. Duma, Sibiu.— Nu cadrează cu felul de a fi al revistei. Vi le ţinem la dispoziţie.

BON No. 1.
Pentru participarea la tragerea a 50 de loturi filatelice

Crème Simon

CREMA SIMON
Această cremă igienică şi binefăcătoare albeşte şi înmoaie pielea dându-i o mlădiere şi o catifelare fără pereche. Ea conservă femeei frumuseţea şi frăgezimea tinereţei.
CREMA SIMON
face să dispară toate micile alterări ale epidermei: crăpături, degerături, roşeaţă, pârîiri, etc. Crema trebue întinsă pe piele încă umedă.
Pudra şi Săpunul Simon

Citiţi „Veselia"

Vizitaţi Cinema „VLAICU"
RULEAZĂ:
Filmele cele mai frumoase şi instructive

ANUL XL. — No. 46. 2 LEI EXEMPLARUL Duminică, 16 Noembrie, 1924.

UNIVERSUL LITERAR

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei, în străinătate pe un an 200 lei.

BIBLIOTECA CENTRALĂ

Clipe de groază. — (Vezi explicația în pag. 7).

ARTA SCRISULUI

Mulţi cred că-i uşor să scrii, adică să compui o poezie, un articol sau să alcătueşti un studiu.

Arta scrisului e arta de a manifesta gândirea şi de a înşira ideile prin litere, semne mici convenţionale.

Prin arta scrisulut se propagă ideile, curentele şi se conservă tezaurul gândirii şi al sentimentelor omeneşti. Toată cultura şi civilizaţia noastră dacă n'ar fi fost scrisă şi transmisă din generaţie în generaţie, ea ar fii dispărut.

Aproape de zece mii de ani, de când s'a manifestat civilizaţia chineză şi egipteană, oamenii au început să scrie.

Scrisul e un conservator al bunurilor spirituale omeneşti şi un minunat educator.

Fiecare din aceia cari au o educaţie şi o cultură aleasă îşi descriu experienţa ce-au făcut-o, patimile ce i-au frământat şi gândurile ce le au trecut prin minte. Scriind, oamenii îşi disciplinează gândurile, îşi domină sentimentele şi-şi fac educaţia spiritului, dându i continuitate şi pers stenţa.

Oricât ne-am strădui să facem un calcul, să memorizăm o convorbire sau un sfat, nu răuşim dacă acestea nu le scriem şi nu le vedem înşirate şi expuse în litere pe hârtie sau pe altceva.

Memoria noastră are nevoe de semne ca să reţie mai bine şi pentru mai mult timp impresiile ce vin de afară şi reflecţiile ce le facem.

Arta scrisului e un dar al naturii, e o concentrare şi o sforţare intelectuală

Nu pot toţi oamenii să cugete mult şi bine şi mai ales nu pot toţi să exprime în fraze frumoase, clare şi definitive ceiace simt şi ce gândesc. Numai foarte puţini oameni culţi, după multă cxperienţă şi exerciţiu, ajung să-şi poată exprima şi fixa frumos şi definitiv în forma scrisului tot ce-i preocupă.

Cei ce ştiu să scrie sunt rari şi ei au o valoare morală şi un capital de cunoştinţe mai mare decât ceilalţi, deşi se poate să nu fie apreciaţi cum trebue pentru superioritatea lor intelectuală.

Scriitorii se deosebesc între ei prin felul lor de a scrie. Unii au viziunea plastică, adică sunt epici, alţii au sensibilitatea intensă şi profundă, adică sunt lirici. Unii au simţul culoarei, al perspectivei şi al minuţiozităţii, alţii sunt lirici şi simetrici. Unii sunt frivoli, comici şi glumeţi, iar alţii serioşi şi pesimişti. Unii sunt viguroşi, alţii superficiali.

Scriitorii sunt variaţi ca şi natura şi ei reprezintă toate aspectele vieţii şi toate curentele sociale. Prin ei înţelegem mai bine natura şi viaţa. Ei sunt singurii şi adevăraţii mijlocitori cari ne explică sensul lucrurilor, al faptelor şi raporturile dintre ele.

Popoarele cari n'au avut scriitori au fost masse amorfe şi au pierit, pentrucă factorul cultural care menţine consistenţa indivizilor sociali, le-a lipsit cu desăvârşire.

Ştiinţa, arta, adică cultura şi orice progres, sùnt datorite numai scrisului. Continuitatea nu se poate face decât numai prin scris, iar soliditatea morală a unei naţiuni depinde de modul cum ştie să respecte pe scriitori.

La popoarele primitive scrisul era ceva sacerdotal şi mistic, fiindcă el reprezinta voinţa zeilor şi explica tainele naturii. Această adoraţiune pentru scris s'a menţinut totdeâuna şi dovedeşte marea importanţă a gândului săpat sau tipărit. Azi oamenii din toate ţările civilizate au respect deosebit pentru scrisul bun şi pentru toate operile de artă.

Poate au existat oameni geniali şi multe talente, dar prin faptul că n'au ştiut să scrie şi n'au ştiut să-şi impodobească sufletul de bogăţia spirituală a altora, ei n'au fost folositori semenilor şi s'au pierdut fără urmă.

Cel ce ştie să scrie capătă încredere în el, fiindcă îşi poate manifesta, în expresiile limbei, preocupările sale în domeniul ce-l interesează.

Scrisul fiecăruia este oglinda sufletului său propriu. Nimic nu trădează mai bine şi mai mult inteligenţa şi prostia, ingeniozitatea sau şiretenia, mişelia sau avântul ca rândurile scrise.

Epitafurile strămoşilor noştri romani, incrustate pe pietrele cari s'au găsit în Dobrogea, în Basarabia şi în anumite regiuni din România întregită, sunt exemple clasice în această privinţă. In aceste înscrisuri, fiecare individ îşi exprima ce-l durea, în ele vezi omul, epoca în care a trăit, situaţia ce ocupă şi gradul de cultură.

Nimic nu arată mai clar ceiace eşti şi ceiace poţi ca aceia ce scrii. Judeci omul după vorbă, după fapta sau după scrisul lui.

Poate de aceia generalii mari, oameni politici însemnaţi, inventatorii geniali — Caesar, Frederic cel Mare, Napoleon I, François Guizot, Cavour, Bismark. Macaulay şi Kogălniceanu şi Take Ionescu la noi — toţi au fost în acelaşi timp şi mari scriitori, fiindcă e cu neputinţă ca o bogăţie mare interioară să nu-şi găsească în afară expresivitatea adecvată.

Scrisul tipărit a fost în toate timpurile miragiul spre care au fost atraşi toţi cei ce au avut veleităţi de glorie postumă.

Prin arta scrisului te consolezi, redai cum te pricepi mai bine şi mai frumos ceiace te doare sau te bucură şi ceiace crezi că-i bine şi util pentru cei cari te citesc.

G. T. Niculescu-Varone

ARDELENILOR

Mama ţară şi-a'ncins brâul
Sărbătoarei şi vă chiamă,
Dragi copii orfani ai muncii
Aripiţi vă de mamă,
Dragostea ei creaincioasă
Ce prin lupte, v'a fost far,
Indulceasca'n firea voastră
Ce e aspru şi amar.
Umbre sfinte, voevozii
Omorâţi de tăcomii
Vor da harul lor iubirii
Dintre mamă şi copii.—
Domni eroi puterea jertfei
Şi ostaşi credinţa lor
Să nu frângă nici o mână
Ce-a legat azi un popor...
Mama-ţară lasă furca
Şi-a prins salba şi vă chiamă,
Dragi copii orfani ai muncii
Aripiţi-vă de mamă.

Maria Cunţan

UMBRE

Era seară, o seară blândă de vară, cu miresme îmbătătoare de răşină de de brad şi fân cosit.

In pervazul ferestrei hotelului unde veniseм să recreez trupul şi gândul, priveam de sus în grădină cum se învârteau, se plimbau şi se 'ntâlneau, numeroşii vizitatori, şi ascultam sgomotul nedesluşit al conversaţiilor, al rîsului, al exclamaţiilor care formau un fel de vuet înăbuşit. Pe aleele largi şi netede, luminate de razele blânde lunare, şi de acelea mai brutale ale luminei electrice, o mulţime elegantă mişuna.

Părea că toată lumea acea era imagina omenirei fericită, că nimeni nu avea griji, nevoi; că'şi daseră toţi întâlnire pentru a se făli de luxul pe care îl desfăşura, pentru a căuta să se întreacă în vanităţi şi punerea în vedere a tuturor calităţilor cu care se credeau dotaţi de natură.

Ce fericită ar fi omenirea dacă ar fi menită să trăiască tot în acel cadru feeric, liniştitor, unde ecoul nu repeta decât râs, vo be galante e făgăduieli de fericire şi suspine extatice!

Priveam de sus, şi acele imagini trecătoare le vedeam urmate de aproape de o altă lume de feerie, lume inexistentă materialmente, dar totuşi lume ironică şi batjocoritoare: lumea umbrelor!.... Toţi acei fericiţi erau urmaţi de aproape de nedespărţitele lor umbre.

O, ce de mai forme curioase în acea lume efemeră! Acilea umbrele lungindu-se în chip nemăsurat păreau că cuprind lungimea întreagă a aleei, acilea scurte şi groase parcă erau văzute prin acele oglinzi care lăţesc imaginile, altele alergând în faţa celor cărora aparţineau păreau că le arată calea. Şi toate aceste umbre cu gesturi degenerate şi caraghioase mimau pe ale vieţuitoarelor mândre şi vanitoase care se credeau stăpânitoarele pământului.

Privindu-mă gândeam că tot atât de umbre erau şi pompoasele figuri care mişunau în grădina hotelului ca ca şi umbrele lor. Şi mâine, poimâine când vor părăsi acel loc, chemate de nevoile vieţii, vor pleca din acel cadru fermecător pentru lupta cerinţelor brutale ale cărnei lor trufaşe, şi apoi se vor muta, îşi vor lua sborul spre locuri necunoscute, desbrăcate de podoabele bogate şi de aceea a cărnei lor nesăţioasă.

Cam melacolică m'am retras de la fereastră şi m'am uitat în jurul meu. Pe peretele alb al odăii mele umbra mea mă privea şi eu pe ea asemenea. Sveltă şi graţioasă îmi plăcu!

Incepui o mimică interesantă cu gesturi variate. Schiţam fel şi fel de atitudini: eram acilea o statue autică, acilea o dansatoare care în mişcări de o uşurinţă şi de o graţie neîntrecută mă fermeca. Prietena mută care mă imita şi mă distra, îmi denatura din când în când mişcările dându-le un ce comic sau diform care mă făcea să pufnesc de râs.

De câte ori şi 'n viaţă, gesturile noastre nu ne duc la rezultate cu totul altele de cât cele aşteptate! Câtă bufonărie şi 'n viaţă! Dar vremea trecea în faţa acelui actor neaşteptat; deodată lampa se stinse în odae şi rămăsei în întuneric, era ora unu noaptea când se stinge lumina electrică.

Cam surprinsă rămăsei câte-va clipe nemişcată, dar nemişcarea se transformă în îcr încmeneală când în faţa mea băzui iar o umbră!

Un fior mă cutremură şi simţii un fel de înţepături la rădăcina părului.

Umbra de o formă vaporoasă ca fiind croită dintr'o ceaţă uşoară răspândea o foarte slabă lumină fosforescentă. După prima impresie, mă reculesei!

— O! umbră, zisei eu, oricine vei fi, bine ai venit; poate mă voi împăca cu tine mai bine decât cu acelea care le văzui în parc învârtindu-se fără rost. Mi-ei spune cred lucruri interesante din lumea unde desbrăcaţi de această carne pieritoare, trufaşe şi vecinic legată de pământ, suntem robiţi ei, şi numai ei, hrănind o şi slăvind-o.

Pentru pretenţiile ei vulgare, ne înjosim; pentru instinctele ei de conservarea şi de reproducţiune făcem infamii!

Oare este o lume unde scuturându-ne de această îmbrăcăminte greoae sufletul nostru putea-va pluti în ether uşor şi vioiu ca fluturele scăpat din hrisalidă? Or tu nu eşti de cât o părere a creerului meu înfierbântat!

Spune-mi este o lume unde răul să nu domnească, crima să nu se săvârşească, nesaţiul tuturor viţiilor să nu existe? O lume unde sufletul dacă există 'n adevăr, respiră nesugrumat de materia cu care se 'ncarcă când vine pe pământ!

O! umbră, eşti o ironie a minţei mele îmbătată de imaginele pe care le privii pe geam, or eşti un suflet cu adevărat? Manifesta printr'un semn existenţa ta.

Tăcui!..... inima îmi bătea cu putere, aşteptam!

Deodată umbra se plecă spre mine şi simţii o sărutare caldă, blândă, drăgăstoasă, pe fruntea-mea.

Un fior de o fericire care nu simţisem de mult mă cuprinse, şi recunoscui în acel sărut supraomenesc pe mama.

...Inchisesem ochii în acea clipă de duioşie; când îi deschisei eream singură. Singură, dar mândră şi fericită că aflasem secretul, marele secret!

INTERIOR

In haosu-mi lăuntric de-i vrea ca să te-afunzi
Invăluește-ți ochii cei negri și profunzi
Invăluește-ți ochii și nu vei mai vedea
Nimic prin învelișul mai des ca o perdea.
Atunci o să-i apară abia ochiului tău,
Icoana 'ntunecoasă a negrului meu hău.
Dar pe-ale mele piscuri cu vârfuri ca de furci
Inalte și-ascuțite, să nu'ncerci să te urci.
E-atât de greu urcușul ce însu-ți nu-l făcuși
Că nimenea nu face asemenea urcuș.
Ci dacă vei vrea totuș cândva să te 'ncumeți
Să faci un drum pe care nu-l fac ceilalți drumeți,
Și de-ai să'ncerci vre-odată pe propriul tău risc
Și mâna sgâriindu-ți să urci până pe pisc,
Acolo răspătită de trudă ai să fii
Prin zâmbetul cel vesel al boltii sideși;
Prin pomii ale căror vechi rădăcini cobor
In țărnă adânc, și'n aer opresc paserea 'n sbor,
Prin binecuvântarea cu care eu te chem
Să îngenunchi ca'n ceasul cel sfânt de requiem.
Și-o să-ți aduc aminte că'n ochi-ți suferinzi
Tu trebue iubirii făcie să i aprinzi.
Cun vânt ușor pe frunte atunci am să te-alin
Ca sufletul tău vesel să fie pe deplin.
In păr ți-o sufla vântul și'n frunzele din pomi;
Și asemeni cu cetatea fățarnicei Sodomi
Prăpastia 'nainte-ți deschisă-o vei zări
Ca o imensă pânză văpsită 'n alb și'n gris.
Dormi vei pe mușchi moale, alături ca să fim,
Și-o să te ocrotească în vis un serafim.
Când dimineața însă o să sosească-apoi,
Din sufletul meu mila s'o scurge pic cu pic
Și stânca mea cea aspră în două s'o despic
Și cum proorocul Iona fu înghițit de-un chit
In fundul stâncei mele și eu am să te 'nghit.
In veci vei sta acolo ca 'n mutul sarcofag
Iar sus va bate vântul prin frunzele de fag...
Și-acum alege-ți dacă mai trebue să urci
Pe piscurile mele cu vârfuri ca de furci.

Ioan Ciorănescu

Ştiam că după ce trupul se va înapoea în pământul de unde a eşit, sufletul se va ridica în lumea dreptilor a-olo unde nu este nici durere, nici suferinţă, ci viaţă fără de sfârşit!

Eufrosina Pallă

Inbolnăviri de toamnă

Inchis în casa de 'ntuneric ca s'ascult
Cum bat din aripi vulturii când pier
Incep să văd din porţile de fier.
Sub care mi s'a prăbuşit de mult,
Şi eântecul şi năzuinţa toată!

Eu de mai sunt şi astăzi nu ştiu cine!
Cu ochii supţi—cu buzele 'n ruine,
Trăesc trecutul unei plante moarte.
Din care poate unul dintre-ai mei
Inflămânzit şi orb de sărăcie,
Şi-a stors în trup, slăbit fără să ştie
Tot viermele din rădăcina ei!...

Şi viermele s'a cuibărit în mine
Şi-mi roade în trup ca 'ntr'un mormânt de ceară
De-acum încolo, nu mai cred să piară
—Eu am rămas de mult şi fără mine!

Prietenă cu faţă roză şi zâmbiri
Cum numai sfinţii poartă pe obraz,
Iţi mulţumesc de bunul tău răgaz
Dar, nu mai ştiu ce-i cântec de iubire.

Indreaptă-ţi paşi,-unde vrei de-acum
Mi-e trupul plin de-o toamnă grea şi rece;
Invaţă-te pe aci a nu mai trece,
Şi-ascunde-ţi amintirile sub scrum.

Căci eu, de-aci din casa de 'noptare
La cel dintâi semnal de clopot plâns,
Privi-voi lumânarea ce s'a stins,
Şi cioclii, mă vor duce la 'ngropare!

George Nuţescu

Conservarea florilor naturale

Iată un mijloc experimentat pentru a păstra mai multe zile florile proaspete.

Mai întâi, tăiem din nou cu foarfecele vârfurile cozilor după care, punem florile într'un vas unde am amestecat următoarele substante aflătoare la îndemâna ori-cui:

Apă curată proaspătă	1 litru
Săpun ordinar în feliuţe	30 grame
Sare de bucătărie	3 grame
Borax praf	2 grame

Florile trebue scoase în fie-care zi din soluţie cojile spălate sub robinet şi puse la loc. In acest chip putem avea flori proaspete mai bine de o săptămână. G.

Povestea Căpitanului Pol

Cine n'a cunoscut pe căpitanul Pol din Artilerie?

Un om ca dânsul, cu firea lui deschisă, cu caracterul lui solid în plus cu o inimă de aur, nu putea să rămână necunoscut, mai ales într'un oraş ca B. unde ca în mai toate oraşele de provincie, oamenii aleşi, aceia cu calităţi sufleteşti superioare, sunt atât de rari.

Ceia-ce însă mărise renumele căpitanului, era talentul lui de povestitor, remarcându-se prin repezeciunea cu care născocea din senin, cele mai interesante istorisiri.

Era ştiut că în ziua când Căpitanul Pol, trecea pragul cafenelei *„La Regal"*, unde se angajase anume o sală de lectură, care servea şi pentru conferinţe, adesea chiar şi pentru întruniri publice, toate mesele se ocupau pe dată şi cei ce soseau mai târziu, se mulţumeau să stea şi în picioare, aşteptând să se dea semnalul mult dorit, al trecerei în zisa sală de lectură, că să asculte pe căpitan, să i soarbă cu lăcomie fie care vorbă ce-i eşea din gură.

Se dusese pomina de căpitan, ca de popă tuns.

De-ai fi întâlnit pe stradă, chiar pe cel mai nebăgat în seamă piciu, şi l'ai fi întrebat dacă cunoaste pe căpitanul Pol, numai decât ai fi zărit în figura lui, cea mai mare satisfacţie sufletească, ochii licăriudu-i de-o bucurie lăuntrică, ce dovedea ce mulţumire îi făcea cel ce'l întrebase şi pe dată iţi dădea răspunsul cu cea mai mare siguranţă în glas.

— Da îl cunosc şi ştiu unde şade. Poftiţi cu mine domnule, că numai decât vă scot eu la domnul căpitan.

Se vedea lesne, de câtă dragoste se bucuria căpitanul în localitate dacă şi prichindeii de o schioapă, se interesau de el, neştiind cum să'şi exprime bucuria, mulţumirea sufletească, atunci când li se ivea ocazia de a'l servi şi de ai aduce foloase pe orice cale.

Venit de curând în oraşul B. câtă vreme îmi aranjasem casa, nu putui să ies în oraş.

Odată însă, casa rânduită nimic nu mă mai putea opri de a vizita oraşul, de a începe să fac cunoştinţe, mai ales cu acei dintre notabilităţi, cu care eram obligat să am un contact mai direct.

Mi-amintesc destul de bine, că într'o seară — era într'o Sâmbătă — luasem masa mai de vreme ca de obicei, şi cum nevasta era foate ocupată cu aranjarea cămarei şi a pivniţei, eşii în oraş, şi ca toţi oamenii care se respectă, îmi îndreptai paşii „La Regal" cea mai mare cafenea din oraş, unde se întâlnia toată elita societăţei.

Cafeneaua era luminată à giorno. Printre draperule groase de pluş, care acopereau ferestrele, nu se putea zări nimic înăuntru, aşa că măcar că colindasem pe la toate ferestrele, totuşi nici într'un loc, nu dădui peste acel colţ fericit de perdea ridicată, care să'mi permită a sonda interiorul.

Un sgomot confuz de voci, pătrundea până afară, întrerupt din când în când de câte un hohot de râs mai puternic.

Nu ştiu cum, dar eu care vizitasem cele mai impozante localuri publice din capitală, fiind deprins cu fel de fel de lume, în momentele acelea simţeam un fel de jenă amestecată cu oare care doză de timiditate, şi nu mă puteam hotărâ să întru înăuntru, deşi pornisem de-acasă cu acest gând.

Care să fi fost cauza acelei nehotărâri care a pus stăpânire pe sufletul meu în acele momente; nici atunci, dar nici altă dată nu mi-am putut'o explica.

Continuai să măsor trotuarul, în sus şi în jos, ferindu mă pe cât îmi era cu putinţă, de acei trecători care'mi eşeau înainte, când dintr'o parte, când din cealaltă a străzei.

Mă mustram în mine de atâta lipsă de curaj, de acea lipsă de voinţă care mă făcea ridicol în propii mei ochi.

Si numai în urma asprei morale ce'mi adresasem, putui în sfârşit să mă hotărâsc şi cu paşi mai siguri, mă îndreptai spre uşă, apăsai pe mâner şi întrai.

Un fum acru gros, îmi izbi faţa, la primul pas ce'l făcui în cafenea, iar lumina orbitoare a becurilor electrice, mă sili să duc mâna la ochi, în care simţeam împunsături iuţi ca de ace.

O tăcere adâncă se făcu în cafenea, luând locul tumultului de până atunci.

Toate capetele se întoarseră spre mine şi nenumărate perechi de ochi, prinseră a mă săgeta cu priviri curioase, cercetătoare.

In dreapta, dela masa pe lângă care treceam, un domn înalt, bine făcut, cu o barbă mare neagră, ce încadra minunat figura lui inteligentă, în care sclipeau doi ochi negri frumoşi, se ridică numai decât şi întinzându'mi un scaun, mă invită foarte ceremonios să iau loc.

Mulţumii aşezându mă pe scaun şi nu'mi putui ridica privirele uimite de chipul acelui domn care mă tutuia atât de familiar şi care mi se părea atât de cunoscut.

Probabil că'l mai văzusem unde-va.

Indoelii ce'şi făcuse loc în sufletul meu răspunse numai decât, domnul cu barba neagră:

— Cum, nu mă mai cunoşti? Şi strângându'mi mâna prietenos, se recomandă, Ionescu!

Ionescu?!

Rămăsei trăsnit. N'am cunoscut în

viața mea nici un Ionescu cu barbă neagră!

Dar nu rămăsei mult în încurcătură, căci domnul cu barba neagră se explică:

— Îmi închipui mirarea ta. Când ne-am cunoscut acum 12 ani în Finanțe, eram fără barbă. Eu sunt Ionescu arhivarul. Nu se poate să nu mă mai cunoști, când am fost colegi la statistică 8 ani întregi!

In clipa aceia în care Ionescu îmi vorbea, o ceață groasă par'că mi se ridică de pe ochi, și prinsei a recunoaște în Ionescu acesta cu barbă neagră, pe acel Ionescu fără barbă, pe care l'am cunoscut la Ministerul de Finanțe.

Prinsei a râde cu hohot.

— Bine dragă — luai eu vorba — cine să te mai cunoască cu o barbă așa de mare și după atâția ani de despărțire?

„Mi-amintesc perfect când ai părăsit statistica și ai eșit în serviciul exterior al Finanțelor. Mi se pare că erai controlor fiscal, dacă nu mă înșel?

— Da, controlor fiscal, aprobă Ionescu

— Mă bucur, reluai vorba, că mi-am găsit un prieten în acest oraș, unde sunt străin, necunoscut de nimeni.

„Fă'ți datoria dar Ionescule și recomandă-mă.

Și recomandările începură chiar de la masa unpe mă așezasem și de aci trecând pe rând cu Ionescu pe la toate celelalte mese, ajunsei n câteva momente, să cunosc aproape întreaga societate mai de seamă a orașului B.

După ce mă asezai din nou la masă pe care o părăsisem cu câte-va minute mai înainte, începui să conversez cu Ionescu, despre tot și toate ce și le pot spune de doi prieteni care nu s'au văzut de multă vreme, când la un moment dat, văzui cu mirare cum capetele tuturor se întorc din nou spre întrare, ca și atunci când venisem eu.

Pe ușa larg deschisă, își făcu apariția, un domn cam de 50 ani. de statură potrivită, bine legat. cu talia svelță, ținând cu mândrie vădită, pe un gât de taur, un cap nu tocmai mare acoperit cu păr des cărunt, cu o frunte înaltă și frumos boltită, sub care luceau fosforescent, luminile a doi ochi negri, a căror sprincene stufoase se uneau între ele, încălecându-i nasul.

Salutând în dreapta și în stânga cu un aer protector și aruncând din când în când, câte un surâs bine voitor, se îndreptă țanțoș, călcând apăsat pe călcâe, spre fundul cafenelei, unde luă loc la o masă mare acoperită cu un postav verde închis.

— Căpitanul Pol, îmi șoptia la ureche, prietenul Ionescu!

Un tablou din viața Macedoniei

Tabloul pictorului grec Ralli, din lucrările căruia am mai reprodus în *Universul literar* și intitulat: „*Devastarea*" ne duce cu imaginația în Balcani, unde și azi ca și eri, se petrec aceleași scene pe care pictorul le-a prins așa de viu.

RALI: DEVASTAREA

Nu este zi ca să nu auzim de bandele de comitagii care devastează satele și pradă bogățiile bisericilor și ale locuitorilor bogați, omoară pe acei care le rezistă în întreprinderile lor și batjocoresc femeile și fetele furate din casele soților și părinților lor.

Tabloul reprezintă o scenă din aceasta viața de vecinic zbucium și amenințare, ea redă un colț din suferințele pe care le îndură o lume întreagă și este evocator al știrilor ce zilnic le citim despre masacrele și devastările din Macedonia.

Chr. von Schmidt

„ Vrei să-i faci cunoștință astă seară?

— Nu! Cu altă ocazie, răspunsei pripit, mirându-mă singur de răspunsul scurt ce'l dădui așa fără să mă gândesc prea mult.

— Păcat îmi răspunse Ionescu căci astă seară ai fi putut să vorbești mai mult cu el, de oarece e foarte bine dispus și-apoi după cât știu, tocmai peste un ceas va trece în sala de conferințe spre a-și începe povestirea, atunci când sosește și acceleratul, cu care e vorba să vină maiorul Costea, cel mai bun prieten al său....

— Dragă Ionescule, întrerup eu vorba, îmi pare foarte rău că nu'ți pot fi pe plac astă seară, dar sun

obosit peste măsură şi mi-i imposibil să mai stau mult aci, unde aerul acesta îmbăcsit de tutun, îmi face grozav de rău.

In altă seară, sunt cu totul la dispoziţia tă şi-a prietenilor tăi, mai ales că's foarte curios să aud, povestirile căpitanului Pol, despre care se vorbeste atât de mult în localitate.

Şi strângând mâna lui Ionescu, salutând din cap pe noii mei cunoscuţi părăsii numai de cât cafeneaua şi luai drumul spre casă.

Peste o săptămână — Sâmbătă seara — iată-mă printre cei dintâi la întâlnire, aşezându-mă la masa ocupată de Ionescu, care'mi luase înainte.

Cu fiecare deschidere a uşei, un mosafir nou intra. aşa că după o jumătate de oră de la sosirea mea, cafeneaua „La Regal" era literalmente plină.

Căpitanul Pol, care făgăduise în acea seară, una dintre cele mai frumoase povestiri, nu se lăsă mult aşteptat.

Pe uşa ce tocmai se deschise, apăru statura lui impozantă, urmată de câţiva inşi. între care şi bunul său prieten, maiorul Costea.

Ca de obicei, când nu mai aştepta pe nimeni, căpitanul se îndreptă spre uşa din stânga cafenelei, care da în aşa numita sală de lectură şi ocupă locul rezervat anume conferenţiarului.

Numai de cât, toate locurile fură ocupate şi o linişte solemnă, luă locul tumultului de până atunci, fiecare spectator lungindu-şi gâtul şi ascuţindu-şi urechile, ca să audă mai bine, să nu scape nici un cuvânt, din cele spuse de căpitan.

In picioare, înaintea pupitrului său, căpitanul îşi îndreptă puţin corpul potrivindu-şi redingota care'l prindea de minune, lărgi gulerul dela cămaşa care'i dădea iluzia că vrea să'l strângă de gât şi tuşind de câteva ori ca să'şi dreagă glasul, începu povestirea cu vocea sa limpede, curgătoare :

— Prieteni! Incă din săptămâna trecută, v'am promis pentru astă seară, una dintre cele mai senzaţionale povestiri. O poveste adevărată care mă priveşte personal.

„Cum însă în clipa de faţă, mă simt prea obosit, din cauza indispoziţii ce m'a ţinut încătuşat toată ziua. îmi este peste putinţă s'o desvolt în faţa dv. astăseară, căci ar fi prea mult de vorbit, dar vă promit solemn că Sâmbăta viitoare vă voi fi cu totul la dispoziţie.

„Dv. însă, v'aţi adunat aci ca să mă ascultaţi. Spre a nu abuza de buna-voinţă ce mi-o arătaţi, pentru astă seară, cu toate că după cum am spus, ma simt foarte obosit, voi încerca să povestesc ceva mai scurt, o întâmplare din viaţa mea, pe când eram la regimentul...

(Va urma). **Ion Holban**

Oftând

Sus pe deal mereu s'aude
Buciumul plângând la stână,
Iar o doină mai la vale
Jalea dorului şi-o mână.

Printre crengile pădurii
Păsările cântă 'n cor,
Eu, străin, pribeag şi singur
Merg călăuzit de dor.

M'am oprit la o răscruce
Lângă un limpede isvor,
Si-am citit şi-acolo jalea
Unui suflet plângător.

C'o privire ca din basme
Luna, limpede 'mi zâmbeşte,
Si nu ştiu de ce atuncea
Inima-mi la ea gândeşte!

Farmecul mereu se 'ntinde
Râul murmură 'nspre mal,
Numai cu suspin, şi doina
Care plânge din caval.

Iar târziu când zorii zilei
Intunericul şi-l strânge,
Buciumul în depărtare
Jalea tristă, vag şi-o plânge.

Eu mă duc mereu 'nainte
Prin pădurile de fag,
Căci din urmă mă tot mână
Jalea unui dor pribeag!

Anton Gurgu

Ai vrut să nu mă laşi...

Ai vrut să nu mă laşi, pribeag,
Să bat al vieţii drum...
In ziua 'n care ţi-am fost drag
Ai vrut povara mea să porţi
Să'mparţi amarul tristei sorţi
Al unei vieţi ce-i scrum!

Uitând nevoi, uitând părinţi
L'al dragostei parfum,
Curate-a inimei dorinţi
Te-au îndemnat, încetinel,
Să-ţi scoţi din deget un inel
Şi eu să-l port de-acum..

Când darul, înapoi, ţi-am dat,
De ce nu ţi-ai împrăştiat
Al visurilor fum,
De mă păstrezi la tine 'n gând,
Când eu nu sunt, altcum
Decât un biet drumeţ de rând?!

Căci, azi în mintea mea se ţes
— Şi nu ştiu, singur, cum—
Dorinţe pline de'nţeles
Mai pătimaş.. tot mai deplin...
Fărădelegi dorinţi ce-mi vin
Pe-alăturea de drum,

Grigore Constantinescu

Ignoranţă, nepăsare sau răutate?

Sunt luni de zile de când urmăresc cu un interes mereu crescând, producţiunile literare semnate *„Alice Gabrielescu"* şi publicate în diferite reviste literare.

Nuvele ca: *„Emma"*, *„Magda"*, *„O carte de vizită"*, *Note mărunte, Simple note, Pe marginea actualităţii,* şi multe altele cari îmi scapă, sunt titluri puse în fruntea unor adevărate giuvaeruri literare, cu cari s'ar putea mândri ori-care dintre bătrânele literaturi occidentale.

Impecabile ca stil, de o surprinzătoare plasticitate, potrivite spiritului vremei şi nevrozei cetitorului din ziua de astă-zi, căruia trebuie să-i dai, just atât cât poate suporta, aceste producţiuni literare, deşteaptă în principiu o admiraţie entuziastă pentru opera în sine şi în subsidiar, o curiozitate tot atât de mare, pentru persoana autorului.

Admiraţie firească! Din multe, una : E vreme îndelungată de când n'am mai citit pe unde-va, o mai lapidară şi par'că 'n bronz turnată, caracterizare a personalităţii unui scriitor, ca aceia făcută de Alice Gabrielescu când vorbeşte de *Anatole France*: „Inţelept plin de contradicţii, prozator clasic cu fantezii minunate, eminent critic literar negând criticii orice certitudine, poet desavuându-şi versurile, istoric şi erudit perfect care „nu posedă nici diploma de bacalaureat, comunist convins trăind în „lux rafinat şi într'o îmbelşugare de „epicurian, France îşi mărginea pasiunea de cărţi numai la clasicii vechi dispreţuind cu totul cărţile moderni. inclusiv pe ale sale".

Aere perennius.

„Povestiri pentru copii". premiate de *„Cartea românească"* şi editată de această instituţie la 1920, sunt tot ce s'a scris mai drăgălaş pe acest tărâm al literaturii.

Un alt lapă care merită să fie relevat. In primăvara trecută, Cartea românească publică patru premii a 3000 lei unul — suma nu are importanţă — pentru cele mai bune „Povestiri pentru copii". Din noianul de manuscrise, comisiunea însărcinată cu cercetarea lor, alege 3 pe care le premiază cu câte 3000 lei. Lucrarea înfăţişată de Alice Gabrielescu şi intitulată *„Isprava lui Ursu"* e clasi-

ficată cea d'ntâiu şi premiul acordat se dublează.

Cei pe cari îi pasionează politica financiară şi economică „prin noi înşine„ sau "paşapoartele lui Filipovici" se pot dezinteresa şi firesc lucru este, să se dezintereseze de progresele înfăptuite pe fie-ce zi, în domeniul tinerei noastre literaturi. Dar este mâhnitoare constatarea, că din toată pleiada tinerilor şi talentaţilor noştrii scriitori, nici unul n'a găsit cu cale să consacre câteva rânduri, acestui extraordinar talent literar.

Din acest punct de vedere, este justificat titlul acestor rânduri.

Pe cât e de firească admiraţia pe care scriitorul acestei mici recenzii o resimte pentru opera autorului, pe atât de legitimă este curiozitatea de a şti, cine este *Alice Gabrielescu.*

Este acesta un pseudonim sub care se ascunde vre-un bărbat? Bănuiala este uşor răpită când din vălmăşagul ideilor sănătoase, deşi expuse cu o virilitate demnă de un maestru încercat în ale literaturei, alegi totuşi şi reţii, acel „vecinic femeiesc" ce se desprinde cu o necăutată meşteşugire, din fie-care rând.

E tânără sau bătrână, urâtă sau frumoasă, scriitoarea care a stârnit în sufletul şi în mintea scriitorului acestor rânduri, o atât de vie admiraţie?

S'ar părea la prima vedere, că nedumerirea n'ar avea în sine nici un fel de importanţă.

In adevăr, de multe, foarte multe ori, te duci s'asculţi la un concert pe vre-o admirabilă cântăreaţă, de o reputaţie consacrată, dar pe care n'ai văzut-o nici-o dată. In clipa în care ropotele de aplauze salută intrarea artistei, ridici şi tu privirea şi..... un fior rece te străbate din creştet până 'n tălpi. La primele acorduri ale pianului acompaniator, pleci capul şi nu-l mai ridici decât când totul s'a sfârşit.

Situaţiune inversă. La acelaş concert vii s'asculţi tot pentru prima dată, pe aceiaşi artistă — dar vii târziu. Presupunând că este ceva mai occidental decât semenii tăi, nu întrii pentru ca să nu superi pe nimeni. Prin uşa uşor întredeschisă, valuri de o sublimă armonie, îţi izbesc urechea fermecată. Ei bine, dintr'o mie de oameni fin organizaţi sufleteşte, nu veţi găsi măcar unul care să nu presupună, fără nici o contradicţie posibilă, cea mai desăvârşită armonie între făptura exterioară a artistei nevăzute şi 'ntre arta ei.

Am avut o adevărată strângere de inimă, când am găsit într'una din zilele trecute, pe culoarul unuia dintre marile noastre cotidiane, pe o tânără cam de vre-o 30—33 de ani, cu un manuscris în mână.

Un trup liliputan, zgribulit într'o rochiţă maron, uşor îmblănită pe alocurea, capul înfipt între doi umeri osoşi şi ridicaţi în sus a vecinică iarnă, cari se străduiau din răsputeri să reţie o pereche de foi, peste două şolduri inexistente, un născior turtit prins între doi ochi fugari şi şireţi, arcuiţi de două sprâncene îmbinate, îţi dădeau exacta impresie a vizitatoarei singuratecelor cinematografe foburiene din zilele de lucru, întovărăşită în totdeauna de un bătrân decrepit.

Cum din vedere cel puţin, cunoşteam pe mai toate scriitoarele noastre, mă gândeam cu groază că aceasta ar putea fi singura pe care n'o cunoşteam.

Coşmarul acesta n'a durat prea multă vreme.

A fost o pură întâmplare care m'a convins din nou — spre mulţumirea mea—că în marea majoritate a cazurilor, Dumnezeu, când dă una, dă de toate.

Intr'una din zilele trecute, nu mai ştiu în care librărie, unul dintre scriitorii noştri de seamă, mi-a atras atenţia asupra unei fete tinere, cam de vre-o 27 de ani, care căuta înfrigurată printre cărţile de literatură de curând apărute.

Inaltă şi subţire, fină în limita posibilului, un păr ondulat ce încadra o frunte de gânditor, doi ochi nespus de frumoşi, faţa de un oval clasic, peste care Dumnezeu a pus pecetea genialităţii—iată cine este *Alice Gabrielescu,* iată scriitoarea căreia, cel ce iscăleşte aceste rânduri, îi prevesteşte cele mai strălucite succese literare.

Willy

Strofe

A venit iubito toamna
Cu alaiu de moarte flori,
Cu amurguri reci şi sumbre
Şi cu cerul plin de nori.

A venit iubito toamna
Cu îngălbenite foi
Ce cad triste pe cărare,
Şi cu monotone ploi.

A venit iubito toamna
Şi în cale-i s'au schimbat
Toate, toate... chiară ochi-ţi
Azi mai mari la mine cat !...

G. Nedelea

Publicaţiuni apărute [1]

Mărgăritare publicaţiune bilunară ilustrată pentru răspândirea operilor scriitorilor români. Numărul 1 publică povestiri de Ion Creangă ilustrate de Murnu.

1) **Sub această rubrică vom face dări de seamă asupra tutulor lucrărilor literare ce ni se vor trimite în acest scop.**

Clipe de groază

— Povestire —

de **George G. Tudouse**

— Vezi ilustraţia din pag. I. —

E o poveste adevărată care s'a petrecut de mult pe una din acele corăbii uzate dar încă tramice şi care purta poeticul nume de Don Cezar de Bazan.

Aşa dar pe vremea când se petrecea aventura pe care o descriem mai jos, corabia se imobilizase, în mijlocul golfului Gasconiei. Era o zi senină de primăvară. Nici un nor nu întuneca albastrul cerului şi tot astfel nici o adiere de vânt nu încreţea valurile apei.

Erau patru zile de când dăinuia comedia asta, de oare ce tocmai pe vremea aceasta minunată motorul corăbiei se stricase complect.

Pentru moment echipajul nu prea era de plâns, fiindcă ne întorceam cu toţii din Maroc şi ne duceam la Brest cu nişte mărfuri, fericiţi că vom putea câştiga ceva.

De alt fel toată lumea era liniştită afară de bucătarul chinez Tu-Fun-Si care mergea de colo până colo luând seama la vasele cu mâncare.

De odată se produse o mişcare neobicinuită printre matrozi care umplu de groază pasagerii corăbiei. La câţiva metrii de corabia împotmolită se afla o mină care înainta încet.

Toată lumea privea acum sfera aceasta neagră de care depindea viaţa întregului echipaj

Spaima asta domni câte-va ore. Toţi pricepuseră că moartea era inevitabilă. Mina se apropia încet. Era la vre-o douăzeci de metrii acum de corabie.

De odată uruitul unui motor spintecă văzduhul. Era un dirijabil care plutea exact de asupra corăbiei.

Ceia ce s'a petrecut atunci a fost foarte simplu şi foarte ciudat tot deodată..

Marinarii dirijabilului pricepuseră pe semne nenorocirea care pândea echipajul corăbiei, căci în clipa aceasta căpitanul debarcase pasagerii într'o barcă spre a uşura corabia şi tot astfel în speranţa că cu ajutorul unei funii legată de catargul corăbiei, barca va reuşi să urnească din loc epava aceasta împotmolită.

Aceiaş operaţie o făcu şi echipajul dirijabilului.

După o muncă încordată de o oră iată că epava se mişcă din loc încet încet, în vreme ce peste câte-va clipe un zgomot puternic răsună de-odată.

Era mina care făcuse explozie la câţi-va metrii de corabie, lovindu-se de o stâncă fără să omoare însă pe nimeni.

Echipajul de data asta era salvat

Trad. de **C. A. I. Gh.**

Nesiguranță

— Dacă mi-aduci iepuri pe care am să-i împușc îți dau cinci lei...
— Da. Dar n'ar fi mai bine să-mi dai banii înainte.

Prezență de spirit

— Ce însemnează 14 de piciorul iepurelui pe care zici că l'ai vânat ?
— Hm, heu... e ora la care l'am împușcat.

UN DOLIU
IN LUMEA INTELECTUALĂ FRANCEZĂ

In ziua de 12 Septembrie a. c. a murit la Pignau în Langnedoc, fulgerat de un motor electric apreciatul critic francez: *Marcel Azais*.

După ce a înfruntat cu bărbăție toate pericolele războiului, la care a luat parte activă, Marcel Azais moare în urma unui accident nenorocit în vârstă de 36 de ani, el care era imaginea vieței și a sănătății:

După talentatul romancier Raymond Radiguet, autorul celebrului roman „Le Bal du conte d'Orgel", mort mai deunăzi în vârstă de 21 de ani, iată și un critic ca Azais care moare la 36 de ani.

Numele lui nu spune nimic la noi este prea puțin cunoscut și chiar în Franța.

Era un necunoscut.

Nu numai că nu făcea nimic spre a fi cunoscut, mai mult încă, făcea totul pentru a nu fi...

Venise într'o zi din ținutul său natal după război, la Paris și începuse să redacteze singur o mică revistă ; pentru nici un folos material ci numai pentru plăcerea de a spune ce gândia...

Era bogat liber, nu cunoștea pe nimeni și nici nu dorea să fie cunoscut. Chiar se plângea adesea de aceasta. In condițiunile acestea nu este de mirare că a rămas aproape necunoscut.

In paginile revistei sale, n'a vorbit niciodată despre el.

Era nepărtinitor, de o ironie fină și ținea cu neclintire la ideile sale.. Totdeauna liniștit sigur de sine, nu se aprindea niciodată căci știa că criticul, scriitorul, dispune de o armă mai teribilă de cât înjuria..

«Pierderea suferită este ireparabilă, a spus Lucien Fabre... Cu adevărat ireparabilă....»

Victor Dumitrescu.

Cereți:
Almanahul „Universul"
pe anul 1925
Prețul 20 lei

BON No. 2.
Pentru participarea la tragerea a 50 de loturi filatelice

Vizitați Cinema „VLAICU"
RULEAZA:
Filmele cele mai frumoase și instructive

ANUL XL. — No. 47. 2 LEI EXEMPLARUL Duminică 23 Noembrie 1924

UNIVERSUL LITERAR

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an **100 lei.** în străinătate pe un an **200 lei.**

VEDENIA.—(Vezi explicația în pag. 6 și 7)

DESTĂINUIRI

Cititorii mei (pe cari i-am considerat totdeauna amici şi duhovnicii mei sufleteşti, cărora le-am împărtăşit gândurile şi impresiile ce le-am avut şi cari mi-au dat dovezi de simpatie, fiindcă mi-au arătat încredere şi mi-au rămas fideli), au văzut şi au constatat poate că scrierile mele nu au numai un caracter de recreaţie artistică, ci şi o tendinţă de a folosi altora.

Totdeauna am scris numai ceace am crezut că e util şi pentru alţii. Am rupt din sufletul meu numai acele sentimente pe cari ştiam sigur că pot găsi rezonanţă şi în inimile celorlalţi.

Fantezia năvalnică nu m-a luat niciodată pe aripile ei şi nici nu m-a cotropit ideologiile primejdioase,

In epoca noastră extrem de materialistă, cu realismul ei brutal, poemele şi epopeile nu mai au trecere, fiindcă lumea nu are vreme să le citească. Această lipsă de timp e una din marile noastre neajunsuri de azi în prăpăstirea culturală.

Ne copleşesc nevoile vieţii, ne preocupă frământările zilnice şi nu avem răgaz să ne concentrăm spre a citi multe cărţi, cum făceau strămoşii noştri.

Scriitorul de azi, dacă vrea să fie citit, trebue să ţie seamă de aceasta situaţie. Azi ţi se cere ceva scurt care să spună mult şi să fie în acelaş timp şi folositor.

Pornit dela această convingere mi-am pus la contribuţie tot ce-am avut mai de seamă şi mai nobil în sufletul meu ca să creiez un ideal de artă superioară şi am căutat să dau totdeauna în vileag numai gânduri şi impresii concentrate şi clare, precise şi pline de înţeles. N-am insistat asupra detaliilor inutile şi m-am ferit de o retorică, de acele zorzoane literare, cari, pentru mine, constitue pierdere de vreme.

Gândurile şi sentimentele mele nu numai că le-am cernut de tot ce era nefolositor, dar totdeauna am desprins din ele şi am aruncat ce-ar fi fost împrumut sau influenţa altora. Am ţinut să dau numai ceiace gândesc şi simt eu, ori cât de neînsemnată ar fi manifestarea mea spirituală.

In această atitudine de originalitate îmi găsesc mândria şi consolarea sforţărilor mele intelectuale.

Nu pretind că în tot ce mi s-a tipărit am spus totdeauna mult şi numai lucruri noi, dar am credinţa că tot ce-am scris poate servi ca un memento pentru fixarea cunoştinţelor iar cărţile mele: *Singur, Elogiul Frumuseţii, Cartea inimii, Note despre Artă, şi Povestea unui orfan,* apărute în „Biblioteca Minerva" sunt oglinda unui suflet, care nevoit să trăiască retras în urma unor împrejurări tragice, a observat de departe toate frământările şi a suferit în coltul său obscur mult mai mult şi mai intensiv decât alţii.

Bucăţile mele literare le-am transcris aşa cum mi-au venit în minte, după inspiraţie, şi le-am şlefuit cu toată atenţia şi solicitudinea unui bijuter pentru pietrele sale preţioase.

In nopţile mele albe şi în zilele mele de obicei monotone, am plâns, m'am bucurat, m'am entusiasmat sau m'am chinuit cu scrisul meu.

Am mărturisit peticilor de hârtie, din care au eşit cărţile mele, tot ceam gândit, tot ce-am simţit şi tot ce m'a avântat.

Recompesa sforţărilor făcute mi'am luat o prin faptul că le-am scris şi mulţumirea mea a fost întreagă atunci când recitindu-le le-am găsit demne de preocupări mai înalte şi folositoare de rodat publicului cititor.

G. Niculescu-Varone

Baudelaire

Jucaria săracului

Vreau să dau idea unei distracţii nevinovate. Sunt aşa de puţine petreceri care să nu fie vinovate! Când veţi ieşi dimineaţa cu intenţiea hotărâtă să hoinăriţi pe drumuri, încărcaţi-vă buzunarele cu mici invenţii de o para, depinde: polişinelul turtit, mişcat de o aţă, hierarii care bat nicovala, cavalerul cu calul a cărui coadă este un fluer, şi de a lungul cârciumelor, la picioarele pomilor, dăruiţile copiilor necunoscuţi şi săraci pe care îi veţi întâlni Veţi vedea ochii lor căscându-se din cale afară.

Mai întâi, n'au să îndrăznească să pue mâna; se vor îndoi de fericirea lor Apoi mâinele lor vor apuca în grabă şi vor fugi, cum fac piscile care se duc departe să mănânce bucăţica pe care le-aţi dat o, ştiind că nu trebue să aibă încredere în om.

Pe un drum în dosul zăbrelelor unei grădini foarte mari, în fundul careia se zărea albeaţa unui frumos castel luminat de soare, sta un copil frumos şi rumen, îmbrăcat în acele haine ţărăneşti atât de drăgălaşe.

Luxul, inconştienţa şi privelişiea obişnuită a bogăţiei, fac pe aceşti copii arătat de frumoşi în cât i-ai crede făcuţi dintr'o altă fărâmătare decât copii din clasa mijlocie sau a sărăcimii

Lângă el zăcea pe iarbă o jucărie splendidă, tot atât de rumenă ca şi stăpânul ei, lustruită, aurită, îmbrăcată într'o roche roşie, şi încărcată de pene şi mărgele.

Dar copilul nu se ocupa de jucăria lui cea mai dragă, şi iată la ce privea:

In cealaltă parte a grilajului, pe drum, printre scaeţi şi urzici, era un alt copil, murdar, slăbănog, sotos, unul din acei copii părăsiţi în care un ochiu împărţial ar descoperi frumuseţea, dacă precum ochiul cunoscătorului ghiceşte o pictură ideală sub vopseau căruţaşului, el l'ar curăţa de scârbosul jeg al mizeriei.

Printre acele zăbrele simbolice care despărţeau două lumi, drumul mare şi castelul, copilul să ac arăta copilului bogat jucăriea lui, pe care acesta o examina cu lăcomie ca un lucru rar şi ne unoscut.

Ei bine, acea jucărie, pe care mica spurcăciune o întărâta, o săcaia şi o zeudoia într' cutie cu zăbrele, era un şoarece viu! Părinţii din economie fără îndoială, găsiseră jucăria chiar în viaţa însăşi.

Şi cei doi copii îşi râdeau unul altuia frăţeşte, cu dinţii toţi atât de albi.

Trad. de **Eufrosina Pallă**

ILUZII

SYLVIEI

Copiilor le plac poveşti —
Şi mie ca şi lor,
Îmi piac păreri, în care creşte
Răsadul unui dor.

Când sunt cu voi, la vatra ta,
O taină-a crudei firi;
Invie dorul de a visa
Cu drept la fericiri.

Copiii tăi îmi sunt nepoţi,
Pe voi vă am copii,
Şi'n visul meu vă simt pe toţi
Răi, inimii pustii.

Şi inima ca un setos
Când n'a avut ce bea,
Cutrinde basmul meu frumos
Ce-i viaţă pentru ea.

Zi-mi mamă, ca să mi-să dea
Al visului sfânt har
Ce inima-mi doreşte, vrea
Din neştiutul dar.

Maria Cunţan

A apărut
ALMANAHUL
ZIARULUI
„UNIVERSUL"
Pe anul 1925
20 lei exemplarul.

In așteptare

E zi de sărbătoare când sufletul meu n'are
Tristețea ce-o avuse, și lumânări de ceară
Ard tainic în altaru-i, dar e o lumânare
Care 'n altar nu-mi arde și el vrea să și-o ceară.

Sunt lumânări într'ânsul ce mâini tremurătoare
Le-aprinseră în zile când îmi muriră rude;
Sunt lumânări aprinse și'n zi de sărbătoare
De-acei ce nu și uitară durerile lor crude.

Adesea credincioșii pe care doliu-și cerne
Tristețea-i negrăită, veniră ca să scape
In resemnarea-adâncă a toacii de vecerne
De-atâta amărăciune ce'n suflet poate 'ncape

Dar astăzi nici-un dascăl nu cântă'n vechea strană
Și-i lipsă o lumânare ce'n mine nu mai arde.
Altarul meu cel tainic e roșu ca o rană
Și-i țintuit cu chipuri de sfinți și cu placarde.

O, lumânarea-aceea ce sufletu-mi o cere
E-a unuia ce nu i dus în fundul negrei groape,
Dar care 'nmormântat e în groapa-i de tăcere
Ce l'a 'nvăluit aspru de când nu-i ești aproape.

O, lumânarea-aceea te'ndură-a o aduce
Iubito, c'al meu suflet să-și aibă-al lui repaos,
Și-altarul să se plece pe el, în vârf cu-o cruce,
Și dascălul să cante înaurerat în naos...

Ion Ciorănesen

Din glumele
lui Anatole France

Ducându-se într'o zi să-și cumpere o pălărie, marele scriitor constată cu mirare că nu se găsește nici una să i se potrivească. După ce patronul disperat își răscolește în zadar mai toată marfa, îi cere voie să-i ia măsura capului pentru ca să-i facă una de comandă, dar nici așa nu reușește să capete pe hârtia perforată o măsură mulțumitoare. Totuși patronul îl încredințează că-i va pune pălăria în lucru și i-o va trimite acasă pe dată ce va fi gata.

Maestrul n'apucă însă să iasă pe ușă și aude pe patron — care'l crezuse plecat — exclamând furios către băieții din prăvălie: „Auzi, să nu i se potrivească nici o pălărie!.... Ce cap de idiot!"

Și celebrul client ieși zicându-și: „Mai știi?... poate că o fi având și el dreptate!„

* * *

Vizitând un azil de nebuni la Tourneville, directorul, care până aci arătase lui Anatole France câte-va specimene, se oprește în fața unui nebun și arătându-l scriitorului, îi zice: „Acesta e un exemplar extraordinar! Nu mai are sensibilitate, lucru de care vă puteți convinge trăgând un foc de revolver fără ca vre unul din mușchii lui să se contracte. Uitați vă la el; stă nepăsător ca un tâmpit. Și, vedeți, nu e singurul în genul acesta; mai toți au un semn deosebit. Ia dă-mi mâna dumitale, pipăe-i fruntea aci pe curba sprâncenelor,.. Nu simți o umflătură?... Ei bine, să știți, e dovedit: toți cari au o asemenea umflătură sunt buni de închis la balamuc.

Anatole France se dete puțin la o parte și fără să fie observat își pipăi fruntea la locul indicat și constată îngrozit că are și el umflătura.

— Doctore — strigă el — am și eu umflătura!... dă-mi te rog mâna.. pipăe... așa e?...

— Adevărat — exclamă doctorul — o ai.

— Dar atunci — întrerupse maestrul — sunt nebun?

Doctorul plecă capul fără să mai răspundă.

* * *

Marele cugetător ajunsese să nu-și mai poată stăpâni astma de care suferea decât fumând sute de țigări de eucalipt. Într'o iarnă, medicii îl sfătuesc să petreacă vre-o două luni la Nisa și el se execută.

După prima săptămână de ședere aci, se pomenește cu stăpânul hotelului.

— Cunosc îndatoririle ce 'mi impune cinstea de a adăposti în hotelul meu un bărbat așa de ilustru și de aceia îmi propun să vă fac să simțiți cel mai mare confort.

— Ați reușit de minune, fiind-că sunt foarte mulțumit; îi răspunse maestrul surîzând.

— Nu, ilustrul meu oaspe, nu — urmă patronul — De câte-va zile o odoare nesufesită s'a împrăștiat în tot hotelul. Am crezut că vine de la etajul de jos unde locuia o familie americană pe care am rugat-o să se mute de la mine, dar constat că m'am înșelat fiind-că chiar de aci vine mirosul mai tare.

— Poate că vrei să vorbești — îi zise Anatole France — de mirosul pe care'l împrăștie țigaretele mele de eucalipt?

Foarte încurcat, patronul nu găsi altă scuză decât să recunoască ploconindu-se că nesuferitul miros devenise un parfum delicios.

Și fără altă explicație o șterse,

Culese de **V. B.**

Baudelaire

Portul

Mici poeme în proză

Un port e un locaș încântător pentru un suflet obosit de luptele vieții. Nemărginirea cerului, arhitectura mobilă a norilor, coloratiile schimbătoare ale mării, scânteerea jarurilor, sunt o prismă minunat de bună spre a desfăta ochii fără a-i obosi vreodată.

Formele svelte ale corăbiilor cu funiile lor încâlcite, cărora valurile le inprimă oscilații armonioase, servesc să întrețină în suflet gustul ritmului și al frumosului. Și apoi, mai ales, este un fel de plăcere tainică și nobilă pentru acela care nu mai are nici curiozitate nici ambiție, de a contempla culcat pe piatră sau rezemat de dig, toate mișcările celor cari pleacă sau celor cari revin, ale ălor cari au încă puterea de a voi, dorința de a călători sau a se îmbogăți.

Trad. de **Ach.l Dimitriu**

O carte interesantă pentru tineret, corpul didactic, ofițeri, etc. e descrierea celebrei expediții a lui *Fr. Nansen* intitulată: SPRE POL, în întuneric și ghiață veșnică. Cartea, tradusă de cunoscutul publicist, d-l *B. Marian*, are numeroase ilustrații, cuprinde 320 pagini format mare și se vinde la toate librăriile cu 40 lei.

Povestea căpitanului Pol

— Urmare şi sfârşit —

„Era prin August. Pe atunci regimentul, era comandat de Colonelul Sortea, un om foarte inteligent, unul dintre cele mai bune caractere, un suflet adevărat nobil şi cu o inimă prea bună, larg deschisă tuturor suferinţelor omeneşti.

„In casa lui se petrecea de minune, mulţumită frumoasei sale soţii, care era adevăratul mărgăritar al casei.

„Se dansa, se juca cărţi şi se bea foarte bine în casa colonelului Sortea.

„Noi tinerii ofiţeri, cărora pe acea vreme ne ardea de petreceri, nu lipseam de la nici una din seratele colonelului, unde afară de militari, mai venea şi multă lume civilă, cum erau cei doi preşedinţi de tribunal, judecători, avocaţi si alţii, bine înţeles, toţi de bune condiţiuni sociale.

„Colonelul Sortea, un pasionat jucător de cărţi, petrecea câteva ceasuri în mijlocul tuturor musafirilor, iar mai apoi, împreună cu ceilalţi parteneri, se retrăgeau cu toţii în camera rezervată jocului de cărţi, unde erau pregătite în acest scop, câteva mese acoperite cu postav verde.

„Printre jucători, era şi căpitanul Urdea din artilerie, nelipsit din casa colonelului, iar soţia sa doamna Urdea, se număra printre cele mai bune prietene ale doamnei Sortea.

„Mulţumită acestei bune prietenii, doamna Sortea găsise în doamna Urdea, pe adevărata ei confidentă, căreia îi desvăluise întreaga viaţă pe care o ducea cu colonelul.

„*In aparenţă*, doamna Sortea, era trecută, în rândul acelor femei fericite, cărora viaţa îi rezervase numai bucurii şi plăceri, pe când în realitate era una dintre cele mai nefericite fiinţe.

„Cu 15 ani mai mică ca soţul ei, care mai fusese căsătorit odată, dânsa ducea în tovărăşia lui cea mai sarbădă viaţă, lipsită cu totul de plăcerile, de cerinţele unui sânge tânăr, ce-i se scurgea vijelios prin vine. Colonelul Sortea, care trecuse prin toate bunătăţile acestei lumi, nu mai avea posibilitatea de a îndeplini conştiincios, arzătoarele ei dorinţi. Singura patimă care-l mai stăpânea încă cu toată furia, era jocul de cărţi, căruia se dedase cu toată puterea sufletului său, neglijindu şi astfel cu totul soţia, care aştepta de la el, toată dragostea ce era capabilă să primească şi pe care cu drept cuvânt o merita.

„D-na Urdea care cunoştea taina prieteniei, nu scăpa din ochi, nici cea mai mică mişcare a ei. Observase cu atenţiune la fie-ce pas ce-l făcea şi fiindcă ţinea şi la colonelul Sortea, care la rândul său vedea în căpitanul Urdea, pe cel mai bun prieten, o înconjura cu cea mai mare dragoste, dându-i cele mai bune sfaturi, spre a o feri de un pas greşit, care i-ar fi adus nenorocirea.

„Ii erea frică d-nei Urdea. de avocatul Craba care-i urmărea de aproape prietena, străfulgerând-o cu privirile lui de tânăr amorezat.

„Şi ceia-ce o punea pe gânduri pe d na Urdea, era uşurinţa d-nei Sortea, care cu toate că se ştia spionată, încuraja prin atitudinea ei nesocotită, demersurile tânărului înebunit de dragoste, când surâzându-i promiţător, când fixându l cu nişte ochi dulci, din a căror priviri, un îndrăgostit putea să înţeleagă atât de mult.

„Dar ce putea pricepe un suflet tânăr, o inimă ahtiată după dragoste, o fiinţă în ale cărei vine, clocotea un sânge aprins, din toate sfaturile bune ce le primea în fie-care zi?

„In faţa dragostei nestărmurite, în faţa bătăei furtunoase a inimei, a svâcnirilor violente ale sângelui care se scurgea vijelios în vinele ei, nimeni nu mai putea pune nici o stavilă.

„In faţa sufletului ei arzător, care începuse a vorbi o limbă atât de plăcută simţurilor, doamna Sortea nu mai putea da înapoi, nu putea opune nici o rezistenţă, şi dând curs liber pasiunei violente care o scoase din minţi, căzu în braţele tânărului amorezat.

„Indrăgostiţii se întâlneau des şi

Un model al Romei antice

Din minele vechei Rome care se văd şi acum şi formează obiectul de atracţie al tuturor vizitatorilor vechei capitale a lumei antice, s'a putut imagina de artişti şi arhitecţi modelul vechei Rome.

Acest model este reprodus în ilustraţia noastră alături de o altă ilustraţie care reprezinta minele a cea ce a fost când va modelul.

Modelul acesta a fost executat cu ocazie expoziţiei internaţionale de la Roma şi are o lungime de 11 metri şi

Acelaşi cartier din Roma în timpul lui Iulian Apostatul (veacul al IV-lea), după un model al pictorului Bigot.

cu toate că este foarte redus faţă cu cea ce a fost în realitate tabloul adevărat, el face o impresie admirabilă. Tabloul reproduce exact Roma în veacul al IV-a după Christos, Ro

ori unde îi punea ocaziunea față în față.

„In casa colonelului, la amant acasă, în case particulare ca și în hoteluri, întâlnirile deveneau mai dese și din ce în ce mai aprinse.

„Cei doi îndrăgostiți ajunseseră în halul acelor pacătoși, care căzuți pe cea mai joasă treaptă socială, puțin le pasă de ce se mai petrece în jurul lor, cum puțin îi interesa de cum îi va judeca lumea.

„In fața dragostei svăpăiate, totul trebuia să tacă, nimic nu se mai putea mișca.

„Orașul întreg era în curent cu această scandaloasă afacere. Numai colonelul Sortea, nu știa nimic, nici prin gând trecându-i ideia de așa bănui nevasta.

„Intr'o bună zi însă, un prieten binevoitor, îi deschise ochii prin câte-va rânduri, aruncate în grabă pe un petec de hârtie.

„Vestea aceasta, îl lovi cu atâta putere, în cât era aproape să înebunească. Un trăznet de-ar fi căzut din cer, nu putea să-i pricinuiască mai mult rău.

„Anonima o primise la regiment.

„Când desfăcu plicul și parcurse cu ochii rândurile acelea, care-i aduceau o veste atât de grozavă, scăpă hârtia din mână și se lăsă greoi pe scaunul din fața biuroului său, dându se pradă celor mai amare chinuri.

„Un vălmășag furtunos de gânduri prinse a-i colinda prin creer și fu lovit cu toată puterea de una din cele mai violente dureri de cap.

„Nu mai stătu mult la regiment.

„Ofițerii îl văzură părăsind curtea cazărmei, cu obrajii învăluiți într'o paloare de mort, cu capul plecat adânc în piept, cu privirele pironite în pământ.

„Părea cu zece ani mai bătrân de cum era. așa se îndoise sub greutatea dureroasă a gândurilor negre ce-i fulgerasc creerul.

*

„Ajuns acasă, căută să-și ascundă desgustul ce-i pricinui nevasta, eșindu-i ca întotdeauna înainte, spre a-i întinde fruntea pentru sărut.

„Când își apropiă buzele de fruntea ei, simți că se'nfioară până în creștetul capului.

„Bolnav cum era de fapt, mai mult moralicește de cât fizicește, nu luă masa în seara aceia, ci îndreptându-se direct spre iatac, porunci să-i facă patul.

„A doua zi părăsi casa mai de vreme ca de obicei.

„Era stăpân pe sine.

„Își dădea seama că în întâmplări de felul acelora prin care îi fu dat să treacă, trebuia să procedeze cu sânge rece, cu cel mai desăvârșit calm.

„Nu s'a putut ști dacă d-na Sortea, bănuise sau nu că bărbatul ei, aflase ceva din toată afacerea scandaloasă a cărei eroină era.

„Destul că dânsa, întrerupse pentru moment întâlnirile amoroase ba mai mult, când amantul sosise pentru noutăți. informându se de sănătatea ei, refuză să-l primească

„O luptă grozavă pe viață și moarte se dădea între ea și soțul ei.

„Ea ca să întârzie desnodământul fatal care forțamente trebuia să sosească. el ca să-și poată înfrâna simțimintele ce-i răscoleau sufletul și care i cereau poruncitor, să lovească cu toată puterea, în aceia care călcându i în picioare cinstea, își bătuse joc de el atât de amar.

Zilele se strecurau, triste posomo

ma epocei lui Julian Apostatul, Roma în ajunul declinului ei, dar încă frumoasă și maestoasă. In aceea epocă orașul-etern avea 46.602 clădiri 1890 palate și o mulțime de clădiri obștești și anume 7 circuri, 13 amfiteatre și atre, 18 bazilici, 11 băi termale, 36 te

morâ. Roma era un adevărat muzeu sub cerul liber.

Toate aceste bogății au fost reproduse în modelul de care vorbim și este opera artistului pictor și adâncului cunoscător al lumei antice, francezul *Bigot*.

Un cartier din Roma de azi cu urmele trecutului său.

arcuri de triumf, 3 monumente coloane, 13 obelisciri, 423 de hramuri, 2 statui colorate, ale lui August și Neron, 22 de manejuri, 80 de statui în aur ale zeilor, 77 de statui de marmoră a zeilor, 1000 de statui de bronz și tot atâtea reliefuri în bronz și mar-

Modelul se ilumineză cu lâmpi electrice dar în așa fel că se arată vecinicul oraș sub diferite aspecte în cursul zilei.

Ilustrația noastră poate da numai o reprezentare slabă a modelului acesta admirabil.

D.

Suflete ce pier fără de vreme

Sufletul meu 'linchid zădărnicii
Să piară blestemat ca un ateu,
Să crească răni pe trupul cerului
și'n veci
Indurerat să-l plângă Dumnezeu.

Mi-s ochii-o dâră de rugină veche
Surâsu 'ncremenit în semn de cruce;
Pustiu-i plin de vulturi pribegiți
Și drumul nesfârșit—unde m'oi duce.

Popas păgân, tăcere fără fund
Imi săgetează aripa îndemnării;
Eu numai cânt, nu plâng și'ncremeniți
Dorm puii leului, sub hârbul sării.

Când umezeala cerne stropi de sânge
Și 'nveninează calea pân' la os,
Eu țintuit în racla desnădejdii viețuesc
Aceiași umbră-lumii, de prisos!..,

George Nutzescu

Desnădejdea lui Iuda

— După Francesco Gianni —

Iuda, fapta i mișeiească după ce ș'o 'ndeplinise,
Copleșit de desnădejde, d'un copac se spânzură.
Întinzând aripa-i neagră, demonul ce-l sfătuise
In vârtej de fum și flăcări lângă el rînjind sbură.

Și de funia ce tare peste gât și'ncolăcise,
Apucându-l strâns în ghiare, jos în iad il aruncă;
Limbi de flacări într'o clipă corpul lui îl mistuise
Și scheletul în jăratec arzător se preshimbă.

Cum ajunse în gheenă, unde geme și suspină
Veșnic cine poartă 'n suflet a păcatului rugină,
Fruntea tartorului cruntă ca prin vis s'a'nseninat.

Și, luând pe Iuda 'n brate, strâns pe corpul lui de tină,
Gura lui îngrozitoare, neagră și de sânge plină,
Ii întoarse sărutarea ce și el lui Christ i-a dat.

N. ȚINC

râte, îngropându-se pentru veșnicie în negura vremei.

„Doamna Sortea punând stavilă simțămintelor aprinse ce-i frământau sufletul, colonelul Sortea hotărât să ducă lupta până la sfârșit, păstrându și cu tărie calmul dictat de împrejurări, duceau în aparență viața liniștită și senină de altădată, fiecare la rândul său spionând cu atențiunea încordată, cea mai ușoară mișcare a celuilalt.

„Timpul începu să se burzuluiască. Un vânt aspru sufla neîncetat dinspre nord, iar o ploaie mărunță și rece, nu mai contenea să cadă din înălțimi.

„Venise toamna, o toamnă tristă și posomorâtă ca și sufletele celor doi soți, deveniți, dintr'o dată, prin nesocotința unuia dintre ei, cei mai aprigi dușmani.

„Manevrele de toamnă se anunțară.

„Colonelul Sortea începu să-și facă pregătirile de plecare.

„Toată casa era deranjată. Pachete peste pachete, cufere și geamantane care trebuiau umplute. In sfârșit un dute-vino de dimineață până'n seară.

„După atâta sbucium, după atâta muncă încontinuă, veni și ziua plecărei.

„Ca de obicei, colonelul își îmbrățișă nevasta emoționat și ajutat de un 1 din soldații de ordonanță care-i ținea scara de la șea, dintr'o aruncătură încălecă.

„Calul, un cal superb de rasă arabă, în salturi ușoare elegante, porni spre poartă, de unde colonelul întorcând capul, mai trimise pe vârful degetelor o sărutare, aceleia care în cadrul ușei de la intrare, falfaia în aer, batista albă fin dantelată.

„Amantul amărât de o prea lungă așteptare, înștiințat exact de plecarea colonelului, nici nu mai așteptă să treacă mult timp de la plecarea lui și spre a-și vedea iubita mai curând, pe la orele două după masă, exact trei ore de la dispariția colonelului, se prezintă amantei, care-l primi cu cea mai călduroasă dragoste în brațele ei moi și catifelate, atrăgându-l în iatac, acolo unde aveau să-și spună printre sărutări ferbinți, întâmplările din ultimul timp, de atunci de când nu mai avură posibilitatea se se vază.

„Peste o jumătate de oră de la intrarea amantului în cuibul dragostei ce-și făurise, colonelul Sortea, în curent cu cele petrecute, intră pe furiș în curtea caselor sale și pătrunse prin surprindere în etacul soției sale, de la a ușa căreia avea o a doua cheie. Tablou!"

„Soția în costumul Evei, se svârcolea cuprinsă de un iatac de isterie, în brațele amantului, de asemenea gol!....

„Câteva perechi de palme sdravene și un picior aplicat cu putere, scoase din iatac, în simplul costum a lui Adam, pe amant, care nimeri tremurând drept în fundul grădinei, unde se ascunse într'un boschet, care-l ferea de privirile indiscrete ale lumei.

„Nu se știe precis cele ce s'au petrecut între cei doi soți, în urma izgonirei amantului.

„Destul să se știe că după aproape două ore de la cele întâmplate, d-na Sortea părăsea căminul conjugal, cu lacrimile'n ochi, cu cea mai adâncă tristețe în suflet, iar după câteva minute colonelul Sortea încăleca din nou calul care-i fu adus de ordonanță, nu se știe de unde, și plecă să-și facă datoria de ostaș.

„După o lună de zile, când manevrele luară sfârșit și colonelul Sortea se întorse acasă, găsi totul așa cum fusese lăsat la plecare, atunci când își izgonise soția și liniștit în aparență, continuă să trăiască viața în unul singur.

„Doamna Sortea, după ce fu izgonită, ne având rude în localitate, la care să se refugieze, își îndreptase pașii spre locuința doamnei Urdea, unde pe baza prieteniei dintre ele, găsise un adăpost.

*

„După două luni, colonelul Sortea mutat după cerere în orașul C. părăsi localitatea, după ce își încărcase în vagoane întreg bagajul.

„Odată cu dispariția lui din B. ca prin farmec, dispăru și doamna Sortea.

„Gurile rele, spuneau că acceleratul care pleca din localitate noaptea la 11 ore, l'ar fi transportat pe amundoi, spre noua destinație.

*

Un ropot de aplauze, subliniă ultimele cuvinte ale căpitanului Pol.

Prin Ionescu, făcându i cunoștința în seara aceia, l'am felicitat călduros pentru munca depusă pe tărâmul cultural, el fiind întemeietorul cercului de literatură din localitate, și strângându i mâna, sub influența dragostei ce simțeam că prinde a se naște în sufletul meu pentru acest om superior și care dela prima dată îmi devenise plăcut, mă îndreptai spre eșire și pornii grăbit spre casă.

Ion Holban

Guy de Maupssant

VEDENIA

— Vezi ilustrația din pag. I —

Vilegiaturiștii intrau încet în restaurantul hotelului și se instalau la locurile lor. Chelnerii serveau felurile de mâncare fără grabă, ca să permită întârziaților să sosească și să nu aducă mâncarea de două ori; vilegiaturiștii cari sosiseră mai de mult în localitatea aceasta priveau cu interes spre ușă, ori de câte ori ea se deschidea, în dorința de a vedea figuri noi.

Aceasta este de altfel marea distracție a stațiunilor balneare. Ori ce nou venit prezintă un interes deosebit, atât în ce privește felul lui de viață, cât și felul lui de a se prezenta.

Așa, dar, în seara asta, ca în toate serile de altfel, așteptam sosirea unor persoane noui.

Nu veniră de cât două, dar ele erau foarte ciudate, un bărbat și o femeie: tatăl și fiica. Amândoi îmi făcură imediat impresia unor personagii de Edgar Poë; totuși, aveau un farmec în ei, dacă mă pot exprima astfel, farmecul nenorocirii; mi-i re-

prezentam ca niştee victime ale fatalităţii. Bărbatul era înalt şi slab şi cu părul alb deşi nu prea părea tocmai în vârstă. Fata care să tot fi avut douăzeci, douăzeci şi trei de ani era în schimb măruntă şi era cu adevărat o apariţie diafană; manca cu o înceti eală nespusă, ca şi cum ar fi fost aproape incapabilă de a-şi mişca braţele.

Amândoi se aflau în faţa mea, la cel'alt capăt al mesei, şi am observat imediat că tatăl avea un tic nervos foarte ciudat.

In fie-ce dată când voia să pună mâna pe un obiect, braţu lui descria o curbă. După câteva clipe gestul acesta ma enervat aşa de mult în cât mi-am întors privirile ca să nu-l mai văd.

Am observat de-asemenea că fata purta o mănuşă în mâna stangă.

După masă m'am dus sa mă plimb puţin in parc. Era foarte cald.

Pe când mă plimbam ast-fel, am văzut de-odată pe vecinii mei de masă. I-am salutat; bărbatul se opri numai de cât şi-mi z se:

— N'aţi putea să mi indicaţi, domnule, un loc unde am avea o vedere frumoasă; tot de-odată vă rog să scuzaţi indiscreţia mea.

M am oferit numai de cât să-i conduc şi în timpul drumului am vorbit, firesţe, de binefacerile apei din staţiunea aceasta termală.

— O! spunea el, fata mea are o boală foarte ciudată. Suferă de accidente nervoase inexplicabile. Iată de ce am venit aici, deşi medicii nu prea cunosc boala ei, eu cred mai de grabă că e bolnavă de nervi.

Numai de cât mi-am adus aminte de ticul lui şi l'am intrebat:

— N'o fi oare o boală ereditară? Nu cumva eşti şi d-ta bolnav de nerv?

El răspunse liniştit:

— Eu? Nu...

Apoi, după o clipă de tăcere el reluă de-odată:

— A! Se vede că faci aluzie la spasmul mâinii mele... Ticul acesta îl am din pricina unei emoţii grozave pe care am avut-o. Inchipui şte ţi că fiica mea a fost inmormântată de vie.

Am ramas foarte surprins,

El relua:

Iată aventura. E simplă. Julieta suferea de cat va timp de inimă şi de aceia mă temeam de vre-un accident.

Intr'o zi cazu în grădină şi doctorii chemaţi în grabă declarară că murise. Am veghiat-o o zi şi două nopţi; eu însu-mi am aşezat cadavrul în coşciug şi l'am însoţit până la cimitir unde a fost depus in cavoul nostru de familie, care se află la ţară, în Lorena.

Am ţinut că fata mea să fie înmormântată cu bijuteriile ei şi in acelaş timp să fie îmbrăcată cu prima ei rochie de bal.

După ce am îngropat-o, m'am întors acasă foarte abătut. N'o aveam de cât pe ea, căci soţia mea murise de mult.

Nu ştiu câte ceasuri am rămas adâncit în gânduri.

De-odată am auzit o bătaie în uşă.

— Cine e?

O voce răspunse:

— Eu sunt tată,

Era intr'adevăr fiica mea care intrat în odaia mea.

Am crezut că înebunesc şi m'am retras în faţa spectrului câre înainta încet.

— Nu-ţi fie frică tată; n'am murit. Un hoţ a voit să-mi fure inelele şi mi-a tăiat degetul; sângele a început să curgă şi asta m'a facut să-mi revin în fire.

Numai de cât m'am dus cu fiica mea în odaia ei şi am sunat pe servitorul meu Prosper ca să facă focul.

De'ndată ce intră, servitorul, se uită la fiica mea, deschise gura şi scoase un strigăt înfiorător apoi căzu jos mort.

El deschisese cavoul şi în graba lui uitase să închidă măcar coşciugul, convins de alt-fel că nu va fi bănuit de mine, de oare-ce aveam o încredere desăvârşită în el.

* * *

Interlocutorul meu tăcu. Afară se înoptase de-abinelea.

Ne ştiind ce să spun am îngânat:

— Ce lucru ingrozitor!

Apoi, după o clipă am adăugat;

Dacă ne-am întoarce acasă; e cam răcoare.

Si ne-am întors, tăcuţi şi gravi, la hotel.

Trad. de. C. A. I. Gh.

FRUMOASE VISURI...

Frumoase versuri, pururi risipite
De soarta vitregă ce vă pândeşte,
In suflet, dulce, lumea voastră-mi creşte
Ca o minune 'n basmele - aurite;

Ci, oacă ştiţi că moartea vă răpeşte,
De ce-mi veniţi mereu mai strălucite,
Voi, păsări cu aripi înflorite,
Ce mă vrăjiţi cântând dumnezeeşte?

— „ Noi suntem flăcările veşniciei
Si 'n gânaul tău ne strecurăm sfioase,
Dând farmec şi putere 'nchipuirii.

Noi nu pierim niciodată, şi 'n veci frumoase,
Ne 'nvăpăem în ritmul poeziei
Sburând încet spre culmea nemuririi

O. Murescu

La o răzăşie

Sunt două zile... am fost ospetele venerabilului boer — răzeş, de vrednică şi întru toate adevarată spiţă; i Panaite Vicol de la Oltenestii Falciului din Moldova. De multă vreme nu mi-fost dat să văd, nici n'aş fi putut crede că am să mai vad, astă-zi după atâtea crâncene şi viforoase timpuri, prin cari, fară deosebire, toţi şi toate au trecut, — o gospodărie aşa de frumos întemeiată şi îmbelşugată şi prisositoare astfel remasă din vremurile acele bune şi desfatătoare de dinainte de crâncenul episod prin care neamul şi ţara noastră a trecut,... că la acele vremuri aducerile aminte se închină ca la vremi de Biblie!

Din adâncă iubire pentru venerabilul boer răzăş şi din dorul mare să mi duc fiinţa, în departe, pe răzoare limpezi desfatătoare şi bogate a darniciei lui Dumnezeu, bine cuvântând munca spornica a glebei, — m'am dus să vizitez Oltenestii cei frumoşi, sat întins, de răzaşi instăriti în bună parte, frumos orânduit, — şi să'mi desfătez ochii cu frumoasele privelişti îmbelşugate, şi să'mi răcoresc sufletul de frumoasele daruri ale naturii îmbelşugate.

Am fost întimpinat de boerul-răzăş Fiind zi de Duminică, trecând pe la Biserică, am intrat acolo. Biserică frumoasă, cu glas armonios de clopote, temeinic cladita şi frumos orânduita, ctitoria boerului răzăş Panaite Vicol om cucernic, bun creştin, precum, cucernic a-le vieţei sale de totdeauna a fost.

Picturi frumoase ce vorbesc cugetului şi inimei. Catapeteasma frumos aranjata, străni multe, jilţ arhieresc. Cercetez picturile Ridicându mi privirea, ochii uimiţi mi s'au oprit în înaltul cupolei din mijlocul bisericei. Dumnezeu de pe tronul lumei întregi, îsi binecuvântează făptura operei Sale. Atâta expresie şi atât de solemn mi-a fost minutul acela de contemplare, că am simţit parecă, aevea, căldura Dumnezeiască cobo ându-mi-se pe umeri, scăldând sfântul locaş în bai de cucernicie.

Terminându se Dumnezeiasca slujbă, mi s'a îngăduit să vizitez altarul. Inconjurând sfânta masă am îngenunchiat, sarutând sfântul chivot. Prin geamurile fin zebrelite, lucrate în mozaic se cernea o lumină dulce, curată, primind îmbalsămările stinte ale Imparatescului altar.

Ne-am dus în úrmă la conacul boerului — razaş. — Gospodarie de vremuri bune, frumoasa orânduire în toate, belşugul binecuvântării unei vieţi închinată muncei ordonată, celor de folos, cucernice şi prisositoare. Ca pe o carte deschisă, reculegerea gândurilor şi a inimei, privind la această frumoasă gospodărie cu adevărat răzăşască — moldovenească, — citiam,

Proba **Argument decisiv**

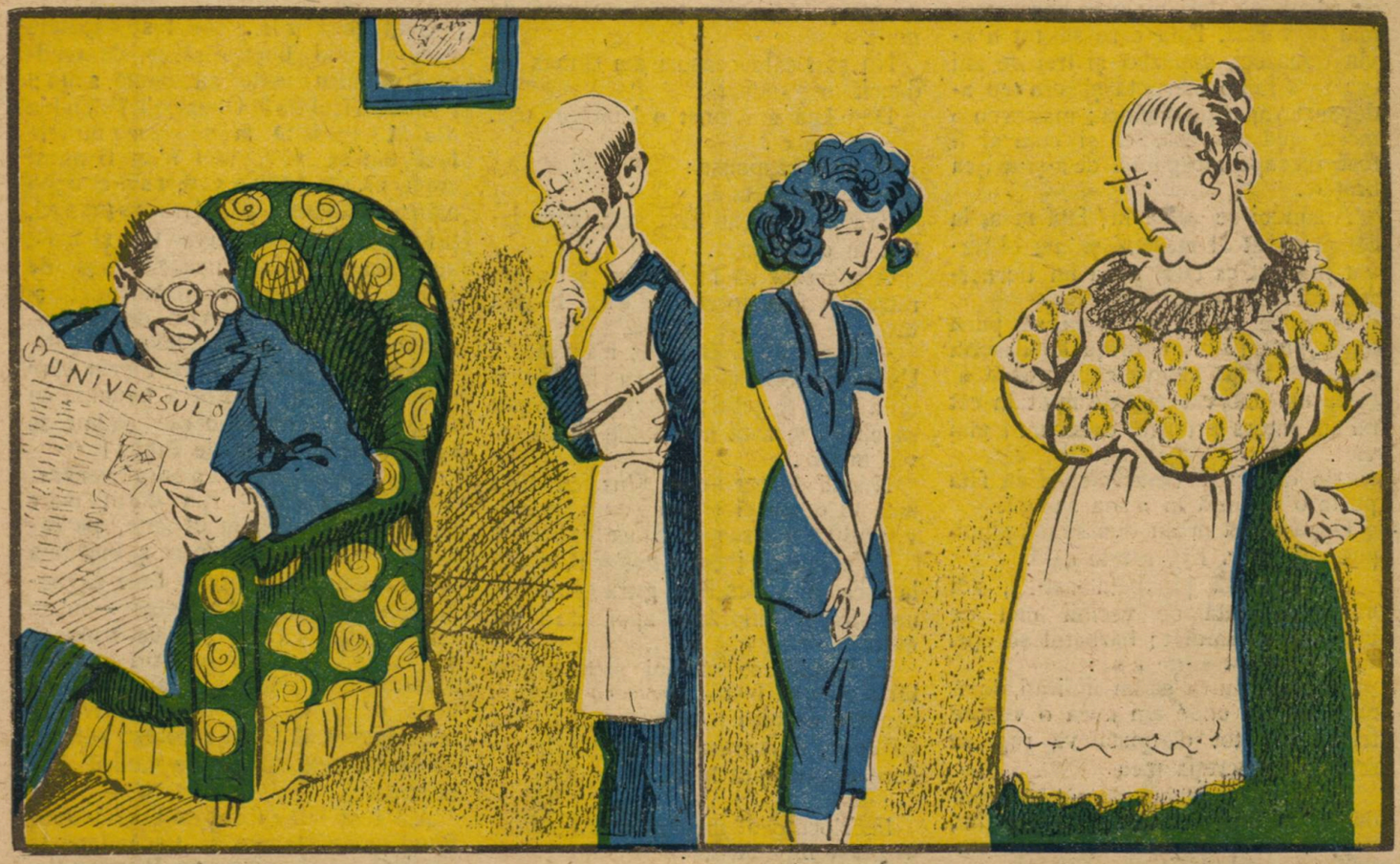

— Iosef, de ce 'nu mi-ai scuturat hainele?
— După ce vede domnul?
— Fiindcă am mai găsit în buzunar un pol.

— Ce ai 'nebunit să-ți tai părul! Ce eu îl am tăiat?

dovestirea frumoaselor și vrednicelor aș-zări și gospodării răzășești de pe vremuri, fermecându-mă de poezia celor ce au fost, și din care rar exemplar rămas e gospodăria venerabilului Panaite Vicol din Olteneștii Falciului din Moldova.

Intru în odăile curate, încăpătoare, cu miros de odogaciu, cu mobilă comodă și primitoare, cu scoarțe românești, bogate. Din pridvorul înalt al casei îmbrăcat cu iederă și cu iasomie agățătoare, culcat în jilț moale și încăpător, nu mă mai săturam privind lanurile frumoase și întinsele și îmbelșugatele, răzoare ale Olteneștilor, ce par imense covoare în multe culori, definindu-se mai pronunțat în liniștita și solemna înserare care se pogora din adâncurile nesfârșite și dumnezeiesc de senine ale cerului, așternând pete de umbră dulce pe aceste toate răzoare tivite de livezi și limbi de pădure. — S'a întins o tăcere adâncă, desăvârșită și o încremenire în totul. Frunzele au adormit pe ramuri. Răcori îmbalsămate plutesc în aerul sfințit de liniște și pace. Respir până în adâncul sufletului aerul dulce și sănătos — și ochii i-am închis ca să strâng' pe multă vreme și pe totdeauna, pastorala priveliște.

După cina de seară, ne-am despărțit pentru odihna de noapte. Am stat mult, ramas singur, sub baldachinul îmbălsămat al pridvorului înalt, privind în extaz noaptea limpede, scăldată în lumina visătoare a lunei plină ce așternea troene de lumină peste satul adormit

In mijlocul satului turla bisericei: străjă. Luna i s'a oprit în creștet, îmbrăcând-o în solemna lumină de miez de noapte, de cerul adânc spuză de stele. Peste firea visătoare, se așternea monotonă și obsedantă vecernie, a greierilor. Și era farmec, vis și armonie. Troenit de gânduri și de idilica frumuseță din juru-mi, am adormit un somn dulce, fericit, cum rare ori să'l fi avut în viață, visând pastorala ce aevea am trăito la Olteneștii venerabilului răzăș — boer: Panaite Vicol!

In zorii zilei următoare, trezit de ciocârlie ne-am despărțit, ducând cu mine, pentru a nu mai pierde comoara de frumoase și neperitoare aduceri-aminte.

Petru T. Gâdei

Crème Simon

CREMA SIMON
Această cremă igienică și binefăcătoare albește și înmoaie pielea dându-i o mlădiere și o catifelare fără pereche. Ea conservă femeei frumusețea și frăgezimea tinereței.
CREMA SIMON
face să dispară toate micile alterări ale epidermei: crăpături, degerături, roșeață, pârliri, etc. Crema trebue întinsă pe pielea încă umedă.
Pudra și Săpunul Simon

Citiți „Veselia"

BON No. 3.
Pentru participarea la tragerea a 50 de loturi filatelice

NUL XL. — No. 48. 2 LEI EXEMPLARUL Duminică, 30 Noembrie, 1924.

UNIVERSUL LITERAR

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an **100 lei.** în străinătate pe un an **200 lei.**

ASOCIAȚIUNEA SIBIIU

Marele compozitor Gabriel Fauré mort de curând. — (Vezi pag. 6).

PE STRADA

Strada a ajuns astăzi, mai ales o stradă principală, ceiace era odată Agora la Greci şi Forul la Romani.

Toată viaţa, cu multiplele ei manifestaţiuni şi întreaga societate cu diversele ei specimene, este reprezintată pe stradă, mai cu seamă sâmbătoarea şi când e vreme frumoasă.

Doi tineri de bisex îşi spun pe stradă fleacuri. se privesc cu drag, îşi fac declaraţii amoroase şi planuri de viitor sau simulează. Vezi într'o parte doi politiciani cum gesticulează şi-şi exprimă, cu vioiciune, „convingerile“ lor. Un academician stă de vorbă cu un critic asupra formulării unei probleme de artă. Mai departe un grup de fete simpatice parcă ciripesc; apoi trece bazarul întreg de figuri, se revarsă încet „fluviul“ anonim, mulţimea aceia de oameni târâţi parcă în jos şi în sus de nevoi, de dorinţa de a se plimba, de a vedea, de a străluci în faţa altora şi mai cu seamă de a se exhiba.

Vezi trecând, în goana automobilului sau în fuga cailor dela trăsură, pe bancherul ocupat, pe ministrul preocupat, pe dregătorul important, pe omul de afaceri neastâmpărat, pe parvenitul obraznic, pe curtezana provocătoare ce sfidează, pe „femeia de lume“ ce-şi etalează cu discreţie graţia sau pe buna. gospodină, modestă în aparenţă, care timidă şi dintr'o nevoie oarecare, pentru a-şi duce un bagaj mai greu sau copilul, merge într'un vehicul spre casă.

Ca într'un film cinematografic se perindă mii de tipuri, din toate treptele piramidei sociale, cu preocupările lor, cu dorinţele-lor şi cu aspiraţiile lor zilnice. Rar trece cineva pe jos grăbit printre mulţimea care se agită şi rar se strecoară câte un visător, ce face nota discordantă în amestecul de tipuri şi costume.

Multe aspecte ale vieţii le poţi vedea şi le poţi studia pe stradă. Multe genuri de persoane şi multe categorii le poţi prinde numai pe stradă. Multe cunoştinţe se fac pe stradă şi mulţi din viitorii soţi se cunosc întâi pe stradă.

Când n'ai ce face sau când eşti plictisit, te duci să te plimbi, şi ca să-ţi alungi urâtul, te amesteci în sumedenia de oameni ce-şi târşiesc cadenţat picioarele şi parcă te bucuri o clipă de viaţă.

Când vezi lumea aceia multă şi variată parcă te dispune şi-ţi sunt dragi oamenii, cari cu câteva ceasuri înainte ţi-ar fi fost poate indiferenţi.

In învalmăşagul de pe stradă îţi trec repede printr'o ureche şi iese prin alta crâmpeie de convorbiri, cuvinte de dragoste, clevetiri sau vorbe prietenoase.

Ca pe-o scenă, dintr'o tragedie antică. se înşiră pe strada mare principală mai mulţi tineri, femei şi bărbaţi, şi puţini bătrâni şi copii, oameni vaseli şi oameni trişti, majoritatea îmbrăcaţi elegant, iar ceilalţi modest.

Strada e frecventată afară de oameni de afaceri grăbiţi şi de puţini şcolari şi şcolăriţe, cari se duc sau se întorc dela şcoală pe un drum mai drept şi de studenţi meditativi sau de studente cochete.

Sunt anumiţi oameni care-şi petrec aproape toată viaţa umblând numai pe aceiaşi stradă. Mulţi, femei şi bărbaţi trăesc. se umbrăcă, se fardează sau îşi fac de-acasă o mască favorabilă numai pentru a eşi pe strada principală, la anumite ore, aproape de amiază sau seara, pentru a-şi etala ce au mai bun ca haine şi podoabe.

Când stau pe loc şi privesc ziua şiragul mişcător, ce pare nesfârşit, îmi face impresia că lumea aceia care circulă mişună şi se perindă în faţa mea pe stradă, e un imens cortegiu într'un mare teatru. Sunt tot felul de personagii, de temperamente, de tipuri speciale şi de indivizi comuni, cari, în varietatea lor, formează societatea.

Când stau ziua pe stradă, lângă un galantar, şi privesc furnicarul de oameni care treçe, îmi pare că mă găsesc la teatru, dar pe o scenă mult mai mare că acea adevărată, mai felurită şi mult mai interesantă.

După opt seara, când aproape toată lumea pleacă sau când intemperiile naturii gonesc pe cei neocupaţi, numai câte un slujbaş necăjit sau câte o lucrătoare grăbită mai trec pe strada bătută de ploaie şi de vânt.

Primăvara, când soarele încălzeşte pământul şi iarna, când cad primii fulgi de zăpadă, strada are un aspect deosebit şi frumos.

Când plouă privesc uliţa largă şi pustie şi mă gândesc la animaţia şi la aspectul ce-l avea altădată, când era vreme frumoasă şi ce va fi această stradă peste o sută de ani, când nimeni din cei cari trec azi nu vor mai exista atunci...

Mă întristez când trec toamna pe uliţa unde stau, pe care umblă puţină lume şi observ că vântul aspru risipeşte pe jos frunze veştede. Dar mă înveselesc când reîncep să merg pe strada cea mai frecventată din centru şi care-mi dovedeşte că oraşul în care m'am născut şi trăesc e un corp viu şi că arterele şi vinele lui sunt străzile. Fără lumea multă care circulă, oraşul ar fi mort şi eu aş fi trist ca într'un cimitir.

De-aceia, oamenii cari trec pe stradă parcă îmi sunt prieteni şi-i iubesc, deşi nuştiu cine sunt şi nici n'am vorbit cu cei mai mulţi niciodată.

G. Niculescu-Varone

Către cititorii noştri

Strângând regulat, cu începere de azi, cupoanele ce se vor găsi în fiecare număr al

„UNIVERSULUI LITERAR“

toţi cititorii noştri vor participa la marile premii de primăvară ale ziarului „Universul“

ELEGIE

Plâng suflete!... căci toamna îşi lasă azi pustiul...
Pierdută e cărarea sub galbenele foi...
Şi destrămată-ţi este visarea ta sglobie,
Sub amintirea tristă-a durerilor de-apoi...

Mor cântecele 'n taină şi şoaptele încete...
Şi lin suspină doina şoptită din caval,
Iar soarele luceşte sub scutul lui de raze,
Din ce, în ce, mai rece, din ce, în ce, mai pal.

S'a veştejit în glastră o floare de muşcată.
Precum se veştejeşte un dor neîmplinită.
Şi rând, pe rând, afară, în grădiniţa mică,
Atâtea flori frumoase, plăpânde-au veştejit.

Plângi suflete!... căci toamna, ţi-a troenit cărarea
Din drumul vieţii tale, cu searbăde dureri
Furându-ţi veselia şi visul şi cântarea..,
Şi nu'ncerca pierduta comoară s'o mai ceri...

M. Alimbăşanu

Morala coani Catinchii

— S hiță —

Coana Catinca este scurtă, groasă, cu fața rotundă roșie și cu o umbră de mustață pe buza-i superioară de un roșu vânăt. Este culcată și se agită 'n pat așteaptă pe soțul ei care întârzie la club.

Se aude ușa de la antreu scârțâind ușor, apoi cu pași tiptil se apropie d-l Struțescu.

Apare: nalt, slab încovoiat, spân, cu aerul smerit și obosit. Coana Catinca furioasă:

— O să mi spui odată d-le Struțescu când or să se sfârșească toate astea? Dumnezeu știe!... N'am nevoe să 'ntreb, știu eu de unde vii. Este destul de limpede, citesc pe fața d-tale! Toată ziua și toată noaptea ești dus de acasă. In toate serile club și iar club! Pe onoarea mea, dece dracu vă mai însurați? Oamenii care nu știu să se 'ntoarcă acasă la o oră potrivită n'au pentru ce să se însoare. Dacă ai de gând să te omori n'ai decât s'o faci, dar n'ai dreptul să prăpădești viața altora.

Oh! Doamne! Dumnezeule! ce soartă! ce soartă! roabă și victimă!..

Of! bărbații! ce ligh oane stricate!

D-l Struțescu mormăe cuvinte neînțelese desbrăcându-se.

Coana Catinca cu glas ascuțit:

— De sigur că ai pierdut toți banii la cărți! soțul încearcă se protesteze...

— Ce spui? Nimic! Nu e de mirare, căci trebue să-ți fie rușine să vorbești; nu mă mir că nu deschizi gura! numai un lucru mă miră: că la ora asta îndrăsnești să te mai întorci acasă! Mă înveninez de necaz când te văd; îmi vine să-ți scot ochii! D-l Struțeccu face un gest vag și cască.

— Ce spui? Nimic! Oh! ce plictisitor ești! stai ca o momâe, fără să spui o vorbă; parcă nevasta ta nu merită să-i răspunzi. Desigur că 'n lume vorbești, faci pe oratorul, critici, susții teorii asupra căsniciei, și condamni femeiile! D-l Struțescu oftează...

Acasă nu este chip să-ți scoată cineva o vorbă din gură. Îți tratezi nevasta cum n'ar îndrăsni nimeni s'o facă! Dus de acasă vecinic,—în fiecare seară.

D-l Struțescu mormăe că n'a eșit toată săptămâna seara.

— Ce? N'ai eșit seara săptămâna asta. Ce are a face? te opresc eu? Ai să spui că nu te poți mișca fără să te controlez, că sunt geloasă, și de, poate așa avea de ce, dar puțin îmi pasă, nu sunt o tirană slava Domnului!...

— Așa fi bucuroasă să știu ce te a reținut până la ora asta? Afacerile? Oh! da, bănuesc! Frumoase afaceri, ale unui om însurat și tată de familie care umblă noaptea după afaceri! In vremea asta D-l Struțescu o privește dă din umeri și se strecoară 'n pat.

Coana Catinca urmează:

Ah! Doamne, ce nenorocită sunt! noroc că fetele mele n'or să aibă zor de măritat: sunt libere, independente, pot trăi fără monștrii de bărbați! D-l Struțescu sforăie sgomotos și consoarta isbucnește într'un plâns nervos!...

Eufrosina Pallă

Bunătatea omenească

In castelele de fildeș, unde șade bogăția,
Soarele, voind să intre prin fereastra de cristal,
S'a izbit așa de-odată de-o perdea par'că opacă,
Tocmai ca un val de mare peste stânca dela mal;
Valul însă se'nciudează și cu sfârcul alb de spume
Se prăvale 'n muget strașnic peste altele ca el.
Și pornind apoi cu toate într'o goană furioasă
Rătăcesc neștiutoare ca un om lipsit de țel.
Insă 'n mersul lor năprasnic ce întrece vijelia
Vai de vasele plutinde ce 'ntâlnesc cumva în larg,
Le strâng brațe de vârtejuri, le isbesc cumplit în coaste,
Și asvârlă stropi în bice pân' aproape de catarg:
Raza soarelui curată ce-a 'ncercat așa timidă
Să'și arate alba i față în castelul căptușit,
Dacă pleacă tot mai tasă din lumina ei aulceagă
Urma bunătății sale peste zidul coșcovit.
Ea se duce tot voioasă, ca un sol de bună pace
Stăruind ca toți d'avalma să trăiască fericiți,
Iar când noaptea se coboară, dacă vrea să'nchidă ochii,
Raza încă tot veghează și trimite sateliți.
Răutatea omenească e întocmai ca avarul
Ce-și încuie chiar și viața 'n singuratecu-i castel,
Ca din dosul unor storuri îndesite și opace,
Să dorească fericirea pământească pentru el.
Bunătatea-i însă pururi iertătoare și cuminte,
Nu se 'nchide ca avarul, nu se teme nici de hoți,
Ci zburând în toată voia pe întinsurile lumii
Are 'n tolba ei frumoasă numai bine pentru toți,

Cascabello

A apărut

ALMANAHUL

ZIARULUI

„UNIVERSUL"

Pe anul 1925

Și se află de vânzare la toți librarii, chioșcarii, depozitarii și vânzătorii de ziare cu prețul de

20 lei exemplarul.

Pentru provincie se va trimite 5 lei porto.

Curiozități artistice

Cel mai vechi ziar din lume

Așa trebuie să fie socotită gazeta „CINC PAO," ziarul oficial al guvernului de la Peking, un fel de *Monitor Oficial* al nostru, care a împlinit nu de mult *1000 de ani de la înființarea lui.* In arhivele Pekingului se găsesc exemplare din primele numere încă bine conservate și după unul din acestea este reprodusă ilustrația noastră.

Noapte de August

Doarme 'ntreg ţinutul străjuit de dealuri
Şi de munţi, în vale râul bate 'n maluri,
Argintat de lună.... Asta e minutul,
Când în pace sfântă doarme 'ntreg ţinutul...

Pe oceanu-albastru, luna-o Egidă —
Printre stropi de stele calea să-şi deschidă
Lin vâsleşte 'n zare un bolid sihastru
— Lunecând se pierde pe oceanu-albastru.....

Cu plafon de boltă — în lumina de — aur —
Munţii par coloane într'un templu maur
Şi pavaj e şesul; nu-s mişcări, revoltă
In moscheia asta cu plafon de boltă...

Doarme 'ntreg-ţinutul sub Egida de-aur...
Mie-treaz — îmi pare că-s un rege maur,
Un strigoi ce-aduce după el trecutul
In acest moment, când doarme 'ntreg-ţinutul....

Mihail Dumbravă

La pădure

Soarele se duce încet peste deal şi îşi mai aruncă odată privirea înapoi asigurându-ne că a doua zi ne vom revedea.

E o zi frumoasă de Iulie; o potecă bătută se pierde în desişul fagilor din mândra pădure a Vizantei.

Din vârful muntelui isvorâşte un părâiaş care şerpuind coboară la vale rostogolind pietricelele ce întâlneşte în cale. Uneori dă peste stânci mari ce i se pun ca pavăză în faţă; le ocoleşte pe toate şi făcându-şi drum printre ele produce un murmur care împreună cu ciripitul pasărilor mai turbură liniştea domnitoare a pădurei,

Mai departe se desfăşoară o priveliştе încântătoare; pe toate părţile cât vezi cu ochii se întind numai păduri. Şiruri de munţi sunt împestriţate cu toate soiurile de copaci, iar mai în fund începe adevărata regiune a brazilor. Ei se ridică falnici, uriaşi parcă vor să-ţi împedice trecerea prin împărăţia lor.

Colo'n vale se întinde o poiană mândră străbătută de părâiaşul ca apa-i ca de cristal, Din distanţă câte un teiu împarte mirosul îmbătător al florilor sale

Zilnic vin lăutari şi cântă în poiană. Sunt cu toţii un tată şi trei feciori ai sai. Tatăl, moş Ion, a atras luarea aminte a tuturor vizitatorilor. E un moşneag ca de vre-o şasezeci de ani, cu mustaţa şi părul albit de vremuri. Imbrăcat în cămaşe albă cu floricele cusute de mătuşa şi cu iţari, pare un om al munţilor din vremuri dedemult, din vremuri bune. Anii au trecut peste dântul, părul i s'a albit de necazuri, puterile i-au scăzut mult, dar strălucirea ochilor, vioiciunea şi agerimea lor de odinioară i-au rămas. I-au rămas amintirile frumoase pe care caută să le spună prin cântece, prin doine duioase, pe care numai el ştie să le scoată din corzile vioarei, al căror farmec el îl înţelege mai mult decât oricare altul...

... Şi în tăcerea pădurii în care se aude numai fosnetul frunzelor mişcate de adierea vântului, în mijlocul câtorva părtaşi ai fericirei lui moş Ion, cari cu sufletele deschise ascultă poveşti din bătrâni pe care lăutarul cu părul albit ca de zăpadă ştie să le scoată din vioara-i plină de amintiri, niciun alt murmur nu se mai aude, nici un alt sgomot nu mai turbură liniştea sufletelor care acum au trecut spre altă lume, spre lumea de demult... Cu ochii pe jumătate închişi cari acum privesc spre alte vremuri, moş Ion doineşte cu dor... vântul nu mai adie, apele pârâiaşului se strecoară printre pietre fără sgomot, frunzele copacilor stau plecaţi şi ascultă... rămân plecate ca pentru rugăciune.....

Niculae A. Cristescu

Sculptură pe nisip

In ultimii ani în staţiunile balneare maritime sculptorii de talent cari vin să se odihnească în orele de *far-niente* se apucă de făcut figuri din nisip. Unii din ei ajung până la atâta virtuozitate în cât fac adevărate capo d'opere. Ilustraţia noastră reprezintă sculptat în nisipul unei plaje capul lui *Marc Twain*, admirabil redat, iar sub capul marelui umorist este un alt desemn reprezentând *humorul.*

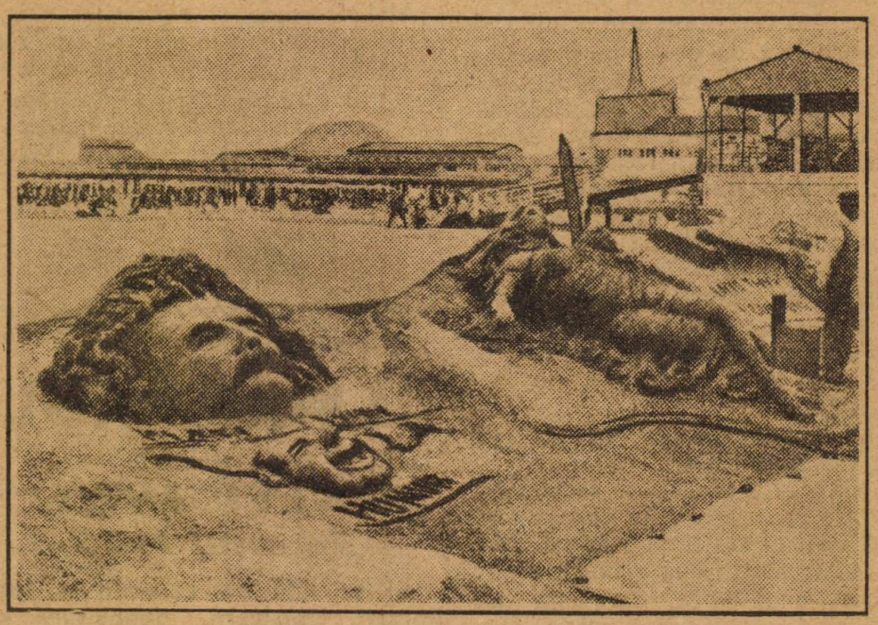

Alături de această sculptură dedicată memoriei lui Twain se vede o alta care reprezintă pe o *„Mamă dormind"*. Aceste efemere opere de artă bine înţeles n'au de cât o valoare de câte-va zile, căci primul vânt le risipeşte.

Dar cu cât sunt mai durabile cele din marmoră şi bronz în eternitatea vremurilor?

Omul zburător

Legenda greacă inspiră pe un pictor

Dorința de a zbura a omului n'a fost de azi sau de eri dar din clipa în care omul urmărind zborul păsărilor le-a invidiat puterea aceasta de a se putea ridica deasupra vieței pământești și de a pluti în nesfârșitul albastru al văzduhului.

La greci era chiar o stâncă în Leucadia unde se găsea un hram închinat lui Apolon și de pe care se aruncau mulți tineri încercând să zboare și găsindu-și moartea în valurile mării care se spărgeau de picioarele stâncei.

O legendă a servit unui pictor să compuie un tablou care astăzi e cu atât mai de actualitate cu cât visul primitivului elin a devenit o realitate și acei care s'ar ridica azi de pe stânca Leucadia ca să imiteze zborul păsărilor nu s'ar mai îneca în valurile mării dar ar zbura în țara pe care ar dori-o să o revadă.

Căci legenda privește suferințele scitului Diodor care adus din Sciția de greci pe pământul Eladei, cu toată dragostea lui pentru frumoasa greacă Nausica, visează mereu la țara sălbatecă de unde a plecat, unde cerul se acoperea iarna de nori cenușii, pământul de zăpada și oamenii merg îmbrăcați în cojoace și piei de fiare sălbatice.

Desnădăjduit că la dragostea lui Nausica răspunde cu o nepăsare vădită și că în nepăsarea aceasta este și o umbră de dispreț pentru că el nu este elin ca și ea dar un biet prizonier adus din Sciția, el se sfătuește cu Licas bătrânul păzitor al hramului lui Apolon de pe stânca Leucadiei.

Și bătrânul Licas îl sfătuește așa:

„Ți sunt cunoscute ție străinule, minunatele puteri ale stâncei din Leucadia, la picioar le căreia ne aflăm.

De mult, cu mulți ani în urmă, când fecioarele erau mai frumoase de cum sunt acum și tinerii semănau mai mult cu vitejii de cum seamănă acum, fie care cine dorea să se mântuiască de sentimentul iubirei neîmpărtășite și să renască din nou liber se ridica de pe stânca Leucadei, și aninându-și pene pe trupul său și legându-se de corpul păsărilor mării, se avânta în abisul nesfârșit al apelor. Și crede-mă tinere, că iubirea neîmpărtășită îi părăsea pentru vecie! Împărăteasa Artemisia din Halicarnas, despre care Xerxes a spus după bătaia de la Salamino că femeile s'au luptat în ea ca bărbații și bărbații ca femeile — Artemisia aceasta să îndrăgostise de un tadolscent din Abidos dar acesta nu o iubea. Stăpânită de suferințele nempărtășirei iubirei sale Artemisia i a scos ochii iubitului său iar ea singură s'a aruncat de pe stânca Leucadei și a găsit în talazurile mării libertatea inimei. Cea mai mare și mai iubită de zei Safo, când ușuraticul Faon a părăsit-o și-a încercat și ea să zboare de pe stânca Leucadei și nu și-a găsit și ea odihna în apele mării?

Mulți, mulți au căutat aci liniștea lor, dorind să zboare în lumea aceea în care vor găsi libertatea.

Și Diodor ascultă de sfatul bătrânului Licas și într'o sărbătoare a hramului lui Apolon de sub stâncă, atunci când știa că Nausica va veni și ea la hram, el, atârnându-și pene și legându-se de trupul păsărilor albe ale mării s'a avântat în abisul nesfârșit al ei.

Și cine știe dacă în clipa acea nu s'a gândit mai mult la Sciția lui, din care fusăse adus ostatec, de cât la frumoasa Nausica ce-i respinsese iubirea. Dar gestul lui a avut puterea să miște sufletul mândrei grecoaice, căci atunci când pescarii au salvat pe Diodor de la încercarea lui de a găsi în valurile mării scăparea sa, și Diodor a fost adus pe țărm sub pici arele lui Apolon, Nausica s'a aplecat de-asupra lui și i-a cerut ertare.

Legenda a inspirat, după cum spuneam, pe un pictor care în tabloul său, reprodus de noi, reda momentul când Diodor s'avânta de pe stânca Leucadei, pe când Nausica desperată privește la sacrificiul pe care-l făcea pentru ea tânărul scit.

D.

Scitul se aruncă de pe stâncă

Bibliografie

A apărut:

— *Mărgăritare*, publicație ilustrată pentru răspândirea operelor scriitorilor români, anul I, No. 2, editura G. Filip.

— *Cartea Inimii* (Scrisori către femei) de G. T. Niculescu-Varone). (Cartea Românească).

— *Note despre artă*, de acelaș, în aceiași editură.

Gabriel Fauré

(Vezi ilustraţia din pag. I)

Zilele trecute a încetat din viaţă, la Paris, în vârstă de peste optzeci de ani marele compozitor francez Gabriel Fauré.

Fauré a avut o activitate muzicală foarte rodnică şi a înzestrat literatura muzicală cu o mulţime de compoziţii între care notăm, între altele. Simfonia în Re minor, Requiem ul, opera Prometeu şi în sfârşit, ultima lui lucrare un Quatuor pentru coarde.

Fauré a fost profesor de compoziţie la Conservatorul naţional de muzică, unde a urmat lui Massenet şi unde a făurit prin cultura şi pilda lui, o serie întreagă de muzician dintre cari mulţi au ajuns maeştrii renumiţi.

Ca director al Conservatorului, Fauré a mai înfiinţat o clasă de contra punct cu totul deosebită de aceia de compoziţie.

După Anatole France, Fauré este a doua pierdere pe care o suferă intelectualitatea într'un timp atât de scurt.

SBUCIUM

Frunze moarte
ploaie rece,
Zări pictate
'n cenuşiu...
— Mă tot cheamă, să mă poarte
Visul clipelor ce trece,
Pe-al trecutului pustiu.

Reci fiori
de toamnă lungă,
aspre gesturi
de chemări
— De cu seară până 'n zori,
Mă frământă şi m'alungă
In grozave, vagi, visări.

... Un cavou
funest, himeric
Şi o candelă aprinsă,
— Cu-al trecutului ecou —
Prohodeşte 'n întuneric
O iubire, moartă... stinsă.

George I. Breazu

Candidat la preoţie

Snoavă de V. BILCIURESCU

E, pe semne, obiceiul de mult în ţara turcească
Ca acei mahometani ce vor să se preoţească,
Examenul să şi'l treacă nu de pildă ca la noi.
La feţe bisericeşti, arhierei, or mai de soi,
Ci la marele vizir. Vi s'o fi părând ciudat,
Insă dac'aşa e legea, de... eu ce sunt vinovat?

Astfel, un diacon turc vrând examenul să treacă,
Să se facă şi el hoge, la vizir acasă pleacă
Şi ajungând aci acesta fără zăbavă 'l primeşte,
Insă i face un examen de şi dracu se cruceşte
Căci în loc ca să-l dăscoasă despre cele preoţeşti,
Il întreabă alte alea, ce cu gândul nu gândeşti:
Ce-i mai scump decât valtrapul dela şeaua lui a bună?
Un valtrap cu pietre scumpe cusute pe semi-lună;
Cât de mare e distanta dela cer pân'la pământ?
Şi a treia întrebare, cea mai grea cu drept cuvânt,
Căci astfel de ghicitoare nici naiba 'n'o născoceşte:
Ce gândeşte el în clipa când diaconu-i vorbeşte?
A cercat bietul diacon că să 'l facă să 'nţeleagă
Că 'ntrebările ce-i pune cu geamia nu se leagă,....
Ţi-ai găsit!.. N'a vrut să ştie, ba i-a spus una şi bună:
Să şi ia gândul de hogie până ce n'o ştii să-i spună
Un răspuns la aceste întrebări ce i-a fost pus.

Ce să facă?... A plecat şi acasă drept s'a dus.
Cum ajunge, bucătarul se grăbeşte să-i aducă
Bunătate de mâncări şi văzând că nu îmbucă
Ci pe plâns s'a fost pornit cu durere l-a'ntrebat:
— Ce ai tu, stăpâne dragă? Ce belea ţi s'a 'ntâmplat?
După multă rugăciune, diaconul i-a povestit
Ce 'ntrebări i-a pus vizirul şi că nu-i chip de hogit.
— Lasă, nu mai plânge bre, că te vindec eu de rană;
Ia acuma de mănâncă şi-ai să vezi în ce capcană
Ţi l vâr eu pe chir vizirul şi ţi-l satur de 'ntrebări!
Diaconul, mai liniştit a gustat el din mâncări,
Dar, mergând ca să se culce, toată noaptea s'a zbătut.
Când se scoal-a doua zi tot aşa de abătut,
Iată intră în odaie credinciosu-i bucătar
Care, fără desluşiri, îi cere un icosar
Şi cu el în târg aleargă, cumpără şi 'napoi vine
Cu gogea pachet de sfoară de d'abia în braţe 'l ţine;
Apoi toată astă sfoară el o face un ghem mare,
Imbracă aela stăpân hainele i de sărbatoare,
Ia şi ghemul şi 'ntr'o clipă la vizir a fost ajuns.
Aci fără greutate înăuntru a pătruns
Şi prin slujitor vesteşte că diaconu-a sosit
Şi că-i gata să răspundă la ce dânsul a dorit.

Cum ajunge 'n faţa lui, adânc i se ploconeşte,
Iar vizirul, om bătrân, ce acum d'abia zăreşte,
Il întreabă, trăgând leneş din ciubucu-i argintat:
— Ia să te vedem acum în ăst timp de ai cercetat
Ale mele întrebări şi ştii să răspunzi la toate?
— Cum de nu, sunt la poruncă şi aştept Prea Luminate.
— Atunci, spune-mi ce-i mai scump şi mai mult ce preţueşte
Ca valtrapul meu pe lume? Aide, să vedem, vorbeşte!
— Păi de... îmi dau cu părerea, eu în mintea-mi de copil,
Că o ploaie bună 'n Marte şi vre-o două în April,
Fac mai mult decât valtrapul chiar Lumiuăţiei Tale.
— Bravo ţie, măi ciapcâne! Vezi, aşa mai eşti pe calc;
Dar l-a doua întrebare să te văd de ai cuvânt:
Spune mi ce distanţă este între cer şi 'ntre pământ?
— Uite-o, asta-i Luminate — şi-i depune la picioare
Ghemul ce-l avea cu el — poate'oricine să măsoare,
Eu am dat cu sfoara asta de trei ori pân'am aflat.
— Va să zică, asta este?... Mă, spui tu adevărat?
— Vai de mine Luminate! Poftiţi chiar de măsuraţi

Şi dac'o lipsi un cot, capu să mi-l retezaţi!
— Bravo mă! Uite drăcie! Mare pişicher mi-ai fost!
Ştii că'mi place cum răspunzi şi că nu eşti de loc prost?
Dar la treia întrebare trebue să ţi se 'nfunde
Şi să ştii că numai dacă şi la dânsa vei răspunde
Te fac hoge; altfel mă, poţi s'aştepţi tu mult şi bine!...
Spune-mi la ce gândesc eu, acum, când vorbesc cu tine?
— Foarte lesne Luminate, dumneata acum gândeşti
Şi nici poţi gânai altfel, diaconului că-i vorbeşti,
Însă vă 'nşelaţi stăpâne, daţi-mi voie să vă spui,
Nu vorbiţi de loc cu dânsul, ci cu bucătarul lui.

Cronică Literară

Scrisorile inedite

— ale lui Dostoiewsky —

de I. W. BIENSTOCK

Iată una din cele mai mişcătoare cărţi unde se poate parcurge viaţa tristă şi dureroasă pe care a trăit-o un mare om. Această carte conţine două sute de pagini pline cu scrisorile inedite ale lui Dostoïewsky. Una din cele dintâi e adresată fratele său Mihail la 22 Decembrie 1849 din fortăreaţa „Petru şi Pavel" în care se povesteşte scena celebră când Dostoïewsky şi tovarăşii săi de închisoare, condamnaţi la moarte, primesc vestea că sunt graţiaţi în chiar locul designat pentru executare: „Astăzi, am fost duşi în piaţa Semionovsky: acolo ni s'a cetit, la toţi condamnarea la moarte; ni s'a dat crucea să o sărutăm; s'a procedat la ultima noastră toaletă (cămeşi albe). In urmă, în grupuri de câte trei, am fost duşi în faţa stâlpilor pentru executarea sentinţei; eu fiind al şaselea şi chemându-ne câte trei, mă găseam în al doilea grup, şi nu-mi rămânea de cât un minut de trăit. M'am gândit la tine, frate, la toţi prietenii; în ultimul moment însă, tu singur erai în gândul meu şi numai aici am înţeles cât de mult te iubesc, scumpul meu frate. Am putut să îmbrăţişez pe Pletschaiew şi pe Danrov, cari erau alături, şi să le iau rămas-bun. In sfârşit, o bătae de tobe; Au fost aduşi în faţa noastră acei cari erau legaţi la stâlpi şi ni se ceti că Majestatea sa ne dărueşte viaţa In urmă ni se citeşte adevărata hotărâre..

Pedeapsa rămânea antroce. Dostoiewsky îndură trimiterea la ocnă cu un curaj care face parte din adaptarea rusească, o foarte înaltă concepţie demnităţei omeneşti. Scrisoarea următoare, cu şeapte ani mai târziu e datată din Semipalatinsk, în Siberia, la sfârşitul anului 1856.

Nimic însă nu e mai interesant în viaţa lui Dostoiewsky, până la a doua sa căsătorie, în 1867, cu Ana Gregorievna-Snitkine, care venise la început ca stenografă, şi pe care o luă în căsătorie după cinci ani. Noaii soţi au plecat — în curând în Occident. Viaţa căsniciei lor e foarte grea. In adevăr, fratele lui Dostoiewsky Mihail, moare în 1864, lăsând datorii pe cari scriitorul le a luat asupra sa. A fost un jug îngrozitor pe care l'a dus până în ajunul moartei sale. Iată cum, în acelaş volum, a doua soţie a lui Dostoiewsky povesteşte evenimentul.

„O foarte mieă parte numai din aceste datorii (două sau trei mii de ruble) a fost contractată personal de Fedor Mihailovici, pentru propriile sale trebuinţi. Restul celorl'alte datorii proveneau în bună parte de la fabrica de tutun a lui Mihail Dostoiewsky, şi mai ales de la revistele *Vremia* şi *Epokha*," editate de acest frate al soţului meu. In 1864 Mihail moare după, o suferinţă de trei zile. Familia sa (soţia şi patru copii minori,) — obişnuiţi să trăească în belşugare, rămân fără bani. Fedor Mikhailovitch, care, la acea epocă, devenise văduv şi nu avea copii. crezu de datoria sa să plătească datoriile fratelui său, pentru ca memoria lui să rămâie întactă şi să-i susţie familia. Acestui nobil proiect, Fedor Mikhailovici se hotărâ să-şi sacrifice talentul, puterile şi viaţa sa...

D na Dostoiewsky e convinsă că mare parte din creanţe au fost prezentate de impostori.

„Am rămas uimită, spune ea, de naivitatea copilărească a scumpului meu soţ, toţi acei cari nu erau prea nedibaci îl înşelau şi i sustrăgeau bani. Cât timp a trăit fratele său, Fedor Mikhailovici nu se ocupase cu afacerile administraţiei, şi nu ştia care era situaţia materială a lui Mihai Mihailovici. Insă, de îndată ce a murit, aparură persoane pe cari soţul meu nu le cunoştea cari i-au declarat că fratele său mort le datora bani. In cele mai multe din aceste cazuri, aceşti creditori nu prezentau nici o hârtie justificativă. Fedor Mikhailovitci însă, care credea în onestitatea oamenilor, nici nu se gândea chiar să le ceară dovezi.

Noua căsnicie părăsise Rusia, pentru câte-va luni; în realitate, au stat patru ani în străinătate. Ei se fixară la început la Geneva. De acolo, Dostoiewsky trimite prietenului său poetul Maikov, o serie de scrisori foarte lungi şi foarte interesante, cari constituesc confidenţe preţioase. Trăieşte cu ceea trimite revista lui Katkov, „*Mesagerul Rus*", în schimbul romanului său, „*Idiotul*". Nefericitul scriitor notează un fapt bine cunoscut de toţi acei cari compun şi anume că ideile lucrărei apar de obiceiu destul de numeroase în faţa ochilor, dar că o lucrare determinată nu poate fi scrisă decât când s'a cristalizat cu desăvârşire în minte, şi această cristalizare se face într'un moment pe care scriitorul nu-l alege şi nu poate face prematur.

„...Veşnic un mare număr de idei artistice îmi străbat creierul şi-mi înduioşează sufletul. Ele însă nu fac de cât să treacă, şi trebue ca incarnaţiunea să complecteze, ceia ce, totdeauna se produce la întâmplare şi pe neaşteptate. Şi nu se poate calcula cand, în mod precis, se produce acest fapt; ori numai după-ce ai primit în inimă imaginea complectă poţi începe să compui o operă artistică".

Aceşti patru ani nenorociţi trăiţi la Geneva, şi pe cari Dostoiewsky îi detestează, la Florenţa, la Dresda, sunt plini de sărăcie şi de suferinţele scriitorului. Aceste scrisori sunt pline de idei, de proiecte, de cereri, de contradicţii.

Se reintoarce în Rusia în 1871, şi în urmează o serie de scrisori extraordinarde interesante. Se inaugurcază la Moscova, monumentul lui Puşkin. Dostoiewsky trebuia să pronunţe un discurs în numele Societăţei. Amicii Literaturei Ruseşti. Intr'o corespondenţă energică el povesteşte soţiei sale, voiajul. Juriev, care i'a cerut discursul pentru revista sa. se preface de a l fi uitat. Dostoiewsky, ofensat, promite

Prefaţa versurilor mele[1]

Crescute 'n umbrele tristeţii
Pe un timp vijelios şi greu,
Flori rupte din tulpina vieţii,
Flori ale sufletului meu.

Rondeluri dragi, sonete-uşoare
Şi cântece, ecouri moarte,
Sburaţi, sburaţi spre sfântul soare...
Iar dacă dat v'a fost ae soarte

Spre-a vă 'ngropa în timp uitarea
Muriţi, muriţi păreri de rău:
Din sbuciumul ce-l plânge marea
O notă doar voi fi şi eu.

S. Hortopan

1) Din volumul „Flori şi flori", ce va apare.

Un chelner glumeţ **Un neglijent**

— Nu face multe parale şampania asta...
— Se cunoaşte că domnul n'a întrebat cât costă...

— Poftim, luaţi-vă umbrela înapoi. De abia am luat-o şi s'a făcut praf.
— Poate aţi ţinut-o la umezeală ?....

aproape textul lui Katkov, Juriev însă îl cere din nou, şi Dostoiewsky, pentr'o nouă slăbăciune, e dispus să i-l dea. El speră, cu o candoare puerilă, că Kotkov va uita de articol. „Il va uita poate, scrie-el soţiei sal , astfel că voi putea să-l dau lui Juriev, care, desigur, va plăti mai bine."

Acest exemplu e exemplul tipic al dezordinei şi nesiguranţei ruşilor cari îşi iau atât deuşor aere de rea, credinţă.

Dostoiewsky a fost rus, profund şi fanatic. El crede în învierea Europei prin Rusia. El a fost un apostol al mesianismului slav, despre care prezidentul Masaryk făcea aluzie recent. Când moştenitoarea împăraţilor deposedaţi din Bizanţ se căsători cu Joan III, Dosto ewsky comentează astfel acest eviniment într'un proiect de poem destinat poporului:

„S'a pus principiul nu numai al unui nou mare Stat, ci al unei lumi întregi căreia îi e rezervat de a renova creştinismul prin ideia ortodoxă panslavistă şi de a introduce în omenire o altă gândire. Lucrul acesta se va realiza când occidentul va fi putred când popa, diformând cu totul pe Hristos, prin aceasta chiar va suscita ateismul în omenirea occidentală, conruptă."

La 21 octombrie 1870, el scrie lui Maikov:

„Tot destinul Rusiei stă în ortodoxie, în lumina orientului care va curge înspre omenirea oarbă a occidentului, care a pierdut pe Hristos."

Inlocuiţi credinţa creştină cu credinţa marxistă, şi veţi fi miraţi de asemănările dintre gândirea scriitorului cu ce are specific rusecs bolşevismul. Acest Dostoiewsky, duşmanuul liberalilor, retrograd şi prietenul lui Pobiedonokev, e mult mai aproape de Lenin de cât revoltatul Tolstoi. Altă latură a acestui caracter, şi care-l corijează, e acea milă şi acea caritate cari nu sunt mai puţin specific ruse.

Când discursul la monumentul lui Puskin, care discurs a fost exact descrierea exaltărei caracterului national, a fost pronunţat. la 8 Iunie 1880, efectul a fost prodigios.

„La fiecare pagină, scrie Dostoiewsky, câte odată în fiie ce clipă era, un torent de aplauze. Şi când, la sfârşit, am proclamat unirea Universală a oamenilor, a fost un delir, şi nu pot să-ţi dau o ideie de strigătele de entuziasm cari au isbucnit când am terminat. Oamenii cari nic nu se curoşteau au plâns, s'au îmbrăţişat, îşi jurau mutual de a fi mai buni. Toţi se îngrămădeau în spre mine, năvăleau în estradă: doamne din lumea mare, studenţi, secreta i de Stat. Toţi mă îmb ăţişau îmi sărutau mâinele... Strigătele şi uralele s'au succedat timp d: o jumătate de oră. Se agitau batistele. Deodată, doi bătrâni, necunoscuţi de mine, mă opresc:

„Eram duşmani de mai bine de douăzeci de ani; nu ne vorbiam şi acum, ne am îmbrăţişat şi ne-am împăcat. D ta ne-ai împăcat. Eşti sfântul nostru, profetul nostru.

„Profetul ! Profetul ! se auzia strigând în mulţime."

Acesta a fost Dostoiewsky.

Petru T. Gădei

„UNIVERSUL LITERAR"

CUPON No. 1

Pentru participare la marile premii de primăvară ale ziarului „UNIVERSUL".

ANUL XL. — No. 49. 2 LEI EXEMPLARUL Duminică, 7 Decembrie, 1924.

UNIVERSUL LITERAR

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară : pe un an 100 lei. în străinătate pe un an 200 lei.

Iarnă grea

Cu ocazia grozavului viscol ce a bântuit săptămâna trecută, trenurile au rămas înzăpezite zile întregi.

CALENDARUL

Când mă scol dimineaţa şi rup foaia zilnică din calendar, de multe ori mă gândesc că ea reprezintă o zi din viaţa mea, o zi mai puţin care s-a dus pentru totdeauna. E un regret că s-a dus şi o speranţă că ziua de azi sau cea de mâine va fi poate mai bună ca altele cari au trecut. Această presupunere e o speranţă vagă, fără nicio siguranţă, în prezent şi viitor, e o amăgire şi e poate rău. sau o slăbiciune.

Fila smulsă din calendar, ce ţin în mână, îmi aminteşte de alte multe pe cari le-am aruncat, ele sunt simbolurile visurilor mele şi-mi sugerează multe gânduri şi amintiri.

Aceste petice de hârtie, în formă regulată, mă face să mă reîntorc cu gândul la vremea trecută, la tot ce-am iubit, la tot ce-am suferit şi la bucuriile rare pe cari le-am avut.

Calendarul, pachet de file numerotate, multe cu negru şi puţine cu roşu, cuprinde subdiviziunile timpului şi sărbători bisericeşti şi naţionale, date importante şi istorice şi înregistrarea fenomenelor în ordinea în care se succed. El e cel mai bun, cel mai util şi cel mai indispensabil sist m cronologic şi unul din criteriile convenţionale stabilite pentru măsurarea şi împărţirea timpului, adapat la nevoile vieţii noastre zilnice.

Calendarul indică numele zilelor dintr'o săptămână şi numărul lor dintr'un an, cari se perindă banal şi se scurg aproape pe nesimţite.

Foaia de hârtie dreptunghiulară, ce-o ţin o clipă între două degete în fiecare dimineaţă, mă face să mă gândesc că multe bune şi rele se pot întâmpla într'o zi în toate părţile lumii.

Filele ce le desprind zilnic mă învaţă că fiecare zi înseamnă pentru orice om îndeplinirea unei misiuni şi a unei datorii şi că timpul, care trece fără revenire, trebue valorificat prin muncă rodnică.

Când rup ultima filă a calendarului fac o recapitulaţie a celor întâmplate în decursul anului trecut şi reţin ce a fost mai de seamă în acest răstimp, iar când cu prima foaie se începe un nou an, deşi sunt mai bătrân cu'n an, totuş mă obsedează speranţa în mai bine.

Calendarul e o călăuză, un memento al timpului şi al vieţii care repetă zile monotone sau senine, triste sau vesele. El îmi vorbeşte de zădărnicia vieţii şi-mi afirmă că numai ce-i bun şi frumos e durabil; el îmi întăreşte convingerea că numai primind viaţa aşa cum e şi făcându ţi pe deplin datoria cu cinste şi cu demnitate, în colţul tău obscur, eşti sau poţi fi folositor societăţii.

G. Niculescu-Varone

Tăcere

E linişte, tăcere sfântă,
Pe toate le cuprinae sara;
Doar gândurile mă frământă
Şi suflul lor mi-a stins ţigara.

Un ultim nouraş coboară,
Se 'nvârte 'n calea-i cenuşie
Şi risipindu-se-apoi sboară
Lăsându-mi camera pustie.

Tăcerea vălul şi-l întinde
Şi-asupra tuturor îl lasă,
Apoi din gol încet desprinde
Fantome care 'ncep să iasă.

Şi vin, mai rău să mă frământe,
Mai rău să-mi turbure gândirea
Şi'n sborul lor încep să-mi cânte
Mărind şi preamărind iubirea.

Em. Hanganu

SPICUIRI

Din: Femea în lupta vieţii

de D-na Lombroso

Despre căsătorie

Întotdeauna au fost căsătorii nefericite, dar nici odată aşa de multe ca în ziua de azi, după cum o probează desele divorţuri unde sunt admise.

Aceasta este, pentrucă altă dată, a şti să satisfaci dorinţele generale ale bărbatului era consecinţa naturală a educaţiunei pe care o primeau femeile Că altădată ele îşi admirau în mod sincer bărbaţii, credeau tot sincer, că n'au dreptul să critice, erau vesele natural, pentru că viaţa modestă şi fără responsabilităţi, pe care o trăiau, le făcea să fie mai ,mulţimite de cât acum, într'un fel mai naiv-

Femeile moderne şi-au mai mărit pretenţiile în căsătorie, dar au micşorat aptitudinele lor de a satisface cerinţele masculine. Ele se istovesc plângându-se contra destinului şi contra celorlalţi, în revendicări care nu le servesc la nimic, şi vor fi păgubitoare altora. De ar putea pricepe că sunt propriile lor victime, a naturei ori chiar, a tendinţelor de neînlăturat a sexului lor propriu, şi a celorlalţi!

De ar putea să 'nţeleagă că este un lucru foarte grav căsătoria şi foarte complex; că scopul nu este fericirea; dar că pentru a se apropia mai mult de fericire în familie, trebuie ca amândoi soţii să priceapă pe celalt, fără ca să-şi arate această dorinţă, să caute să satisfacă nu numai aspiraţiunile care corespund la ale sale, dar acelea care sunt deosebite; să caute să priceapă isvorul natural ceea ce consideră că sunt cusururile celuilalt, să le considere fără amărăciune, cu o indulgenţă drăgăstoasă care să-i îngădue să le scuze şi să le îndrepte cu un tact nemărginit

Numai în felul ăsta unul şi altul vor putea să ajungă la punctul exact unde pot echilibra datoria de a face fericit pe cel cu care trăeşte şi dorinţa de a fi el însu-şi.

Despre infidelitate

Dacă infidelitatea bărbatului este moralmente tot atât de gravă ca a femeii urmările sunt materialmente şi socialmente diferite.

Trădarea femeii are nu numai ca consecinţă naşterea copilor nelegititimi dar distrugerea familiei, ceia ce este şi mai grav.

Inima şi judecata sunt distincte la bărbat, poate să-şi înşele nevasfa, chiar urmând a o iubi, continuând a fi un bun tată, şi chiar într'un oarecare sens un bun soţ. Adică se p ate concepe trădarea omului fără ca să rezulte distrugerea familiei.

In cazul trădării femeii, aceasta nu este posibil, Se poate ca femeia să meargă 'nainte cu bărbatul şi cu amantul, când înşală nu din dragoste, dar din spirit de interes, sau din capriciu: în acest caz este pur şi simplu ignobilă. Dar când trădează din dragoste, îşi pune în foc tot sufletul şi toată inima: ea nu poate să iubească totdeodată pe bărbat şi pe amant. Lucru ăsta nu este un efect al prejudecăţilor convenţionale.

Este un efect al naturei, ca şi consecinţele deosebite ale dragostei pentru un sex şi celălalt.

Infidelitatea femeii implică o ruptură hotărâtă cu soţul ei, pe care nu va mai putea să'l iubească; orcare ar fi buna lor voinţă, indulgenţa lor reciprocă, barca se va da afund iremediabil.

Infidelitatea bărbătului produce din contră doar, o crăpătură a bărcii care, cu o sinceră generozitate, o bună voinţă adevărată din amândouă părţile, poate fi perfect astupată.

Acesta este un punct de o importanţă capitală, pe care femeia nu tre-

buie să'l piardă din vedere nici odată

De ea depinde să nu mărească crăpătura şi să nu o facă ireparabilă.

Inainte de a isbucni în ameninţări şi porniri furioase, care necăjesc pe bărbat şi nu ajung la nici o învoială, femea să caute să privească greşala altuia cu indulgenţa, cu generozitatea, cu liniştea unei mame, şi să oblige pe soţul ei să examineze lucrurile împreună!

Femea să nu uite, în acest examen, să privească şi în ea însă-şi: adesea ori ea este cauza infidelităţii a cărei victimă este; totdeauna suntem porniţi să mărim greşelile celorlalţi, dar le vedem cu greu pe ale noastre.

Bărbatul doreşte multe lucruri pe care nu le cere, şi cere multe pe care nu le doreşte; şi când nu este mulţumit, pleacă.

Femea să caute în aceassă direcţie, să-şi recunoască greşelile, să caute să le repare şi adesea procedând astfel va putea scoate din cea mai întunecată durere o fericire sclipitoare şi adevărată, care va lumina restul zilelor ei, reînoind pentru viitor legături sfărâmate un moment.

Şi apoi, ce câştigă femeia trădată să proclame sus şi tare pretinsul său drept de a se libera de toate îndatoriile de soţie şi de mamă ca să caute alte afecţiuni? Feministele au pretins întotdeauna că este foarte greu pentru femee ca să găsească un sprijin în bărbat şi că tocmai de aceia reclamă ele dreptul de a face concurenţă bărbaţilor în carierele profesionale.

Cum poate femea înşelată să nădăjduiască să găsească acel sprijin atât de greu de câştigat, abia eşită din domiciliul conjugal? Femea care se liberează de legăturile familiei va putea, fără indoială, să găsească un amant care-şi va lua asupra drepturile unui bărbat fără nici una din îndatoriri, şi care va sfârsi prin a o părăşi fără scrupul, la primul minut de plictiseală, dar foarte greu un tovarăş fidel cum crede că o să găsească.

Femea care invidează dragostele trecătoare ale bărbatului şi revendică dreptul de a-l imita, nu-şi dă seama de tortura sufletească a părăsirilor, succesive, cărora ar fi mai sensibile decât bărbatul. Ea nu se gândeşte că câştigând dreptul la atâţia protectori teoretici, pierde pe acela de a poseda unul real; nu se gândeşte ca toate căminurile reclădite pe care le vede, sunt excepţii rarisime, loturile cele mari ale loteriilor, în faţa cărora trebue pusă mulţimea nenumărată, a decăderilor zilnic mai ruşinoase.

tradus de **Eut. Palla**

Aduceri aminte

Aduceri aminte, aduceri aminte,
Mumii prăfuite culcate'n sicrie,
Spre care trecutul, sfios, se îndreaptă
In clipele pline de melancolie,

Voind să le smulgă din somnul letargic
In care de-atâta timp ele tot zac,
Cu ultimul vis încrustat pe figură.
Şi'n ochiul cernit, obosit şi opac...

Aduceri aminte, aduceri aminte,
Morţi dragi, care'n noi ii purtăm îngropaţi
Şi cărora moartea le-o plângem în suflet
In clipa când iarăşi au fost înviaţi.

Alexandru Bilciurescu

Din viaţa unui boem...

Cinci fără cinci

Nuvelă de Coriolan Bărbat

Unei femei să-i făgăduesti totul, dar să nu-i dai nimic, căci dacă trupul ei este al unui înger, sufletul ei este un demon.
CONFUCIUS

Mi s'a întâmplat în Cluj.

Stăteam cu locuinţa la hotelul Astoria, şi trăiam viaţa singuratică şi simplă de student, care consta din vizitarea clinicilor şi a prelegerilor de la Universitate. Seara după ce luam masa la restaurantul „Gambrinus"; treceam la cafeneaua „Palace", pentru puţină muzică, — şi cu o mică jertfă adusă lui Bachus, printr'o sticlă de „ceva special" (vorba ţalului) — să-mi corectez însemnările de peste zi, s u îmi începeam, — de multe ori acolo o şi terminam, — vr'o schiţă, nuvelă, sau poezie.

Şi în seara aceasta, ca de obiceiu, după ce am luat masa, am venit la cafenea şi mi-am ocupat un loc la o masă, unde eram singur. La celelalte mese şedeau *perechi intime*, din a căror conversaţie, se desprindea doar, din când în când, — pentru ochi, — câte-un râs d scret sau surâs cu multe înţelesuri. Un parfum ir tant învăluia fumul, străveziu, de ţigarete. care, într'o încetare fină, acoperea mesele. — cu râsete discrete şi surâsuri cu multe înţelesuri. Doar în răstimpuri, vălul acesta iritant şi străveziu, era despicat de melodia vr'unui shymi en vogue şi excitant, sau de vr'un tango lasciv, iar ca *finale* se adăuga muzica lină şi dulce din „Frasquita" lui Lehar: — Hab ein blaues Himmelbet... Rând pe rând, toate mesele s'au ocupat, cu *perechi intime*, numai eu şedeam singur.

Adecă... nici eu nu. Aveam înaintea mea o sticlă cu vin roşu, Château Margaux, 1894, — ceva special, bun pentru inspiraţie.

Cam pe la ora 9 fără douăzeci, veni înăuntru un băiat bine făcut şi frumuşel. Eu până aci, nu l-am mai văzut în localul acesta. Se observa de altfel că nu prea era obişnuit cu cercetarea astor fel de localuri. Privi cu o expresie de bunătate spre mesele ocupate, şi cu o oarecare stângăcie se îndreaptă spre mine:

— „Imi daţi voe, domnule?".

Faţa lui cu trăsături fine de femee se înroşi, de-odată se aşează la masa mea şi îsi comandă o butelie „Mottonel". Din când în când scotea din buzunarul vestei un ceas vechiu de aur şi il privea cu o expresie de nerăbdare.

Cam pe la ora 9 veni în local o fată. Nici nu ştiu cum, — numai m'am trezit că şade la masa noastră, lângă vecinul meu. Pe părul ei castaniu şi tuns a la garçonne purta o pălărie mică roşie, şi după obiceiul fetelor cu e ducaţie parisiană, începu să vorbească repede şi câte toate. De-abia a putut să scape de acasă şi acum se bucură din toată inima, că poate să petreacă, în toată intimitatea, vre-o câte-va ore, cu prietenul ei drag, care desigur, — având înaintea lui o butelie „Mottonel", — nu s'a prea plictisit în absenţa ei, — cauzată de o mică tntârziere.

Fata începu să râdă, şi ochii ei mari negrii străluceau ca două flori întunecate, apoi apucă paharul şi goli

restul vinului în gurița ei cu buze de petale de mac roșu.

...Ii priveam cu atâta drag. In închipuirea mea, de multe ori, îmi făuream ca ideal, astfel de iubiri drăgăstoase, nevinovate și ușoare, despre care ne povestesc așa de frumos foiletoniștii francezi și vienezi. Iubiri, în cari chiar și oarecari indispoziții, nu sunt altceva, decât simplii nori iar parfumul acestor iubiri îți îmbată sufletul ca și o adiere primăvăratecă.

Iubirea. acestor doi, părea una dintre acelea. Fata vorbea mereu, neîntrerupt. Spunea, că ar fi așteptat în zadar ca el să o cheme, și acuma. fugit de acasă numai să poată fi cu el.

El însă nu-i răspunse nimic. Să vedea, că îi este oarecum, greu să-și desvelească sentimentele de iubire înaintea unui străin. Fata urmă mai departe, însă el... nimic. Atunci își, pierdu și ea buna dispoziție, și deveni serioasă și tăcută.

Eu priveam fix spre muzicanți și nu mai aveam nici o poftă de scris. Iată un caz rar, — mă gândii. Fata se așează la masă fără nici un salut, și în tot timpul, cât a vorbit, nu m'a privit deloc. Ea vorbește numai tânărului, e numai pentru el aci, îl iubește numai pe el. Și el tace mereu, și e supărat.

.. Fata îl mai întrebă încă odată, peutru ce nu i-a telefonat ?

— „Am telefonat", îi răspunse el scurt,

— „Mie ?" întrebă ea râzând, fericită, că și-a deschis și el gura.

— „Da".

— „La numărul 36/09 ?"

— „Da", răspunse el încet. „Nu u ai venit la telefon ci tatăl tău, s eu l-am lăsat să strige mereu în aparat: Hallo ! Hallo ! fără ca să-i răspund. Apoi am așteptat până a pus jos receptorul, și am plecat și eu de la telefon.

— „Adecă așa stăm, începu ea să râdă. „De aceia ești așa rău dispus ! Dar, dragă prietene, la ce oră mi-ai telefonat ?".

— „La ora 5 și jumătate".

— „Atunci, dragoste, fii așa de bun și altă dată cheamă-mă la telefon, între orele 4 și 5. Atunci sunt singură acasă : iar după ora cinci nu mai sunt eu de vină, că vine altcineva la telefon. și-atunci, poftim... sea a noastră așteptată cu atâta dor, ne e distrusă.

...Eu imi beam indiferent vinul, fără ca să privesc spre perechea care se certa lângă mine, dar când auzii vocea aceia drăguță ; inima îmi bătu puternic, — de atâta dor și plăcere, iar expresiunile ei, ca: „dragoste" !... „seara noastră așteptată cu atâta dor", îmi răsunau în inimă ca o bucată de aur pe o masă de marmoră. Fata se apropie cu atâta dragoste de el, fără să se sinchisească de prezența mea. El ceru socoteala, și plăti. In acelaș timp se apropie de masa noastră patronul, și mă întrebă dacă mi-a plăcut vinul. După ce i-am spus că mi-a plăcut foarte mult, îmi ceru voe să-mi trimită două sticle la locuință.

— „Nu-i așa, locuiți tot unde a-ți locuit până acum ? întrebă el. Hotel Astoria, camera cincizeci și doi ?".

— „Da, îi răspunsei distrat. Pe furiș priveam fata, care se pregătea de plecare. Era o frumusețe picantă, o brunetă fermecătoare, cu un nu știu ce, care îți evoacă un Orient voluptuos și plin de farmec exotic. Era întruparea grațioasă a femeei, a plăcerilor de dragoste, desinteresate, — a tinereții.

Se sculă și tânărul.

— „Să mergem Henriette", zise el.

Salută respectuos, și dispăru în urma fetei. Ea tot așa, ca și când a venit, nu salută și nici nu mă privi măcar.

Eu pentru ea, nu eram pe lume.

...Nici nu m'am mirat. Dacă îl iubește într'atâta pe tânărul acela !... Ce fericit, trebue să fie el, căruia, fata aceasta, i-a dăruit toată prietenia ei, toată dragostea ei...

Rău dispus am plecat spre casă, și în după masa zilei următoare, am rămas tot timpul acasă. Mă simțeam așa de singur și atât de părăsit, cum, poate nu m'am simțit nici odată,

Către seară sună telefonul.

— „Cine e ? luai eu, rău dispus, receptorul". Hallo (o voce drăguță), camera cincizeci și doi ?".

— „Da", îi răspunsei, „cine vorbește ?".

— „Hallo ?", îmi răspunse ea, „aci Henriette". „Spuneți-mi, Domnule răutăcios, pentru ce nu m'ați sunat ? Nu v'am spus aseară că numărul telefonului meu este 36 09, și că sunt între orele patru și cinci singură acasă !..."

...Pe masa de scris mi-era orologiul privirea mea se rătăci spre el.

Era ora cinci fără cinci minute.

DU-TE DORULE

Dute dorule la dânsa
Pe cărarea cea pribeagă
Spune-i focul ce mă arde
Spune-i c'am umblat aseară
Prin aleile cu fagi,
Unde ne clădeam odată
Visele atât de dragi !
Am strigat-o încet pe nume
Așteptând o de departe,
Dar în plâns s'o stins ecoul
Peste zările deșarte !

Dute dorule la dânsa
Și mi-o adă înapoi.
Spune-i chinul ce mă poartă
Printre arbori triști și goi
Spune-i plânsul ce mă'neacă
In amurguri reci de seară,
Când îmi smulgi durerea toată
Din sărmana mea chitară !
Dute dorule la dânsa
Peste zările cu stele,
Spune-i jalea care plânge
Printre lacrimile mele !

Anton Gurgu

ELEGIE

Astru blând al vieței mele
Ce 'ncălzești cu raza ta
Zilele cele mai grele,
Jalea și durerea mea...

Luni de zile împreună
Ne-am citit în ochi mereu
Și în clipa cea din urmă
Te-am făcut stăpânul meu.

Ți-am simțit în suflet chinul
Și al tainelor avânt
Si-mi presimt acum destinul
Pentrn care plâng și cânt...

Zi cu zi mi-ai țesut dorul
Și al dragostei șirag
Intre noi și-a prins fuiorul,
Urzina firul cel mai drag...

Noaptea, când imi ești departe,
Lângă mine ești în vis
Și tresar, chemând în șoapte
Numele-ți ce m'a învins...

Prin ce farmec, prin ce vraje
M'ai făcut să te'ndrăgesc
Să stau nopțile de straje
Și la tine să gândesc?...

Vis frumos, cu taine multe
Fugi, te rog din calea mea,
Să rămână toate mute,
Mute ca iubirea ta...

Fugi acum și lasă calea
Multor lacrimi și nevoi,
Căci simți-vei și tu jalea
Când te-oi duce de la noi...

Marin Dragomirescu

Cei doi puişori

Are nenea doi puişori mici micuţi, atât de mici că de n'ai umbla mai cu băgare de seamă cu ei, îi pierzi într'o clipită printre lucrurile din casă şi poţi să-i tot cauţi o zi întreagă, că nu dai peste ei de cât odată cu înserarea, când pridindu-i foamea sunt siliţi să'şi părăsească ascunzătoarea lor.

Cel mai mare are trei anişori — îl chiamă Puiu — şi-i foarte mândru şi chipeş pentru vârsta lui aşa de înaintată.

Câtă seriozitate de om matur, nu exprimă figura lui de copil, când îţi declară cu ifos: *Puiu male!* adică Puiu e mare!

Cel mic, Nicuşor, e o gânganie micuţă cât un pui de vrabie — are abia un anişor — şi pe care luându'l în braţe, ţi-i frică să nu'l scapi printre degete.

La fel de drăguţi amândoi, se deosebesc totuşi prin aceia că cel mărişor vorbeşte de toate într'o anumită dialectică, pe care — cele mai de multe ori — numai el singur o înţelege, pe când cel micuţ, posedă cel mai simplu vocabular din lume, compus din două cuvinte: mamă şi tată.

In privinţa calităţilor lor, nu mai încape nici o discuţie. Sunt plini de calităţi amândoi:

Cel mărişor pe lângă că citeşte orice gazetă ce-i cade în mână şi pe care adeseori o ţine înaintea ochilor cu susul în jos, mai e şi unul din cei mai de seamă cărturari. Când citeşte o carte, întoarce paginile cu o neîntrecută iuteală, aşa cum nici cel mai rutinat cititor n'ar putea-o face.

Dar şi scrie Puiu lui nenea. Scrie mai dihai ca cel mai harnic ziarist.

Când ia condeiul în mână, într'o secundă a umplut o pagină, cu fel de fel de semne ciudate, din care probabil că el înţelege mult.

Şi cel micuţ citeşte puţin, denotându'şi cititul prin fărămitirea la moment a gazetei sau cărţei ce-i intră în mânuţă, dar încă n'a început să scrie, cu toate că dă semne vădite în această direcţiune.

Talentaţi pe toate căile sunt puişorii lui nenea.

Dacă cel mic până în prezent îşi manifestă talentul lui excepţional prin nişte tipete ce te asurzesc, cum şi printr'un plâns ce te obligă numai de cât să'ţi iei tălpăşiţa şi, să te tot duci în largul lumei; cu cel mare lucrurile stau altfel:

Talentul lui e forate desvoltat şi se manifestă în diferite moduri.

Dacă are talent la cetit şi scris, el mai posedă un talent extraordinar în care nu'l întrece nimeni şi anume în ceiace priveşte răscolirea lucrurilor de prin casă.

Intr'o zi îl găsii în biuroul meu. Ce mai harcea-parcea printre cărţi, ziare, reviste şi hârţi!

O întreagă babilonie, iar în mijlocul ei trona majestos Puiu!

— Ce faci acolo Puiule? Il întrebai grăbit şi răspunsul lui deşi cam tărăgănat, totuş fu dat precis şi cu o severitate remarcabilă, care fără voe mă sili să zâmbesc:

— *Puiu crie tătucu, vină Bucureşti!* Adică Puiu scrie lui tătucu să vină la Bucureşti.

— Bine, dar de ce ai răscolit cărţile şi ai rupt ziarele?

— *Puiu tit mut! Puiu cris mumos!* Sau pe româneşte: Puiu a cetit mult! Pui a scris frumos!

Şi în adevăr se cunoştea bine că Puiu citise mult, căci multe din foile de prin cărţi, zăceau mototolite prin toate ungherele şi mai mult chiar, el scrisese foarte frumos, că aproape nici o carte şi nici un ziar, nu rămăseseră ne revizuite de el şi absolut toate purtau cu mândrie, prea citeaţa şi caracteristica lui semnătură.

Tot ce trecuse astfel prin mânuţele lui Puiu — poate numai într'o oră. — îmi dădea mie de lucru, fără îndoială, o jumătate de zi.

Calitatea cea mai desăvârşită însă a lui Puiu, e dragostea ce o poartă frăţiorul său Nicuşor.

Toate jucăriile ce le are le dă cu drag lui Nicuşor să se joace, dar bietul mititel nici n'apucă bine să strice una, că hoţul de Puiu se şi repede la el ca un hultan, smucindu-i-le cu atâta putere, că aproape să-i scoată mânuţele de la locul lor.

Când Nicuşor nu-i cuminte şi plânge puţintel, Puiu în semn că'şi iubeşte mult frăţiorul şi că doreşte foarte mult să'l mângâe, îi arde o palmă sdravănă, care'l obligă mititelul să plângă de-a-binelea.

Puiu lui nenea, mai e şi foarte îndatoritor cu mămica lui. Ca dânsa să nu se obosească prea mult — legănând pe Nicuşor să adoarmă — prinde leagănul cu amândouă mânuţele şi cântând *nani-nani*, e gata să'l dea peste cap, dacă n'ai fost atent la vreme.

Dar câte altele nu ştie să facă Puiu? Spală şi rufe în albie, mai abitir ca o spălătoreasă, deşi se umple peste tot cu apă, ca şi cum ar fi fost vorba să facă o bae îmbrăcat.

Şi ca să arate că e şi drăgălaş, Puiu ajută pe mămica la măturat în casă, măcar că ridică în urma lui, nouri groşi de praf.

In sfârşit ca cea mai bună dovadă că Puiu e un copil nepreţuit şi plin de înţelepciune, e că ştie să joace cărţi — jocul lui favorit fiind pocherul — pe care l'a învăţat dela tătucu.

Nu'l mai poţi uita pe Puiu, văzându'l cum aruncă pe masă carte după carte strigând, *asu, dama, popa*, ca mai apoi oprindu-se momentan şi fixând cu o privire fulgerătoare adversarul să ţipe la el din toate puterile lui: *pus potu!* sau pe limba noastră: plus potul!

Aşa sunt cei doi puişori şi fiindcă după cât se vede, dau semne că vor ajunge departe şi că vor fi şi ei cineva în lumea asta mare nenea e foarte mândru cu ei!

Ion Holban

Portretul lui Rafael

— După **Giovan Battista Felice Zappi** —

Rafael, pe care cerul cu prisos îl înzestrase
Dându-i daruri cum la nimeni altul n'a mai hărăzit,
D'a tot face mereu chipul celor-l'alti se sătura se
Şi'ntr'o zi la dânsul numai gândul lui ş'a pironit.

Apucând penelu 'n mână, delicate linii trase
Şi portretul lui pe pânză luminos a răsărit,
Iar maestrul, care-atâta capo-d'operi desenase,
O minune, încă una, şi mai mare-a savârşit.

Viind apoi la el Moartea, se opri uimită 'n dreptul
Astor două chipuri mândre şi, sfioasă ca'nţeleptul,
„Care-i care-i pentru mine?“ întrebă de două ori.

Atunci sufletul răspunse, desvelindu-şi ei secretul:
— „Ia-mi tu corpul meu netrebnic, dar să nu mi atingi portretul;
„Amândoi, şi unul ş'altul, ne-am născut nemuritori!“

N. ŢINC

Ape cari mistue

Eri am cules flori albe-flori târzii
Din primăvara visuritor tale,
Și am poposit pe-un strat de frunze pale
Sub crengi îmbătrânite și pustii...

De nu știu unde-un cântec răzlețit,
Învăluia tăcerea sub ruine;
Incât, mă socoteam și fără mine
— Un fulg rătăcitor spre infinit.

M'așI fi luat de braț — dar lutul greu
Turnat într'o poveste grăitoare
Mi-a scuturat pustiul din 'noptarea
Prin care rătăcisem numai eu;

Și din parfum de albe flori am strâns
Comoară învechită de iubire,
Ca să-ți rămâe ție amintire
Când gândul meu se va umplea de plâns„

Dar ca să 'nchid povestea 'ntr'un sicriu
Mi-apropii gura de pământul sec,
Și mă închin spre cioclii care trec
Să-mi țintuiască mintea, cu pustiu !...

George Nutzescu

Notițe critice

In editura „*Casei Școalelor*“ se tipăresc de curând traduceri alese din clasici, iscălite de către cei mai de seamă elenişti şi latinişti pe cari îi avem acum în țară. Opera de nemăsurată cultură şi voluntar sacrificiu pe care o face „Casa Școalelor“ e prea vastă pentru a fi înghesuită în câteva rânduri.

Intr'un an a publicat patrusprezece traduceri, ceeace e foarte mult pentru literatura noastră, şi pentrucă traducerile acestea constitue pentru noi un adevărat eveniment cultural, vom scrie un articol anume în care vor fi pomenite toate tălmăcirile din autorii vechi, cari s'au îndeplinit aici sau la „*Cultura națională*“.

Deocamdată recomandăm cititorilor noştri:

„*Toxaris*“ sau „dialogul despre prietenie“ al lui *Lucian din Samosata*, scriitor grec de prin secolul II după Cristos, — precum şi „*Amor şi Psiche*“ de *Apuleius* (scriitor latin din aceiaşi epocă), ambele în minunata tălmăcire a d lui Popa-Lisеanu. Se va găsi în „Toxaris“ o discuție care amintește pe „*Lysis, sau despre amiciție*“ al lui *Platon*, o discuție în care se caută prin exemple deosebite a se da o icoană fidelă a adevăratei prietenii. Aci scitul Toxaris şi grecul Mnesip încearcă fiecare să dovedească superioritatea prieteniei în țara lor şi din cele povestite cititorul dă dreptate lui Toxaris pentru că exemplele de prietenie scită se disting prin bărbăția şi completa lor desinteresare.

In ce priveşte „Amor şi Psiche“, el este un fragment din acea carte de mistere şi simboluri. „*Măgarul de aur*“. Aci se povestește cunoscutul basm mitologic, adăogându-se şi încercările ce s'au făcut pentru a găsi o explicare simbolică a lui.

* * *

O carte interesantă şi originală, apărută acum, după războiu; „*Idéologues*“ de *Jaime de Beslou*.

Sunt patru nuvele al căror miez se aseamănă; în toate se întâlneşte aceiaşi nepotrivire fatală şi dezastruoasă dintre cele gândite (sau visate) şi între lumea reală. Cea dintâi poartă sugestivul titlu de „*Les systhèmes du Comte Th'Phlex*“, şi atacă oarecum problema educației.

Subiectul e simplu; miliardarul conte Th'Phlex, are un copil în educația căruia aplică „sistemele“ sale culese din diverse manuale şi compilate din lecțiile atâtor „herr profesori“.

Copilul e însă urât, obes, precoce în pubertate şi nu se distinge prin nici un dar intelectual. Cu toate acestea, el ar fi putut face „ceva“, dacă nu era înglodit din leagăn în „sistemele“ eruditului său părinte. Intr'o notiță ca aceasta nu se poate reda nimic din aspectul nuvelei. In afară de problema culturii şi inteligenții, *Beslou* mai întreabă aci şi despre anumite stări sufleteşti şi fiziologice, la care duce fatal adolescența şi care de obicei sunt voluntar ignorate de cele mai multe familii. Deasemenea, multele observații asupra copiilor, şi altele, fac „*Les systhèmes du Comte Th'Phlex*“ o nuvelă care se distinge din învălmăşala celor scrise în răstimpul ultimilor zece ani. Sfârşind-o eşti fără îndoială, pus pe gânduri — şi iară eşti gata de a da dreptate lui Rabelais, om fără sisteme în educație, care a afirmat pentru întâia dată că: cel mai bun sistem e acela de a lăsa să crească copilul fără dascăli şi fără cărți, în plină natură, împreună cu animalele, de care n'a ajuns încă să poată fi deosebit...

M. E.

Către cititorii noştri

Strângând regulat, cupoanele ce se vor găsi în fie-care număr al

„UNIVERSULUI LITERAR“

toți cititorii noştri vor participa la marile premii de primăvară ale ziarului „Universul“

Scrisoare târzie

(Sorel Maria)

Doamnă, acum e prea târziu
Și albi fulgi au prins să cearnă,
Zadarnic îmi mai ceri să-ți scriu,
Că 'n sufletu-mi şi afar' e iarnă...

Oh! viforul amintirilor dragi;
Ce jalnic se tânguc 'n fereastră
Sa dus de mult iubirea noastră,
Pe drumurile vieții, largi...
Și ce drum fu visul tău de anil!
De un biet po t ce'ți pasă ție,
Când visul tău e numai bani?

Frumoase cărări s'aştern cu floare,
Aur din soare-i pe tot locul,
Eu nu am rugat nici când norocul,
Căci viața mea e o sărbătoare...

Și voi serba-o într'una cu avânt,
Cu vin, cu cânlec şi veselie,
Căci mâine poate.. cine ştie!
— O viață avem pe pământ

Zadarnic Doamnă 'mi ceri să-ți scriu
Căci albi fulgi au prins să-ți cearnă
Și'n sufletu-ți şi afară e iarnă...
Și pentru mine 'i prea târziu...

An. Năvârlie.

Tragerea premiilor filatelice

Iată câştigătorii premiilor filatelice pe luna Decembrie:

1) *Ioan D. Raşculeţ.* Com. Comarnic jud. Prahova. 2) *Alex. Crivan* Poşta Şaba. jud. C. Albă. 3) *St. D. Petrescu,* str. Cuza Vodă 9, Loco 4) *Zaharescu D Ioan,* Liceul D. C. Brătianu, Piteşti. 5) *Anta N. Stamatescu.* str. Vlad Vodă Ţepeş 5, Giurgiu. 6) *Rain Martin* str Cuşbuc 50 Arad 7) *A. Potânja,* str. Ferdinand 2 Tighina 8) *S. Sbârnea,* str. Silivestru 22 Iaşi 9) *Şendruţiu Traian,* liceul Em. Gojdu Oradea Mare. 10) *Silvia Bendac,* str. Sasu 22 Brăila. 11) *Pavel Russidis,* Căsuţa Poştală No. 150 Galaţi. 12) *Angela Z. Ionescu,* str. Dănculescu II 32. Loco. 13) *Dinu Mătăsaru,* Stefan cel Mare 11, P. Neamţ. 14) *N. D. Tănăsecu,* str. Cornel Popescu 26, Arad. 15) *Evânghelv Luia,* str. Domnească 34, Galaţi. 16) *Victoria Antoniu,* str. Ştefan cel Mare 311, Brăila 17) *Gelu Ştefănescu,* str. P. Mateevici 68, Tighina. 18) *Louise Popişteriu,* Piaţa Prundului 6, Braşov. 19) *Romulu, Batoş,* str. Pipoş 4. Arad. 20) *Th. N. Calinoff,* str. P. Carol 23, Silistra. 21) *Chitzy Ionescu,* str. Predinger 38, Ploeşti 22) *Zotic Tvendohleb,* Hotin. 23) *Cassian Mihailescu,* — Casmih. Vaslui. 24) *Dinu M. Ioan,* Oficiul poştal, R. Vâlcea 25) *Negreanu D, Gh.* Şcoala Normală Caracal. 26) *I. C. Stancu,* str. B. Delavrancea 95, Ploeşti. 27) *Aurel Colin,* str. Dogăriei 15, Focşani. 28) *Mihalcea D. Emil,* strada Mihai Bravu 10, Buzeu. 29) *Eugen Ionescu,* str. Cogălniceanu 17, Iaşi. 30) *Victor Petrescu,* str. Romană 86, Ploeşti. 31) *Irena Căp. Tănase,* str. General Berthelot 10, Oradia Mare. 32) *Ing. M. Secăreanu,* str. Ştirbei-Vodă 30, R.-Vâlcea. 33) *Rosette de Mayo,* str. Cogălniceanu 9, Ploeşti. 34 *Victoria Antoniu,* B-dul Carol 315, Brăila. 35) *Gr. I. Corâcin,* str. Sf. Apostol 61, Craiova. 36) *Nicolae Nicolaev,* strada Alexandru Cel Bun 152, Bolgrad. 37) *V. Topârceanu.* calea Floreasca 105, loco. 38) *Eug, C. Ionescu,* str. Cogălniceanu 17, Iaşi. 39) *Sfetcu Anton,* str. Cahul 4, loco. 40) *C. Copaciu,* str. Vânători 76, Călăraşi, Ialomiţa. 41) *Al. Ştefănescu,* str. Traian 23, T.-Jiu. 42) *I. Toncu,* şos. Nicolina 9, Iaşi. 43) *D. Ştefănescu,* cal. Călăraşi 245, loco. 44) *Dan Dinulescu,* str. Şaguna 11, Sibiu. 45) *Zaharescu I. Ion,* str. Negru-Vodă 4, Piteşti. 46) *Const. Georgezcu,* str. Ştefănescu 44, loco. 47) *Victor St. Popescu,* Dionisie 12, loco. 48) *Alex. B. Marian,* str. Vânători 14 loco. 49) *Gh. Hohler,* Pomul Verde 7, loco. 50. şi *Harnagea,* rentier, loco.

Romanţă

De ce şi azi rămâi aceiaşi
Şi aşa străină m'ocoleşti?
Când eu cerşindu-ţi vechiul zâmbet
Din drum te abaţi cum mă zăreşti

Şi de ce drumul de-altădată
Azi nu-l mai baţi? oare să ştii?
Că şi-astăzi aştept să treci
In basmul nopţilor târzii?

Cad triste notele de toamnă
Şi arţarii plâng neînţeles,
Un trecător mai bate calea
Ce eu o bat atât de des.

Şi aşteptându-te uit gândul
Mă fură plânsul de isvor
Visez... dar mă deştept deodată
Credeam că vii!... e un trecător!

D, Negulescu-Piteşti

CAINII

„Adevărul e ca soarele, pe care o eclipsă l-ar putea întuneca, nu însă şi al stinge".

Stanislas

„Minciuna e ca şi cărbunele: dacă nu te arde, te înegreşte".

Proverb Italian

In lumea plantelor marine domneşte o armonie pe care numai singurătatea monotonă a veacurilor o turbură.

In oceanele adânci, convoiuri nesfârşite de alge, colindă pe scările curenţilor de-alungul continentelor, şi atunci când apele dorm, obosite, rămân pentru totdeauna agăţate pe ascuţitele spinări de madrepore.

Aci, duc mai departe armonia şi alături de coloniile antozoarelor zoantere calcaroase şi reci, înalţă pe nesimţite deasupra oceanului cetăţi indestructibile de piatră.

Nişte polipi de calcar şi nişte plante călătoare au învins prin forţele lor armonizate imensitatea elementului.

An înainte deschisă cartea zoologiei sociale..

Schiţe prinse de o mână capricioasă, proeminenţe mute, ramuri rupte din trunchiul vulgar biped al moştenitorilor tereştrii. Această listă de simetrie în linii şi expresii e însuşi simbolul disproporţiei morale şi fizice, şi cartea zoolo-giei sociale, cemi stă înainte deschisă, e adevărată.

In lumea zoologică — pasiunile rod pivoţii sufleteşti şi întreaga clădire se năruc.

Când munca clădeşte temeinic, răsplata surâde bogată.

Atâtea forţe în aceasta lume animală. Ce edificiu al fericirii s'ar ridica.

Impodobit ca o pagodă templul fericirii ar străluci şi peste el atâtea veacuri ar trece.

Dar trec pe străzile oraşului *Câinii.*

Nu câinii cumînţi ce scot, în munţi, din morminte de zăpadă, pe călători.

Câinii bipezi ce latră închişi în cuşca ignoranţei.

Câinii cari muşcă din umbră.

Câinii cari n'au avut nici odată un stăpân, un drum în viaţă, fiindcă n'au avut nici raţiune, nici voinţă, nici suflet...

Câinii aceştia strică armonia vieţii sociale cu urletul lor, îmbâlează drumurile pe unde trec. Linguşirea îngenunche în faţa tutulor celor de care ştiu de frică, dar într'o complicitate a laşităţii — pe furiş — îşi apără sălbăticia. Sărăcia îi scoate la drumul mare, îi mătură prin noroiul minciunei, zavistiei.

Uneori îi aruncă ironia vieţii unde nici prin vis nu bănuiau, dar tot aceiaşi rămân în cuşca ignoranţei lor.

Câinii aceştia urâsc lumina şi cuvântul, urlă sălbatic când luna frumoasă se înalţă pe arcul infinitului, latră când privighetoarea îşi spovedeşte tragedia firavei sale vieţi...

Cine va putea trimite vre-odată şleahta acestor câini, în lumea plantelor marine, să înveţe din armonia şi modestia vieţii unor polipi, filozofia vieţii adevărate...

Titus T. Stoika

A apărut

ALMANAHUL

ZIARULUI

„UNIVERSUL"

Pe anul 1925

Şi se află de vânzare la toţi librarii, chioşcarii, depozitarii şi vânzătorii de ziare cu preţul de

20 lei exemplarul.

Pentru provincie se va trimite 5 lei porto.

O carte interesantă pentru tineret, corpul didactic, ofiţeri, etc. e descrierea celebrei expediţii a lui *Fr. Nansen* intitulată: SPRE POL, în întuneric şi ghiaţă veşnică. Cartea, tradusă de cunoscutul publicist, d-l *B. Marian,* are numeroase ilustraţii, cuprinde 320 pagini format mare şi se vinde la toate librăriile cu 40 lei.

Om pretenţios

Un fel de a vorbi

— Cine ţi-a dat voe să vinzi aci?...
— Am autorizaţie verbală de la d. comisar!
— Da? Ia s'o văd şi eu...

— George, George, vino fuga, am prins un şoarece!...

CONSECVENŢE

Citim în *Unirea* din Blaj: Marele scriitor francez Anatole France, după adevăratul nume Anatole Francisc Thibaut, a murit. Ca poet, romancier şi critic literar a ajuns o celebritate mondială. Eleganţa şi perfecţiunea stilului său sunt într'adevăr mai presus de orice discuţie, dar ele nu sunt decât una din cauzele renumelui său. Se ştie anume că, evreu după naştere, în afacerea Dreyfus a fost de partea acestui căpitan condamnat la închisoare şi exil pentru trădare. S'a amestecat în toate luptele politice cari au dezbinat Franţa. Ajunse un fel de apostol al anarhiei, al internaţionalismului şi chiar al bolşevismului, spunând că 'l adoră pe Lenin fiindcă lucrează pentru progresul umanităţii. Când i s'a dat marele premiu Nobel, începuse să cocheteze cu duşmanul tradiţional al patriei sale.

In romanele sale filosofice este totdeauna sceptic, pervers şi cinic. Duşman al ori cărei credinţe şi a tot ce e nobil şi măreţ, a îndrăznit să murdărească până şi figura frumoasă a eroinei franceze Jeanne d'Arc. De altfel, după propriile sale cuvinte, *viaţa ideală este aceia a dobitoacelor, cărora natura le-a dat un instinct sigur pentru a-şi procura plăcerile şi pentru a fugi de dureri.*

Un popor care vrea să-şi păstreze energia şi vigoarea caracterului său, va trebui deci să evite citirea operelor acestui autor.

* * *

Acum ne-am lămurit; va să zică:

marele scriitor, ca poet, romancier şi critic e o celebritate mondială, dar trebue să ne ferim de a-i citi operile.

Mulţumim de consecvenţă!

V. B.

Crème Simon

CREMA SIMON

Această cremă igienică şi binefăcătoare albeşte şi înmoaie pielea dându-i o mlădiere şi o catifelare fără pereche. Ea conservă femeei frumuseţea şi frăgezimea tinereţei.

CREMA SIMON

face să dispară toate micile alterări ale epidermei: crăpături, degerături, roşeaţă, pârliri, etc. Crema trebue întinsă pe pielea încă umedă.

Pudra şi Săpunul Simon

„UNIVERSUL LITERAR“

PREMIILE FILATELICE

Pe luna Ianuarie 1925

CUPON No. 1

„Universul Literar“

CUPONUL Nr. 2

Strângeţi complect aceste cupoane şi veţi lua parte la premiile „Universului“ printre cari şi 3 CASE. Tragerea în primăvară

ANUL XL. — No. 50. Duminică 14 Decembrie 1924

UNIVERSUL LITERAR

BIBLIOTECA CENTRALĂ ASOCIAȚIUNEA SIBIIU

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an **100 lei.** în străinătate pe un an **200 lei.**

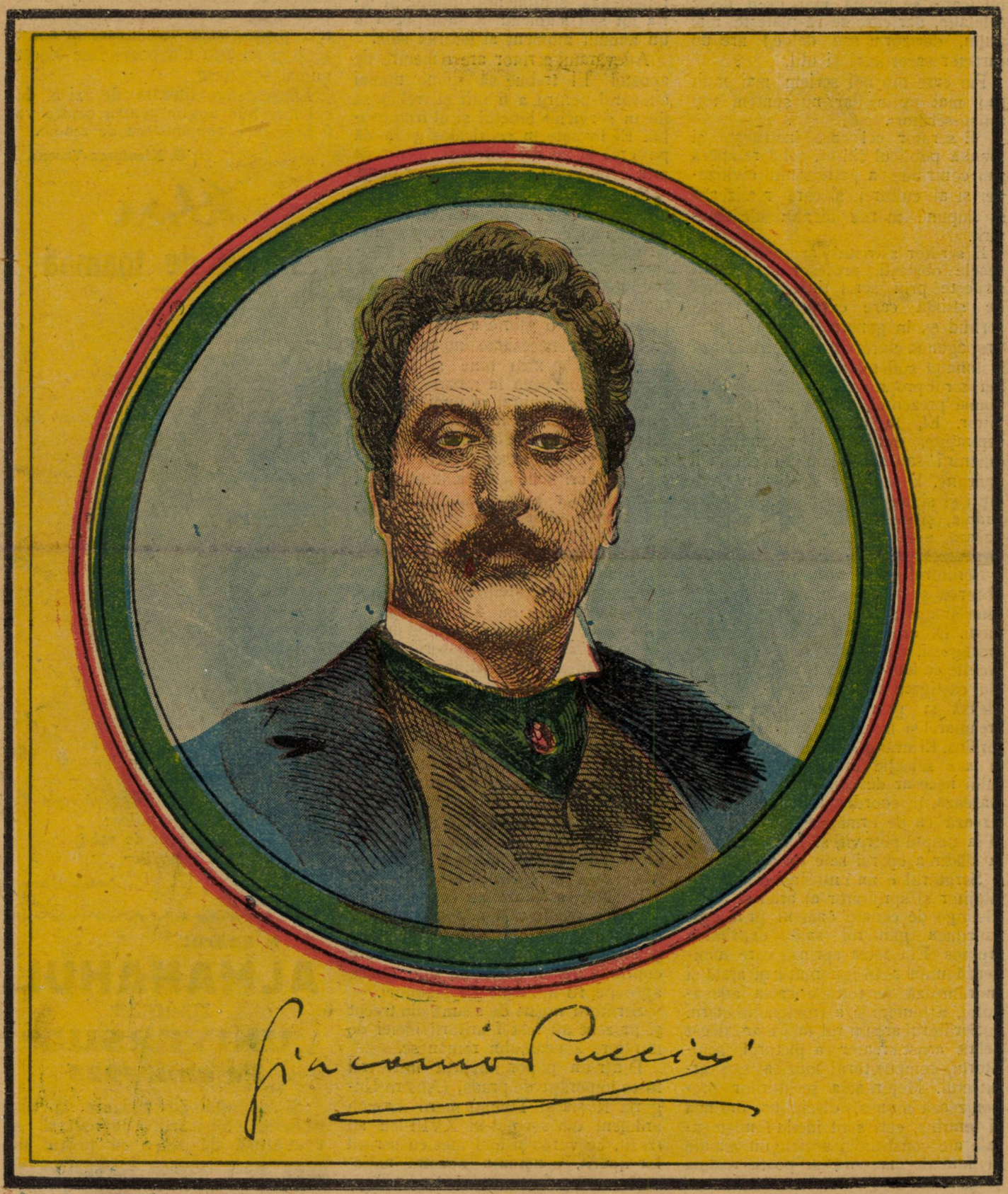

Giacomo Puccini

Marele compozitor Giacomo Puccini, mort deunăzi.

SCRIITORUL

E un muncitor intelectual, un artist care creiază opere pentru a folosi altora şi a lămuri pe alţii. Meşteşugul lui (care se învaţă mai greu decat celelalte, dar care se răsplăteşte mai puţin, derizoriu sau deloc,) are un caracter sacerdotal şi util.

Fie care din noi scriem mai mult sau mai puţin, dar nu suntem toţi artişti-scriitori.

E scriitor cel care instruieşte şi înnalţă publicul cititor, cel care apără sau contribue la patrimoniul civilizaţiei şi al culturei şi care realizează şi impune marile idealuri ale omenirii.

E scriitor ziaristul care apără interesele obşteşti, profesorul care instruieşte prin scris tinerimea, omul de ştiinţă care explică şi creiază scriind şi, în general, cel care face propaganda culturală scrisă, animează şi înnalţă sufletul nostru.

Scriitorul propriu zis, nu îmbrăţişează numai prezentul, ci leagă trecutul de viitor. El, în opera lui, personifică aspiraţiile, durerile şi revendicările omenirii sau ale neamului căruia îi aparţine. E apărătorul celor nedreptăţiţi şi slabi, e trufaşul care înfruntă tirania, şi polemistul care o stigmătizează, e distrugător de rău şi propovăduitor de bine şi de adevăr.

Scriitorul e un intuitiv, el vede, observă şi distinge tot şi mult mai bine şi mai repede decât ceilalţi oameni. El are simţul curiozităţii şi e îndrăgostit de adevăr, bine şi frumos. Aceste calităţi innăscute sau parte din ele căştigate prin cultură şi educaţie aleasă şi prin muncă intelectuală creatoare şi intensă, scriitorul le valorifică. El strânge mereu, cu sârguinţă şi face selecţie în alegerea materialului necesar de construcţie pe care-l clasează, îl coordonează şi-l sistematizează ca pe urmă, la locul cuvenit şi la timpul potrivit, să-l întrebuinţeze la clădirea operei sale de artă.

Scriitorul e un entusiast şi devotat slujitor şi sprijinitor al artei şi el se distinge de ceilalţi oameni prin profunzimea gândirei sale exprimată frumos. El e facla aprinsă care luminează întunericul ignoranţii şi arată şi îndrumează pe toţi pe calea adevărului, a binelui şi a frumosului etern.

Scriitorul are un rol mai mare decât celalt artist-creator ca pictorul, sculptorul, compozitorul muzical sau arhitectul. Majoritatea scriitorilor preconizează munca, disciplina, ordinea şi ierarhia, cari sunt ideile fundamentale ale constituţiei sociale universale şi fără de care nu se poate realiza progresul.

Scriitorul e o călăuză, e un educator de suflete, un creator sau un răscolitor de idealuri şi un semănător de mari virtuţi civice. El e legat de prosperarea culturală sau de decăderea poporului din care face parte. El e oglinda unei societăţi şi opera lui reflectează sentimentul public şi tăria lui sau slăbiciun a unui popor la un anumit moment al istoriei sale.

Adevăratul scriitor are o menire de apostol El trebue să spune numai adevărul pentru a fi util şi trebue să fie în serviciul binelui şi al frumosului. El loveşte în cei ticăloşi şi laudă pe eroi şi pe cei virtuoşi. pentrucă arta e podoaba şi răsplata celor bune.

Pentru scriitor, arta e un altar, un templu în care el oficiază fără a se îngriji nici de partea materială şi nici de ceiace zic sau vor zice alţii. Consacrarea lui artistică vine dela sine sau poate să nu vie niciodată, cu toate că el poate fi, prin el însuşi, o podoabă sau o glorie a timpului. El creiază din necesitate internă şi din patima lui pentru bine şi frumos, care-l mistue până la moarte.

Progresul cultural al unei naţiuni sau al omenirii e în funcţie de valoarea şi numărul scriitorilor distinşi ce-i are şi e în raport direct cu scrierile lor, cari sunt sinteza inteligenţii, a aspiraţiilor şi a posibilităţilor de creaţiune a unui popor,

Rolul scriitorului în societate e foarte important. Scriitorul creiază conştiinţa naţională şi marile aspiraţii ale omenirii spre civilizaţie şi progres. Oamenii politici nu fac decât să legifireze ceiace înainte, în mod intrinsec şi intensiv, au creiat scriitorii.

Toate idealurile umanitare, întreaga civilizaţie. cultură şi morala omenirii e opera artistului-scriitor.

Toţi intemeietorii de popoare au fost mari cugetători şi mari artişti-creatori: *Moise, Budha, Confucius, Zoroastru, Hristos,* după cum se vede din evanghelii, *Mahomet,* etc.

Marii cuceritori au fost şi scriitori de seamă: *Anibal,* după cum ne afirmă Titu Liviu, *Caesar, Napoleon I, Frederic al II-lea* şi alţii.

La noi, scriitorii au contribuit la propăşirea culturală a poporului român, la creiarea unităţii sale sufleteşti şi la întregirea neamului nostru, care cuprinde azi în graniţele sale etnice aproape 18 milioane de locuitori.

Scriitorii noştri de seamă din trecut şi prezent au fost făuritorii ideiei de întregire a neamului românesc.

Dintr-un popor împărţit între trei foste împărăţii de pradă, (Austro-Ungaria Rusia şi Turcia) marii dascăli ardeleni din secolul al XVIII-lea au trezit, cu vorba şi mai ales cu scrisul lor tipărit, conştiinţa noastră naţională, care a fost afirmată în urmă cu putere şi de iluştrii cronicari: *Vasile Ureche, Miron* şi *Niculae Costin, Ion Neculce, Dimitrie Cantemir* şi alţii.

Noi, românii, mai mult ca oricare alt popor, avem imediată nevoie de mulţi şi de buni scriitori pentru ca să se realizeze şi să se desăvârşească consolidarea noastră naţională.

Unitatea sufletească a neamului românesc nu se poate desăvârşi decât prin întărirea culturei noastre şi printr'o propagandă folositoare în acest scop şi aceasta n'o poate face decât numai scriitorul,

Eflorescenţa literară de azi e de cel mai bun augur pentru ceiace va fi literatura românească de mâine.

G. Nieulescu-Varone

Sfârşit de toamnă

De mult s'a dus în ţările cu soare
Stoluri mari de ale cocorilor ;
Grădinile-s pustii şi părăsite
De mirosul plăcut al florilor.

Nu mai sunt prin lunci privighetori
Nici pe câmp şoptirea cântului ;
Din miază noapte vine pe sub nori
Tânguirea tristă'a vântului

Nu mai este iarbă prin pădure
Goale-s crengile copacilor :
Frunzele pe jos îngălbenite
Parcă-s hainele săracilor.

Cerul negru este străbătut
De concertul trist al ciorilor,
Plopii se îndoesc la pământ
Aşternând covor cărărilor.

Cucuveici gonite de furtună
Se ascund în dosul stâncilor ;
Jalea lor se tângue amarnic
Prin văzduh de asupra luncilor.

Fulgii duşi de vânt încep să cadă
Peste 'ntinderea câmpiilor ;
Omul trist, s'apropie de sobă
Punând capăt bucuriilor.

Anton Guru

A apărut

ALMANAHUL

ZIARULUI

„UNIVERSUL"

Pe anul 1925

Şi se află de vânzare la toţi librarii, chioşcarii, depozitarii şi vânzătorii de ziare cu preţul de

20 lei exemplarul.

Pentru provincie se va trimite 5 lei porto.

Reîntâlnire

— Auto-s tiră —

Te-aştept să vii în staţiunea de tramvai
In care şi-altădată te-arătai.
Şi te zăresc ca de demult: elevă 'n uniformă
Pe când şedeai pe cea dintâi platformă
Şi când te speriai grozav,
Aproape ca de frica morţii-o ftizică
De lecţiile de Chimie şi de Fizică.
Şi totuş, deşi anii-au trecut repezi
Şi de trecut vrei ca de-o haină călduroasă să te lepezi
Te văd aşa, ca cea din urmă oară când a fost o grevă
Zi când erai încă elevă...
Acum sunt emoţionat că iar te voiu zări
Şi că te-aştept aci
Pe lângă pomii-aceştia, călugări singurateci.
Sunt emoţionat de par'că -aş da din nou o teză-acum
La Matemateci
Sorb clipele apropierii tale ca pe un miros de parfum
Le sorb plin de nesaţiu
Şi-mi amintesc de versurile lui Horaţiu
Pe care'n ore de Latină le scandam
Şi pe cari şi-acu'n minte le mai am:
Quid facies ante facies: Veneris şi veneris
Ne sedeas, sed eas; ne pereas per eas
Când am să te zăresc astăzi ce-am să fac?
Sst! Tramwaiu-l văd venind dela Şoseaua Kiseleff.
Un gând mă'mpunge'n minte ca un ac
Intr'un gherghef,
Şi gându'n pânza minţii repede brodează o 'ntâmplare
Si shoară, ca şi fluturele depe-o floare...
Sssst! Tramwaiul a venit.
Inima din aripi simt că-mi bate
Ca un porumbel neliniştit.
Mă urc, şi-apoi cu seriozitate
Vorbesc cu tine doar banalităţi
Grav, cum e un cotoiu ce se mângâe pe mustăţi.
Si nu ştii că o taină care nu ţi-am spus-o încă
In suflet stă ascunsă ca 'ntr'o mină-adâncă
Si mă despart mai trist şi mai morocănos
Privind ca un unchias care-a pierdut ceva pe jos.
Si mă gândesc apoi c'aceeas taină ţi-o va spune altul, altădată.
Ca tu să-l asculţi poate încântată...
Si-atunci, naiv, o să mă mânâi doar crezând
Că taina mea ţi-aş fi putut-o spune-oricând,
Dar după război, mulţi viteji se-arată...

Ioan Ciorănescu

FERICIREA

Toată lumea se plânge că nu este fericită! Cuvântul de fericire flutură pe buzele tutulor cu melancolie, nimeni nu'ntâlneste în calea sa pe zeiţa fericirei. De la mic la mare de la bogat la sărac nimeni nu spune că este fericit! Dar dacă omul ar fi mai bun, mai iubitor, soarta lui s'ar înbună'ăti mult. Iubirea este fericirea! Ce satisfacţie mai mare, ce voluptate mai adâncă decât acea a iubirii.

Şi cum să fie sufletul mulţumit decât atunci când poate da realităţii toate frumuseţile care încolţesc în inimă din inboldul celui mai frumos sentiment: Iubirea. Cum ar putea o mamă să-şi crească copilul să'l păzească de suferinţe, de moarte şi de multele greutăţi materiale, decât prin iubire. Iat-o cum se apleacă deasupra patului unde de trei nopţi copilul sufere, şi de lângă care ea nu s'a depărtat. Dar el îi surâde, o cunoaste, îngrijirile ei au învins râul, şi scăpându-l de moarte i se pare că l'a creat o a doua oară! Oh! ce bucurie! ce fericire! Suferinţa fizică nu contează alături de voluptatea sacrificiului iubirei. Dar când tată! obosit de muncă vine amărât acasă: două brate fragede îl iau de gât, şi o guriţă rumenă îi răcoreste fruntea. Şi sufletul mâhnit al omului tresare, se 'nviorează; simte o dulce bucurie care-i îmbată creerul, şi o nouă putere de luptă se naste în el! Este iubirea care-l face să priceapă rostul sacrifiiciului. Dar ce s'ar face bolnavii, bătrânii, năpăstuiţii dacă nu ar fi iubirea care subt imagina caritătii, zână dătătoare de viaţă, înbunătăţeste soarta celor care suferă.

Iubirea care umple de imagini atrăgătoare inimile îndrăgostiţilor si le dă fericirea. Prin iubire poţi cunoaşte fericirea de a erta. Dragostea îmboldeşte pe om la înfăptuirea gesturilor generoase şi frumoase. Iată a fratele care-şi răsfaţă surioara, sora care-şi sacrifică plăcerile ca să facă fratelui un bine. Şi acei care muncesc să hrănească pe cei neputincioşi. Dar viţile sacrificate pentru a salva pe ale semenilor.

Dar învăţaţii cari mor urmărind o idee folositoare omenirii! Tot ce este frumos, nobil măreţ, este izvorât din sentimentul inspirat de zâna cea frumoasă a iubirii. Iubirea este fericirea. Ca să fim buni, iertători, răbdători, trebuie să iubim şi atunci suntem fericiţi. Dar vai! ce puţin suntem buni! Ce mulţi vrăjmaşi are iubirea:

Ură, invidia, zgârcenia, vanitatea; toate acestea se'ncuibă în sufletul nostru şi adesea 'l stăpânesc; atunci biata iubire fuge plângând de mila celor pe care-i părăseşte. Sentimentele urâte odată stăpâne pe noi încep nefasta lor influenţă: ne turbură, ne amărăsc, ne 'nping la fapte rele, care apoi tot asupra noastră se răsfrâng, întreţinând în sufletul nostru o amărăciune care nu ne dă voe să fim fericiţi. Fericirea este iubirea!

Eufrosina Pallă

JAPONEZUL

de **BIRO LAJOS**

Clara Horvat cea cuminte, şi frumoasă, într'o bună zi a primit o scrisoare. Adresa era în englezeşte; iar marca poştală japoneză.

— Sir, — începea scrisoarea —, am aflat de la amicul meu, Yamatory, care întreţine corespondenţă cu miss Cleminsonn, fosta D-voastră profesoară, că spre a vă perfecţiona în limba engleză, aţi dori corespondenţă cu cine-va. Deoarece amicul meu pleacă în America, m'aşi oferi eu, în locu-i. Fac serviciu la Ministerul de externe, vorbesc corect limba engleză, şi sper că scrisorile mele vor fi destul de interesante.

Clara Horvat i-a răspuns imediat:

— Domnule, eu nu sunt „Sir" ci „Miss". Accept cu bucurie propunerea D-voastră. Tatăl meu este presedinte de tribunal. Sunt de nouăsprezece ani, institutoare diplomată, şi sper că şi scrisorile mele vă vor interesa.

Apoi, a venit răspunsul japonezului.

Ii pare foarte bine că împrejurarea l-a favorizat, înlesnindu-i această cunoştinţă, atât de plăcută. De altfel el e fotograf-amator, şi-i trimite totdeodată

ROMANȚA

Cu aripi mari și obosite își desfășoară noaptea basmul
In toamna ce revinee iarăși cu aceleași triste parodii
Și-o măgitoarele cascade ce ne-au vrăjit o vară 'ntreagă
Incearcă par'că și-azi să spună: de ce nu vii? de ce nu vii?

Departe își profilează încă un schit ruina 'n raza lunii
Dar clopotu-i azi nu mai sună măsura trupului pierdut;
Se aud cum trec grăbite stoluri bătând din aripi obosite,
Și undeva cum plânge taina isvorului nepriceput.

Si-aleia ce viscază 'n umbră.: O! legendare nopți mă chiamă
Poemul tristelor iluzii o clipă să mi-l regăsesc;
Și par'că iar aud cum pași-ți întârziați măsor aleia
Ca'n vremea când veneai o clipă — iubirea să-ți mărturises.

Și'n vaga parodie a toamnei-îmi redeștept calvarul vieții
Și'ntind umil trudite brațe aleielor cu plopi pustii
Visând să te mai văd odată venind din umbra lor grăită
Dar brațele îmi cad sdrobite — ca'n vremuri tu azi nu mai vii!

D. Negulescu-Pitești

și fotografia casei sale. A cetit foarte mult despre Ungaria, și se simte foarte fericit de norocul, că dintre femeile maghiare, vestite prin frumusețea lor, a avut prilejul să cunoască o fată, atât de spirituală, amabilă și cu minte, ca, cunoștința lui necunoscută.

De aici, a început corespondența. La început, fu promptă, răspunzând imediat la scrisoarea primită, apoi din ce în ce cu interes crescând, pasionată, ba chiar cu patimă.

Amândorura li se părea această corespondență ,ca un memoriu zilnic interesant. Iată, există cine-va, peste mări și țări, un om interesant, inteligent, care raționează și are o inimă simțitoare, cui îi se pot confia — fără nici o primejdie — dorințe, gânduri, întâmplări, cu convingerea sigură, că vei fi înțeles. Un tânăr și o fată, peste mări și țări, s'au descoperit. Sufletele lor, se cunosc, se înțeleg și se iubesc; fiecăruia din ei îi sunt dragi gândurile și sentimentele celuilalt, și fii a două națiuni depărtate, însă, copii de o potrivă distinși; a culturei și a progresului românesc — scrise într'un rând, japonezul — își vorbesc, pe o limbă minunată și puternică, străină ambelor.

Mergeau și veneau scrisorile. Duceau tânărului gândurile fetei, și fetei, gândurile tânărului, legând cele două suflete, cu firul de aur, al unui sentiment necunoscut.

Avea această corespondență, o vraje deosebită, un farmec cuceritor. Nici numai așteptau răspunsul, și scriau iarăș. Fetei îi se părea câte odată — când o încânta spiritul și finețea unei scrisori — că trenurile rapide și vapoarele uriașe ale mărilor, nici nu au altă menire, decât, să transporte scrisorile lor.

Fata a scris despre casa lor acoperită de verdeață; despre tatăl ei — cel mai drăguț bătrânel din lume — despre lecturile ei favorite; Jokai, este tradus și'n englezește; despre distracțiile, sentimentele, visele și cunoscuții ei.

— Vine pe la noi — scrise odată — un tânăr înalt cu ochi negri strălucitori, se numește Alexandru Csak, e profesor, tata îl agreează foarte mult, acest Csak, vrea să mă ia în căsătorie.

— Pentru Dumnezeu — veni răspunsul — bagă de seamă. Să nu te pripești cu cea mai importantă hotărîre. Fericirea, sau nenorocirea, mântuirea, sau osânda vietei, depind de ea. Bagă de seamă, nu te decide, esti tânără, ai încă timp. Caută să cunosti întâi mai de aproape pe acel om. Profesorii nu mi-au plăcut nici odată.

— Csak ne vizitează în fiecare zi — scrise fata — mie'mi plac profesorii. Iți trimit totde-odată și fotografia mea.

Nici nu a sosit răspunsul, și fata a scris din nou:

— Csak mă cere în căsătorie, mi s'a dat timp de gândire, și nu știu cum să hotărăsc. Ai primit portretul meu? Trimite-mi'l pe al dumitale.

— Am primit fotografia d-tale — veni răspunsul, după patru săptămâni — și inima mea, se sbate între teamă și speranță. De luni de zile așteptând cu nerăbdare din ce în ce mai mare dulcele d-tale scrisori, în sufletul meu ia proporții, crește, se revarsă, o patimă, care acum isbucnește, la vederea fermecătoarei d-tale imagini. Peste obstacolele de rasă, peste depărtările imense, despre munți și mări, trece amorul, depunând o sărutare, pe alba d-tale mână.

In zadar mă oprește rațiunea și îndoiala, în zadar mă îngrozește teama, că d-ta mă privești cu rezerva superiorității rasei d-tale. Amorul meu îmi spune, că sufletele noastre sunt egale și înrudite, că sufletele noastre, care s'au descoperit, nu se pot despărți nici odată.

Părul blond și fața d-tale albă ca crinul, revarsă raze de lumină în calea vietei mele. Sunt în prăpastie și privesc la d-ta ca la soarele dătător de viață. Apleacă-te, și printr'un cuvânt al buzelor neprihănite, mântuește-mă! Fericirea, viața mea, depinde de răspunsul d-tale. Dacă nu m'a înșelat presimtirea, că din literele fine ale scrisorilor d-tale, respiră dragoste: atunci mi-am câștigat fericirea; dacă m'a înșelat, atunci viața mea, s'a sfârșit. S'a sfârșit, atât de sigur, pe cât e de adevărat că în vinele mele curge sângele acelor nobili japonezi, cari pentru o greșeală, pentru o rătăcire, chiar numai pentru o aparență infamie sau pentru o suferință, pe care au trebuit să o îndure în tăcere, și-au străpuns inimile cu pumnul.

Cu ochii înlăcrămați a citit Clara Horvat această scrisoare, din rândurile căreia, respira un amor ferbinte, al cărui romantism deosebit, a cuprins-o, a amețit-o. Peste mări, pe partea opusă a globului, este cineva, care moare dacă ea va răspunde la o cerere, cu un „da".

Il privea aproape cu aversiune pe Csak. Omul acela, peste mări va muri dacă ei îi va răspunde acestuia „da". Și acela din depătarea imensă, o iubește, e sigură că o iubește. Ce noblețe sufletească, cât o adoră, cum îi imploră iubirea! A umblat două zile, ca prin vis.

A treia zi, a primit o scrisoare:

— Am primit scrisoarea a doua — spuneau rândurile englezești — și conform dorinței d-tale, îți trimit fotografia mea. Astept răspunsul cu teamă și nerăbdare.

Clara Horvat, s'a uitat la fotografie, din care o privea fața unui japonez. Portretul imagina un om galben, scund, cu ochii caracteristici piezișă. O figură de operetă.

Fata era consternată. Va să zică, la acesta o transportau visele ei peste mări?

Int'o clipă s'a sfârșit totul. Ochii îi s'a umplut de lacrimi și a plâns îndelung, și amar.

A mai oftat odată, și a intrat la tatăl său. Accept cererea lui Csak — zise ea liniștită.

Peste câteva zile, scrise în Japonia. Scurt, nu crud, dar indiferent: M'am logodit cu Csak.

Peste o lună, a uitat totul și nici nu și-a mai bătut capul, despre ce va fi făcând omul galben, acolo peste mări.

Tradus de **D. Nobilescu.**

Şeapte ani dela moartea lui Victor Anestin

In ziua de 7 Noembrie 1917, Victor Anestin s'a stins din pricina *muncei* şi a *mizeriei*. E o moarte de care ar fi trebuit să roşim cu toţii şeapte ani de-arândul. N'am roşit. E mai bine aşa. Nesimţirea noastră e o armă în lupta pentru viaţă. Trebue însă să admirăm pe acei cari au ştiut să se ridice din tembelismul şi uscăciunea vremurilor ca să nutrească viaţa întreagă un ideal şi să lupte pentru el. Să ne mândrim că s'au născut şi la noi oameni ca Victor Anestin, şi că mulţi din ei mai trăesc, poate, şi astăzi.

Nu-i voi povesti aci viaţa pe care, cu multă căldură şi pricepere, a scris'o de curând un urmaş al său, d. L. Florin. „Aventuri" a avut puţine, în schimb a suferit mult. Şi suferinţele acestea au rămas necunoscute, acoperite discret de Anestin, uitate în amintirea publicului. A fost fiu de oameni nevoiaşi, cu trudă şi-a sfârşit liceul şi în Capitală a luptat cu atâtea greutăţi, încât stai şi te miri cum de a putut un tânăr răbda atâtea, fără să-şi zdruncine sufletul şi sănătatea. Ucenic de tipografie, corector la atâtea ziare, apoi reporter, critic dramatic, cronicar ştiinţific,... Anestin muncea din greu ca să trăiască de azi pe mâine. Cursuri universitare — din această pricină — n'a putut urma. Cărţi să-şi cumpere, şi mai puţin. Şi cu toate acestea, care autodidact ar fi fost în stare să-l egaleze în adâncile sale cunoştinţi ştiinţifice şi literare adunate cu ajutorul a şeapte limbi: franceza, germana, engleza, spaniola, italiana, suedeza şi rusă?... Îşi petrecea nopţile între cărţi şi ziua se sbătea să-şi susţină familia, onestă şi săracă. Şi timp de douăzeci de ani a muncit la opera aceia grea, anonimă a popularizărilor ştiinţifice.

Anestin a scris şi studii astronomice originale pe cari le-a publicat în reviste streine şi cari l-au făcut repede cunoscut în lumea învăţaţilor. Dar numele lui va rămâne pe totdeauna statornicit în istoria culturii româneşti, unde miile lui de articole au adus atâta lumină, au îndrumat atâtea suflete pe cărarea cea bună.

Anestin a scris mult, enorm de mult şi în toate direcţiile ştiinţei. „*Ziarul ştiinţelor populare* şi *al călătoriilor*" e pe deantregul opera lui iar ziarele mari şi mici, revistele literare, culturale, au publicat cu toatele articole şi traduceri de ale lui Anestin. Şi nu ştiu câte din ele au fost retribuite... Şi nu ştiu dacă nu tocmai din pricina acestui idealism nevîndecabil, acestei dezinteresări materiale de necrezut, n'a fost nevoit să-şi vândă înainte de moarte bogata lui bibliotecă, (cea mai completă din ţară în materie de astronomie) pentrucă-i plângeau copii de foame şi era frig în casă...

A încercat să publice chiar o revistă specială de astronomie, „*Orion*", ceeace era o îndrăzneală cu adevărat nebunească — şi din care au apărut puţine numere. Dragostea aceasta pentru ştiinţa cerului şi sacrificiile ce le făcea pentru cultivarea ei, i-au adus stima multor astronomi de seamă, cari îi trimiteau cărţi şi cuvinte de încurajare. Cu Flammarion a avut o lungă corespondenţă, şi ar fi interesant de cunoscut ceva dintrânsa. Iată un crâmpeiu, citat de d. Florin;

„Să nu-ţi ascunzi, domnule Anestin— „că întreprinzi o operă grea, care te „va obliga la o perseverenţă constantă „şi neobosită. Te vei lovi de mii de „piedici, mai mult sau mai puţin ne„prevăzute. Iubirea pepntru ştiinţă şi „energia Dumitale vor persevera însă. „Curaj deci; opera dumitale va avea aripi: Sic itur ad astra!"

„Îţi strâng mâna,
„Camille Flammarion"

Tot de astronomie sunt şi mare parte din cele patruzeci cincizeci de broşuri pe cari le-a publicat, şi tot ea alcătuieşte materia multor din volumele inedite. Când se vor putea publica toate aceste caete preţioase a căror menire e tocmai aceia de a fi citite cât mai repede, şi de câţi mai mulţi?

Ceeace face lucrările lui Anestin atât de plăcute, e forma sub care sunt scrise, o formă simplă, nepretenţioasă şi plină de bunăvoinţă pentru cetitorul nepriceput.

Scrisul lui Anestin e lipsit de pedantism. Ştiinţa este explicată atractiv, deseori anecdotic şi nu se uită niciodată legătura sa cu progresul omenirii şi morala ei. Anestin a crezut că ştiinţa este strâns legată de conceptul moral, — mai strâns decât este acesta cu literatura,—că avântul, ştiinţific nu face decât să consolideze moralitatea şi că toate relele technicei şi ale războiului nu sunt opera ştiinţei, ci o nefastă înţelegere a ei şi o criminală întrebuinţare a mijloacelor sale.

Popularizând ştiinţa, făcând cunoscuţi pe martirii ei, Anestin era convins că contribuie la educaţia masselor la sădirea în sufletul lor a grăuntelor de idealism, de încredere în ştiinţă şi în triumful binelui. Scepticismul, lenea, viciul, — iată rezultatele unei lipse de cunoştinţe ştiinţifice. Lipsa aceasta de *cultură* a masselor, iată pricina pentru care noi nu am putut avea niciodată nu o *mişcare ştiinţifică* întinsă, dar nici chiar una *literară*. Scriitori se simt streini în mijlocul unei mulţimi preocupate numai de tendinţe materiale, al căror creer nu poate pricepe probleme, al căror suflet nu poate simţi; vorba lor, opera lor, este expusă neînţelegerii generale. Pentru a putea fi popular într'o multime cu desăvârşire incultă, arta trebuia să devină *vulgară* şi — afară decâteva triste excepţii îndestul de cunoscute — scriitorii noştri au preferat sărăcia, nepopularitatea...

Dacă s'ar pricepe odată de către toti intelectualii, importanţa *popularizatorilor*, şi acesti anonimi sacrificaţi n'ar mai fi dispretuiti sub acuzarea lipsei de talent si originalitate, gradul nostru de cultură ar fi cu totul altul. Deaceia stărui asupra lui Victor Anestin.

Pilda lui e un simbol. A răspândit atâta lumină din odăita lui săracă în cât tăcerea asupra numelui său ar fi o nedreptate. Cărţile lui se retipăresc şi se citesc si astăzi cu aceiaşi plăcere ca şi în vremea când au fost scrise. Cel care spune că Anestin a fost un simplu compilator, arată că nu-l cunoaşte. Astronomul cu cultură enciclo-

Când m'ai chemat

— SONET —

Când m'ai chemat pe-a codrului cărare
Albastrul unei dimineţi de toamnă
Tu l'ai ţesut în rochia, prin care,
Frumosul trup la dragoste mă'ndemnă

De ce rămâi, mereu, ne'ndurătoare?
Poate, gândeşti că primăvară'nseamnă
Când doară, singură, mai eşti în flóre
Tu! Pătimaşelor dorinţe, doamnă!

... Precum îngălbenită frunz'acuş e,
De-o smulge codrului a morţii mână:
In mâna soartei noi suntem păpuşe...

Şi dacă, astăzi, tu îmi eşti stăpână
Ca mâine poate, eu voiu fi cenuşe:
Iar tu vei fi cu inima bătrână...

Gr. Constantinescu

O, gânduri...

O, gânduri.. gânduri, păsări minunate
Ce mă umpleţi cu vrăji de taină pline
De ce din zări de aur şi lumine
Veniţi când albe, când întunecate?

Când zilele-s frumoase şi senine
Sunt dulci şi mândre noptile'nstelate
De n'ai avea pe clipe 'ndurerate,
N'ar fi blândeţea, care să le-aline.

Tu versuri mândre, visele urzeşte,
Ce să ridice 'n slăvi d·foc plăcerea,
Atunci când albe îţi venim din zare;

Iar când în doliu mintea-ţi ne zăreşte,
Tu cântă suferinţa şi durerea,
Copil divin, născut pentru cântăre.

V. Murescu

pedică şi cu haina roasă la coate, a vea un suflet de poet. Cea mai literară traducere a *„Regelui Lear"*, Anestin a făcut'o şi în toată opera sa colosală — din care s'ar putea extrage atâtea broşuri folositoare — nu se găseşte un singur rând în care să nu fi pus dragoste şi imaginaţie.

Azi se împlinesc şeapte ani dela moartea lui Victor Anestin. Ce se cuvine să facem? Fraze frumoase şi elogii sunt inutile. Să ne amintim însă sufletul acestui martir pentru ideia şi slova românească; să-l dăm ca o pildă pentru toţi cei cari se pretind a fi „intelectuali". Să nu ne fie ruşine a repeta până la enervare că putinţa unei existenţe mulţumitoare a idealiştilor, nu se va putea împlini decât pregătind massele, educând singuri cititorii viitoarelor opere înalte, făcând adică cu toţii ceace se numeşte „popularizare": Si astfel aducem prinosul nostru lui Victor Anestin.

M. ELIADE

Cărţi noui

„Răzbunarea" de Ştefan I. Popescu.

D. Ştefan I. Popescu, un vechiu publicist a publicat de curând un roman intitulat *„Răzbunarea"*. E o lucrare românească interesantă şi care are meritul de a fi bine scrisă. Acţiunea romanului se petrece în Bucureşti, înainte de războiu: Petre Mândru se însoară cu Raula Comneanu care îl înşeală cu violonistul Peruga. Mândru află şi convingându-se că soţia lui iubea în Peruga artistul şi nu omul, se hotărăşte să se răzbune. Se duce aşa dar la un maestru de vioară şi după ce învaţă în taină să cânte şi el, dă o serbare în casa lui, unde execută în faţa invitaţiilor o bucată a sa. Raula dându-şi seama că bărbatul ei ştie totul se aruncă în braţele lui cerându-i ertare. Mândru o iartă şi căsnicia celor doi soţi continuă de aci înainte în linişte şi mulţumire.

Romanul acesta face parte dintr'o triologie, după cum ne face cunoscut autorul, urmând să apară ulterior celelalte două lucrări: *„După războiu"* şi *„Spre linişte"*, care vor desăvârşi acţiunea începută în romanul „Răzbunarea".

C. GH.

„UNIVERSUL LITERAR"
PREMIILE FILATELICE
Pe luna Ianuarie 1925
CUPON No. 2

PSALM

Fii binecuvântată deapururea martiră
Sublimă vindecare a groasnicei boliri
Rebotezare goală în patimi de Gheheană
Deapururi glorioasă când buzele'ţi zâmbiră
De dragoste suavă, eternei mântuiri....
Fii binecuvântată, Marie Magdalenă...! —

Dumnezeească slavă muceniciei tale
Şi jertfei negrăite, glorificând „femeea",
Ce'şi da pe „mirt şi giulgiuri" noian de bogăţii
Imbălsămându-şi „Mortul" cu datini sepulcrale
Fii binecuvântată de toţi din Galileea...

Ce te-au târât pe gloduri, bătându-te prin vii...
Deapururi adormită 'n dumnezeeşti mumii...
Marie Magdalenă martiră'ntre vestale
Dumnezeire pusă în psalmi dumnezeeşti
Tu ce ştergeai cu părul blond, fin şi mătăsos
Picioarele desculţe „...bogatului în jale"...

Te bucură la dreapta, când mi te regăseşti,
De cel bătut pe crucea de lemn de chiparos...
Domniţă zugrăvită pe tâmple de biserici
Prinos dezamăgirei pe gliile d'aici,
Bogată'n fericire, săracă'n bogăţie
Simbol de sbuciumarea demonilor himerici

Blajină în grandoare, măreaţă 'n modestii,
Un psalm glorificându'ţi, cântăm Mărire Ţie!...
Primeşte-ne durerea şi rugile umile
Şi vezi-ne pe feţe şi dungile de chin
Ne dărue răbdare şi dalbele'ţi zâmbiri
Să blestemăm ispita grozavelor Dalile
Cu demna resemnare a „Prunculuí creştin",
Şi pacea glorioasă a dragilor martiri...

Fii binecuvântată în ritm de leturghie
De jalea, remuşcarea, de dragoste şi tot,
Ce duhul ne brăzdează cu fulger şi săgeată
Fii chiar Dumnezeirea născută 'n cununie
Din dragostea curată cu Domnul Sabaot...

Şi fă să cadă blestem pe-această tristă gloată....
Dă rugilor bogată şi nesfârşită milă
Dă'mi raiul bunătăţii şi Graţia'ţi umilă,
Dă'mi zâmbetul extatic cu care dedemult,
Primeai batjocorirea...şi-o... glorie mai mult...
Deschide'ţi ginerească beteală heruvimă
Şi'n moarte oglindeşte'mi doctrina cea sublimă...
Fii binecuvântată Marie Magdalenă

Dumnezeire nouă, Dumnezeire vie
Revărsa'ţi în efluvii divina bogăţie,
Şi cu străfulgerarea deschisului tezaur
Distruge blestemată Gheheană şi balaur...

Fii binecuvântată
Glorificare sfântă,
Biserica te cată,
Şi se deznodământă
Nemărginirea toată....
Şi genuri se coboară
De bogăţie rară
In cugetul blajin....
Fii binecuvântată...,
Deapururea. Amin.

De Gik

...ndaciul criticilor

Ca niște cerberi stând la pândă
Voi, critici neînduplecați,
Cu patimă ne judecați
Sau ne trimiteți la osândă...

Cu pana grea și tremurândă
Ne coborâți, ne înălțați,...
Cu niște cerberi stând la pândă
Voi, critici neînduplecați...

Dar timpul cu șoptirea'i blândă
Va răzbuna pe cei uitați,
De-al vostru crunt venin pătați;
Ci, numai lui, pe-a vremi tindă
Nimic nu'i scapă, stând la pândă!

S. Hortopan

Notițe critice

„Iubirea iubirilor" de Ioan Agârbiceanu, romanul apărut într'una din revistele literare, nu și-a păstrat până la sfârșit simțul măsurii. După ce pornise pe o cale care făgăduia multe lucruri frumoase și noui în arta noastră, a fost năpădit de lungimi nefolositoare, de repetiri diluate, cari îl făcură chiar obositor.

Maria Negru, eroina romanului, își iubește cu patimă logodnicul. Începând însă războiul, rămâne singură cu gândurile și suferințele sale. E atât de groaznică lovitura, încât zile după zile o răscolesc frigurile. Dar apoi intră din nou în viața reală, unde încep transformările. Căci Maria Negru începe să se întrebe acum de pricina durerii sale, *războiul*, și ajunge astfel la noțiunea de neam, de patrie, și se simte cucerită de ea, — ca orice bună româncă — de iubirea de neam, de iubirea de patrie. Când suferă răniții cari se întorc după front, suferă și Maria Negru, pentrucă răniții sunt carne din carnea ei, suflet din sufletul ei. In măreția patimii care a cuprinde, Maria Negru învață să'și păstreze grijuliu dragostea logodnicului, într'un colț din inimă, dar să n'o socotească numai pe ea reală. In fața dragostei pentru Puiu, o altă dragoste se ivește: dragostele s'au apropiat, s'au ciocnit, dar nu s'au respins, ci au mers mână 'n mână.

Intriga e slabă; dealtfel romanul e un „jurnal", și aci partea psihologică e capitală. Exceptând faptul că cele două patimi cari se ciocnesc nu se exclud, noua lucrare a d-lui Agârbiceanu are foarte multe puncte de asemănare cu vechea d-sale nuvelă *„Două iubiri"*. O găsesc însă inferioară acesteia, tocmai din pricina arătată mai sus; diluarea dulceagă cu care e scrisă.

Dealtfel păcatul de a lungi povestirile fără nevoie, de a umple pagini în cari nu se aduce nimic nou, — se observă în toate cele scrise de d-l Agârbiceanu în ultimul timp, în specie volumul *„Spaima"* și nuvelele risipite prin reviste și ziare.

HENRI BÉRAUD, spiritualul autor al romanelor *„Martirul obesității"* și *„Lazare"* — gândește să înceapă o operă în câteva zeci de volume, din care primul se va numi *„Le bois du templier pendu"* și va zugrăvi scene din anii 1312-1794. Vor urma încă două trei romane istorice ca și acesta, apoi romanul de observație, de caracter, și la urmă un roman liric.

Planurile sunt făcute și multe din romane sunt aproape gata în mintea autorului. Să așteptăm. Dar să nu uităm că H. Béraud este un bun și norocos ziarist și că e foarte posibil ca meșteșugul acesta să-l depărteze mult dela opera ce va s'o scrie.

In *„Roma"* No. 6-7, an VII, — se publică un frumos studiu al d-lui Călinescu asupra scriitorului contimporan *Alfredo Panzini*, împreună cu traduceri alese din operele lui. Stăruim asupra traducerilor pentrucă din meșteșugirea cu cari au fost făcute, s'a putut obține o părere justă despre ceeace este opera lui Panzini; pe deoparte lirism amestecat cu „cărturărism", pe de alta ironie și privirile întoarse spre trecut.

No 8 este dedicat în întregime lui *Adolfo de Bossis*, suavul poet mort de curând, traducătorul lui Shelley, autor al multor pagini de poezie pură. E bine să adăugăm, că Adolfo de Bossis n'a fost prea popular nici în Italia și aceasta din pricina purității versului și înălțimea concepțiilor sale.

Eduard Estaunié, membru al Academiei franceze a scos într'o nouă ediție romanul *„Le labyrinthe"* Cartea nu se distinge nici prin intrigă, nici prin analiză, nici prin formă. Toată problema e neliniștea sufletească, nici prin formă. Toată problema e neliniștea sufletească a unui tânăr care cunoaște un testament prin care dragostea ce o arăta către soția sa, se putea considera ca falsă și interesantă. In același timp și soția cunoaște testamentul și trece și ea prin aceleași îndoeli cu privire la dragostea soțului. Până când mărturisirea reciprocă liniștește sufletele, fără ca să stingă definitiv neîncrederea ce se născuse din pricina testamentului.

M. E.

Cântec de ploaie

A pornit pe cer un nour
Alburiu, șăgalnic...
A pornit în joc spre soare
Ca în pânza-i să'mpresoare
Soarele, năvalnic...

Nebunatic însă norul,
Incepând să tune;
Incepând cu vuet mare
Și voios, din depărtare
Alții să adune,

Uriașul blând în raze,
Raze de văpae,
A crezut întâi că-i glumă;
Și și-a cufundat în spumă
Pletele bălae.

A sculat pe moșul, care
A trimis să-l strângă...
A trimis pe Crivăț vântul
Ce mai aspru decât sfântul
L'a făcut să plângă.

Andrei Vornicul

Pustiu

Melancolia zilelor de toamnă îmi arată iarna care vine cu pași tremurători și 'n sufletul meu obosit jalea 'și caută căminul!

Ore întregi rătăcesc pe Carol și pe Lăpușneanu înbătat de soare și de viață, și cu gândurile duse 'n zarea depărtată mă reîntorc pe același drum.

Cu sufletul trudit, în șoapta frunzelor ce cad, îmi caut refugiul în Copou, grădina visurilor dragi.

Privindu-ți podoaba încă verde, mă gândesc că așa precum în spre amurg soarele iubit se perde ca 'n r'un ocean vrăjit de foc, veselia noastră sboară cu încetul și în ramurile tale în care azi păsările ridică în spre cer triluri fermecătoare, mâine, vântul își va cânta dureros pustiul.

Odată cu perderea podoabei tale, câte inimi nu vor rămâne cernite, câți nu vor plânge visând zilele de azi și câți nu'și vor găsi mormântul sub cerul presărat cu stele! Vă duceți voi nopți senine cu lună, și voi zile cu soare dulce, vă duceți voi visuri dragi cu cântece și flori și 'n urma voastră ce rămâne?! — Regretul și pustiul! O lacrimă pe geana unui prigonit de soartă ne arată timpul care vine.

El vede ca 'ntr'o carte viitorul, și lipsa și pustiul îi îngheață sufletul. In timpul când crivățul se va juca cu uscatele tale crengi, și munți de zăpadă se vor clădi pe aleile tale, câte morminte fără cruci nu se vor săpa în orizontul pustiului!...

Amabilitate

— E frumos din partea lor că nu ne face să orbăcăim prin întuneric...

Precauţie...

— Bagă de seamă că e încă ud tabloul.
— Nu face nimic, sunt cu hainele vechi.

Câte inimi nu se nasc şi mor, sfâşiate de dinţii necunoscutului!—Câţi nu se vor stinge departe de cei dragi, în vreme cu feţele crispate de durere îi vor aştepta în zadar!

Şi azi par'că văd chipul unei copile, care sătulă de frig şi de viaţă, opri sfioasă în drum, în bătaia crivăţului nemilos, pe un trecător bătrân, cu care plecă... şi care a doua seară mă opri şi pe mine întrebând-o de câţi ani e, şi unde îi sunt părinţii, mi-a răspuns că e de 16 ani, pe mama ei n'a cunoscut-o, iar tatăl i-a murit la Siret, după destăinuirile ei m'am depărtat cu sufletul şi mai obosit şi cu gândurile şi mai pustii.

Câte gemete şi plângeri nu se vor auzi peste puţin, şi câţi nu-şi vor găsi mormântul sub cerul îngheţat.

— Păsările se vor duce spre ţări calde, cu soare, convoiul funebru se va face mai trist decât moartea şi multe din inimile noastre vor muri de urât, căci noi nu putem pleca din pământul de care suntem legaţi!—Aşa a fost, aşa este şi aşa va fi la infinit.

Eri a fost bucurie, azi chinuri şi mâine moartea iar nepăsarea cuprinde pe toţi şi 'n pânza întunecoasă a nopţei care-şi mişcă misterioase valuri albe şi nepătrunse, cântăm, râdeam, şi ne pasă ce va fi mâine, visând glorie şi nume, cufundân lu-ne în letargia rău-lui ce ne stăpâneşte.

După ani pierduţi în rătăciri zadarnice, ne perdem şi restul de energie ce doarme în noi, strivit de nepăsarea gândurilor noastre — ca mâini, când în zori de ziuă după nopţi de nesomn, în neguri fumurii clopotele vor începe să plângă din turle nevăzute, abia atunci poate ne vom trezi din nepăsarea ce ne-a coprins.

Visele frumoase dispar, spinii morţei se apropie şi în timp ce zolie necunoscutului apar la orizont, noi stăm încă nepăsători în faţă dansului funebru care ne aşteaptă în ghiarele lui pustii(?)

Aşa se trec generaţii după generaţii, şi 'n urmă nu rămâne decât pustiul şi moartea!

Anton Gurgu

CEREŢI
la toate librăriile
O călătorie în Suedia
de STELIAN POPESCU
— PREŢUL LEI 20 —

O carte interesantă pentru tineret, corpul didactic, ofiţeri, etc. e descrierea celebrei expediţii a lui *Fr. Nansen* intitulată: SPRE POL, în întuneric şi ghiaţă veşnică. Cartea, tradusă de cunoscutul publicist, d-l *B. Marian*, are numeroase ilustraţii, cuprinde 320 pagini format mare şi se vinde la toate librăriile cu 40 lei.

Citiţi ziarul
Ştiinţelor şi Călătoriilor
Care apare în fiecare Marţi

„Universul Literar"
CUPONUL Nr. 3
Strângeţi complect aceste cupoane şi veţi lua parte la premiile „Universului" printre cari şi 3 CASE. Tragerea în primăvară

ANUL XL. — No. 54. 4 LEI EXEMPLARUL Duminică 21 Decembrie 1924

ASOCIAȚIUNEA SIBIIU

UNIVERSUL LITERAR

DE CRACIUN

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei în străinătate pe un an 200 lei

A. Bloemart. (Sec. XVI). — Nasterea lui Isus

Crăciunul intelectualilor

de LEONTIN ILIESCU

E aproape acelaş ca şi al săracilor neintelectuali. Mai dureros e, poate, Crăciunul celor cuprinşi la minte şi cu suflet bogat, pentrucă în ei se concentrează şi amărăciunea celorlalţi.

Intelectualii nu privesc sărbătorile în negura prejudecăţilor sau a ospeţelor nesănătoase, ci în lumina realităţilor de altădată, pe care le evocă simbolul creştin.

Iisus a fost nu numai Apostol, dar şi revoluţionar al iubirii. Evanghelia profetului din Nazareth ar putea fi şi astăzi o carte deschisă sufletelor omeneşti.

Iisus rămâne un Messia şi al zilelor noastre, dar tot neînţeles, şi astăzi prigonit, ca şi acum două zeci de veacuri.

Religia iubirii va fi multă vreme încă flamura sub care se vor adăposti cei însetaţi de dreptate şi adevăr, căci ea este copacul uriaş ale cărui rădăcini sunt înfipte adânc în lamura sufletelor omeneşti.

Iată pentru ce nepotolită şi adâncă e amărăciunea intelectualilor cu suflet în preziua sărbătorilor mari.

Ei simt că religia iubirii e şi astăzi portul de salvare al omenirii, iar preceptele lui Crist, legile ce i-ar putea chezăşui pacinicul mers înainte.

Dar tot ei simt cât de mult s'a depărtat lumea de pravila Cerului şi cum se ia numele Domnului în deşert.

Cum să nu sufere ei de pe urma acestei apăsătoare stări sufleteşti?

Inavuţirea materiei pe sărăcirea spiritului a creiat pe lume, pretutindeni ca şi la noi, rânduieli stricătoare de viaţă adevărată, viaţă ce se iroseşte astăzi în strângeri de bogăţii ce nu le ia nimeni pe lumea cealaltă

Cei ce-şi prăpădesc viaţa deasurda, în chipul acesta, pleacă de pe lume mai săraci şi mai pedepsiţi de cum au intrat în ea. Păcatele lor le încătuşează şi mai mult spiritul în temniţa robitoare a lutului.

Un profet indic al zilelor noastre spune lămurit că mai dragă-i este pasărea slobodă din pădure decât pasărea sclavă din colivie.

* * *

In veacul când se fierbe piatra nestimată a păcii popoarelor, când ştiinţa vine să adeverească legendele Bibliei şi când între ştiinţă şi religie se statorniceşte parcă un legământ ce îndeamnă pe oameni să revină la vechile isvoare ale înţelegerii firii, — în acelaşi veac, pentru ca antiteza să fie şi mai isbitoare, păturile sociale se frământă, unele în nepotolite necazuri, altele în nesăţioase festinuri, uitând că viaţa dată este omului ca să s'aleagă neghina din grâu.

Şi astfel, gânduri amare, potire pângărite din cari picură venin, chinuesc sufletele flămânde de dreptate, însetate de adevăr.

Aceste gânduri sbuciumă mintea înaripaţilor şi focul gândului se preface 'n slove de foc, iar slovele în coloane de lumină ce îndeamnă lumea la desmeticire.

Intelectuali — scriitori, oameni de ştiinţă, artişti — înţeleg astfel să nu ia în deşert evanghelia lui Crist. Cuvântul lor scris sau rostit, cântat, zugrăvit pe pânze sau cioplit în piatră, se preface în curente de simţiri şi opinii, hemate să shimbe în spiritul vremii, mentalitatea lumii.

Şi astfel, fără violenţe' inutile, cu progrese treptate dar sigure, se împlineşte evanghelia iubirii întru înfrăţirea oamenilor, fără ca jertfe de sânge să înnegure avântul spre mai bine.

Iisus rămâne astfel un Messia şi al zilelor noastre, cu duhul său cucerind pe nesimţite proseliţi cari, ca mâine vor face ca bine-cuvântarea cerului să e pogoare iarăşi peste pământeni.

Ca şi al săracilor neluminaţi încă, Crăciunul intelectualilor e negru astăzi şi trist, după cum altora le este indiferent. Visători şi plini de nădejdi, ei simt totuşi că nu e departe ziua când, pe deasupra patimilor de până atunci, toţi oamenii îşi vor da mâna frăţească spre a se împlini scripturile ce ne grăesc că pacea va sălăşlui odată pe pământ.

Crăciunul

In coliba scundă
A săracului,
A pus strai cu floare
Geru'n ferăstrui.
Fumegă pe vatră
Coceni şi hârtii.
Zic bieţii copii:
Mama coase, spală,
Tata-i prins în sat,
Oare cine vine?
Câinele-a lătrat.
Le deschide uşa
Moşul cunoscut
Barba-i e mai albă
Ca 'n anul trecut,
— V'am adus de toate
Să puteţi serba,
Deşertaţi căruţa
Nu pot aştepta.

Maria Cunţan

Poveste de Crăciun

Intr'o seară doi copii dormeau ghemuiţi într'un colţ în fundul unui gang, strânşi în braţe cu capul pe un maldăr de jurnale.

Afară era o vreme rea; ploua amestecat cu ninsoare. Toată lumea căuta să se 'napoeze cât s'o putea mai repede acasă, să-şi regăsească odaia caldă, patul de odihnă, şi sărmanii copii n'aveau adăpost! Fără un pat, fără un acoperiş să-i încălzească, fără o perniţă pe care să-şi odihnească căpşorul obosit de gânduri mohorâte mult prea triste pentru imaginaţia lor de copii! Cu toate astea cruda realitate nu putuse opri visul fermecător să desfăşure imagini minunate sub pleoapele adormite...

Anişoara visa o grdină mare încântătoare cu pomi mulţi, frumoşi de toate felurile, înfloriţi cu flori albe de mătase. Din cer cădea a zăpadă albă strălucitoare care făcea un covor de puf pe pământ, moale şi călduţ, în care nu îngheţau picioarele ca'n zăpada adevărată.

Niste plopi înalţi până'n norii care erau de argint, cu frunze de aur se aplecau într'un ritm uşor la suflarea zefirului producând sunete de o muzicalitate înduioşătoare.

Din toate părţile pământului veneau adieri de vânt uşoare, parfumate şi blânde, ca cea mai dulce mângâere. Dar ce era mai minunat, erau o mulţime de brazi verzi cu ramurile de smarald, împodobiţi şi încărcaţi cu jucării mult mai frumoase de cât acelea pe care le văzuse ea pe la vitrinele cu pomi de Crăciun, când trecea pe stradă strigând: „Universul" „Lupta" „Veselia" şi altele.

In loc de lumânări pe ramuri erau numai stele adevărate, iar în vârful pomilor câte un înger care cânta cântece în care slăvea naşterea Domnului Isus Christos! Anişoara se vedea şi pe dânsa la uşa acelei grădini atât de frumoasă care era Raiul! De odată apăru pe aleea luminată de razele unei luni de briliant a cărei strălucire nu o puteau răbda ochii ei, Maica Domnului cu Isus în braţe, urmată de cei trei magi, şi cu un alai de îngeri. Alături de Maica Domnului venea Sft. Niculae care ducea în spate un coş mare cu jucării. Fetiţa întinse mâna tremurând, şi cu ochii scânteetori de poftă surâse Maicii Precistei! Sfântul Niculae se opri în faţa ei şi-i dete o căsuţă în care era un pătuţ bun cu plăpumioară şi cu o păpuşă care dormea fericită. O! ce bucurie pe fetiţa!

Dar Sft. Niculae îi zise:

— Acum du-te pe pământ, căci tu nu eşti de a noastră fiind că nu ai murit încă!

—Nu vreau să mă'ntorc pe pământ!

Acolo este frig, n'am casă, n'am mâncare, n'am mamă, vreau să mor! vreau să mor!....

Cu aceste cuvinte se deşteptă copila din visul ei minunat, şi'n aiureala în care se sbătea plângea repetând „vreau să mor"!

Era în zorii zilei; fratele ei speriat ceru ajutor trecătorilor şi izbuti să aducă pe surioară la spitalul de copii. Acolo în patul cald şi curat, copila îşi veni în fire. Era ziua de Crăciun când toţi copii care au părinţi şi o mică dare de mână sărbătoresc naşterea lui Isus, acela care a chemat pe toţi copii la el, şi i-a iubit pe toţi! Acela care ca o rază de lumină s'a strecurat în sufletul oamenilor cari nu ştiau ce este iubirea şi iertarea; acela care ne-a învăţat blândeţea şi răbdarea, şi ne-a împăcat cu moartea!..

Fetiţa, se odihnea în patul în care îşi regăsise puterea, când uşile săli se deschiseră şi un grup de medici şi de doamne de la Asistenţă apărură împingând o masă pe rotiţe în mijlocul căreia era un pom de Crăciun încărcat cu lucruri de toată frumuseţea şi de lumânările aprinse. Copii suferinzi scoaseră un strigăt de bucurie şi'ntinseră mâinile spre pom nerăbdători să capete cadourile care le erau destinate. O d-nă se apropie de copilă şi-i dete un palton, o pereche de ghete şi o căsuţă tocmai ca acea pe care o visase.

Dânsa exclamă atunci:

— Este căsuţa pe care mi-a dat-o Sft. Niculaie astă noapte.

— Cum aşa? o întreabă Doamna. Şi Anişoara îşi istorisi visul. Dar ea adaogă melancolică:

— Casa asta este prea mică şi eu tot fără casă sunt!

Această poveste adevărată şi tristă, ne face să ne gândim la crearea unei case de adăpost pentru copii care nu au unde să-şi odihnească trupul muncit şi obosit de sbuciumul vieţii atât de vitregă pentru unii din ei; şi cred că'n sufletul lor naiv şi recunoscător, vor fi nu se poate mai fericiţi să poată dormi întrun pat curat, sub un acoperiş caritabil!

Fără a fi propriu zis un orfelinat, acei copii care ziua muncesc cum pot câştigându-şi pâinea cu sudoarea frunţii lor, să poată, în loc să doarmă prin bordee sau prin colţuri de străzi, în condiţiuni dezastroase, căpătând toate boalile şi toate viţiele, să poată găsi în casa asta un adăpost şi un suflet milos care să-i culce într'un pat bun, învăţându-i să spună o rugăciune şi să facă cruce, în locul vorbelor cinice, şi gesturilor obscene.

Să găsească acolo o femee cu sufletul de mamă, care să le spue cine a fost Domnul Isus Christos, să le istorisească viaţa şi preceptele lui, şi să spună ca el:

— Lăsaţi copii să vie la mine!

Eufrosina Pallă

Cad fulgii de zăpadă...

Cad fulgi de zăpadă, cad mereu,
Ca nişte gânduri dulci, nevinovate,
Pe vânturi valuri, valuri spulberate
De cine ştie ce sălbatec Zeu!...

Cad fulgii de zăpadă şi se cern,
Din largile văzduhuri cutropite
In horbota de neguri risipite
Şi peste şesuri, peste văi s'aştern..

In zarea-i sfântă plânge cerul oare
Pătruns de cine ştie ce durere?...
Iar lacrimele-i scumpe, în tăcere
Se tot preschimbă'n ghiaţă sclipitoare?

Sau clipele, de cale obosite,
Voind să odihnească, îngheţate,
S'au troienit din zările 'noptate
Pierzându-şi aripile înflorite?...

Cad gândurile triste şi trudite
— Ca nişte păsări mândre, săgetate
In inimă de mâni neîndurate —
Ca florile de aur ofilite..

Sunt oare sori căzuţi din înălţime
Să lumineze calea ta, fecioră?...
Ori solii păcii, ce 'nspre tine sboară
Pierind în noapte neştiuţi de nime...

Sunt zâmbetele tale 'ntârziate,
Sau fructele părerilor de rău?...
Că'n fiecare prins e chipul tău
In nimb frumos de flăcări minunate..

Cad gândurile moarte ,cad uşor
Şi'n suflet îmi coboară scuturate...
Sunt îngeri albi ucişi de voluptate
Şi porumbei îngreunaţi de dor...

. . . . . .

. . . . . .

Un fulger... numai unul, arde'n zare
Şi 'n strălucirea lui dumnezeească,
Un cer spuzit de stele să-mi zâmbească
Desvăluindu-şi bolta 'n depărtare...

Să se deschidă zările de-odată...
In rumena-i lumină albăstrie
Şi-un înger scump, cu fruntea luminată
Să-şi fluture aripa argintie.

In urma lui un stol întreg s'apară...
Să sboare'n larg cântând misterios;
Iar stelele să cearnă drept prinos
Noiane de scântei, de foc şi pară...

Să văd scăldată'n flăcări mândre firea
Iar sufletu-mi să-i soarbă strălucirea!..

Mirescu

Crăciun trist

Era în ajunul Crăciunului... Al doilea Crăciun trist şi sângeros, pe care-l treceam singuri acasă iar vitejii noştri în ploaia de gloanţe şi obuze.

Tot cuprinsul albit de zăpada ce s'aşterne încet, încet ca nişte fluturi albi şi zburători ai iernei.

Animatul „du-te-vin" de odinioară se preschimbase în grija pentru pâinea de toate zilele. Pe figurile tuturor bunilor români se citea durere — în ochi ură iar în suflet speranţă — speranţa visului aşteptat atâţia ani şi care va să se înfăptuiască.

In casa modestă a bietului Florea care plecase la război, lăsând soţia şi copilaşii în grija celui puternic, în paza bunului Dumnezeu, — totul e aranjat pentru sărbătoarea Naşterii Mântuitorului. Sufetele tinere ale copiilor au nevoe de mângâere, de duioşie şi Irina, femee deşteaptă nu se dădu învinsă durerilor şi grijilor ce-o apăsau spre a-şi lăsa copii fără bucuria ce toţi cu mic cu mare o aşteptăm cu nerăbdare de Crăciun.

Dar gândul îi era departe, acolo pe frontul suferinţelor şi nădejdilor noastre, unde de bună seamă că şi Florea, abătut, gânditor, ca într'o arătare, vedea căsuţa lui din deal unde se adăposteşte întristata lui familie.

Gândul era singurul bun ce mai rămăsese şi pe care-l lăsam să sboare dus pe aripa dorului la fiinţele dragi de departe...

Duşmanii mândri şi trufaşi au căutat la tot pasul să ne umilească, să ne subjuge, punând stăpânire pe toate; numai pe gândurile noastre n'au putut fi stăpâni.

La masa aranjată, Irina, la locul lui Florea îi pusese fotografia, care le zâmbea cu duioşie, părând a lua parte la masa lor de Crăciun. O rugăciune fu spusă frumos de unul din copii şi terminată prin cuvintele: „Armata noastră să iasă învingătoare şi toţi tăicuţii să vie sănătoşi". La aceste cuvinte Irina suspină:

— „Da Sandule ruga ta nevinovată de copil şi mila pentru alţii arată blândeţea sufletului tău; dar trebue să ne întărim cugetele să privim cu mult curaj această jertfă ce Dumnezeu ne-o cere şi pe al cărui altar mulţi viteji îşi vor vărsa sângele, eroic!

— Dar... dacă el... şi firul gândului se opri aci...

— „O, nu, nu se poate, nu vreau să mai mă gândesc"... Dar toată seara şezu la masă cu copii spunându-le multe şi frumoase poveşti; nu putea însă să se dstragă dela gândul acesta, care singur îi era duşman.

Nu putea să uite bănuiala tristă ce de-odată îi veni în minte.

— „Şi dacă va fi aşa ?! Doamne ce mă voi face eu?"

Copii adormiseră de mult şi ea stetea cu capul rezemat în palme privind la icoana Maicei Domnului cu Pruncul Sfânt în braţe, care luminată blând de candelă părea că-i zâmbeşte trist şi compătimitor...

De-atâta timp fără nici o veste de la el! Un singur cuvânt dacă ar fi primit ce mult bine iar fi făcut; cât ar fi risipit golul din sufletu-i amărât... Câtă durere să vezi la fiecare pas pe duşmanii răi şi crunţi, să fii nevoită a le vorbi, a le da adăpost, când inima ta e înveninată şi când ştii bine că ai tăi sunt la luptă contra lor!

Cu bucurie i-au spus copii că ambulanţele au adus răniţi *de-ai lor* mutilaţi — aproape cadavre. Asta probează că *ai noştri* merg bine. S'a uitat atunci adânc în ochii lui Sandu-el e mai mare. Băiatul s'a ruşinat de gândul lui cel rău şi a plecat capul în jos.

Ce rău suflet îţi face războiul! Poate că şi ei acolo departe, în ţara lor, au o mamă, o soră, o soţie iubitoare şi copii cari îi aşteaptă înfrigurati şi cu ochii lăcrămând de dorul revederi..

Era târziu şi Irina stetea încă îngenuchiată în faţa icoanei, încrezătoare în puterea Divinului, implorând milă pentru tatăl copiilor ei, sprijinul de care mai aveau încă nevoe...

• • •

In salonul No. 4 al spitalului „Regina Maria" din Iaşi, zăcea rănit bravul sergent Florea. De vitejia lui vorbeau toţi soldaţii şi toţi ofiţerii. In vârtejul unei lupte crâncene, după ce a făcut printre rândurile duşmane zeci de morţi, de-odată a simţit la braţ apoi la piept, arsura fulgerătoare a schijelor şi se prăbuşi la pământ fără putere şi fără cunoştinţă.

După grozava pierdere de sânge se simţi slăbit; totuşi acest corp mare, acest corp minunat nu vrea să se lase morţii, opunându-se cu o măreaţă rezistenţă. Pe pieptul alb, în partea stângă, o rana mică, ca o floare roşie îl slăbea încet, pe nesimţite. In momentele de friguri când mintea-i rătăcea acolo, acasă la femea şi copilaşii lui, ridică braţul drept, mare şi viguros — stângul sta inert în bandaje — repetând mereu:

— „Ah., cum aşi vrea să fiu acum acasă!... Aşi vrea să fiu acum acolo ! Acolo să mor, în casa mea!..."

Azi se simte mai bine. Colonelul l'a decorat. Un zâmbet trist îi luminâ chipul galben şi suferind; iar când colonelul îl sărută, plânse, plânse ca un copil. Ar fi vrut bucuria aceasta s'o poată împărtăşi cu ai lui.

De la un timp un gând amar îl purta, gândul nemilos al morţei — şi luând decoraţia rugă frumos pe buna sora de caritate s'o ducă copiilor şi soţiei, ca o pioasă amintire dela tatăl lor care a luptat şi a murit pentru ţară, gândind la ei. Simţi mâna mângâioasă a sorei pe frunte care-l îmbărbăta:

— „Fii liniştit, te vei reîntoarce iar la casa ta" — totuşi îi promise că îi va asculta ruga.

Frigurile nu-l slăbeau şi cu toată osteneala doctorilor de-al salva, după două zile de luptă, în noaptea Sfântă a Naşterei, când Irina cu trista bănuială în minte, ce ne-o transmite legătura dintre suflete, se ruga pentru el, Florea chemând pe nume fiinţele dragi , îşi dădu sufletul.

Sărmani eroi, cari muriţi în spitale, fără a avea la căpătâi pe cine v'a fost drag! Sufletul vă sboară în lumea cerească; dar lângă voi se varsă o lacrimă caldă, o inimă devotată un înger vă stă de veghe...

Soarele care părea că apusese pentru noi apare radios şi biruitor luminând cu razele-i aurii drapelele tricolorului nostru ce fâlfâe acum triumfător! Vitejia armatei române a uimit întreaga lume; duşmanul învins şi ruşinat s'a retras. Iată-ne iar liberi şi stăpâni în ţara noastră! Vestea cea mare a vitejilor sosi. Elanul de bucurie era de nedescris. In fiecare zi sosea câte unul, căci din toate casele era plecat cineva drag...

Irina în fiecare zi aştepta cu nădejde, iar seara îşi zicea mâhnită: „Poate mâine"! Vestea pe care o aştepta era aproape dar nu aşa precum sufletul ei o dorea...

Intr'o zi primi vizita unei doamne.

Irina îşi duse mâna la piept parcă să-şi ţie bătăile nenumărate ale inimei, care-şi şopti că'i aduce o veste dela Florea, aşteptă înfrigurată.

— „Doamnă, soţul d-tale sergentul Florea s'a luptat ca un brav şi...

— Şi?!... Irina se apropie de ea.

Martin Schaeffer — Naşterea lui Christos

— Şi... a... murit ca un adevărat eroul

— „Murit? Da, da ? Rostea vorbele fără şir. Induioşată *Sora* deodinioară desfăşură decoraţia, ferindu-se de-ai întâlni privirea ochilor ce-i jucau în lăcrimi. Erau lacrimile desnădejdei. Adresându-se micuţilor cari o priveau nedumeriţi, le zise:

„Copii! Iată icoana vie a faptelor vitejeşti, pe care în timpul luptelor tatăl vostru, cu gândul la voi le-a săvârşit. V'a lăsat un nume glorios!"

O prinse apoi lângă, icoană, la patul copiilor.

Sandu plângea încet. cei doi mai mici plângeau şi ei neştiutori, cum fac copii când văd pe alţii mai mari.

— Sandule, Sandule, Dumnezeu n'a vrut să-ţi asculte ruga ta de copil nevinovat! Copii mei, micuţii mei, voi nu mai aveţi tată! Blestemul să cadă pe aceia ce n-i l'au luat!

Un nod parcă i-se sui în gât şi un sughiţit amar îi opri şirul vorbei.

Ca o frunză bătută de vânt se apropie de micuţi îmbrăţişându-i duios.

Şi doliul căzu asupra casei acelea, pe care până atunci o încălzise încă razele blânde ale nădejdei...

Dyva Laur

FLOAREA PRIETENIEI

Aci am culeş de cu zori
Din grădina poeziei,
Cea mai scumpă dintre flori,
Floarea dragă a prieteniei
Şi am făcut un rar buchet.
Din mănunchi de amintiri,
Sufleteştele simţiri,
Ale unui biet poet
— De departe, de departe,
Ca o bine cuvântare,
Vor veni din larg de zare,
Flori troieni şi se vor pune,
Fruntea ca să-ţi încunune,
Pentru gloria cea mare.

An. Năvârlie

A apărut

ALMANAHUL

ZIARULUI

„UNIVERSUL"

Pe anul 1925

Şi se află de vânzare la toţi librarii, chioşcarii, depozitarii şi vânzătorii de ziare cu preţul de

20 lei exemplarul.

Pentru provincie se va trimite 5 lei porto.

ALPHONSE DAUDET

Sărbătoarea acoperişurilor

— Poveste de Crăciun —

I

O! cum străluceau acoperişurile în noaptea aceia. Ce tăcere, ce linişte, ce pace supranaturală. Străzile erau pline de noroi iar pârâul era îngheţat. Sus, cât cuprindeai cu ochiul de-asupra turlelor şi a cupolelor, zăpada strălucea albă cu răsfrângeri albăstrii, alcătuind un al doilea oraş, un Paris aerian spânzurat între globul umbrei şi lumina fantastică a lunei.

Cu toate că nu era târziu, toate luminile erau stinse şi fumul nu mai plutea de-asupra acoperişurilor.. Şi în oraşul acesta înalt, care strălucea de albeaţă, acoperişurile se desprindeau pustii şi negre pe cerul înstelat. Câteva vrăbii ciripeau pe jgheaburi şi numai ţipetele lor uşoare turburau tăcerea religioasă, aşteptarea solemnă a acoperişurilor ce alcătuiau un oraş acoperit în întregime cu un covor uriaş de hermină.

Vrăbiile: Drace, cât e de frig. Nu e chip de dormit, ori cât te-ai cocoloşi.

O vrabie (în depărtare): Ei, fraţilor veniţi repede aci. Am dat de un horn cald.

Toate vrăbiile (îndreptându-se spre ea): O! ce bine e aici. Trăiască fericirea!....

Hornul: Să faceţi bine să tăceţi. Nu vă e ruşine să ţipaţi acum când toată firea s'a recules? Vedeţi că şi vântul a încetat să bată. Nici o moriscă nu se mai clatină.

Vrăbiile (în şoaptă): Ce o fi având coşul ăsta bătrân?

Hornul: Cum, nu ştiţi că azi e sărbătoarea acoperişurilor? Nu ştiţi că la noapte vine Moş Crăciun să împartă daruri copiilor.

Rafael Sanzio. — Copilul Isus şi familia sa.

Vrăbiile: Moş. Crăciun ?...

Hornul: Fireşte... Dacă v'aţi uita în casele oamenilor aţi vedea o mulţime de ghete rânduite în faţa sobei... Sunt ghete de toate formele, începând dela ghetuţele delicate până la cismuliţele şi bocancii zgomotoşi; dela pantoful căptuşit cu mătase până la ghetele prea mari care încalţă un picior mic şi gol, ca şi cum copilul sărac n'ar avea nici o vârstă şi n'ar avea dreptul să fie copil.

Vrăbiile: Şi la ce oră trebue să sosească Moş Crăciun ?...

Hornul: acuma... La douăsprezece... st... ascultaţi.

Clopotniţa (bătând cu gravitate): Bang ! Bang ! Bang !...

Hornul: Ia priviţi cum s'a înseninat cerul...

Vrăbiile (cu elanul cald al copiilor cari văd un foc de artificiu) : O ! ce privelişte frumoasă!

Clopotniţa: Bang ! Bang ! Bang !

II

De-abea a sunat ultima bătaie, că toate clopotele încep să sune prelung în cor, cu o amploare puternică şi sonoră.

Clopotele: Bum ! Bum ! Iată a sosit şi Moş Crăciun.

Vântul: Hu ! hu ! Sunaţi clopote, sunaţi. Moş Crăciun e aici... Simţiţi voi ce frumos miroase tămâia înmiresmată pe care o aduc pe aripele mele ?

Clopotele: Ding dong. Ding dong. Moş Crăciun !

Vântul: Haideţi, hornurilor, ce staţi cu gura căscată ? Cântaţi, cântaţi şi tot astfel voi moriştelor.

Coşurile: U... U... Crăcun ! Crăciun !

Moriştele: Cră... Cră... Crăciun... Crăciun.

Vrăbiile: Vai ! ce scandal.

Hornul: Şi voi vrăbiilor nu cântaţi ? Acum ar trebui să cântaţi.

Vrăbiile: Piu, piu, piu, cui, cui cui. Crăciun... Crăciun....

Hornul: Urcaţi-vă pe mine ca să vedeţi mai bine.

Vrăbiile (pe horn) : Mulţumim, mulţumim. O ! cât e de frumos, cât e de frumos. O ! şi luminile astea roze, albastre, verzi care dansează pe acoperişuri.

Hornul: Şi alaiul acesta de coşuleţe încărcate cu jucării, cu funde, flori şi bomboane.

Vrăbiile: Dar cine sunt oamenii aceştia cari duc coşuleţele ? Trebue să fie regi .nu e aşa ?

Hornul: Nu sunt spiriduşi.

Vrăbiile: Cum... cum ?

Hornul: Spiriduşi, adică spiritele familiare ale fiecărei case şi cari duc pe Moş Crăciun pretutindeni ca să împartă daruri copiilor.

Vrăbiile: Dar unde e Moş Crăciun?

Hornul: Moş Crăciun este la urmă... la priviţi la el cum umblă ; picioarele lui de-abea dacă ating zăpad

Vrăbiile: O ! cât e de frumos spune că e o icoană...

Hornul: St. ascultaţi...

III

In clipa aceia, o voce gravă şi totuşi tânără răsună în noapte, în atmosfera limpede de cristal. Moş Crăciun, s'a oprit pe un acoperiş şi acolo, în picioare, înconjurat de toţi spiriduşii, începe să vorbească astfel :

Moş Crăciun: Cu bine, dragii mei. Cu bine clopote şi voi acoperişuri. Noaptea e aşa de clară încât vă văd pe toţi risipiţi în Parisul acesta mare pe care îl iubesc atâta !... O ! da Paris, te iubesc fiindcă tu care îţi baţi joc de toţi, nu ţi-ai bătut încă joc de mine, de oare ce crezi în mine, tu care nu mai crezi în nimic... De-aceia vezi că vin în fiecare an aci, şi am venit chiar şi în timpul asediului... O ! cât erai de trist atunci, scumpul meu oraş. Luminile erau stinse, sobele erau reci iar obuzele suerau deasupra capului meu. Am avut atunci prea multe jucării, aşa că am fost nevoit să plec cu o bună parte din ele... Din fericire, lucrul acesta n'o să mi se întâmple azi, fiindcă deşi am multe jucării am şi mulţi copii.

O vrabie: Bravo ! Imi place, Moş Crăciune.

Toate vrăbiile: Piu... Piu.... Cui Cui. trăiască Moş Crăciun.

Vântul (zăpezii) : Cântă şi tu un imn în cinstea lui Moş Crăciun.

Zăpada (în soaptă) : Nu pot, dar îl tămâiez. Uite vârtejul de fulgi pe care îl trimit în jurul coşuleţelor cu daruri. O ! ne cunoaştem de mult...

DUMNEZEIRE

Din bronzurile antici din marmoră şi ceară,
Din Dumnezeii barbari şi biblia barbară,
Din basso-reliefuri budiste-judo-grece,
Din jertfe de virgine şi jertfe de berbece
Din bigotismul mistic glorificându'şi zeul
Mijea desăvârşirea, deapururi Dumnezeul...
Dar nu din bronzuri, marmori, nici aur scrijelat,
Ci din balsam de ploae şi lut neblestemat;
Nu din străfulgerarea cioplirilor frumoase
Din sânge, din durere, din carne şi din oase...
Era mai de aproape de capătul bolnav.
Ca morga cea bronzată de, clasic architrav,
Era mai generoasă, mai dulce, mai bogată
Ca barbarele chipuri de piatră scrijelată...
El nu ştiu grandoarea, modest între modeşti
Crescut în reculegeri de datini bătrâneşti...
Un meşter zămislise din blondul copilaş
Din bălăiorul dulce,... un harnic „dulgheraş"...
Dar Dumnezeu îl smulse din turburarea spumii.
Să dulgherească singur căprioreala lumii,
Ii dăruise îngeri şi magii să-l mângâe,
Să'i dea prinos de aur, de smirnă şi tămâe,
Şi giulgiuri de mătase şi rujii plini de spini.
Şi'n ochi melancolia albastrelor glicini.
Desnodământul tragic dumnezeeşti tăceri.
Şi toată perspectiva grozavelor dureri....
O Mater Doloroza, deapururea virgină.
Iar pentru luminoasa'i simbolică doctrină,
Grădinile de mirturi, măslini şi chipa roşi
Şi lacrimi iertătoare în ochii generoşi...
Nu'i dase nici biserici, nici temple, ci prin goluri
Deşarte, să'l brăzdeze dumnezeeşti simboluri,
Ii jurisise Domnul amicii demni pe care
Iubindu'i, să-l asculte şi'n veci să'l înconjoare
Bolnavii, morţii, orbii, betegii şi milogii.
Din tot cortegiul biblic şi din martirologii.
Aşa fu dat să nască Aceea Dumnezeire
Azi dând toţi Dumnezeii s'alor înmărmurire...
Lumină din lumină, Venus din Lucifer
Ca Luna dela Soare şi Soarele din cer...
Din dragoste şi zbucium din milă şi răbdare
Din dungile durerii pe feţe zâmbitoare...
Din glie nemânjită din lut neblestemat...
Şi nu din bronz şi marmori or aur scrijelat...

De Gik

Gândeşte-te că am fost martor la naşterea lui.

Vântul, clopotele, hornurile (cântând împreună): Trăiască Moş Crăciun!

Moş Crăciun: Nu aşa tare, dragii mei. Nu trebue să trezim pe cei ce dorm, căci vedeţi voi, nimic pe lume nu poate egala fericirea care-ţi vine pe neaşteptate... Şi acum, dragii mei spiriduşi, să începem împărţirea darurilor. Numai că de data asta am hotărât să fac ceva nou şi anume ca cele mai frumoase jucării să fie dăruite copiilor săraci, copiilor în casele cărora e frig şi nu există covoare scumpe şi draperii fine.

Vrăbiile: Iată o ideie frumoasă.

Spiriduşii: Iartă-ne Moş Crăciune, dar cu noul tău sistem, săracii vor fi fericiţi, iar bogaţii vor plânge. Şi de, un copil care plânge nu e nici bogat nici sărac, e doar un copil care plânge, şi nu e nimic mai trist pe lume de cât un asemenea copil.

Moş Crăciun: Nu, mă pricep mai bine ca voi... Săracii vor fi încântaţi că vor putea pinăi jucăriile complicate care le par atât de ispititoare, îndărătul vitrinelor magazinelor şi al căror lux nu adaugă nimic la valorea lor reală de jucării. Dar mă prind că micii bogaţi vor fi tot aşa de mulţumiţi ca şi ceilalţi de jucăriile lor modeste tocmai fiindcă nu le-au văzut niciodată... Şi acum ne-am înţeles, trebue să ne grăbim fiindcă există atâtea case în Paris şi noaptea e scurtă.

IV

In răstimpul acesta luminile se împrăştiară în toate părţile de-alungul hornurilor. In casele unde nu se aflau copii, Moş Crăciun călăuzit de spiriduşi trecea repede înainte dar uneori, în clipa când se apropia de un horn cu mâinile încărcate de daruri, hornul îi şoptea câteva cuvinte:—A murit, e în zadar... Nu mai sunt ghetuţe în casă... Păstrează-ţi jucăriile, Moş Crăciune! Prea ar plânge mamele lor văzându-le...

Multă vreme micile lumini rătăciră astfel în noapte. Deodată un cocoş răguşit cântă în fundul celei; o dâră de lumină se ivi în zare şi aproape numai de cât toată feeria asta minunată dispăru ca prin farmec. Sărbătoarea acoperişurilor se terminase acum spre a face loc aceleia a caselor. Hornurile răspândeau din nou un fum albastru, în vreme ce copii strigau la rândul lor: „Trăiască Mos Crăciun!"

In răstimpul acesta, un soare frumos şi rece de iarnă îndrepta asupra pământului acoperit cu zăpadă razele-i luminoase, asemenea unor ciucuri de aur căzute din cosuletele cu daruri ale blândului Moş Crăciun.

Trad. de **Const. A. I. Ghica**

Prin locurile Sfinte

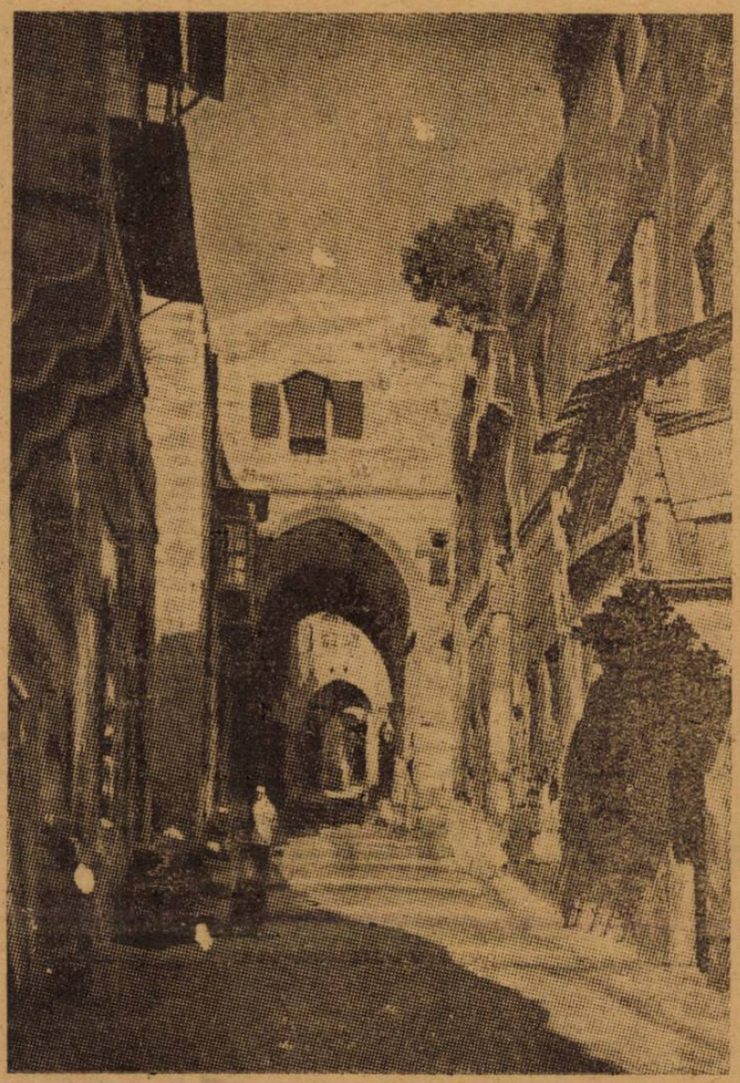

O stradă din Ierusalim

Toamna a murit aseară

N'a plâns'o nimeni şi nici eu:
La capul ei n'au fost nici lumânări de ceară
şi nici flori...
Toamna, c'atâtea altele 'naintea ei
surori,
se va 'ngropa cu anii grei
în cimitirul amintirii în care
dorm şi ani mei...

Târziu, în noapte,
când se-auzea tăcerea cum bâlbâe 'n pustiu,
fâşâind încet prin pomii rari,
un cârd bizar de zburătoare
negre,
rupte par'că din larga nopţilor culoare,
s'au cocoţat
pe turla întâia a singurei biserici ce se află
în sat,
preamărind cu glasurile sparte
tăcerea care vine după moarte...

Toamna a murit aseară...
Aseară
toamna, s'a'ngemănat desnădăjduită cu pământul
şi s'a sfârşit, cătându-mă şi dânsa poate cu ochi
care tânjeau
de-un vis neîmplinit,
Şi singur vântul
i-a dat până'n spre zori ocol cântându-i
cea din urmă melodie...

Nu plânge dragă...
Haidem, ne chiamă umbra caldă a odăiţii noastre...
...Priveşte, s'au mohorât 'năltimele albastre
şi-au prins de sus să cadă câte unul
fulgii mici şi mari şi sclipitori....
Biata toamnă!...
Pe groapă v'a avea deacuma flori...

Oswald Măgură

INGERUL

Cum dela geam priviam pe ceruri luna,
Ce-aluneca'n tăcere printre stele
Zâmbindu-mi tainic, blând, ca'ntotdeauna
Când se arată visurilor mele;

De-odată cerul s'a deschis și iată:
Prin nori de foc un înger se coboară,
Cu fruntea 'n nimb de foc încoronată
Și dulce ca surâsul de fecioară.

Jur împrejur, se alungau în valuri
Scântei curate, pulbere de astre,
Ce, troenind ,se risipeau pe dealuri
Ori se pierdeau prin zările albastre.

Intregul cer ardea ca niciodată
Și fulgere aprinse, puzderite,
Sburau ca șerpi de foc; înfiorată
Suspină luna'n zările vrăjite.

Iar el, cuprins în flacările sfinte,
El sboară tot mai lin și mai aproape..
Părea că simt, privirea lui fierbinte,
Cum mă ardea, căzându-mi pe pleoape.

Il mângâiau cu dragoste zefirii
Când, lângă mine s'a oprit de-odată:
Cu ochi adânci ca patima iubirii,
Bătându-și lin aripa-i argintată.

Ingerul

—„In versuri mândre, pline de putere,
Tu, ai cântat a cerului splendoare
Și dragostea cu'ntreaga ei durere
Și codrii, și suspinul de isvoare;

Și te iubesc!... căci, tocmai ca și mine,
Ai îndrăgit nemărginita zare...
Mereu setos de lumile senine,
Ce'n visuri ne surâd din depărtare.

Și-acum, din zarea mea strălucitoare,
Un dor frumos venii, să-ți fac, anume:
Vrei o cunună de luceferi oare,
Sau, vrei să fii stăpân pe 'nrteaga lume?"...

Eu

—„O, îngere... de vrei să-mi faci un bine,
Copil mă fă... copil, ca altădată!"...
—„Oh! numai asta n'o cerea la mine!"
Grăi, plecându-și fruntea luminată.

O. Muresca

VRAJA IUBIRII

M-am gândit și-am meditat mereu asupra cazurilor de sinucidere.

Nu e nimic obscur sau opera hazardului. Pentru a explica un incident sau un accident găsim cauze și efecte cari lămuresc totul. Există o logică în succesiunea fenomenelor și în căutarea cauzalității.

Am observat multe fapte diverse în viața de toate zilele și le-am dat o explicație plauzibilă.

Cazul de mai jos va fi lămurit prin el însuși, povestindu-vă un fapt real. Veți trage de aci concluziile ce veți crede de cuviință.

Un amic al meu, nu interesează cum îl cheamă, era plictisit de viață și era veșnic trist. Tot ce se întâmpla în jurul său îi era indiferent, trăia retras de lume și ducea o viață de ascet. Aveam impresia că voia să se sinucidă.

Intr'o zi văd pe stradă pe acest misogin, mizantrop și filosof că ținea de brat pe-o femeie tânără și fermecătoare. Părea fericit si râdea cu poftă. Credeam că am în fața mea un alt om pe care nu-l văzusem și nu-l cunoscusem niciodată.

Am căutat să-l întâlnesc și să-i comunic impresia si bucuria mea că și-a schimbat felul lui de a trăi. Eram curios să știu cum a ajuns la soluția aceasta bună, care l-a scăpat de la o sinucidere sigură. Ocazia nu mi-a lipsit să-l întâlnesc și povestirea lui vi-o redau mai jos așa cum mi-a spus-o.

„Când reflectez la ceeace am fost, îmi vine să râd și să mă rușinez de ridicolul situației în care mă găseam Mă mir cum poate cineva să fie atât de naiv în cât să ia o himeră drept realitate și-o acțiune desordonată drept o bună regulă de viață.

Rămas singur pe lume și fiindcă oamenii cei mai mulți sunt răi când n'ai pe cineva să te apere până când devii și tu bărbat ca să reziști atacurilor, am crezut, prin autosugestie, că sunt un nefericit, că nimic nu mă leagă de viață, că totul e zadarnic și mă obseda gândul că ar fi mai bine să dispar fără urmă aruncându-mă într'o prăpastie sau, prin alt mijloc, în mod rapid, să mă extermin din viață.

Care era cauza acestei stări sufletești? Acum mi-o explic. Nu cunoșteam realitatea. Toate cunoștințele mele despre lume și despre oameni erau luate din cărți. Din lipsa de experiență, luam drept adevăr tot ce era verosimil și drept bun tot ce era discutabil.

Să-ți narez fazele crizei mele sufletești.

Intr'o vreme, ajunsesem un nevropat nu puteam să dorm, n'aveam poftă de mâncare, mă durea lumina zilei și mă înspăimânta întunericul. Ajunsesem la concluzia că numai moartea, în cazul meu, e singura soluție logică pentru a pune capăt unei situații imposibilă.

Trăim retras, devenisem mizantrop și-mi erau nesuferiți chiar și prietenii cei mai de aproape. Ședeam undeva, departe, la o gazdă bătrână și pe sacă și căutam să nu văd pe nimeni și să nu întâlnesc pe niemni. Rar, instinctul meu sănătos de om primitiv, mă îndemna, când era timpul frumos să fac o plimbare departe, afară din oraș. Nu întâlneam nici un cunoscut șitoți trecătorii îmi erau indiferenți, iar vehiculele ce treceau pe drum, aproape nici nu le observam pe toate.

După o mică pauză continuă:

„Era primăvară. Intr'o Duminică dimineață, ca să-mi gonesc gândurile rele, am luat-o rasna pe câmpie. Când m-am apropiat de lacul Herăstrău am văzut că o fată încerca să sară peste balustrada de fier a podului Intr'o clipă a căzut în lac și a dispărut. Atunci am luat-o la fugă, mi-am smuls haina de pe mine și, fiindcă știam să înnot, m-am aruncat în baltă.

După multe sforțări am readus-o la mal și am purtat-o în brate până la cea mai apropiată casă din marginea lacului. Am intrat într'o cocioabă unde o femeie bătrână m-a ajutat să readuc la viață pe aceia care leșinase. Deșteptându-se peste puțin timp, ca dintr'un somn greu, ea a oftat adânc și zărindu-mă a zis încet:

— Domnule, ce vrei, ce ai cu mine?

Bătrâna o întrerupse:

—„Domnu" te-a scăpat dela moarte.

Am întrebat-o din ce cauză a voit să se sinucidă, ea mi-a răspuns:

— Dece nu mai lăsat să mor?

Ii replicai:

— O domnișoară încântătoare ca d-ta trebue să se bucure că trăește. Viața trebue trăită și nu trebue să disperi niciodată.

Ea m-a privit lung. Conversația noastră a continuat pe ton serios și pe ton glumeț. Am căutat să dau gestului ei o explicare de copilărească și romantică atitudine. Am consolat-o, am încurajat-o și i-am promis tot concursul meu, i-am povestit viața mea de suferințe și tragedia mea lăuntrică.

Ea se uita la mine visătoare și mi-a promis că-mi va fi veșnic recunoscătoare.

Am asigurat-o că-i voi purta de grijă în măsura posibilității mele materiale și am rugat-o să rămâie, deocamdată, în căsuța bătrânei de pe marginea lacului Herăstrău.

Cum terminam cursurile dela facultate mă duceam regulat la casa depărtată, care devenise pentru mine un cuib de atracție și de farmec.

„Duduia", cum îi ziceam eu, se făcuse bine. Acum era veselă și multumită și nu mai vrea să știe de mama ei vitregă care o persecuta și o bătea

şi de un tată nemilos ce-şi căuta de petrecerile lui. „Părinţii" erau mulţumii că au scăpat de „pacoste" cum ti ziceau.

Am lichidat o moştenire şi am încasat o sumă de bani. Am îmbrăcat-o, i-am luat o cameră în oraş, aproape de centru şi mă purtam cu ea ca şi cu o soră a mea.

Totce făceam era un act de spontană amiciţie şi de dragoste pentru această fermecătoare fiinţă.

A trecut un an aşa. Intr'o zi, dintr'un imbold nelămurit, i-am luat mâna i-am sărutat-o şi i-am şoptit:

— Ce mă voi face când nu vei mai fi lângă mine?

Dar ea s-a aruncat în braţele mele înainte de a termina şi a devenit soţia mea.

Acest caz romantic m-a interesat şi am meditat asupra lui. Am găsit că acei disperaţi ca şi prietenul meu la început, sunt oamenii lipsiţi de ideal.

Mic sau mare ca situaţie socială, o mul trebue să-şi făurească o ţintă deosebită în viaţă.

Preocupat totdeauna de gânduri bune, urmărind împlinirea unui vis, eu nu m-am simit niciodată nefericit, decât numai atunci când n-am avut încredere în mine.

Condiţia esenţială a mulţumirii de sine e să ai în viaţa ta ordonată o ţintă nobilă şi să muncesti fără preget pentru a o atinge. Aceasta-i panaceul ce-l propun tuturor acelora ce doresc să se vindece de desnădejde".

* * *

Au trecut mulţi ani de-atunci. Am revăzut pe amicul ce se credea altă dată fericit, dar când l-am întâlnit era trist, slab şi de-abia umbla.

— Ce ai? l-am întrebat.

— Am pierdut-o. Atât mi-a răspuns. Am aflat mai târziu dela alţii că i-a murit tovarăşa vieţii şi că acum trăeşte numai cu amintirea ei.

Gândurile cu vraja iubirii mă urmăresc şi azi. Această pretinsă vrajă e o iluzie ca toate celelalte. Oamenii cari judecă prea mult şi cari simt prea mult, nu sunt şi nici nu pot fi niciodată fericiţi.

Am ajuns să cred că fericirea stă în mediocritatea sufletului. Nu putem trăi decât numai clipe fericite şi în mod izolat, iar nu o viaţă întreagă de fericire, cum îşi propun mulţi.

Povestirea prietenului meu a fost un exemplu mai mult şi concludent ca să mă conving de existenţa acestui

G. Niculescu-Varone

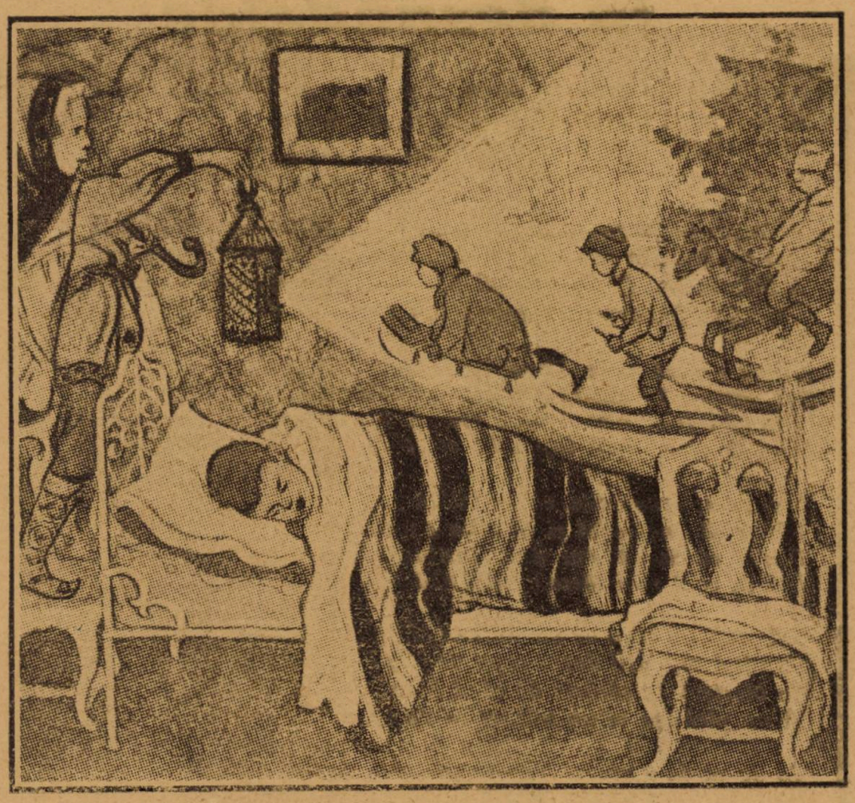

E. Belcund.— **Visul de Crăciun**

Poveste de Crăciun

— NUVELĂ —

Mai lasă lucrul Catrino că doar n'au dat Turcii în ţară! Ce atâta grabă pe tine? Ori se vede că nici prin gând nu'ţi trece că-i mâine Crăciunul şi că acuşica încep colindele?

Dar ia stai! Ascultă!

Şi amândouă leliţele, grăbesc pripite spre fereastra ce da în uliţă şi ascuţindu'şi auzul ascultară:

Sculaţi, sculaţi boeri mari,
Florile d'albe;
Că nu vă vin nici c'un rău,
Florile d'albe;
Ci vă vin cu Dumnezeu,
Florile d'albe;
etc. etc.

— Ei ce'ţi spuneam eu Catrino! Vezi c'au început colindele? La naiba şi tu cu zorul tău! Par'că cine ştie câte guri ai de hrănit!

Dar văd că ţi-i plita plină de mâncăruri.

Doar n'oţi avea vre-o masă mare tocmai mâine că-i ziua întâi de Crăciun, când tot omul stă la casa lui şi mănâncă în tihnă cu acei ce-i are pe lângă el?

— Ba ghicişi Marando, dar n'ai prea potrivit'o. Facem masă mare dar nu în ziua întâi de Crăciun şi nici la noi acasă. Toate mâncărurile ce le vezi pe plită sunt pregătite pentru a treia zi de Crăciun. Doar n'ai uitat că i ziua lui Moş Ştefan!

— Ei că bine zici soro dragă. Uital'ar necazurile pe moşul tău, cum l'am uitat eu. Acum mă dumiresc, cum stau lucrurile. Vă duceţi voi la ei şi mâncaţi împreună, dar după cum văd luaţi cu voi şi d'ale gurei.

— Ce să faci dacă tuşa Marghioala aşa-i de slabă săraca că nici pomeneală să fi putut găti. Şi'l ştii pe Ghiţă al meu cât de mult ţine el la sfântul Ştefan să mănânce împreună cu Moşu. Doar nu degeaba Moş Ştefan îi frate cu tatu-său.

„Are şi Ghiţă păcatele lui ca tot omul. Dar spune şi dumneata dacă n'am dreptul să fiu amărâtă când văd atâta risipă. E păcat de atâţia bani ce se duc aşa pe gârlă fără să aducă vre'un folos? Ce-i a omului nu-i poţi lua, ori cât ţi-ai bate capul cu el.

— Ei, bată-te să te bată fă Catrino! Spui şi tu aşa ca şi cum cine ştie ce bărbat ticălos ai avea. Lasă soro că de te-o' auzi cineva, o începe să te căineze aşa fără nici un rost. Apoi păcat îi ăsta când omului îi place şi lui, aşa la o zi mare, să petreacă puţintel, la el acasă între neamuri?

„Nu mai vorbi aşa fetiţo că te bate Dumnezeu! Dacă ar fi alta în locul tău, dur la deal, dur la vale, tot aşi mai crede-o, dar ţie nu ţi-i ertat să

In desnădejde

S'a pornit din greu pe iarnă şi sunt semne să dureze,
De cu vreme început-a pe ninsoare să s'aşeze,
Urlă crivăţul a jale mânânzi fulgii val vârtej,
In odaie frig de moarte şi nu-i rost de vr'un gâtej.

A rămas într'o firidă de ieri chip o'm bucătură,
Cui s'o dea din trei câţi ţipă?... De nici unul nu se'ndură.
A făcut-o trei fărâme cu gând, biata, să le-ajungă,
Dar când foamea chinueşte ziua-i nesfârşit de lungă!

Cu ce groază vede dânsa dumicatele sfârşite!....
Iar răsună în auzu-i ţipetele ne'mblânzite:
„Mamă-i frig, mamă mi-e foame, mamă geamu-i prins de brumă!"
Ah! Şi ce cumplit înjunghe vaiet de copil pe mumă!

N'ar căta, nenorocita, că nu-i dâră pân'la poartă,
Pârtia că-i uemeţită şi că uliţa e moartă,
Pân'la cârciumă s'ar duce într'un suflet după pâine,
Dar în casă nu-i lăscaie, nici nădejde s'aibă mâine.

Stă muncită greu de gânduri ca să afle o scăpare,
Pe când copilaşii dorm supţi de frig şi nemâncare...
Ce blestem de sărăcie de când Stan alei s'a dus!...
Şi nu pică-aşa vr'un trăznet ca s'o cruţe Cel de sus!

Că de ea de-o vreme 'ncoace pacostea se ţine trâmbă,
I-o fi fost aşa ursita, prea din cale-afară strâmbă,
Praf alege-s'ar de capu-i! N'ar mai zăbovi-o sfântul!
Că de cât aşa povară, ar sfârşi cu ea pământul!

O scânteie de nădejde... Mintea i se luminează...
Către curtea boierească într'o clipă se'ndreptează,
Logofătului îi cere mălai, lemne de'n călzit,
Şi-o munci la primăvară şi le-o plăti îndoit.

Dar pe semne că din glumă logofătul r'aminte,
Că e gata să'mplinească umilita-i rugăminte
Şi se prinde să-i dea geaba şase băniţi vârfuite,
Numai să'l adăpostească într'o seară spre-amurgite.

Ba ca să-şi mai treacă vremea, o mai ia niţel de guşă;
Dânsa, care-şi pironise ochi'n barda după uşă,
Cu nădejdea ce-o dă fierea când în suflet ţi-a pătruns,
Doar odată a izbit şi atât a fost de-ajuns!

. . . . . .
. . . . . .

La juraţi, când a'ntrebat-o de-are ceva să mai spună,
Cu o lacrimă'n privirea-i dulce şi nespus de bună,
„Da- — a zis — cum n'am pe nimeni, vă rugam şi eu cevaşi:
Să aibă milă cine-va de dânşii... de copilaşi."

Victor Bilciurescu

vorbeşti cu păcat, când ştii mai ca şi mine, cine a fost Ion al meu, Dumnezeu să'l erte acolo unde-i acum!

„He-hei sărmănica de mine! Câte necazuri n'am tras cu el!

Era cam pe acum — da, mi-aduc bine aminte — era chiar în ajunul Crăciunului când mi'l aduseră acasă pe o targă de nuele, cu o mână de pae sub cap, abia-abia ţinându'şi sufletul.

Şi biata Maranda nu'şi isprăvi vorba căci o înecase plânsul.

După ce se mai potoli puţin, îşi şterse frumuşel cu mâna cămaşei, lacrimile ce i se scurseseră din belşug în lungul obrajilor ei dogoriţi de soare, apoi mai netezindu'şi cu palma poalele de dinainte ale fustei, ridică ochii încă plini de lacrimi şi fixându'şi privirile în focul ce ardea voios în plită, prinse a vorbi din nou.

— Vai soro ce chinuită inimă am mai avut!

„Când m'am uitat în faţa lui însângerată, am tras un ţipăt de nebună, mi se făcu negru înaintea ochilor şi căzui la pământ ca un buştean.

„N'am mai simţit nimic, nu mai ştiam ce se petrece în casă.

„Când mai târziu m'am deşteptat din somnul greu ce mă stăpânise, mă văzui culcată pe laiţă, iar la capul meu stătea pe un scaun, tata Andrei Croitoru — Dumezeu să'l erte că bun suflet a mai fost — iar în casă să învârteau în sus şi în jos după treburi, de-al-de tuşa Anca, Maranda lui Ion a Niţei, Floarea Costăchesei şi încă alte neamuri şi vecine, de care nu'mi mai aduc aminte.

„Par'că văd şi acum pe tata Andrei, cum ridică mâna dreaptă în sus, ca şi cum ar fi vrut să facă cruce şi cu glas blajin şi domol, îmi zise privindu-mă lung cu ochii lui mărunţei:

— Iartă'l Marando că tot de-ai noştri a fost! Dumnezeu milostivul care vede toate în lumea asta, în marea lui bunătate s'a îndurat de el şi l'a scăpat de chinurile Satanei care'l frământară atâta vreme!

„Acum odihneşte în pace, căci Dumnezeu l'a ertat înaintea noastră, care ca oameni plini de păcate ce suntem, ne mâncăm ca şi câinii între noi, ne gândindu-ne c-a veni odată şi vremea noastră când vom da socoteală în faţa prea luminatului şi prea puternicului împărat din ceruri, de tot ce-am făcut în lumea asta pământească!

„Iartă'l Marando, căci şi noi îi ertăm toate relele ce le-am tras de pe urma lui nefericitul!

Nici nu isprăvise bine vorba tata Andrei şi începui să plâng cu hohote, iar printre sughiţuri şi aproape neauzite de nimeni, rugam pe Dumnezeu să-i erte păcatele de pe urma cărora am tras atâtea necazuri în viaţă.

Şi după ce scuturâ de câteva ori din cap ca şi cum ar fi vrut să'şi aducă aminte ceace voia să mai spună, Maranda urmă mai departe povestirea:

— Tu erai mică Catrino şi nu poţi să'ţi aduci aşa bine aminte de Ion al meu.

„Când l'am luat eu, să tot fie de atunci vre-o douăzeci de ani, era un flăcău frumos şi voinic ca bradul, tare să se fi bătut cu zece inşi şi harnic cum nu erau mulţi ca dânsul în tot satul la noi.

„Şi doar nici nu se pomenea pe vremea aceia să fi avut vre-un năravv.

„Işi căuta de treburi mai dihai de cât cel dintâi gospodar şi aproape mai din nimic — căci mare avere n'am prea avut când ne-am luat — în vre-o trei ani ne văzurăm înstăriţi de-a-binelea.

„Dar când îi dat omului să-i meargă rău, geaba 's toate! Ori ce-o face, ori cum ar drege-o toate-i ies anapoda! Şi apoi cine nu ştie că Diavolul nu face mănăstiri şi când şi-o băga el coada într'o casă, toate merg într'o vâlă!

„Să nu-i mai dea Dumnezeu bine

Iarnă grea

Cişmigiul sub zăpadă

lui Marin a Niţoaei şi să aibă parte în lume numai de bucuria ce o am eu de opt ani de când văduvesc, căci numai el l'a scos din minţi pe Ion.

„De când s'a înhăitat cu el şi cu alţi vre-o trei tovarăşi, de atunci Ion prinse a se schimba în toate, aşa că de la o vreme nici nu mai cunoşteam în el pe acel ce fusese mai înainte.

„Îi pierise gustul de muncă, nu mai da cu zilele prin sat şi când după o bucată de vreme, sătul de hoţii şi beţie, venea să doarmă o noapte acasă, las'că nu mai schimba o vorbă bună cu mine, dar mă înjura cum îi venea la gură şi după ce mânca mai te miri ce, se asvârlea pe laiţă, aşa îmbrăcat cum era, şi numai de cât adormea greu şi adânc că puteai să tai şi lemne la capul lui şi tot nu s'ar fi deştoptat din somn.

„Toată noaptea nu avea astâmpăr. Se svârcolea când în colo, când încoace, întorcându-se când pe o parte, când pe alta şi într'una ofta şi gemea duhnind a rachiu de te trăsnea în cap.

„Azi aşa, mâine aşa, zile bune n'am mai avut cu el. Nu-i mai plăcea nimic, nu-i mai puteam intra în voe niciodată şi din toată nimica era gata de harţă şi nu i-ar fi trebuit mult să mă umfle şi la bătae, dacă n'aşi fi tăcut chitic, lăsându'l să spună câte-i veneau la gură.

„Dumnezeu să'l ierte pe bietul tata Andrei că bună inimă mai avea săracul.

„Când mă plângeam lui de necazurile ce'mi făcea Ion, îmi punea mâna pe gură şi numai îl auzeai: Lasă Marando! Caută'ţi de treabă. Omul care-i om tot la matca lui trage, dar dacă a apucat pe căi greşite, cu greu să mai nimerească să se'ntoarcă de unde a pornit! Fii femeie cuminte şi Dumnezeu să'ţi lumineze gândurile!

„Şi tata Andrei pleca, iar eu rămâneam cu inima sfârticată şi cu lacrimile'n ochi.

„Dar ulciorul nu merge de multe ori la apă.

„I-a mers lui Ion cât i-a mers, până când într'o zi toate i s'au înfundat.

„După ce prădase la marginea pădurei, pe un ovrei bogat ce se ducea la iarmaroc, se puse pe beţie sdravănă cu mai mulţi tovarăşi, la crâşma lui Voinea din capul satului şi după ce se îmbătară bine de tot, prinseră a se sfădi între ei, neîmpăcându-se nici unul cu împărţeala banilor furaţi.

„De la o vreme cei mai hărţăgoşi săriră la bătae şi din încăierarea lor, Ion se alese cu o lovitură straşnică de cuţit care-i şi puse capăt zilelor.

Şi Maranda oftând din baerele inimei, se adresă Catrinei, privind'o adânc în ochi:

— Să nu mai zici nimic fetiţo şi să mulţumeşti lui Dumnezeu că ai un bărbat aşa cum e Ghiţă al tău!...

Iar după o clipă de tăcere adâncă, ridicându-se greoae de pe scaun, îşi luă rămas bun de la Catrina şi deschizând uşa odăei, eşi în curte tocmai când o ceată de colindători începuseră să cânte la fereastra din uliţă:

Sculaţi, sculaţi boeri mari,
Florile d'albe;
Că nu vă vin nici c'un rău,
Florile d'albe;
Ci vă vin cu Dumnezeu
Florile d'albe;

Ion Holban

Scoate'l şi pă'l bun

Un boer cam mucălit
Şi la pungă înlesnit,
Nu ştiu dacă din născare,
Ori cum-va din întâmplare,
Era chior din ochiul stâng.
Într'o toamnă când se strâng
Grânele la magazie,
Boeru, dela moşie
Pleacă de a dreptu 'u Paris,
De-unde doctoru i-a scris
Cum că i se poate pune
Ochiu de sticlă de minune,
Să'l arate mai frumos,
Să nu pară cu 'n ochiu scos.
A stat după ce s'a dus,
Şi s'a întors cu ochiu pus.
Ţăranii când l'au văzut
Mai că nu l'au cunoscut,
Iar din ei unul moţat,
Mi'l luă la întrebat.
— Cucoane bine-ai venit!
Iartă că's nedomirit,
Plecaşi c'un ochi dela noi
Şi acum te întorseşi cu doi?
După cum vezi ai dreptate,
Fusei în străinătate,
Pe cel netrebuincios
Unde după ce mi-a scos,
Mi-a pus p'ăsta 'aşa de bine,
Că sunt acum om ca tine.
— Dar cucoane vezi cu el?
Cum de nu!... Încă ce fel!
Văd cu el mai deslușit
De cât cu ăl ne 'nlocuit.
— Tauzi lucru minunat!..
Asta e noroc curat.
Păi atuncea, ştii ceva?
Dă acolo ce-i mai da
Scoate-l şi pe el şi'n loc
Pui ca ăsta, şi...., noroc!

V. Bilciurescu

Literatura indiană

PRASADA

(Din limbă sanscrită în franceză de Louis Jacolliot, în românește de Mircea Bonifaciu PITTIȘ

Sudama Dhârâka

(Soudama semănătorul)

In țara lui Milthila, nu departe de Godavery trăia odată un om numit Sudama. De la râu la munte, atât cât ar fi putut să meargă într'o zi un elefant, câmpia întreagă aparținea lui: dacă ar fi socotit fără răgaz trei zile și trei nopți dearândul încă nu ar fi știut numărul turmelor sale și când venea recolta, nu avea unde să mai țină orzul și orezul de pe ogoarele sale.

Avea o familie numeroasă și cel mai vârstnic dintre copii acel pe care-l avusese de la o fecioară și care după moartea lui trebuia să-i spele corpul, să-l ungă cu miresme și să îndeplinească formele cu toată ceremonia de înmormântare, era pe cale să-și aleagă o soție.

Avea numeroși slujitori și pe toți îi stăpânea cu blândețe după legea lui Brahma.

Era iubit de familie cât și de slujitori fiindcă era milostiv și bun.

Era iubit de călători pe cari îi primea în casă zicându-le: „Nu veți găsi aci nimic decât ceeace mi-a dat A TOT Puternicul și tot ce vine dela Brahma e al vostru.

Și mai era iubit de leproși, infirmi, nevoiași fiindcă oricând le oferea azil pentru noapte și grâne pentru mai multe săptămâni, și niciodată nu s'ar fi interesat să afle cine sânt, de unde vin sau unde se duc, fiindcă socotea el că i-ar fi mâhnit adânc.

Era atât de bun încât atunci când slujitorii și copii lui ar fi făcut ogoarele și venea vremea să încredințeze brazdei orzul și orezul viitoarei recolte, se ducea la câmp și pe când toți își vedeau de treburi el arunca sămânță — cum fac cei ce seamănă bobul — pe care păsările cerului veneau să ciugulească în jurul lui — ciripind — și pentru ceeace făcea el acolo fusese numit Dhârâka (semănătorul).

Și nici odată un ar fi dus la gură nici nu ar fi îngăduit copiilor ori slujitorilor săi să ospăteze fără ca înainte să fi adus lui Brahma rugăciunea lui Praluvahuta pentru sfințirea alimentelor.

* * *

„Oh! Brahma! Binecuvintează aceste mâncăruri și aceste fructe, fiindcă tu ai zis fânturii tale: Orice plantă pe care nu am sădit-o va pieri, orice gând care nu va veni dela mine e blestemat și tot ceeace nu a fost sfințit și gura îl primește lucrează ca o otravă și aduce lepra".

„Nu va veni înaintea mea și nu va fi primit în Impărăția Cerurilor cel care nu-mi dă din ceeace mănâncă el: acela nu e demn să pronunțe numele meu nici să-l spună copiilor săi și ceremoniile funerare săvârșite de copilul lui nu vor avea puterea să-l curețe de păcate".

* * *

Oh! Brahma! Binecuvîtează aceste mâncăruri și aceste fructe ca să fie bune pentru corpul meu, să-l întărească după cum credința și virtutea întăresc sufletul ca în ceasul odihnei cele de pe urmă, urechile mele să poată auzi glasul tău când mă va chema la masă sfințita în Impărăția Cerurilor!"

Intr'o seară când turmele intraseră în adăpost și femeile trăseseră pe pragul casei urmele sfinte care procură odihnă în timpul nopții și gonesc duhurile rele, orezul cinei suna în talgere de aramă și îl uda cu unt topit.

Un străin se prezentă la locuința lui Sudama.

— „Salam!" — zise el omului care după ce pusese elefanții la adăpost se opri în ușă" — Primește-mă puțin, aci, ca să-ți poți vedea bătrânețea în plină fericire și ceremoniile funerare să fie săvârșite pe mormântul tău de cel mai mare fiu al tău înconjurat de nepoții lui."

Apoi se așeză pe o piatră, fiindcă părea obosit.

— „Salam!" — răspunse omul — „Tu confunzi pe servitor cu stăpânul, însă te poți odihni, fiindcă locuința lui Sudama nu e niciodată închisă la ora mesei." — Apoi se depărtă ca să răspundă dorințelor după forma în care i se adresase, fiindcă cel care nu satisface dorința călătorului, infirmului sau leprosului e capabil să nesocotească pe tatăl său.

Intre acestea Sudama apăru:

Și călătorul înțelegând că de astă dată nu se înșela zise lui Sudama: — „Salam!" Fie-ți bătrânețea plină de mulțumiri și ceremoniile funerare să fie săvârșite pe mormântul tău, de către fiul tău cel mai mare înconjurat de nepoții lui!"

Dhârâka răspunse:

— „Aci e casa lui Brahma! Cel obosit se poate odihni, cel flămând și însetat poate să mănânce și să bea, cel care e departe de familia lui și de pământul în care s'a născut și simte că i s'apropie sfârșitul, poate să intre și să moară în pace fiindcă ceremoniile, sluibele pentru cea din urmă ispășire de păcate vor fi săvârșite pe mormântul lui". Zicând acestea conduse pe străin în casă și aducând apă într'un vas de aramă, îi spală picioarele și-i turnă pe trup un parfum delicios.

După ce mâncă și bău, drumețul mulțumi cerând în acelaș timp voe să-și continue drumul și cu toate stăruințele gazdei de a-l reține să plece mai departe în toiul nopții, își luă haina, mătăniile și toiagul.

Sudama zise atunci: „De ce nu primești să rămâi noaptea sub acoperământul meu? Nu poți merge mai departe mâine în revărsatul zorilor? Să fie oare atât de lung drumul ce ai de parcurs, în cât trebue să renunți la un ceas de odihnă?"

— „Mă duc în țara Gangelui: până la sosirea mea acolo, nu trebue să prelungesc popasul meu peste ceasul în care cântecul elefanților sfinți vestesc miezul nopții".

— Cum te numești?" — reluă Sudama —. „Doresc să-mi amintesc de tine: numele unui oaspete e întotdeauna plăcut de pronunțat".

— „Ascultă Sudama". — răspunse străinul. — „Tu, care ai fost supranumit semănătorul! nu-i departe vremea în care mari nenorociri au să se abată peste această țară. Vei vedea pământul tău pustiit și întreaga recoltă perdută".

— „Laudă lui Brahma și sfântului său nume" întrerupse Sudama.

— „Turmele tale vor pieri și în locul furtunii care va veni să se deslănțue dinspre mare, ele nu vor mai recunoaște glasul plângător al puilor lor, elefantul se va refugia înebunit în peșterile întunecoase ale munților și în desișul pădurilor".

— „Brahma este Brahma și voința lui este legea."

— „Copiii tăi vor fi loviți până la cel din urmă. Tu nu vei mai recunoaște locul casei tale din care nu va mai rămâne nici un vas pentru apă, nici un ciob să te sprijini sau o piatră pentru căpătâi."

— „Bine cuvântat fie Brahma în mânia lui!"

Și fiindcă străinul grăbea să plece Sudama adăugă:

— „Cine ești tu care după ce ai mân-

VISUL

De-ar fi viața vis frumos de sară
Când, împletind gândirile 'n cunună
Uitat te'nalți în fumul din țigară
Sau hoinărești prin stele sau prin luna

De-ar fi viața cum am vrea să fie,
Cum fiecare o avem în minte
Și de-am trăi chiar toți o vecinicie
De-am fi nemuritoare fețe sfinte...

De-ar fi viața o realizare
A gândurilor toate, paradisul
Dorit, închipuit de fiecare...

. . . . . .

Atunci, cum ar putea să fie visul?!

Emil Hanganu

Sporturi de iarnă

Incepe patinajul....

cat la masa mea şi te-am adăpostit îmi vesteşti astfel de nenorociri?"

— „Eu sunt acela care anunţă tuturor dela Madura până în ţara Gangelui venirea marelui vânt dinspre Mare, care în furia lui întunecă luna şi stelele, care face să pălească soarele şi să zboare în aer ca fire de pae arborii bătrâni de mai bine de zece generaţii.

„De cincisprezece zile apa din cer curge ca o cascadă pe cei mai înalţi munţi din Lanka (Ceylan); Samanta-Kunta e acoperită de nouri negrii oceanul urlă îngrozitor în adâncimile lui, oamenii mării mi-au spus-o: aceasta e semnul premergător al îngrozitorului vânt. Du-te şi spune fraţilor noştrii!"

Nu termină bine, când de-odată se auzi un sunet răguşit şi ascuţit.

— „Iată!" — zise el — „Elefanţii sfinţi anunţă miezul nopţii. Trebue să plec, fiindcă e departe ţara lui Milthila cu ţărmurile în cari cele o sută de fluvii (îmbucătura Gangelui) se varsă în Ocean şi nu trebue ca oamenii Nordului să spună că cei din Andhara de sud nu au fost înştiinţaţi".

Zicând acestea, străinul dispăru pe drumul prăfuit şi albit de lună. Sudhama intră gânditor în casă neştiind cum să epxlice cuvintele pe cari le auzise şi ce trebuia să facă.

Şi se întâmplă întocmai cum prezisese străinul. Intr'o zi soarele nu mai apăru la orizont... cerul era întunecat şi un vânt violent —cum nu se mai văzuse încă în aceste lacuri — se ridică dinspre apus, distrugând totul în trecerea lui, făcând să se urce râul Godavery până la izvorul lui.

Şi din toate părţile animalele înspăimântate fugeau: tigrul se întâlnî cu mielul, pantera cu cerboaica, şerpii veninoşi eşiseră din ascunzătoarele lor şi căutau să se încolăcească în jurul picioarelor taurilor şi bivolilor pentru ca să scape de moarte.

Şi Sudama care se închinase până la pământ înconjurat de familia lui şi se ruga aşteptând moartea, văzu trecând pe dinaintea ochilor turmele sale care fugeau şi nu mai recunoşteau vocea stăpânului lor:

Mai întâi caii, taurii şi juncile svârleau din picioare pentru a scăpa de proprii lor pui: apoi elefanţii adunaţi în cete ca şi cum s'ar fi angajat în vre-o luptă făceau să tremure pământul sub paşii lor. Când ceata de elefanţi trecu pe lângă Sudama, unul dintre cei mai voinici care obicinuia să poarte pe spinarea lui călătorii, se opri şi după ce stăpânu-său îl chemă pe nume: „Nurmali", animalul se îndreptă spre el, îl ridică cu toată opunerea acestuia cu tromba lui şi aşezându-l pe spinarea-i mare, îşi luă drumul dealungul câmpiilor de orez şi al şesurilor mlăştinoase, al fluviilor revărsate şi al pădurilor, până în munţii apropiaţi unde fiind în siguranţă se opri.

Şi Sudama care fusese salvat, începu să se tângue zicând: Oh! Brahma! Dă-mi copiii mei, singura mândrie şi mângâere a bătrâneţelor mele; priveşte-mă acum cât îmi e frică de moarte; cine care îmi va spăla corpul? Cine îmi va înfăşura mâinile şi picoarele sfinţite? Cine va săvârşi pentru mine ceremoniile de înmormântare? Vai mie! Vai mie! „Oh! Brahma! Stăpâne a toate! Unde îmi sunt copiii pe cari mi-i dăruiseşi? Cine va continua în viitor neamul meu după legea ta?

„Ce-mi foloseşte viaţa, natura asta întreagă când am pierdut tot ce aveam mai scump?

„Stăpâne a toate! Oh, Brahma! Pentru ce m'ai salvat despărţindu-mă de copiii mei? Ai tăiat crăcile şi rădăcinile arborilor. Cum vor mai putea ei să trăească?

„Priveşte-mă! Părul mi-a albit sub povara anilor, braţele mele au slăbit şi nu vor mai putea cere pământului hrana mea. Dacă voi căuta adăpost cine mi-l va da în mijlocul oamenilor acestei ţări?"

Astfel plângea el şi se ruga de Brahma, să-i dea moartea prin trăsnetul cerului, cum se întâmpla cu sfinţii călugări — pustnici — al căror sfârşit se apropie şi cari departe de copiii lor nu ar putea să vadă săvârşindu-se slujbele pentru iertarea păcatelor aproape de Brahma al lor.

Dar zgomotul răspândindu-se şi fiindcă bogatul Sudama din ţara lui Milthila, scăpat de vântul din spre mare se afla acum tot atât de sărac şi gol ca şi un vierme, din toate părţile acei pe cari îi îndatorase în timpul zilelor sale de noroc, alergară împrejurul lui dăruindu-i fiecare câte o parte din averea lui.

Şi veniră în atât de mare număr şi din Lanka şi din Jaffant şi din Sumanta şi din Harspoor şi de la răsărit şi dela apus, de pe coastele celor două mări, că în puţin timp Dârâka fu mai bogat de cât înainte.

Şi mulţumind Stăpânului tutulor, lui Brahma, întreitei feţe, semănătorul se căsători cu o nouă femee pe care o cunoscu fecioară şi în vremea priincioasă şi având cu ea un fiu, îl numi Devagana adică trimisul lui Dumnezeu.

In urmă avu mulţi alţi băeţi şi fete atât de frumoase în cât tinerii se întreceau ca să le ia în căsătorie: astfel fu răsplătit, fiindcă în totdeauna fusese bun şi blând şi niciodată nu afurisise pe Stăpânul Universului.

Vechimea acestui episod patriarhal nu ar putea fi discutată. Se spune numai că proba se face prin însăşi povestirea: în adevăr, aci nu e vorba nici aluzie măcar despre preoţi, regi, temple, palate ori despre societate organizată. Tribul nu pare să fi fost încă format, oraşele nu puseseră încă temelii, suntem în epoca domniei familiei când totul se înclină sub puterea părintească.

Aceste legende sub formă de poezii erau cântate de păstorii Gangelui şi Indului cu mii de ani înainte ca păstorii Thebei şi Memphis-ului să fi început să bâlbâe aducând laude lui Amonra Dumnezeul-lumină.

Mircea Bonifaciu Pittiş

Rondelul vântului

Purtător de-atâtea veşti,
Călător pe'ntreg pământul,
La tăcutele'mi ferești
S'a oprit din sboru'i ; — vântul...

„Spune-mi, spune-mi ce voești
„Și dece ți-e jalnic cântul
„Vântule, ce rătăcești
„Călător pe 'ntreg pământul ?

Mi-a răspuns :" de-o mai iubești...,
Astăzi i-am văzut mormântul ;—
Și-am sburat în tot avântul
Ca să'ți spun, să nu gândești
Dela „Ea" să mai ai veşti !

Seb. Hortopan

Figuri literare

Maurice Barrès

După Pierre Loti, Maurice Barrès este al doilea scriitor mare pe care Franța îl pierde în răstimp de un an. Și pierderea e cu atât mai nenorocită cu cât Barrès nu era numai un simplu scriitor, încă retras aproape de cariera literară ca Loti, ci călăuza unei întregi generații rămasă acum fără îndrumător.

Născut în Lorena a cunoscut lupta aceia lăuntrică a unui neam ce nu vrea să piară și a rămas un naționalist pătimaș până la moarte. A simțit prăpastia ce desparte spiritul german, simbol al forței brutale, de cel latin, quintesența unei intuiții sclipitoare și subtilități nebănuite și a afirmat totdeauna că un compromis între aceste două concepții nu poate ființa. De-aceia a și luptat atâta pentru liberarea Alsaciei și Lorenei și pentru triumful vechii culturi *franceze* în Franța.

Căci Maurice Barrès a fost poate scriitorul cel mai tradiționalist; iubea trecutul și adora faima secolelelor de aur. Avea cultul strămoșilor, acești stâlpi de susținere ai familiei franceze, și respecta mai mult decât oricare altul Biserica, „socotind că naționalitatea franceză s'a format într'o atmosferă catolică și că încercând de a distruge, de a smulge națiunii acest catolicism, nu se va putea prevede tot ceiace se smulge". (Din discursul dela Cameră, în 1906, la separația bisericii de Stat). A condus împreună cu Charles Maurras și Leon Daudet ziarul regalist *„L'Action française"* în care timp de patru ani, cât a durat războiul, articolul zilnic i-a fost nelipsit. Și erau atât, de aprige, atât de îmbărbătătoare aceste pagini, încât „L'Action française" se trimetea pe front în zeci de mii de exemplare nelăsând să slăbească nici o clipă încrederea ostașilor. S'a spus chiar că o bună parte din triumful actual al Franței se datorește lui Barrès, fie prin propaganda dinainte de războiu, fie prin atitudinea luată în timpul său.

Dar Maurice Barrès n'a fost numai un om de tribună și un om politic; în orele libere lucra pătimaș literatură, publicând vreo treizeci de volume (din cele peste șeaizeci, producția totală) și pagini demne de orice antologie. A debutat în literatură în 1888 cu romanul *„Sous l'oeil des barbares"* care a fost măgulitor primit de Paul Bourget, într'o cronică din „Journal des Débats".

Avea oarecari reminiscențe romantice dar fusese influențat și de simbolismul contimporan. Urmă *„Un homme libre"* și *?e jardin de Bérénice"*, câte și trele alăcătuind ciclul *„Le culte de moi"*. In mijlocul deșertăciunii unei civilizațiuni decadente, Barrès găsea purificarea în „sine", adorându-se pe el însuși.

„Cultul eului nu e egoism ; e scăparea din vârtejul patimilor și corupției contimporane, un adăpost și un izvor în același timp. Peste câțiva ani, sub titlul general de *„Les bastions de L'Est"*, publică *„Au service de l'Allemagne"*, *„Colette Baudoche"* și *„Le génie du Rhin"*, toate inspirate din viața și trecutul Alsaciei-Lorene. Se depărtase acum mult de romantism ; fraza devenea fluidă, simplă, limpede, apropiindu-se de clasicism. Avea un scris ciudat, spontan, neregulat care făcea deliciile elitei intelectuale tranceze. Publică volume de călătorii în care mai mult se zugrăvea pe sine decât peisagiile văzute (Spania în *„Du sang, de la volupte et de la mort"*, etc. se inspiră din Orientul religios (Un jardin sur l'oronte") scrise acea neprețuită *„La Colline inspiré"*, pe care critica o judecă în unanimitate cea mai perfectă operă literară a lui Barrès. Lucrări bune mai sunt *„Les déracinnès"* și *„Colette Baudoche"*. Insemna în carnete tot ce vedea, simțea și cugeta și se pregătea mult când voia să scrie; în timpul lucrului însă nu mai consulta nimic altceva de cât inspirația. Nu-și lucra mult pe hârtie capitolele și deaceea se găsesc scăderi lângă pagini neimitabile.

Și toată această prețioasă și fecundă operă literară s'a elaborat odată cu activitatea dela „L'Action française".

Căutând o sinteză Paul Bourget spunea : „Această sensibilitate îmbinată cu cel mai arzător intelectualism îmi pare-a fi caracteristica geniului și artei lui Barrès". Nimeni altul n'a simțit, n'a cugetat și cu toate acestea, n'a luptat atâta ca el. Și deaceea acum când lipsește, acei ce și-au îndreptat întâii pași sub ochii ageri ai Lorenului, se găsesc atât de dezorientați, slăbiți și cu neîncrederea în suflete.

Mircea Eliade

Un teatru în teatru

(Amintiri din copilărie)

Era în anul 1865.

Pe străzile Botoșanilor se văd afișuri roșii.

Lumea dă năvală la un afiș lipit de un zid, dau și eu buzna între ei și citesc :

„Astăzi se va reprezenta în grădina publică piesa *Trădarea,* comedie în două acte".

M'așĭ duce și eu la comedie, mi-am zis, dar n'am parale. Ce-i de făcut ? Fel de fel de planuri îmi vin în gând și, iată că am găsit o soluție minunată :

— Măi Dinescule știu că tu n'ai gramatică latină, dacă vrei ți-o vând pe a mea, ieftin de tot.

— Cât să-ți dau, bre Andronic ?

— Un sorcovăț (avea o valoare cam de 70 bani)

Zis și făcut.

Colegul meu Sinescu, din clasa a doua liceală, îmi dă moneda rusească și, în schimb îi dau cartea.

Seara, m'am înființat la teatru. Plătesc jumătate sorocovăț pentru un bilet de intrare, iar cu ceialaltă jumătate, îi fac alișveriș lui Șloim, care așteaptă mușterii cu coșarca plină de brânzoaice.

Apoi, m'am așezat pe un scaun aproape de rampă.

Iată că vine și Tănase cârnățaru, cunoscutul scandalagiu din târgul vitelor și, ocupă un loc alături cu mine. Vecinul meu, după cum l'am văzut, cinstise vr'o câteva fluișe bune și era afumat deabinelea.

In fine, spectocolul se începe.

Pe la mijlocul actului, actrița Teodorescu, începe să plângă cu hohote, fiind trădată de amantul ei.

Tănase cârnățaru, o întrerupse, sbierând în gura mare: „Hei, madamă, ce boceşti ca lelea Marghioala când o apucă vătămătura ? Ce te strâmbi ? Adicătelea vrei să mă înșeli că plângi ? Parcă eu nu știu că te prefaci ?"

Actrița, pe scenă, nu s'a putut stăpâni și, plânsul ei artificial s'a schimbat într'un râs cu hohote, iar văzdu. hul răsuna de râsetele spectatorilor cari, cu o jumătat de sorocovăț, au văzut un „teatru în teatru".

Cât despre scandalosul spectator poliția și-a făcut datoria.

Andronic M. Țaranu

„UNIVERSUL LITERAR"
PREMIILE FILATELICE
Pe luna Ianuarie 1925
CUPON No. 3

INVALIDUL

In curtea Mitropoliei, rezemat de gardul de fier, pe cap cu o capelă boţită şi veche, pe trup cu o manta în sdrenţe şi arsă, stă cu mâna întinsă înspre trecători, o umbră de om care cere caritatea.

Buzele lui livide ca de mort îngână ceva, şi par'că totuşi nu-l aude nimeni. Pe lângă el trec în valuri boeri şi cucoane, cu ghete de lac şi cu blănuri scumpe, cu mirosuri, de parfumuri care de care mai îmbătătoare, în trăsuri luxoase sau pe jos, de multe ori împiedecându-se de el şi totuşi nu-l aude nimeni, căci mâna lui întinsă în vânt, tot goală rămâne! Din când în când buzele i se mişcă mai tare şi plânsul unui cuvânt de jale, de milă, de îndurare, se aude mai departe... Mulţi îşi întorc ochii să vadă cine plânge, dar când îi zăresc umbra de mort cu ochii ieşiţi din orbite, cu urmele suferinţei pe obrajii galbeni ca ceara, strâmbă cu scârbă din nas, dau drumul pasului şi mai tare, iar mâna lui întinsă tot goală rămâne!...

Toţi trec veseli şi grăbiţi pe lângă el, căci doar astăzi e sărbătoare. E aniversarea Unirei Basarabiei la patria mamă. Toţi sunt nepăsători şi reci, şi nu se gândesc că ar putea cu un ban al lor să aline suferinţele unui nenorocit şi i-ar face moartea mai dulce.

Încă o clipă şi coloane întregi de ostaşi cu muzica în frunte, trec mândrii şi veseli, arătând lumii că sunt gata ori când a muri pentru ţară! Cu câtă mândrie şi încredere îi primeşte şi-i aclamă norodul.

Invalidul, începu a se târî pe petre, spre a fi şi el mai aproape de acei în ale căror rânduri a fost odată şi el. Pe faţa lui neagră de suferinţi, apării tot sângele ce i-a mai rămas în corpu schilod, şi figura lui de martir ostenit, o clipă fu plină de viaţă?

Cu singura mână ce i-a mai rămas îşi smulse capela depe cap, salutând cu mândrie drapelul sub care şi-a pierdut picioarele şi mâna în focul de la Oituz.

Şi dacă cineva a strigat mai tare şi mai din suflet „ura" să fiţi siguri că strigătul lui a fost. Şi dacă cineva a fost mai mulţumit şi mai fericit în acele momente, să fiţi siguri că tot el a fost. Şi cum să nu fie, dacă cel puţin pentru o clipă a uitat de suferinţi şi lacrimi şi că diseară n'are ce mânca!... Tocmai în momentul când se simţea mai fericit, uitând de griji şi necazuri, se pomeni apucat de guler şi tras într'o parte de un gardist, pentru că o cucoană şi-a *şifonat* rochia de mătasă împiedicându-se de el. „Ce cauţi aici nenorocitule de împiedici lumea, căci nu-i nevoe de prezenţa şi strigătele tale, fură cuvintele gardistului, căci sunt destui, cari la nevoe să moară pentru Basarabia şi nici de cum un schilod ca tine. Mai bine ai sta la pod cu mâna întinsă cum eşti învăţat, nu să te amesteci printre cei teferi". Cu câtă jale au fost primite cuvintele astea de acest martir al neamului!

Apropiindu-mă de el şi văzându-l cu lacrimi în ochi, l-am întrebat de ce plânge?" — Vai domnule, cum să nu plâng dacă m'au alungat de lângă drapelul sub care mi-am perdut picioarele şi mâna! Priviţi, colo, lângă cucoana cea tânără şi frumoasă, ce vesel e câinele care o însoţeşte! — Pe el nu-l alungă nimeni şi nu i-se spune că împiedecă pe cocoană". — Am cercat să-l duc din nou în faţa drapelului dar s'a opus suspinând: — „Nu d-le, e zadarnic să mai merg, şi n'aşi dori să plâng în faţa drapelului sub care mi-am dat o parte din viaţă, căci ar fi o profanare şi alta nu voesc. Dacă le-au fost silă de mine şi m'au alungat de lângă el, îl voi privi de departe căci poate de aceia m'au alungat, ca să aibă loc acei cari îl văd numai la parăzi, fiindcă eu l-am văzut destul doi ani cât am stat în foc lângă el! Am fost şi eu odată tânăr şi plin de viaţă şi mulţi m'au sărbătorit şi pe mine, şi cu toate acestea azi m'au gonit.

La plecare voind să-i dau ceva, m-a respins blând, spunându-mi. — „Nu, în acest moment nu pot primi pomană, căc s'ar ruşina drapelul dacă m'ar vedea cerşind, eu, care odată eram mândru de el!".

Am plecat cu lacrimile în ochi şi toată ziua am fost trist. Ce rea şi nepăsătoare este lumea!...

Oare dacă mâine, această armată de viteji, cari azi însoţesc drapelul aşa de mândri, în urma unei lupte ar rămânea schilozi, oare n'ar fi şi ei daţi în lături şi alungaţi de nepăsarea şi răutatea omenească?! Ba da, de asta sunt sigur!

Şi când mă gândesc că cel alungat azi cu opt ani mai înainte a fost sărbătorit şi el de acei ce l-au gonit azi, când trenul în povara lui îl ducea departe spre hotar unde şi-a lăsat tinereţea şi sângele, lacrimile mă podidesc.

Par'că'l văd aşa cum a plecat, tânăr, frumos şi plin de viaţă! Par'că'i aud glasul când pleca la luptă; ne ducem ne ducem la biruinţă ca ţara noastră să se facă mare.

Şi s'a dus, şi a îngrăşat cu sângele lui brazda dela Oituz, şi azi l-au gonit! — Vai, lume rea şi haină, oare tu nu te gândeşti că sângele lui a desrobit Basarabia de care tu eşti mândră astăzi?! De ce nu l-aţi lăsat şi pe dânsul să se bucure de opera lui?! Da, opera lui este, nu a voastră, care de când el sta neclintit la hotar sub ploaia de gloanţe, voi băteaţi trotoarele sau umpleaţi sălile teatrelor.

Par'că'l văd şi acum ieşind din tranşeie cu faţa înegrită de fum, cu mâna plină de ţărână, sau cu mantaua udă de sânge şi de apa care cerea răzbunare!

Parada e pe sfârşite; lumea s'a rărit cu totul. Toţi trec grăbiţi şi veseli spre casă, unde masa bogată îi aşteaptă, pe când invalidul gol şi flămând stă părăsit lângă gard.

M'am reîntors la el, şi cu toate că nimeni numai trecea pe acolo, mâna lui tot întinsă era.

Am băgat mâna în buzunar şi i-am dat ceva, însă el recunoscându-mă, mi-a răspuns; — „Da d-le, acum primesc, căci nu-i drapelul ca să mă vadă!...

Anton Gurgu

Către filatelişti

Atragem atenţia cititorilor filatelişti că pe luna Ianuarie vom da 20 premii filatelici.

Cititorii vor strânge cele patru cupoane şi le vor înainta redacţiei până cel mai târziu la 10 Ianuarie.

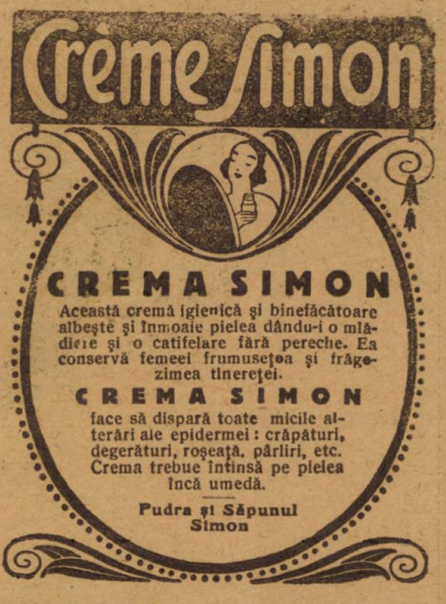

„Universul Literar"
De Crăciun

CUPONUL Nr. 4

Strângeţi complect aceste cupoane şi veţi lua parte la premiile, Universului" printre cari şi 3 CASE. Tragerea în primăvară

Obiceiuri de Crăciun

Cu Steaua...

ANUL XL. — No. 52 4 LEI EXEMPLARUL Duminică 28 Decembrie 1924

UNIVERSUL LITERAR

DE ANUL NOU

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei în străinătate pe un an 200 lei

De Anul Nou

Biserica şi teatrul

Origina teatrului o găsim la cei vechi manifestată întâi la procesiunile religioase făcute în cinstea lui Bachus. De aci s'a născut tragedia greacă, iar din spectacolele publice din evul mediu, cari reprezentau patimile lui Hristos, a eşit drama modernă.

Teatrul s-a născut şi a prosperat inspirându-se dela manifestările externe ale cultului religios.

Teatrul are o înrudire cu biserica, de unde a şi isvorât şi s'a desvoltat până la perfecţiunea lui de azi.

Biserica şi teatrul sunt două şcoli de educaţie pentru sufletul omenesc. Opera lor culturală este paralelă şi tot atât de necesară şi binefăcătoare. Biserica are o menire mai înaltă şi mai superioară şi porneşte din cele mai ascunse isvoare ale necunoscutului şi ale providenţii neînţeleasă pentru noi.

In trecut, până în secolul al XIX-lea, biserica era singura şcoală pentru întărirea sufletului şi pentru învăţarea virtuţii.

Vremurile noui au făcut ca biserica să nu mai aibă nici organizaţia puternică de altădată şi nici mijloacele pentru a deveni şcoala de educaţie reprezentativă a popoarelor.

Azi, deşi rolul bisericei în societate e covârşitor, totuşi, influenţa ei scade pe zi ce trece şi numai respectul pentru trecutul eiglorios şi marea ei valoare morală îi menţin prestigiul. In schimb, teatrul a devenit o şcoală aproape unică pentru nobilarea omului. Prin drama repreentată, omul se vindecă de patimi şi asistă la purificarea sufletelor nobile în drumul lor spre virtute.

Comedia, prin deviza ei latină : „Ridendo castigat mores", (râzând se biciuesc moravurile) îndreaptă moravurile şi descrie viţiul pe care-l face abject şi de nesuferit.

O parte din menirea bisericei, dar pe altă cale şi prin alte mijloace, o îndeplineşte şi teatrul. Sub forma lui profană, lipsit de rituri imuabile, de dogme şi de fast, teatrul săvârşeşte o operă demnă de cele mai mari sforţări, care a dat până acum roade bogate în educaţia sufletească a oamenilor.

Teatrul reprezintă revoltă, avânt, învăţătură, un ideal şi o credinţă, o satiră sau un ditiramb, o şarjă sau o doctrină a resemnării. El este una din formele superioare ale unui ideal de artă.

După cum arta are aceiaş menire ca şi biserica, tot aşa şi teatrul, o ramură a artei, este un loc nepreţuit de slujire al frumosului şi al binelui. Teatrul trebue făcut din convingere, după cum preotul, în anumite ocazii, pare că slujeşte inspirat. Teatrul nu reprezintă totdeauna adevărul, ci verosimilul.

Numai aceia cari fac teatrul din tot sufletul şi cu toată puterea priceperei lor superioară sunt actori-artişti adevăraţi. Tot aşa sunt apostoli numai preoţii cari, când oficiază în biserică slujba religioasă, sunt transfiguraţi de evlavie şi cuprinşi de harul ce se crede a veni dela D-zeu.

Teatrul e o manifestare externă a patimilor omeneşti, pe când cultul religios este rugăciune, o reculegere, o meditaţie şi o concentrare internă.

Scena trebue să fie considerată ca un altar şi pentru dramaturg şi pentru actor şi să slujească pe ea ca şi preotul în odăjdii în faţa lui D-zeu.

Biserica şi religia înlătură îndoelile nemărturisite, slăbiciunile spiritului nostru şi ne consolează în marile probleme ale conştiinţei şi ale sufletului.

Biserica, care-i consacrată pentru manifestarea cultului religios creştin, ne face educaţia internă, încet, pe nesimţite, dar durabilă. Ea ne poartă pe drumul virtuţii şi ne arată calea care duce spre presupusa fericire.

Teatrul reprezintă pasiunile manifestate, ne descrie, în toate peripeţiile lui, evoluţia unui amor nebun, ne arată distrugerle desfrâului, ruinele viţiului şi tribulaţiile concepţiilor vătămătoare corpului şi sufletului.

Putem zice că biserica e o şcoală preventivă, ea ne fereşte de rău şi ne îndeamnă la virtute, pe când teatrul încearcă să ne salveze sufletul şi să ne îndrepte pe calea binelui, după ce am trecut prin rău şi prin purgatoriul suferinţii şi al îndoelii.

Biserica şi teatrul au o parte comună, dar sunt şi multe cari le despart. Ele sunt temple deosebite, cu un scop final aproape sinonim, unde se aduc prinoase marilor idealuri. Se fac jertfe şi pentru ideia religioasă şi pentru concepţia şi arta teatrală.

Religia ne scapă din ghiarele patimei, pe când eroul teatrului îşi trăeşte viaţa până la ultima rezolvare a crizei care-l doboară sau îl înnalţă.

Biserica şi teatrul sunt un prilej şi un mijloc de înălţare şi de purificare a sufletului, ce nu se poate obţine decât printr'o uriaşă forţă mistică şi printr'o vigurosă realizare artistică.

Teatrul şi biserica au părţi comune prin ceiace noi numim în teatrul spectacol şi în biserică pompă religioasă.

Preotul ca şi actorul trebue să recite ze un text cu tot atâta artă sau să-l cânte la fel. Preotul întrupează pe slujitorul lui D-zeu, iar actorul împrumută eroului său atitudini, gestul, importanţa şi costumul care să ne redea o epocă şi un personagiu reînviat din trecutul istoric sau creiat de artistul-creator.

Biserica şi teatrul sunt două instituţii egal de folositoare. Cea dintâi călăuzeşte spiritele şi îndrumează mintea spre bine, printr-un proces al logicei dogmatice şi al sensibilităţii pioase. Cea de a doua înfrânează patimile, face educaţie inimii şi e o şcoală şi un îndreptar al sentimentelor, pe calea intuitivă a reprezentărilor şi prin impregnarea în suflet a conflictelor ce se joacă pe scenă.

G. Niculescu-Varone

De Moş Crăciun

Bang, bang din nou; bang, bang şi bronzurile sfinte cântă bucuria îngerilor şi a Dumnezeirei pentru naşterea fiiului Ei.

Pe la geamurile înflorate de gerueală se aprind făclii.. Glasuri îngrijorate şoptesc prin colţurile casei şi murmurul nedesluşirilor după străzi se prelinge dintr'un nesfârşit spre dumnezeeasca binecuvântare a bisericilor. Bucuria mjeşte pe buzele crispate de glinţura durerei; gemetele desmorţite se preschimbă în zâmbetele dragilor *reculegeri... amintiri)...*

Lacrămile ochilor plini de jale pucură în boabe de mărgăritare; rugile se înalţă tot mai sus la bolţile dumnezeeşti iar dungile lacrimilor după feţe, par iluminate de aureola martirilor resemnaţi.

Străfulgerile ochilor îşi frâng săgeţile deapururi duşmănoase, şi de pretutindeni cad ca o binecuvântare lacrime de gratitudine şi bucurie. Este ziua de Crăciun.

Drumul magilor este deschis mântuirei; marea şi bogata milă ne chiamă, bronzurile sfinţite cântă, iar în vârful bisericei Luceafărul dimineţei străjue dragostea Prea sfintei Mame asupra copilaşului său blond, bun şi negrăit de dulce.

Bang, bang. Clopotele preludiază sfintei leturghii şi pela geamurile înflorate de ger se reaprind făclii....

Dar câte bucurii şi câte amintiri nu'mi recad pe umeri, nu mi se aşează la ureche povestindu'mi toate fericirile trecute, bătute de vitregia timpului ca foile zburătorite de toamnă.... Din grămăjoarele aşternute pe marginea drumului se reîntregeşte, toată jalea toamnelor ca şi din bâjenia gândurilor scumpe copilăria noastră dragă, tot de demultul meu... cei 20 de ani duşi par 20 de clipe şi... iatămă copil, băeţandru, drăgălaşul bunicăi, benjaminul casei şi singura bucurie a părinţilor.

Dimineaţa mijeşte în zarea de sticlă cu dungile ei bujorii...

Gigişor, deşteptat de mămica, îşi şterge ochişorii îngreunaţi de somn. „Trebue să mă grăbesc, trebue să spui toate păcatele părintelui Gherase, să primesc sfânta grijanie, să pup mâna mamei Gherghina, cocoanei Băjana şi celorlalte mătuşi poftite la dejun". Pe stradă, abia înfruntând zăpada, trei drumeţi luptă din greu. Şi toată istoria naşterei mi se desfăşoară în gând. Este popa Gherase cu cei doui dascăli ai sfinţiei sale şi par'că sunt cei trei magi dela răsărit, primii blagoslovitori ai blajinului *Crist*...

Bang, bang, bang, bronzurile sfinte cântă, glasuri multe răspund din cer, nedesluşiri imaginare aduc din înălţimea bolţilor dumnezeeşti ghirlandele noui de mirt şi chiparoşi. Cădelniţa de argint fulgerător se leagănă în jurul nostru şi o mirodenie balsamică smulge cugetele noastre ducându-le odată cu jertfa de tămâie Dumnezeirei care le primeşte.

Popa Gherase mă mângâe pe frunte şi zâmbeşte, dar nu'mi adresează nici o dojană deoarece Gigişor bine meritase dela bunătatea lui D-zeu.

Ah, Doamne, şi cei 20 de ani, din moaştele atâtor amintiri n'a mai rămas decât giulgiul, nostalgia şi aceeaş religiositate plină de resemnarea ce'mi sfâşie inima cu zadarnice răsbunări. Nu mai este nici mama Gherghina nici cucoana Băjana, mătuşile mamei; popa Gherase a murit de mult, iar părinţii mei s'au dus într'o bună dimineaţă la grădina Domnului să culeagă floarea păcei şi duşi au fost. Dar pela geamurile înflorate de gerul iernei nu se mai aprind făclii. Ah, 20 de ani, nu aţi făcut din blondul Gigişor, din benjaminul răsfăţărilor unor bieţi bătrâni, zâmbetul resemnat al tuturor zădărnicirilor pământeşti, de ce dezamăgirea, bucuria subzistă mirajelor de fericire? De ce cei 20 ani smulgeţi ritmic spini sufletului meu dăruindu-i, o ghirlandă nouă de mărăcini însângeraţi? De ce aceeaş bucurie nu mijeşte pe buzele acelueaş copil de odinioară. De ce dungile lacrimilor mele nu mai sunt iluminate de graiul mamei Gherghina, Boaana ar de zâmbetul blând al părintelui Gherase? Dece?...?

Dumnezeule ce renaşti în clipa aceasta din dragostea noastră, dărueşte'mi încredere în binecuvântarea aceste iclipe de îngrijorare, de jale şi regret pentru mine, dar rebotezate în clarul reculegerilor unui biet fiu al Tău, şi care'ţi scrijileză pe această hârtie acelaş cântec al eternelor nedesluşite taine. Dmnezeească naşte. re, dărueşte rugilor mele un fulg din marea şi bogata 'ţi milă.

Bang, bang, bang, clopotele sfinte cântă şi bronurile divine îmi povestesc aceeaş minunată întâmplare a magilor ce călătoreau din răsărit spre Betleemul dumnezeeştilor făgăduinţi, sub zâmbetul stregiutor plin de farmec şi de negrăită strălucire al luceafărului de dimineaţă.

De Gik.

SUFLETUL...

Mi-e sufletul un şoim sătos de soare
Şi-i simt
Cum aripa puternică bătându-şi
Puteşie tin prin targue văzuhuri..

Şi tot mai sus, mai sus îşi poartă
zborul
Mereţ rotindu-şi ochii 'nvăpăiaţi
Spre vastu zarilor scăldate 'n flăcări,
Ce-i chiamă 'n sânul lor misterios.

Sub el se 'ntind nenumărate lumi
Şi tot mai mici i-apar în depărtare..
Pământu 'n bura scumpa ae lumină
Ii pare un diamant svârlit în haos.

De-asupra-i ceru-şi desveleşte 'n taină
Imensitatea-i pura. nepatată
Şi-i troieneşte prietenos în unde
De pară sălitoare şi curată.

Iar el o soarbe dornic fără saţ.
Vijeios 'nălţându-şe prin aer
Şi 'n el seninu astrelor cereşti
Esenţa neamsa se covoară.

In armonia sferelor divine
Ce 'n sboru-i vajnic îl alintă tainic,
El simte palpitând viaţa sa
De-asupra tuturora revărsată...

Şi'n cutropirea razelor de aur,
Insenmnat şi maiestos pluteşte,
Ca un simbol al aorului de-avânturi
Şi-al făpturu Lui desăvârşite.

Uimit în zarea-i rumenă de flacări
Stă soarele şi-l contemplaza mut..
In vaiuri de sfânteci stratuitoare
Şi'n aburi de văpaie potopindul...

Si-a uuiversurilor armonie,
Cu frumuseţea lor dumnezească,
Il umplu aintr'odată, câna măreţ,
Sorbind eterul, îşi închide ochii...

Dar îmbătat de-atâta farmec sfânt
De-odată se 'nfioară şi 'n adânc,
Cu scăpărarea fulgerului, cade
Şi'n calea lui văzduhul se aprinde...

V. Murescu

Premiul Nobel

pentru literatură pe 1924

Romancierul polonez Vladislav Reymont ia acest premiu

O uşoară caracterizare a scriitorului

Premiul Nobel pentru literatura universală l'a luat anul acesta romancierul polonez *Vladislav Reymont*. Scriitor cu un renume mare în Polonia şi cunoscut chiar în străinătate, mai toate romanele lui sunt traduse în limbile occidentale şi în ruseşte, Vladislav Reymont e foarte puţin cunoscut în România şi nu ştiu dacă chiar există vre-o traducere a nuvelelor şi romanelor sale.

Născut la 1868, Reymont este un talent foarte mare. Primele lucrări publicate de el aveau un caracter prea momentan şi peste măsură închinat spre filosofie în paguba lipsei de acţiune, cea ce a făcut să fie criticate şi rău primite de publicul mare de şi se simţea şi din aceste lucrări originalitatea talentului său.

Mai târziu, el devine realist şi dovedeşte o desvoltare uimitoare a puterei sale artistice.

Şi până la el în literatura poloneză au fost scriitori ca *Komulitzki, Valutzki Sever, Orzesèko, Boleslav Prus* care s'au ocupat de viaţa oraşelor şi a satelor în scrierile lor dar până la Reymont nu s'a încercat descrierea artistică a nouilor centre industriale comerciale şi intelectuale ale Poloniei în care fabricile, lucrătorii şi căile ferate au schimbat fisionomia peisagiilor şi sufletul şi trăsăturile externe ale masselor populare.

Scene şi tablouri din această viaţă Reymont le a dat în romanul lui *„Pământul Făgăduinţei"*.

In cele două tonuri ale acestui roman este descris oraşul Lodz, Manchesterul Poloniei, sub forma unui polip care îşi întinde labele spre satele şi pădurile vecine spre a le înghiţi, sugând toate sucurile din oameni şi lucruri şi de a arunca milioane în mâinile câtorva oameni. In general viaţa complicată a unui oraş cu fabrici numeroase în care se izbesc interesele evreilor bogaţi, fabricanţilor germani, intelectualităţei poloneze şi lucrători — în care mare rol joacă femeile — este descrisă în acest roman cu mult talent

Opera aceasta a lui Reymont aminteşte *Războiu şi Pace* de Tolstoi, căci ca şi în ultimul roman lipseşte eroul principal.

O lucrare de mai bine de patru tomuri cuprinde descrierea vieţei ţărăneşti şi această lucrare se spune că a şi fost motivul pentru care îi s'a decernat premiul Nobel, fiind una din cele mai realiste şi naturale descrieri a vieţei de la ţară.

I. B.

Un episod din copilăria lui Isus

Pe vremea când domnea Impăratul August la Romani, în Galileea şi anume în oraşul Nazareth, trăia o familie de oameni săraci, simpli şi buni. Tatăl se numea Iosef şi muncea zilnic ca tâmplar. Muma se numea Maria; era tânără frumoasă şi blândă ca o rază de soare primăvăratică. Isus era numele fiului lor. Pe acesta când îl vedea cineva în cămăşuţa lui albă cu picioarele goale, şi cu pletele-i în vânt, se oprea deodată ca atins de vraje: nemişcat privea după copil cât era în zare, şi multă vreme încă stătea ca pierdut întru'n vis având imagina lui în suflet ca o lumină cereas. că! Nimeni nu'l mai putea uita!

De ce ore? Nu ştia nimeni anume s'o spue, dar faţa lui albă, buclele-i bălaie, şi mai cu seamă ochii, ochii aceia albaştri, blânzi, adânci, acei ochi visători şi trişti rămâneau întipăriţi în inima acelui ce'i întâlnea privirea. Bătrânii îl binecuvântau, mamele îl dădeau de exemplu copiilor lor şi li se lumina feţele când trecea el!

Nu era un copil în oraş mai mare sau mai mic să nu'l fi îndrăgit şi să nu'l socoată ca cel mai bun şi iscusit dintre toţi.

Era o plăcere să vezi trecând pe ulitele acelea strâmte pe unde creştea iarba printre bolovani, ceata de copii în frunte cu Isus cel blând, îndreptându-se spre platoul care se ridica deasupra oraşului şi de unde se zărea o panoramă dumnezească. Aci aveau obicelul copii să vină pentru a se juca. Era locul mai larg, mai frumos şi mai departe de părinţi, erau mai liberi, mai independenţi.

Printre toţi camarazii lui Isus era unul mai mare cu vreo doi, trei ani; fiul unor comercianţi bogaţi, numit Iuda Iscariotul.

Părinţii săi băştinaşi din oraşul Karioth veniseră nu de mult să locuiască acolo.

Acestia neavând de cât un fiu îl iubeau orbeşte şi-i făceu toate gusturile; răul ca şi binele era admis ca un lucru sfânt, îndată ce era făcut de Iuda. Nu i se refuza nimic acestui „fericit al soartei", cum îl credeau toţi. La început el era căpetenia copiilor: obicelul lui de a comanda le impunea celorlalţi, şi astfel că se considera micul prinţ al oraşului. Dar încetul cu încetul blândul copil al sărmanilor Iosef şi Maria crescuse, şi'n acelaş timp se desvoltase şi în sufletele oamenilor dragostea pentru el.

Tot deodată cu cât Isus se făcea iubit cu atât Iuda prin purtarea lui rea şi vicleană se făcea nesuferit. Pe zi ce trecea golul din jurul lui Iuda se mărea şi toţi copiii se adunau în jurul micului Isus declarându'l pe el căpetenia trupei de copii. Astfel Iuda pierdu titlul de micul Prinţ, care fu dat lui Isus. Dar în sufletul înveninat al Iscariotului se născu o ură neîmpăcată, o gelozie fără margini în contra acelui ce ştiuse prin blândeţe să cucerească inimele. Zi cu zi vedea Iuda cum se depărtează de el copii spre a se 'ndrepta către Isus! Singur, chinuit de invidie şi de gelozie, îşi exprima în ocări, în batjocuri ura lui, ba chiar când putea asvârlind cu pietre asupra lui Isus. Dar într'o bună zi, văzând că n'are în cotro, şi urându-i-se cu singurătatea se îndreptă cu faţa prefăcută şi cu mersul agale spre ceata de copii care venea din vale. El se opri în faţa lui Isus, îi întinse mâna, se aplecă şi'l sărută!

Din ziua aceea amândoi copii fură nedespărţiţi. Isus iertase cu totul duşmănia lui Iuda, dar Iuda nu putea ierta meritele tovarăşului său şi rolul de cârmuitor cu toată modestia şi inocenţa ce-l caracterizau. Nu mult după împrietenirea copiilor într'o zi porniră cu toţii afară din oraş pentru a se juca mai bine.

— Să nu mergem prea departe zise micul Isus, căci noaptea ne-ar putea ajunge. Iuda răspunse: „Fricosule, tu te temi şi de o umbră, eşti slab ca o fată eu însă nu; şi voi merge înainte cu cei ce mă vor urma, şi de nu mă vor urma, voi merge singur, căci eu nu mă tem de nimeni, nici chiar de Dumnezeu!" In acea clipă faţa palidă a lui Isus, se'ntunecă de odată şi două lacrămi picurară din ochii lui!

— Noi nu vom merge Iudo cu tine, strigară ceilalţi. „Ei bine, plec singur" şi Iuda se depărtă. Isus stătu o clipă pe gânduri, ştia că fiare sălbatice se ascundeau în împrejurimile oraşului; vedea cum soarele se cobora ca opată de sânge enormă la orizont şi sufletul să se strânse cu gândul că Iuda se va afla singur fără apărare, numai cu orgoliul lui în faţa primejdiei. — „Duceţi-vă acasă dragii mei, cu paşi grăbiţi, eu mă duc să'l apăr pe Iuda, zise Isus, şi plecă. — Iudo! Iudo! unde eşti?... Iudo! Iudo! răspunde!... dar nici un sgomot nu se auzea afară de cuvintele repetate de ecou în liniştea serei, şi Isus înainta mereu!

Intr'un târziu după ce firmamentul se îndoliase, la strigătele li Isus, îi răspunse o voce îndepărtată. — „Aici sunt, Isuse, vino după mine. Chemarea părea să vină de mai sus şi ridicând ochii blândul copil, zări în vârful unui deal pe Iuda ce-i făcea semne. Isus merse într'acolo. Urcuşul dealului era foarte repede, şi spre a se putea urca trebuia să păşească pe cărarea care şerpuia dealungul dealului. In vârf se afla o stâncă aşezată în aşa fel încât se'ndrepta în gol, ca un cap de ţărm în mare. Ea era chiar deasupra cărăruşei, şi de aci Iuda aplecat privea mersul lin şi uşor a lui Isus. In sufletul lui, gestul frumos al prietenului său, de a nu'l fi părăsit, îl înrăi şi mai mult. Căci adesea a recunoaşte cuiva mărinimia înseamnă a-ţi vedea propria ta josnicie, şi astfel Iuda simţi o ură nesfârşită ce'l coprindea cu o furie necunoscută încă.

In picioare, aplecat deasupra golului, cu pumnii strânşi, cu dinţii scrâşnind, cu tot trupul tremurând de ciudă, privea cum blândul Isus se apropie. El părea astfel în noapte, cu braţele-i rdicate, o pasăre nocturnă, prevestitoare de nenorociri. Dar ura ce'l coprindea nu le lumina calea. Deodată copiii se opriră miraţi, căci la lumina unui fulger zăriră locuri necunoscute, şi'şi dădură socoteală că se rătăciseră. Urlete de fiare sălbatece se auzeau din ce în ce mai apropiate. Copiii stăteau pe loc neştiind ce să facă.

Iuda începu să plângă şi să se roage de Isus să'l apere, dar acesta zâmbea senin şi zise:

— „N'ai nici o teamă, căci până când şi fiarele simpt pe cei nevinovaţi şi nu se vor atinge de noi. Zise, şi se aplecă asupra lui Iuda, iar privirea lui caldă pătrunse pe acesta până'n suflet.

— „Ei bine, nu! eu nu sunt ca tine, eu sunt un păcătos, zise Iuda.

— Totuşi n'ai teamă răspunse tovarăşul său, căci n'a venit ceasul, dar când va veni, tot eu cu sângele meu voi plăti şi răscumpăra păcatele celor vinovaţi! Şi Iuda simţi lacrămi fierbinte ce-i pică pe piept. A doua zi când soarele apăru la orizont îmbră-

O zi senină'n timpul iernii

O! astăzi e o zi senină
Prin alte zile neguroase,
Ceva răpit din primavară...
O zi frumoasă...

M'a-n deşteptat de dimineaţă
Şi'n admirare am privit
Cum soarele mareţ se'nalţă
In răsărit

Cum razele-i de-argint coboară
Reaeşteptând la viaţă firea:
Un sol iubit ce reprezintă
Dumnezeirea.

O zi senină 'n timpul ernii
E o zi ce-aadese ori ne minte;
Cum sufletul a'un aor tresaltă
In ore sfinte!

S. Hortopan

cat cu zalele-i strălucitoare, niște păstori zăriră nu departe de Nazareth un grup ciudat. Erau doi copii înconjurați de o grămadă de lei și tigri, care toți culcați la picioarele copilului minunat, mai bălai și frumos ca zorile unei zi de Maiu îi lingeau mâinile și picioarele.

Isus luând de braț pe Iuda îl purtă până acasă. Când ajunse în oraș o lume întreagă ieși să'l întâmpine, lăudându-i fapta și slăvindu-l. Astfel totul fu spre gloria lui. De atunci o viață întreagă Iuda fu tovarășul nedespărțit al lui Isus. Toți credeau că o dragoste credinciaosă făcuse să piară din sufletul iscariotului sământa amară a urei.

Dar într'o zi se văzu că ura este un dușamn vrednic al iubirei, și că Iuda nu putea ierta că Isus știa să iubească! Și când el vroi să'și răsbune din nou, fapta-i păcătoasă fu punctul de unde porni gloria neperitoare a nemuritorului Isus!

Eufrosina Pallă

Iarnă

Se lasă iarna pe întinsul
Pământului îmbătrânit,
Și fulgii albi din necuprinsul
Înalt, coboară liniștit.

Din coșuri iese leneș fumul
Rostogolindu-se greoi,
Croindu-și anevoie drumul
Prin arborii de frunze goi.

Grădina pare mai pustie
Necotorată-acum de flori,
Și'n ea se strâng la sindrofie
Cârâitoare negre ciori.

Salcâmii, teii și castanii
Întind, răzlețe către cer,
Crengi goale, cari număr anii
Trăiți în soare, ploi și ger.

Nu se mai văd trecând pe stradă
Perechi plimbându-se încet
Și nimeni nu mai stă să vadă
Vr'un zâmbet sau vr'un gest șiret

Posomorâți s'au strâns în casă
Și tinerii cu cei bătrâni,
Iar cei mai mici când vor să iasă
Își suflă zgribuliți în mâni.

S'a stins în toți și toate cântul
Pe'ntinsurile toate-a nins,
S'a îmbrăcat în alb pământul
Și dorurile 'n piept s'au stins.

Em. Hanganu

De Sărbători

Să fie de bine la mic și la mare.....

ANUL NOU!

In besna nopței, în șuerăturile vântului, și'n vârtejul viscolului, un bătrân înainta greu pe străzile strâmpte și întortochiate. Se ducea îndoit subt povara zilelor trăite și a grijelor culese'n drum; căci de trei sute șaizeci și cinci de zile umbla necontenit: imagină vecinic neodihnită, asemănătoare cu a jidovului rătăcitor.

Umbre îngrijitoare îl urmăreau: chipurile îmbrunate, atuturor clipelor trăite de bătrân.

Frigul îl pătrundea și dânsul grăbea pasu-i tremurând, spre o uliță mai largă, mai luminoasă,, scânteetoare, unde tot ce mintea omului a putut inventa mai frumos, mai ingenios; era pus în vedere în cele mai strălucitcare galantare. Lume peste lume mișuna în acea stradă, și se'nghesuia în fața frumoaselor expoziții.

Era ajunul anului nou, când toți dorim să lăsăm în urma noastră cortejul amintirilor zilelor trăite, și ne agățăm de speranța zilelor viitoare. Tot ca noi, bătrânul flămând și rebegit, căsca ochii la acele obiecte minunate care-i reaminteau zilele lui frumaose când ar fi vrut să coprindă lumea toată'n brațe. Ce'l artăgea mai cu seamă erau jucăriile colorate și variate; în fața lor retrăia clipele copilăriei când cu soldații de plumb pe masă, le comanda să cucerească pământul! Și era împărat, clovn, bucătar, boer mare, coșar, general. Trăise toate acele personagii, pe care acum le privea cu privirea stânsă,, cu ochii din care picurau două lacrămi care înghețaseră pe obrajii scofâlciți. Dar corul imaginelor din trecut îi strigă:

— Inainte! înainte! nu este vreme de perdut!.... Și pasul șovăitor urmă calea care iarăș se afundă în umbră.

Iată pe moșneag în câmp, câmpul alb de zăpadă, ca un giulgiu care'l învălue, și pașii lui se'nfundă, în puful rece.

Grăbește mersul, o putere stranie îl duce ca'ntr'un vis: i se pare că acele 365 de zile fuseseră ani, secole, că acele clipe trăite se pierdeau în za-

rea înegurată şi nemărginită; în calea sa rămăseseră fâşii sdrenţuite din inima lui! Incet pierduse iluzii, speranţe, puteri; şi acum vroia odihnă, odihna supremă! Şi acea putere străine, îl duce colo departe, la casa albă care aruncă raze de foc pe ferestre.

Acolo vrea să ajungă bătrânul să ceară adăpost. Iată'l pe prag, cu mâna înghe̊ţată pe clanţă.

Dinăuntru un strigăt de veselie răsună; să repercută ca un bubuit de tunet; Viaţa vecinic tânără şi fecundă, a dat naştere anului nou!....

Drumeţul într'un răcnet de moarte, se rostogoleşte la pământ!...

In casa de cristal a vieţii, dintr'un orologiu monumental, descind douăsprezece ursitoare în rochii de aur, frumoase ca razele de soare; şi'n jurul noului născut, fiecare îşi spuse ursita :

— Speranţa te va călăuzi.

— Setea onorurilor te va consuma.

— Iluziile te vor amăgi.

— Incercări şi doliuri te vor sdruncina.

— Pasiunile şi ambiţiunile te vor sbuciuma.

— Slăbiciuni, dureri sufleteşti se vor strecura în sufletul tău.

— Scânteele dragostii îţi vor încălzi inima.

— Vei dori lucruri nebuneşti, şi ţi se vor părea ciudate lucrurile cele mai simple.

— Vei cunoaşte bogăţiile şi mizeriile.

— Credinţa te va mântui.

— Mergi înainte pe drumul croit de soartă cu fruntea sus.

— Intr'o zi moartea va stinge scânteea vieţii, pe care o începi în veselie şi nevinovăţie.

— Trăească anul nou!

Gling, gling gling!

Şi cele douăsprezece ursitori într'o horă vertiginoasă, se'nvârtesc în jurul aceluia care va domni 365 de zile.

Dar din bătrânul orologiu un nou personagiu descinde: este un tânăr elegant în frac, cu cravată şi mănuşi albe:

— Sunt ceasul I al anului nou! Majestatea sa Viaţa cu noul născut sunt poftiţi la supeu!

Uşile unei săli imense, nemărginit de largă se deschid, şi Anul nou este salutat de milioane de fiinţe cu cupele de vin în mână:

— Ura! ura! Trăiască Anul nou!

Eufrosina Pallă

Cuvînt către tineret

S'au împlinit la 1 Decembrie şase ani, de când, la Alba-Iulia, Românii din Ardeal, din Banat şi din Ţinuturile ungurene au hotărît unirea lor, pe veci vecilor, cu Patria-Mumă

Au vrut Dumnezeu, credinţa noastră, judecata noastră dreaptă, tăria sufletelor noastre şi vitejia românească, ca Ş̧elămbergul lui Mihai să reînvie şi, de data asta, să ţie cât va dăinui neamul nostru şi cât va fi un Dumnezeu drept şi milostiv.

Alba-Iulia 1918 este cea din urmă piatră preţioasă, ce mai trebuia adăogită la 24 Ianuarie 1859.

La Unirea Principatelor, s'a ajuns fără vărsare de sânge.

I Decembrie 1918 a început, cu dimineaţa lui 9 August 1601, pe câmpia Turdei.

318 ani şi mai bine a stat departe de cinstitu-i trup capul lui Mihai, în care au încăput nădejdile şi dorurile unui neam întreg.

Pentru I Decembrie 1918, Crişan s'a spânzurat în închisoare.

Tot pentru el, Horia şi Cloşca au fost traşi pe roată.

Şi tot pentru el, s'a vărsat sângele ţăranilor, pe cari ei i-au răsculat la 1784.

De focul visului, pe care l-am văzut noi împlinit, cu gândul la acest vis şi din pricina suferinţelor îndurate pentru el, Avram Iancu şi-a sărit din minţi.

Pentru ideia cea mare, înfăptuită, acum şase ani, la Alba Iulia, au suferit atâţia fraţi de dincolo, atâta amar de vreme, umilinţa şi asprimile închisorilor ungureşti.

Şi nu trebue să uităm, că, tot pentru împlinirea visului, devenit, acum şase ani, realitate, România a intrat în războiul cel mare.

Au murit fraţi şi părinţi d'aî noştri în Dobrogea, în Ardeal, în Carpaţi şi pe Vlaşca, ca să răscumpere prin viaţa lor, bucuria noastră de azi şi mândria vieţii noastre şi a urmaşilor noştri de totdeauna. Au murit fraţi şi părinţi d'aî noştri în Basarabia, în Bucovina, la Tisa şi în drum spre Budapesta, ca să răscumpere, prin viaţa lor, bucuria noastră de azi şi mândria vieţii noastre şi a urmaşilor de urmaşii noştri de totdeauna.

Nu sunt, deci, timpurile de azi un neîntrerupt prilej de petreceri sinistre, care vă lenevesc, şi de zvârcoliri sterpe şi pustiitoare, vă întorc dela rostul frumos, ce are viaţa voastră acuma, când sunteţi datori, să nu vă luaţi decât după povaţa şi după pilda, care vi se dau la lumina zilei şi care vă înarmează cu mine sănătoasă şi luminată, puterea învingătoare, pe lumea asta, pretutindeni şi veşnic, între oameni şi între popoare.

Pentru viaţa voastră, amintirea dureros trecutului nostru însemnează o lozincă şi o poliţă.

Cu credinţă în Dumnezeu ,cu încredere în puterile tale şi în dreptatea ta şi cu voinţă neşovăitoare, învingi totdeauna.

Aceasta să ne fie lozinca.

Iară, tinerilor, când vă veţi gândi la poliţa, ce I Decembrie 1918 însemnează pentru viaţa noastră, să nu pierdeţi din vedere, că ţara noastră este semănată, pe tot întinsul ei, cu cruci şi cu oase de eroi. Şi să nu pierdeţi tinerilor, din vedere, că Moşia noastră întregită este acuma, cu adevărat şi de ispravă, frământată cu sânge românesc.

Şi ca să fiţi cât mai buni platnici, vă poftesc, să-mi găsiţi bordeiul ori palatul din România, în care, în ultimii ani, să nu se fi vărsat lacrămi pentru jertfele cumplite, cerute, drept răscumpărare, de I Decembrie 1918.

Au murit părinţi şi fraţi d'ai noştri, ca să putem trăi noi, Line, pe pământul Ţării, întregită şi înălţată de ei. Datoria noastră, singura noastră datorie este, să păstrăm pentru noi şi să desăvârşm prin sufletul şi mintea noastră, ceiace ei au făurit, dându-şi viaţa.

E păcat şi ruşinos, ca măreaţa lor jertfă să fie zadarnică. E păcat şi ruşinos, ca o moştenire atât de bogată şi agonisită cu atâtea şi atât de uriaşe sacrificii să încapă pe mâna unor nevolnici.

Aceia, cari au fost, cer, ca noi să fim!

Ei au avut curajul, să moară frumos. Voi, tinerilor, să aveţi curaj, ca să trăiţi frumos.

Fiţi Români! Şi credeţi în Dumnezeu, în Regele nostru, în steagul Ţării, datoriile noastre şi în neamul românesc.

Ţineţi-vă, tinerilor, cuvântul, chiar dacă nimeni nu mai crede, azi, în el! Şi nu minţiţi, chiar dacă, împrejurul vostru, nu e de cât miniciună.

Incredeţi-vă în puterile voastre! Prea sunt mulţi aceia, cari au pierdut încrederea în vlaga lor şi a neamului nostru.

Şi iubiţi-vă măcar acum, cât sunteţi cruzi! Aveţi destul timp, să vă urâţi, când veţi intra în viaţă.

Fiţi cuviincioşi, tinerilor! Ne dau jos obrăznicia şi necuviinţa.

Luaţi-vă răspunderea faptelor voastre! Prea e înspăimântător de mare numărul oamenilor fără răspundere din Ţara asta.

Fiţi muncitori tăcuţi! Avem prea mulţi trândavi flecari.

Puneţi mâna pe mistrie, nu pe târnăcop! Binaua, ce voi sânteţi datori, să clădiţi, nu trebue, să poată fi dă-

Pyk sperând să fie vorba de *altcineva*, întrebă din nou:

— „Care cucoană din Singureni patroane?".

— „Cucoana Katinca Singureanca!"

— „Păi o cunoaşte?",

— „Vezi bine, fiindcă... înţelegeţi dumneavoastră!".

— „Ce vorbeşti domnule?".

—„ Măgar să fiu dacă'ţi mint!" (Aci Burtică se crezu dator s'o dea la singular).

— „Şi o să plece pe vijelia asta într'acolo?".

— „Ba bine că nu! Astă iarnă era să-l mănânce lupii într'o noapte cu viforul"

— „L'o fi mâncat... lupoaicele!" zi se Pyk cu o voioşie răutăcioasă.

* * *

— „Burtică! — strigă ofiţerul de cavalerie —, mai lasă vorba cu muşteriii! Nu vezi că e aproape miezul nopţii, sau vrei să faci cunoştinţă cu muşchiulatura subsemnatului?"

La auzul acestei întrebări pline de „autoritate", Pyk îngheţă, având impresia că apa care îi udase hainele, îi intră prin piele ca printr'o pânză de hârtie.

Va să zică, d'aia nu l'a poftit pe el la masă, şi d'aia nu ştia cum să-l expedieze mai repede, fiindcă trebuia să vie celalt!...

Deşi bea vin fiert, temperatura îi scădea din ce în ce, şi i se părea că un ţurţur de ghiaţă îi alunecă pe şira spinării până jos.

Simţia în fundul sufletului reînvierea diavolilor îngropaţi în uitare, sfâşiindu-i cu ghiarele fioroase, cămaşa de forţă în care zace ferecat subconştientul.

Gelozia, regina detronată de multă vreme de pe tronul patimilor lui Pyk punea din nou stăpânire pe sceptrul pierdut, asemeni molimelor groaznice ce revin în chip firesc prin locurile pline de murdărie.

Ce putere magică, ce vrajă trebue să fi exercitat Celina asupra acestui căpitan, ca să-l facă jucăria furtunei înspăimântătoare?

Indignarea ce-l cuprinse împotriva ei când se simţi concediat din Singureni, precum şi imputările ce'şi făcuse de a se fi lăsat impresionat de dânsa (care la dreptul vorbind, nu era o zână) se risipiră mai iute ca un rotocol de fum în vânt.

O revedea frumoasă şi inteligentă, cu buze sensuale şi răspunsuri ironice, cu voce dulce şi imaginaţie colorată, cu ondulări în mers şi sărituri de idei pline de cochetărie, cu ochi trişti şi pulpe buclucaşe.

Şi apoi cadrul acela de idilă patriarhală villa albă cu turnulete crenelate şi cu terasă îmbrăţişată de flori, grădina plină de lumină colorată şi chipuri străvechi, Argeşul care duce cu el în ori ce clipă ceva din taina privirilor Celinei, animalele blânde ale curţii şi miniatura sfinxului de la Gizèh (străjuind intrarea casei), în sfârşit buna şi harnica doamnă Singureanu, căutând să împace toate dorinţele şi capriciile scumpei sale fiice...

* * *

— „Eu taică părinte, zise ofiţerul făcând plata, am un principiu extras din tactica cavaleriei: când porneşti la şarjă trebue să'ţi zăpăceşti calul prin chiote şi ura. Sângele lui şi al tău se prefac în benzină, benzina ia foc, şi cu toate astea... moartea te lasă rece! Ha, ha, ha! Aşa e bine să procedezi şi'n viaţă taică părinte, mă'nţelegi?... Călare pe împrejurare!...

Doamna Fluture, făcând aluzie la domniţa Singurenilor, răspunse în locul preotului (în sentimentul căruia ştia că se află):

— „Mai domol căpitane că poţi să'ţi rupi gâtul înainte de a ajunge la... şarja dragostei!..."

— „Totul depinde cucoană Drezino de chipul cum ştii să te fixezi în şea!" răspunse legionarul sigur de sine, aruncând o privire dispreţuitoare lui Pyk,, care tocmai îşi terminase costiţa de purcel.

Pyk se ridică în picioare şi descoperindu-se cu'n gest donkişotesc,, întrebă jumătate glumeţ, jumătate serios:

IARNA...

E iarnă... Bate vântul şi spulberă'n ferestre
Fulgi albi, moi de zăpadă, asemeni unor pulberi..
O, iarnă! Tot avântul fiinţelor terestre
Când îţi aşterni jos giulgiul tău rece, cum li-l spulberi!

Văd ţuruţuri lungi de ghiaţă ce spânzură de streşini
Şi trişti văd trecătorii ce'n barbă poartă sloiuri...
De-ţi zic unii: „frumoasă", în schimb eu te văd rea şi'n
Suflarea-ţi ascuţită ca sunet de hoboiuri...

Dar tot citesc în tine ca'n slove de pisanii
Şi cronici legendare, în veci dusele zile
Când eu visam patine şi skii şi mândre sanii...
O, bucuria veche azi singura-mi azil e....

Când fină şi măruntă ca praful de funingeni
Cădea de sus zăpada, eu care eram pasnic
Cu cei mai mici acasă, văzând c'afară ninge'n
Poiană şi pe dealuri, uitam rolul meu casnic.

N'ar mai fi putut nimeni avântul să-mi reteze
Căci cu-alţi băeţi pe coastă urcam cu tot şiragul
Şi-apoi în goana celei mai aprige viteze
Ne coboram la vale... Era mai mare dragul!

Şi după ce cu dâre umplusem tot colnicul
Cu sania de-acolo eu mă duceam în treacăt
La o căsuţă veche în care sta bunicul
Şi îl rugam s'o'ncue cu ruginitu-i lacăt,

Şi-apoi la noi să vină, căci tata şi cu mama
Se'ntorc pe seară-acasă şi vor câteva vorbe
La masă să-i mai spue... Eu însă îl chemam a
Ne spune poveşti nouă, cei mici... Iar astăzi orb e

Bunicul care-odată ştia să ne desfete
Cu basmele-i ciudate, ce noi simţiam că'nfrână
Şi somnul şi-atipeala, când pe băeţi şi fete
Îi mângâia pe creştet cu mâna lui bătrână....

Dar azi când lângă mine-i şi mâinile lui scumpe'n
Obrazul meu ca'n vremuri cu-atâta drag le reazăm
De ce sunt trist când vântul ca ţipătul de cumpeni
Afară suflă'ntr'una?... Bunicule, creează-mi

Iar lumea de legende cu tainica ta voce
Şi de copilăria ce mi-o 'ncântai pe vremuri,
Cuvintele-ţi blajine de pot să mi-o evoce
Mi-ar fi iar ochii umezi... Bunicule, cum tremuri!

Ioan Ciorănescu

— „Prevenindu-vă că îmbrăţişez cu deosebită grabă, principiul d-tră extras din tactica cavaleriei, aşi dori să ştiu domnule căpitan, cui datorez binevoitoarea privire cu care m'aţi onorat?

Această curioasă . intervenţie, avu darul să ridice cu câteva grade temperatura sălii, ceea ce era de dorit fiindcă la drept vorbind, se făcuse cam răcoare în hanul lui Burtică.

Ofiţerul care nu scontase acest incident, deşi comentase până atunci într'un chip prea sgomotos informaţiile date de Vlad Livadă, cu privire la prima vizită a lui Pyk la Singureni (despre care ştia tot satul) păru un moment încurcat, cu atât mai mult cu cât Pyk aştepta răspuns.

— „Domnul meu, spuse căpitanul pe un ton sacadat cred că vă înşelaţi asupra rostului privirii mele. Ea nu a putut fi nici *bine*, nici *rău* voitoare, fiindcă nu vă cunosc, şi... nici nu ţin să vă cunosc. Întâmplător însă am auzit vorbindu-se de d-tră la această masă, ca unul care încearcă să pescuiască în apă turbure. V'aşi sfătui să luaţi seama, căci malul de unde aţi aruncat undiţa se poate surpa dintr'un moment într'altul!..."

Ca efect imediat al acestei replici cu indicaţiuni străvezii, popa începu [illegible] rea vizibilă emoţie, [illegible] prevăzând un scan- [illegible] t) încremeni ca o [illegible] lui, iar Vlad Livadă aruncă lui Pyk un zâmbet ce'şi închipuia a fi ironic.

— „Vă voi rămâne recunoscător — răspunse Pyk — pentru preţioasele recomandaţiuni ce-mi daţi scumpe domnule căpitan, însă am cinstea să vă asigur că strămoşii mei au străbătut terenuri mult mai primejdoase de cât malul cu pricina, totuşi nu s'a întâmplat nici unuia dintr'ânşii să fie... îngropat de viu!"

— „Ferească prea sfântul!" exclamă cu un lung suspin dureros preotul, făcându-şi semnul crucii.

— „Domnul meu, răspunse roşu la faţă căpitanul, te felicit pentru noblețea sângelui dumitale şi pentru însuşirile strămoşilor de cari vorbeşti. De aceia, în semn de evlavie pentru dânşii, depun în mâinile distinsului lor urmaş blazonul înaintaşilor mei prea modeşti: un suveran scuipat!"

Vlad Livadă nu se aţsepta la aşa ceva.

Cu toate că ar fi fost mulţumit ca ofiţerul să-l răfuiască pe Pyk, nu prea se simţea destul de tare să ia parte la o eventuală încăerare, fie chiar în calitate de spectator.

Tocmai îşi făcea planul cum să fugă din sală, când Pyk îl ţintui pe loc cu acest răspuns (dat lui Gaspar Christian).

„Mâna mea fiind prea curată pentru obrazul dumitale şi al domnului

ROMANTA

Vezi iar s'au vestejit salcâmii
Şi berzele au plecat de mult...
O apă numai plânge şi astăzi
In vrajnicul toamei tumult.

Şi acelaşi clopot sună 'n noapte
Chemarea, ce nu i o'nţeleg...
Un plop îşi fredonează nota,
Din basmul ce azi nu-l mai desleg.

Şi ploaia începe,. trist departe,
Pădurea plânge neincetat.
Sunt ani de când ti-aştept venirea
Şi totuşi eu nu te-am uitat!

Dar toamna iar revine astăzi
Vezi, parcurile sunt pustii;
Un stol şi cel din urmă pleacă
Eu nu am plecat, te aştept să vii!

D. Negulescu-Piteşti

de colo, accept s'o murdăresc cu un asemenea.... blazon!"

Căpitanul luă de pe masă un sifon, dar nu reuşi să-l arunce în capul lui Pyk, fiindcă popa, doctorul Macavei şi perceptorul Tărăbuţă, îi apucară braţul într'o încleştare desnădăjduită.

— „Am să'ţi crăp capul ticnafesule!" striga ofiţerul în furia ambiţiei lovite, în vreme ce sfânta treime pământească căuta să-i paralizeze mişcările, punând la contribuţie toate forţele ei desmorţite de emoţie.

Bietul preot căuta şi pe calea duhului blândeţii să mai domolească nervii căpitanului, care, inundat de nădusală, sbiera cât îl lua gura.

„Lăsaţi-mă, să-l curăţ!... Lăsaţi-mă să-i crăp capul!... Vlad sboară-i creerii!..."

Vlad atâtat de insulta adversarului, şi'n special că-l vedea pe Pyk dezarmat, puse mâna pe sabia lui Gaspar spriinită de perete, şi încercă să o scoată din teacă.

Dar în zadar.

Ingerul păzitor al combatanţilor sau neîndemânarea feciorului popii, făceau din sabie şi din teacă un simplu corn indivizibil (şi în consecinţă un simplu vătrai).

După o luptă apocaliptică cu cei trei stâlpi ai societăţii (în care timp Doamna Drezina Fluture îl implorâ aproape plângând „sois sage mon enfant!... sois sage mon enfant!...") căpitanul făcând apel la instanta de rezervă a muschilor săi considerabi, isbuti să se elibereze din mâinile care-l împiedecau să combată, nu fără provocarea unui mic accident la poalele moviliţei popii, de sub care începu să curgă sânge de martir pravoslavnic.

Burtică înlemnise pe de-a'ntregul, iar chelnerii birtului spălară putina cu gândul să anunţe secţia de jandarmi.

Pyk urmărind mişcări'e militarului fiindcă de ale civilu'ui preocupat să scoată sabia din teacă nici nu se mai sinchisea) şi dându-şi seama că de data asta, popa, perceptorul şi medicul nu-i mai puteau fi de nici un ajutor, recurse la cel din urmă mijloc de intimidare: scoase din buzunarul stâng al surtucului un revolver minuscul şi-i îndreptă ţeava spre căpitan.

Doamna Drezina Fluture dădu un ţipăt sinistru şi leşină (sau se prefăcu că leşină) pe când popa cu mâinile împreunate se ruga de Pyk să nu facă vărsare de sânge.

— „Domnule căpitan, zise Pyk, nici o mişcare că trag!"

Ofiţerul vrând să bage mâna în buzunar (probabil pentru a scoate şi dânsul revolverul) primi următorul avertisment:

— „Vă atrag atenţiunea că dacă mai faceţi o mişcare trag! Domnule Burtică stai pe loc că'ţi perforez... pântecele! Domnule doctor vedeţi că doamna Fluture a intrat în stare de *larvă!...*"

— „In sfârşit — replică dezarmat căpitanul — spune-mi câtă vreme ai să'ţi impui *spiritele*... cu revolverul în mână!"

— „Atâta vreme cât dumneata te vei gândi să confunzi sifoanele cu... confetiile!"

— „Eşti un imbecil!"

— „Atunci, zise Pyk hotărât, trageţi consecinţele acestui calificativ!"

Ţinti revolverul în direcţia căpitanului, apăsă pe trăgaci, şi.. o flacără de brichetă se aprinse la căpătâiul ţevei, în care era înfipt un fitil cu benzină.

Sub ochii holbaţi ai celor de faţă, Pyk scoase cu mâna stângă o ţigară de foi din buzunar, îi muşcă vârful între dinţi şi o aprinse cu... revolverul.

După o scurtă pauză în care doamna Fluture revenită la viaţă, surâdea cu recunoştinţă, autorul farsei, zâmbind triumfător se adresă ofiţerului:

— „Capitaine c'est à vous d'en sortir!"

Gaspar Christian, în urma acestei puternice lovituri emotive, jumătate încântat că a scăpat cu viaţă, jumătate indignat că s'a lăsat păcălit, zise răspicat:

— „Ca-ra-ghio-su-le!"

— „Numai atât!... (întrebă Pyk). Numai atât ai găsit în capul dumitale, drept răsplată că te-am făcut să petreci?..."

— „Dacă nu'ţi ajunge am să te satur îndată mizerabile!"

Militarul puse mâna pe sabie, pe care o scoase uşor din teacă, provo-

când legitima nedumerire a lui Vlad Livadă.

Doamna Drezina Fluture începu să țipe, iar popa cu nasul tot sângerând în urma loviturii involuntare primite de la Gaspar) făcea cruci dese, bolborosind o rugăciune, potrivită firește, unor astfel de întâmplări.

Ca culme a emoției generale, Pyk scoase alt revolver,dar de data aceasta unul adevărat.

Și pentru a nu da prilej celor de față să-l creadă iarăși în farsă, trase un glonte pe de-asupra grupului vrăjmaș, prefăcând în țăndări o imitație de oglindă venețiană.

„Ajutor!... ajutor!... (striga perceptorul din fundul bojocilor săi fiscali) ne omoară!... săriți... asasinul!... ajutoooor!"

Și în mijlocul groaznicului vacarm, învăluit în fum de armă la care se adăuga nebunia furtunei de afară, Pyk svârli din adâncul plămânilor săi ultima săgeată retorică:

— „Domnilor să fim serioși! Trebue să recunoaștem că puterile ce zac în sufletul nostru ne-au cam depășit! Mai am cinci gloanțe *veritabile* în revolverul meu *autentic*. Nu căutați să schimbați comedia jucată într'o tragedie inutilă. Prin urmare fac apel la rațiunea și la onoarea domnului căpitan, și-l rog să-și dea cuvântul său de militar și de om că... piesa s'a sfârșit!"

Căpitanul intrase în dilemă. Insuși Vlad Livadă mai galben la chip ca un pesmet de războiu, încercă să articuleze șoapte de împăciuire.

Ceilalți simțind că le plesnesc tâmplele sub presiunea sângelui, intervenirâ pe lângă Christian rugându-l să-și dea cuvântul de onoare că nu va va mai face nimic.

Preotul dându-și seama că ofițerul, din cauza orgoliului său firesc, nu face gestul liberator, recurse la supremul argument al religiei creștine, invocând biruința Domnului asupra netrebniciei faptelor diavolului.

— „Părinte (zise căpitanul băgând sabia în teacă) mi-e milă de cei ce'și calcă demnitatea în picioare de teama unei primejdii absurde. Pentru acest motiv îmi dau cuvântul că mă voi stăpâni și că voi transa această chestiune, așa cum voi crede de cuviință, la București!"

Și adresându-se lui Pyk, îi spuse solemn:

— „Domnule, am terminat!"

— „Iar eu (răspunse Pyk) vă încredințez acest revolver încărcat, ca semn de încredere în cuvântul dat!".

Și după o scurtă pauză de reculegere generală, adăugă zâmbind:

„Căci cine știe?... poate să aveți nevoie de armă, acum în toiul nopții... pe drumul Singurenilor!"

* * *

Șeful secției de jandarmi, un plutonier uriaș cu mustăți răsucite de

SPLEEN

Plumbul gândului de toamnă
Mă apasa necurmat,
Și sub zări de ceață plâne
Visul moare ne'mpacat.

Viziuni de stranii umbre
Pun pe suflet val cernit,
Pe cararea veștejtă
Trece dorul ne'mplinit.

... Printre gene lumea 'mi pare
Un imens și trist cavou,
Ce-și resfrange 'n gându-mi paiid
Enigmaticu-i ecou...

C. I. Breazu

trei ori și cu nas de pătlăgea vânătă, întovărășit de un caporal minuscul și rotund ca un pepene, își făcu apariția în sală.

— „Să trăiți domnule căpitane, sunt plutonierul major Damigeană D-tru zis Cârnu, șeful secției de jandarmi din Putineii-de-sus, ofițer de poliție judiciară...."

—" Și ce vânt te aduce aci plutonier-major Damigeană D-tru? întrebă Christian cu o curiozitate ce părea indiferentă.

— „Am venit aci domnule căpitane, ca să vedem cine a făcut scandal și să încheiem proces verbal!"

Căpitanul în fața acestui epilog neprevăzut, măsură într'o clipă toată întinderea consecințelor ce avea să tragă, și simți un fior rece străbătându-i sufletul întocmai ca la concursul hypic când i-a clacat armăsarul Duvăz, (pur sânge anglo-arab).

—„Plutonier-major Damigeană D-tru, — zise ofițerul cu demnitate, — îți mulțumesc pentru graba cu care ai venit să sari în ajutorul superiorului, însă atâta vreme cât în acest local se află un căpitan care știe să-și apere cum se cuvine gradul și onoarea, trebue să înțelegi că prezența dumitale este de prisos!"

— „Vă rog să'mi permiteți domnule căpitan, — răspunse foarte respectuos plutonierul — să'mi îndeplinesc datoria cum scrie la regulament!"

— „Datoria dumitale este să nu te bagi unde nu'ți fierbe oala! N'ai să'mi dai dumneata lecție de regulament! Dacă găsesc cu cale, apelez eu la serviciile dumitale fără să te sileasă cineva să... faci exces de zel, m'ai înțeles?..."

— „Am înțeles domnule căpitane, însă eu trebue să iau declarațiile și să încheiu proces-verbal!"

— „Dumneata să asculți de ordinele mele, și dacă nu'ți place, n'ai decât să raportezi!"

— „Prea bine domnule căpitan, însă eu trebue să procedez potrivit regulamentului cu *„civilii"*.

— „Asta te privește!"

Pyk văzând cum stau lucrurile se grăbi să de acel d'ântâi

DECLARAȚIE:

„Subsemnatul Grigore Damian Picturnian, reprezentantul marei case de cinematograf *Scuola del Popolo*, cu sediul central în Roma vecnic și cu sucursalele pretutindeni, declar următoarele:

„Potrivit uzului îndeobște cunoscut, am convenit cu domnii căpitan Christian, Livadă tatăl și fiul, Macavei, Tărăbuță și Burtică, precum și cu doamna Drezina Fluture, să dea concursul lor în chip cu totul dezinteresat pentru realizarea unei înscenări cinematografice naționale.

„Filmul va fi lucrat mâine dimineață pe colina din spre Argeș a acestei comune, în prezența operatorului specialist care urmează să sosească cu aparatele.

„Mai declar că având în vedere dorința unei izbânzi vrednice de un film românesc, am socotit necesar să facem repetiția generală a celei mai importante scene, lucru ce mă obligă să aduc mulțumirile mele amatorilor cinematografiști numiți mai sus, fiindcă s'au comportat cu adevărată artă în desfășurarea acțiunii dramatice!..."

In timp ce secretarul jandarmeriei consemna ultimele cuvinte ale declarațiunii sub privirea nedumerită a șefului de secție, Pyk, scontând cu satisfacție efectul dibăciei sale, se adresă în franțuzește căpitanului:

„Dacă sunteți împăcat cu declarația mea, vă rog, întăriți-o cu... autoritatea d-tră!"

Șeful secției de jandarmi din satul Putineii-de-sus, ofițer de poliție judiciară, etc., etc., crezând că reprezentantul casei de cinematograf din Italia îi toarnă brașoave de cea mai românească speță, îl măsură din tălpi până'n creștet, și-i atrase atențiunea asupra neverosimilității spuselor sale.

Pyk cerând tocul cu peniță prinsă în ață, al cancelariei ambulante, din fața sa, răspunse indiferent:

„Aceasta este declarația mea în care stărui și pe care o semnez propriu!"

„Domnule căpitane (zise încurcat plutonierul) vă rog a ne arăta ce este adevărat din tot ce a povestit dumnealui!"

Căpitanul șovăi puțin, apoi cu o hotărîre definitivă, se pronunță scurt:

— „Este absolut exact!"

Plutonierului îi rămânea o singură cale de investigații :apelul la mărturia preotului Popescu-Livadă din Singurenii-pe-Argeș

Acesta înțelese rostul privirii rugătoare a reprezentantului forței publice și nu mai așteptă să fie chestionat

Dar pentru a nu fi silit să calce porunca decalogului privitoare la păcatul vorbei mincinoase, întâri în chip indirect afirmaţia căpitanului:

— „Ei taică, petreceri de-ale tinereţii!..“

Iar doamna Drezina Fluture, revenită la vioiciunea dumneaei obişnuită, încoronă printr'o hazlie propunere, opera acestui probatoriu sui-generis:

— „Domnule Damigeană, nu vrei să colaborezi şi dumneata mâine cu noi în film?...“

Toţi isbucniră într'un râs spontan, care ţinu chiar după ce bietul Damigeană D-tru, zis Cârnul, însoţit de caporalul secretar al secţiei, părăsea hanul lui Burtică, neînţelegând dacă a fost la înălţime, sau dacă s'a lăsat luat în râs de un *ţivil şi o damă popândie!*

* * *

In urma armsitiţului încheat în timpul nopţii, zorile de ziuă se revărsară ca o apă mângâietoare, aducând cu ele îndemnul păcii definitive.

Furtuna încetase,, spiritele se liniştiră, preotul, fiul său şi cucoana Drezina se retraseseră în odăile de culcare, iar în sala birtului de la hanul lui Burtică,, beligeranţii — înconju-

[redacted]

de şampanie ale paharului său se apleacă la urechia lui Pyk, şi-i făcu — plin de duioşie, — următoarea propunere civilizată:

—„Frate Pyk... cine-ar zice că era să ne spargem capul!... E ora 5 dimineaţa!... Trebue să plecăm!... Hai să mai bem un pahar de şampanie! Frate Pyk!... Lasă-mă să'ţi zic pe nume şi să te pup în gură!...“

Un sărut caracteristic chefliilor, sărut sgomotos şi prelung, pecetlui tratatul de pace (vom vedea într'un capitol viitor că durata lui a fost mai scurtă ca aceluia de la Brest-Litowsk) încheiat între cei doi vrăjmaşi care se angajaseră în luptă deschisă pe frontul... Singurenilor.

Iar Burtică, singurul nemângâiat în faţa acestei fraternizări matinale, scoase un sincer oftat, şi întrebă cuprins de o foarte explicabilă îndurerare.

— „Dar oglinda mea veneţiană, cine o plăteşte domnilor?...„

— „Casa de cinematograf din Roma care ne-a trimes aici pe spesele şi răspunderea ei!“ răspunse râzând sgomotos ofiţerul, lăsând cu gura căscată, pe bietul patron al hanului din Putinei.

(Din romanul „Domnişoara Celina“ care va apare după sărbători)

Cântecul frumoasei

Eu sunt frumoasa din poveşti
Cu flori în păr, cu păru'n vânt;
Cu gându'n depărtări cereşti
Şi-s numai umbră pe pământ.

In suflet doruri multe strâng
Şi multe visuri nefireşti
Şi rătăcesc şi râd şi plâng...
Eu sunt frumoasa din poveşti.

Iubesc şi nu spun nimănui
Şi sufăr mult, dar totuşi cânt;
Ca mine alta'n lume nu-i
Cu flori în păr cu păru'n vânt.

Vorbesc toţi când mă'ntâlnesc
Şi gesturi fac copilăreşti,
Dar chiar şi-atunci eu hoinăresc
Cu gându'n depărtări cereşti

Aşi vrea să ştiu, să pot să sbor
Cum sboară-al dragostei avânt,
S'aleg să mă întrec c'un dor
Şi'n drumul meu mereu să cânt:

Eu sunt frumoasa din poveşti
Cu flori în păr cu păru'n vânt,
Cu gându'n desfătări cereşti
Şi-s numai umbră pe pământ.

D. Spina

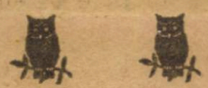

Literaţii italieni moderni

Giovani Papini

Numele lui Giovani Papini — a cărui povestire o traducem în *Universul Literar* — este puţin cunoscut de publicul mare de cetitori din ţară. Afară de câte-va note scurte şi articolaşe în revistele puţin citite nu s'a scris aproape nimic despre acest scriitor italian al cărui nume este universal cunoscut, ca al unui din cei mai fini stilişti şi ca al unuia din cei mai eruditi scriitori. E posibil că nu există în toată literatura modernă un scriitor care să fi evaluat atât cât a evaluat Papini: el este urmărit de pasiunea de a se găsi pe sine însuşi şi în această goană de a se cunoaşte pe el, a trecut prin toate şcolile literare moderne şi prin *futurism, pragmatism* şi *modernism,* pentru a ajunge la *neocatolicism* la care pentru moment, s'a oprit.

După cum este interesant ca om şi cugetător, Papini este interesant şi ca sciitor şi stilist. Stilul lui e limpede, crud, agresiv, polemist, străbătut de un singur ţipăt, care se aude din fie care operă a lui: *„Eu nu caut pe om, nu caut pe supra om, eu mă caut pe mine numai pe mine“.*

Activitatea lui Papini este îndoită: şi ca savant şi ca poet. Amândouă aceste activităţi se complectează în cele mai bune din lucrările ei ştiinţifice şi teoretice ca *Istoria lui Christos, Suton filosoful, Dicţionarul omului sălbatec,* care sunt pline de o adâncă erudiţie savantă şi de o adevărată poezie.

Afară de câteva volume de versuri, *100 ţări de poezie, zile de sărbătoare* şi altele, care au deschis noui drumuri în lirica italiană, Papini a scris şi câteva volume cu nuvele *Pilotul orb, Cuvinte şi sânge, Tragismul zilnic,* care nu sunt nuvele în înţelesul acesta dar sunt sensaţiuni adânc trăite şi unitar condensate după-cum este căutarea neputincioasă a adevărului de către un suflet neastâmpărat şi speculativ.

S. K.

Domn' Consilier

— Ia lasă-mă în pace! Să vii Marţi. Nu primesc acum, şi supărat domnul consilier, trânti uşa în nasul femei nedumerite.

— D'apoi azi, sărut mâna conaşule e Marţi, şi sfioasă deschise din nou să-i spună acest lucru.

— Ce mai vrei? Iar ai venit? din năuntru se auzi vocea răguşită a consilierului deranjat.

— Eşi afară! Nu te primesc!...

— Şi dacă a murit ce sunt eu Dumnezeu să-l înviez?...

— Nu, dar... n'am, şi trebue să-l îngrop. Sunt femee săracă. A stat bolnav trei ani înşiraţi. Războiul i-a luat picioarele, şi acum s'a dus...

— Ducă-se sănătos..

— Dar sunt plină de datorii. Copii îmi mor de foame. Daţi-mi un ajutor, daţi-mi să-l îngrop, daţi-mi ceva...

— Nu pot!... Eu n'am! Primarul n'are!... Primăria n'are. Suntem săraci. Nu ţi dau nimic femee. N'am! Nu pot să ajut pe toţi milogii şi derbedeii. Du-te la muncă, şi-o să-l îngropi.

— Cum să-l las mort în casă şi să mă duc să muncesc?

— De ce-a murit acum când primăria n'are fonduri? De ce... hai?... Lasă-mă femee, du-te şi mă voi gândi mâine. Azi n'am timp de pierdut, şi uitându-se în lături, trânti uşa de astă dată mai cu tărie.

Ea, rămâne plângând... Ceilalţi se

„UNIVERSUL LITERAR“
PREMIILE FILATELICE
Pe luna Ianuarie 1925
CUPON No. 4

uitau cu milă, şi nu puteau să-i facă nimic, dar din grupul adunat, se repezi un dom îmbrăcat bine..

— Staţi d-lor. Il cunosc eu pe acesta. Il cunosc eu, şi fără a mai sta pe gânduri, se strecură pe uşe.

Domn' Consilier, răsturnat într"un fotoliu, fuma gândindu-se la cheful făcut în ajun, şi smângălea cu tocul ştofa roşie a biroului.

Ce bine îi sta lui acolo!... Parcă o viaţă întreagă nu fusese de cât în primărie şi parcă totdeauna a avut ca astăzi atâţi subalterni să-i comande!...

* * *

— Ia ascultă musiu!.. Ce-mi faci cu ghetele? Sunt gata? Ce mă tot amâni din zi în zi? şi zicând aceste vorbe se apropie mai mult de Domn' Consilier.

Clipind din ochi, cu ochelarii pe vârful nasului, ce semăna mai mult ca un bot de carne roşie, tremurând, se ridică drept în scaunul ce-l ocupa.

— S'avem pardon d-le. Eu sunt Consilier Comunal, proprietar a cinci acareturi în oraş, decorat cu steaua României la gradul de ofiţer, membru curţii cu juri, şi al partidului ce-i la putere. Sunt înfocat român, şi ce mai la deal la vale, eu Domnule sunt...

— Da ştiu... Un cismar care nu se ţine de treabă, şi nici de cuvânt.

— Domnule... Nu mă insulta cu presupuneri de acestea. Sunt în exerciţiul funcţiunei şi te dau afară. Eu sunt consilier comunal ales cu *umanitate* de 105 voturi contra unul, în adunarea generală; eu Domnule sunt,... dar ce-ţi pasă d-tale!.. Lasă-mă pace!... Cată-ţi de treabă, căci zău te dau afară!...

— Cum, nu eşti d-ta Bârlan;; Vârlan, Bârlănescu, cum naiba-ţi zice că nu-mi aduc aminte.

— Da, chiar cu el ai onoarea să stai de vorbă.

— Apoi daca-i aşa, nenişorule nici o vorbă. Să-mi dai ghetele că te dau în judecată şi zicând aceste vorbe se îndreptă spre uşe...

Funcţionarii primăriei, ce se aflau acolo, cu nasul în registre râdeau pe înfundate. Domnul Consilier rosu ca focul, văzând că s'a deochiat, rămase cu gura căscată!...

— Nu te du omule... Mai stai să vorbim... Ce doreşti? şi trăgându-l într'un colţ depărtat îi şopti:

— Ascultă, în primărie nu sunt cismar, şi nici acasă. M'am lăsat de la zâ'nţâi de meserie. Iţi voi plăti ghetele. Ştii, nu se putea altfel, şi strângându-l de mână — ca şi cum ar fi fost de mulţi ani prieteni, strigă spre a fi auzit.

— *Nu, nu-i nimic... Te iert, căci mulţi ca d-ta m'au confundat! Mi-au făcut plăcere!...*, apoi întorcându-se către funcţionari, le ordonă:

— Ionescu, Popescu,, Georgescu, serviţi pe Domnul numai decât, căci se grăbeşte...

Vintilă Petrescu-Vrancea

Octombrie

Peste geamuri se isbeşte
Ploaia ce a'nceput să cadă,
Şi în liniştea de noapte
Plâng şi tei din ogradă.

Vântul fluieră prin ramuri
Văduviţe despletite
Căci a frumoaselor podoabe
Stau pe jos îngălbenite.

De prin curţi străbate tristul,
Lungul hăinăit de câini,
Prevestindu-ne durerea
Care vom avea-o mâini —

Coşurile lăcrămează
Şi funinginile cresc,
Când din vetrele aprinse
Valuri mari de fum pornesc —

Se înalţă către ceruri
Se unesc cu negrii nori
Pe sub care trecalene
Corbii trişti croncănitori!

Zăvoriet sunt în inimi
Dorurile dast'vară;
Cine ştie câţi muri-vom
Pân'vom da în primăvară!

Bufniţa cu glasu-i jalnic
Cântă'n locul ciocârliei;
Numai lacimi şi suspine
Plâng în valea veseliei

Ah! şi mult e până'n vară
Mult mai e până'n April!
Amărît de atâtea gânduri
Plâng visez ca un copil!

Anton Gurgu

A apărut
ALMANAHUL
ZIARULUI
„UNIVERSUL"
Pe anul 1925

Şi se află de vânzare la toţi librarii, chioşcarii, depozitarii şi vânzătorii de ziare cu preţul de
20 lei exemplarul.
Pentru provincie se va trimite 5 lei porto.

Despre De Max

o revistă sărbească literară

Uni din cele mai mari reviste sârbeşti *„Srbski Kuijevni Glasnic"* publică o foarte elogioasă notiţă despre marele nostru tragedian *E. de Max*, care merită să fie reprodusă.

După ce arată originea lui de Max şi debuturile sale, ca şi succesele sale în principalele tearte franceze şi care'l duc a'l înlocui pe *Mounet-Sully* la Comedia franceză, revista sârbească scre:

„Căutând să imiteze pe maestrul său Mounet Sully în bizareria interpretaţiilor sale, cea ce deseori i se punea în vină şi'l făcea asemuitor lui, dar agitatul şi strălucitul lui joc, pasiunea care stăpânea organismul lui şi care era schimbată după fie care moment, apoi muzicalitatea extraordinară care da jocului său o ritmicitate rară şi vocea lui caldă, care era de o bogăţie nesfârşită de modulaţii, i-a asigurat un nume care nu se va uita.

Intrepretările lui de Max erau aşa de individuale şi de un gust aşa de fin în cât vor rămâne neuitate.

Dar pe lângă talentul lui de actor, el era şi un recitator mare. El a dat un farmec deosebit versurilor lui *Verlaine* şi *Baudelaire*, lângă care se va odihni în apropiere la cimtirul Montparnase. Aceia care l-au auzit declamând *„Clopotele"* lui Edgar Poe, au trăit clipe neuitate. Aci glasul lui de bronz a revărsat toată adâncimea şi finetea celor mai intime tonuri de la cele mai dulci până la cele mai severe.

Este posibil că Parisul a avut un actor mai mare de cât de Max, dar mai rafinat şi mai mare artist, este sigur că n'a avut. De aceea cu greu se va umple golul, rămas prin dispariţia persoanei lui stăpânitoare şi aşa de uimitoare cu a unui autocrat de elită.

D.

CEREŢI
la toate librăriile
O călătorie în Suedia
de STELIAN POPESCU
— PREŢUL LEI 20 —

„Universul Literar"
De Anul Nou

CUPONUL Nr. 5

Strângeţi complect aceste cupoane şi veţi lua parte la premiile „Universului" printre cari şi 3 CASE.
Tragerea în primăvară

Pagina veselă

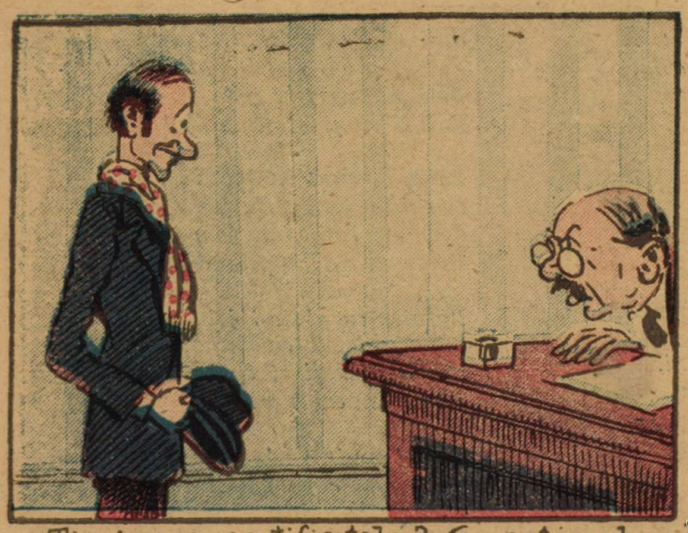

— Ti-ai ars certificatele?... Ce, ești nebun?
— Domnul n'ar spune așa dacă le ar fi citit!

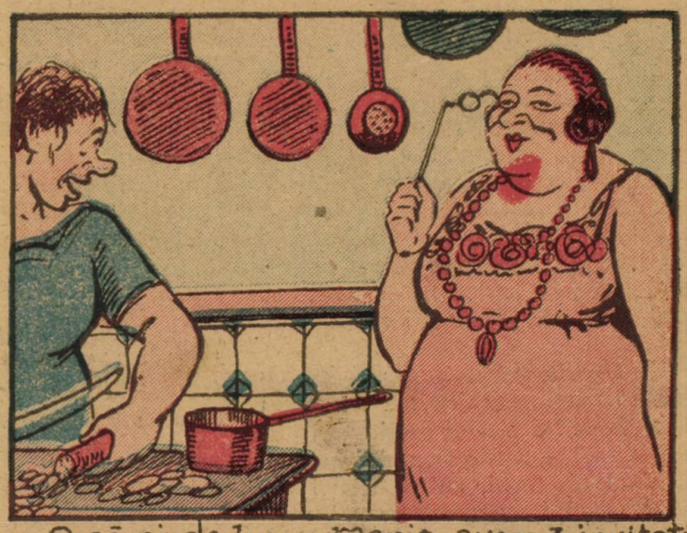

— O să ai de lucru, Mario, avem 3 invitați!..
— Nu mă speri, coniță... acasă hrăneam șase vaci .....

— Nu-ți dau voe să te duci să te joci cu Gică; e un copil rău crescut!..
— Bine, dar poate să vină el la mine, eu sunt bine crescut!..

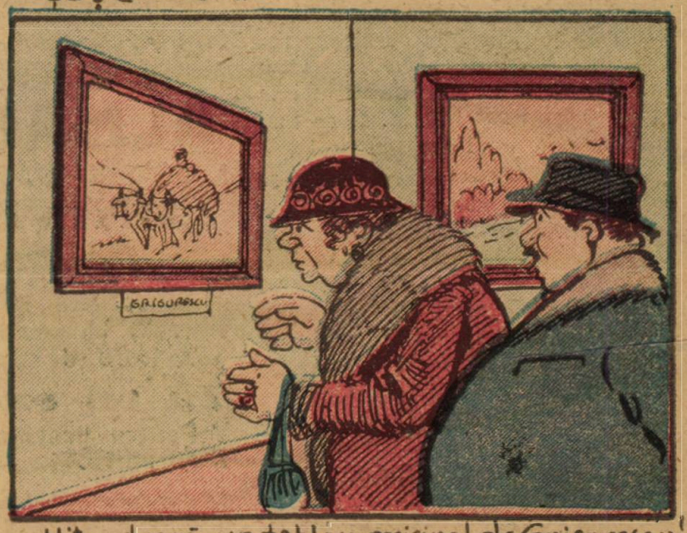

— Uite dragă, un tablou original de Grigorescu!
— Ce vorbești? Grigorescu ăsta l'a copiat după calendarul nostru din sufragerie .....

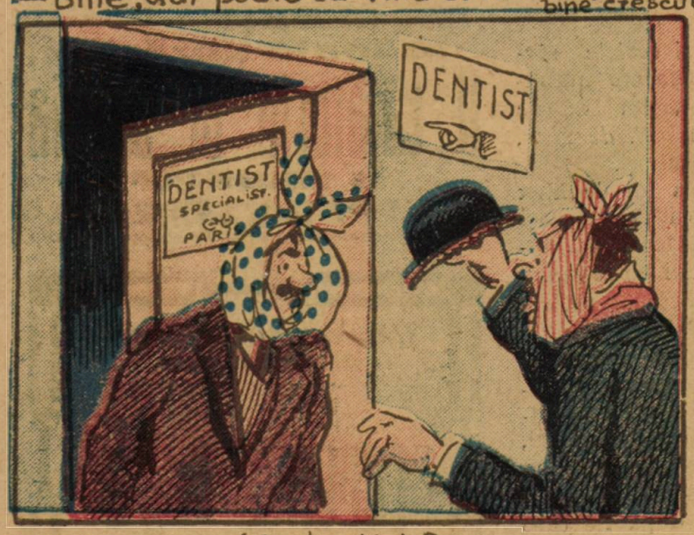

— Mă rog, d-l dentist?
— Da, domnule, eu sunt!...

— Cât e până la oraș, vericule?
— Înainte era calé de două ceasuri acum ajungi numai decât....
— De ce?
— Păi, a ars cârciuma din drum...